Materialet er digitaliseret af

ARBEJDER MUSEET

The Workers Museum

Titel: Jærn og Metalarbejder
Udgiver: Smede og maskinarbejdernes Forbund
Udgivelsesår: 1937-1940

BRUG OG OPHAVSRET

Hele eller dele af materialet kan være beskyttet af ophavsretsloven og må kun benyttes til personlig brug. Har alle ophavere været døde i mere end 70 år, er materialet i public domain og kan anvendes frit. Husk at kreditere ophaverne.

USAGE AND COPYRIGHT

This document, or parts of this document may be copyrighted with usage limited to personal use. If all authors have been dead for at least 70 years, the document is in the public domain and may be used freely. Remember to credit the authors.

VIL DU VIDE MERE OM ARBEJDERHISTORIEN?

Besøg os på Arbejdermuseet

Søg i vores biblioteks- og arkivsamling

JERN OG METALARBEJDEREN

Organ for Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark

Nr. 9 JULI 1938 24. Aarg.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

ARBEJDERBEVÆGELSENS ARKIV ROSENCRANTZ ALLÉ 12 KØBENHAVN V.

Svensk Metalindustriarbejderforbund 50 Aar.

Vort svenske Broderforbund, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, har den 28. Maj passeret 50 Aars Dagen for sin Dannelse. Vore Organisationer er altsaa oprettet saa godt som samtidig; lidt senere kom Nordmændene til, idet disse først passerer 50 Aars Dagen om 3 Aar.

Samarbejdet mellem det svenske og det danske Forbund har, naar der da ikke ligefrem skulde være Tale om eet Forbund, været saa intimt som vel muligt. Medlemmerne i de 2 Lande, hvor Sproget ikke afviger mere, end at vi alle forstaar hinanden, har i Virkeligheden ikke følt det som noget Udland, fordi den ene eller den anden Part overskred Øresund, og der har da ogsaa siden 1891 eksisteret en Gensidighedsoverenskomst, som i Konfliktstilfælde har sikret de 2 Forbund hinandens Støtte. Mellem Ledelserne for de 2 Organisationer har der gennem 50 Aar bestaaet ikke alene et intimt Samarbejde, men ogsaa et personligt Venskab; uanset hvem der i det givne Øjeblik har staaet i Spidsen for de 2 Organisationer, har disse følt, at det var den første Betingelse for Udviklingen i de skandinaviske Organisationer indenfor Jern- og Metalindustrien, at disse stod i det nøjeste Samarbejde med hinanden, og vistnok aldrig i den forløbne Aarrække har en af Organisationerne været ude i en Overenskomstsituation eller anden fagmæssig set svær Situation, uden at der er plejet Raadslagning mellem Repræsentanter for de 2 Forbund.

Det svenske Forbund, som den svenske Fagbevægelse overhovedet, fulgte en noget anden Linie end den danske, idet det svenske Forbund omfatter saa godt som samtlige Fag, der beskæftiges indenfor Jern- og Metalindustrien, medens vi herhjemme hidtil har holdt paa de rene Fagforbund, og den vældige Udvikling af den svenske Jernindustri har bevirket, at Svensk Metalindustriarbejderforbund med sine 150.000 Medlemmer er den største Fagorganisation i Sverige og den næststørste i Skandinavien.

Dette er en saa rivende Udvikling, at den i Forbindelse med de Resultater, der ved Forbundets Hjælp er opnaaet for Medlemmerne — og her maa det erindres, at de svenske Arbejdsgivere tidligere ikke har været nemme at bides med — aftvinger den allerstørste Respekt.

Vi ønsker da af fuldt Hjerte vore svenske Kolleger til Lykke med de forløbne 50 Aar og udtaler Ønsket om, at Forbundet i Fremtiden som hidtil maa have Heldet med sig i Bestræbelserne for at højne vore svenske Kollegers Kaar.

Nedenfor findes nogle Oplysninger og Data fra Forbundets Virksomhed af Forbundssekretær Axel Svensson.

Forbundets Start.

I 1880'erne dannedes 7 Forbund i Sverige, hvoraf det nuværende Svenska Metallindustriarbetareförbundet er det fjerde i Rækken. Det dannedes den 28. Maj 1888 af 6 Afdelinger med 514 Medlemmer.

Allerede Aaret derefter iværksattes den første egentlige Agitationsrejse, idet Forbundets første Formand og Agitator, K. J. Karlsson, besøgte 39 Steder.

Beretningen til Kongressen 1899 indeholdt et Medlemstal paa 10.284 — Forbundet var det første, som overskred et femcifret Tal. Formerne og Blikkenslagerne havde i Mellemtiden oprettet egne Forbund.

Efter 20 Aars Virksomhed noteredes Medlemstallet til 33.826. Elektrikerne indenfor Metalindustrien brød ud af Forbundet og oprettede eget Forbund efter Værkstedslockouten i 1905.

De store Konflikter.

Mange smaa Konflikter, grundet paa uberettigede Afskedigelser og nægtede Forbedringer i Arbejdsvilkaarene, førtes i de første Aar, men snart begyndte ogsaa de store Konflikter.

Ca. 14.000 Medlemmer deltog i en 3 Dages Stemmeretsstrejke i 1902. De Arbejdere, som deltog i Demonstrationsstrejken hos A/S Separator i Stockholm, blev afskedigede i Henhold til en Paragraf i „Ordensbestemmelserne", som sagde, at den, som havde været borte fra Arbejdet i 2 Dage uden Tilladelse eller gyldigt Forfald, ansaas for at have opsagt sin Plads. I Aarene 1902—03 var Forbundet indblandet i ialt 29 Konflikter, 12 Strejker og 17 Lockouter.

Ligeledes proklameredes i 1905 indenfor den mekaniske Værkstedsindustri en Lockout, som varede fra den 10. Juni til den 13. November og omfattede 7.657 Medlemmer. Ved den Ordning, der blev truffet, oprettedes den første Kollektivaftale for Værkstedsindustrien. For Jernbrugsindustrien blev den første Kollektivaftale indgaaet i 1908.

I Storstrejken i 1909 blev 28.862 Medlemmer indragne.

I 1920 førtes store Konflikter for at erholde Kompensation for Arbejdstidsforkortelsen ned til 48 Timer pr. Uge. Konflikterne varede i over 2 Maaneder og berørte 44.385 Medlemmer.

I 1923 lockoutedes Arbejderne ved Jernbrug, tilhørende Jernbrugsforbundet. Konflikten gjaldt først og fremmest Krav om Nedsættelse af Arbejdstiden for Martin- og Valseværksarbejderne, samt Krav om Lønreduktioner. Ved visse Jernbrug begyndte Lockouten den 13. Januar og hævedes ikke før den 31. Juli. Fasthed og Sejrsvilje prægede Arbejderne under denne Konflikt. Denne førte ogsaa til en fordelagtig Ordning, og Forbundet gik stærkt ud af Kampen.

I 1925 blev Forbundet indblandet i en stor Sympatilockout, som varede i 2 Uger. Den omfattede 25 543 Medlemmer.

De store Konflikters Tid synes at være forbi.

Under de sidste Ti-Aar har der ikke fundet større Konflikter Sted indenfor Forbundets Virksomhedsomraade. Det synes, som om Parterne er kommet under Vejr med, at man naar et lige saa godt Resultat uden aabne Konflikter.

De svenske Metalarbejdere blev haardt prøvede i de sociale Kampe, og de mange Lockouter anspored tydeligt mange til endnu større Anstrengelser. De saa i Lockouterne et Tegn paa, at Arbejdsgiverne vilde ødelægge deres faglige Organisationer, Arbejdernes stærkeste Værn. Mange Ofre har dog de sociale Kampe kostet, og mange Medlemmer blev tidligere nødsaget til at udvandre til Amerika paa Grund af Arbejdsgivernes Forfølgelser.

Det samlede Resultat af Sejre og Nederlag: Storartet.

Kollektivoverenskomster er oprettet for næsten samtlige Medlemmer.

Fire Landsoverenskomster gælder: En for den mekaniske Værkstedsindustri og Værfterne, omfattende ca. 90.000 Arbejdere, en for Jernbrugene, omfattende ca. 35.000 Arbejdere, en for Rørfaget, gældende for 5.000 Arbejdere, og en for Automobilfaget, gældende for 2.000 Arbejdere. Lokaloverenskomster er oprettet med uorganiserede Firmaer i nær Tilslutning til Landsoverenskomsterne. Ikke mindre end 1.400 saadanne lokale Overenskomster gælder for nærværende.

Lønniveau.

Det virkelige Lønniveau for Industriarbejdere m. fl. er i Aarene 1913—36 forhøjet med 77 pCt. regnet pr. Time, 49 pCt. regnet pr. Dag og 47 pCt. regnet pr. Aar. Den gennemsnitlige Timefortjeneste i Øre for de mekaniske Værksteder udgjorde:

Løndistrikt.	Fagarbejdere, fyldt 21 Aar. 1936	Ikke Fagarbejdere, fyldt 20 Aar. 1936
I	158,1	140,0
II	128,3	113,7
III	107,4	107,5
I-II-III	132,8	115,9

Lønniveauet indenfor Jernbrugsindustrien var i 2. og 3. Kvartal 1936 109,1 Øre pr. Time, hvis man regner med Timelønsfortjenesten, og 114,2 Øre, hvis man regner med Akkordfortjenesten.

Svensk Metalindustriarbejderforbund, Forbundsstyrelsen.
Fra venstre: Harald Andersson, Gustav Wahlberg, C. W. Johansson, Oscar Westerlund, Sigfrid Låås, Axel Svensson og Verner Johansson.

Disse Lønninger er siden yderligere forhøjet, og ved Aarsskiftet 1937—38 blev truffet Overenskomst om en generel Forhøjelse paa 7½ pCt.

Instruktionsarbejde har efterfulgt Agitationsarbejdet.

En omfattende Agitation har været nødvendig for at samle Arbejderne i Fagforeninger. Utallige er de Rejser, der er foretaget, og de Foredrag, der er holdt af forskellige Funktionærer og Forbundsmedlemmer. Nu er Tiltroen til Organisationen, takket være dennes gode Arbejdsresultater, vokset saaledes, at Arbejderne i Reglen af sig selv tilslutter sig Organisationen.

Dette Agitationsarbejde er nu blevet efterfulgt af Instruktions- og Studiearbejde. For at kunne opretholde og udvikle Organisationens Virksomhed kræves, at Medlemmerne er fortrolige med Organisationens Arbejde og Forudsætninger. Omfanget af dette Skolingsarbejde belyses af det Faktum, at i 1937 udbetalte Forbundet som Studietilskud, Stipendier og for Studiekursus Kr. 66.197,00.

Tilbageblik.

Metalarbejderne kan ved 50 Aars Jubilæet se tilbage paa en omfattende og mangeartet Virksomhed. Medlemstallet er oppe paa 150.000, fordelt i 315 Afdelinger.

Indkomsterne fra Forbundets Start til og med Aaret 1937 udgjorde i Form af Indtrædelsesafgifter Kr. 748.943,00 og i Form af Ugekontingenter Kr. 94.740.086,00.

I forskellige Former af Understøttelse har Forbundet i samme Tidsrum udbetalt Kr. 54.560.500,00, hvoraf i Arbejdsløshedsunderstøttelse Kr. 34.773.332,00. Kapitalbeholdningen 1. Januar 1938 Kr. 26.860.594,01.

I Forbindelse med Jubilæumskongressen, som holdes den sidste Uge i Juli, arrangeres ogsaa en særlig Udstilling, udvisende Forbundets historiske Udvikling i Halvsekslet, set paa Baggrund af den sociale og tekniske Udvikling i samme Tid.

Med faa Undtagelser har Metalarbejderne været Tilhængere af at ordne Arbejdsforholdene i Mindelighed. De har bestræbt sig for ved Organisationens Hjælp at faa de bedst mulige Resultater ved Forhandling, men naar de er blevet angrebne eller tvungne ud i Konflikt med uforstaaende Arbejdsgivere, har de udvist Sejghed, Udholdenhed og Sammenhold, som er beundringsværdigt. De har ogsaa søgt at værne om Princippet at skabe en ensartet faglig Organisation, og at den stærke skal hjælpe den svage. De hævder, at Arbejderklassen som Klasse maa hæves op til en højere og bedre Standard paa det økonomiske, sociale og kulturelle Omraade.

Gennemførelse af Ferieloven.

Et Særkende for de i de senere Aar vedtagne sociale Love, Lærlingeloven, Loven om Forbud mod Overarbejde og Ferieloven, er, at disse i høj Grad bygger paa de faglige Organisationers Medvirkning til at føre dem ud i Livet. Vi har tidligere saavel for Lærlingelovens Vedkommende som for Loven om Forbud mod Overarbejde gjort Rede for de Ordninger, der er truffet i saa Henseende; for Ferielovens Vedkommende er der den 22. Juni ved Forhandling mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen truffet følgende Aftale:

Ved et Møde Onsdag den 22. Juni 1938 mellem Repræsentanter for Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark vedrørende Gennemførelsen af Lov af 13. April 1938 om Ferie med Løn enedes man om følgende:

1.

Det af Hovedorganisationerne anbefalede Kortsystem indføres.

2.

I Ferielønnen medregnes Timeløn, Akkordoverskud, Akkordafsavn, Bonusordninger, Specialtillæg (f. Eks. Svejsetillæg, Montørtillæg), personlige Tillæg, Formandstillæg, Sjakførertillæg, Flyttetid og Ventetid indenfor Arbejdstiden, Opfyringstillæg for Kedelpassere, Krantillæg, Kærnemagertillæg, Rensetillæg, Tillæg for haandværksmæssigt Arbejde, Montagetillæg, Tillæg til Riggere, Borere og Forholdere — eller eventuelle andre Tillæg af tilsvarende Karakter.

Af følgende Tillæg skal der ikke betales Ferieløn: Overarbejdstillæg, Skifteholdstillæg, Tillæg for forskudt Arbejdstid, Varskotimer til Overarbejde, Smudstillæg, Arbejde i Tanke, Værktøjspenge, Udearbejdstillæg, Vejpenge og Vejtillæg, Rejsetid *uden for* normal Arbejdstid, Kostpenge, Prøveturstillæg, Cyklegodtgørelse, Chaufførernes Beklædningsgodtgørelse, Støbetillæg, Smelteovnstillæg, Syretillæg, Varmetillæg, Tøjtillæg — eller eventuelle andre Tillæg af tilsvarende Karakter.

3.

Den fulde Ferie i 1939 andrager 9 Arbejdsdage i Henhold til Ferieloven med 4 pCt. af Lønnen for Perioden 1. Juli 1938 — 31. Marts 1939 og dertil en Dag i Henhold til de hidtil gældende Ferieregler.

I Beregningen af Ferielønnen for 1939 indgaar Feriepenge for 1938 udbetalt efter 1. Juli 1938.

4.

Hvor Ferien andrager ½ Dag eller mere, gives en hel Dags Frihed, dog kun med en halv Dags Feriebetaling; hvor Ferieretten udgør mindre end ½ Dag, bortfalder selve Friheden, medens Pengene udbetales.

For Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark:

(sign.) Hans L. Larsen.

For Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark:

(sign.) P. Andersen.

Vi tror, at der hermed er banet Vej for Ferielovens Gennemførelse i Praksis. Det fremgaar af Aftalen, hvilken Mængde Tillæg der — begrundet paa de mange forskellige Arbejdspladser indenfor vort Omraade — eksisterer, og den sidste Sætning i Stk. 2 har den Hensigt, at hvis der skulde være glemt enkelte Ting, kan disse tages op og behandles ad voldgiftsretlig Vej med Hensyn til, hvorvidt de omfattes af Loven eller ikke.

Skal vi storme Børsen?

Børsen og Bankerne har vist altid for Arbejderklassen staaet som de to mest fremtrædende Symboler paa den Samfundsorden, vi ser det som vor historiske Opgave at ændre til en anden og bedre. I disse to Institutioner har man ment at finde de kapitalistiske Kræfter koncentreret. Her var det, Overklassens Spidser mødtes iført Jaketten og den høje Hat, som i Karikaturerne, for at træffe deres kyniske Dispositioner.

Særlig Børsen var i de urolige Krigs- og Efterkrigsaar Genstand for den brede Befolknings, i Særdeleshed de københavnske Arbejderes, Mistænksomhed. Priserne steg langt hurtigere end Lønningerne kunde følge med. Der herskede almindelig Vareknaphed. Kun paa Børsen var der glade Dage som aldrig før. Millionerne rullede, og Spekulanterne trivedes som Maddiker i en gammel Ost. Mistænksomheden gik endog saa vidt, at en Kreds af de mest revolutionære Hoveder midt i den radikale Periode, Begivenhederne bragte med sig, en Dag traf Beslutning om „at rydde op i Spillebulen" og smide „Jobberne" ud. Resultatet blev en „Storm" paa Chr. d. 4.s gamle idylliske Børsbygning, hvorved man dog vist ikke opnaaede stort andet end Ballade med Politiet og nogle Uger i Skyggen til de mest ivrige.

Der er nu gaaet en Del Aar siden da, meget har ændret sig, og Børsens Rolle i dansk Erhvervsliv kan ikke i Øjeblikket siges at være særlig dominerende. Men det trækker atter op til Uvejr over Europa, og selv om alt vel ikke vil faa samme Forløb som i 1914—18, vil Børsen vel atter træde i Forgrunden, om Katastrofen skulde indtræffe. Det maa da være af Interesse at forsøge at gøre nogle rationelle, økonomiske Betragtninger over Problemet Børsen. Handlede de Arbejdere, der i sin Tid stormede Børsen, rigtigt — eller hvordan bør en moderne Arbejderbevægelses Stilling være til denne Institution.

Først maa vi have lidt Teori. Hvilke Funktioner udøver Børsen? Hvad er dens Opgave i det kapitalistiske Samfund?

Man skelner mellem *Varebørsen* og *Fondsbørsen*. Paa Varebørsen handles der, som det fremgaar af Navnet, med Varer. Det er ikke enhver Vare, der kan omsættes her. Kun lettransportable Varer, der bruges over hele Kloden, og som forefindes i ganske bestemte Standardkvaliteter, er Genstand for Børsomsætning. Ideelle Børsvarer er Korn, Kaffe, Bomuld og Gummi. Paa Børsen mødes nu Sælgerne med Køberne, og under en Auktion, der foregaar efter ganske bestemte Regler, faar Varerne en Pris: Noteringen, der telegraferes til alle Verdens Handelsbyer og gælder her med Tillæg af Transportudgifter. Af den Slags prisbestemmende Varebørser findes der imidlertid kun faa i Verden, og de er alle specialiserede. I U. S. A. findes saaledes Bomulds- og Hvedebørser. Paa disse faar hver Sort sin Pris. *Haard Vinterhvede Nr. 1* og *Midtamerikansk Bomuld* er to kendte Standardkvaliteter. Paa franske Børser sættes Kaffepriserne. Tobak noteres paa Amsterdam-Børsen. Den danske Varebørs er af meget underordnet Betydning og fastsætter ikke Noteringer for nogen Verdensmarkedvare.

Fondsbørs findes i Modsætning til Varebørs i alle Lande. Her handles aldrig med Varer, men med Værdipapirer: Fremmed Valuta, Aktier og Obligationer. Ogsaa her fastsættes Kurserne ved en Auktion efter bestemte Regler. Paa den københavnske Fondsbørs raabes Papirerne op i en bestemt Rækkefølge. Først Aktierne, idet man begynder med Privatbanken og ender med Tivoli. Derefter Obligationerne. I den Rækkefølge noteres de, og Noteringen kan læses i Avisen. I Danmark sættes Valutakurserne ikke paa Børsen, men i Nationalbanken, der fører en ganske bestemt Politik for at holde Sterlingkursen fast i 22,40 Kr.

I selve Børsspekulationen skelner man mellem *Hausse- og Baisse*-Spekulanter. Haussisten gaar ud fra, at en bestemt Aktie, Obligation eller Vare snart vil stige i Værdi, og køber derfor op af den for at sælge igen, naar Stigningen er indtruffet. Baissisten nærer den modsatte Formodning og sælger løs, mens nogenlunde gode Priser kan faas. Vil han absolut eje paagældende Papir eller Vare, kan han jo købe igen, naar Prisfaldet er kommet, og han har da tjent Differencen. Dette drejede sig om Kontanthandel. I Modsætning hertil staar den

saakaldte Terminhandel. Den drejer sig om fremtidig Levering. To Spekulanter træffer for Eks. Aftale om, at den ene skal levere den anden en Tons Hvede pr. Maaned i det kommende halve Aar til en ganske bestemt Pris. Det kan være en Bager, der paa den Maade vil undgaa Risiko m. H. t. Hvedeprisen i sin Virksomhed. Stiger Hvedeprisen over den aftalte Pris, har han tjent, i modsat Fald har han tabt. Men i alle Tilfælde ved han sikkert, hvilke Udgifter han i den kommende Tid skal afholde til Hvedemel. Handelen kan imidlertid ogsaa være indgaaet mellem to Spekulanter, der ikke bryder sig det mindste om Hvede. De seks Tons Hvede, de har truffet Aftale om, eksisterer overhovedet ikke og bliver aldrig leveret. For dem er det blot et Spilleobjekt. Stiger Prisen over den aftalte, har Sælgeren tabt, og i Stedet for at levere Hvede betaler han Forskellen mellem Dagsprisen og den aftalte Pris — netop det Beløb hans Tab vilde have udgjort, om Handelen havde fundet Sted. Paa samme Maade spekuleres i Aktier. For disse og andre Værdipapirer fremmes Spekulationen ved, at det er muligt at belaane de Papirer, man køber i Bankerne, og derved faa frigjort Penge til nye Indkøb. Saavel Gevinst- som Tabsmuligheder bliver derved **større.**

*

Hvilke *skadelige Virkninger* tillægger man nu dette Børsvæsen? Ja, først og fremmest har man hævdet, at Spekulationen virkede varefordyrende. Det er herfra Udtrykket „Børsjobber" stammer. Man har gjort den Erfaring, at de Perioder, hvor Aktierne steg, faldt sammen med Perioder, hvor Fragterne og Varepriserne steg, og heraf draget den Slutning, at Børsspekulanterne ved at „jobbe" Aktierne i Vejret var Aarsag til Prisstigningerne. Den Konklusion er imidlertid forkert. Aarsagssammenhængen er den omvendte. Tager vi for Eks. Skibsaktier, er Aarsagen til en Stigning i disse følgende: Først stiger af en eller anden Grund (Oprustning eller almindelig Højkonjunktur) Efterspørgslen efter Sejlads, derefter stiger som en Følge af den forøgede Efterspørgsel Fragterne og dermed Rederiernes Indtjeningsevne. Naar den er gaaet i Vejret, vil selvfølgelig ogsaa Aktieudbytterne gaa i Vejret, og netop derfor maa Kurserne stige — fordi Spekulanterne gerne vil betale højere Kurser for at komme i Besiddelse af de fede Aktier. Paa nøjagtig samme Maade med Aktier i Bryggerier, Papirfabrikker o. s. v. — At hele det Samfundssystem, der paa den Maade giver en stor Del af sit Overskud til en lille Klasse af Kuponklippere, er ravruskende galt, er en Sag for sig, men om den ene eller den anden Kapitalist løber af med Udbyttet, kan jo være os ganske ligegyldigt. I denne Højkonjunktur er de danske Kuponklippere iøvrigt selv blevet dygtigt „beklippet" gennem en klækkelig Merindkomstskat, som de for Øjeblikket jamrer sig ynkeligt over i Højrepressen.

En anden Indvending mod Børsen gaar ud paa, at den tiltrækker Landets disponible Kapital til unyttig Spekulation og derved hindrer, at Pengene bruges til Investering i samfundsgavnlige Erhvervsvirksomheder. Ogsaa denne Indvending er omtrent forfejlet. Hvad en Spekulant taber paa Børsen eller bruger til Indkøb af Aktier og Obligationer, er der jo en anden, der faar. Kapitalen cirkulerer blot som Betaling, som Tab eller Gevinst, fra Haand til Haand og maa til sidst ende i en Bank eller i en Virksomhed. En Fare er der dog her for, at en heldig Spekulant sætter sit Forbrug i Vejret og dermed formindsker Opsparingen.

Har Børsen maaske oven i Købet *gavnlige Virkninger?* Ja, det har den faktisk. Som Led i den bestaaende Samfundsorden er Børsen en ret uundværlig Institution.

For Varebørsens Vedkommende udgør den et praktisk Instrument til at lade Udbud og Efterspørgsel mødes og Priserne paa de store almindelige Raastoffer blive fastsat. Hvordan skulde man vide, hvad Dagsprisen var, hvis man ingen Børsnotering havde? Paa Fondsbørsen mødes paa tilsvarende Maade Udbud og Efterspørgsel efter Kapital og Prisen paa denne — den effektive Rente — kommer til Udtryk. Kurserne giver Kapitalisterne et Udtryk for, hvordan Chancerne i de forskellige Erhvervsgrene bevæger sig. Stiger Kurserne særlig stærkt i en Branche, faar Manden med den disponible Kapital herigennem et Fingepeg om, at netop der bør han investere sine Penge i nye Virksomheder. I det privatkapitalistiske Samfund kender man jo ingen bedre Rettesnor for Produktionsforøgelsernes Retning end Overskuddet. Først og fremmest et købedygtigt Publikums Efterspørgsel skal tilfredsstilles.

En anden heldig Virkning faar Børsen ved sin Evne til at fordele en eller anden knap Varemængde over et længere Tidsrum. Vi kan for Eksempel tænke os, at der et Aar har været en ekstraordinær stor Høst, og som Følge heraf meget lave Kornpriser. Nogle Spekulanter tager nu den Chance, at Høsten næste Aar bliver lille og Priserne høje. De køber op af det billige Korn og lagrer det. Bliver Høsten næste Aar atter rigelig, taber de, idet de maa sælge til samme Pris, som de har købt til, trods Lager- og Renteomkostninger. Men bliver det en daarlig Høst, tjener de ved at sælge Kornet til højere Priser. Virkningerne heraf er, at Priserne i det gode Aar er blevet lidt højere end ellers, idet Spekulanternes Korn er unddraget Markedet, men til Gengæld er Priserne i det daarlige Aar blevet noget lavere end de ellers vilde være blevet, fordi Spekulanternes Korn har forøget Udbuddet.

*

Børsens Fremtid? Man kan sikkert sige, at lige saa praktisk og nødvendig Børsen har været for den kapitalistiske Markedsøkonomi, lige saa overflødig vil den blive i et planøkonomisk Samfund.

Nogen Fondsbørs vil der næppe blive Brug for. Varetagelsen af Opsparingen vil paahvile Staten, og Renten fastsættes af den ud fra politiske Overvejelser. Ligeledes vil Regeringen bestemme, hvor Nyinvesteringer sættes ind maaske ud fra almindelige Betragtninger over hvilke Behov, der stærkest trænger til Dækning, maaske i Forbindelse med en eller anden socialistisk Form for fri Prisdannelse. Køb og Salg af Aktier mellem Private kan der ikke blive Tale om, da alle Aktier formodentlig vil være Samfundseje. Oplagring af Varer med Knaphedstider for Øje vil ogsaa være en Samfundsopgave og ikke et Spekulationsmoment. — Hvilke Former Handel mellem Staterne vil tage, internationale Laan m. m. er det vist klogest at undlade at sige noget om. Men Børsen i dens nuværende Skikkelse er der i hvert Fald ingen Grund til at „storme". Saa kan man lige saa godt storme Nationalmuseet — der vil den nemlig før eller senere havne.

K.

Fra en Berliner Storbedrift.

Følgende Episode finder Sted i en Rustningsvirksomhed, hvor der er overordentlig meget at bestille.

Driftslederen giver Ordre til Overarbejde og Søndagsarbejde. Der stilles følgende Krav til Drejerne, som paa dette Værksted arbejder i to Hold: 10 Timers Arbejdsdag (første Hold fra 6 til 16,30 med ½ Times Pause og andet Hold fra 16,30 til 3 Morgen). Om Søndagen arbejder det første Hold af og til „kun" fra 6 til 12. — Dette Hold faar altsaa til Stadighed kun en Hviledag hveranden Søndag, og det endda kun fra Kl. 3 om Morgenen.

I den første Uge gaar alt godt til om Fredagen. Trætte af Overarbejdet og med Udsigt til ogsaa at maatte arbejde meget anspændt baade Lørdag og Søndag ophidses Stemningen blandt Kollegerne. Man aftaler følgende: Første Hold gaar Lørdag Kl. 14, og andet Hold kommer paa samme Tid, det vil sige, om Lørdagen skal der arbejdes normalt uden Overarbejde. Blandt Værkførerne hersker stor Ophidselse. Man henter Driftslederen. Denne dikterer: Andet Hold gaar hjem og kommer igen Kl. 16,30. Oprørt paahører Kollegerne denne Ordre. Det kommer til en Diskussion. Nogle Kolleger gør overfor Driftslederen gældende, at de dog ogsaa har andre Interesser end kun at arbejde. Til Slut erklærer Kollegerne paa første Hold: „Dersom andet Hold skal gaa igen, gaar vi ogsaa Kl. 14." Andet Hold erklærer: „Dersom vi skal gaa hjem nu, kommer vi overhovedet ikke mere". Driftslederen er ude af sig selv: „Det er jo aabent Oprør. Jeg vil klage til Direktionen". Herpaa svarer Kollegerne: „Det er det allerede for sent til i Dag. Direktionen holder allerede Week-end Kl. 13".

Følgen er, at første Hold gaar hjem Kl. 14, og andet Hold begynder Kl. 14. Der arbejdes altsaa kun i 8 Timer. Ingen melder sig til Søndagsarbejdet. Af Direktionen foretages intet.

Som bekendt er der Mangel paa Metaldrejere i Tyskland. Denne Situation udnyttede en Kollega saaledes. „Værkfører, 20 Mark i Forskud, en Uges Ferie — eller mine Papirer!" — Værkføreren er forbavset: „Henvend Dem hos Chefen". Kollegaen gaar til Chefen: „Herr ...., 20 Mark i Forskud, en Uges Ferie — eller mine Papirer!" — Man kan se paa Chefen, at han ikke ved, om han skal le eller blive rasende. Saa siger han: „Hvorfor sætter De mig saadan Pistolen for Brystet?" Kollegaen svarer: „Fordi De altid har behandlet os saaledes. Overfor os hedder det ogsaa altid: enten—eller". Kort efter fik Kollegaen sine 20 Mark i Forskud, en Uges Ferie — og ingen Papirer.

Dagen før den 1. Maj gaar Værkføreren gennem Virksomheden og formaner: „Den 1. Maj bliver betalt; derfor maa enhver af Jer møde". En Kollega svarer: „Vi har altid fejret 1. Maj — ogsaa uden Betaling — og dengang satte vi mere til end de Par Mark, vi nu faar". Værkføreren trækker sig tilbage rød i Hovedet.

Da der saa at sige ikke hilses med „Heil Hitler" i Virksomheden, faar en af Afdelingsformændene det Indfald at stille sig foran Indgangen til Vaskerummet og modtage enhver „værdigt". For det meste har Kollegerne begge Hænderne fulde og mumler et eller andet i Skægget.

Den næste Dag, da han staar der igen, siger en Kollega ironisk: „Sig mig engang, hvad har du egentlig tænkt dig med at stille dig hen og lave saadan et Postyr? De 99 pCt. af os er jo „trofaste" Tilhængere af Føreren, eller tror du maaske, at vi allesammen her hører til den ene tiloversblevne Procent?"

Derefter saa man ikke mere Formanden ved Døren.

En SA-Mand har sit Skab i Omklædningsrummet i uvenlige Omgivelser. Hver Morgen en Uge igennem gentages samme Scene: han kommer, hilser med „Heil Hitler" og faar overhovedet ikke Svar. I Slutningen af Ugen hilser han med „God Morgen", og hans Hilsen gengældes fra alle Sider. Om Eftermiddagen siger han under en Samtale: „Her kan man hilse saa tit, man vil, med „Heil Hitler", man faar aldrig noget Svar, og der bliver endda set skævt til en, men fra i Dag ved jeg Besked".

En Morgen er der med Kridt paa Døren til Kalkulationsværelset tegnet et stort „Stachanow-Central". Fabrikspolitiet kommer og fotograferer det.

„Ja", siger en Kollega, „hvor er det godt, at vi alle staar *bag* Føreren, saa kan han i det mindste ikke se, at der bliver lavet saadan noget".

Virksomheden er en saakaldt Opbygningsvirksomhed. Efter 1—1½ Aars Opbygning og Indarbejdning efterprøves alle Akkordpriser ved Kalkulation og sænkes grundigt. Efter at der allerede engang

er efterprøvet og uden Kalkulation foretaget Akkordprisnedsættelse for de enkelte Stykker, skal der paany kalkuleres, og Prisen nedsættes. Nogle Drejere bliver nu gnavne. Da Tidtageren kommer, standser de Maskinerne og forsvinder. Det bliver Tidtageren for broget, og han gaar til Formanden. De venter saa begge, til en Kollega kommer tilbage. Formanden er godt gal og brøler til ham. Kollegaen lader sig dog ikke forskrække. Man faar ikke taget Tid hos ham. Formanden og Tidtageren forsvinder, men kun for igen at forsøge deres Lykke ved samme Maskine paa andet Hold. Kollegaen paa andet Hold er informeret; ogsaa han standser Maskinen. Formanden sender ham til en anden Maskine (Forflyttelse som Straf). En anden Kollega hentes til at erstatte den genstridige. Solidarisk erklærer han: „Jeg kan overhovedet ikke lave det billigere". Formanden lader ham gaa med følgende Bemærkning: „De kan høre herop om et Par Dage, om De kan arbejde her igen." Kollegaen svarer: „Firmaet kan høre hos mig, om jeg vil komme!" Da Formanden ser, at det er Alvor for Kollegaen (han gør sig klar til at gaa hjem), trækker han i Land: det var ikke saadan ment.

Resultatet er: alle gaar igen paa Plads, og Tidtageren godkender den Pris, som Kollegaen foreslaar ham.

Ganske vist har dette Eksempel paa god Holdning ikke dannet stor Skole. For de fleste andre Kolleger er Priserne for deres Arbejde sat saa lavt, at de maa arbejde i et djævelsk Tempo for at opnaa en nogenlunde taalelig Løn. Men det viser trods alt, hvor meget man kan naa, naar man er modig og solidarisk.

(Fra „Neuer Vorwärts").

Dansk Lokomotivmands-Forbunds Kongres.

Torsdag den 2. Juni afholdt Forbundet sin 12. ordinære Kongres i Forsamlingsbygningen, Rømersgade, København.

Som Gæster var mødt: Handelsminister *Johs. Kjærbøl,* Formand *P. Andersen* og Sekretær *Herm. Hansen* for Centralorganisationen af Metalarbejdere, Formand *Th. Narvestad* for Norsk Lokomotivmands-Forbund, Viceformand *Hugo Rosén* for Sveriges Lokomotivmands-Forbund, Lokomotivfyrbøder *Jespersen* for Dansk Lokomotivmands-Forening, Formand *Th. Jørgensen* for Danske Privatbaners Kontorforening, Formand *Herlak* for Privatbanefunktionærernes Forbund, Formand *Frederiksen* for Baneafdelingernes Forening og Formand *Th. Petersen* for Haandv.- og Depotpersonalets Forening.

Forbundets Formand, Lokomotivfører *N. Th. Brix,* bød Velkommen og gav derefter Ordet til Gæsterne, der i det væsentligste udtalte sig om Forholdene inden for de Organisationer, de repræsenterede, samt om det gode og forstaaende Samarbejde med Dansk Lokomotivmands-Forbund.

Formanden aflagde en udførlig Beretning, i hvilken han særlig dvælede ved de daarlige Tjenestetidsregler, som Forbundet maatte betegne som ganske uforsvarlige, hvorfor man baade set fra et fagligt og publikumsmæssigt Synspunkt maa kræve dem ændret i Overensstemmelse med de Krav, der af Forbundet er fremsat som Forslag til nye Tjenestetidsregler.

Angaaende Lønforholdene havde Forbundet haft visse Vanskeligheder med at faa Banerne til at udbetale et tilsvarende Løntillæg, som det ved Lov fastsatte midlertidige Løntillæg paa 168 Kr. for indeværende Finansaar for Statens Tjenestemænd. Sagen er for saa vidt i Orden — undtagen for Østsjællandske Jernbaner, hvor Organisationerne ad Rettens Vej vil foretage Udlæg hos Banen.

Angaaende Uddannelsesspørgsmaalet havde Forbundet paany etableret Kursus paa Teknologisk Institut, hvilket man agtede at fortsætte med i indeværende Aar.

Et af Forbundet fremsat Krav overfor Ministeriet for offentlige Arbejder om at faa Kontrollys anbragt mod Togene for de Færdselslys, der er anbragt mod de Vejfarende ved Vejskæringerne, har Ministeriet ikke kunnet imødekomme, idet det ikke turde paalægge Lokomotiv- og Motorvognsførerne yderligere Ansvar med Kontrol af Lyssignaler.

Uden Hensyn til det større Ansvar med at kontrollere disse Lys vil man rejse Spørgsmaalet paany, idet der jævnlig fremkommer Uregelmæssigheder mellem Kontrollysene paa Banen og mod de Vejfarende.

Formanden sluttede med at omtale en Del Auditørsager, hvori han havde været Bisidder.

Under Diskussionen om Formandens Beretning var det specielt Tjenestetidsreglernes Praktisering, der havde den største Interesse, og at dette Spørgsmaal var særligt brændende ved Aalborg-Privatbaner fremgik af en Bemyndigelse, Kongressen gav Hovedbestyrelsen til at godkende en eventuel Arbejdsstandsning, saafremt Afdelingen ikke ad Forhandlingens Vej kan opnaa taalelige Arbejdsforhold.

Foranlediget ved de mange Paakørselsulykker ved Jernbaneoverskæringerne vedtoges en saalydende Resolution:

„I Anledning af de i Antal tiltagende Færdselsuheld mellem Jernbane og Landevejstrafik, særlig mellem Tog og Automobiler, hvor Justitsministeriets Motorsagkyndige som Regel bliver tilkaldt for at udarbejde Rapporter om eventuelle Overtrædelser af Færdselsloven, bør efter vor Formening disse Rapporter, der danner Grundlaget for videre Retsforfølgelse, være saa udførlige som muligt. Men da Justitsministeriets Sagkyndige som Regel ikke har Anledning til at erhverve sig Kendskab til Tjenesten paa Lokomotiver eller Motorvogne, vedtager Kongressen, at Hovedbestyrelsen henstiller til henholdsvis Justitsministeriet og Ministeriet for offentlige Arbejder, at

der gives de Motorsagkyndige Adgang til Kørsel paa saavel Lokomotiver som Banernes Motorvogne, for at de ogsaa fra denne Side kan sætte sig ind i saavel Landevejs- som Banetrafik."

Lokomotivfører *Brix* genvalgtes med Akklamation til Formand, ligesaa Hovedkasserer *Handberg* og Næstformanden, *Aage Olsen;* endvidere genvalgtes *Thorsen* og *Einshøj* og nyvalgtes Lokomotivfører *Kaj Petersen,* Helsingør.

Specialarbejderforbundets 7. ordinære Kongres

afholdes den 1. September 1938 og følgende Dage i Rømersgade 22, København.

Til denne er indkommet følgende Forslag til Ændringer af Lovene samt særlige Forslag:

Lovændringer.

§ 2. *København Afd.* Stk. a. ændres til: Organisationer, som bestaar af de ved Specialarbejde paa Fabrikker, Værksteder og Værfter beskæftigede, optages i Forbundet o. s. v.

§ 2. *Nakskov Afd.* Stk. a. I første Linie efter Ordet „Organisationer", tilføjes „indenfor Jern- og Metalindustrien".

§ 3. *København Afd.* Stk. c. Ordene, „samt syge Medlemmer" udgaar, saaledes at syge Medlemmer er kontingentfri.
Stk. k. 12. Linie, „vor Branche" ændres til „ved Specialarbejde".

§ 3. *Nakskov Afd.* Stk. a. 35 Øre ændres til 40 Øre.
Stk. k. Efter Ordet „pr. Uge" tilføjes: „Heraf betales Kontingent til Arbejdsløshedskassen, samt 25 Øre til Afdelingerne".
Nyt Stk.: Medlemmer, der indgaar i Livsstillinger, der forpligter til at arbejde under Strejke og Lockout, kan ikke erholde hvilende Medlemsret.
Stk. 6 bliver Stk. 3.

§ 4. *København Afd.* Stk. 1. ændres saaledes, at der foran Ordet „Medlemmer" paa femte sidste Linie indføres Ordet „alle".
Stk. d. udgaar.
Stk. h. Der tilføjes: Paa Oktober Generalforsamlingen forud for en Overenskomsts Udløb, skal Overenskomsten sættes som et Punkt paa Dagsordenen, saaledes at Medlemmerne kan tage Stilling til en eventuel Opsigelse, og om nødvendigt stille deres Krav.
Stk. h. Femte Linie, „som kan" ændres til „som skal".
Stk. j. ændres til: „Ved Strejke og Lockout udbetales der Understøttelse fra første Dag".

§ 4. *Nakskov Afd.* Stk. m. I anden Linie efter Ordet „optager" tilføjes „eller fortsætter". I samme Linie efter Ordet „Arbejde" tilføjes „under og".

§ 4. *Odense Afd.* Stk. h. foreslaas delt og skal omhandle følgende:

1.

Det er Hovedbestyrelsens Pligt forud for enhver Overenskomstfornyelse rettidig at indkalde Forslag fra Afdelingerne. Materiale herom maa udsendes saa tidligt, at Spørgsmaalet maa kunne behandles paa Oktober Generalforsamlingerne. Overenskomstforslagene udformes endelig paa et Formandsmøde i Forbundet i Overensstemmelse med Behandlingen i Afdelingerne.

2.

Landsoverenskomst maa ikke indgaas med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, uden at Overenskomstforslagene har været forelagt Medlemmerne til Urafstemning, som kan foregaa paa Generalforsamlinger og Kontorer, i en eller flere Dage, efter de enkelte Afdelingers Bestemmelse. Resultatet indsendes til Forbundet inden Udløbet af den fastsatte Frist.

3.

Ved Urafstemning om Overenskomstforslag skal hvert Medlem afgive sin Stemme. Undladelse af dette medfører en Mulkt af 5 Kroner, som skal inddrives ved første Mærkesalg; ved Sygdom og andre lovlige Grunde, hvorfor der foreligger Bevis, bortfalder Mulkten.

§ 5. *København Afd.* Stk. j. ændres saaledes: Ved Afstemning paa Kongressen repræsenterer de Delegerede forholdsvis Antallet af de paagældende Afdelingers Medlemsantal, dog kun, naar der forinden Afslutning af en Sag fremsættes Forslag herom og Dirigenten ved Afstemningen konstaterer, at mindst $^2/_5$ af de Delegerede ønsker det. I alle andre Tilfælde — dog ikke Valg — stemmes ved Haandsoprækning, og simpel Majoritet er gældende. Ved Stemmelighed er et Forslag forkastet.
Stk. d. ændres saaledes: Til Kongressen har hver af Forbundets Afdelinger Ret til at sende en Delegeret for hver 60 Medlemmer eller Dele deraf. Medlemstallet udregnes saaledes, at hver 52. Mærke solgt i sidst afsluttede Regnskabsaar før Kongressen regnes for et Medlem. Alle gældende Mærker medregnes.

§ 6. *Nakskov Afd.* Stk. a. Første Stykke ændres til at lyde: Hovedbestyrelsen, som vælges paa Kongressen, bestaar af en Forretningsfører og 6 Repræsentanter. Desuden vælges 7 Suppleanter.
I andet Stykke ændres „2" til „3".
Stk. b. ændres til: Blandt de til Hovedbesty-

relsen valgte Repræsentanter vælges en Viceforretningsfører og en Sekretær, som sammen med Forretningsføreren udgør Forretningsudvalget.

§ 6. *Odense Afd.* I Stk. a. ændres 2 Repræsentanter til 3. Resten uforandret.

§ 6. *Svendborg Afd.* Stk. a. ændres til: Af disse vælges 3 Repræsentanter og 4 Suppleanter fra Afdelinger udenfor København.

§ 7. *Nakskov Afd.* Stk. b, c, d, e og f. Ordene, „Formand og Kasserer" ændres til Forretningsfører.

§ 7. *Odense Afd.* Stk. h. tilføjes efter Ordet „Formænd": Inden disse indkaldes skal Fortolkningsspørgsmaalene være afklarede. Hvor Formanden er Hovedbestyrelsesmedlem o.s.v.

§ 7. *Svendborg Afd.* Stk. b, Stk. 2. Efter „kvartaarlig" tilføjes: „Og en Beretning af Mødet tilstilles hver Afdeling".
Stk. h. foreslaas indledet med følgende: „Ved Hovedbestyrelsens Forhandling af Forslag fra Afdelingerne til ny Overenskomst, skal alle Afdelingers Formænd deltage", og ellers hele Stk. h's Ordlyd bibeholdes.

§ 9. *Nakskov Afd.* Stk. a. „3" ændres til „2".
I andet Stk. udgaar Ordene: „Af Revisorerne skal den ene være statsautoriseret".

§ 9. *Odense Afd.* Stk. a. udgaar. Nyt Stykke: Til at revidere og efterse Forbundets Regnskaber vælger Kongressen 2 regnskabskyndige Revisorer og 2 Suppleanter. Af disse vælges en Revisor og 1 Suppleant fra København, en Revisor og en Suppleant fra Afdelinger udenfor København. Disse Valg er gældende for 3 Aar. Revisorerne er pligtige til, forsaavidt der findes Anledning til Bemærkninger i Revisionsprotokollen, at tilstille Afdelingerne en Udskrift af denne.

Ændringer til Afdelingslovene.

§ 1. *Nakskov Afd.* Stk. b. I anden Linie efter Ordet „Specialarbejder" tilføjes „ved Jern- og Metalindustrien".
Stk. g. ændres til: Intet Medlem maa underskrive Kontrakt eller indgaa Aftaler om særlige Løn- og Arbejdsforhold, som er i Strid med Løn- og Landsoverenskomsten, forinden Bestyrelsens Tilladelse foreligger.

§ 4. *København Afd.* § 4. foreslaas tilføjet: Medlemmer, der arbejder paa Skiftehold, kan ved enhver skriftlig Afstemning afgive deres Stemme personlig paa Kontoret paa en af Bestyrelsen fastsat Tid.

§ 4. *Nakskov Afd.* § 4, første Stk. ændres til: Enhver Afdeling vælger selv sin Bestyrelse, der skal bestaa af Formand, Kasserer og mindst 3 Repræsentanter.
I andet Stk. efter Ordene „endvidere vælges" udgaar „en eller flere" og der tilføjes „2". Fjerde Stykke udgaar.

§ 5. *Nakskov Afd.* Stk. a. Efter 1. Punktum tilføjes: Og er ansvarlig for de i Afdelingen værende Mærker, Pengemidler m. m. o.s.v. Stk. b. I tredie Linie ændres Ordet „eller" til „og".

Særlige Forslag.

København Afd. foreslaar:

1) Paa Grund af den store Arbejdsløshed og de daarlige Udsigter for Arbejderklassen frem i Tiden, de mange Forslag og Løfter om 40 Timers Arbejdsuge, anbefales at rette en manende Appel til De samvirkende Fagforbund og Regeringen om at gøre en positiv Indsats til Gennemførelse af 40 Timers Arbejdsugen med fuld Lønudligning.

2) Kongressen tager under Overvejelse, at optage Forhandling paa kompetent Sted om en mere radikal Løsning af Loven om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde, saaledes at Arbejdere, der kommer til Skade, faar udbetalt Dagpenge fra første Dag, der staar i et rimeligt Forhold til deres sædvanlige Fortjeneste.

3) Det foreslaas, at Medlemmerne faar Adgang som Tilhørere til at overvære Kongressen.

Nakskov Afd. foreslaar:

1) Kongressen paalægger den kommende Hovedbestyrelse ved fremtidige Overenskomstfornyelser, hvor der gives Tillæg til Timeløn og Fortjenester, at der skabes Garanti for, at Antagelseslønninger og Fortjenester for nyantagne Arbejdere forhøjes i Forhold til de generelle Forhøjelser.

2) Det paalægges Hovedbestyrelsen ved kommende Overenskomstforhandlinger at faa Tillægget for Skifteholdsarbejde udbetalt fra den første Klokketime efter Arbejdstidens Ophør.

3) Samtlige Forbundets Tillidsmænd paa Arbejdspladserne indkaldes til Møde een Gang aarlig til Drøftelse af Arbejdsforhold, for derigennem at opnaa mere ensartede Priser og Arbejdsforhold.
Mødet ledes af Forbundets Forretningsfører.

4) Forbundets Regnskaber opstilles ved fremtidige Regnskabsudsendelser med Driftsregnskab og Status særskilt.

5) Der ydes Afdelingerne Kr. 1,25 pr. Medlem aarligt til Dækning af Afdelingernes Udgifter ved Indsamling af Materiale til Statistik.

6) a. Da Erfaringerne igennem Aarene har vist, at Sammenkædningen af Forbundets og Københavns Afdelings Administration har

været uheldig og i visse Tilfælde medført økonomisk Tab for Forbundet, foreslaar Nakskov Afd., at dette Forhold ændres, saaledes at Københavns Afd. fra og med 15. November 1938 selv overtager Kontrol, Udbetaling af Understøttelse og alt Arbejde, Afdelingen vedrørende, og at dette fra denne Dato er Forbundet uvedkommende.

b) Da man ved denne Ændring af Administrationen er klar over, at det daglige Arbejde paa Forbundets Kontor i høj Grad ændres, foreslaas det derfor, idet vi henviser til de af os foreslaaede Ændringer i Lovene, at Forretningsføreren overtager Hovedkassererens og Statistikførerens Arbejde og er pligtig til udover det daglige Arbejde at udføre dette i Overensstemmelse med Kongressens Beslutninger.

c) Forretningsføreren, som lønnes med 90 Kr. ugentlig, er pligtig til at stille Kaution, hvis Størrelse fastsættes af Kongressen. Desuden ydes der ham 14 Dages Ferie med fuld Løn.

Under Sygdom ydes der mod behørig Lægeattest fuld Løn i indtil 3 Maaneder.

d) Forretningsførerens Stedfortræder, som under dennes lovlige Fraværelse overtager Arbejdet paa Kontoret, lønnes med 15 Kr. pr. Dag.

Odense Afd. foreslaar:

1) Det foreslaas, at den Ordning, der gennem Aarene har været praktiseret, hvor Forbundets Formand har solgt Mærker til arbejdsløse Medlemmer for Københavns Afdeling, fremtidig maa foregaa under mere betryggende Former. Der skal udstedes Kvittering for modtagne Mærker, og Afregning skal finde Sted paa samme Maade som mellem Klubkassererne og Afdelingerne. Eventuelle Tab ved saadant Mellemregnskab er Forbundet uvedkommende.

2) Da Medlemmer og Bestyrelserne i de forskellige Afdelinger, især der, hvorfra der ikke er valgte Medlemmer i Hovedbestyrelsen, er uden nogen som helst Føling med Forretningsudvalgets og Hovedbestyrelsens Arbejde indenfor en Kongresperiode, foreslaas det, at der tilstilles samtlige Afdelinger et Referat af disses Møder.

3) Det paalægges den kommende Hovedbestyrelse at søge vore uheldige Lønforhold ændret saaledes, at overenskomstmæssige Løntillæg kan blive gældende for samtlige beskæftigede og senere nyantagne Specialarbejdere.

4) Det paalægges den kommende Hovedbestyrelse — Forretningsudvalget ved Overenskomstforhandlinger at udvirke en mere effektiv Tillidsmandsbeskyttelse.

5) Odense Afdeling henstiller, at Kongressen bevilger det Beløb, som Afdelingen har udlagt for et Møde med Forretningsudvalget, 208 Kr. 30 Øre.

6) Odense Afdeling henstiller til Kongressen, at den kan anerkende, at Forbundet ser bort fra sin Fortjeneste paa de Mærker, som er brændt for en af vore Klubkasserere.

7) Det foreslaas, at Kongressen bemyndiger den kommende Hovedbestyrelse til en Gang hvert Aar i Forbindelse med et Hovedbestyrelsesmøde at indkalde samtlige Afdelingers Tillidsmænd (Formænd, Kasserere og Tillidsmænd for Klubberne), for at disse kan drøfte forskellige overenskomstmæssige Forhold m. m. til Gavn for Forbundets Medlemmer. Begge Møder skal afholdes samme Dag. Forbundet maa kun afholde Udgifter, der dækker Rejse, Tidspilde og Diæter.

8) I særlige Forslag, Stk. 4 fra Kongressen i 1935 angaaende ensartede Klublove for hele Landet, foreslaas det, at disse tages op til fornyet Behandling med Ønsket om Indførelse af Mulkt, højst 1 Kr., for Udeblivelse fra Klubmøder.

En Kommentar til Kommunisternes Landskonference.

Den Landskonference, som D.K.P. forleden afholdt i Odense, var saare karakteristisk for Stillingen indenfor det hjemlige Stalinist-Parti. Den doktrinære Revolutionarisme er forlængst kastet over Bord som politisk ubrugelig, hvor man har med oplyste Arbejdere at gøre. Og uvant med Rollen som „Demokrater" vader derfor Larsen & Co. fuldkommen hjælpeløse rundt i Spørgsmaal om politiske Principper, Taktik og Strategi, saa vi andre næsten faar ondt af Staklerne.

Den første Fejltagelse fandt formentlig Sted, da man arrangerede selve Landskonferencen som offentlig Forestilling. Denne „demokratiske" Gestus er nemlig saa klodset, at enhver kan se, det eneste Formaal var at *kvæle al Kritik*. For *saa* megen Partidisciplin mente Ledelsen dog at kunne regne med, at de Delegerede ikke vilde gøre sig ud til Bens i „Manegen", naar de kunde løbe den Risiko at „Offentligheden" sad paa Tilskuerpladserne for at nyde Synet.

Alle Beslutninger blev da ogsaa enstemmige. At denne Enstemmighed ikke dækker over *Enighed* om Veje og Maal, ja det afslørede „Føreren" selv i sin Beretning. Larsen fortalte bl. a., at den største Hindring for Partiets Fremgang „har i mange Tilfælde vist sig at være Partiet, Afdelingerne selv". Efter Partiformandens Mening havde *„Sekterisme,* Klikevæsen, Mindreværdskomplekser og manglende

Forstaaelse af eller hemmelig *Modstand* mod Partiets Arbejde paa at blive et Masseparti og mod den bolsjevikiske Enhedsfrontpolitik" ofte været „en Bom mod Fremgang". — „Endnu oplever vi", udtalte A. L. truende, *„alvorlige* Eksempler paa, at endog *ledende* Kammerater ikke virkelig har forstaaet Enedsfrontpolitikken, men tror det er en snild Manøvre — —".

At Partiformanden under disse Forhold var bange for, at denne voldsomme indre Spænding kunde udløses paa en for „Kammerat Larsen" ubehagelig Maade, ja det er forstaaeligt. Derfor altsaa den „demokratiske" Gestus: Offentligheden.

Særlig bemærkelsesværdig i Beretningen var Emsigheden for at afsværge tidligere Standpunkter, Udtalelser og Gerninger. „Vi søger ikke at benægte vore Fejl i Fortiden", udtalte Aksel Larsen, idet han sigtede til Kommunisternes Nedraknings- og Splittelsesarbejde. I næste Øjeblik forsøgte han dog at benægte, at det var ham og hans Garde, der havde begaaet Fejlene. Nej det var tidligere Ledere — „og vi har dog skilt os af med dem" (!)

Dette Forsøg paa at putte Folk Blaar i Øjnene er dog for barnagtigt. Enhver, der har fulgt lidt med, *ved,* at de „gamle" Ledere af D.K.P. i sin Tid *gik selv.* Udviklingen havde overbevist dem om det farlige i Splittelsen, derfor gik de, — og fordi de var bunduenige med Komintern og dens danske Lydslaver, som søgte at skærpe Modsætningen til Socialdemokratiet og Reformismen, der blev betegnet som „Hovedfjenden", „Kapitalismens sociale Hovedstøtte", „Socialfascister". Disse og lignende Sprogblomster var der adskillige af „de gamle" som nægtede at bruge — de fleste af dem var forøvrigt ude af Ledelsen længe før det afgørende Brud fandt Sted — men Aksel Larsen, og hele det Kor, som gav Tonen an i Odense, *de* fulgte Moskva-Parolen; dengang som nu!

Strassburger-Teserne, med deres Direktiver om at fremprovokere Strejker i Bedrifterne paa Trods af gældende Regler og paa Trods af de af Arbejderne valgte kompetente Forsamlinger, med Parolen om under Strejker at sætte den valgte Ledelse — der maatte afvises som „Strejkebrydere" — ud af Spillet og dens Erstatning af en Strejkeledelse, hvori *uorganiserede* skulde have Sæde, med Direktiverne om, at „man maa systematisk undergrave Tilliden til det reformistiske Fagforeningsapparat" o.s.v. — *disse forrykte Teser var kommunistisk „Politik" under Larsen & Co.s Ledelse.* Og denne „Politik" blev praktiseret bl. a. ved Dannelsen af R.F.O., ved Provokation af ulovlige Strejker, Gadeslagsmaal, Arrangement af Arbejdsløsheds- og andre Konferencer o.s.v.

Det er saaledes umuligt for Kommunistlederne at løbe fra deres Gerninger. Det *var* Aksel Larsen, som i Folketinget den 9. December 1932 rasede mod Valutaloven og bl. a. udtalte: „Det drejer sig for os ikke om at faa overvundet Krisen, det drejer sig for os om at faa skærpet Krisen—".

Det *var* Aksel Larsen, som paa et Eksekutivkomitémøde i Moskvainternationalen i Vinteren 1933—34 om Kommunisternes Opgave i Fagforeningerne og om Socialdemokratiet udtalte:

„For at afsløre dette Parti, *for at løsrive Masserne fra det,* kræves der en konsekvent, dristig og rigtig Gennemførelse (!) af Kominterns Enhedsfrontpolitik. De reformistiske Fagforeninger i Danmark, som overhovedet i Skandinavien, er det socialdemokratiske Partis Hovedfundament. *Vil man ramme Socialdemokratiet, maa Slaget fremfor alt føres gennem Fagforeningerne".*

Og det *er* den samme Herre, som er med til paa Landskonferencen i 1938 i hysteriske Vendinger at hylde *Dimitroff,* der i Anledning af Sovjets 20 Aars Dag skrev:

„Og *tusinde Gange havde Stalin Ret,* da han for 10 Aar siden skrev: *„Det er umuligt at gøre det forbi med Kapitalismen, hvis man ikke gør det forbi med Socialdemokratismen (!) i Arbejderbevægelsen".*

Disse Kendsgerninger er det umuligt at løbe fra, hvor mange Krumspring, der end anvendes.

Højdepunktet af Hykleri naaede Partiføreren under sin Beretning i følgende Udtalelser: „Vort Parti er et dansk Parti" — — — „Vort Partis Politik bestemmes af det arbejdende Folk i Danmark" — — „Partiets Politik bestemmes ikke, dets Ledelse dirigeres ikke af nogen fremmed indenlandsk eller udenlandsk Faktor eller Magt". — — —

Det drister den Mand sig til at sige, som *er* og *var* Formand for et Parti, der i 1933 udsendte en Grundbog for Partimedlemmerne, hvori det hed:

„Der findes intet Spørgsmaal indenfor vort Parti, som ikke kan afgøres af Centralkomitéen, *intet Spørgsmaal for den internationale Bevægelse, som ikke kan afgøres af Eksekutivkomitéen for den kommunistiske Internationale (Ekki)"* — og lidt senere:

„De centrale Instansers Ret til, ligefra Grundorganisationsledelsen til Internationales Ledelse, til at gribe ind ogsaa med organisatoriske og disciplinære Forholdsregler (Afsættelse af Ledelser og Funktionærer, Udelukkelse af Medlemmer o.s.v.) er altsaa nødvendig for at sikre det kommunistiske Verdenspartis Ensartethed og revolutionære Karakter."

Og samme Aar udsendtes en Oversættelse af Kominterns Program, hvori det hed, at det internationale Proletariat *kræver* „en international Klassedisciplin, hvis vigtigste Forudsætning er *de kommunistiske Partiers strengeste internationale Disciplin"* — — — og denne giver sig Udtryk i *„en uforbeholden Gennemførelse af alle Beslutninger fra den kommunistiske Internationales ledende Organer".*

— Det er sikkert ikke nødvendigt at anføre mere for at bevise, at Kommunisternes nye Lokketoner *er falske,* som de gamle var det.

Kommunisterne i Danmark har stadig til Opgave at *svække* Socialdemokratiet og dermed Arbejderklassens politiske Magt. De *er stadig* bundet af Beslutningerne i en Internationale, der foreskriver Sovjetsystemet og „Proletariatets *Diktatur*" som Maal. Kommunisterne har intet med Demokrati, og derfor heller intet med dansk Arbejderbevægelse at gøre.

Der kan *ikke* eksistere to Arbejderpartier ved Siden af hinanden, erklærede Aksel Larsen i sin Tid under en Debat i Rigsdagen. *Deri* har han for en Gangs Skyld Ret. Og der *er* kun et Arbejderparti i Danmark:

Socialdemokratiet!

Opfylder Jorden — —.

I sære barnlige Sagn lyder til os fra gamle, gamle Dage det stærke Ord: *Opfylder Jorden og gør Eder den underdanig, og se, jeg er med Eder til Verdens Ende.*

Hvad enten man har kendt dette Ord eller ikke, har Folkeslagene fra Tidernes Morgen ved deres Vandringer efterlevet det, og snart drevet af den Nød, der lærer nøgen Kvinde at spinde, snart af Begær efter Rigdom og Magt, og som oftest vel isprængt noget af det Vovemod, den Eventyrlyst og Fantasi, der tit alene synes at kunne drive Mennesket bort fra Hjem og Arne og under umenneskelige Anstrengelser til de højeste Fjælde og det yderste Hav.

Og imens sidder andre hjemme og filosoferer. — At de gider, — usselt er det Land, der giver sine Børn saadanne Kaar, at de vender det Ryggen, — nu har vi kostet deres Opvækst og Uddannelse, saa rende de, — ussel er den Søn, der forlade vil den Jord, der fostred ham fra spæd, hvor hans kære alle bor, lyder det i en gammel Sang.

Fornylig fik alle disse Problemer fornyet Aktualitet, idet 50 Familier rejste til Venezuela, og som Modstykke modtog 100,000 Københavnere 500 Dansk-Amerikanere, der kom hjem paa Besøg. Det forekommer mig, at hele denne Sag har saa betydelig Interesse, at der er Anledning til at se lidt paa den.

Naar Levefoden trods alt utvivlsomt i hele Europa er højere, maaske langt højre end nogensinde, saa er dette i nær Forbindelse med den Kendsgerning, at de øvrige Verdensdele i de sidste 150 Aar er kommet under europæisk Kontrol og delvis er blevet europæiserede. Men dette var ikke sket uden Udvandring, ligesaa lidt som den jyske Hede var kommen under Plov, hvis ingen havde grebet Ploven. — Set fra et alment europæisk Synspunkt er altsaa Landene hinsides Havene at ligne med den jyske Hede, og ganske som ingen bestrider, at Opdyrkningen af den jyske Hede har været af Værdi for hele Nationen, saaledes kan det heller ikke bestrides, at Kultiveringen af Landene hinsides Havene har været af Værdi for Menneskeheden.

Den Maade, hvorpaa denne Kultivering foregaar, kaster imidlertid Lys over mange Forhold. Gaar vi tilbage til Kolonisationens Begyndelse, kan der vel paavises enkelte organiserede Bosættelsesforsøg foranstaltet af europæiske Regeringer; men det almindelige var, at Æventyrskaren drog af Sted nogenlunde paa det uvisse og mødte næsten umenneskelige Lidelser. Andre Skarer rejste ud af religiøse eller politiske Grunde, og endelig var der flere europæiske Stater, der benyttede de fremmede Verdensdele som Forvisningssted for Forbrydere.

Efter 1850—60 kom disse Forhold ind i en ny Skure. Dampskibsfarten paa Nordamerika og noget senere Australien og Sydamerika blev sat i System, og det var for Dampskibsselskaberne værdifuldt at styrke deres Økonomi ved Transport af Emigranter, ligesom de nye Jernbanelinier var interesserede i at faa Landet, de gennemløb, beboet. Der begyndte nu en stærk Agitation i de fleste Lande for Udvandring. Myndighederne saa egentlig ikke med Sympati paa Masseudvandringer, der f. Eks. i Norge og Sverige næsten affolkede hele Landsbyer. Men man levede jo i Liberalismens Tidsalder, og Staten kunde vanskeligt blande sig i den enkelte Persons frie Selvbestemmelsesret.

De Forhold, hvorunder disse Emigranter drog over Havet, var, maalt med vor Tids Forhold, forfærdelige, og ankomne til Bestemmelsesstedet var de fuldstændig overladt til Tilfældighedernes Spil. I Hauges Erindring findes en gribende Skildring af disse Forhold.

Dog, hjemme var Forholdene jo heller ikke for lystige, ogsaa her var Fattigfolks Skæbne overladt til Tilfældets Luner. Og det er jo en Kendsgerning at adskillige, maaske de fleste, fik Kaar, der oversteg dem, de kunde have forventet hjemme. De 500 med Pilsudski hørte til dem.

Men meget er sket siden den Gang, i mange Lande og ikke mindst i Danmark, er Fattigfolks Kaar blevet stabiliseret, trods Arbejdsløshed er der ingen, der i den Grad befinder sig paa bar Bakke, og ingen, der behøver at se Alderdommen i Møde med den Gru, som for 50 Aar siden. — Samfundet vaager over og føler sig i langt højere Grad forpligtet overfor den enkelte end tidligere.

Læs f. Eks. nogle af Skjoldborgs Husmandsfortællinger, hvorledes den enkelte Nybygger sled og sultede sig igennem, hvis de da ikke styrtede paa

Vejen. Og sammenlign det saa med, hvorledes en Udstykning i vore Dage foregaar, hvor alt er forberedt, alt tilrettelagt.

Vender vi os til Byens Forhold, finder vi tilsvarende Forhold, Samfundet vaager over den enkelte. Hvor stor Arbejdsløsheden — maalt under samme Forhold som nu — var tidligere, kan ingen sige. — Men saadan en Ting, som at Sundholm blev bygget i 1908 til 1100 Indlagte og Plads til forventede Udvidelser, medens den nu i adskillige Aar kun har haft ca. 400 Indlagte, skønt Københavns Indbyggerantal i de forløbne 30 Aar er vokset fra ca. 426.000 til ca. 666.000, er dog værd at nævne.

Derfor overlades en Sag som Udvandring heller ikke til Tilfældighedernes Spil, Sagen forberedes grundigt.

Det fremmede Land anmoder bogstaveligt talt om at faa nogle Udvandrere. Saavidt det er gørligt forberedes saa alt ved Forhandling mellem de to Stater, og der stilles Garantier i vid Udstrækning. Der er vel saa Grund til at antage, at det vil gaa disse Udvandrere mindst lige saa godt som de tidligere, og det er vel ret sandsynligt, at flere vil følge efter.

Vel er det rigtigt, at Venezuela ikke er Canada eller U.S.A. — Men en af de største Sejre, Menneskene har vundet i de sidste 30—40 Aar, er Sejren over Tropernes Farer. Saa naar alt tages i Betragtning, maa det vist hilses med Tilfredshed, at vi i vort Folk har Vovemod og Fantasi til at være med i Arbejdet med at flytte Kulturens Grænsepæle længere ud i Ødemarken, ikke blot paa Jyllands Heder, men ogsaa hinsides Havene.

Der er saaledes ingen Anledning til hverken paa den ene eller anden Maade at falde i Trance over Udvandringen til Venezuela, det er en ganske naturlig Ting, blot som det meste af det, der sættes i Scene i vort Land, grundigt forberedt.

Fred. Vedsø.

Molybdæn.

Indenfor Maskinindustrien har molybdænlegerede Staal i de senere Aar faaet saa stor Udbredelse, at det sikkert vil have almindelig Interesse at se lidt paa:

1) Hvad Molybdæn er,
2) Hvor det faas fra,
3) Hvilken Indflydelse det har paa Staal, naar det legeres dermed, og
4) Hvilke Typer Molybdænstaal, der finder praktisk Anvendelse.

1) Molybdæn er et metallisk Grundstof, sølvhvidt af Farve, forholdsvis haardt, men dog bearbejdeligt ved Filning. Det kan endvidere smedes baade i varm og kold Tilstand, og dets Smeltepunkt er ca. 2600° C, medens Vægtfylden er ca. 10. Det har god Modstansdygtighed overfor kemiske Angreb fra Luft og Vand og flere Syrer, og navnlig udmærker det sig ved at være det eneste — indenfor en overkommelig Prisklasse — eksisterende Metal, der ikke tæres af *Saltsyre*. Med disse Egenskaber skulde man vente, at Molybdæn vilde være fortrinlig egnet til at danne metallisk Overtræk paa Jern og i den Henseende endog overgaa Zink, Kadmium, Nikkel og Krom i Holdbarhed; men desværre er det til Dato ikke lykkedes at danne et saadant beskyttende Lag. Dypning i det smeltede Molybdæn er udelukket, da Metallets Smeltepunkt ligger for højt, og elektrolytisk Fældning er det ikke lykkedes at praktisere.

Metallisk Molybdæn har navnlig fundet Anvendelse i Glødelampeindustrien, herunder Fabrikationen af Røntgenrør og Radiorør. Metallets høje Varmebestandighed i Forbindelse med den Egenskab, at dets Varmeudvidelse er omtrent den samme som Glassets, gør Molybdæn velegnet til Materiale for Traade, der skal indsmeltes i Glas.

2) I Naturen forekommer Molybdæn navnlig som Bestanddel af Mineralet *Molybdænglans*, der i ren Tilstand er en kemisk Forbindelse af Molybdæn og Svovl (MoS_2) med ca. 60 pCt. Molybdæn. Det er et blygraat, metalglinsende, grafitlignende Mineral, der i flere Lande forekommer i smaa Mængder, navnlig i Granit og Gnejs, bl. a. ogsaa hos os, nemlig paa Bornholm og paa Grønland. Her i Europa udvindes Molybdænglans dog næppe i andre Lande end Norge, hvor Mineralet navnlig forefindes langs en Linie strækkende sig fra Oslo til Stavanger. En Statistik for 1936 angiver, at der i Gruberne *Knaben* ved *Fjotland* blev udvundet 703 Tons Molybdænglans. Langt den største Del af Verdensproduktionen kommer dog fra oversøiske Gruber, navnlig i Australien, Kanada og U.S.A.

Metallet udvindes oftest ved Ristning af Malmen i Muffelovne ved ca. 600° C. Derved omdannes den til Molybdænilte (Mo_3). Af denne udvindes Metallet ved Reduktion med Kul eller Silicium i elektriske Ovne hvorved faas et meget kulstoffattigt Produkt bestaaende hovedsageligt af Molybdæn, men med et mindre Indhold af Jern. Dette Molybdæn — *Ferromolybdæn* — anvendes af Staalværkerne ved Fabrikationen af Molybdænstaal; derimod er det ikke tilstrækkelig rent til Materiale for Fabrikationen af Molybdænplade eller -Traad. Det renere Metal faas ved yderligere kemiske eller elektrolytiske Raffineringsprocesser. Foruden som Plade og Traad

forhandles det rene Metal i Form af Pulver, der benyttes ved Fremstillingen af sintrede Metaller.

3) *Som Legeringsmateriale* er der det ejendommelige ved Molybdæn, at det yderst sjældent bruges som eneste Tilsætning til Staal, men derimod sammen med andre Metaller, navnlig Krom og Mangan i Konstruktionsstaal og Wolfram i Værktøjsstaal.

Indholdet af Molybdæn formindsker Staalets Ømfindlighed ved Opvarmning, idet Dannelsen af storkornet Struktur først indtræder ved højere Temperatur end i Kulstofstaal.

De vigtigste Virkninger, Molybdæn har paa Staalets fysiske Egenskaber, er følgende:

Staalets *Haardhed* og dermed ogsaa dets *Trækstyrke* forøges, dog i mindre Grad end ved Legering med Krom.

Staalets *Hærdeevne* øges; der opnaas ikke alene større Brinellhaardhed, men ogsaa større *Indhærdningsdybde*. Dette skyldes, at Molybdænet nedsætter *den kritiske Afkølingshastighed*)*. Denne Egenskab har Krom som bekendt ogsaa, men Virkningen af samme Mængde Molybdæn er omtrent den dobbelte af Kromets. Af disse Aarsager er Molybdænlegering særlig velegnet til Staal, der skal underkastes en Forædling eller Sejghærdning. Disse Varmebehandlinger har jo til Formaal ved en Hærdning og paafølgende høj Anløbning at frembringe en særlig fintkornet Struktur helt ind i Kærnematerialet. I Maskindele af større Dimensioner har det derfor Betydning, at man ved Anvendelse af Molybdænlegerede Staal kan opnaa Gennemhærdning helt ind i Kærnematerialet.

Legering med Molybdæn forøger Staalets *Anløbningsbestandighed*, d.v.s. Staalets Evne til at bevare sin Hærdning trods Anløbning til høje Temperaturer. Virkningen er ikke særlig fremtrædende ved Hærdning fra ca. 800°, men stigende ved Hærdning fra højere Temperaturer. Denne Virkning betinger Molybdæns Anvendelse til Fremstilling af Hurtigstaal.

Molybdæn bevirker tillige en Forhøjelse af den Temperaturgrænse, over hvilken en Opvarmning af Staalet medfører en væsentlig Svækkelse i Staalets Styrke. Dette har bl. a. Betydning for *Ventilstaal* til Forbrændingsmotorer.

Ved højere Procentindhold — og navnlig i Forbindelse med Nikkel og Krom — forøger Molybdæn Staalets *Syrebestandighed* overfor Saltsyre og Svovlsyre.

Til Maskindele som Aksler, Tandhjul, Bolte o. l. anvendes nu ofte Krommolybdænstaal, hvor man tidligere har brugt Kromnikkelstaal. Her har Molybdænstaalet den udmærkede Egenskab at være fri for Anløbningssprødhed, d. v. s. den uheldige Egenskab, der kendes hos Kromnikkelstaal, at de ved langsom Afkøling i Luften efter en Anløbning til over 475° er tilbøjelige til at blive sprøde. Ved Kromnikkelstaal har det den Betydning, at Maskindele, der skal sejghærdes, maa afkøles hurtigt i Olie eller Vand efter Anløbningen; hvorimod dette normalt ikke er nødvendigt ved Maskindele af Krom-Molybdænstaal.

4) Holder vi os foreløbig til *Konstruktionsstaalene*, finder vi den bedste Oversigt over de praktisk anvendte Typer ved at betragte de Normer, der er opstillet i de førende Industrilande. Der er saaledes af det amerikanske *Society of Automotive Engineers* specificeret ialt 12 forskellige molybdænlegerede Staal til Konstruktionsbrug. Nedenstaaende Tabel angiver de vigtigste Indhold (Fosfor og Svovl skal for samtlige Staal ligge under henholdsvis 0,04 og 0,05 pCt., Siliciumsindholdet i alle S.A.E.-legerede Martinstaal skal ligge mellem 0,15—0,30 pCt., Elektrostaal og sure Martinstaal skal have mindst 0,15 pCt. Silicium).

S.A.E. Nr.	Kulstof	Mangan	Krom	Nikkel	Molybdæn
4130	0.25-0.35	0.50-0.80	0.50-0.80	—	0.15-0.25
X 4130	0.25-0.35	0.40-0.60	0.80-1.10	—	0.15-0.25
4135	0.30-0.40	0.60-0.90	0.80-1.10	—	0.15-0.25
4140	0.35-0.45	0.60-0.90	0.80-1.10	—	0.15-0.25
4150	0.45-0.55	0.60-0.90	0.80-1.10	—	0.15-0.25
4340	0.35-0.45	0.50-0.80	0.50-0.80	1.50-2.00	0.30-0.40
4345	0.40-0.50	0.50-0.80	0.60-0.90	1,50-2.00	0.15-0.25
4615	0.10-0.20	0.40-0.70	—	1.65-2.00	0.20-0.30
4620	0.15-0.25	0.40-0.70	—	1.65-2.00	0.20-0.30
4640	0.35-0.45	0.50-0.80	—	1.65-2.00	0.20-0.30
4815	0.10-0.20	0.40-0.60	—	3.25-3.75	0 20-0.30
4820	0.15-0.25	0.40-0.60	—	3.25-3.75	0.20-0.30

Specifikationerne indeholder ogsaa Angivelse af egnede Varmebehandlinger for de enkelte Staal samt følgende kortfattede Oplysninger om, hvortil Staalene anvendes:

S.A.E. 4130. Bruges en Del til Aksler, Svingaksler og Styrearme, endvidere til tynd Plade til Flyvemaskiner.

S.A.E. X 4130. Benyttes til samme Formaal som S.A.E. 4130 og har i mange Tilfælde erstattet det.

S.A.E. 4140. Bruges i udstrakt Grad til Bagaksler, Forakselrør, Propelleraksler, Transmissionsaksler og smedede Dele til Flyvemaskiner.

S.A.E. 4150. Dette er et Krom-Molybdænstaal med højere Kulindhold og bruges til Maskindele af større Dimensioner.

S.A.E. 4340. Egner sig for oliehærdede Tandhjul, Akseltappe, Krumtapaksler til Dieselmotorer og svært belastede Aksler over 2" i Diameter, hvor stor Styrke og særlig Sikkerhed mod Udmattelse kræves.

S.A.E. 4345. Anvendes til store Tandhjul og Aksler, Bagaksler til svære Lastvogne og Omnibusser og til andre svære Maskindele, hvor stor Sejghed og Sikkerhed mod Udmattelse staar i første Linie. Staalet foretrækkes ofte til Aksler over 2" i Diameter.

*) d. v. s. den mindste Afkølingshastighed, der kan frembringe Hærdning.

S.A.E. 4615 og S.A.E. 4620. Disse Staal bruges i stor Udstrækning til indsatshærdede Tandhjul, Knastaksler, Aksler og andre Dele, hvor Sejghed og stor Modstand mod Udmattelse fordres. De fintkornede Staaltyper er udmærkede Staal til Maskindele, hvor Formbestandighed udkræves. S.A.E. 4620 anvendes til de sværere Dele.

S.A.E. 4640. Dette Staal bruges i udstrakt Grad til Tandhjul, Aksler og andre Maskindele, hvor store Styrkeegenskaber og god Modstand mod Udmattelse fordres.

S.A.E. 4815 og S.A.E. 4820. Benyttes ofte i Stedet for 5 pCt. Nikkelstaal til Tandhjul, Frihjulsdele og andre indsatshærdede Dele. De benyttes ogsaa til Styrebolte, Rullelejer, Kædebolte og Tappe og Bolte for stor Paavirkning. De har udmærket Kærne, god Overfladehaardhed og stor Modstandsevne mod Slid. S.A.E. 4820 anvendes til de større Dele.

I Tyskland sker der for Tiden — hvor som helst Forandringen kan ske uden større Gene — en Overgang fra Brug af Krom-Nikkelstaal til Krom-Molybdænstaal. Dette er et Led i den tyske Regerings devisebesparende Raastofrationering, idet Nikkel — ligesom Wolfram — valutamæssigt „ligger vanskeligere" end Molybdæn.

Den af *„Der Werkstoffausschuss des Vereins deutscher Eisenhüttenleute"* udgivne *Werkstoff-Handbuch 1937* indeholder ikke færre end 16 Molybdænstaal med Tabeller over kemisk Sammensætning, Varmebehandling og Styrkeegenskaber; men det vil føre for vidt at komme nærmere ind herpaa.

Ogsaa paa Omraadet Værktøjsstaal har det vist sig, at Molybdæn kan bibringe Staalet fremragende Egenskaber. I Hurtigstaal har det tidligere været anvendt i stor Udstrækning, og i den nyere Tid har man atter taget det i Brug med gode Resultater; men ogsaa dette Emne maa vi komme tilbage til i en særlig Artikel.

Litteratur: Ed. Houdremont: Sonderstahlkunde. S.A.E. Handbook 1937.

E. B.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis.

Vi har i Rubrikken „Metalindustriens Raastoffer" tidligere gennemgaaet de forskellige Bearbejdningsmetoder og skal her lige gentage Oversigten over disse.

1) hærdbare Masser
   a) Koldpresning
   b) Varmpresning { almindelig Varmpresning / Sprøjtepresning
2) termoplastiske Masser
   a) Presning
   b) Sprøjtning

Ved den ovenfor nævnte Gennemgang blev der gjort opmærksom paa, at Koldpresning saa godt som slet ikke anvendes mere, hvorfor denne Bearbejdningsmetode i det følgende helt vil blive ladet ude af Betragtning.

Bearbejdningen foregaar i Presserier i hydrauliske eller mekaniske Haand- eller Maskinpresser eller i specielle Sprøjtemaskiner efter forskellige Pressemetoder.

— Betegnelsen Presserier om de Værksteder eller Fabrikker, hvor Massernes Bearbejdning foregaar, og Pressemetoder om de Metoder, hvorefter Bearbejdningen der finder Sted, stammer fra dengang, da man udelukkende bearbejdede Masserne ved Presning. Disse Betegnelser er imidlertid bibeholdt, ogsaa efter at man er kommet ind paa Bearbejdning af Masserne ved Sprøjtning. —

Naar et Presseri skal fremstille et bestemt Formstykke, gælder det først om at fastlægge det Materiale, hvoraf Formstykket skal laves. Dernæst fastlægges den eller de Pressemetoder, hvorefter det er muligt at fremstille Formstykket af det bestemte Materiale. Disse Pressemetoder afhænger af de Maskiner (Presser og Sprøjtemaskiner), som Presseriet raader over, og af Formstykkets Form, om det er simpelt eller meget indviklet, om der eventuelt er mange indpressede Metaldele, samt af det Materiale, Formstykket skal fremstilles af.

Hver af de forskellige mulige Pressemetoder kræver sin Formkonstruktion, og man maa derfor for endelig at kunne afgøre hvilken Pressemetode, der er den billigste, alt taget i Betragtning, for hver enkelt Pressemetode nøje kalkulere Formværktøjets Fremstillingspris og Arbejdslønnen og Omkostningerne ved Formstykkets Fremstilling (Presning) i Værktøjet. I Kalkulationen, som vi ikke skal komme nærmere ind paa her, skal bl. a. medtages Vedligeholdelsesudgifter for Værktøjet og Udgifter til Efterbearbejdning (f. Eks. Afgratning) af Formstykket. Størrelsen af disse to sidste Udgiftsposter kan ofte spille en stor Rolle for den endelige Bestemmelse om, hvilken Pressemetode, og dermed hvilken Formkonstruktion, der skal anvendes.

Hvis der ved Formstykkets Fremstilling eventuelt kan være Tale om et Valg mellem flere forskellige Materialer, maa man foretage de nævnte Kalkulationer for hvert Materiale.

Naar det ovenfor er nævnt, at hver Pressemetode kræver sin Formkonstruktion, maa dette dog ikke tages bogstaveligt, men skal forstaas saaledes, at der til hver Pressemetode svarer en vis Type Formværktøjer. Men indenfor hver Værktøjstype er det dog muligt i udstrakt Grad at variere Konstruktionsdetaillerne saaledes, at der gives et vidt Spillerum for Hensyntagen til den anvendte Masses Egenskaber. Nemhed i Betjeningen af Værktøjet, saavel i Drift som ved eventuel Reparation eller Udskiftning (af Hensyn til Reparationsomkostninger og Driftsstandsninger) og mange andre Ting.

Af det ovenfor nævnte vil man forstaa, at det for i hvert enkelt Tilfælde at kunne konstruere det rigtige Formværktøj er nødvendigt at have et indgaaende Kendskab til de forskellige Pressemetoder. Vi skal derfor nu i det følgende beskæftige os nærmere med disse forskellige Pressemetoder, hvis Betegnelse har Tilknytning til de Maskiner, hvori Bearbejdningen foregaar, uden dog her at komme nærmere ind paa disse Maskiner.

Vi begynder med at give en Oversigt over de forskellige Pressemetoder.

1) Undertrykspresning (Presning med Haandform)
2) Overtrykspresning (Presning med Maskinform)
   a) almindelig Overtrykspresning
   b) Vinkeltrykspresning
   c) Specielle Overtrykspressemetoder
   d) Sprøjtepresning
3) Sprøjtning
   a) almindelig Sprøjtning
   b) Strengpresning

Undertrykspresningen og den almindelige Overtrykspresning er idag saa godt som eneraadende ved Bearbejdningen af hærdbare plastiske Masser, medens den almindelige Sprøjtepresning (i Sprøjtemaskiner) er mest anvendt ved de termoplastiske Massers Bearbejdning.

De øvrige Pressemetoder er saa specielle, at de kun finder Anvendelse i Presserier, hvis Produktion af et eller flere Formstykker er saa enorm stor og konstant, at dette berettiger til en Videreudvikling af de almindelige Pressemetoder og Pressemaskiner.

Naar Undertrykspresning og Overtrykspresning i Parentes er betegnet henholdsvis som Presning med Haandform og Presning med Maskinform, beror det paa, at disse Pressemetoder ligesaa ofte betegnes paa denne Maade eller som Haandpresning og Maskinpresning. Aarsagen til disse Betegnelser vil iøvrigt tydeligt fremgaa af den Gennemgang af de forskellige Pressemetoder, som vi nu skal foretage.

Undertrykspresning.

Denne Pressemetode, der er den ældste Metode til Presning af plastiske Masser, har sit Navn efter den dertil anvendte Pressetype, Undertrykspressen.

Fig. 1 viser en hydraulisk Undertrykspresse. Pressens Trykcylinder er udformet saaledes, at den danner Pressens Fod og Undertravers. Til Undertraversen er fastgjort de Søjler, som bærer Overtraversen, der samtidig er Pressens Overplan. Underplanet er fastgjort til Trykstemplet og forsynet med Gennemboringer for Pressens Søjler, som saaledes styrer Planet i dets Bevægelser op og ned og hindrer en eventuel Drejning eller en Krængning af Planet, naar det i sin øverste Stilling (d. v. s. naar Trykstemplet er trykket saa højt op i Trykcylinderen som muligt) kun i ringe Grad er styret af Trykstemplet (eller rettere af Stemplets Styr i Trykcylinderen).

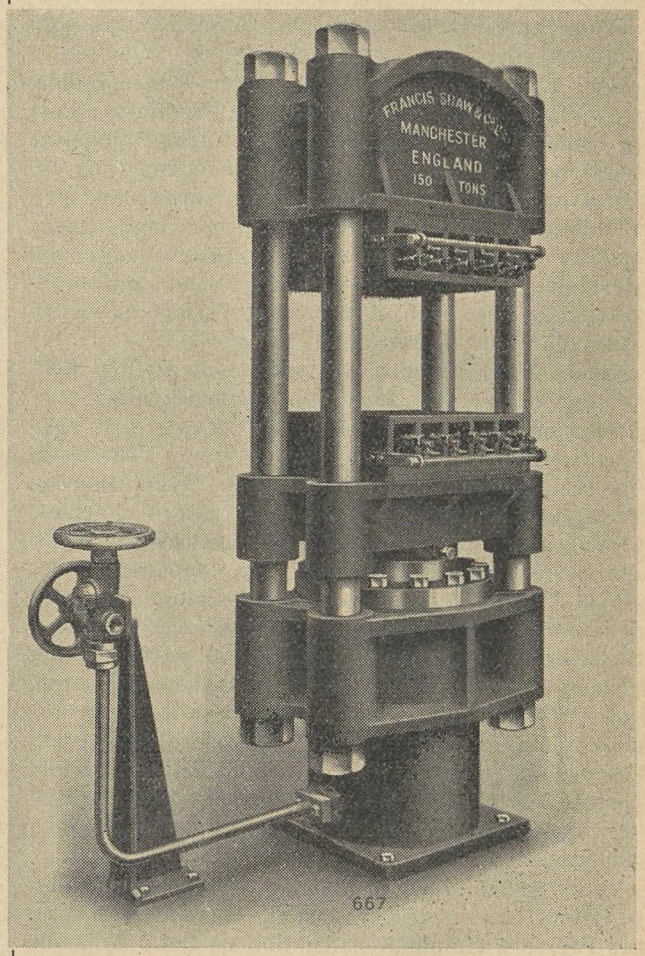

Fig. 1.
Hydraulisk Undertrykspresse.

Paa Planerne er fastspændt Varmeplaner til Formværktøjets Opvarmning (ved Damp, Gas eller Elektricitet).

Naar Pressen sættes under Tryk, løftes Stemplet med Underplanet op mod Overplanet saa højt, som Pressens Slaglængde tillader, eller indtil Formværktøjet, der placeres paa Underplanet, berører Overplanet og kommer under Tryk. Naar Trykket tages af Pressen, synker Trykstemplet med Underplanet og det derpaa hvilende Formværktøj ved sin egen Vægt igen ned i sin nederste Stilling.

Ved de fleste Undertrykspresser kan Afstanden mellem Underplanet i dets nederste Stilling og Overplanet ændres ved, at Overtraversen kan forskydes

op eller ned langs de Søjler, der bærer den, og fastgøres i forskellige Højder over Underplanet saaledes, at det trods Underplanets begrænsede Vandring er muligt at anvende samme Presse til Presning med saavel meget lave som meget høje Formværktøjer.

Foran Pressen er der anbragt et Bord med staaldækket Overflade saaledes, at Bordfladen er i samme Højde som Overfladen af det underste Varmeplan i nederste Stilling. (Dette Bord er af Overskueligheds-hensyn ikke vist paa Fig. 1).

Ved Undertrykspresning arbejder man nu paa følgende Maade.

Paa Bordet foran Pressen samler Pressearbejderen Formværktøjet (uden at komme Presmasse i det) og skubber det derefter ind paa Pressens underste Varmeplan. Pressen „køres" nu sammen (op) til Formværktøjet berører det øverste Varmeplan. Man sætter ikke fuld Tryk paa Pressen, men kun saa meget, at man er sikker paa, at Berøringen mellem Formværktøjet og øverste og nederste Varmeplan er tilstrækkelig tæt til at sikre en god Varmeledning fra Varmeplanerne til Værktøjet.

Naar Værktøjet er blevet varmet op til den nødvendige Temperatur, kan Presningen begynde.

Trykket tages af Pressen, hvis Underplan med Formværktøjet synker ned saaledes, at Værktøjet af Pressearbejderen kan trækkes ud paa Arbejdsbordet. Værktøjet aabnes og Presmassen fyldes i Formen, som igen samles, hvorefter den skubbes ind i Pressen, der sættes under Tryk og „køres sammen" (eller „lukkes"). Naar Formen berører Overplanet, kommer den under Tryk, og saa snart Presmassen er blevet tilstrækkelig opvarmet og blevet plastisk, trykkes Formen helt sammen. Naar Formstykket er færdigt, tages Trykket af Pressen, hvis Underplan med Formen igen synker ned saaledes, at Formen kan trækkes ud paa Arbejdsbordet, hvor den aabnes, og det færdige Formstykke tages ud. Formen renses og fyldes igen med Presmasse, hvorefter Arbejdsgangen gentages.

Undertrykspressen er den Pressetype, man først benyttede til Presning af plastiske Masser. Dette skyldes Pressens simple Konstruktion og deraf følgende Prisbillighed. Da Pressestemplets Vandring ikke behøver at være ret stor (kun lidt større end nødvendigt for at komprimere Massen i Formen, der jo først anbringes i samlet Tilstand i Pressen), kan det hydrauliske Anlæg være af ret beskedent Omfang.

Formene er simple, da de ikke skal forsynes med særlige Indretninger for Opvarmning (Dampkanaler, svære Gennemboringer for Gasrør til Gasopvarmning eller elektriske Varmelegemer), men opvarmes af Pressens Varmeplaner, ligesom eventuelle Udsmidere til Udstødning af det færdige Formstykke af Formen er meget simple og billige, da de ikke skal indbygges i Formen, men anvendes som løse Hjælperedskaber.

Da man begyndte at arbejde med Varmepresningsmasser, var disse Massers Hærdetid saa lang, at Operationstiden — den Tid, der anvendtes til Pressens „Aabning", Formens Udtagning og Aabning, Formstykkets Udtagning af Formen, Formens Rensning, Fyldning, Samling og Indsætning i Pressen, samt endelig denne sidstes „Lukning" — som Regel var af underordnet Betydning. Til Gengæld var Hærdetiden saa lang, at Pressens Udnyttelse var meget daarlig, saaledes at man i mange Tilfælde anvendte en speciel Form for Undertrykspresser, nemlig de saakaldte „Etagepresser".

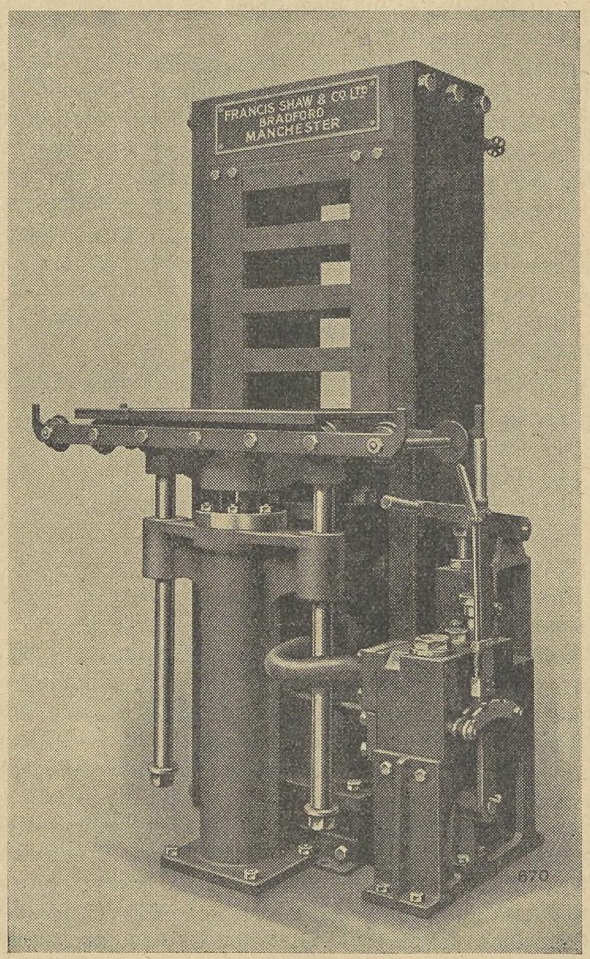

Fig. 2.
Hydraulisk Etagepresse.

Fig. 2 viser en saadan Etagepresse. Mellem Pressens øverste og nederste Varmeplan er indskudt een eller flere ekstra Varmeplaner — paa Figuren 3 — saaledes, at der kan anbringes en Form paa hvert Varmeplan (undtagen selvfølgelig paa det allerøverste). Det er med andre Ord muligt med en saadan Presse at have flere Forme under Tryk i samme Presse paa samme Tid (i den paa Figuren viste Presse kan man anbringe 4 Forme paa een Gang). Dette betyder selvfølgelig en betydelig bedre Udnyttelse af Pressen.

Ved den paa Figuren viste Presse vil man se, at Arbejdsbordet for at lette Pressearbejderen i hans

Arbejde er saaledes indrettet, at det ad hydraulisk Vej kan løftes op i Højde med det Varmeplan, hvorpaa han ønsker at placere Formen.

Efterhaanden som Presmassernes Hærdetid blev kortere, kom Operationstiden til at spille en større Rolle saaledes, at man igen gik bort fra Benyttelsen af Etagepresser, da Masserne ellers vilde hærde i de varme Forme, før man fik alle Etagepressens Forme betjent og Pressen sat under Tryk.

Man gik saa tilbage til den almindelige Undertrykspresse, idet man arbejdede med to Forme i samme Presse paa den Maade, at man betjente den ene Form, medens den anden Form var anbragt under Tryk i Pressen og omvendt. Man opnaaede herved næsten fuldstændig at udnytte Pressen.

Nu til Dags, hvor man har meget hurtigt hærdende Presmasser, anvendes denne Metode en Del til Formstykker, i hvilke der skal indpresses mange Metaldele. Da Operationstiden i dette Tilfælde bliver relativ lang grundet paa Metalindlæggenes Montering i Formen, udnytter man denne Ventetid for Pressen ved at presse med en anden Form i dette Tidsrum. Da Formen, medens der arbejdes med den paa Arbejdsbordet, bliver noget afkølet, forøges Hærdetiden i Pressen med den Tid, Varmeplanerne bruger til atter at varme Formen op til Hærdetemperaturen. Dette hjælper til en vis Grad til at faa en relativ lang Operationstid til at passe sammen med Hærdetiden for de moderne hurtighærdende Presmasser. Hvis den ene Forms Operationstid imidlertid er saa lang, at den betydeligt overskrider Hærdetiden for den Form, der i dette Tidsrum er anbragt i Pressen, kan man hjælpe paa dette Misforhold ved i den sidstnævnte Form at anvende en langsommere hærdende og derfor billigere Presmasse.

Undertrykspresning anvendes saa godt som udelukkende til Presning af hærdbare Masser, men kan dog ogsaa anvendes til Presning af termoplastiske (ikke-hærdbare) Masser. Da den termoplastiske Masse efter Formgivningen skal afkøles (fra ca. 140° til ca 60° C), inden Formstykket kan tages ud af Formen, afkøler man Formen efter Presningen i en særlig Kølepresse, som er en lille Undertrykspresse med ringe Tryk og med uopvarmede, eventuelt vandkølede Planer. Kølepressen har kun ganske ringe Tryk, da den jo ikke skal udføre noget egentligt Pressearbejde men kun trykke Køleplanerne tæt til Formen for at sikre en god Varmeafledning fra Formen.

Det er nødvendigt at bruge en speciel Kølepresse, da den opvarmede Presses Varmeplaner ikke skiftevis kan opvarmes og afkøles uden relativt store Varmetab.

— Hvis man vilde se bort fra disse kostbare Varmetab, kunde det dog nok lade sig gøre at benytte samme Presse baade til Opvarmning og Afkøling, saafremt Opvarmningen skete med Damp, men derimod ikke hvis Planerne blev opvarmet med Gas eller Elektricitet, da Opvarmningen i saa Fald vilde tage alt for lang Tid.

Naar man imidlertid alligevel ikke benytter samme Presse baade til Opvarmning og Afkøling, beror det paa, at det (rent bortset fra de ovenfor nævnte Varmetab) er mere økonomisk at lade Afkølingen foregaa i en lille (saavel i Anskaffelse som i Drift billig) Kølepresse, da man derved faar frigjort den større Presse til rigtigt Pressearbejde.

Med andre Ord, man bliver faktisk i Stand til at udføre det samme Arbejde (f. Eks. med 2 forskellige Forme) med en almindelig Undertrykspresse + en billig Kølepresse, i Stedet for at skulle anvende 2 almindelige Undertrykspresser. —

Endnu i Dag anvendes Undertrykspresning en Del. For det første, fordi denne Metode som nævnt betyder billige Presser og Forme og relativt billigt Maskinanlæg, og desuden fordi man ved Presning af Formstykker med lang Operationstid for Formene kan opnaa en god Udnyttelse af Maskinanlægget ved at arbejde med to Forme ved samme Presse. Hertil kommer, at Udskiftning af en Form — enten fordi man er færdig med at arbejde med denne Form, eller fordi Formen skal repareres — kan ske uden Driftsstandsninger, da Formen jo ikke er fastspændt paa Pressen, og da man altid har een eller flere Forme, som skal ind i Driften, staaende parat paa et specielt Varmebord.

Naar Undertrykspressen idag ikke er eneraadende som Pressemetode, men tværtimod fortrænges mere og mere, har dette følgende Aarsager.

Formens Størrelse er ret begrænset af Hensyn til dens Haandterlighed. Der er meget og anstrengende manuelt Arbejde ved denne Pressemetode, og endelig betyder Formens Betjening udenfor den opvarmede Presse, som nævnt ovenfor, en uønsket Afkøling af Formen og derfor en længere Pressetid og dermed dyrere Formstykker. Denne Forlængelse af Pressetiden forhindrer ved Undertrykspresning den fulde Udnyttelse af de moderne Presmassers store Hærdehastighed, og man gaar derfor ved disse Massers Bearbejdning mere og mere over til at arbejde efter Overtrykspresnings-Metoden.

(Fortsættes.)

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. *Vognsgaard & Nielsen*, Struer.

6. *A. Clausen,* Nykøbing F.
7. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
8. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
9. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
10. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
11. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
12. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
13. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
14. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
15. Smedemester *F. C. Olsen,* Nr. Alslev.
16. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
17. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
18. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
19. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
20. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.* Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

„Støberibogen". Fagbog for Jern- og Metalstøbere foreligger i ny og moderniseret Udgave.

Medlemmer kan ved Bestilling igennem Forbundet købe nævnte Bog for Kr. 7,50 + Forsendelse. Bogladeprisen er Kr. 10,00.

Fredericia. *Ernst Voss' Fabrikker.* Sagen fra E. Voss, omtalt i forrige Fagblad, behandledes ved Timandsmøde den 13. Juni. Enighed opnaaedes ikke. Ved fornyet lokal Forhandling er Sagen senere gaaet i Orden paa Grundlag af et Tilbud fra Firmaet paa Timandsmødet, efter hvilket Akkordprisen paa det omhandlede Arbejde ansattes til 12,6 Øre, samtidig med at Firmaet indgik paa at yde et Timelønstillæg paa 5 Øre til de Medlemmer, der beskæftiges ved de ny Formemaskiner, hvorpaa der endnu ikke er aftalt Akkord.

Hasle. Hos *Brdr. Ankers Jernstøberi & Maskinfabrik,* der ikke er Medlem af Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, har Forbundet haft Vanskeligheder med at faa Firmaet til at indgaa paa de 5 pCt. Tillæg til Timelønningerne, som skete pr. 1. Marts.

Efter et Par resultatløse Forhandlingsmøder maatte Forbundet afgive Strejkevarsel, hvorefter nyt Forhandlingsmøde afholdtes den 21. Juni, og her indgik Firmaet paa at yde de 5 pCt. Løntillæg.

København. *Ejner Holms Jernstøberi.* Mæglingsmøde afholdtes den 24. Juni paa Krav fra Forbundet om Genantagelse af den afskedigede Tillidsmand og Krav om Erstatning til denne som Følge af Afskedigelsen.

Sagen var opstaaet som Følge af, at Støbemesteren havde afskediget Tillidsmanden Fredag den 17. Juni om Morgenen paa Grund af Arbejdsmangel. Direktøren var da ikke til Stede, men da denne ankom ved 9-Tiden, havde Tillidsmanden sammen med et Par Repræsentanter for Formerne haft et Møde med ham, ved hvilken Lejlighed Tillidsmanden havde meddelt, at Afskedigelsen var i Strid med Overenskomsten. Direktøren havde da tilbudt Tillidsmanden at paabegynde Arbejdet igen, men under en saadan Form, at denne ikke kunde modtage Tilbudet.

Sagen sluttede, idet Firmaet indgik paa at genantage Tillidsmanden, og Forbundet frafaldt Kravet om Erstatning.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Arbejdsløsheden den 24. Juni 1938:

	Medlemstal	Ledige
København	429	69
Odense	33	3
Fredericia	12	1
Vejle	17	5
Horsens	6	0
Aarhus	35	10
Aalborg	12	5
Hele Landet:	544	93

Smede og Maskinarbejdere.

Festskrift i Anledning af Forbundets 50 Aars Bestaaen. Omtrent samtidig med nærværende Fagblad vil samtlige Medlemmer af Forbundet kunne erholde et Eksemplar af et Festskrift, udgivet af Hovedbestyrelsen i Anledning af Forbundets 50 Aars Jubilæum. *Festskriftet er i det* store og hele en kronologisk Beretning om de vigtigste Begivenheder i Forbundets Historie i de sidste 25 Aar samt i sammentrængt Form en Gengivelse af Indholdet af Festskriftet ved 25 Aars Jubilæet.

Vi beder Afdelingerne saavidt muligt sørge for, at hvert enkelt Medlem faar et Eksemplar, ligesom vi henstiller til Medlemmerne selv at bistaa Afdelingerne derved, at de henvender sig til Afdelingerne desangaaende.

Indgaaede Overenskomster. Forbundet har sluttet Overenskomster med Installatør *Hans Andersen,* Gas- og Vandmester *Max Jank,* Installatør *A. Michelsen,* Gas- og Vandmester *Aug. Møller,* Blikkenslagermester *Chr. Møller* og Blikkenslagermester *Johs. Sørensen,* alle i Aabenraa. Overenskomsterne er de sædvanlige, der afsluttes med Arbejdsgivere udenfor Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

Forbundet har ligeledes sluttet Overenskomst med *Aalborg Privatbaner.*

Holstebro Afdeling har sluttet Overenskomst med *Ringkøbing Kommune* angaaende Løn- og Arbejdsforhold. Antagelseslønnen er fastsat til 61 Kr. ugentlig, for Overarbejde betales 170 Øre pr. Time; under Sygdom betales fuld Løn, dog ikke over 8 Uger. Overenskomsten gælder til 1. April 1940.

Kolding Afdeling har sluttet Overenskomst med *Kolding Auto-Service* samt forlænget Overenskomsten med *Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger* til 1. Juli 1940 mod, at Lønningerne forhøjedes med 5 pCt.

Nyborg Afdeling har fornyet Overenskomsten med *Nyborg Kommune* med forskellige Forbedringer, ligesom der er aftalt et Tillæg til Overenskomsten af Februar 1937 med *A/S Danske Gasværkers Tjærekompagni,* hvorefter Lønningerne forhøjes med 6 pCt., ligesom der indføres forskellige andre Forbedringer.

Odense Afdeling har sluttet Overenskomst med *Kommunen,* saavel for de løst ansatte som de fastansatte Smede og Maskinarbejdere.

Københavns Afdeling 11 har fornyet Overenskomsterne med:

Kul- og Koksfirmaet „Alliance",
Sand-, Sten- og Grusfirmaet Carl Nielsen,
A/S De danske Betonfabrikker, K. Hindhede,
Det forenede Dampskibsselskab,
Kastrup- og Hellerup Glasværker,
Rigshospitalet,
Finsens Lysinstitut,
Polyteknisk Læreanstalt,
Alfred Olesen & Co.,
Det forenede Oliekompagni,
Det danske Petroleums Aktieselskab,
Mælkeriet „Enigheden",

ligesom der er sluttet ny Overenskomst med *Solbjerg Mejeri.*

Københavns Afdeling 13 har sluttet Overenskomster med *Statens Seruminstitut* samt med Firmaet *„Electrolux".*

Endelig har Københavns Afdeling 14 aftalt Overenskomst med Firmaet *Helge Jensen & Co.,* Strandvej 211, og med *Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger* og *P. T. Nielsens Cyklefabrik,* Thorasvej 24, er der aftalt forskellige Ændringer i de bestaaende Overenskomster.

Lønforhøjelser. Vore Medlemmer ved *Ringkøbing—Ørnhøj—Holstebro Jernbane* har opnaaet et Løntillæg af 42 Øre til 4 Mand. Samtidig forlængedes Ferien fra 6 til 9 Dage.

Paa *Ringkøbing Automobilfabrik* har 4 Mand faaet hver 6 Øres Forhøjelse.

Ved Forhandling med *Randers Kommune* er der opnaaet et Tillæg af 7 Øre pr. Mand pr. Time, saaledes at Lønnen nu er 176 Øre.

Mæglingsmøder. Den 26. April mægledes hos *A/S Wittenborgs Automatfabrikker,* Odense, paa Krav om Bibeholdelse af forskellige Bestemmelser i den af Firmaet opsagte lokale Overenskomst, der var udløbet den 1. Marts. Der opnaaedes Enighed om en Ordning.

Endvidere behandledes Spørgsmaalet om Ændring af Tillægget for de første 8 Timers Timelønsarbejde pr. Uge. Firmaet var villigt til at betale normalt Akkordafsavn ogsaa for de første 8 Timelønstimer.

Endelig behandledes Krav om, at Vejtid og Rejsetid for Maskinarbejdere, der paa Udearbejde fungerede som Chauffører, betragtedes som Arbejdstid. Firmaet erklærede sig villig til fremtidig at afregne den effektive Køretid som normal Arbejdstid.

Paa *Skive Jernstøberi- og Maskinfabrik* mægledes den 1. Juni i Anledning af Strid om et Tillidsmandsvalg. Man enedes om, at den paagældende fra Mæglingsmødets Dato tiltræder som Tillidsmand i Henhold til Overenskomstens Bestemmelser og straks indgaar i Arbejdet.

Den 2. Juni mægledes hos *A/S Frederikshavns Værft og Flydedok* i Anledning af:

1) Strid om Gennemførelsen af Tillægget pr. 4./3. 1938 til Procentakkorder og
2) Strid om Betaling for „forskudt Arbejdstid".

ad 1) Spørgsmaalet stilledes i Bero, idet Arbejderne vilde afvente Resultatet af Reguleringen pr. 4./8. 1938, inden videre foretoges.

ad 2) Der var Enighed om, at Arbejdet i det foreliggende Tilfælde var Skifteholdsarbejde, der skulde betales efter Reglerne for Overarbejde, da det ikke havde varet over 2 Døgn.

Man drøftede tillige Forhold vedrørende Udlevering af Værktøj og Arbejdernes Ansvar for udleveret Værktøj. Værftet erklærede at ville søge indført Forbedringer i det hidtidige System, og Arbejderne vilde afvente Resultatet heraf.

I Anledning af Lønkrav overfor *A/S L. E. Bruun Export,* Hjørring, mægledes den 3. Juni. Firmaet indgik paa, uanset at det først er indmeldt i Sammenslutningen den 1. April, at give et Tillæg af 5 pCt. fra 1. April og 1 pCt. fra 1. August 1938.

Den 3. Juni afholdtes Mægling hos Smedemester *Verner Lundsgaard,* Svendborg, paa Strid om Udbetaling af et tilgodehavende Akkordoverskud. Firmaet lovede, at Overskudet, Kr. 115,52, skulde blive udbetalt Montøren straks efter Pinse.

A/S Maskinkompagniet, København, havde meddelt ved Opslag i Værkstederne, at Fabrikken paa Grund af Ferie lukkedes i Dagene 4.—16. Juli. Der afholdtes i denne Anledning Mægling den 4. Juni, hvor Spørgsmaalet vistes tilbage til lokal Forhandling. Ved denne gik Arbejderne med til den af Fabrikken foreslaaede Forlængelse af Sommerferien.

Hos *A/S Burmeister & Wain, Christianshavn,* mægledes den 7. Juni paa følgende Spørgsmaal:

1) Klage fra Firmaet over, at samtlige Revolverdrejere i Afdeling 10 den 18. Marts havde standset Arbejdet for at holde Klubmøde, og Krav om Erstatning,
2) Strid om Betalingen for Arbejde, hvor Godset blev kasseret paa Grund af Støbefejl.

ad 1) Sagen sluttedes, idet Forbundets og Arbejdernes Repræsentanter beklagede det skete.

ad 2) Firmaet erklærede sig villigt til at betale Akkordprisen for 2 af 4 kasserede Stativer, og hermed sluttedes Sagen.

Den 10. Juni mægledes paa Lønkrav overfor *Højbygaards Sukkerfabrik,* Holeby. Der opnaaedes et Tillæg af 25 Øre til 17 Mand, og Fabrikken gav Tilsagn om at forsøge at hæve Akkordprocenten noget.

Den 25. Maj og 11. Juni er der afholdt Mæglingsmøder hos *A/S Rustfri Staalmontage,* Valby, i Anledning af Strid om Udearbejdspenge. Ved det sidste Møde gik Sagen i Orden ved, at Firmaet til fuld Afgørelse af de rejste Spørgsmaal betalte et samlet Beløb paa Kr. 58,10.

Hos *A/S Det forenede Dampskibsselskab,* København, mægledes den 14. Juni paa Strid om Lønordningen for Grovsmede og Maskinarbejdere ved Arbejdsmaskinerne. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen vil ikke blive videreført.

Paa *Nakskov Sukkerfabrik* afholdtes Mæglingsmøde den 16. Juni til Behandling af:

1) Strid om et af Firmaet givet Tilsagn om Fordeling af en eventuel Løndifference ved Afgang og efterfølgende Antagelse af Smede og Maskinarbejdere.

2) Strid om en af Fabrikken foretagen Opsigelse af en Kotume med Hensyn til Søndagstillæg til Arbejdere med Tillæg for Skiftearbejde i Kampagnen.

ad 1) Man enedes om, at forsaavidt der ved Afgang blandt Arbejdere med mere end 1 Aars Anciennitet eller ved Opnaaelse af denne Anciennitet sker Ændring i Gennemsnittet for de paagældende Arbejdere, vil Fabrikken give saadanne Tillæg til Lønningerne, at Gennemsnittet forbliver uforandret.

ad 2) Man enedes om, at den særlige Betaling for Søndagsarbejde for Skiftearbejdere bortfalder, idet Fabrikken fordeler 25 Øre til Timelønningerne.

Forhandlinger. Den 9. Juni er der sammen med Arbejdsmændene afholdt en Forhandling med *Dansk Centralvarme Service,* Københavns, hvor der var Strid om Lønforholdene, efter at Firmaet var udmeldt af Sammenslutningen. Firmaet indgik paa at efterbetale for lidt udbetalt Arbejdsløn i Henhold til de mellem Firmaet og Forbundene opsagte Overenskomster plus de overenskomstmæssige Tillæg, som er ydet i Foraaret. Endvidere erklærede Firmaet sig villigt til straks at optage Forhandinger med Afdelingerne angaaende Oprettelse af ny Overenskomst.

Den 15. Juni har der været en Forhandling med *J. H. Jensens Karrosserifabrik,* Højer, om en Lønstrid. Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse af Spørgsmaalene at betale 600 Kr. inden 5. Juli 1938 og helt og fuldt at overholde den med Forbundet indgaaede Overenskomst.

Vedrørende Uoverensstemmelse om et Rørregnskab for Arbejde, udført paa Ribe Aandssvageanstalt, afholdtes Forhandling hos Blikkenslagermester *L. Jepsen,* Bredebro, den 15. Juni. Jepsen indgik paa til fuld Afgørelse af Sagen at betale 200 Kr. i Løbet af 14 Dage fra Mødets Dato.

Landsmødet i Aarhus.

(Fortsat.)

Til Beretningen havde en lang Række af Lærlinge- og Svenderepræsentanter Ordet, og der blev udtalt Tilfredshed med den opnaaede Ordning af en Lærlingerubrik i Fagbladet. Flere af Talerne opfordrede Landsudvalget til at fortsætte med at afholde Lærlingekursus for derigennem at dygtiggøre Lærlingene til Organisationsarbejdet.

Forbundets Formand *P. Andersen* gav nogle Oplysninger om Lærlingeudvalget og Lærlingeraadets Arbejde og udtalte iøvrigt, at den nye Lærlingelov nok skulde vise sig at være et stort Fremskridt, naar den i sit fulde Omfang var ført ud i Livet.

Beretningen blev derefter enstemmigt godkendt.

Fra Lærlingeklubberne var der indkommet en Del Forslag, som blev behandlet paa Landsmødet. Det blev vedtaget at rette Henstilling til D. S. M. F.'s Hovedledelse om at fremme følgende Forslag:

Der ydes et Bidrag til Lærlingeklubberne i Anledning af Forbundets 50 Aars Jubilæum, saaledes at Klubberne kan fejre Jubilæumsdagen.

Landsudvalget bliver indbudt til at overvære fremtidige Kongresser i Smedeforbundet.

Samtlige Lærlingeklubber indmeldes som kollektive Medlemmer i Herbergringen.

Forbundets Hovedledelse drager Omsorg for, at Læretiden indenfor alle Brancher i Faget bliver maximalt 4 Aar, som angivet i Lovens § 3, Stk. 2.

Der dispenseres fra Klublovene § 3, Stk. a. og b. i Anledning af den nye Lærlingelov.

Til Landsudvalget valgtes som Svenderepræsentanter: *S. Torp Steffensen,* København, *Kai Lindberg,* Helsingør, og *L. Amstrup,* Randers. Til Svendesuppleanter valgtes *Carl Larsen,* København, *Peter Wolf,* Odense, og *Ivan Hansen,* Aarhus. Til Lærlingerepræsentanter valgtes *Jørgen Eriksen,* Aarhus, *Helmuth Christensen,* København, og *Edvin Nielsen,* Svendborg. Til Lærlingesuppleanter valgtes *Arne Sørensen,* Kalundborg, *Frode Jensen,* Frederiksværk, *Helge Jørgensen,* Kolding, *Hans W. Petersen,* Skanderborg, *Poul Gotterup,* København, og *Kai Reimers,* København.

Formanden afsluttede derefter Landsmødet med en Tak til de fremmødte Repræsentanter og udtalte Haabet og Ønsket om Fremgang for Lærlingebevægelsen i vort Land. Til Slut sang Forsamlingen „Flyv højt vor Sang".

Om Aftenen var Landsmødets Deltagere Aarhus Lærlingeklubs Gæster ved en smuk og stilfuld Fest, hvor Lærlingeklubben i Aarhus tog Afsked med de Lærlinge, som i det sidste Halvaar var bleven Svende. Folketingsmand *Leonhard Hansen* holdt Festtalen for de unge Svende, og Aftenen vekslede derefter med Sang og Musik og sluttede med en Svingom. Det var en lang Dag for Landsmødets Deltagere, som troligt holdt ud fra Morgenstunden og til de sidste Tog forlod Aarhus; og alle var enige om at de havde tilbragt en Dag, som vil staa for dem som et kært Minde i kommende Tider.

Støberibogen.

Støberibogen, Fagbog for Jern- og Metalstøbere. Teknologisk Instituts Forlag. 424 Sider. 103 Illustr. Helshirtingsbind. Pris Kr. 10,00.

Denne Bog, der kan betragtes som 2. Udgave af den i 1926 udgivne „Lommebog for Jern- og Metalstøbere", er fremkommen under den støberitekniske

(Fortsættes Side 220.)

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelses-dato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
23438	Andersen, Arne Arndt	Frederiksberg	15. 1.16	Kbhvn. Afd.	23. 1.36	Kbhvn. Afd. 17	19. 3.38
36218	Bendsen, Henning	København	26. 9.17	„ „	13. 1.37	„ „ 17	12. 3.38
52362	Blandfort, Fridolf W. Th..	—	8. 2.87	„ „	5. 8.32	„ „ 12	26. 3.38
24319	Christensen, ChristianNicolaj	Hove	13.10.13	Varde	5. 8.33	Lemvig	9.10.37
7303	— Holger	København	23. 3.84	Kbhvn. Afd.	27.11.36	Kbhvn. Afd. 6	26. 3.38
54928	— Kaj Bille	Odense	11. 4.12	Odense	1. 5.32	Odense	12. 3.38
21025	Christiansen, Jørgen P. M..	Firgaarde	28. 8.90	Silkeborg	7.11.09	Kbhvn. Afd. 6	26. 3.38
1300	Clemmensen, Sigfred	København	4. 9.14	Kbhvn. Afd.	22.10.33	„ „ 13	5. 3.38
26229	Elmquist, Stefan I. G. ...	—	23. 4.15	„ „	2 9.36	„ „ 12	26. 3.38
4997	Friis, Ernst Emil	—	15. 5.02	„ „	22.10.21	„ „ 6	26. 3.38
17660	Hansen, Erling	Højby	7.12.15	Holbæk	4. 5.36	„ „ 3	19. 3.38
8980	— Hans J. M. M..	Frederiksberg	15.11.12	Kbhvn. Afd.	13 8.34	„ „ 15	26. 3.38
5470	— Svend Aage ...	København	18. 9.14	„ „	7. 2 34	„ „ 13	19. 3.38
12860	— Tage G. Aksel	—	2 11.15	„ „	7.12.34	„ „ 15	26. 3.38
26175	— Thorkild Johs..	—	23.10.14	„ „	19· 8.36	„ „ 5	26. 3.38
30506	— Vagn Viggo . .	Strandby	15. 8.16	Assens	7.10.35	„ „ 12	26. 3.38
15574	Hess, Jens Aksel Johan	Birkerød	5.10.14	Helsingør	10. 2.36	Helsingør	12. 3.38
9249	Hoffmeister, Albert A. Joseph	København	9. 7.96	Kbhvn. Afd.	17.10.37	Kbhvn. Afd. 5	12. 3.38
20491	Hyllested, Børge Bertel ..	—	22. 7.15	„ „	22.11.35	„ „ 8	26. 3.38
20538	Jensen, Niels P. Henry	Kirkerup	8. 8.06	Holbæk	4.11.35	Holbæk	25. 9.37
33119	— Nis Christian ..	Sønder Vilstrup	4. 3.13	Haderslev	5.10.33	Haderslev	26. 2.38
16414	— Orla Reinholdt.	København	15. 4.16	Kbhvn. Afd.	12. 7.35	Kbhvn. Afd. 5	26. 3.38
1260	Jørgensen, Albert Leopoldt	—	25. 8 82	„ „ 2	14.12.01	„ „ 11	26. 3.38
2494	— Peter Henrik ..	—	4.11.83	„ „	19.11.37	„ „ 17	19. 2.38
8986	— Poul	—	31. 7.14	„ „	12. 8.34	„ „ 7	12. 2.38
36842	Jacobsen, Svend	—	26. 6.10	„ „	7. 4.37	„ „ 14	26. 3.38
36670	— Vilhelm	Frederiksberg	5. 5.11	„ „	1. 3.37	„ „ 14	26. 3.38
51020	Klitz, Henrik	København	18. 1.17	„ „	10.10.37	„ „ 2	26. 3.38
3472	Larsen, Otto.....	Gedesby	30. 5.14	Nykøbing F.	5. 3.34	„ „ 3	26. 3.38
39452	— Svend Aa. E...	København	2. 2.98	D. Arbm. Forb.	26. 9.22	„ „ 4	26. 3.38
23537	Lilbæk, Frede	Gerum	25. 3.05	Kbhvn. Afd.	31. 7.37	„ „ 11	5. 3.38
33376	Link, Wilh. Alfred ...	Aabenraa	7. 4.15	Aabenraa	24. 3.35	„ „ 14	12. 3.38
30073	Markvardsen, Harald	Ollerup	9.12.12	D. Arbm. Forb.	6 4.36	„ „ 14	12. 3.38
13923	Mathiasen, Holger Santus .	Skelskør	12.10.14	Kbhvn. Afd.	12.12.37	„ „ 12	12. 3.38
53522	Møller, Hans Heinr.Chr.	Flensborg	13. 8.92	Ribe	25. 4.37	Ribe	22. 1.38
36056	Nielsen, Emil E. Einer .	Ruds Vedby	20. 2.09	D. Arbm. Forb.	3. 1.35	Kbhvn. Afd. 11	26. 3.38
39867	— Frode Robert ..	København	4.11.04	Odense	3. 7.24	„ „ 14	26. 3.38
33784	— Martin Emil ...	Buddinge	22. 3.05	Kbhvn. Afd.	8. 2.38	„ „ 14	12. 3.38
50791	Olesen, Christian M....	Vejle	24. 7.06	„ „	7.10.37	„ „ 14	26. 3.38
29176	Olsen, Helge Henrik ..	Køge	1.11.15	Køge	27. 4.35	„ „ 12	26. 2.38
39237	— Olaf H. C. Lindegaard	Nysted	24.10.86	Nykøbing F.	17. 6.35	Nykøbing F.	17. 7.37
39537	Petersen, Albert Johs....	Vordingborg	6. 4.90	Kbhvn. Afd.	6. 8.37	Kbhvn. Afd. 12	26. 3.38
1558	— Edvard Knud ..	København	6. 9.87	„ „	18. 4.37	„ „ 15	19. 3.38
36744	— Holger Georg .	Ny Holte	18.10.08	„ „	21. 2.30	„ „ 6	26. 3.38
9217	— Jens Sofus	Gadevang	6.11.07	„ „	26.11.36	„ „ 14	26. 3.38
20956	— Richardt J.	Faaborg	21. 4.02	„ „	26. 9.31	„ „ 14	26. 3.38
25887	— Svend Gordon .	København	10. 5.97	„ „	22. 7.36	„ „ 12	26. 3 38
5990	Paulsen, Lauritz E. A. H. ..	Vejby	18. 4.09	„ „	3. 8.37	„ „ 14	26. 3.38
51955	Rasmussen, Oskar Emil....	Frederiksberg	15. 7.09	„ „	13.11.37	„ „ 14	19. 3.38
7990	Raven, Valdemar.....	—	7.12.82	» „	16. 4.34	„ „ 12	26. 3.38
23347	Sørensen, Leo	Grenaa	8.11.05	„ „	24. 9.27	„ „ 17	5. 3.38
12496	Sandberg, Knud Erik.....	København	22.11.15	„ „	9.11 34	„ „ 13	26. 3.38
30921	Seehusen, Ove Peter.....	Rohote	13. 9.10	Køge	27. 7.29	„ „ 14	26. 3.38
39248	Straarup, Mathias Ravn .	Foldingbro	24. 5.11	Tønder	28. 4.37	Haderslev	26. 3.38
29262	Sønderlev, Carl Otto	Brønderslev	2.11.99	Varde	2. 3 35	Varde	16.10.37
18300	Ulrichsen, Svend Aage ...	Hørsholm	15. 9.16	Kbhvn. Afd.	25.10.35	Kbhvn. Afd. 4	12. 3.38
20245	Winther, Jørgen C. Richardt	Glamsbjerg	24. 6.06	Maskinm. Forening.	5.11.30	„ „ 12	26. 3.38
50862	Wulff, John Stanley Bruun .	København	20. 8.18	Kbhvn. Afd.	20.10.37	„ „ 14	5. 3.38

Forening „Dansk Støbemesterforbund"s Auspicier ved Samarbejde af en Række Støberiingeniører og andre Fagfolk. Den indeholder en Mængde støberiteknisk Kunnen og Viden, som er nyttig for Støbemestre og de øvrige tekniske Funktionærer indenfor Støberibranchen.

Da „Lommebogen" allerede i nogen Tid har været udsolgt, vil „Støberibogen", der naturligvis paa alle Omraader er ført fuldt à jour, uden Tvivl blive modtaget med stor Interesse paa Støberierne Landet over; og den vil sikkert ogsaa finde Afsætning blandt Støberifolk i Norge og Sverige, hvorfra der i den senere Tid gentagne Gange er blevet spurgt efter den.

Da Bogen er skrevet paa klart og letlæseligt Dansk og tilmed behandler hvert enkelt Spørgsmaal fra Grunden, altsaa uden at bygge paa Forkundskaber, vil den ogsaa være fortrinlig egnet til Undervisning af Formerlærlinge paa Landets tekniske Skoler og til Selvstudium for de udlærte Formere, som har Trang og Lyst til at beskæftige sig med den teoretiske Side af deres Fag for derved at faa Forklaringen paa de mangfoldige Spørgsmaal, de støder paa under den daglige, praktiske Udøvelse af deres vanskelige, men interessante Haandværk.

Det er maaske værd at bemærke, at „Støbegods" ikke alene er Kakkelovne, Gryder og andre Varer, som har Tilknytning til Husbygning og Køkken, men at vi træffer det i utallige Variationer m. H. t. Form, Størrelse, Materiale og Anvendelse overalt i vor mekaniserede og motoriserede Tidsalder; derfor vil Støberibogen ogsaa kunne gøre god Nytte som støberiteknisk Haandbog for de mange Maskinkonstruktører og Maskinfabrikanter, der udgør en væsentlig Del af Støberiernes Kundekreds.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Former- og Støberiarbejderforbund.

Medlem Nr. 40586, Erik Andersens Bog bedes indsendt til Kontoret.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 52944	Jensen,	Leif Svend Tonny	(Kbhvn. Afd.)
- 31897	Schou,	Thomas Helge	(—)
- 22147	Jensen,	Vilhelm	(Frederikssund Afd.)
- 21551	Petersen,	Carl Lindegaard	(Odense Afd.)

Medlem Nr. 10137, Kello Wismar Myhring, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 53953	Boesen,	Frands M. Rechnitzer
- 16128	Hansen,	Christian Johs.
- 18406	Jensen,	M. J. J. Lund.
- 23357	Nielsen,	Hans Peter.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 33738	Andersen,	Ejgild Borregaard	19. 4.30
- 29750	—	Erik P. Halvard	14. 9.29
- 5820	Andreasen,	Ejnar A. Peter	15. 1.38
- 51138	Arentsen,	Villy,	20.11.37
- 53953	Boesen,	Frands M. Rechnitzer	22. 1 38
- 28602	Christensen,	Robert Martin	11. 3 22
- 7041	Eisøe,	Arnold Peter	19. 6.20
- 5922	Frederiksen,	Svend Ove	22. 1.38
- 16128	Hansen,	Christian Joh.	22. 1.38
- 36980	—	Gunnar L. Andreas	30.10.37
- 26357	—	Svend Werenskjold	5. 9.36
- 17894	Henriksen,	Hans O. Henry	8. 1.38
- 36390	Hornung,	Knud Engelbrecht	12. 3.32
- 39737	Jensen,	Carl Johan	29. 9.34
- 18406	—	M. J. J. Lund	26. 2.38
- 23228	Jacobsen,	Robert Georg Ernst	28. 5.32
- 11971	Knigge,	Herman Ludvig	30.10.37
- 776	Larsen,	Svend Thellemann	8. 5.37
- 54770	Mazian,	Josef	10. 4.37
- 53376	Nielsen,	Chresten,	17. 7.37
- 8231	—	Frank Wolfgang	9. 5.36
- 23357	—	Hans Peter	26. 2.38
- 37714	—	Jens J. Lyngholm	31.10.36
- 1726	—	Paul Henrik	9. 3.35
- 18279	Olsen,	Olav Jacob August	2.11.35
- 15115	Petersen,	Holger	12. 8.33
- 22402	—	Lars Frede	25. 9.37
- 14570	—	Valdemar	30. 5.36
- 28739	Rohde	Victor Ramsdahl	31. 8.35
- 54138	Sodberg	Erik	17. 7.37
- 50081	Tange	Knud Schilling	8. 2.36

Rettelser

til Adressefortegnelsen for Maj 1938 over Tillidsmænd.

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Formænd.

Aarhus Afdeling: Chr. Ohms, Taasingegade 14, Aarhus.

Kasserere.

Aarhus Afd.: Sigv. Olsen, Barupsgade 6, Aarhus, Tlf. 10523.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Kasserere.

Fakse Afd.: Frederik Larsen, Smedeg. Hverdage 18—18[30].

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.
Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 10 AUGUST 1938 24. Aarg.

Velkommen til Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds 50 Aars Jubilæums-Kongres.

DEN 13. August begynder Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds 27. Kongres i Odd-Fellow Palæet, Bredgade 28, København. Kongressen holdes denne Gang ca. 6 Uger senere end sædvanlig, men dette sker, fordi Forbundsledelsen har ment det vilde være rigtigst, naar Kongresaaret faldt sammen med 50-Aaret for Forbundets Oprettelse, at holde Kongressen og Jubilæet i Forening. Kongressen vil som sædvanlig beskæftige sig med den Periode, der er gaaet, og saa vidt det er gørligt under de usikre Forhold, som hersker for Tiden, naturligvis ogsaa stille nogle Retningslinier op for Hovedledelsens Arbejde i den kommende Kongresperiode.

Det vil dog være naturligt ved en Lejlighed som denne ogsaa at kaste Blikket tilbage over det halve Aarhundrede, som er gaaet, for at se, om nu ogsaa Forbundet har røgtet den Opgave, som det satte sig ved sin Oprettelse. Noget egentligt Program opstilledes ikke af det Delegeretmøde, som det kaldtes, der den 20. August 1888 vedtog at oprette Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund. Efter en Drøftelse af Formaalstjenligheden af at oprette Forbundet vedtoges en Beslutning om at anbefale Oprettelsen af et Smede- og Maskinarbejderforbund, omfattende Smede- og Maskinarbejderforeninger i Danmark. Den københavnske Fagforening, der havde taget Initiativet, havde udarbejdet Udkast til Love, der med nogle Ændringer vedtoges. Endvidere vedtoges det, at den første Hovedbestyrelse skulde vælges af de københavnske Fagforeninger, samt at der ved en Forenings Indtræden i Forbundet til Forbundets Kasse skulde indbetales 10 Øre pr. Medlem. Endelig vedtoges det at udgive et Fagblad, saa snart Forbundet omfattede 800 Medlemmer. Derimod blev Spørgsmaalet om Oprettelse af en Rejseunderstøttelseskasse udsat foreløbig.

Under saa smaa Forhold oprettedes Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, og hvis man iøvrigt studerer, hvad der er opbevaret fra Forbundets første Aar, vil man se, at det varede ikke mindre end 3 Aar til 1891, inden man paa en Kongres i Odense var i Stand til at udforme det egentlige Program, indeholdende Krav om Minimallønninger, Overtidsbetaling, Begrænsning af Arbejdstiden o. s. v., o. s. v. Efter hvad der saaledes er tilgængeligt, er der ingen Tvivl om, at Forbundet ikke alene har opfyldt de Forventninger, der ved dets Start

blev stillet til det, men i Samarbejde med den øvrige Arbejderklasse i det hele taget har bragt den danske Arbejder frem til et Stade, som i alt Fald ikke overgaas af nogen, men som er berettiget og kan motiveres med den vældige tekniske Udvikling, der er foregaaet, ikke mindst indenfor Jernindustrien. Her skal det erkendes, at Danmark ogsaa har haft en dygtig Ingeniørstand, der som Ledere af Virksomhederne under vore forholdsvis smaa Forhold har forstaaet at følge med Udviklingen, og det er et Spørgsmaal, om ikke vi i dette Øjeblik paa alle Omraader baade i teknisk Henseende med Udnyttelse af de forhaandenværende Værktøjer og med Uddannelse af de Arbejdere, der skal betjene Værktøjerne, staar blandt de allerførste, men dette er ogsaa Betingelsen for, at vort Forbund fortsat kan hævde Retten for sine Medlemmer til at bevare en Levestandard paa Linie med den, Forbundet gennem den forløbne Aarrække har skabt. Vi tror, at dette vil erkendes ogsaa af dem — og saadanne har der altid været —, som har bekæmpet den til enhver Tid siddende Ledelse ud fra mange forskellige Motiver.

Kongressen har altsaa foruden den sædvanlige Pligt til at vurdere Virksomheden for en 3-aarig Periode denne Gang Lejlighed til et samlet Overblik over Forbundets Virksomhed i den lange Aarrække, og dette forpligter naturligvis ogsaa i særlig Grad til, at de Beslutninger, der tages, maa tjene til at føre Forbundet frem efter den Linie, som hidtil har været fulgt. Hvis Kongressens Arbejde kommer til at ligge i dette Plan, tror vi, at selvom Meningerne ved denne Lejlighed, som rimeligt er, vil brydes, vil Fremtiden tegne sig lys for vor Organisation, og i Haabet herom byder vi først og fremmest den store Stab af Delegerede Velkommen til Arbejdet. Vi gør det med en Henvisning til det Ansvar, der lægges paa dem i den nuværende Situation.

Men vi byder endvidere den navnlig ved denne Lejlighed ret store Skare af Gæster Velkommen, saavel fra Ind- som Udland. 50 Aarsdagen giver Anledning til nogle Festligheder udover det sædvanlige, og vi udtaler Haabet om, at vore Gæster maa befinde sig vel iblandt os, saavel under Arbejdet som Festlighederne i den Uge, Kongressen varer. Med Stolthed tæller vi blandt Gæsterne Repræsentanter for saavel Statens som Kommunens Styre. Det er os en særlig Glæde at byde disse Velkommen i fuld Bevidsthed om, at uden det Arbejde, som vore Partifæller i Stat og Kommuner udfører paa det socialdemokratiske Partis Vegne, og uden et Samarbejde mellem det socialdemokratiske Parti og de danske Fagforeninger vilde de danske Arbejderes nuværende Leveniveau ikke være naaet. Det er os derfor en Glæde, at disse deltager i vor Jubilæumsfest, og vi udtaler Haabet om, at det Samarbejde gennem alle Grene af Arbejderbevægelsen, der hidtil har baaret saa gode Frugter, maa bestaa i en uoverskuelig Fremtid, thi dette er mere end nogensinde nødvendigt, for at Arbejderklassen kan beholde den vundne Position og eventuelt vinde videre frem.

Velkommen til Kongres! **Velkommen til Arbejdet!**

Naar Smedene fester.

Den 20. August udrinder Timeglasset for de første 50 Aar af Forbundets Levetid, og paa selve Datoen samles de danske Smede for at fejre Højtidsdagen.

Det har været drøftet, om man skulde lave en Fællesfest paa samme Maade som ved Jubilæet for 25 Aar siden, og det kan jo ikke nægtes, at en Fest, hvor alle Deltagerne er samlede paa samme Sted, er bedst egnet til at kalde Festglæden og Samfølelsen frem, men en Fest for en Institution, hvis Medlemmer er spredt over hele Landet, vil paa den anden Side kun kunne omfatte en ringe Procentdel af samtlige Medlemmer.

Det blev derfor hurtigt fastslaaet, at skulde der festes for de 50 Aar, maatte det være paa den Maade, at alle Medlemmer fik Adgang til at være med, og at Festen derfor maatte lægges ud i hver enkelt Afdeling. At der skulde være Forbindelse mellem disse Fester var givet, og derfor maatte Festerne arrangeres paa samme Tid, og til yderligere Forbindelse havde man nu, hvad der ikke var Tilfældet i 1913, Radioen, Nutidens herlige Fortæller, der uden Hen-

syn til Afstand og Sted sender Budskab til saavel de enkelte Mennesker som til de mange, der samles i selskabeligt Øjemed.

Vanskelighederne ved at installere Radiomodtagere med Højttalere i ethvert Forsamlingssted er nu til Dags ikke store, og naar respektive Afdelingsledere og Festarrangører har tilpasset Radio-Timen i den øvrige Fest, som hver Afdeling for sig arrangerer, er der ingen Tvivl om, at i denne Time vil de danske Smede og deres Paarørende, vidende om, at adskillige Gange Titusinde Festdeltagere paa samme Tid hører det samme, føle sig som samlede til en stor Fællesfest til Ære for den Organisation, som Danmarks Smede gennem 50 Aar har skabt, værnet om og høstet Fordele af.

Kan man nu ogsaa samle Opmærksomheden om en Radioudsendelse i en hel Time, naar mange Mennesker er samlet? siger nogle.

Jo, man kan da samle Tusindvis af Menneskers Opmærksomhed om at høre en eller to Talere, der hver for sig taler en lille Times Tid, og selvom der hertil kan siges, at Tilhørerne saa ser den Talende, er Programmet for Radio-Timen til Gengæld saa hurtigt vekslende, at Tilhørerne simpelthen ikke faar Tid til at ræsonnere over, om der var andet, der kunde interessere mere.

Programmet begynder med en kort Velkomsthilsen af Forbundets Formand, ikke i en halv Time eller et Kvarter, nej blot smaa 4 Minutter er der levnet ham dertil. En Prolog, skrevet for Smedene af den mere end landskendte Forfatter, *Johs. V. Jensen,* vil blive fremsagt af Skuespiller *Svend Methling,* den ene af de 5 Smede, som nu hører til det kongelige Teaters Personale. Johs. V. Jensen er ogsaa af Smedefamilie, hans Morfader var Smed.

Det internationale Metalarbejder-Forbunds Formand, *Konrad Ilg,* faar samme Medfart som Forbundets Formand, oven i Købet med endnu kortere Tid, men saa skal han ganske vist oversættes i et Par Minutter. Statsministeren, vores allesammens *Thorvald Stauning,* skal holde den egentlige Festtale, men mere end 10 Minutter faar han ikke dertil, og han plejer almindeligvis at kunne holde sine Tilhørere i Aande i adskillige Gange 10 Minutter.

Saa kommer i Rækkefølge alle de 5 „kongelige" Smede, der hver for sig er kendt nok til at kunne faa et Publikum til at begejstres, og til Slut optræder Smedekoret, ægte Vulkans Sønner, der til Hverdagsbrug maser paa Værkstedet, men ved Siden heraf som Sangere har skabt sig et Navn indenfor Arbejderkredse. Oprindelig var det Meningen, at Smedekoret som Helhed skulde have sunget, det vil sige 4 Smedesangkor fra 4 forskellige Afdelinger, men dels Vanskeligheden ved at drage dem sammen til en kort Præstation, og dels Ønsker fra respektive Afdelinger i Provinsen om selv at bruge deres egne Kor, har bevirket, at det bliver det københavnske Kor, der synger i Radioen. Sangerne faar 7½ Minut til deres Præstationer, og saa er Timen omtrent gaaet. Der er kun Slutnummeret tilbage: **Fællessangen,** den, som alle Deltagerne i Jubilæumsfesten fra Skagen til Gedser, fra Nordsø til Øresund, synger i Takt med hinanden og med Sangkoret som Forsangere gennem Radioen.

Naar dette er sket, naar de danske Smede for en Gangs Skyld saa godt som fuldtallige har ladet deres Titusinder af Stemmer lyde paa samme Tid og i samme Anledning, er Radioudsendelsen forbi, og der fortsættes med de af Afdelingernes Ledelser fastsatte Arrangementer, hvis Enkeltheder vi ikke kender, men som, saa vidt vi har forstaaet, ikke for hurtigt vil tillade Medlemmerne at falde til Ro, men sikkert vil medføre, at den første Dag af de næste 50 Aar vil have vist sit Ansigt, før Deltagerne skilles.

Til Lykke med Festerne Landet over.
Til Lykke med Jubilæet.
Leve Forbundet!

Festudvalget.

Den internationale Metalarbejderkongres i Prag.

I Prag, den tjekoslovakiske Republiks Hovedstad, fandt i Dagene fra den 11. til den 14. Juli Internationalt Metalarbejderforbunds 14. Kongres Sted. Sammenslutningen af de frie Metalarbejderfagforeninger i de demokratiske Stater har siden Kongressen i 1934 i London en smuk Udvikling bag sig. Trods det følelige Tab ved Udskillelsen af Tysklands og Østrigs talmæssigt set betydelige Forbund har I.M.B. i Dag flere Medlemmer end under den gunstige Konjunkturperiode 1928—29, da de paagældende 2 Staters Forbund endnu talte med. I.M.B.s samlede Medlemsantal andrager 1.916.713 Medlemmer.

De største Forbund er det franske Forbund med 780.000 Medlemmer, den britiske Sektion med 498.000 Medlemmer, det svenske Forbund med 150.000 Medlemmer og endelig det belgiske Forbund med 116.000 Medlemmer. Men ogsaa de mindre Landes Forbund, herunder de tjekoslovakiske Forbund, de øvrige skandinaviske Landes Forbund og Forbundene i Holland og Svejts, udviser et betydeligt Medlemsantal.

Kongressen aabnedes i den med 16 Nationers Flag festlig smykkede Sal i Folkets Hus i Prag. Ialt var tilstede 98 Delegerede fra de forskellige Landes Metalarbejderorganisationer. Den Deputerede *Hampl,* Præsidenten for Metalarbejderforbundet i den tjekoslovakiske Republik, aabnede Kongressen og udtalte sin Glæde over, at Metalarbejdere fra alle demokratiske Lande havde givet Møde i Prag, skønt Europas politiske Himmel for Øjeblikket er fordunklet af mørke Skyer. Han takkede for den Anerkendelse, som den tjekoslovakiske Republiks Kamp mod den fascistiske Imperialisme har faaet i hele Verden, navnlig fra Arbejderstandens Side.

Derefter mindedes Kollega Hampl dem, der var afgaaet ved Døden, fremfor alt den afdøde Præsident

for den tjekoslovakiske Republik, T. G. Masaryk, dernæst dem af det internationale Metalarbejder-Forbund, der var gaaet bort, den tidligere Formand for det belgiske Metalarbejder-Forbund, Kollega Solau, den tidligere Formand for det norske Metalarbejder-Forbund, Kollega Melgaard, og andre Afdøde, der havde gjort sig fortjent i Arbejderbevægelsen.

Konrad Ilg.

Forhandlingerne.

Præsidiet kom til at bestaa af Kollegerne *Hampl,* Tjekoslovakiet, *Little,* England, *Chevalme,* Frankrig, og *Svensson,* Sverige. Der blev holdt Velkomsttaler af Repræsentanten for det Internationale Arbejdsbureau i Génève *Staal,* Repræsentanten for den tjekoslovakiske Fagforeningscentral, Kollega *Tayerle,* Formanden for de tysktalende Metalarbejdere i Tjekoslovakiet, Kollega *Kaufmann,* som i Ord, der gjorde et dybt Indtryk, skildrede Situationen i det sudetertyske Omraade, og endvidere af Ministeren for social Forsorg i Tjekoslovakiet, Ingeniør *Necas.* Alle disse Velkomsttaler havde én Tanke til fælles, Bekymringen for Sikringen af Freden og Arbejderstandens og Folkenes sociale Vel.

Forbundets Sekretær, Nationalraad *Ilg* i Bern aflagde Beretning om den internationale Situation og Situationen i Landsforbundene. Han tog som Udgangspunkt Forbundets Kongres i København i Aaret 1930 og gav i store Træk et Billede af den økonomiske og politiske Udvikling af Arbejderstandens Forhold siden dette Tidspunkt. Fascismen, der i Mellemtiden er kommet til Magten, truer det humanitære Grundlag for vor Kultur og for Arbejderstandens hele Fremgang i det Tidsrum i hvilket der overhovedet har eksisteret en moderne Arbejderbevægelse. Men ved Siden heraf kan der ogsaa konstateres glædelige Kendsgerninger, nemlig en betydelig Styrkelse af Fagforeningsbevægelsen i alle demokratiske Lande. Kollega Ilg gav en Analyse af de Vanskeligheder, der skabes for en almindelig Bedring af Arbejdsforholdene ved de autoritært regerede Staters Opstaaen. Han bragte de spanske Metalarbejdere og det tjekoslovakiske Folk Broderhilsner og udtalte en varm Anerkendelse af deres Indsats for Forsvaret af Demokratiet og Arbejderstandens Rettigheder.

Diskussionen.

I Diskussionen talte først den franske Hoveddelegerede, Kollega *Croizat,* om Situationen i hans Land. Han omtalte den franske Arbejderklasses Fremgang og betonede særlig Enheden af alle Fagforbund.

Kollega *J. C. Little,* Præsident for de forenede Maskinarbejderforbund i Storbritannien, bragte Hilsner fra de britiske Metalarbejdere og gratulerede navnlig den tjekoslovakiske Republik til dens Udvikling gennem de 20 Aar, i hvilke den havde bestaaet, og som under Masaryks Ledelse havde sikret den en Førsteplads i Nationernes Række.

Den svenske Delegerede, *A. Svensson,* talte paa den skandinaviske Delegations Vegne. Udviklingen af Arbejderbevægelsen i de skandinaviske Lande viste, at den sande nordiske Aand ikke, som det blev paastaaet i Tyskland, var en Brutalitetens og Undertrykkelsens Aand, men det frie demokratiske Samarbejdes Aand.

I Tilslutning til Sekretærens Beretning talte endvidere Kollega *Doury,* Frankrig, m. fl.

Efter Afslutningen af den almindelige Diskussion godkendtes Sekretærens Beretning, ligesom der gaves Decharge for Regnskabet.

Bureauet for det Internationale Metalarbejder-Forbund med Kollega Ilg, Bern, som international Sekretær blev genvalgt under Kongressens Bifald.

Kollega *Ilg* takkede for den Tillid, der blev vist hans Land, hans Organisation og ham selv, og rettede en varm Tak til de tjekiske Kolleger for den udmærkede Organisation af Kongressen og knyttede dertil Ønsket om, at de ogsaa fremdeles paa den samme heldige Maade maatte kunne arbejde for deres dygtige og flittige Folks Fremgang og sociale Udvikling. Til de Delegerede rettede han en Appel om under alle Forhold og i enhver Situation at træde i Skranken for Demokrati og Frihed, socialt Fremskridt og Retfærdighed.

I en afsluttende Tale formanede Kollega *Hampl* under de Delegeredes begejstrede Bifald til Enighed og Aarvaagenhed mod den imperialistiske Fascismes altødelæggende Tendenser.

Kongressens Beslutninger blev sammenfattet i følgende

Resolution:

Den 14. Internationale Metalarbejderkongres den 11. til 14. Juli 1938 i Prag vedtager:

1. Verdenspolitiske Spørgsmaal og Fredens Sikring:

Den internationale Fagforeningsbevægelse kan kun opfylde sin Opgave i de Stater, i hvilke den frit og

uhindret kan træde i Skranken for Arbejderklassens Interesser. Dette er kun muligt indenfor demokratiske Statsformer.

Metalarbejderforbundenes første og mest fremtrædende Opgave er derfor Forsvaret af de demokratiske Rettigheder i alle Stater. Kongressen er overbevist om, at Arbejderklassens Interesser er bedst tjent dermed, at den humanistiske Verdensanskuelses Grundlag bevares bedst saaledes, og at Arbejderklassens og hele Menneskehedens sociale Velfærd bedst fremmes derved.

Med dyb Indignation fastslaar Kongressen, at *Verdensfreden* er udsat for en stadig Trusel fra de fascistiske Staters Imperialisme. Regeringerne for de demokratiske Stater opfordres til ved energisk Aktivitet at imødegaa de fascistiske Staters Anmasselser, Brutalitet og Indblanding og saaledes at hjælpe til at værne om den Fred, der er nødvendig for Folkenes sociale Velfærd.

Kongressen udtaler sin bedste Sympati med det republikanske Spanien og dets Arbejdere for dets Tapperhed og vældige Ofre af Gods og Blod i Kampen mod Imperialismen og i Kampen for Forsvaret for Demokratiet. Den giver det frihedselskende spanske Folk Forsikringen om sin ubrydelige Solidaritet. Maatte Spanien fra disse blodige Kampe, forenet i social Retfærdighed og i Frihed paany indtræde i de demokratiske Staters Fællesskab.

Organisationerne opfordres til at forøge deres Bestræbelser i materiel og moralsk Henseende til Understøttelse af det republikanske Spanien til Sikring af den fulde Handlefrihed med Bevarelse af de internationale Menneskerettigheder.

Overfor den tjekoslovakiske Republik og dens dygtige og flittige Folk udtaler Kongressen sin respektfulde Højagtelse for det i rolig Beslutsomhed organiserede Forsvar for Statens Integritet mod den fascistiske Imperialismes Stormangreb. Tjekoslovakiet har dermed ydet den europæiske Fred en stor og uvurderlig Tjeneste. Kongressen udtaler Ønsket og Haabet om, at alle demokratiske Stater vil hjælpe med til i økonomisk og politisk Henseende at støtte denne Stat i dens vanskelige Opgave: At forsvare den demokratiske Tanke og Verdensfreden.

Kongressen mindes det kinesiske Folk, som i det fjerne Østen med uhørte Ofre maa forsvare sig mod den japanske Imperialisme. Maatte Kina ogsaa af denne Kamp fremgaa stærkt, enigt og frit til Fremgang i social og økonomisk Henseende.

2. *Arbejdstiden:*

Udviklingen af den moderne Teknik og det moderne Samfunds uhørte Produktionsmuligheder kræver bydende en Regulering af *Arbejdstiden* i Industrien.

Kongressen opfordrer Landsorganisationerne til at gøre alt for at opnaa en Forkortelse af Arbejdstiden for at forberede Jordbunden for Gennemførelsen af 40-Timers Ugen og Indførelsen af betalte Ferier i alle Industristater.

3. *Sikring af Arbejderklassens Eksistens:*

Til Sikring af den sociale Velfærd tillægges der Udbygningen af Kollektivoverenskomster og Udbygningen af det sociale Forsikringsvæsen den største Betydning. Det anbefales Landsforbundene at arbejde paa denne Opgave med de i vedkommende Lande til Raadighed staaende Midler i Erkendelsen af, at *et sikret Grundlag for Arbejdernes Eksistens* er et Middel til at bevare de demokratiske Friheder og Troen paa de demokratiske Statsformers Overlegenhed.

Arbejdernes Indflydelse paa Bedrifterne skal i alle Arbejdsspørgsmaal og sociale Spørgsmaal udbygges efter moderne Behov og Anskuelser.

4. *Fagforeningsenheden:*

Styrkelsen af de faglige Organisationer, deres Indflydelse og deres Betydning har, saa længe den moderne Arbejderbevægelse har eksisteret, hørt til de betydningsfuldeste Opgaver. Kongressen fastslaar, at Fagforeningsenheden i de enkelte Lande er virkeliggjort i vidtstrakt Omfang, og at Tilslutningen til Landsorganisationerne uden videre staar frit for de udenfor dem staaende Grupper, saafremt de bekender sig til de i Lovene og Resolutionerne nedlagte Grundsætninger. I Spørgsmaalet om den internationale Fagforeningsenhed slutter den 14. internationale Metalarbejderkongres som Medlem af det Internationale Fagforbund sig til dennes Beslutninger.

5. *Fascismens Ofre:*

Overfor Fascismens Ofre i de fascistiske Staters Fængsler og i Emigrationen udtaler Kongressen sin broderlige Sympati. Kongressen anbefaler Landsforbundene at gøre alt for at mildne vore Venners og Meningsfællers uhørte Lidelser. Maatte den Dag komme, da ogsaa de atter kan arbejde frit og uhindret i deres Hjemland og for vore høje Idealer.

Svensk Metalindustriarbejderforbunds 50 Aars Jubilæumskongres.

I Dagene 23.—30. Juli afholdt vort svenske Broderforbund Kongres, der denne Gang havde den særlige Baggrund, at Forbundet den 28. Maj i indeværende Aar havde bestaaet i 50 Aar. Der var i den Anledning planlagt særlige og storslaaede Festligheder, og det svenske Forbund har ogsaa en særlig Grund til at feste netop nu, idet Forbundet har haft en Tilgang af 26 pCt. i sidste Kongresperiode og ved Kongressen talte over 152.000 Medlemmer. En saa vældig Forøgelse har i ingen tidligere Kongresperiode fundet Sted, og Fremgangen har sin Aarsag i den blomstrende svenske Industri, der igen navnlig for Metal-

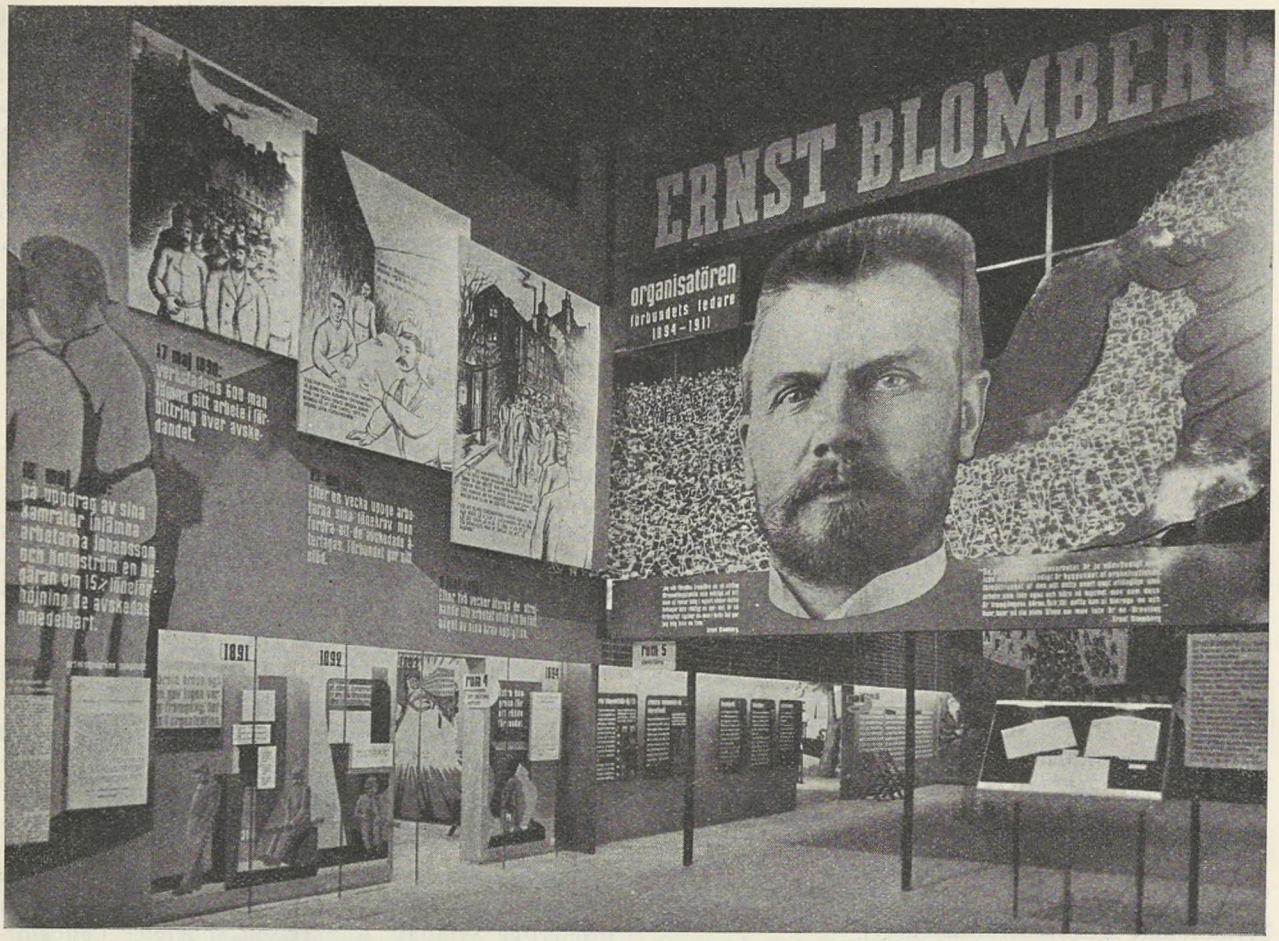

Fra Udstillingen.

industriens Vedkommende har været begunstiget af en stærk Højkonjunktur. Selve Kongressen var, hvad man kan betegne som en meget rolig Kongres. Sagerne, hvoraf en Masse Forslag fra Afdelingerne, ekspederedes med den Ro og Saglighed, som Svenskerne kan lægge for Dagen, og der er kun Anledning til af Debatten at fremhæve ganske enkelte Spørgsmaal. Der var saaledes nogen Diskussion om Kompetencen, hvilket der vel altid vil være i de faglige Organisationer, nemlig om, hvor stor en Myndighed Medlemmerne bør lægge i Ledelsens Hænder.

Et andet og for os Danske ret interessant Omraade var Forslag fra forskellige Afdelinger om, at Forbundsledelsen ved førstkommende Opsigelse af Overenskomsten eller som det paa Svensk hedder Aftalet, skulde søge at faa den nuværende kollektive Aftale for hele Værkstedsforeningen omend ikke afskaffet, saa dog erstattet for en Række Branchers Vedkommende af Brancheaftaler, som man forøvrigt allerede har paa visse Omraader — for Rørarbejdernes og for Automobilarbejdernes Vedkommende — noget, vi jo heller ikke er ukendt med herhjemme. Motiveringen for dette Krav var, at den kollektive Aftale ikke besidder tilstrækkelig Smidighed til at varetage Interesserne for saa mange forskelligartede Brancher og Arbejdere, som Forbundet er sat til at vaage over.

Et tredie Spørgsmaal, der ogsaa diskuteredes, var Spørgsmaalet om Arbejderbeskyttelse, og af den førte Diskussion fremgik det, at Tilsynet i Sverige næppe er saa effektivt som herhjemme, eller at Arbejderne i hvert Fald ikke har samme Adgang der som her til at faa saadanne Tilfælde undersøgt, hvor der maa være Fare for Ulykker eller Erhvervssygdomme.

Det Spørgsmaal, som var det mest fremtrædende, og som ogsaa krævede den længste Debat, var Spørgsmaalet om eventuelt at faa Arbejdsløshedskassen statsanerkendt. Spørgsmaalet blev behandlet paa forrige Kongres, der besluttede at overlade til Ledelsen at foretage en Urafstemning herom, hvis den skønnede, der kom et belejligt Tidspunkt. En saadan Urafstemning afholdtes for 1 Aars Tid siden, hvor Medlemmerne med en Majoritet paa ca. 12.000 Stemmer forkastede Forslaget. Spørgsmaalet er imidlertid atter rejst af en Række Afdelinger, og Tilhængerne af en statsanerkendt Arbejdsløshedskasse gør opmærksom paa, at hvis der, hvad der efter alle Solemærker at dømme er mest sandsynligt, kommer en ny Krise, vil ogsaa Sverige blive ramt, og navnlig vil Metalindu-

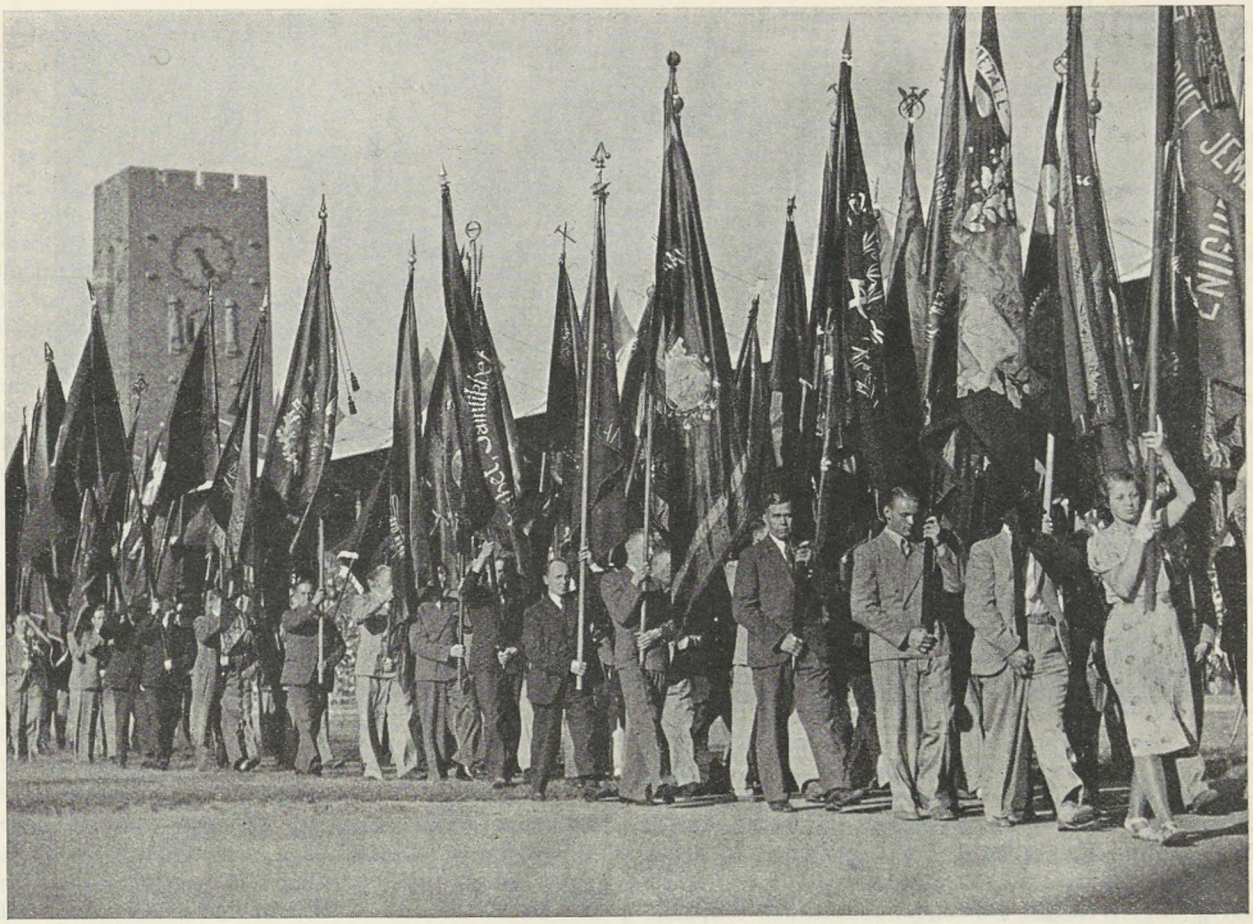

Fanedefileringen paa Stadion.

striarbejderforbundet med sin store nyerhvervede Medlemsskare blive ramt i en saadan Grad, at man ikke vil kunne yde Medlemmerne en forsvarlig Understøttelse, medmindre man søger Statsanerkendelse og bliver delagtig i Tilskudene fra Staten, ligesom det naturligvis ogsaa gøres gældende, at den Arbejdsløshed, der flyder af de moderne Driftsformer, er et Samfundsonde, og at Samfundet maa være med til at bære Byrderne. Modstanderne af Forslaget hævdede, at Betingelsen for at opnaa Statsanerkendelse var af den Beskaffenhed, at det vilde blive muligt at tvinge Medlemmerne i Arbejde paa Vilkaar, der i visse Tilfælde var ringere eller laa paa Linje med den nuværende Arbejdsløshedsunderstøttelse, og henviste til, at Forslaget for 1 Aar siden var forkastet med en relativ stor Majoritet. Debatten endte med en Vedtagelse med meget ringe Majoritet om, at Forslaget sendes til Urafstemning paany med Kongressens Anbefaling af at tiltræde Forslaget.

Som nævnt ovenfor fejrede Forbundet samtidig sin 50 Aars Bestaaen ved en Række storslaaede Festligheder. I Anledningen var bygget en Udstilling paa „Skansen", illustrerende Forbundets Fremgang fra det i 1888 startedes med 514 Medlemmer i 6 Afdelinger indtil nu, hvor det overskrider 150.000. Udstillingen indeholdt baade en kronologisk og en biologisk Fremstilling derved, at man Aar for Aar gennem Tal markerede Fremgangen og ved en Serie Billeder og Fyndord ligeledes illustrerede Fremgangen fra det Tidspunkt, hvor den enevældige Brugspatron, som Regel i Forbindelse med en større Jordbesiddelse, drev Jernbrugene og faktisk var Herre over sine Arbejderes Liv fra Fødslen til Graven. De forskellige Afsnit af Forbundets Historie illustreredes yderligere ved legemsstore Fotografier eller Billeder af de Personer, enten Socialdemokrater eller i Begyndelsen af Fagforeningernes Vækst ogsaa Personer udenfor Socialdemokratiet, der havde bidraget til at vække Forstaaelsen for, at Arbejderne maatte tage deres Interesser i egne Hænder. En særlig flot Plads i Samlingen var helliget den altfor tidligt døde Formand, *Ernst Blomberg,* med Tilføjelse af, at ingen enkelt Mand havde haft større Betydning for Svensk Metalindustriarbejderforbund end han. Udstillingen indeholdt endvidere en hel Kopi af et Arbejderhjem forinden Fagforeningernes Stiftelse. Efter at have gennemgaaet den historiske Afdeling af Udstillingen kom man saa ind i et Afsnit, der karak-

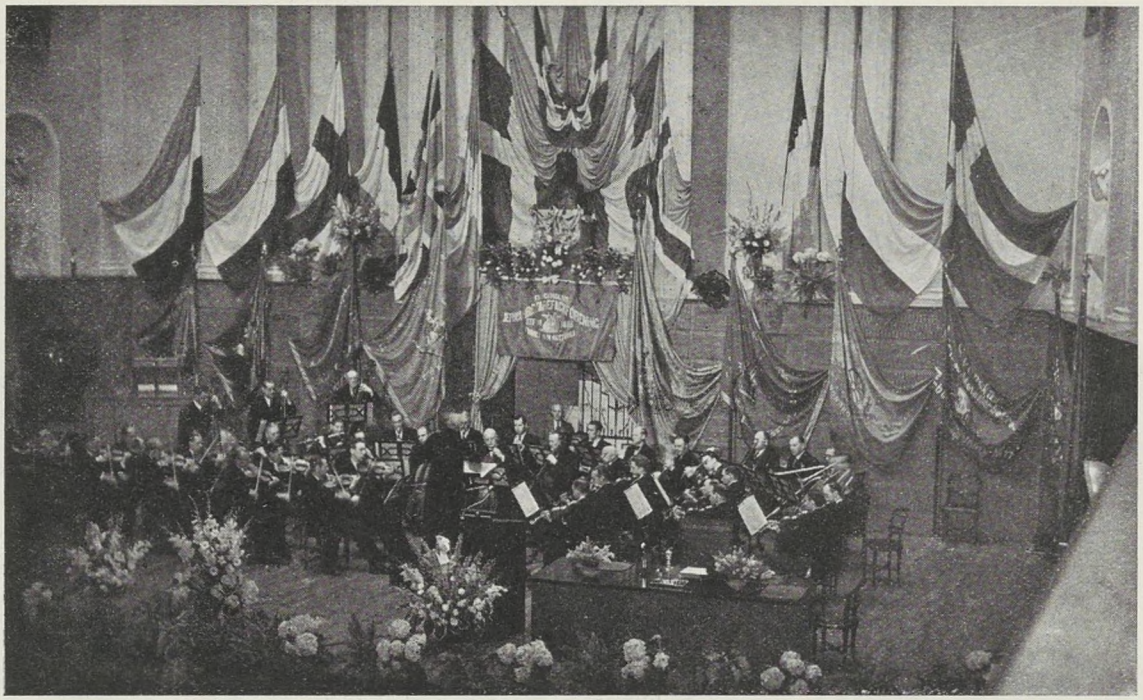

Parti af Salens Udsmykning.

teriserede det nuværende svenske Aktiebolag, og der forevistes en Række Prøver paa Maskiner og Arbejder, som den svenske Metalindustri udfører. Maskinerne var velvilligst udlaant af Forbundets Modstandere indenfor den svenske Jernindustri. Alt i alt en storslaaet Udstilling, der har kostet en Mængde Arbejde, Penge og Omtanke, men som sikkert ogsaa vil tjene sit Formaal: At vise de Metalarbejdere, der har Lejlighed til at besøge den, Formaaenheden hos det Forbund, som først og fremmest er til for at værne deres Interesser.

Paa selve Udstillingen holdtes Taler og gjordes Rede for Formaalet med den og dens Tilblivelse, og herunder rørte der sig et muntert Folkeliv, idet ca. 100.000 Mennesker aflagde Besøg paa „Skansen". Her dominerede Metalarbejderne ganske, idet selve Stockholm har over 20.000 Metalarbejdere, og man regnede med, at der var ankommet henimod 30.000 fra Provinsen.

Selve Aabningshøjtideligheden var ligesaa storslaaet. Kongressen afholdtes i Stockholms Koncerthus, hvor hele Scenen til at begynde med optoges af et stort Orkester. Efter at Formanden havde budt Velkommen, havde alle Gæster, saavel inden- som udenlandske med Statsministeren, *Per Albin Hansson,* i Spidsen, Ordet for at lykønske det svenske Forbund.

Efter at Velkomst- og Hilsningstalerne var tilendebragt, var der en Opvisning paa „Stadion", bestaaende af Defilering af et Par Hundrede Faner fra Forbundets forskellige Afdelinger. Derefter var arrangeret en Del Gymnastikøvelser og Fodboldkampe, og ind imellem blev sunget en Række for Tilfældet forfattede Sange, ligesom det svenske Arbejderpartis gamle Kampsange blev sunget af Publikum. Hele Festen lige fra A til Z blev filmet, saaledes at det vil blive muligt for det svenske Metalindustriarbejderforbund at præsentere Festlighederne for sine fjerneste Afdelinger.

Endelig kan nævnes, at Forbundet, ligeledes i Anledning af 50 Aarsdagen, Onsdag den 27. Juli afholdt en Banket paa Stadshuset, hvor der var dækket til 1000 Personer, og hvor der holdtes en Række Taler, specielt af Statsministeren og Formanden for Stockholms Stadsfuldmægtige, der selv er Metalarbejder, Forbundets tidligere Formand *Johan Olov Johansson.*

Alle Gæsterne, men navnlig de udenlandske Repræsentanter, som i Forvejen ser hen til den skandinaviske Arbejderbevægelse som den, der er kommet længst med Hensyn til sine Formaal, var simpelthen begejstrede for, hvad de saa, og alle er sikkert rejst fra Stockholm med Indtrykket af at have deltaget i en Kongres, der over sig havde et Skær af Højtid, og i Bevidstheden om, at de svenske Metalarbejderes Sag er i gode Hænder.

Det tjekoslovakiske Metalarbejderforbunds 10. Kongres.

Midt under det Røre, der er skabt om Tjekoslovakiet ved, at det fascistiske Tyskland opmuntret af sit Held ved Besættelsen af Østrig havde truffet Foranstaltninger til at gentage Eksperimentet overfor Tjekoslovakiet, i hvert Fald hvad angaar den Del, der er beboet af Sudetertyskerne, har internationalt Metalarbejderforbund holdt Kongres, Referat heraf findes andetsteds i Bladet, og i Fortsættelse heraf har det største af de 2 tjekiske Forbund ligeledes afholdt sin Kongres. Begge Steder er der fra de udenlandske Deltageres Side vist Tjekerne megen Sympati under deres kække Holdning i disse vanskelige Tider, hvilket Tjekerne gentagne Gange har udtrykt deres Paaskønnelse af.

Vi gaar derfor ud fra, at det vil have Interesse ogsaa for danske Metalarbejdere at blive gjort bekendt med det intensive Arbejde, der udføres af vore tjekiske Kolleger for at hævde og eventuelt forbedre deres Kaar, idet disse efter skandinaviske Begreber ligger ret lavt. At det er en leve- og ydedygtig Organisation, de tjekiske Kolleger har skabt, derom vidner efterfølgende udførlige Beretning og Referat fra Kongressen.

Den 15. Juli aabnedes den 10. ordinære Kongres i Metalarbejderforbundet i den tjekiske Republik.

Den foreliggende trykte omfangsrige Beretning indeholder interessante Data om Forbundets Udvikling i de forløbne 3 Aar, og det fremgaar af denne, at Medlemstallet siden Aaret 1934 er steget med ca. 50 pCt., fra 68.275 til 97.819. For Tiden tæller Forbundet 105.000 Medlemmer, uden at det dog opnaar den Størrelse, som det havde før Spaltningen. I Aaret 1920 talte Forbundet ikke mindre end 146.766 Medlemmer, og det er at haabe, at man ved vedvarende Oplysningsarbejde igen vil kunne vinde en stor Del af de i Jernindustrien beskæftigede Arbejdere for Organisations-Tanken. Forbundet samler for Tiden rundt regnet 37,5 pCt. af alle de i Metalindustrien beskæftigede Arbejdere, medens 9 pCt. kommer ind under det internationale Metalarbejderforbund i Komotau, 16,5 pCt. i Metalarbejdernes tjekisk-socialistiske Organisation, som kommer i Betragtning som den 3. store Organisation. Omtrent 7 pCt. af Metalarbejderne er tilsluttet alle de øvrige Organisationer, 2,5 pCt. falder paa Kommunisterne. Rundt regnet er stadigvæk 30 pCt. af de beskæftigede Metalarbejdere indifferente, saaledes at der her forestaar et betydeligt Organisationsarbejde, som sikkert uden Tvivl vil blive forstærket i Løbet af Aarene.

Den forløbne Beretningsperiode kan kendetegnes ved en stærk Aktivitet, og der maatte føres ikke mindre end 654 Lønbevægelser, omfattende 621.708 Medlemmer, for at tilpasse Løn- og Arbejdsbetingelserne efter Konjunkturen. Deraf var 126 Strejker og Lockouter, som paa ganske faa Undtagelser nær blev afsluttet med Resultat. I Beretningsperioden blev der afsluttet 89 nye Kollektiv-Overenskomster, omhandlende 119 Virksomheder med 25.787 beskæftigede; endvidere 32 Supplementer til Kollektivoverenskomsterne, omhandlende 85 Virksomheder med 15.459 beskæftigede. I Slutningen af Aaret 1937 var der ialt i den tjekoslovakiske Metalindustri 570 Lønoverenskomster, som omfattede 213.705 Arbejdere.

I de i 453 Virksomheder oprettede Bedriftsraad, som tæller 2.371 Medlemmer, har Metalarbejderforbundet i den tjekoslovakiske Republik 1080, det Internationale Metalarbejderforbund i Komotau 366, og andre frie Fagforeninger 41 Mandater, saaledes at der ialt falder 1487 Mandater paa de frie Fagforeninger, hvilket udgør 63 pCt. af det samlede Antal. Den tjekisk-socialistiske Metalarbejderorganisation var Indehaver af 421 Mandater d. v. s. ca. 18 pCt., saaledes at de 3 Organisationer tilsammen har 1908 Mandater eller over 80 pCt. af det samlede Antal. Paa Kommunisterne falder kun 178 Mandater, altsaa ca. 7½ pCt., paa de Kristelig-Sociale 70 Mandater eller rundt regnet 3 pCt., og paa de tjekiske og tyske gule Organisationer 119 Mandater eller 5 pCt.

Arbejdsløsheden er i Beretningsperioden dalet betydeligt, og medens der i Aaret 1934 rundt regnet var 29,96 pCt. af Medlemmerne arbejdsløse, dalede dette Tal i Aaret 1936 til 16,17 pCt. og i Aaret 1937 til 7,02 pCt. Trods denne Bedring paa Arbejdsmarkeket blev der af Forbundets Midler stadigvæk udbetalt over 24 Millioner i Arbejdsløshedsunderstøttelse, i Statstilskud 65½ Million Kc., altsaa ialt nær ved 90 Millioner Kc. Desuden yder Forbundet betydelig Understøttelse i Tilfælde af Strejke og Lockout, Sygeunderstøttelser, Alders- og Invalideunderstøttelser samt Understøttelse til Enker og forældreløse Børn, der tilsammen kommer op paa et Beløb paa 8 Millioner Kc. Forbundets Formue steg fra 15¾ til næsten 37 Millioner Kc. og er som Følge deraf i Beretningsperioden blevet forhøjet med mere end 21 Millioner Kc. Arbejdsløshedsunderstøttelsesfondens Underskud blev reduceret med næsten 6 Millioner Kc., men andrager dog stadigvæk over 23½, saaledes at den virkelige Formue uden dette Underskud vilde andrage ca. 60 Millioner Kc.

Kongressen, der blev overværet af en Delegation paa 20 Medlemmer fra udenlandske Forbund, repræsenterende 13 Landsorganisationer, beskæftigede sig med aktuelle økonomiske og socialpolitiske Spørgsmaal. Forbundsformand, Kollega *Hampl*, omtalte paa udførlig Maade det offentlige og økonomiske Livs Udviklingstendenser, og den herom vedtagne Resolution siger, at den hidtidige økonomiske Ordning har overskredet sit Højdepunkt, saaledes at det vil blive nødvendigt at foretage betydelige Ændringer i Strukturen og Organisationen af det økonomiske Liv, saaledes at der for den af politisk Forvirring og svære økonomiske Kriser pinte Menneskehed kan opnaas en bedre og mere retfærdig Ordning.

I Tilslutning til Forbundssekretær *Kadlec's* Tale blev der vedtaget en Resolution, indeholdende For-

dringer af socialpolitisk Art. For det første kræves der en Forkortelse af Arbejdstiden til 40 Timer samt Indførelse af 4 Skift paa 6 Timer i Jernindustrien. Endvidere forlanges der en Forlængelse af Ferien til 14 Dage, en Udvidelse af Bedriftsraadenes Kompetence, især med Hensyn til deres Medbestemmelsesret ved Antagelse og Afskedigelse af Arbejdere, en Forbedring af Syge-, Alders-, Invalide- og Ulykkesforsikring, en Simplifikation af Arbejdsløshedsforsorgen efter Genter-Systemet, en Forbedring af de lovligt ordnede Arbejdsforanstaltninger, samt Oprettelse af Arbejdskamre og Sammenslutning af den samlede socialpolitiske og arbejdsretslige Lovgivning i en ensartet Lovbog for Arbejdsret.

Kollega *Belina* talte om Priser, Lønninger og Fortjenester samt de kollektive Overenskomster. I den vedrørende dette Punkt paa Dagsordenen vedtagne Beslutning fastslaas det, at de tjekoslovakiske Metalarbejderes Lønniveau stadigvæk er for lavt, og det henstilledes til Forbundsledelsen at virke for en Ordning af Lønningerne og Fortjenesterne, der kunde nærme de tjekoslovakiske Metalarbejdere til de vest- og nordeuropæiske Staters Niveau. Endvidere krævedes en forhøjet kontraktmæssig Beskyttelse af Akkordarbejdere, endelig Anskaffelse af en ensartet Kontrakt for den samlede Metalindustri og i Sammenhæng hermed en Ordning af Lønningerne i de enkelte Omraader og Brancher.

Kongressen udtalte sin dybeste Sympati med Fascismens Ofre i de forskellige Lande, idet man tilsikrede dem sin økonomiske og moralske Hjælp. Kommunisterne, som havde henvendt sig til Kongressen med en Skrivelse, hvori de fordrede Tilvejebringelse af en Fagforeningsenhed, fik det Svar, at Sammenslutning af de forskellige Organisationer kun var mulig paa Grundlag af en vis ideel Enhed, og at de kommunistiske Kolleger vilde gøre bedst i saa snart som muligt at vende tilbage til hin Enhedsorganisation, som de engang har forladt.

I Debatten vedrørende de forelagte Beretninger deltog 30 Delegerede, som i tjekisk, slowakisk, tysk, polsk og magyarisk Sprog udtalte Tilfredshed med Forbundsledelsens hidtidige Virksomhed, ligesom de gav Udtryk for at ville sikre Republiken og dens demokratiske Grundlag for ethvert fremmed Angreb. Efter at de udenlandske Delegerede, først og fremmest Kollega *Ilg* og Kollega *Little*, havde forsikret Tjekoslovakiet om alle Landes Metalarbejderes Sympati, var det et egenartet Billede, da den lille Internationale, som er bosiddende i Tjekoslovakiet, demonstrerede for sit Hjemlands Frihed samt for den ensartede Organisation af alle Metalarbejdere uden Hensyn til Nationalitet.

Ogsaa Repræsentanter for den socialdemokratiske Arbejderstand i Regeringen, Minister for social Forsorg, Kollega Ing. *Necas*, og Justitsminister, Kollega Dr. *Derer*, deltog i Kongressen.

Under stormende Bifald blev Kollega *Hampl* valgt til Formand, og alle Kongressens Beslutninger (der deltog 197 stemmeberettigede Delegerede) blev fattet med sjælden Enstemmighed.

Til Slut takkede Kollega *Krier*, Luxemburg, paa de udenlandske Delegeredes Vegne for den Hjerteligheed, hvormed de var blevet modtaget, og erklærede, at Opholdet i det smukke Land havde overbevist dem om det tjekoslovakiske Folks Bestemthed, idet man er parat til at tage alle Ofre paa sig for at bevare Landets Frihed og Uafhængighed.

„De Ord, som de udenlandske Delegerede har rettet til Kongressen, hvori man har forsikret den tjekoslovakiske Arbejderstand sin Sympati og Beredvillighed til Hjælp, vil ikke blive nogen tom Tale. Vi vil alle sørge for, at Sandheden om Tjekoslovakiet vil blive udbredt i vore Lande, saaledes at Verden kan erfare, at her kæmper et bravt og arbejdsomt Folk for sin Frihed, og intet andet Ønske har end at faa Fred. Vær overbevist om, at I i Eders svære Kamp ikke staar alene, men at hele Verdens Arbejderstand og ethvert rettænkende Menneske staar ved Eders Side. Alle vi, der er kommet til Eder fra Udlandet, tager den urokkelige Overbevisning med, at Jert Folk i den gigantiske Kamp, som I maa kæmpe for Eders Frihed, og i hvilken Metalarbejderne marcherer med i første Række, vil gaa sejrrigt ud. Sandheden og Retfærdigheden er med Jer, og derfor vil Sejren ogsaa bliver Jeres."

Disse Ord blev modtaget med stormende Bifald, og i sin Slutningstale udtalte Kollega *Hampl*, ligeledes under stærkt Bifald fra Kongressen: „Vi er absolut klar over Alvoren i den nuværende Tid. Vi ved, at de store økonomiske og sociale Omvæltninger ogsaa er en af Hovedaarsagerne til den politiske Uro. Men netop derfor ringeagter vi som Fagforeningsorganisation paa ingen Maade Hovedproblemet, i hvilket den nuværende Kamp finder sin Begrundelse. Vi ved, at den moderne Socialismes Fundament er den demokratiske Udvikling af det offentlige Liv. Derfor gælder ogsaa vor Arbejderstands brændende Interesse i første Linie Forsvaret af dets egne Stater, Demokratiets mellemeuropæiske Piller og den borgerlige Frihed. Vi gentager ogsaa i Dag, hvad vi saa ofte har udtalt: Fremmed forlanger vi ikke, og vort eget vil vi under alle Omstændigheder beholde. Kongressen maa ogsaa blive et Signal til Bedring af Forholdene i Værkstederne og Fabrikkerne og en mægtig Appel til Udskiftning af de forskellige Pseudo-Organisationer og til Oprettelse af en Enheds-Organisation af alle Metalarbejdere i vor Stat. Naar Fjenden staar for Døren, er Diskussioner overflødig. I dette Tilfælde kan kun den samlede Enhed hjælpe. Frem til nyt Arbejde og frem til nye Kampe."

Dermed var Kongresarbejdet afsluttet. De Delegerede rejste sig under stormende Bifaldstilkendegivelse og istemte den gamle polske Revolutionssang „Den røde Fane".

Dansk Former- og Støberiarbejderforbunds Randers Afdeling

fejrer 50 Aars Stiftelsesfest.

Bestyrelsen ved Jubilæet:

Siddende fra venstre: Næstformanden A. Sørensen, Formanden Th. Nissen og Kassereren C. Toft.
Staaende: Laur. Jensen og Peter Jørgensen

Formernes Fagforening i Randers er stiftet den 29. Juli 1888. Den Dag var der Arbejderstævne i Byen; i den Anledning var der kommet Repræsentanter fra Formerne i Aalborg og Aarhus til Stævnet, og da disse var vidende om, at Formerne i Randers ingen Fagforening havde, benyttede de samtidig Lejligheden til at indkalde Formerne til et Møde, som afholdtes i „Skipperhuset" i Søndergade. Her blev Organisationen stiftet, og saa godt som alle Formerne i Randers indmeldte sig i denne med det samme.

Afdelingen fejrede Jubilæet Lørdag den 30. Juli ved en stilfuld Fest i Forsamlingsbygningen „Jylland". Afdelingen havde hertil som Gæster, foruden de gamle Medlemmer *Peter Jensen, Kristen Sørensen* og *Alfred Kofoed*, inviteret Repræsentanter for den stedlige Fællesorganisation, Social-Demokraten og Vælgerforeningen samt Forbundets Formand.

Kl. 7 samledes Festdeltagerne ved de festdækkede Borde, hvorpaa der til Minde om Stedet for Foreningens Stiftelse var anbragt et Miniature-Skipperhus. Afdelingens Formand, *Th. Nissen*, bød Velkommen med et særligt Velkommen til de gamle Pionerer og de indbudte Gæster.

Ved Bordet vekslede Taler med Sange, og der indledtes med Formernes Honnørmarch. Forbundets Formand *Herman Hansen* holdt Festtalen, i hvilken han først bragte Afdelingen Forbundets Lykønskning med Jubilæet. Omtalte herefter Arbejdernes Kaar under den Tid, da man stiftede Fagforeningen, og adresserede en Hilsen til den gamle Former, *Peter Jensen*, som havde været Medlem af Organisationen gennem de 50 Aar. Han omtalte herefter Udviklingen, der gennem Aarene var sket, sluttede med Opfordring til fortsat at viderebygge paa det Værk, som de gamle havde lagt Grunden til, og udbragte et Leve for Afdelingen.

Peter Jensen, der nu er 84 Aar, talte om Tiden, da de stiftede Afdelingen, og Aarene, der her fulgte efter, og udtalte sin Glæde over de Fremskridt, Arbejderklassen som Helhed havde naaet.

Forretningsfører *Els. Nielsen* takkede og hilste fra den socialdemokratiske Vælgerforening og udtalte, at

Formerne i Randers altid havde forstaaet Samhørighedens Betydning, faglig som politisk, hvilket bl. a. gav sig Udslag i, at Formerne med 100 pCt. var Abonnenter paa Socialdemokraten. Udbragte et Leve for, at denne Aand stadig maatte være raadende.

Formanden for Fællesorganisationen, Maskinarbejder *D. Amstrup,* hilste fra Fællesorganisationen og Smedene og udtalte, at man altid indenfor Fællesorganisationen havde sat stor Pris paa Formernes Organisation. Udtalte endvidere: „Vi kan i Dag mod blot at betale et beskedent Kontingent træde ind i fuldt opbyggede Fagforeninger. De gamle, der lagde Grunden, havde arbejdet under større Vanskeligheder. Vi er kommet langt, men der skal tages et lille Nøk endnu." Advarede imod al Splittelse indenfor Arbejderpartiet og omtalte Damernes Medvirken til de Resultater, der var naaet. Sluttede med at udbringe et Leve for Friheden.

Journalist *Kristen Haurum* bragte Hilsen fra „Socialdemokraten". Talte om Bladets Betydning for Arbejderbevægelsen og opfordrede Festdeltagerne til hver for sig at agitere for Bladet, saaledes at Bladets Sentens „Mit Blad, dit Blad" virkelig blev en Kendsgerning.

Udbragte et Leve for, at dette maa ske.

Former *Niels Hansen* talte for Damerne og omtalte her deres Indsats ved under Konflikter og Arbejdsløshed at maatte administrere de forholdsvis smaa Indtægter, saaledes at disse Forhold ikke slog for store Skaar i Hjemmet, og udbragte et kraftigt besvaret Leve for Damerne.

Th. Nissen oplæste de tilsendte Lykønskninger fra Forbundets Afdelinger i Aarhus, Kolding, Silkeborg, Varde, Slagelse, Næstved, Frederikssund, Holstebro, Aalborg, Nykøbing M., Langaa, Nykøbing F., København, Holbæk, Svendborg, Rønne, Esbjerg, Odense, Vejle, Horsens og Kerteminde, samt et Telegram fra København fra 14 gamle Læredrenge fra Randers, der nu arbejder her, med Hilsen til Laksestaden og Staden med de mange Landeveje.

Foruden disse forelaa forskellige telegrafiske Hilsener, bl. a. fra Støbemesterforbundet ved Bull Schmidt og P. Larsen, og forskellige Organisationer i Byen.

Tidligere Medlem, nuværende Metalstøber *P. Jensen* havde i Dagens Anledning til Festtegn ladet modellere en Medalje med Afdelingens Fagmonogram og Jubilæumstal, som det arbejdsløse Medlem *Laur. Jensen* paa ovennævnte Virksomhed havde støbt.

Formanden bragte en Tak til alle dem, der paa den ene eller anden Maade havde medvirket til at gøre Afdelingens Jubilæumsfest saa festlig, hvorefter Bordet hævedes, og Dansen tog sin Begyndelse.

Ud paa Natten blev der arrangeret Frokostbord, som foregik under de fornøjeligste Former. Sangene fra tidligere paa Aftenen maatte her holde for igen, ligesom forskellige havde Ordet for at udtrykke deres Glæde og Tilfredshed med Festen, og hvor ligeledes den tidligere Tillidsmand paa „Strømmen", *Oskar Nielsen,* der nu er Støbemester i Kolding, havde Ordet og takkede for det gode Kammeratskab, der altid havde præget Afdelingen i Randers.

Klokken blev henad 5, inden Formanden kunde afslutte den vellykkede Fest, som paa alle Omraader tjener Afdelingen til Ære og frem i Tiden vil være et godt Minde for alle Festdeltagerne.

Kampen mod Arbejdsløsheden ved en produktiv Beskæftigelsespolitik.

Arbejdsløsheden har i Aar ligget højere end i 1937. Det er en Kendsgerning, at Depressionen, der kom fra England og U. S. A., nu ogsaa har naaet Danmark. Det er for Danmark en Nødvendighed at eksportere de danske Landbrugsprodukter, og dette kan kun ske ved til Gengæld at importere tyske og engelske Varer, ogsaa Færdigvarer. Vi vil ikke omtale Handelstraktaternes Mekanisme, da vi meget godt ved, at det er en Livs-Nødvendighed for det danske Samfund, at Landbrugsproduktionen bliver afsat i England og Tyskland, men det kan heller ikke bestrides, hvad der er blevet sagt paa Tekstilarbejdernes Kongres i Juni Maaned, at der er Kredse i Danmark, „der ud fra egoistiske Interesser vil ofre Tekstilarbejderne til Fordel for øget Eksport. Til Gengæld vil Arbejdsløsheden blive adskillige Tusinde større, saadan er Verden blevet. Hver ekstra Okse, der gaar over vore Grænser, betyder ny Arbejdsløshed mellem Tekstilarbejderne". Hvad der gælder Tekstilarbejderne har ogsaa Virkning for en Række andre Fag.

Efter Statistiske Efterretninger androg Arbejdsløsheden i Juni 1938 16,5 pCt., d. v. s. at der bliver talt 73.920 arbejdsløse i Danmark. De tilsvarende Tal for 1937 var 13,9, for 1936 11,3, for 1933 21,9 pCt.

Den danske Beskæftigelsessituation viste i første Halvdel af 1938 følgende Billede (se Tabellen næste Side).

Efter de forholdsvis milde Vintermaaneder har Beskæftigelsessituationen hurtig forværret sig og er nu præget af Konjunkturens Nedgang og de importerede Færdigvarers Konkurrence med Hjemmeproduktionen.

Det er givet, at Regeringen og især Fagbevægelsen gør alt, hvad der staar i deres Magt for at bekæmpe Depressionen og Arbejdsløsheden. Der er igangsat store offentlige Arbejder, og man har fremmet det kooperative Boligbyggeri. I Danmarks økonomiske Historie er det flere Gange lykkedes at tilpasse Erhvervslivet til de forandrede økonomiske Forudsætninger og fortsætte den økonomiske Fremgang for de brede Folkelag. Det lykkedes ogsaa Regeringen forholdsvis hurtigt at overvinde Depressionens Højdepunkt i 1933, og der er ikke i Dag nogen Anledning til at se pessimistisk paa Situationen, *men det er vigtigt at erkende Kendsgerningerne!*

	Januar		Februar		Marts		April		Maj	
	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937
Murere	56,0	76,6	57,1	57,8	38,9	40,5	26,5	14,9	19,0	8,1
Snedkere	37.0	29,9	33,2	27,4	26,6	25,5	25,6	18,4	23,2	18,1
Malere	61,8	61,5	56,0	53,8	31,0	36,4	9,8	0,8	6,7	2,1
Smede og Maskinarbejdere	14,5	16,3	14,1	16,2	12,4	14,5	10,9	11,7	10,8	9,1
Bageri- og Konditoriarbejdere	33,9	34,4	31,4	32,8	30,8	32,6	28,5	30,1	26,3	27,5
Tekstilarbejdere	17,5	9,4	12,8	8,6	12,5	9,9	14,2	9,2	14,5	10,7
Bogbindere	22,4	14,1	18,7	17,2	18,5	17,7	24,4	16,1	22,0	16,2
Dansk Arbejdsmandsforbund	36,7	47,8	35,7	47,0	27,7	43,7	26,9	24,5	22,5	19,8

Det er rigtigt nok, at Danmark ikke er noget rigt Land. Danmark har ikke Mineralier og maa importere alle Raastoffer til en industriel Produktion: Træ, Kul, Staal, Malm, Tekstilspindstoffer, d. v. s. næsten alt. Danmarks Raastoftilførsel maa betales med Deviserne, derfor kan vi ikke skabe Konjunkturpolitik med de Midler, som andre Nationer har til Raadighed. Enhver Produktionsstigning kræver forøgede Raastoftilførsler, og netop disse skal betales med Deviserne, der kun kan skaffes gennem Eksporten.

Hvorledes skal nu Danmark udvide Produktionen, naar enhver Udvidelse kræver Raastoftilførsel, der skal betales med Deviser? Da Danmark ikke kan regne med at eksportere mere end i Dag, er det kun muligt at skaffe Deviserne ved at *spare paa Importen.* Det er givet, at det ikke vil komme til at dreje sig om smaa Beløb. Vil man bane Vejen for en storslaaet dansk Produktionspolitik, som kan give Arbejde til mange Tusinde, saa vil det dreje sig om Beløb, der, hvis de skal spares ved enkle Indgreb overfor de virkelig store Poster, kun kan spares ved Indskrænkninger i vor Indførsel af Korn og Raastoffer til Landbruget. Praktisk vil det sige, at enhver Udvidelse af Danmarks industrielle Produktion er knyttet til den Forudsætning, *at det danske Landbrug kan omlægges i den Retning, at Danmark kan spare en Del af sin nuværende Import af Korn- og Foderstoffer.* Det er nødvendigt at forstaa denne intime Sammenhæng mellem Industri og Landbrug, mellem industriel Produktionsudvidelse og Nødvendigheden af at omlægge Landbruget. Det er her ikke Stedet til at omtale de enkelte Problemer, men det er en Selvfølge, at Overvejelser af denne Slags finder Sted i Dag. Beskæftigelsesproblemet er i den nuværende Situation i Virkeligheden *en Omformning af Erhvervslivet, saaledes at Samfundet kan leve under de forandrede økonomiske Tidsforhold.* Naturligvis vil det være nødvendigt at tilpasse de nye Produktioner, der kunde tænkes, til Danmarks Handelstraktats-Forbindelser. Saaledes vil det være givet i første Række at udvikle Produktioner, der ikke rammer de tysk-danske eller engelsk-danske Handelsforbindelser. Men der eksisterer Muligheder nok — selv i det lille Danmark.

Det er sandsynligt, at Omlægningen af det danske Landbrug kun kan gennemføres, hvis man tager *nye Arealer* i Brug — vundet fra Havet — eller kultiveret Hedejord. Man vil bruge flere Landbrugsmaskiner, og man vil bruge mere Byggemateriale, og hvorfor skulde det ikke være muligt, at den danske Industri tilfredsstiller dette Mer-Behov? I denne Sammenhæng kunde det ogsaa tænkes, at gamle Projekter, som Kvælstofproduktionen og Kunstsilkeproduktionen endelig kunde komme til Gennemførelse herhjemme.

Men vi vil ikke fordybe os i Detailler i denne Artikel. Senere vil der være Lejlighed til at fremføre de enkelte Muligheder, der vil være egnet til at blive gennemført.

Den nuværende Beskæftigelsessituation, der nu, faa Aar efter den store Krise i 1933—34, klart beviser, at det danske Erhvervsliv er for følsomt overfor Verdenskonjunkturernes Bagslag, kræver Beskæftigelsesproblemet taget op paany. Det vil dreje sig om en Omformningsproces, der ikke vil blive mindre betydningsfuld end den, der foregik i Firserne i forrige Aarhundrede. I Dag er det *Arbejderbevægelsens* Tillidsmænd, der sidder i Regeringen, og der kan ventes en betydelig Indsats i beskæftigelsesmæssig Henseende. Vi henviser i saa Henseende til Statsministerens Udtalelse i Odense: „Vi arbejder med store Planer, som maa sættes i Værk ... Mange Vanskeligheder er allerede overvundne, og vi bør nu samle alle Kræfter, baade offentlige og private, til en virkelig storstilet Indsats med det Formaal at kunne byde alle arbejdsdygtige og arbejdsvillige Beskæftigelse."

Den internationale Arbejdskonference 1938.

Dens Resultater og Perspektiver.

Af *W. Schevenels,* Generalsekretær i den Internationale faglige Central.

Af Hensyn til Pladsen i vort Fagblad maa vi som Regel undlade de Bulletiner, der indløber fra Den internationale faglige Central om Foreteelser i denne Organisation, der i videste Forstand varetager samtlige fagorganiserede Arbejderes Interesser. Da Pressen, som i Almindelighed indeholder omfattende Referater om Folkeforbundets Virksomhed, ikke beskæftiger sig synderligt med, hvad der foregaar i det internationale Arbejdsbureau, paa Trods af, at dette som oftest — set fra et Arbejdersynspunkt — er nok saa vigtigt, og da der paa den sidst afholdte Arbejds-

konference i det internationale Arbejdsbureau er behandlet en Række betydelige Spørgsmaal, herunder Nedsættelse af Arbejdstiden, finder vi os for en Gangs Skyld foranlediget til her i Fagbladet at optage et Referat fra disse Forhandlinger.

Fra 2. til 22. Juni afholdtes den 24. Arbejdskonference i Geneve. 49 Stater var repræsenterede med 89 Regeringsdelegerede, 34 Arbejdsgiverdelegerede og 33 Arbejderdelegerede. Desuden deltog 254 tekniske Raadgivere. Præsidenten for Forvaltningsraadet, L. Leggett, understregede i sin Aabningstale tydeligt, at Arbejdsorganisationen er et Redskab til Samarbejde, at det største Problem i Øjeblikket er Krisen, som kræver den yderste Tolerance og et Eksempel paa Vilje til Samarbejde. Hallsworth (England) blev ved Konferencen udpeget til Vice-Præsident for Arbejdergruppen.

Dagsordenen omfattede 6 Punkter: Generalisering af Arbejdstidsnedsættelsen, Nedsættelse af Arbejdstiden i Landevejstransport, teknisk Undervisning og Lærlingeproblemer, Behandlingen af udvandrede Arbejdere, Udstedelse af Arbejdskontrakter for indfødte Arbejdere, Arbejdstids- og Arbejdslønstatistik. Det var kun dette sidste Punkt, som man forventede at kunne føre til en endelig Afgørelse i Aar. De øvrige fem Punkter var kun Genstand for en 1. Behandling. Konferencen skulde endvidere som sædvanlig diskutere Direktørens Beretning og tage Stilling til forskellige Beretninger angaaende Gennemførelsen af tidligere vedtagne Konventioner.

Som Indledning paa selve Konference-Arbejdet — efter Konstituering af forskellige Kommissioner — oplevede man et Angreb paa Generaliseringen af 40 Timersugen fra Arbejdsgiverside. Formanden for Arbejdsgivergruppen tilkendegav, at Gruppen havde til Hensigt at øve Opposition. Det var fra første Færd et uigenkaldeligt Veto fra Arbejdsgivernes Side.

Efter denne første Træfning, som havde en ret omfattende Betydning og fremkaldte visse kraftige Meningstilkendegivelser, tog man Punkt for Punkt fat paa Dagsordenen.

Fem Dage varede Diskussionen om Direktørens Beretning. Til Kendetegning af Direktørens Beretning og den Diskussion, som den fremkaldte, kan blot anføres dens første Spørgsmaal: „Er den økonomike Opgangsperiode slut?“ Beretningen beskriver den ødelæggende Indflydelse, som de urolige politiske Forhold og den deraf følgende unormale Udvikling af Krigsproduktionen har paa Erhvervslivet. Den *virkelige* Velstand burde være langt mere udviklet paa nuværende Øjeblik. Beretningen paaviser de uheldige Følger af Autarkiet, som er i Strid med det internationale Samfundslivs virkelige Behov. Beretningen beklager, at man ikke har opnaaet en højere social Standard, idet det dog synes, at dette var indenfor vor Rækkevidde.

Det vilde være urigtigt — hedder det i Beretningen — at betragte Situationen med for megen Optimisme, naar Krigen i Øjeblikket raser i Østen og i Spanien. Europa er atter blevet en Hærenes Mark, under Indvirkning af Krigsfrygten. Den individuelle Frihed og den økonomiske Udviklingstrang er Begreber, som lammes under den nuværende Tilstand af national Forsvarsbesættelse. Krigen griber allerede ind paa det sociale Omraade og spærrer Vejen for Fremskridt. Beretningen viser den forfærdende Forbindelse, der er imellem Arbejdsløshedens Udvikling og Krigsfrygten. Det er paa sin Vis kun et ganske naturligt Forhold, thi naar virkelig Fred ikke eksisterer, saa er social Velstand og Udvikling umulig.

Paa samme Maade ses det, at man i alle Lande, under Indflydelse af Oprustningsbestræbelserne, sporer Tendenser til en Udvidelse af Arbejdstimernes Antal. For at standse denne usunde Udvikling er det nu mere nødvendigt end nogensinde at naa til en Løsning af 40 Timersproblemet og skabe en Garanti for Bevarelsen af de allerede i nogle Lande opnaaede Resultater.

I Beretningsdiskussionen blev Temaet om Bevarelsen af Freden og dermed den sociale Udvikling Genstand for Omtale af en Række Talere. Arbejdergruppens Medlemmer gjorde sig kraftig bemærkede i denne Diskussion og fremhævede, at Kampen for Frihed og socialt Fremskridt er Ting, der er uadskillelige. Man omtalte ogsaa Arbejderorganisationernes Stilling i de diktatoriske eller halvdiktatoriske Lande. Direktør Butler, som forlader Arbejdsbureauet med Udgangen af 1938, udtalte i sin Replik, at selvom Arbejdet for 40-Timersugen er blevet hæmmet i Kraft af den almindelige Oprustning, saa vedbliver denne Reform dog at være af stor Betydning, fordi dens grundlæggende Motiver fortsat bestaar, og — som selv den franske Arbejdsgiverrepræsentant erklærede — en Reduktion af Arbejdstiden er en af de nødvendige Konsekvenser af det tekniske Fremskridt. Men *alene* er den dog ikke tilstrækkeligt til at imødegaa Arbejdsløsheden. Det er ogsaa nødvendigt at bevare Folkets Købekraft, skabe Ligevægt mellem Produktion og Efterspørgsel.

Det blev endvidere sagt, at den organisatoriske Frihed er en af Grundpillerne i Arbejdsorganisationens Arbejde. Uden Handlefrihed og Talefrihed er det umuligt for Arbejderne at give deres virkelige Mening til Kende. Arbejdsorganisationen gør derudover ingen Forskel paa Organisationer, om de slutter sig til den ene eller den anden Kategori eller Tro. I Arbejdsorganisationens Forfatning kræves blot, at de skal være organiseret og administreret af Medlemmerne selv, uden udenforstaaendes Pres. Dette er en virkelig ufravigelig Betingelse, saavel for Arbejder- som for Arbejdsgiverorganisationer.

Da der var fremsat visse Bebrejdelser for Langsomhed i Arbejdsorganisationens Virke, svarede Butler paa dette ved at sige, at man møder tre forskellige Slags Opposition i Arbejdsorganisationen: *Konservatisme*, som søger at bremse for ethvert Forsøg paa Fremskridt — *Skepticisme* fra dem, der tror, at man ikke kan gøre det mindste uden at bringe de økonomiske Love ud af Ligevægt — og endelig *Lige-*

gyldighed fra dem, der stiller sig tilfreds med Situationen, som den er. Endvidere mødes ofte Modvilligheed og Træghed fra dem, der mener, at Nationen er den definitive og fuldendte Platform for menneskelig Aktivitet. Imidlertid — konkluderede Butler — er hvert Skridt til social Retfærdighed et Bidrag til Skabelsen af Fred.

I de forskellige enkelte Punkter naaede Konferencen til de nedenfor anførte Resultater.

Konferencen vedtog med 100 Stemmer mod 24 (heraf 23 Arbejdsgivere) at indskrive Spørgsmaalet om *indfødte Arbejderes Arbejdskontrakter* paa Dagsordenen for 1939. Regeringerne skal raadspørges om deres Stilling til to forud udarbejdede Konventionsforslag, vedrørende dels Arbejdskontrakter, dels Straffebestemmelser.

Konferencen vedtog med 125 Stemmer uden Opposition et Konventionsforslag, sammen med tre Resolutioner (vedrørende henholdsvis Statistik for Landbrug, Reallønstatistik og kompletterende Statistik) angaaende *Løn- og Arbejdstidsstatistik.*

Om *teknisk og faglig Undervisning samt Lærlingespørgsmaalet* har Konferencen tilsluttet sig — enstemmigt — Resultaterne af Kommissionsarbejdet. Der er her desuden vedtaget to Resolutioner, en om *faglig Uddannelse* og en om *Genuddannelse og Omskoling af voksne Arbejdere.* Det vedtoges med 110 Stemmer (ingen imod) at indskrive denne Sag paa Dagsordenen for 1939.

Konferencen besluttede ogsaa at rette Henvendelse til Regeringerne om Udarbejdelsen af et Konventionsforslag og en eller flere Redegørelser vedrørende *udvandrede Arbejderes Rekrutering, Placering og Arbejdsbetingelser.* Det vedtoges med 126 Stemmer (ingen imod) at indskrive dette Spørgsmaal paa Dagsordenen i 1939.

I Spørgsmaalet om *Landevejstransport* vedtog Konferencen med 96 Stemmer mod 27 at indskrive Spørgsmaalet om Arbejdstidens Længde paa dette Felt paa Dagsordenen. Ogsaa i denne Sag skal Regeringerne nu raadspørges.

Det dominerende Spørgsmaal — *Generalisering af Arbejdstidsnedsættelsen* — gav Anledning til en omfattende Debat. Man vidste, som anført, paa Forhaand, at Arbejdsgivergruppen i denne Sag var Modstandere af ethvert Fremskridt. Deres Modstand var uforbeholden. I deres Ønske om at komme denne Reform til Livs paa enhver Maade, søgte de nu at faa gennemført en Henvendelse til Regeringerne paa Grundlag af to Punkter, saaledes udvalgt, at Henvendelsen til Regeringerne vilde blive utilstrækkelig og gøre det muligt for Arbejdsgiverne til næste Aar at argumentere med Henvisning til mangelfuld Information. Kommissionens Beretning gav Anledning til virkelig bemærkelsesværdige Meningstilkendegivelser, som dog ikke gjorde Stillingen stort anderledes eller bragte nye Momenter frem.

Endelig besluttede Konferencen da med 92 Stemmer mod 27 at indskrive Spørgsmaalet om Reduktion af Arbejdstiden i Industri, Handel og Kontor paa Dagsordenen for 1939. Der skal foretages en Undersøgelse hos Regeringerne, og paa Basis af dette Materiale vilde der blive udarbejdet et eller flere Konventionsforslag for Industri, Handel og Kontorer. Konferencen besluttede endvidere med 82 Stemmer mod 29 at indskrive Spørgsmaalet om Arbejdstidsnedsættelse i Kulminer til 1939. Den Forespørgsel, som i denne Sag skal sendes til Regeringerne, skal være baseret paa Resultaterne fra den Tre-Parts-Konference, som afholdtes for denne Industri i Maj 1938. Hvad andre Transport-Omraader end Landevejstransporten angaar, vedtog Konferencen med 93 Stemmer mod 28 at gaa til en forberedende Undersøgelse ved et eller flere tekniske Tre-Parts Møder for at behandle Spørgsmaalets forskellige Sider.

I det store og hele kan Arbejderne — alt taget i Betragtning de aktuelle, politiske og økonomiske Forhold, som er forhaanden — være tilfreds med de Resultater, som opnaaedes paa Konferencen. Visseligt — der er ikke truffet Beslutning om store konkrete Reformer. Bortset fra Beslutningen om Arbejdstids- og Lønstatistik (Ting, hvis Betydning ikke maa undervurderes), har dette Aars Konference ikke bragt andre Resultater end en Række Spørgsmaals Indskrivning paa Arbejdskonferencen i 1939. Det dominerende Spørgsmaal er her 40-Timersugen, og selvom Konferencen dette Aar ikke resulterede i øjeblikkelige konkrete Vedtagelser i denne Sag, maa man dog sige, at alene dette, at Spørgsmaalet blev saa indgaaende diskuteret, gav den en særlig Karakter. Under Beretningsdiskussionen blev 40-Timersugen og det saakaldte „franske Eksperiment" Midtpunktet i Debatten i hele fem Dage. I Betragtning af, at Debatten dette Aar ikke drejede sig om andet end Indskrivningen af Spørgsmaalet til næste Aars Konference og Fastsættelse af de Punkter, i hvilke Regeringerne skal forespørges, maa man sige, at Debatten tog en meget lidenskabelig Vending. Der var imidlertid saavel iblandt Tilhængere som Modstandere af 40-Timersugen en udbredt Følelse af, at allerede i dette Aars Forhandlinger var Reformens Skæbne til en vis Grad paa Spil, og de kastede sig derfor ind i Debatten med en saadan Glød, som drejede det sig virkelig om den endelige Konventionsvedtagelse. Det er et godt Varsel, at Konferencen med en saa overvældende Majoritet udtalte sig til Fordel for Konventionens Principper og besluttede Fastsættelsen af de Punkter, der skal rettes Spørgsmaal til Regeringerne om — og i disse Punkter har været store og alvorlige Stridsspørgsmaal, som tidligere Aar har ført til Forhandlingernes Bristen. Der er derfor Grund til at haabe det bedste for Konferencen i 1939. Den Fremgangsmaade, som Arbejderrepræsentanterne har fulgt dette Aar for at faa Spørgsmaalet frem paa den internationale Arena, kan maaske sætte Taalmodigheden paa Prøve hos visse Arbejdere. Men det vil dog snart være klart for enhver, at ved at akceptere dette Aars Udsættelse er Chancerne for Realisationen betydeligt forbedret.

Det er bedre at tabe et Aar, men saa vinde Kam-

pen, end at vinde et Aar, men saa miste Chancen for Sejr.

Bladets Læsere vil sikkert forstaa, at efter det internationale Tilsnit, som Industrien nu om Stunder har, er Arbejdsbureauet i Geneve en nødvendig Foranstaltning med Hensyn til at indsamle Materiale om Arbejdsforhold i den ganske Verden og dernæst for at søge at forbedre disse ved at holde de Nationer frem i Lyset, hvor Arbejdsforholdene endnu er ringe for ikke at sige elendige, og ligeledes for, at de Stater, der ved Fagorganisationernes Paavirkning er kommet videre frem, kan følges ad med Hensyn til Ændringer i Arbejdsforhold, herunder Arbejdstid, Arbejderbeskyttelse o. s. v., som det er ugørligt for et enkelt Land at gennemføre.

Endelig er det næppe uden Betydning, selv i de reaktionære eller totalitære Stater, at Arbejderrepræsentanter for saa mange Lande kommer sammen og ved Samtaler og Vedtagelser giver Udtryk for deres Meninger om en hel Masse af de barbariske Foreteelser, der foregaar omkring i Verden. Paa det internationale Arbejdsbureaus Møde har Arbejderrepræsentanterne vedtaget nogle Resolutioner, som vi ligeledes aftrykker:

Mod Luftbombardementerne.

„Arbejderrepræsentanterne fra 22 Lande, samlet i Geneve i Anledning af den internationale Arbejdskonference, udtaler under deres private Møde den 1. Juni 1938 deres kraftigste Protest imod de gentagne Bombardementer, som den civile spanske og kinesiske Befolkning maa lide under i Kraft af Angrebet fra deres italienske, tyske og japanske Angribere.

Arbejderrepræsentanterne udtrykker overfor disse ulykkelige Befolkninger deres hjerteligste Sympati og Solidaritet. De er overbeviste om, at den kinesiske og spanske Befolkning snart vil formaa at befri sig for Angriberne."

Resolution om Tjekoslovakiet.

„Arbejderrepræsentanterne fra 22 Lande, samlede til Gruppemøde i Geneve den 1. Juni 1938 i Anledning af den internationale Arbejdskonference, udtrykker deres Sympati og Solidaritet med Arbejderorganisationerne i Tjekoslovakiet, som kæmper for deres Lands Uafhængighed og deres Rettigheder og Frihed."

Imod Race- og Religionsforfølgelse.

Leon Jouhaux har paa Arbejdergruppens Vegne forelagt et Forslag til Resolution, som Arbejdskonferencen vedtog. Resolutionen er en ny Bekræftelse paa Princippet om Lighed for Arbejdere af alle Racer, og af enhver Religion.

Resolutionens Ordlyd er:

„Konferencen konstaterer, at der i nogle Stater er foretaget visse Foranstaltninger paa Grundlag af Race eller Religion, og hvorved man har indført en Ulighed i Behandlingen af et Lands Arbejdere, særlig hvad angaar Adgangen til offentlige og private Hverv. Konferencen konstaterer endvidere, at man i andre Lande forbereder Indførelsen af lignende Forholdsregler.

Konferencen paapeger derfor, at saadanne Forholdsregler er i Strid med de almindelige Principper, som er indeholdt i Afdeling 11 (Artikel 41) i den internationale Arbejdsorganisations Grundlov, ganske særligt hvad angaar Punkt 8 i Art. 41, som fastsætter, at et Lands Bestemmelser om Arbejdsbetingelser bør sikre en ensartet økonomisk Behandling overfor alle Arbejdere, der paa lovlig Vis opholder sig i Landet.

Konferencen opfordrer Arbejdsorganisationens Medlemmer til at bringe Princippet om ensartet Behandling af alle Arbejdere, der opholder sig paa deres Territorium, i Anvendelse. Konferencen henstiller til Medlemmerne at afvise alle Foranstaltninger, som sigter paa at etablere en Indskrænkning i Rettighederne for visse Racer eller Religioner med Henblik paa deres Adgang til offentlig eller privat Beskæftigelse."

Specialstøbejern.

(Efter „Ingeniøren".)

Indtil et godt Stykke ind i dette Aarhundrede har man i Jernstøberierne faktisk udelukkende fremstillet det, vi kalder „almindeligt Støbejern", det vil sige kupolovnssmeltet Jern med en Sammensætning, der ligger indenfor følgende Grænser:

Kulstof C:	ca. 3,0—4,0	pCt.
Silicium Si:	- 0,3—3,0	-
Mangan Mn:	- 0,4—1,2	-
Fosfor P:	- 0,1—1,2	-
Svovl S:	indtil ca. 0,15	-

Med de stedse stigende Krav til Materialerne, som især Motorindustriens rivende Udvikling medførte, kunde man imidlertid mange Steder ikke klare sig med almindeligt Støbejern, og der er derfor sat et vældigt Arbejde ind paa at fremstille Støbejern, der svarede til Teknikkens Krav. Man er her slaaet ind paa to forskellige Veje: Man har søgt at forbedre det almindelige Støbejern dels gennem særlige Smeltebehandlinger o. lign., dels ved at tilsætte særlige Legeringselementer, der ikke kendes i almindeligt Støbejern.

Den første Gruppe udgøres af de saakaldte „raffinerede Støbejern". Støbejern af denne Type har imidlertid allerede faaet en saa indgaaende Omtale i den tekniske Fagpresse, ogsaa paa Dansk, at de ikke skal omtales her. Den anden Gruppe, hvor man tilsætter fremmede Legeringselementer, har ganske vist ogsaa faaet nogen Omtale, men dels er overordentlig meget af det fremkomne ikke Drifts- og Forsøgserfaringer, og dels er der saa stor en Uendelighed af Muligheder, at en samlet Oversigt maaske vil kunne gøre Gavn. Støbejern af denne Slags kaldes: „legerede Støbejern".

Endelig kan nævnes, at man til specielle Formaal (Syrebestandighed f. Eks.) har fremstillet Materialer, der sædvanlig kaldes Støbejern, men som hverken hører til Staalene eller Støbejernene. Jern af denne Type kaldes „Særjern", men da de i Fremstillingsmaade har meget tilfælles med Støbejern, er de taget med i denne Oversigt over Specialstøbejern.

I den følgende Oversigt over de Hovedtyper af legerede Støbejern og Særjern, der paa indeværende Tidspunkt har givet saadanne Resultater i Praksis, at deres Anvendelse er af Betydning for Teknikken, inddeles Jernene i Grupper efter Anvendelsen:

I. Støbejern med særlige mekaniske Egenskaber.
II. Korrosionsbestandige Støbejern.
III. Varmebestandige Støbejern.
IV. Støbejern med særlige fysiske Egenskaber.
V. Hvide Specialstøbejern.

Denne Inddeling dækker alle i Praksis anvendte Tilfælde og svarer ogsaa tildels til den Specialisering i Fremstillingen, der har fundet Sted mellem Støberierne. Der kan være Tilfælde, hvor der stilles Krav indenfor flere af disse Grupper, og det kan da undertiden blive nødvendigt at slaa af paa enkelte af Kravene, som det skal omtales nærmere i det følgende. I denne Artikel skal nærmere omtales de Støbejern, der hører til den første Gruppe: Støbejern med særlige mekaniske Egenskaber. Denne Gruppe repræsenterer langt den største Tonnagemængde Specialstøbejern.

I. Støbejern med særlige mekaniske Egenskaber.

Fælles for alle Jernsammensætninger under denne Gruppe er, at de tilstræber at give Gods med stor Styrke og ofte stor Slidbestandighed, og altid i Forbindelse med god Bearbejdelighed. Man kan her dele i Gods, der ikke skal underkastes nogen Varmebehandling, og Gods, der skal varmebehandles. Den første Gruppe repræsenterer langt den største Godsmængde. Det er hovedsagelig Gods med perlittisk Struktur, og efter Hovedanvendelsen vil saadant Gods i det følgende blive kaldt: Cylindergods, men Betegnelsen omfatter alle Specialstøbejern, der hører til Gruppe I og har perlittisk Struktur i raastøbt Tilstand.

Cylindergods. Der har længe staaet Strid mellem Støberimænd om, hvorvidt man skal anvende raffineret eller legeret Støbejern til Cylindergods, men for Tiden synes de legerede Støbejern at have Overtaget. Der skal ikke her kommes nærmere ind paa dette rent støberitekniske Spørgsmaal. Fordelene ved overhovedet at anvende Specialstøbejern i Stedet for almindeligt Støbejern til Cylindergods er:

Styrketallene ligger ca. 10—40 pCt. højere for Specialjernene end for almindeligt Støbejern, der er fremstillet af første Klasses Raamaterialer. Man kan med almindeligt Jern naa en Trækstyrke paa ca. 25 kg/mm², mens man med Specialstøbejern kan komme op paa ca. 35 kg/mm².

Haardhedstallene ligger 20—50 Brinellenheder højere hos Specialstøbejern af denne Art end hos almindeligt Støbejern med samme Bearbejdelighed. Heraf følger en øget Slidbestandighed, der dog ikke er proportional med Brinelltallene.[1]) Man kan regne med at faa en Haardhed paa ca. 200 Brinell ved alm. Støbejern med perlittisk Struktur, mens man kan opnaa 230—250 Brinell ved Specialstøbejern.

Specialstøbejernene giver større Modstandsdygtighed mod Varmepaavirkninger.

Man kan ved Specialstøbejern opnaa mere ensartet Struktur (og dermed Haardhed etc.) i tynde og svære Tværsnit (mindre „Godstykkelsefølsomhed").[2])

Hvor det kun gælder Styrke, vil det i mange Tilfælde ikke være nogen Fordel at anvende Specialstøbejern, da Styrkeforøgelsen ofte er mindre end Prisforøgelsen, men hvor det spiller en Rolle at faa Godsvægten ned, er Specialstøbejern fortræffeligt. Hvad Slidbestandighed angaar, kan man opnaa tilsvarende Resultater med almindeligt Støbejern, men paa Bekostning af Bearbejdeligheden. Dette spiller ikke nogen større Rolle ved Enkeltfremstilling, men ved al Massefremstilling er Bearbejdeligheden af meget stor Beetydning. At Specialjernene er varmebestandige i Sammenligning med almindeligt Støbejern spiller især en Rolle ved Temperaturer paa over ca. 300°. Hvad Godstykkelsefølsomhed angaar, spiller den især en Rolle ved meget Gods til vandkølede Motorer, hvor det er umuligt at opnaa en saa ensartet Godsfordeling, som Støberiet helst ønskede.

Tager man disse Forhold i Betragtning, kan man faa en god Vejledning ved Valget mellem almindeligt og specielt Støbejern.

Den simpleste Form for „legeret" Cylindergods danner Typen: 2,6—2,8 pCt. C; 2,4—2,6 pCt. Si; 0,6—0,8 pCt. Mn; 0,3 pCt. P og max 0,1 pCt. S, der regnes til de legerede Støbejern, fordi C-Indholdet falder udenfor Grænserne for almindeligt Støbejern. Men i Virkeligheden er Jern af denne Type legeret ved Si, og C-Indholdet holdes da lavt for at modvirke den ikke ønskede Virkning af Si-Indholdet: Grafitudskillelsen. Det relativ høje Si (mod ca. 1,2—1,6 pCt. i almindeligt Støbejern til samme Godstykkelser) bevirker: Stærkere Jern og mindre Godstykkelsefølsomhed. Man kan opnaa en Trækstyrke paa

[1]) Hallström: Støbejerns Slidfasthed, Støberiet, 1935, S. 13 ff.
[2]) Tysk: Wandstärkeempfindlichkeit. Godstykkelsefølsomhed er et skrækkeligt Ord, men jeg har ikke hidtil kunnet finde noget bedre. Forslag modtages med Glæde.

omkring 28—30 kg/mm².[3]) Desuden er Materialet billigt i Sammenligning med andet legeret Støbejern, da det kan smeltes i Kupolovn med en ret stor Smedejernsprocent (indtil ca. 30). Men Smeltningen er vanskelig og kræver omhyggelig Kontrol. Støbejern af denne Type har fundet udstrakt Anvendelse i Frankrig, mens man i Tyskland synes at foretrække de raffinerede Støbejern. Fælles for begge Lande er deres Bestræbelser for ikke at blive for afhængige af andre Legeringselementer (og da især Ni), som man ikke er selvforsynende med.

Legeret Støbejern med andre Legeringselementer spiller især en meget stor Rolle i U. S. A., men begynder ogsaa at trænge ind i Europa. Det er især Nikkel, Krom og Molybdæn, der er kommet til spille en Rolle, og vi vil derfor se lidt paa hver af disse Stoffers Virkning paa Støbejernet.

Nikkel virker fremmende paa Grafitudskillelsen og fremmer Tendensen til Martensithærdning. Dette medfører, at Perlit med Ni nærmer sig Sorbit og bliver meget finkornet og stærk med noget større Haardhed. Ved større Ni-Indhold end ca. 3 pCt. fremkommer der Martensit, og ved endnu højere Ni-Indhold bliver Materialet austenittisk. Ni har ikke saa stor en grafitudskillende Virkning som Si, man kan rundt regne, at 1 pCt. Ni virker som 0,5 pCt. Si. Af Vigtighed er det at lægge Mærke til, at Erfaringerne viser, at man kun opnaar Forbedringer af Materialet, dersom der er lavt Fosfor i Jernet, ikke over ca. 0,6 pCt.[4]) Nikkels fornemste Virkning er dog maaske dets Evne til at formindske Godstykkelsefølsomheden.

Krom modvirker Grafitdannelsen meget stærkt og bevirker, at Karbiderne bliver meget bestandige ved højere Temperaturer. Virkningerne paa Grafitudskillelsen er saa stærke, at man sjældent bruger Cr alene som Legeringselement, undtagen hvor man skal fremstille hvidt Jern.

Molybdæn modvirker Grafitudskillelsen, men i langt mindre Grad end Cr, man kan regne, at 1 pCt. Mo virker omtrent som 0,3 pCt. Cr. Desuden fremmer Mo Tendensen til martensittisk Hærdning og giver en stærkere og finere Perlit. Endelig er Mo det eneste Legeringselement i Støbejern, der paavirker Grafittens Størrelse og giver mindre Grafitblad. Herved udøver Mo en overordentlig gavnlig Virkning paa Styrken.

Ni alene anvendes ikke meget som Legeringselement og kun til tyndt Gods, hvor Cr vilde bevirke for stor Haardhed.

Ni og Cr sammen er det mest anvendte. Fordelen herved er, at Cr ophæver Ni's grafitudskillende Virkning uden at modvirke dens gode Virkninger paa Godset, og man kan f. Eks. med 1 pCt. Ni og 0,3 pCt. Cr opnaa omtrent samme Virkning som med 2 pCt. Ni alene, men den først nævnte Blanding er væsentlig billigere end den sidste. Som Eksempler paa Ni-Cr-Legeringer kan nævnes:

Automobilcylindre, U. S. A.: ca. 3,3 pCt. C; 1,5—2,0 pCt. Si; 0,8 pCt. Mn; 0,4 pCt. P; 0,08 pCt. S; ca. 1,0 pCt. Ni og 0,3 pCt. Cr.

Chevroletstempel: 3,7 pCt. C; 2,40 pCt. Si; 0,68 pCt. Mn; 0,47 pCt. P; 0,087 pCt. S; 0,30 pCt. Ni og 0,2 pCt. Cr.

Cylinderblok til hurtiggaaende Dieselmotor: 3,4 pCt. C; 1,76 pCt. Si; 0,73 pCt. Mn; 0,50 pCt. P; 0,08 pCt. S; 1,18 pCt. Ni og 0,29 pCt. Cr.

Skal man fremstille mindre Mængder Gods med særlig Styrke, kan man med stor Fordel benytte sig af en Ni-Cr-Tilsætning, idet man derved ikke ændrer Grafitudskillelsen og altsaa kan anvende Tilsætningen til det almindelige Jern, der svarer til den paagældende Godstykkelse. Legeringsmetallerne kan tilsættes i Skeerne, hvorved meget lidt gaar til Spilde. Man kan paa denne Maade opnaa Trækstyrker paa 30 kg/mm² og mere og Bøjningsstyrker paa 50—55 kg/mm².

Krom alene anvendes ikke meget til graat Jern undtaget som forbedrende Tilsætning til de før omtalte Legeringer med lavt C og højt Si. Her virker Si-Indholdet nemlig omtrent som Ni, og til en saadan Legering kan man med stor Fordel sætte 0,2—0,3 pCt. Cr. Herved kan man opnaa endnu bedre Resultater, end med den omtalte Varmebestandighed.

Molybdæn alene kan bedre anvendes end Cr, da dets hærdende Virkning ikke er nær saa stærk og det tillige giver finere Grafit. Man kan f. Eks. anvende en Legering med:

3,3 pCt. C; 1,60 pCt. Si; 0,5 pCt. Mn; 0,8 pCt. P; 0,10 pCt. S og 0,68 pCt. Mo.

En saadan Legering giver perlittisk Struktur i Godstykkelser mellem 10 og 40 mm og med en meget ringe Haardhedsvariation fra tynde til svære Tværsnit. En Fordel ved Mo fremfor Ni er desuden, at det kan anvendes med Fordel ved ret høje P-Indhold, hvor en Ni-Tilsætning er virkningsløs.

Mo + Cr og Mo + Ni anvendes ikke meget, hvorimod den sidste mulige Kombination: Mo+Ni+Cr er begyndt at fortrænge Legeringer med Ni+Cr trods den højere Pris. Som et Eksempel paa Cylinderjern af denne Type kan nævnes:

3,4 pCt. C; 1,6 pCt. Si; 0,5 pCt. Mn; 0,5 pCt. P; 0,06 pCt. S; 0,35 pCt. Ni; 0,2 pCt. Cr. og 0,5 pCt. Mo.

Alle disse Legeringstyper kan smeltes i Kupolovn enten med Legeringselementer direkte i Blandingerne eller ved Tilsætning af de rene Legeringsmetaller i Skeerne. For Nikkels Vedkommende sker dette ganske let, medens man helst maa bruge særlige Forlegeringer med lavere Smeltepunkt, hvor det drejer sig om Tilsætning af Cr.

Foruden disse Legeringselementer bruges ogsaa Al, Va, Ti og W, men kun i saa ringe en Grad, at man endnu ikke kan sige noget afgjort om, hvorvidt de vil faa nogen Fremtid. Derimod spiller Al og Ti en Rolle som Afiltningsmidler.

Gods, der skal varmebehandles.

Til adskillige Formaal kan man ikke nøjes med den

[3]) Støberiet, 1935, S. 133 (O. Hoff: Støbejern med lavt Kulstof).
[4]) Se f. Eks. l'Usine 1928, 30./11. S. 31.

Haardhed, man kan opnaa med det haardeste bearbejdelige Cylinderjern (ca. 250 à 280 Brinellenheder), og da Bearbejdelighed er nødvendigt paa et eller andet Stadium af Fabrikationen, har man udviklet Støbejern, der kan hærdes og anløbes ligesom Staal. Dette kan man teoretisk ogsaa gøre med almindeligt Støbejern, men hertil kræves en meget nøje overholdt Glødetemperatur (710—730°) og en meget brat Afkøling, og begge Dele bevirker, at Metoden ikke er praktisk anvendelig. Ved Tilsætning af f. Eks. Ni, Cr eller Mo kan man imidlertid opnaa, et Materiale, der ikke kræver saa snævre Temperaturgrænser, og som man kan hærde ved Neddypning i Olie eller endnu langsommere Afkøling. Ja, ved passende Valg af Legering er man i Stand til at fremstille „selvhærdende" Støbejern, der i raastøbt Tilstand har martensittisk Struktur. Legeringer af denne Art anvendes i stor Udstrækning til Cylinderforinger, Stempelringe og andet. Som Eksempel kan nævnes: 3,0 pCt. C; 1,60 pCt. Si; 1,0 pCt. Mn; 0,1 pCt. P; 0,06 pCt. S og 2,25 pCt. Ni.

Denne Legering har i raastøbt Tilstand en Haardhed paa omkring 300 Brinell, mens den ved Hærdning ved 800° og Afkøling i Olie faar en Haardhed paa ca. 500 Brinell. Ved passende valgt Anløbning kan man opnaa enhver mellemliggende Haardhed. Bruddet er i hærdet Tilstand graat og bestaar af Martensit og Grafit.

Som et Eksempel paa selvhærdende Støbejern kan nævnes:

2,7 pCt. C; 2,2 pCt. Si; 0,8 pCt. Mn; 1,8 pCt. Ni og 1,0 pCt. Mo.

Dersom man vil opnaa et selvhærdende Materiale med Ni alene, skal man bruge ca. 5—6 pCt. Ni.

Som en særlig Gruppe blandt de varmebehandlede Støbejern staar Støbejern til Krumtap- og Knastaxler i Automobiler o. lign. Dette er vel nok Støberiernes betydeligste Landvinding i dette Aarhundrede, hvor mange Værkstedsteknikere i Fremskridtets Navn har erklæret Støbejern for at være et forældet Materiale. Legeringer af denne Art minder normalt om ovenstaaende hærdelige Støbejern med Ni, Cr eller Mo. Som Eksempler skal nævnes:

pCt. C;	pCt. Si;	pCt. Mn;	pCt. Ni;	pCt. Cr;	pCt. Mo
2,61	2,34	0,46	1,7	0,08	2,25
2,80	2,00	0,60	0,75	0,20	0,75
3,00	1,85	0,60	1,50	0,35	0,60
3,30	1,80	0,70	2,00	0,75	intet.

Hvordan Varmebehandlingen i hvert enkelt Tilfælde foregaar er vanskeligt at faa oplyst, og ofte er Underretningerne modstridende. De 2 sidstnævnte af Legeringerne kan smeltes i almindelig Kupolovn, men kræver en særlig Formeteknik, og for alles Vedkommende gælder, at Varmebehandlingen kræver stor Omhu. Strukturen i de færdige Krumtapaxler er austenittisk med Grafit, og Bruddet er graat. Materialet besidder, som alle Støbejern, en Dæmpningsevne overfor mekaniske Svingninger, der er Staalenes langt overlegen, og herpaa beror for en Del deres Anvendelighed, men tillige bliver Fremstillingen billigere og Sliddet minimalt.

Ford anvender en ganske speciel Legering, et Materiale, der maa regnes til Særjernene baade efter Struktur og Fremstilling. Analysen er: 1,2—1,4 pCt. C; 1,9—2,4 pCt. Si; 0,5—0,6 pCt. Mn; 0,6 pCt. P; 0,10 pCt. S (max) og som særlige Elementer: 0,35 pCt. Cr og 2,5—2,75 pCt. Cu.

Heller ikke her angives der nøjagtige Oplysninger om Varmebehandlingen, men det angives, at Haardheden i raa Tilstand er 300 Brinell og efter endt Bearbejdning hærdes den til 400 Brinell.

Ove Hoff, M. Ing. F.

Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis.

(Sluttet.)

Overtrykspresning.

Til Overtrykspresning anvendes en saakaldt Overtrykspresse. (Se Fig. 3 og 4, der viser to forskellige hydrauliske Overtrykspresser). Denne Type Presse adskiller sig fra Undertrykspressen ved, at det paa Overtrykspressen er Overplanet, som er det bevægelige Plan, medens Underplanet er i fast Forbindelse med Pressens Undertravers og Fod. I Undertraversen er som oftest indbygget en Udstøder, et lille Stempel, som bevæges i lodret Retning ad hydraulisk eller mekanisk Vej, og som tjener til at bevæge Formværktøjernes eventuelle Udstødningsanordninger. (Disse Udstødningsanordninger skal vi iøvrigt senere komme tilbage til ved Omtalen af Formværktøjernes Konstruktion).

Medens ved Undertrykspressen det bevægelige Underplan som ovenfor nævnt bevæges i opadgaaende Retning ad hydraulisk Vej og i nedadgaaende Retning ved Hjælp af sin egen Tyngde, gælder det ved Overtrykspressen, at saavel Overplanet som den eventuelle Udstøder bevæges i begge Retninger ad hydraulisk eller mekanisk Vej.

Som det fremgaar af Overtrykspressens Konstruktion kan Afstanden mellem Pressens faste Underplan og det bevægelige Overplan i dets øverste Stilling ikke ændres som ved Undertrykspressen. Da Formværktøjet ved Overtrykspresning spændes fast paa Pressens Planer saaledes, at alle Operationer lige fra Formens Aabning til dens Lukning foregaar i Pressen, betyder dette, at Afstanden mellem det faste Underplan og det bevægelige Overplan i dets øverste

Stilling skal være betydelig større end paa en Undertrykspresse, baade fordi Formværktøjets Overpart i en Overtrykspresse skal løftes saa højt op over dets Underpart, at man let kan tage det færdige Form-

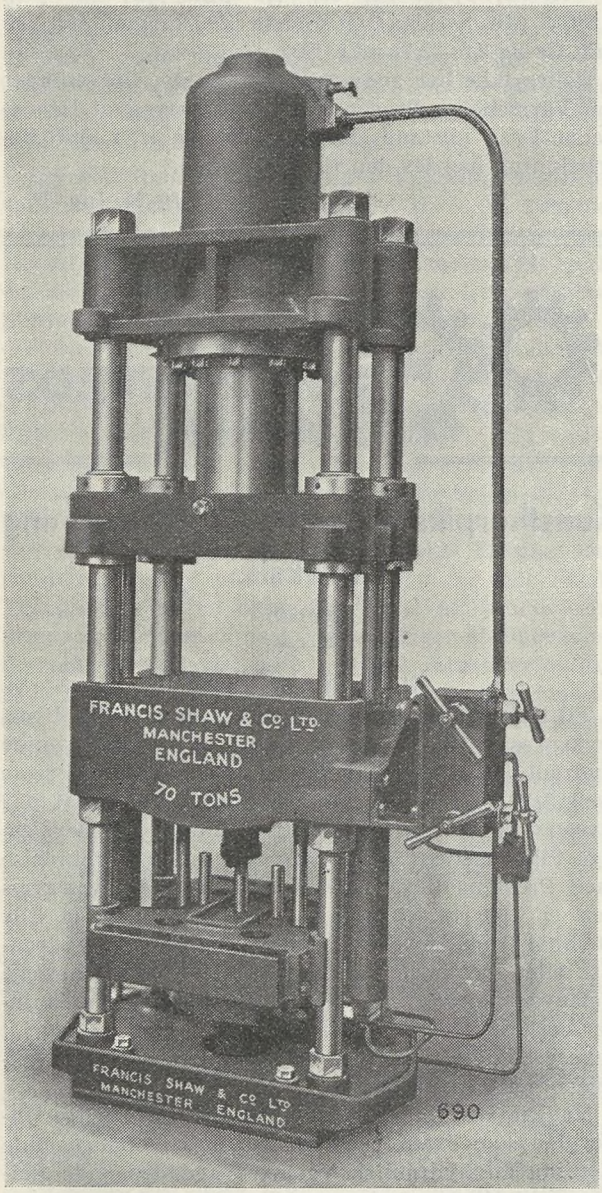

Fig. 3.
Hydraulisk Overtrykspresse.

stykke ud og komme til at rense Formen, og fordi det gælder om, at Højden af de Formstykker og dermed af Formværktøjerne, der kan presses i Pressen, bliver saa stor som mulig.

Samtidig skal det bevægelige Overplans Vandring (Pressens Slaglængde) ligeledes være meget større end Undertrykspressens Slaglængde, da den nævnte Vandring jo for Overtrykspressens Vedkommende skal være tilstrækkelig lang til at lukke den vidt adskilte Form helt sammen, medens den samme Vandring for Undertrykspressens Vedkommende som tidligere nævnt strengt taget ikke behøver at være større end, hvad der er nødvendigt for at lukke den udenfor Pressen samlede Form helt sammen (komprimere Presmassen i Formen).

Overtrykspressens Styreorganer er ogsaa betydelig mere komplicerede end Undertrykspressens, da jo som nævnt baade Overtrykspressens Overplan og Udstøder bevæges saavel i opadgaaende som i nedadgaaende Retning ad hydraulisk eller mekanisk Vej, medens for Undertrykspressens Vedkommende Underplanet kun bevæges i opadgaaende Retning.

Dette i Forbindelse med Overtrykspressens store Slaglængde gør denne Pressetype betydelig dyrere end Undertrykspressen, ligesom ogsaa det hydrauliske Anlæg for de hydrauliske Pressers Vedkommende er betydelig kostbarere til en Overtrykspresse end til en Undertrykspresse.

I Overtrykspressen anvendes i al Almindelighed ingen Varmeplaner, da Formværktøjets Konstruktion, naar der anvendes Udstødningsanordninger, kræver en Opklodsning af Formens Underpart saaledes, at Varmetilførslen fra Varmeplanet gennem Opklodsningen til Formen vil blive vanskelig og usikker, foruden at Varmeplanerne optager en Del af den frie Højde mellem Overplan og Underplan, hvilket atter betyder en Begrænsning af Højden af de Formstykker, der kan presses i Pressen. Opvarmningsanordningerne indbygges derfor som Regel i selve Formværktøjets Over- og Underpart, hvad ganske vist betyder en Fordyrelse af Værktøjet. I Fremstillingsomkostningerne for Værktøjerne til de meget ofte stærkt komplicerede Formstykker, som man nu til Dags presser mange af, spiller denne Fordyrelse dog kun en beskeden Rolle.

Ved Overtrykspresning arbejder man nu paa følgende Maade.

Værktøjet spændes op i Pressen, som „køres sammen", medens der varmes op til Hærdetemperaturen (for at forringe Varmeafgivelsen fra Formens Overflader til Luften). Naar Formen er varm, aabnes Pressen. Presmassen fyldes i den aabne Form, som derefter lukkes, ved at Pressen igen „køres sammen". Saa sættes Formen under Tryk, og naar Presmassen er blevet tilstrækkelig varm og plastisk, presser Trykket Formen helt sammen. Naar Massen er hærdet i Formen, aabnes Pressen, og det færdige Formstykke løftes ud af Formen ved Hjælp af Udstødningsanordninger. Formen renses (med Trykluft) og er saa klar til en ny Arbejdsgang.

Som man ser, er det manuelle Arbejde ganske overordentlig ringe og let og indskrænker sig faktisk til Betjeningen af Pressens Styreorganer og til at fylde Presmasse i Formen, samt til denne sidstes Rensning med Trykluft.

Den nemme og hurtige Betjening gør det derfor som tidligere nævnt ogsaa muligt rigtigt at udnytte de moderne Presmassers store Hærdehastighed. Disse Fordele i Forbindelse med Muligheden af at presse

selv de største Formstykker (i absolut uhaandterlige Formværktøjer, hvis Vægt kan naa op til flere Tons) har givet Overtrykspresningen en ganske overordentlig stor Udbredelse, trods denne Pressemetodes Mangler i Sammenligning med Undertrykspresningen,

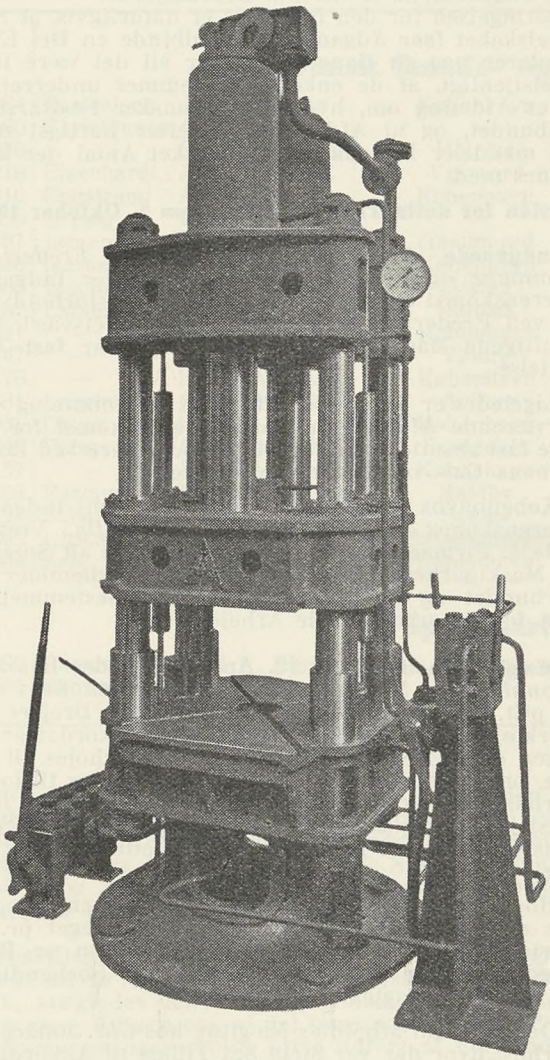

Fig. 4.
Hydraulisk Overtrykspresse med 2 Trykcylindre, Fabrikat: ATLAS.

nemlig de dyrere Forme, Presser og Maskinanlæg samt det, at Udskiftningen af en Form tager betydelig længere Tid ved Overtrykspresning, hvor Formen er fastspændt i Pressen, end ved Undertrykspresning.

Overtrykspresning anvendes saa godt som udelukkende til Presning af hærdbare Masser, hvor det er den mest anvendte Pressemetode. Metoden kan ogsaa anvendes ved Presning af termoplastiske Masser. I dette Tilfælde maa Formen opvarmes med Damp og køles med koldt Vand (ved Hjælp af Damp- og Kølevandskanaler i Formværktøjet). Denne Pressemetode anvendes dog ikke meget ved Presningen af de termoplastiske Masser. For det første fordi der kræves Damp til Formværktøjets Opvarmning (da Gas eller Elektricitet ikke hurtigt nok kan varme det afkølede Værktøj op igen), og dette Opvarmningsmiddel er de fleste Presserier ikke i Besiddelse af, og for det andet fordi denne skiftende Opvarmning og Afkøling af Formværktøjet som tidligere nævnt er meget uøkonomisk.

Niels Jacobsen, Civilingeniør.

Arbejds- og Fabriktilsynet

har udsendt en fyldig Beretning for Aaret 1937, indeholdende en Mangfoldighed af Oplysninger, der vil være af stor Værdi for alle Medlemmer, men navnlig for Tillidsmænd paa Arbejdspladserne, der i Henhold til den gældende Overenskomst har Ret til Paatale med Hensyn til hygiejniske Forhold og Sikkerhedsforanstaltninger til Forebyggelse af Ulykker og Tilskadekomst.

Beretningen indeholder paa Siderne 27—30 og 148—161 en Række Oplysninger om Undersøgelser af indtrufne Tilfælde. Fabriktilsynet fastslaar med alt muligt Forbehold en Nedgang i Antallet af Ulykkestilfælde, og idet man udtaler Haabet om, at denne Nedgang vil vise sig at være holdbar, mener man at turde sige, at dette næppe kan skyldes rene Tilfældigheder, men derimod den i større og større Kredse vaagnende Erkendelse af, at det ikke alene er i Arbejdernes, men ogsaa i Arbejdsgivernes og hele Samfundets Interesse, at man i Kampen mod Ulykkestilfælde og Sygdomsfare iagttager alle Forsigtighedsregler, som det er muligt at give Anvisning paa. I denne Forbindelse peges ogsaa paa den moralske Forpligtelse, som et civiliseret Samfund har med Hensyn til at gøre, hvad der er muligt for at formindske Antallet af Ulykkestilfælde og Erhvervssygdomme. Beretningen indeholder paa Siderne 37—114 en Række Uddrag af Beretninger fra de enkelte Fabrikinspektører. Der findes en Fylde af Oplysninger om Virksomheders Indsats for at skaffe gode og sunde Arbejdssteder med mindst mulig Ulykkesrisiko, Oplysninger, som kan tjene Tillidsmændene paa de forskellige Arbejdspladser til Vejledning, hvis lignende Tilfælde indtræffer, og som maaske kan være en Spore til at gøre, hvad der gøres kan for at undgaa Ulykker eller Erhvervssygdomme.

Fabrikdirektoratet anmoder om, at de i Beretningen indeholdte Oplysninger bringes ud i saa vide Kredse af Befolkningen som muligt, men da det vil være ugørligt i vort Fagblad at aftrykke den omfangsrige Beretning, har vi tænkt os at tilstille Afdelingerne et Eksemplar, og beder Afdelingsbestyrelserne om at foranledige, at disse cirkulerer imellem Tillidsmændene og andre, der maatte have Interesse derfor, til Gavn og Glæde saavel for Medlemmerne som for den Institution, der har faaet til Opgave at overvaage, hvad der kan gøres for at undgaa

Ulykkestilfælde og eventuelt befordre forebyggende Foranstaltninger, hvor Faren er tilstede. Vi henstiller indtrængende, at denne Bog ikke lægges til Side, men at Medlemmerne virkelig gøres bekendt med den, da det er utvivlsomt, at Ulykker i mange Tilfælde kan undgaas, hvis Arbejderens Interesse for sin egen Beskyttelse følges jævnsides med Fabrikdirektoratets Bestræbelser for at undgaa disse.

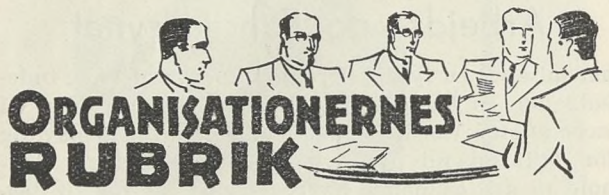

Formere.

»Støberibogen«. Fagbog for Jern- og Metalstøbere foreligger i ny og moderniseret Udgave.

Medlemmer kan ved Bestilling igennem Forbundet købe nævnte Bog for Kr. 7,50 + Forsendelse.

Bogladeprisen er Kr. 10,00.

Helsingør. *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri.* Mæglingsmøde afholdtes den 8. Juli begæret af Forbundet i Anledning af, at det ikke var lykkedes for vore der beskæftigede Medlemmer med Firmaet at opnaa Enighed om Ansættelse af Akkordpriser paa de 6 Grupper Arbejde, hvorom man paa Mæglingsmødet den 22. Maj d. A. var enedes om at benytte en vis Fremgangsmaade, efter hvilken Gennemsnitstiden for det paagældende Arbejdes Udførelse skulde danne Grundlag for Prisansættelse.

Samtidig forelaa der Uenighed om, hvorvidt Bonusordningen i Metalstøberiet fra Firmaets Side var lovlig opsagt.

Paa Mæglingsmødet fastholdt Firmaets Repræsentanter, at de Akkordpriser, de havde tilbudt Formerne paa ovennævnte Arbejde, var i Henhold til den tidligere trufne Aftale. Enighed om Akkordpriser opnaaedes ikke, og begge Parter forbeholdt sig deres Stilling.

Vedrørende Opsigelse af Bonusordningen for Metalstøberiet enedes man om, at den gældende Ordning betragtes som opsagt med 2 Maaneders Varsel fra Mæglingsmødets Dato.

Næstved. Forhandlingsmøde afholdtes den 20. Juli hos Metalstøber *L. P. Petersen.* Der forelaa til Behandling Uenighed om Feriebetaling til et af vore der beskæftigede Medlemmer.

Efter at det var konstateret, at det paagældende Medlem var berettiget til Kr. 62,47, sluttede Sagen med, at Metalstøber Petersen indgik paa at betale dette Beløb.

Smede og Maskinarbejdere.

Festskriftet. Bogbindernes Aktieselskab *„Concordia“*, der har indbundet Festskriftet, har tilstillet Forbundet en Prøveindbinding, der er tænkt at kunne leveres til saadanne Medlemmer, som vil ofre lidt paa at bevare Festskriftet i uskadt Stand. Bindet, der er af Shirting, mørkebrunt med Guldtryk, koster Kr. 1,85, og herudover kommer for Provinsens Vedkommende Tillæg til Porto, som andrager ca. 50 Øre Tur—Retur, men som maaske vil kunne blive noget billigere, hvis den enkelte Afdeling samler Bestillingerne sammen og indsender Festskrifterne til *„Concordia“*, Strandboulevard 94, København Ø. Til Brug for saadanne Forsendelser haves jo de Kasser, i hvilke Festskrifterne er tilsendt Afdelingerne.

Betingelsen for den lave Pris er naturligvis, at Aktieselskabet faar Adgang til at indbinde en Del Eksemplarer paa en Gang, og derfor vil det være formaalstjenligt, at de enkelte Medlemmer underretter deres Afdeling om, hvorvidt de ønsker Festskriftet indbundet, og at Afdelingen derefter hurtigst muligt meddeler Hovedkontoret, hvilket Antal der kan regnes med.

Fristen for dette Tilbud udløber den 1. Oktober 1938.

Indgaaede Overenskomster. Mellem *Fredericia Kommune* og Fredericia Afdeling er der indgaaet Overenskomst angaaende Løn- og Arbejdsforhold for de ved Fredericia kommunale Elektricitetsværk beskæftigede Maskinarbejdere, der ikke har fast Ansættelse.

Ligeledes er der mellem *Randers Kommune* og vor derværende Afdeling indgaaet Overenskomst for de ikke fast ansatte Smede og Maskinarbejdere ved Kommunens Gas- og Elektricitetsværker.

Københavns Afdeling 2 har den 24. Juni indgaaet Overenskomst med *V. Clemmensens Eftflg.*, Vestergade 4. Firmaet har forpligtet sig til ved alt Smede- og Maskinarbejde kun at beskæftige Medlemmer af Forbundet og iøvrigt gælder samme Bestemmelser som for de organiserede Arbejdsgivere.

Mæglingsmøder. Den 12. April mægledes hos *A/S Dronningborg Maskinfabrik*, Randers, paa Krav om 10 pCt.'s Tillæg til Timefortjenester for Drejere og Værktøjsmagere, og at det gældende Akkordafsavnstillæg af 9 Øre pr. Time udover 16 forhøjes til 15 Øre, omfattende alle Timer. Sagen henvistes til lokal Forhandling og kan nu betragtes som afsluttet, idet Prislisten er opsagt, og saafremt der ikke kan opnaas Enighed om nye Priser, maa dette blive en ny Sag.

Hos *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen, mægledes den 23. April paa Strid om Løntillæget pr. 1. Marts 1938 til Arbejderne i Klejnsmedien og Rørsmedien. Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling og kan nu betragtes som afsluttet.

Den 18. Juni afholdtes Mægling hos *Chr. Johansen*, Aarhus, hvor der var Strid om Tillæg til Akkordprisen for Etagearbejdet, hvor Mesteren selv havde udført Arbejdet i Kedelrum og Kælder. Mesteren indgik paa at betale Montørerne Kr. 75,00 til fuld Afgørelse.

Den 27. Juni mægledes paa *Odense Staalskibsværft* i Anledning af 1) Strid om, hvorvidt et Arbejde skal betales som Skifteholdsarbejde eller som „forskudt Arbejdstid“, og 2) Strid om Betalingen for Boring af Gelændersøjler. Med Hensyn til det første Spørgsmaal var der Enighed om, at Arbejdet aflønnes efter Regler for „forskudt Arbejdstid“, og angaaende Boringen af Gelændersøjlerne enedes man om en Ordning, der er gældende for Nybygningerne 71 og 72, saaledes at der eventuelt kan optages en Forhandling om Betalingen for senere Nybygninger.

Paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne hos *F. W. Doberck & Søns Eftflg.*, København, mægledes den 29. Juni. Firmaet indgik paa at give 2 Mand hver 5 Øre samt saavidt muligt at give Arbejdet i Akkord.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
25084	Berthelsen, Vald. Poulsen..	København	1. 4.09	Kbhvn. Afd.	30. 5.28	Kbhvn. Afd. 4	23. 4.38
31060	Christensen, Carl Harry	—	29. 4.12	„ „	4.11.36	„ „ 2	25.12.37
26470	— Lauritz Andreas	Højelse	8. 4.92	„ „ 1	17. 6.18	„ „ 12	26. 3.38
12218	Eisenhardt, Axel	Vejgaard	13.10.15	Aalborg	6. 5.35	„ „ 12	2. 4.38
54310	Engstrøm, Anker Victor ..	København	13. 6.15	Helsingør	19. 7.37	Helsingør	16. 4.38
55356	Gress, Egon Leonhard.	—	11.12.12	Rønne	2. 5.33	Anvisningskt.	8. 8.36
29987	Jørgensen, Hans Birkmann	Gammerød	29. 8.09	Roskilde	9. 9.35	Roskilde	18.12.37
16320	Iversen, Laurits Johs. Chr.	København	11. 4.04	Kbhvn. Afd.	22. 8.27	Kbhvn. Afd. 5	16. 4.38
27960	Jacobsen, Niels Sigurd...	Ørsted	6. 4 07	Nr. Aaby	24.11.33	Roskilde	19. 3.38
23787	Larsen, Erhard Edv. ...	Holbæk	13.12.15	Kbhvn. Afd.	8. 3.36	Kbhvn. Afd. 14	9. 4.38
8721	— Ernst Henry ...	København	4. 4.00	„ „	9. 4.20	„ „ 5	9. 4.38
23147	— Hans Heinrich .	Viborg	14. 2.94	„ „ 1	1. 4.16	„ „ 11	2. 4.38
25170	— Henry Andreas.	København	28.10.08	„ „	25. 6.28	„ „ 9	16. 4.38
22731	Langhoff, Hans Christian.	Aarhus	21. 6.96	Aarhus	7. 9.36	Aarhus	25. 9.37
14931	Olsen, Frank	København	28. 9.15	Kbhvn. Afd.	15. 4.37	Kbhvn. Afd. 10	15. 1.38
21640	Petersen, Erik Lomholt ..	Fredericia	15.11.91	Fredericia	25. 8.11	Fredericia	30. 4.38
20157	— Ingolf A. Aksel.	København	30. 8.16	Kbhvn. Afd.	5.11.35	Kbhvn. Afd. 17	23. 4.38
22758	Rasmussen, Hans Chr. Bagge	Koldby	1.10.15	Aarhus	9. 8.37	Aarhus	9.10.37
29128	Schultz, Herluf	Haslev	15. 9.06	Herning	18. 9.26	Kbhvn. Afd. 12	2 4.38
26898	Ulrich, Gunnar Gustav.	Storehedinge	29.12.95	Roskilde	11. 5.17	„ „ 6	9. 4.38
12364	Zeh, Erik Richard...	København	30. 8.14	Kbhvn. Afd.	13.12.37	„ „ 11	16. 4.38
	Specialarbejderforbundet.						
48297	Rasmussen, Poul E. Ejby ..	Sandby	20. 2.15	D. Arbm. Forb.	1.10.33	Nakskov	9. 4.38
48065	Skotte, Bernhard	Birket	30. 9.74	„ „	1.11.21	„	11.12.37

Hos Firmaet *M. Olesen,* Lemvig, mægledes den 30. Juni i Anledning af Klage over, at Firmaet ikke overholdt en lokal Overenskomst. Det oplystes, at Firmaet i alt Fald fra 20. Maj havde haft Spørgsmaalene i Orden, og man enedes om, at Særoverenskomsten anses for udløbet fra Mæglingsmødets Dato.

Paa Klage over, at *Sukkerfabrikken i Nykøbing F.* havde sat en Arbejdsmand til at svejse Kedelrør sammen, mægledes den 1. Juli. Firmaet gentog et tidligere givet Tilsagn om, at det forestaaende store Parti af Rørsvejsninger skulde blive udført af Forbundets Medlemmer, og Klagen blev derefter taget tilbage.

Den 1. Juli afholdtes Mægling hos *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri,* foranlediget af Strid om Betalingen for Spantesamlingen til Nybygning Nr. 253. Værftet indgik paa at forhøje den tilbudte Pris med ialt 285 Kr., og hermed sluttedes Sagen.

Den 5. Juli mægledes hos *Nordisk Elektricitets Selskab,* København, paa Krav om Forhøjelse af de Tillæg, der gives for Arbejde ved Automatbænkene. Man enedes om, at Interesseakkorderne skulde være uforandrede, men at 1 Mands Løn forhøjedes fra 140 til 145 Øre.

Foranlediget af en Klage fra Sammenslutningen over, at Afdelingen i Silkeborg forhindrede *Silkeborg Maskinfabrik* i Ansættelse af en Mester paa Kontrakt, afholdtes Mægling den 7. Juli. Da Firmaet garanterede, at vedkommende Mester til enhver Tid skulde blive saaledes stillet, at hans væsentligste Arbejde var at lede og fordele Arbejdet, og at han i Overtid ikke udfører Arbejde, der normalt udføres af Smede og Maskinarbejdere, indgik Forbundet paa at stille ham frit med Hensyn til Udmeldelse, men forbeholdt sig at rejse Paatale, saafremt Aftalen ikke blev overholdt.

Hos *Vald. Christensen* i Haderslev er der afholdt Mægling den 12. Juli paa Klage over, at Firmaet havde tilbageholdt Kr. 35,36. Firmaet indgik paa at betale Kr. 25,00 til fuld Afgørelse af Sagen.

Timandsmøde. Nedennævnte Sager har været til Behandling paa et Timandsmøde den 28. Juni:

1) Strid hos *A/S Peder Nielsen,* Brønderslev, om Regulering af Akkorderne. Man enedes om en Ordning, der traadte i Kraft fra og med den Lønningsuge, hvori 1. Juli indgik.

2) Krav overfor *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen, om et Tillæg af 50 pCt. for Arbejde i Spisetiden. Enighed opnaaedes ikke.

3) Strid hos *K. A. Rhode,* Odense, om Timelønstillægget for en Rørlægger. Firmaet indgik paa indtil 1. August at betale den paagældende Montør som forud for 1. Marts + 5 pCt.

4) Krav overfor *A/S Nakskov Skibsværft* om Lønforhøjelse til 9 Mand, beskæftiget paa Afslagningsloftet. Af Diskussionen om Sagen fremgik det, at Værftet stadig havde givet Tillæg til de paa Afslagningsloftet beskæftigede Folk og var indforstaaet med at

behandle disse Folks Lønninger som hidtil, og hermed sluttedes Sagen.

5) Lønkrav overfor *Vald. Birn*, Holstebro. Firmaet indgik paa at fordele 20 Øre til 5 Mand.

Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen. Den 19. Juli behandledes en Klage fra Sammenslutningen over en uvarslet Arbejdsstandsning hos *A/S Chr. Nielsens Efterflg.*, Horsens. Sagen sluttedes med, at de i Strejken deltagende Maskinarbejdere betaler 200 Kr. til Firmaet.

Kendelser i faglig Voldgiftsret. Efter at Byretsdommer *Jørgen Jensen* den 25. April havde afsagt Kendelse om, at Arbejde, udført paa *Odense Staalskibsværft* af 2 Svejsere i 3 Dage fra Kl. 23 til 7.30 og fra Kl. 14.30 til 23 den 4. Dag, skulde betales som „forskudt Arbejdstid", var der opstaaet Strid om, hvorledes Betalingen skulde være, og Byretsdommeren har herom afsagt ny Kendelse den 24. Juni, gaaende ud paa, at Arbejdet fra Kl. 23 til Kl. 7.30 skal betales med 100 pCt. Tillæg til Kl. 6 og 50 pCt. Tillæg fra Kl. 6.

Direktør *Poul Sørensen* har den 4. Juli afsagt Kendelse i forskellige Rørsager:

1) Strid hos Firmaet *Olaf Peitzsch*, Odense, om Betaling for a) Faststøbning af Vaskebæringer og b) midlertidig Stopning af Gulvafløb af Hensyn til Bygningsarbejdet.

Med Hensyn til a) siger Kendelsen, at „det Tillæg paa 141 Øre, der ydes, hvor Vasken forlanges anbragt paa Bæringer (Knægte, Rammer og Profiljern), indbefatter Faststøbningen af Vaskebæringer af bøjet Rør som de her i Sagen omtvistede."

Angaaende b) gaar Kendelsen ud paa, at hvor Afpropning af færdig anbragte Gulvafløb paalægges Montøren, tilkommer der denne særskilt Betaling derfor.

2) Strid hos *A/S Lange & Co.*, Svendborg, om Betaling for en opretstaaende Varmtvandsbeholder med Varmeslange i Bunden. Kendelsen gaar ud paa, at Opstilling og Anbringelse paa Plads af den omtvistede, svære Beholder bliver at betale som for en Varmtvandsbeholder med indbygget Forvarmer.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 33471	Frandsen,	Villy Arthur	(Kbhvn. Afd.)
- 36160	Hansen,	Fritz Hartvig	(—)
- 36203	Jakobsen,	Arne Emil Chr.	(—)
- 1315	Jørgensen,	Kaj Floretti	(—)
- 30178	Larsen,	Erik Harald	(—)
Nr. 38447	Christensen,	Kurt Helge	(Aarhus Afd.)
- 20716	Nielsen,	Knud Christoffer	(Odense Afd.)
- 55891	Bay,	Carl Johannes	(Rudkøbing Afd.)
- 34036	Jensen,	Kresten Ernst	(Silkeborg Afd.)

Medlemmerne Nr. 15066, Asger Evald Kjær og Nr. 21551, Carl Lindegaard Petersen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 52362	Blandfort,	Fridolf Vilhelm Theodor.
- 26229	Elmquist,	Stefan Iver Gudmund.
- 30506	Hansen,	Vagn Viggo.
- 39867	Nielsen,	Frode Robert.
- 39537	Petersen,	Albert Johannes.
- 25887	—	Svend Gordon.
- 7990	Raven,	Valdemar.
- 20245	Winther,	Jørgen Chr. Richardt.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 23438	Andersen,	Arne Arndt	19. 3.38
- 20368	—	Einer Axel	16.11.35
- 54160	Asmussen,	Aksel Salmi	10. 7.37
- 52362	Blandfort,	Fridolf Vilh. Thedor	26. 3.38
- 7303	Christensen.	Holger	26. 3.38
- 50510	Caspersen,	Tage Vill. Johansen	23. 7.32
- 21025	Christiansen,	Jørgen Peter Michael	26 3.38
- 26229	Elmquist,	Stefan Iver Gudmund	26. 3 38
- 52439	Frandsen,	Villy Sønnike	26. 2.38
- 4997	Friis,	Ernst Emil	26. 3.38
- 10227	Hansen,	Henry Erhardt	5. 8.33
- 15359	—	Svend Aage	29. 1.38
- 30506	—	Vagn Viggo	26. 3.38
- 8292	Hermann,	Helfred	3. 2.23
- 16414	Jensen,	Orla Reinholdt	26. 3.38
- 1260	Jørgensen,	Albert Leopold	26. 3.38
- 52593	Madsen,	Eiler Jens	14. 3.36
- 24799	Mortensen,	Jens Boris	25. 4.36
- 39867	Nielsen,	Frode Robert	26. 3.38
- 26414	—	Sven Carl Oluf	19. 1.29
- 39537	Petersen,	Albert Johannes	26. 3.38
- 1558	—	Edvard Knud	19. 3.38
- 23961	—	Frode	16.12.22
- 15044	—	Gunnar Carlo	11. 9.37
- 36744	—	Holger Georg	26. 3.38
- 20956	—	Richardt Jochim	26. 3 38
- 25887	—	Svend Gordon	26. 3.38
- 54024	Rasmussen,	Carl Evald	3. 3.34
- 7990	Raven,	Valdemar	26. 3.38
- 12496	Sandberg,	Knud Erik	26. 3.38
- 30921	Seehusen,	Ove Peter	26. 3.38
- 29065	Terp,	Poul Kirstein	4. 1.36
- 52416	Tommerup,	Heinrich	5. 2 38
- 52559	Thulstrup,	Walther Severin	26. 2.38
- 20245	Winther,	Jørgen Chr. Richardt.	26. 3.38

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 11 SEPTEMBER 1938 24. Aarg.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds Jubilæumskongres.

Den i August afholdte Kongres var i sine Beslutninger en af de Kongresser, hvor Kontakten mellem Ledelsen og de Delegerede var noget nær fuldkommen. Aarsagerne hertil var naturligvis flere, og først og fremmest den Omstændighed, at der har været nogle Aar i Sammenhæng, hvor Beskæftigelsen har været relativ god, og hvor det paa Grund heraf har været muligt at faa Lønnen til at følge med de stigende Priser. Dette burde naturligvis altid være Tilfældet, men i Perioder med faldende Beskæftigelse kan det være vanskeligt at faa Lønnen til at følge en eventuel Prisstigning paa de Varer, der hører til Arbejdernes Livsfornødenheder. I de sidst forløbne Aar har den stedse stigende Travlhed i Rustningsindustrien dog bevirket, at der ikke har været den samme Konkurrence om Jernindustriens Produkter i Almindelighed, og at det har været muligt for Jernindustrien at erhverve sig Ordrer til lønnende Priser, derom vidner de Udbytter, som en hel Række Virksomheder har afkastet. Det er derfor ogsaa kun naturligt, at der i saadanne Tider udbetales en anstændig Løn, og navnlig naar den forholdsvise Travlhed falder sammen med stigende Priser, hvad der jo forøvrigt næsten altid er Tilfældet.

Man kunde dog være forberedt paa, at en vis kunstig skabt Underhaandsagitation, baseret paa visse Paastande om, at Centralorganisationen ved de i indeværende Aar afsluttede Overenskomstforhandlinger ikke havde taget tilbørligt Hensyn til de andre Fag, kunde have afstedkommet Dønninger ogsaa paa Kongressen, og enkelte Afdelinger, der ikke har Lejlighed til daglig at følge Hovedledelsens Arbejde paa nært Hold, havde ogsaa givet Udtryk herfor i Forslag i denne Retning. Men der forelaa ogsaa for Kongressen Forslag, der gik den stik modsatte Vej, nemlig hævdede, at Smedeforbundets Overenskomstforhold maatte være baseret paa Afgørelser i Smedeforbundet alene uden Hensyn til andre Fag, og i denne Forbindelse forelaa ogsaa Forslag, gaaende ud paa, at Hovedledelsen skulde søge Forligsmandsloven ændret, forsaavidt angik de Paragrafer, der indeholder Bestemmelser vedrørende Fællesafstemningerne. Ingen af disse yderliggaaende Standpunkter vandt Gehør hos Kongressen. Paa dette Omraade vedtoges, hvad der

sikkert ogsaa er det eneste rigtige, at Smedeforbundet i Forbindelse med Centralorganisationen under alle Forhold bør forhandle og optræde i Fællesskab med den øvrige Arbejderklasse, men saaledes, at Smedeforbundet paa de Overenskomstomraader, der vedrører vort Fag, bør have den overvejende Indflydelse.

For at simplificere Kongressens Arbejde havde Hovedbestyrelsen stillet en Række Resolutioner, der dækkede de fleste af de fra Afdelingerne indkomne Forslag, af hvilke en Del, uden just at være enslydende, vedrørte samme Spørgsmaal. Det viste sig da ogsaa, at de Delegerede i nok saa høj Grad, som det kunde formodes, alligevel følger de Linier, som Hovedledelsen arbejder efter, og Bedømmelsen af Hovedledelsens Arbejde i den forløbne Kongresperiode gav sig Udslag i, at Formandens Beretning godkendtes med alle Stemmer imod een.

Det var nu heller ikke nogen let Opgave for dem, der havde Lyst til at kritisere Hovedledelsens Arbejde, at finde et Grundlag herfor, thi den har i den forløbne Periode fulgt de Linier, der var afstukne ved Kongressen i 1935, og ogsaa i det væsentligste gennemført de Opgaver, der var paalagt den.

Som Grundlag for det fremtidige Arbejde vedtoges de nævnte Resolutioner, i hvilke det paalægges Hovedledelsen at have Opmærksomheden henvendt paa Minimallønninger og Mindstebetalinger, saaledes at disse til enhver Tid staar i et rimeligt Forhold til Fagets Lønninger iøvrigt.

Endvidere krævedes det af Hovedledelsen, at den søger Tillidsmændene værnet imod Tilbøjeligheden hos enkelte Firmaer til Opsigelse af Tillidsmanden. Det vedtoges ligeledes at paalægge Hovedbestyrelsen i Forbindelse med De samvirkende Fagforbund at overvaage, at saavel Loven om Forbud mod Overarbejde som Lærlingeloven overholdes, idet det hævdedes fra forskellig Side, at en Del Arbejdsgivere havde Tilbøjelighed til, hvor det var muligt, at sidde disse Love overhørig.

Et Spørgsmaal, der optog en Del af Kongressens Tid, var Spørgsmaalet om, hvorvidt Godkendelse af Rørprislisten skulde foregaa ved Urafstemning eller skulde overlades Hovedbestyrelsen. Et saadant Forslag strejfede Grænsen af, hvad det er muligt at gennemføre, bl. a. fordi en stor Del Medlemmer ikke har fast Beskæftigelse som Rørlæggere, men kun momentvis beskæftiges ved saadant Arbejde, naar det ikke er muligt at faa noget andet Steds. Her dukker jo den praktiske Vanskelighed op: Hvem har Stemmeret ved en saadan Afstemning, thi det maa formentlig staa enhver klart, at det vilde være urimeligt, om alle Smedeforbundets 37.000 Medlemmer skulde stemme om en Priskurant, der omfatter to til halvtredie Tusinde af Forbundets Medlemmer. Men forøvrigt kunde det samme Synspunkt gøres gældende overfor en Række andre Priser, som f. Eks. paa Skibsværfterne, hvor der til Tider, endda paa et enkelt Værft, beskæftiges et Antal af vort Forbunds Medlemmer, der er lige saa stort som det Antal, der beskæftiges ved Rørarbejde.

Men endelig kommer hertil den Realitet, at de fleste i Rørprislisten indeholdte Priser slet ikke bliver til ved Fornyelsen af Prislisten, men derimod skabes ved Forhandling i Rørudvalget, efterhaanden som det herhenhørende Arbejde ændres, eller hvis nye Metoder bruges, og det vilde dog formentlig næppe være tilsigtet, at hele Urafstemningsapparatet skulde sættes i Bevægelse, fordi Hovedledelsen en skønne Dag enedes med Modparten om saadanne Ændringer, der dog er saa betydelige, at de i visse Tilfælde har ændret Rørprislistens Karakter. Kongressen vedtog da ogsaa, at en Rørprisliste eller Supplement til denne, der anbefales af Rørudvalget, kan godkendes eller forkastes af Hovedbestyrelsen.

Endvidere paalagdes det Hovedbestyrelsen at gøre, hvad der var muligt, for at opnaa en tilfredsstillende Ordning vedrørende Løn til Lærlingene, og endelig paalagde Kongressen Forbundets Repræsentanter i det Udvalg, der nedsattes paa De samvirkende Fagforbunds ekstraordinære Generalforsamling, at medvirke til en fælles og ensartet Afgørelse i Overenskomstsituationer.

De af den nuværende Regering gennemførte Lo-

ve, Lærlingeloven, Loven om Forbud mod Overarbejde og Ferieloven, udtalte Kongressen sin udelte Tilfredshed med og gav Udtryk herfor i Vedtagelsen af en Resolution med Tak til Regering og Rigsdag for dette Lovgivningsarbejde.

Det er en Selvfølge, at Kongressens Arrangement var præget af det samtidige 50 Aars Jubilæum. Kongressen afholdtes i Koncertpalæet, idet Pladsen i vore Forsamlingsbygninger var for lille til den efterhaanden store Forsamling, vore Kongresser udgør, denne Gang 272 Delegerede, og med Hovedbestyrelse og Gæster opimod 350 Personer, der ved det efterfølgende Delegeretmøde i Arbejdsløshedskassen yderligere udvidedes med ca. 50 Deltagere.

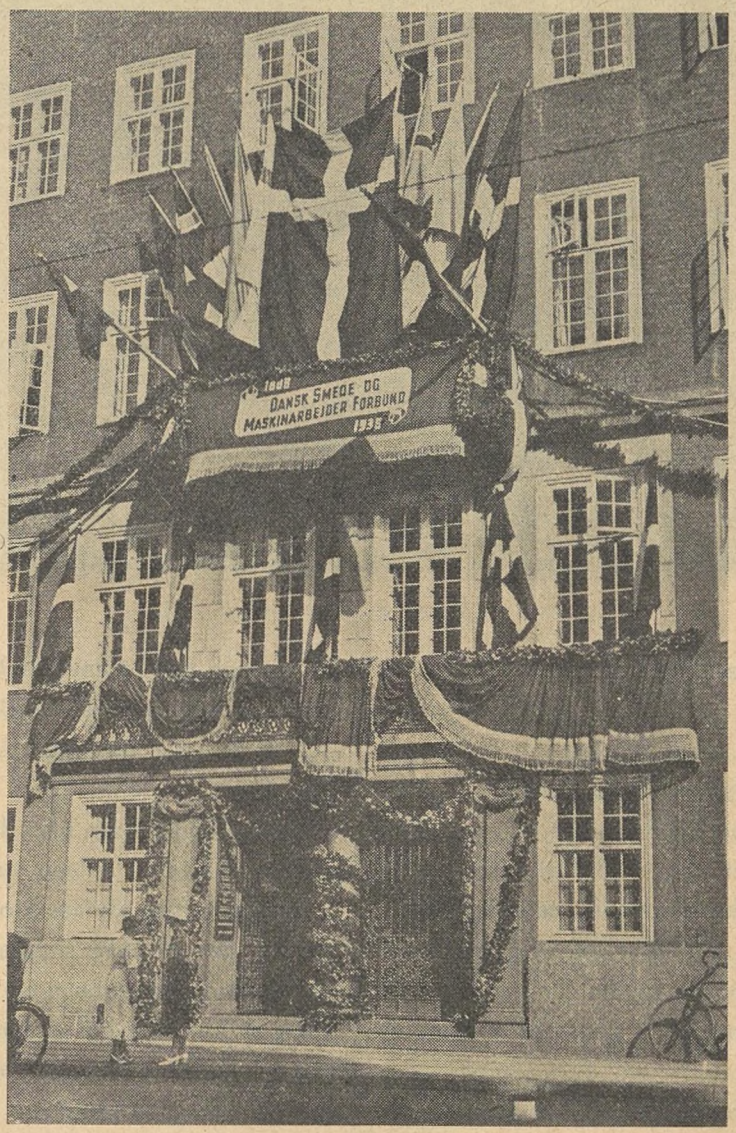

Hovedindgangen til Centralorganisationens Hus, Gl. Kongevej 6.

Foruden den sædvanlige faglige Repræsentation, Repræsentationen for vore udenlandske Broderorganisationer, Internationalt Metalarbejderforbund, Forbundene indenfor Centralorganisationen, beslægtede Organisationer og naturligvis De samvirkende Fagforbund — de sidste repræsenteret ved Formanden, Chr. Jensen, og Hovedkassereren, Hans Jacobsen — var Arbejdernes Erhvervsraad repræsenteret ved Borgmester P. Christensen, Helsingør, ligesom mangeaarigt Hovedbestyrelsesmedlem, Borgmester J. V. Werner, Odense, var til Stede som Gæst. Københavns Kommune havde ved denne Jubilæumskongres ladet sig repræsentere ved Overborgmester Viggo Christensen, Formanden for Borgerrepræsentationen, Karmark Rønsted, og vor Kollega Borgmester Sigv. Munk, og endelig var Regeringen repræsenteret ved Statsminister Th. Stauning, vor tidligere Formand, Handelsminister Johannes Kjærbøl, og vor „Kartelfælle" Socialminister Ludvig Christensen.

Den pompøse Aabningshøjtidelighed i den festlig udsmykkede Kongressal, indledet med Sange af Smedekoret i Forbindelse med Orkesterkoncert, Statsministerens Overbringelse af Regeringens Hilsen, idet han pegede paa det intime Samarbejde, der altid havde hersket mellem det socialdemokratiske Parti og Smedeforbundet, og som han haabede vilde fortsættes, de hjertelige Hilsener fra de mange Gæster, der yderligere ledsagedes af prægtige Jubilæumsgaver fra de svenske og norske Forbund, De samvirkende Fagforbund og fra Forbundene indenfor Kartellet — alt

Udsnit af Kongressen.

dette bidrog til at gøre Kongressen i 1938 til noget for sig.

Paa Kongressens 2. Dag, Søndag den 14. August, foretog samtlige Delegerede og Gæster — i det Omfang det var muligt med Damer — en Udflugt til „Sommariva" i Helsingør i 23 Turistbiler, og det var et flot Syn at se den store Bilcortege ad Strandvejen. Udflugten var efter alles Mening yderst vellykket, saaledes at ogsaa denne Del af Arrangementet bidrog til at fremkalde den rette Jubilæumsstemning.

Saavel Valget af Funktionærer som Hovedbestyrelse var i det væsentligste Genvalg med et Par Forskydninger, bl. a. paa Grund af Overgang til anden Livsstilling. I Anledning af det, navnlig med Lærlingespørgsmaalet, stærkt voksende Arbejde vedtog Kongressen at vælge en ny Sekretær. Hertil valgtes Formanden for Københavns Afdeling 4, V. Jeppesen.

Selve Kongressen sluttede Torsdag den 18. August under samme festlige Former, som den aabnedes, og vi tror at turde sige i Bevidstheden hos Deltagerne om at have lagt en forsvarlig Arbejdsplan for den kommende Tid og med baade Vilje og Evne til hver paa sin Plads at føre den ud i Livet.

Under Kongressen blev der optaget en Film, der vil kunne faas til Udlaan i Afdelingerne, naar Anmodning herom tilstilles Hovedkontoret i god Tid. Filmen, der vil blive suppleret med en Optagelse af Festerne i København og Aarhus, vil vare ½ – ¾ Time at fremføre og vil formentlig kunne gaa ind i et Aftenunderholdningsprogram hos vore Afdelinger i Løbet af Vinteren.

50 Aars Jubilæet.

I Forbindelse med Kongressen fejrede Forbundet sit 50 Aars Jubilæum. Forinden var i Henhold til derom tagen Beslutning til alle Medlemmer udsendt en Fortsættelse af Festskriftet fra Forbundets 25 Aars Jubilæum, og til Afdelingerne var udsendt en Lønstatistik, gaaende tilbage til 1898, altsaa i den Tid, Forbundet i det hele taget har ført en Statistik, og denne viser saavel Ændringerne i Arbejdstiden i

Gratulanter paa Hovedkontoret den 20. August.

de 40 Aar som Ændringerne i Lønningerne, nominelt og reelt. Festskriftet og Statistikken indeholder indenfor den Plads, som har været til Raadighed, naar det skulde være nogenlunde overskueligt, Forbundets Historie paa alle Omraader for de forløbne 50 Aar, saaledes at Forbundets Tillidsmænd har det bedst mulige Grundlag for i kommende Tider at fortsætte.

Foruden Festskriftet havde Forbundet i Anledning af Jubilæet ladet forfærdige et Emblem, der ligeledes uddeltes i et Antal, saa hvert Medlem kunde faa et, samt en smuk Porcelænsplatte, forarbejdet af den kongelige Porcelænsfabrik, som er tilstillet alle Afdelinger til Ophængning paa Afdelingernes Kontorer til Erindring for den kommende Slægt om Jubilæums-Aaret.

Forbundets Veteraner, det vil sige de Medlemmer, der har været Medlemmer under hele Forbundets Bestaaen, fik ved Festligheden overrakt et Gavebrev, indeholdende Forbundets Tak og en Pengegave paa 300 Kr.

Til alle Arbejdsløse, som havde været kontrolleret i 6 Dage i den forløbne Del af August, udbetaltes en ekstra Understøttelse, henholdsvis 30 og 20 Kr. til gifte og ugifte, ligesom der til kontingentfrie Medlemmer, der var over 60 Aar og havde 20 Aars Medlemsskab, ydedes et Beløb af 25 Kr.

Jubilæumsfesterne den 20. August.

At dømme efter Deltagelsen i Festerne maa Arrangementet have faldet i Medlemmernes Smag, thi en Tilslutning, som den der her var, maa anses for enestaaende for en over hele Landet spredt Organisations Vedkommende. I samtlige Afdelinger mødte Medlemmerne med Damer op i et Antal, der nærmede sig det fuldtallige, og i adskillige Byer maatte man tage flere Forsamlingslokaler i Brug for at skaffe Plads. Men ogsaa der, hvor Festens Vellykkethed var afhængig af højere Magter, fordi man paa Grund af Medlemstallets Størrelse var udelukket fra at samles i Lokaler, havde man Heldet med sig. Vejrguderne, der hele Ugen forud havde øst Vand ud over Landet, indstillede Virksomheden, medens Festen stod paa, og selvom de

ikke kunde dy sig for at give en Skylle om Søndagen, da Københavnerne havde deres 2. Dags Fest for dem, der var hindret om Lørdagen, lykkedes det ikke at neddæmpe Feststemningen.

Festernes Midtpunkt var naturligvis Radioudsendelsen; det var den, der skulde gøre de mange Fester til en Enhed, og det er efter de indløbne Meddelelser i fuldt Maal lykkedes. Saavel Hilsningstalerne fra Forbundets Formand, Internationalt Metalarbejderforbunds Sekretær, Konrad Ilg, og Statsminister Stauning gik klart igennem. Det samme gjaldt den smukke stemningsfulde Prolog af Johannes V. Jensen og de kongelige Kunstneres, Frede Andersens, Rasmus Christiansens, Chr. Frederiksens, Henrik Malbergs og Svend Methlings Præstationer. Da Radioen som sidste Afsnit i Udsendelsen sendte Fællessangen under Medvirkning af Smedekoret ud over Landet, og alle Smede med Paarørende paa en Gang tolkede Forbundets Jubilæum, var Festens Karakter som samlet Forbundsfest en uomstødelig Kendsgerning. Vi finder Anledning til her at rette en Tak til Radioledelsen for dens Imødekommenhed med Hensyn til Transmissionen og for den ydede Assistance ved denne.

Fra samtlige Afdelinger lyder Meldinger om en vellykket Fest, hvor Radioudsendelsen er gaaet godt igennem, og hvor Festdeltagerne har holdt ud til langt hen i de smaa Timer. Efter indhentede Oplysninger har saa godt som alle Forbundets Medlemmer deltaget i Festerne, idet der ialt har deltaget ca. 60.000 Personer i Afdelingsfesterne. En Undtagelse dannede Rudkøbing Afdeling, hvor Festen paa Grund af Mund- og Klovsyge maatte udsættes. Den fandt imidlertid Sted den 10. September.

I Forbundets Hovedkvarter begyndte Jubilæumsdagen med, at der nedlagdes Kranse paa vore 2 afdøde Formænd, Vald. Olsens og J. A. Hansens Grave, og samtidig fandt med Roskilde Afdelings Bistand en tilsvarende Æresbevisning Sted ved H. P. Hansens Grav paa Kamstrup Kirkegaard.

Kl. 10 begyndte Gratulanterne at indfinde sig, og i de følgende 2 Timer fyldtes Forbundets Mødesal efterhaanden af specielle Gaver, Blomsterkurve og andre Lykønskninger, saaledes at de tilstødende Lokaler maatte tages i Brug.

Vi har takket for enhver Opmærksomhed, og vi takker endnu engang i den glade Bevidsthed, at Smedeforbundet gennem Tiderne har skaffet sig en Anerkendelse, der svarer til den Opmærksomhed, der er vist det ved denne Lejlighed.

Om Aftenen ved Radioudsendelsen var Forbundets Gæster fra Kongressen, nu suppleret med et forøget Antal skandinaviske Jubilæumsgæster, indbudt til at overvære Københavnernes Jubilæumsfest paa „Bellahøj", og om Søndagen tog Hovedbestyrelsen ved en Sammenkomst Afsked med Gæsterne.

Metalarbejdernes Arbejdsløshedskasses Delegeretmøde.

Fredag den 19. August afholdtes det ordinære Delegeretmøde i Arbejdsløshedskassen, og i Overensstemmelse med Praksis gennem en længere Aarrække afholdtes Delegeretmødet i Fortsættelse af Smedeforbundets Kongres. Udover Smede og Maskinarbejdernes Kongresdelegerede, der var Repræsentanter paa Delegeretmødet for denne Branche, deltog Formerne, Sliberne og Specialarbejderne med ialt ca. 60 Repræsentanter, dels Delegerede og dels Hovedbestyrelses- og Repræsentantskabsmedlemmer.

Dagsordenens væsentligste Punkter var Beretning, Regnskaber og indkomne Forslag.

Beretningen, der foruden Kassens egentlige Virksomhed omfattede det ordinære og ekstraordinære Lovgivningsarbejde vedrørende Arbejdsløshedsforsikringen, blev efter en kort Debat angaaende en enkelt af de ekstraordinære Love enstemmigt godkendt. En under Forhandlingerne stillet Resolution vedrørende Tilbagebetaling af ydet Socialhjælp henvistes til Lovudvalget.

Kassens Regnskaber, som derefter forelagdes, viste, at saavel Arbejdsløshedskassen som Fortsættelseskassen nu var saaledes konsolideret, at man nogenlunde velrustet vilde kunne imødegaa en kommende Arbejdsløshedskrise. Regnskaberne godkendtes enstemmigt uden Debat.

Vedrørende Forslag til Ændring af Vedtægterne var Forholdet saaledes, at Arbejdsdirektoratet ikke havde kunnet tiltræde de af Afdelingerne stillede Ændringer, fordi de enten var stridende imod Arbejdsløshedsloven eller imod Mønstervedtægten. Det samme var Tilfældet med Hensyn til de under særlige Forslag rejste Spørgsmaal, hvorfor Lovudvalget maatte fraraade Vedtagelse, men der var dog vedrørende den nugældende 3 Ugers Begrænsning for midlertidigt Arbejde Enighed om at henlede Regeringens Opmærksomhed paa Ønskeligheden af en Udvidelse til 5 Uger. Forslaget om at henstille til Regering og Rigsdag at ændre Socialloven, saaledes at modtaget Laan fra Socialkontorerne (Kommunehjælp) ikke skulde tilbagebetales af Laantagere, der kun oppebærer en indenfor Faget gældende Løn, blev efter nogen Debat vedtaget.

Til Formand og Hovedkasserer genvalgtes P. Andersen og A. Johansen, og efter Indstilling fra de 4 Branchegrupper valgtes derefter den øvrige Hovedbestyrelse, Repræsentantskabet og Repræsentanter til Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde.

Fascismen og Demokratiet.

Den udenrigspolitiske Situation i Europa er stadigvæk spændt. For den internationale Arbejderbevægelse er den udenrigspolitiske Udvikling af stor Betydning. Kampen mellem Fascismen og Demokratiet, mellem Krig og Fred, mellem Muligheden for en social Udvikling og Visheden om social Undertrykkelse rammer umiddelbart Arbejdernes Livssfære. Skulde det lykkes Fascismen at udvide sin Magtstilling i Centraleuropa og trænge ind i de vesteuropæiske og nordiske Demokratier, saa vilde det praktisk komme til at betyde, at den arbejdende Klasses Livs- og Lønniveau vil blive sænket til de tyske og italienske Arbejderes Livsforhold.

Saaledes bliver den Kamp, der i Dag udkæmpes mellem de fascistiske og demokratiske Magter, paa samme Tid en Kamp om Produktionens Organisation (Krigsøkonomi eller Normalproduktion), om Fordelingen af Produktionens Udbytte og ikke mindst om det *sociale Livsniveau*. Derfor er det kun en Selvfølge, at Arbejderbevægelsen og særlig Arbejderbevægelsens internationale Organisationer søger at fremme og støtte de demokratiske Staters magtpolitiske Position.

Aaret 1938 vil blive et af de mest betydningsfulde Aar i Europas Historie. Ganske vist har dette Aar bragt Indlemmelsen af Østrig i det stortyske Rige, men Aaret bragte ogsaa forskellige Nederlag for Fascismen. Det kan ikke nægtes, at den *tyske* Oprustning nu har naaet sit Kulminationspunkt, fordi det tyske, økonomiske Apparat allerede knager i sine Sammenføjninger. Den paniske Stemning paa *Berlins* Børs, den økonomiske Desorganisation i Forbindelse med de storslaaede Manøvrer viser tydeligere end alt andet den virkelige Situation. Manglen paa Arbejdskraft i Tyskland, foraarsaget af Hærens og Oprustningens Menneskebehov, viser Logikken i de økonomiske Forhold. Det drejer sig i Tyskland ikke om en beskæftigelsespolitisk Løsning, som visse borgerlige Blade herhjemme ynder at indbilde deres Læsere, men i Virkeligheden om en Virkning af den overdrevne Selvforsyningspolitik. Naar man er naaet til at erstatte Benzin, Gummi og andre Raastoffer med Kunstprodukter, saa kommer det automatisk til at knibe med en ligesaa vigtig Raavare: med *Arbejdskraften*. Og denne Mangel kan blive skæbnesvanger under en Krig, hvor Mennesket er det væsentligste „Materiale". *Italiens* Position er ikke stærkere — tværtimod — dette fattige Land fører nu to Krige — i Abessinien og i Spanien —, og det er ikke muligt blot at skimte en Afslutning. Italiens økonomiske Situation er næsten fortvivlende. Landet er blottet for Guld og Valuta og har de største Vanskeligheder med at importere de nødvendige Raastoffer. Mussolinis krampagtige Aktivitet, hans Taler, præget af Storhedsvanvid, er S. O. S. Signaler.

Overfor de to fascistiske Stater staar begge de vesteuropæiske Stormagter, *England* og *Frankrig*, nu forenet i den mest intime Alliance. England staar endnu ved Begyndelsen af sin Oprustning og er i Færd med at opbygge Nutidens vældigste Militærapparat — ikke som Tyskland med sit Erhvervslivs sidste Ressourcer — men med *Verdensøkonomiens* samlede Kræfter og støttet paa en normalt virkende national Økonomi. Og i Mellemtiden har *Roosevelt*, U. S. A.s myndige Præsident, bragt *Amerikas* uhyre store økonomiske og moralske Kræfter paa Linie med Englands og Frankrigs. For nogle Dage siden forklarede Roosevelt i en stor Tale, at de Forenede Stater vil forsvare *Kanada*, hvis noget andet Imperium skulde true kanadisk Jord. Med disse Ord, der var præget af Modvilje mod Diktaturstaternes brutale Politik, har U. S. A. umiddelbart erklæret sig interesseret i det britiske Imperiums Skæbne — og praktisk talt sluttet sig til den engelsk-franske Alliance.

Tillige bragte Aaret 1938 det første store Nederlag for den europæiske Fascismes store asiatiske Forbundsfælle, *Japan*. Det var det første Nederlag i Japans Historie, siden Japan i Midten af forrige Aarhundrede begyndte sin Fremmarch mod Stormagtspositionen. I August 1938 maatte Japan, hvis Arméer var gaaet i Staa i Kinas Ødemarker, vige tilbage for den russiske Krigstrusel. Japans afgørende Nederlag betyder, at det fascistiske Angreb paa engelske, franske og russiske Positioner er indskrænket til Europa. Derfor maa Tyskland og Italien regne med, at de under en Krig vil komme til at kæmpe mod England, Frankrig, Rusland og sandsynlig ogsaa mod U. S. A., uden at disse Stormagter behøver at splitte deres Kræfter for at forsvare sig mod Japan.

Saaledes tegnede Situationen sig indtil September 1938. Man skulde have troet, at *Vestmagterne* vilde have været i Stand til at beskytte *Tjekoslovakiets Integritet.* Saa meget des mere uforstaaeligt er de Begivenheder, som præger disse bevægede Dage. Vi ved ikke, hvad de næste Timer kan bringe, og det kan være, at Chamberlains Politik vil afsløre den tyske Magtpolitik og bevise den demokratiske Verden, at der ikke findes nogen Mulighed for at naa til en fredelig Ordning med Tyskland, men at de demokratiske Stater maa kæmpe — ikke for at bevare Sudetertyskland for Tjekoslovakiet, men *for at sikre Europa mod det tyske Hegemoni,* som vil udslette Tjekoslovakiet og søge at trænge frem til Sydøsteuropa.

Skulde denne Forklaring paa den engelske Politik vise sig at være urigtig, saa vil det være et Bevis paa, at *Chamberlain* og de engelske Konservative atter har begaaet Forræderi mod Demokratiet og foretrukket at ordne sig med de fascistiske Magter fremfor at støtte de demokratiske Kræfter. Det er ikke udelukket, at Forholdet er det, at de engelske Konservative allerede nu er bange for det kommende Tyskland, det, der skal afløse Nazismens Tyskland efter det uundgaaelige Nederlag: *Socialismens* Tyskland. Englands Indstilling overfor det republikanske *Spanien* er ikke fri for at vise i denne Retning.

I dette Tilfælde bliver det *Arbejderbevægelsens* Opgave overalt at ødelægge Fascismens Forbundsfæller i deres egne Lande. Aviserne bringer allerede Meddelelser om, at der saavel i England som i Frankrig samler sig en stærk Opposition mod Regeringerne, som, paavirket af kapitalistiske Interesser, har forraadt Demokratiet. Denne Opposition føres i begge Lande af Arbejderbevægelsen.

I Nationernes Historie ser vi, at det i Virkeligheden som oftest har været Arbejderbevægelsen, som sammen med de sociale og demokratiske Interesser ogsaa har forsvaret de nationale Interesser. Muligvis vil det ogsaa blive Arbejderbevægelsens Opgave at samle den engelske og franske Nation til et Forsvar mod den tyske Nazismes Fremtrængen, efter at det er blevet bevist, at Kapitalen kun vil ordne Profitinteresserne, men ikke er i Stand til at hindre Fascismens Sejrstogt.

Bonden og hans Kreditforening.

Anført af J. A. K., L. S. og Nazi har der gennem de sidste fem, seks Aar bølget en haard Agitation ud over Landet. I Skrift og Tale har man søgt at forklare den danske Andelsbonde, at han slet ikke er den Mand, som han gennem flere Menneskealdre har anset sig selv for. Paavirket bl. a. af Venstrepressens idelt rosende Omtale af Bonden selv, hans Bedrift og hans politiske og økonomiske Organisationer, har den danske Bondemand gaaet rundt og troet, at han var Verdens frieste Landbruger. Egen Mand paa egen Jord, som ved at kombinere den højeste Teknik med Flid og Dygtighed havde sit gode Udkomme sikret.

Nu fortæller de ovennævnte Bevægelser ham noget helt andet. Han er ret og slet Renteslave, siges der. Kreditforeningerne er det snedige Instrument, hvorigennem de Resultater, han i sit Ansigts Sved har slidt sig til, suges ud af ham igen. Kapitalen, Højfinansen — i første Række selvfølgelig den jødiske — udbytter ham. Der lokkes for Bonden — han roses, han tager Laan, allerede her bedrages han, og den Dag, Renter og Afdrag ikke falder paa Klokkeslet, møder Kongens Foged op og sætter ham paa Porten med Kone og Børn og Lænkehund. Farvel, du danske Muld — Farvel Fødegaard! Saadan fremstiller Agitationen det. Sammen med Højfinansen arbejder nemlig den marxistiske politiske Magt, der i Klassehadets Navn gør fælles Front med den jødiske Højfinans og kun ønsker at gøre Aaget paa Bondens Skuldre saa tungt som muligt.

Naar den danske Bonde stilles overfor denne Svada paa et Tidspunkt, hvor en haard Landbrugskrise hærger Verden, hvor hans Afsætning og Priser gaar ned, medens Renter og Afdrag ikke formindskes, men føles som en stadig haardere Byrde — hvor snart her og snart der Husmænd og Gaardmænd tvinges fra Hjem og Jord — og hvor samtidig Bondens politiske Parti *Venstre* viser sig splittet, negativt og uden Vilje og Evne til Handling — ja, da kan det vel ikke undre, at Bonden nu og da laaner Øre til Snakken.

Men er det nu rigtigt, hvad disse L. S.-, J. A. K.- og Nazifolk siger? Ja, hvad vil den danske Arbejder mon svare, naar han stilles overfor den voldsomme antikapitalistiske Agitation, de reaktionære Bevægelser lokker for Bonden med.

Nogle af Paastandene vil han straks afvise som det rene Vrøvl. Den marxistiske Regering (der slet ikke er „marxistisk") har ikke indgaaet noget Forbund med den jødiske Højfinans (der slet ikke er jødisk) for at undertrykke Bonden. Arbejderbevægelsen nærer heller ikke noget Klassehad mod Landbrugerbefolkningen. Tværtimod føler den sig i høj Grad solidarisk med Bondestanden, og naar dette hidtil ikke har givet sig Udtryk i et politisk Fællesskab, skyldes det udelukkende Landboernes forstokkede politiske Ledelse og Bøndernes egen sejge Vedhængen ved visse Partier, de forlængst burde have opgivet. — Naar Agitationen derimod fortæller, at Bonden udbyttes af Kapitalmagten, vil Byarbejderens Holdning være en anden. Ud fra sine Erfaringer og sin Viden om Forholdene i Industrien vil han — uden nogen særlig Viden om Landbrugsforhold — finde det meget sandsynligt, at et Misbrug finder Sted. Selv om man vil nære den største Mistillid til de godsejerledede Fascistbevægelsers antikapitalistiske Holdning, vil Arbejderen næppe stille sig helt afvisende overfor den Mulighed, at en Del af Agitationen er berettiget. Tilbage bliver da at skille Klinten fra Hveden og

finde den rigtige Løsning paa Spørgsmaalet og den rette Afhjælpning af Ondet. I følgende Artikel om Bonden og hans Kreditforening vil vi forsøge at skitsere Sagens rigtige Udredning.

Kreditforeningen.

Kreditforeningerne er i Modsætning til manges Opfattelse ikke en Sammenslutning af Kapitalister, der herigennem søger en sikker Anbringelse af deres Penge til en god Rente — men tværtimod en Sammenslutning af laansøgende Landbrugere (og andre Ejere af fast Ejendom), som ved at byde solidarisk Ansvar søger at opnaa billige Laan. Man kan nu for det første spørge, hvorfor Landmændene overhovedet skal laane. — Aarsagen hertil ligger i, at selv et lille Husmandsbrug koster mange Tusinde Kroner til Hus, Jord, Redskaber og Besætning. Det siger sig selv, at kun de aller færreste er i Besiddelse af den nødvendige Formue til at etablere sig som Landbruger. Særlig er det jo sjældent, at netop *de* unge, der er i Besiddelse af den største Dygtighed og Lyst til Landbruget, ogsaa er dem, der har de fleste Penge. Den sidste Menneskealders store tekniske Fremskridt indenfor Landbruget med elektriske Tærskeværker og Malkemaskiner, for slet ikke at tale om Selvbindere og Traktorer, har forøget den dygtige og moderne Landmands Behov for Kapital. Derfor er Kapitalen i første Omgang at betragte som Landmændenes store Ven og Hjælper. Med en mindre Opsparing eller en Arv kan den unge Landbo anskaffe sig et Landbrug ved Hjælp af et Laan. Landbrugserhvervet er saaledes ikke forbeholdt særlig velhavende Slægter eller ældre Folk, der har maattet spare et helt Liv for at kunne etablere sig. — Ligeledes kan den Landmand, der ønsker at modernisere sin Bedrift, men som ikke selv har Kapital til Jordforbedringer, Maskiner og nye Udhuse, laane Pengene hertil. Det danske Landbrugs høje Stade skyldes altsaa ikke alene god Jord, personlig Dygtighed og Organisationstalent — men ogsaa Landbrugets lette Adgang til billige Laan.

Vi vil nu vende os mod Spørgsmaalet om, hvorfor Kreditforeningslaan er særlig billige. Aarsagen hertil ligger først og fremmest i den store Sikkerhed, der bydes Køberne af Kreditforeningsobligationerne. Dels er de alle sikret ved Pant i fast Ejendom, dels er de samlet i Serier, inden for hvilke der er solidarisk Ansvar. Dette betyder, at hvis en Landmand af en eller anden Grund (f. Eks. Udygtighed) ikke kan svare sine Renter, saa lider Obligationsejeren ikke noget Tab af den Grund, men holdes skadesløs af den Reservefond, som alle Laantagerne i denne Serie har opsparet i Fællesskab. Videre fremkommer den Fordel for Køberen af Obligationen, at han ikke for Tid og Evighed har bundet sine Penge til Landbruget, men at han, naar han vil, kan sælge sin Obligation til en anden og derved faa sine Penge frigjort. Endelig faar han ikke sine Penge tilbage ved smaa regelmæssige Afdrag, men faar dem tilbagebetalt paa een Gang, naar hans Obligation „udtrækkes". Hvad det betyder, skal vi senere vende tilbage til. — Man vil af alt dette forstaa, at Kapitalisten vil være villig til at laane sine Penge ud til en lavere Rente, naar det sker gennem en Kreditforening, end hvis Udlaanet foregik ved personlig Aftale mellem ham og den enkelte laansøgende Landmand. Der kan lige nævnes en Fordel til ved Kreditforeningsobligations-Systemet. Den bestaar i, at Obligationerne (der anses for et fint Papir i Udlandet) kan sælges i andre Lande, hvorved andre Landes lavere Rentefod kan udnyttes til Finansiering af dansk Landbrug, der ellers udelukkende vil være henvist til det knappe danske Kapitalmarked. Alle disse Fordele kommer altsaa den danske Bonde til Gode i Form af lavere Rente. Man vil forstaa, at det ikke er uden Grund, at man har kaldt Kreditforeningerne for *Kreditkooperationen.*

Hvorledes faas et Laan?

Naar en Landbruger ønsker et Laan, indleder han Forhandling med sin Kreditforening derom. Derefter kalker han Stuehuset, pudser Længerne lidt op og gør i det hele taget alt, for at der skal se saa pænt ud som muligt. Og saa kommer en Dag Kreditforeningens Vurderingsmænd. De faar en Kop Kaffe og tager Herligheden i Øjesyn. Senere faar Landbrugeren Meddelelse om, hvor meget Bedriftens Værdi er anslaaet til, og hvor meget man vil laane ham paa den (det er højst 50—60 pCt. af Værdien). Vil han laane mere end det, maa han optage et Laan til — en Andenprioritet —, som faas i en Hypotekforening.

Kreditforeningen udbetaler imidlertid ikke Landmanden en rød Øre. Derimod sender den ham — paa et Tidspunkt han selv kan vælge — Kreditforeningsobligationer paa det Beløb, han har faaet tilstaaet, og det er ved Salget af dem, at Landmanden faar sit Laan.

Hvem køber nu Obligationerne? Ja, som Regel behøver Landbrugeren blot at gaa hen i sin Bank eller Sparekasse, der saa straks aftager Obligationerne. Her bliver saa nogle liggende, særlig Sparekasserne ejer store Beløb i Obligationer. Men mange sælges videre, først og fremmest til andre Pengeinstitutioner som Nationalbanken, Forsikringsselskaber og Overformynderiet. Andre gaar ud til faglige Sammenslutninger, Aktieselskaber og private Firmaer, der ønsker at holde en vis likvid Kapital i Obligationer, hvis Rente er højere end Bankernes Indlaansrente. Endelig gaar en stor Del af Obligationerne ud til det almindelig sparende Publikum, Embedsmænd, Forretningsmænd, Arbejdere, Tjenestemænd, gamle Tanter o.s.v., Folk, der har opsparet eller arvet en Sum, som man ønsker en god og sikker Anbringelse for.

Nogen Statistik over, hvorledes Obligationerne er fordelt over disse forskellige Grupper af Obligationsejere, har man ikke. Men det er nok sandsyn-

ligt, at største Parten ligger hos Pengeinstitutionerne og en lille Gruppe meget rige passive Kapitalister — som altsaa paa denne Maade finansierer Byggeri og Landbrug. Men nogen Grund til at tale om „den jødiske Højfinans" er der i hvert Fald ikke.

Naar den laantagende Landmand sælger sin Obligation, opstaar imidlertid et nyt Problem. Det er *Kursen*. Hvis Landmanden har faaet et Laan paa f. Eks. 10.000 Kr. og altsaa faaet udstedt Obligationer paalydende 10.000 Kr., er det nemlig højst usandsynligt, at han kan sælge dem for det Beløb. Ved Salget maa han nøjes med den Pris, der svarer til Dagens Obligationskurs. Hvis Landmanden f. Eks. sælger, medens Kursen er 95, faar han for sine 10.000 Kr. Obligationer kun 9.500 Kr.

Kursens Højde bestemmes af to Ting, dels af, hvor stor Rente Obligationer afkaster (4½ pCt. Obligationer vil saaledes altid have lavere Kurs end 5 pCt. Obligationer), dels af, hvordan Kapitalmarkedet ligger i det Øjeblik, den bliver solgt, hvordan henholdsvis Udbud og Efterspørgsel efter Obligationer forholder sig. Er der mange Institutioner og private, der ønsker at anbringe deres Penge i Obligationer (f. Eks. paa Grund af lav Bankrente, lave Aktieudbytter, stor Tillid til Landbruget, stor Opsparing eller lign.), saa opnaar Obligationerne høj Kurs, i modsat Fald lav Kurs. Landmændene er selvfølgelig ivrigst efter at laane, naar Kursen er høj, men netop derved forøges jo Udbuddet af Obligationer paa Markedet saaledes, at Kursen igen trykkes. Kurserne naar derfor saa godt som aldrig 100.

Naar Kursen ligger under 100, betyder det altsaa, at Landmanden lider et Kurstab, idet han, ligegyldigt hvilken Kurs der opnaas, skal forrente og afdrage det paalydende Beløb — ligesom Obligationsejeren, ligegyldigt hvilken Kurs han har betalt, faar Renter af hele det paalydende Beløb, og til sin Tid, naar hans Obligation udtrækkes, faar hele dette Beløb udbetalt.

Man har undertiden villet fremstille det saadan, at Kurstabet betød, at Landmanden ved Laanet blev snydt for en Del af sine Penge. Det er imidlertid forkert. Kapital er en Vare, der maa have en Pris, som svarer til dens Knaphed i Forhold til Efterspørgslen efter den — ganske ligesom f. Eks. Korn og Smør. Det er den Pris, man kalder Renten. Imidlertid ændres Prisen paa Kapital jo mellem Aar og Dag paa ganske samme Maade som Prisen paa andre Varer. Renten for Obligationen ændres imidlertid ikke, den staar uforanderligt paatrykt Obligationen med enten 4, 4½ eller 5 pCt. Ændringer i det almindelige Renteniveau giver sig saa Udtryk ved Forandringer i Kursen. — En 5 pCt. Obligation paa 100 Kr. afkaster eksempelvis altid 5 Kr. Er det almindelige Renteniveau 5 pCt., maa dens Kurs blive 100. Falder Renteniveauet imidlertid til f. Eks. 4 pCt., vil Kursen stige til 125. 5 Kr. er nemlig 4 pCt. af 125. Stiger omvendt Renteniveauet til 6 pCt., maa Kursen falde til ca. 83. 6 pCt. af 83 er nemlig ca. 5 Kr., hvilket jo er Obligationens Afkast.

At den laantagende Landmand for sin 5 pCt. Obligation paa 100 Kr. kun faar 83 Kr., er altsaa ikke Bedrageri, men kun en anden Maade at betale den gældende Rente 6 pCt. paa. Lød Obligationen paa 6 pCt., vilde der intet Kurstab være.

Foruden den paalydende Rente betaler Landmanden 0,1 pCt. til Administration og ca. ½ pCt. i Afdrag. Afdragene samles i et Fond, og hvert Aar udtrækkes saa mange af hver Serie Obligationer til Tilbagebetaling, som Afdragsfonden beløber sig til. Tilbagebetalingen foregaar altid til Kurs 100.

Vi har nu gennemgaaet, hvad en Kreditforening er, Fordele ved den og hvordan man opnaar Laan igennem den. Vi har paavist Kurstabet, og det vil af Fremstillingen forstaas, at dette blot er et Udtryk for den svingende Rentefod, som i hvert Fald i det privatkapitalistiske Samfund er et uundgaaeligt Fænomen. Vi vil nu gaa over til at se paa Systemets mindre lyse Sider.

Landbrugets samlede Prioritetsgæld.

Landbrugets samlede Prioritetsgæld anslaas til ca. 4 Milliarder Kr. eller over 75 pCt. af Panteværdien. Dette er en meget høj Gæld — højere end i de fleste andre Lande. Naar Gælden er blevet saa høj, skyldes det for en Del Kredit- og Hypotekforeningerne, der har gjort det saa let at faa Laan (men dette har som nævnt ogsaa mange gavnlige Virkninger), tildels skyldes det den lange Afdragstid. Det varer ca. 60 Aar at afdrage et Laan. Hvis Afdragstiden var kortere, maatte den aarlige Ydelse være større, og Landbrugerne vilde saa se sig nødsaget til at nøjes med mindre Laan.

Det, der har gjort Gælden saa høj og gjort den saa trykkende netop i disse Kriseaar, er imidlertid noget helt andet — nemlig *Konjunkturerne*. Det er med det danske Landbrug gaaet saadan, at hver Gang, der har været gode Afsætningsforhold og god Fortjeneste, som f. Eks. under Krigen, er Ejendomspriserne gaaet i Vejret og med dem Gælden. For Landmanden er 1000 Kr. Gæld imidlertid ikke altid en Byrde af samme Tyngde. Tænker vi os f. Eks., at en Landmand har laant de 1000 Kr. paa et Tidspunkt, hvor Smørprisen ligger paa (for at vælge et rent tilfældigt Tal) 4 Kr. pr. kg, og senere skal betale Renter og Afdrag paa et Tidspunkt, hvor den ligger paa 2 Kr. pr. kg, saa betyder det, at Landmanden reelt betaler dobbelt saa meget tilbage, som han har laant. Her er det, at den Landmand, der har taget saa stort Laan, han overhovedet kan opnaa, rammes og rammes haardt. — Ganske vist kan det omvendte ogsaa tænkes, nemlig at Landmanden har laant, mens Priserne laa lavt, og betalt tilbage under høje Priser — saa er det Udlaaneren, altsaa Obligationsejeren, der bliver snydt. Men det er jo kun en ringe Trøst for den Landmand, der bliver slaaet ud under Prisfaldsperioden.

Det er imidlertid her, vi er ved Sagens Kerne. Hverken Jøder eller Marxister bærer Skylden for Landbrugets nuværende haarde Kaar, det gør derimod de Højder, Ejendomspriserne i tidligere, gode Tider er blevet skruet op i med efterfølgende Topbelaaning — i Forbindelse med det store Verdensprisfald for Landbrugsprodukter efter 1931.

Arbejder og Bonde.

Den øjeblikkelige Løsning af Landbrugskrisen ligger saaledes først og fremmest i en Nedskrivning af Landbrugets Gæld, der gør det muligt at forrente denne med de Landbrugspriser, vi har nu og kan forvente at faa i Fremtiden. I denne Løsning er Arbejder og Bonde lige interesseret. Der er ingen Grund til, at den passive Kapital skal profitere af de lave Landbrugspriser; og god Købekraft paa Landet ligger ganske tydeligt i Industriarbejderens Interesse. Til Gengæld maa Bonden være medinteresseret i gode Lønninger til sine vigtigste indenlandske Kunder, Arbejderne (ogsaa paa Landet), samt i Beskæftigelsesspørgsmaalets Løsning og forskellige Socialiseringer og Statsordninger af vigtige Pengeinstitutioner og Industrier, der kan skaffe bedre og tryggere Levevilkaar for begge Parter — for hele Folket.

Et Skridt i den rigtige Retning er allerede sket ved Regeringens Forslag om en Renteskat paa den passive Kapital, der skal indbringe mange Millioner Kroner til Sanering af Landbrugsgælden. Det er hverken J. A. K.s Fidussystemer eller Nazis eller L. S.s Politik, der skal hjælpe Landbruget. Ved Kamp mod Arbejderbevægelsen opnaar Bønderne intet. En Forbedring af Landbrugets Kaar skal ske ved et Samarbejde mellem By og Land til Fordel for begge. Kun et dansk Parti har vist Evne og Vilje til et saadant Samvirke: Socialdemokratiet. At lære Landbrugets Folk at forstaa det er vor Opgave.

J. K.

Kongres i det hollandske Metalarbejderforbund.

I Dagene fra den 13. til den 15. Juni afholdt det hollandske Metalarbejderforbund Kongres i Amsterdam. Formanden, *H. J. van der Born,* aabnede Kongressen med en Tale, hvori han særlig omtalte de nationale og internationale økonomiske Forhold og den store Arbejdsløshed, som stadig herskede i Holland; af Metalarbejderne var 23,1 pCt. arbejdsløse. Medlemstallet i det hollandske Forbund var stærkt paa Vej imod de 50.000, og Formanden slog til Lyd for, at man saa hurtigt som muligt naaede dette Tal. Lønningerne var i Perioden siden sidste Kongres steget med ca. 7½ pCt., og for store Grupper af Metalarbejderne var der for første Gang opnaaet Ferie i 6 Dage.

Formanden bød Velkommen til en Række udenlandske Gæster og til Landsorganisationens Repræsentanter. Gæsterne gav derefter i en Række Indlæg en Skildring af Forholdene i deres Hjemland. For de mellemeuropæiske Repræsentanter talte Sekretær *J. Belina* fra Tjekoslovakiet, for Norge *Ommund Ommundsen,* for Sverige *V. Danielsson* og for Danmark *Kai Lindberg;* fra den hollandske Landsorganisation talte *F. S. Noordhoff.*

Kongressen behandlede derefter Beretningen, som var trykt og omdelt til de Delegerede. Beretningen omfattede Aarene 1936 og 1937. En Række Delegerede havde Ordet til Beretningen, men det var en yderst saglig Behandling, og til Slut blev Beretningen enstemmig godkendt.

Kongressen besluttede, at Forbundet kollektivt tilsluttede sig Landsorganisationens Tuberkulosefond, som nylig var oprettet. Forbundets Understøttelsessatser blev forhøjet, saaledes at de kom paa Linie med det forhøjede Prisniveau.

Landsorganisationens Kasserer, *H. van Dugteren,* indledede en Diskussion om Arbejdsløshedsproblemet og redegjorde for de Planer, som Regeringen havde med Hensyn til dette Problem. En meget stor Del af de Delegerede deltog i Debatten om dette Spørgsmaal, og Kongressen paalagde Hovedbestyrelsen at sætte kraftigt ind for en Arbejdstidsforkortelse som et Middel imod Arbejdsløsheden.

Kongressen besluttede at bygge et stort Feriehjem paa en Grund, som Forbundet havde erhvervet sig ca. 30 km fra Amsterdam i en naturskøn Egn, hvor der allerede i flere Aar havde været Lejrplads for Forbundets Medlemmer.

Formanden, H. J. van der Born, og den samlede Hovedbestyrelse blev genvalgt.

Ved Kongressens Afslutning takkede Sekretær *A. Steiner* fra Schweiz paa de udenlandske Gæsters Vegne for de Dage, de havde været Gæster i Holland.

Formanden afsluttede derefter Kongressen og udtalte Haabet og Ønsket om, at de Beslutninger, der var taget, maatte blive til Gavn for Medlemmerne, og dermed ogsaa til Gavn for den samlede Arbejderbevægelse.

Oplysningsarbejdet.

Sommeren er forbi, og i næste Maaned tager Parti- og Fagforeningerne omkring i By og paa Land fat paa Oplysningsarbejdet, en Virksomhed, der, naar den føres frem ad de rigtige Linier, er af stor Værdi, thi Samfundslivet er i vore Dage saa mangfoldigt. Vi er alle underkastet Paavirkning af Begivenheder, ikke alene indenfor vort eget Lands Omraade; ogsaa Suset fra de store Verdensbegivenheder rækker i stedse stigende Grad over den ganske Jord og paavirker os i al vor Gøren og Laden, hvadenten vi staar overfor et politisk Valg eller vi

sidder i Overenskomstforhandlinger for at drøfte vore mest vitale Interesser. I alt dette er der en Sammenhæng, og ilde gaar det Arbejderne, hvis ikke de sørger for at erhverve sig et vist Kendskab til alle disse Foreteelser. Ganske vist gælder dette i første Række de Mænd, der staar i Spidsen for Ledelsen i Parti- og Fagorganisationerne, men ogsaa Medlemmerne paa Arbejdspladserne, der til syvende og sidst er dem, der skal tage Stilling til Dagens Begivenheder, maa for at gøre dette paa rigtig Maade være à jour med Forudsætningerne og Mulighederne for den Tid, vi lever i, og ve Arbejderne, hvis ikke de her paa alle Omraader er agtpaagivende.

Vi oplever her i Landet det Særsyn, at den ene efter den anden, der har rejst og kender store Dele af Verden, fremhæver Skandinavien som en af de faa Pletter, hvor der er Ro, og som Følge deraf ogsaa Mulighed for at udjævne Klasseforskellen, medens paa den anden Side stærke Kræfter indenfor vort eget Lands Grænser ikke forsømmer nogen Lejlighed til at lægge vort Lands Styre for Had og kritisere og ironisere over alt, hvad den foretager sig. Dette, at fremmede, der kender Forholdene ude i den store Verden, og som ved Selvsyn har Lejlighed til at bedømme Forholdene her, fremhæver vort Land som den Del af Jordkloden, hvor Ligheden er størst, d. v. s. hvor Arbejderne bedst har forstaaet at gøre sig gældende og derigennem skabt nogenlunde taalelige sociale Forhold i Modsætning til andre Steder, maa betyde, at vi ganske roligt kan lade vore egne smaa havesyge Kritikere ude af Betragtning og fortsætte ad de Veje, som Arbejderklassen nu i en Aarrække har betraadt.

Dette vil igen sige, at Arbejderne af yderste Evne slutter sig sammen om de Organer, som de selv har skabt, nemlig det socialdemokratiske Parti, deres Fagorganisationer og Kooperationen.

Foran os ligger Beretning fra Arbejdernes Oplysningsforbund om Studievirksomheden i 1937—38, der viser en ikke ringe Fremgang, især for Studiekredse, Foredragsvirksomhed og Aftenskoler. Vi henstiller derfor til vore Medlemmer i By og paa Land, at de deltager i denne Oplysningsvirksomhed overalt, hvor der er Lejlighed. Hvor Forbundenes Afdelinger arrangerer saadanne, bør man naturligvis deltage i disse Kursus, der er tilrettelagt for vore Medlemmer, men iøvrigt i de nærmest tilgængelige Kursus.

Der kaldes til Valg!

Naar Varmen har forladt de danske Strande, og Interessen atter vender sig fra Sommerens Glæder til den Virksomhed, som Efteraaret kalder til Udfoldelse paa den politiske Arena, og som i den kommende Tid vil blive af en Betydning saa vidtrækkende som ingensinde før, vil Tankerne naturligt beskæftige sig med Vilkaarene for Rigsdagens fremtidige Arbejde. Ikke mindst Resultaterne af den sidste Rigsdagssamlings Lovgivningsarbejde har været af enorm Betydning for den danske Arbejderklasse; det er i denne Forbindelse tilstrækkeligt at nævne Gennemførelsen af *Ferieloven*, der skaber Mulighed for Kulturtilegnelse og Udvidelse af Synskredsen i et Omfang, som maaske først ad Aare vil staa klart for den enkelte.

Løsningen af betydningsfulde Spørgsmaal staar paa Dagsordenen for den kommende Rigsdagssamling. I første Række vil Interessen samle sig om Gennemførelsen af Danmarks nye Forfatning, der vil befæste Demokratiet og sikre en prompte Iværksættelse af de Foranstaltninger, der i det givne Øjeblik vil være nødvendige til Løsning af Tidens Opgaver.

Saa kraftigt og vedholdende, som det sjældent tidligere er set, har den politiske Debat Sommeren igennem staaet i Begivenhedernes Brændpunkt. Aabent er Ønsket om at se den siddende Regering styrtet og Arbejdernes faglige og politiske Organisationer underkuet kommet til Orde i Modstanderpressen, og end ikke underjordiske Anslag mod Folkets frie Selvbestemmelsesret har vi været forskaanet for. De reaktionære Kræfter har pustet sig op til en vældig Anstrengelse for efter udenlandsk Mønster at fravriste Arbejderklassen Resultaterne af mange Aars utrætteligt Arbejde.

Lad deres Anstrengelser være forgæves. Lad os ved de kommende Valg vise dem, at Arbejderbevægelsen repræsenterer en Styrke, der uden Vaklen bortfejer alle Fantasier om Barbarmetoder i dansk Samfundsliv.

Hvornaar Valgene kommer, ved vi ikke; men ingen Modstander maa i nogen Situation kunne regne med at træffe en uforberedt Arbejderbevægelse. Aktionen til Styrkelse af Partiets Kampfond indledes *nu*, saaledes at vi, naar der varsles til det Opgør, som — for at bruge en forslidt Vending — vil kunne betyde et afgørende Vendepunkt for den fremtidige Udvikling i Danmark, kan staa fuldt rustet til Kampen.

Thi Valg koster Penge. Mange Penge!

Anvendelse af hele vor Tids moderne Propagandateknik er nødvendig for at faa Masserne i Tale.

Paa hver fremtrædende Plads i By og paa Land skal vore Plakater fange Øjet, over Storbyens Tage skal Lysreklamerne flamme, Højttalervogne skal rykke ud med Taler og Musik, Film og Teater skal tages i Brug, og gennem Kæmpeoplag af Løbesedler og andre Tryksager skal Befolkningen have Besked om vort Parti, dets Gerninger og dets Program.

For at kunne sætte hele dette Apparat i Bevægelse med størst mulig Effektivitet, for at kunne være det toneangivende Parti paa alle Valgkampens Omraader, for at sikre Fortsættelsen af det Styre, der gennem 10 Aar har øvet en storstilet Indsats til Gavn for Arbejderklassens Sag, paakalder vi endnu en Gang

den danske Arbejders Offervillighed ved at opfordre til Støtte af Socialdemokratiets Valgfond.

Køb Socialdemokratiets Valgfondsmærker! Sælg Valgfondsmærker!

Eet Valgfondsmærke solgt til hvert Medlem i Parti og Fagbevægelse

— og Sejren er vor!

Hvidblik.

Produktionen i de Forenede Stater.

Hvor stor Forbruger af Blik de Forenede Staters Konservesindustri er, faar man et Begreb om af følgende Data:

I 1937 beløb Staternes Produktion af Blik sig til næsten 2½ Million Tons. Størstedelen af denne Produktion benyttes til Daaser, Dunke og lignende Beholdere.

Omtrent 60 pCt. af Forbruget er blevet anvendt alene til hermetisk Pakning af Fødevarer.

De Forenede Stater aftager ca. 45 pCt. af Verdens Tinproduktion, og heraf benyttes omtrent Halvdelen til Fremstilling af Blik, og dog er Tinovertrækkene saa tynde, at kun 1½ pCt. af Blikkets Vægt er Tin; Resten er Jern.

Alt Tin, der benyttes i U. S. A. til Blikfabrikation, bliver importeret. Det meste kommer fra Malay-Staterne og kaldes *Straits Tin* (Straits Settlements). Skønt Tin er et relativt kostbart Metal — ca. 1 Dollar pr. kg — er Laget saa tyndt, at Prisen paa Hvidblik ikke afhænger saa meget af Tinprisen, som man i Almindelighed tror; kun ca. 15 pCt. af Prisen hidrører fra selve Tinnet.

Da Opfinderen af Konservesdaasen, *Nicholas Appert*, i Begyndelsen af forrige Aarhundrede gjorde sine historiske Eksperimenter med Preservering af Fødemidler, var Hvidblik allerede en kendt Handelsvare. Pladen var valset af Svejsejern, og Tinnet var paaført ved varm Dypning, omtrent som det sker i Dag; men Tinlaget var meget tykkere, end det er nu. Det er bemærkelsesværdigt, at man den Gang straks valgte Hvidblik som det bedste Materiale for hermetisk lukkede Daaser for Fødemidler, og at dette Materiale i de forløbne ca. 130 Aar stadig har holdt Stillingen som det bedst egnede, skønt det ikke mangler paa Forsøg med andre Materialer; man har bl. a. eksperimenteret meget med Jernplade med Aluminiumovertræk, uden at dette dog har ført til større Resultater.

Selve Fremstillingen af Daaserne har selvfølgelig i Aarenes Løb gennemgaaet en rivende teknisk Udvikling — lige fra den aarhundredgamle Haandforarbejdning til vore Dages automatiske Produktion af 300 Daaser pr. Minut. Allerede i 1885 foregik en helautomatisk Produktion af Konservesdaaser i Baltimore; men det blev betragtet som et særligt Fremskridt, da man i 1898 indførte Konservesdaaser, der var fri for den paafalsede Laagrand, og hvor Laaget i Stedet for at loddes paa blev falset lufttæt direkte til Cylindervæggen ved Hjælp af en indlagt Tætningsring af Kautsjuk eller et andet Materiale. Senere kom Brugen af Hvidblik, der forinden Forarbejdningen blev overtrukket med Lak og forsynet med paatrykt koloreret Etikette. Dette har vundet stor Udbredelse, fordi Daaserne derved faar et mere tiltalende Udseende end ved Brugen af paaklistrede Papirsetiketter.

Som Eksempel paa Udbredelsen af saaledes præpareret Hvidblik kan anføres, at der i 1937 blev fabrikeret 800,000,000 Daaser for Øl, alle af Hvidblik med paalitograferet Farvetryk.

Trods de her nævnte — og mange andre Forbedringer af Konstruktion og Forarbejdning — ligger dog maaske de største Fremskridt i Fabrikationen af selve Pladen. Den velkendte Udvikling i Staalfabrikationen og Indførelsen af Metalmikroskopien m. m. har bevirket, at Plademateriale i vore Dage er langt mere ensartet i Sammensætning og Tykkelse, foruden at Overfladen er renere og glattere. Alt dette gør Pladen lettere bearbejdelig og mere modstandsdygtig overfor kemiske Angreb. Ogsaa Indførelsen af den kontinuerlige Valsning (som nærmere beskrevet i „Jern- og Metalarbejderen", November 1936, Nr. 10) har bidraget sit til Forbedring og Billiggørelse af Produktionen.

Staalets Sammensætning varierer noget de forskellige Steder, men i al Almindelighed ligger Indholdet af fremmede Bestanddele som følger:

0,05	— 0,1	pCt. Kulstof,
0,30	— 0,45	pCt. Mangan,
ca.	0,08	pCt. Fosfor,
0,03	— 0,05	pCt. Svovl.

Det nævnte Fosforindhold svarer til Staal, der valses varmt. Til Plader, der koldtvalses kontinuerligt, maa Staalets Fosforindhold ligge under 0,015 pCt.

Pladen valses ned til ca. 0,254 mm Tykkelse, d.v.s. Nr. 31 eller 32. Indtil for ca. 10—12 Aar siden blev Pladen altid valset efter den saakaldte „Packrolling" Metode, d. v. s. Pladeemner omtrent 8" brede, 30" lange og 0,5" tykke blev valsede varmt baade paa tværs og paa langs i Valsestole med 2 eller 3 Valser. Efterhaanden som de blev tyndere, maatte man for at undgaa for hurtig Afkøling føre Pladerne dobbelt, 4-dobbelt eller 8-dobbelt mellem Valserne. Ikke desto mindre maatte Pladerne med visse Mellemrum

genopvarmes. Valsningen fortsattes paa denne Maade varmt, indtil de var kommet ned til den ønskede Tykkelse. Denne Metode kræver, at Jernet indeholder nogle umetalliske Stoffer, specielt Fosfor, for at mindske Pladernes Tilbøjelighed til at svejse sammen under Valsningen.

Med den hurtige Indførelse af kontinuerlig Koldvalsning af Staal i lange Baand — en Udvikling, der navnlig blev fremtvunget af Karosseriindustrien — er Fabrikkerne gaaet mere og mere over til denne

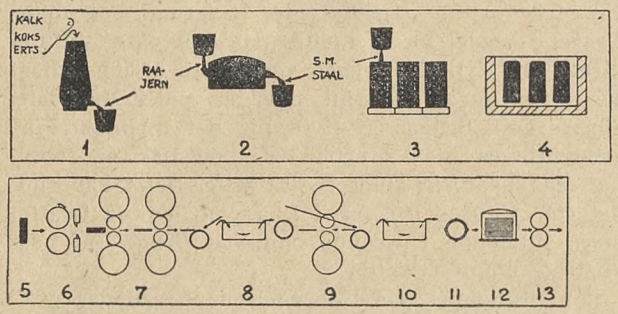

Fig. 1.

1. Højovn. 2. Siemens Martin-Ovn. 3. Støbning i Kokiller. 4. Varmeudligningsovn. 5. Ingot. 6. Blokvalse. 7. Varmvalsning. 8. Syrebejdsning. 9. Koldvalsning. 10. Affedtning. 11. Afklipning ved medfølgende Saks. 12. Kasseglødning. 13. Polervalsning.

Metode. Man benytter sig af mægtige Tandemvalsestole, i hvilke de forholdsvis tynde Arbejdsvalser understøttes paa Bagsiden af meget svære Valser („four-high mills").

Fig. 1 viser en skematisk Oversigt over de enkelte Operationer, lige fra Raajernets Fremstilling i Højovnen til Pladerne i afskaarne Stykker er klar til at fortinnes.

Fig. 2 viser Bejdsningen, Fortinningen, Sorteringen og Pakningen. Under Bejdsningen dyppes mange Plader ad Gangen anbragt i „Kurve", der sænkes og hæves ved Hjælp af Trykluft. Som det fremgaar af Figuren, er Fortinningsdiglen ved en Tværvæg delt i 2 Rum, der kun er forbundne ved en Spalte under Tinnets Overflade. Ved Hjælp af et Par Fremføringsvalser stikkes Pladerne ned i den Afdeling af Diglen, der er dækket med et Lag Flusmiddel (Zinkklorid). Nede i Tinnet styres Pladen ind mellem et Sæt Valser og videre ind i Diglens 2. Afdeling, hvor den af krumme Ledeskinner styres opad i et højt Lag Palmefedt. Valserne, der er anbragt her, har til Opgave, dels at fordele Tinnet, dels at fjerne et overflødigt Lag Tin og endelig at føre Pladerne op af Badet. Efter Fortinningen kontrolleres Tinlagets Tykkelse, ligesom begge Sider undersøges for Porøsiteter eller andre Fejl. Tinlagets Tykkelse kan undersøges hurtigt ad magnetisk Vej. Selvfølgelig foretages ogsaa Stikprøver af Materialets fysiske Egenskaber, saaledes Trækstyrke, Bøjelighed, Haardhed og Dybtrækegenskaber. Der er gjort mange Forsøg paa at undgaa de smaa Porøsiteter, der altid i nogen Grad findes i Hvidblik, men det er aldrig lykkedes helt at blive af med dem.

Som en Overlevering fra gammel Tid benyttes endnu de to Handelsbetegnelser for Blik: *Trækuls-Hvidblik* („Charcoal"-Kvalitet) og *Koks-Hvidblik* („Coke"-Kvalitet). Disse stammer fra den Tid, da man enten benyttede Trækulssvejsejern eller Puddeljern. Det første gav den fineste Plade. I vore Dage ligger Forskellen ikke i Jernet, men derimod i Tinovertrækket. Trækuls-Hvidblik har det tykkeste Lag Tin og den reneste Overflade, men i Amerika bliver mindre end 1 pCt. af den samlede Hvidblikproduktion fremstillet i denne Kvalitet, og den benyttes ikke til Konservesdaaser.

Hvad angaar Kvaliteten af den koldtvalsede Plade i Sammenligning med den varmtvalsede konstateredes det hurtigt, at det færdige Hvidblik fra den koldtvalsede Plade var mere bøjeligt og smidigt end Blik fra det varmtvalsede Produkt. Fabrikanter af Dunke med Skruelaag og af optrukne Daaser, hvor Smidigheden spiller største Rolle, glædede sig over det nye Materiale og betegnede Indførelsen heraf som det største Fremskridt i Blikemballageindustrien, siden Siemens Martin-Processen afløste Bessemer-Processen ved selve Staalfremstillingen. Prøver over kemisk Modstandsevne af Hvidblikket viste ogsaa, at det koldtvalsede Materiale var betydelig bedre til visse Produkter. Kornstørrelsen i det koldtvalsede Materiale var i Almindelighed mere ensartet. Under Konkurrencen har Fabrikanterne af den varmtvalsede Plade senere indført Forbedringer, hvorved Forskellen nu er blevet mindre fremtrædende. Størstedelen af det Hvidblik, der produceres i de Forenede Stater, kommer endnu fra Valseværker, der benytter Varmvalsemetoden. Over 90 pCt. af disse er blevet

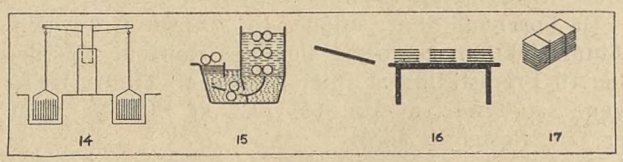

Fig. 2.

14. Syrebejdsning. 15. Dypning i Tindigel. 16. Sortering og Kontrol. 17. Pakning.

moderniserede, f. Eks. ved Indførelse af automatiske Transportapparater, automatiske Ovne og Installering af Valsestole med 3 Valser; de er særlig effektive ved Behandling af smaa Partier. Imidlertid gaar Tendensen stadig hen mod Koldvalsemetoden, og omtrent 40 pCt. af den totale Produktionskapacitet i Hvidblik er nu gaaet over til Koldvalsning. Betydningen heraf for Konservesindustrien ligger ikke alene i, at Materialet er bedre egnet, men ogsaa i, at Hvidblikket derved kan leveres i oprullede Baand i Stedet for i afskaarne Plader.

Man har allerede i Staterne med Held optaget en Produktion af saadant Baandblik, hvor Fortinningen foregaar ved elektrolytisk Fældning. Det fremstillede Produkt har navnlig været anvendt til Beholdere for Olie. Der arbejdes imidlertid stadig paa Indførelse af Dybfortinning af koldtvalset Staalbaand i kon-

tinuerlig Drift. Denne Fremgangsmaade er dog endnu paa Forsøgsstadiet. Det siger sig selv, at Materialet leveret i Baandform vil være bedre skikket til Fødning i de automatiske Maskiner end de afskaarne Pladestykker.

E. B.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Motorbankning – Oktantal.

Af *H. Andersen,* Ingeniør V. D. I.

Ifølge Dagspressens Meddelelser har nogle Benzinfirmaer indstillet Salget af de tidligere Benzinsorter 1 og 2 og i Stedet for bragt en „Enheds-Benzin" paa Markedet, som foruden at være billigere ogsaa skulde have et højere Oktantal.

Vi husker for nogle Aar siden Manden, der kom ind i Garagen eller Værkstedet og halede en Daase op af sin Lomme med hemmelighedsfuldt tilvirkede Tabletter med en ejendommelig Lugt — 10 Stk. for 1 Kr. — en opløst for hver 10 Ltr. Benzin gav en Besparelse af indtil 25 pCt., større Trækkraft og meget mere. — Nu kommer han ikke mere, for nu har vi eksakte videnskabelige Benævnelser, og dem bruger vi trøstigt, selv om de er lige saa hemmelighedsfulde for de fleste af os som Tabletterne; f. Eks. det i Øjeblikket saa aktuelle Oktantal, der i mere eller mindre Udstrækning pumpes ned i vor Benzintank. — For at vi ikke skal stille det i Rang med Tabletterne, vil vi se lidt paa dets Betydning og hvilken Fordel, vi kan forvente os af det.

Naar Tændrørets Gnist tænder den komprimerede Gasblanding i Cylinderen, begynder Flammen at brede sig til alle Sider, saaledes at der inde omkring Tændrøret til at begynde med er brændende Gas, medens der længere ude er uantændt Gas. Flammen æder sig altsaa med en vis Hastighed inde fra Tændrøret udefter i den endnu ikke antændte Gasblanding. Saa snart Flammen er startet, stiger Temperaturen og dermed Trykket, idet den brændende Gas indtager meget større Plads end før, den blev antændt. Derved trykkes den endnu ikke antændte Gas stærkt sammen — og opvarmes stærkt. Faar imidlertid denne Rest en Opvarmning, der er højere end Selvantændelsestemperaturen, vil den pludselig antændes over hele det resterende Rum, hvor Flammen fra Tændrørets Antændelse endnu ikke er naaet hen, og vi hører Bankning i Motoren. Naar vi ved en Motor med rigtig Indstilling ikke hører Bankning, skyldes det, at Stemplet i sidste Øjeblik undviger og giver Plads for det stigende Tryk, saa der ikke sker nogen Selvantændelse af Gasresten, men at al Gassen antændes fra den fremrullende Flammebølge fra Tændrøret. (Se Illustrationen med tilhørende Tekst.)

Nu er det nemlig saadan, at jo mindre Kompressionen er, desto mindre Fare for Bankningen. Men paa den anden Side jo højere Kompression en Motor kan arbejde med, desto større bliver Trækkraft og Økonomi.

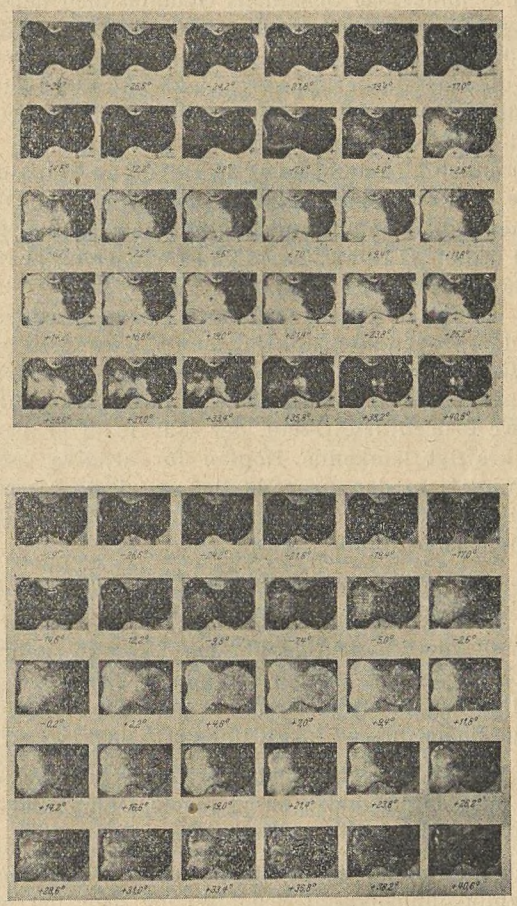

Gennem et Kvartsvindue i en arbejdende Motors Topstykke har man filmet 2 forskellige Forbrændinger, hver paa 30 enkelte Billeder, som altsaa indenfor hver Gruppe maa tænkes samlet paa en Filmsstrimmel.

»A« af en normal Forbrænding uden Bankning og »B« af en bankende Forbrænding. — Under hvert af Enkeltbillederne er de tilhørende Grader af Krumtappens øjeblikkelige Stilling angivet, fra 29° før Stemplet under Kompressionen har naaet Topstillingen, og indtil det under Forbrændingen har passeret 40° ned i Cylinderen. Alle Billeder er altsaa taget under mindre end en kvart Omdrejning af Krumtappen.

I begge Grupper »A« og »B« tændte Tændrørets Gnist Gassen i 3die Billede, altsaa ca. 24° før Stemplet naaede Topstillingen. Man følger nu Billedrækken, men ser i hvert Tilfælde i Reproduktionsgengivelsen intet, først i anden Række i begge Grupper ses Flammen som en svag Lysning, kommende fra venstre, hvor Tændrøret er anbragt. Ved »A« Gruppen breder den sig jævnt mod højre, efter som man følger Billedrækken, for igen gradvis at slukkes i de sidste Billeder. Ved »B« Gruppen er der til at begynde med nærmest ingen Forskel, først i 3die Række breder Flammen sig eksplosionsagtigt over hele Kompressionsrummet, og det er denne pludselige Trykstigning, der fremkalder Bankning i Motoren.

Resultatet er, at Motorfabrikkerne har allieret sig med Benzinfremstillerne, og de sidste konkurrerer indbyrdes om at fremstille den mest bankemodstandsdygtige Benzin — hvilket selvfølgelig resulterer i, at der i denne Henseende findes forskellige Sorter paa Markedet. Da den mest bankemodstandsdygtige Benzin maa anses for den bedste, har man forsøgt at finde Maader til talmæssig at udtrykke dette paa. Mest brugt er Oktantallet, og da dette hyppigt bruges i Benzinfirmaernes Analyser, kan det sikkert være af Interesse at se, hvorledes dette fremkommer.

Til at undersøge Benzinens Oktantal med benytter man en Vogn, hvis Motor har tilstrækkelig høj Kompression og med Tændingen saadan indstillet, at man ved fuld Gas-Acceleration fra ca. 25—80 Km. i Timen faar tilstrækkelig hørlig Bankning. — Uden at ændre noget som helst ved Motoren stiller man om paa et Brændstof, som bestaar af Oktan og Heptan — begge er Kulbrinter i Lighed med Benzinen. Oktan er meget bankemodstandsdygtig, men Heptan derimod meget let til at banke. Man forsøger nu at finde et Blandingsforhold, som netop giver samme Bankning og under ganske samme Accelerationsforhold som den prøvede Benzin. Har man f. Eks. dertil brugt 70 pCt. Oktan og 30 pCt. Heptan, da siger man, at den prøvede Benzin har et Oktantal af 70 — altsaa jo flere Procentdele Oktan, der skal til for at dæmpe den kraftigt bankende Heptan for at give samme Bankning som den prøvede Benzin, desto større er Benzinens Bankemodstandsdygtighed, og desto højere bliver dens Oktantal.

Disse Prøver maa selvfølgelig gennemføres med stor Nøjagtighed og helst paa forskellige Vogne.

Langt mere nøjagtige er dog Laboratorieforsøg, som foretages paa standardiserede Motorer med indstilleligt Kompressionsrum og under Iagttagelse af mange Maalefinesser for at undgaa Fejl.

Da Heptan og særlig Oktan er meget kostbart, kan man med Tilnærmelse ogsaa maale Oktantallet ved Hjælp af andre billigere Kulbrinter.

Som almindelig kendt er Benzol et overordentlig bankemodstandsdygtigt Brændsel, og naar det blandes i Benzinen, stiger dettes Oktantal med ca. 1 for hver 2 pCt. Benzol, man tilsætter (dog kun gældende for Benzinsorter med Oktantal omkring 60—70).

Man foretager nu førnævnte Accelerationsprøve med en Benzinsort, om hvilken man med Sikkerhed kender dens Oktantal — lad os antage, at dette f. Eks. er 70 — og man indstiller Tændingen saaledes, at der lige netop fremkommer hørlig Bankning under Fuldgasaccelerationerne. Vi skifter derefter om til en Benzin, for hvilken vi ikke kender Oktantallet, eller vi vil eventuelt kontrollere dette. Banker Motoren nu kraftigere med denne Benzin, tilsættes Benzol forsøgsvis, indtil vi nøjagtig faar Bankningen ned paa samme Hørlighed som ved den første Benzin, som vi brugte til Sammenligningen. Er vi nu med flere gentagne Skiftninger kommen til det Resultat, at vi maatte tilsætte den undersøgte Benzin 14 pCt. Benzol for at faa dens Bankning reduceret til den samme lige hørlige Bankning som ved den til Sammenligning benyttede Benzin, og om hvilken vi vidste, at dens Oktantal var 70, saa har den undersøgte Benzin uden Benzol altsaa et Oktantal af 63, idet som før nævnt 2 pCt. Benzoltilsætning sætter Oktantallet 1 op.

Endvidere har den praktiske Bilmand en vis Chance for selv ved Accelerationsforsøg at finde ud af, hvilken Benzinsort der har det højeste Oktantal, idet denne ogsaa ganske naturligt maa kunne taale en tidligere Tænding uden at banke i Sammenligning med en Benzin med et lavere Oktantal. Motoren skal dog under alle Omstændigheder være fri for Kulafsætning.

Bortset fra mekaniske Fejl kan altsaa følgende Aarsager være Skyld i Bankning:

1. Kompressionsforholdet er for højt.
$$\text{(Kompressionsforholdet} = \frac{\text{Slagvolumen} + \text{Kompressionsrummets Volumen}}{\text{Kompressionsrummets Volumen}})$$
2. Den anvendte Benzin har for lavt Oktantal til den paagældende Motor.
3. Indsugningsluften bliver for stærkt forvarmet.
4. En for tidlig indstillet Tænding giver ogsaa Bankning, idet Stemplet ikke naar at give den fornødne Plads, før den ikke antændte Del af Gassen af Flammebølgen trykkes saa meget sammen, at den eksplosionsagtigt antændes paa en Gang.
5. Kulaflejringer i Forbrændingsrummet vil, naar Motoren bliver varm, komme i Glød og derved antænde Gassen forskellige Steder, før Flammebølgen fra Tændrøret naar over hele Rummet, og Resultatet er Bankning, som nedsætter Trækkraften betydeligt.

Ovennævnte 5 Aarsager til Bankning fremtræder dog kun, naar Motoren trækker haardt.

For nu at give alle de mange Benzinmærker, der forhandles herhjemme, en fair Chance, kunde den interesserede Bilist under sin daglige Kørsel jo udføre følgende lille Eksperiment: Lad en af Deres Bekendte, hver Gang Tanken er ved at være tom, fylde den op — hver Gang med et andet Mærke, men han maa ikke lade Dem vide, hvilket Mærke De kører med. De skal for hver Fyldning gøre Deres Notater. Er Eksperimentet endt, maa Deres Bekendt paaføre Deres Notater det Mærke, De kørte med — muligvis har han ovenikøbet været saa fiffig at lade Dem køre 2 Gange med samme Mærke. Det vil da være overordentlig interessant at se, om Deres Notater er samstemmende.

Smedens Oprindelse.

Umiddelbart efter Smedeforbundets Jubilæumsfest modtog vi fra Forfatteren *Anth. Fuglsang* en Henvendelse angaaende en af ham udarbejdet Afhandling, som paa Grund af forskellige Forhold ikke var udkommet tidligere. Den omhandler i forskellige Afsnit Smeden i Forbindelse med Biblen, Mytologien og Middelalderen, men en Gengivelse heraf i Fagbladet er naturligvis ikke mulig.

Til Befæstelse af vort Fags Ælde oplyser denne Afhandling imidlertid, af Tubalkain, den første Smed, var en direkte Efterkommer af Kain, og at der mellem Kain og Tubalkain kun ligger 5 Slægtled. Det ses altsaa, at Smeden paa den Maade kommer tæt opad Verdens Skabelse, hvad sikkert ingen har tænkt paa tidligere, selv om vi holder meget af at prale med, at vi tilhører det ældste Haandværk, og at alle de øvrige Fag er afhængige af os.

Afhandlingen oplyser yderligere, at Tubalkain var en Halvbroder til Noah, der som bekendt reddede Menneskeheden fra Syndfloden.

At vi blandt vore Kolleger fra Fortiden ogsaa regner med Dværgene i deres Egenskab af Vaabensmede er en forholdsvis kendt Ting, men det er maaske mindre kendt, at Dværgenes Oprindelse stammer fra Urjætten Ymer, af hvis Legeme Verden blev skabt. Det lyder naturligvis ikke særlig tiltalende, at Dværgene i deres tidligere Skikkelse under Opholdet i Ymers Legeme havde givet Rollen som Maddiker, men man maa jo regne med Forskellen mellem dengang og nu, og et Legeme, hvoraf der kan skabes en hel Verden, er jo ikke lige akkurat det samme som en Kokrop.

Afhandlingen giver en længere Omtale af Smeden i Lavstiden og har naturligvis ogsaa fat i Smeden som Sortekunstner og „klog Mand", men i Tilslutning til Smedeforbundets Jubilæum kan foranstaaende sikkert være nok.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. *Vognsgaard & Nielsen*. Struer.
6. *A. Clausen*, Nykøbing F.
7. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
8. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
9. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
10. *F. J. Frederiksen*, Rosendalsgade 15, København.
11. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
12. *Ivar W. Jensen*, Kongevej, Birkerød.
13. *H. P. C. Andersen*, Østergade, Holstebro.
14. Installatør *O. Samuelsen*, Hovedgaden 26 A, Lyngby.
15. Smedemester *F. C. Olsen*, Nr. Alslev.
16. *S. K. Sørensen*, Islevbrovej 13, Rødovre.
17. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
18. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
19. Smedemester *Gravers Petersen*, Byfogedvej 2, København.
20. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk*. Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

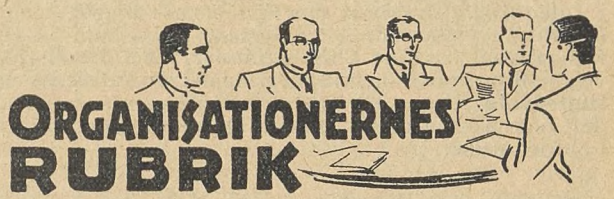

Formere.

Esbjerg Jernstøberi & Maskinfabrik. Mæglingsmøde afholdtes den 3. August. Der forelaa Klage fra Firmaet over, at Formerne havde nægtet at deltage i et Hjælpearbejde for at redde Ovnen, og Krav om Erstatning herfor.

Under Drøftelsen hævdede Formerne, at de ikke havde nægtet at udføre det af Støbemesteren forlangte Arbejde for at redde Ovngangen, men blot paapeget, at der var ledige Arbejdsmænd, hvis normale Arbejde det maatte være.

Herimod fremholdt Firmaets Repræsentanter, at Formerne, der under Støbningen er timelønnede, tidligere i en lignende Situation havde ydet den begærede Hjælp, og at der ingen Arbejdsmænd var ledige, som var fortrolige med det paagældende Arbejde, som Formerne i alt Fald ikke havde taget op, hvorved Støbningen maatte afbrydes med Tab.

Sagen sluttede med, at Forbundet beklagede den skete Uoverensstemmelse, og Firmaet trak Klagen tilbage.

Vald. Birn, Holstebro. I Fagbladet for Juni Maaned er omtalt en Sag, hvorpaa Mæglingsmøde afholdtes den 8. Juni med det Resultat, at der opnaaedes Enighed om 2 Punkter, medens følgende 2 Punkter henvistes til fornyet lokal Forhandling:

1) Krav om 15 pCt. Tillæg til Akkordpriskuranten.
2) Krav om Fastsættelse af Akkordpriser paa Arbejde ved 4 nye Formemaskiner analog med Priserne paa de øvrige Formemaskiner.

Denne Forhandling gav intet Resultat, hvorfor Sagen viderebehandledes ved Timandsmøde den 17. August.

Sagen sluttedes her, idet der opnaaedes Enighed om, at Parterne vedrørende Punkt 1 forhandler om Tillæg til daarlige Akkordpriser, og Punkt 2 sluttedes med Enighed om Fastsættelse af visse Grundpriser paa det omhandlede Arbejde.

Kerteminde Jernstøberi. Mæglingsmøde afholdtes den 8. September paa Krav om Øretillæggets Omlægning til et procentvis Tillæg til Akkordpriskuranten.

Paa Mødet fremgik det, at Øretillægget kun drejede sig om Haandformere, idet Firmaet for Maskinformernes Vedkommende havde truffet en Ordning med disse, efter hvilken Øretillægget bortfaldt, idet dette inkluderedes i en Akkordaftale, som var truffet med disse ved lokal Forhandling, og for Haandformernes Vedkommende drejede det sig kun om een Mand, der var berettiget til Øretillægget.

Sagen sluttede med Enighed om, at forskellige Fradragsprocenter sammenlagdes til een Fradragsprocent, der fastsattes til 18. Samtidig bortfaldt Øretillægget.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Mæglingsmøder. Torsdag den 25. August 1938 afholdtes Mæglingsmøde paa Begæring af Forbundet i Anledning af Lønkrav hos Firmaerne: *Dansk Armaturfabrik v/ Herr E. A. Johansen*, Nørregade 35 D., København, og *Carl Cohn's Sønner*, Carl Jacobsensvej, Valby, København. Spørgsmaalet diskuteredes og sluttede for begge Firmaers Vedkommende, uden at der paa nærværende Tidspunkt kunne ydes nogen Lønforhøjelse.

Resultatet af Urafstemningen i Dagene fra den 20. til den 27. August 1938 om Ændring af Arbejdsløshedskassens Vedtægt § 20, Stk. 2, saaledes at den faar følgende Ordlyd:

„En Udlærling, som senest 14 Dage efter Læretidens Udløb optages i Kassen, har indenfor de første 12 Maaneder efter Læretidens Udløb Ret til Understøttelse i Henhold til Vedtægtens § 16, Stk. 3, efter en Medlemstid af *1 Maaned*. Det er en Forudsætning for Ydelsen af Understøttelsen, at den paagældende er fyldt 18 Aar."

Afdeling	Antal Medl.	Stemmer afgivet	„Ja"	„Nej"	Stemmeprocent
Odense	30	16	16	0	53,3
Fredericia	12	5	5	0	41,7
Vejle	19	17	17	0	89,5
Horsens	6	5	5	0	83,3
Aarhus	33	16	16	0	48,5
Aalborg	11	7	7	0	63,6
Provinsen	111	66	66	0	59,5
København	434	238	236	2	54,8
Hele Landet	545	304	302	2	55,8

Hermed er Forslaget vedtaget med 302 Stemmer for og 2 Stemmer imod. 55,4 pCt. af Kassens Medlemmer har givet sin Tilslutning til Forslaget, og af de afgivne Stemmer har 99,3 pCt. stemt „Ja".

Arbejdsløsheden. Da Opgørelsen over Arbejdsløsheden for Juli Maaned ikke fremkom i Bladets sidste Nummer, bringes hermed Opgørelsen baade for Juli og August Maaned.

Arbejdsløsheden den 29. Juli 1938.

	Medlemstal	Ledige
København	433	59
Odense	30	2
Fredericia	12	2
Vejle	18	5
Horsens	6	0
Aarhus	33	7
Aalborg	11	4
Hele Landet...	543	79

Arbejdsløsheden den 26. August 1938.

	Medlemstal	Ledige
København	440	68
Odense	31	4
Fredericia	12	3
Vejle	19	12
Horsens	6	0
Aarhus	33	10
Aalborg	12	6
Hele Landet...	553	103

Specialarbejdere.

Mæglingsmøder. Den 23. Juni afholdtes Mæglingsmøde hos *A/S Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri*, Refshaleøen, paa et Krav fra Forbundet angaaende Skifteholdsvarsel.

Sagen drejede sig om Nybygning Nr. 634, der var blevet beskadiget i Bunden under Stabelafløbningen.

Firmaet mente, det maatte være Reparationsarbejde, hvorfor der kun skulde gives 24 Timers Varsel. Forbundets Repræsentanter mente, at det var en endnu ikke afleveret Nybygning, og at vi derfor maatte kræve 3×24 Timers Varsel.

Enighed kunde ikke opnaas, og Forbundets Mæglingsmand forbeholdt sig sin Stilling.

Den 15. Juli afholdtes Mæglingsmøde hos *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen, angaaende Skifteholdsbetaling paa 3. Hold, hvor Arbejdstiden bliver mindre end 8 Timer pr. Døgn.

Der kunde ikke opnaas Enighed, idet Værftet henholdt sig til Bestemmelserne i Skifteholdsreglerne om ansat Timeløn for manglende Tid paa Skiftehold, og Forbundet maatte derfor forbeholde sig sin Stilling.

Den 5. August afholdtes paa *Nakskov Skibsværft* et Fællesmæglingsmøde angaaende Strid om, hvorvidt et i 5 Nætter udført Arbejde skal betales som Skifteholdsarbejde eller som forskudt Arbejdstid.

Sagen sluttede med, at Firmaet indgik paa at betale efter Reglerne for Skifteholdsarbejde.

Den 9. August afholdtes paa *Odense Staalskibsværft* Mæglingsmøde om et Lønkrav fra 12 Forholdere og Naglevarmere samt 32 Borere.

Firmaet fremsatte et Tilbud, som Arbejderne dog ikke kunde modtage, og Forbundet maatte forbeholde sig at kræve Timandsmøde paa Spørgsmaalet.

Timandsmøde. Den 12. August afholdtes der i Sammenslutningen Timandsmøde vedrørende:

A/S Burmeister & Wain, Refshaleøen. 1) Strid om Betaling for Skifteholdsarbejde, og

2) Strid om Betaling for udført Natarbejde paa Nybygning Nr. 634.

Spørgsmaalene diskuteredes og sluttedes med de faldne Udtalelser.

Smede og Maskinarbejdere.

Festskriftet. Vi erindrer om Meddelelsen i sidste Fagblad om, at Bogbinderiet *„Concordia"* har tilbudt at indbinde Festskriftet i et smukt Shirtingsbind for Kr. 1,85, forsaavidt Anmodning indløber inden 1. Oktober. Betingelsen er dog, at der kommer en Del Bestillinger, og vi henstiller derfor til Kolleger, som maatte ønske deres Festskrift indbundet, at indsende det til *„Concordia"*, Strandboulevard 94, København Ø.

Prisen er som nævnt Kr. 1,85 plus Porto.

Indgaaede Overenskomster. Sammen med Snedkerforbundet er der indgaaet Overenskomst med Maskinfabrikken *Møllevang*, Hjerm.

Odense Afdeling har sluttet Overenskomst med Gas- og Vandmester *G. K. Hansen*, Odense, hvorefter der er Enighed om at anvende Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler, samt om, at Rørarbejde afregnes efter Rørprislisten.

Mellem Vejen Afdeling og Firmaet *Chr. Birkedal* er der indgaaet Overenskomst i Lighed med dem, der sædvanligvis sluttes med uorganiserede Arbejdsgivere.

Der er indgaaet en ny Overenskomst med *De danske Statsbaners Baneafdeling* vedrørende Aflønning af de ved Statsbanernes Bane- og Signaltjeneste beskæftigede Smede og Maskinarbejdere, gældende fra 1. August d. A.

Endelig er der mellem Københavns Afdeling 14 og *British Motors A/S*, Østerbrogade 2 A, indgaaet Overenskomst om Løn- og Arbejdsforhold.

Mæglingsmøder. Hos *A/S „Titan"*, København, mægledes den 29. Juni paa Strid angaaende Forskudsudbetalingen paa Akkord. Firmaet tilbød at give et Forskud paa 50 Øre til Timelønnen paa alle Akkorder over 80 Kr., og de paagældende Arbejdere har derefter truffet en skriftlig Aftale med Aktieselskabet herom.

Den 6. Juli er der afholdt Mægling hos Smedemester *A. Pedersen*, Havnen, Sæby, i Anledning af Strid vedrørende Akkordudbetaling samt Vejpenge. Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betaler 65 Kr. Samtidig lovede Firmaet fremtidig at ville betale efter de gældende Overenskomster.

Den 8. Juli afholdtes Mæglingsmøde hos *A/S Frichs*, Aarhus, i Anledning af Uoverensstemmelse om den overenskomstmæssige Lønforhøjelse. Der opnaaedes ikke Enighed, men senere er der ved lokal Forhandling aftalt en ny Skala for Antagelseslønningerne.

Paa et Mæglingsmøde den 20. Juli hos *A/S Wittenborgs Automatfabrikker*, Odense, behandledes 1) Strid om Akkordpriser paa en ny Type Automater (T. 38) og 2) Klage over uvarslet Arbejdsstandsning den 9. Juli og Krav om Erstatning herfor. Med Hensyn til 1) enedes man om at anvende Overenskomstens § 7, 2. Stk., i Tilfælde, hvor Akkordforhandlingen ikke fører til noget Resultat, og vedrørende 2) tog Firmaet Klagen tilbage, efter at Forbundet havde beklaget den uvarslede Arbejdsstandsning, som man erkendte var ulovlig.

Den 3. August mægledes hos *A/S Esbjerg Jernstøberi og Maskinfabrik* paa Klage fra Firmaet over, at de paa Virksomheden beskæftigede elektriske Svejsere har nægtet at udføre et Stykke Arbejde, som Firmaet skulde udføre for Maskinfabrikken „Cristola". Nægtelsen motiveredes med, at „Cristola" selv kunde antage Folk til dette Arbejde. Ved Mæglingen oplystes, at Vægringen ved at udføre det paagældende Svejsearbejde skyldtes den Opfattelse, at der var Tale om Udlaan af en Arbejder, og da Firmaet hævdede, at dette ikke var Tilfældet, men at Arbejdet udførtes fuldt ud for dettes Regning, erkendte Forbundets Repræsentanter Firmaets Ret til at lede og fordele Arbejdet i Overensstemmelse med Septemberforligets § 4.

Hos Firmaet *J. C. Nielsen*, Esbjerg, mægledes den 3. August i Anledning af Strid om Betalingen for Arbejde i Kravlekælder. Man enedes om, at Firmaet betaler Montørerne Kr. 650,00 til fuld Afgørelse.

Den 4. August afholdtes Mæglingsmøde hos *Danish Machine Co.*, Aarhus, vedrørende 1) Klage fra Firmaet over Arbejdsvægring ved et Skifteholdsarbejde den 7. Juni, 2) Klage fra Firmaet over, at en Arbejder efter en paastaaet Klubbeslutning ikke vil udfylde Dagsedler, 3) Klage fra Forbundet over, at en Praksis for Anvendelsen af Gennemsnitsakkordfortjenesten for visse Arbejder egenmægtigt er ændret af Firmaet, 4) Klage over, at en Værkstedsfunktionær under en Akkordforhandling skulde have anvendt Trusel om Afsked.

ad 1) Man enedes om, at Arbejdet fremtidig skal udføres, imod at Firmaet med Tillidsmanden optager Forhandling om passende og rimelige Beskyttelsesforanstaltninger.

ad 2) Efter det oplyste indgik Arbejderne paa at udfylde de ønskede Dagsedler, idet Firmaet forpligtede sig til saa hurtigt som gørligt at gennemføre fremtidige Akkordforhandlinger og at foretage en à jour-Føring af Akkordnoteringerne.

ad 3) Firmaet erkendte, at der i enkelte Tilfælde var anvendt en vis Praksis af Slumpakkorder, nogenlunde baseret paa Gennemsnitsfortjenesten, saaledes at denne Praksis først maatte opsiges med overenskomstmæssigt Varsel. Dette skete fra Firmaets Side for disse og for lignende Tilfælde.

ad 4) Firmaet kunde ikke erkende den foreliggende Klages Berettigelse, men Parterne var enige i, at Afskedstrusler ikke maa benyttes som Argument i Lønforhandlinger.

Hos Firmaerne *Vald. Otto* og *P. Chr. Pedersen*, Holbæk, afholdtes Mægling den 4. August paa Strid om Betalingen for Nedtagning af 4" og 5" støbte Jordledninger og Optagning af gamle Ledninger, der paany skal anvendes. Af Hensyn til det særlig vanskelige Arbejde enedes man om en Timebetaling paa Kr. 2,00 til fuld Dækning for det samlede Arbejde.

Den 5. August afholdtes et Fællesmæglingsmøde paa *A/S Nakskov Skibsværft* paa Strid om, hvorvidt et i 5 Nætter udført Arbejde skal betales som Skiftehold eller som forskudt Arbejdstid. Værftet indgik paa at afregne Arbejdet efter Reglerne for Skifteholdsarbejde.

Samme Dag mægledes hos *A/S Nakskov Skibsværft* paa Strid om Betalingen for Nitning af Toppladerne paa Maskinfundament, hvor de svære Plader fortsætter et Stykke udover Maskinrummet, og Nitning af Knæ ved Laststøtte og til Lugekarm. Spørgsmaalet om Nitning af Toppladerne henvistes til lokal Forhandling; iøvrigt var der Enighed om, at der for skraa Tanktop fremtidig betales efter Aftale. For Knæ i Nr. 86 betales ekstra 4 Kr. pr. 100 Nagler. I efterfølgende Skibe betales efter Aftale.

Hos Fabrikken *„Plastica"*, København, afholdtes Mæglingsmøde den 5. August i Anledning af Klage fra Sammenslutningen over ulovlig Arbejdsstandsning med Krav om Bod og Erstatning, samt Klage fra vore Medlemmer over forskellige Misforhold, som skulde have foranlediget Arbejdsstandsningen. Man enedes om, at Forbundet i dette Tilfælde godkender Firmaets Opfattelse, saaledes at Arbejdet i det paaklagede Tilfælde aflønnes som Skifteholdsarbejde, hvorefter Firmaet trak sit Krav om Bod og Erstatning tilbage.

Hos *A/S Rustfri Staalmontage*, Hundested, afholdtes den 25. August Mægling vedrørende 1) Klage over, at Virksomheden ikke afrunder Brøkdele af Ører til hele Ører. 2) Uoverensstemmelse om Betaling for Rejsetid indenfor den normale Arbejdstid. 3) Strid om Udlevering af Feriekort, og

4) Klage over manglende Sikkerhedsforanstaltninger ved elektrisk Svejsning.

ad 1) Man enedes om, at Firmaet ved de Procentakkorder, hvor der efter 1. August forekommer Akkordafsavnstillæg paa ½ Øre, vil oprunde disse, saaledes at den samlede Timefortjeneste fremtræder med det nærmeste hele Tal.

ad 2) Sluttedes med de faldne Udtalelser.

ad 3) Man enedes om, at Firmaet i de Tilfælde, hvor Arbejderne straks skal holde Ferie eller afgaar uden fast Adresse, vil lade udstede Feriekort fra den lokale Virksomhed, medens dets Hovedkontor ellers udsteder Kortene.

ad 4) Man enedes om at drøfte Spørgsmaalet om Indførelse af yderligere og rimelige Beskyttelsesforanstaltninger.

Den 26. August mægledes hos *A/S Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri,* Christianshavn, vedrørende 1) Strid om Ansvaret for Værktøj og 2) Strid om et Forslag til Løn- og Arbejdsvilkaar for Maskinarbejdere paa Ude- og Rejsearbejde.

ad 1) Firmaet indgik paa at udsætte Tidspunktet for Fradrag for den bortkomne Mikrometerskrue i 3 Maaneder for at se, om ikke Skruen i Mellemtiden skulde komme til Veje.

ad 2) Man enedes om, at der paa frit Grundlag optages en ny lokal Forhandling om Betaling m. v. ved Ude- og Rejsearbejde.

Rørudvalgsmøde. Ved et Rørudvalgsmøde den 29. Juli behandledes følgende Spørgsmaal:

Strid hos *A/S „Vølund"*, København, om Betalingen for Arbejdet i Privatbankens Kedelrum og om Betaling for Opmærkning af Huller til Bæringer i Kanal. Det første Spørgsmaal henvistes til Forhandling mellem Parterne, hvilket resulterede i, at der betales 525 Kr. udover det optagne Beløb. Om det andet Spørgsmaal opnaaedes ikke Enighed.

Endvidere behandledes Kravet om, at Tillægget til Rørprislisten fra 1. August forhøjes fra 5 til 6 pCt. Kravet kunde ikke imødekommes af Arbejdsgiverne.

Endelig gennemgik Rørudvalget Udkast til Tillæg Nr. 2 til Rørprislisten og enedes om de forskellige Poster, som Tillægget skulde indeholde.

Landsmødets Beslutninger.

Paa vort Landsmøde i Aarhus blev der behandlet en Del Forslag, dels indsendt fra Klubberne og dels stillet af Landsudvalget.

I Henhold til vore Love træder saadanne Vedtægter ikke i Kraft, førend de er godkendte af Hovedledelsen for Smedeforbundet.

Paa sædvanlig Maade tilgik der Forretningsudvalget Meddelelse om Landsmødets Forslag, og disse har da ogsaa været til Behandling paa et Par Møder der.

Forslaget om Tilskud til Lærlingeklubberne har desuden været til Behandling paa Hovedbestyrelsesmødet den 6. August, og det blev der forkastet at følge Landsmødets Forslag om at bevilge 3 Kr. pr. Medlem til vore Lærlinge.

Det var ikke Beløbets Størrelse, der medførte Forkastelsen, men snarere Ængstelse for, at vore Svendeafdelinger saa i alle Tilfælde havde Pligt til at tage Lærlingene med i de Arrangementer, som Afdelingerne havde planlagt i Forbindelse med Forbundets Jubilæum, og da det kniber med at skaffe egnede Lokaler i adskillige Afdelinger, har denne Frygt bevirket Afslaget.

Der føres for Tiden Forhandlinger med Herbergsringen for at opnaa de bedst mulige Betingelser for en kollektiv Indmeldelse af vore Lærlingeklubber, og naar Forhandlingerne er tilendebragt, skal I faa Meddelelse om Forløbet.

Forslaget om at nedsætte de 2 Aars Medlemsskab for de Lærlinge, som faar deres Læretid nedsat i Henhold til den ny Lærlingelov, er tiltraadt, saaledes at alle Lærlinge, der efter den gamle Kontrakt manglede mindst 2 Aar ved Indmeldelse i Lærlingeklubben, kan optages indskudsfrit i Svendenes Rækker og oppebære Lærlingeunderstøttelse i Tilfælde af Arbejdsløshed, indtil Svendeunderstøttelsen træder i Kraft.

Stiftelsesfest i Svendborg.

Svendborg Lærlingeklub afholdt Lørdag den 2. Juli sin første Stiftelsesfest paa Forsamlingsbygningen. Kl. 20 samledes man om Kaffebordet, hvor Formanden, *Edvin Nielsen,* bød Forsamlingen velkommen. Han rettede en særlig Tak til Smede- og Maskinarbejdernes Afdelingsbestyrelse, som var indbudt til Festen, for dens Medvirken til, at Lærlingeklubben i Svendborg blev til Virkelighed. Formanden rettede endvidere en speciel Tak til Kasserer Harald Hansen og Kranfører Oskar Andersen for deres store Arbejde i Lærlingeklubben og mindedes ligeledes Klubbens første Formand, Peter Frederiksen, der nu er Svend.

Derefter holdt Smedenes Næstformand, *Ejnar Rasmussen,* Festtalen, da Formanden, Chr. Hansen, var forhindret i at deltage. E. Rasmussen omtalte de Vilkaar, som Lærlingene arbejdede under før, og sammenlignede dem med de, der nu bydes Lærlingene i den nye Lærlingelov. Han udtalte endvidere sin Tilfredshed med Lærlingeklubberne, da han fandt, det var af stor Betydning, at Lærlingene stod saa godt rustet som muligt, naar de skal træde ind i Svendenes Rækker. Han sluttede med at udbringe et Leve for Lærlingeklubben.

Derefter omtalte Kranfører *Oskar Andersen* Lærlingeklubbens Arbejde i det første Leveaar og omtalte de Ting, der herefter skal tages op til Behandling.

Efter at Kaffen var drukket, tog Ballet sin Begyndelse, og Lærlingene kunde saaledes slutte det første Aar med en gemytlig tilbragt Aften.

(neslein.)

Teknologisk Institut.

Indmeldelse til Skolens Kursus — hvori baade Mænd og Kvinder kan deltage — foregaar ved Henvendelse til Teknologisk Institut, Skoleafdelingens Kontor, Hagemansgade 2, 2. Sal. Telefon om Dagen fra Kl. 9—17: Central 8760, Lokal 24. Fra Torsdag den 1. September til Fredag den 31. Marts er Kontoret tillige aabent om Aftenen (dog Lørdag undtaget) fra Kl. 19,30—20,30, Telefon om Aftenen: Central 53777.

Efter Instituttets Bestemmelse er Indmeldelse til Deltagelse i de forskellige Kursus bindende for hele Kursuset.

Ved Indmeldelsen erlægges Halvdelen af Betalingen for Kursus og Resten den første Mødeaften.

Engelsk og Tysk.

Teknisk Sprog.

Undervisningen, der selvfølgelig er indrettet saaledes, at Eleverne kan faa de nødvendige elementære Kundskaber, er planlagt med det Formaal for Øje at give Kursusdeltagerne et saa omfattende Kendskab til *teknisk* Sprog, at de med virkeligt Udbytte kan benytte udenlandske Haandbøger, Tidsskrifter, Pjecer etc. samt paa Rejser i Udlandet vil kunne finde sig sprogligt til Rette paa Værksteder, i Fabrikker og lignende Arbejdssteder.

Saafremt et tilstrækkeligt stort Antal Deltagere melder sig, vil der blive oprettet lukkede Sprogkursus for bestemte Fags Udøvere, ved hvilke Kursus Besøg i Instituttets Værksteder og Fagbibliotek i høj Grad vil indgaa som Led i Undervisningen.

Undervisningen strækker sig over 50 Timer med 1 Aften ugentlig (2 Timer).

Betalingen for et Kursus er *Kr. 20.—*.

Almen Undervisning i Engelsk og Tysk.

For øvrigt vil der blive oprettet Kursus i Tysk og Engelsk for Begyndere og for dem, der har gennemgaaet et af Instituttets Begynderkursus eller et Kursus af tilsvarende Karakter.

Det kan ikke tilstrækkeligt tilraades Elever fra tidligere Begynderkursus at afslutte Undervisningen paa et af Holdene for viderekomne i Tysk og Engelsk.

Undervisningen strækker sig over ca. 80 Timer med 2 Aftener ugentlig à 2 Timer.

Undervisningsaftener efter nærmere Bestemmelse.

Første Aften i Begyndelsen af Oktober.

Betalingen for hvert Kursus er *Kr. 30,—*.

Til Støtte for den almindelige sproglige Forstaaelse vil der blive givet en supplerende Vejledning i *dansk Sproganalyse* for Deltagerne i de her nævnte Sprogkursus.

Kursus i Autogensvejsning.

Kursuset strækker sig over ca. 4 Uger; Undervisningen omfatter:

Værkstedsøvelser, i alt ca. 24 Timer: Mandag og Tirsdag fra Kl. 19—22, eventuelt ogsaa Torsdag og Fredag. Der indøves Svejsning af Pladearbejde, Rørarbejde, Støbejern, Kobber, Messing, Aluminium samt Autogenskæring.

Foredrag med Lysbilleder: Fag- og Materiallære samt Svejseteknik, afholdes Onsdag Aften Kl. 19,30—21,30, i alt 10 Timer.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning afholdes *Kursus*, der begynder *Onsdagene* den 26. Oktober, 11. Januar og 22. Februar Kl. 19.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 35,—*.

Kursus i elektrisk Svejsning (Lysbuesvejsning).

Kursuset omfatter i alt 60 Timer praktiske Værkstedsøvelser (20 Aftener, Kl. 19—22) og 10 Timer Foredrag (5 Aftener, Kl. 19,30—21,30).

Praktisk Undervisning: Indøvelse af Svejsning med de gængse Elektrodearter i tynd og tyk Plade. Vandret, lodret og „underop" Svejsning. Paalægningssvejsning. Tilrettelægning af Svejsearbejder. Svejsning af Jernkonstruktioner og Rør. Demonstration af Svejsning i Støbejern, Metal og rustfrit Staal.

Foredrag: Pasning af elektrisk Materiel samt almindelig Svejseteknik: Svejsningens Grundprincipper, Spændinger og Kastninger, Styrkeforhold, kritisk Gennemgang af udførte Svejsearbejder etc.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning kan Kursus begynde Fredag den 14. Oktober, Tirsdag den 3. Januar, Tirsdag den 28. Februar.

Betaling for et Kursus er *Kr. 125,—*.

Kursus i Rørsvejsning (Autogen-).

Undervisningen vil omfatte Værkstedsøvelser, i alt 24 Timer, Kl. 19—22.

1. Kort Forklaring af Principperne for Autogensvejsning.
2. Sammensvejsning af Rørledninger.
3. Paasvejsning af Stutser.
4. Udskæring og Sammensvejsning af Rørbøjninger, T-Stykker og Kryds m. m.
5. Foredrag og eventuel Demonstration af Falderørsbøjninger.

Undervisningen begynder efter nærmere Aftale.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 30,—*.

Kursus i Fræsning og Slibning.

Kursus strækker sig over 5 Uger. Begyndere kan optages. Undervisningen omfatter:

Værkstedsøvelser ca. 4 Uger, 2 Aftener ugentlig fra Kl. 19—21,30, enten Mandag og Tirsdag eller Torsdag og Fredag, i alt ca. 24 Timer, omfattende de nødvendige Beregninger for Betjening af Universalfræsemaskinen, saasom almindelig Inddeling, Differentialinddeling, Spiralfræsning, Tandhjulsfræsning, Fremstilling af Fræsere, Rivaler, Klokoblinger og Tandstænger. Endvidere Slibning paa Værktøjsslibemaskine, Rundslibemaskine og Planslibemaskine.

Foredrag med Lysbilleder: Fag- og Materiallære samt Foredrag i Tilslutning til Øvelserne, afholdes Onsdag Aften Kl. 19,30—21,30, i alt 10 Timer.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning begynder Kursus Onsdagene den 26. Oktober, den 11. Januar og 22. Februar Kl. 19.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 35,—*.

Den internationale Højskole i Danmark.

Den internationale Folkehøjskole i Helsingør begynder sit Vinterkursus den 3. November. Det varer til den 27. Marts 1939. Sidste Vinter deltog 137 Elever, hvoraf 35 var Udlændinge.

Til Vinter vil foruden de faste Lærere, Forstanderen, cand. mag. *Peter Manniche*, cand. mag. *Aage Fjalland* og cand. mag. *Olav Kelstrup*, samt Englænderen *Percy Wait* og Tyskeren *August Henning*, seks Englændere, Amerikanere og Tyskere lede Studiekredse i sociale Fag og mindre Konversationshold.

Hovedfagene er internationale Forhold, Samfundslære, Historie og Litteratur samt Sprog. Alle kan optages baade Begyndere og Viderekomne i Sprog.

Eleverne kan selv vælge, hvilke Klasser og Studiekredse de ønsker at deltage i. Dette gælder ogsaa Regning og Dansk, i hvilket der undervises paa flere forskellige Hold efter Standpunkt. Men alle Elever er pligtige at deltage i et dagligt Foredrag paa Dansk og i de to Timers Selvstudium og Forberedelse til Studiekredsene i Skolens Bibliotek og Klasseværelser, samt i en Times Arbejde i Skolens Have eller Køkken (for de kvindelige Elevers Vedkommende).

Ansøgning om Optagelse sendes til Forstander Manniche, Helsingør, paa Blanketter, der faas hos denne. Arbejdsløse kan faa Udgifterne til Skolepenge samt Kost og Logi dækket af Arbejdsdirektoratet ved at indgive en Ansøgning derom paa Blanketter, der faas hos Fagforeningen eller ved Henvendelse til Skolen.

Foredragsrække over Konstruktionsmaterialer for Maskinanlæg.

(Kulstofstaal, Specialstaal, Støbejern.)

Kraft- og Arbejdsmaskinernes Udvikling har medført stadig forøgede Krav til Staals og Støbejerns Styrke overfor mekaniske Paavirkninger og Modstandsdygtighed overfor kemiske Angreb, hvilket atter har bevirket forøget Anvendelse af legerede Staalsorter — bl. a. rustfrit Staal.

For at opnaa korrekt Udnyttelse af disse Materialer og derved størst mulig Driftssikkerhed bør Kedel- og Maskinanlæggenes Personale have indgaaende Kendskab til Materialernes Egenskaber og rette Anvendelse saavel ved den daglige Drift som ved forekommende Reparationsarbejder. Ligeledes bør Personalet ved indtrædende Brud om muligt ved forholdsvis simple Metoder kunne fastslaa Brudaarsag og eventuelt den beskadigede Maskindels Materiale og Fremstillingsmetode.

Kravene til Driftspersonalets Kendskab til Konstruktionsmaterialernes Metallurgi og Teknologi er saaledes udvidede i saa høj Grad, at almindelig Værkstedspraksis ikke er i Stand til at give Personalet de fornødne Kundskaber.

Paa Foranstaltning af „Kjøbenhavns Maskinistskole" vil der derfor i Efteraaret blive afholdt en Foredragsrække vedrørende Kulstofstaal, Specialstaal og Støbejern med følgende Foredragsholdere:

Ingeniør, cand. polyt. Ove Hoff,
Inspektør ved Kjøbenhavns Maskinistskole, cand. polyt. E. Mathiesen, og
Professor ved Danmarks tekniske Højskole E. Thaulow.

Foredragsrækken (10 Foredrag), der er beregnet for Maskinmestre, Driftsledere ved industrielle Anlæg m. fl., vil omfatte følgende Emner:

Kulstofstaals, Specialstaals og Støbejerns Sammensætning, Egenskaber, Bearbejdning, Varmebehandling og Anvendelse,
Metalmikroskopi og dets Anvendelse, bl. a. til Bestemmelse af Materialets Sammensætning og Fremstillingsmetoder,
Materialundersøgelser i Værkstedet samt
Tæringer, disses Aarsager og Forebyggelse.

Foredragene ledsages af Lysbilleder og Demonstrationer, og i Forbindelse hermed aflægges et Besøg paa Danmarks tekniske Højskoles teknologiske Laboratorium.

Foredragene indledes *Mandag den 3. Oktober, Kl. 19½,* paa „Kjøbenhavns Maskinistskole" og fortsættes de følgende 9 Mandage, Kl. 19½—ca. 21½.

Honoraret for Deltagelse, Kr. 35,00, erlægges ved Indtegningen, som finder Sted paa „Kjøbenhavns Maskinistskole", Nørrebrogade 5, senest den 1. Oktober.

Hvad Forlaget „Fremad" bringer.

Allerede nu foreligger Forlagets første Nyhed paa dette Efteraars Bogmarked, den store Roman *„Fabrikken"* af den amerikanske Forfatter *Albert Halper,* der gennem en Række haandgribelige Livssituationer, en Masse dramatiske Livsskæbner giver et levende Billede af, hvorledes Mennesket er stillet i Amerikas ubarmhjertige Kamp for det daglige Brød.

I den til November begyndende nye Aargang af „Bogkredsen" er planlagt følgende interessante Bøger:

Harald Bergstedt: Solkarusellen, der meget apropos udgives ved Bergstedts 25 Aars Forfatter-Jubilæum og indeholder et Udvalg af hans betydeligste fortællende Digte.

Henry Poulaille: Brød paa Bordet. En omfangsrig Roman, der giver et interessant Indblik i den franske Arbejderbefolknings daglige Liv og Levemaade.

Harald Engberg: Filmen. En populær Fremstilling af Film og Samfund, understøttet af et righoldigt Billedmateriale.

Og som fjerde og sidste Bind i Aargangen atter et helt nyt Navn for den danske Læseverden: *Emil Vachek: „Hønsestigen"*, en humørfyldt Roman fra Prags Underverden. Hovedpersonen er ikke med Urette betegnet som „den civile Svejk".

Foruden førnævnte Bind udvalgte Digte af Harald Bergstedt udsender Forlaget i Anledning af Forfatter-Jubilæet endnu to Bøger, nemlig et helt nyt Bind Digte af *Harald Bergstedt* under Titlen: *„Fyraften"*, og en Biografi, skrevet af den kendte Kritiker *Jul. Bomholt,* som har tegnet et levende og for de fleste overraskende Portræt af Harald Bergstedt.

En Bog for alle, der interesserer sig for og holder af Børn, bliver Kommunelærer *Alfred Mortensens: „Menneskekim"* med Undertitlen: „Barnetrin paa Kulturens Vej". Forfatteren udgav for en Del Aar siden „Klassens Dagbog", der høstede megen Anerkendelse og hurtigt blev udsolgt.

En anden Bog, der henvender sig til det samme store Publikum, er Østrigeren *Anton Tesareks* Bog: *„Du og Dit Barn"*, der viser den Udviklingens Vej, som ethvert Menneskebarn maa gaa: fra Spædbarn til ansvarsbevidst Voksen, en Vej, vi alle har gaaet, og dog vel alle igen har glemt.

I Forlagets Serie af „Studiekredsbøger" kan ventes en ny, med Interesse imødeset Bog: *„Vor Folkeskole"* af *Jul. Bomholt,* ligesom nye reviderede Udgaver af „Organisationskundskab", „Samfundskundskab" og „Kommunalkundskab" efterhaanden vil foreligge.

Debut-Romanen *„Drivis"* af *Tom Olufsen* skildrer for første Gang i dansk Litteratur Livet i Kryolitminen paa Grønland. Bogen vil blive ledsaget af en halv Snes Helsides-Tegninger af Kunstneren *Ernst Hansen,* der selv er gammel Grønlandsfarer og kendt for sine ypperlige Billeder af grønlandske Dyre- og Menneskетyper.

Af Redaktør *Frede Nielsen,* Sønderborg, udsen-

(Fortsættes Side 268.)

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Kontg. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
23704	Andersen, Marius Peter . .	Aistrup	5. 3.08	D. Arbm. Forb.	18. 5.31	Kbhvn. Afd. 17	14. 5.38
5871	— Ove	København	5. 6.18	Kbhvn. Afd.	5. 1.38	„ „ 3	9. 4.38
29540	Andersson, Viggo R. Torreck	—	20. 6.10	„ „	3. 7.29	„ „ 13	7. 5.38
15469	Barth, Helge R. Emil .	—	19. 4.16	„ „	9. 5.35	„ „ 12	28. 5.38
50165	Bartum, Egon Einar	—	2.12.18	„ „	23. 8.37	„ „ 13	19. 3.38
50962	Blücker, Poul E. Sten Bille	—	4. 5.06	„ „	29. 1.37	„ „ 2	7. 5.38
3138	Bolander, Reinhardt	Hjørring	12. 8.16	Hjørring	23. 7.35	Hjørring	26. 3.38
52217	Buus, Laurits Christian	København	15.12.12	Kbhvn. Afd.	10. 6.32	Kbhvn. Afd. 15	23. 4.38
50382	Christensen, H. E. Ellermann	—	6.10.13	„ „	6. 9.37	„ „ 2	30. 4.38
33974	— Oluf Martinus . .	Frederiksberg	12.12.04	Roskilde	15. 6.36	„ „ 14	7. 5.38
36026	— Poul Viktor	København	28. 9.02	Kbhvn. Afd.	6.12.37	„ „ 18	2. 4.38
12673	Christoffersen, Konrad Chr. R.	—	9. 6.05	„ „	16. 1.25	„ „ 13	23. 4.38
25018	Eisen, Frode Thorbjørn	—	12. 3.17	„ „	24. 4.36	„ „ 5	30. 4.38
13560	Gudmundsen, Gudmundur M.	Roskilde	29. 1.15	„ „	8. 1.35	„ „ 12	21. 5.38
50007	Hansen, Christian Joachim	Tolstrup	23. 1.18	„ „	13. 8.37	„ „ 15	30. 4.38
36063	— Hans	København	30. 7.17	„ „	4. 1.37	„ „ 9	16. 4.38
58033	— Henning	Rersnæs	16. 6.19	„ „	19. 3.38	„ „ 2	16. 4.38
38828	— Niels	Østed	22. 5.80	„ „	23. 5 37	„ „ 17	14. 5.38
52182	Henrichsen, Axel	Sværdborg	26.10.00	„ „ 1	8.12.19	„ „ 11	16. 4.38
30297	Holm, Carl	Allingaabro	25. 2.07	Skanderborg	7. 5.25	Skanderborg	26. 3.38
20772	Hultberg, Henrik Emil . . .	København	19. 8.03	Kbhvn. Afd.	15. 2.22	Kbhvn. Afd. 17	14. 5.38
52073	Jensen, Aksel Elon	—	7. 6.11	„ „	31. 3.32	„ „ 12	4.12.37
36994	— Henry Christian	—	26.10.08	„ „	11. 4.37	„ „ 14	30.10.37
38549	— Henry Ivan	—	26. 3.07	„ „	21. 3 38	„ „ 2	7. 5.38
51390	— Peter Clemmensen	Køln	9. 6.10	„ „	6. 8.37	„ „ 15	23. 4.38
38583	Jacobsen, Benny E. Poul . .	København	24.11.17	„ „	30. 4.37	„ „ 2	23. 4.38
27484	— Niels H. Thomas	Nykøbing F.	6.12.08	„ „	21. 5.38	„ „ 5	21. 5.38
54600	Johansen, Verner E. Valentin	Saxkøbing	2. 7.11	„ „	28. 4.38	„ „ 6	30. 4.38
30078	Krause, Fillip Einer	København	20. 1.10	„ „	28. 9.36	„ „ 9	30. 4.38
58056	Larsen, Carl Helge	Køge	6. 6.91	„ „	1. 4.38	„ „ 14	30. 4.38
30178	— Erik Harald	Lyngby	13. 5.17	„ „	9. 5.38	„ „ 8	14. 5.38
38304	— Gunnar Toftager	Vigersted	30. 6.17	Køge	7.11.36	Køge	26. 3.38
5559	— Henry Malm . . .	København	25.11.12	Kbhvn. Afd.	18. 2.34	Kbhvn. Afd. 15	7. 5.38
36777	— Poul	Holbæk	20. 2.17	„ „	5. 4.37	„ „ 17	30. 4.38
24239	Lauridsen, Peter William . .	Sieg	10. 1.10	Horsens	14. 7.36	„ „ 18	21. 5.38
36825	Lindbaum, Armand G. E. .	København	17. 8.17	Kbhvn. Afd.	8. 4.37	„ „ 13	14. 5.38
36712	Lundgreen, Hilmar	—	10. 3.17	„ „	31. 3.37	„ „ 17	16. 4.38
18022	Martin, Ernst	Oldenswort	3. 5.88	„ „	14. 4.24	Nakskov	14. 5.38
28782	Møllekær, Børge P. D. Jensen	Rødvig	17. 4.15	Vordingborg	15.11.34	Køge	30. 4.38
38125	Nielsen, Hans L. Emil . .	København	4. 1.05	Frederikshavn	3. 5.24	Kbhvn. Afd. 5	21. 5.38
21649	— Niels Sigurd . . .	Sebbersund	25. 6.05	Aarhus	1.11.35	„ „ 11	14. 5.38
16336	— Svend Juel	København	16. 3.16	Kbhvn. Afd.	5. 7.35	„ „ 12	21. 5.38
16076	— Viggo Hans	—	14. 4.16	„ „	11. 7.35	„ „ 5	23. 5.38
11200	Olsen, Carl Rodian . . .	—	17. 9.14	„ „	7 10.34	„ „ 15	13.11.37
22411	— Hans Anker M.	Vestermarie	6.11.10	Rønne	5. 5.29	Rønne	19. 2.38
54109	Petersen, August Cornelius	Haderslev	11.12.11	Haderslev	1. 5.32	Kbhvn. Afd. 15	2. 4.38
54672	— Hans Kr.	Ansager	17.10.18	Vejen	7.11.37	Varde	16. 4.38
24578	— Kai H. Bach . . .	Randers	20.11.14	Hobro	1. 3.34	Kbhvn. Afd. 12	7. 5.38
5966	— Karlsvig S. Chr.	Mørkøv	26. 8.13	Kbhvn. Afd.	3. 4.34	„ „ 15	14. 5.38
58029	— Volmer Mandrup	København	14. 3.07	„ „	9. 3.38	„ „ 14	2. 4.38
51493	Rasmussen, Erik Viggo	—	25. 9.18	„ „	16.11.37	„ „ 2	16. 4.38
38380	— Hans Jacob	Vordingborg	27. 5.82	Køge	1.11.36	Køge	30. 4.38
25167	— Martinus	Aarhus	8.11.04	Kbhvn. Afd.	2. 4.37	Kbhvn. Afd. 13	28. 5.38
29726	Simonsen, Svend Oscar . .	København	16.10.17	„ „	8.10.36	„ „ 10	30. 4.38
51434	Spanglev, Svend Aage . . .	Aarhus	7. 9.10	„ „	30. 6.30	„ „ 2	21. 5.38
14771	Sølyst, Carl Marius . . .	København	19. 9.15	„ „	2. 4.35	„ „ 17	30. 4.38
8392	Torbensen, Paul Harald . . .	Ordrup	17. 7.14	„ „	25. 2.38	„ „ 7	30. 4.38
23766	Vollmer, Bj. V. Engelhardt	København	25. 5.16	„ „	12. 3.36	„ „ 13	23. 4.38

der Forlaget: *„Den sønderjyske Arbejderbevægelses Historie"*. Ikke mindst, da det har vist sig, at Arbejderbevægelsen er det solideste Bolværk for Danskheden i Sønderjylland, og Historien er ført op til de seneste Aar med Nazisejren i Tyskland og dens Virkninger i Nordslesvig, vil Bogen have Interesse i vide Kredse.

Borgerrepræsentationens Formand, Landsretssagfører *Karmark Rønsted* udsender en *„Haandbog for Dirigenter"*, og Folketingsmand *Rasmus Hansen*, kendt fra sine Maanedsoversigter i Radioen, kommer med en Bog om Europas politiske Forhold: *„Europa i Dag"*. Endelig vil som sædvanlig Masseoplagene af *„Arbejdernes Almanak"* og *„Lommebog for Arbejdere"* for Aaret 1939 foreligge til sædvanlig Tid.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr.	5905	Beisheim,	Johan Casper	(Kbhvn. Afd.)
-	5986	Christensen,	Charles Peter	(—)
-	7934	Hansen,	Frederik Nybo	(—)
-	53967	—	Svend	(—)
-	50984	Nielsen,	Aksel Werner	(—)
-	23533	Persson,	Oskar Ludvig	(—)
-	52862	Rasmussen,	Jens Erik Chr.	(—)
-	12007	Wind,	Kai Thorkild	(—)
-	4067	Jensen,	Jens	(Horsens Afd.)
-	32533	Hansen,	Axel Morten	(Nakskov Afd.)

Medlemmerne Nr. 34036, Kresten Ernst Jensen, Nr. 1315, Kaj Floretti Jørgensen, og Nr. 36203, Arne Emil Chr. Jakobsen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr.	25084	Berthelsen,	Vald. Poulsen.
-	12860	Hansen,	Tage G. Aksel.
-	25170	Larsen,	Henry Andreas.
-	2041	Petersen,	Carl Uldahl.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Gl. Register.

				Sidst betalt
Nr.	1387	Hansen,	Vilh. F. Manick	4.12.15
-	15488	Nielsen,	Hans Peter	6. 6.08
-	12274	—	Jens Christian	14. 7.06
-	7801	Olsen,	Jens Peter	15. 5.09

Nyt Register.

Nr.	12853	Andersen,	Harry N. Gunnar ...	25. 9.26
-	2263	—	Holger Hørup	19. 6.37

Sidst betalt

Nr.	25084	Berthelsen,	Vald. Poulsen	23. 4.38
-	26164	Christoffersen,	Viktor	20. 6.36
-	28901	Fischer,	Aage	5. 6.37
-	20125	Gerhard,	Johs. Carl	10.11.28
-	7208	Green,	Christian Frederik..	24. 9.32
-	26419	Hansen,	Christian.....	22. 8.36
-	8980	—	Hans J M. Melchior	26. 3.38
-	4195	—	Jacob Vilh. Koed...	23. 4 27
-	18874	—	Julius Ludvig	19. 1.29
-	2452	—	Kaj Helge.....	6. 3.37
-	12860	—	Tage G. Aksel.....	26. 3.38
-	36562	Hartvigsen,	Svend Erik	12. 2.38
-	8587	Henriksen,	Otto Alfred	29. 9.34
-	9249	Hoffmeister,	Albert A. Joseph...	12. 3.38
-	26977	Højfeldt,	Asbjørn.....	27. 3.37
-	55517	Hørup,	Sven T. Nielsen....	3.11.34
-	53557	Jensen,	Hans Richardt.....	24. 6.33
-	7256	—	Henry	24. 4.37
-	23610	—	Osvald C. Einer ...	15. 5.37
-	21111	Jørgensen,	Carl Louis.....	16.12.33
-	33863	—	Svend Høj	26.12.36
-	58410	Iskov,	Simon	27. 6.31
-	2932	Johansen,	Erik.....	18. 4.36
-	8586	Kaarslev,	Carl Chr.....	24. 4.37
-	23787	Larsen,	Erhard Edvard.....	9. 4.38
-	10004	—	Georg S. Milgaard .	30. 3.35
-	25170	—	Henry Andreas.....	16. 4.38
-	33773	—	Jørgen P. Olaf	20.10.34
-	37462	—	Otto Johs.....	23. 2.24
-	22649	Laursen,	Arnold.....	9. 6.34
-	52486	Mogensen,	Carl Aa. Kosack ...	31.10.36
-	8896	Møller,	Kai A. Schiøttz.....	22. 5.37
-	21280	Nielsen,	Kai Frode.....	27. 3.37
-	1634	—	Kaj Svend Aage ...	25. 4.36
-	31630	—	Laurits Chr.....	25. 6.21
-	3340	—	Peter.....	15. 6 35
-	36697	—	Tage Skjold	1. 1.27
-	18910	Nemborg,	Folmer Lavø.....	20. 7.35
-	36649	Olsen,	Axel Christian	6. 9.30
-	39237	—	Olaf H. C. Lindegaard	17. 7.37
-	50584	—	Poul Ingo	21.11.31
-	22673	Ottesen,	Hans Einer	30.12.22
-	2041	Petersen,	Carl Uldahl.....	8.10.32
-	53577	—	Hans Christian.....	8.10.32
-	37548	—	Søren E. Frandsen.	6. 9.30
-	5990	Paulsen,	Laurits E. A. Hildur	26. 3.38
-	7335	Rasmussen,	Poul Theodor.....	21. 4.34
-	27312	Reuber,	Otto Emil.....	28. 3.36
-	1132	Røhmann,	Rudolf	8. 5.20
-	29128	Schultz,	Herluf	2. 4.38
-	38022	Solgaard,	Sigfred Michael	27
-	29262	Sønderlev,	Carl Otto	16.10.37
-	26898	Ulrich,	Gunnar Gustaf	9. 4.38

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Nr.	46244	Andreassen,	Sigvald Bernhart ...	8. 4.33
-	46299	Nielsen,	Henry Emil	7. 8.37

Overskud.

Der henligger Overskud hos D. D. M. M. i Kolding til Medlem Nr. 4777, Arne H. A. Hønholt.

Paa Afdelingskontoret i Ringsted henligger Overskud til Medlem Nr. 56706, Vilhelm Flekner.

Feriepenge.

Paa Sydøstsjællands Elektricitets A/S's Kontor i Haslev henligger Feriepenge til Medlem Nr. 53340, Knud H. Brønden.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 12 OKTOBER 1938 24. Aarg.

UDE OG HJEMME

Menneskeheden begynder at aande op igen efter i et Par Uger at have følt, at Verden bevægede sig paa Kanten af en Afgrund, idet alle Stormagternes Hære stod parat til at falde over hinanden med de Ødelæggelsesmidler, som den moderne Teknik indtil dette Øjeblik har formaaet at fremskaffe. Verdenskrigen er jo ikke paa længere Afstand, end at mange nulevende Mennesker erindrer al dens Gru, og man troede, hvad der blev givet Udtryk for under saa faste Former, som det er muligt, af denne Verdens mægtigste, at denne Krig skulde blive den sidste. Bevidstheden om, at Verdenskrigens Rædsler og de Løfter, der fulgte efter, kunde lades uænset efter et saa kort Aaremaal, fyldte i nogle Dage den samlede Menneskehed med Forfærdelse, overfor hvilken alt andet syntes saa uendelig smaat.

Naar den første Lettelse efter de frygtelige Udsigter har fortaget sig, bliver der tilbage et Indtryk, som faar det til at løbe koldt ned ad Ryggen paa alle, der hidtil har haabet paa, at der dog alligevel var Retfærdighed til. Thi for hvilken Pris er Afspændingen købt? Den er købt for den Pris, at et lille, forøvrigt forholdsvis stærkt, velregeret, velorganiseret og frihedselskende Folk er tvunget til at se deres Land sønderlemmet ved et Magtbud, og fordi de Løfter, der var givet dem om Støtte, og som de fast havde stolet paa, blev svigtet, da det gjaldt. I Stedet for denne Tro synes der for Tiden kun at være Rum for en anden Livsanskuelse, nemlig den, at Magt er Ret, og naar blot den stærke, uden smaaligt Hensyn til nogen Side, benytter sin Magt, er der ingen, som for Alvor søger at hindre dette, selvom det maa betegnes som et Magtmisbrug. Det er derfor kun saa som saa med den Lettelse, der føles, men enhver forstaar, at de Millioner, som allerede var kaldt under Vaaben, følte en usigelig Lettelse ved, at Pendulet pludselig svingede til Fredens Side, saaledes at de kunde sendes hjem til Pasning af deres daglige Dont.

Her i vort lille Land befinder vi os saa nær inde paa Livet af de skæbnesvangre Begivenheder, som foregaar i Europa, at der var Grund til at tro, at i alt Fald alle maatte kunne samles i den Samfundsfølelse, der i første Række er nødvendig, hvis de smaa Stater vil bevare deres Selvstændighed, men en Mængde smaa Mennesker herhjemme kritiserer videre alt mellem Himmel og Jord, enten de har Grundlag for at bedømme de Forhold, de kritiserer, eller ej. Et af vore store konservative Blade har startet en Artikelserie for alle

dem, der paa forskellig Maade mener at kende det eneste saliggørende — formentlig underforstaaet: det gør endda ikke noget, om det er rigtigt eller ej, bare det kan tjene til at nedbryde Respekten for Arbejderklassen og dens Institutioner og de Love og Anordninger, der træffes af Rigsdagen og den nuværende Regering.

Vi ser, hvorledes Lærlingeloven, Overarbejdsloven og Ferieloven efter Tur bliver lagt for Had, heldigvis, kan man sige, paa en saadan Maade, at det grænser til det latterlige, thi naar selve Arbejdsgiverforeningens Formand og Autoriteterne indenfor vore tekniske Skoler maa advare imod den Hetz, der er aabnet imod Lærlingeloven, er dette jo det bedste Bevis paa, at Kritikken skyder langt over Maalet. Selvfølgelig er der Nedgang i Antallet af Lærlinge. Naar vi alene indenfor Metalindustrien ved Lærlingeudvalgets Arbejde gennem 8 à 9 Aar har lukket for 700 Værksteder, fordi disse var af den Beskaffenhed, at de udelukkede enhver Mulighed for Uddannelse af Lærlinge, og noget lignende velsagtens efterhaanden viser sig i andre Fag, er det givet, at Tilbudet om Lærepladser gaar ned, men i Realiteten betyder det, at en hel Masse Pladser for unge Mennesker, der tidligere betegnedes som Lærlingepladser, slet ikke har svaret til sit Formaal, og derfor naturligvis kommer til at mangle ved det samlede Antal af Lærepladser. Iøvrigt er der ikke saa megen Forskel paa den tidligere Lærlingelov og den nuværende udover — hvad der ganske vist ogsaa er meget betydeligt — Kontrollen med, at Loven bliver overholdt, hvad de tidligere Lærlingelove overhovedet ikke er blevet.

Hvad der kan siges om Kritikken vedrørende Lærlingeloven, gælder ogsaa Loven om Forbud mod Overarbejde. Her er den letkøbte Kritik nemlig saa uvederheftig, at enhver kan gennemskue den. Nu har vi i Aarevis fra Arbejdsgiverside faaet at vide, at Overarbejdet kun androg 2 pCt. af den normale Arbejdstid, og saa faar vi pludseligt at vide, at de Beløb, der er tjent i Overarbejde, andrager 10—20 Kr. pr. Arbejder ugentlig, og at Nedgangen i denne Fortjeneste har bevirket, at hele det danske Forlystelses- og Restaurationsliv er ved at gaa i Hundene. Og hvad med dem, der hidtil har beskyldt Arbejderne for Drikkeri? De maa da fryde sig i deres inderste Sjæl over, at dette ved Gennemførelse af den paagældende Lov er blevet forhindret. Mon ikke vi, der kender Forholdene bedre, skal tage os let, at Blade som B. T. i den Grad har ladet sig binde Historier paa Ærmet, i Visheden om, at det er urigtigt altsammen, hvad Bladet skriver om disse Forhold, rigtigt kan det i alt Fald ikke være, og saa herefter være enige om ikke at ofre vore 10-Ører paa dette Blad.

Imidlertid har selve Krigsfrygten ligesom for en kort Tid stoppet Stormløbet imod disse Love og ved Hjælp af Christmas Møller kastet sig over Gasmaskerne. Her er det ogsaa Berlingske Tidendes Afløbsudgave, der gaar i Spidsen med Spalte op og Spalte ned at himle op om alt det, der er forsømt, men navnlig over, at vi ikke allesammen kan komme til at gaa med Gasmasker. Selv efter, at Krigsfaren er overstaaet, synes man ikke at kunne falde til Ro oven paa dette Hysteri, skønt der sandelig ikke kan ligge nogen Agitation for udvidet Rustning i det, der er sket. Tjekoslovakiet har efter alle samstemmende Udtalelser været rustet saa langt som Landets militære og tekniske Evne tillod det. Det er en Kendsgerning, at Tjekoslovakiet, der hvad Materialer og Agerland angaar, var et velstillet Land, maatte anvende Hovedparten af sine Indtægter til militære Formaal, og at det med Hensyn til at stille en Hær paa Benene som med dennes Udrustning kun blev overfløjet af de virkelige Stormagter. Og hvad havde Tjekoslovakiet for alle disse økonomiske Anstrengelser? En Hær, der uden Sværdslag maatte vende hjem til Landets inderste Kerne og se alle Landets Grænser prisgivet, og de Vaaben, der har kostet saa uhyre Summer, anvendt enten mod sig selv eller mod sine tidligere Allierede. Der kan, saa vidt vi kan se, ikke hentes et eneste Argument hverken for Oprustning eller for nogen som helst Militærforanstaltning paa Basis af, hvad der er sket i Mellemeuropa i den seneste Tid.

Men et Formaal maa der vel være med alt dette Skraal, og mon ikke Formaalet er det, at en Del, særlig blandt de Unge, som paa Grund af manglende Erfaring eller fordi de ikke ser Tingene i Sammenhæng, skulde lade sig paavirke i politisk Retning til et Stormløb imod den bestaaende Regering i det stille Haab, at hvis dette kunde lykkes, blev der Mulighed for at standse hele den sociale Lovgivning og at købe Kanoner og Gasmasker i Stedet for. Men hvad saa med Arbejdsløsheden, naar Landets Valuta blev brugt til uproduktive Formaal? Da alle Materialer til Oprustning skal indføres fra Udlandet, vil vort lille Land være ilde stillet, og Industrien, som dog har Brug for en Part af den Valuta, vi er i Besiddelse af, vil være endnu værre stillet.

Samtidig fortsætter Landbruget med Krav om ubegrænsede Eksportmuligheder med Pligt til at importere færdige Varer i Stedet og uden Hensyn til, at Virkningerne deraf vil blive forøget Arbejdsløshed, som ogsaa vil ramme den Del af Landbrugets Ungdom, der i Forvejen er gjort brødløs paa Landet.

Vi raaber derfor Vagt i Gevær og henstiller til alle nøgternt tænkende Mennesker at vende Ryggen til al denne golde Kritik. Det var i Sandhed trist at overvære Diskussionen i Ingeniørforeningen den 5. Oktober, hvor alle dem, der direkte eller indirekte staar bag Kritikken af alt, hvad der sker i dette Land, havde Adgang til at komme tilstede og lukke op for Vejen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse. Ikke et eneste positivt Forslag kom frem, og det er i og for sig ingen lystelig Konklusion at drage af den sidste Tids Foreteelser, at der er nok til at kritisere alt, hvad der foretages, men der er ikke en eneste, der kan vise andre Veje fremad.

Konservativ Trøst.

Har Socialdemokratiets Fremgang kulmineret?

De Konservative ynder paa „Folkemøder" og i Pressen at omtale Tidens politiske Tilstande i Danmark som „den socialdemokratiske Højkonjunktur", der raser over Landet, eller som „den røde Sol", der nu staar i Zenith.

Da en Højkonjunktur er en Foreteelse, der som Regel altid før eller senere gaar over i sin Modsætning og bliver til en Lavkonjunktur, ligesom Solen, naar den staar i Zenith, er paa sit Kulminationspunkt og bagefter gaar nedad paa sin Bane, er Meningen tydelig nok. Med disse Udtryk om Højkonjunkturen og den rødgyldne Sol, hentet henholdsvis fra Nationaløkonomien og Astronomien, ønsker de konservative Parti- og Penneførere at trøste i første Række sig selv og dernæst den Skare af endnu trofaste, men særdeles skuffede Vælgere og Partifæller, som de kan samle om sig.

Trøsten lyder vel omtrent som saa: Kære, kære Venner. Vær hverken bange eller nervøse. Den socialdemokratiske Fremmarch, vi nu gennem en Menneskealder har været Vidne til, er slet ikke, som saa mange fejlagtigt tror, nogen ustandselig og bevidst Fremmarch af hele den brede Del af den danske Befolkning mod et stort Maal: *En anden Samfundsorden.* Slet ikke. Socialdemokratiet er et almindeligt Parti, der af ganske uforstaaelige Aarsager, muligvis blot et Sammentræf af Tilfældigheder, har faaet Medvind. Nu har det imidlertid kulmineret og vil snart gaa ned ad Bakke igen. Og saa er da endelig den Time slaaet, hvor Konservatismens Fornedrelsestid er forbi.

Saadan er det vel kun naturligt, at et gammelt Parti af aristokratisk Oprindelse, der har kendt bedre Dage, søger at finde Trøst og Husvalelse overfor en Tid og et Folk, der ikke i tilstrækkeligt Omfang vil skænke det Tillid. Om Konservatismens Betragtning er rigtig, vil de Valg, der skal afholdes inden 5. Juni 1939, tilfulde vise, og Resultaterne af dem har vi ingen Grund til at frygte. Imidlertid kunde det jo være ganske interessant paa Forhaand at gøre sig nogle Tanker om Sagen.

★

I Virkeligheden er det maaske slet ikke saa tosset et Problem, de Konservative her har stillet op. Der findes nemlig utvivlsomt Omstændigheder, der kan bevirke, at selv det bedst ledede og bedst sammentømrede Parti før eller senere maa naa sit Kulminationspunkt og derefter begynde at gaa tilbage. Vi skal i det følgende forsøge at gennemtænke nogle saadanne Omstændigheder — og se hvilke Partier i dansk Politik, der i Øjeblikket er mest ramt af dem.

Som første Omstændighed i Rækken kunde man jo tænke sig det Tilfælde, at et Parti havde overbevist og tilkæmpet sig alle de Vælgere, der paa nogen mulig Maade har Forudsætninger for at kunne sympatisere med Partiets Program og Politik. For Socialdemokratiet maa der vel her være den Grænse, at en Række Industrifyrster, Godsejere og Storkapitalister under normale Forhold næppe nogensinde

kan tænkes at blive dets Tilhængere. Har det danske Socialdemokrati naaet det Punkt? Nej, saa vidt man med Statistisk Aarbog i Haanden kan skønne, er det endnu temmelig langt herfra. Godt nok talte Socialdemokratiet ved sidste Folketingsvalg over 760.000 Stemmer, men sammentæller vi Danmarks halve Million organiserede Arbejdere med Hustruer + uorganiserede indenfor Landbrug, Handels- og Kontorvirksomhed + uorganiserede Husassistenter o. lign. + Danmarks 100.000 Husmænd med Ægtefæller + Fiskerbefolkningen + ca. 50.000 Detailhandlere + mange Tusinde Intellektuelle og andre sympatiserende — saa vil vi finde, at der endnu er rige Kilder at øse af. Af Mangel paa nye Muligheder for Tilgang vil Socialdemokratiet næppe stagnere. Saa lille er Overklassen, saa stor er den arbejdende Del af Befolkningen, at de første 900.000—1.000.000 Stemmer sikkert nok vil kunne rundes, før den naturlige Grænse er naaet.

En anden Mulighed for et Partis Stagnation og Tilbagegang kunde tænkes at ligge deri, at hele dets Program var gennemført. Et Parti, der ser alle sine Krav og Reformer gennemført, og som udover stædigt at holde paa det bestaaende ikke har noget at byde sine Vælgere og sit Land, har næppe nogen Funktion længere, ingen Eksistensberettigelse. Nye Partier med Vilje og Evne til at føre Udviklingen videre vil da efterhaanden erobre Vælgerne fra det gamle og med Tiden gribe Magtens Tøjler. Saadan er det jo netop gaaet Højre og Venstre. Veltilfredse med den bestaaende Samfundsorden og Landstingsforfatning har disse to Partier maattet se Vælgerne i Titusindtal vandre over i Socialdemokraternes Lejr. Er Socialdemokratiet da paa dette Omraade kommet saa vidt, at der er Fare for dets Fremtid? Nej, vi er endnu milevidt fra at se vort Program gennemført, milelangt fra at være blevet det bestaaendes blinde Beskytter. Vel er store sociale og kulturelle Fremskridt sket under snart ti Aars socialdemokratisk-radikal Regering. Danmark har ændret sig en hel Del. Men indtil 1936 hæmmet af et reaktionært Landstingsflertal og indtil videre stadig hæmmet af en Koalition med et — omend sympatisk demokratisk — saa dog ikke socialistisk Parti, er der endnu langt igen.

Privatkapitalismen bestaar stadig med sin uretfærdige Indkomstfordeling, med sin Hær af Arbejdsløse, med sine stadige Forsøg paa Løntryk, med sin fordummende Spekulationspresse — og meget mere. Saaledes har Socialdemokrati og Fagbevægelse stadig en Kæmpeopgave at løse, stadig en historisk Funktion at udøve. Store Befolkningslag skal løftes endnu højere op i Lyset. Samfundets økonomiske og kulturelle Struktur skal ændres. Til at løse denne Opgave har Socialdemokratiet endnu ikke tilstrækkelig Magt.

Af Mangel paa Vilje til at føre Udviklingen videre og bygge det fremtidige Danmark vil Socialdemokratiet altsaa næppe heller gaa en Nedgangstid i Møde.

Der kan endelig tænkes en helt tredje Omstændighed, som kan bevirke, at et ellers levedygtigt Parti maa gaa bagud af Dansen. Nemlig hvis dets Idéer og Programmer forældes — hvis den tekniske Udvikling gør den Samfundsorden, det anser for ideelt, til et Samfundssystem, der maaske overhovedet slet ikke kan eksistere eller som i hvert Fald under de nye tekniske Forhold vil være beheftet med saa væsentlige Fejl, at man ikke kan forsvare at opretholde det. Saadan er det jo gaaet alle de Partier, der var Tilhængere af Liberalismen. Overalt har de maattet se den liberalistiske Kapitalisme skabe Arbejdsløshed og Kriser. Jo større Opfindelserne blev, jo mere Produktionen kunde sættes i Vejret, des haardere blev Kriserne, des værre Arbejdsløsheden. Med Socialdemokratiet og dets Krav om vidtgaaende Statskontrol og Socialisering af store Grene af Industri og Handel er det derimod gaaet ganske omvendt. Teknisk og økonomisk Udvikling har vist, at dets Synspunkt er rigtigt. Selv konservative og nazistiske Regeringer maa i Udlandet gribe til Kontrol overfor det privatkapitalistiske System, og herhjemme stiller Partiet Venstre, som stadig har Liberalismen paa Programmet, højlydte Krav om mere Statskontrol. Ogsaa paa dette Punkt er Socialdemokratiet i nøjeste Kontakt med Tiden. Vi ligger blot som sædvanlig et Hestehovede foran alle andre.

Trods disse Betragtninger vil de Konservative vel stadig trøste sig med, »at Bølgen nok snart vender« — men det er jo egentlig saa fattig og billig en Trøst, at vi maaske burde lade dem have den i Fred.

J. K.

Norsk Formerforbund fylder 40 Aar.

Lørdag den 1. Oktober fejrede Norsk Formerforbund sin 40-aarige Stiftelsesfest ved en festlig Sammenkomst i »Folkets Hus« i Oslo. Festen var arrangeret af Forbundet, Oslo Formerforening og Modelsnedkernes Fagforening i Fællesskab. Af inden- og udenlandske Organisationer var nedennævnte indbudte og repræsenterede:

Arbejdernes faglige Landsorganisation ved Sekretær *Lars Evensen,* Norsk Jern- og Metalarbejderforbund ved Næstformanden *O. Omundsen,* Norsk Guldsmedearbejderforbund ved Forretningsfører *Nils Heggland,* Svensk Gjutareforbund ved Forretningsfører *Sv. Ekstrøm* og Medlem af Hovedbestyrelsen *Kn. Gjøtberg,* og Dansk Former- og Støberiarbejderforbund ved Hovedkasserer *Otto Jensen.*

Forbundets Formand, *Emil Nyhus,* bød Forsamlingen og de indbudte Gæster Velkommen og udtalte Haabet om, at Festen maatte faa et saadant Forløb, at det vilde blive et varigt Minde for Deltagerne.

Festens Program indledtes med Musik, udført af Folkeorkestret, og herefter foredrog Jern- og Metalarbejdernes Sangkor nogle for Anledningen vel valgte Sange, der vakte Forsamlingens udelte Bifald.

Festtalen holdtes af Emil Nyhus. Efter kort at have gjort rede for den historiske Udvikling af Støberivirksomheden i Norge fra det 15. Aarhundrede og op til vore Dage gik Nyhus over til en Omtale af Forbundets Stiftelse og videre Udvikling. Beslutningen om at stifte et Forbund blev taget paa en Konference, der afholdtes i Oslo 27. August 1898 af Repræsentanter for Formerforeningerne i Oslo, Bergen og Trondheim. Det besluttedes her at lade Forbundet begynde sin Virksomhed 1. Oktober samme Aar.

Begyndelsen var beskeden, idet Forbundet kun talte 167 Medlemmer, men allerede 1. November blev Lysaker og Aadals Afdelinger tilsluttet Forbundet, og i de nærmest følgende Aar tilsluttedes en Række af Landets Afdelinger, saaledes at Medlemstallet i Løbet af de første 10 Aar steg til 1020. I de næste 10 Aar steg det til 1800, og indtil 1934 laa det omkring ca. 2000. Siden 1934 var det yderligere steget, og Forbundet havde nu 2860 Medlemmer. Organisationsprocenten var 98. Forbundets første Formand var *M. Nygaard.* Han fungerede baade som Formand og Kasserer indtil 1914, da man paa dette Tidspunkt besluttede, at Forbundet skulde have 2 lønnede Funktionærer. Til Formand valgtes *Tollef Fjermestad,* medens Nygaard fortsatte som Kasserer indtil 1919, hvor han afløstes af Emil Nyhus. I 1916 valgtes *Ludvig Johansen* til Formand for Forbundet, og han fungerede til sin Død i 1935. Efter Ludvig Johansens Død fungerede Emil Nyhus baade som Formand og Kasserer indtil Landsmødet i 1937, hvor han valgtes til Formand og *Jahrman Hagen* til Hovedkasserer.

Tanken om Samarbejde med den øvrige Arbejderklasse i saavel Indland som Udland opstod tidligt hos de norske Formere. Formerforbundet blev allerede 1. Oktober 1899 tilsluttet den nystiftede Landsorganisation og var det 2. Forbund, som tilsluttede sig denne. Det skandinaviske Samarbejde indledtes

1. Juli 1908 ved Stiftelsen af Skandinavisk Formersekretariat, og indenfor dette havde man gennem de svundne Aar haft det bedst mulige Samarbejde med

de svenske og danske Formere. Desuden stod Forbundet tilsluttet Internationalt Metalarbejderforbund og havde Kartel med Jern- og Metalarbejderforbundet og Guldsmedearbejderforbundet. Nyhus sluttede med at udtale Formerforbundets Tak for godt Samarbejde gennem de svundne Aar med saavel indensom udenlandske Organisationer og haabede, at dette Samarbejde maatte fortsættes og uddybes i Tiden, der kommer.

Herefter havde Repræsentanterne for de indbudte Organisationer Ordet for, paa deres Organisationers

Vegne, at overbringe Norsk Formerforbund deres Hilsen og Lykønskning, og som Udtryk for godt Samarbejde overraktes dels Blomsterdekorationer, dels Mindegaver.

Formerforeningen i Oslo skænkede Forbundet et i Metal udført Fagemblem, indrammet paa sort Fløjl, Svensk Gjutareforbund en Metalplatte med indætset Motiv fra et norsk og et svensk Støberi og Dansk Former- og Støberiarbejderforbund et Relief støbt i Bronce. Disse Gaver vil ses paa vedføjede Illustrationer.

Nyhus takkede paa Forbundets Vegne for de smukke Gaver, der skulde blive opbevaret med den Hengivenhed, som de gav Udtryk for.

Aftenens Underholdning tog nu sin Begyndelse. Skuespillerinde *Kari Heide Steen* foredrog en Del muntre Sange, der vakte mægtigt Bifald i Forsamlingen, og til Slut fremvistes Filmen: Paa Kryds og Tværs gennem Sovjet-Unionen. Herefter begyndte Dansen, der varede til Kl. 1, og den i alle Maader vellykkede Fest afsluttedes hermed.

Kongres i Norsk Jern- og Metalarbejderforbund.

Det norske Jern- og Metalarbejderforbund afholdt i September Maaned sit 22. ordinære Landsmøde i Arbejdernes Forsamlingsbygning i Oslo. Til at overvære Landsmødet var der indbudt Repræsentanter for en Række udenlandske Metalarbejderorganisationer — for Danmark var som Repræsentanter mødt *Vilh. Christensen* og *Harry Rasmussen* —, ligesom der var Repræsentanter for den norske Regering, fra Landsorganisationen, fra Norsk Formerforbund og fra Norsk Guldsmedearbejderforbund.

Forbundets Formand, *Josef Larsson*, aabnede Landsmødet og bød Velkommen til de Delegerede og de fremmødte Gæster. I sin Aabningstale kom Formanden ind paa en Omtale af det skandinaviske Samarbejde og betonede stærkt Nødvendigheden af, at dette Samarbejde stadig blev fortsat og udviklet paa en saadan Maade, at det blev til Gavn for de skandinaviske Metalarbejdere. Han omtalte ligeledes Arbejdet indenfor Internationalt Metalarbejderforbund, som under de urolige politiske Forhold i Europa havde vanskelige Arbejdsforhold.

Efter Formandens Aabningstale overbragte Gæsterne Hilsener fra deres respektive Organisationer og ønskede Landsmødet Held og Lykke med sit Arbejde.

Efter at Kongressen var konstitueret, gik man over til at behandle den meget omfattende Dagsorden, der foruden Forbundets almindelige interne Spørgsmaal indeholdt en Række Spørgsmaal af mere samfundsmæssig Karakter, saaledes Spørgsmaal om Arbejdstvistlovgivning og sociale Lovgivningsspørgsmaal.

Under Formandens Beretning oplystes det, at Forbundets Medlemstal var steget meget stærkt. Siden Landsmødet i 1935 er Medlemstallet steget med 12 à 15 pCt., saaledes at Forbundet nu tæller 31.000 Medlemmer. Et af de Punkter paa Kongressens Dagsorden, der indgaaende blev drøftet, var Spørgsmaalet om Modernisering af Jernindustrien. Dette Spørgsmaal har været til Behandling i en Kommission, hvor ogsaa Arbejderorganisationerne har været repræsenteret, og som havde til Opgave, bl. a. ved Hjælp af Støtte fra Regeringen, at konsolidere og modernisere de norske Skibsværfter, saa disse kunde blive i Stand til at bygge Størstedelen af de Skibe, som Norge havde Brug for. Det oplystes saaledes, at der i 1937 for norsk Regning var bygget 75 Skibe med en samlet Tonnage paa 309.994 Brutto-Tons, heraf var kun 8,3 pCt. bygget i Norge, medens Resten var bygget i Udlandet. Dette Forhold mente Landsmødet maatte kunne ændres, dels ved Oprettelse af nye Værfter, dels ved Udvidelse af de bestaaende, og det paalagdes Hovedledelsen nøje at følge denne Sag og medvirke til en Løsning, der kunde give forøget Beskæftigelse til norske Metalarbejdere.

Spørgsmaalet om Forkortelse af Arbejdstiden og Forbedring af Feriebestemmelserne var Genstand for en meget grundig Behandling, og det paalagdes den nye Hovedledelse at arbejde videre med disse Spørgsmaal i Forbindelse med Landsorganisationen.

Landsmødet forløb iøvrigt paa den bedste Maade, idet Hovedledelsens Arbejde blev godkendt, og ved Valget af Hovedledelse genvalgtes saavel Formanden, Hovedkassereren samt Sekretærerne med Akklamation, ligesom den øvrige Hovedbestyrelse saa godt som alle genvalgtes; for første Gang indvalgtes en kvindelig Kollega i Hovedledelsen.

Efter at Landsmødet havde færdigbehandlet Dagsordenens mange Punkter, under hvilke den norske Socialminister, *Oscar Torp*, havde holdt et udmærket Foredrag om de sociale Forhold i Norge, sluttede Landsmødet med, at de fremmede Gæster tog Afsked og udtalte Ønske om, at de tagne Beslutninger maatte blive til Gavn for de norske Metalarbejdere.

Specialarbejderforbundets 7. ordinære Kongres.

I Dagene den 1.—6. September 1938 afholdt Specialarbejderforbundet sin 7. ordinære Kongres i Rømersgade 22, København. Der var mødt 27 Delegerede fra Forbundets 6 Afdelinger.

Efter at Formanden havde budt Velkommen og udtalt nogle Mindeord om den afdøde Formand L. Møller, omtalte han den internationale politiske Situation og manede til Sammenhold i Arbejderklassen mod Fascisme og Reaktion.

Kongressen fastsatte derefter Forretningsordenen, og en Række Udvalg blev nedsat. Til Dirigenter valg-

tes *Aug. Rasmussen* fra Odense og *M. Thygesen* fra Hovedbestyrelsen, og til Sekretærer valgtes *F. Schmidt*, København, og *Chr. Nielsen*, Nakskov.

Formandens Beretning.

Frederik Andersen gennemgik de forskellige Overenskomstsituationer siden sidste Kongres; han var klar over, at der ikke var opnaaet alt det, der skulde opnaas, paa Baggrund af de forholdsvis betydelige Prisstigninger, der havde fundet Sted i Kongresperioden, og udtalte Ønsket om et endnu bedre Samarbejde indenfor Arbejderklassen i Danmark, samt udtrykte sin Glæde over det Samarbejde, der var indenfor Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark.

Formanden omtalte derefter de forskellige sociale Love, der var vedtaget paa Rigsdagen; mente, at baade Loven om Forbud mod Overarbejde og Ferieloven var af stor Betydning for Beskæftigelsen, men var klar over, at disse Love ikke var nok til at nedsætte Arbejdsløsheden i et saa stort Omfang, som Arbejderklassen maatte kræve. Han udtalte Haabet om en snarlig effektiv Nedsættelse af Arbejdstiden, saaledes at Arbejdernes Lønninger ikke blev forringede.

Frederik Andersen omtalte derpaa Arbejdsløsheden indenfor Faget; den havde i lang Tid været kolossal stor, men der var her en god Fremgang; i 1935 var der 393 Arbejdsløse og i Marts d. A. 156 Arbejdsløse.

Om Afstemningsreglerne fra De samvirkende Fagforbund udtalte Formanden, at de efter hans Mening var et Indgreb i Medlemmernes Ret til at være selvbestemmende over egne Kaar; gik ind for det rene Urafstemningsprincip. Fremhævede den Nytte, Organisationerne kunde have af de nye Forhandlingsregler, naar de Organisationer, der havde fælles Interesser, vilde benytte dem fuldtud.

Formanden mente, at Oplysningsarbejdet var af stor Vigtighed, og at det, naar Tiden var inde, maatte kunne udvides, saa det kom flere af vore Medlemmer til Gode.

Formanden sluttede med en varm Tak til alle Forbundets Tillidsmænd for godt Samarbejde i den forløbne Periode og udtalte Ønsket om en Kongres til Gavn for Medlemmerne og til Ære for Specialarbejderforbundet.

Efter Beretningen blev Hovedbestyrelsens Protokol oplæst, og i den paafølgende Diskussion, hvori deltog mange Talere, beskæftigede Kongressen sig bl. a. med de forskellige Regeringsindgreb, der har fundet Sted i de sidste 3 Aar, i Arbejdskonflikterne, med Forhandlingsreglerne, Afstemningsregler, og behandlede desuden en Mængde interne Spørgsmaal af stor Betydning for Organisationen.

Beretning og Protokol blev enstemmigt godkendt af Kongressen.

Regnskab.

Efter Beretningens Behandling gik man over til Regnskabet, der blev forelagt af Hovedkasserer *K. Larsen.*

Der fremsattes forskellige Spørgsmaal, som Hovedkassereren besvarede, og Regnskabet godkendtes ligeledes enstemmigt. Kongressen hyldede Hovedkassereren for hans Arbejde i Organisationen gennem 20 Aar ved at rejse sig.

Særlige Forslag.

Under Behandlingen af disse vedtoges enstemmigt at rette en manende Appel til Regeringen og De samvirkende Fagforbund om at gøre en positiv Indsats for Gennemførelse af 40-Timersugen med fuld Lønudligning.

Der vedtoges ligeledes en Henstilling om Optagelse af Forhandling paa kompetent Sted om en bedre Forsikring mod Følgerne af Ulykkestilfælde paa Arbejdspladserne, saaledes at de Tilskadekomne faar Dagpenge fra den første Dag af en saadan Størrelse, at de staar i rimeligt Forhold til deres sædvanlige Fortjeneste.

Endvidere vedtoges det, at den kommende Hovedbestyrelse skulde søge at rette de uheldige Lønforhold, saaledes at overenskomstmæssige Løntillæg kan blive gældende for samtlige beskæftigede og senere nyantagne Specialarbejdere.

Det paalagdes Hovedbestyrelsen at arbejde for en udvidet Tillidsmandsbeskyttelse og at undersøge Muligheden for Oprettelse af Svejsekursus for Specialarbejdere.

Lovændringer.

Foruden en Række redaktionelle Ændringer vedtoges det at ændre Optagelsesparagrafen, saaledes at der bliver Adgang til at udvide Forbundets Omraade.

Ligeledes vedtoges det, at de Medlemmer, der undlader at afgive deres Stemme til et Overenskomstforslag, skal betale en Mulkt paa 5 Kr.

Valg af Hovedledelse.

Til Formand genvalgtes *Frederik Andersen* og til Hovedkasserer *Knud Larsen*, den sidste med Akklamation. Til Næstformand nyvalgtes *Tillo Nielsen.*

Som Repræsentanter nyvalgtes *Robert Hansen*, København, *Johs. Trolle*, Nakskov, *Oscar Christensen*, Odense, og *Rasmus Henriksen*, Svendborg.

Kongressen bevilgede 500 Kr. til Matteottifondets Spaniensindsamling.

Med et kraftigt besvaret Leve for Specialarbejderforbundet og Afsyngelse af »Internationale« sluttede Kongressen.

Boligmanglen i Storbyerne.

Blandt Nødforordningerne i Maj og Juni i Aar, der skal bidrage til Sanering af Frankrigs Økonomi, var ogsaa et Program for *Nedbrydning af Storbyens Slumkvarterer* og for Opførelse af billige Boliger. Paa 4000 Beboelsesgrunde i Paris bor der henved 200,000 Mennesker, der er anbragt her paa Trods

af alle den moderne Hygiejnes Krav; Boliger, der er opstaaet paa Grund af Storbybefolkningens rivende Tilvækst som Følge af Industrialiseringen, og som ikke har skaffet Lejerne noget menneskeværdigt Opholdssted, men kun Profit og Rente til Byggeentreprenørerne og Ejerne af disse Massekvarterer. Den ene Stat efter den anden er under Presset af den sociale Bevægelse gaaet over til her at skabe den paatrængende nødvendige Hjælp. Da Wien endnu var socialistisk, virkede den banebrydende, Weimarrepublikkens Boligbygningspolitik skabte aarlig over 300,000 nye Lejligheder, i London blev der skabt Nybygninger til 250,000 Mennesker, der boede i utilstrækkelige Boliger. Ved Siden af det, der er præsteret dér, ser Bevillingen paa 400 Millioner Francs til Opførelse af sunde, billige Boliger i Paris, forholdsvis beskeden ud. Men man fortsætter dermed ad en Vej, der allerede er blevet betraadt for et kvart Aarhundrede siden.

Tanken om ikke at udsætte Familierne for Boligelendigheden, men at skaffe dem *billige og sunde Boliger*, stammer i Frankrig fra Tiden *før* Verdenskrigen. I Aaret 1911 vedtog Byraadet i Paris at optage et Laan paa 200 Millioner Francs til Opførelse af billige Boliger og Bekæmpelse af Boligmøden, og i Slutningen af Aaret 1912 oprettedes der ved Lov Boligbygnings- og Administrationskontorer, der som selvstændige Organer under den almindelige kommunale Administrations Tilsyn er ansvarlige for Opførelsen og Forvaltningen af Nybygninger. I Forvaltningsraadet sidder der Sagkyndige, som udnævnes af Seinepræfekten, Repræsentanter for Byens Administration og Delegerede for forskellige Organisationer: Sparekasser, Hygiejneforbund, sociale Foreninger, og ogsaa *Fagforeningerne* har en Repræsentant.

Hovedarbejdet begyndte dog først efter Verdenskrigen. Nogle Love af 1928 og 1930 udbyggede Programmet videre. Derefter fulgte imidlertid med Begyndelsen af Krise- og Deflationsperioden Tilbageslaget. I Aaret 1934 forsøgte man igen at bringe det sociale Boligbyggeri i Gang, og i den første Lov om Tilvejebringelse af Arbejde optoges et Program om Opførelse af yderligere 600 Lejligheder, men af disse blev som Følge af manglende Kredit kun en lille Brøkdel opført. Saaledes er der i Løbet af godt 12 Aar, mellem 1920 og 1932, opført ca. 20,000 billige Lejligheder, hver med 3 Værelser, Køkken, Styrtebad og Toilet; ved Siden af disse blev der desuden bygget omtrent 6000 Lejligheder med noget større Værelser og Udvidelse af Birummene. De 26,000 Husholdninger, der ialt er anbragt i dem, omfatter 120,000 Mennesker, deriblandt 51,000 Børn under 16 Aar. I Almindelighed har man fulgt det Princip i første Række at overlade disse Boliger til Familier med mindst 2 Børn. Men man har i mange Tilfælde gjort Undtagelser herfra, fremfor alt for ved Indrømmelse af billige Boliger at lette Indgaaelsen af Ægteskaber. Hvad der er gjort, er ganske vist ikke lidt, men forslaar dog langtfra. Man kan se dette af Antallet af ikke-bevilgede Ansøgninger om billige Boliger: ikke mindre end 95,000 Ansøgninger har ikke kunnet bevilges, altsaa mere end det tredobbelte Antal af dem, der har kunnet bevilges. Hvert Aar melder der sig i Paris rundt regnet 1200 børnerige Familier med Ansøgning om at anbringes i disse Boliger.

Hvorledes bliver man nu i Stand til at overlade Boligerne til Lejerne til *billige Priser?* Staten har ydet Byggelaanene til en lavere Rentefod end den selv maa give for Kapitalen, den maa altsaa bære Differencen; Byen Paris yder et Tilskud. Den aarlige Forrentning og Vedligeholdelses- og Administrationsudgifterne — Administrationen er for en stor Del Æreshverv — kan altsaa dækkes ved lavere Lejer end ved private Ejendomme. Det gælder ikke om at indtjene Profit, da Boligselskabet er et rent og skært almennyttigt Selskab. Som Følge deraf var man i Stand til for den største Del af Boligerne at fastsætte den maanedlige Husleje til ca. 140—160 Francs, hvad der i Paris svarer til ca. $^1/_7$—$^1/_8$ af en Metalarbejders Løn og nu efter Lønstigningerne udgør en endnu lavere Brøkdel deraf. For børnerige Familier nedsættes Lejen til 90 Francs om Maaneden. De bedre udstyrede og rummeligere Lejligheder koster derimod betydelig mere, og Lejen er for disse det dobbelte eller tredobbelte, saa at de højst kan lejes af særlig vellønnede Arbejdere og i Almindelighed finder Anvendelse som Middelstandsboliger. Hidtil har Indtægterne og Udgifterne i Selskabet for billige Boliger kunnet balancere. Først i det sidste Aar er Udgiftsbudgettet for Vedligeholdelsen blevet stærkt belastet ved Prisstigningerne, hvilket har medført, at man har maattet angribe Staden Paris' Garantisum.

Foretager man en Spadseretur eller en Køretur forbi Paris' gamle Porte paa Boulevarderne, der er opkaldt efter Napoleon I's Generaler — Boulevard Ney, Victor, Kellermann osv. —, møder man her ved Bygrænserne overalt disse *Nybygninger*. Særlig bemærkelsesværdig er i Byens nordlige Del den nye store Boligby ved Boulevard Ney, der er bygget mellem 1923 og 1930. Mod Syd ved Porte de Vanves opstod der samtidig en anden Hus- og Gadegruppe, hvor der nu bor 13,000 Mennesker. Der, hvor de gamle Fæstningsværker laa, opstaar der smukke Arbejderkvarterer; ogsaa paa venstre Seinebred i Egnen ved Pantheon er de vokset op. Hvad der principielt adskiller Nybygningerne, der alt efter Opførelsestiden viser en forskellig arkitektonisk Smag, fra de andre Huse i Paris, er Hensynet til *Sundheden, Hygiejnen og sociale Synspunkter*. Det bebyggede Areal i private Ejendomme udgør som Regel 75—80 pCt. af det samlede Areal, i Boligselskabernes Bygninger derimod kun 35—40 pCt. Mere Plads, mere Lys, mere Sol: Man forstaar, hvad det betyder for Storbyens Befolkning og navnlig for Arbejderbørnene.

Skridt for Skridt er den sociale Tanke blevet rykket stærkere i Forgrunden i Udviklingen af Bo-

ligerne. I de største Boliggrupper er der indrettet Børnehaver, indtil nu allerede 20, i hvilke daglig Børnene fra 3—6 Aar tilbringer Dagen under Tilsyn af Barneplejersker. Man har tillige truffet Omsorg for Udsendelse af Børnene paa Landet. Der er endvidere oprettet en social-medicinsk Afdeling, som uddanner Plejersker til Tilsyn med Beboerne af disse Boliger: de giver hygiejniske Raad og holder Øje med Børnenes Helbred. Foruden de 27 Plejersker, der virker her, findes der nogle Sygeplejersker for de egentlige Sygdomstilfælde. Der er truffet særlige Foranstaltninger til Bekæmpelse af Tuberkulosen og for Omsorgen for ikke-normale Børn.

Naturligvis er Antallet af de i disse Boliger anbragte Mennesker, rundt regnet 120,000, endnu lille i Forhold til den samlede Arbejderbefolkning i en Millionby. Men alligevel er den Nytte, der ved disse sociale Ydelser er skabt for talrige Familier, allerede nu umiskendelig. Ved Siden af den efter kapitalistiske Synspunkter orienterede private Boligpolitik er der saaledes ogsaa i Frankrig fremtraadt Forholdsregler, der vidner om en *socialhygiejnisk Opfattelse af Boligspørgsmaalet* og som i første Række er bestemt til Fremme af det arbejdende Menneskes Sundhed og Friskhed. Skarpt bekæmpet af Husejerkapitalen vil disse Synspunkter ogsaa i Frankrig trænge mere og mere igennem under Fremdriften af Arbejderklassens sociale Kræfter.

Wolfram.

Som industrielt Raamateriale har Grundstoffet Wolfram egentlig kun haft Betydning siden Begyndelsen af dette Aarhundrede. Det var Aar 1900, at *Hurtigstaalet* indførtes paa de første Maskinfabrikker, og det var Aar 1903, at man indførte Glødetraaden af Wolfram i vore elektriske Lamper; men trods denne korte „Levetid" i Sammenligning med vore andre Brugsmetaller maa man sige, at Metallet allerede har naaet en meget fremskudt Plads. Dette gør sig navnlig gældende paa Maskinfabrikkerne, idet Wolfram i Forbindelse med Kulstof nu udgør den væsentligste Bestanddel af de almindeligst anvendte spaantagende Værktøjer.

Wolfram er et staalgraat, stærkt glinsende Metal med en Vægtfylde paa 19—20,2 (afhængig af Bearbejdningen), altsaa beliggende mellem de to ædle Metaller Guld (19,3) og Platin (21,4). I Modsætning til disse sidste er Wolfram meget haardt (350 Brinell i udglødet Tilstand), men det er dog smedeligt og kan navnligt trækkes til fine Traade. Af særlig Betydning er Metallets usædvanlig høje Smeltepunkt. Efter de seneste Maalinger ligger det ved ca. 3668° C. Det er denne Egenskab, der betinger Metallets Anvendelighed til Glødetraade i elektriske Lamper, hvorom senere. I kemisk Henseende er Wolfram — ligesom Krom — særegent derved, at det kan danne en Syre — *Wolframsyre* $WO(OH)_4$ — og endvidere, at det med Kulstof danner den meget haarde kemiske Forbindelse, *Wolframkarbid.*

Wolfram forekommer ikke i fri Tilstand i Naturen, men oftest i kemisk Forbindelse med Ilt sammen med Ilter af andre Metaller, f. Eks. Tin, Jern, Kobber og Molybdæn. Malmen findes mange Steder paa Jorden i Bjergformationer af Granit, Gnejs eller Kvarts; men Forekomsterne er de fleste Steder saa spredte og wolframfattige, at Brydningen kun betaler sig forholdsvis faa Steder. De vigtigste Wolframmineraler, der er Genstand for erhvervsmæssig Brydning, er den rødbrune til sorte glinsende *Wolframit,* indeholdende baade Jern, Mangan og Wolfram, samt *Scheelit* eller *Tungsten,* der er et gulligt eller lysegraat, krystallinsk Mineral, bestaaende af wolframsur Kalk ($CaWO_4$). Sidstnævnte Mineral er opkaldt efter den svenske Forsker *Scheele,* som var den første, der opdagede, at man i disse Mineraler havde med et selvstændigt, hidtil ukendt Grundstof at gøre. Det var i 1781; men først i 1786 lykkedes det de spanske Brødre *D'Elhuyar* at udvinde det metalliske Wolfram af dets Forbindelser.

Navnet Wolfram blev indført, længe forinden man kendte Metallet som saadant. Dette skal have følgende Sammenhæng: Ved Udvinding af Tin havde man til Tider den højst ubehagelige Erfaring, at Tinmalmen var ledsaget af Stoffer, der dels gav en forurenende Slagge og dels nedsatte Tinudbyttet mærkbart. Dette fremmede Mineral frygtedes meget af Bjergfolkene, og da det tilsyneladende fortærede Tinnet, kaldtes det *Wolf* eller *Wolfert* af det tyske Ord Ulv. Dette Smædenavn er senere i Ordet Wolfram overført først til Malmen og senere til selve Metallet.

Navnet *Tungsten,* der oprindelig er den svenske Betegnelse for Mineralet Scheelit, er overført til det engelske og det franske Sprog som en Betegnelse for selve Metallet.

I Europa brydes Wolframmalm navnlig i Spanien og Portugal; men der er ogsaa Lejer i Tjekoslovakiet, Erzgebirge, Thüringen, Ungarn, Frankrig, Rusland, Finland, Sverige og England. Det er dog de oversøiske Lejer, der leverer Hovedmængden af Verdensproduktionen, navnlig Gruberne i Provinsen Kiangsi i Kina og Burma i Indien; der findes ogsaa rige Lejer i Australien, Siam, Japan, Kanada, Britisk Columbia, Kalifornien, Peru, Brasilien og Argentina.

Raamalmen indeholder de fleste Steder kun 0,2—2 pCt. Wolframilte; men ved selve Minerne foregaar

allerede en Sortering og Koncentrering, dels ved Slemning, dels ad elektromagnetisk Vej. Samme Sted fjernes en Del af Svovl- og Arsenindholdet ved Ristning i Flammeovne og efterfølgende Udvaskning. Det *Koncentrat*, der afskibes fra Produktionsstederne, indeholder som Regel 60—65 pCt. *Wolframtrioxyd* (WO_3).

Den videre Raffinering af Koncentratet sker efter mange forskellige Fremgangsmaader. Vi skal ikke komme ind paa de kemiske eller termiske Processer, der benyttes, men kun anføre, at der som Slutresultat fremstilles følgende forskellige Handelsvarer: *Natriumwolframat, Wolframsyre, Ferrowolfram* samt *metallisk Wolfram*; dette sidste, der gerne indeholder 0,2—0,3 pCt. Kulstof, forhandles i Form af Pulver eller som sintrede Brokker eller pressede Briketter. Dette tillige med Ferrowolfram benyttes af Staalværkerne til Fremstilling af wolframlegerede Staal. Wolframpulver benyttes tillige til Fremstilling af Wolframkarbid, der er Hovedbestanddelen i *Skæremetaller* (Haardtmetaller). Fremstillingen sker ved Sintring, hvilken Metode er nærmere beskrevet i „Jern- og Metalarbejderen", Juni 1938.

Forarbejdningen af Wolframpulver til det rene, faste Metal sker ogsaa ved Sintring. Under højt hydraulisk Tryk presses Pulveret først sammen til firkantede Stænger. Disse glødes først ved 1000—1100°, hvorved en foreløbig delvis Sammensintring opnaas, saaledes at Stængerne faar fornøden Sammenhængskraft til en fortsat Forarbejdning. Dernæst ophedes Stængerne til en Temperatur i Nærheden af Smeltepunktet. Dette sker ved at lede en kraftig elektrisk Strøm igennem dem. Metallet sintrer derved yderligere sammen til en sammenhængende Stang, men er dog endnu porøst. Til Slut opvarmes til en Smedevarme paa 1450—1500° C., og ved Hjælp af en Hammermaskine smedes Stangen ud til et mindre Tværsnit, hvorved Porøsiteterne efterhaanden forsvinder.

Det er en omstændelig Maade at fremstille et Metal paa; derfor er Prisen paa det smedede Metal ogsaa betydelig højere end paa det pulverformede. Ved Køb i mindre Partier koster Pulveret ca. 25 Kr. pr. kg og Stangwolfram ca. 150 Kr. pr. kg. Sidstnævnte faas fra Lager i runde Stænger paa 150 mm Længde og 2, 3, 4 eller 5 mm Diameter.

Den vigtigste Anvendelse af metallisk Wolfram er til Glødelamper og Røntgenapparater, ellers bruges det kun sjældent som egentligt Konstruktionsmateriale. Et almindelig Eksempel er dog Kontaktmetal til elektriske Apparater saasom Fordelere til Automobil- og Flyvemotorer; til dette Brug faas i Handelen forskellige Former af Nitter og Skruer, fremstillede af Staal og forsynede med en paaloddet Platte af Wolfram.

Indenfor Metalindustrien er det dog paa Værktøjsstaalets Omraade, at Wolfram har sin største Betydning. Ved Indlegering i Staal har Wolfram bl. a. den Indflydelse, at Staalets Omdannelsestemperatur stiger, hvilket er ensbetydende med, at Staalene bliver mere modstandsdygtige mod Varme. Denne Egenskab udnyttes, dels til Specialstaal for Varmpressestempler og Forme for Presstøbning, dels til skærende Værktøjer, der opvarmes ved Spaantagningen (Hurtigstaalene). Til *Varmehaardheden* og *Anløbningsbestandigheden* kommer yderligere den Egenskab, at Wolfram danner Karbider, der giver en særlig stor *Slidbestandighed*.

Til Slut skal nævnes Legeringen *Elkonite*, der er en Blanding af Wolfram og Kobber med eller uden et Indhold af Kulstof. Legeringen fremstilles ved Sintring, og den benyttes til Elektroder for Modstandssvejsemaskiner. Formaalet er paa een Gang at opnaa en god elektrisk Ledningsevne, en høj Varmebestandighed og en god Holdbarhed mod Slid og Deformering af Elektroden i Varme. Den har en Brinellhaardhed paa indtil 225. Elkonite kan købes i Form af firkantede eller flade Stænger i Dimensioner fra $^3/_{16}$" til 3" og Længder op til 8", eller i Form af Ringe paa indtil 8" Diameter. Som Regel er det kun selve Arbejds- eller Slidfladen, der er af Elkonite, og dette loddes til selve Kobberelektroden ved Hjælp af Sølvslaglod. Vandkøling anvendes som ellers.

Man vil se, at Wolfram med sine fremragende Egenskaber er som skabt for det 20. Aarhundredes højt udviklede Teknik. Følgen er, at det ogsaa betragtes som et decideret Krigsmetal, hvis Forsyninger tages med som Led i Stormagternes Rustningsforberedelser. Nedenstaaende Statistik fra det amerikanske Tidsskrift „The Mining Journal" giver et Billede af Forbrugets Stigning i Aarene 1935—37:

Forbrug af Wolframkoncentrat.

	1935 Tons	1936 Tons	1937 Tons
Kina	7,975	10,479	14,890
Burma	3,351	3,465	3,306
Sydamerika	1,166	1,597	1,515
Spanien og Portugal ...	685	1,043	1,392
Andre Lande	3,340	4,320	5,061
Ialt ...	16,717	20,904	26,164

Denne Statistik indbefatter ikke De forenede Staters egen Produktion, som sidste Aar sandsynligvis ikke var mindre end 2500 Tons, og Tallene fra Burma indbefatter ikke Produktionen fra Miner, der ejes af visse engelske Værktøjsfabrikker. I den Forbindelse skal bemærkes, at sidste Aars samlede Eksport fra Burma androg 9752 Tons. Det vil heraf fremgaa, at sidste Aars samlede Produktion af Wolframkoncentrat maa have oversteget 30.000 Tons. Aaret 1937 begyndte med en Pris paa 32 Shilling pr. Enhed Koncentrat og steg i Aarets Løb indtil Midten af September, hvor Prisen laa mellem 120—135 Shilling. Derefter faldt den pludselig meget stærkt. Aarsagen hertil mentes ifølge samme Kilde at være den, at den tyske Regering indførte visse Bestemmelser om, at

der til Værktøj for Staalbearbejdning og Boring for Fremtiden skulde benyttes Molybdæn i Stedet for Wolfram.

E. B.

Litteratur:
Fritz Ullmann: Enzyklopädie der technischen Chemie.
„The Mining Journal", March 5 — 1938.
Dr. Hans Alterthum: Wolfram.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis.

Specielle Pressemetoder.

I denne Rubrik har vi i Bladets Nr. 9 og 10 for Juli og August i Artiklen »Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis« gennemgaaet de to vigtigste Pressemetoder, nemlig Undertrykspresning og Overtrykspresning. De øvrige i den nævnte Artikel omtalte Bearbejdningsmetoder anvendes (bortset fra den almindelige Sprøjtning i Sprøjtemaskiner) mig bekendt slet ikke her i Landet. Vi skal i det følgende ganske kort gennemgaa disse mere specielle Pressemetoder, da Kendskabet til dem er af Betydning for Forstaaelsen af de forskellige Formværktøjs-Konstruktioner.

Vinkeltrykspresning.

Ved denne Pressemetode anvendes en *Vinkeltrykspresse* som vist paa Fig. 1.

Som det vil ses af Figuren, er Pressen en Overtrykspresse forsynet saavel med et i lodret Retning bevægeligt Overplan som med et i vandret Retning bevægeligt Sideplan. De to Planers Bevægelser betjenes uafhængigt af hinanden. Det af Sideplanet udøvede Tryk er større (ca. 20—25 pCt.) end det af Overplanet udøvede Tryk. Aarsagen til dette Forhold vil iøvrigt fremgaa af det følgende.

Vinkeltrykspresning anvendes navnlig til Presning af *underskaarne Formstykker*. Ved en kort Gennemgang af Presningen af et saadant underskaaret Formstykke, f. Eks. et Æggebæger, saavel ved Overtrykspresning som ved Vinkeltrykspresning, vil vi lettest være i Stand til at forstaa Vinkeltrykspresningens Princip og dens Fordele fremfor Overtrykspresningen ved Fremstillingen af underskaarne Formstykker.

Fig. 2 viser Tværsnit i en Form til Presning af et Æggebæger i en Overtrykspresse. Presningen foregaar paa følgende Maade:

Naar Formen er varmet op, saa Presningen kan begynde, aabnes Formen, og Presmassen fyldes i, hvorefter Formen igen lukkes og sættes under Tryk. Naar Formstykket er presset færdigt, aabnes Formen.

For nu at kunne tage det underskaarne Formstykke ud af Formen, tages de koniske Halvparter ud af den

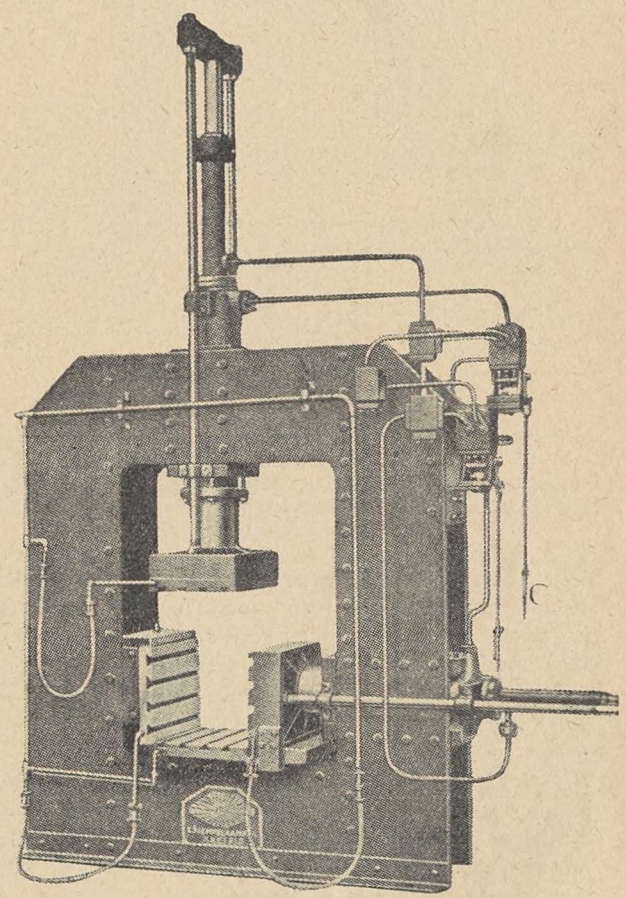

Fig. 1.
Vinkeltrykspresse.

Ramme, hvori de har siddet under Presningen. Dette sker ved, at Pressens Udstøder (jvnf. 2. Del af den ovenfor nævnte Artikel, i Nr. 10, Side 239) bevæges op gennem det i Formens Bundplade viste Hul (se Fig. 2) og trykker Halvparterne løs og op af det koniske Hul i Rammen.

Halvparterne tages saa ud paa et Bord ved Siden af Pressen og aabnes, og det færdige Formstykke kan nu tages ud. Derefter renses Halvparterne, samles og sættes ned i Rammen igen (efter at Udstøderen atter er trukket ned i Pressens Undertravers), og Formen lukkes og sættes under Tyk, for at Overstemplet kan trykke Halvparterne fast ned i Rammen. Herved opnaar man, at Halvparterne lukkes saa tæt sammen som muligt, saaledes at Formstyk-

kets Grater, som kommer paa det Sted paa Stykket, hvor Halvparterne mødes, bliver saa tynde som muligt.

En saadan Formkonstruktion kræver en meget stor Omhu og Nøjagtighed i Fremstillingen og Tilpasningen af de koniske Halvparter og det tilsvarende koniske Hul i Formunderpartens Ramme. Med Tiden vil det mere eller mindre jævnt fordelte Slid paa Halvparternes og Rammens koniske Flader i Forbindelse med en Eftergiven (Strækning) af Rammen bevirke, at Formstykkernes Grater bliver tykkere og Rensningen af det færdige Formstykke derfor vanskeligere og dyrere.

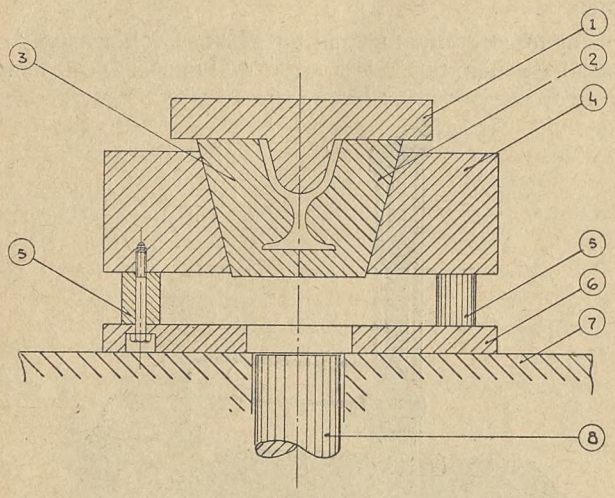

Fig. 2.

Halvpartsform for Overtrykspresning af underskaarne Formstykker.
1. Overstempel. 2. Halvpart. 3. Halvpart. 4. Ramme. 5. Cylindriske Afstandsstykker. 6. Bundplade. 7. Pressens Underplan. 8. Pressens Udstøder.

— Rensningen skal nemlig være meget omhyggelig, da Graterne jo ikke som ved Presningen af almindelige (ikke underskaarne) Formstykker falder sammen med de naturlige Delelinier (som f. Eks. den øverste Kant paa et Bæger). —

Som man vil forstaa, er Presningen af et saadant underskaaret Formstykke i en Overtrykspresse en Kombination af Undertrykspresning (Haandpresning) og Overtrykspresning (Maskinpresning) med det til Undertrykspresningen hørende manuelle Arbejde, som ved større Forme kan være baade meget besværligt og langvarigt og derfor ogsaa dyrt. Hertil kommer yderligere Afkølingen af Halvparterne, medens de er ude af Formen, hvilket forlænger Pressetiden og fordyrer Formstykket.

De her nævnte Ulemper ved Presning af det underskaarne Formstykke i en Overtrykspresse, Formens Slid med deraf følgende voksende Grattykkelse og det besværlige manuelle Arbejde, undgaar man ganske ved at presse i en Vinkeltrykspresse.

Fig. 3 viser en Form til Presning af det samme Æggebæger i en Vinkeltrykspresse.

Formen spændes op i Pressen paa den Maade, at den ene Halvpart spændes fast paa Pressens faststaaende Underplan op mod det ligeledes faststaaende venstre Sideplan (se Fig. 1), medens den anden Halvpart spændes op paa Pressens bevægelige højre Sideplan og Overstemplet paa Pressens Overplan. Efter endt Opspænding »køres Pressen sammen«, og Formen varmes op.

Naar Presningen skal begynde, aabnes Formen, d. v. s. Overstemplet løftes, medens Halvparterne holdes samlede. Presmassen fyldes i Formen, som atter lukkes og sættes under Tryk. Naar Formstykket er færdigt, løftes Overstemplet, og Sidestemplet med den ene Halvpart trækkes til Siden, hvorefter Formstykket let tages ud. Saa renses Formen, og Sidestemplet trykker atter den bevægelige Halvpart paa Plads. Presmassen fyldes i, og Presningen gentages.

Da Formhalvparterne ved denne Pressemetode trykkes ind mod hinanden med hele Sidestemplets Tryk, vil de altid lukke tæt, og Graterne paa Formstykket vil derfor altid være meget tynde og lette at fjerne.

Naar man som overfor nævnt gør Sidestemplets Tryk ca. 20—25 pCt. større end Overstemplets, er det for at forhindre Trykket fra Overstemplet i at trykke Sidestemplet tilbage og aabne Formen. Naar Presmassen er blevet plastisk, forplantes Trykket fra Overstemplet, nemlig gennem hele Presmassen, og virker paa den bevægelige Halvpart i modsat Retning af Sidestemplets Tryk.

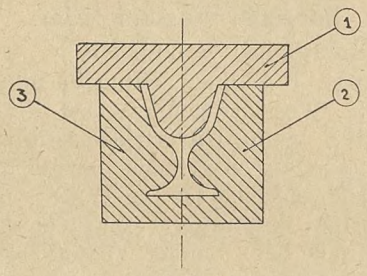

Fig. 3.

Halvpartsform for Vinkeltrykspresning af underskaarne Formstykker.
1. Overstempel. 2. Bevægelig Halvpart. 3. Fast Halvpart.

Da Trykket i den plastiske Masse ikke forplanter sig paa samme Maade som i en Vædske, kan man ikke beregne Trykfordelingen, som iøvrigt ogsaa ændres med Formstykkets Facon og Formens Konstruktion, og Forholdet mellem Overstemplets og Sidestemplets Tryk er derfor fastsat paa Basis af praktiske Erfaringer.

Akkumulatorkasse-Presning.

Til Presning af visse underskaarne Formstykker anvendes en særlig Type Presse, som kaldes en Akkumulatorkasse-Presse, da den navnlig anvendes til Presning af Akkumulatorkasser (som iøvrigt for det meste laves af Ebonit og ikke af Kunstharpiks-Presmasser).

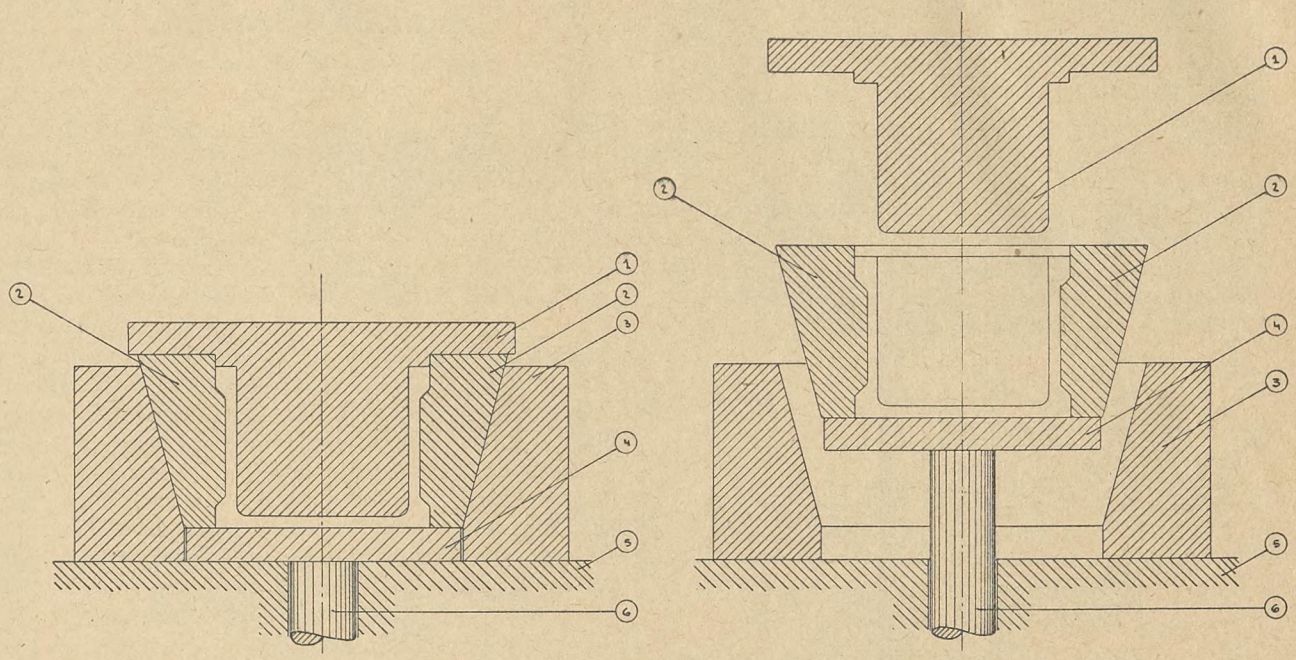

Fig. 4 a. *Fig. 4 b.*

Form med løse Sidestykker til Overtrykspresning af underskaarne kasseformede Formstykker.
a. Formen lukket. b. Formen aaben.
1. Overstempel. 2. Sidestykker. 3. Ramme. 4. Bundplade. 5. Pressens Underplan. 6. Pressens Udstøder.

En firkantet Kasse med underskaarne Sider vil man normalt presse i en Overtrykspresse i en Form som vist paa Fig. 4 a og b, som viser Formen henholdsvis lukket og aaben.

Formen bestaar af en Overpart, som er fastspændt til Pressens Overplan, og fastspændt til Pressens Underplan en Underpart med et firkantet konisk Hul, som paa det nederste Stykke har lodrette Sider (se Figuren). Inde i Rammen anbringes i Bunden af det koniske Hul en Udstøderplade, som fastspændes til Pressens Udstøder, og som former Formstykkets Bund. Ovenpaa denne Udstøderplade anbringes de fire koniske Sidestykker, som former Formstykkets Sider.

Med denne Form arbejder man paa følgende Maade:

Naar Formen er varm, løftes Formens Overpart, og Presmassen fyldes i, hvorefter Formen igen lukkes og sættes under Tryk. Naar Formstykket er færdigt, løftes Formens Overpart, og med Pressens Udsmider trykkes Udstøderpladen med det færdige Formstykke og de fire Sidestykker op igennem Rammen. Sidestykkerne trækkes af Pressearbejderen tilbage fra Formstykket og løftes ud af Formen, hvorefter Formstykket kan fjernes.

Saa renses Sidestykkerne og sættes paa Plads paa Udstøderpladen, som derefter igen trækkes ned paa sin Plads i Bunden af Rammen. Overparten trykkes saa ned paa Sidestykkerne for at sikre, at disse sidder fast nede i Rammen og slutter tæt sammen (jvnf. Presning af almindelige underskaarne Formstykker i Halvpartsform i Overtrykspresse, Fig. 2). Saa løftes Overparten igen op af Formen, Presmassen fyldes i, og Processen gentages.

For denne Formkonstruktion gælder det samme som for den i Fig. 2 viste Form med koniske Halvparter, nemlig at Sliddet paa de koniske Sidestykkers udvendige Flader og Rammens indvendige Flader, samt Rammens Strækning, forøger Presgraternes Tykkelse og dermed Rensearbejdet ved Formstykkets Efterbearbejdning, foruden at det manuelle Arbejde i dette Tilfælde er endnu større end ved Formen i Fig. 2, ligesom ogsaa Sidestykkernes Afkøling, medens de er fjernet fra Formen, er meget betydelig.

Disse Ulemper undgaar man ved at presse med den i Fig. 5 a og b viste Form i en Akkumulatorkasse-Presse.

Akkumulatorkasse-Pressen er en Overtrykspresse med fastsiddende Overplan og Underplan. Trykstemplet i Pressens Overtravers bevæges op og ned ad hydraulisk Vej og er gennem et Aag i fast Forbindelse med Formværktøjets Ramme (3). Dette Trykstempel kan kun udøve et relativt ringe Tryk. Det egentlige Pressetryk udøves af Pressens »Udstøder« (6).

Med den i Fig. 5 viste Form arbejder man paa følgende Maade:

Formens Bundplade (5), hvortil Sidestykkerne (4) er hængslet, fastspændes til Pressens »Udstøder« (6). Rammen (3) er fastspændt til 2 eller 4 Søjler, som igennem det ovenfor nævnte Aag er i fast Forbindelse med Trykstemplet i Overtraversens Trykcylin-

Fig. 5 a. *Fig. 5 b.*

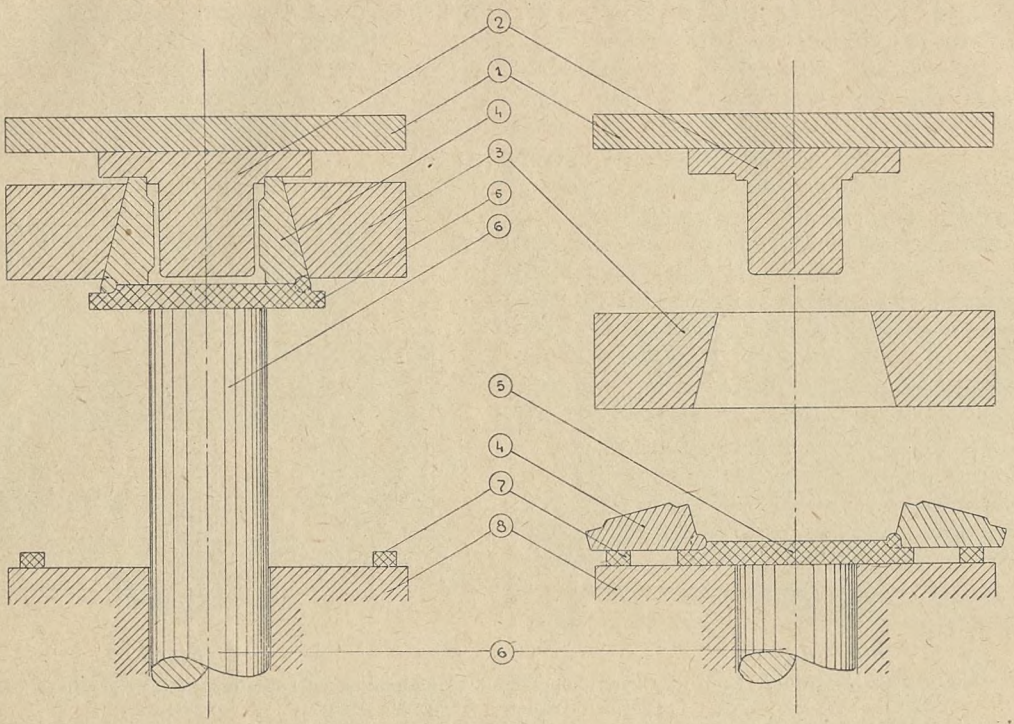

Fig. 5.
Form med klapbare Sidestykker til Presning af underskaarne kasseformede Formstykker i Akkumulatorkasse-Presse.
a. Formen lukket. b. Formen aaben.
1. Pressens Overplan. 2. Overstempel. 3. Ramme. 4. Klapbart Sidestykke. 5. Bundplade. 6. Pressens »Udstøder«. 7. Støtteklodser. 8. Pressens Underplan.

Fig. 6.
Sprøjtepresningsform til Overtrykspresning.

der. Formens Overstempel (2) er fastspændt til Pressens Overplan (1).

Naar Formen er spændt op, klappes Sidestykkerne (4) op i lodret Stilling, og Pressens »Udstøder« (6) trykker nu Bundpladen (5) med Sidestykkerne (4) op i Rammen (3) og videre op mod Overstemplet (2) (Fig. 5 a). Ved Hjælp af Trykcylinderen i Pressens Overtravers er det muligt at presse Formens Ramme (3) fast ned over Sidestykkerne (4), saaledes at disse slutter tæt sammen og forhindrer Formstykkets Grater i at blive tykke (jvnf. Vinkeltrykspresning).

Naar et færdigt Formstykke skal tages ud af Formen (Fig. 5 a), trækkes først Rammen (3) lidt til Vejrs for at frigøre Sidestykkerne (4). Derefter sænkes Bundpladen (5) med Sidestykkerne (4), hvorefter Rammen (3) sænkes, som vist paa Fig. 5 b. Saa lægges Sidestykkerne ned og Formstykket tages ud. Sidestykkerne kan nu let renses, hvorefter de igen klappes op og Presningen kan gentages.

Naar man som nævnt ovenfor efter endt Presning først trækker Rammen (3) til Vejrs for at frigøre Sidestykkerne (4), og ikke lader Pressens »Udstøder« (6) trække Sidestykkerne ud af Rammen, er det fordi man ved denne sidste Fremgangsmaade vilde faa Trækket fra »Udstøderen« (6) til Sidestykkerne (4) overført gennem Sidestykkernes og Bundpladens Hængsler, som ikke kan taale denne Paavirkning.

Trækker man derimod først Rammen (3) lidt op for at frigøre Sidestykkerne (4), saa udlignes dette Træk ved Sidestykkernes Tryk mod Formens Overstempel (2) (se Fig. 5 a). Dette Tryk skader hverken Overstemplet eller Sidestykkerne.

Sprøjtepresning.

Princippet i denne Pressemetode, der anvendes til Presning af særlig vanskelige Formstykker af hærdbare Masser, er beskrevet i en tidligere Artikel (»Kunstharpiksmassernes Bearbejdning«, Bladets Nr. 5 - 6 - 7, Marts, April, Maj 1938).

Ved Presning i en Overtrykspresse anvendes en Halvpartsform som vist paa Fig. 6. Denne Formkonstruktion har imidlertid de samme Ulemper som nævnt ved Omtalen af Halvpartsformen til Presning af underskaarne Formstykker i en Overtrykspresse (Fig. 2).

Ulemperne kan afhjælpes f. Eks. ved at presse i en Vinkeltrykspresse. Denne Metode er lige beskrevet.

(Fortsættes.)

Automobil-Bremser.

Af *H. Andersen*, Ingeniør, V.D.I.

Et Barn tumler i sin Leg ud paa Vejen — Bremserne hyler — og i et Nu opfanger vi en duvende Vogn med sine tunge Hjul naglet til Vejbanen knapt en Meter fra Barnet — godt klaret — Nerver af Staal. — Ja, selvfølgelig, han var vaagen — men havde blot Bremsemekanismen været lidt mindre i Orden, var den Meter, som reddede Barnets Liv, langt overskreden.

At Bremselængden ikke var længere, skyldes sandsynlig en samvittighedsfuld Mekaniker, der for nogen Tid siden fik Ordren: »Ta' og stram mine Bremser lidt, men jeg skal straks køre.« Det ene Hjul vilde ikke rigtig komme med, og forresten føltes det, som om Bremserne var gode nok efter Stramningen, men under slet dulgt Utaalmodighed fra Ejerens Side blev Hjulet alligevel afmonteret, og et Par Naglehoveder, som berørte Tromlen e. l., blev repareret — og saa var alle Hjul med. Den heldbringende Meter var vundet. Men nu nok om det, det er jo ikke altid den, som har Æren, der faar den — og lad os saa analysere, hvad der skete i de betydningsfulde Sekunder, før Vognen saa brat standsede.

Naar en pludselig opdukkende Fare viser sig foran os, opfattes denne først af Øjet, det, vi ser, meddeles til Hjernen, som vel nok først maa bedømme Situationen og derefter give Lemmerne Ordre til at udføre de valgte Handlinger. Alt dette sker mere eller mindre reflektorisk, men tager dog Tid, og imens fortsætter Vognen med uforandret Hastighed.

I. Fig. 1 illustreres skematisk, hvad det er, der sker under en pludselig Opbremsning.

Vi maa nu tænke os, at Føreren intetanende om Faren, men dog med Øjnene fæstet paa Vejbanen, kommer kørende med en jævn Fart af 60 km ind fra venstre Side i Tegningen. Ved Linien »Faren observeres« opfanger hans Øjne Billedet af Forhindringen forude, for hvilken Vognen maa standses paa den kortest mulige Distance. Nu maa Hjernen omsætte Synsindtrykket til Handling, og her reagerer de forskellige Personer overordentlig forskelligt, lige fra 0,1 til 2 Sekunder, før de i det hele taget er i Stand til at foretage sig noget — og imens farer Vognen frem med uforandret Hastighed — altsaa i vort Tilfælde med 60 km i Timen, det vil sige 16,6 Meter i hvert Sekund. Har Hjernen nu faaet Kommandoen over Lemmerne, begynder Handlingen, Foden fjernes fra Gaspedalen, og Fodbremsen trædes ned — men ogsaa under Handlingen fortsætter Vognen med uforandret Fart. Selv om Fodbremsen er traadt ned med den nødvendige Kraft, vil der dog gaa en vis Tid, før Bremseskoene gennem Hjulets Drejning (Servovirkningen) har udvidet sig med det nødvendige Tryk mod Bremsetromlen, og da først er den egentlige Bremsning begyndt. Paa Tegningen har vi ladet hele denne Forberedelse tage 0,9 Sekunder (afmærket paa højre Side i Vejbanen), og i denne Tid er Vognen kommet 15 Meter frem mod Faren (Antal Meter afmærket paa venstre Side af Vejen). Fra 15 Meter begynder Vognens Fart at mindskes. Denne Aftagen af Hastighed kalder man »Deceleration«, altsaa det modsatte af »Acceleration«.

Jo større den modvirkende Bremsekraft er i Forhold til Vognens Vægt, desto kortere bliver Distancen, paa hvilken Vognen standser. Bremsekraften udtrykkes som Regel i Procentdele af Vognens Vægt. Paa Tegningen har vi sat den under Bremselængden af 20,2 Meter i Gennemsnit virkende Kraft til

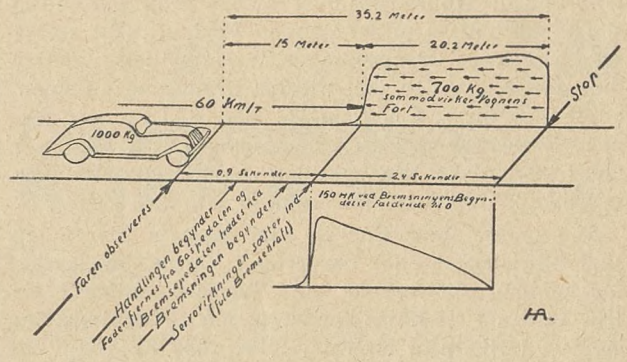

Fig. 1.
En pludselig Opbremsning (4-Hjulsbremser).

700 kg, og Vognens Vægt til 1000 kg. Bremsekraften er altsaa her 70 pCt. af Vognens Vægt. Paa venstre Side af Kørebanen har vi illustreret dette ved en Kurve, som ses at være noget under 700 kg i Begyndelsen, men til Gengæld noget over i Slutningen.

Mens vi til Forberedelse til Bremsningen brugte 0,9 Sekunder og tilbagelagde 15 Meter, brugte vi til selve Bremsningen 2,4 Sek. og 20,2 Meter, og denne Opbremsning er i Nærheden af det bedste, man i Praksis kan opnaa paa en god, tør Vejbane. Reaktionstiden, altsaa en Del af de 0,9 Sekunder, før Bremsningen begyndte, maa derimod betegnes som middel og afhænger som tidligere omtalt i høj Grad af Føreren, idet nogle Personer vilde bruge mindre og andre op imod den dobbelte Tid. Hvad Bremsemekanismen angaar, da vil der ogsaa her være nogen Forskel i Tiden fra det Øjeblik, det nødvendige Tryk er paa Bremsepedalen, og til den højeste Bremsekraft er opnaaet ved Hjulene, særlig ved Systemer, der bruger Lufttryk eller Vakuum som Servovirkning.

Bremsekraftens Størrelse er afhængig af en Del Faktorer, bl. a. Bremseskoenes Friktion i Tromlerne, Dækkenes Friktion mod Vejbanen og Vejbanens Beskaffenhed. Bliver Friktionen i Bremsetromlerne større end Dækkenes paa Vejbanen, vil Hjulet eller Hjulene blokeres, sker dette, vil Bremsekraften falde noget, og Vognen vil miste sin Sidestabilitet. Det gælder derfor for Føreren om at afpasse Trykket paa Pedalen, saa at Hjulene ikke helt standser, og dette gælder ganske særlig for Bremsning fra den

store Hastighed, som kræver megen Øvelse og ikke er uden Fare.

Skal en tung og en let Vogn under lige Vilkaar standse paa samme Bremselængde (hvilket man i Praksis bør og skal forlange), maa Bremsekraften staa i Forhold til Vognvægten, det vil sige, naar Vognen i vor Skitse, som vejer 1000 kg, brugte 700 kg Bremsekraft for at standse paa 20,2 Meter, saa skal en Vogn paa 2000 kg bruge 1400 kg Bremsekraft for fra samme Hastighed at bringes til at standse paa samme Bremselængde. Man indser deraf Rimeligheden i, som vi før har nævnt, at udtrykke Bremsekraften i Procentdele af Vognvægten. Forskellen mellem Opbremsningen af en tung og en let Vogn, naar disse under samme Forhold skal standses paa samme Bremselængde, bliver i Virkeligheden blot den Kraft, der skal tilføres Bremsemekanismen. enten den nu ved den tunge Vogn skal opnaas gennem Forøgelse af Førerens fysiske Kraft, eller der tages mekaniske Hjælpekilder som Servovirkningen i Brug for at aflaste Føreren.

Den meget store Energi, som gennem Friktionen skal tilintetgøres eller omsættes i Varme, kan ogsaa, for nemmere at forstaa dens Størrelse, udtrykkes i HK, som det til højre for Vejbanen i Tegningen er gjort ved Hjælp af en Kurve. Pr. 1000 kg Vognvægt og med 60 km/T, altsaa i Begyndelsen før Farten har mindsket, udgør Energien 150 HK, faldende til 0. I denne Tid er der da ogsaa pr. 1000 kg Vognvægt udviklet 33 Kalorier Varme, det vil sige den samme Varmemængde, der skal til for at bringe 0,4 Ltr. Vand fra Normaltemperatur i Kog paa 2,4 Sek. Tænk rigtigt over, hvilket Baal der var nødvendigt til det. Fordobler vi nu Vognvægten, vil altsaa Bremsekraften og den deraf følgende Varme ogsaa fordobles, dersom Bremselængden skal være den samme. Fordobler vi derimod Hastigheden under Bibeholdelse af samme Bremsekraft i pCt., da faar vi 4 Gange saa lang en Bremselængde, 4 Gange saa megen Varme og den dobbelte Distance at gennemkøre i Reaktionstiden, før vi overhovedet kan faa Bremsningen paabegyndt. Et meget alvorligt Forhold, som ikke nok kan indprentes enhver Motorfører.

Indenfor de forskellige Hastigheder fastsætter Loven som bekendt Bremselængder, som ikke maa overskrides under en Bremseprøve, f. Eks. for Hastighederne 30 og 60 km/T maa Bremselængden ikke overskride 8,4 henholdsvis 33,6 Meter for 4 Hjuls bremsede Vogne. Vi ser ogsaa her, at man tillader en 4 Gange saa lang Bremselængde for 60 km/T som for 30 km/T. Bremselængderne gælder fra det Øjeblik, Bremserne er trukket an, og forudsætter en mindste Bremsekraft af ca. 42 pCt. af Vognvægten — hvilket maa siges at være et meget mildt Forlangende, som ingen samvittighedsfuld Fører maa lade sig nøje med, da den moderne Vogn, stor eller lille, skal og bør præstere op imod og over det dobbelte paa en god Vejbane, som ogsaa vor Skitse med sin 70 pCt. Bremsekraft giver Udtryk for.

Reaktionstiden, altsaa Tiden der hengaar, før man efter Farens Observation kan faa Bremserne sat i Funktion, giver Loven ikke nogen bestemt Regel for, men denne vil dog i specielle Ulykkestilfælde ogsaa blive taget med i Bedømmelse af Ansvarsfordelingen.

(Fortsættes.)

Smaa Værkstedsraad.

Beskyttelse ved Drejebænken.

Har man under Betjeningen af en Drejebænk i et Øjebliks Uagtsomhed glemt at tage Nøglen ud af Centrerpatronen, og man derefter sætter Maskinen i Gang, er det et usædvanligt Held, hvis der ikke brækker noget i Stykker.

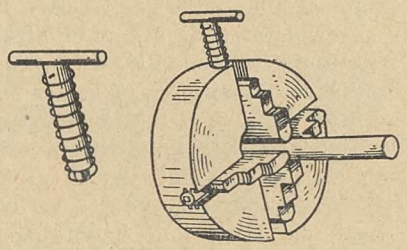

Fig. 1.

Havarier af den Art kan undgaas ved en nem, lille Anordning, der er vist paa hosstaaende Fig. 1. Man borer et lille Hul i Nøglen tæt under Haandtaget, anbringer om Nøglen en let Spiralfjeder og stikker den ombøjede Ende af denne gennem det borede Hul. Fjederen skal være saa lang, at den naar helt ud til Enden af Nøglen, og være af saa tynd Traad, at Nøglen uden Vanskelighed kan sættes i Skruens firkantede Hul.

En saadan Fjeder skal nok hindre, at Nøglen bliver siddende i Patronen og afstedkommer Ulykker.

Machinist.

Altid »ved Haanden«.

Til Arbejde, der kræver stadig Brug af olierevet Mærkeblaat, anbefaler *Machinist* følgende lille Anordning, der er vist i hosstaaende Fig. 2. I en Lege-

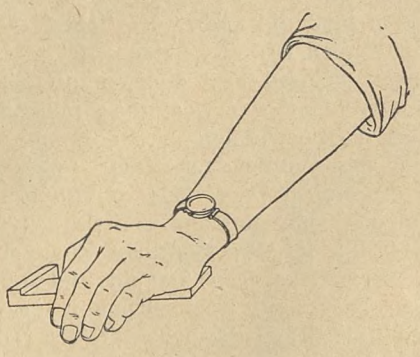

Fig. 2.

tøjsforretning køber man et billigt Armbaandsur uden Værk. Man skærer saa stort et Stykke ud af Urskiven, at man let kan naa Kassens Bund med Pegefingeren. Urkassen fyldes med olierevet Mærkeblaat, og man bærer Indretningen paa venstre Haandled. Den vil aldrig genere ved Brug af Haanden til andet Arbejde.

Støvskærm til Pinolen.

Hvis Arbejdet ved Drejebænken fremkalder Slibestøv eller Spaaner, der er skadelige for Opspændingen paa Pinol, kan denne beskyttes ved at sætte et Stykke Gummislange over Enden af Drejedornen eller Arbejdsstykket. Hosstaaende Fig. 3 viser Anordningen.

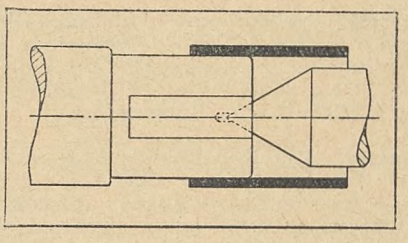

Fig. 3.

Machinery.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. *A. Clausen,* Nykøbing F.
6. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
7. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
8. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
9. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
10. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
11. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
12. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
13. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
14. Smedemester *F. C. Olsen,* Nr. Alslev.
15. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
16. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
17. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
18. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
19. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.* Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Frederikshavn. Mæglingsmøde hos *A/S Frederikshavn Jernstøberi & Maskinfabrik* afholdtes Torsdag den 29. September paa Krav om Tillæg til Timelønnen paa 5 Øre pr. Mand og Time.

Naar ovennævnte Krav var stillet, skyldtes det, at Firmaet til Stadighed var uvillig til ved Henvendelse fra enkelte Medlemmers Side at yde personlige Tillæg.

Det lykkedes ikke paa Mæglingsmødet at faa Firmaet til at indgaa paa noget Løntillæg, hvorfor Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Frederiksværk. Paa *A/S De forenede Jernstøberier* havde gennem længere Tid 2 af vore Medlemmer været beskæftigede for en Timeløn af Kr. 1,41 ved 2 nye Formemaskiner, idet Tilrettelægningen af Arbejdet ved disse ikke var saa langt fremskredent, at Firmaet kunde tilbyde Akkord.

I den Anledning afholdtes Mæglingsmøde den 27. September paa Krav om Tillæg til Timelønnen for de 2 paagældende Medlemmer eller Indførelse af Akkord for Arbejdet.

Under Sagens Drøftelse oplyste Firmaet, at det nu var saa vidt med Arbejdets Tilrettelægning, at det kunde tilbyde Akkord, og et Forslag i den Retning blev antydet.

Da Formernes Repræsentanter ikke paa staaende Fod kunde tage Stilling dertil, enedes man om at føre Spørgsmaalet til en fornyet lokal Forhandling, der vil være at afslutte indenfor 10 Dage, saaledes at den, hvis Enighed ikke opnaas, føres direkte til videre Behandling.

Sagen gik herefter i Orden ved lokal Forhandling, som afsluttedes den 7. Oktober med Enighed om Indførelse af Akkord og Grundpriser paa nævnte Arbejde.

Helsingør. *A/S Jernskibs- & Maskinbyggeri.* Vedrørende Sagen, omtalt i Fagbladet for August Maaned, er vore paa Værftet beskæftigede Medlemmer enedes med Firmaet om Akkordpriser paa en Del af det omhandlede Arbejde. Arbejde, hvorom man endnu ikke er enedes om Akkordpris, udføres for Grundlønnen + 60 pCt.

Skanderborg. Mæglingsmøde har den 20. September været afholdt hos *A. Blom & Søn* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne og Tillæg til Akkordpriskuranten ved Formemaskinerne.

Paa Mødet indgik Firmaet paa at hæve en ung Formers Løn til Kr. 1,40, men iøvrigt opnaaedes ikke Enighed, og Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Forhandlinger. Den 9. September 1938 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *I. C. Hansen's Metalvarefabrik,* Vejle, i Anledning af Lønkrav. Paa Mødet opnaaedes ikke Enighed, hvorfor Sagen henvistes til Timandsmøde, der afholdtes den 29. September 1938, hvor man enedes om, at 2 Mands Lønninger forhøjedes med 2 Øre hver pr. Time, og at der skulde indføres Akkordarbejde.

Den 10. September 1938 afholdtes Forhandling med Firmaet *P. H. Høffner & Co.,* Odense, som ikke er Medlem af Arbejdsgiverforeningen, i Anledning af, at Firmaet havde nægtet en Metalstøber det 1 pCt. Løntillæg pr. 1. August 1938, medens Virksomhedens øvrige Medlemmer af Forbundet havde faaet dette Tillæg. Ligeledes forhandlede man om, at Firmaet skulde fremskaffe Feriemærker i Overensstemmelse med Ferieloven. Under Forhandlingen fastholdt Firmaet sin Vægring mod at udbetale det 1 pCt. Tillæg under Henvisning til, at den nævnte Metalstøber var den højst lønnede i Byen. Forbundet fastholdt Firmaets Pligt til at udbetale det omtalte Løntillæg i Henhold til den mellem Firmaet og Forbundet indgaaede Overenskomst, men vilde paa Grund af Beløbets ringe Størrelse ikke forfølge Sagen ved at indbringe den for Den faste Voldgiftsret. Angaaende Feriemærker i Overensstemmelse med Ferieloven lovede Firmaet at bringe dette i Orden for den forløbne Tid snarest muligt.

Den 10. September 1938 afholdtes en Forhandling med Firmaet *Carl Petersen,* Odense, i Anledning af nogle Uoverensstemmelser vedrørende Feriemærker baade for indeværende og for forrige Aar. Firmaet forklarede, at naar der ikke var udbetalt Feriepenge i Sommer til det paagældende Medlem af Forbundet, skyldtes det, at Firmaet havde maattet overtage visse Kautionsforpligtelser for Medlemmet, og vedrørende Feriemærker i Overensstemmelse med Ferieloven skulde dette blive bragt i Orden i Løbet af de kommende Dage.

Den 10. September 1938 havde Forbundet en Forhandling med Firmaet *Carl Hansen,* Odense, fordi denne beskæftigede uorganiserede Arbejdsmænd, og vi mente, at disse Arbejdsmænd udførte Gørtlerarbejde, da Firmaet næsten aldrig beskæftigede Medlemmer af vort Forbund. Det oplystes under Forhandlingerne, at Firmaets Indehaver, Carl Hansen, selv udførte Virksomhedens Gørtlerarbejde, men at han beskæftigede en uorganiseret Arbejdsmand til Udførelse af Metalstøberarbejdet og en lignende til Udførelse af Slibearbejdet. Formanden havde forbeholdt sig sin Stilling overfor Firmaet.

Den 23. September 1938 afholdtes forberedende Møde i Den faste Voldgiftsret i Anledning af, at Firmaet *A. Andersen,* Dr. Tværgade 19, København, ved Afskedigelsen af et Medlem ikke havde afregnet Feriegodtgørelse i Overensstemmelse med den indgaaede Overenskomst. Forbundet havde derfor krævet Forhandling med Firmaet, uden at dette havde været muligt til Trods for, at den indgaaede Overenskomst hjemlede en saadan Forhandling, naar der var Uoverensstemmelser til Stede. I Den faste Voldgiftsret forligtes Sagen, saaledes at Firmaet maatte betale en Bod paa 30 Kr. til Forbundet.

Lærlingeundersøgelser. Gørtlerfagets faglige Lærlingeudvalg har foretaget Lærlingeundersøgelse hos Firmaerne *P. Rasmussen,* Frederikshavn, *Th. Poulsen,* Brønderslev, og Gørtlermester *Lemming,* Aarhus, samt hos Gørtlermester *J. Bank-Pedersen,* Gørtlermester *C. Amundin* og Metalstøber *Ottosson,* alle København, hvor man i hvert enkelt Tilfælde har gennemgaaet Lærlingeuddannelsen og i Overensstemmelse med Lærestedernes Forhold fastsat det Antal Lærlinge, der fremtidig maa oplæres paa hver enkelt Virksomhed.

Juletræsfest. Københavns Afdeling afholder sit aarlige Juletræ Fredag den 30. December 1938 Kl. 6 i »Palælokalerne«, Klerkegade 2. Man bedes erindre sig denne Aften, saaledes at denne holdes klar til Deltagelse i Foreningens Juletræsfest.

Ny Kasserer. Paa Københavns Afdelings Generalforsamling den 12. Oktober 1938 foretog man Valg af ny Kasserer, idet Afdelingens Kasserer, *Daniel Jensen,* efter ca. 38 Aars Virksomhed bad sig fritaget for dette Hverv, hvorfor Afdelingen valgte Medlem af Bestyrelsen, *Egon Petersen,* som hans Stedfortræder.

Afdelingen har Grund til at paaskønne og takke Daniel Jensen for hans mangeaarige Kasservervirksomhed, som han har udført med Flid, Dygtighed og Hæderlighed igennem de mange Aar. Generalforsamlingen hyldede Daniel Jensen nu ved hans Afgang og vedtog at bemyndige Bestyrelsen til paa Fagforeningens Vegne at overrække ham en Hædersgave paa et Beløb af 500 Kr. som Paaskønnelse og Tak, ligesom Generalforsamlingen udtalte Ønsket om, at Daniel Jensen, der nu er 67½ Aar, i mange Aar maatte faa Lejlighed til at udnytte sin Fritid, som han igennem sit Arbejde som Kasserer i den lange Aarrække har været beskaaret fra.

Arbejdsløsheden den 30. September 1938.

	Medlemstal.	Ledige.
København	436	61
Odense	30	3
Fredericia	12	3
Vejle	19	6
Horsens	6	0
Aarhus	33	9
Aalborg	12	4
Hele Landet ...	548	86

Smede og Maskinarbejdere.

Alle Postforsendelser til Forbundet adresseres til Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, ikke til enkelte Personer.

Observer! Paa given Foranledning gør vi opmærksom paa, at Ansøgninger fra Afdelingerne om Hjælp i Henhold til Lovenes § 9 k maa indeholde udførlige Oplysninger om den paagældendes Indmeldelse i Forbundet, om Sygdommens Varighed, om Størrelsen af Understøttelse, om Hustruens eventuelle Fortjeneste og om Antallet af Børn, for hvem Medlemmet har Forsørgerpligt. Det nytter ikke at henvise til Oplysninger paa tidligere Ansøgninger.

Indgaaede Overenskomster. Aabenraa Afdeling har indgaaet Overenskomst med Firmaet *Weiss & Søn, Skibsværft Toft,* gældende fra 1. Oktober d. A.

Parterne er enedes om at anvende Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler, og Firmaet er indgaaet paa kun at beskæftige organiserede Smede og Maskinarbejdere.

Aarhus Afdeling har sluttet Overenskomst med Ingeniør *Uffe Hansen* angaaende Betaling for Rørarbejde m. m. En iværksat Blokade overfor Firmaet er derefter hævet.

Med Autofirmaerne *Esbensen, R. Hesselberg, V. Hinrichsen* samt Mekaniker *Chr. Thomsen,* Haderslev, er der indgaaet Overenskomst i Lighed med de øvrige, der er gældende for uorganiserede Arbejdsgivere.

Overenskomsten med *Lysbro Fabrikker* ved Silkeborg er fornyet med forskellige Forbedringer. Samtidig opnaaedes en Lønforhøjelse af 50 Øre pr. Time at fordele til 23 Mand.

Slagelse Afdeling har fornyet Overenskomsten med *Dansk Cykleindustri,* Slagelse. Der opnaaedes en Række Forbedringer af Akkorderne.

Varde Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Karrosserifabrikken Sander ved A. Jacobsen,* Varde, hvorved Løn- og Arbejdsforhold er bragt i Overensstemmelse med, hvad der er gældende for organiserede Arbejdsgivere.

Københavns Afdeling 2 har indgaaet Overenskomster med Smedemester *Th. F. Mauritzen,* Raadmandsgade 60, og Naalemager *J. Kaae,* Vimmelskaftet 41, gældende til 1. Maj 1940.

Efter at der var afgivet Strejkevarsler overfor *Centralforeningerne for Blikkenslager- og Kobbersmedemestre* i Jylland og Østifterne, idet det trods gentagne Forhandlinger ikke havde været muligt at gennemføre en Overenskomst, lykkedes det ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 12. Oktober at faa aftalt en Overenskomst, egnet til Samarbejde mellem disse Arbejdsgivere og vort Forbund.

Mæglingsmøder. Den 30. August afholdtes Mægling hos *A/S De danske Sukkerfabrikker,* Sakskøbing, paa Krav om Indførelse af et Akkordafsavnstillæg paa 15 pCt. Firmaet afviste principielt Kravet, men man enedes om at slutte Sagen imod, at der til de Arbejdere, der har mindst Adgang til Akkord, ydes følgende personlige Timelønstillæg: 3 Mand hver 2 Øre, 1 Mand 3 Øre.

Hos *Randers Centralvarmeforretning* mægledes den 2. September paa Klage over, at Firmaet nægtede at udbetale et Akkordoverskud. Firmaet havde opstillet et Regnskab, hvori var opført 247½ Time for en Arbejdsdreng, hvilket Arbejderne ikke kunde godkende, idet de hævdede, at Arbejdsdrenge ikke kan indgaa i Akkorden sammen med Svendene. Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betalte Kr. 200,00, som fordeles i Forhold til Timetal. Arbejdsdrengen deltager ikke i Fordelingen.

Firmaet *O. Munksgaard-Nielsen,* Randers, havde nægtet at udbetale Akkordoverskud paa et Rørarbejde, og Mægling afholdtes den 2. September. Her sluttedes Sagen med, at Firmaet betalte Kr. 15,00.

Den 6. September afholdtes Mægling hos *A/S „Scandia",* Randers, i Anledning af en Klage over, at Grovsmedenes Tillidsmand ikke var blevet genantaget efter Hjemsendelse. Firmaet gav Tilsagn om at forsøge Arbejde, der ellers udføres af andre, overført til Tillidsmanden, saaledes at denne snarest kunde komme i Arbejde, og Sagen sluttedes hermed.

Hos *A/S C. M. Hess* i Vejle afholdtes Mægling den 9. September, foranlediget af Strid om Akkordprisen for Gasovne og Krav om Forhøjelse af Timelønningerne for 3 Mand. Man enedes om, at den Arbejder, der fremstiller Gasovnene, ogsaa laver de dertil hørende Bageplader. Timelønnen for de 3 Mand forhøjedes med 3 Øre til 108 Øre.

Samtidig enedes man om, at Timelønnen i Plade- og Staalvinduesværkstedet forhøjes til 116 Øre, hvortil der gives et Akkordafsavnstillæg af 12 Øre paa alle Timelønstimer. Hermed er Øretillæg til Akkorder efter Forligsmandsforslaget af 1937 afløst, og den gamle Akkordafsavnsordning bortfaldet; den nye indeholder de 6 pCt. Tillæg efter Overenskomsten af 1938.

Den 12. September er der afholdt Mægling hos *A/S A. Tvede,* Helsingør, paa Klage over, at Selskabet nægtede at afregne et Rørarbejde efter Prislisten. Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betalte vore Medlemmer Kr. 55,00 udover, hvad de allerede havde modtaget.

Hos *A/S Chr. Andersens Maskinfabrik,* Holbæk, mægledes den 17. September paa Strid om Afspadsering af Overarbejde og vedrørende Akkordpris paa en ny Maskintype. Vedrørende Afspadseringen enedes man om, at vedkommende Montør afspadserer opsamlet Overtid inden 3. Oktober og derefter afspadserer den i en Kalendermaaned opsamlede Overtid inden den 3. i den følgende Maaned. — Angaaende Akkordprisen henstillede Organisationernes Repræsentanter til Parterne snarest muligt at optage en Realitetsforhandling, og hvis Enighed ikke opnaas, behandles Spørgsmaalet paa nyt Mæglingsmøde.

I Anledning af, at *A/S M. P. Allerups Efterflg.,* Odense, havde opsagt Tillidsmanden, afholdtes Mægling den 20. September. Firmaet fastholdt Opsigelsen, men tilkendegav samtidig, at man ikke havde noget imod at beskæftige vedkommende som Arbejder. Sagen betragtes dermed som afsluttet.

Den 19. September er der afholdt Mægling hos *A/S Dansk Akkumulator- og Elektromotorfabrik,* Odense, paa Strid vedrørende en Akkordpris og Klage angaaende Udarbejdelsen af en Akkordbog samt Klage over Ingeniør C. Nielsens Optræden. Man enedes om at sætte 10 Stk. Løbehjul Type P. 24,3 i Arbejde til en Pris af 175 Øre pr. Stk. og at fortsætte Gennemgangen og Renskrivningen af Akkordprislisten. Priser, der gennem flere Aar har været betalt for visse Arbejder, betragtes som bindende for begge Parter. Klagen over Ingeniør Nielsen diskuteredes, og Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Samme Dag mægledes hos *A/S Wittenborgs Automatfabrikker,* Odense, paa følgende Spørgsmaal:

1) Strid vedrørende Anvendelse af Overenskomstens § 7, 2. Stk.

2) Klage over, at Firmaet anvender Kvinder til Fremstilling af Automater.

3) Klage over uvarslet Arbejdsstandning den 9. September og Krav om Erstatning herfor.

4) Klage over kollektiv Nægtelse af Overarbejde.

5) Klage vedrørende Afspadsering af Overarbejde.

ad 1) Der opnaaedes Enighed om Akkordpris for Montering af T 38-Automater.

ad 2) Enighed opnaaedes ikke, og Sagen er viderebehandlet paa Timandsmøde.

ad 3) Man enedes om en Bod af 5 Kr. pr. Deltager.

ad 4) Der var Enighed om, at kollektiv Nægtelse af Overarbejde var i Strid med gældende Aftaler, og Sagen sluttedes hermed.

ad 5) Det oplystes, at vedkommende Formand havde afspadseret Overarbejdet, og Forbundet trak Klagen tilbage.

I Anledning af Strid om en Akkordansættelse afholdtes Mæglingsmøde hos *Thomas B. Thrige*, Odense, den 20. September. Firmaet erklærede ikke at have til Hensigt at begrænse Fortjenesten, naar en Pris var fastsat, og Sagen sluttedes hermed.

Paa *Silkeborg Papirfabrik* afholdtes Mægling den 20. September paa Krav om Lønforhøjelse. Fabrikken afviste Kravet om en almindelig Forhøjelse, men indgik paa at fordele 5 Øre til 3 bestemte Arbejdere. Hermed sluttedes Sagen.

Ved et Mæglingsmøde den 21. September hos *A/S Esbjerg Jernstøberi og Maskinfabrik* vistes et Krav om Betaling af 10 Øre i Smudstillæg ved Arbejde i fremmed Havn tilbage til lokal Forhandling, og Sagen er nu sluttet, idet Firmaet betaler som forlangt.

Den 26. September mægledes hos Firmaet *G. Strømann*, Charlottenlund, i Anledning af Strid om Betalingen af Kilometerpenge til Hvidovre. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen er senere gaaet i Orden ved lokal Forhandling.

Mæglingsmøde afholdtes den 30. September hos *A/S J. Petersens Fabrik for Bygningsbeslag*, Nibe, paa Krav om et Akkordafsavnstillæg til Timelønnen, naar der ikke er mindst 24 Timers Akkordarbejde indenfor en Lønningsuge. Man enedes om følgende:

Firmaet yder, for Timelønstimer udover 20 pr. Uge, et Akkordafsavnstillæg af 6 Øre pr. Time til den gældende Timeløn, efter at Timelønnen for 3 Værktøjsmagere først er bleven forhøjet fra 129 til 130 Øre.

Den 30. September afholdtes et Fælles-Mæglingsmøde hos *General Motors International A/S*, København, paa Klage fra Dansk Arbejdsmandsforbund, Skandinavisk Sadelmager- og Tapetsererforbund og vort Forbund over, at Firmaet ikke vil beskæftige Tillidsmændene, naar der beskæftiges et Antal Arbejdere ved Reparationsarbejde m. v. Man enedes om følgende almindelige Ordning:

Tillidsmanden bør som Regel være beskæftiget, og han skal altid beskæftiges, naar der er 8 Mand eller derover i Arbejde. Fællestillidsmanden beskæftiges, naar der er 5 Sadelmagere eller mere i Arbejde, eller naar der ialt beskæftiges mindst 25 Arbejdere.

Hos *A/S Hellesens Enke & V. Ludvigsen*, København, afholdtes Mæglingsmøde den 1. Oktober til Behandling af en Klage over, at Maskinarbejderne uden Varsel nægtede at fortsætte hidtidig Praksis med Hensyn til Arbejde i Spisepausen, og over kollektiv Beslutning om, at der ikke maa arbejdes ved en Æskeautomatmaskine til en lavere Løn end 181 Øre. Da en lignende Sag vedrørende Arbejde i Spisepausen var indbragt for Den faste Voldgiftsret, enedes man om at opretholde den hidtidige Praksis, indtil Voldgiftsrettens Afgørelse foreligger. Det andet Spørgsmaal sluttedes med de faldne Udtalelser.

Ved et Mæglingsmøde den 5. Oktober paa *Sukkerfabrikken* i Stege enedes man om en Lønforhøjelse af 2 Øre pr. Mand pr. Time til 3 Mand.

Forhandlinger. Ved en Forhandling den 28. September indgik Autoreparationsfirmaerne *Edv. Andersen, H. J. Bordorff, N. Foght, Harry Jensen, Axel Petersen, V. Sørensen* og *Jørgen Olsen*, Horsens, paa at forhøje bestaaende Timelønninger til og med 140 Øre med 6 Øre, og gav iøvrigt Tilsagn om at rette paa Lønninger over nævnte Niveau efter nærmere Aftale med de enkelte Arbejdere.

Den 7. Oktober er der ved Forhandling med *A/S De danske Sukkerfabrikker* sluttet ny Særaftale til Afløsning af Aftalen af 6. Maj 1919 for Fabrikkerne i Nakskov, Assens, Stege, Holeby, Odense, Maribo, Sakskøbing og Gørløv.

Timandsmøder. Paa et Timandsmøde den 7. September var følgende Sager til Behandling:

1) Lønkrav overfor *A/S Vilh. Nellemann*, Randers. Sagen sluttedes, idet Firmaet erklærede sig villig til at se paa de paagældende Arbejderes Lønninger og give enkelte Tillæg, som det mente passende.

2) Strid hos *Skandinavisk Rørfabrik*, Horsens, om Anvendelse af S. P. Ørberg som Reparatør. Enighed opnaaedes ikke.

3) Klage fra *A/S Hede-Nielsens Fabrikker*, Horsens, over, at Forbundet forhindrer Firmaet i at antage en Blikkenslager til Svejsearbejde. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

4) Klage fra *Odense Staalskibsværft* over en ulovlig Arbejdsstandning den 25. Juni samt Krav om Erstatning herfor. Enighed opnaaedes ikke, og Sammenslutningen forbeholdt sig at føre Kravet til Den faste Voldgiftsret.

5) Krav fra Nitterne paa *Odense Staalskibsværft* om Tillæg til de bestaaende Grundtimelønninger. Firmaets Repræsentant dokumenterede, at man udover de overenskomstmæssige Forhøjelser paa Timelønningerne havde givet yderligere 4—5 pCt. Forhøjelse, hvorefter Sagen sluttede med de faldne Udtalelser.

6) Krav overfor *Thomas B. Thrige*, Odense, om Forhøjelse af Kostpengene for Rejsemontører. Der opnaaedes ikke Enighed, og Forbundet opsagde den bestaaende Ordning til Ophør 1. December d. A.

7) Lønkrav overfor *Dalum Papirfabrik*. Enighed opnaaedes ikke, og der varsledes Strejke. Ved det derefter følgende Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 10. Oktober indgik Fabrikken paa efter eget Skøn at fordele 24 Øre pr. Time til 13 Smede, og Strejkevarslerne toges derefter tilbage.

8) Strid hos *General Motors International A/S* om Overtidstillæg. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen er senere gaaet i Orden, idet Firmaet har betalt som af Arbejderne forlangt.

9) Klage fra *Alfred Fischer & Co.s Efterflg.*, København, over, at Forbundet forhindrer en Mekaniker i at forblive i Arbejde. Forbundets Repræsentanter hævdede, at der bestod en Aftale om 68 Kr. pr. Uge som Antagelsesløn, hvad Firmaet bestred; man opsagde herefter den paastaaede Aftale til Udløb 1. December d. A., saaledes at Firmaet til den Tid har Ret til at aftale Antagelseslønnen med de enkelte Arbejdere. Hermed sluttedes Sagen.

10) Klage over, at *A/S Bur-Wain Autodiesel*, København, i Stedet for Maskinarbejdere anvender Arbejdsmænd til Betjening af Maskinerne. Sagen henvistes til lokal Forhandling.

11) Strid hos Tandhjulsfabrikken *C. A. Stub*, København, om Omlægning af Arbejdstiden for 2. Hold. Enighed opnaaedes ikke.

Der er endvidere afholdt Timandsmøde den 4. Oktober til Behandling af nedennævnte Spørgsmaal:

1) Krav overfor *A/S Fisker & Nielsen*, København, om 10 pCt. Forhøjelse af samtlige Lønninger. Akkordpriserne var opsagt til 1. August. Man enedes om en Forhøjelse af 10 pCt. paa samtlige Akkorder, og samtlige Timelønninger for Værktøjsarbejdere og øvrige timelønnede Arbejdere forhøjedes med 5 Øre. Antagelseslønninger m. m. blev

ligeledes forhøjet. I den 10 pCt. Forhøjelse er includeret Tillæggene i Overenskomsterne 1937 og 1938.

2) Lønkrav overfor *A/S Glud & Marstrands Fabrikker*, København. Enighed opnaaedes ikke.

3) Strid hos Smedemester *Carl Seifert*, København, om Opdelingen af en Udlærlings Timeløn samt om Fordelingen af 1 pCt. Tillægget pr. 1. August. Enighed opnaaedes ikke.

4) Klage over, at Arbejdsdrengene hos *A/S „Danar"*, Randers, udfører Smedearbejde. Man enedes om, at der optages Forhandling om Muligheden af at fastsætte Akkorder. Forhandlingerne skal tilendebringes indenfor 3 Uger.

5) Klage fra *A/S Nakskov Skibsværft* over, at Nitterne nedlagde Arbejdet den 17. September, og Krav om Erstatning herfor. Forbundet indgik paa at betale et Beløb af 200 Kr., der paalignes Arbejderne pro rata pr. Time.

6) Strid hos *A/S Nakskov Skibsværft* om Betalingen for Nitning af et Maskinfundament. Værftet indgik paa at betale de omhandlede Nagler med 25 Kr. pr. 100 Stk., hvorefter Arbejdet opgøres efter den saaledes forhøjede Pris. Denne Ordning maa ikke skabe Præcedens, og saafremt nyt Arbejde fremkommer af lignende Art, optages Forhandling om Betaling for dette.

7) Strid hos *A/S Nakskov Skibsværft* om Akkordprisen paa 100 Stk. Gelændersepter med 2 Kugler. Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse at yde et Tillæg til Akkorden paa 22 Kr.

8) Strid hos *A/S Nakskov Skibsværft* om Betalingen for Montering af 2 Stk. Hovedmotorer paa Nybygning Nr. 85. Tillidsmanden paastod, at der forelaa en skriftlig Aftale om, hvorledes den Slags Arbejde skulde betales. Man enedes derfor om at henvise Spørgsmaalet til lokal Forhandling, og Sagen er herved gaaet i Orden.

9) Klage fra *Odense Staalskibsværft* over ulovlig Arbejdsstandsning den 26. August og Krav om Erstatning. Enighed opnaaedes ikke.

10) Klage fra *A/S Wittenborgs Automatfabrikker*, Odense, over, at Maskinarbejderne vil forhindre Firmaet i at anvende kvindelig Arbejdskraft ved Arbejdet paa en ny Automat. — Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

11) Lønkrav overfor *Carl B. Hoffmann*, Esbjerg. Firmaet indgik paa efter eget Skøn at fordele 9 Øre pr. Time til de for Tiden beskæftigede Arbejdere.

Den faste Voldgiftsret har den 5. September afsagt Kendelse i Sag Nr. 2519, der af *A/S Dansk Pressefabrik*, København, var anlagt imod Forbundet, fordi vore hos Firmaet beskæftigede Medlemmer nægtede at betjene 2 Maskiner. Retten kender den stedfundne Arbejdsvægring ulovlig, men finder ikke, at de paagældende Arbejdere bør idømmes Bod.

Ved et Møde i Den faste Voldgiftsret den 9. September forligtes Sag Nr. 2520, Klage fra *A/S N. A. Christensen & Co.*, Nykøbing M., over ulovlig Arbejdsstandsning i Oktober i Fjor, saaledes, at Parterne henstillede til Retsformanden at afgøre, hvorvidt de paaklagede Forhold burde medføre Bodansvar og i bekræftende Fald fastsætte Bodens Størrelse. Denne fastsattes derefter til Kr. 250,00, som betales af Forbundet.

Ved et **Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen** den 19. September angaaende Strid om Afspadsering af Overarbejde for 2 Smede hos Entreprenørfirmaet *Kastrup-Nielsen, Brøchner Larsen & Rafn*, Ørholm, enedes man om, at den ene Mand afspadserer 96 Timer, og den anden 24 Timer i Løbet af 6 Uger. Der antages en tredie Smed til Afløsning, og ved Afspadseringen udbetales Overarbejde efter 33⅓ pCt. af den Løn, der udbetales. Fremtidig finder Afspadsering Sted i Henhold til Overarbejdsloven.

Afsluttet Konflikt. Blokaden overfor Firmaet *Vognsgaard & Nielsen*, Struer, er hævet, efter at Firmaet er indmeldt i Sammenslutningen og de 6 uorganiserede er indmeldt i Forbundet.

Forskudsudbetalingen paa „Titan". I sidste Fagblad meddeltes, at der hos A/S „Titan" havde været afholdt et Mæglingsmøde den 29. Juni angaaende Forskudsudbetalingen paa Akkord, at Firmaet havde tilbudt at give et Forskud paa 50 Øre til Timelønnen paa alle Akkorder over 80 Kr., og at der efter Mæglingen var truffet en skriftlig Aftale med Aktieselskabet herom. Afdelingen gør opmærksom paa, at Meddelelsen kan misforstaas, og vi gengiver derfor, hvad Aftalen gik ud paa:

„Der kan ydes Forskud paa Akkorder, paa hvilke der er optaget 30 Timer à 50 Øre pr. Time, altsaa 15 Kr., og fortsat paa samme Akkord ifølge nedenstaaende Tabel:

30	Timer	....	15	Kr.
50	„	....	25	„
70	„	....	35	„
90	„	....	45	„ o.s.v.,

dog undtages saadanne Akkorder, hvor Firmaet er Skyld i, at disse ikke kan fuldføres, saasom manglende Dele fra andre Afdelinger, Afbrydelse af Arbejde el. lign. For disse kan opnaas et Forskud paa 80 pCt. af det optagne Beløb."

Ordningen traadte i Kraft den 17. August og kan opsiges med to Maaneders Varsel fra en af Parterne.

Teknologisk Institut.

Fortsættelseskursus i Autogensvejsning.

Det anbefales Elever, der har gennemgaaet Kursus i Autogensvejsning, at deltage i et Fortsættelseskursus, omfattende videregaaende Undervisning i de samme Arbejder som ved Begynderkursus, delvis efter Elevernes eget Valg af Emner. Svejsning af rustfrit Staal. Undervisningen strækker sig over i alt ca. 24 Timer, 8 Aftener Kl. 19—22.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning afholdes der Kursus i Vinterens Løb, og disse begynder da umiddelbart efter Afslutningen af Begynderkursusene.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 35,—*.

Fortsættelseskursus i Fræsning og Slibning.

Det anbefales Elever, der har gennemgaaet Kursus i Fræsning og Slibning, at deltage i et Fortsættelseskursus, udelukkende omfattende praktiske Øvelser i Fræsning og Slibning, 2 Aftener ugentlig, ca. 4 Uger, fra Kl. 19—21,30. Undervisningen strækker sig over i alt ca. 24 Timer.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Deltagelse kan der hele Vinteren igennem afholdes Kursus umiddelbart efter Begynderkursusene.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 35,—*.

Kursus i Smedning og Hærdning.

Kursuset strækker sig over 5 Uger; Undervisningen omfatter:

Værkstedsøvelser, 2 Aftener ugentlig fra Kl. 19—22, enten Mandag og Tirsdag eller Torsdag og Fredag. Øvelserne, i alt ca. 24 Timer, omfatter:

1. Smedning af Værktøjer som Drejestaal, Mejsler, Skrabere, Pladesakse o. lign. samt Redskaber og Maskindele, saa vidt muligt efter eget Valg. Indøvelse i Brugen af Maskinhamre. Færdig udførte Genstande kan overtages af Kursusdeltagerne mod Betaling af Materialeprisen.
2. Hærdning og Indsætning af Værktøjer og Maskindele, saavel af Kulstofstaalene som Specialstaal, indøves dels ved primitive Metoder paa Esse, dels ved Hærdeovne og Anløbningsovne.

Foredrag med Lysbilleder i Fag- og Materiallære afholdes Onsdag Aften Kl. 19,30—21,30.

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning begynder Kursus Onsdagene den 26. Oktober, den 11. Januar og den 22. Februar.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 30,—.*

Kursus for Værktøjsmagere.

I dette Kursus kan kun deltage Elever, der er fuldt fortrolige med Brugen af de almindelige Værktøjsmaskiner paa Maskinværksteder. Undervisningen omfatter:

Øvelser paa Maskinværkstedet, 10 Aftener à 2½ Time, i Fremstilling af Stanseværktøjer, Oppresningsstempler m. m., Øvelser ved Universalslibemaskine.

Øvelser i Hærderiet, 2 Aftener à 2½ Time, i Hærdning af Maskinværktøjer og Stempler samt Indsatshærdning af Maskindele m. m.

Den teoretiske Undervisning omfatter 10 Aftener Foredrag med Lysbilleder om Maaleteknik, Tolerancer, Opmærkning og Varmebehandling af Specialstaal samt Foredrag om Stanser, Snit og Trækstempler.

Undervisningsaftener efter Aftale.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 75,—.*

Kursus i Automobilreparation.

Det forudsættes, at Eleverne er faguddannede Automobilmekanikere. Og Kursuset er lagt saaledes til Rette, at det dels vil kunne give en Oversigt over de almindeligt forekommende Typer, dels give de Kursusdeltagere, der har speciel Uddannelse, Lejlighed til at lære andre Typer at kende end dem, de hidtil har beskæftiget sig med.

Undervisningen foregaar 2 à 3 Aftener ugentlig og paabegyndes, naar et tilstrækkelig stort Antal Deltagere er indmeldt.

Som et nødvendigt Grundlag for de efterfølgende Foredrag og Øvelser gives der først 3 Undervisningsaftener i Fagregning, hvorefter følger 7 Foredrag om Materiallære, Chassis- og Motorkonstruktioner med dertil hørende Anlæg og Værktøj samt 42 Timer Værkstedsundervisning (om Motorer, Styreapparater, Bremseapparater, Karburatorer, Brændselsanlæg, Tændingssystemer m. m. samt Reparationer ved Hjælp af moderne Værktøj).

Betalingen for et Kursus er *Kr. 70,—.*

Teknisk Tysk for Metalarbejdere.

Teknologisk Instituts Forlag udsendte i Februar d. A. *Teknisk Engelsk for Metalarbejdere,* udarbejdet af Værkmester *J. Haugelund* og Afdelingsingeniør for Teknologisk Instituts Smedeafdeling, cand. polyt. *E. G. Bildsøe.*

Den gode Modtagelse, som Bogen fandt overalt, har opmuntret Instituttet til at gaa videre, og Bogen foreligger nu oversat og delvis bearbejdet til Tysk af Overingeniør, Dr. mont. *Otto Jungwirth.*

Teknisk Tysk for Metalarbejdere er i første Række en Lærebog, der paa en nem og overskuelig Maade giver *Fagmanden* det Ordforraad, han har mest Brug for ved Læsning af tyske Fagtidsskrifter, Lærebøger og Kataloger. Bogen er beregnet for Begyndere i Tysk, men den fører straks Læseren »ind paa Værkstedet« og beskriver de anvendte Maskiner og Værktøjer med *de rigtige Fagudtryk* og med mange Henvisninger til Illustrationerne. Der er saaledes Afsnit om Maskinværkstedets almindelige Værktøjsmaskiner, Haandværktøjer, Smedeværktøjer, Materiallære, Automobilet, Elektromotoren, Dieselmotoren, Dampkedler, Skibsbygning m. m.

Bogen slutter med et fyldigt Glossarium, der henviser til Ordenes Anvendelse i Teksten, samt en Samling for Fagmanden meget aktuelle Læsestykker.

Arbejderbeskyttelse.

Direktør for Arbejds- og Fabriktilsynet, *Erik Dreyer,* har paa Forlaget Fremad udsendt en kortfattet lille Vejledning i den meget omfattende Betænkning, som i disse Dage er afgivet af Udvalget angaaende Arbejderbeskyttelse. Pjecen er forsynet med et Forord af Socialminister Ludvig Christensen, der paa det bedste anbefaler Pjecen som egnet til, at enhver paa en let Maade kan sætte sig ind i Materialet, der foreligger, og i de Problemer, som nu sættes under Debat.

Direktør Dreyer skriver selv: „Det er mit Haab, at den lille Bog maa løse sin Opgave og yde sit Bidrag til, at Danmark skaber sig en fuldt moderne Arbejderbeskyttelseslovgivning og derigennem opbygger et effektivt Værn om vort store Aktiv: Den danske Arbejdskraft i alle dens forskellige Former."

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelses-dato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
28121	Berg, Willi Jens Mathias	Flensborg	20. 5.04	Odense	27. 2.35	Odense	26. 3.38
58031	Blechingberg, Allan Douglas	København	24. 8 18	Kbhvn. Afd.	28. 3.38	Kbhvn. Afd. 13	9. 4.38
56150	Bøgh, Folmer Friis...	Ødsted	1. 4.17	Vejle	6.11.37	Vejle	9. 4.38
54326	Christensen, Jens Vilh.....	Horsens	6. 5.12	Horsens	15. 1.32	Kbhvn. Afd. 12	28. 5.38
58019	Christiansen, Carl Oluf.....	København	28. 4.96	Kbhvn. Afd.	11. 3.38	„ „ 5	26. 3.38
39804	Domino, Osvald Leonhard	Hobro	23. 6.17	Hobro	9. 5.37	Fredericia	25. 6.38
39841	Erck, Hans Marius...	Glumsø	22 3.18	Kalundborg	13.11.37	Kbhvn. Afd. 4	18. 6.38
36965	Escherich, Robert Viggo A.	København	22. 3.10	Kbhvn. Afd.	5.11.29	„ „ 15	12. 3.38
10942	Feddern, Ernst Heinrich.	Rethvischdorf	13. 4.83	„ „	18. 9.34	„ „ 18	25. 6.38
58277	Fossing, Niels Victor ...	København	5.10.18	„ „	1. 6.38	„ „ 2	25. 6.38
26997	Frederiksen, Oskar Ejnar...	Faxe	12. 5.05	Køge	3. 5.34	Faxe	26. 3.38
6112	Gjedsted, August Rosenkrans	Vivild	30.12.12	Randers	19. 8.34	Kbhvn. Afd. 12	11. 6.38
50387	Hansen, Hans Palle Bertel	Kouwroff	8. 5.17	Kbhvn. Afd.	7. 9.37	„ „ 17	2. 4.38
58080	— Helge Thorvald	Haslev	17. 2.06	„ „	9. 4.38	„ „ 14	4. 6.38
22079	— Ove Harald....	Hedensted	7.10.14	Aarhus G.	6.10.36	Vejle	11. 6.38
13975	Hoffmann, Carl Alfred	København	27. 3.15	Kbhvn. Afd.	11. 4.38	Kbhvn. Afd. 12	4. 6.38
5867	Hottenroth, Willy F. Sonny	—	3. 2.15	„ „	18. 2.38	„ „ 15	4. 6.38
54732	Jørgensen, Carl.....	Aulum	30. 3.10	Randers	10. 1.32	„ „ 12	4. 6.38
13730	Kaltoft, Jens	Tyskland	10.11.85	Kbhvn. Afd.	13. 2.25	„ „ 15	25. 6.38
37511	Kvist, Niels K. O. Hansen	Skovhuse	2.12.11	Vordingborg	3. 4.38	Vordingborg	16. 4.38
18524	Larsen, Poul Sigurd....	Stillinge	8. 1.16	Slagelse	6.11.35	Anvisningskt.	2. 7.38
34613	Lausen, Laus.....	Kejnæs	2. 6.14	Sønderborg	9. 4.34	Sønderborg	26. 3.38
50882	Lund, Henri Joh. Chr.	København	20 5.11	Kbhvn. Afd.	31. 1.31	Kbhvn. Afd. 2	4. 6.38
23532	Lundt, Carl Enoch....	—	4. 7.00	„ „	28. 2.36	„ „ 14	11. 6.38
52091	Mortensen, Poul	—	22. 5.13	„ „	5. 4.32	„ „ 17	25. 6.38
26099	Nielsen, Benny Otto....	—	17. 3.17	„ „	21. 8.36	„ „ 13	25. 6.38
31002	— Orla E. Hviid..	—	17.10.97	„ „	19. 1.36	„ „ 6	9. 4.38
31477	— Poul Emil	—	10. 4.17	„ „	4.12.36	„ „ 5	4. 6.38
52194	— Svend Aage ...	Gentofte	16. 3.07	„ „	19.12.37	„ „ 6	18. 6.38
53357	Neerup, Knud P. Sommer	Næstved	14.11.16	Svendborg	4. 9 37	Svendborg	14. 5.38
53971	Olsen, Harry	Nykøbing F.	23. 9.11	Nykøbing F.	4. 5.31	Nykøbing F.	22. 1.38
50713	— Kai Børge	København	25. 8.10	Kbhvn. Afd.	14 11.30	Kbhvn. Afd. 13	11. 6.38
58013	Otterstrøm, Ove Steen.....	London	22. 7.16	„ „	22. 3.38	„ „ 2	26. 3.38
6154	Petersen, Henry Christen	Randers	31. 3.06	Randers	7. 4.27	Randers	2. 4.38
1436	— Vilhelm	Karise	25. 6.73	Kbhvn. Afd.	7. 3.24	Centralafd.	25.12.37
7794	Piil, Hans N. J. Jensen	Moseby	1. 9.95	Maribo	5. 2.38	Maribo	4. 6.38
38495	Ravn, Ejnar Henry ...	Skærup	13.11.09	Vejle	1.12.36	Vejle	9. 4.38
37544	Sørensen, Aage.....	Videbæk	18. 4.13	Bogense	4. 7.36	Bogense	11. 6.38
52229	— Tage	København	6.12.16	Kbhvn. Afd.	3. 1.38	Kbhvn. Afd. 12	23. 4.38
33379	Schauer, Hans Carl.....	Bov	23.10.12	Aabenraa	7. 4.35	Aabenraa	12. 2.38
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46150	Ekström, Carl Erik.....	Malmö	20. 3.09	Kbhvn. Afd.	7. 1.28	Kbhvn. Afd.	2. 7.38
46327	Møller, Hans.....	Bjødstrup	20. 5.10	„ „	28. 9.34	„ „	14. 5.38
	Specialarbejderforbundet.						
48601	Hansen, Carl Emil	Branderslev	6.10.18	Nakskov	20.11.37	Nakskov	28. 5.38

Køb et Valgfondsmærke.

Det lakker nu mod Slutningen af Valgfondsindsamlingen. Vi henstiller derfor indtrængende til de af dette Blads Læsere, som endnu ikke har købt et Valgfondsmærke, snarest muligt at gøre dette, idet vi tilslutter os de Udtalelser, der er fremsat fra De samvirkende Fagforbunds Formand:

„Ved Samarbejde mellem de faglige og politiske Organisationer er der gjort en Indsats af uhyre stor Betydning for hele det danske Folk og ikke mindst for de organiserede Arbejdere. Meget er naaet, men nye Opgaver venter paa deres Løsning, og særlig i det kommende Aar forestaar haarde Kampe.

Det vil kun være en ringe Tak, om vi, Fagenes Folk, alle som een, købte mindst et Valgfondsmærke."

Rettelser

til Adressefortegnelsen for August 1938 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Formænd.

Hillerød Afd.: Otto Marius Jensen, Tamsborgvej 45, Telf. 185.

Køge Afd.: Maskinarb. H. Andersen, Strandvejen 98.

Maribo Afd.: Arthur Olsen, Østervang 29.

Vordingborg Afd.: O. Hermansen, Amalievej 20, Masnedsund.

Kasserere.

Hobro Afd.: Smed Johs. Eriksen, Bakkely 11, Telf. 527.

Varde Afd.: H. P. Ankersen, Nygade 6.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Specialarbejderforbundet.

Medlem Nr. 47583, Edmund Ferdinand Nørring, har tabt sin Bog, der herved gøres ugyldig.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 15359	Hansen,	Svend Aage	(Kbhvn. Afd.)
- 2471	Jensen,	Kaj Kjær Fibiger	(—)
- 39597	Johansson,	Knud Christian	(—)
- 58223	Poulsen,	Hans Geert Vilh.	(—)
- 52351	Rasmussen,	Einer Rudi Gerner	(—)
- 50767	Sørensen,	Freddy Carl	(—)
- 14694	Svensson,	Svend Frithjof	(Aarhus Afd.)
- 28780	Christensen,	Alfred	(Køge Afd.)

Medlemmerne Nr. 5905, Johan Casper Beisheim, og Nr. 53967, Svend Hansen, har atter fundet deres Bøger.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 3813	Andersen,	Harry Aug. Chr.	7. 6.30
- 20546	Bach,	Chr. Vedike Brøcher	28.10.22
- 25699	Breitenstein,	August Victor	25. 4.36
- 908	Byrge,	Finn	16. 6.34
- 36026	Christensen,	Poul Viktor	2. 4 38
- 12673	Christoffersen,	Konrad Chr. Reinholdt	23. 4.38
- 29872	Frederiksen,	Jens Ove	28. 7.28
- 34784	—	Jens Peter	15.12.23
- 26580	Grave,	Emil Johansen	27. 3.37
- 13560	Gudmundsen,	Gudmundur Magnus	21. 5.38
- 18033	Guldager,	Thomas	3. 7.37
- 12899	Hansen,	Harry Mosberg	1. 1.38
- 1339	Hallberg,	Louis E. Dreyer	27.11.37
- 32508	Jensen,	Harry Ivan Krøll	28.10.33
- 38549	—	Henry Ivan	7. 5.38
- 26069	Jørgensen,	Carl Otto	18. 9.37
- 27484	Jacobsen,	Niels Halvor Thomas	21. 5.38
- 50846	Jans,	Børge Edm. Rassov	3. 7.37
- 39019	Justesen,	Knud Aage	24. 9.27
- 29040	Kejling,	Johannes Spuur	21. 4.34
- 31167	Kjeldsen,	Leo Poul	28. 4.34
- 36181	Larsen,	Ejler Christian	3. 6.33
- 8721	—	Ernst Henry	9. 4.38
- 39025	—	Hans Otto	26. 3.27
- 52121	—	Helge G. Eiby	31.10.36
- 2306	Morsing,	Hjalmar Godtfred	29. 6 35
- 24216	Møller,	Evald	26. 9 36
- 32994	Nielsen,	Axel Anton	20.12.30
- 38125	—	Hans Laurids Emil	21. 5.38
- 38505	—	Helge Wagn	19. 6.37
- 21649	—	Niels Sigurd	14. 5.38
- 25896	—	Olaf Carl Georg	15. 1.38
- 50246	—	Verner Thorvald	3.10 36
- 9251	Olesen,	Svend Erik	21.11.36
- 11485	Olsen,	Svend Aage	29. 7.22
- 24578	Petersen,	Kai H Bach	7. 5.38
- 5966	—	Karlsvig S. Christian	14. 5.38
- 58627	Rasmussen,	Anders Jens	7. 9 29
- 53126	Sørensen,	Aage	10.10.31
- 33505	Sierk,	Hans	26. 3.21
- 14289	Schilthauer,	Alfred	7. 7.28
- 3253	Svendsen,	Erik	12.10.35
- 52780	Thomsen,	Vagn Aa. I. Bernhard	26. 2.38

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 1 NOVEMBER 1938 25. Aarg.

FOLKE-FERIE

Et nyt Skud paa den Stamme, der bærer Samarbejdet og Styrken indenfor Arbejdernes faglige og politiske Organisationer i Danmark, er skabt med Organisationen „Folke-Ferie", idet denne Organisation, der har været forberedt, siden Ferieloven blev gennemført, ved en konstituerende Generalforsamling den 17. Oktober d. A., førtes ud i Livet. Som Selskabets formelle Stiftere overfor Myndighederne staar De samvirkende Fagforbunds Formand, Chr. Jensen, Næstformanden, Knud V. Jensen, og Hovedkasserer Hans Jacobsen. Generalforsamlingen, der holdtes i Forsamlingsbygningen paa Enghavevej, aabnedes af Formanden, Chr. Jensen, der bød Velkommen og forelagde det i Overensstemmelse med Stiftelsesdokumentet udarbejdede Forslag til Vedtægter for „Folke-Ferie". Efter at Knud V. Jensen var valgt til Dirigent, redegjorde Chr. Jensen for de vigtigste Punkter i Lovudkastet. Dette akcepteredes i det store og hele, idet det forud med juridisk Bistand var udarbejdet i Overensstemmelse med de grundlæggende Synspunkter, som fremsattes paa Repræsentantskabsmødet den 11. August.

Andelskapitalen er beregnet til 400,000 Kr., der paa det nærmeste er fuldt indbetalt. Stemmeretten paa Generalforsamlingen udøves af de andelstegnende Organisationers Repræsentanter i Forhold til den af dem indbetalte Aktiekapital, og vi erindrer i denne Forbindelse om, at denne svarer til 1 Kr. pr. Medlem. Hver Andelshaver har en Stemme for et Andelsbeløb paa 5000 Kr., dog har de smaa Organisationer, som kun har en Repræsentant, Stemmeret, selvom den indbetalte Kapital er under dette Beløb.

Efter at en kort Diskussion var tilendebragt, skred man til Valg af Ledelse, og som Formand og administrerende Bestyrer for „Folke-Ferie" valgtes den hidtidige faglige Medarbejder ved „Social-Demokraten", Johs. Sperling. Til Bestyrelse valgtes Viggo Christensen fra Tjenerforbundet, Fru Fanny Jensen, Kvindeligt Arbejderforbund, Forretningsfører Chr. Larsen, Dansk Arbejdsmandsforbund, Sekretær Hans Rasmussen, Smedeforbundet, og Sekretær Ejnar Nielsen, Snedkerforbundet. Endvidere udpegede De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg i Overensstemmelse med Vedtægterne 2 Mand til at tiltræde Bestyrelsen; disse blev Formanden for Dansk Jernbaneforbund, Charles Petersen, og Sekretær Ejler Jensen, De samvirkende Fagforbund.

Det ligger nu i Hænderne paa Ledelsen for denne Organisation, selvfølgelig i Forbindelse med den

Brug, de faglige og politiske Organisationers Medlemmer vil gøre af Institutionen, at Loven om Ferie med Løn bliver det, som den er tænkt at skulle være: en virkelig Rekreation for Arbejderne; thi det maa jo ikke overses, at selvom Retten til Ferie med Løn udstrækkes til at omfatte et saa betydeligt Antal Medlemmer af det danske Samfund, der ikke hidtil har nydt dette Gode, er derfor Muligheden for at holde Ferie i dette Ords egentlige Forstand ikke opnaaet. For det første er det nødvendigt af Hensyn til Klimaet i vort Land, at Ferien, som ogsaa fastsat i Loven, finder Sted i et relativt kort Tidsrum af Aaret, nemlig i Maanederne Maj-August, og da de fleste Arbejdere, i alt Fald dem, der har Børn, helst vil have Ferien lagt i den egentlige Ferietid, hvor Børnene har fri fra Skolen, vil det betyde, at Masseferier finder Sted paa dette Tidspunkt. Arbejdsgiverne har i alt Fald for vort Vedkommende, saalænge vi har haft Ferie, i stor Udstrækning imødekommet os i dette Krav. Men naar dette er Tilfældet, kan man ikke være blind for de Vanskeligheder, der opstaar ved, at denne store Mængde Mennesker paa een Gang skal have Ophold i Pensionater eller Hoteller, hvor Priserne vil naa saadanne Højder, at Arbejdernes lovmæssige Feriegodtgørelse langt fra strækker til.

Man kan heller ikke se bort fra, i alt Fald haves Erfaringer fra andet Hold, at der vil gaa Spekulation i Muligheden af at faa blokket Arbejderne for det størst mulige Beløb, hvis ikke der er en Institution, som kan lægge Ferien til Rette for dem, og her vil det forhaabentlig blive muligt for „Folke-Ferie" at skabe saadanne Forhaandsaftaler, at samtlige Arbejdere kan faa den Glæde og Nytte af Ferien, som det har været Lovens Forudsætning.

Der er ogsaa Muligheder nok, hvis disse udnyttes. Paa dette Omraade, som paa saa mange andre, er Tilbøjelighederne højst forskellige. Nogle sætter Pris paa Skov eller Strand — eller begge Dele, andre interesserer sig kun for at vende tilbage til Mulden ude under den frie Himmel, hvorfra den store Del af Byens Arbejdere er kommet. Der har jo allerede i en Aarrække fra Landmændenes Side været givet Adgang til, at Folk for en rimelig Betaling kunde slaa sig ned paa en Landejendom. Byarbejderen kom derved væk fra Byens Larm, og Landmændene fik undertiden omsat nogle af sine overflødige Landbrugsvarer til en Pris, som var forsvarlig for begge Parter.

Det er nu at haabe, at denne nye Institution maa have Held til at udføre sin Mission som tænkt, og vi udtrykker Ønsket om, at de Mænd, der er sat til at føre denne Opgave ud i Livet, maa gøre det paa en Maade, som kan vække Tilfredshed hos de Hundred Tusinder, hvis Interesser de her skal varetage.

Beskæftigelsesspørgsmaalet.

Hvorfor er der Arbejdsløshed? Det er en kendt Sag, at hvilket Svar man faar paa dette Spørgsmaal, afhænger af, hvem man spørger.

Spørger man en Venstremand, faar man straks at vide, at Hovedaarsagen ligger hos Regeringen, der gennem Socialreformen har affolket Landbruget og overfyldt Byerne med overflødig Arbejdskraft. Højremanden vil henvise til de høje Lønninger, som Fagforeninger og Regering i skøn Forening opretholder. En Nazist vil med stærk Overbevisning udpege Jøderne og Marxisterne som de egentlige skyldige, mens Kommunisterne med en overlegen Haandbevægelse vil afvise Spørgsmaalet med en Henvisning til den privatkapitalistiske Samfundsorden.

I Stedet for at udspørge de politiske Partier kan man ogsaa henvende sig til de saakaldte private Erhverv (herved forstaas som bekendt altid Erhvervenes Arbejdsgivere), Grossererne og Eksportindustrierne vil da fortælle os, at en væsentlig Aarsag til den danske Arbejdsløshed er Valutacentralen. Godsejerne vil pege paa Ejendomsskatterne og Skibsrederne paa Merindkomstskatten. Landbruget vil kræve Tysklandseksporten forøget, hvorimod Hjemmeindustrien vil mene, at den allerede nu er altfor stor og bærer Skylden for en Masse Arbejdsløshed.

Fortsætter vi paa denne Maade vort Rundspørge, vil vi hurtigt komme i Besiddelse af en hel Bøttefuld „Forklaringer", der indbyrdes strider mod hinanden, og som næppe kan være til megen Hjælp for den, der ad denne Vej vil søge at naa frem til Midlerne, hvormed Arbejdsløsheden kan bekæmpes.

Aarsagen til denne babyloniske Forvirring er i og for sig ikke vanskelig at udrede. I Virkeligheden

drejer det sig om en vis „legen Skjul" med hinanden. Arbejdsgiverne vil selvfølgelig have Lønningerne ned af samme Grund, som Skibsrederne vil have Merindkomstskatten væk, og af samme Grund, som Landbruget vil have øget Tysklandseksport — nemlig for at tjene flere Penge. Men det er der ingen, der indrømmer. Enhver økonomisk Interessegruppe pakker sine Krav ind i mange Lag Papir og skriver udenpaa „af Hensyn til Beskæftigelsen", hvorefter Oppositionen med stor Iver griber den hele Pærevælling af indbyrdes modstridende Krav og fremfører dem som Angreb paa Regeringen. Det, der er Kernen i denne Sag, er en indbyrdes Kamp mellem de forskellige Arbejdsgivergrupper om, hvorledes man med størst Sikkerhed for sin egen lille Profit kan løfte Beskæftigelseskrisens Byrder over paa de andre — og først og fremmest paa den brede Befolkning i By og paa Land. Heroverfor staar saa Fagbevægelsen, hvis Opgave nødvendigvis maa blive at holde fast ved og eventuelt hæve Arbejderklassens Levestandard samt at støtte Regeringen i dens Bestræbelser for bag Taagedannelserne at finde de rigtige Aarsager og heraf aflede de Midler til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, der, med den nuværende Magtfordeling i Rigsdagen, er politisk Basis for at gennemføre.

Imidlertid maa vi ikke indenfor Arbejderbevægelsen lade vor Interesse for Arbejdsløsheden dysse hen som Følge af de kapitalistiske Interessegruppers i Længden noget trivielle Diskussion. Den Selvmodsigelse, det bestaaende Samfund rummer, naar der paa eengang findes ledige arbejdsvillige og et stort udækket Behov for en Masse Varer—udgør et saa centralt Punkt i vor socialistiske Opfattelse, at det medfører en Pligt til at søge til Bunds i Problemet og finde Midlerne imod det.

Nu i Aar, hvor Regeringen har sat Beskæftigelsesspørgsmaalet paa Dagsordenen som Nr. 1 ved Siden af Forfatningssagen, og hvor talrige Fagforeningskongresser i Sommerens Løb har givet Tilsagn om størst mulig Støtte og Bistand til Arbejdsløshedens Bekæmpelse, er der en god Lejlighed til at fremkomme med en sammenhængende Behandling af hele Problemet. Ikke en Behandling, der har til Formaal at finde ud af, om Grossererne er blevet mere forurettet end Skibsrederne eller omvendt — men en samlet Gennemgang, som vi vil søge at holde i et Plan, hvor Saglighed og privatkapitalistiske Interesser ikke løber Risiko for at blive forvekslet.

Aarsagerne til den internationale Beskæftigelseskrise.

Vi vil begynde med at se bort fra Danmark og specielle danske Forhold og i Stedet betragte den kapitalistiske Verden i Almindelighed.

Hvad er det for en Egenskab ved det kapitalistiske Samfund, der gør, at Arbejdsløshed overhovedet er mulig? Ja, vi kan hurtigt blive enige om, at det mest karakteristiske Fællestræk i alle de kapitalistiske Landes Struktur er, at Ejendomsretten til Produktionsmidlerne er adskilt og ligger paa forskellige Hænder. Den brede Befolkning i Almindelighed er *besiddelsesløs*. Dette maa ikke forstaas paa den Maade, at Arbejdere og andre jævne Mennesker ikke godt kan oppebære en hæderlig Indtægt, og heller ikke, at de ikke kan være i Besiddelse af Radioapparat, Cykle og Shagpibe m. v. Det, Udtrykket „besiddelsesløs" i denne Forbindelse har Henblik paa, er udelukkende den Omstændighed, at Befolkningens store Flertal kun ejer et eneste Produktionsmiddel, hvorigennem de kan skaffe sig Indtægt, nemlig deres eget Arbejde. I Forhold til Produktionsmidlerne Jord og Kapital er de derimod besiddelsesløse. Ejendomsretten hertil er forbeholdt en lille Klasse Mennesker, der paa Grund af de større Indtægter, de herigennem oppebærer, som Regel vil danne en økonomisk Overklasse.

Hvad har nu det med Arbejdsløshed at gøre? Jo — hvis vi i Stedet for den nuværende Samfundsorden forestillede os en anden, hvor Raadigheden over Produktionsmidlerne ikke er adskilt paa flere Hænder, men samlet paa en Haand, som f. Eks. i det lille Landbrug og det lille Haandværk, hvor Ejeren arbejder alene uden Medhjælp — vil vi straks kunne se Forskellen. Hvad gør den lille selvstændige Landbruger eller Haandværker, hvis Priserne paa hans Produkter af en eller anden Grund falder saa stærkt, at de ikke er i Stand til at dække Omkostningerne. Afskediger han sig selv for at melde sig arbejdsløs? Nej — han fortsætter Arbejdet, om end med synkende Fortjeneste. Helt anderledes gaar det i den kapitalistiske Del af Erhvervslivet. Saa snart en Driftsherre, der arbejder med lejet Arbejdskraft, ikke kan faa saa høje Priser for sine Varer, at han kan betale den Løn, der forlanges, saa afskediger han Arbejderne og indskrænker Produktionen. Vi ser altsaa, at en nødvendig Forudsætning, for at Arbejdsløshed er mulig, er, at der paa den ene Side findes en besiddende Driftsherreklasse og paa den anden Side en besiddelsesløs Lønarbejderklasse, som stiller bestemte Lønkrav gennem sine Fagforeninger.

Vi har nu fastslaaet, hvilken karakteristisk Fællesegenskab ved alle de kapitalistiske Lande, der muliggør Arbejdsløsheden, og kan derefter vende os til det, der egentlig fremkalder den: de periodiske Prisfald. Inden vi nærmere søger Aarsagen hertil, maa vi dog lige hæfte os ved, at der jo findes flere *forskellige Slags Arbejdsløshed*, og gøre os klart hvilken Slags, vi her vil forklare.

For det første er der noget, vi kalder *„tilfældig Arbejdsløshed"*. Den skyldes, at de ledige Arbejdere og de Arbejdsgivere, der søger Arbejdskraft, undertiden har lidt vanskeligt ved at finde hinanden. Midlet herimod er Arbejdsanvisning. For det andet er der den velkendte *Sæsonarbejdsløshed*, fremkaldt af klimatiske og andre Forhold, som det heller ikke er nødvendigt at omtale nærmere her. Endelig er der for det tredie den *periodiske Arbejdsløshed*, fremkaldt af Konjunktursvingninger (først og fremmest Prisfald)

og økonomiske Strukturændringer. Det er den, vi her søger Aarsagerne til.

Vi kan nu vende tilbage til vor afbrudte Tankerække. Arbejdsløsheden er mulig, fordi der findes en besiddelsesløs Arbejderklasse. Hvorledes fremkommer nu de periodiske Kriser, der gør denne Mulighed aktuel og skaber Arbejdsløsheden?

Vi skal kort skitsere den mest gængse Forklaring. Denne tager sit Udgangspunkt i det bestaaende Samfunds Indkomstfordeling, der er saa ulige, at Overklassen ikke er i Stand til at forbruge hele sin Andel, men ser sin Fordel i at foretage en stor Opsparing. Da imidlertid den samlede Mængde Varer, der er produceret, maa svare til den samlede Pengemængde, der udgør Indkomsterne, betyder det, at saafremt de opsparede Penge ikke paa en eller anden Maade bruges til at efterspørge de producerede Varer, saa kan disse ikke afsættes, men maa oplagres. Dette hindres ved, at Kapitalisterne enten anbringer deres Opsparing i Banker, der senere laaner dem ud til Erhvervslivet, eller ved at Opsparerne selv investerer Pengene i Byggeri, Fabrikker m. v. Paa den Maade udbetales de opsparede Penge paany til Arbejdsløn og Raastofindkøb, og Færdigvarerne kan afsættes. Dette gaar imidlertid kun til en Tid. Opsparingen fortsætter jo stadig og bliver stadig investeret i nye Fabriksanlæg — og en Dag er Produktionsevnen i de Erhvervsgrene, man særlig har kastet sig over, steget saa stærkt, at Færdigvarerne ikke kan afsættes. Der er ganske vist Behov nok i Befolkningen for Varerne, men de smaa Indkomster umuliggør Afsætningen. Overklassen kan ikke aftage mere, end den gør i Forvejen, men fortsætter sin Opsparing. Saa har vi Vareoverfloden, de uafsættelige Varer opdynges i Lagre, der trykker Priserne. Ny Investering af de opsparede Penge er urentabel, da flere Varer ikke kan afsættes. Saa har vi Krisen. Kapitalen ligger uudnyttet i Bankerne. Nyanlæg er gaaet i Staa, og de eksisterende Virksomheder indskrænker under Hensyn til Lagrene og de faldende urentable Priser. Arbejderne afskediges, og vi har Arbejdsløsheden.

Den Verdenskrise, der indtraadte i 1929, og hvis Arbejdsløshed vi endnu lider under, skyldtes som alle tidligere Kriser de Forhold, der her er gjort Rede for: Klassedelingen og den ulige Indkomstfordeling. Desuden gjorde der sig en Del andre Forhold gældende, som forlængede og forværrede denne Krise. Disse yderligere Omstændigheder, der er af mere praktisk Natur, skal der gøres Rede for i en følgende Artikel. Det drejer sig om Krigens Virkninger, den tekniske Udvikling, Monopolisme, Landbrug m. v.

J. Kragh.

Amerikas økonomiske og sociale Udvikling og dennes Indflydelse paa Beskæftigelsen i Danmark.

Amerikas økonomiske Udvikling er meget betydningsfuld for Europa, og den engelske Konjunkturudvikling er for en stor Del afhængig af Konjunkturbevægelsen i Amerika. Mængde og Værdi af Danmarks Landbrugseksport til England bliver bestemt af den engelske Beskæftigelsessituation; derfor er det af økonomisk Betydning at være orienteret om de amerikanske Forhold.

Amerikas økonomiske Politik dirigeres af den lovgivende Forsamling, nemlig Repræsentanternes Hus og Senatet, men den amerikanske Forfatning er af den Beskaffenhed, at den lægger meget stor Magt i Præsidentens Haand, og den frygtelige Krise, der satte ind i Amerika i 1929, i Forbindelse med den nuværende Præsident Roosevelts sociale Indstilling har ført Amerikas økonomiske Politik paa Linie med de amerikanske Fagforbunds, idet Roosevelt med sine Dekreter vil forøge Massernes Købeevne for at stimulere Beskæftigelsen. Som Modsætning til Roosevelt staar Storkapitalens monopolistiske Politik — det drejer sig i Virkeligheden kun om ca. 60 Familier —, som vil være fri for Restriktioner og andre af Staten dirigerede politiske Forholdsregler. Trustkapitalens Kampmetoder er en Slags „sit down" Strejke, d. v. s. man standser det private Initiativ.

I Virkeligheden staar Roosevelt næsten alene. Præsidentens eget Parti, det demokratiske Parti, staar ikke samlet bag hans økonomiske Kurs. F. Eks. strandede Roosevelts Lovforslag om en Reorganisation af Forbundsregeringens Administration — den nuværende Tilstand er ubetinget i Trusternes Favør —, fordi 108 demokratiske Kongresmedlemmer stemte med Oppositionen. Men Roosevelt er en Førerskikkelse og besejrer den kapitalistiske Modstand med demokratiske Metoder. Selvom Storkapitalen og næsten hele den amerikanske Presse kæmper mod Præsidenten, viser saa at sige ethvert Prøvevalg et overvældende Flertal for den demokratiske Kandidat, som støtter Roosevelts Politik. Ganske rigtig har „New York Times" engang skrevet, at i Amerika er alle *imod* Præsidenten *med Undtagelse af Vælgerne.*

Umiddelbart efter sit Nederlag i Kongressen forkyndte Roosevelt, at en uhyre Kreditudvidelse skulde oplive det amerikanske Erhvervsliv. Dette økonomiske Angreb er af et gigantisk Format. Regeringen vil udvide Kreditten med næsten 40 Milliarder Dollars og paa denne Maade fremkalde et nyt Konjunkturopsving. Pengene skal i første Række anvendes til offentlige Arbejder. Roosevelt viser med denne Politik, at han ikke mere stoler paa, at det private Initiativ vil kunne bevirke en Bedring uden Statens Støtte. Objektivt set var Statens Initiativ ogsaa meget paakrævet. I Foraaret 1938 var Aktiviteten i adskillige Industrigrene nede paa samme lave Niveau som Kriseaarene 1932—33. Samtidig var Arbejdsløsheden mindst oppe paa 12 Millioner.

Men Roosevelts Plan udøver ogsaa sin Virkning paa Landbruget. Regeringen vil ogsaa bremse Prisfaldet paa Landbrugsvarerne og forbereder dette ved Understøttelse til Farmerne og i visse Tilfælde ved Indskrænkning i Arealer, som ikke er rentable. Produktionsbegrænsning er den store Parole for det amerikanske Landbrug, men samtidig bliver Landbrugsproduktionen støttet med Kredit.

Betegnende for Roosevelts økonomiske Politik er hans store Indsats paa Socialpolitikens Omraade. Efter mange Besværligheder vedtog Kongressen Loven om Minimalløn og Maksimalarbejdstid, den saakaldte „fair labour standards bill".

Efter den nye Lov skal der under Arbejdsministeriet oprettes et saakaldt Løn- og Arbejdskontor med en Leder, der udpeger en Kommission for hver Industri, bestaaende af Repræsentanter for det Offentlige, Arbejdsgivere og Arbejdere.

Denne Kommission skal fastlægge Lønsatserne under Hensyntagen til:

1. Konkurrencebetingelser med Hensyn til Transport-, Produktions- og Arbejdsomkostninger.
2. Lønninger fastsatte for Arbejde af lignende Karakter ved kollektive Arbejdsoverenskomster.
3. Lønninger udbetalt for Arbejde af lignende Art af Arbejdsgivere, som frivilligt har gennemført Minimalsatserne.

Arbejdsgivere idømmes streng Straf for Overtrædelse af Loven, nemlig indtil 10.000 Dollars i Bøde og indtil 6 Maaneders Fængsel.

Ovenstaaende lyder mærkeligt i danske Øren, men enhver, der har fulgt lidt med i de faglige Organisationers Virksomhed i Amerika, nemlig disses Udbredelse og, hvor Fagforeningerne havde nogenlunde Styrke, disses Ødelæggelse ved lejede Politi- eller Gangsterbander, vil forstaa den Haandrækning, der her ydes de amerikanske Arbejdere fra Præsidentens Side. Det er da ogsaa en Kendsgerning, at de amerikanske Fagorganisationer baade talmæssigt og med Hensyn til at organisere samtlige Arbejdere har haft en Udvikling i de senere Aar som aldrig tidligere.

Det kan ikke nægtes, at det amerikanske Erhvervsliv nu befinder sig i en Opgangsperiode. Endnu i Foraaret udnyttede den saa vigtige Staalindustri kun ca. 25 pCt. af Kapaciteten, men allerede i Løbet af Sommeren blev det bedre. Roosevelts nye Kreditpolitik lettede Situationen og fremkaldte en vis Optimisme. I Begyndelsen af Juni oplevede New Yorks Aktiebørs en stor Oprejsning, og denne Børshausse virkede — saadan er det Skik i Amerika, hvor enhver spekulerer paa Børsen — stærkt paa visse Konsumindustrier, f. Eks. Bil- og Radioindustrien. I Løbet af Efteraaret sporedes allerede Virkningen af de store offentlige Arbejder, som Roosevelt har sat i Gang. Byggevirksomheden, som blev støttet med store Laan, udviklede sig hurtigt, og ogsaa Staalproduktionen voksede og androg i Slutningen af September over 47 pCt. af Kapaciteten.

Man maa haabe, at den Udvikling, som her antydes for Amerikas Vedkommende, ogsaa maa have en heldig Indflydelse paa den anden store angelsaksiske Nation, nemlig England, og derigennem, da England er langt vor største Kunde for Landbrugsartikler, stimulere til forøget Udførsel herfra til England, samt endvidere, da der under visse Forhold sker Indskrænkninger i den amerikanske Landbrugsvirksomhed, ogsaa skabe forøget Mulighed for en Landbrugseksport til Amerika.

Det danske Socialdemokrati 1929–39.

I.

Naar den danske Vælgerbefolkning i Foraaret og Sommeren kaldes til Valgurnerne, er det ikke alene det vigtige Spørgsmaal om en ny Grundlov, der paakalder Interesse. Det er i høj Grad ogsaa det Arbejde, Regeringen og Socialdemokratiet har udført i de snart 10 Aar, der er gaaet siden det betydningsfulde Valg i 1929, hvorefter Regeringen Stauning traadte til.

Den Indsats, der er øvet, og den Styrkelse af det danske Socialdemokrati og dansk Arbejderbevægelse, som er sket i denne Periode, er saa meget mere bemærkelsesværdig, som vi i det samme Tiaar har oplevet Arbejderbevægelsens Sammenbrud og den fascistiske Reaktions Sejr i Centraleuropa.

Reaktion over Europa, Oprustning og Diktatorernes Forberedelser til Krig; en Verdenskrise af et Omfang som aldrig før, der rystede Grundvolden for Landets Økonomi — det er Baggrunden for Socialdemokratiets Virksomhed det sidste Tiaar.

Venstreregeringens negative Politik.

Socialdemokratiets afgørende Gennembrud fandt Sted ved Valget den 24. April 1929. Dette Valg havde sin særlige Baggrund i de politiske Begivenheder i Aarene 1926—29.

Disse Aar førte Venstreregeringen under Madsen Mygdals Ledelse en yderst haardhændet Politik, som især karakteriseredes ved drastiske Nedskæringer af de sociale Budgetter og af Tjenestemændenes Lønninger. Sociallovgivningens Nedskæring ramte Invaliderentenyderne, de gamle, de arbejdsløse (al ekstraordinær Arbejdsløshedsunderstøttelse blev skaaret bort) og Sygekasserne. Ialt androg disse Nedskæringer 30—35 Mill. Kr. om Aaret. Tjenestemændene mistede en Snes Mill. Kr. aarligt — i Stedet gav man Skattelettelse til de rige Aktieselskaber og store Formueejere.

Iøvrigt lod Regeringen Erhvervslivet passe sig selv. De Erhverv, der fremførte Ønsket om en lempelig Beskyttelse imod Valutadumping og andre Former for Udlandets Indtrængen paa det danske Marked, blev afvist med den kyniske Bemærkning: Lad falde, hvad ikke kan staa.

Det var en ond Tid for Arbejdere og Smaakaars-

folk. Intet Under, at den brede Befolkning aandede lettet op den Martsdag, det meddeltes, at Regeringen Madsen Mygdal var fældet og udskrev Valg.

Valgsejren.

Valgdagen den 24. April var en af de stolteste Dage i dansk Arbejderbevægelses Historie. Socialdemokratiets Fremgang var næsten 100,000 Stemmer og 8 Mandater. Fra 37,2 pCt. af samtlige afgivne Stemmer i 1926 rykkede Partiet frem til 41,8 pCt. Da de Radikale opnaaede 10,7 pCt., havde de to demokratiske Partier tilsammen 52,5 pCt. af samtlige Stemmer og dermed et betydeligt sikrere Flertal end Venstre og de Konservative i den foregaaende Periode (de to Partier opnaaede ved Valget i 1926 kun 48,9 pCt. af Stemmerne — og dog benyttede de Magten paa Trods af Ønskerne hos socialdemokratiske og radikale Vælgere, der dog ved samme Valg udgjorde 48,5 pCt. af samtlige afgivne Stemmer).

Antallet af Mandater blev for Socialdemokratiet 61, de Radikale 16 — ialt 77 overfor ialt 72 hos de andre Partier (heraf Smaapartierne 4).

Regeringen og dens Arbejdsprogram.

Den første socialdemokratiske Regering havde i Aarene 1924—26 gjort den Erfaring, at en Regering ikke er særlig stærk, naar den *ikke* har et fast Flertal bag sig i Folketinget. Et saadant Flertal kunde nu skabes ved et Samarbejde med de Radikale; med dette Parti kunde der tilvejebringes Enighed om en Række vigtige demokratiske Reformer til Gavn for Befolkningens brede Lag. Da ogsaa de Radikale erkendte Værdien heraf, enedes de to Partier om en Koalitionsregering, bestaaende af 9 Socialdemokrater og 3 Radikale med *Stauning* som Regeringschef.

Det Arbejdsprogram, Regeringen fremlagde for Rigsdagen, gik i Hovedsagen ud paa:

Bekæmpelse af Arbejdsløsheden ved Iværksættelse af offentlige Arbejder, ved ny Udstykning og Jord til Husmandsbrug, ved Grundforbedringsarbejder, ved Udvikling af Fiskeriet samt ved Foranstaltninger til Fremme af Industriens Modernisering og til Oparbejdelse af nye Markeder for dansk Produktion.

Tilvejebringelse af Krisehjælp for langvarigt arbejdsløse.

Genopbygning og Forenkling af den sociale Lovgivning.

Ophævelse af Loven om Erhvervs- og Arbejdsfrihed (Tugthusloven).

Ophævelse af Valgretsindskrænkningerne i den kommunale Valglov.

Flytning af Skattebyrden fra Arbejde og Forbrug til samfundsskabte Værdier.

Ændringer i Valgloven og Gennemførelse af dermed sammenhængende Grundlovsændring, herunder Landstingets Afskaffelse.

Revision af Bank-, Aktieselskabs- og Forsikringslovgivningen samt Lovgivning om Truster og Monopoler.

Skolereformer, i første Række Forbedring af Læreruddannelsen.

Dette Program var naturligvis ikke Udtryk for hver af de to Partiers principielle Opfattelse af Samfundsproblemerne. Det bygger paa, hvad man kunde enes om — alt andet maatte man lade ligge.

Men Programmet indeholdt positive, demokratiske Reformer, hvis Gennemførelse i høj Grad vilde ændre Vilkaarene for de brede Befolkningslag i Danmark.

Herom i en følgende Artikel.

Ungdommen og Fagbevægelsens Fremtid.

Fra mange Sider kaldes der i denne Tid paa Ungdommen. Der er ivrige Bestræbelser for at faa den til at deltage i nazistisk og kommunistisk Kamp imod Folkestyret. Alle ved, at Ungdommen repræsenterer Fremtiden, og derfor ofres der en særlig hidsig Agitation for at faa disse lavere Aldersklasser til at tilslutte sig de forskellige Bevægelser, saasom K. U., Venstres Ungdom o. s. v.

Som Lokkemad peges paa de tilsyneladende gode Resultater, der er opnaaet i de ikke demokratiske Stater med Hensyn til Afskaffelse af Arbejdsløshed og andet, som virker særlig deprimerende paa Ungdommen. Alt tages til Indtægt, naar der af Diktatur-Tilhængerne peges paa de paastaaede Fremskridt i Diktatur-Staterne. Alt kan bruges i Kampen mod Demokratiet.

Vi vil paa det indstændigste advare Ungdommen imod at lytte til disse Lokketoner, thi Ungdommen er den, der først vilde blive ramt, hvis Reaktionen havde Held til at faa denne til at vende sig fra de demokratiske Partier, specielt Socialdemokratiet og den nuværende Fagbevægelse, for at deltage i Arbejdet paa sin egen Umyndiggørelse. Thi ved hvilke Midler er det, man har afskaffet Arbejdsløsheden i Diktaturstaterne? For det første ved at lægge Beslag paa Blomsten af Landenes Ungdom ved at gennemføre Tvangsarbejde og Stavnsbaand. Uden Hensyn rives Ungdommen fra deres fredelige Syssel for at uddannes enten til Soldater eller til Fæstningsbyggeri og lignende. Dernæst er de unge, som skal videreføre de demokratiske Ideer og bygge videre paa de faglige Organisationer, naar først de er givet i Reaktionens Sold, ganske udelukket fra Medbestemmelsesretten om de Betingelser, for hvilke de vil arbejde, bl. a. ved Bestemmelser om, at de ikke har Ret til frit at søge Arbejde, hvor de vil. Derved er de tvungne til Arbejde paa Stedet for den Løn, Arbejdsgiverne bestemmer.

Det gælder derfor om, at Fagbevægelsen ogsaa gør, hvad der er muligt for at drage de unge til sig, men Ungdommen maa ikke heraf drage den Slutning, at

det er noget, de skal betales eller lokkes til, men Ungdommen maa i egen velforstaaet Interesse ud fra en Vurdering af den Fortid, som vi alle kender, ogsaa Ungdommen — i alt Fald er der Kilder nok at øse af —, forstaa, at Arbejderklassen, forinden den skabte sine faglige Organisationer, var ganske uden Indflydelse med Hensyn til sine egne Løn- og Arbejdsforhold. Saavel de politiske som de faglige Organisationer bør imidlertid ved alle forhaandenværende Midler støtte Ungdommen i dens Bestræbelser for at finde frem til at drage de rigtige Konsekvenser af Nutidens Foreteelser og til at bevare den Frihed, der er skabt ogsaa for den kommende Slægt.

Vi siger derfor til de unge: Benyt enhver Lejlighed til at dygtiggøre Eder til den Opgave, der venter Eder, ved at studere Forholdene paa Eders Forældres og Bedsteforældres Tid og ved at studere Ungdommens Kaar i de Lande, hvor Reaktionen har slaaet Demokratiet og Fagbevægelsen ned. Hvis dette gøres virkeligt og fordomsfrit, kan Valget for de unge ikke være svært, og i en Ting maa vi være enige med vore Modstandere, nemlig, at det er Ungdommen, der skal bære vore Organisationer videre i Fremtiden, og jo bedre de staar rustet med Viden om saavel Fortidens som Nutidens Forhold, desto bedre vil de ogsaa være i Stand til at skabe den eneste Betryggelse, nemlig Sammenslutningen og Samholdet af Arbejderklassens Ungdom.

Midlet til at bevare den lyse og lykkelige Fremtid for Ungdommen er, at de unge søger at tilegne sig Kundskaber ved alle Lejligheder, hvor saadanne er til Raadighed, for ud fra denne Viden at bygge videre paa den politiske og faglige Bevægelse, som alene er en Betingelse for Medbestemmelsesretten ved Samfundets Administration og dermed vore egne Levevilkaar.

Arbejdernes Livsforsikring fylder 35 Aar.

Arbejdernes Livsforsikring blev startet i en Tid, da der var Grøde i Arbejderkooperationen. Mælkeriet „Enigheden", Murersvendenes, Bygningssnedkernes og Tømrersvendenes Aktieselskaber samt Bryggeriet „Stjernen" var de nærmeste Forløbere indenfor Hovedstadens Omraade, medens der paa samme Tid blev stiftet en Del Fællesbagerier og Brugsforeninger i Provinsen.

Der var forud for Starten, der fandt Sted ved en Generalforsamling den 8. Oktober 1903, gaaet et Par Aars forberedende Arbejde. Det var herigennem bragt paa det rene, at der var Brug for en Virksomhed som Arbejdernes Livsforsikring. Det viste sig nemlig, at de den Gang temmelig unge Selskaber, der beskæftigede sig med Livsforsikring med ugentlig Præmiebetaling, var ret kostbart administrerede, saaledes at der kunde paavises Eksempler paa, at Halvdelen af Præmien medgik til Omkostninger ved Inkassation, Anskaffelse og anden Administration.

Grunden til, at dette kom frem, var, at der var sket en Henvendelse fra et af de bestaaende Folkeforsikringsselskaber til de samvirkende Sygekasser i København om Samarbejde. Man tænkte sig, at Sygekassernes Medarbejderstab var velegnede til ogsaa at virke for Livsforsikringstanken blandt Sygekassemedlemmerne. Forinden Sygekasserne indlod sig herpaa, ønskede de dog at se lidt nærmere paa Forholdene, og Resultatet af disse Overvejelser blev, at der nedsattes et Fællesudvalg med Repræsentanter for De samvirkende Sygekasser i København og Forretningsudvalget for De samvirkende Fagforbund, der kom til det Resultat, at man burde starte et Arbejdernes Livsforsikringsselskab.

Efter adskillige Besværligheder førtes Tanken ud i Livet. I Lovenes Formaalsparagraf hed det:

> „Selskabet har til Formaal særlig blandt Landets Arbejderstand at tegne Forsikringer paa de for denne gunstigste Betingelser, og søger sit Formaal naaet ved at være et Led imellem de Forsikringssøgende, der ønske at indbetale deres Præmier i ugentlige Rater, og „Statsanstalten for Livsforsikring", i hvilken Anstalt derfor alle Selskabets Forsikringer skulle være genforsikrede til deres fulde Beløb".

Det var et uhyre sundt Grundlag at virke paa, fordi der ved Forbindelsen med Statsanstalten var den størst mulige Sikkerhed for, at Ydelserne til de forsikrede altid var til Stede. Endnu den Dag i Dag genforsikrer Arbejdernes Livsforsikring hele sin Forsikringsbestand i Statsanstalten, og det er derfor stadig saaledes, at Selskabets forsikrede har den størst mulige Sikkerhed, dels gennem Statsanstaltens meget betydelige Fonds og dels gennem Statens Garanti for Forsikringssummerne.

Selskabet stiftedes altsaa paa Initiativ af Fagbevægelsen og Sygekassebevægelsen i København, og det er stadig saaledes, at kun Organisationerne kan blive Medejere af Selskabet. Den indbetalte Aktiekapital er fordelt paa 222 Andele, der ejes af 62 forskellige Organisationer, hvoriblandt er 16 Syge- og Begravelseskasser i København, De samvirkende Fagforbund, Socialdemokratisk Forbund samt en Række Fagforeninger, Fagforbund og kooperative Foretagender i København og Provinsen. Det kan saaledes uden Overdrivelse siges, at Arbejdernes Livsforsikring hviler paa det bredest mulige Grundlag, idet Fagbevægelsens 400.000 Medlemmer, Partiets 200.000 Medlemmer og den overvejende Part af den københavnske Sygekassebevægelses mere end 400.000 Medlemmer er medinteresserede i Selskabet. Desværre er dette endnu ikke gaaet op for de allerfleste af disse Medlemmer, men Forstaaelsen er voksende.

Hvad er der naaet?

Maalt med andre Livsforsikringsselskaber er Arbejdernes Livsforsikring kun et beskedent Led i den Kæde, der udgør dansk Livsforsikringsvirksomhed. Der er dog f. T. ca. 40.000 Forsikringer i Kraft i Selskabet, repræsenterende en samlet Forsikringssum paa over 30 Mill. Kroner. Den aarlige Præmieindtægt er naaet op paa 1.5 Mill. Kroner. Det glædelige ved Stillingen er, at det er de senere Aar, der har givet den forholdsvis største Fremgang. Som Eksempel herpaa skal blot nævnes, at Forsikringsbestanden er fordoblet paa de sidste 10 Aar, og de $^2/_3$ af denne Fremgang er foregaaet i de sidste 5 Aar.

Et andet Udtryk for, hvad der er præsteret i Aarenes Løb, er, at der ialt er udbetalt 2.2 Mill. Kroner i Bonus til Selskabets forsikrede. Det er i Virkeligheden, naar Hensyn tages til Selskabets Størrelse og Forhold i det hele, noget ganske enestaaende.

Er Formaalet sket Fyldest?

Det er ikke uden Interesse at søge dette Spørgsmaal besvaret. Som forannævnt er Selskabets Formaal at tegne Forsikringer paa de for Arbejderbefolkningen gunstigste Betingelser. Der er sikkert adskillige, der har været stillet overfor den Paastand, at Arbejdernes Livsforsikring byder ringere Betingelser end de private Folkeforsikringsselskaber. Denne Paastand er afgjort urigtig. Selv om det paa Grund af Forskelligheder i Selskabernes Regler om Bonus m. m. er vanskeligt at drage direkte Sammenligninger, er der dog flere Kendsgerninger, der tydeligt viser de Fordele, Arbejdernes Livsforsikring byder. For det første er der Sikkerheden, der som allerede nævnt er saa tip-top som overhovedet muligt, idet der, udover de ved Lov paabudte Fonds, er Statens Garanti for, at forfaldne Forsikringsbeløb til enhver Tid er til Stede. Dernæst er der Restancereglerne, som afgjort er betydelig gunstigere for de forsikrede end i noget andet Selskab. En Bedømmelse af Reglerne om Tilbagekøbsværdi maa selv paa Trods af Vanskelighederne ved Sammenligninger falde ud til Gunst for Arbejdernes Livsforsikring.

Og saa Bonus. Da der som Regel ikke er særlig store Forskelle paa de Forsikringssummer, der ydes for den samme Præmie i de forskellige Folkeforsikringsselskaber, viser Fordelen sig væsentligst gennem den Bonus, der ydes. Da de Beløb, der skaber Bonus, fremkommer ved mindre Dødelighed og højere Rente end beregnet i Præmien, kan man naturligvis ikke forudsige, hvor store Bonusbeløb, der kan forventes i Fremtiden, men det kan fastslaas, at Grundlaget for Oparbejdelse af Bonusfond ikke er og ikke kan være bedre i noget privat Folkeforsikringsselskab. Herom vidner ogsaa de Bonusbeløb, der allerede er fordelt til Selskabets forsikrede, og hvorom der er skrevet foran. Betragter man den Bonus, der ydes de enkelte forsikrede, er Arbejdernes Livsforsikring tilsyneladende ikke altid fordelagtigst, men det er ogsaa kun tilsyneladende, idet man for at naa til en retfærdig Vurdering maa se paa de samlede Bonusregler som en Helhed. Herom skal siges, at enhver Forsikring i Arbejdernes Livsforsikring er bonusberettiget fra Tegningen og til Ophøret, hvadenten dette skyldes Død, eller at Forsikringstiden er udløbet. Der ydes altsaa ogsaa Bonus til Forsikringerne i Arbejdernes Livsforsikring for de Aar, der eventuelt skal hengaa fra Præmiebetalingens Ophør og til Forsikringstidens Udløb. Ja, selv naar en Forsikring ophæves i Utide, faar den sin Andel i de opsparede Bonusbeløb, naar Forsikringen har opnaaet Tilbagekøbsværdi. Der er altsaa ikke noget med, at der skal hengaa 5 eller 10 Aar, før Bonusret opnaas, hvilket ikke er usædvanligt i de private Selskaber. Det kan siges, at Bonusreglerne i Arbejdernes Livsforsikring er saaledes indrettede, at den enkelte Forsikring faar netop, hvad dens Andel i de foreliggende Midler berettiger til — saa nær som det nu engang er menneskeligt muligt at komme.

Som det fremgaar af foranstaaende, kan der ikke herske Tvivl om, at Arbejdernes Livsforsikring har opfyldt sit Formaal til Punkt og Prikke.

Selskabets Ledelse.

Det er foran nævnt, at Organisationerne ejer Selskabet, og som Følge deraf er det ogsaa kendte Organisationsfolk, der har været og er med i Ledelsen. Den første Formand for Selskabets Repræsentantskab var afdøde P. Knudsen, der afløstes af nuværende Statsminister Th. Stauning. Stauning fratraadte, da han blev Statsminister, og efterfulgtes af Raadmand Fr. Andersen. Efter dennes Død i April 1936 har Forretningsfører V. S. Petersen, der er velkendt fra sit Arbejde indenfor Træindustriarbejderforbundet, „Social-Demokraten“ og Sygekassebevægelsen, været Formand for saavel Repræsentantskabet som Forretningsudvalget. Af sidstnævnte er f. T. desuden Forretningsfører M. Hørdum, den socialdemokratiske Presse, og Forretningsfører A. Rasmussen, Skomagernes Sygekasse, Medlemmer.

Selskabet har i sin 35-aarige Levetid kun haft 2 Ledere. De første 30 Aar var det Forretningsfører Vald. Olsen, der efter sin Død i 1933 afløstes af den nuværende Forretningsfører Johs. Hansen. De er begge saa velkendte, at nærmere Præsentation er overflødig.

Arbejdernes Livsforsikring betragter ikke sin 35 Aars Fødselsdag som noget Jubilæum og fejrer derfor heller ikke Dagen. Men Fødselsdagen bør markeres ved, at de altfor mange Arbejdere, der endnu ikke har forstaaet deres egen Interesse ved at slutte sig til Selskabet, ændrer Kurs og fremtidig kun benytter deres eget Selskab, naar de skal have tegnet Livs- og Konfirmationsforsikringer.

50 Aars Jubilæum i Smedeforbundets Odense Afdeling.

Lørdag den 5. November afholdt Odense Afdeling en stort anlagt Stiftelsesfest i Anledning af, at Afdelingen da havde bestaaet i 50 Aar. Foruden selve den Festivitet, som Jubilæet gav Anledning til, har Odense Afdeling bygget en ny Administrationsbygning, som var indviet nogle Dage i Forvejen, og hvorfra Afdelingens Arbejde i de kommende Tider skal administreres.

Festen afholdtes i Fyens Forum, og ved 7-Tiden var der en sand Folkevandring, idet ikke mindre end 3.200 Deltagere samledes til, hvad den stedlige Presse kalder for den største indendørs Foreningsfest, Odense By har oplevet. Et udmærket 18-Mands Orkester slog straks den rigtige Tone an med en pompøs Jubilæumsmarch af Kapelmesteren i Anledning af 50 Aars Jubilæet, hvorefter den officielle Del af Festen tog sin Begyndelse. Den indledes med, at Afdelingens Formand, *Viktor Jepsen*, bød den store Forsamling velkommen, og specielt velkommen til de mange Gæster, der var indbudt i Dagens Anledning, og hvoriblandt var Afdelingens første Formand og Kasserer; den førstnævnte, hvis Navn er *Chr. Caspersen*, bor i Brønshøj og har ikke i mange Aar været beskæftiget ved Faget, hvorimod Kassereren er senere mangeaarig Kasserer i Horsens Afdeling, *Peter Andersen*. Begge de gamle Kolleger er raske og ved godt Humør og var selvfølgelig baade betaget og glade ved den Opmærksomhed, der vistes dem fra Afdelingens Side. Blandt Gæsterne var ogsaa Forbundets Forretningsudvalg.

Talernes Række indledes med Forbundets Formand, *Peter Andersen*. Derefter talte Handelsminister *Johs. Kjærbøl*, Afdelingens mangeaarige Formand, Borgmester *J. V. Werner*, samt Odense Bys Viceborgmester, nuværende Formand for Fællesorganisationen, *Niels Jørgensen*. Alle pegede de paa de Resultater, der var naaet gennem Tiderne ved det Sammenhold, som Arbejderne havde været i Stand

til at opretholde, samt udtalte hver for sit Vedkommende paa de forskellige Omraader Ønsket om fortsat Fremgang for Arbejderklassen, specielt for Odense Afdeling.

Efter at den alvorlige Del af Festen var forbi, fortsattes med en righoldig og lødig Aftenunderholdning, der gjorde stor Lykke hos Medlemmerne, og imellem var der Recitationer og en Række Sange for Tilfældet, der ligeledes bidrog til at sætte Feststemningen op.

Efter at Aftenunderholdningen Kl. ca. 11 var forbi, ryddedes Halvdelen af Forum, og Dansen tog sin Begyndelse, men over hele det store Etablissement var hver Plads optaget af glade festklædte Kolleger med deres Damer, der morede sig til den lyse Morgen.

Den storslaaede Fest vil være et kært Minde for vore Odense-Kolleger i den kommende Tid, men Mindet vil vel nok efterhaanden blegne. Hvad derimod bliver staaende, er den Indsats, Odense-Kollegerne har gjort for at faa Foden under eget Bord og for at skabe passende og praktiske Lokaler for Udførelse af Afdelingens Virksomhed under enhver Form. Før den egentlige Fest begyndte, var alle Gæsterne indbudt til at bese Ejendommen, der ligger i Vindegade. Den er indrettet saaledes, at alle Ekspeditioner, saavel af Ind- som Udbetalinger, foregaar hurtigt og let med nem Adgang til at komme baade til og fra Ekspeditionen og med de fornødne Kontorer til det Arbejde, der nu engang kræves paa et Fagforeningskontor. Paa 1. Sal er indrettet Plads til Studiekredsarbejde. Alt er holdt i lyse og festlige Farver, og vi gratulerer Afdelingen til, at her er skabt et Hus, som virkelig er tjenligt til sit Formaal.

Sveriges Jernland.

Fra Jerngruben til Smelteovnen.

Af *S. Thorlund.*

I en Tid som denne, hvor hele Verden skriger efter Jern, der dels skal benyttes i Fredens, men ogsaa i Krigens Tjeneste, og hvor Øjnene er rettet imod de Lande, der er saa lykkelige at have Jernmalmlejer, vil det sikkert særlig interessere Metalarbejderorganisationens Medlemmer at høre lidt om Sveriges Jernland med den dertil knyttede Grubeindustri og Højovnsanlæg samt om Grubearbejdernes Arbejdsforhold.

Brydning af Jernmalm i Sverige kan rent historisk føres tilbage til det 12. Aarhundrede, og det kan paavises, at gamle Norbergs Bergslag er Sveriges ældste Jernbergslag, der næst efter Lappland og Grängesberg i Dalarne har de største Jernmalmlejer i Sverige.

Jernmalmen findes hovedsagelig indeklemt i selve Bjergmassen og tænkes at være dannet paa følgende Maade: Først er Lavaen fra Jordens Indre trængt op til Jordens Overflade, hvor den bredte sig og i nogen Grad stivnede. Der er hurtig efter sket et nyt Udbrud af en Art Lava, der i sig selv indeholdt Malm. Denne Malmart har dog ikke naaet at komme op til Jordens Overflade, men har presset sig ind i et Svaghedsbælte, der var dannet i det forudværende Lavaleje.

Malmen er saaledes kommet til at ligge indsvøbt i den udsprungne Lava og er gennem de Millioner af Aar, der er gaaet, blevet omdannet til en Bjergart, der benævnes Leptit. Hele dette Lag var i Begyndelsen horisontalt og forblev saaledes, indtil de bjergkædedannede Kræfter satte ind i Forbindelse med, at Jordens Overflade blev afsvalet, hvorved en Del af Bjergarten rejste sig i Højden, medens en anden Del blev presset ned imod Dybet. Men snart begyndte der en Udhuling af Bjergarten, foraarsaget ved Luftens og Vandets Kraft, hvorved de oprejste Dele transporteredes bort, og som Slutprodukt staar den Malm tilbage, der nu brydes og eksporteres hele Verden over.

Jernmalmens Stilling i Bjerget kan enten være vandret, lodret eller skraa, og Tykkelsen kan variere fra ganske tynde Malmaarer paa faa Centimeter op til flere Hundrede Meter.

Forinden jeg gaar over til en Skildring af selve Brydningen, vil jeg gerne give en lille historisk Oversigt over Norbergsomraadet, hvor de gamle Jerngruber er beliggende.

Norbergsgruberne er beliggende i den nordlige Del af Västmanland paa Grænsen til Dalarne og omfatter Sognene Norberg, Västanfors, Karbenning og Vester-Vaala.

Hovedsædet i dette Bergslag er Norberg By med den nærtbeliggende Station og Grubeomraadet Kärrgruvan, hvor ogsaa Grubeforvaltningen har sit Hovedkontor. Bjergomraadet staar gennem Kärrgruvan-Ängelsbergs Jernbaner i Forbindelse med Stockholm og Västeraas, hvilket dels sker over Snyten og Krylbo, der tilhører de svenske Statsbaner.

Der er saaledes de bedste Betingelser for en let og hurtig Transport af Jernmalmen, saa snart den kommer op fra Gruberne.

Kärrgruvan, der er Centrum i det egentlige Grubefelt, er beliggende ca. 4 Kilometer fra Norberg, og her træffer man paa den skønne Mosgruveparken, der er en stor Seværdighed, og som bevarer Kulturminder fra de gamle primitive Brydningsmetoder. Man ser store gabende Grubehuller, der er sprængt ved, at man tændte Baal op ad Bjergvæggen for, naar den var ophedet, at kaste Vand paa, hvorved Sprængningen forekom. Senere gik man over til Sprængning med Krudt, medens man nu udelukkende anvender Dynamit.

Disse gamle Grubehuller er fyldt med Vand, der om Sommeren er fuldstændig irgrønt, i de dybeste Huller er Vandet saa koldt, at det kan være isbelagt hele Sommeren. En frodig Vegetation omkranser disse gamle Jernmalmgruber og Bjergvæggene og giver det hele et eventyrligt Skær.

Paa Vej til den største Grubeskakt, Kronprins Gustav Adolfs Skakt, der er moderne indrettet, kommer man til en lille skøn Promenade, der hedder Svinryggen, og som er et lille Stykke Sensation. Paa en Strækning af ca. 500 Meter findes 2 Rækker af Grubehuller i uafbrudt Følge efter hverandre. Mellem disse Aabninger ligger en usprængt Bjergkam tilbage, og den er ofte saa smal, at den kun levner Adgang til en ganske smal Gangsti. Det virker derfor ogsaa sælsomt at vandre frem, medens 10 dybe Grubehuller med grønt Vand ligger dybt nede for ens Fødder.

Paa den anden Side af Søen Noren ligger Klackberg-Gruberne, og herfra er der en vidunderlig Udsigt over Byen Norberg, hvor man ser Grubearbejdernes Boliger, der overvejende er opført af Grubeforvaltningen og udlejes til Arbejderne, medens der ogsaa findes egne Huse tilhørende Grubearbejderne, som ydermere giver Billedet et endnu smukkere Udseende.

I ældre Tider blev Grubebrydningen drevet af Bjergmænd, der nærmest var at ligestille med Jordbrugets selvejende Bønder. Disse Bjergmænd var inddelte i Hyttelag (Sammenslutning), med sine egne Smelteovne beliggende i Egnen nærmest Gruberne.

Efterhaanden som Bjergdriften udviklede sig, sammenslog man disse mindre Bjergmandsdrifter til større Enheder, og samtidig søgte man til Egne, der var mere fjernt fra Gruberne, men hvor der var Adgang til at benytte Vandkraft og forskaffe sig Trækul til Smeltningen, og sidst men ikke mindst at faa bedre Forhold til Transporten af Jernmalmen.

Paa denne Maade opvoksede efterhaanden de store Jernbrug, som dernæst overtog Ejendomsretten til Gruberne, hvorefter de gamle Bjergmænd i Almindelighed forsvandt — om ej af Navn, saa dog af Gavn —, thi Titlen „Bjergmand" lever endnu fortsat, og en Bjergmand regner sig for at være mere værd end en Bonde.

Som Aarene gik, dannedes der større og mindre Aktieselskaber, der senere udviklede sig til større Foretagender, hvis Formaal var en fælles Administration af saa mange Gruber som muligt indenfor det samme Grubedistrikt.

Fordelene ved en saadan samlet Administration var let forstaaelig, da man derigennem forhindrede Konkurrencen om Arbejdskraft fra de andre nærbeliggende Aktieselskaber, men samtidig opnaaede man ogsaa en mere rationel Ledelse af Grubedriften med Hensyn til Brydningen i Jernmalmlejerne.

Malmlejerne findes hovedsagelig indenfor Norbergs Sogn og en mindre Del indenfor Västanfors Sogn. Et større Granitomraade begrænser Jernmalmen, og paa mange Steder findes Aflejringer af Kalksten og Glimmerskiffer. Der findes forskellige Typer paa Jernmalm, nemlig Torsten, Sortmalm, Skarnmalm og Kalkmalm, disse fire Sorter Jernmalm indeholder henholdsvis 48, 50 og 52 pCt. Jern, desuden indeholder Jernmalmen visse Procenter Fosfor, Mangan og Grafit.

Med Hensyn til Brydning af Jernmalm har der selvsagt i Tidernes Løb været anvendt forskellige Brydningsmetoder, og i Begyndelsen lod det sig let gøre, saalænge der var Tale om aabne Dagbrud, her tænker jeg ikke paa de ældgamle Brydningsmetoder, som jeg allerede har omtalt, hvor man ved Brænding løsnede Malmen og enten kastede eller bar denne op, thi i Kiruna i Lappland brydes i stor Udstrækning i aabne Brud om Dagen.

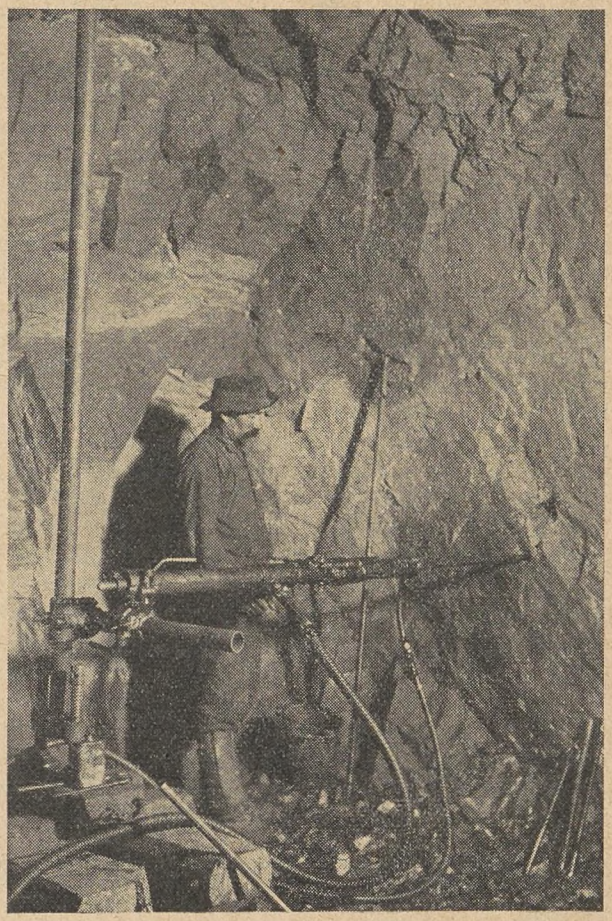

Maskinboring i Gruberne i Norberg.

Nej, Besværlighederne kommer, naar man skal bryde Jernmalmen under Jordens Overflade, og her kommer jeg til den Side af Grubeindustrien, der sikkert interesserer mest, og som jeg skal prøve paa at skildre ved et Besøg i Kronprins Gustav Adolfs Gruben i Norbergfeltet.

Paa Vej til Gruben ser man paa lang Afstand Elevatortaarnet knejse højt op over de øvrige ved Skakten beliggende Bygninger, hvoraf Maskinhuset er den Bygning, der stærkest drager Interessen, thi her findes Grubespillet, der drives ved Elektricitet, og som ved svære Staalvirer er knyttet til Elevatoren, der transporterer Jernmalmen op af Gruben. Fra samme Plads ved Grubespillet, der betjenes af en Maskinpasser, bliver ogsaa Elevatoren til Personbefordrin-

gen betjent. Forskellige Lyssignaler markerer paa en Tavle, hvad Elevatorføreren har at gøre, desuden staar han og hele Grubeforvaltningen i Forbindelse med de i Gruben beskæftigede Funktionærer og Arbejdere gennem et lokalt Telefonnet over Jorden.

I Maskinhuset findes ligeledes den for en Grube uundværlige Pumpe til Vandet, der ogsaa drives ved Elektricitet, og som oppumper 500 Liter Vand i Minuttet fra Gruben. Desuden findes Luftpumpen, der forsyner Gruben med frisk Luft, og samtidig leverer Trykluft til de Lokomotiver, der transporterer Vognene saavel over Jorden som under Jorden.

Maskinhuset er nu beset, og iført Grubetøj med den nødvendige Grubelampe, der er en Karbidlampe, stiger jeg sammen med Grubeforvaltningens Direktør ind i Elevatorskakten, der er opført af armeret Jernbeton.

En Elevatorstol gøres nu klar, og med en Hastighed af 6 Meter i Sekundet styrter vi ned i Gruben, der er 300 Meter dyb. Nu begynder Vandringen igennem de lange Grubegange, der er elektrisk oplyst, og hvorigennem de før omtalte Trykluftslokomotiver kommer kørende paa Skinner, trækkende en lang Række Tipvogne fyldt med Jernmalm. Grubefeltet andrager ca. 7 Kilometer, og indenfor denne Rækkevidde transporteres Jernmalmen hen til Elevatorskakten, hvor den fra Vognene, der hver rummer 3 Tons, styrtes i en Opsamlingsbeholder, der kan rumme 2000 Tons. Denne Opsamlingsbeholder (eller Lomme som Svenskerne kalder den) transporterer Malmen op i næste Plan eller Etage, hvortil der er 40 Meter, og her tappes Malmen af i en særskilt Opsamlingsbeholder, hvorfra den i Opfordringsbeholderen eller Skibet, der kan rumme ca. 7 Tons, befordres op til Jordens Overflade.

(Fortsættes).

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Automobil-Bremser.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

II.

Naar en Vogn standser efter en haard Opbremsning, ser vi, at Forfjedrene er sammentrykt, Bagfjedrene derimod noget løftet i Forhold til den Stilling, Vognen ellers indtager under normal Kørsel. Denne Duvning af Vognen fremefter indtræder straks, saa snart Bremsningen begynder, og er større jo kraftigere Opbremsningen er. Den blotte Iagttagelse lærer os nu, at Forhjulene med de noget sammentrykte Fjedre under Bremsningen maa presses med et større Tryk mod Vejbanen end ved den normale Kørsel, Baghjulene med de løftede Fjedre maa derimod trykke mindre paa Vejbanen.

Denne Vægtforskydning fremefter hidrører fra Vognens Tyngdepunkts Beliggenhed. Tyngdepunktet er det Punkt, i hvilket man kunde hænge Vognen op saadan, at der var Ligevægt til alle Sider. Tyngdepunktet vil altsaa komme til at ligge et Sted mellem For- og Baghjul et Stykke over Vejbanen, og vi vil meget let se, at det maa ligge højere og muligvis længere frem eller tilbage for en Vogn med Last end uden.

Tyngdepunktet er altsaa der, hvor vi maa tænke os hele Vægten samlet i et saakaldt matematisk Punkt, og følgelig vil de fra Vægten hidrørende Paavirkninger udgaa fra dette Punkt. Ligger Tyngdepunktet f. Eks. tættere imod Baghjulene end Forhjulene, da hviler selvsagt et større Tryk paa dem end paa Forhjulene, og følgelig maa Bremserne virke kraftigere paa de Hjulpar, der presses haardest mod Vejbanen, hvilket Forhold næsten altid gør sig gældende for Lastvogne (Fig. 4). For Personvogne ligger Tyngdepunktet som Regel nærmere Midten, ja, for nogle Typer endda nærmere Forhjulene. Dette Forhold er ganske lige til at faa oplyst, idet man blot behøver at veje Baghjul og Forhjul hver for sig paa en Vognvægt. Noget helt andet bliver det at bestemme Tyngdepunktets Højde over Vejbanen. Det kan kun findes ved at hænge Køretøjet op som et Pendul og maale Svingningstiden eller ogsaa ved at veje Vognens ene Hjulpar med Vognen i vandret og igen i skraa Stilling, men begge Metoder kræver en noget indviklet matematisk Udregning, som vi ikke her kan komme ind paa. Blot vil vi slaa fast, at Tyngdepunktets Højde over Vejbanen spiller en meget stor Rolle for Indstilling af Bremserne og til en vis Grad gør det umuligt at udføre en korrekt Indstilling, som passer til de forskellige Forhold paa Vejbanen, idet Tyngdepunktets Højde ganske efter Bremsningens Beskaffenhed vil belaste For- og Baghjul varierende, som den mekaniske Fordeling af Bremsekraften ikke er i Stand til at opfylde.

For at klarlægge dette Problem vil vi tænke os 2 ens Vogne, den ene, som vi kalder Vogn A, indstillet efter at faa den kortest mulige Bremselængde paa en meget god Vejbane, der er i Stand til at tage mod en Bremsekraft af 80 pCt. af Vognvægten.

Den anden Vogn skal ligeledes indstilles til den kortest mulige Bremselængde, men paa en betydelig glattere Vejbane, der kun kan tage imod 40 pCt. Bremsekraft.

Først maa vi gøre os klart, at der i Praksis ikke er noget til Hinder for, at vi kan tilføre Bremsepedalen et saa stort Tryk, at Hjulene slæber selv paa den bedste Vej, men naar det sker, mister vi delvis Kontrollen over Styringen. Følgelig maa vi i Praksis afpasse Trykket paa Pedalen lige til det Punkt, forinden et Hjul eller Hjulpar glider, og er derved afskaaret fra helt at udnytte Bremsningen paa de øvrige Hjul, som endnu kunde taale større Bremsekraft uden at glide.

Fig. 2 illustrerer Vogn A under en Opbremsning paa den gode Vej og Fig. 3 Vogn B ligeledes under en Opbremsning paa den mindre gode. Tallene i begge Vogne refererer til en ideel Indstilling, som i begge Tilfælde for hver Vogn paa sin Vej giver den kortest mulige Bremselængde. Begge Vogne er ellers ens, blot med forskellig Fordeling af Bremsekraften til For- og Baghjul. Vægten er 1000 kg brutto, og Hjulafstanden 2 Meter, Tyngdepunktets Beliggen-

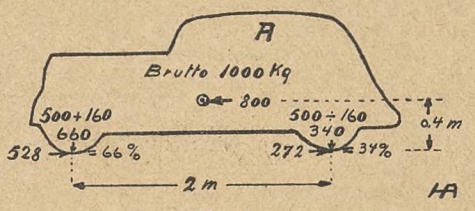

Fig. 2.

Vognens procentuelle Fordeling af Bremsekraften er saadan, at den sikreste og korteste Bremselængde opnaas paa en god Vejbane, der kan tage imod en Bremsekraft af 80 pCt. af Vognvægten. Bremselængden ved 30 og 60 Km./T. bliver da henholdsvis 4,42 og 17,7 Meter.

hed er i Midten mellem For- og Bagaksel, Akseltrykket bliver følgelig 500 kg baade paa For- og Bagaksel. Tyngdepunktets Højde er 0,4 Meter, altsammen Faktorer svarende nogenlunde til en almindelig Vogn i Praksis af samme Vægt. Friktionen, som ved Bremsningen modvirker Vognens Fart, angriber Vognen ved Hjulenes Berøringsflader paa Vejbanen. Tyngdepunktet, i hvilket vi, som før nævnt, maa anse hele den fremfarende Vægt koncentreret, vil søge at kippe Vognen om Forhjulenes Berøringspunkt med Vejen med den samlede Bremsekraft, som alle Hjul udøver i Vejbanen. For Vogn A's Vedkommende med en Kraft af 800 kg, fremkaldt af en tilsvarende Bremsekraft ved Hjulene ogsaa af 800 kg, sammensat af 528 kg ved Forhjulene og 272 kg ved Baghjulene. Ved dette Forsøg paa Kipning løftes Baghjulene med 160 kg samtidig med, at Forhjulene belastes med 160 kg, idet vi tydelig ser, at Tyngdepunktet vil søge at dreje Vognen om en Arm lig dets Højde over Vejbanen, altsaa 0,4 m — med Angrebspunkter i Hjulenes Berøringssteder paa Vejbanen. Vi vil deraf ogsaa uden videre kunne se, at jo kortere Akselafstanden er, og jo højere Tyngdepunktets Beliggenhed er, desto mere Vægt vil der fra Baghjulene flyttes til Forhjulene under Opbremsningen. Med følgende Formel kan vi udtrykke denne Vægtflytning:

$$P_f = \frac{h}{l} \cdot P_b = \frac{0{,}4}{2} \cdot 800 = 160 \text{ kg. Vogn A}$$

$$= \frac{0{,}4}{2} \cdot 400 = 80 \text{ kg. Vogn B}$$

P_f = Kraften i kg, der fra Baghjulene flyttes til Forhjulene.
h = Tyngdepunktets Højde i Meter over Vejbanen.
l = Akselafstanden i Meter.
P_b = Den samlede Kraft i kg, som ved de bremsende Hjul paa Vejbanen modvirker Vognens Fart.

For Vogn A's Vedkommende, som bremser med en Kraft af 80 pCt. af Vognvægten, vil altsaa Forhjulene presses med en samlet Vægt af 660 kg, Baghjulene derimod kun med 340 kg mod Vejbanen, det vil altsaa sige, at under Bremsningen bærer Forhjulene 66 pCt. og Baghjulene 34 pCt. af Vognvægten.

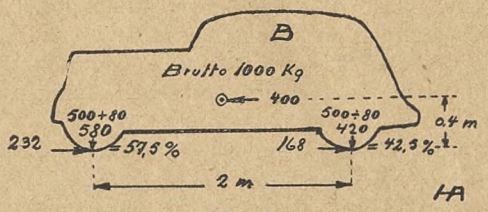

Fig. 3.

Samme Vogn som i Fig. 2, men med den procentuelle Bremsekraftsfordeling til For- og Baghjul afpasset efter den mindre gode Vej, der kun kan tage mod en Bremsekraft af 40 pCt. Bremselængden ved 30 og 60 Km./T. bliver her henholdsvis 8,85 og 35,39 Meter.

Følgelig maa den ideelle mekaniske Udligning i Bremsesystemet være saadan indstillet, at Bremsekraften, som udgaar fra Pedalen, ogsaa fordeles med 66 pCt. paa Forhjul og 34 pCt. paa Baghjul, idet vi gaar ud fra, at Føreren er i Stand til at tilføre Pedalen det rigtige Tryk, saadan at Hjulene lige netop ikke glider. Hvert Hjulpar vil da bremse med 80 pCt. af den Vægt, der under Opbremsningen hviler paa dem, og vi faar den kortest mulige Bremselængde, der ved Indstilling kan naas paa denne Vejbane og bibeholder fuld Kontrol over Styringen.

Træder Føreren imidlertid kraftigere paa Pedalen, saadan at de 80 pCt. Bremsekraft, som Vejbanen

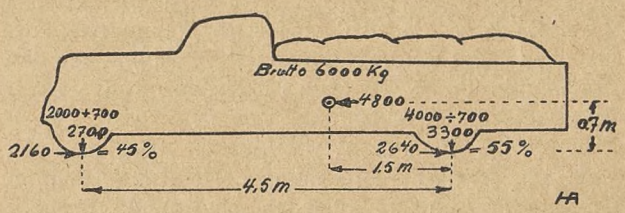

Fig. 4.

Denne Vogn er indstillet til med fuld Last og paa en god Vejbane, der er istand til at tage mod en Bremsekraft af 80 pCt., at opnaa den sikreste og korteste Bremselængde. Skal samme Vogn ubelastet paa samme Vejbane bremse uden Fare for Udskridning, vil Bremselængden blive større, idet Belastningen paa Baghjulene nu er aftaget betydelig mere end paa Forhjulene, men den procentuelle Fordeling af Bremsekraften er stadig den samme. Grænsen for Trykket paa Bremsepedalen vil da være lige, inden Baghjulene skrider, og vi er herved afskaaret fra at tilføre Forhjulene den Bremsning, de ifølge deres Vægt kan taale. Bremselængden for den belastede Vogn bliver ved 30 og 60 Km./T. henholdsvis 4,42 og 17,7 Meter.

kunde tage, overskrides, da vil alle Hjul praktisk talt blokere samtidig, hvilket netop er et Bevis for, at Indstillingen er rigtig, *men kun for en Vejbane, som kunde tage 80 pCt. Bremsekraft.*

Vi vil nu betragte Vogn B, Fig. 3, som er indstillet til at give den bedst mulige og korteste Bremselængde paa en meget glattere Vejbane, der kun kan tage mod 40 pCt. Bremsekraft. Den samlede Bremsekraft er her 400 kg, sammensat af 232 kg ved Forhjul og 168 kg ved Baghjul, som modvirker Vognens Fart. Følgelig søger Tyngdepunktet ogsaa

med 400 kg at kippe Vognen forover, hvorved Baghjulene bliver 80 kg lettere og Forhjulene 80 kg tungere. Vægten paa Forhjul er da 580 kg og paa Baghjul 420 kg. Fordelingen af Bremsekraften til For- og Baghjul er da ogsaa indstillet til samme Forhold, nemlig 57,5 pCt. til Forhjulene og 42,5 pCt. til Baghjulene, hvilket, naar Føreren afpasser det rigtige Tryk paa Pedalen, under disse Forhold vil bringe Vognen til at standse paa den korteste og sikreste Maade.

Gør vi nu Forsøget om igen, med at lade Føreren øge Trykket en Smule paa Pedalen, da vil alle Hjul begynde at skride samtidig, hvilket er et sikkert Bevis for, at Bremsekraftens Fordeling til For- og Baghjulene var rigtig, *men kun for en tilsvarende Vejbane, som kun kan tage 40 pCt. af Vognens Vægt som Bremsekraft ved Hjulene.*

Vi har nu tilendebragt Indstillingen af de to Vogne A og B og dermed opnaaet det mest ideelle Resultat, men desværre kun, naar de bremser paa de givne Vejbaner.

Vi lader nu Vognene bytte Vejbane og lægger straks for med Blokeringsprøven. Det viser sig nu, at For- og Baghjulene paa ingen af Vognene blokerer samtidig. Paa Vogn A fra den gode Vejbane og med Bremserne indstillet efter den, med en meget kraftig Bremsning paa Forhjulene blokerer disse først, naar den nu bremser paa den noget glattere Vej, idet den procentuelle Fordeling stadig er den samme mellem Bremsekraften til For- og Baghjul, men Vægtforskydningen er meget mindre. Vil vi altsaa bibeholde Vognens Manøvredygtighed, maa vi afpasse Trykket paa Bremsepedalen lige til Grænsen, før Forhjulene skrider, men dette hindrer os i at tilføre Baghjulene den Bremsning, de nu kan taale ifølge den mindre Vægtflytning ved Opbremsningen paa den glatte Vej.

Ved Vogn B, som vi nu bremser med paa den gode Vej, er Forholdene netop de modsatte. Baghjulene vil først blokere, idet den procentuelle Bremsefordeling mellem For- og Baghjulene stadig er uforandret, men Vægtforskydningen er nu paa den gode Vej større, Baghjulene løftes mere end den dertil svarende Del af Bremsekraften, vi ved Indstillingen fra den glatte Vejbane havde tildelt dem. Vil vi nu bremse uden at risikere Udskridning, maa Baghjulene ikke blokere. Grænsen for vort Tryk paa Pedalen maa da ogsaa her afpasses til lige før, dette sker, derved forhindrer Fordelingen os i at udnytte den meget større Vægt, der nu hviler paa Forhjulene, idet disse kun kan bremses med den procentuelle mindre Kraft, vi fra Indstillingen paa den glatte Vejbane havde tildelt dem.

Gennem vore Betragtninger er vi nu desværre kommen til den Anskuelse, at Udtrykket „korrekt indstillede Bremser" er temmelig problematisk, men Erkendelse er jo det første Skridt til Forbedring.

(Fortsættes).

Indtrufne bemærkelsesværdige Ulykkestilfælde.

Paa Foranledning af Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet gengiver vi nedenstaaende Meddelelse om følgende bemærkelsesværdige Ulykkestilfælde indenfor Jernindustrien:

Ulykkestilfælde ved Drejebænk.

En Maskinarbejder var ved at dreje Søler paa Enderne af en firkantet, 1,5 m lang Aksel. Til Opspændingen anvendtes en Centreringspatron. Under Afdrejningen sprang Akslens ene Ende ud af Pinolen, og Akslen bøjede sig derved i den anden Ende ved Centreringspatronen, saa at den fri Ende af Akslen kom til at beskrive en Cirkelbue og ramte herved Maskinarbejderen i Ansigtet med en af Kanterne. Næserod og højre Øjelaag flækkedes.

Hændelsen viser, at *Emnerne maa fastspændes omhyggeligt,* særligt naar de er kantede og derved kan udsættes for større Paavirkninger.

Ulykkestilfælde ved Excenterpresse.

Paa en Blikvarefabrik var en Arbejderske beskæftiget ved Oppresning af Laag. Pressen var forsynet med bevægelig Sikkerhedsbøjle med Gitter, der ved Stemplets Udløsning gik ned og lukkede for Arbejdsstedet. Imedens et Emne blev lagt paa Plads under Stemplet, gik Svinghjulet fast paa Akslen, formentlig paa Grund af mangelfuld Smøring, hvorved Stop-Pedalen blev sat ud af Funktion, og Stemplet gav sig til at „hamre". Da den bevægelige Beskyttelsesbøjle var fastgjort til Pedalens Udløsningsstang, kunde Haanden forblive inde under Stemplet og blev derfor beskadiget.

Da Pressen blev smurt regelmæssigt, har man formentlig overset, at *Smøregangen fra Fedtkoppen har været tilstoppet.*

Ulykkestilfælde ved Metalbørste.

Paa en Metalvarefabrik var en Arbejdsdreng i Færd med at pudse en Metalring af Diameter ca. 10 cm. Ringen var anbragt paa en Holder, men smuttede af denne og blev grebet af den gevindskaarne Aksel. Da højre Tommelfinger var kommet ind i Ringen, blev den revet af.

Ulykkestilfældet maner til *Forsigtighed under Pudse- og Slibearbejde,* idet saavel den hurtigtgaaende Pudseskive som Akselenden, selv om den som her var forsynet med Møtrik, kan gribe fat i Emnerne.

Ildløs i Ventil paa Acetylenflaske.

Paa et Maskinværksted havde man fornylig skiftet Gasflaske. Enten har man da ikke spændt Omløberen tilstrækkeligt fast, eller Pakningen har været lidt utæt, saaledes at Acetylengas har kunnet trænge ud i Lokalet. Antændelse skete ved en flyvende, glødende Partikel eller ved et tilfældigt Sving med Skærebrænderen. Først dannedes en lille, tynd Flamme omkring Ventilen, men der opstod hurtigt 3—4 Flammer til, formentlig paa Grund af Pakningens Ødelæggelse.

Fabrikkens Ildslukker kunde ikke klare Sagen, hvorfor Brandvæsenet tilkaldtes.

Hændelsen viser, at man *altid nøje bør efterse, at Pakning og Gevind er tæt, naar man har skiftet Flaske,* f. Eks. ved at lade Reduktionsventilen staa under Tryk i nogen Tid, inden man bruger af Gassen. Endnu bedre opdages eventuelle Utætheder ved at paasmøre Sæbevand omkring Forskruningerne.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. *A. Clausen,* Nykøbing F.
4. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
5. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
6. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
7. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
8. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
9. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
10. Smedemester *F. C. Olsen,* Nr. Alslev.
11. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
12. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.

Rørlæggerne bedes specielt bemærke nedenstaaende:

Ludvig A. Petersen, Isoleringsforretningen „Aabal", Vesterbrogade 69 B, tidligere Medlem, blev ved en faglig Voldgift den 6. Juni 1932 dømt til at efterbetale vore Medlemmer et Beløb paa ialt Kr. 400,00, men har ikke, trods gentagne Henvendelser, følt sig foranlediget til at betale Beløbet.

Ivar W. Jensen, Fanøgade 1, St. th., der med korte Mellemrum har været blokeret fra Oktober 1932 og sidst fra Juni 1937, idet han skylder vore Medlemmer et Beløb paa Kr. 562,00.

Jensen har tidligere været Medlem af Smedeforbundet under Numrene: 17798, 24570 og 31727, og i Elektrikerforbundet under Nr. 3892.

Jensen er for Tiden Repræsentant for Ribe Jernstøberi.

F. Bauerfeind, Viksøvej 4 B, 1., tidligere Medlem 15034, der har været blokeret fra Januar 1933. Bauerfeind skylder Kr. 118,40.

Smedemester Ernst Rasmussen, Ægirsgade 72, 4., tidligere Medlem, har været blokeret fra December 1930, idet han skylder vore Medlemmer et Beløb paa ialt Kr. 732,76.

Gas-, Vand- og Blikkenslagermester Lothar Petersen, Gladsaxe Møllevej 8, der har været blokeret fra December 1933 og fra dette Tidspunkt har skyldt vore Medlemmer et Beløb paa ialt Kr. 125,00 uden at gøre noget Forsøg paa at betale eller afdrage, trods gentagne Henvendelser.

Ovnbygger (Smed) E. P. W. Petersen, Dyssevænget 6, 1., tidligere Medlem, har været blokeret fra September 1934, idet han skylder Kr. 94,00.

Alfred Petersen, Øxnevej 3, Gentofte, tidligere Medlem 3832, har været blokeret fra April 1934, idet han skylder et Medlem Kr. 33,79.

Petersen beskæftiger endvidere et slettet Medlem, Nr. 13115, J. C. R. Jensen, ogsaa kaldet „den trætte Smed".

F. J. Frederiksen, Varmeinstallatør, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, har været blokeret fra Juli 1935, idet han skylder et Beløb paa ialt Kr. 180,37.

S. K. Sørensen, Jyllandsvej 9, St. th., tidligere Medlem 28457, der har været blokeret fra November 1937, idet han skylder et Beløb paa Kr. 270,25.

Gravers Petersen, Søndervigvej 90, tidligere Medlem 50171, skylder et af vore Medlemmer Kr. 162,00 og har været blokeret fra Juni 1938.

Gas-, Vand- og Blikkenslagermester Hakon Juul (bortrejst til Afrika), tidligere Medlem 8967, skylder 2 af vore Medlemmer Kr. 13.523,37 — har været blokeret fra Juni 1938.

A. & G. Hansen, Indehaver Georg Hansen, Buddingevej 33 A., Lyngby. Georg Hansen skylder vore Medlemmer Kr. 3.679,27 og Blikkenslagerne Kr. 11.910,20, ialt Kr. 15.589,47.

Hansen er blokeret fra Januar 1938 og er senere erklæret konkurs ved Skifteretten, men har derefter startet et nyt Selskab, *A/S „Vasa",* for hvilket vore Medlemmer heller ikke maa arbejde, og beskæftiger her en Mand, *Ahrendt Henri Lundin, Øresundsvej 16 E, St.,* tidligere Medlem Nr. 5779, der blev ekskluderet paa Afdeling 9's Generalforsamling i Oktober 1938.

Ingeniør Hother Silberg, Vester Farimagsgade 35, skylder et af vore Medlemmer Kr. 149,88 og er blokeret fra Oktober 1938.

Silberg skylder endvidere Penge til Medlemmer af Blikkenslagernes Fagforening.

Indtil anden Meddelelse foreligger, maa ingen af vore Medlemmer arbejde for ovennævnte.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.* Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

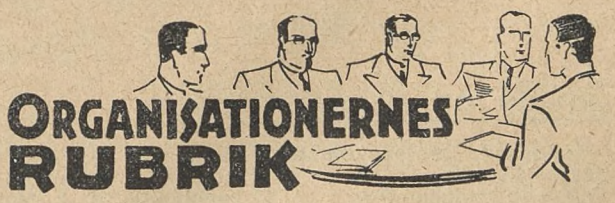

Formere.

Frederikshavn. Sagen fra *A/S Frederikshavns Jernstøberi & Maskinfabrik,* omtalt i forrige Fagblad, behandledes ved Timandsmøde den 27. Oktober. Der opnaaedes heller ikke her Enighed, og Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Skanderborg. Sagen fra *A/S A. Blom & Søn,* omtalt i forrige Fagblad, behandledes ved Timandsmøde den 27. Oktober.

Her gav Firmaet Tilsagn om at ville forhandle med Formerne om et Tillæg, hvor der fremkom mindre end 12 Kasser i et Skift. Derimod kunde Firmaet ikke gaa med til en almindelig Lønforhøjelse.

Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Svendborg. Den 13. Oktober afholdtes Mæglingsmøde hos *A/S L. Lange & Co.* paa Krav om Tillæg til Akkordpriser.

Under Sagens Drøftelse fremhævede Firmaet, at dets Akkordfortjeneste for Maskin- og Brædtformere laa væsentlig over Provinsens Gennemsnit (April Kvartal), og at det igennem de sidste Aar hyppigt havde foretaget Reguleringer af de daarligste Akkorder, saaledes at det ikke nu kunde indlade sig paa nogen yderligere Forhøjelse.

Forbundets Repræsentanter hævdede, at der forekom adskilligt Arbejde med lave Priser, og krævede i alt Fald en Forhøjelse af disse.

Enighed opnaaedes ikke, og Forbundet forbeholdt sig derfor at føre Sagen til videre Behandling.

Timandsmøde afholdtes den 27. Oktober, hvor Firmaet fastholdt sit Standpunkt fra Mæglingsmødet. Mødet sluttede uden Enighed, og Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Forskellige Valg. Hovedbestyrelsen har paa sit Møde den 2. November 1938 foretaget Nyvalg til Fagets Lærlingeudvalg, idet Hovedbestyrelsesmedlem Viggo Andersen udtraadte af Udvalget, og Anders Jensen blev valgt i Stedet. Vore Repræsentanter i Gørtlerfagets Lærlingeudvalg for København og Provinsen er herefter: Forbundsformand *Chr. Madsen* og Næstformand *Anders Jensen.* 1. Suppleant: Hovedbestyrelsesmedlem Viggo Andersen, og 2. Suppleant: Hovedbestyrelsesmedlem Anton Jensen.

Paa samme Møde genvalgtes *Anders Jensen* som Næstformand og Sekretær, ligesom der foretoges forskellige Valg af Repræsentanter til de Institutioner, hvor Forbundet skal repræsenteres.

Arbejdsløsheden den 28. Oktober 1938.

	Medlemstal.	Ledige.
København	437	54
Odense	29	0
Fredericia	12	2
Vejle	19	6
Horsens	6	0
Aarhus	33	8
Aalborg	11	6
Hele Landet ...	547	76

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 2 har sluttet Overenskomst med Smedemester *Harald Poulsen,* Langelandsvej 49 A, gældende til 1. Maj 1940. Antagelseslønnen er fastsat til 145 Øre, for Udlærlinge er Lønnen 115 Øre det første halve Aar, 125 Øre det andet halve Aar. Andre Løn- og Arbejdsvilkaar fastsættes i Overensstemmelse med Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Haderslev Afdeling har indgaaet Overenskomst med Firmaerne *Grodt & Nørskov* og *Petersen & Henriksen,* og Afdelingen har dermed Overenskomster med samtlige Automobilfirmaer i Haderslev.

Forbundet har afsluttet Overenskomster med Firmaerne *C. Bredsgaard, Fr. Dalsgaard* og *Kjellerup Vægt- og Maskinfabrik,* Kjellerup, der alle hører under Silkeborg Afdeling.

Mæglingsmøder. Den 26. August mægledes hos *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen, paa Uenighed om Løntillægget for Klejn- og Rørsmede pr. 1. Marts 1938. Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling og er nu gaaet i Orden, idet Firmaet har givet 21 Øre til Fordeling.

Hos *A/S Blom & Søn,* Skanderborg, afholdtes Mægling den 7. Oktober paa Strid vedrørende et Tillæg til Akkorder og Krav om Indførelse af Akkordafsavnstillæg. Firmaet kunde ikke indgaa paa nogen almindelig Lønforhøjelse og ikke i Form af et Akkordafsavnstillæg, men Sagen sluttedes med, at Firmaet efter eget Skøn fordeler 45 Øre til 17 Mand.

Paa *Odense Staalskibsværft* mægledes den 8. Oktober paa Strid om Betalingen for Arbejde i Procentakkord til Maskinarbejdere, antaget efter 10. April 1937. Man enedes om følgende:

Svende, der har været udlært mindst 1 Aar, saavel som Udlærlinge, faar det første Aar, de beskæftiges paa Værftet, i Lønakkord et Tillæg til Timelønnen af 32 pCt.

Efter 1 Aars Beskæftigelse paa Værftet, udover Udlærlingeaaret, bliver de almindelige Procenttillæg — 42 pCt. og 43 pCt. — gældende.

A/S Aalborg Værft havde klaget over, at Nitterne den 10. August havde iværksat ulovlig Arbejdsstandsning, og i den Anledning afholdtes Mæglingsmøde den 11. Oktober. Forbundets og Arbejdernes Repræsentanter udtalte her deres Beklagelse af den skete Arbejdsstandsning, som de erkendte var overenskomststridig, og Værftet frafaldt herefter sit Erstatningskrav.

Hos *A/S Frederikshavns Jernstøberi & Maskinfabrik* mægledes den 11. Oktober paa Strid om Afspadseringsforholdene for Montører. Sagen sluttedes med, at Tillidsmanden i særlige Tilfælde, f. Eks. hvor flere Montører i Forvejen afspadserer Overtid, kan dispensere fra de gældende Bestemmelser, saaledes at Afspadseringen kan udsættes noget. Direktøren lovede at medvirke til, at Overarbejdet ogsaa for Montørerne blev begrænset saa meget som muligt, og at Afspadseringen fandt Sted indenfor kortere Frister end hidtil.

Den 13. Oktober afholdtes Mægling hos *A/S Fisker & Nielsen,* København, paa Klage fra Firmaet over Tillidsmandens overenskomststridige Indgriben i Aflønningsforholdene. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Hos *A/S Brødrene Gram* i Vojens var opstaaet Strid om Betalingen for 2 Køleanlæg, og der mægledes i den Anledning den 17. Oktober. Sagen sluttedes med, at det Beløb, der var Parterne imellem, deltes, saaledes at Firmaet efterbetalte Kr. 43,30. Parterne opfordredes til at søge aftalt Akkord paa Arbejdet, og hvor dette ikke lykkes, betales i Henhold til Overenskomstens § 7, 2. Stk.

Paa *Nymølle Skærvefabrik,* Hedehusene, mægledes den 18. Oktober paa Krav om Smudstillæg for Arbejde ved Knuse-, Sortér- og Grusanlægget. Man enedes om, at der til de Smede, der beskæftiges ved Reparationsarbejde ude paa Pladsen ved selve Knuseren, betales et Tillæg af 15 Øre pr. Time pr. Mand for den Tid, de beskæftiges ved dette Arbejde.

Vedrørende Krav om at faa nyt Rørarbejde be-

talt efter Rørprislisten opnaaedes ikke Enighed, og Forbundets Mæglingsmand forbeholdt sig at kræve Spørgsmaalet viderebehandlet i Rørudvalget.

Den 20. Oktober er der afholdt Mægling hos *A/S Chr. Andersens Maskinfabrik*, Holbæk, paa Krav om Tillæg til Timelønnen ved Arbejde paa Jordfræsere. Man enedes om, at Arbejdet betales i Henhold til Overenskomstens § 7, 2. Stk.

Hos *A/S Petersen & Olsen*, København, mægledes den 24. Oktober paa Klage over, at Firmaet havde indgaaet Kontrakt med et af vore Medlemmer til en Maanedsløn af 500 Kr. og derefter sendt vedkommende til Slagelse for at udføre et større Anlæg uden at betale efter Rørprislisten, samt Klage over, at Firmaet søgte at omgaa Rørprislistens Bestemmelser vedrørende Kilometerpenge. Firmaet oplyste, at den paagældende skulde være Funktionær, men indtil da vilde han arbejde efter Rørprislisten som de andre Montører, og hermed sluttedes denne Sag. Det andet Spørgsmaal bortfaldt, da den paagældende Mand ikke mere var i Arbejde hos Firmaet.

Paa et Lønkrav overfor *A/S Skandinavisk Motor Co.*, København, mægledes den 24. Oktober. Man enedes om, at Lønnen for 1 Mand hæves fra 190 til 200 Øre, for 2 Mand fra 160 til 170 Øre, og for 1 Mand fra 139 til 145 Øre.

I Anledning af forskellige Uoverensstemmelser paa *Mogenstrup Skærvefabrik*, Næstved, er der afholdt Mægling den 25. Oktober. Man enedes om at udligne Lønningerne i Henhold til Overenskomsten med Sammenslutningen med 1 pCt. pr. 1. August udover de 5 pCt. fra i Foraaret. De paa Virksomheden beskæftigede Medlemmer af Forbundet faar Ferieløn = 35 Kr. for 3 Dage i Henhold til en Vedtagelse i Arbejdsgiverforeningen den 12. Oktober 1937. Angaaende Afspadsering af hidtil stedfundet Overarbejde enedes man om, at det afspadseres hurtigst muligt, men indenfor 1 Maaned fra Mødets Dato. Iøvrigt afspadseres efter Loven.

Stiftelsesfester.

Smedeforbundets Nykøbing F. Afdeling.

Smedeforbundets Nykøbing Falster Afdeling fejrede Lørdag den 5. November sin 45-aarige Bestaaen ved en i alle Maader vellykket Stiftelsesfest i Hotel „Valdemar"s store Sal, der i Dagens Anledning var festlig udsmykket. Kl. 7 gik Festdeltagerne til Bords, og efter at alle var kommet til Sæde, bød Formanden, *Aksel Hansen*, velkommen, med et særligt Velkommen til Afdelingens ældre Medlemmer og de forskellige indbudte Gæster, hvorefter han i en Tale gav en historisk Oversigt over Afdelingens Arbejde fra Starten i 1893 og takkede alle, der havde været med i Arbejdet gennem Aarene.

Sekretær *Viggo Jeppesen* overbragte Forbundets og Hovedbestyrelsens Lykønskning og Hilsen og rettede en Tak til Afdelingen for godt Samarbejde igennem de 45 Aar. Det er med Stolthed, vi kan notere de store Resultater, der er naaet, siden Organisationen begyndte sit Arbejde for Smedene i Danmark. De første Kampe gjaldt Retten til at organisere sig, men paa Trods af de store Vanskeligheder, som Pionererne var ude for, holdt de trofast ud og førte Kampen igennem til Gavn for Arbejderklassen. Taleren sluttede med de bedste Ønsker for en lykkelig Fremtid for Afdelingen og udbragte et Leve for denne.

Chr. Petersen, Nakskov, bragte Hilsen fra Stiftsorganisationen for Lolland-Falster og takkede den afgaaede Formand, *H. P. Hansen*, og Bestyrelsen for godt og trofast Arbejde gennem Tiderne. Han bød den nye Formand velkommen og udtalte Ønsket om, at han i Fremtiden vilde være med at skabe det samme gode Forhold indenfor Stiftsorganisationen. Til Minde om Dagen overrakte Taleren Afdelingen en Papirkniv i Sølv og udbragte et Leve for Bestyrelsen.

Formanden for Fællesorganisationen, *A. V. Jensen*, bragte Hilsen fra denne Organisation. Redaktør *Jørgensen* talte i muntre Vendinger om de danske Smede, der baade blev kongelige Kunstnere, Ministre og i stor Udstrækning Borgmestre.

Derefter talte Medlem af Hovedbestyrelsen, *Adolf Jensen*, Nakskov, paa en yderst fornøjelig Maade for Smedepigerne og Smedekonerne, der fik et dundrende Hurra.

Dermed var Talernes Række slut, og Formanden takkede Gæsterne for de smukke Taler og bød velbekomme. Salen blev ryddet, og der spilledes op til Dans, som fortsattes, til den lyse Morgen satte Punktum for den yderst fornøjelige Sammenkomst.

Smedeforbundets Bogense Afdeling.

En af de yngste Afdelinger indenfor Smedeforbundet har Lørdag den 22. Oktober afholdt en tredobbelt Fest, idet det denne Dato var 25 Aar siden, at der i Bogense blev oprettet en Klub under Odense Afdeling, det var 5 Aar siden, at Bogense blev selvstændig Afdeling, og man indviede paa denne Dag Afdelingens Fane.

Mærkedagen markeredes paa en smuk Maade, da der til Festen var sendt nogle smukke Blomsterkurve og indløbet Telegrammer. Præcis Kl. 18 mødte de festklædte Deltagere fuldtalligt op. Afdelingen tæller ca. 60 Medlemmer. Formanden, *Niels Hansen*, bød, efter at Musikken havde spillet en Indmarch, Forsamlingen velkommen. Han rettede en særlig Velkomst til Borgmester *J. V. Werner*, Odense, og Forbundets Sekretær, *Hans Rasmussen*.

Festen begyndte med Faneindvielsen. Hans Rasmussen foretog Indvielsen og udtalte Haabet om, at den røde Fane maatte blive et Samlingsmærke for Smedene i Bogense, naar Arbejderbevægelsen holdt deres forskellige Fester og Demonstrationer. Han slog det første Søm i for Friheden, idet han udtalte, at man i det demokratiske Danmark maatte paaskønne den Frihed, som vi trods alt i fuldt Maal var i Besiddelse af, thi de Samfund, som havde mistet den, kunde først rigtig herefter vurdere, hvad den var værd.

Fællesorganisationens Formand, *Gunnar Jensen*, slog det næste Søm i for Ligheden og udtalte sin Glæde over den Fællesskabsfølelse og det Kammerat-

skab, der var mellem Smedene og de øvrige Fag i Bogense. Udtalte Haabet om fortsat godt Samarbejde.

Afdelingens Formand, *Niels Hansen*, slog et Søm i for Broderskabet og formanede Medlemmerne til, hvadenten vi gaar gode eller daarlige Tider i Møde, altid at staa tæt sammen i vor Organisation, og det vilde da vise sig, at vi stadig kunde forbedre baade vor Løn og vore Arbejdsvilkaar. Udtalte nogle smukke Ord om Kammeratskabet og opfordrede til videre at udbygge det.

Efter at Flagsangen var sunget, serveredes en god Middag, ved hvilken Musikken spillede kendte Arbejdermelodier. Under Spisningen ønskede Borgmester *Werner* Afdelingen til Lykke paa Jubilæumsdagen. Han var glad for, at han og hans Hustru var inviteret. Werner mindedes endnu de Dage, hvor han som Formand for Odense Afdeling var med til at stifte Klubben i Bogense; det var ingen let Opgave at begynde Organiseringen i denne Del af Landet, thi saavel Arbejderne som Arbejdsgiverne stod ret uforstaaende overfor Organisation. Det havde dog vist sig, at Arbejdet havde baaret gode Frugter; Smedene er nu, ogsaa lønmæssigt set, naaet langt. Han sluttede med Ønsket om, at Smedene vilde samles om deres Fane og marchere videre frem ad den Vej, de havde paabegyndt, og udbragte et stærkt besvaret Leve for Bogense Afdeling.

Som et synligt Bevis for den Tak, Afdelingen skyldte to gamle Medlemmer, der var med til at stifte Klubben, Kasserer *Rasmus Hansen*, og *Laurits Chr. Petersen*, hvoraf sidstnævnte blev udnævnt til Afdelingens Æresmedlem, overraktes hver af dem en Gave i Form af en Milepæl.

Der holdtes flere Taler, bl. a. af Afdelingsformanden og Forbundets Sekretær, og der blev oplæst en Avis med de muntre Tildragelser i Afdelingen, ligesom der for Damerne blev sunget en munter Sang.

Saa var der Bal, og Kl. 12 serveredes Smørrebrød, hvorefter Ballet fortsattes til langt hen paa Morgenstunden. Alt i alt en smuk og fornøjelig Fest.

Landsudvalgsmøde.

Lørdag den 22. Oktober afholdtes Landsudvalgsmøde i Aarhus. Paa Mødet aflagde Formanden Beretning om Arbejdet i den forløbne Periode. Der er nyoprettet en Lærlingeklub i Københavns Afdeling 8. Formanden meddelte, at de obligatoriske Svendeprøver indenfor vort Fag skulde træde i Kraft fra 1. April 1939. Der blev fra Fællesudvalgets Side arbejdet med Forslag til Lærlingelønninger, men der var paa dette Omraade endnu ikke opnaaet noget Resultat.

Landsudvalget drøftede endvidere Forslag til Lovændringer, som dels Landsmødets godkendte Beslutninger og dels Forhandlingerne paa Forbundets Kongres havde nødvendiggjort.

Disse Lovændringer er tilsendt Forbundets Forretningsudvalg til Godkendelse, og naar denne foreligger, vil de nye Love gaa i Trykken og derefter blive tilsendt samtlige Lærlingeklubber.

Forhøjelse af Understøttelsen.

Som bekendt havde Medlemmer af Lærlingeklubberne med mindst 2 Aars Medlemsret, i Tilfælde af Arbejdsløshed ved Læretidens Udløb, Ret til ¾ af normal Understøttelse i de 4 Uger, som skal gaa, inden den normale Understøttelsesret i Arbejdsløshedskassen kan erhverves.

Denne Sats i Ventetiden er nu forhøjet til at være den fulde normale Understøttelsessats, og vi gør opmærksom paa, at der ikke er nogen Karenstid for disse Udlærlinge. Forhøjelsen er traadt i Kraft fra 1. Oktober, og Meddelelse herom udsendt til Afdelingerne.

Værkstedsfunktionærskolen:
„VF-Skolen"
indtegner Elever til et nyt Hold.

Fra Teknologisk Institut har vi modtaget følgende:

Indenfor Jernindustrien har Funktionærerne selv erkendt, at praktisk Erfaring alene ikke altid er tilstrækkeligt Grundlag for en Vækstedsleder ved Løsning af de daglige Opgaver med Hensyn til Arbejdets Tilrettelægning og Fordeling blandt Virksomhedens Arbejderstab og de forhaandenværende Maskiner eller til at disponere bedst muligt over Materialer og Bearbejdningsmetoder m. m.

Dette har blandt andet givet sig Udslag i, at „Foreningen af Værkstedsfunktionærer i Jernindustrien i Danmark", med Støtte af Fabrikantforeningerne og i Samarbejde med Teknologisk Institut, gennem de sidste 6 Aar, saavel i København som i flere Provinsbyer, for sine Medlemmer har gennemført forskellige Aftenkursus, paa hvilke Deltagernes praktiske Kunnen er blevet suppleret med en teoretisk, faglig Viden, som utvivlsomt allerede har haft Betydning for det daglige Arbejde i Værkstederne.

Paa Grundlag af de herved indhøstede Erfaringer har ovennævnte Organisationer oprettet den nye Fagskole: „VF-Skolen", hvis Formaal er at bibringe yngre Fagarbejdere en saadan teoretisk og supplerende praktisk Uddannelse, at de bliver kvalificeret

(Fortsættes Side 20.)

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelses-dato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
12941	Andersen, Erik L. Bech ..	Aarhus	17.10.11	Kbhvn. Afd.	24.12.34	Kbhvn. Afd. 7	30. 7.38
22749	— Hilmer Feldt...	Hovedgaard	3. 4.10	Aarhus	19. 9.36	Aarhus	21.11.36
58234	Ahlebæk, Edvard Johs....	København	13. 2.01	Kbhvn. Afd.	10. 5.38	Kbhvn. Afd. 14	30. 7.38
8532	Albertsen, Arne Johan....	—	20.12.14	„ „	24. 6.34	„ „ 2	23. 7.38
24623	Christensen, Harry Holmsted	Haarbølle	25. 1.13	Vordingborg	3. 9.33	„ „ 14	2. 7.38
20659	— Jørgen Peter...	Finderup	30.10.06	Odense	9. 4.28	Aarhus	26. 3.38
6854	— Poul Axel	København	4. 1.07	Kbhvn. Afd.	22. 9.37	Kbhvn. Afd. 10	16. 7.38
38160	Christiansen, Hans E. Reedtz	Raarup	9. 1.00	Hillerød	11.10.36	Hillerød	18. 6.38
51958	Clausen, Thorkild E.	København	2. 5.07	Skotøjsarb. Forbund	29. 9.34	Kbhvn. Afd. 15	9. 7.38
15876	Danielsen, Heinr. Chr. R...	—	26. 5.05	Kbhvn. Afd.	2. 4.25	„ „ 9	9. 7.38
11308	Eibye, Jørn.....	—	28. 7.13	„ „	17.10.34	„ „ 14	30. 7.38
13527	Frederiksen, Kaj Ernst.....	Hyldeholdt	4. 9.15	„ „	3. 1.35	Centralafd.	25. 6.38
19446	Greve, Jens Peter.....	Haastrup	3. 3.10	Svendborg	1. 4.35	Hobro	26. 3.38
53171	Hansen, Erik Lendal....	Vejlby	6. 2.11	Aarhus	3. 1.32	Aarhus	26. 3.38
20359	— Gunnar Normann	København	27. 9.16	Kbhvn. Afd.	15.11.35	Kbhvn. Afd. 17	26. 3.38
7907	— Hakon Werner.	—	22. 3.01	„ „	27. 8.21	Centralafd.	25. 6.38
31602	— Johannes Henrik	Horsens	5.10.00	Horsens	28. 2.19	Aarhus	26. 3.38
51130	— Kaj Wølmer....	København	29. 7.09	Kbhvn. Afd.	10. 5.31	Kbhvn. Afd. 14	9. 7.38
32080	Henriksen, Carl Chr. Einer	Ramsing	28. 1.11	Korsør	2. 6.30	Hillerød	18. 6.38
28657	— H. V. H. Schultz	Odense	18.11.05	Odense	24. 6.25	Centralafd.	26. 3.38
2997	Hoffmann, Edv. R. Justesen	Slangerup	3.10 13	Helsingør	1. 3.34	Frederiks sund	26. 3.38
14836	Hundrup, Adolf.....	Randers	28. 4.91	Randers	4. 2.11	Centralafd.	2. 4.38
55517	Hørup, Sv. T. Nielsen	Ringkøbing	18.10.02	—	13. 6.38	Randers	27. 8.38
4401	Jensen, Anton R. Alfred	Sabro	10.10.90	Odense	20. 8.33	Kbhvn. Afd. 13	23. 7.38
1480	— Børge Elius ...	København	20. 3.14	Kbhvn. Afd.	1.10.33	„ „ 9	2. 7.38
11067	— Børge Ulrich...	Gudum	10. 7.12	„ „	21. 9.34	„ „ 13	9. 7.38
58368	— Kurt.....	København	6. 2.18	„ „	1 7.38	„ „ 2	30. 7.38
23010	— Erik Vagn	—	1. 4.15	„ „	27.10.35	„ „ 17	30. 7.38
54753	— Jens.....	Torpe	17. 5.98	Kolding	25. 1.32	Kolding	26. 3.38
55372	— Richard Ørbæk.	Galten	14.12.12	Aarhus	9. 8.32	Aarhus	26. 3.38
56405	Jørgensen, Iver.....	Haubro	22. 4.11	Kolding	14. 2.38	Kolding	26 3.38
39995	Jespersen, Henry Em.....	Gærup	13. 5.12	Løgstør	20. 5.37	Kbhvn. Afd. 17	2. 7.38
36864	Larsen, Ejner V. Henning	København	4.12.16	Kbhvn. Afd.	9. 4.37	„ „ 12	15. 5.37
31440	— Erik Niels.....	—	14. 1.15	„ „	11. 1.38	„ „ 14	16. 7.38
38334	— Johannes	Ringe	31.12.07	Faaborg	5. 4.37	Faaborg	4. 6.38
31415	Lang, Svend Chr. Sørensen	Hvalsø	14. 8.09	Kbhvn. Afd.	5.11.28	Centralafd.	26. 3.38
33112	Lausten, Cresten	Toftlund	5. 6.13	„ „	6.12.37	Kbhvn. Afd. 17	30. 7.38
38951	Løvenhammer, Gotfred A...	København	18. 2.18	„ „	29. 6.37	„ „ 15	30. 7.38
26172	Madsen, Børge Marcvadt	—	19. 8.18	„ „	24. 8.36	„ „ 14	30. 7.38
28171	Martinsen, Niels L. Søren	Hillerød	1. 3.05	Hillerød	4. 4.25	„ „ 13	2. 7.38
21898	Meisel, Edvin Chr. M..	København	30.11.03	Maskinm. Forening	20. 2.29	Aarhus	8. 1.38
24313	Mortensen, Aksel Ejner....	Holbæk	13. 1.08	Holbæk	8. 4.29	Centralafd.	26. 3.38
55836	Møller, Hans Gustav ..	Magleby	25. 1.07	Ringsted	7. 4.33	Køge	14. 5.38
32476	Møller, Kjeld Oscar ...	Canada	17. 6.16	Randers	19. 4.36	Randers	18. 6.38
58399	Nielsen, Ejner J. Nordqvist	København	4. 3.17	Kbhvn. Afd.	12. 7.38	Kbhvn. Afd. 17	30. 7.38
34831	— Ernst Krogh ...	Aarhus	8. 9.09	Odense	3. 8.36	Aarhus	8. 5.37
31907	— Fr. R. Østergaard	Hampen	8. 5.15	Silkeborg	13. 1.36	Centralafd.	26. 3.38
2709	— Holger Emil ...	Overlund	17. 4.12	Aarhus	29. 4.33	Aarhus	26. 3.38
14011	— Kaj M. Thuesen	Nykøbing M.	7. 4.06	Holeby	1. 1.28	Centralafd.	26. 3.38
15278	Olsen, Knud P. Egholm	Frederiksberg	12. 6.15	Kbhvn. Afd.	2. 5.35	—	7. 5.38
51210	Petersen, Orla Edv.	København	4. 4.11	„ „	7. 6.31	Kbhvn. Afd. 17	30. 7.38
5990	Paulsen, Laurits E. A. Hildur	Vejby	18. 4 09	„ „	3. 8.37	„ „ 14	16. 7.38
16357	Rasmussen, Arno F. Ferd..	København	25.11.06	„ „	5. 7.35	„ „ 14	9. 7.38
4308	Roberts, Olaf.....	Esbjerg	6.12.14	Esbjerg	5. 5.34	„ „ 15	9. 7.38
21602	Sørensen, Elo Johs. Schjødt	Flade	8. 6.15	Aarhus	4.10.35	„ „ 13	23. 7.38
23606	— Erling.....	København	2. 8.15	Kbhvn. Afd.	3. 3.36	„ „ 15	23. 7.38
51488	— Viggo Chr. M...	Roskilde	6. 9.05	„ „	16.11 37	„ „ 12	16. 7.38
25688	Sindberg, Povl Christian .	København	18. 6.16	„ „	3. 7.36	„ „ 7	30. 7.38
19246	Unger, Hans	Odense	5. 5.12	„ „	21. 5.37	„ „ 17	2. 7.38
52147	Voigt, Oscar Oliver ..	København	27. 3.12	„ „	3. 5.32	„ „ 15	1. 1.38
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46480	Rasmussen, Kaj J. Godtrup.	København	19. 9.02	Kbhvn. Afd.	27. 2.38	Kbhvn. Afd.	27. 8.38

til fagligt og økonomisk paa bedste Maade at varetage Stillinger som Værkstedsfunktionærer i større og mindre Virksomheder indenfor Jern- og Metalindustrien.

Man begyndte den 3. Januar i Aar med et enkelt Hold af Deltagere med almindelig Folkeskoleuddannelse, og disse vil gennem 3½ Aars Undervisning blive ført frem til den afsluttende „Værkstedsfunktionæreksamen".

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning vil der til Januar 1939 blive oprettet et nyt Hold for Deltagere med Mellemskole- eller Realeksamen, hvis Uddannelse derved afkortes til 3 Aars Varighed. Hertil maa Ansøgninger om Optagelse indsendes inden 5. December i Aar.

Skolen drives som Aftenskole, og af Deltagerne forlanges foruden forannævnte Uddannelse, at de efter udstaaet Læretid har arbejdet mindst 2 Aar som Svend ved Maskinarbejderfaget.

Angaaende nærmere Oplysninger henvises til Skolens Inspektør: Ingeniør Chr. Randstrup, Adr.: VF-Skolen, Teknologisk Institut, Hagemannsgade 2, København V.

Maskinisteksaminerne, Maskin- og Motorpasserprøven.

Til ovennævnte Eksaminer begynder 1. Januar nye Kursus paa „Kjøbenhavns Maskinistskole".

Uformuende Elever kan søge Statsunderstøttelse.

Til den almindelige Maskinisteksamen uddeles endvidere et mindre Antal halve Fripladser til uformuende Elever, der ikke har erholdt Statsunderstøttelse.

Nærmere Oplysninger ved Henvendelse paa Skolens Kontor, Nørrebrogade 5.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 14406	Bidstrup,	Louis Valdemar	(Kbhvn. Afd.)
- 23029	Christensen,	Harald Peter	(—)
- 4007	Speiermann,	Svend Aage	(—)
- 35489	Hansen,	Hans M. Jacob	(Odense Afd.)
- 11508	—	Ib Schreiner	(—)
- 35750	Ibsen,	Mogens Ib	(Slagelse Afd.)

Medlemmerne Nr. 50984, Aksel Verner Nielsen, Nr. 58223, Hans Geert Vilh. Poulsen, og Nr. 52351, Ejner Rudi Gerner Rasmussen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 58031	Blechingberg,	Allan Douglas
- 33974	Christensen,	Oluf Martinus
- 16320	Iversen,	Laurits Johs. Chr.
- 23766	Vollmer,	Bjarne V. Engelhardt

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 24503	Barland,	Frants Aa. Tommerup	5.11.32
- 30241	Bech,	Arthur	25. 9.35
- 36218	Bendsen,	Henning	12. 3.38
- 58031	Blechingberg,	Allan Douglas	9. 4.38
- 17815	Bonde,	Hans Chr.	2. 5.31
- 33974	Christensen,	Oluf Martinus	7. 5.38
- 50794	—	Thomas Gunnar	17. 1.31
- 38259	Dose,	Svend Georg	29. 9.34
- 1814	Ebstrup,	Knud Henry Chr.	16. 1.37
- 34124	Hansen,	Hans Christian	26. 3.32
- 50387	—	Hans Palle Bertel	2. 4.38
- 52213	—	Svend Aa. E. Birkedal	14.10.33
- 34	Houvenaeghel,	Albert Joseph	15. 1.27
- 24371	Højriis,	Thorvald	5. 7.24
- 8630	Jensen,	Christen Christensen	1. 8.36
- 2494	Jørgensen,	Peter Henrik	19. 2.38
- 20718	—	Poul Emilius	28. 3.36
- 16320	Iversen,	Laurits Johs. Chr.	16. 4.38
- 30940	Jespersen,	Aage Villy Eigild	16.10.37
- 1092	Karslund,	Aksel Tage Hans	20. 7.35
- 29701	Larsen,	Børge Finn	24.10.36
- 50139	—	Harry Sofus	23. 8.30
- 22731	Langhoff,	Hans Christian	25. 9.37
- 36825	Lindbaum,	Armand G. E.	14. 5.38
- 34720	Lund,	Knud V. Blaabjerg	28. 3.36
- 34952	Madsen,	Hans	21. 3.25
- 52997	—	Niels Vilhelm	8. 8.36
- 13807	Mikkelsen,	Eno Bøge	27. 2.32
- 13218	Mortensen,	Ejnar R. Peter	28. 9.35
- 52091	—	Poul	25. 6.38
- 34861	Nielsen,	Adam H. Viggo	27. 3.26
- 25643	—	Villy Peter	16.10.37
- 22411	Olsen,	Hans A. Morten	19. 2.38
- 50713	—	Kai Børge	11. 6.38
- 2116	—	Michael Ferslev	22. 7.33
- 19817	Petersen,	Arild E. Bach	28. 3.36
- 9084	—	Poul	30. 3.29
- 30750	Pirtzel,	Jørgen Christian	6.11.37
- 51493	Rasmussen,	Erik Viggo	16. 4.38
- 35644	Sørensen,	Carl Egon	30.10.37
- 32003	—	Jens	6. 9.19
- 14132	Schibler,	Carl	27. 3.37
- 39258	Wilken,	John	18.12.37
- 19103	Wilkens,	Carl Fritz Ludvig	20. 6.31
- 23766	Vollmer,	Bjarne V. Engelhardt	23. 4.38

Efterlysning.

Medlem Nr. 18783, Marius Ferdinand Petersen, bedes opgive sin Adresse til Afdelingens Kontor i Struer, hvor der henligger et Brev til ham fra Direktoratet for Ulykkesforsikringen.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 2 DECEMBER 1938 25. Aarg.

Vore Overenskomster løber videre.

Som bekendt indeholdt saavel den Overenskomst, der blev til paa Basis af Forligsmandens Forslag af Marts 1937, som Overenskomsten af 1938, der blev sluttet uden Forligsmandens Mellemkomst, i alt Fald forsaavidt angaar Centralorganisationen, en Passus om, at saafremt Pristallet i Overenskomstperioden, d. v. s. Oktober-Pristallene for henholdsvis 1937 og 1938, viste et Udsving paa mindst 6 Points, havde den af Parterne, der mente sig beføjet dertil, Ret til at opsige, og det var denne Passus, der i Efteraaret 1937, da Pristallet viste et Udsving paa 9 Points, bevirkede, at Centralorganisationen maatte stille Krav om Ændringer i de bestaaende Lønninger.

Overenskomsten, der iøvrigt, hvis ikke Udsvinget i Pristallet var blevet over 6 Points, havde været gældende til 1. Marts 1939, blev altsaa taget op til Behandling, og Resultatet deraf blev som bekendt et generelt Tillæg paa 5 pCt. straks, og senere paa Grund af Pristallets Stigning fra 183, da Centralorganisationen forhandlede, til 184 yderligere 1 pCt.; ved de sidstnævnte Forhandlinger fik Overenskomsten med det Forbehold, der ligger i Udsvinget paa de 6 Points, ogsaa Gyldighed i 2 Aar, nemlig til 1. Marts 1940. Det i indeværende Aars Oktober markerede Pristal blev som bekendt 182, en Forandring, der ikke berettiger Organisationerne til at kræve Ændringer, og Overenskomsterne løber derfor videre til 1. Marts 1940. Vi tror ikke heller, at der er nogen Grund til Utilfredshed hermed, men rent bortset fra, om der var en Chance eller ikke for Forbedringer, tror vi under Hensyntagen til det Lønsystem, der er gældende indenfor Jernindustrien, at det i indeværende Aar er af større Værdi for Virksomhederne, og dermed ogsaa Medlemsstaben indenfor Centralorganisationen, at de kan vide Banen fri til fortsat Arbejdsro og dermed ogsaa Muligheden af at faa nye Ordrer til Industrien.

Heldigvis synes det, som om der er Mulighed for, at den relativt gode Beskæftigelse indenfor Jernindustrien, der har været gældende i nogle Aar, kan fortsættes. Det saa i første Halvdel af 1938 ud til, at Arbejdet var ved at ebbe ud paa Grund af, at der i et forholdsvis langt Stykke Tid ikke var indgaaet Ordrer til den danske Jernindustri, og at man faktisk levede paa Bestillinger, der var et Par Aar gamle. Imidlertid synes den sidste Halvdel af Aaret at have bragt en Forandring heri, idet der er gaaet en Del Ordrer ind, og det synes, som om det fortsat er Skibsværftsindustrien, der i saa Henseende er bedst stillet. Der er dog, saa vidt vi kan se, ogsaa

til andre Virksomheder indgaaet Ordrer, der giver Rum for et vist Lyssyn i det kommende Aar.

I denne Forbindelse er det ogsaa værd at notere, som allerede meddelt i Dagbladene, at der i de allersidste Dage er traadt en hel ny Virksomhed frem indenfor vort Fag, idet Burmeister & Wains Datterselskab, Bur-Wain Autodiesel, Onsdag den 30. November for en indbudt Kreds havde Lejlighed til at præsentere en Dieselmotor, beregnet for Fremdrivning af Biler. Meningen med denne Virksomhed er, at den skal drives som Specialfabrik paa dette Omraade, og den er beregnet paa Produktion af 1000 à 1200 Motorer aarligt; man regner med, at Halvparten deraf kan anvendes her i Landet og Halvparten kan eksporteres. Firmaet, der allerede har været i Virksomhed i lang Tid, hævdede nu ved denne Lejlighed, hvor den traadte offentligt frem, at have gennemprøvet sit Fabrikat, saaledes at man kan garantere for Motorens Soliditet. Vi føjer vore Ønsker om Held og Lykke for Firmaet til alle de andre, der er afgivet for Lejligheden, idet ethvert Forsøg paa og Anstrengelse for at skaffe nye Arbejder og dermed formindske Arbejdsløsheden maa hilses med Tilfredshed.

Hvad der her er sagt med Hensyn til Forlængelse af Overenskomsterne, gælder ikke alene Jernindustrien, men en meget betydelig Del af de Fag, der lever paa kollektive Overenskomster, og som i 1938 androg ca. Halvdelen af De samvirkende Fagforbunds Medlemstal. Alle disse Overenskomster er sluttet paa samme Betingelser som Jernindustriens, nemlig at de med samme Forbehold løber indtil 1. Marts 1940.

Men maaske har Guderne som ofte før glemt at tage Misteltenen i Ed, og Fred har man som bekendt aldrig længere, end ens Nabo vil. Nogle Overenskomster, der ikke var til Revision sidste Aar, skal tages op til Behandling i indeværende Aar, og trods det, at alle Tegn peger paa, at der skulde være Mulighed for i det kommende Foraar at undgaa de højspændte Situationer, som vi saa at sige er næsten indstillet paa som en aarlig tilbagevendende Begivenhed, maa man altsaa være forberedt paa Overraskelser, men forsaavidt saadanne udebliver, vil vi kunne gaa ind i det nye Aar for Jernindustriens Vedkommende i Haabet om et forholdsvis godt Arbejdsaar. Under Forventning om, at dette Haab ikke beskæmmes, ønsker vi alle Medlemmer af de Forbund, der er tilsluttet Centralorganisationen, en rigtig

Glædelig Jul.

Formanden for De samv. Fagforbund, Chr. Jensen, død.

Uventet er Formanden for De samvirkende Fagforbund, *Chr. Jensen*, død under et Ophold i Estland, hvor han sammen med Repræsentanter for de øvrige skandinaviske Landsorganisationer var til en Forhandling for at staa de estniske Arbejdere bi med Raad og Daad i disse for de estniske Arbejdere vanskelige Tider.

Chr. Jensen var ankommet til Tallinn Lørdag den 3. December, og umiddelbart efter Ankomsten toges fat paa Forhandlinger. Efter nogle Timers Forløb blev Chr. Jensen angrebet af en Upasselighed, som hurtigt tog en saadan Vending, at en Læge maatte tilkaldes. Der var dog intet at gøre; efter faa Timers stærke Smerter i Hjerteregionen afgik Chr. Jensen ved Døden ramt af et Hjerteslag.

Budskabet om Chr. Jensens Død vil sikkert virke ret stærkt i Arbejderkredse, men særlig blandt dem, der til daglig var hans Omgangs- og Arbejdsfæller, fordi han tilsyneladende var stærk af Helbred og et Arbejdsmenneske, hvem man aldrig hørte klage over Træthed. Det er dog sandsynligt, at det overvældende Arbejde, som han var paabyrdet med, og som han villigt paatog sig, har været medvirkende Aarsag til hans altfor tidlige Død; han blev kun 59 Aar gammel.

Det var ikke længe, at Chr. Jensen fik Lov til at virke som De samvirkende Fagforbunds Formand, det er som bekendt kun 2 Aar siden hans Forgænger, Vilh. Nygaard, døde, men han har i en Aarrække været Næstformand. Ved Siden heraf var han Folketingsmand og Medlem af Borgerrepræsentationen, og samtidig deltog han som de danske Arbejderes Førstemand i saa godt som alle internationale Raadslagninger vedrørende Arbejderklassen. Han var som allerede nævnt et Arbejdsmenneske, han var flittig, og han var en Arbejderrepræsentant med Hjertet paa rette Sted, parat til at virke og hjælpe overalt, hvor

de Interesser, han var sat til at varetage, var til Debat. I Samarbejdet med Chr. Jensen har vore Organisationer kun gode Minder, og vi beklager hans altfor tidlige Bortgang.

Æret være hans Minde.

Kampen i Frankrig.

De sidste Ugers Begivenheder i Frankrig er et afskrækkende Eksempel for den internationale Arbejderbevægelse. Det er en Selvfølge, at vor Sympati er paa den kæmpende franske Arbejderklasses Side, og vi haaber, at Reaktionens Angreb kan standses og en Del af Folkefrontens Fremskridt paa det sociale Omraade opretholdes. Men samtidig med, at vi tænker saaledes, er vi nødt til at stille os selv det Spørgsmaal: *Hvorledes kunde det gaa til, at den franske Arbejderklasses meget gunstige taktiske Situation saa hurtigt kunde forværres?*

Aarsagerne er dybtliggende. Efter Folkefrontens Sejr i 1936 søgte den franske Arbejderklasse at udslette de Forsømmelser, der var begaaet de sidste fem Aartier og at springe en hel Udviklingsperiode over. Det er en Kendsgerning, at den franske Kapitalisme i Virkeligheden kendetegnes ved de mest udprægede og individuelle Træk, det franske Erhvervsliv præges ikke i samme Udstrækning som det tyske, amerikanske eller engelske af Storvirksomheder og disses monopolistiske Politik. Saaledes var det da en Selvfølge, at heller ikke de franske Fagforeninger kunde faa den samme organisatoriske Standard som Fagbevægelserne f. Eks. i de nordiske Lande.

Saa kom Folkefrontens Sejr, og straks mente man, at nu skulde en ny historisk Epoke begynde. Folkefrontens Program omfattede 40-Timers-Ugen uden Lønnedsættelse, Arbejdsløshedsforsikring, Aldersrente, Gennemførelse af store offentlige Arbejder paa Landet og i Byen og — man tænke sig *samtidig* hermed saa primitive Rettigheder som *Anerkendelse af Fagforeningernes Forhandlingsret* og Forlængelse af den skolepligtige Alder til fjorten Aar!

Vil man søge at forstaa hele Udviklingens Tragedie, saa maa man ikke glemme den *Sammenblanding af de mest radikale og de mest primitive Rettigheder paa Folkefrontens Program.* Man tog i Virkeligheden det andet Skridt før det første.

Desuden er det en Kendsgerning, at det franske Erhvervslivs Organisation af hele Produktionsapparatet ikke svarede til den sociale Organisation, Folkefronten med eet vilde søge at gennemføre. Hele Erhvervslivet arbejdede med store Rivninger og forøgede Produktionsomkostninger, og det paa et Tidspunkt, da Tysklands Industri arbejder med forstærket Indsats, og den franske Oprustning ikke kan holde Trit hermed. Nogle Tal kan bevise dette. Frankrig, som i 1933 producerede mere Jern end Tyskland, producerer nu kun en Fjerdedel af Tysklands Produktion, Jernbanetransporten er siden 1933 formindsket med en Trejdedel. De franske Aktieselskabers Papirer har gennemsnitligt mistet 60 pCt. af deres Værdi, og de resterende 40 pCt. repræsenterer devaluerede Francs. Fransk Eksport er siden 1930 sunket til Halvdelen.

Ganske vist passer det, at intet Land i Europa har en saa reaktionær og korrumperet indstillet Overklasse som det franske. Denne Overklasse er stadig beredt til at forraade nationale Interesser og til at spekulere mod Landets egen Valuta. Denne Overklasse vil slutte Kontrakt med en hvilken som helst Magt i Verden, blot den garanterer Renteindtægterne og Profitten, men ogsaa denne Overklasse er en Kendsgerning, og det var Folkefrontens Opgave at regne med dens Eksistens.

I Virkeligheden afgøres den franske Udvikling under den tredje Republik indenfor *det social-radikale Parti.* Dette smaaborgerlige Parti, hvis Vælgere er at finde blandt Smaabønder, Smaahaandværkere, Funktionærer, Tjenestemænd og Detailhandlere, repræsenterer alt det, der indesluttes af gammel fransk Tradition. Disse Folk er nok demokratisk indstillede i den Forstand, der gjaldt i 1789, men de hader enhver Form for Diktatur og ethvert Eksperiment. Den franske Mellemklasse er den mest konservative i hele Verden. Det social-radikale Parti rummer Folk af alle Nuancer, rummer Folk som Herriot, der vil arbejde sammen med Sovjetrusland og Kommunisterne, og Folk som Chautemps, ja, endogsaa Bonnet, der allerede nærmer sig til Højfinansen. Paa denne Maade kan det social-radikale Parti regere baade sammen med Højre og Venstre. Under Fascismens Trusel i 1934 og de derefter følgende Aar var det social-radikale Parti parat til at forsvare Demokratiets Traditioner og dannede under Daladiers Førelse sammen med Socialdemokraterne og Kommunisterne Folkefronten. Det var i Virkeligheden en *enestaaende Chance for Demokratiets Sag i Frankrig.* Hvis den franske Arbejderklasse havde faaet Lov til i Ro at opbygge Fagforeningerne og udvikle en fornuftig og maadeholden social Politik, saa havde man været i Stand til at isolere Overklassen, og Frankrig vilde være kommet ind i en rolig Epoke med Hensyn til social og demokratisk Udvikling. Men dette forundtes ikke den franske Arbejderklasse. Det var *Kommunisterne,* som erobrede vigtige Positioner indenfor Fagbevægelsen, og disse pressede paa for at faa Udviklingen til at foregaa i et Eksprestempo, som ikke svarede til hele Produktionens og Samfundsapparatets Struktur. Herved skræmte man Mellemklassen bort, og den samme *Daladier* førte det social-radikale Parti ud af Folkefrontens Lejr tilbage til højre.

Det er ikke sandsynligt, at Daladier vil føre eller blot begunstige en bevidst fascistisk Politik, men man kommer ikke udenom, at den franske Reaktion har faaet Tilgang af nye Hjælpetropper, og den franske Arbejderklasse er tvunget til at forsvare sine mest primitive Rettigheder. Det er en Trøst, at *disse Rettigheder ogsaa har slaaet dybe Rødder indenfor det social-radikale Parti.*

Vi behøver ikke her at gentage den Udvikling, som

er kendt gennem Aviserne: Daladiers Dekreter, som praktisk talt ophæver 40-Timers-Ugen, Arbejdernes Reaktion i Form af en Proteststrejke, Daladiers haardhændede Modaktion, Generalstrejkens Lammelse og Arbejderklassens vanskelige Situation efter Strejken.

Udviklingen vil ogsaa i Frankrig gaa den Vej, hele Retningslinien anviser. Reynauds Treaarsplan er i Virkeligheden kun en Begyndelse, hvis Fortsættelse vil følge før eller senere — i *planøkonomisk* Retning. Før eller senere vil ogsaa Frankrig være nødt til at opgive Kapitalbevægelsernes Frihed og tvinge den flygtede Kapital til at vende tilbage. Først saa vil Regeringen være i Stand til at dirigere Kapitalinvesteringerne.

Som Forholdene ligger i Frankrig, kan *denne Politik kun føres med Arbejderklassen, ikke imod den.* Man maa haabe, at den franske Arbejderklasse før dette Tidspunkt har lært af Udviklingen og har opbygget en *Fagbevægelse,* maaske ikke saa „oppustet" som nu, men *disciplineret og realitetsbevidst.*

Beskæftigelsesspørgsmaalet.

II.

Naar man skal forklare Arbejdsløsheden, staar man overfor samme Vanskeligheder som ved Redegørelsen for de fleste andre økonomisk-politiske Problemer: Der findes ingen *Enkelt-Aarsag* at henvise til. Tværtimod bliver Problemet des mere indviklet, jo dybere man fører sin Analyse. Man finder flere og flere samtidigt virkende Aarsager, indbyrdes indfiltret mellem hinanden.

Vi startede i sidste Nummer vor Udredning af Problemet med en Undersøgelse af det privatkapitalistiske Samfund i Almindelighed, idet vi foreløbig søgte at finde, hvad det er for Egenskaber ved dette Samfundssystem, der bevirker, at aarelange Arbejdsløshedsperioder automatisk opstaar og fra Tid til anden rammer den brede Befolkning i Alverdens Lande.

Resultatet, vi kom til, blev, at Hovedskylden maatte lægges paa, at det bestaaende Samfund er *klassedelt.* Eksistensen af en besiddelsesløs Lønarbejderklasse overfor en besiddende Driftsherreklasse, en ulige Indkomstfordeling, der gør Massernes Købekraft utilstrækkelig til at aftage de producerede Varer og derigennem afføder periodiske Afsætningskriser, Prissammenbrud og Produktionsstandsninger — det er de modsat rettede Kræfter i det bestaaende Samfund, der med lovmæssig Nødvendighed fremkalder Svingninger i Beskæftigelsen Verden over.

Imidlertid er alle Beskæftigelseskriser ikke lige dybtgaaende og langvarige. Det er med dem som med Forkølelser. Nogle er saa smaa, at de kun er at betragte som en kærkommen Anledning til en Romtoddy. Andre varer nogle Dage eller nogle Uger. Atter andre udvikles til Hals-, Øre- eller Lungebetændelse. De kan mærke deres Mand for Resten af Livet, ja, endog koste ham Livet. Og dog er det den samme lille Bakterie, der har fremkaldt i det ene Tilfælde en Romtoddy, i det andet en Begravelse. Disse forskellige Virkninger er at henføre til de øvrige Forhold, den af Bacillen inficerede Person er underkastet: Hans Konstitution, eller de Komplikationer, der træder til som Følge af Træk, luvslidt Overfrakke, vaade Fødder, daarlig Ernæring o. s. v. Paa ganske samme Maade med de periodiske Nedgange i det økonomiske Liv, som det kapitalistiske Samfund selv fremkalder. De kan resultere i en kortvarig ikke særlig stor Arbejdsløshed eller i en langvarig, dybtgaaende Arbejdsløshedskrise — alt efter de tilstødende Komplikationer og øvrige Forhold.

Som Læserne vel allerede har regnet ud, bliver det til den sidste Slags, vi maa henregne Verdenskrisen af 1929. Tilbage staar da at opregne, hvilke forværrende Omstændigheder det var, der i 1929 og følgende Aar gjorde en „normal" Konjunkturnedgang til en akut økonomisk Lungebetændelse — meget nær ved dødelig Udgang for Samfundspatienten.

Der er her Tale om en meget lang Række samtidigt virkende Omstændigheder, der i stor Udstrækning vil være kendt, og som vi derfor kan indskrænke os til at nævne. Først er der selvfølgelig *Verdenskrigen.* Medens Europa sloges, var de oversøiske Lande (Sydamerika, Sydafrika, Australien m. v.) afskaaret fra at faa deres sædvanlige Forsyninger af færdige Industrivarer fra Europa i Bytte med Raavarer. I Stedet byggede de saa deres egne Fabrikker. Dette berøvede Vesteuropa og U. S. A. nogle meget vigtige Afsætningsmarkeder. I samme Retning virkede de mange nye Stater, Versaillestraktaten skabte i Øst- og Mellemeuropa. Hver af disse stræbte bevidst hen imod Selvforsyning, og omgav sig følgelig med høje Toldmure, hvorved yderligere Afsætningsvanskeligheder opstod for de gamle Industrilande. Dernæst maa *Rationaliseringen* nævnes. Den Bølge af teknisk Genialitet, der indlededes under Verdenskrigen, fortsattes gennem Tyverne. Og haardt trængt fra alle Sider af Afsætningsvanskeligheder greb Driftslederne til, og de arbejdsbesparende Maskiner bredte sig med Lynets Hast. Dette gjaldt ikke alene Industrien, men ogsaa Landbruget. De tekniske Fremskridt overflødiggjorde paa Landet Masser af Arbejdskraft, som automatisk endte inde paa Asfalten. Den samme Teknik var videre medvirkende til at fremkalde *den permanente Landbrugskrise.* Ikke alene fik de gamle Landbrugslande Produktionsevnen sat i Vejret, men ligesom i 1880'erne kom helt nye til. Korn kunde transporteres overalt i Verden, og Køleskibstekniken gjorde det muligt for fjernt beliggende Sydhavslande at optræde paa Verdensmarkedet. Produktionen steg langt stærkere end Massernes Købeevne og foraarsagede Prisfald. Den almindelige Uorden i Landenes *Pengevæsen* og i de internationale *Kapitalbevægelser* skal kun nævnes. Hertil kom *Monopoltendenserne.* En Række vigtige Varer fra Staal og Kobber til Glødelamper og Sy-

traad var blevet indspundet i et Net af internationale Karteller og Truster. Disses Politik var at holde Priserne fast, hvilket kun bidrog til at forværre Krisen. Naar Købeevnen falder, kan man ved at sænke Priserne opretholde Omsætningen, hvorimod en Fastholdelse af Prisen sætter Omsætningen ned og dermed Beskæftigelsen. Videre maa nævnes *Befolkningstilvæksten,* der i de vesteuropæiske Lande kulminerede i 1912—14. Det vil sige, at de særlig store Antal, der blev født i de Aar, netop gik ind i den arbejdsdygtige Alder (16—18 Aar), samtidig med at Krisen kom og formindskede Efterspørgselen efter Arbejdskraft. De stærkt nedsatte Muligheder for *Udvandring* gjorde naturligvis ikke Sagen bedre. Sidst men ikke mindst er der saa alle Handelsrestriktionerne, der gennem Told, Aftaler, Importforbud m. v. baandlagde og formindskede Samhandelen mellem Landene. De Vanskeligheder, dette rejste, er tilstrækkelig kendt.

*

Hvor stærk blev nu den Beskæftigelseskrise, der blev Resultatet af denne Mangfoldighed af Aarsager?

I Krisens Udgangspunkt U. S. A. steg Antallet af Arbejdsløse fra 1929 til 1933 fra 1,8 Mill. til 13,7 Mill. I England steg Antallet af Arbejdsløse fra 1,2 Mill. i 1929 til 2,5 Mill. i 1933, Arbejdsløshedsprocenten fra 10,3 til 20. Samtidig faldt Produktionen ca. 20 pCt. Værst af alle Lande blev Tyskland ramt. Fra 1,8 Mill. i 1929 steg Antallet af Arbejdsløse til 5,6 Mill. i 1932. Paa det Tidspunkt var omtrent 45 pCt. af Tysklands Arbejdere arbejdsløse, og Produktionen faldet med ca. 47 pCt. I vort Naboland *Sverige* gik Arbejdsløsheden op fra 33.000 i 1929 til 97.000 i 1933, hvilket var relativt billigt sluppet.

*

Danmark mærkede ikke Verdenskrisen straks. Tværtimod gav Udviklingen paa Verdensmarkedet i de to første Kriseaar Anledning til gunstige Forhold i Danmark — ogsaa med Hensyn til Beskæftigelsen. De Varer, der først ramtes af Prisfaldet, var Raastoffer til Industrien (Metaller, Brændsel) og til Landbruget (Korn, Foderstoffer, Gødning), hvilket netop er de Varer, vi importerer. Vore Eksportvarer holdt derimod nogenlunde Pris og Afsætning. Resultatet blev, at Arbejdsløsheden fra Juni 1929 til Juni 1930 faldt fra 10 pCt. (28.000) til 8,7 pCt. (25.000) og endnu i Juni 1931 ikke laa højere end 11,3 pCt. (33.000). Landbrugets Forrentningsprocent var for 1929—30 5,8 pCt., og Industriproduktionen steg fra 1929 til 1930 8 pCt.

Først i 1931, da Arbejdsløsheden havde sat sig igennem hos vore to Hovedkunder, England og Tyskland, og mindsket deres Købekraft, indtraadte der et Prisfald paa vore Eksportvarer. Fra Udgangen af 1929 til Udgangen af 1931 faldt Smørret fra 2,96 Kr. pr. kg til 2,22 Kr. og Flæsket fra 1,52 Kr. pr. kg til 0,62 Kr. Samtidig søgte det britiske Imperium at gøre sig mere selvforsynende med Fødevarer gennem Ottawa-Aftalen, og baade England og Tyskland forberedte en Udvidelse af eget Landbrug gennem Told og Kontingenteringsforanstaltninger. Ved Udgangen af 1931 var Arbejdsløsheden gaaet op i 30,4 pCt., den skulde senere stige langt mere, og Landbrugets Forrentningsprocent var for 1930—31 skrumpet ind til 0,5, den skulde senere blive negativ.

Beskæftigelseskrisen var hermed en Kendsgerning i Danmark. I en følgende Artikel skal vi se paa, hvorledes den fordelte sig over de forskellige Fag samt paa de Foranstaltninger, der fra Regeringens Side er blevet truffet imod den. Disse Foranstaltninger vil vi kort sammenholde med Udlandets, særlig Tysklands og Sveriges. Endelig vil vi i en afsluttende Artikel drøfte de Muligheder og Planer, der foreligger for Fremtidens Beskæftigelsespolitik i Danmark.

J. Kragh.

Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde.

Arbejdsdirektørens Møde i Aar med de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser fandt Sted den 26. November. I Overensstemmelse med tidligere Aar giver vi her et kortfattet Uddrag af Direktørens Beretning, idet vi iøvrigt gør opmærksom paa, at Mødet har været refereret i vor Partipresse i umiddelbar Tilslutning til Mødet.

Antallet af Kasser den 31. Marts 1938 var 69 mod 70 Aaret forud, idet Gentofte, Lyngby og Gladsakse Sognes Arbejdsløshedskasse er optaget i Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse pr. 1. April 1937. Det samlede Medlemstal var ca. 452.000 mod ca. 432.000 det foregaaende Aar. Stigningen i Aarets Løb har saaledes været ca. 20.000 eller 4,7 pCt.

Det samlede Udgiftsbeløb i Regnskabsaaret 1937—38 har andraget ialt 88,3 Mill. Kr., hvoraf 62,9 Mill. Kr. faldt paa Hovedforsikringen og 25,4 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne. De samlede Udgifter fordeler sig saaledes:

53,8	Mill.	Kr.	til	ordinær Understøttelse i Hovedforsikringen
5,3	-	-	-	Brændselshjælp
25,3	-	-	-	Fortsættelseshjælp
3,4	-	-	-	Administration
0,5	-	-	-	Frikontingent.

Til Dækning af disse Udgifter har Kasserne i Aarets Løb haft en samlet Driftsindtægt paa 88,2 Mill. Kr., hvorved bemærkes, at der i dette Beløb ikke er taget Hensyn til den Kasserne tilkommende Refusion af Udgifterne til Brændselshjælp, hvilken Refusion er udbetalt i 1938—39 med ca. 4,7 Mill. Kr. Af Driftsindtægten 88,2 Mill. Kr. faldt 60,1 Mill. Kr. paa Hovedforsikringen og 28,1 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne.

I Hovedforsikringen fordeler Indtægterne sig saaledes:

33,1 Mill. Kr.	paa Medlemsbidrag
24,6 - - -	Statstilskud
2,4 - - -	andre Indtægter (heraf Renteindt. 2,2 Mill. Kr.)
60,1 Mill. Kr.	

I Fortsættelseskasserne fordeler Driftsindtægterne sig saaledes:

8,6 Mill. Kr.	paa Medlemsbidrag
6,1 - - -	Statstilskud
12,6 - - -	Refusion af udbetalt Understøttelse i 1937—38
0,8 - - -	andre Indtægter (heraf Renteindt. 0,7 Mill. Kr.)
28,1 Mill. Kr.	

Arbejdsløshedsforsikringen har haft et samlet Driftsunderskud paa henved 0,1 Mill. Kr. Ved Opgørelsen af dette er der dog ikke taget Hensyn til den Kasserne tilkommende Refusion af Udgifterne til Brændselshjælp. Medregnes dette Refusionsbeløb, 4,7 Mill. Kr., fremkommer et Driftsoverskud paa 4,6 Mill. Kr.

Kassernes samlede Formue, der pr. 31./3. 1937 udgjorde 89 Mill. Kr. eller 206 Kr. pr. Medlem, er 31./3. 1938, naar Refusion af Udgifterne til Brændselshjælp medregnes i Opgørelsen, steget til 93,6 Mill. Kr. eller 207 Kr. pr. Medlem. Af den samlede Formue faldt ca. 64,8 Mill. Kr. paa Hovedforsikringen og 28,8 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne.

Kassernes samlede Gæld androg pr. 31./3. 1938 1,8 Mill. Kr., hvoraf 1,3 Mill. Kr. til Staten, 250.000 Kr. til Arbejdsløshedsfonden, 132.000 Kr. til faglige Forbund og Resten 126.000 Kr. Fortsættelseskassernes Gæld til Hovedforsikringen.

Antallet af ledige Dage har i 1937—38 været ialt 28,3 Mill. mod 24,5 Mill. i 1936—37. Stigningen andrager ca. 11,5 pCt., og Stigningen i Antal ledige Dage pr. Medlem har været ca. 10,3 pCt.

Aarslønnen i Fagene, der er afgørende for Satserne for Tilskud fra det Offentlige, udviser for Aaret 1937—38 en Fremgang, idet 8 Arbejdsløshedskasser med ca. 44.000 Medlemmer eller ca. 10 pCt. af Medlemsbestanden har en Aarsløn paa under 2.000 Kr. i Modsætning til 1936—37, hvor 8 Arbejdsløshedskasser med ca. 198.000 Medlemmer eller ca. 46 pCt. af den samlede Medlemsbestand laa under denne Grænse. Fremgangen skyldes, at Aarslønnen for Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse nu overstiger 2.000 Kr. Man har for en stor Del af Kasserne kunnet konstatere en Stigning i Aarslønnen, uden at denne dog har været stor nok til at øve Indflydelse paa Tilskudsprocenterne.

Efter Beretningens Aflæggelse udspandt sig en kortere Diskussion, dels om Kontrolforholdene og dels om Kassernes Konsolidering, set i Forbindelse med visse ekstraordinære Love, og sluttelig gav Arbejdsdirektøren en Fremstilling af den nylig gennemførte norske Lov om Arbejdsløshedsforsikring.

Af Nævnets Medlemmer afgik 3, hvoraf 2, nemlig P. Hvidtfeldt og Arnold Nielsen, ikke ønskede Genvalg. Den førstnævnte havde haft Sæde i Nævnet siden dets Oprettelse i 1908, og Arnold Nielsen, tidligere Formand for Formerforbundet, i over 26 Aar.

Aarsmødet gav de 2 afgaaende Repræsentanter en varm Hyldest for deres mangeaarige Virksomhed.

Til Medlemmer af Nævnet genvalgtes Hans Hansen, Tobaksarbejderne, og nyvalgtes Forretningsfører Marius Sørensen, Arbejdsmændenes, og Fanny Jensen, Kvindernes Arbejdsløshedskasse. Suppleanter blev: A. Ohlsson, Handels- og Kontormedhjælpernes, Chr. Mortensen, Murernes, og Lundin, Typografernes Arbejdsløshedskasse.

Formanden for Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse, Johs. Nielsen, der har været Formand for denne Kasse siden dens Oprettelse i 1907, og af Nævnet fra dets Begyndelse i 1908, fratræder ved Udgangen af Aaret begge Hverv, og Aarsmødet gav ligeledes med stærkt Bifald sin Tak for hans Indsats i Arbejdsløshedsforsikringens Tjeneste.

Det danske Socialdemokrati 1929–39.

II.

Økonomi og Finanspolitik.

En Forudsætning for et Samfunds Trivsel er, at dets økonomiske og finansielle Stilling er sund. Uden Indtægter kan ingen Udgift afholdes, og de Krav Befolkningen stiller — og med fuld Ret — til Sociallovgivning, Undervisning og Uddannelse m. m., kan selvsagt kun imødekommes i den Udstrækning, der er Midler til Stede.

I det Tiaar, Socialdemokratiet har deltaget i Regeringsmagten, er der stillet store Krav til Staten — og fra alle Befolkningslag. Og samtidig har vort Land gennemlevet en Krise, mere omfattende og dybtgaaende end maaske nogen Sinde tidligere kendt. Regeringen har saaledes været stillet overfor Opgaver af et Omfang, overfor hvilke de Opgaver, tidligere Regeringer har haft at bakse med, forekommer smaa.

Krisens Virkninger.

Verdenskrisen ramte vort Land haardt. Prisfaldet paa vore Eksportprodukter var saa voldsomt, at vi allerede i 1931 var under Førkrigstidens Priser paa de to vigtigste Varer Smør og Flæsk. Eksportindtægterne faldt — trods Forcering af Produktionen — fra 1707 Mill. Kr. i 1929 til 1136 Mill. Kr. i 1932. Arbejdsløsheden voksede med rivende Hast og naaede Maksimum i Januar 1933 med 43,5 pCt. af samt-

lige organiserede Arbejdere. Landet var blevet saa fattigt og Trangen til Hjælp saa stor, at Landets Økonomi maatte bryde sammen, hvis der ikke blev grebet kraftigt ind.

Økonomien bringes paa Fode.

Under disse alvorlige Forhold viste Socialdemokratiet og Regeringen en Handledygtighed og en Evne til at *samle*, som virkelig var en politisk Bedrift. Ved Forhandlinger med Venstre, som det var nødvendigt at faa med, da Regeringspartierne ikke besad Flertallet i Landstinget, skabtes *Kanslergade-Forliget*. Her enedes man om Gennemførelse af en lang Række Love, der med Valutalovgivningen som Forudsætning satte Hjulene i Gang og genrejste Landets Økonomi.

En Storlockout, som Arbejdsgiverne havde fundet det passende at varsle paa store Lønreduktions-Krav, og som vilde have bragt Landet endnu længere ud i Uføret, blev forbudt. Ved Statslaan, Krisefond til Opkøb af Obligationer m. m. blev Byggeriet sat i Sving. Gennem Valutaloven erstattedes Indkøb af Færdigvarer med Import af Raastoffer til dansk Produktion. Grundforbedringslov og Udstykning skabte Arbejde paa Landet, og for Landbruget gennemførtes en Række særlige Foranstaltninger.

Resultatet blev: Arbejdsloshedens Nedgang fra gennemsnitligt 31,7 pCt. i 1932 til 19,3 pCt. i 1936. Landbrugets Nettoudbytte, der i 1931—32 var *minus* 11 Kr. pr. ha, naaede op paa 88 Kr. pr. ha. Industriens Produktion og Beskæftigelse steg med 30 pCt. Nedgangen og Haabløsheden afløstes af Opgang og nyt Mod. Nationalindtægten, der i 1930 var 3750 Mill. Kr., men i 1932 var nede paa 3400 Millioner, naaede i 1936 op paa 4200 Millioner Kr. Selvom Priserne var højere i 1936 end i 1932, er det dog en meget betydelig *reel* Fremgang, der har fundet Sted.

Finanspolitiken.

Alt dette kunde naturligvis ikke ske uden betydelige Udgifter for det Offentlige. Her var simpelthen Tale om, at Initiativet var gaaet fra det private Erhvervsliv og over paa Staten og Kommunerne, og derefter maatte ogsaa en Del af Pengene føres samme Vej.

Skatterne er som Følge heraf ogsaa steget. For Skatteaaret 1931—32 (d. v. s. Indtægterne i 1930) udgjorde samtlige Skatter til Stat og Kommuner ialt 697 Millioner Kr. Fem Aar efter: 897,5 Millioner Kr. En Del af disse forøgede Skatter er udskrevet paa Forbruget. Størstedelen heraf dog paa saadanne Varer som Øl, Spiritus, Tobaksvarer, Benzin o. lign.

En Del er faldet paa Kaffe, Sukker o. lign., *men for Stigningen paa disse Omraader bærer det tidligere Landstingsflertal Ansvaret.* Efter Landstingsflertallets Erobring i 1936 er ingen Forhøjelse sket paa de indirekte Skatter.

Stærkere Beskatning af store Indkomster.

Enhver Forbedring i Konjunkturerne vil under den gældende økonomiske Samfundsform give sig Udslag i Forøgelse af de store Indtægter (hvilket naturligvis *ikke* har forhindret, at ogsaa Arbejdernes Aarsløn, baade Pengelønnen og Reallønnen, er steget). Disse store Indkomster blev ogsaa beskattet, saalænge Oppositionen regerede i Landstinget, dog kun i samme procentvise Forhold som de mere beskedne Indtægter.

Efter 1936 har Skattelovene imidlertid faaet en stærkere demokratisk Tone. Der er gennemført Merindkomst- og Tillægsskat, der udelukkende udskrives paa større Indkomster, baade Enkeltpersoners og Aktieselskabers. Det er saaledes offentligt omtalt, at en enkelt Koncern (A. P. Møllers Selskaber) udreder 4,8 Millioner Kr. i Merindkomstskat. Udligningslovene betyder ogsaa en mere retfærdig Fordeling af Skatterne baade paa Kommunerne og paa Enkeltpersoner. Og endelig er de kommunale Skattelove ændret saadan, at der kan udskrives større Beløb hos Velhaverne, og de fattiges Byrder lettes.

Regeringens og Socialdemokratiets Politik med Hensyn til offentlige Finanser er saaledes præget af, at Samfundets Fællesopgaver ønskes løst paa bedst mulig Maade, og at Udgifterne dertil fordeles efter demokratiske Principper.

Men dermed er Regeringens Finanspolitik dog ikke udtømmende karakteriseret. Et vigtigt Træk er, at der bevidst arbejdes for, at det Offentlige i størst mulig Udstrækning af de løbende Indtægter sikrer sig Midler til de flest mulige offentlige Anlægsarbejder, saaledes at man ikke ved ethvert Arbejdes Iværksættelse skal ud paa Laanemarkedet i Konkurrence med det private Erhvervsliv. Ligeledes søger man at begrænse udenlandske Laan til det rigtige og økonomisk forsvarlige Omfang.

Af Statens Formueregnskaber fremgaar det saaledes, at Statens Nettoformue fra 1929 til 1936 er forøget med 103 Millioner Kr., og at Statsgælden i samme Periode gik ned fra 1373,2 Mill. Kr. til 1220 Mill. Kr., altsaa med 153 Mill. Kr. Statsgælden til Udlandet gik ned med ca. 80 Mill. Kr., og Gælden til Indlandet med ca. 73 Mill. Kr. Tidligere Venstreregeringer har ført den modsatte Politik. Den faste Gæld forøgedes saaledes i 1920—24 og 1927—29 med næsten 500 Mill. Kr.

Naar en Nedbringelse af Statsgælden har været mulig, trods store Udgifter til Kriseforanstaltninger, trods den dyrere Forrentning af udenlandsk Gæld (som Følge af Kronesænkningen) og trods en meget betydelig offentlig Anlægsvirksomhed, saa skyldes dette en maalbevidst Politik fra de socialdemokratiske Finansministres Side.

Det er saaledes lykkedes, trods store Vanskeligheder, at føre en sund økonomisk Politik, at hjælpe Erhvervsevnen op af Krisens Bølgedal og at fordele Udgifterne til Fælleshusholdningen paa en saadan Maade, at store Beløb er overført fra de mere velstillede Befolkningslag til dem, der har mindre i Indtægt.

Om Regeringens Indsats paa andre Omraader redegøres i en følgende Artikel.

Arnold Nielsen udtræder af Arbejdsnævnet.

Som omtalt andet Steds i Bladet fratraadte *Arnold Nielsen* paa Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde sit Hverv som Medlem af Arbejdsnævnet efter 26 Aars Virksomhed som saadan. I 1934 afgik han som For-

mand for Formerforbundet og ønskede allerede den Gang at udtræde af Nævnet, idet hans Hovedvirksomhed derefter var helliget de kommunale Opgaver i Hvidovre Kommune, hvor han er Kommunalbestyrelsens Formand, men efter derom fremsatte Opfordringer gik han ind paa at fortsætte sin Virksomhed i Nævnet til sin Valgperiodes Udløb i 1938. Vi bringer ham vor Tak for hans mangeaarige Virksomhed dér saavel som i Arbejdsløshedskassens Hovedbestyrelse, hvoraf han var Medlem fra Arbejdsløshedskassernes Sammenslutning i 1917 til sin Afgang som Formand for Formerne i 1934.

Fradrag i Skatteindtægt.

I Lighed med tidligere Aar gives hosstaaende en Udregning af det i 1938 betalte Kontingent til Arbejdsløshedskassen, hvilket paa samme Maade som Sygeforsikring og Livsforsikring kan fradrages Indtægten ved Udregningen af den skattepligtige Indtægt.

For Forbunds- og Afdelingskontingentets Vedkommende gælder den Regel, at ¾ af Aarets Kontingent kan fradrages selve de oppebaarne Indtægter, hvorved undgaas, at dette Fradrag kommer ind under det Maksimum af 400 Kroner, der er fastsat for Fradrag af Forsikringskontingent.

Da de respektive Forbund har forskelligt Kontingent, er der foretaget Opstilling for hvert Forbund for sig.

Kontingentet er udregnet for arbejdende fuldtbetalende Medlemmer, og Medlemmer, der paa Grund af Arbejdsløshed, Sygdom, Militærtjeneste o. l. har været helt eller delvis fritaget for Kontingentydelser, maa derfor formindske Fradragene i Overensstemmelse dermed.

	Aars-Kontingent	Fradrages i Brutto-indtægt	Fradrages i skattepligtig Indtægt
Smedeforbund:	Kr.	Kr.	Kr.
Forbund	42,40	61,61	
Afdeling	39,75		
Arbejdsløshedskasse	93,35		93,35
Formerforbund:			
Forbund	121,90	160,99	
Afdeling (Kbhvn.)	92,75		
Arbejdsløshedskasse	93,35		148,35
Hjælpeforen. (Kbhvn.)	55,00		
Sliberforbund:			
Forbund	92,75	89,44	
Afdeling (Kbhvn.)	26,50		
Sygeforsikring (Kbhvn.)	23,25		116,60
Arbejdsløshedskasse	93,35		
Specialarbejderforbund:			
Forbund	81,95	75,86	
Afdeling	19,20		
Arbejdsløshedskasse	93,35		93,35
Metaltrykkerforbund:			
Forbund	121,10	90,83	
Arbejdsløshedskasse	119,40		143,90
Hjælpekasse	24,50		
Kobbersmedeforbund:			
Forbund	78,30	86,55	
Afdeling (Kbhvn.)	37,10		
Sygekasse	26,50		132,50
Arbejdsløshedskasse	106,00		
Gørtlerforbund:			
Forbund	63,60	57,64	
Afdeling	13,25		
Sygeforsikring	31,80		108,65
Arbejdsløshedskasse	76,85		

Smedenes Kontingent er udregnet efter et Ugekontingent af Kr. 3,50 til 26./3. og Kr. 3,25 for Resten af Aaret. De Medlemmer, der har betalt større eller

mindre Kontingent, maa selv udregne Differencen, og ¾ af denne kan sammenlægges med eller fradrages det udregnede Beløb, som maa fradrages i Bruttoindtægten.

For Formere og for Slibere er angivet københavnske Afdelings- og Sygeforsikringskontingenter, og Medlemmer af Provinsafdelinger maa i Stedet for omregne efter, hvad der er gældende i deres respektive Afdelinger.

For Kobbersmedene er ligeledes angivet københavnske Afdelingskontingenter, og Medlemmer af de øvrige Afdelinger maa omregne Fradraget i Forhold til deres Afdelingskontingent. Kontingentet for syge og arbejdsløse har været Kr. 2,50 pr. Uge for alle 53 Uger.

Medlemmer af Gørtlerforbundet, der har været syge eller arbejdsløse, kan ved Henvendelse til Forbund eller Afdeling faa Oplysning om Kontingentets Fordeling.

Fradraget i Bruttoindtægt skal forstaas saaledes, at saafremt et Medlems samlede Indtægt har været Kr. 3.200,00, og hvis ¾ af Forbunds- og Afdelingskontingentet andrager Kr. 60,45, saa udfyldes Rubriken i Skatteskemaet om Arbejdsindtægt med Kr. 3.140.00, hvorimod Forsikringsfradragene sker i den dertil beregnede Rubrik paa Skemaet.

Sveriges Jernland.

Fra Jerngruben til Smelteovnen.

Af *S. Thorlund.*

(Fortsat.)

Tilbage bliver nu en Skildring af Jernmalmens Beliggenhed, og hvorledes den brydes: Det første med Hensyn til Beliggenheden bliver maaske det vanskeligste at forstaa gennem en Artikel, men det er muligt, at det viste Tværsnit af Carl Johan Skakten kan bringe den rigtige Forstaaelse. (I Parentes bemærket vil mit Lysbilledforedrag give en udtømmende Forklaring).

En Jerngrube saavel som en Kulgrube er inddelt i Gallerier eller Etager, om man vil kalde det saaledes, Etagernes Antal retter sig efter Grubens Dybde, men er i Jerngruberne inddelt saaledes, at der imellem hver Etage er 40 Meter.

For hver 40 Meters Dybde sprænger man sig Vej ind gennem Graabjerget til det Sted, hvor Jernmalmen er beliggende, og her gaar man frem med Brydningen efter en bestemt Plan, som man kalder for Skivebrydningsmetoden. Hovedprincippet ved denne Brydningsmetode er, at Jernmalmen inddeles i horisontale 40 Meters høje Etager, der udtages i en bestemt Ordning oppefra og nedefter, Etagen deles nemlig i 5 Meter tykke Skiver, som efter Tur udtages.

For at kunne borttransportere Jernmalmen er der parallelt med Malmvæggen sprængt Grubegange, hvortil der fra de Steder, hvor Brydningen foregaar, gennem en Skakt sker Tapning af Malmen i de omtalte Tipvogne.

For Grubearbejdernes Vedkommende er Arbejdet inddelt i specielt Arbejde, saaledes at nogle er beskæftiget ved Boring, andre ved Sprængning og selve Brydningen, medens Resten er beskæftiget ved Transporten og Afstivning af Grubegange o. s. v.

Brydningen af Jernmalmen foregaar paa den Maade, at der ved Hjælp af Luftværktøj bores flere Huller i Malmvæggen, Borets Udseende minder om et Rørbor, der i Skæret bestaar af Takker, kun er det en massiv Staalstang, der i Længde varierer fra 1 til 3 Meter. Tykkelsen af Boret staar i Forhold til den Dynamitpatron, der skal anvendes, og disse foreligger i 3 Tykkelser, fra 22 til 40 mm.

Naar de nødvendige Antal Huller efter et bestemt System er boret, anbringes Dynamitten i Hullerne, hvorefter Skydningen ved Hjælp af en Fængtraad effektueres.

Som jeg før har omtalt, blev Jernmalmen i Opfordringsbeholderen eller Skibet transporteret op til Jordens Overflade, herfra gaar den til Knuseværket, hvor den knuses i mindre Stykker, saaledes at den er egnet til Eksport.

Derfra gaar den paa Transportbaandet videre til Renseværket, hvor Kvinder og Mænd staar paa begge Sider af Transportbaandet og sorterer Bjergaffaldet fra, medens Stykmalmen, der skal bruges til Eksport og som skal være 100 mm, vandrer videre paa Transportbaandet.

En anden Del af Jernmalmen, der kaldes Anrigtningsmalm eller Slig, vandrer ligeledes videre paa Transportbaandet og gennemgaar en meget kompliceret Proces, hvorved man ad magnetisk Vej opnaar en værdifuld Kvalitet af Jernmalmen i Melform og med et Jernindhold paa 62—65 pCt.

Denne Forædling af Anrigtningsmalmen, der oprindelig kun indeholder fra 25—35 pCt. Jern, foregaar paa den Maade, at Malmen passerer en Kværn, hvori der findes 3000 Staalkugler paa Størrelse af ca. 100 mm, her males Jernmalmen saa fin, at den ligner Mel.

Den passerer derefter magnetiske Separatorer, der spalter Jernmalmen, saaledes at den stærkmagnetiske Malm skiller sig ud fra den svagmagnetiske, denne passerer saa gennem et Vandbad, der paa Grund af Vægten skiller den svagmagnetiske Blodsten fra det værdiløse Graabjerg.

Processen er kompliceret, men det betaler sig, da det værdifulde Produkt, der kaldes Slig, drives op fra 25—35 pCt. Jern til 62—65 pCt. Jern, senere bliver det transporteret til Spännarhyttans Smelteovn.

Eksportmalmen, der indeholder ca. 50 pCt. Jern, har sluttet sin Vandring paa Transportbaandet og tippes nu af i Jernbanevogne, der hver laster 30 Tons, hvorefter hele Transporten over Vesteraas gaar til Tyskland, der for Tiden modtager 100.000 Tons paa et Aar.

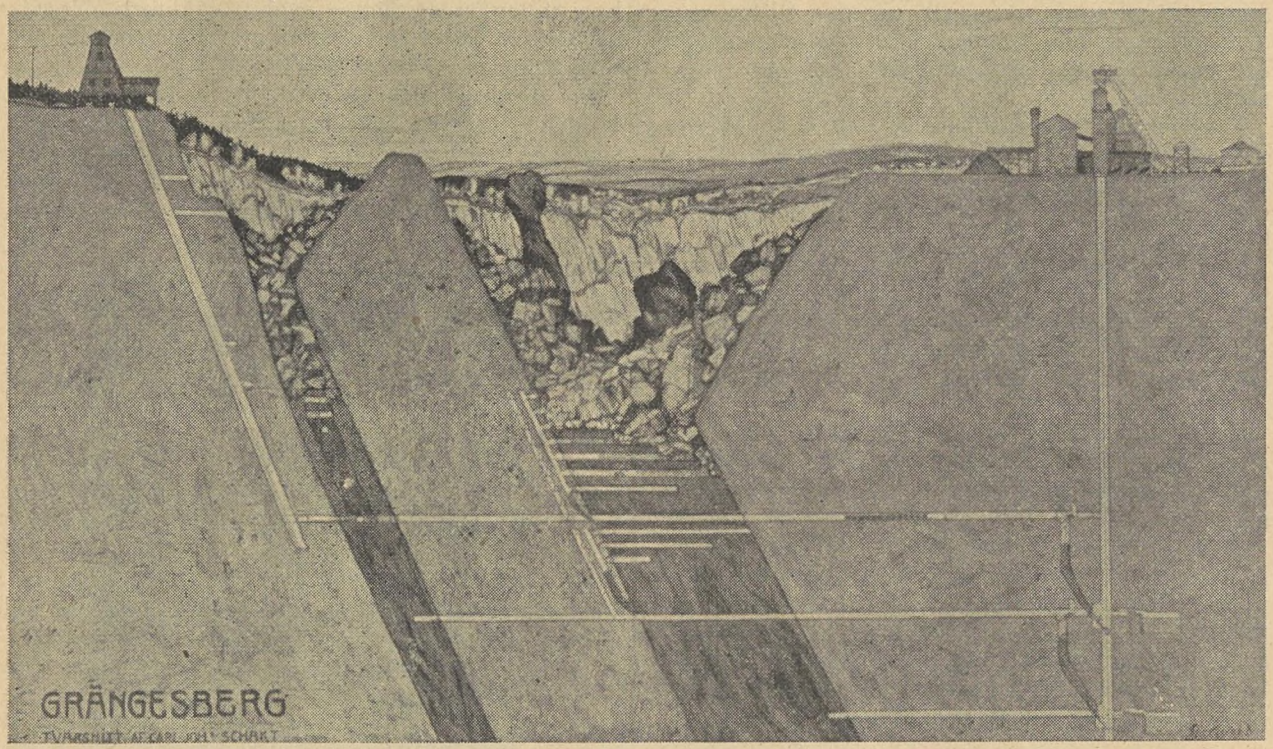

Snit af Jernmalmens Beliggenhed under Jorden.

Resten af Jernmalmen, der andrager over Halvdelen af deres Eksport, forbruges af de Jernværker, der er Medejere af Gruberne.

Forinden jeg forlader Norbergomraadet, vil jeg føre mine Læsere hen til Smelteovnene, saaledes, at man der kan faa et Indtryk af den Proces, som Jernmalmen undergaar.

3 Kilometer fra Norberg ligger Spännarhyttans Smelteovnsanlæg, der ejes af det store verdenskendte svenske Firma „A S E A", som har sine Fabrikker beliggende i Vesteraas, og hvis Speciale er Fabrikation af Generatorer, Transformatoranlæg, elektriske Lokomotiver o. s. v.

Jernmalmen, der ankommer til Smelteovnen, er den Kvalitet, der har gennemgaaet en Forædling, og som jeg har omtalt fremstaar i Melform med 65 pCt. Jern.

I Smelteovnsanlægget staar en Smeltedigel af stor Dimension og i Udseende som en stor Æbleskivepande med 6 Huller.

Processen er da følgende: Først fyldes der Koks i Bunden, dernæst Jernmalm og øverst et Lag Trækul. (Blandingen er færdig og andrager i Vægt 1200 Kilo). Der sættes nu Ild til, og ved Hjælp af Vakuum drives Temperaturen op til 1100 Graders Varme, hvorefter den daler til 4 à 500 Grader. Smeltningen i hver Digel, altsaa i hvert af de omtalte 6 Huller, andrager ca. 18 Minutter, saaledes at hele Processen med Aftapning af Jernet fra alle 6 (Smeltedigler) varer ca. 2 Timer, da Smeltningen foregaar i Nummerorden.

Jernmalmen er nu ved Hjælp af Koksene og Trækullet smeltet og er i Smeltedigel Nr. 1 stivnet, men er dog fortsat glødende, det tippes nu ned paa et Transportbaand, for gennem dette at vandre over til den store Smelteovn, der med en Temperatur paa 1200 Grader paany smelter Jernmalmen, hvorefter den udtappes i de i Gulvet beliggende Forme.

Efter 2 Timers Forløb er Jernet afkølet, hvorefter det fjernes og er under Betegnelsen Tackjern klar til Forsendelse til Vesteraas Fabrikker. Det store Firma „A S E A" ejer deres egne Skove, hvorfra de henter Træet til Trækullet, og jeg saa deres store Magasin, hvori der laa 50.000 Kubikmeter Trækul.

Til Værn for hele Anlægget, der er meget brandfarligt, da de benytter Gas til Smelteovnen, der fremstilles af Trækul, har de deres eget Brandkorps med 16 Mands Betjening til 3 Sprøjter. At en saadan Foranstaltning er højt paakrævet, fremgaar af Oplysningen om, at Spännarhyttans Trækulsmagasin for to Aar tilbage blev hærget af en stor Ildebrand, der varede i seks Døgn, og som lagde hele Magasinet i Aske.

Fra Norberg gaar Rejsen nu til Grängesberg-Gruberne, der som før omtalt ejes af Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund.

Grängesberg Jernmalmlejer ligger i Kopparberg og Örebro Len i den sydlige Del af Dalarne og udgør en Strækning paa ca. 30 Kilometer. Bolaget har deres egne Jernbaner, paa hvilke Transporten af Jernmalmen foregaar til Eksporthavnen Oxelösund, der ligger ud til Østersøen. Havnen er meget dyb og kan tage Skibe indtil 20.000 Tons, den har tillige den store Fordel, at den er isfri om Vinteren.

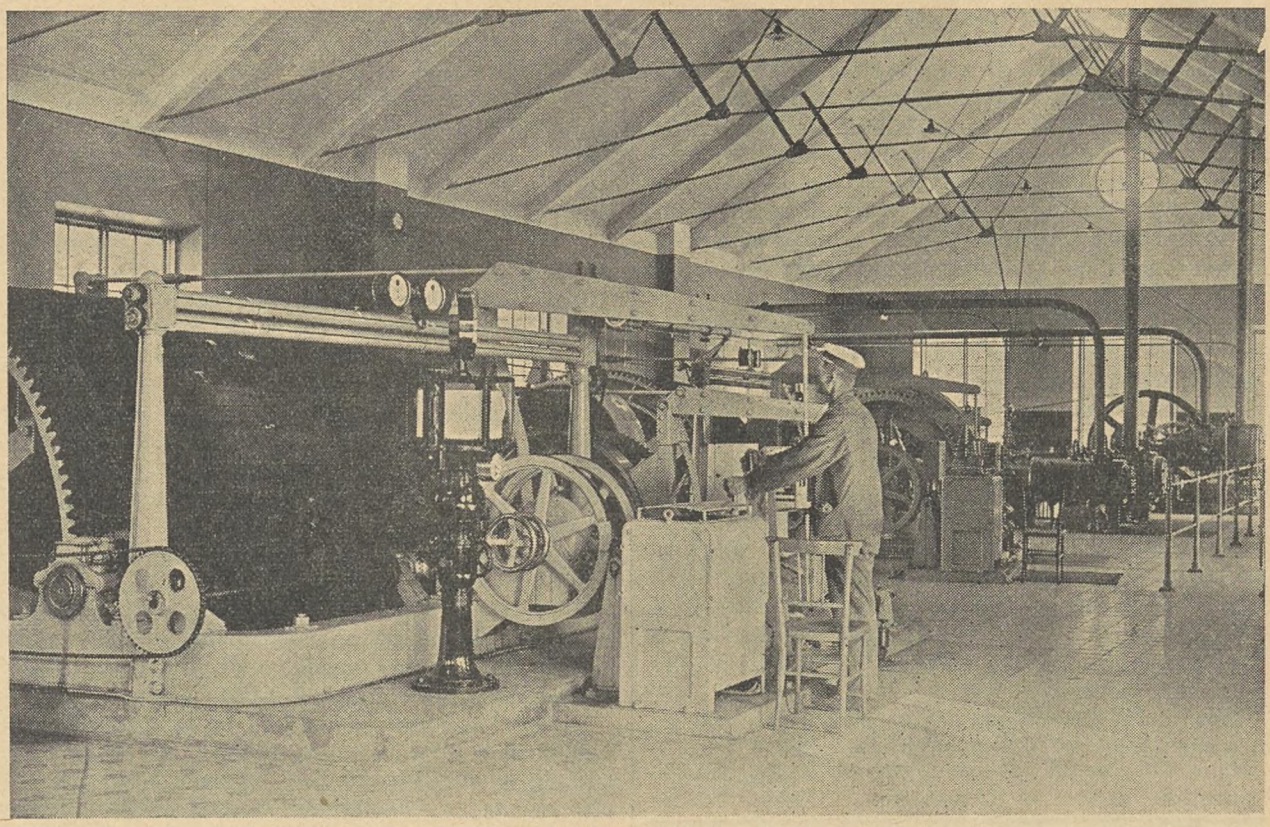

Grubespillet til Elevatorskakten i Norberg.

Grängesberg-Omraadet byder ikke den Rejsende de samme Omgivelser, som fandtes ved Norberg-Gruberne, hvor der var en vis Idyl omkring de gamle Grubeskakter, Grängesberg præsenterer sig som et decideret Industricenter, hvor Øjet fanges af de 2 store Elevatorskakte, der rager højt imod Sky.

Grängesberg og med den til Byen hørende Omegn har ca. 5500 Indbyggere, og da Grängesberg-Gruberne beskæftiger ca. 1400 Arbejdere, hvortil kommer de ved Gruberne ansatte Funktionærer, saa er det disse, der sammen med deres Familier præger Byen og dens Omraade. Grängesberg er omgivet af store Skove, der har den for Dalarne særegne bløde, smilende Natur, og hvor Landskabet gennemskæres af Søer og Elve.

Herude i Naturen ligger Arbejdernes og Funktionærernes Boliger, der er bygget paa Grängesberg-Bolagets Omraade, og som enten bliver udlejet til Arbejderne eller er egne Boliger, der med rentefri Laan af Bolaget er opført af Funktionærer og Arbejdere selv.

Denne Ordning med Hensyn til Boliger gælder i alle Grubedistrikterne, men man har Lov til at sige, at det særlig er Funktionærernes og Arbejdernes egne Huse, der omgivet af Haver sætter deres Præg paa det smukke Kvarter. De Boliger, der bliver udlejet, er mere af Standardtypen og indeholder 4 Lejligheder med et Værelse og Køkken, medens der i de selvejende Huse findes 2 à 3 Værelser med Køkken.

Det, der foruden Elevatorskakterne og Byens Omegn særlig fanger Interessen, er et Parkanlæg, hvor Tjenestemandsvillaerne er beliggende, samt et smukt Bygningsværk (Cassels Donation), der af en af Trafikaktiebolagets Stiftere, Sir Ernest Cassel, i Aaret 1896 blev opført til Fremme for Arbejderne i Grängesberg. Bygningen, der blev skænket og indrettet under Navnet „E. Cassels Arbejderfond ved Grängesberg Gruber", og hvortil der var knyttet et Beløb af 250.000 Kr., indeholder en stor Aula med 700 Siddepladser, beregnet til Foredrag, Teater, Koncerter og Biografforestillinger, desuden findes der Bibliotek og Læseværelse samt Klubrum og et kulturhistorisk Museum. I den tilgrænsende Park findes der ligeledes en Idrætsplads, og i samme Park er Direktørens Villa beliggende.

Arbejderne er alle obligatorisk ulykkesforsikrede, ligesom der findes et Sanatorium med Sygestuer og et Epidemihospital.

Desuden findes der Varmtvandsbadeanstalter, Folkeskoler, en Realskole, teknisk Aftenskole samt Skolekøkken og Børnehave.

Efter denne Beskrivelse af Grängesberg, der findes over Jorden, skal jeg ganske kort omtale den Del, der ligger under Jorden, da jeg allerede i Skildringen af Gruberne i Norberg har paavist, hvorledes Brydningen af Jernmalmen foregaar.

Paa Grubeselskabets Kontor faar jeg af Grubeingeniøren en Forklaring om Grubernes Beliggenhed,

og ved Hjælp af Tegninger ser man, hvorledes Jernmalmen ligger indeklemt i Graabjerget. Grängesbergs Historie gaar tilbage til Aar 1584, og fra dette Aarstal er den mægtige Udvikling sket, som stadig fortsættes. Jernmalmen i Grängesberg indeholder fra 58—64 pCt. Jern samt 1 pCt. Fosfor. Der er foretaget en Mængde Boringer ved Hjælp af Diamantbor ned til 500 Meters Dybde, og man regner med, at Jernmalmen selv paa 700 Meters Dybde er saa stor, at der kan regnes med en Tilgang af ca. 165 Millioner Tons ren Malm.

Hele denne Udvikling med en Underminering af det store Grubeomraade medfører selvsagt en vis Usikkerhed, hvorfor man nu er i Færd med at foretage omfattende Omlægninger af saavel Jernbanespor som Landeveje.

Af samme Aarsag skal ligeledes de 2 Skakter, Müller og Carl Johan, erstattes med en stor, ny Skakt, der allerede er under Opførelse, og som skal være 320 Meter dyb. Sluttelig bør det nævnes, at der ikke efterlades store aabne Huller eller Rum efter Brydningen, Sænkningen sker ikke pludselig, saaledes at der er Fare for en Katastrofe, men sker jævnt, da man paa de Steder, hvor Malmen er udtaget, fylder op med Graabjerg.

Hele denne Omlægning af Grubeomraadet, som jeg her har omtalt, vil koste 10 Millioner Kr.

(Fortsættes).

Specialstøbejern.

(Efter „Ingeniøren".)

I Fortsættelse af min Artikel i „Ingeniøren" for 1. Juli 1936 („Jern- og Metalarbejderen" Aug. 1938), hvor der er givet en Oversigt over Specialstøbejern med særlige mekaniske Egenskaber, skal her gives en Oversigt over de andre Hovedtyper af Specialstøbejern:

II. Korrosionsbestandigt Støbejern.
III. Varmebestandige Støbejern.
IV. Støbejern med særlige fysiske Egenskaber.
V. Hvide Specialstøbejern.

II. Korrosionsbestandigt Støbejern.

For at et Materiale skal være modstandsdygtigt mod kemiske Angreb, maa det frembyde saa lille en Angrebsflade som mulig og bestaa af saa ensartede Korn som mulig, saaledes at der ikke kan opstaa Spændingsforskel mellem to Nabokorn. Dette viser os, at Støbejern ikke er noget videre modstandsdygtigt Materiale, thi i Kraft af Grafitbladene, der virker som Huller ind i Godset, frembyder det en stor Angrebsflade, og dets Struktur bestaar af vidt forskellige Korn. Tillige viser det, at den raa Overflade paa Godset er mere modstandsdygtig end en bearbejdet Flade, da Kornene i Støbeskallen er ens og den er fri for Grafit.

Erfaringen viser, at man ved Valg af et Støbejern, der er mere korrosionsbestandigt end de almindelige Støbejern, maa vælge mellem følgende 2 Grupper:

Lavtlegerede Støbejern, hvor man ved Tilsætning af smaa Mængder af et eller flere Legeringselementer kan opnaa en vis Forøgelse af Bestandigheden uden at skulle give Afkald paa nogen væsentlig af Støbejernets andre Egenskaber som Støbelighed, Styrke etc. Disse Legeringer kan alle fremstilles i Kupolovn.

Højtlegerede Særjern, hvormed man kan opnaa et Materiale, der faktisk er uangribeligt, men hvor man maa give Afkald paa forskellige af Støbejernets Egenskaber som Bearbejdelighed, Letstøbelighed etc.

Det er ikke hidtil lykkedes at finde nogen Mellemting mellem disse Grupper, som det har kunnet betale sig at anvende. Med de legerede Støbejern kan man opnaa en Levetid, der maaske er 3—4 Gange saa stor som for almindeligt Støbejern, men Prisen er ofte endnu højere. Man maa derfor omhyggeligt undersøge Forhold mellem Pris og Levetid, før man vælger et Materiale af denne Art, og i mange Tilfælde betaler det sig kun, hvor man ved den noget længere Levetid formindsker Antallet af kostbare Driftsstandsninger. De legerede Støbejern deler man efter Angrebets Art i: Støbejern, der skal modstaa Syreangreb, Baseangreb eller Angreb af fugtig Luft, Havvand etc.

Syreangreb. Man har anstillet Forsøg for at konstatere Virkningerne af hver enkelt Legeringsbestanddel paa Korrosionsbestandigheden, og selv om mange af Resultaterne ikke er almengyldige, har man dog Midler til i store Træk at kunne bedømme de enkelte Stoffers Virkning.

For at faa et lavt Grafitindhold, anvender man ofte lavt Kulstofindhold.

Silicium-Indholdet bestemmes ved disse Legeringer ud fra Hensynet til de mekaniske Egenskaber.

Mangan. Der synes at være Minimum af Tæring ved ca. 0,8 pCt. Mangan.

Svovl. Alle Forsøg synes at vise, at Tæringen vokser med voksende Svovlindhold.

Fosfor. Modstandsevnen stiger tilsyneladende med voksende Fosforindhold til ca. 0,6 pCt., hvorefter der ikke er nogen væsentlig Forandring.

Nikkel. Der synes at være en kendelig Stigning i Modstandsevnen for en Stigning i Nikkel-Indholdet fra 0 pCt. til 0,4 pCt., hvorefter Stigningen bliver mindre. Større Nikkel-Indhold kan næppe betale sig undtagen sammen med Krom eller Molybdæn.

Krom alene forøger ikke Modstandsdygtigheden nævneværdigt i de Mængder, der kan tillades ved bearbejdeligt Støbejern; derimod giver det udmærkede Resultater med hvidt Jern, ogsaa ulegeret, men det anvendes ikke saa meget, da det er meget vanskelig bearbejdeligt. Man kan ogsaa opnaa udmærkede Resultater med ca. 1,0 pCt. Krom og lavt Silicium.

Eksempler:

3,3—3,5 pCt. C; 1,3—1,4 pCt. Si; 0,8 pCt. Mn.; 0,5 pCt. P; lavt S og 0,3—0,5 pCt. Ni.

3,0—3,2 pCt. C; 1,0—1,5 pCt. Si; 0,8 pCt. Mn; lavt S og 0,5 Cr. & 2—2,5 pCt. Ni.

Alkaliske Angreb. Her gælder noget lignende med følgende Forskel: Mangan giver Anledning til Dannelse af nogle stærkt brunfarvede Tæringsprodukter, hvorfor man normalt holder lavt Mn, 0,3—0,4 pCt. Nikkel har vist sig at give udmærkede Resultater til Gods, der skal staa for smeltede Alkalier. Hertil bruges 1,0—1,5 pCt. Ni. Endelig maa nævnes, at fra amerikansk Side angives, at Gods af denne Art ikke maa indeholde Molybdæn.

Skal man opnaa et Materiale, der foruden en vis Tæringsbestandighed skal besidde mekaniske Styrkeegenskaber, maa det anbefales at anvende Nikkel-Krom-Legeringer af samme Art som bruges til Cylindergods.

Iøvrigt maa bemærkes, at Støbejern er langt mere modstandsdygtigt mod alkaliske end mod sure Angreb.

Paavirkninger af vaad Luft og Saltvand. Til dette Brug anvendes ofte Legeringer med Kobber. Disse Legeringer er især anvendt i Frankrig, hvor de har vundet stor Udbredelse som en Slags Universallegeringer til Gods, der skal være korrosionsbestandigt. Som et Eksempel paa Legeringer af denne Type kan nævnes:

3,1 pCt. C; 2,1 pCt. Si; 0,44 pCt. Mn; 0,8 pCt. P; 0,10 pCt. S max; 1,65 pCt. Cu og 0,07 pCt. Ni.

Iøvrigt maa det anføres, at de Meddelelser, der gives i Brochurer og Tidsskrifter om forskellige Legeringers Levetid overfor forskellige Angreb, maa tages med størst mulig Forbehold, da Forsøgsopstillingen spiller en umaadelig Rolle, og den oplyses der i Reglen ikke noget om.

Blandt de „uangribelige" Legeringer, Særjernene, har følgende 3 Typer vundet Udbredelse:

Monel-Støbejern,
Højtlegerede Kromjern og
Højtlegerede Siliciumjern.

Monelstøbejern er en Type Legeringer, der indeholder Nikkel og Kobber i samme Forhold, som det findes i Monelmetal, og de kan fremstilles ved at blande et passende almindeligt Støbejern med Monelmetal i smeltet Tilstand. En typisk Analyse er:

2,7—3,1 pCt. C; 1,2—1 pCt. Si; 1,0—1,5 pCt. Mn; 0,3 pCt. P max; 0,12 pCt. S max; 12—15 pCt. Ni og 5—7 pCt. Cu.

Strukturen er austenittisk, og Tæringsbestandigheden er meget stor overfor Svovlsyre, Salpetersyre, Saltsyre, mange organiske Angreb, vaad Luft etc. De fremstilles ved at sætte ca. 20 pCt. Monelmetal til Støbejern. Legeringer af denne Art er bl. a. kendt under Navnet „Niresist". En Variation faar man ved at tilsætte indtil 2 pCt. Krom.

Højtlegeret Kromjern anvendes en Del til Gods, der skal være overordentlig modstandsdygtigt. Man bruger forskellige Krom-Tilsætninger mellem 20 og 35 pCt., og Strukturen bestaar af særlige Korn, der ikke forekommer i andre Støbejern. Legeringer af denne Art kan kun smeltes i særlige Ovne, f. Eks. elektriske, og rent støberiteknisk frembyder de adskillige Vanskeligheder. Blandt Jern af denne Art bruges især Legeringer med 30 pCt. Krom, der er uangribelig af Salpetersyre. Desuden besidder Legeringer af denne Art fremragende Modstandsdygtighed mod kemiske Angreb selv ved meget høje Temperaturer. Godset er ret let bearbejdeligt.

Højtsiliceret Særjern[1]) er ogsaa meget modstandsdygtigt, ikke blot overfor Salpetersyre, men overfor Saltsyre og Svovlsyre, saa i Virkeligheden er disse Legeringer Kromlegeringerne overlegne, men til Gengæld er de praktisk talt ubearbejdelige og endnu vanskeligere at støbe end Kromlegeringerne. De Legeringer, der kan komme i Betragtning er dem, der indeholder over 14 pCt. indtil 18 pCt. Silicium. Udenfor disse Grænser er Modstandsdygtigheden ikke saa stor, at den har nogen Interesse. Det store Silicium-Indhold bevirker, at der kun kan findes under 1 pCt. Kulstof i Materialet, og det findes hovedsagelig som Grafit, men Bruddet er trods dette hvidt og Kornene bestaar af Jernsilisider, der er overordentlig haarde.

III. Varmebestandige Støbejern.

De Omdannelser, der bevirker, at Støbejern ødelægges ved Opvarmning, er følgende:

1. Alle tilstedeværende Jernkarbider, Fe_3C, kan sønderdeles i Ferrit og Grafit, hvorved der sker en Volumenforøgelse.

2. Under den begyndende Opvarmning sker denne Proces i de yderste Lag af Materialet, hvorved der kommer Spændinger og efterhaanden Revnedannelser, der begunstiger Angrebenes videre Indtrængen.

3. Paa Grund af Revnedannelsen begunstiges Indtrængen i Materialet af tærende Luftarter (Oxydation, Sulfuration etc.), og dette Fænomen ledsages af en Vægt- og Volumenforøgelse samtidig med, at de dannede Produkters meget ringe Styrke gør, at Materialet bliver skørt.

Hvor stor en Omdannelse man kan tillade, før Materialet bliver ubrugeligt, afhænger i høj Grad af Forholdene, idet f. Eks. Riste kan bruges, til de helt mister Styrken, hvorimod Delene i en Forbrændingsmotor maa erstattes, naar de har faaet en ret ringe blivende Volumenforøgelse. Gods, der skal være varmebestandigt, kan man raat dele i to Grupper:

Gods, der for at kunne bruges, skal vedblive at

[1]) Til denne Gruppe hører det saakaldte „Termisilid", der fremstilles af Krupp.

have perlittisk Struktur og bevare sin Styrke og andre mekaniske Egenskaber og

Gods, der ikke behøver at forblive perlittisk.

1) Gods, der skal forblive perlittisk. Her kan man regne med, at Temperaturerne ikke kommer op over ca. 600° (Forbrændingsmotorer), men til Gengæld stilles der store Krav til konstant Volumen og Bevarelse af Styrke og Slidbestandighed. Man kan hertil anvende:

a) almindeligt Støbejern med omkring 3—3,2 pCt. Kulstof og et Silicium-Indhold, der giver perlittisk Struktur; eller Støbejern med meget lavt Silicium, men støbt i opvarmede Forme, hvorved Strukturen bliver perlittisk. Gods af denne Art kan ogsaa støbes i almindelige Forme, saa det faar meleret Brud og bagefter udglødes, hvorved man kan opnaa perlittisk Struktur. Ingen af disse Løsninger er tilfredsstillende.

b) Støbejern af Typen Cylinderjern med 2,6—2,8 pCt. Kulstof og 2,4—2,2 pCt. Silicium, hvortil sættes 0,3—0,6 pCt. Krom, hvilket stabiliserer Karbiderne. De øvrige Typer Cylinderjern er ogsaa anvendelige, naar de indeholder Krom eller Molybdæn, hvorimod Støbejern med Nikkel alene ikke er egnede til dette Formaal.

c) De bedste Resultater, man har opnaaet med perlittisk Støbejern, skal være naaet med et Materiale, der ud af Kupolovnen kun indeholder 2,6—2,8 pCt. Kulstof og under 1 pCt. Silicium, altsaa et Materiale, der vilde blive hvidt, dersom det blev støbt ud. Hertil sættes saa i Skeerne et Element, der fremmer Grafitudskillelsen, og man skal paa denne Maade opnaa et Materiale med perlittisk Struktur og et saa ringe Indhold af grafitiserede Bestanddele, at Bestandigheden bliver stor. Yderligere kan hertil sættes smaa Mængder Krom (under 0,5 pCt.).

2) Gods, der ikke behøver at være perlittisk. Materiale af denne Art kan taale langt højere Varmepaavirkninger, 800—900°, ja for et enkelt af dem helt op til 1000°.

a) Man kan opnaa udmærkede Resultater med Materialer, der er melerede eller hvide, især naar de indeholder Krom, men ganske vist paa Bekostning af Bearbejdeligheden. Udmærket, men skørt er f. Eks. almindeligt Støbejern med 1—2 pCt. Krom, og kræves der mindre Skørhed, kan dette opnaas med et Materiale med 2,2—2,5 pCt. Kulstof, lavt Silicium og Fosfor og 1—2 pCt. Krom. Dette lader sig imidlertid vanskeligt fremstille i Kupolovn og er næsten ubearbejdeligt.

b) Man kan fremstille Materialer, hvori Strukturen er ferrittisk, saadan at der ikke findes Karbider, der kan dekomponeres. Saadanne Materialer er bearbejdelige og meget varmebestandige. Ret anvendt er saaledes Jern med 5—7 pCt. Silicium, udforsket og patenteret i England og kendt under Navnet *Silal*. Som Eksempel kan nævnes:

2,2—2,6 pCt. C; 6 pCt. Si; 0,2 pCt. P; 0,5 pCt. Mn, 0,12 pCt. S.

En Variation heraf er Legeringer med 7—8 pCt. Silicium og 3—4 pCt. Aluminium, der fremfor de førstnævnte udmærker sig ved Modstandsevne mod Tæring af Forbrændingsluftarterne.

Endelig kan nævnes, at man undertiden legerer Støbejern af denne Type med Nikkel og Krom eller Krom alene, hvorved især Modstandsevnen mod Tæring stiger, men ganske vist ogsaa Prisen.

De ferrittiske Støbejern er let bearbejdelige, nogenlunde stærke, men ret skøre, hvilket vanskeliggør deres Anvendelse i mange Tilfælde.

c) Støbejern med austenittisk Struktur er meget varmebestandige. Meget anvendt er de under korrosionsbestandige Støbejern nævnte Monel-Støbejern. Disse Legeringer er bearbejdelige og varmebestandige, men ret dyre. De udmærker sig endvidere ved deres meget ringe Varmeledningsevne.

d) Højtlegeret Kromjern. Her anvendes lignende Legeringer, som nævnt under korrosionsbestandigt Støbejern. Mest anvendt er et Materiale med 30 pCt. Krom, der er det mest varmebestandige støbte Jern-Materiale, man kender. Det kan taale op til 1000° og modstaar ogsaa svovlholdige Forbrændingsprodukter. Den væsentligste Ulempe ved dette Materiale er dets høje Pris, der gør det uegnet i mange Tilfælde.

IV. Støbejern med særlige fysiske Egenskaber.

Det er ikke almindeligt, at man kræver særlige fysiske Egenskaber hos Støbejern, idet man oftest staar sig ved at anvende andre Materialer, hvor det drejer sig om at opnaa saadanne Egenskaber. Det, man i Praksis undertiden kan have Brug for, kan være: umagnetisk Støbejern, Støbejern med en særlig Udvidelseskoefficient, Støbejern med stor elektrisk Modstand og Støbejern, der leder Varme daarligere end almindeligt Støbejern.

Umagnetisk Støbejern faar man ved at fremstille Materiale med austenittisk Struktur, som f. Eks. de under varmebehandelige Støbejern eller under varmebestandige Støbejern nævnte. Anvendt er f. Eks. ogsaa et Materiale med 10 pCt. Nikkel og 5 pCt. Mangan, kaldet Nimag.

Støbejern med særlig Udvidelseskoefficient. Austenittisk Støbejern med 14 pCt. Nikkel og 6 pCt. Kobber (Monelstøbejern) har en Udvidelseskoefficient, der ligger ca. 50 pCt. over almindeligt Støbejerns (α = 0,000018). Dette bruges undertiden, hvor Støbejern skal arbejde sammen med Aluminium, der har omtrent denne Udvidelseskoefficient. Skal man derimod bruge et Materiale med særlig lille Udvidelseskoefficient, bruger man et Materiale med ca. 34 pCt. Nikkel, hvorved man faar omtrent den halve Udvidelseskoefficient som hos almindeligt Støbejern.

Støbejern med stor Modstand kan undertiden have Interesse til elektriske Maskiner. Hos almindeligt, graat Støbejern kan man regne med en Modstand paa ca. 60 Mikroohm. Med austenittisk Støbejern med ca. 14 pCt. Nikkel og 5—6 pCt. Kobber kan man naa op paa 180 Mikroohm.

Støbejern med ringe Varmeledningsevne. Dette kan opnaas ved de austenittiske Støbejern, især Monelstøbejernene.

V. Hvide Specialstøbejern.

Adskillige Steder anvender man Gods af hvidt Støbejern for at udnytte dettes store Haardhed og Slidbestandighed. Strukturen i dette Materiale bestaar hovedsagelig af Cementit, der er meget skør, og dette medfører uvægerligt, at hvidt, almindeligt Støbejern er skørt, hvilket indskrænker Anvendelsen en Del. Man har derfor, efterhaanden som Brugen af legerede Støbejern vandt frem, søgt at finde hvide Støbejern, der var ligesaa haarde som og mindre skøre end de almindelige hvide Støbejern. Dette kan opnaas ved at erstatte en Del af Cementitten med Martensit, og samtidig sænke Indholdet af Kulstof i Jernet.

Hidtil har man til saadanne Formaal kun anvendt Specialstøbejern med Nikkel og Krom, og de har givet udmærkede Resultater i Praksis. Som Eksempler fra Praksis kan nævnes følgende:

Valse til Fremstilling af meget tynde Baand af Ni-Cr:

3,32 pCt. C; 0,84 pCt. Si; 0,58 pCt. Mn; 4,13 pCt. Ni; 1,09 pCt. Cr og lavt P og S.

Paa dette Gods er der opnaaet Brinellhaardheder i Overfladen paa ca. 800.

Dyser til Sandblæst:

4,0 pCt. C; 0,8 pCt. Si; 0,5 pCt. Mn; 2,5 pCt. Ni; 2,0 pCt. Cr og lavt P og S.

Disse Dyser havde en Overfladehaardhed paa ca. 800, og selvom de viste sig mindre holdbare end Dyser af Wolframkarbid, skal det være en Fordel at bruge dem.

For øvrigt er dette Felt langt mindre opdyrket, end de graa, legerede Støbejern, men muligvis vil efterhaanden mange andre Legeringer komme frem paa Omraadet: hvide Specialstøbejern.

Ove Hoff, M. Ing. F.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis.

(Sluttet.)

Der findes imidlertid en anden Maade at undgaa Ulemperne paa, nemlig ved at anvende den i Fig. 7 viste Sprøjtepresse (tysk Patent D.R.P. 634564).

Pressen er en Overtrykspresse med et fastsiddende Mellemplan.

Som vist paa Figuren skydes Formens koniske Halvparter (4) (med Koniciteten i modsat Retning af de i Fig. 2 viste Halvparter) ind i et Svalehalestyr paa Formens Bundplade (5). Derefter trykkes Bundpladen (5) med Halvparterne (4) op mod Pressens Mellemplan (3).

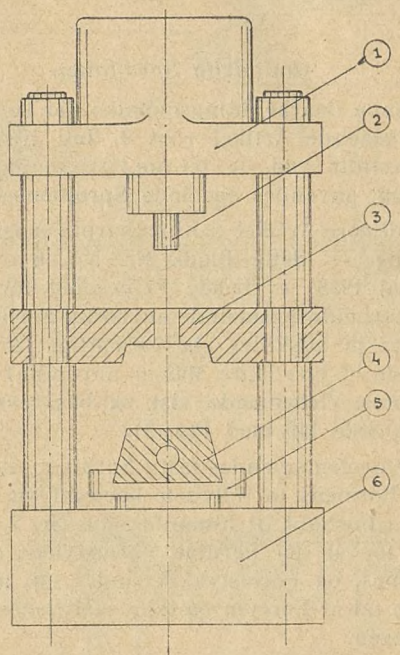

Fig. 7.

Skitse af speciel Sprøjtepresnings-Presse med tilhørende Form. 1. Pressens Overplan. 2. Overstempel. 3. Pressens Mellemplan. 4. Koniske Halvparter. 5. Bundplade. 6. Pressens Underplan.

Dette Mellemplan er en Slags Ramme, som forneden passer ned over de koniske Halvparter og foroven er tildannet som et rundt Smelterum for Presmassen. Trykket paa Presmassen udøves af det paa Pressens Overplan (1) fastspændte runde Overstempel (2), som passer ned i Mellemplanets Smelterum.

Efter endt Presning trækkes Overstemplet (2) til Vejrs og Halvparterne (4) ned, hvorefter disse sidste trækkes ud af Svalehalestyret i Bundpladen (5), og Formstykket fjernes. Saa renses Halvparterne og skydes paa Plads igen, hvorefter Presningen gentages.

Noget Varmetab bliver der selvfølgelig, naar Halvparterne tages ud af Formen, men ikke nær saa meget som for den i Fig. 6 viste Halvpartsform, som kræver en meget længere Betjeningstid.

Rammen (Mellemplanet (3)) paa den i Fig. 7 viste Presse »giver« sig ikke grundet paa den meget store Godstykkelse, og der er ophobet saa meget Varme i den, at den meget hurtigt afgiver den fornødne Varmemængde til de koniske Halvparter (4), naar de efter Rensningen atter monteres paa Plads, uden at falde nævneværdigt i Temperatur.

For Pressens Vedkommende gælder, at Understemplets Tryk er noget større end Overstemplets, da Bundpladen (5) med Halvparterne (4) i modsat Fald trykkes ned og ud af Rammen (Mellemplanet (3)).

Denne Pressemetode og Presse har foruden de ved Vinkeltrykspresningen nævnte Fordele yderligere den Fordel, at der til en komplet Form faktisk kun udkræves et Par koniske Halvparter (4), da saavel Overstempel (2) som Ramme (3) er et fast Led i Pressen.

Almindelig Sprøjtning.

Ved denne Bearbejdningsmetode, der som nævnt i den foregaaende Artikel (Nr. 9, Juli 1938) er den mest anvendte ved de termoplastiske Massers Bearbejdning, anvendes specielle Sprøjtemaskiner.

I en tidligere Artikel (»Kunstharpiksmassernes Bearbejdning« i dette Blads Nr. 5 - 6 - 7, Marts, April, Maj 1938) er baade Princippet for den ved denne Bearbejdningsmetode anvendte Formkonstruktion (som jo adskiller sig væsentligt fra den ved Presningen af hærdbare Masser anvendte) og Sprøjtemaskinens Virkemaade vist og beskrevet (Nr. 7, Maj 1938, Side 149 med Fig. 9).

Sprøjteformen spændes fast i Sprøjtemaskinen, saaledes at Formens to Halvdele bevæger sig i vandret Retning i Forhold til hinanden (se Nr. 7, Side 149, Fig. 9), for at det færdige Formstykke, naar Formen aabnes, og Formstykket stødes ud, af sig selv kan falde ud af Formen og ikke skal fjernes af Pressearbejderen.

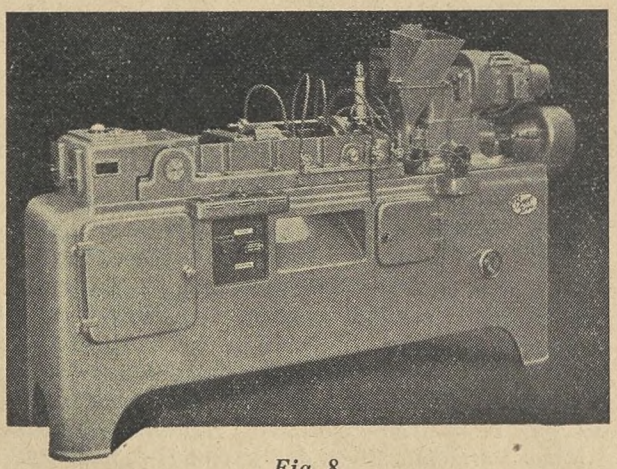

Fig. 8.

En moderne Sprøjtemaskine.

Fig. 8 viser en moderne helautomatisk Sprøjtemaskine. Maskinen, der selv foretager alle Operationerne, drives af to Elektromotorer (+ en Elektromotor til Kølevandspumpens Drift). Den kan indstilles til at arbejde enten helautomatisk, d. v. s. at Maskinen udfører den ene Sprøjtning efter den anden uden Ophør, eller halvautomatisk, d. v. s. Maskinen udfører een Sprøjtning, hvorefter den stopper med aaben Form, for først igen at gaa igang, naar Pressearbejderen starter den med et Tryk paa en dertil indrettet Trykknap.

De første Sprøjtemaskiner, man anvendte til Sprøjtning af termoplastiske Masser, var selvfølgelig ikke saa fuldendte i Konstruktionen, som den her viste. Maskinerne var i Hovedsagen bygget efter det samme Princip, men blev drevet ved Haandkraft af en Pressearbejder, hvorfor det med disse Maskiner ogsaa kun var muligt at sprøjte meget smaa Stykker med en Vægt af 8—10 Gram pr. Sprøjtning. En moderne Sprøjtemaskine kan sprøjte op til 150 Gram pr. Sprøjtning (den paa Fig. 8 viste dog kun ca. 35 Gram).

De nævnte smaa haanddrevne Sprøjtemaskiner, der jo selvfølgelig er relativt billige, anvendes iøvrigt endnu af og til til Forsøg og af Fabriker, som vil begynde paa at optage en Produktion af sprøjtestøbte Formstykker. I saadanne Tilfælde er en moderne helautomatisk Sprøjtemaskine alt for kostbar, den kan kun anvendes, hvor det drejer sig om en meget stor Produktion.

Strengpresning.

Denne Bearbejdningsmetode anvendes ved Fremstillingen af endeløse Profilrør og Stænger i alle mulige Faconer, runde, firkantede, sekskantede, stjerneformede, u-formede etc., etc.

Strengpresning udføres i Princippet paa samme Maade som Sprøjtning af termoplastiske Masser (se Nr. 7, Maj 1938, Side 149). Kun sprøjtes den plastiske Masse ikke ind i nogen Form, men ud gennem en Profildyse, som for de hærdbare Massers Vedkommende er opvarmet til Hærdetemperaturen, saaledes at den plastiske Streng, naar den forlader Dysen, er færdighærdet. For de termoplastiske Massers Vedkommende er Dysen selvfølgelig ikke opvarmet, men tværtimod afkølet (vandkølet).

Som nævnt i den ovenfor omtalte Artikel (i Nr. 7, Maj 1938) kan de hærdbare Masser ikke bearbejdes til Formstykker ved den almindelige Sprøjtning i Sprøjtemaskiner, da Presmasserne ikke kan taale den til Sprøjtningen nødvendige høje Temperatur uden meget hurtigt at miste deres Plasticitet og hærde. Naar det imidlertid alligevel er muligt at sprøjte hærdbare Masser i en Strengpresse, beror det paa, at den hærdbare Masse i dette Tilfælde bevæger sig gennem Strengpressens opvarmede Dyse *uden Stop og med en konstant Hastighed* tilpasset efter Dysens Temperatur, den hærdbare Masses Egenskaber og det færdige Profilstykkes Form.

Fremstillingen af Profilrør og Stænger foretages iøvrigt kun af de kemiske Fabriker, som selv fremstiller Masserne (jvnf. Artiklen »Plastiske Masser« i dette Blads Nr. 3, Januar 1938, Side 55), og vi skal derfor ikke komme nærmere ind paa denne meget specielle Bearbejdningsmetode.

Niels Jacobsen, Civilingeniør.

Automobil-Bremser.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

III.

Ifølge det foregaaende kan Bremserne kun være korrekt indstillet for een Art Vejbanefriktion, hvis man vil udnytte dem helt uden at blokere et af Hjulparrene. — Dette tvinger os til, da vi skal kunne

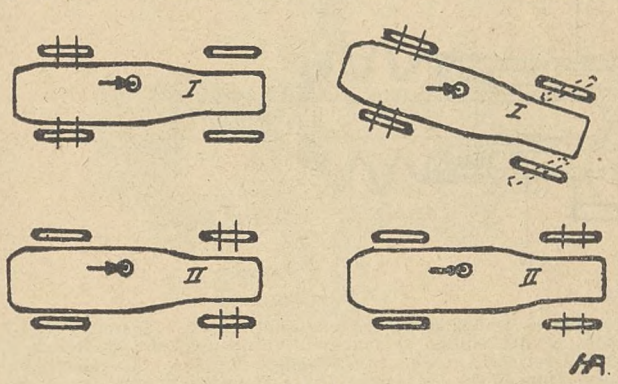

Fig. 5.

Opbremsning. Hjul med Tværstreger er blokerede. Naar alle Hjul er blokerede, er Udskridningen mindre end ved Vogn I.

bremse paa alle Slags Veje, ved Konstruktionen og Indstillingen at vælge mellem at udsætte os fortrinsvis for Baghjuls- eller Forhjulsblokering i de Situationer, hvor Bremserne skal fuldt udnyttes, og saa tage imod de deraf følgende Konsekvenser.

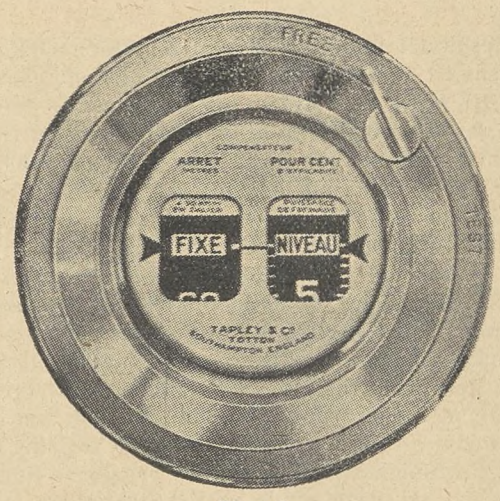

Fig. 6.

Tapley's Bremsemaaler.

Nogle faa Forsøg, som iøvrigt kan udføres af enhver, der har Interesse for Spørgsmaalet, kan klart belyse Forholdene, idet vi i Fig. 5 lader samme Vogn bremse først med Baghjulene blokeret, men med drejende Forhjul „I", og derefter med Forhjulene blokeret og drejende Baghjul „II".

Cirklen med Pilen betegner Vognens Tyngdepunktsbeliggenhed set fra oven, altsaa som tidligere meddelt det Punkt, i hvilket Vognen med Last kunde hænges op i og være i Balance til alle Sider. Egentlig skulde Tyngdepunktet ligge midt i Vognen, men

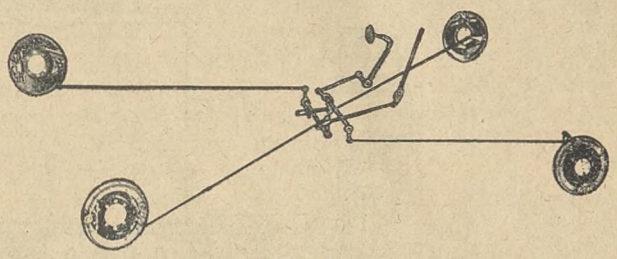

Fig. 7.

Illustrerer Bremsesystemet ved mekaniske Bremser. Fodbremsepedalen virker gennem Vægtstangsarme og Trækstænger eller Staalkabler paa alle 4 Hjul. Haandbremsen, som skal være uafhængig af Fodbremsen, virker som Regel kun paa Baghjulene, ved enkelte Systemer dog ogsaa paa Forhjulene. Brud paa Kabel eller Bremsestænger vil kun influere paa det enkelte Hjul.

da det i Praksis sjældent, begrundet paa Belastningen, er Tilfældet, har vi her paa alle Tegninger illu-

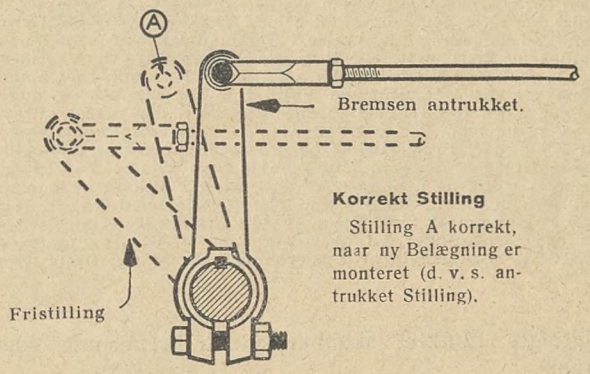

Fig. 8.

Det er af stor Vigtighed, at alle de forskellige Vægtstangs- og Bremsearme i hele Systemet har den rigtige Stilling, saadan at Trækstænger og Kabler saavidt muligt under Bremsningen danner rette Vinkler til Armene — alle andre Stillinger vil formindske den virksomme Kraftarm.

streret det en Smule forskudt til venstre Side i Vognen. Som før nævnt maa vi tænke os den fremfarende Vægt koncentreret i dette Punkt, eller maaske

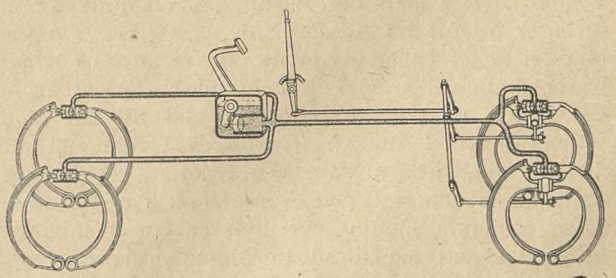

Fig. 9.

Skematisk Fremstilling af det hydrauliske Bremsesystem. Bremsepedalens Tryk paa Stemplet i Hovedcylinderen vil give Bremsevædsken i hele Systemet samme Tryk. Alle otte Stempler i Hjulcylindrene vil derved udøve et Tryk paa Bremsebakkerne, som staar i Forhold til det enkelte Stempels Areal til Stemplets Areal i Hovedcylinderen. Sprængning af et enkelt Rør i Systemet vil sætte hele Bremsesystemet ud af Virksomhed. Haandbremsen, der virker paa de samme Bremsebakker, kan foruden til Parkering bruges som Reservebremse.

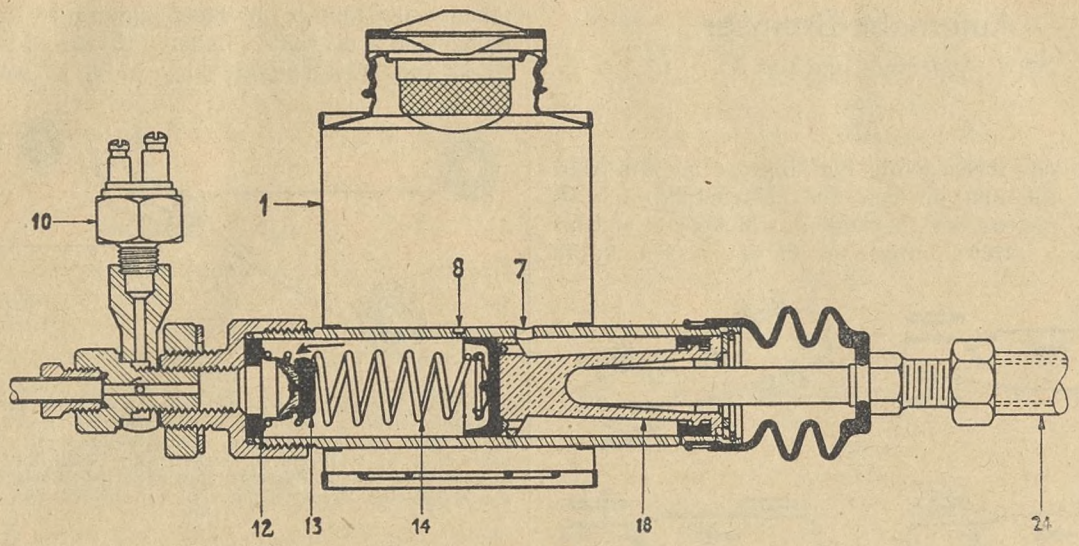

Fig. 10.

Viser Hovedcylinderen i Snit med paabygget Bremsevædskebeholder 1, som skal erstatte evtl. Tab ved Lækage i Systemet. Bremsepedalen presser gennem Stangen 24 Stemplet 18 ind i den altid gennem Hullet 8 med Vædske helt fyldte Cylinder. Ved den første Bevægelse vil Gummimanchetten lukke for Hullet 8. Ved Stemplets fortsatte Fremføring vil Vædskens Tryk gennem Huller i Siden af Koppen 13 aabne en Gummiklap, for derefter at finde Vej ud i Rørsystemet og udøve samme Tryk paa Hjulcylindrenes Stempler, der presser Bremsebakkerne mod Bremsetromlerne. Efter Bremsningens Ophør vil Fjedrene i Bremsebakkerne presse Stemplerne i Hjulcylinderen tilbage. Vædsken kan ikke komme samme Vej tilbage gennem Hullerne i Koppen 13, da disse nu dækkes af Gummiklappen indvendig fra. Koppen 13 løftes derimod fra sit Sæde paa Pakningen 12 mod Fjederen 14's Spænding. Hjulcylindrene og Rørledninger vil derved komme til at staa under et svagt Tryk, afhængig af Fjederen 14's Spænding. Dette Tryk forhindrer Dødgang og Luftens Indtrængen i Systemet, ligeledes er det muligt at faa evtl. Varmeudvidelse af Vædsken elimineret ved, at den overskydende Vædske i Systemet kan løfte Koppen 13 og trænge ind i Hovedcylinderen og videre gennem Hullet 8 ud i Bremsevædskebeholderen. Hvis denne Kompensation ikke fandt Sted, vilde Stemplerne i Hjulcylinderen trykke Bakkerne mod Bremsetromlen, naar Vædsken f. Eks. udvidede sig efter, at der var bremset i koldt Vejr, og Vognen derefter blev sat ind i en varm Garage. For at forhindre, at Luft trænger ind bagfra ved Stemplet 18, er der en større Aabning 7, som altid holder Bremsevædske paa den bageste Side af Stemplet. En Anordning 10 bestaaende af en Membram, der fra den ene Side er underkastet Vædskens Tryk og paa den anden Side er forsynet med en Metalplade, tjener til at slutte Strømkredsen til Stoplampen, naar der bremses. Berøring med Olie og Benzin vil ødelægge Gummidelene.

rigtigere Punktet skubbende den bremsende Vogn frem.

Ved Vogn „I" har vi under Opbremsningen ladet Baghjulene blokere, men med Forhjulene drejende sig. — Et Hjul eller Hjulpar, der er blokeret, har ingen Styreevne, de skrider altsaa lige saa let til Siden som fremad, alt efter i hvilken Retning de paavirkes. Da Tyngdepunktet saa godt som aldrig ligger midt i Vognen og ifølge Fysikken vil holde Retningen lige ud, vil det paavirke den ene Side af Vognen mere, med det Resultat, at Baghjulene nu forlader Sporet ud til den Side, i hvilken Tyngdepunktet ligger (naar der ellers ikke er andre Forhold paa Vejbanen, der gør sig gældende). Derved drejes Forvognen med de styrende Forhjul til den modsatte Side, men samtidig forstørres Tyngdepunktets virksomme Kraftarm ganske betydeligt, det vil sige, det faar en mange Gange større Magt over de ud til Siden glidende Baghjul, der, hvis Farten er stor nok, nu kastes helt om foran Forhjulene, saa Køretøjet ofte havner i omvendt Retning. Denne Udskridning var tænkt uden at dreje paa Rattet. Den øvede Bilist vil, saa snart han mærker Udskridning af Baghjulene, dreje Rattet til samme Side (de punkterede Forhjul ved Vogn „I") og vil derved tvinge Forvognen ud for Tyngdepunktet, men kommer som Regel for langt til denne Side, før Hjulene kan rettes lige ud. Resultatet bliver, at Tyngdepunktet nu med sin Tendens til at følge den lige Linie er kommen til at ligge til højre for Midten af de styrende Forhjul, og kaster derved de stadig blokerede Baghjul til den modsatte Side, de før skred til. — Denne vekslende Udskridning kan som bekendt gentages flere Gange, før Vognen standser, og er ofte Skyld i Kollisionen.

Vi vil nu undersøge, hvad der sker ved Vogn „II", hvor vi har ladet Forhjulene blokere, medens Baghjulene gaar rundt. Tyngdepunktet ligger ogsaa her forskudt til den venstre Side og vil selvfølgelig ogsaa paavirke Vognen ensidig, men Tyngdepunktet vil holde Retningen lige ud. Det samme gælder for Baghjulene, der gaar rundt, og som nu godt kan taale stor Paavirkning fra Siden uden at forlade deres Spor. Forhjulenes Stilling kan vi ganske se bort fra, da de jo ikke gaar rundt, er det ligegyldigt, om de fra Rattet drejer til den ene eller anden Side. Følgelig vil de skubbes lige ud i Kørselsretningen, tvunget af Tyngdepunktets Retning og de bagved i samme Retning styrende Baghjul.

Vi ser altsaa, at denne sidste Opbremsning med blokerede Forhjul ikke rummer nogen Fare for Udskridning, og at den i hvert Tilfælde ikke kræver anden Manøvre af Føreren end at træde Bremsepedalen ned. Opbremsning med blokerede Baghjul kræver derimod stor Manøvredygtighed og vil under lige

Forhold kræve længere Distance, før Vognen standser — men har til Gengæld den Fordel, at Vognen i sidste Øjeblik kan kastes til Siden, hvilket dog ogsaa er forbunden med stor Fare.

Trods det, det synes at være mindre farligt at blokere sine Forhjul end Baghjulene, er der dog blandt Automobilister stor Ængstelse for Forhjulsblokering. — Dette kan have forskellige Grunde, bl. a. at man først lærte at køre med Bremser kun paa Baghjulene og efterhaanden lærte sig en vis Køreteknik for at undgaa Udskridning, som vel nok kan siges at være gaaet i Arv fra Automobilismens Begyndelse. — Havde Automobilet begyndt kun med Forhjulsbremser, vilde vi have været lige saa fortrolig med den dertil hørende Manøvre, som jo dog er den samme som for Baghjulsblokering, med at mindske Trykket paa Bremsepedalen, indtil Hjulene begyndte at dreje sig.

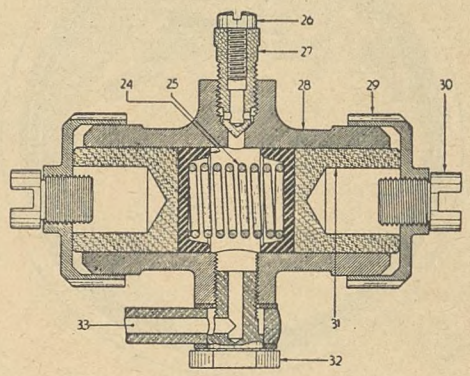

Fig. 11.

Viser en Hjulcylinder med de to Stempler 31 og med Gummimanchetterne 24. Gennem Rørledningen 33 presses Vædsken fra Hovedcylinderen ind mellem de to Stempler og presser dem ud til hver sin Side mod Bremsebakkerne, som ligger an mod Skruen 30, der gennem Møtrikken 29 kan indstille Bremsebakkernes Spillerum i Bremsetromlen. For at sikre sig, at der aldeles ikke er Luft i Systemet, er der anbragt en Forskruning 26 og 27, der gennem en Gummislange kan forbindes med Bremsevædske i en aaben Beholder. Ved Gennempumpning af Vædske fra Hovedcylinderen vil den evtl. efter en Reparation indespærrede Luft kunne pumpes ud.

Nogle Fabrikker har da ogsaa ved hydrauliske Systemer taget det Hensyn at give Forhjulene større Bremsecylindre end Baghjulene. Ved mekaniske Systemer raader Mekanikeren ved sin Indstilling i nogen højere Grad over Fordelingen af Bremsekraften til For- og Baghjul.

Efter disse Betragtninger skulde man jo være enig om at indstille Bremserne saadan, at alle Hjul paa den gode Vejbane blokerer samtidig, som ved Vognen i Fig. 2 (i forrige Nummer), og saa tage Risikoen med at blokere Forhjulene, naar samme Vogn skal bremse paa den glattere Vej, selv om Bremselængden skulde blive en Smule længere. Vi slipper da for den farlige Baghjulsudskridning — Udskridning med blokerede Forhjul paa den glatte Vejbane kan selvfølgelig ogsaa ske, men hidrører da næsten altid fra Forhold paa Vejen, saasom buet Vejbane m. m. Men disse Udskridninger vil i Almindelighed ikke ske med den Voldsomhed, som naar Baghjulene er blokeret, saa Føreren faar mere Tid til at korrigere dem.

Har vi nu indstillet Bremserne efter den gode Vejbane, kommer vi til at mangle Bremsekraft ved Baghjulene, naar vi bremser paa en glattere Vej. Dette kan i nogen Grad udlignes ved, at man ved baghjulsdrevne Vogne under Bremsningen lader Motoren med lukket Gasspjæld være tilkoblet og derefter regulerer Trykket paa Bremsepedalen saadan, at Forhjulene netop lige gaar rundt.

For at faa dette vigtige Spørgsmaal tilfulde belyst, vilde det være af overordentlig stor Værdi, om Færdselspolitiet og Forsikringsselskaber, der dog maa raade over stort Materiale af Bremseundersøgelser ved

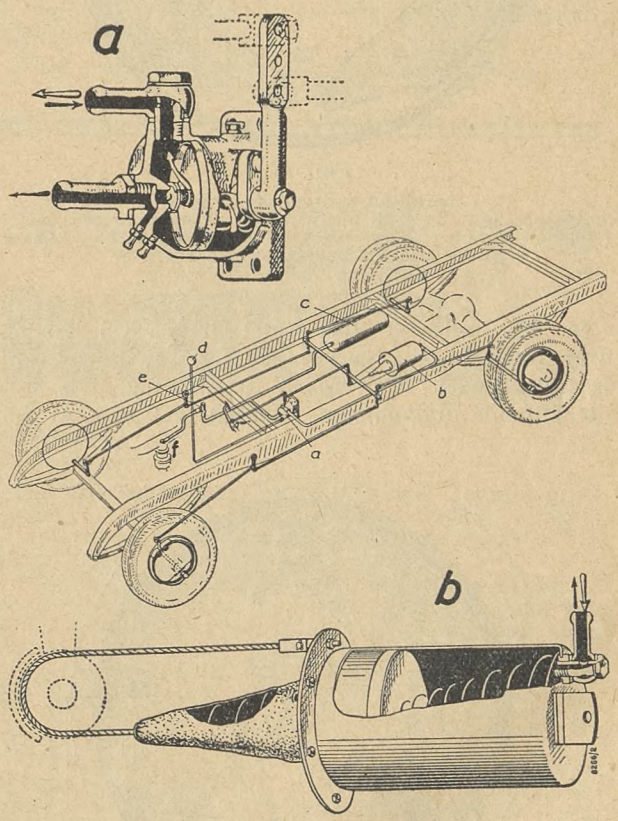

Fig. 12.

Viser Bosch-Vakuum Servobremsen skematisk. Ved tunge Vogne, hvor Førerens Tryk paa Bremsepedalen skal være meget stort, kan Undertrykket i Motorens Indsugningsrør benyttes til Hjælpebremsning, idet en Rørledning fra Karburatorens Indsugningsrør f fremkalder et Undertryk af ca. 0,5 kg i en Beholder c. Gennem Bremsepedalen bevæges et Ventilsystem a, der gennem Rørledning lader Undertrykket suge Stemplet tilbage i en Cylinder b. Stemplet udøver derved et Træk i Bremsestængerne, som staar i Forhold til Trykket paa Bremsepedalen.

Skulde Motoren gaa i Staa, vil der stadig være Undertryk i Beholderen c til at fuldføre Bremsningen. Svigter Undertrykket af en eller anden Grund helt, da maa Føreren blot træde kraftigere paa Pedalen, der over Ventilsystemet er forbundet med Bremsetrækstængerne. Et Manometer d angiver det forhaandenværende Vakuum og det Vakuum, hvormed der bremses. Systemet lader sig let udvide til Paahængsvogne. Ved mindre Vogne undlades som Regel Vakuumbeholderen c. Ventilsystemet a, som forstørret er gengivet i øverste venstre Hjørne, har en Del tilfælles med Autogensvejseapparatets Reduktionsventils Virkemaade. Nederst ses Bremsecylinderen b forstørret.

Kollision og Ulykkestilfælde, vilde oplyse os om Forholdet mellem de Tilfælde, der skyldes Baghjulsudskridning, og de, der skyldes Forhjulsblokering.

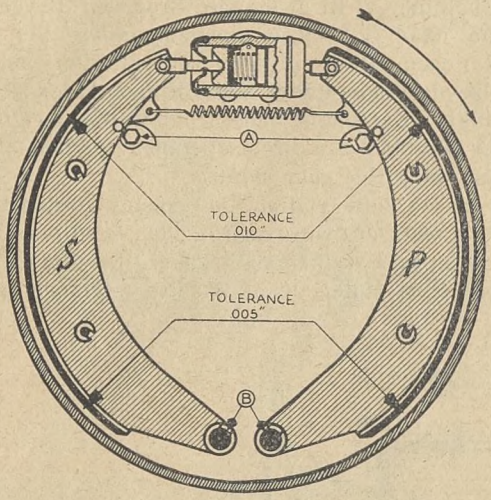

Fig. 13.

Lockhead hydrauliske Bremse.
Omdrejningsretningen vil hjælpe til, at Skoen P. presses haardere mod Tromlen (Servovirkning) end Skoen S. Læg Mærke til den længere Belægning paa Skoen P.
Justering ved A og B.

Da der findes et stort Antal Bremsesystemer og hver især har sin Særegenhed, kræver Reparation og Indstillingen stor Indsigt og Erfaring, hvis et i alle Tilfælde fuldkomment Resultat skal naas. At gaa

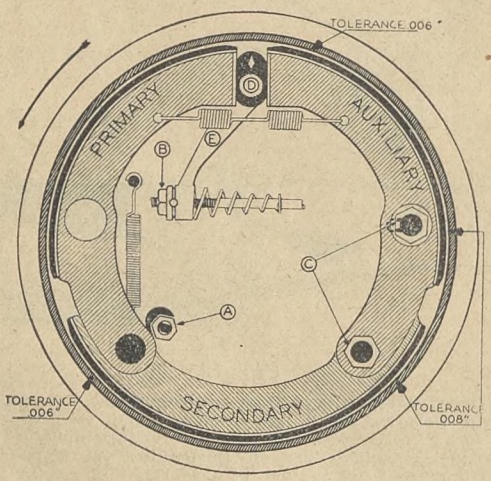

Fig. 14.

Bendix 3 Sko Bremse.
Den primære Sko vil slæbes med i Omdrejningsretningen, presser derved sig selv og den sekundære Sko haardere mod Tromlen (begge Sko Servovirkning). Lejet til D er som Regel flydende for at give god Udligning til begge Sider. Kører Vognen tilbage (mod Pilen), vil Servovirkningen være mindre.
Justering ved A, B, D (C).

i Detailler vil her ikke lade sig gøre, men et Studie af de forskellige Tegninger med tilhørende Tekst, som vi i kort Form for Overskuelighedens Skyld har ladet staa direkte under Afbildningerne, vil forhaabentlig kunne være den i Værkstedet beskæftigede Mekaniker til Nytte.

Bedømmelsen af Bremseevnen paa Landevejen er i de fleste Tilfælde en Følelsessag, men der findes

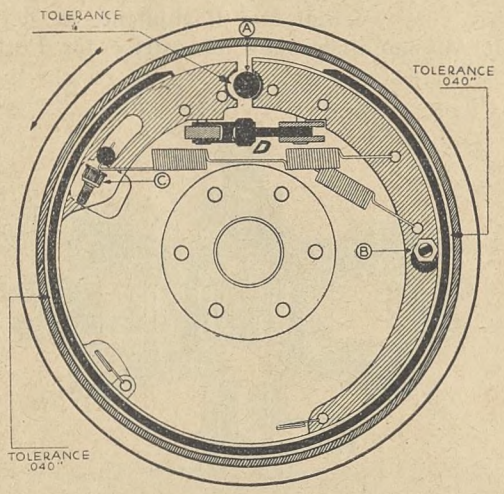

Fig. 15.

Steeldraulic Bremse.
Bremsebakkerne er her udviklet til en cirkulær, fjedrende Enhed. Gennem D udvides Bremsebakkerne, som tages med i Drejningsretningen, hvorved Servovirkningen opstaar paa hele Omkredsen, idet Bakkens ene Ende gaar mod den faste Ankerbolt A.
Justering ved C, B, A.

dog mange Apparater, som muliggør en objektiv Bedømmelse, bl. a. skal nævnes Tapley's Bremsemaaler, som herhjemme foruden paa enkelte Værksteder og-

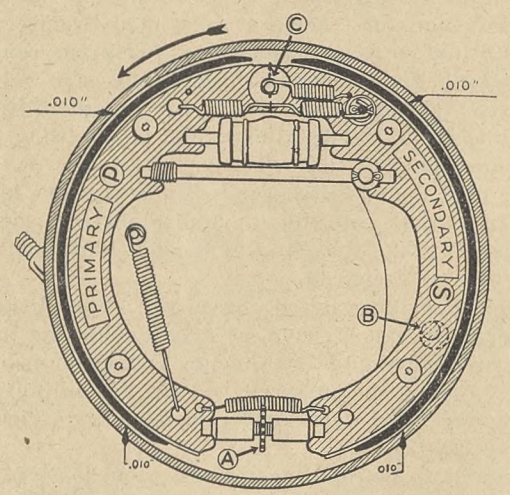

Fig. 16.

Bendix kombinerede hydrauliske og Servo-Bremse.
De hydrauliske Stempler presser Bakkerne ud, den primære Sko slæbes med i Drejningsretningen, gennem Forbindelsen ved A presses Hælen af den sekundære Sko mod Tromlen, begge Sko har altsaa Servovirkning.
Justering ved B, A. C.

saa er i Færdselspolitiets Besiddelse. Apparatet anbringes paa faa Sekunder paa Vognen, og Aflæsningen sker direkte i Procent Bremsekraft, samt omsat til Bremselængder for en bestemt Hastighed. Appa-

ratets Virkemaade beror paa et Penduludsving, der bevæger Skalaen i Forhold til den mere eller mindre kraftige Bremsning — se Fig. 6.

Den, der har Lyst til at regne, kan ved sine Bremseprøver paa Landevejen faa værdifulde Oplysninger blot ved Brug af disse tre Formler. Naar man kender de to Faktorer, kan man regne sig til den søgte. F. Eks. kender man Hastigheden, fra hvilken man bremsede, og Bremselængden, kan man regne sig til Bremseprocenten. Det samme gælder for den søgte Bremselængde og den samlede Bremsekraft.

$$B_{0/0} = \frac{V^2}{2.55 \cdot D}$$

$$D = \frac{V^2}{2.55 \cdot B_{0/0}}$$

$$P_b = \frac{B_{0/0} \cdot G}{100}$$

$B_{0/0}$ = Procent Bremsekraft af Bruttovægten.

D = Bremselængden i Meter.

P_b = Den samlede Bremsekraft i kg, som ved de bremsende Hjul paa Vejbanen modvirker Vognens Fart.

V = Km/T, da Bremsningen begyndte.

G = Vognens Brutto-Vægt i kg.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. *A. Clausen,* Nykøbing F.
6. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
7. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
8. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
9. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
10. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
11. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
12. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
13. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
14. Smedemester *F. C. Olsen,* Nr. Alslev.
15. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
16. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
17. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
18. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
19. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
20. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
21. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Foreningen har ligeledes forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.*

Disse Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Frederiksværk. Paa *A/S De forenede Jernstøberier* havde vore Medlemmer opsagt den mellem Firmaet og dem gældende Priskurant, idet man ønskede Tillæg til daarlige Akkordpriser.

Ved lokal Forhandling var man omtrent enedes om en Ordning, men da Firmaet for at indgaa paa denne krævede en Nyordning for de Maskinformere, der former Blødstøbegods, efter hvilken disse nu skulde fradrages for Gods med Formefejl, hvilket ikke tidligere havde været Tilfældet, opnaaedes der ikke Enighed ved den lokale Forhandling, og Mæglingsmøde afholdtes den 15. November.

Firmaet henviste her til, at nævnte Produktion nu var i saa god Drift, at de maatte kræve denne indført under den overenskomstmæssige Ordning, efter hvilken Formerne fradrages for Vrag, der skyldes Formefejl. Paa Mæglingsmødet opnaaedes Enighed om at føre Sagen tilbage til en lokal Forhandling med det Formaal at søge det samlede Revisionsgrundlag accepteret, idet Firmaet giver Tilsagn om, at Matløbning og Sugning ved Tempergods ikke vil blive regnet som Formefejl, samt at de Tempergodsbrædder, som har givet Anledning til mest Vragstøbning, samlet vil blive taget op til Revision, eventuelt med en mindre Forhøjelse for enkeltes Vedkommende. Hvis Enighed herved ikke opnaas indenfor 8 Dage, kan Forbundet føre Sagen til videre Behandling.

Denne Forhandling førte ikke til Enighed, Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Holstebro. Mæglingsmøde afholdtes den 11. November hos *Firmaet Vald. Birn,* begæret af Dansk Former- og Støberiarbejderforbund.

Der forelaa:
1) Krav om procentvis Tillæg til Akkordpriskuranten, jfr. Mæglingsmødet den 8./6. og Timandsmødet den 17./8.
2) Strid om Fastsættelsen af Arbejdstiden i Vinterhalvaaret.
3) Krav om Indførelse af Akkord paa Afløftemaskine med Kassestørrelse 19"×19".
4) Klage over Nedsættelse af Akkordpriser og Betalingsvilkaar for Skiftninger.
5) Klage vedrørende Fradraget med 15 pCt. ifølge Overenskomstens § 7.
6) Klage over Nedsættelsen af Akkordprisen paa Kassestørrelse 15"×15".

ad 1. Enighed opnaaedes ikke, idet man fra Firmaets Side henviste til, at Kravet om de ønskede Forhøjelser var tilstillet Firmaet saa sent, at der ikke havde været Mulighed for dette til at sætte sig ind i Kravene, og at disse iøvrigt maatte skønnes at være mere omfattende, end Forudsætningerne paa Mæglingsmødet den 8./6.
ad 2. Firmaet indgik paa den af Arbejderne ønskede Arbejdstid.
ad 3. Enighed opnaaedes ikke.
ad 4. Firmaet hævdede, at Priserne for Skiftninger ikke var nedsat; en Omlægning af Arbejdet paa Gulvet havde foraarsaget færre Skiftninger, men ogsaa tilsvarende mindre Ulemper hermed for Formerne.
Forbundets Repræsentanter hævdede, at Arbejdet med Kassernes Udlægning til Gengæld var blevet større, hvilket burde berettige et Tillæg.
Enighed herom opnaaedes ikke.
ad 5. Enighed opnaaedes ikke. Firmaet gav Tilsagn om, at saafremt det viste sig at være rigtigt, at det paagældende Arbejde havde været aflønnet med Gennemsnitsfortjenesten uden Fradrag, vilde det ogsaa fortsat aflønne Arbejdet med denne Løn.
ad 6. Firmaet erkendte, at det uden egentlig Forhandling havde ansat en Pris af 16 Øre for 15"×15"×3" Kasser, hvis aftalte Pris i Størrelsen 15"×15"×4" er 18 Øre.
Iøvrigt enedes man paa Mødet om Prisen 16 Øre for den omtalte Kasse med fladt Arbejde.

Udover den egentlige Dagsorden behandledes Klage fra Forbundet over, at et tidligere Mæglingsmødes Tilsagn om, at Kopier af Ordresedlerne skulde udleveres til Formerne, og at disse skulde have Adgang til at se det vragstøbte Gods, inden det omsmeltes, endnu ikke var fuldt gennemført, hvilket Firmaet lovede at opfylde.
Forbundet begærede derefter ført til Viderebehandling de Punkter, hvorom Enighed ikke var opnaaet.

Odense. Den 16. November afholdtes Mæglingsmøde hos *A/S M. P. Allerups Eftf.*, begæret af Formerforbundet, paa Krav om:
1) Tillæg til Akkordpriskuranten,
2) Tillæg til bestaaende Timelønninger,
3) Betaling for alle Skiftninger.
Under Forhandlingerne henviste Firmaet til, at Fortjenesterne for saavel Akkord- som Timelønsarbejderne laa paa Linie med de tilsvarende Fortjenester i Provinsen, hvorfor man ikke kunde indgaa paa nogen Forhøjelse, og da Kravet om Betaling for alle Skiftninger vilde virke som en almindelig Forhøjelse, afvistes ogsaa dette Krav.
Enighed opnaaedes saaledes ikke, og Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Svendborg. Sagen fra *A/S L. Lange & Co.*, refereret i forrige Fagblad, medførte, at da der ingen Enighed opnaaedes hverken ved Mæglings- eller Timandsmødet, overgik vore Medlemmer til at arbejde paa Timelon.

Efter at have arbejdet en 14 Dages Tid, kom der paany lokale Forhandlinger i Gang, og Sagen sluttedes her med, at Firmaet indgik paa i Januar Maaned næste Aar at yde et Tillæg til 150 Brædder ved Kakkelovnsmaskinerne.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Overarbejde. Da der stadig fremkommer Forespørgsler vedrørende Overarbejde, Afspadsering m. m., finder vi Anledning til at gøre opmærksom paa, at alt Overarbejde skal afspadseres, og at der kun maa udføres Overarbejde, naar det er aldeles nødvendigt og aldrig mere end 6 Timer i een Uge eller 16 Timer ialt i 4 paa hinanden følgende Uger. Foreligger der Forhold, der gør mere Overarbejde nødvendigt, og det ikke er muligt at sætte flere Folk til dette Arbejde, skal der søges om Dispensation fra de gældende Overarbejdsregler, saaledes at Arbejdsgiveren indgiver Indberetning til sin Organisation med Ønsket om Dispensation fra de gældende Overarbejdsregler, og samtidig maa Tillidsmanden eller Værkstedsrepræsentanten indsende Redegørelse til Forbundet, bl. a. med Oplysning om Muligheden af i Stedet for Overarbejde at antage flere Folk. *Husk derfor, at der aldrig maa udføres Overarbejde udover 16 Timer i Løbet af 4 paa hinanden følgende Uger, uden at der foreligger Dispensation herfor.*

Arbejdsløsheden den 25. November 1938.

	Medlemstal.	Ledige.
København	442	38
Odense	31	1
Fredericia	12	1
Vejle	19	4
Horsens	6	0
Aarhus	33	12
Aalborg	11	4
Hele Landet ...	554	60

Specialarbejdere.

Mæglingsmøder. Den 4. Oktober afholdtes Mæglingsmøde i Sammenslutningen, Nørrevold 30, København, foranlediget af en Klage fra *A/S Nakskov Skibsværft* over en af Specialarbejderne — sammen med Nitterne — iværksat uvarslet Arbejdsstandsning den 17. September.
Værftet krævede en Erstatning paa 165 Kr. for 110 Timers Arbejdsstandsning. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen henvistes til Timandsmøde.

Den 25. November afholdtes paa *A/S Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri*, Refshaleøen, et Fællesmæglingsmøde om en af Firmaet opsagt Ordning angaaende Udbetaling af Løn til Arbejdere paa 2 Skift.
Man enedes om, at Firmaet vilde sørge for, at Lønnen til Arbejderne paa 2 Skift udbetales saa betids, at alle Arbejderne paa 2. Hold kan være ved Porten Kl. 16. Arbejderne faar 10 Minutter til at betale Kontingent m. v. og skal indstemple senest Kl. 16,10.

Timandsmøder. Den 16. September afholdtes der i Sammenslutningen Timandsmøde vedrørende et Lønkrav for nogle Forholdere, Naglevarmere og Borere paa *Odense Staalskibsværft.*
Firmaet indgik paa at give et Tillæg, der ikke maatte være mindre end 25 Øre pr. Time til Fordeling blandt de, der var forfordelt ved de senere Lønreguleringer.

Den 4. Oktober afholdtes Timandsmøde samme Sted angaaende Krav fra *A/S Nakskov Skibsværft* om Bod og Erstatning for en den 17. September iværksat ulovlig Arbejdsstandsning.

Sagen diskuteredes, og Arbejderne indgik paa at betale et Beløb af Kr. 83,00, der paalignes de implicerede Specialarbejdere pro rata pr. Time.

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Mellem Københavns Afdeling 2 og Naalemager *Emil Dederding* er der indgaaet Overenskomst, gældende til 1. Maj 1940. Lønnen for Udlærlinge det første Aar efter Læretidens Udløb er fastsat til mindst 120 Øre pr. Time, Antagelseslønnen for unge Svende de første 2 Aar efter Læretidens Udløb er 135 Øre, derefter mindst 145 Øre. Iøvrigt gælder Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Ved et Møde den 21. November er der indgaaet ny Særoverenskomst med *A/S De danske Sukkerfabrikker* angaaende Sukkerraffinaderiet *„Phønix"*, København.

Frederiksværk Afdeling har indgaaet Overenskomst med Maskinfabrikant *H. B. Johansen*, Frederiksværk, om, at alt Rørarbejde afregnes efter Rørprislisten.

Overenskomsten med *A/S De forenede Glasværker*, Odense, var opsagt til Ophør 1. Marts 1939, men der er nu mellem Selskabet og Odense Afdeling truffet Aftale om Fornyelse til 1. Marts 1940 mod, at Begyndelseslønnen bliver Kr. 67,50 pr. Uge og efter 1 Maaneds Forløb Kr. 68,50, fra 1. August 1938 at regne. Ved Genantagelse regnes med tidligere opnaaet Anciennitet. Den Maskinarbejder, der vikarierer for Mesteren, erholder et Tillæg af Kr. 10,00 pr. Uge for den Tid, hvori han vikarierer.

Ringsted Afdeling har truffet Aftale med *samtlige mekaniske Værksteder* i Ringsted angaaende Løn- og Arbejdsforhold, og der opnaaedes derved en Lønforhøjelse af 17,2 Øre gennemsnitlig for 17 Mand.

Mellem Fabrikant *J. W. Darr*, Dansk Automobilbyggeri, Silkeborg, og vor derværende Afdeling er indgaaet Overenskomst i Lighed med dem, der sædvanligvis indgaas med uorganiserede Arbejdsgivere. Begyndelseslønnen er fastsat til 135 Øre, for Udlærlinge 105 Øre pr. Time.

Der er mellem *Svendborg Byraad* og Svendborg Afdeling indgaaet Overenskomst om Løn- og Arbejdsforholdene for de ved Svendborg Kommune løst ansatte Smede og Maskinarbejdere. Timebetalingen indenfor den almindelige Arbejdstid (fra Kl. 7—17) er 160 Øre, for forskudt Arbejdstid (fra Kl. 17—7) Kr. 2,00. For Overarbejde, hvorved forstaas de Timer, der arbejdes udover 8 Timer pr. Døgn eller udover gennemsnitlig 48 Timer pr. Uge, betales Kr. 2,40 pr. Time. For Ferieafløsning ved Vandværket betales 10 Øre udover den almindelige Timeløn, heri indbefattet Vederlag for Helligdagsarbejde og forskudt Arbejdstid.

Forbundet har sluttet Overenskomster med følgende Firmaer i Svendborg:

Automobilforhandler *Chr. Bukkehave*,
Automobilforhandler *Holger Dau*,
Johan Jensen, Auto Service Station,
Automobilforhandler *Alfred Jørgensen*,
Automobilforhandler *Jens Moses*,
Automobilforhandler *Rich. Møller, „Auto-Jyden"*,
Firmaet *Aksel Thimann*, samt
Motorfabrikken „Ideal" v/ Fabrikant K. Jørgensen,
Fjellebroen.

Overenskomsterne er enslydende og fastsætter en Mindste-Timeløn af 123 Øre, for Udlærlinge 108 Øre.

Sønderborg Afdeling har fornyet Overenskomsten med *De forenede Margarinefabrikker* mod, at Lønningerne forhøjedes med 6 pCt. Grundlønnen Kr. 69,60 pr. Uge ændres til Kr. 73,78.

Endvidere har Sønderborg Afdeling truffet Aftale med *Byraadets Udvalg for Lønninger* om Feriegodtgørelse for de løst ansatte Maskinister, Reparatører o. s. v. Denne er fastsat til 3 pCt. af Lønnen i Tiden 1. Juli 1938 til 31. Marts 1939, og Feriedagenes Antal er ¾ af det i Ferieloven fastsatte.

Vejle Afdeling har truffet Aftale med *Vejle Kommune* om Løn- og Arbejdsforhold for de af Forbundets Medlemmer, der ikke omfattes af Lønningsvedtægten. Timelønnen er fastsat til Kr. 1,67, gældende fra 1. August d. A., og iøvrigt reguleres Timelønnen i Henhold til Overenskomsten mellem Forbundet og Jernindustriens Sammenslutning. Der er samtidig aftalt Regler for Varsling af Overarbejde, Afspadsering m. v.

Endelig har Vordingborg Afdeling sluttet Overenskomster med Firmaerne

Skovlunds Maskinfabrik,
Smedemester *P. Christensen & Søn*, Nyraad,
Smedemester *Chr. Hagen*,
Smedemester *Aage Petersen* og
Smedemester *Knud Jensen*, Masnedsund.

Lønforhøjelser. Hos *Fakse Autohjælp* har to Mand faaet Lønnen hævet med 10 Øre.

Hos Smedemester *Sørensen*, Præstø, har to Mand faaet hver et Tillæg af 5 Øre.

Hos Autofirmaet *B. Petersen*, Stubbekøbing, har 3 Mand faaet Lønnen forhøjet med 5 Øre, og hos Smedemestrene *P. M. Rasmussen* og *A. Rasmussen* har 5 Mand ligeledes faaet Lønningerne forhøjet med 5 Øre.

Paa *Vordingborg Jernstøberi* har 7 Mand faaet et Løntillæg af ialt 48 Øre.

Mæglingsmøder. Paa et Mæglingsmøde den 20. September hos *Thomas B. Thrige*, Odense, behandledes en Uoverensstemmelse om Prisen for 100 Kardanled. Enighed opnaaedes ikke, men der er senere ved lokal Forhandling opnaaet Enighed om en Pris af 74 Øre, hvormed Sagen er sluttet.

Den 31. Oktober mægledes hos Firmaet *Otto Piper*, København, i Anledning af en Strid om en Formandsstilling. Det oplystes ved Mæglingen, at den paagældende Formand siden 1. Juni havde været ansat paa Maanedsløn med 3 Maaneders Opsigelse, og at han fremtidig kun i ringe Grad skulde beskæftiges ved produktivt Arbejde. Forbundet vilde derefter ikke modsætte sig hans Udmeldelse, og Sagen sluttedes hermed.

Hos *Aalborg Privatbaner* afholdtes Mægling den 3. November paa Strid om 1) Aflønningen af Udlærlinge og 2) Betjeningen af en Hjuldrejebænk. Det første Spørgsmaal sluttedes med de faldne Udtalelser, og med Hensyn til Hjuldrejebænken indgik Banerne paa at lade denne betjene af en Maskinarbejder, men forbeholdt sig Retten til i travle Perioder, hvor alle Drejere er optaget, at sætte en Arbejdsmand til Arbejdet.

Samme Dag mægledes paa Klage fra *A/S Vognfabrikken „Scandia"*, Randers, over, at 50 Klejnsmede havde nedlagt Arbejdet den 14. Oktober. Man enedes om en Bod og Erstatning af Kr. 100,00.

Den 8. November mægledes paa Klage fra *A/S „Generator"*, København, over, at Afdelingsformanden og Tillidsmanden paa overenskomststridig Maade blander sig i den enkelte Arbejders Ansættelses- og Aflønningsforhold. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 10. November mægledes hos *A/S Zincks Fabrikker*, Godthaab, Aalborg, paa Strid vedrørende en Formandsstilling. Man enedes om at stille Sagen i Bero i 3 Maaneder, saaledes at Sagen efter den Tid kan optages af Forbundet, hvis man maatte mene, at vedkommende Formand ikke er Funktionær i Septemberforligets Forstand.

Hos *A/S Holstebro Jernstøberi & Maskinfabrik* mægledes den 11. November paa Krav om Smudstillæg. Man enedes om, at der ydes et særligt Tillæg af 10 Øre pr. Time for smudsigt Arbejde paa Gasværket udover det gældende Udearbejdstillæg af 10 Øre.

Den 12. November mægledes hos Firmaet *Stenderup Jensen*, Ribe, hvor der var Uoverensstemmelse om Udbetaling af Overskud paa et Varmeanlæg. Man enedes om at afregne efter Rørprislisten.

Den 14. November er der afholdt Mægling hos *A/S Accumulatorfabrikken*, Lyngby, paa Krav om, at Ladetimer udover 8 pr. Døgn afspadseres. Man enedes om, at Afspadsering af disse Timer foregaar paa et Tidspunkt, der aftales mellem Firmaet og Montørerne, naar Ladetimernes Antal har naaet 96. For Ladetimer udover 8 pr. Døgn er Betalingen 2 Kr. pr. Time, der ydes, naar Afspadseringen paabegyndes.

Paa en Klage over Regnskabschefens Optræden overfor Tillidsmanden og en Skibsbygger, der havde faaet fejl Udbetaling, mægledes paa *Odense Staalskibsværft* den 14. November. Regnskabschefen beklagede, at han havde brugt Udtryk, der ikke havde været nødvendige under Hensyn til de begaaede Fejl, og Sagen sluttedes hermed.

Hos *A/S Burmeister & Wain*, Christianshavn, mægledes den 18. November i Anledning af Strid om Betalingen ved Ude- og Rejsearbejde for Værkstedsarbejdere. Man enedes om, at en Ordning vedrørende „Faglærte Arbejdere paa Udearbejde", der havde været forhandlet mellem Parterne, nu bliver gældende med den Tilføjelse, at Bestemmelserne om Hjemrejse ved Højtiderne ogsaa kommer til at gælde ved Rigsdags- og Kommunevalg.

Paa Lønkrav overfor *A/S Haustrups Fabrikker*, Odense, afholdtes Mægling den 24. November. Firmaet henviste til, at der stadig var Adgang til for de enkelte Arbejdere at opnaa Lønforhøjelser, og at 5 af 9 Mand havde faaet Løntillæg, men indgik dog paa at give 12 Øre at fordele efter eget Skøn.

Paa Strid vedrørende Afspadsering af Overarbejde, som Firmaet *Møller & Co.*, Odense, havde opnaaet Dispensation for, mægledes den 24. November. Forbundets Repræsentanter frafaldt Klagen, men paapegede, at Ladetimer i Overtid maa afspadseres, medens de vil kunne indgaa i det i Dispensationen indeholdte Timetal af 208.

Et Krav om Forhøjelse af Timelønningerne hos Firmaet *Niels Johnsen*, Esbjerg, behandledes den 25. November paa et Mæglingsmøde, hvor Firmaet indgik paa efter eget Skøn at fordele et Løntillæg af 28 Øre mellem 5 af de 6 Arbejdere, der for Tiden beskæftiges.

Den 25. November er der afholdt Mæglingsmøde hos *A/S Chr. Nielsens Efterflg.*, Horsens, paa Krav om Lønforhøjelse. Man enedes om, at Firmaet inden 12. December fremsætter Forslag om Akkorder paa alt egnet Arbejde, hvorefter der optages lokale Forhandlinger, der skal være afsluttet inden 1. Januar. Samtlige Arbejderes Lønninger forhøjedes straks med 2 Øre. (Ca. 30 Mand.)

Den 25. November er der afholdt et Fælles-Mæglingsmøde hos *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen, der havde opsagt Ordningen vedrørende Lønudbetaling m. v. til Arbejdere paa 2. Skift. Man enedes om følgende Ordning:

Lønnen til Arbejdere paa 2. Hold udbetales saa betids, at alle kan være ved Porten Kl. 16 (ved den normale Arbejdstids Ophør). Arbejderne tilrettelægger Kontingentbetaling m. v. for disse Arbejdere, saaledes at de er tilbage til Indstempling ved Porten senest Kl. 16.10.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 4. November var nedennævnte Spørgsmaal til Behandling:

1) Klage over, at *General Motors International A/S* havde afskediget 6 Arbejdere. — Enighed opnaaedes ikke.

2) Strid hos *A/S Nordhavnsværftet* om Betalingen ved Opførelse af en Administrationsbygning. Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse af det paaklagede Spørgsmaal at betale et Beløb paa Kr. 7,00. I denne Ordning ligger intet Præcedens med Hensyn til Forstaaelsen af en tidligere truffen Aftale.

3) Klage over, at *A/S Bur-Wain Autodiesel* anvender ufaglært Arbejdskraft ved Arbejdsmaskinerne. Enighed opnaaedes ikke.

4) Klage over, at *A/S Valby Maskinfabrik & Jernstøberi* har afskediget Kedelsmedenes Tillidsmand. Enighed opnaaedes ikke.

5) Krav overfor *Buaas' Mejerimaskinfabrikker*, Aalborg, om et Akkordafsavnstillæg til Timelønnen, naar der ikke arbejdes i Akkord. Firmaet indgik paa at fordele 20 Øre til 8 nærmere angivne Arbejdere.

6) Klage over *A/S Holeby Dieselmotorfabriks* Beskæftigelse af Kvinder. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen vil blive indbragt til Afgørelse af Den faste Voldgiftsret.

7) Strid paa *Dronningborg Maskinfabrik*, Randers, om Akkordprisen paa Blæsere. Enighed opnaaedes ikke, og der er afsendt Strejkevarsel.

Forlig i faglig Voldgift. Fabrikant *A. Winther*, Them, havde i Strid med den gældende Overenskomst afskediget Tillidsmanden, og Klage herover indbragtes for en faglig Voldgiftsret til Afgørelse. Ved et Møde den 12. November i den nedsatte Voldgift enedes man om, at Firmaet betaler Tillidsmanden en Erstatning paa 260 Kr., hvorimod Tillidsmanden ikke har Krav paa Genantagelse. Der udbetales tillige Tillidsmanden Feriepenge fra 1. Maj til 2. September 1938.

Kendelse af Den faste Voldgiftsret. Den 21. Oktober har Den faste Voldgiftsret afsagt Kendelse i en Sag, som Firmaet *A/S Smith & Co.*, Odense, havde indbragt for Retten, nemlig Klage over, at Forbundet nægtede at lade Spørgsmaalet om Arbejde i Middagspausen afgøre ved faglig Voldgift. Kendelsen gaar ud paa, at Forbundets Nægtelse er berettiget.

Opmandskendelse

i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935.

1) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet G. Strømann, Charlottenlund. Tvist om*

a) *Indhugning af Ekspansionsbolte i Jernbetonlofter.*

b) *Indhugning og Faststøbning af Bæringer i Kanal af Beton.*

ad a) Der er i Jernbetonloftet hugget Huller til Anbringelse af Øjeskruer i svære Rawlplugs. Forbundet paastaar dette Arbejde betalt som Indhugning af Ekspansionsbolte efter Prislistens Afsnit A, Punkt 4, Stk. 7, med 66 Øre pr. Stk. Firmaet paastaar Arbejdet betalt som for Indhugning af Rørbærere efter Afsnit A, Punkt 4, Stk. 9, med 28 Øre pr. Stk., og Sammenslutningen henviser til, at man i et tidligere Tilfælde er enedes om at betale Indhugning af mindre Rawlplugs med 28 Øre pr. Stk.

Det bemærkes straks, at Rawlplugs og lignende Arter af Bøsninger findes i saa mange forskellige Størrelser, at der ikke med Rimelighed kan sættes en Fællespris for disses Indhugning, og der kan derfor i nærværende Sag kun træffes Bestemmelse om, hvorvidt Indhugning af Rawlplugs for den i Voldgiftsretten fremlagte Øjeskrue efter Forholdene og sammenlignet med den ligeledes fremlagte Ekspansionbolt bør betales efter Afsnit A, Punkt 4, Stk. 7, eller Stk. 9.

Det maa skønnes, at Arbejdet ved Indhugning for den ene eller den anden af de to Prøver i alt væsentligt maa være ens i Art og Omfang, og der maa desuden ses hen til, at Prisen i Stk. 9 i højere Grad er en Tillægspris for Besværliggørelsen af en i en anden Arbejdsydelse medregnet Præstation, end Tilfældet er for Prisen i Stk. 7. Det findes derfor, at der maa gives Forbundet Medhold i dets Paastand, og der afsiges følgende

Kendelse:

For Indhugning af de i nærværende Sag omtvistede svære Rawlplugs bliver der at betale som for Indhugning af Ekspansionsbolte.

ad b) Tvisten angaar Indhugning og Faststøbning af Bæringer af 1¼" Rør, som lægges tværs over en 1 m bred Betonkanal. Der hugges i hver Side af Kanalen fra oven ca. 10 cm ned i Væggen, og Rørene rager ca. 12 cm ind i Væggen. For Faststøbningens Vedkommende er der Enighed om Prisen 47 Øre pr. Støbning, jvfr. Afsnit A, Punkt 4, sidste Stykke, saa Tvisten alene angaar Prisen for Indhugningen og denne Opmærkning.

Forbundet paastaar dette Arbejde betalt efter Afsnit A, Punkt 4, trediesidste Stykke: „For Opmærkning og Indhugning af Fastspændinger eller Bæringer, udført af Fladjern, Rundjern eller Profiljern, pr. Stk. i Beton 94 Øre."

Firmaet mener, at Røret over Kanalen fungerer som Rørbærer og derfor maa betales som Rørbærer i Beton med 28 Øre pr. Indhugning, jvfr. Afsnit A, Punkt 4, Stk. 9, og Sammenslutningen paastaar, at den af Forbundet krævede Pris angaar specielle Bæringer i Vægge og ikke kan finde Anvendelse her, hvor der kun foretages en let Nedhugning i Kanalens to Sider.

Det findes, at Røret maa betragtes som en Bæring i Prislistens Forstand, og der findes i Rørprislisten kun den ene af Forbundet anførte Pris for Opmærkning og Indhugning af Bæringer. Som Bestemmelsens Tekst lyder, kan den kun opfattes som havende til Hensigt at fastsætte en udtømmende Pris for den Slags Arbejde, et saadant Princip for Prisdannelsen er meget hyppigt i Rørprislisten, og det medfører, at der maa paavises ganske usædvanlige Forhold for, at Prisen skal kunne tilsidesættes eller forandres. Saadanne Forhold foreligger ikke i nærværende Tilfælde. Selv om de udførte Indhugninger givetvis er noget lettere at udføre end Indhugninger midt paa en Betonflade, kan de ikke siges at falde uden for Prissatsens naturlige Omraade, og der maa herefter gives Forbundet Medhold i dets Paastand.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For de omtvistede Bæringer bliver der for Opmærkningen og Indhugningen at betale 94 Øre pr. Stk. Indhugning incl. Opmærkning.

2) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod A/S Vølund, København. Tvist om Betaling for Opmærkning af Huller til Bæringer i Kanal.*

I en Betonkanal af 30 cm indvendig Bredde er der anbragt en Række Bæringer dannet af Rørstykker tværs over Kanalen. Bæringerne er indhugget og faststøbt af Murerne, og Tvisten drejer sig alene om, hvorvidt der skal betales for Opmærkning af Bæringernes Plads, og om der i bekræftende Fald skal betales for en eller to Opmærkninger pr. Bæring.

Forbundet gør Paastand paa, at der pr. Stk. Opmærkning betales 24 Øre, nemlig som for Opmærkning af Huller i Loft, Gulv eller Væg, som ikke skæres af Montøren, jvfr. Afsnit A, Punkt 2, sidste Stykke. Endvidere gøres der Paastand paa, at der skal betales for 2 Opmærkninger pr. Bæring.

Sammenslutningen gør Paastand paa, at der ikke er foretaget nogen Opmærkning i Rørprislistens Forstand, og at der intet vil være at betale.

Efter de under Sagen fremkomne Udtalelser maa Opmanden forstaa, at Sammenslutningen kunde tiltræde den af Forbundet paastaaede Enhedspris, hvis nogen Betalingspligt kunde erkendes.

Om Sagens Forløb fremkom der modstridende Forklaringer under Voldgiftsmødet, men det Billede, Opmanden har dannet sig deraf, er følgende: Firmaet har ikke ønsket, at Opmærkning skulde foretages af Montørerne, men Beskeden herom maa paa

en eller anden Maade have været mindre klar, saa Montørerne alligevel har foretaget Opmærkning. Denne er sket ved at sætte et Kridtmærke paa hver af Kanalens Sider for hver Bæring, og Montørerne har herefter ført 2 Opmærkninger for Bæring i Regning.

Hvad selve Fremgangsmaaden ved Opmærkningen, Afmærkningen med Kridtmærker, angaar, findes det ikke, at den ikke kan betegnes som Opmærkning i Rørprislistens Forstand, da Opmærkning for Huller i Mure m. v. i mange Tilfælde ikke stiller større Fordringer. Men en Betingelse for at kunne faa en Opmærkning betalt er naturligvis, at Opmærkning er nødvendig af Hensyn til Arbejdets Udførelse, og for den foreliggende Sags Vedkommende maa det da vurderes, om en Opmærkning overhovedet har været nødvendig, og om den i bekræftende Fald har været nødvendig i den Udstrækning, som sket er.

Hvad det første af disse Spørgsmaal angaar, bemærkes, at det ikke ses, at Montøren har faaet utvetydig Besked paa at undlade Opmærkning, og som Følge af den forholdsvis fri Dispositionsret med Hensyn til Enkeltheder i Arbejdsudførelsen, som Rørmontøren har, findes det efter Omstændighederne, at hans Skøn om, at Opmærkning for Bæringerne var nødvendig, ikke nu kan underkendes. Derimod findes det, at en Opmærkning i den Udstrækning, det er sket, var unødvendig. Opmanden kan ikke erkende, at det under alle almindelige Forhold skulde være paakrævet af Hensyn til Mureren at afmærke en Bæring tværs over en Kanal og vinkelret paa Kanalvæggene paa mere end den ene Væg, og der maatte efter Opmandens Skøn fremføres gode Grunde, hvis en dobbelt Afmærkning skulde kendes nødvendig. I nærværende Tilfælde, hvor Kanalbredden kun er 30 cm, findes Unødvendigheden af en Opmærkning paa begge Kanalvægge at være ganske indlysende.

Efter det anførte findes det, at der kan tillægges Montøren Betaling for 1 Stk. Opmærkning pr. Bæring, og at den af Forbundet hævdede Prisberegning kan godkendes.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For de i Sagen omhandlede Opmærkninger bliver der at betale 24 Øre pr. Stk., men der bliver kun at betale for 1 Opmærkning pr. Bæring.

3) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod A/S C. M. Hess' Fabrikker, Vejle. Tvist om Betalingen for et Straalevarmeanlæg, udført i Sparekassen for Nyborg og Omegn.*

Sagen sluttedes ved et Forlig mellem Parterne, gaaende ud paa, at der til fuld Afgørelse af Spørgsmaalet ydes et Beløb af 200 Kr. til Fordeling blandt de Montører, der var beskæftiget ved Monteringen af Anlægget.

Stiftelsesfest i Skive.

Lørdag den 19. November fejrede Lærlingeklubben i Skive sin 13-aarige Fødselsdag.

Det er saaledes en af vore ældste Lærlingeklubber og et Bevis for, at der i en lille By, hvor Jernindustrien ellers ikke har nogen fremragende Plads i Erhvervslivet, godt kan trives en levedygtig Lærlingebevægelse.

Torp Steffensen holdt Festtalen og takkede for det gode Sammenhold, der her var til Stede.

Ligeledes takkede han de mange Svende, der dels som tidligere Medlemmer og dels af Interesse for Lærlingearbejdet var medvirkende til at sætte Præg paa Festen.

En Festavis, der baade indeholdt Alvor og Gammen, gjorde stor Lykke, og den stilfulde Fest sluttede med et Par Timers Dans.

Ny Lærlingeklub.

Den 22. November stiftedes en Lærlingeklub under Næstved Afdeling.

Landsudvalgets Formand gav en Redegørelse for Lærlingeklubbernes Betydning og Virkemaade og omtalte de vigtigste Bestemmelser i den nye Lærlingelov.

Efter Foredraget afholdtes stiftende Generalforsamling, hvor 38 Lærlinge meldte sig som Medlemmer.

Vi ønsker den nye Klub velkommen til Arbejdet.

Teknologisk Institut.

Kursus for Varmesmede.

Den 9. Januar paabegynder Teknologisk Institut sit aarlige Kursus for Varmesmede. Naar dette Kursus stadig formaar at samle interesserede Deltagere i stigende Antal, skyldes det dels Centralvarmeanlægenes stigende Indpas i Nybygninger og dels Interessen for, at Anlæggene faar den bedst mulige Udførelse, saaledes at de samtidig med at fungere til Beboernes Tilfredshed virker med den bedst mulige Økonomi.

Kursus er da ogsaa anlagt med særligt Henblik herpaa. Eleverne lærer Anlæggets Indretning og Virkemaade at kende, ligesom de opøves i Projektering af mindre Vandvarmeanlæg. Den praktiske Undervisning omfatter Rørbukning, Rørsvejsning, Samling af Kedler og Radiatorer, Prøvefyring og Indregulering af Anlægget.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
26415	Andersen, Børge	København	30.10.15	Kbhvn. Afd.	3. 9.36	Kbhvn. Afd. 17	6. 8.38
39625	— Carl V. U. Wathne	Frederiksberg	2. 1.16	Næstved	3. 5.37	Anvisningskt.	28. 8.37
7092	Eeg, Aage Schultz ..	St. Lime	20 4.13	Kolding	22. 7.34	Horsens	9. 7.38
31869	Hansen, Daniel Bille....	Nakskov	11. 3.15	Løgstør	9.11.35	Skive	23. 4.38
36818	— Gunnar N. E...	København	19. 7.16	Kbhvn. Afd.	8. 4.37	Kbhvn. Afd. 2	27. 8.38
29113	Jensen, Bejer J. Lindberg	Mandø	22. 4.14	Ribe	2. 6.36	Herning	22.10.38
54443	— Vagn Frede....	Hyllinge	3. 2.13	Slagelse	16. 8.37	Kbhvn. Afd. 12	25. 2 38
39472	Jørgensen, Jens Chr. N....	Korsør	29. 3.00	Kbhvn. Afd.	27. 7.37	„ „ 15	21. 5.38
39172	Jæger, Peter Asmussen	Thyregod	22. 1.12	Maskinm. For.	1. 1.38	„ „ 2	27. 8 38
10233	Krebs, Svend J. Peter	Holbæk	22.12.14	Holbæk	1. 5.35	Anvisningskt.	1. 1.38
52312	Larsen, Knud E. M.....	København	18.12.12	Kbhvn. Afd.	7. 8.32	Centralafd.	9. 7.38
56498	Lauridsen, Christian A. ...	Andst	11. 3.16	Vejen	25. 7.38	Vejen	27. 8.38
22228	Madsen, Hans Dithmar..	Bandholm	17. 5.09	Kbhvn. Afd.	20. 5.37	Kbhvn. Afd. 14	27. 8 38
25649	Malling, Kaj Erik.....	København	15.12.02	„ „	24. 7.36	„ „ 9	30. 7.38
5164	Mark, Johannes	Sønderholm	23. 2.13	„ „	5. 1.34	„ „ 18	27. 8.38
31292	Meyer, Georg Nielsen.	København	31. 8.94	„ „	14.11.36	„ „ 13	6. 8.38
51574	Mortensen, Peter.....	—	4.11.96	„ „	13. 8.37	„ „ 18	2. 7.38
13428	Nielsen, Eugen Aa. E...	—	1. 5.00	„ „ 5	3. 4.20	„ „ 5	13 8.38
30351	— Marinus	Ølgod	26. 5.15	Varde	7 11.35	Holstebro	21. 5.38
52866	— Ragno H. L....	Dragør	17. 1.13	Kbhvn. Afd.	18.10.35	Kbhvn. Afd. 15	27. 8.38
22855	Olsen, Kai Erik.....	København	12. 2.17	Aalborg	18. 5.36	„ „ 13	20. 8.38
25141	Ottosson, Carl Erik M. ..	—	15. 5.15	Kbhvn. Afd.	10. 5.36	„ „ 14	6. 8.38
50786	Petral, Hermann Johs..	Sønderborg	27. 4.07	„ „	1.10.37	„ „ 12	2. 4.38
7335	Rasmussen, Poul Theodor	Helsingør	15. 8 10	„ „	9. 8.38	„ „ 13	27. 8.38
20066	— Søren Christian	Them	4.11.06	„ „	31.10.27	„ „ 14	20. 8.38
57373	Sørensen, Ove	Thistrup	6. 2 16	Varde	28. 5.38	Varde	18 6 38
16922	Simonsen, Einer Johan ...	København	9. 5.16	Kbhvn. Afd.	9. 9.35	Kbhvn. Afd. 12	6. 8.38
25271	Thomsen, Fredy Lundhøj	—	19.10.15	„ „	22. 4.36	„ „ 14	20. 8.38
4059	Vandel, Søren	Løsning	23. 3.13	Horsens	24. 4.34	Horsens	18. 6.38

Den teoretiske Undervisning indledes som nævnt med en Gennemgang af Anlæggenes Indretning og Virkemaade, hvorefter Eleverne sættes ind i Beregningsgrundlaget for Vandvarmeanlæg. Hver Elev faar herved Lejlighed til selvstændig at projektere 3 à 4 mindre Varmeanlæg.

Sidst, men ikke mindst, gives der en grundig Undervisning i Bogholderi og Anlæggenes Kalkulation.

Til Brug for den praktiske Undervisning disponerer Instituttet bl. a. over ca. 20 forskellige Kedler i Drift samt en righoldig Samling af Vægtavler, Armatur etc.

Betingelsen for Deltagelse i dette Kursus er, at den paagældende er Svend indenfor et af Metalarbejderfagene, og det forudsættes, at han har en fleraarig Praksis som Rørlægger, Varmesmed eller lignende.

Prisen for Kursus er Kr. 150,00.

Lommebog for Arbejdere 1939.

Ligesom Redaktion og Forlag sidste Aar fejrede Lommebogens 25 Aars Jubilæum ved en betydelig Udvidelse af Stoffet, vel at mærke uden Prisforhøjelse, har man i Aar en Overraskelse til Køberne i Form af et flerfarvet Danmarkskort med indtegnede Dampskibsruter, nummererede Hovedveje, Jernbaner etc. og ogsaa denne Gang uden Prisforhøjelse, hvad kun den stadig stigende Tilgang af Købere muliggør.

Lommebog for Arbejdere er da ogsaa en uhyre nyttig Bog. — Ikke uden Grund er den kaldt Arbejdernes *Statskalender*. Den indeholder nemlig et Væld af Oplysninger fra alle Arbejdernes Interesseomraader. Den er af stor Værdi for enhver Arbejder, og den er først og fremmest uundværlig for ethvert Bestyrelsesmedlem i en Arbejderorganisation. Partiforeningsmanden, Fagforeningsmanden, Kooperatøren og den interesserede unge Socialdemokrat finder her alle de Oplysninger, han har Brug for. Lommebog for Arbejdere har alt det sædvanlige Lommebogstof: Kalender, Post- og Telegramtakster, Noteringsblade o. s. v., men desuden indeholder den et righoldigt Udvalg af særlige Oplysninger, som man ellers maa støve forskellige bindstærke Værker igennem for at faa.

Hvad vil De vide? Adressen paa Ulykkesforsikrings-Raadet eller en anden vigtig social Institution? Hvilke Byraad har socialdemokratisk Flertal? Og hvad er Skatte- og Ligningsprocenten? Hvordan staar Pristal og Timefortjeneste til hinanden, siden 1914? Hvor stor Deres Indtægt maa være for at kunne staa i Sygekasse? Hvem der er Formand for Fællesorganisationen i Xkøbing? Besked om Højskoler, der kan besøges? Hvormeget De maa fradrage paa Skatte-

blanketten? Adressen paa Socialkontoret i Deres Distrikt? — Ja, og de Tusinde andre Ting, De saa ofte har spurgt om, og som De i de kommende Aar igen vil staa og savne. Arbejderlommebogen besvarer det hele. Og saa er det ikke nogen stor Bog. Den kan lige være i Inderlommen. Og — det er det bedste ved det hele — den er billigere end de fleste andre Lommebøger. Den koster kun Kr. 1,65 i Helshirtingsbind og for et finere Bind Kr. 2,25 og Kr. 4,50 i Helskindbind. Lommebog for Arbejdere er i Handelen. Forlang den straks, den plejer hurtigt at blive udsolgt.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Specialarbejderforbundet.

Medlem Nr. 47391, Knud Aage Justesen, har tabt sin Bog, der herved gøres ugyldig.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 38549	Jensen,	Henry Ivan	(Kbhvn. Afd.)
- 13569	—	Henry Viktor Oluf	(—)
- 8743	Persson,	Poul Johan	(—)

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 12941	Andersen,	Erik L. Bech
- 24623	Christensen,	Harry Holmsted
- 29726	Simonsen,	Svend Oskar
- 25688	Sindberg,	Povl Christian

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Gl. Register.

			Sidst betalt
Nr. 18784	Hansen,	Thorvald	17. 8.18
- 11403	—	William M. Søgaard	2. 5.08

Nyt Register.

Nr. 12941	Andersen,	Erik Leo Bech	30. 7.38
- 30974	—	Hans Peter	27. 3.37
- 35915	—	Lauritz	17.10.36
- 23704	—	Marius Peter	14. 5.38
- 50845	Bertelsen,	Georg Edvard	17. 1.31
- 51568	Christensen,	Aksel A. Offersen.	6. 8.32
- 13623	Christophersen,	Anker Carl	3.10.36

			Sidst betalt
Nr. 25018	Eisen,	Frode Thorbjørn	30. 4.38
- 36965	Escherich,	Robert V. Andre	12. 3.38
- 16522	Hansen,	Ivan Nicolaj	14.11.36
- 51255	Jensen,	Ejner Georg	4.11.33
- 52501	—	Kaj Chr. Thor F.	20. 3.37
- 29987	Jørgensen,	Hans Birkman	18.12.37
- 36979	Jansen,	Poul Curt	7. 1.33
- 38501	Johansen,	Richard	3. 7.37
- 58056	Larsen,	Carl Helge	30. 4.38
- 30178	—	Erik Harald	14. 5.38
- 58399	Nielsen,	Ejner J. Nordqvist	30. 7.38
- 36517	—	Freddy Skat	28. 8.37
- 29135	—	Sigurd H. Brag	2. 5.36
- 53971	Olsen,	Harry	22. 1.38
- 29176	—	Helge Henrik	26. 2.38
- 52223	Petersen,	Henning Bau	16.10.37
- 50731	—	Svend Vilh. P.	11.11.33
- 52658	Rasmussen,	Viggo	5. 2.38
- 9582	Sørensen,	Anker A. Mølkær	29. 8.36
- 29726	Simonsen,	Svend Oscar	30. 4.38
- 25688	Sindberg,	Povl Christian	30. 7.38
- 1636	Spøhr,	Harald Vilh.	1. 1.38
- 16246	Unger,	Hans	2. 7.38

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Nr. 46121	le Fevre,	Aksel F. Marius	18.12.37

Rettelser

til Adressefortegnelsen for November 1938 over Tillidsmænd.

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Formænd.

Afd. 4, Lyngby: H. Larsen, Buddinge Hovedg. 34, 2.
Afd. 9, Aarhus: Chr. Ohms, Jerichausgade 7, 3.

Kasserere.

Afd. 2, Raadvad: Sv. Aa. Larsen, Raadvad 4, 2., Springforbi.

Specialarbejderforbundet.

Formænd.

Formanden for Aalborg Afdeling er *Aage Krone Svendsen,* Falstersgade 8, 3., og ikke K. Karlsen, som anført i Adressefortegnelsen for November.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Formænd.

Frederikshavn Afd.: Maskinarbejder Johan Svendsen, „Solhøj", Kløvervej 28.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 3 JANUAR 1939 25. Aarg.

NYTAARSBETRAGTNINGER

Julen er overstaaet, og Livet gaar sin vante Gang, ogsaa det politiske og faglige Arbejde. Socialdemokratisk Forbund har allerede tilendebragt sin 23. Kongres, der viste Enstemmighed i Opfattelsen af de Opgaver, der ligger for, hvilket gav sig et straalende Udslag i den Hyldest, der blev Forbundets Formand gennem 29 Aar, Statsminister Stauning, til Del.

Kongressen holdtes i Dagene 8.—11. Januar i Tivolis Koncertsal, og tilstede var Gæster for en Række Lande, der er tilsluttet den socialdemokratiske Internationale, og navnlig var naturligvis de skandinaviske Lande repræsenteret, Sverige med ikke mindre end 3 Ministre, Statsminister Per Albin Hansson, Udenrigsminister Rickard Sandler og Handelsminister Gustav Möller, Norge ved Socialminister Oscar Torp, der tillige er Formand for det norske Arbejderparti, Udenrigsminister Halvdan Koht samt Partisekretær Einar Gerhardsen. Finland var repræsenteret ved Socialdirektør J. W. Keto.

Kongressens Aabning var pompøs, herunder ogsaa de unge Socialdemokraters Indmarch med deres røde Bannere. Dette i Forbindelse med et 14 Mands Orkesters Intonering og Fremsigelse af en Prolog stemte straks Sindet til Fest. Et Øjebliks Forstemthed lagde sig over den store Forsamling paa 500 Delegerede, da Statsminister Stauning straks ved Kongressens Aabning meddelte, at han efter 40 Aars Arbejde paa Partikontoret, 11 Aar som Partisekretær og — som allerede nævnt — 29 Aar som Formand, paa Grund af sin Alder og sine mange andre Hverv nu fandt det rimeligt at trække sig tilbage og give Plads for yngre Kræfter, men da Ministeren føjede til, at han agtede at foreslaa Partisekretær Hedtoft-Hansen til Formand, og at han selv endnu i en Aarrække agtede at varetage sine øvrige Hverv, herunder ogsaa Posten som Statsminister, samt at han fortsat vilde være rede til med Raad og Daad at bistaa den nye Formand, forstod Forsamlingen, at for det første var Beslutningen uigenkaldelig, og for det andet beholdt vi fremdeles Stauning som Leder af Landets Politik.

Om Partiets Næstformand gennem 20 Aar, Forsvarsminister Alsing Andersen, udtalte Stauning, at da Socialdemokraterne ikke i en overskuelig Fremtid agtede at give Afkald paa Regeringsmagten, maatte Alsing Andersen være forberedt paa fortsat at fungere som Minister, og Stauning fandt det urigtigt, naar der nu skulde ske en Ændring, at man paany valgte en Minister til Partiets Formand, en Udtalelse, som Alsing Andersen senere understregede.

Stauning hyldedes paa enestaaende Maade efter denne Indledning, en Hyldest, som gentog sig mange Gange i Løbet af Kongressen. Ogsaa Gæsterne fandt i deres Hilsningstaler til Kongressen paa Grund af Statsministerens Meddelelse om at ville fratræde som Partiformand Udtryk for deres kammeratlige Beundring for Statsministerens Virksomhed i Almindelighed og for Samarbejdet med ham i den lange Aarrække i Særdeleshed. Den fungerende Formand i De samvirkende Fagforbund, Knud V. Jensen, berørte i sin Hilsningstale ogsaa den nære Forbindelse mellem den faglige og den politiske Bevægelse i Danmark og paaviste, hvorledes de gensidig støttede hinanden, hvilket havde sin naturlige Aarsag i, at de, omend ad lidt forskellige Veje, arbejdede mod samme Maal, nemlig for Ligeberettigelse for Arbejderklassen med det øvrige Samfund her i Landet. Knud V. Jensen omtalte herunder ogsaa de lovmæssige Foranstaltninger, som nogle Gange i de senere Aar havde vist sig nødvendige af Hensyn til hele Landets Vel, og paapegede, at disse Love ikke havde gaaet Arbejderklassens Interesser for nær, men kun havde haft det Formaal at spare Samfundet for oprivende Kampe paa et for vort Land som Helhed uheldigt Tidspunkt.

Kongressens Forhandlinger var i det hele taget præget af en stærk saglig og kammeratlig Aand. Saavel den aflagte Beretning som Perspektivet, der fastsatte Rammerne for Fremtidens Arbejde, blev med Undtagelse af et Par Stemmer godkendt og vedtaget enstemmigt; Manifestet med det nye Arbejdsprogram er allerede spredt over det ganske Land, saaledes at det vilde være spildt Ulejlighed at komme ind paa det i nærværende Blad. Enhver, som har set det, og dette vil bogstavelig talt sige hele den danske Befolkning, vil have forstaaet, at dette Arbejdsprogram tager Sigte paa alle Samfundets Funktioner, og navnlig er Samfundets daarligst stillede ikke forglemt.

Afslutningen af Kongressen var lige saa pompøs som Indledningen. Der skete ved Valgene ikke andre Ændringer end dem, der var en Følge af Statsministerens Tilbagetræden som Formand. Hedtoft-Hansen valgtes til Formand, den hidtidige Leder af H. I. P. A., H. C. Hansen, valgtes som Partisekretær, og Forbundets Hovedkasserer, Kluwer, genvalgtes.

Efter Valget holdt Hedtoft-Hansen først en mere personlig præget Tale, der formede sig som en Tak til Stauning for de mange Aars Samarbejde og videre rettedes til samtlige Arbejdere paa Hovedkontoret og ude i Arbejdsmarken. Derefter formede Hedtoft-Hansen en lang Udtalelse om den kommende Tids Opgaver, hvorefter Kongressen sluttedes.

Medens Partiet saaledes har lagt sin Arbejdslinie, forestaar der i den allernærmeste Tid Afholdelse af Generalforsamling i De samvirkende Fagforbund. Det oprindelige Grundlag herfor er Spørgsmaalet om Afstemningsregler, et Spørgsmaal, som alle organiserede Arbejdere ved — i hvert Fald dette Blads Læsere — har staaet paa Dagsordenen gennem flere Aar, fremkaldt som det er af de mange faglige Organisationer i Danmark med hver sin lovlig valgte Ledelse, med sin af de forskellige Kongresser fastlagte Arbejdslinie og Afstemningsmetode, der forsaavidt kan siges at fungere upaaklageligt, saalænge det blot drejer sig om det enkelte Forbund; men der mangler i de store Situationer, naar hver for sig har forhandlet om sine Forhold, i Overensstemmelse med Samarbejdets Love, nemlig Lovene for De samvirkende Fagforbund, den Faktor, som kan tage Beslutning paa den samlede Arbejderklasses Vegne, naar Forholdene gør saadant nødvendigt. Den ordinære Generalforsamling i 1937 paalagde Forretningsudvalget at søge at finde Vej ud og forelægge Forslag for Generalforsamlingen inden Overenskomstsituationen 1937. En ekstraordinær Generalforsamling blev ogsaa afholdt, men uden at det lykkedes at finde et brugeligt Forslag. Generalforsamlingen blev udsat, og Forretningsudvalget blev suppleret med 11 af Generalforsamlingen valgte Medlemmer med det Formaal for Øje

at gøre et nyt Forsøg samt fortsætte Generalforsamlingen inden Overenskomstsituationen 1938. Dette store Udvalg har holdt nogle Møder, uden at Sagen dér er kommet sin Løsning nærmere, og der er derefter nedsat et Underudvalg, som gennem 3 Maaneder jævnlig har holdt Møder, ligeledes uden at det har været muligt at samles om et Forslag, der synes tilfredsstillende. Grundene hertil kan være mange. Der er saaledes efterhaanden i disse Forhandlinger inddraget Spørgsmaalet om Samarbejdsregler, Regler for Forhandlingernes Førelse, og Sagen er vistnok ogsaa den, at Spørgsmaalet er uløseligt, saalænge der her i Landet opretholdes ca. 90 faglige Organisationer. Naar disses Samarbejde er fastsat i De samvirkende Fagforbunds Love, gaar det ikke an ved Siden af Forbundenes egne Love, ved Siden af De samvirkende Fagforbunds Love, at vedtage andre Regler for saa betydelige Omraader som ovenfor nævnt, hvilke uvægerligt vil komme i Strid med de Love, der er gældende. Hvis der er noget, der vil være farligt for de faglige Arbejdere, er det at komme ud i en Situation, hvor man paa nogle Omraader ikke ved, hvad der er gældende Lov, og Spørgsmaalet er da, om vi skal fortsætte paa samme Maade som hidtil med de Ubehageligheder, der kan flyde af en vis Kompetencestrid i de afgørende Øjeblikke, hvilken Fremgangsmaade trods alt har bragt de danske Arbejdere fuldt og helt paa Højde med, hvad der er opnaaet andre Steder, eller om Tiden er inde til at foretage en gennemgribende Ændring i de bestaaende Organisationsformer, en Ændring, som ingen Værdi vil have, hvis ikke man paa afgørende Maade er parat til at reducere de bestaaende Organisationers Antal samt ogsaa foretage en Omorganisering efter andre Linier end hidtil.

Dette sidste tror vi ikke lader sig gøre; paa dette Omraade er Arbejderne yderst konservative, skønt de godt kan erkende, at en Ændring er nødvendig. Selvom der i nok saa mange Arbejderforsamlinger lyder Raabet om Indførelse af Industriforbund, uden at man gør sig klart, hvad Industriforbundstanken egentlig betyder, saa viser det sig Gang paa Gang ugørligt at faa foretaget selv de mindste Ændringer i den bestaaende Organisationsstruktur, naar det først drejer sig om Realiteter. Den samme Konservatisme er forsaavidt til Stede med Hensyn til Afstemningen. De forskellige Organisationer vil beholde hver sin Afstemningsmaade, og naar der ved en Masse Lejligheder — herpaa har det ikke manglet — kræves Samarbejde paa dette Omraade, er det altid under den Forudsætning, at det er „de andre", der skal ændre deres Standpunkt, og det er ogsaa utvivlsomt, at en saadan dybtgaaende Ændring i de bestaaende Organisationsformer kan afføde Virkninger, som ikke er til at overse for nærværende.

Vi kan derfor desværre indenfor Fagbevægelsen næppe stille De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling overfor et saa udpenslet og fast Arbejdsprogram som det socialdemokratiske Parti har gjort, hvilket kan være beklageligt, men hellere erkende dette end fremsætte Forslag, som ikke er holdbare. Egentlig havde det vistnok ikke været nødvendigt at indkalde Generalforsamlingen for at faa sagt Organisationerne dette, men under den beklagelige Omstændighed, at De samvirkende Fagforbunds Formand, Chr. Jensen, er død, mente Forretningsudvalget, at da der nu alligevel var planlagt og ogsaa regnet med Fortsættelse af den ekstraordinære Generalforsamling i 1938, kunde man her benytte Lejligheden til at faa valgt en ny Formand for De samvirkende Fagforbund, idet det maa erkendes, at en altfor lang Konstituering i denne vigtige Plads ikke er af det gode.

Overvejelserne af Muligheden for at finde en Vej frem er ikke tilendebragt paa nærværende Tidspunkt, og det er muligt, at der trods alt findes en Løsning, men Udsigterne er nærmere til enten ingen Løsning eller ogsaa en Flertals- og en Mindretalsindstilling, men uanset, hvorledes det bliver, er vi sikre paa, at de fagligt organiserede Arbejdere i Danmark vil vide paa fyldestgørende Maade i afgørende Øjeblikke at finde hinanden, saaledes at saavel fortsat Samarbejde indenfor Fagbevægelsen som mellem denne og den politiske Bevægelse vil

være i Stand til at bevare alle opnaaede Positioner samt yderligere udbygge de af Arbejderklassen vundne Fordele i den kommende Tid.

I Haabet herom ønsker vi alle Arbejdere, specielt Medlemmer af Centralorganisationen i Danmark,

et godt og heldbringende Nytaar.

Aaret, der svandt.

Udenrigspolitisk Oversigt over 1938.

Udenrigspolitiken bliver mere og mere Folkenes Skæbne. Der gaves Tider, hvor Folkene troede, at Udenrigspolitiken, den *store* Politik, var et Privilegium for Diplomater, Manden paa Gaden interesserede sig ikke for udenrigspolitiske Problemer. Denne Tid er forlængst forbi. Folkene har for længe siden lært, at der bestaar en snæver Sammenhæng mellem den udenrigspolitiske Udvikling og Nationernes indre og sociale Organisation. Fascismen udløser samtidig udenrigspolitiske, indrepolitiske og sociale Virkninger. I de sidste Maaneder har vi set, hvorledes *Tjekkernes* sunde Demokrati brød sammen under Fascismens Angreb, og vi har maattet fastslaa, at Nederlagets Følger var det indre Demokratis Ødelæggelse, den frie Arbejderbevægelses Død og en total Forværrelse af de kulturelle og de sociale Forhold. Hele Tragedien afspilledes i Løbet af nogle faa Uger.

Aaret 1938 var et Nedgangsaar for Demokratiet i hele Verden. Det er nødvendigt at sige det klart og tydeligt. En stor Filosof sagde en Gang: Man skal hverken græde over Tingene eller le af dem, man skal *forstaa* dem. Vi vil prøve at forstaa dem.

Vi har oplevet meget i det sidste Aar. *Økonomisk set* var Aaret mere eller mindre et Depressionsaar. Depressionen forstærkede de totalitære Staters Angrebslyst — Sulten driver fremad — og formindskede de vesteuropæiske Staters Modstandskraft og Aktivitet. Paa denne Baggrund afvikledes Aarets Tragedie. I *Frankrig* saa vi Folkefrontens Undergang og de sociale Reformers Hensmuldren. Vi saa Usikkerheden i den *engelske* Politik, som populært kaldes Chamberlain-Kursen. Denne Politik førte til Anerkendelsen af Abessiniens Erobring, til en reel Blokade af det demokratiske Spanien, til den skandaløse Overenskomst med Mussolini og til Kapitulationen i München. Man har talt overordentlig meget om det britiske Riges Opløsning. Det er uden Tvivl rigtigt, at det bliver vanskeligere og vanskeligere at holde sammen paa Verdensriget. De selvstyrende Dele af Verdensriget — Sydafrika, Canada, Australien, New Zeeland — har forbeholdt sig Retten til selv at bestemme, hvor vidt de vil eller ikke vil deltage i en Krig, Storbritannien maatte blive indviklet i. Storbritannien havde risikeret at staa uden Hjælp fra Dominions, hvis det var kommet til Krig som Følge af det tjekoslovakiske Spørgsmaal. Ganske vist er de engelsktalende Nationers Solidaritet stærkere end de juridiske Forpligtelser, som knytter Imperiet sammen, og det er sandsynligt, at i Farens Time vil det britiske Imperium kæmpe solidarisk. Men alligevel er det britiske Verdensriges nuværende Tilstand en Usikkerhedsfaktor af første Rang, som naturligvis afsvækker den politiske Beslutsomhed i Downing-Street.

Saaledes er Tilstanden i de vesteuropæiske Stater, som skal modstaa Fascisternes Angreb. Til Trods for Englands, Frankrigs og disse to Landes Forbundsfælle Amerikas mangedoblede økonomiske Overlegenhed, til Trods for disse tre Staters uudtømmelige økonomiske Kraftkilder, som under en Krig uomgængeligt vilde føre til Fascisternes Nederlag, bragte Aaret 1938 Sejr efter Sejr for *Tyskland* og *Italien* (ogsaa de *japanske* Armeer kunde fortsætte Fremmarchen længere ind i Kina, men Kinas store Modstandskraft udhuler samtidig Japans militære og økonomiske Slagkraft). Vi behøver ikke her at dvæle længe ved de nøje kendte Begivenheder. I Marts ensrettedes Østrig, i September kom Turen til Tjekoslovakiet. *Tyskland* er Herre i Centraleuropa og truer herfra Rumænien, Polen og Sovjetukraine. Smaastaterne, som Litauen og Ungarn, har overhovedet ikke mere Raad til at føre en selvstændig økonomisk Politik. Selve Tjekoslovakiet er indlemmet i Tysklands politiske og økonomiske System. *Italien* har indtaget stærke Positioner i Middelhavet. Italien sidder i Spanien og paa Balearerne, Italien truer paa samme Tid Ægypten og Tunis og tør vove at kræve Tunis, Korsika og Savoyen af *Frankrig*, som nu ved tre af sine Grænser trues af fascistiske Stater. Selvfølgelig maa vi ikke glemme, at for nylig har den tyske Udenrigsminister været i Paris og har skrevet under paa den fransk-tyske Grænses Ukrænkelighed — men desværre kender vi Nutidens Traktaters triste Livs- og Lidelseshistorie, vi kender Kellogg-Pagtens og Locarno-Pagtens Skæbne, vi ved, at der engang eksisterede et Folkeforbund. Hvad betyder da alt dette overfor Fascisternes dynamiske Politik!

Saaledes ser det ud i Europa ved Aarets Slutning. *Den spanske Republik* holder endnu ud og kæmper videre alene og isoleret. Umiddelbart efter München-Aftalen, som Chamberlain hilste med det noget stortalende Udtryk „Freden for vor Tid", kom Jødeforfølgelserne i Tyskland — i Virkeligheden et Udtryk for Tysklands fortvivlede økonomiske Situation. Hele Sydøsteuropa er i Oprør og venter paa et Foraar,

som vil bringe en krigersk Afgørelse mellem Tyskland, Rumænien og Rusland. Middelhavet er praktisk talt allerede Krigssfære. Vil Foraaret bringe det krigerske Opgør mellem Frankrig og Italien? Den fascistiske Akse, som Chamberlain gik ud paa at slaa i Stykker, funktionerer fremdeles fortræffeligt.

Aaret bragte ogsaa to Begivenheder, som viste henimod en gunstigere Udvikling. Den *engelsk-amerikanske* Handelstraktat, som afsluttedes i November, kan blive Begyndelsen til en opbyggende, solidarisk Politik hos de antifascistiske Stater. I Praksis betyder Traktaten, at Amerika har besluttet sig til at lukke Tyskland ude fra de Fordele, den byder gennem Mestbegunstigelsesklausulen. Traktaten er udarbejdet saaledes, at Tyskland i Virkeligheden udelukkes fra Fordelene ogsaa paa det britiske Marked (derfor Schachts fremskyndede Rejse til London). Amerika søger at trække hele Sydamerika ind i dette Traktatsystem, og man vil udvide de antifascistiske Staters Solidaritet paa det økonomiske Omraade.

Efteraaret bragte ogsaa det *svenske* Socialdemokratis store Valgsejr, som er et Bevis paa de nordiske Demokratiers Modstandskraft mod Fascismens opløsende Tendenser.

Vi har i denne Oversigt prøvet at undgaa at omtale de vesteuropæiske Stater som *demokratiske Magter*, der vilde være i Stand til at danne en ideologisk Modvægt mod *Fasciststaterne*. Vi tror, at dette Aars sørgelige Begivenheder har bevist, at der ogsaa i de saakaldte demokratiske Stater findes Kræfter, Overklassekræfter, som i Virkeligheden gaar Fascismens Ærinde. De franske storkapitalistiske Kredse var ganske vist formelt set Demokrater, men reelt hader de Arbejderbevægelsen — indrepolitisk og internationalt — og gør tusind Gange hellere en Indrømmelse til Hitler, end de giver de sociale Bevægelser en fair Chance. Det samme gælder maaske ikke talrige, men til Gengæld særdeles indflydelsesrige Kredse indenfor det engelske Aristokrati og den engelske Forretningsverden. Og vi har lært, at der ikke kan dannes en Front mod Fasciststaterne sammen med disse Kredse.

Men hvad skal der da ske? Arbejderbevægelsen over hele Verden maa ødelægge Fascismens Mentalitet i dens egne Lande. Der maa rejses en stærk Opposition mod Regeringerne, som — paavirket af kapitalistiske Interesser — indenfor selve Demokratiet forraader Demokratiets Idé.

Det er Fremtidens vigtigste Opgave, og lykkes det, saa er Kampen langt fra at være tabt endnu. Ogsaa Kampen med Fascismen vil som andre Krige blive afgjort ved det sidste Slag, og dette sidste Slag er endnu ikke udkæmpet. I Dag er det hele endnu i Støbeskeen, og intet er tabt. Ganske vist kan man ikke nægte, at Vestmagternes tjekkiske Position er gaaet tabt, men det er nu engang saaledes i denne Verden, at enhver Virkning udløser Modvirkninger, og i Stedet for den tjekkisk-sovjetrussiske Alliance staar nu som Følge af Truslen mod det polske og det russiske Ukraine den *polsk-sovjetrussiske* Alliance, og der er ingen Tvivl om, at denne Alliance er mindst lige saa farlig for det fascistiske Tyskland som den tjekkisk-russiske. Den tyske Situation er strategisk set omtrent den samme, sandsynligvis ikke engang forbedret.

Denne Paavisning skal kun henlede Opmærksomheden paa, at den politiske Bevægelses stadige Udsvingninger endnu ikke har kunnet forme Europas politiske Skikkelse i Favør af Fascisterne. Fascismens magtpolitiske Overvægt er endnu langt fra at være stabiliseret. Arbejderbevægelsen har over hele Verden den Opgave at organisere Fronten mod Fascismen, ogsaa i Bevægelsens egne Lande. Denne Kamp er ikke blot en Kamp mod den fascistiske Trusel udefra. *Det er ikke nok at bekæmpe Fascismen, man maa ogsaa have noget at byde Folkene, som skal sige Nej til Fascismen.* Demokratierne maa gennem solidarisk Samarbejde sikre en almindelig Velstand, et *højere socialt Livsniveau* for deres egne Folkefæller, og dette vil ogsaa virke agitatorisk paa de frisindede Kræfter indenfor de fascistiske Nationer. I Virkeligheden er jo det fascistiske System det politiske Udtryk for Kapitalismens økonomiske Krise — det er Grunden til, at de demokratiske Nationers Storkapitalister mere eller mindre ser med hemmelig Sympati paa de fascistiske Eksperimenter.

Det er sandsynligt, at Aaret 1939 vil bringe nye udenrigspolitiske Kriser, muligvis ogsaa Krig, det ved vi ikke, men vi ved, at det er Arbejderbevægelsens Opgave over hele Verden at kæmpe for den saa nødvendige *Fornyelse af Demokratiernes Holdning — moralsk* og *økonomisk set.* Enhver stærkere Højnelse af Landets sociale Niveau vil forøge de gamle Demokratiers Modstandskraft og Aktivitet og forvandle disse Demokratier til *ægte* Demokratier, hvis politiske og moralske Attraktionskraft er stærk nok til at sejre over Fascisternes Ideologi. Det solidariske Samarbejde mellem Demokratierne, som er begyndt ved den engelsk-amerikanske Handelstraktat, kan blive den internationale Ramme for denne Udvikling.

Beskæftigelsesspørgsmaalet.

III.

Vi naaede i den foregaaende Artikel om dette Emne frem til at paavise, hvordan Verdenskrisen kom til Danmark som en *Landbrugskrise.* Fremskridtene i Landbrugs-, Transport- og Køletekniken Verden over havde længe truet vor førende Stilling paa det engelske og tyske Marked. I 1931 fik Konjunkturnedgangen, der paa det Tidspunkt allerede gennem et Par Aar havde udmarvet vore to Hovedkunders Købekraft, endelig Priserne til at bryde sammen. Samtidig hermed begyndte Englands og Tysklands Forsøg paa gennem Selvforsyning med Føde-

varer at skære Importen ned. Resultatet blev, at det danske Landbrug paa engang saa Eksportmængderne og Eksportpriserne dale.

I 1929 udgjorde Landbrugseksportens Værdi 1271 Mill. Kr. og i 1932 kun 873 Mill. Kr. Dette betød en Nedgang paa ca. 400 Mill. Kr. eller paa en lille Tredjedel i Løbet af tre Aar. Det er næppe nogen Overdrivelse at betegne det som en af de voldsomste Begivenheder i Danmarks økonomiske Historie. Landbrugets Forrentningsprocent faldt fra 5 pCt. i 1929—30 til 0,5 pCt. i 1930—31 og 0,4 pCt. i 1931—32.

Der fulgte nu et Par sorte Aar for det danske Folk. Armod holdt sit Indtog i mangt et Landbohjem. Og det blev de mindste Brug, der ramtes haardest. Saaledes var Forrentningsprocenten for 1931—

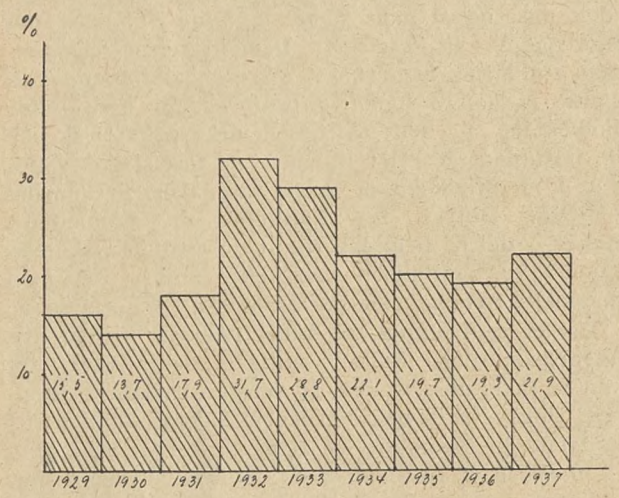

Den gennemsnitlige aarlige Arbejdsløshed for samtlige Arbejdere.

32 0,5 pCt. i de mindste Brug med 0,3 i de større, og for 1932—33 1,4 pCt. for de mindste Brug mod 2,8 pCt. (det dobbelte) for de større.

Fra Landet bredte Krisen sig videre til Byerne. Den internationale Krise, der faar England og Tyskland til at købe mindre Smør, Æg og Flæsk, faar de danske Landmænd til at købe færre Maskiner og Redskaber, færre Manufakturvarer, mindre Øl og Sukker — faar dem til at bygge mindre, til at antage mindre Arbejdskraft o. s. v. Saaledes bevirker en Børskrise i New York et Kreditsammenbrud i Centraleuropa, en øget Landbrugsproduktion paa New Zealand, nogle Lønnedsættelser i England og Tyskland, og hvad nu alle Aarsagerne var — en almindelig Arbejdsløshed blandt de danske Arbejdere. Dette gælder saavel Landarbejderne, der i stort Omfang vandrer ind til Byerne for at søge et Job der, som Byarbejderne, hvis Produkter ikke længere kan finde Afsætning paa Landet.

Ogsaa den danske Eksportindustri ramtes af Krisen. Særlig Eksporten af Skibe, Dieselmotorer og Automobiler gik tilbage, medens Eksporten af Konserves, Oliekager og Cement holdt sig bedre.

Hertil kommer saa den Maade, hvorpaa Kapitalisterne, som skildret i første Artikel, altid reagerer overfor en Konjunkturnedgang. De faldende Priser gør ny Produktion urentabel. Derfor bliver ingen nye Fabrikker rejst, ingen nye Hjul sat i Sving og ingen Varer købt paa Lager. Tværtimod vil alle indskrænke, afskedige og sælge ud.

Vi skal i et Par Tabeller anskueliggøre Arten og Omfanget af den Arbejdsløshed, der blev Resultatet af alle disse Aarsager. Først en Tabel, der viser den gennemsnitlige, aarlige Arbejdsløshed for samtlige Arbejdere, inddelt i visse Hovedgrupper:

	Bygnings- og Møbelindustri	Jernindustri	Anden Industri	Handel	Arbejdsmænd	Tilsammen
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
1929	20,0	14,5	13,2	9,4	17,3	15,5
1930	14,5	13,1	12,2	7,3	15,8	13,7
1931	19,8	21,6	14,4	7,5	20,4	17,9
1932	44,2	39,2	21,2	13,0	36,8	31,7
1933	33,9	34,1	19,8	13,0	35,6	28,8
1934	20,7	22,4	16,7	9,6	28,7	22,1
1935	19,6	16,6	15,2	7,1	26,3	19,7
1936	22,3	13,7	14,4	6,3	26,3	19,3
1937	27,1	13,3	16,9	6,3	29,6	21,9

Fra 15,5 pCt. i 1929 stiger den *samlede Arbejdsløshed* indtil 1932, hvor den kulminerer med 31,7 pCt. Der er derefter stadig Nedgang indtil 1936. I 1937 faar vi en ny Stigning. Indenfor de enkelte Hovedgrupper er Bevægelsen noget anderledes. For *Bygnings- og Møbelgruppen* faar vi langt stærkere Svingninger, idet Beskæftigelsen her ikke alene er afhængig af den almindelige Konjunkturudvikling, men ogsaa af Vejrliget og af den særlige Byggekonjunktur. I 1932 faar vi her den stærkeste Stigning — helt op til 44,2 pCt. — men til Gengæld den hurtigste Nedgang i de følgende Aar. Først i 1936—37—38 bliver det galt med Byggeriet igen. Herom senere.

I *Jernindustrien* er Stigningen i 1932 knap saa stærk som i Bygningsgruppen. Faldet i 1933 heller ikke saa brat (Jernindustriens Arbejdsløshed gaar kun 5 Points tilbage fra 1932 til 1933 mod godt 10 Points i Bygningsgruppen). Til Gengæld er Beskæftigelsesfremgangen stabil i Jernindustrien, saa man her for 1937 ender med 13,3 pCt. mod Bygningsindustriens 27,1 pCt.

Arbejdsmændenes Arbejdsløshed giver et helt tredje Billede. For deres Vedkommende er Stigningen fra 1931—32 mindst. Ledighedsprocenten kulminerer her med 35,6 pCt. mod 44,2 og 39,2 for de to andre store Grupper. Til Gengæld er den ikke til at faa Has paa igen. Fra 1932 til 1933, da Bygningsgruppen vinder over 10 Points frem og Jerngruppen over 5 Points, formindskes Arbejdsmændenes Ledighed kun med godt 1 Point, og i 1937 ligger Arbejdsmændenes Arbejdsløshed højest med 29,6 pCt.

Blandt de mindre Fag findes mange interessante Afvigelser fra det almindelige Billede. Dels nogle

glædelige Lyspunkter, som f. Eks. *Papirindustriens* Arbejdere, hvis Ledighed fra 1931—35 svinger mellem 1,8 og 2,8 pCt., eller i *Næringsmiddelindustrien,* hvor Mølleriarbejdere svinger mellem 9 og 10 pCt. og Bryggeriarbejderne mellem 7 og 12 pCt. Men desværre findes der ogsaa nogle mindre glædelige Afvigelser, f. Eks. hos *Billedskærerne* og *Forgylderne,* der foruden af Krisen ogsaa rammes af Modens Svingninger. Billedskærerne har saaledes i 1932 gennemsnitlig 71 pCt.s Arbejdsløshed. *Bagere, Sømænd* og *Søfyrbødere* hører til de haardest ramte. De har mellem 30 og 40 pCt. gennem hele Perioden 1931—35. For Bagernes Vedkommende skyldes det Uddannelse af for mange Lærlinge. Søens Folk derimod rammes af den stagnerende Verdenshandel.

Arbejdsløsheden i tre store Enkeltfag ses af følgende Tabel:

	Smede og Maskinarbejdere	Tekstilarbejdere	Snedkere
	pCt.	pCt.	pCt.
1931	21,6	11,1	18,7
1932	38,0	10,6	43,8
1933	34,0	7,4	35,5
1935	16,6	9,4	18,1
1936	12,9	6,2	19,4
1937	12,1	14,0	22,0

For *Smedene* gælder nogenlunde samme Bevægelse som for Jernindustrien under et, ligesom *Snedkerne* nogenlunde følger Bygningsgruppens Bevægelser (Snedkerne ligger dog i 1937 5 Points lavere). *Tekstilindustrien* hører til de heldige Fag. Arbejdsløsheden er gennem alle Aarene — med Undtagelse af 1935 — faldende og ligger i 1936 helt nede paa 6,2 pCt. Først i 1937 faar Tekstilarbejderne for Alvor et Arbejdsløshedsproblem, idet Procenten med et Spring fra 1936 til 1937 gaar op fra 6,2 til 14 — over det dobbelte. Et lignende Spring gælder for Skotøjsarbejderne, der fra 1936 til 1937 gaar op fra 19,2 pCt. til 29,0 pCt. Aarsagen til denne Forværring skal vi senere vende tilbage til.

Vi kunde lige til sidst berøre endnu en speciel Gruppe Arbejderes Ledighed, nemlig *Kvindernes.* Det er ofte blevet paastaaet, at efterhaanden som Mændene trænges ud af Virksomhederne, trænger Kvinderne sig ind og optager Mændenes Pladser. Dette synes bekræftet, naar man ser paa en Statistik over Gennemsnitsprocenten for henholdsvis Mænds og Kvinders Arbejdsløshed i *samtlige* Fag. Det fremgaar heraf, at Mændenes Arbejdsløshed i 1933 var 30,9 pCt. mod kun 17,2 pCt. for Kvinderne og i 1935 Mændenes Procent 20,9 mod kun 13 for Kvinderne. Dette Resultat beror imidlertid paa en forkert Opgørelsesmaade. Det, man skal sammenligne, er naturligvis ikke Mændenes Arbejdsløshedsprocent indenfor samtlige Fag i Forhold til Kvindernes Arbejdsløshedsprocent indenfor samtlige Fag. De Fag, hvori der udelukkende arbejder Mænd, skal man paa Forhaand skille ud — de vedkommer i Følge Sagens Natur ikke Sammenligningen, thi her kan der jo ikke være Tale om, at Kvinderne har trængt Mændene ud. Det, man skal have fat paa, er kun de saakaldte *blandede Fag,* hvori baade Mænd og Kvinder arbejder. Ser vi paa dem, kommer vi da ogsaa til det modsatte Resultat: at Kvinderne har den største Ledighed. I 1935 og 1936 var Kvindernes Arbejdsløshed i de blandede Fag henholdsvis 12,0 pCt. og 11,0 pCt. mod kun 9,9 pCt. og 9,1 pCt. for Mændene. — Denne Argumentation har kun den Fejl, at den er for indviklet til, at de reaktionære Kræfter, der angriber Kvindens Arbejdsret, kan forstaa den.

*

Hvad blev nu Regeringens Politik overfor den Arbejdsløshed, vi i det foregaaende har forklaret og beskrevet?

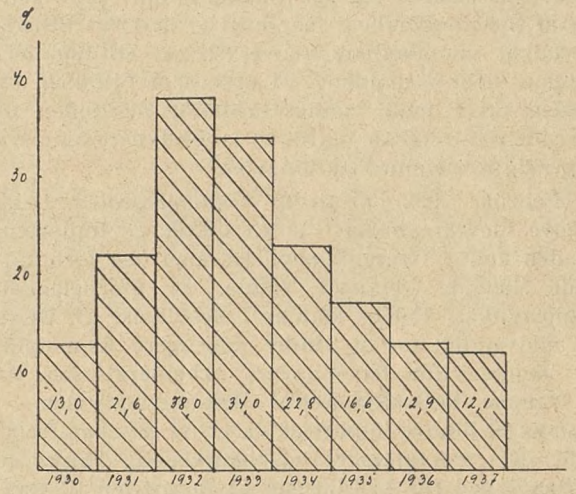

Den gennemsnitlige aarlige Arbejdsløshed for Smede og Maskinarbejdere.

Vi maa her skelne mellem en *Erhvervspolitik,* der har til Formaal at forøge Beskæftigelsen, og en *Socialpolitik,* der har til Formaal at mildne og afbøde Beskæftigelseskrisens Virkninger.

De to vigtigste erhvervspolitiske Forholdsregler blev *Kronesænkningen* og *Valutacentralens Oprettelse.* Allerede i September 1931 havde England opgivet Guldfoden og sænket Sterlingpundet. Da i 1931 60 pCt. af Danmarks Eksportindtægter kom fra England, medens kun 15 pCt. af vor Import blev hentet i dette Land, betød det en yderligere Forringelse af vor Valutastilling og af Landbrugernes Indtjeningsevne. Samtidig med en formindsket Eksport til faldende Priser maatte vi modtage Betalingen fra England i Sterlingpund af forringet Værdi, men købe vore egne Importvarer fra Lande, der ikke havde sænket Valutaen.

Som allerede nævnt halveredes Bøndernes Nettoindtægt i 1931—32, og Landets Valutastilling forringedes fra et Tilgodehavende i Udlandet paa 93 Mill. Kr. i 1930 til et Tilgodehavende paa kun 5 Mill. Kr. i

1932. Noget udenlandsk Laan kunde ikke opnaas — og den danske Regering havde saaledes ikke noget Valg.

December 1931 forlod Danmark Guldfoden, og Kronen faldt gradvis. Medens Parikursen overfor Sterling er 18,16 Kr. pr. Pund, noteredes der i Sommeren 1932 19,00 Kr., og ved det berømte Kanslergadeforlig i Januar 1933 blev Kursen lagt fast i 22,40 Kr., hvorfra den ikke siden er rokket. Denne Kronesænkning øgede dansk Landbrugs og dansk Industris Konkurrenceevne overfor Udlandet og øgede Bøndernes Købekraft, idet de nu fik flere Kroner pr. Pund Sterling. Den Prisstigning, man kunde frygte vilde indtræde, udeblev, idet den neutraliseredes af det stadige Prisfald paa Verdensmarkedet. Hvor heldigt det var for Beskæftigelsen herhjemme, at Danmark sammen med Norge og Sverige straks i 1931 beslutsomt stillede sig paa Englands Side som Medlem af Sterlingklubben, faar man et lærerigt Billede af ved at sammenligne Erhvervslivets Stilling herhjemme med Forholdene i Lande som Frankrig og Belgien, hvor man stædigt fastholdt Guldfoden til den sidste bitre Ende og fik en langt dybere og mere langvarig Krise end Skandinavien.

I Februar 1932 oprettedes *Valutacentralen*. Dens Opgave blev tredobbelt: 1) At nedskære Importen, saa den kom i Overensstemmelse med den formindskede Mængde fremmed Valuta, de ufordelagtige Eksportvilkaar lod os komme i Besiddelse af. Dette var nødvendigt for at hindre yderligere Kronefald, der næppe vilde have gavnet Arbejderklassen. 2) At fremme Beskæftigelsen i Hjemmeindustrien — dels ved at hindre Import af Varer, vi selv kan fremstille, dels ved at sikre, at tilstrækkelig Valuta er til Raadighed for Landbruget og Industrien til Raastoffer. Hellere mangle Cognac, Ananas og Citroner end Kul, Jern, Gødning og Foderstoffer. 3) At formindske Importen fra de Lande, der ikke til Gengæld vil købe hos os, og lægge den over paa de Lande, der til Gengæld vil aftage danske Produkter.

Resultatet af denne Politik blev et Fald i Arbejdsløsheden fra 31,7 i 1932 til 19,3 i 1936, en Stigning i Produktionen fra 91 i 1932 (1931 = 100) til 133 i 1937 og en bedre Balance i vor Udenrigshandel. Saaledes mindskedes Importen fra Tyskland fra 1931 til 1936 fra 490 til 376 Mill. Kr. samtidig med, at Eksporten sattes i Vejret fra 174 til 278 Mill. Kr. Omvendt sattes Importen fra England op fra 219 til 542 Mill. Kr., medens Eksporten faldt en Kende, nemlig fra 814 til 742 Mill. Kr.

Ser vi nu paa de enkelte Varegrupper, finder vi, at medens Importen af færdige Industrivarer til Næringsbrug i 1936 kun udgjorde 29 pCt. af Importen i 1931, og Importen af færdige Industrivarer til almindelig Brug udgjorde 52 pCt. af Importen i 1931 — saa udgjorde Importen af Raavarer til Industri i 1936 164 pCt. af Importen i 1931 og af Stoffer til Brændsel og Belysning 145 pCt. af 1931-Importen.

Hele denne Udvikling faldt ganske vist sammen med en almindelig Opgang i Verdenskonjunkturen, som satte ind i 1933 — men Betydningen af Regeringens Politik for Produktions- og Beskæftigelsesfremgangen fra 1932 og fremefter lader sig næppe overvurdere. Fagbevægelsen har da ogsaa i fuld Enighed sluttet op bag Regeringens Valuta- og Handelspolitik.

Som det fremgaar af Tabellerne foran har der imidlertid i 1937 fundet en Forværring Sted i Beskæftigelsen. Denne Forværring maa henføres til tre Ting: Dels til en ny Vending i Verdenskonjunkturen, der fra Juni 1937 paany gik nedad, dels til Byggeriet, der er stagneret siden 1936 — og endelig til Udviklingen af Samhandelen med Tyskland. Trykket af de tyske Betingelser, af Landbrugernes Krav og af den almindelige Prisudvikling har Valutacentralen gennem 1937 og 1938 maattet give Indpas for nogle flere tyske Færdigvarer end tidligere. Saaledes steg fra 1935 til 1937 Importen af Manufakturvarer, Klædningsstykker, Fodtøj m. m. fra 131 til 146 Mill. Kr. Denne øgede Import i Forbindelse med den mindskede Købekraft, Bygge-Tilbagegangen bærer Skylden for, bevirkede tilsammen en mindsket Produktion og øget Arbejdsløshed i Tekstil- og Skotøjsindustrien. Hvordan Byggeriet igen vil komme i Sving, og hvordan den øgede tyske Færdigvareimport kan undgaas, vil vi imidlertid gemme til vor afsluttende Artikel om Fremtidens Beskæftigelsespolitik.

Regeringens *Socialpolitik* til Mildnelse af Arbejdsløshedens Virkninger er saa kendt, at vi kan indskrænke os til kort at nævne de forskellige Foranstaltninger.

Socialreformen kom i 1933. I 1933—34—35 udlaantes 25,5 Mill. Kr. til *Boligbyggeri*, hvorved 14.500 Mand beskæftigedes. Til *ekstraordinære Vejarbejder* bevilgedes 1932—35 28 Mill. Kr. Til *Havnebygning* 4,5 Mill. Kr. Hertil kom de store *Broarbejder*. Storstrømsbroen alene 36,5 Mill. Kr. og Oddesundbroen 5,7 Mill. Kr. *Ordinære Vejarbejder* omfattede fra 1929—36 250 Mill. Kr. Til *kommunale Arbejder* udlaantes 32 Mill. Kr. Til Ungdomslejre 4 Mill. Kr. Alt i alt er til *„særlige Arbejders Igangsættelse"* anvendt 482 Mill. Kr. gennem de seks Kriseaar.

Sukkerordningen anslaas til i Sæsonen at beskæftige 16.000 Mand paa Landet og 4.500 i Fabrikker.

Store Ekstratilskud er givet til *Fagforeningernes Arbejdsløsheds- og Fortsættelseskasser*. De samlede Tilskud udviklede sig under Krisen paa følgende Maade: 1932—33 9 Mill. Kr. 1933—34 37 Mill. Kr. 1934—35 29 Mill. Kr.

Hertil kommer saa den Hjælp, der er ydet Landbruget og som naturligvis ogsaa har bedret Byarbejdernes Forhold.

Fra de sidste Aar vil Overarbejdsloven, Ferieloven, 30 Mill. Kr.-Loven for de langvarigt arbejdsløse, Lo-

ven om Beskæftigelsescentralen for de unge arbejdsløse og endelig Nedsættelsen af Alderen for Opnaaelse af Aldersrente fra 65 til 60 Aar — være godt kendt.

Bestræbelserne for at sætte nyt Liv i Byggeriet skal vi omtale i en afsluttende Artikel om Fremtidens Beskæftigelsespolitik.

J. Kragh.

Det danske Socialdemokrati 1929–39.

III.

Skolepolitik.

En oplyst Befolkning med Mulighed for selvstændigt at kunne vurdere og tage Stilling til Tidens Problemer er en væsentlig Forudsætning for Demokratiets Bevarelse og Udbygning. Tilvejebringelse af den Skoleform, der giver Mulighed for Udvikling og Fuldkommengørelse af Evner og Anlæg hos alle Børn uanset Størrelsen af Forældrenes Indkomst, er derfor et naturligt Maal for en Regering, der bekender sig til Folkestyrets Idé.

Skolereformer, i første Række Forbedring af Læreruddannelsen, var et af de Punkter, der ved Regeringens Tiltræden stod paa Arbejdsprogrammet, og det forløbne Tiaar har bragt en Række betydningsfulde Forbedringer paa disse Omraader. Det forkastelige System, at ca. Halvdelen af Børnene — i alt Fald i Byerne — gik i kommunale Fattigskoler, en Fjerdedel i Kommunens Betalingsskoler og den resterende Fjerdedel i lavere eller højere Privatskoler, var allerede for Aar tilbage aflivet væsentligst ved Socialdemokratiets Indsats, men endnu bestod en alt for stor Ulighed mellem Beskaffenheden af den Undervisning, der ydedes i By og paa Land. Dette Forhold rettedes ved Loven om Folkeskolen, der i 1937 gennemførtes af Regeringspartierne, medens Oppositionen stillede sig passiv.

Folkeskolen.

De Goder, den nye Lov fører med sig — i første Række for Landsbyskolen — er i Korthed: Udvidet Timetal for de store Børn, hvilket har til Følge, at Hverandendagsskolen nu tilhører en svunden Tid, størst mulig Vægt lagt paa Elevernes Opøvelse til Selvvirksomhed, Adgang til frivillig Undervisning efter det 14. Aar, alt Undervisningsmateriale gratis, forbedrede hygiejniske Forhold, Gymnastiksale og Idrætspladser ved *alle* Skoler for at underbygge den opvoksende Slægts Sundhed. Fagenes Antal øges, og der er aabnet Mulighed for Indførelse af helt nye Fag i Overensstemmelse med Tidens Krav, de „overbefolkede" Klasser undgaas, og skolepligtige Børn maa ikke udenfor Hjemmet udføre Arbejde før Skoletiden.

Opførelsen af Gymnastiksale m. m. og den Centralisering af Skolevæsenet, som paa Landet vil finde Sted, stiller en Række økonomiske Krav, som Staten imødekommer ved aarligt at stille indtil 900.000 Kr. til Raadighed for Nybygninger og Udvidelser.

Gennem Vedtagelse af det Forslag om Udvidelse af den kommunale Laanefond, som for Tiden behandles paa Rigsdagen, vil Kommunerne kunne opnaa fordelagtige Laan til Iværksættelse af disse Arbejder. Den beskæftigelsesmæssige Side af Sagen maa saaledes heller ikke undervurderes.

Skolens Styrelse og Tilsyn.

I 1933 gennemførtes *Borgbjergs* Reform med Hensyn til Folkeskolens Styrelse og Tilsyn, hvorved den Bestemmelse, at Præsten automatisk var Formand for Skolekommissionen, ophævedes. Samtidig oprettedes *Forældreraadene* som det Organ, der skal formidle den særdeles værdifulde intime Forbindelse mellem Hjem og Skole. At Forstaaelsen af Forældreraadenes store Betydning endnu ikke er trængt igennem i alle Kredse maa beklages, idet der i disse Raad er skabt et Instrument, som rigtigt anvendt vil kunne skabe den Vekselvirkning mellem Skole og Hjem, som er et saa værdifuldt Led i Opdragelsen.

Læreruddannelsen.

For at skaffe Folkeskolens Lærere den bedst mulige Uddannelse gennemførtes i 1930 Loven om Seminarierne, der udvider Lærernes Uddannelsestid fra 3 til 4 Aar. Undervisningen er vederlagsfri, og „det fornødne Beløb til Understøttelse for trængende Elever skal bevilges paa de aarlige Finanslove", hedder det i Loven — en meget betydningsfuld Bestemmelse, uden hvilken det vilde være vanskeligt for ubemidlede at gennemføre Studiet.

Andre Undervisningslove.

Alle Former for frivillig Undervisning har været og bliver fortsat omfattet af Regeringen med største Interesse. *Aftenskoleloven* aabner Arbejderorganisationerne Mulighed for Start af Studiekredse, Sprogkursus m. m., Loven om landbrugsfaglig Undervisning stiller Midler til Raadighed for Landboungdommens faglige Dygtiggørelse, til Højskoler og Husholdningsskoler er der ligeledes bevilget betydelige Beløb til Understøttelse af ubemidlede Elever. — Alt for at uddanne den oplyste Ungdom, der vil sikre Folkestyret.

I en følgende Artikel vil Regeringens Indsats paa Sociallovgivningens Omraade blive omtalt.

VORE FOLK OG KUNSTEN

Social-Demokratens Udstilling „Arbejdspladsens Talenter" paa Charlottenborg havde Malerier, Skulpturer og Tegninger af ca. 500 Arbejdere fra 91 Fag — og Folkene fra Centralorganisationen af Metalarbejdere repræsenterede den store og interessante Udstillings tredje-største Gruppe — og det blev en Smed, der var den mest omtalte, hvad Skulpturer angaar.

Den af Social-Demokraten arrangerede Udstilling paa Charlottenborg, „Arbejdspladsens Talenter", blev en afgjort Sukces, og Medlemmer af Centralorganisationen af Metalarbejdere var med til at skabe Sukcessen.

Med denne Udstilling vilde Social-Demokraten vise Arbejdspladsernes Ansigt, hvad Maleri, Skulptur og Tegning angaar. Man var klar over, at disse Ting betød en Del i Arbejdernes Fritidssysler, og det var *det,* man vilde have frem. Men — det skal ikke være nogen Hemmelighed, at man ikke havde ventet, at Arbejderne i saa *høj* Grad, som Udstillingen viste, beskæftigede sig med disse Ting i Fyraftenstiderne. Der blev indsendt ca. 7000 Arbejder — naar man tager Tegningerne med. Det havde man ikke ventet, det overraskede, *Kvaliteten* var ogsaa overraskende, og det til Trods for, at det netop var Social-Demokratens dristige Idé ikke blot at ville lave Udstillingen for at vise det *allerbedste,* man vilde ikke paa det gamle hæderværdige Charlottenborg kun vise *Eliten* af Arbejdere, der i deres Fritid beskæftiger sig med Kunst. Havde man gjort det, altsaa udøvet Censur, vilde det have blevet en mere end overraskende Udstilling, hvad den kunstneriske Standard angaar. Men Social-Demokraten vil ikke blot vise *Højden* men ogsaa *Bredden* og *Dybden,* kan man vel ogsaa sige. Derfor var Bestemmelsen: At hver eneste af Indsenderne vilde faa mindst et Arbejde med og højest 4 Arbejder.

Der var smaa 500 Udstillere, her havde man *Arbejdspladserne,* her havde man det mest levende og brogede og mangeartede Billede af hvorledes Arbejderne saa paa Kunst, og hvad de følte og fornemmede, naar de i Fyraftenstimerne gik i Gang med et Maleri, Skulptur eller Tegning.

Og Udstillingen „Arbejdspladsens Talenter" blev et afgjort Bevis paa, at ogsaa paa dette Omraade er det groet og vokset indenfor den danske Arbejder.

Hvem, der var med.

Der var paa Udstillingen Folk fra 91 forskellige Fag. Arbejdsmændene laa øverst med ca. 60 Deltagere. Saa kom Malersvendene med 41, og saa Centralorganisationen af Metalarbejdere med ca. 30. Derefter Typograferne med 22, Murerne og Snedkerne med hver 13, Tjenerne og H. K.erne hver med 12 — og saa myldrede det af smaa Grupper eller enkelte Folk fra de forskellige Fag. Her var Skorstensfejere og Bagere, Postbude og Fyrskippere, Barberer og Bude, Slagtere og Lærerinder, Brødkuske og Tobaksarbejdersker, Bogholdere og Bryggeriarbejdere, Husmødre og Matroser, Sporvejsfunktionærer og Piccoloer, Portnere og Karetmagere, Landarbejdere og Ekspeditricer, Vinduespolerere og Tømrere, Politibetjente og Skræddere o.s.v., o.s.v. i en broget Uendelighed.

BILLED-TEKSTER

Paa denne Side: Maskinarbejder O. Sørensen: Skulptur. Nederst t. v. Maskinarbejder Georg Deublein: Maleri. Her ved Siden Smed Leth-Nielsens udmærkede Arbejde: Sommerleg ved Stranden.

Paa næste Side: Øverst: Montør K. Andersens Inspiration efter Picasso. Nederst: Former Hjalmar Bjergs: »Flirt paa Stranden«.

En Smed som Nr. 1.

Skal man kigge lidt nærmere paa Udstillingen, kan man, uden at forklejne nogen, sige, at en Smed blev Nr. 1 hvad Skulpturerne angaar. Selvfølgelig skal man ikke paa saadan en Udstilling give Karakterer — men, som sagt, man gaar ikke nogen for nær, naar man siger, at Smeden med „Sommerleg paa Stranden" skabte Udstillingens bedste Skulptur. Der var mange gode og interessante mindre Skulpturarbejder paa Udstillingen, og der var mellem de større Arbejder et Par Murere, der havde nogle afgjort gode Arbejder, men Smed Leth-Nielsens Arbejde laa i Spidsen. Der var Kraft og Ynde over det. Det var dristigt gjort, og Opgaven var dygtigt løst.

Forøvrigt saa det af Udstillingen ud til, at de Arbejdere, der hører til indenfor Centralorganisationen af Metalarbejdere, bliver særligt inspireret af Strand og Piger. Det Maleri, man mest bemærkede blandt Centralorganisationens Folk, var af Former Hjalmar Bjerg, Maleriet hed vist saadan noget som „Sommerflirt ved Stranden". Et stort og morsomt Lærred. Manden paa Billedet er muntert set, overlegent med Hænderne i Lommen, trods den kvindelige Ynde, der udfoldes for ham. Jeg ved i hvert Fald ikke saa faa Kunstmalere, der syntes, det var et sjovt set Billede og lavet ud fra et sikkert Syn paa Menneske-typer. At nævne alle Centralorganisationens Folk vilde være en Opremsen af Navne. I Illustrationerne til Artiklen bringer vi enkelte Arbejder. Men som Helhed var Repræsentationen fra Centralorganisationen blandt Udstillingens Malere langt under, hvad der præsteredes i Skulpturen. Det saa ud, som var man bange for at springe dristigt til en Opgave, give sig i Kast med noget og lade Fantasien spille. Der var en Udsigt over Sundet og en Del andre Ting, som var lidt vel „søde" i det. Til Gengæld var der en, der sprællede særdeles livligt. Det var Montør K. Andersen i sin Komposition „Atelieret", et Billede, som han skrev var „malet efter Besøg paa den franske Udstilling under Inspiration af Picasso".

Men kan man sige, at Skulpturen fra Folkene fra Centralorganisationen langt var den stærkeste, saa var der dog ogsaa hos Malerne noget at arbejde videre paa.

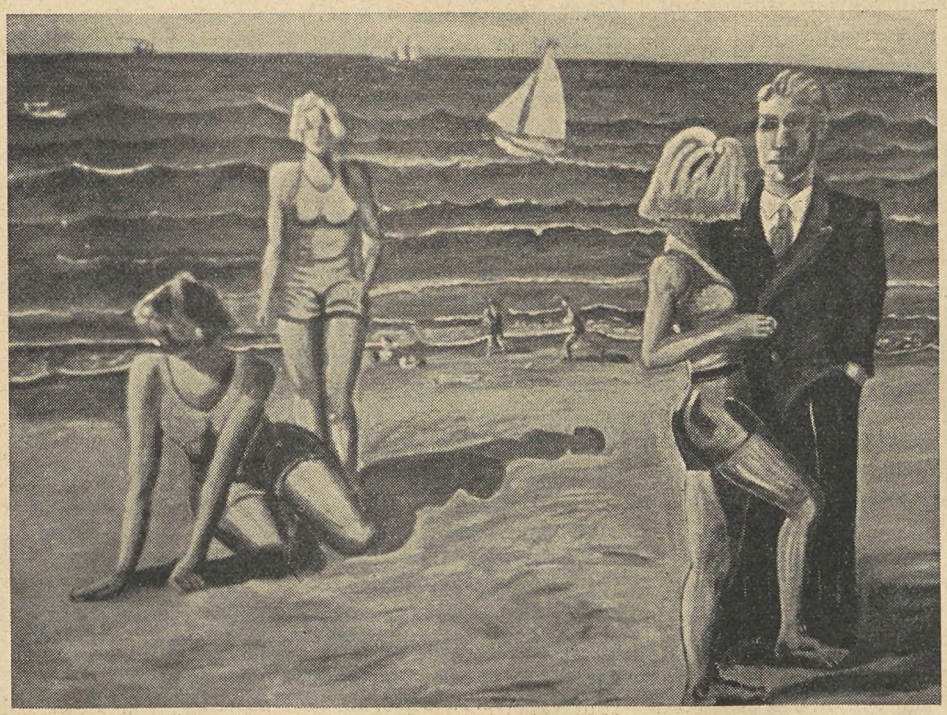

Og mon ikke „Arbejdspladsens Talenter" er noget, der vil blive gentaget, saa man ligesom har noget at arbejde hen til — udover det at have Fyraftensglæden ved at skabe i Farver eller Sten. Jo — man skulde mene, at Social-Demokraten fortsatte, maaske hvert Aar, maaske hvertandet. Udstillingen viste, hvilket myldrende Fyraftensliv, der er ogsaa paa Omraaderne Skulptur, Maleri og Tegning, og Udstillingen viste, at Fyraftens-Folkene virkelig havde noget at vise, og at de kan noget.

Man har Lov til at vente, at „Arbejdspladsens Talenter" bliver kaldt frem igen, og hvorfor ikke blive en Art fast Institution? Der var saa stor Interesse for Udstillingen, at Besøget blev langt større, end man havde ventet, og hvad der blev præsteret paa Udstillingen var langt bedre, end man havde haabet — saa Mulighederne skulde jo ligge for, at „Arbejdspladsens Talenter" blev en fast tilbagevendende Udstilling, hvor Arbejdspladsernes Folk boltrede sig i Skulptur, i Maleri og i Tegning.

Oskar Hansen.

De franske Metalarbejderes Kongres.

I Dagene 8.—11. December incl. afholdt Fransk Metalarbejderforbund Kongres i Paris i eget Hus, beliggende Rue de Angouleme 94, hvor Administrationen af de franske Metalarbejdere, saavel hvad angaar Arbejdsanvisning som Udbetaling af Understøttelse og lignende Funktioner, finder Sted. Kongressen skulde oprindelig have været afholdt i Dagene 1.—4. December, men grundet paa den politiske Generalstrejke i Slutningen af November blev Kongressen udskudt en Uge. Vort Forretningsudvalg besluttede, at vi skulde være repræsenteret denne Gang for at se, hvorledes de franske Metalarbejdere tog den for dem vanskelige Situation, samtidig med, at dette Forbund, der i en Aarrække kun har talt mellem 30—40.000 Medlemmer, nu i Løbet af de sidste 3 Aar er steget til ialt 800.000 Medlemmer.

Kongressen afholdtes i Forbundshusets største Sal, den saakaldte Barbusse-Sal, opkaldt efter den kendte Socialdemokrat Barbusse. Det kneb for Forsamlingen at være der, thi der var over 800 Delegerede. Foruden vort Forbund, der var repræsenteret ved *Leonhard Hansen* og Formanden *P. Andersen*, var Holland, Belgien, Schweiz, Luxemborg og Sverige repræsenteret. Derimod var Sekretæren for det internationale Metalarbejderforbund, *Konrad Ilg*, forhindret i at være tilstede paa Grund af politisk Arbejde, men han havde sendt Kongressen en Skrivelse, hvori han hilste de franske Metalarbejdere som den for Tiden stærkeste Landsorganisation indenfor de internationalt organiserede Arbejderes Kreds. Ogsaa Sovjetrusland var indbudt, men man havde sendt en undskyldende Skrivelse og en Hilsen. Endelig var de spanske Metalarbejdere repræsenteret ved en forholdsvis stærk Repræsentation, der talte 3 mandlige og 1 kvindelig Repræsentant.

Naar Hensyn tages til, at Kongressen aabnedes ved Afslutningen af den bevægede Generalstrejke, der maa erkendes i Realiteten at være et Nederlag for den franske Landsorganisation, maa det siges, at de franske Metalarbejdere tog Forholdene med Fatning. Noget andet er, at Beslutningen om eller i alt Fald Gennemførelsen af Generalstrejken næppe skulde have været opretholdt overfor de drastiske Midler, som Regeringen bragte i Anvendelse, og som det viste sig den kunde gøre paa Grundlag af gældende Love. Om selve Generalstrejkesituationen holdt Formanden for den franske Fagbevægelse, *Jouhaux*, et Foredrag paa Kongressen. Denne Beretning modtoges med Bifald og prægede vel nok ogsaa de Beslutninger, der toges.

Flertallet af de Delegerede var Kommunister, dette lod sig ikke skjule, vi vil anslaa Forholdet til at være $^3/_5$ Kommunistdelegerede og $^2/_5$ Socialdemokrater. Det har ogsaa præget Forbundets Arbejde, idet den nuværende Generalsekretær *Croisat* er Kommunist og har afløst den tidligere Socialdemokrat, Sekretær *Chevalme*.

Croisat aflagde Beretning om Virksomheden og Chevalme om Pengeforholdene. Beretningen om Virksomheden affødte ganske vist nogen Diskussion, men dog ikke anderledes, end at denne afsluttedes den første Kongresdag, ganske vist ved Hjælp af Overarbejde til Kl. 19.30, og Beretningen om Virksomheden blev godkendt med alle Stemmer mod 2 og Kasseberetningen med alle Stemmer mod 1. Og den Enighed, som disse Stemmetal var Udtryk for, gik i og for sig gennem hele Kongressen, hvad der maa paaskønnes, naar Hensyn tages til de stærke principielle Meningsforskelligheder, der hersker mellem Kommunister og Socialdemokrater, men man fik Indtrykket af, at Trangen til Enighed var det, som var det bærende baade paa Kongressen og ogsaa skulde være det i det daglige Arbejde.

Udover selve Beretningen om Virksomheden blev der af forskellige Forbundssekretærer indledet; fra de Delegeredes Side diskuteredes Beretningen om Forholdene i Metalindustrien i Almindelighed, Forbundets fremtidige Aktion o. s. v., ligesom Forbundssekretær *Semats* Beretning om Forbundets Struktur og de i Forbindelse med den mægtige Vækst indenfor Forbundet nødvendige Vedtægtsændringer foranledigede en omfangsrig Diskussion. Under Behandling af dette Spørgsmaal viste Forskellen i Opfattelserne mellem Kommunister og Socialdemokrater sig i langt større Udstrækning end under Diskussionen om Virksomhedsberetningen, og Spørgsmaalet paa Kongressen var en Tid, om Kommunisterne, der var i Flertal, vilde vrage deres Tillidsmænd af den gamle Retning og besætte alle Tillidsposterne. En meget hidsig Diskussion herom førtes, men ogsaa denne sluttedes med, at Enigheden blev bevaret, og alle de afgaaede Tillidsmænd, altsaa ogsaa af den socialdemokratiske Retning, blev genvalgt. Denne Udgang var forsaavidt en Sejr for Forbundets tidligere Sekretær, Chevalme, der i en mesterlig Tale manede til at undgaa Strid om Personer og udtalte, at det var nødvendigt at udvise Enhed, Enighed og Disciplin i Forbundets Arbejde.

Alle Gæsterne fra de forskellige Lande, der havde Ordet for at hilse Kongressen, blev hilst med mægtigt Bifald, saavel naar de talte deres eget Sprog som ved Oversættelserne, men navnlig hilstes natur-

ligvis den spanske Delegation med et stormende Bifald. Det var jo her Partifæller af den latinske Race, der umiddelbart paa den anden Side af Grænsen kæmpede for deres demokratiske Tilværelse med Livet som Indsats.

Et Spørgsmaal, der blev grundigt behandlet paa Kongressen, var, hvorledes man skulde forholde sig i Anledning af, at en Del Kolleger, der havde efterkommet Generalstrejkeordren, var blevet dels lockoutede, dels sat i Fængsel. Kongressen udtalte sin varmeste Sympati for disse, og der valgtes en særlig Delegation, der dels under Kongressen og dels efter Kongressen skulde forhandle med Indenrigsministeren og Justitsministeren for at faa disse Kolleger rehabiliteret ved at faa Lockouten hævet, eventuelt faa dem frigivet af Fængslet.

Udover de faglige Spørgsmaal drøftedes de sociale Love og Fordele, som er opnaaet gennem de senere Aars Virksomhed fra den faglige Landsorganisation, og der vedtoges en Resolution, der krævede de sociale Love bevaret uden Forringelser, ligesom der ogsaa vedtoges en Resolution vedrørende Bevarelsen af Freden, og endelig blev der taget Beslutning sigtende paa at faa de Metalarbejdere, der endnu ikke er optaget i Forbundet, til at tilslutte sig dette.

Kongressen var, naar Hensyn tages til de skarpe politiske Modsætninger, som de Delegerede repræsenterede, og naar Hensyn tages til den bevægede Generalstrejkeuge, som lige var overstaaet, et Tegn paa en redelig Vilje til at søge opbygget en altomfattende fast og handlekraftig Metalarbejderorganisation, hvad der navnlig i den nuværende Tid maa anses for at være meget betydningsfuld.

I Forbindelse med Kongressen forevistes for de udenlandske Delegerede en Del sociale Institutioner, dels saadanne, som herhjemme er unødvendige, fordi vor sociale Lovgivning gør dem overflødige, men ogsaa paa andre Omraader, hvor vi maaske nok kunde trænge til at faa indrettet noget lignende. Til den sidste Gruppe hører bl. a., at Metalarbejderforbundet har købt et gammelt Herresæde, 30 km fra Paris, hvor Jorden ligesom ved Udstykning herhjemme er frasolgt, men til Rest er der et Omraade paa 60 ha, som man havde købt for 1 Mill. Frc., altsaa saadan noget som 130.000 Kroner, og her var, som man udtrykte sig, Tale om et Slumpkøb, idet Grunden maa antages at være mindst 5 Gange mere værd. Paa denne Grund indrettes Soveplads og Sal til Udflugter for Metalarbejderungdommen om Sommeren. Et særligt Omraade er helliget Retten til at opslaa Telte o. s. v. Der var ansat Økonoma til at forestaa Husholdningen, kort og godt et Sted, hvor de franske Metalarbejdere og deres Børn kan nyde Sommeren, der i Frankrig er betydelig længere end her.

I selve Paris forevistes de Delegerede en hel Ejendom, som Metalarbejderforbundet havde købt for ganske nylig, indrettet til en Klinik, hvor der er Læger og Sygeplejersker tilstede, som uden Vederlag undersøger eventuelle syge, konstaterer, hvad de fejler, og om det er Sygdomme, de kan behandles for i Hjemmet, eller om Hospitalsophold er nødvendigt. Der var ogsaa indrettet saavel Øjen- som Tandklinik til gratis Behandling og med lyse og rummelige Venteværelser. I en særlig Afdeling plejedes og undersøgtes syge Børn. Til denne Afdeling havde voksne kun Adgang, forsaavidt de havde syge Børn.

I Forbindelse med selve Forbundshuset havde man oprettet en Maskinfabrik, ganske vist, naar Hensyn tages til en By af Paris' Størrelse, af beskedent Omfang, men Ønsket er at udvide. Denne Maskinfabrik har ikke den Opgave at drives i erhvervsmæssigt Formaal, men derimod dels at beskæftige arbejdsløse, navnlig unge Kolleger, og saadanne, som i en ung Alder er kommet væk fra Faget og derved maaske ikke er i Stand til at skaffe sig Arbejde ved Faget, men her kan de altsaa faa en Uddannelse, der har til Formaal paany at gøre dem arbejdsdygtige. Virksomheden er ogsaa tænkt at skulle have det Formaal i det hele taget at fungere som Oplæringssted i visse Specialiteter, hvor det maatte vise sig, at man ikke raader over tilstrækkelig kvalificeret Arbejdskraft.

I Forbindelse med den praktiske Uddannelse finder der en indgaaende teoretisk Uddannelse Sted. Institutionen har været præsenteret for Arbejdsminister Pomaret, der har besøgt Institutionen, og man søger at interessere Staten for en Udvikling af denne Institution. Ved en Udgift en Gang for alle paa ca. 15 Mill. Frc., ca. 1 Mill. Kr., vil denne Institution kunne nyuddanne 4—5000 arbejdsløse til Fagarbejdere i Brancher med Arbejdsmangel og derved spare en Understøttelse, svarende til 300 Mill. Francs.

Fradrag i Skatteindtægt.

I Lighed med tidligere Aar gives hosstaaende en Udregning af det i 1938 betalte Kontingent til Arbejdsløshedskassen, hvilket paa samme Maade som Sygeforsikring og Livsforsikring kan fradrages Indtægten ved Udregningen af den skattepligtige Indtægt.

For Forbunds- og Afdelingskontingentets Vedkommende gælder den Regel, at ¾ af Aarets Kontingent kan fradrages selve de oppebaarne Indtægter, hvorved undgaas, at dette Fradrag kommer ind under det Maksimum af 400 Kroner, der er fastsat for Fradrag af Forsikringskontingent.

Da de respektive Forbund har forskelligt Kontingent, er der foretaget Opstilling for hvert Forbund for sig.

Kontingentet er udregnet for arbejdende fuldtbetalende Medlemmer, og Medlemmer, der paa Grund af Arbejdsløshed, Sygdom, Militærtjeneste o. l. har været helt eller delvis fritaget for Kontingentydelser, maa derfor formindske Fradragene i Overensstemmelse dermed.

	Aars-Kontingent	Fradrages i Bruttoindtægt	Fradrages i skattepligtig Indtægt
Smedeforbund:	Kr.	Kr.	Kr.
Forbund	42,40	61,61	
Afdeling	39,75		
Arbejdsløshedskasse ...	93,35		93,35
Formerforbund:			
Forbund	121,90	160,99	
Afdeling (Kbhvn.)	92,75		
Arbejdsløshedskasse ...	93,35		148,35
Hjælpeforen. (Kbhvn.)...	55,00		
Sliberforbund:			
Forbund	92,75	89,44	
Afdeling (Kbhvn.)	26,50		
Sygeforsikring (Kbhvn.)	23,25		116,60
Arbejdsløshedskasse	93,35		
Specialarbejderforbund:			
Forbund	81,95	75,86	
Afdeling	19,20		
Arbejdsløshedskasse ...	93,35		93,35
Metaltrykkerforbund:			
Forbund	121,10	90,83	
Arbejdsløshedskasse ...	119,40		143,90
Hjælpekasse	24,50		
Kobbersmedeforbund:			
Forbund	78,30	86,55	
Afdeling (Kbhvn.)	37,10		
Sygekasse	26,50		132,50
Arbejdsløshedskasse ...	106,00		
Gørtlerforbund:			
Forbund	63,60	57,64	
Afdeling	13,25		
Sygeforsikring	31,80		108,65
Arbejdsløshedskasse ...	76,85		

Smedenes Kontingent er udregnet efter et Ugekontingent af Kr. 3,50 til 26./3. og Kr. 3,25 for Resten af Aaret. De Medlemmer, der har betalt større eller mindre Kontingent, maa selv udregne Differencen, og ¾ af denne kan sammenlægges med eller fradrages det udregnede Beløb, som maa fradrages i Bruttoindtægten.

For Formere og for Slibere er angivet københavnske Afdelings- og Sygeforsikringskontingenter, og Medlemmer af Provinsafdelinger maa i Stedet for omregne efter, hvad der er gældende i deres respektive Afdelinger.

For Kobbersmedene er ligeledes angivet københavnske Afdelingskontingenter, og Medlemmer af de øvrige Afdelinger maa omregne Fradraget i Forhold til deres Afdelingskontingent. Kontingentet for syge og arbejdsløse har været Kr. 2,50 pr. Uge for alle 53 Uger.

Medlemmer af Gørtlerforbundet, der har været syge eller arbejdsløse, kan ved Henvendelse til Forbund eller Afdeling faa Oplysning om Kontingentets Fordeling.

Fradraget i Bruttoindtægt skal forstaas saaledes, at saafremt et Medlems samlede Indtægt har været Kr. 3.200,00, og hvis ¾ af Forbunds- og Afdelingskontingentet andrager Kr. 60,45, saa udfyldes Rubriken i Skatteskemaet om Arbejdsindtægt med Kr. 3.140.00, hvorimod Forsikringsfradragene sker i den dertil beregnede Rubrik paa Skemaet.

Sveriges Jernland.

Fra Jerngruben til Smelteovnen.

Af *S. Thorlund.*

(Fortsat.)

Besøget paa Grubekontoret er nu forbi, og sammen med Grubeingeniøren begiver jeg mig paa Vej til Carl Johan Skakten, der er 270 Meter dyb, her faar jeg udleveret Grubetøj og Grubelampe, hvorefter vi i Elevatoren og med en Hastighed af 4 Meter i Sekundet styrter ned paa 230 Meters Dybde.

Her begynder vi vor Vandring gennem de lange Grubegange, der ialt andrager ca. 65 Kilometer, og hvor vi møder elektriske Lokomotiver forspændt 20 Tipvogne, der hver laster ca. 3½ Tons Jernmalm, og som er paa Vej til Elevatoren fra de Steder i Gruben, hvor Brydningen foregaar.

De store Grubegange er elektrisk oplyst, og langs Væggene ligger Luftledninger og Pumpevandsledninger, Vandet ledes hen til et Opsamlingsbassin, hvorfra det oppumpes, og Vandmængden andrager ca. 3200 Liter i Minuttet.

Under Vandringen aflægger vi Visit paa de mest utilgængelige Steder, hvor Brydningen foregaar. Klatrende op ad Stiger paa 20 Meter tilsammen og i et rugende Mørke, hvor kun Grubelampens Flamme lyser sparsomt op, medens Vandet driver ned over Grubetøjet, naar vi ind til Grubearbejderen, der under drønende Spektakel fra Luftboremaskinen bearbejder Malmvæggen, for naar Boringen er overstaaet at kunne foretage de nødvendige Sprængninger.

At overvære en saadan Sprængning er meget interessant, maaske lidt uhyggeligt, thi Salven var saa kraftig, at vore Grubelamper slukkedes af Lufttrykket, og naar man befinder sig 230 Meter under Jordens Overflade i den Situation, saa gør man sig først en rigtig Forestilling om Grubearbejdernes Liv.

Medens jeg omtaler disse Sprængninger ved Hjælp af Dynamit, der er fælles for alle Jernmalmlejerne i Sverige, kan det maaske have sin Interesse at erfare, at Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, der og-

saa ejer de store Jernmalmlejer i Gällivare og Kiruna i Lappland, har deres store Fabrik beliggende i Grängesberg, hvor de fremstiller den Dynamit, de skal bruge.

Til en almindelig Sprængning, som den jeg før omtalte, medgaar der 7 Kilo Dynamit pr. Meter af

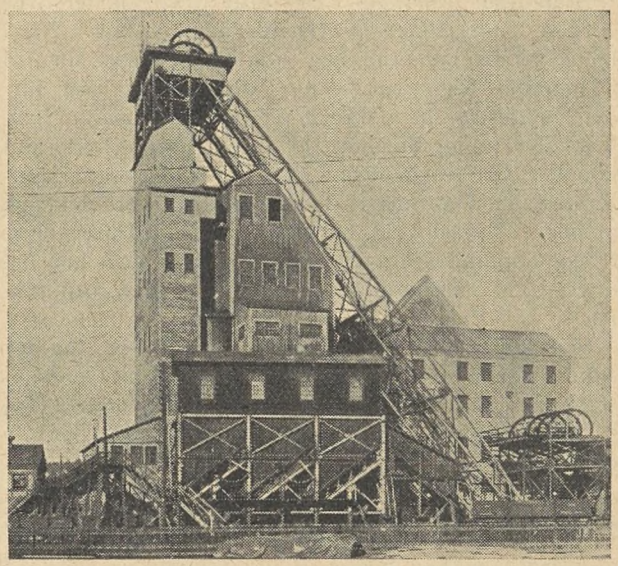

Elevatorskakt i Grängesberg.

Borehullets Dybde, hvilket vil sige ca. 21 Kilo, men i Kiruna, hvor Jernmalmlejerne er af saa kolossale store Dimensioner, og hvor Brudene hovedsagelig endnu foregaar i aabne Brud, er den almindelige Salve 3000 Kilo Dynamit.

Ved et Tilfælde fik jeg Lejligned til at overvære Transporten af Dynamitten fra Grängesberg til Gällivare og Kiruna og fik oplyst, at der ved Grubedriften i de 2 Jernmalmlejer forbruges 126.000 Kilo Dynamit paa en halv Maaned.

Dynamitten ligner nærmest en rødlig, sejg Dejg, og er gennem Presser formet til lange, snoede forskellige Dimensioner, der i Længde andrager 160 mm og i Tykkelse henholdsvis 22, 25 og 40 mm. Denne pressede Form er dernæst indfattet i Papir, saaledes at Dynamitten ved Ladningen nærmest ligner smaa runde Pinde, der med Lethed ved Hjælp af en Stok kan indføres i det forud borede Hul.

Grubearbejderen kalder meget morsomt en saadan Dynamitpatron for en „Dynamitgubbe".

Extradynamitten, der hovedsagelig anvendes, besidder en stor Sprængningsevne samt en relativ høj Vægt paa ca. 1,5 kg, hvorigennem en stor Ledningstæthed opnaas. Sine dannende Egenskaber erholder Dynamitten gennem en Indblanding af Nitrobomuld. Hovedbestanddelen i Extradynamitten bestaar dog af Nitroglycerin, men dette gaar allerede ved en Temperatur af 13 Grader over i fast Form, og paa Grund heraf har Extradynamitten været behæftet med den store Ulempe, at det frøs ved en Temperatur, der var betydelig over Vandets Frysepunkt.

For at raade Bod paa denne Ulempe bliver Nitroglycerinet tilsat Nitroglykol, der har et betydeligt lavere Frysepunkt. Denne Dynamit fryser ikke, selvom Temperaturen under kortere Perioder synker under 10 Grader Celsius. Extradynamitten besidder ligeledes en stor Modstandsevne overfor Vand og Fugtighed, og først naar den i længere Tid har ligget i Vand, mister den sine eksplosive Egenskaber og er saaledes vanskelig at antænde.

Selve Eksplosionen af Dynamitten frembringes ved Hjælp af en Knaldhæt, enten med Fængtraad af Stubin eller ved en elektrisk Gnist.

Til Slut denne interessante Oplysning, at de Grubearbejdere, der sprænger og bryder Malmen, skal selv betale den Dynamit, de bruger. Man vil maaske smile lidt af en saadan Ordning, men da Arbejdet udføres i Akkord, er Prisen sat efter pr. Tons Jernmalm, der brydes, og saa overlades det til Grubearbejderen, hvorledes han vil foretage sin Sprængning.

Efter at have overværet Sprængningen kører vi med Elevatoren ned til 270 Meters Dybde, og her ser vi saa Udtapningen af den Jernmalm, der fra de vanskelig tilgængelige Steder i Gruben gennem Skakter bliver lastet i de holdende Tipvogne, der atter transporterer Malmen hen til Elevatorskakten, hvor den tippes i Opfordringsbeholderen, for derefter at gaa op til Jordens Overflade, hvor den passerer Knuseværket og Sorteringsbaandet, for til sidst at havne i de store Jernbanevogne.

Grängesberg har ligeledes et Anrigtningsværk, hvor de forskellige Typer Malm gennemgaar en me-

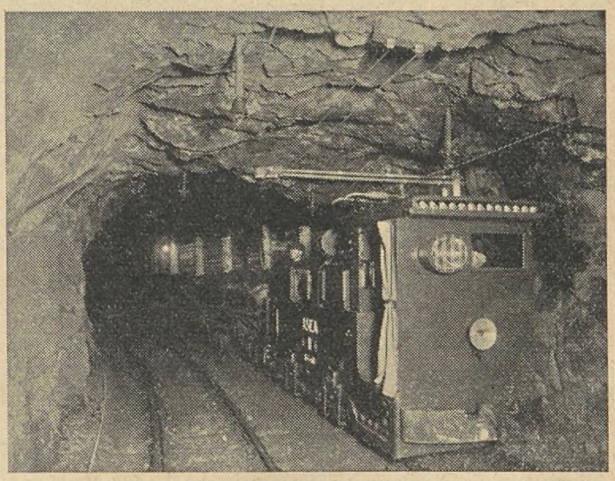

Transport af Jernmalm i Gruberne i Grängesberg.

kanisk og magnetisk Proces, forinden de er tjenlige til Eksport.

Forinden jeg forlader Grängesberg, vil jeg gerne give nogle Oplysninger om Grubearbejdernes Arbejdsforhold, der er saa nogenlunde ens ved samtlige Gruber i Sverige. Naar jeg ønsker at fremsætte mine Betragtninger her fra Grängesberg, er Aarsagen den, at jeg her stod i Forbindelse med Svenska Gruvindustriarbetareförbundet, der velvilligst stillede sig

til Disposition med de Oplysninger, som jeg havde Brug for.

Arbejdstiden i Gruberne er 48 Timer pr. Uge ved Dagskift og 45 Timer ved Toskiftsystem. Det skal forstaas saaledes, at et Hold begynder om Morgenen og slutter ved Middag, dernæst begynder et nyt Hold og fortsætter til Aften.

Ved 2-Holdsdrift er Skiftedelingen følgende:

Formiddagsskiftet fra Kl. 5 Morgen til Kl. 9 Form. Fra Kl. 10 Form. til Kl. 2 Efterm. Hvil fra Kl. 9—10.

Eftermiddagsskiftet fra Kl. 2 Efterm. til Kl. 6 Efterm. Fra Kl. 7 Efterm. til Kl. 11 Aften. Hvil fra Kl. 6—7.

Formiddagsskiftet har 6 Skift à 8 Timer = 48 Timer pr. Uge.

Eftermiddagsskiftet har 5 Skift à 8 Timer = 40 Timer pr. Uge.

Eftermiddagsskiftet har Lørdagen fri, da alt Arbejde ved Gruberne standser Kl. 1 Eftermiddag.

Kl. 5 Mandag Morgen begynder Arbejdet paany. Denne Arbejdsinddeling gælder kun i Grängesberg, da Arbejdstiden paa denne Maade bliver 88 Timer indenfor 2 Uger. Ved de øvrige Grubefelter, undtagen ved Lapplands-Gruberne, er Arbejdsinddelingen i Almindelighed saaledes, at i Ugens 5 første Dage arbejdes der 8 Timer pr. Dag og om Lørdagen 5 Timer. Man har altsaa 45 Timer pr. Uge, naar der arbejdes i Skiftehold, hvorimod Arbejdstiden er 48 Timer pr. Uge, naar der kun er almindeligt Dagarbejde.

Hviletiden tilbringes i særskilte Grubelokaler over Jorden, men mange af Arbejderne, der bor i Nærheden af Gruben, indtager som Regel deres Maaltid i Hjemmet. Naar jeg nævner Grubelokaler over Jorden, er det for at markere, at der ogsaa findes Grubelokaler under Jorden, thi i Gällivare i Lappland kommer Grubearbejderne ikke op af Gruben i Spisetiden, men indtager deres Maaltid i et elektrisk opvarmet Spiselokale, hvor der samtidig findes elektriske Kogeindretninger til Maden. Det maa her bemærkes, at Temperaturen i Gruben er paa Nulpunktet.

Ved alle Gruber findes der Brusebade, ligesom der findes Skabe til Arbejdernes Grubetøj, der gennemstrømmes af varm Luft, saaledes at det fugtige Tøj er tørt, naar Arbejderne næste Dag skal benytte dette.

(Fortsættes.)

Kvalitets-Staal fremstillet af jernfattig tysk Malm.

(Allgemeine Schlosser und Maschinenbauer-Zeitung, 10. August 1938).

I visse Egne af Tyskland forekommer Jernmalme, der ikke hidtil har været udnyttet, fordi deres Indhold af Jern var for ringe. Hovedmængden af disse fattige og oftest meget kiselsyreholdige Jernmalme ligger i Østharzen, Thüringen, Sydtyskland saavel som i Egnen ved Weser og Teutoburger Wald. Højovnsudvindingen med disse Malme var uøkonomisk, saa længe der ikke fandtes nogen rationel Metode til Udskillelse af de jernholdige fra de ikke jernholdige Bestanddele, inden Malmen blev behandlet i Ovnen.

Takket være den tyske Jernindustris uafladelige Forskningsarbejde er der dog i den senere Tid udviklet forskellige Metoder til Behandling af jernfattig tysk Malm, og disse er blevet saa fuldkomne, at der nu udvindes Kvalitets-Staal af Malme, der hidtil ansaas for værdiløse. At Metoden har naaet til fuld driftsmæssig Økonomi, fremgaar bl. a. deraf, at der allerede af et større japansk jernindustrielt Firma er købt 8 store Jernudvindingsanlæg af denne Slags. I Tyskland selv har 2 store Anlæg allerede arbejdet efter Metoden i flere Aar.

Fremgangsmaaden er den, at Malmen først findeles og derefter blandes med Brændslet og paasættes en Roterovn. Denne har Form som et cylindrisk Rør af ca. 50 m Længde og 3,6 m Diameter. Indvendig er den foret med ildfast Murværk, og hele Røret er lejret drejeligt under en svag Hældning. Materialerne paasættes i den højest lejrede Indløbsende ved Hjælp af et skraat Rør, der rager ind i Ovnens Indre. Som Følge af Ovnens Hældning og Omdrejning vandrer Materialerne langsomt til Udløbsenden. En i denne Ende anbragt Kulstøvfyring tjener til Forvarmning af Ovnen og under varig Drift til Regulering af Temperaturen i Ovnens Indre.

Paasætningen bestaar af 100 Dele Malm og ca. 30 Dele Brændsel (Koksgrus af Stenkul eller Brunkul, der paa Grund af ringe Anvendelighed er meget billigt). Materialerne vandrer i Ovnen først gennem Forvarmezonen, naar derefter til Reduktionszonen og endelig til „Luppezonen". I den første Zone bliver Blandingen tørret og forvarmet til ca. 600° C. I Reduktionszonen i Ovnens midterste Del stiger Temperaturen til ca. 1000° C. Reduktionen af Jernilterne, altsaa den Proces, hvorved Malmen afgiver Ilt til Brændslet, begynder allerede ved ca. 600° C. Ved Afgivelsen af Ilt frigøres Malmens Jern, og under stadig Forøgelse af Temperaturen danner der sig smaa metalliske Partikler af Jern (Jernsvamp). I den tredie Ovnzone, den, der kaldes „Luppezonen", hvor Temperaturen stiger til 1250° C, udskilles en

halvflydende Slagge fra Jernsvamppartiklerne, og disse svejser sig sammen til kulstoffattige, slaggefri Jernklumper, der kaldes Lupper. Under Ovnens Drejning bliver det grødede Indhold stadig rullet rundt, hvilket fremmer Udskillelsen af Slaggen fra Luppen og Dannelsen af større Lupper.

Naar Materialet har passeret Ovnen, bliver det kølet med Luft eller Vand og ført til en Kuglemølle med Si. Her befries Lupperne for den vedhængende Slagge uden selv at blive findelt. Slaggen males til en Kornstørrelse paa ca. 1 mm. I Sien sigtes Malegodset fra Lupperne. Den fintkornede Slagge under 1 mm indeholder dog endnu smaa Partikler Jern, hvorfor man leder Slaggen gennem en magnetisk Sortermaskine; det derved udskilte jernholdige Materiale bliver atter benyttet som Tilsætning til nyt Raamateriale, der skal behandles i Roterovnen. Det vil under den fornyede Gennemgang fremskynde Dannelsen af større Lupper.

Efter den beskrevne Metode udvindes Jernlupper, der indeholder 90—96 pCt. Jern. Roterovne af 40—60 m Længde og 3,6 m Diameter kan daglig forarbejde indtil 300 Tons Malm. — De udvundne Lupper kan benyttes enten i Højovnen under Fremstilling af Raajern eller direkte til Fremstilling af Staal i den elektriske Ovn, hvorved Færdigproduktet altsaa slet ikke har passeret nogen Højovn. Medens Omsmeltningen af Lupperne i Højovnen er det fordelagtigste i Tyskland, kan Videreforarbejdningen af Lupperne i den elektriske Ovn være formaalstjenlig i Lande, hvor der ikke findes Højovne.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Elektrodetyper for blødt Staal.

Til Lysbuesvejsning af blødt Staal findes der et meget stort Antal forskellige Elektroder med vidt forskellige Priser og Svejseegenskaber, og det gælder derfor om at foretage et rigtigt Udvalg af Elektroder under de forskellige forekommende Forhold. For at faa Overblik over Ejendommelighederne ved de mange forskellige Elektroder er det praktisk at inddele dem i følgende 4 Hovedtyper:

I. Nøgne Elektroder (blank Svejsetraad).
II. Hule Elektroder (tysk Seelendraht).
III. Tyndt beklædte Elektroder.
IV. Tykt beklædte Elektroder.

Den nøgne Elektrode er en Traad af blødt Staal med lille Kulstofindhold og ofte med et indlegeret „Afiltningsmiddel" (som Regel Mangan) i passende Mængde, medens der ikke findes umetalliske Hjælpestoffer hverken indeni eller udenpaa Traaden.

Den hule Elektrode har visse umetalliske Hjælpestoffer indlejret i et centralt beliggende Hulrum i den rørformede Traad, hvis Materiale iøvrigt er blødt Staal med indlegeret Afiltningsmiddel. Den ydre Overflade af denne Elektrode er altsaa blank ganske som ved en nøgen Elektrode.

Den tyndt beklædte Elektrode bestaar af en Traad af blødt Staal med passende indlegeret Afiltningsmiddel (som Regel Mangan), og den ydre Overflade er overtrukket med et forholdsvis tyndt Lag af umetalliske Hjælpestoffer. Dette Lag er næsten altid paaført ved Dypning i en udrørt Vælling af Hjælpestofferne og efterfølgende Tørring, hvorfor disse Elektroder ofte kaldes tyndt dyppede Elektroder.

Den tykt beklædte Elektrode bestaar ligeledes af en Traad af blødt Staal med passende indlegeret Afiltningsmiddel, men udenpaa Traaden er der anbragt et forholdsvis tykt Lag af umetalliske Hjælpestoffer. Dette tykke Lag kan være paaført ved Dypning, ofte flere Dypninger med mellemliggende Tørringer, og Elektroden kaldes da ogsaa *tykt dyppede* Elektroder. Laget kan ogsaa være paaført ved Presning, hvorefter Elektroden da kaldes *presbeklædt*. Endelig kan Laget være udført som en Asbestbevikling, hvorefter Elektroden kaldes *beviklet*. I Asbesttraaden er der opsuget forskellige Hjælpestoffer, og desuden er der ofte et tyndt Dyplag inderst mod Traaden; endvidere er der ofte indlagt en tynd Metaltraad (f. Eks. Aluminium eller Kobber) indenfor Asbestbeviklingen. Disse 3 Arter af tykt beklædte Elektroder betragtes her under eet, idet selve Tykkelsen af Beklædningslaget betinger visse fælles svejsetekniske Ejendommeligheder.

Endvidere findes der nogle Elektroder, hvis Beklædningslag kan kaldes mellemtykt, men disse Elektroder behøver man ikke at omtale som en særlig Type, idet deres Svejseejendommeligheder bliver en Mellemting mellem de tyndt og de tykt beklædte.

De fire Elektrodetyper I, II, III og IV er optegnet skematisk i Rækkefølge paa hosstaaende Fig. 1.

Prisen pr. Elektrodelængde (eller pr. Traadvægt) ved samme Diameter er stigende i Rækkefølgen I, II, III, IV. Den nøgne Elektrode er altsaa langt billigere pr. Stk., og den tykt beklædte er langt dyrere pr. Stk. end de andre Typer. Men samtidig viser det sig, at *de svejsetekniske Kvalitetsegenskaber ligeledes er stigende i Rækkefølgen I, II, III, IV.* Dette skal nu eftervises Punkt for Punkt, idet der gaas ud fra, at der stadig benyttes en velegnet Svejsestrøm.

Buens Tænding bliver lettere, og den brændende Bues Stabilitet bliver bedre i Rækkefølgen I, II, III, IV.

Dette kan let konstateres ved en Afprøvning af de fire Typer, og det kan forøvrigt let forklares paa følgende Maade:

Buen er en Elektricitetsoverføring gennem det Luftlag, der findes mellem Elektrodeenden og Ar-

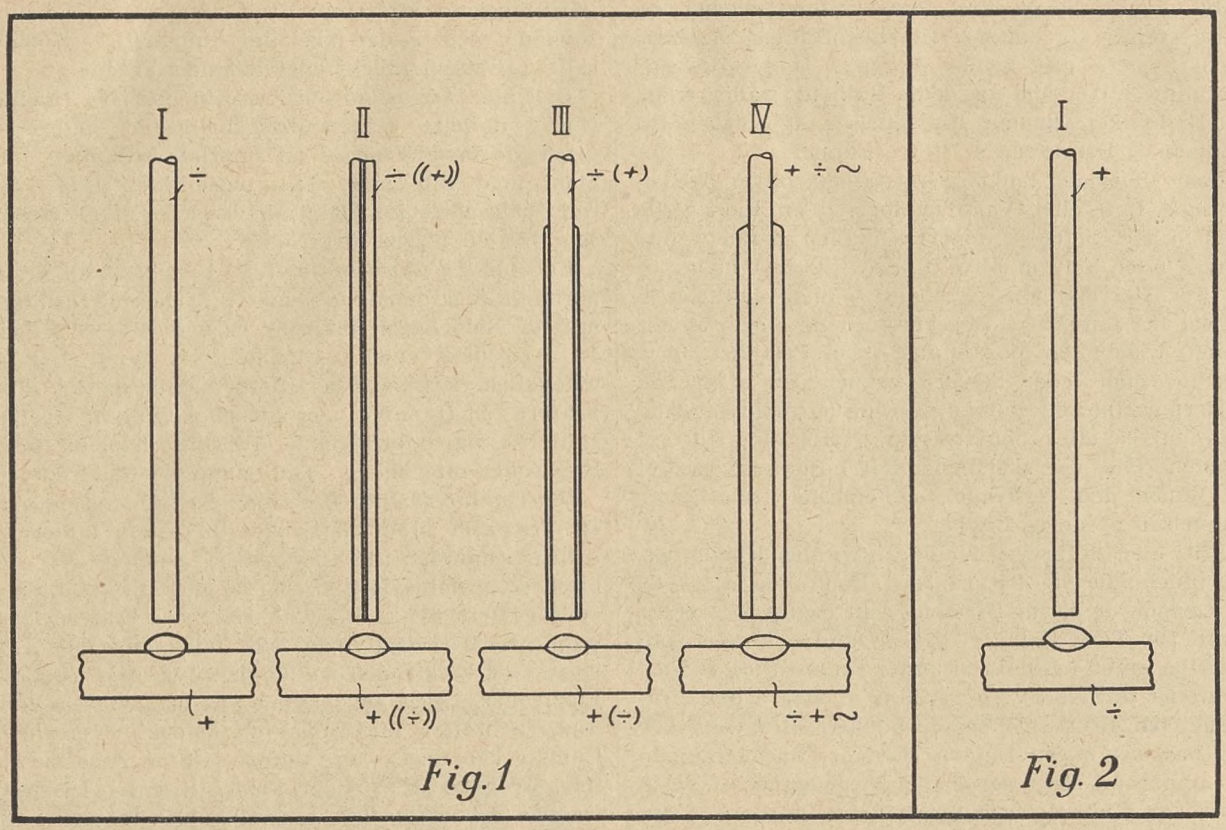

Fig. 1

Fig. 2

bejdsstykket, idet Elektroden og Arbejdsstykket er tilsluttet hver sin Pol af Svejsestrømmen. Luftlaget maa derfor nødvendigvis være i en særlig Tilstand, som giver det elektrisk Ledningsevne, idet almindelig Luft i almindelig Tilstand virker kraftigt isolerende mod Strømmens Gennemgang. Denne særlige Tilstand bestaar i en saakaldt „Jonisering", hvorved en Del af Luftmolekylerne er spaltet i elektrisk ladede Smaadele, som kaldes „Joner", henholdsvis + og ÷ Joner efter Arten af deres elektriske Ladning. Naar der er en vis Spændingsforskel mellem de 2 Poler (Elektrodeenden og Svejsestedet) paa hver Side af det „joniserede" Luftlag, vil de negative Joner bevæge sig henimod den positive Pol, og de positive Joner vil bevæge sig henimod den negative Pol paa Grund af den almindelige elektriske Tiltrækning og Frastødning mellem henholdsvis uensartede og ensartede Elektricitetsladninger. Naar Jonerne ankommer til den tiltrækkende Pol, bliver de neutraliserede, og der er dermed sket en Elektricitetstransport. I Buen sker der altsaa en Elektricitetsoverføring i begge Retninger med Jonerne som overførende Mellemled, og derved vedligeholdes den elektriske Strøm.

For at starte (tænde) Buen maa man begynde med at *fremkalde den fornødne Jonisering,* og dette sker ved alle Elektrodetyper ved Hjælp af en kraftig elektrisk Gnist, en „Afbrydningsgnist", som bringes til at slaa over mellem Elektrodeenden og Arbejdsstykket, idet man først kortslutter Elektrodeenden mod Arbejdsstykket og derefter fjerner den ganske lidt derfra. Gnisten er en kraftig Udladning af „Elektroner" (Enhedspartikler af negativ Elektricitet), som udslynges med stor Hastighed fra den negative Pol over mod den positive Pol. Paa deres Vej gennem Luftlaget vil disse Elektroner ramme en Del af Luftmolekylerne, og mange af disse Molekyler bliver derved slaaet i Stykker til et vist Antal elektrisk ladede Joner. Dermed er Joniseringen frembragt, og Buen kan altsaa tænde samtidig med Afbrydningsgnisten, men for at Buen skal kunne blive ved med at brænde, maa *Joniseringen nødvendigvis vedligeholdes.* Denne Vedligeholdelse sker paa forskellig Maade og mere eller mindre effektivt ved de forskellige Elektrodetyper.

Ved den *nøgne Elektrodes* Bue er Jonerne hovedsagelig almindelige Luftjoner — altsaa Ilt- og Kvælstofjoner — og for at vedligeholde en passende Jonisering maa der derfor stadig frembringes nye Luftjoner. Dette sker ved Hjælp af en stadig Udstrømning af Elektroner fra den negative Pol, idet disse Elektroner spalter nye Luftmolekyler under deres Passage gennem Buemellemrummet. Hvis denne Elektronudstrømning af en eller anden Grund holder op eller blot formindskes under en vis Grænse, vil Buen straks slukkes. Dette ligger i, at Luftjonerne i sig selv er meget ustabile, idet de meget hurtigt forener sig igen til uelektriske Molekyler, naar de overlades til sig selv. Man kan derfor kun faa Buen til at brænde jævnt og roligt, naar Elektronudstrøm-

ningen foregaar tilstrækkelig konstant. Betingelserne for Elektronudstrømningen er for det første en passende Spændingsforskel mellem de 2 Poler og dernæst en passende høj Temperatur paa den negative Pol; den negative Pol skal være glødende, for at Elektronudstrømningen kan blive tilstrækkelig kraftig. Herved forstaas det, at det kan være temmelig vanskeligt at tænde Buen ved en nøgen Elektrode, og at Buen ofte maa startes flere Gange, førend den negative Pol kan blive tilstrækkelig varm til, at det er muligt at holde Buen brændende. Endvidere forstaas det, at Buen alt i alt er temmelig ustabil, fordi Joniseringen er ustabil og afhængig af Elektronudstrømningen.

Ved den *hule Elektrode* er Joniseringen mere stabil, fordi Hjælpestofferne i Hulrummet for en stor Del bestaar af saadanne Stoffer, hvis Dampe i sig selv er kraftigt joniserede. Ledningsevnen i Buemellemrummet er bedre end ved den nøgne Elektrode, fordi der er flere Joner tilstede, og Joniseringen er mere stabil, fordi en væsentlig Del af den (nemlig Dampjonerne) kun afhænger af Temperaturen og ikke af den stadige Elektronudstrømning fra den negative Pol. Derved forstaas det, at det er lettere baade at tænde Buen og holde den jævnt brændende.

Ved den *tyndt beklædte* Elektrode er dette Forhold endnu bedre, fordi Beklædningslaget indeholder større Mængder af disse Stoffer, som er kraftigt og stabilt joniserede, saa snart de blot er i Dampform.

Ved den *tykt beklædte* Elektrode er dette Forhold yderligere stærkt forbedret i samme Retning, og de kraftigt og stabilt joniserede Dampe er tilstede i saa overvældende stor Mængde, at Luftjoniseringen er ganske uden Betydning for Buens Vedligeholdelse. Derved forstaas det, at det ved denne Elektrodetype er langt lettere, end ved de andre Typer, baade at tænde Buen og at holde den jævnt brændende.

Indsmeltningsevnen i Grundmetallet

bliver bedre i Rækkefølgen I, II, III, IV, naar der til hver Elektrode anvendes den bedste Pol.

Dette er en Kendsgerning, som let kan konstateres ved simpel Afprøvning, og det kan forøvrigt let forklares som en Virkning af Hjælpestofferne.

Buen frembringer en Varmevirkning paa begge Poler og dermed en Indsmeltning i Grundmetallet og en Afsmeltning af Elektrodeenden, hvorefter det afsmeltede Elektrodemetal føres over i Smeltebadet paa Grundmetallet. I Grundmetallet bliver Smeltningen hemmet af Varmespredningen ud i det omgivende koldere Metal, men en tilsvarende stor Varmespredning og en deraf følgende Hemning af Smeltningen findes ikke paa Elektrodesiden.

Ved den *nøgne Elektrode* er der heller ikke anden Hemning af Traadens Smeltning, og der vil derfor pr. Sekund frembringes langt mere smeltet Traadmetal end smeltet Grundmetal, selv om den varmeste Pol er paa Grundmetallet (se senere). Det overførte Traadmetal vil derfor fylde meget mere end det nedsmeltede Grundmetal, og Svejsestrengen faar derfor en stærkt overhvælvet Form (se Fig. 1, I) med kun en ganske flad Indsmeltning.

Ved den *hule Elektrode* bliver Traadens Nedsmeltning hemmet en Del, fordi der bruges en kendelig Mængde Varme til Fordampning og Jonisering af Hjælpestofferne. Al den udviklede Varme paa Elektrodepolen bliver altsaa ikke brugt til Traadsmeltning, og Smeltningen af Grundmetallet kan derfor bedre naa at følge med; men da Dampvarmemængden kun er ret lille, vil der alligevel pr. Sekund smeltes betydeligt mere Traadmetal end Grundmetal, og Svejsestrengen faar derfor en højthvælvet Form med en ret flad Indsmeltning, som dog er noget dybere end ved den nøgne Elektrode (se Fig. 1, II).

Ved den *tyndt beklædte* Elektrode bliver Traadens Nedsmeltning hemmet betydeligt mere, fordi der her skal fordampes og joniseres meget større Mængder af Hjælpestoffer. Smeltningen af Grundmetallet kan derfor — naar den varmeste Pol er paa Grundmetallet (se senere) — som Regel følge saa godt med, at der pr. Sekund kan smeltes meget nær lige store Mængder af Grundmetal og Traadmetal. Svejsestrengen faar derfor en noget fladere Hvælving og en Indsmeltning af omtrent samme Dybde som Hvælvingshøjden (se Fig. 1, III).

Ved den *tykt beklædte* Elektrode bliver Virkningen endnu langt stærkere i samme Retning paa Grund af den langt større Mængde Hjælpestoffer, som skal fordampes og joniseres. Der kan derfor pr. Sekund smeltes mere Grundmetal end Traadmetal, og Svejsestrengen faar derfor en meget dyb Indsmeltning og en ret flad Overdel (se Fig. 1, IV).

Varmefordelingen paa Buens 2 Poler

er meget uens ved den nøgne Elektrode, idet + Polen altid er meget varmere end ÷ Polen, men ved de andre Elektrodetyper bliver Varmefordelingen mellem Polerne mere ens i Rækkefølgen II, III, IV.

Dette Fænomen kan forklares som en Virkning af de forskellige Mængder og Arter af stabilt joniserede Dampe i Buen, men Forklaringen er ret indviklet og skal derfor forbigaas her.

Naar den ene Pol er væsentligt varmere end den anden, skal man praktisk talt altid sætte den varmeste Pol paa Arbejdsstykket, fordi det er der, man har Brug for den kraftigst mulige Varmevirkning.

En *nøgen Elektrode skal derfor praktisk talt altid forbindes med ÷ Polen;* thi hvis man forbinder den med + Polen, vil den smelte alt for hurtigt ned, saa at det ganske lille Smeltebad ikke kan optage den store Mængde af smeltet Traadmetal, og Svejsestrengen vil derfor faa overliggende Rande udover det faste Metal paa Siden af det alt for lille Smeltebad (se Fig. 2). En saadan Streng har ingen god Forbindelse med Grundmetallet, og det vil f. Eks. ofte kunne slaas af med et Hammerslag fra Siden. Pluspolen paa den nøgne Elektrode vil endvidere bevirke, at Traaden smelter uregelmæssigt ned i store Draaber, hvorved man faar en meget ujævn Over-

flade paa Svejsestrengen, og desuden bliver man nødt til at holde væsentlig længere Bue (end naar ÷ Polen er paa Elektroden) for at undgaa en Klæbning af Elektroden, og dermed bliver det afsatte Metal af daarligere Kvalitet.

En *hul Elektrode* skal ogsaa næsten altid forbindes med ÷ Polen, fordi + Polen ogsaa her som Regel er væsentligt varmere end ÷ Polen, omend i mindre Grad end ved den nøgne Elektrode. Forkert Pol paa Elektroden virker i samme Retning som ved den nøgne Elektrode, men en Del svagere. Der findes dog ogsaa enkelte Kvaliteter af hule Elektroder, som gaar bedst med + Polen; dette er antydet i Fig. 1 ved Betegnelsen ÷ ((+)) ved Elektroden.

En *tyndt beklædt* Elektrode har som Regel endnu en kendelig Forskel paa Varmevirkningen paa de 2 Poler, men Forskellen er betydelig mindre end ved de forannævnte Typer. Ved de fleste Sorter er + Polen noget varmere end ÷ Polen, men der findes dog mange, hvor det omvendte er Tilfældet. Da den varmeste Pol næsten altid skal være paa Arbejdsstykket, skal ogsaa denne Elektrodetype helst have en bestemt Pol, nemlig ÷ for de fleste og + for en Del Sorter. Forkert Pol paa Elektroden viser sig ved noget ringere Indsmeltning og noget ujævnere Overflade end den rigtige Pol. Dette er antydet i Fig. 1 ved Betegnelsen ÷ (+) ved Elektroden.

En *tykt beklædt* Elektrode har kun en ganske lille og i mange Tilfælde ganske umærkelig Forskel paa Varmevirkningen ved de 2 Poler. Mange af dem svejser derfor praktisk talt lige godt paa begge Poler, men ved nogle Sorter kan man dog mærke, at ÷ Polen er den bedste, og ved andre, at + Polen er den bedste. Dette er antydet i Fig. 1 ved Betegnelsen ÷ (+) ved Elektroden.

(Fortsættes.)

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
11. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
12. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
13. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
14. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
15. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
16. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
17. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
18. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
19. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Foreningen har ligeledes forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.*

Disse Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Frederiksværk. *A/S De forenede Jernstøberier.* Sagen, omtalt i Fagbladet for December Maaned, behandledes ved Timandsmøde den 6. December. Man enedes her om at vise Sagen tilbage til fornyet lokal Forhandling.

Sagen sluttede her med, at Firmaet indgik paa at yde 1 pCt. til Dækning af Nyordningen vedrørende Tempergodset. Herudover var opnaaet Enighed med Firmaet om Tillæg til en Del daarlige Akkordpriser og fri Forhandlingsret paa lave Akkordpriser paa Haandformerarbejde, efterhaanden som saadant fremkom, og et Timelønstillæg paa 20 Øre fordelt paa 5 Mand.

Samtidig var Formerne indgaaet paa en mindre Reduktion af Akkorderne paa 2 Kedelelementer.

Holstebro. Paa Sagen fra Firmaet *Vald. Birn,* omtalt i December-Fagbladet, har Timandsmøde været afholdt den 6. December, hvor Kravene fra Mæglingsmødet 1, 3, 4 og 5 behandledes, og Sagen sluttede med følgende:

ad 1. Firmaet indgik paa at yde et Tillæg paa Kr. 2,48 til Fordeling mellem 73 Akkordpriser, samt ved yderligere lokal Forhandling at tillægge Kr. 1,25 til

Fordeling paa tilsvarende Maade blandt et nærmere fastsat Antal Akkordpriser, samt til Dækning af Kravet om Erstatning for Vragstøbning at betale Kr. 50,00 til Deling mellem 3 Mand.

ad 3. Man enedes om, at der paa det paagældende Arbejde fastsættes Akkordpriser paa de enkelte Brædder.

ad 4. Man enedes her om en tilfredsstillende Nyordning.

ad 5. Paa Mødet opnaaedes forsaavidt Enighed, men da et andet Forhold vedrørende Udregning af Gennemsnitsfortjenesten ÷ 15 pCt. blev paatalt, medførte dette, at Referatet fik en Affattelse, der kun tog Sigte paa sidstnævnte Forhold med Erstatningspligt for Firmaet i saadanne Tilfælde.

Forbundet forbeholder sig herefter at rejse ny Sag paa den oprindelige Klage.

Kerteminde. Hos *Kerteminde Jernstøberi* afholdtes Mæglingsmøde den 12. December paa Krav om Erstatning for Tidsspilde foranlediget ved Uheld ved Smelteovnen.

Firmaet godtgjorde paa Mæglingsmødet at have gjort, hvad gøres kunde for at undgaa Uheld, men at Ovnen var af en særlig Type, der vanskeliggjorde det for dem at træffe helt sikre Foranstaltninger mod Uheld, men at Firmaet selvfølgelig var lige saa interesseret som Formerne i at faa Ulempen afskaffet.

Sagen sluttede med Enighed om, at Firmaet i Erstatning ialt betaler Kr. 13,44 til Fordeling mellem 9 Mand. Dette Beløb dækker den ansatte Timeløn for den direkte Tidsspilde, de paagældende Medlemmer havde haft.

København. *A/S Vølund.* Paa Krav om Tillæg til Kernemagernes Timeløn var Mægling begæret den 30. November.

Efter Mæglingsbegæringens Fremsendelse meddelte Afdelingen, at fornyet lokal Forhandling var optaget og anmodede om, at Mæglingsbegæringen tilbagekaldtes, hvilket skete.

Sagen sluttedes ved lokal Forhandling med, at Firmaet indgik paa at hæve Timelønningerne for 7 Kernemagere med 4 Øre pr. Mand.

Næstved. Hos *A/S De forenede Jernstøberier* er der ved lokal Forhandling mellem vore dér beskæftigede Medlemmer og Firmaet opnaaet Enighed om et Tillæg til en mindre Del Akkordpriser for saavel Brædt-, Maskin- og Haandformerne.

Odense. Paa Sagen fra *A/S M. P. Allerups Eftf.*, omtalt i December-Fagbladet, er afholdt Timandsmøde den 6. December. Enighed opnaaedes ikke.

Efter Timandsmødet er Sagen afsluttet ved fornyet lokal Forhandling, hvor Firmaet indgik paa at yde et mindre Tillæg til Timelønnen for 5 Modelformere og et Tillæg paa henholdsvis 8 og 5 pCt. til Akkordpriserne paa Arbejdet i 2 Kassestørrelser paa Formemaskine og Nedsættelse af et hidtidigt Fradrag paa en anden Kassestørrelse fra 6 til 5 pCt., samt at Betalingen for Skiftning af en enkelt Kassestørrelse hævedes fra 30 til 40 Øre.

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Esbjerg Afdeling har indgaaet Overenskomst med Firmaet *Eriksen & Christensen A/S*, hvorefter Arbejdsforholdene bliver som hos de organiserede Arbejdsgivere.

Overenskomsterne med *Bornholms Maskinfabrik* og *Nordre Jernstøberi*, Rønne, *Brd. Ankers Maskinfabrik*, Hasle, *A/S De bornholmske Jernbaner* og *A/S Hasle Klinker- og Chamottestensfabrik* er fornyede med forskellige Forbedringer, der træder i Kraft den 1. Marts i Aar, og Overenskomsterne er derefter gældende, indtil de af en af Parterne opsiges i Henhold til de mellem Hovedorganisationerne vedtagne Forhandlingsregler til en 1. Marts.

Forbundet har afsluttet Overenskomst med Smedemester *P. M. Rasmussen*, Stubbekøbing, i Lighed med de for tilsvarende Virksomheder gældende Overenskomster.

Gennem længere Tid har der været forhandlet med *Københavns Blikkenslager-, Gas-, Vand- og Sanitetslaug* angaaende Oprettelse af en Overenskomst, men da Enighed ikke kunde opnaas, varsledes Strejke. Strejkevarslerne medførte et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 5. December, og dette resulterede i Afslutning af en Overenskomst som ønsket.

Mæglingsmøder. Den 30. November er der afholdt Mægling hos Firmaet *Alfred Fischer & Co.*, København, i Anledning af Krav om Lønforhøjelse og Strid om Antagelseslønnen. Med Hensyn til Lønkravet gav Firmaet Tilsagn om at imødekomme Henvendelser fra de enkelte Folk om Lønforhøjelse, og med Hensyn til Antagelseslønnen fastholdt Firmaet den foretagne Opsigelse, men udtalte, at man ikke havde til Hensigt at nedsætte Lønniveauet ved Antagelse af Mekanikere.

Hos Fabrikant *Carl B. Hoffmann*, Esbjerg, mægledes den 8. December paa Uoverensstemmelse om Betalingen for Kost og Logi til en Montør. Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betalte Montøren Kr. 85,00.

Hos *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen, mægledes den 9. December paa Krav om 2 Timers ansat Løn for forgæves Møde til Arbejde paa Skiftehold. Man enedes om, at der mellem Værftet og Fællesklubben optages Forhandlinger om en Ordning for det foreliggende Forhold.

Den 12. December er der afholdt Mægling hos *A/S Nakskov Skibsværft* paa 1) Strid om Betalingen for Nitning af Maskinfundament paa Nybygning Nr. 89, 2) Krav om en Ordning for Anskruning af enkelte Lugse paa Tanksiderne samt for Skiftning af Boltehuller, og 3) Klage fra Værftet over, at Skibsbyggere og Plade- og Vinkelarbejdere nægter at udføre Overarbejde.

ad 1) Spørgsmaalet henvistes til fornyet lokal Forhandling.

ad 2) Værftet indgik paa at betale ialt 40 Kr., og Spørgsmaalet optages til Drøftelse ved den forestaaende Priskurantforhandling.

ad 3) Sagen diskuteredes og sluttedes under Henvisning til det lokale Overarbejdsreglement.

Ved et Mæglingsmøde den 14. December paa Lønkrav overfor Firmaet *Kähler & Breum*, Korsør, enedes man om et Tillæg af 90 Øre, at fordele efter Firmaets Skøn, ligesom Firmaet gav Tilsagn om Akkord i størst mulig Udstrækning.

Hos Firmaet *Beyer & Jensen*, København, mægledes den 15. December paa Strid om Betalingen af Vejtid og Kilometerpenge til et Arbejde paa Sundby Undergrundsstation. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen er ikke videreført.

Timandsmøde. Den 2. December er der afholdt Timandsmøde, hvor nedennævnte Sager var til Behandling:

1) Strid hos Firmaet *Max Bodenhoff*, København, om et Tillidsmandsvalg. Firmaet udbetalte den paagældende Tillidsmand 2 Maaneders Løn, hvorefter denne betragtes som afskediget.

2) *C. F. Reck*, København. Klage vedrørende Underskud paa Akkorder og Klage fra Firmaet over Arbejdsvægring og Klubmøde. Man enedes om, at en den 2. November truffen Aftale opretholdes, og naar Forhandlingen om nye Priser er afsluttet, afregnes de omstridte Akkorder efter de nye Priser.

3) *A/S B. F. Kjellsson*, København. Krav om Fastsættelse af Akkorder og Strid vedrørende Rejsetidens Omfang. Det første Spørgsmaal enedes man om at behandle paa et senere Timandsmøde, og med Hensyn til Rejsetiden var man enige om fremtidig at følge Bestemmelserne i Fælles Værkstedsregler.

4) Krav overfor *Odense Staalskibsværft* om Tillæg til Grundtimelønningerne for Elektrosvejserne. Sagen sluttedes med, at Firmaet lovede at se paa de enkelte Arbejderes Lønninger og give Tillæg, hvor det fandt Grundlag derfor.

5) Krav overfor *A/S Frichs*, Aarhus, om højere Betaling ved Reparationsarbejde. Man enedes om, at der ved Reparationsarbejde i Maskincentralen for de første 8 Timer i en Uge betales et Tillæg af 10 Øre pr. Time, og for hver Time derudover betales et Tillæg paa 15 Øre. Firmaet stiller Overtrækstøj til Raadighed for de paagældende i samme Omfang som hidtil.

6) Krav overfor *Dansk Industri-Syndikat* om Højdetillæg ved Opsætning af Sirener for Luftværnet. Enighed opnaaedes ikke.

Rørudvalgsmøde. Følgende Sager behandledes paa Rørudvalgsmøde den 29. November:

1) Strid hos *C. C. M. Olsen*, Roskilde, vedrørende Betalingen af Rørprislistens Kilometertillæg ved et Arbejde paa Orø. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gaar til faglig Voldgift.

2) Klage over, at *A/S „Vølund"*, København, ikke afregner Aflæsning og Opstilling af Kedler efter Rørprislisten. Firmaet indgik paa at betale efter Rørprislisten til de Arbejdere, der havde udført Arbejdet.

Samtidig drøftedes en Strid vedrørende Paasætning af Kedelkapper, men Firmaet nægtede Realitetsforhandlinger vedrørende denne Sag, da den ikke var sat paa Dagsordenen. Forbundets Repræsentanter betragtede dette som et Forsøg paa at sabotere Prisen for Kedelkapper og forbeholdt sig at føre Sagen til Voldgift.

3) Klage over, at *Nymølle Skærvefabrik*, Roskilde, ikke lader nyt Rørarbejde udføre i Henhold til Rørprislisten. Enighed opnaaedes ikke.

4) Spørgsmaalet om Overenskomst om Betaling for Udførelsen af Straalevarmeanlæg System „Crittall" samt et Spørgsmaal om Betaling for Kobberrørsforbindelser til Cisterner henvistes til fornyet Drøftelse.

Hævet Blokade. Den overfor Firmaet *A. Clausen*, Nykøbing F., iværksatte Blokade, der blev etableret i 1934, fordi der ikke kunde opnaas ordentlige Løn- og Arbejdsforhold, er nu hævet, efter at Firmaet har indgaaet Overenskomst med Forbundet.

Mælk til spanske Børn.

Henvendelse fra „Matteotti-Fonden" til alle Arbejdere og frisindede Mennesker.

Paa tredje Aar fortsætter den blodige Tragedie i Spanien. Den tredje Krigsvinter er inde, og endnu øjnes ingen Afslutning paa det langvarige og frygtelige Opgør.

Igennem 2½ Aar har det spanske Folk baaret det stadig mere tyngende Aag, som Krigen er. Mænd, Kvinder og Børn, unge og gamle, alle er de ramt af den Svøbe, der svinges over den spanske Nation.

Ved Fronterne har Flyvemaskiner og Kanoner, Mitrailleuser og Bajonetter øvet deres Værk, men maaske haardest er Civilbefolkningen paa den republikanske Regerings Omraade ramt, de gamle, Kvinderne og Børnene, der end ikke her langt bag Fronterne undgik Krigens Rædsler, men daglig er udsat for Død og Lemlæstelse, naar Franco-Flyverne dropper deres dødbringende Last ned over aabne og værgeløse Byer — den Civilbefolkning, der stadig lever paa Sultens Rand, fordi man hensynsløst søger at hindre enhver Tilførsel af Levnedsmidler til det republikanske Spanien.

Millioner er flygtet fra deres Hjemsted og lever nu som Flygtninge i den Del af Spanien, der staar under den republikanske Regering, eller i Udlandet. I Frankrig og Belgien findes store Lejre, hvor spanske Børn har fundet et foreløbigt Fristed.

At være med til at hjælpe disse ulykkelige har været „Matteotti-Fonden"s Opgave i disse Aar. Gennem flere Indsamlinger og med Støtte fra de faglige og politiske Arbejderorganisationer er nærved en halv Million Kroner gennem „Matteotti-Fonden" indsamlet til Hjælp for det spanske Demokratis Ofre. Hertil kommer den Hjælp, der fra anden Side er ydet fra Danmark.

Imidlertid er der fortsat og mere end nogensinde Brug for Hjælp, bl. a. for Sukker og Mælk til Børnene. „Matteotti-Fonden"s Ledelse har derfor med Glæde modtaget et Tilbud fra „Danmarks socialdemokratiske Ungdom" om at medvirke ved en fornyet og forstærket landsomfattende Indsamling.

Indsamlingen vil foregaa ved Mærkesalg gennem amtlige D. s. U.-Afdelinger Landet over. Et Mærke il en Pris af 25 Øre vil under Parolen „Mælk til panske Børn" blive solgt i Tiden fra 8. Januar.

Vi opfordrer alle Arbejdere og iøvrigt alle frisindede og humant tænkende Mennesker til ved Køb af dette Mærke at støtte „Matteotti-Fonden"s Spaniens ndsamling.

For „Matteotti-Fonden":

Knud V. Jensen. *Hans Jacobsen.*

De samvirkende Fagforbund.

Iedtoft-Hansen. *C. Klüwer.* *Oluf Carlsson.*

Socialdemokratisk Forbund.

Kursus i Lysbuesvejsning.

Fra *A/S ESAB*, Trekronergade 92, København, er vi anmodet om at bringe til vore Medlemmers Kundskab, at Firmaet for at sprede Kendskab til Lysbuesvejsning har oprettet nogle Kursus, deriblandt ogsaa for Smede og Maskinarbejdere. Kursuset er tænkt

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
13441	Beck, Henry Niels ...	København	20. 3.16	Kbhvn. Afd.	7. 1.35	Kbhvn. Afd. 14	20. 8.38
23473	Brink, Erich.....	Hamborg	20.12.12	„ „	23. 1.36	„ „ 12	8. 2.36
30561	Bøjlesen, Rasmus Chr....	Engesvang	16.10.98	Silkeborg	2. 2.25	Silkeborg	2.10.37
15203	Christensen, Helge Arne....	Frederiksberg	15.10.15	Kbhvn. Afd.	24. 4.35	Kbhvn. Afd. 9	10. 9.38
7303	— Holger	København	23. 3.84	„ „	27.11.36	„ „ 6	10. 9.38
16230	Caspersen, Rasmus Harald	Flakkebjerg	18. 5.94	„ „	13. 4.34	„ „ 2	9. 4.38
30332	Jensen, Emil William ..	Aarup	7. 7.15	Nr. Aaby	10.11.35	Nr. Aaby	12.11.38
30576	— Hans Thagaard	Bramminge	21. 2.13	D.Elektr.Forb.	22. 7.33	Silkeborg	16. 4.38
14972	Jørgensen, Ib Aa. H.....	København	16.11.15	Kbhvn. Afd.	8. 4.35	Kbhvn. Afd. 14	17. 9.38
18850	Jacobsen, Peter Vilh.	Øster Ulslev	25. 2.87	Nakskov	25. 2.20	Nakskov	11. 6.38
1577	Larsen, Boris Albert ...	København	4. 7.07	Kbhvn. Afd.	13.10.25	Kbhvn. Afd. 14	10. 9.38
14029	Mylting, Valdemar.....	Køge	14.12.93	„ „	17. 1.38	„ „ 14	10. 9.38
16014	Nielsen, Knud Lønborg .	København	9.12.15	„ „	9. 6.35	„ „ 13	17. 9.38
12688	— Sven Sass.....	—	14. 8.15	„ „	26.11 34	„ „ 14	13. 8.38
32661	Overgaard, Carl	Ørsted	21. 1.17	Randers	4. 4.37	Randers	8.10.38
16045	Stilborg, Holger	Svendborg	24.11.07	Kbhvn. Afd.	7. 6.27	Kbhvn. Afd. 11	26. 2.38
8771	Søndergaard, Ludvig Carl..	København	29. 9.89	„ „	10. 7.34	„ „ 9	3. 9.38
56289	Thomsen, Christian Julius	Halk	13. 4.20	Haderslev	25. 4.38	Sønderborg	6. 8 38
54377	Würtz, Christian	Svastrup	22. 9.16	Odder	2. 8.37	Odder	2. 4.38

som et Dagkursus og begynder Mandag den 27. Februar og slutter Fredag den 10. Marts 1939. Fra Kl. 8—16 Foredrag og praktiske Svejseøvelser, der skal give Deltagerne et Grundlag, hvorpaa de selv kan arbejde videre. Til Hjælp til Dækning af de direkte Udgifter til Materialer og Strøm opkræves Kr. 125,00 af hver Deltager.

Eventuelle Deltagere bedes henvende sig til Firmaet hos Ingeniør *K. K. Madsen.*

Teknologisk Institut.

Kursus i Autoservice.

Idet man henviser til det i Teknologisk Instituts Dagskoleplan under Nr. 13 nævnte Kursus i Automobilreparation, der afholdes i Tiden 6. Februar til 18. Marts, hvilket Kursus udelukkende er beregnet for faguddannede Automobilmekanikere, Smede og Maskinarbejdere, skal man til yderligere Udbygning af det i Planen anførte omtale, at Undervisningen, foruden den rent teoretiske Undervisning i Automobilbygning, Materiallære og Teknik, i sin praktiske Del er saaledes tilrettelagt, at der gives Eleverne Lejlighed til at lære, hvorledes man opmaaler og kontrollerer et Chassis, idet man her særlig lægger Vægt paa at vise, hvorledes det er muligt at kontrollere, om et Chassis efter et Uheld har lidt nogen Skade, og om det efter Reparation er saa nøjagtigt oprettet, at de fra Uheldet opstaaede Skader er bortelimine-rede. Det anførte gælder saavel Opmaaling af selve Chassiset som Opretning af Foraksler og Justering af Styreapparater.

Endvidere omfatter Kursus en Undervisning i Pladearbejde, hvor man særlig lægger Vægt paa at give Eleverne Lejlighed til at prøve at oprette Skærme, Karrosseriplader o. l., som er blevet ødelagt ved et eller andet Uheld.

Endelig omfatter den praktiske Undervisning en indgaaende Gennemgang af de forskellige Karburatortyper og Tændingssystemer.

Prisen er Kr. 180.—

Alle Indmeldelser maa snarest ske til Teknologisk Institut, Skoleafdelingens Kontor, Hagemannsgade 2, København V, Telf. 8760, Lokal 24, ligesom alle andre Oplysninger angaaende dette Kursus vil kunne faas sammesteds.

Kursus i Autogensvejsning.

Fra 13. til 22. Februar 1939.

Kursuset staar kun aabent for faglærte Smede og Maskinarbejdere og Blikkenslagere.

Kursuset omfatter Forklaring af og Øvelser i Autogensvejsning af:

Tynd Plade, som f. Eks. anvendes til Pladejernsrør, Essekapper, Ventilationshætter, Karrosseriarbejde m. m.

Tyk Plade: Tilrettelægning og Svejsning af Beholderplade, desuden „Højresvejsning", lodret, vandret og „underop" Svejsning, Reparation af Revner i Kedelplade m. m.

Rørsvejsning: Stutse, T-Stykker, Kryds, Strømstutse (lige og skæve), Formindskelsesstykker, Flanger og Bunde. Endvidere: Udregning og Fremstilling af Rørbøjninger (Halv-, Hel-, Retur- og S-Bøjninger).

Støbejern: Svejsning af Remskiver og Tandhjul, Opbygning af Tænder paa Tandhjul samt Svejsning af Motorcylinder i opbygget Ovn.

Andre Metaller: Kobber, Messing, Bronze og rustfast Staal.

Aluminium: Tynd Plade for Mejerikar og Mælkespande. Aluminiumstøbegods (Krumtaphuse og Gearkasser m. m.).

Endvidere indøves *Skæring* af tynd og tyk Plade, Façonjern og Rør.

Der vil desuden blive holdt Foredrag om Svejsningens Teori, Svejseapparaternes Konstruktion og Reparation.

Instituttet disponerer over en stor Samling Snit af Svejseapparater, Vægtavler m. m. til Brug ved Undervisningen.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 80,—*. Det anbefales Deltagerne forud at anskaffe sig den af Instituttet udgivne „Autogen-Rørarbejde", Elevpris: Kr. 1,—, og „Smedebogen", Elevpris: Kr. 5,— (for Tiden udsolgt).

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 14406	Bidstrup,	Louis Valdemar	(Kbhvn. Afd.)
- 50747	Frederiksen,	Percy Clement	(—)
- 27385	Hansen,	Jens P. Frederik	(Helsingør Afd.)

Medlem Nr. 38549, Henry Ivan Jensen, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 5559	Larsen,	Henry Malm
- 58399	Nielsen,	Ejner Joh. Nordqvist
- 52886	—	Ragno H. Louis
- 4308	Roberts,	Olaf

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Gl. Register.

			Sidst betalt
Nr. 724	Jensen,	Fritjof	16. 8.19

Nyt Register.

Nr. 33552	Andersen,	Paul	30. 4.32
- 28121	Berg,	Willi J. Mathias	26. 3.38
- 29505	Breum,	Einer N. Nielsen	4. 2.33
- 26470	Christensen,	Lauritz Andreas	26. 3.38
- 32716	Carlsen,	Christian	5.11.21
- 50015	Clausen,	Erik V. Plambech	28. 3.36
- 16095	Hansen,	Frode Viggo	11. 2.28
- 26175	—	Thorkild Johs.	26. 3.38
- 1784	—	Viggo Oluf	27. 4.35
- 18200	Jensen,	Ejnar Rudolf	26.10.35
- 23010	—	Erik Vagn	30. 7.38
- 54732	Jørgensen,	Carl	4. 6 38
- 25151	Jakobsen,	Carl Chr. Martin	3.12.32
- 39995	Jespersen,	Henry Emanuel	2. 7.38
- 24082	—	Svend Aage	14. 4.21
- 39444	Jessen,	Svend Due Angelo	8. 8.36
- 19757	Jæger,	Leif Oliver Bjerregaard	20. 6.36
- 50947	Kocman,	Carl Vilhelm	10.10.31
- 5559	Larsen,	Henry Malm	7. 5.38
- 11039	Lund,	Egon	20.11 20
- 36712	Lundgreen,	Hilmar	16. 4.38
- 30550	Mathiassen,	Hans P. Malling	11. 5.29
- 26099	Nielsen,	Benny Otto	25. 6.38
- 13428	—	Eugen Aa. Emil	13. 8.38
- 50413	—	Ivar Juel Hedegaard	5.11.32
- 52866	—	Ragno H. Louis	27. 8.38
- 29149	Petersen,	Rigmond	27. 2.37
- 7794	Piil,	Hans N. J. Jensen	4. 6.38
- 4308	Roberts,	Olaf	9. 7.38
- 18731	Sørensen,	Gunnar	6. 7.35
- 35957	Skovby,	Hans	14. 8.37
- 55465	Thomsen,	Johannes Emil	17. 6.33
- 8392	Torbensen,	Poul Harald	30. 4.38
- 3603	Østerlid,	Gunnar Petersen	14. 4.34

Specialarbejderforbundet.

Nr. 48000	Asmussen,	Carl	10. 8.35

Rettelser

til Adressefortegnelsen for November 1938 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Formænd.

Grenaa Afd.: Maskinarbejder Lauritz Bjørn, Grenaa Havn.

Kasserere.

Grenaa Afd.: Maskinarbejder Alfred Rasmussen, Villa „Rota", Sdr. Møllevej. Hverdage 18—19. Telf. Grenaa 274.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 4 FEBRUAR 1939 25. Aarg.

Vedtagelser paa Generalforsamlingen i De samvirkende Fagforbund.

Den 9. og 10. Februar afholdtes ekstraordinær Generalforsamling i De samvirkende Fagforbund. Denne var en Fortsættelse af Generalforsamlingen i Januar 1938 og en Følge af den paa den ordinære Generalforsamling i 1937 trufne Beslutning, der var saalydende:

„Med Henvisning til de faldne Udtalelser vedrørende Afstemninger i Overenskomstsituationer og de paa Repræsentantskabsmødet den 19. December 1935 vedtagne Afstemningsregler, beslutter Generalforsamlingen at henvise til det kommende Forretningsudvalg at fremsætte endeligt Forslag til Afstemningsregler. — Forretningsudvalgets Forslag skal behandles og afgøres paa en ekstraordinær Generalforsamling inden Afstemningen i Overenskomstsituationen i 1938."

Følgen af denne Generalforsamlingsbeslutning var altsaa den ekstraordinære Generalforsamling i 1938, hvor der var stillet en Del Ændringer til det oprindelige Afstemningsforslag, som var vedtaget paa et Repræsentantskabsmøde den 19. December 1935. Imidlertid viste det sig umiddelbart forud for den ekstraordinære Generalforsamling i 1938, at der kunde være Tvivl om, hvorvidt Forretningsudvalgets Ændringer til det vedtagne Forslag i 1935 kunde bringes i Overensstemmelse med Forligsmandsloven, og da der samtidig fra Dansk Arbejdsmandsforbund blev fremdraget Betydningen af at udbygge Samarbejdet i Overenskomstsituationer, vedtog Generalforsamlingen at overlade et Udvalg endelig at behandle alle herhenhørende Problemer og indkalde til en ny Fortsættelse af Generalforsamlingen inden indeværende Aars Overenskomstsituation. Foruden Forretningsudvalget i De samvirkende Fagforbund valgtes følgende 11 Medlemmer til at tiltræde Udvalget:

Einer Nielsen, Snedkerforbundet,
Axel Jensen, Dansk Tekstilarbejderforbund,
Leonhard Hansen, Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund,
P. Knudsen, Dansk Skotøjsarbejderforbund,
J. Sørensen, Dansk Tømrerforbund,
G. Hegner, Søfyrbødernes Forbund,
Fanny Jensen, Kvindeligt Arbejderforbund,
Jens Jensen, Træindustriarbejderforbundet,
Viggo Eigtved, Dansk Arbejdsmandsforbund,
Niels Christensen, Dansk Arbejdsmandsforbund, og
Alfr. Christensen, Guld-, Sølv- og Elektropletarb. Forbund.

Det var Resultatet af dette Udvalgs Arbejde, der nu behandledes paa Generalforsamlingen den 9. og 10. Februar.

Til Orientering aftrykker vi nedenfor det oprindelige Forslag, saaledes som dette var vedtaget paa Repræsentantskabsmødet den 19. December 1935:

„Ved Fællesafstemninger over Overenskomstforslag foretages Afstemningerne efter følgende Regler:

1. Forslaget udsendes til Urafstemning ved, at der i de respektive Forbund indkaldes til Generalforsamling, Klubgeneralforsamling eller Møde med de Medlemmer, Overenskomsten omfatter. Afstemningen skal foregaa hemmeligt og skriftligt. Hvor Medlemstallet er saa stort, at Lokalevanskeligheder gør sig gældende, eller andre Afstemningsvanskeligheder foreligger, kan det vedkommende Forbund træffe særlig Aftale med den eller de paagældende Afdelinger om andet Afstemningsarrangement, dog saaledes at forsvarlige Afstemninger finder Sted.
2. Er den samlede Stemmedeltagelse ikke over 50 pCt. af de stemmeberettigede, k a n en inden for det paagældende Forbund dertil kompetent Forsamling afgøre Sagen ved almindelig Stemmeflerhed. Ved Fællesafstemning om Overenskomstforslag, der ikke fremkommer fra Forligsinstitutionen, er de kompetente Forsamlingers Stemmevægt lig med den samlede Stemmeprocent, som ved Urafstemning er opnaaet inden for de i Fællesafstemningen deltagende Fag med over 50 pCt. Stemmedeltagelse.
3. Forud for hver Fællesafstemning træffer De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg, i Forening med Repræsentanter for de paagældende Forbund, Bestemmelse om, i hvilken Udstrækning de til de paagældende Fag hørende Medlemmer i Henhold til det foreliggende Afstemningsforslag kan deltage i Afstemningen.
4. Inden for alle Forbund og disses Afdelinger maa, af Hensyn til Urafstemningerne, efter Ledelsernes bedste Skøn, foretages en til de foreliggende Overenskomster svarende Deling af Medlemstallet, herunder ogsaa medtaget eventuelle arbejdsløse. Forbundet er forpligtet til i god Tid forud for Afstemningerne at underrette De samvirkende Fagforbund om det talmæssige Resultat af denne Deling af Medlemmerne.
5. Forud for Overenskomsternes Opsigelsestid afholdes et Møde for Organisationernes Repræsentanter, hvor der skal finde Drøftelse Sted af den almindelige Overenskomstsituation, samt forberede Samvirken om Spørgsmaal, der kan have speciel Interesse for de enkelte Grupper og Industrier."

Det paa Generalforsamlingen 1938 nedsatte Udvalg havde om de forskellige Spørgsmaal delt sig i et Flertal og et Mindretal og inddelt sit Forslag i et Afsnit vedrørende Fremgangsmaaden ved Afstemning i saadanne Tilfælde, hvor der kræves samlet Afstemning af flere Organisationer i en Konfliktsituation, et andet Afsnit, der fastslog Regler for Samarbejde i Overenskomstsituationer, og et tredie Afsnit, som indeholdt Bestemmelser, tilsigtende at holde Forligsinstitutionen à jour med Forhandlingernes Gang fra første Færd af Hensyn til en forsvarlig Behandling af Sagerne, hvis disse sluttelig ender i Forligsinstitutionen.

Vedrørende Afsnit 1, der omfatter Afstemningsreglerne, havde et Flertal indstillet, at man i de ovenfor citerede Forhandlingsregler af 1935 erstattede Punkt 2 med følgende:

„Har Urafstemningen i et Forbund ikke vist en Stemmedeltagelse paa 75 pCt. af de stemmeberettigede Medlemmer, skal Forbundets dertil kompetente Forsamling træffe en Stemmeafgørelse for de resterende Stemmer op til 75 pCt."

Udvalget indstillede endvidere, at Punkt 5, der omhandler Samarbejdet, henflyttedes til Afsnit 2, som derefter fik følgende Form:

„1. Forud for Overenskomsternes Opsigelsestid afholdes et Møde med Organisationernes Repræsentanter — 3 Repræsentanter for hvert

Forbund — (Formandsmøde, Repræsentantskab eller anden Repræsentation) paa Basis af Organisationernes Samvirke og til Støtte for Opnaaelsen af de bedst mulige Forhandlingsresultater under Forhandlingerne med Arbejdsgiverne.

2. Mødet drøfter: Den samlede Lønsituation og derunder Spørgsmaal om Overenskomsternes Opsigelse (generelt eller delvis), hvilke Hovedkrav (generelle Krav), som Forbundene bør optage paa deres Forhandlingsprogram og eventuelle andre Spørgsmaal af større Betydning, der kan forudses at have Interesse for andre Forbund end det forslagstillende.

3. Mellem Fagene, der har naturlige lønmæssige Fællesinteresser indenfor de af Overenskomstsituationen omfattede faglige eller industrimæssigt betonede Virksomhedsgrene, optages derefter inden Forslags Fremsendelse til Arbejdsgiverne, med De samvirkende Fagforbunds Deltagelse eller Indseende, et Samvirke, der har til Formaal, saa vidt gørligt, at skabe bedst mulig Overensstemmelse mellem de af de enkelte Organisationer paatænkte Forhandlingskrav, saaledes at Mangel paa Overensstemmelse paa dette Omraade ikke under Forhandlingerne med Arbejdsgiverne kommer til at hindre Gennemførelse af de ønskede Resultater. — Eventuelle Uoverensstemmelser mellem Organisationerne vedrørende Grundlaget for Samarbejdet og hvilke Fag dette omfatter, indbringes til Afgørelse for De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg.

4. Paa de Omraader, hvor det saaledes etablerede Samarbejde har fundet Sted, maa under Forhandlingerne Samarbejdet fortsættes, og eventuelle Afvigelser fra det i Fællesskab opstillede Samarbejdsprogram bør kun ske i Overensstemmelse med de i Samarbejdet deltagende Organisationer og med Godkendelse af De samvirkende Fagforbunds Forretningsudvalg."

Dette var foreslaaet af et Flertal, medens et Mindretal vilde indskrænke sig til at foreslaa Punkterne 1 og 2, og et andet Mindretal indstillede, at man om alle tre Spørgsmaal bibeholdt det i 1935 vedtagne Forslag, dog saaledes, at Punkt 2 helt udgik. Flertallets Forslag vedtoges.

Afsnit 3 havde følgende Ordlyd:

„Forhandlingsreglernes § 2, Afsnit b, gives følgende Tilføjelse:

1. De af Parterne fremsendte Ændringer sendes ogsaa til Forligsinstitutionen sammen med den eller de Overenskomster, hvortil Ændringsforslagene stilles.
2. Endvidere skal Parterne, efter Forhandlingernes Afslutning mellem Underorganisationerne, til Forligsinstitutionen sende de samme Oplysninger, som de respektive Hovedorganisationer, jvf. Forhandlingsreglernes § 4, har Krav paa.
3. Disse givne Oplysninger skal, naar Forhandlingerne mellem Hovedorganisationerne er tilendebragt, suppleres med Oplysning om, hvilket Resultat Parterne er naaet til.
4. Repræsentanter fra Forligsinstitutionen kan, paa et tidligt Tidspunkt, hvis en af Parterne ønsker det, gøre sig bekendt med Forhandlingen, enten som Forhandlingsledere eller Observatører, i saadant Omfang, at man ikke fra Forligsinstitutionens Side under eventuelle Forhandlinger skal kunne paaberaabe sig Ukendskab til de foreliggende Emner og derfor skyde dem til Side som uegnede til Forhandling."

Her havde det ikke været muligt at samle et Flertal, men et Mindretal indstillede Forslaget til Vedtagelse, medens Flertallet var imod dette Afsnit. Generalforsamlingen vedtog Forslaget.

Dermed er der skabt Regler for saavel Afstemning som Samarbejde og Regler for de faglige Organisationers Forhold til Offentligheden, der er repræsenteret ved Forligsinstitutionen, i de store Overenskomstsituationer, og det er at haabe, at der dermed er skabt Ro om dette Spørgsmaal, som har staaet paa Dagsordenen gennem en Aarrække, og

at de vedtagne Regler vil virke efter deres Hensigt, som er den at koncentrere Arbejderklassens Kraft og Enighed, hvor det er den samlede Arbejderklasses Interesser, der er paa Dagsordenen.

Naturligvis kan disse Regler kritiseres, og bl. a. kan det Spørgsmaal rejses, om den trufne Vedtagelse er gældende, saaledes at det er en Pligt for samtlige Organisationer at rette sig derefter, og i den Retning manglede det ikke paa Indlæg paa Generalforsamlingen fra Delegerede, som mente, at det enkelte Forbunds Interesser blev gaaet for nær. Det nytter ikke nu at diskutere dette, thi hvis vi vil Samarbejde, hvad der jo er Formaalet med de faglige Organisationers Sammenslutning i en Landsorganisation, saa kan det ikke nytte Aar ud og Aar ind blot at anvende dette Udtryk som et Slagord, naar der ikke er Brug for det, men saa maa der tages Hensyn hertil, naar samtlige Organisationers Interesser staar paa Spil. Glemmes maa det ikke, at ved Kongresser, afholdt siden Afstemnings- og Forhandlingsreglernes Vedtagelse i 1935, har 32 Fagforbund tilsluttet sig de da vedtagne Regler. Hvor det enkelte Forbund er i Forhandling og er i Stand til at forhandle sig til Rette med Modparten, er det fremdeles en Forudsætning, at man anvender de Afstemnings- og Forhandlingsregler, som hidtil har været gældende, og som forøvrigt er fastslaaet i De samvirkende Fagforbunds Love, og det er kun, naar Fællesinteresser kræver det, at Regler for fælles Optræden kommer til Anvendelse.

Til Gengæld maa det naturligvis forudsættes, at alle Organisationer anvender de nu vedtagne Afstemnings- og Forhandlingsregler under ethvert skyldigt Hensyn til andre Organisationer, og forsaavidt dette ikke sker, vil disse Regler blive det modsatte af, hvad der er tilstræbt.

For vort Vedkommende er vi klar over, at Diskussionen fra Kongresserne vil blive gentaget, nemlig at man fra visse Sider vil paastaa, at den i de forskellige Organisationers Love hjemlede Uraf-stemning er skubbet til Side. Dette er ikke rigtigt; tværtimod, der vil i Fremtiden saavel ved vore egne som ved fælles Afstemninger blive givet hver Stemme den Vægt, som den tilkommer, og Bestemmelsen om at supplere Stemmeprocenten maa anspore vore Afdelinger til at bringe Stemmetallene ved kommende Afstemninger op i et Plan, som gør den kompetente Forsamlings supplerende Afstemning overflødig eller saa nær dertil som muligt. Nu er der i alt Fald skabt Basis for en ensartet Afgørelse, saaledes at Fag, der enten er i Stand til at bringe sit Stemmeantal op til nogle og firs Procent, som nogle Organisationer har præsteret, eller holde det nede paa 17—18 pCt., ikke bliver afgørende for den endelige Afgørelse. Alle Fag er nu stillet ens, naar det drejer sig om alles Interesser, og enhver, der er Tilhænger af Samarbejde mellem Fagene, og herom har der aldrig været Uenighed i nogen af vore kompetente Forsamlinger, maa nu forstaa, at den fulde Selvbestemmelsesret for hvert enkelt Fag ikke lader sig forlige med Ønsket om Samarbejde i den størst mulige Udstrækning med andre Organisationer. Hver paa sin Plads maa vi bidrage til at føre de vedtagne Regler ud i Livet; hvis der paa noget Punkt paa Basis af disse Regler øves Uret imod det enkelte Forbund eller dets Medlemmer, maa Centralorganisationen være stærk nok til at afbøde saadant.

Sammenslutning af Metalarbejdernes Fagforeninger i Tjekoslovakiet.

Det er klart, at den politiske Omvæltning, der fandt Sted i Tjekoslovakiet i Efteraaret 1938, hvorefter store Dele af Landet kom ind under Tyskland, og ogsaa Polen og Ungarn fik hver sin Bid af Landet, maatte betyde en alvorlig Krise for de tjekkiske Fagforeninger. Paa et Tidspunkt syntes det at fremgaa af Pressen, at den Undertrykkelse af de faglige Organisationer, der finder Sted i saa godt som hele Mellemeuropa med Undtagelse af Tjekoslovakiet, nu ogsaa skulde brede sig til dette Land, idet det med passende Mellemrum er lanceret frem i den dertil indrettede Presse, at hverken de faglige Organisationer eller det socialdemokratiske Parti maatte bestaa. Ikke mindst de tjekkiske Metalarbejdere har lidt under disse Forhold. Som bekendt havde Tjekoslova-

kiet en stærkt udviklet Jernindustri, der i ikke ringe Grad understøttede Landets Økonomi, og Betingelserne for denne er i høj Grad ændret ved den foretagne Beskæring af Landet.

Imidlertid synes det, som om Metalarbejderne er dem, der først har faaet samlet sig sammen med det Formaal at skabe en levedygtig Organisation ogsaa under de nye Forhold, og Sjælen i dette Arbejde er Formanden for det største af de tjekkiske Metalarbejderforbund, *Anton Hampl*, der er en højtskattet Person, ikke alene blandt Metalarbejderne, men ogsaa iblandt ledende Personer i Tjekoslovakiet. Hampl er ligeledes Formand for det socialdemokratiske Parti og har haft meget stor Indflydelse paa den tjekkiske Sociallovgivning.

Om selve Bestræbelserne for at samle samtlige Metalarbejdere i Tjekoslovakiet under en Organisation har vi allerede for lang Tid siden modtaget Meddelelse fra Sekretær i Forbundet, *Josef Belina*, hvem vi hermed overlader Ordet:

„Efter længere Tids Forhandlinger, der blev indledet i en Kommission paa 12 Medlemmer umiddelbart efter de sørgelige Septemberbegivenheder, var man i Stand til den 17. og 18. December at sætte Slutstenen paa en historisk Udvikling af Fagforeningstanken hos de tjekoslovakiske Metalarbejdere: Paa denne Dag grundlagdes Centralorganisationen af de samlede frie Fagforeninger, der med sine rundt regnet 135,000 Medlemmer langt overfløjer alle andre Fagforeninger i Tjekoslovakiet. Den nye Organisation kalder sig „Sammenslutningen af Arbejdere i Metalindustrien i den tjekoslovakiske Republik", og den omfatter, foruden de hidtil kommunistisk organiserede Metalarbejdere, der ganske vist kun udgjorde knapt 2000, og de rundt regnet 500 Kolleger, der af det Internationale Metalarbejderforbund i Komotau er blevet tilbage paa Tjekoslovakiets nuværende Statsomraade, det hidtilværende Metalarbejderforbund i den tjekoslovakiske Republik og Sammenslutningen af de tjekkisk-socialistiske Metalarbejdere, der tæller rundt regnet 45,000. Til Formand for det nye Forbund valgtes under stormende Bifald enstemmigt Kollega *Hampl*, hvis Person i sig selv er en Garanti for, at Forbundet vil bevare Troskaben mod sin hidtidige frie Fagforeningslinje. Naar der i enkelte Blade i Udlandet som Følge af mangelfuld Underretning er fremkommet Rygter om, at de tjekoslovakiske Fagforeninger vil lade sig ensrette med det herskende Styre, kan man paa Grundlag af den nu afsluttede Udvikling sige, at alle disse Rygter er grundløse. Den nye Organisation vil sandsynligvis ogsaa vedblive at være Medlem af Internationale, da der ikke fra nogen Side er rejst alvorlige Indvendinger mod en fortsat Forbliven i det Internationale Metalarbejder-Forbund, hvis Virksomhed tværtimod værdsættes højt.

Paa en Forbundskongres, i hvilken deltog 231 Delegerede for Metalarbejderforbundet og 121 Delegerede for den tjekkisk-socialistiske Metalarbejdersammenslutning, vedtoges enstemmig en principiel Erklæring, i hvilken de tjekoslovakiske Metalarbejdere erklærer, at de stiller sig i de første Rækker for at medvirke i Opbygningen og Ophjælpningen af Tjekkernes, Slovakernes og Karpathorussernes fælles Republik. Men deraf udleder Metalarbejderne ogsaa Retten for alle fremskridtsvenlige Befolkningslag til loyalt Samarbejde, der maa hvile paa alle Samfundslags absolutte demokratiske Ligeberettigelse, ligesom man af alle maa vente Opfyldelsen af det fælles Ansvar og en tilsvarende Forstaaelse for Arbejderstandens Behov. Kongressen gav Udtryk for sin Overbevisning om, at det fælles Opbygningsarbejde kun kan lykkes, dersom Principperne for Demokratiseringen af den økonomiske og sociale Orden opretholdes. Bibeholdelsen af Ejendomsprivilegierne uden tilsvarende offentlig Kontrol vilde ogsaa i Fremtiden føre til Udbytning af de økonomisk svage, og hos disse igen vække Følelsen af en uretfærdig økonomisk Undertrykkelse. Alle Differencer, af hvilke Klassekampen automatisk vokser frem, forsvinder i det Øjeblik, da der indføres en retfærdig økonomisk Udligning. Kun det frie Arbejde, der er hævet over den nuværende økonomiske Ordnings Undertrykkelse, kan føre til Velstand for Nationen. Derfor vil de tjekoslovakiske Metalarbejderes Enhedsorganisation træde i Skranken for en højere Vurdering af det menneskelige Arbejde paa alle dets Omraader, men navnlig med Henblik paa Behovet for Arbejderne i Metalindustrien.

Ved Fastsættelsen af de Grundsætninger, efter hvilke Forbundet vil arbejde, gaar det ud fra den Forudsætning, at Verden befinder sig under Ombygning, og at Menneskeheden søger nye Veje for i skabende Arbejde at naa frem til Ro og til Velstand. I økonomisk Henseende udtaler Forbundet sig for en planmæssig ledet Økonomi, der under foreløbig Bibeholdelse af Arbejdsgivernes Frihed skal forhindre dens Misbrug ved en tilsvarende offentlig Kontrol. Dette gælder navnlig Kartelvirksomheden. Paa det finansielle Omraade kræver Forbundet en elastisk Finanspolitik for at sikre den industrielle Opbygning billigere Laan. Finansinstitutternes Indflydelse paa Industrien skal reduceres, idet de kun skal begrænses til deres Kreditfunktion, men ikke maa gribe ind i Ledelsen af Bedrifterne. Med Hensyn til den udenrigske Handelspolitik udtaler Forbundet sig for en fri Vareudveksling mellem alle Stater. Med Nabolandene skal der ved Hjælp af Præferencetold opnaas en Forøgelse af Handelen, og navnlig skal der fremmes en Udvidelse af Udenrigshandelen med de Stater, som ikke har nogen bunden Deviseøkonomi. De organiserede Metalarbejdere kræver for sig en passende Repræsentation i de Korporationer, der skal træffe Afgørelse om den finansielle Opbygning. Ved Anlæg af nye Jernbaner skal der tilstræbes en systematisk Elektrificering, og Anlægget af nye Vandkraftværker skal fremskyndes saa meget som muligt. Mellem Industri og Landbrug skal der tilvejebringes en retfærdig Udligning, og med Hensyn

til Udformningen af Løn- og Arbejdsbetingelser kræves en Udvidelse af Kollektivoverenskomsternes retslige Forbindende, endvidere kræves ensartede Rammer for Overenskomsterne med tilsvarende aftrappede Lønsatser og overenskomstmæssig Beskyttelse for Akkordtarifferne.

Som den vigtigste socialpolitiske Opgave betragter Forbundet Tilvejebringelsen af tilsvarende Arbejdsmulighed for alle. Paa Grund af den tekniske Udvikling og den fremadskridende Rationalisering kræver Forbundet Nedsættelse af Arbejdstiden til 40 Timer uden Forringelse af Arbejderstandens Levestandard. Forsorgen for de arbejdsløse, syge, Invalider og gamle skal uddybes ved Supplering af vedkommende Love. Feriernes Varighed skal forlænges, Bedriftsraadenes Kompetence skal udvides, endvidere kræves en Udbygning af den offentlige Arbejdsanvisning og foroget Værn for unge Arbejdere. For at sikre Arbejderstanden en til dens Betydning svarende offentlig-retslig Repræsentation forlanges Oprettelsen af Arbejdskamre, der kan danne Grundlaget for paritetiske Forligsorganer. Endelig skal, for at der kan tilvejebringes en Simplificering af Forholdene, alle arbejdsretlige og social-politiske Bestemmelser sammenfattes i en samlet Arbejdslovsamling.

Denne kortfattede Opregning af den nye Enhedsorganisations principielle Fordringer viser tydelig dens Aand, der ikke paa noget Punkt adskiller sig fra de prøvede frie Fagforeningsprincipper. Organisationsmæssigt bibeholdes den hidtidige Aftrapning af Kontingenterne efter Metalarbejderforbundets Satser, ligeledes i det væsentlige Reguleringen af Understøttelserne, saasom Understøttelser til arbejdsløse, strejkende, syge, Alders- og Invaliderente, Rejse- og Flyttehjælp samt Hjælp til de efterladte.

Likvideringen af de to Forbund skal fremskyndes, saa at det nye Forbund kan optage sin Virksomhed den 1. Januar 1939. Ligeledes skal Lokalafdelingerne og Distriktsledelserne sammensluttes saa hurtigt som muligt for at lette et gnidningsløst Samarbejde. Der viste sig visse Vanskeligheder med Hensyn til Indenrigsministeriets Godkendelse af de nye Love, men takket være Kollega Hampls energiske Indgriben blev disse overvundet, og Myndighederne maatte anerkende, at Bevarelsen af de frie Fagforeninger ogsaa i Statens Interesse er en Nødvendighed. Der blev ogsaa gjort Forsøg paa at overføre de tjekkiske Socialisters Organisation til den Nationale Enhedsfront, efter at denne Bevægelses Fagforeningscentral havde fuldført sin Overgang til Højre, men Metalarbejderne lod sig ikke vildlede, takket være deres Aartier gamle Overbevisning og Opdragelsesarbejde. Uden Hensyn til deres hidtidige politiske Overbevisning vil de staa Skulder mod Skulder og støttet til den enige Organisations Kraft stræbe henimod det store Maal: I Bestræbelserne for at tilvejebringe den absolutte Enhed at fjerne Ligegyldigheden og gøre Metalarbejderne til den slagkraftige Hær, som de maa være for at kunne bestaa i Tidens Hvirvelstorme."

Det er givet, at trods den tilsyneladende Stabilitet i det nye Forbund kan man være forberedt paa Overraskelser, da Rammerne for den nye Stat næppe er helt faste endnu, ligesom det efter de Meddelelser, der foreligger, er utvivlsomt, at Landets Regering er under stærkt Tryk for at følge de nazistiske Stater i disses Optræden overfor Arbejderne.

Beskæftigelsesspørgsmaalet.

IV.

Fremtidens Beskæftigelsespolitik.

Hvorfor har Danmark stadig saa stor Arbejdsløshed, naar det i Tyskland og Sverige er lykkedes at bringe Ledigheden ned til et Minimum? Det Spørgsmaal bliver ofte fremsat. Af Oppositionen, der aldrig selv har vovet sig frem med noget positivt Forslag til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden, udnyttes det direkte som Bevis paa Regeringens Uduelighed.

Kan vi lære af Tyskland og Sverige?

Efter at vi nu i tre Artikler har behandlet Arbejdsløshedens Aarsager, dens Omfang og Karakter samt den Politik, Regeringen har ført imod den — er det kun naturligt, at vi i en afsluttende Artikel om Fremtidens Muligheder vender Blikket mod de af vore Nabolande, der tilsyneladende har været heldigere end vi, og spørger: Kan vi lære noget dèr?

Tyskland behøver vi næppe at anvende megen Plads til. I 1933, da Hitler kom til Magten, var der 4,8 Mill. Arbejdsløse i Tyskland. Efter den tyske Statistik, som vi ikke kan kontrollere, var dette Tal i 1935 faldet til 2,2 Mill., i 1937 til 0,9 og ved Midsommer 1938 til 0,3 Mill. Dette Tal maa vi vist bøje os for. Men ved hvilke Midler er Resultatet fremkaldt? Hvor er de Arbejdsløse blevet af? Koncentrationslejre, Emigration m. v. behøver vi knap nok at nævne. Værnepligten tog allerede, da den blev indført i 1935, 1,5 Mill. Mand. I Øjeblikket sluger Militæret langt flere. Nødhjælpsarbejder, Landhjælp m. v. tog et noget mindre Antal. Begge disse Foranstaltninger er faktisk Tvangsarbejde uden Løn. Resten er i væsentlig Grad blevet opsuget af Rustningsindustrien og af Produktionen af Erstatningsvarer, der skal gøre Tyskland uafhængig af Udlandet. Det er paa disse Felter, Tysklands Produktionsudvidelse ligger, og det er set fra vort Synspunkt ikke eftertræbelsesværdigt. Et Lands Arbejdsløse skal beskæftiges med Produktion af Nyttevarer, der kommer den store Befolkning til Gode i Form af øgede Konsummuligheder. Følger der ikke en bedret Levestandard med Arbejdsløshedens Afskaffelse, kan man ikke sige, at noget socialt Fremskridt er sket. Den Vej, Tyskland er gaaet, kan vi ikke lære noget af. Arbejdsløshedens Afskaffelse ved Oprustning, Ungdommens Militarisering og Levefodens Sænkning

nærer vi ikke noget Ønske om at se efterlignet i Danmark.

Ser vi paa *Sverige*, ligger Forholdet straks anderledes. Fra 1933 til 1937 har Sverige bragt sin Arbejdsløshed ned fra 171.000 Mand til 20.000. Samtidig er Produktionen steget fra 93 til 149, naar vi sætter 1929 lig 100. Og vel at mærke Produktionen af Nyttevarer, af Maskiner til Anvendelse i Industri og Landbrug, af Konsumvarer til Befolkningen, af Boliger og af Eksportvarer. At Sverige har haft en saa vældig økonomisk Fremgang i en Periode, hvor Danmark godt nok ogsaa noterede Fremgang (bl. a. et Fald i Arbejdsløsheden fra 31,7 pCt. til 19,3 pCt.), men ikke af saa kraftig Karakter som Sverige, maa forklares ved to Ting.

Først maa henvises til den almindelige Konjunkturudvikling. For Danmark var denne som skildret i sidste Artikel ikke saa heldig. Den Oprustning og Selvforsyning, der gav høje Priser og god Afsætning for svenske Produkter, gav faldende Priser og svigtende Afsætning for danske Landbrugsvarer og stigende Priser for vore Importvarer. Oprustningen i Udlandet behøvede netop de Kvaliteter af Staal og Jern, som Sverige er i Besiddelse af. I samme Retning virker Selvforsyningspolitikken. Øget Selvforsyning maa først og fremmest gaa ud over de Lande, der eksporterer færdige Landbrugsvarer, som f. Eks. Danmark, medens de Lande, der som Sverige eksporterer Raavarer og Maskiner, maa faa en øget Afsætning af disse Varer til de Lande, der nu selv indretter Fabrikker for Forbrugsvarer.

Den anden Forskel mellem Danmark og Sverige ligger i de to Regeringers Politik. Sverige har godt nok ikke sat flere Midler ind paa en Beskæftigelsespolitik end Danmark. Som skildret i sidste Artikel satte Danmark gennem de seks Kriseaar ca. 482 Mill. Kr. ind paa særlige Arbejders Igangsættelse. Det langt større Sverige brugte gennem tre Aar 300 Mill. Kr. til samme Formaal. Forskellen laa i den Maade, hvorpaa Pengene blev givet ud. Medens de i Danmark fortrinsvis anvendtes til Vej-, Jord- og Broarbejder, brugtes de i Sverige til det mest beskæftigelsesskabende af alt: Byggeri. Naar Sverige paa den Maade fik mere Beskæftigelse ud af sine Kriseudgifter end Danmark, skyldtes det saa, at de svenske Ministre var dygtigere end de danske? — Slet ikke. Naar Danmark i en lang Periode forbigik Byggeriet, skyldtes det en økonomisk Nødvendighed og ikke Uvidenhed om Byggeriets glimrende beskæftigelsesmæssige Virkninger. — Naar et Hus opføres i Danmark, kræver det Import af en Række Materialer, som vi ikke er i Besiddelse af: Jern, Tømmer, Armaturer m. v. Det vil sige, at Byggeri kræver en Valutareserve, hvis vi vil undgaa at komme i en stigende Valutagæld til Udlandet, der let kan blive farlig for Kronen. Og en saadan Reserve havde Danmark ikke. De høje Importpriser og de lave Eksportpriser havde tværtimod forvandlet det Valutatilgodehavende, vi havde i 1930, paa 93 Mill. Kr. til en Gæld paa 94 Mill. Kr. i 1935. I Sverige forholdt det sig ganske omvendt. Dels besidder Svenskerne selv i stort Omfang de for Byggeri nødvendige Materialer, saa Import ikke er saa nødvendig, dels gav den for Sverige saa gunstige Konjunktur Landet en stadig stigende Guld- og Valutabeholdning, hvorfor Byggeri var muligt i Sverige.

Vi ser altsaa af denne korte Gennemgang, at medens den tyske Politik er af en saadan Art, at vi ikke *vil* føre den, saa er den svenske saadan, at vi ikke *kan* føre den. Hverken Naturen har givet os saa rigeligt med Raastoffer eller Konjunkturerne saa gode Eksportvilkaar, at det er os muligt. Den Beskæftigelsespolitik, der skal føres i Danmark, maa blive en *selvstændig* Politik opbygget efter vore egne Erhvervs- og Kulturforhold og ikke nogen Kopi af noget udenlandsk System.

Byggeriet atter i Fremgang.

Dog maa det straks hertil bemærkes, at Verdenskonjunkturen gennem 1937 og 1938 har været Danmark noget mere venlig sindet. Vore Landbrugsprodukter har opnaaet noget højere Priser, medens de Raastoffer og Færdigvarer, vi indfører, er blevet noget billigere. Det er derved lykkedes os at blive vor udenlandske Valutagæld kvit og i Stedet opnaa en Valutareserve paa ca. 100 Mill. Kr.

Hermed er Muligheden for Byggeri til Stede, og Regeringen har da ogsaa straks grebet til og truffet en Række storstilede Foranstaltninger til Fremme af Byggeriet. Dels har Nationalbanken ved Obligationsopkøb hævet Kurserne, hvilket betyder billigere Kredit. Dels har Valutacentralen stillet Valuta til Raadighed til Import af Materialer (flere er kommet paa Friliste). Og endelig har Rigsdagen i April 1938 vedtaget en omfattende Lov om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede, børnerige Familier. I en 6-aarig Periode, fra 1938—44, stilles aarligt 10 Mill. Kr. til Raadighed til Laan til kommunalt og kooperativt Boligbyggeri (f. Eks. København og Odense Kommune udnytter denne Lov kraftigt). I samme Periode stilles aarligt 4 Mill. Kr. til Raadighed for Parcelbyggeri og ½ Mill. Kr. aarligt til Opførelse og Ombygning af Forsamlingshuse. Endelig stilles i tre Aar aarligt 6 Mill. Kr. til Raadighed til Opførelse af Arbejderboliger paa Landet. Landarbejdere med tre eller flere Børn er fritaget for at betale Afdrag paa disse Laan.

Lovens Virkninger kan foreløbig mærkes paa Antallet af Lejligheder *anmeldt* til Opførelse. Ved Udgangen af August 1938 var der i Hovedstaden og de fire største Provinsbyer anmeldt 3698 Lejligheder til Opførelse mod 2551 Aaret før. Dette tegner godt for Fremtidens Byggeri og skal nok øve sin Virkning paa Beskæftigelsessituationen.

Hertil maa føjes de 120 Mill. Kr., *Stauning* i sin Tale ved Rigsdagens Aabning anbefalede anvendt til offentlige Arbejder. Da Størstedelen af disse Penge direkte gaar til Arbejdsløn, vil ogsaa de faa en følelig Virkning overfor Arbejdsløsheden.

Et Forslag til en ny Beskæftigelsespolitik.

Vi har i det foregaaende fremhævet, hvorledes Danmarks Valutaknaphed under Krisen var en væsentlig Hindring for en saa virksom Beskæftigelsespolitik som f. Eks. Sverige har ført. I den foregaaende Artikel har vi paavist, hvordan et lignende Forhold gennem 1937—38 har øvet en uheldig Indflydelse paa Beskæftigelsen. Hermed tænkes paa den Omstændighed, at vi for at støtte Landbruget og for at faa Valuta til Indkøb af de for os nødvendige Raastoffer er nødt til at presse en stor Landbrugseksport igennem paa delvis ugunstige Betingelser. Dette gælder bl. a. Handelsforholdet til Tyskland, hvorfra vi til Gengæld for Eksport af Landbrugsvarer maa forpligte os til at importere ret store Mængder af visse industrielle Færdigvarer, særlig Tekstilvarer, Skotøj og Hatte — som i nogen Grad fremmer Arbejdsløsheden hos os i de paagældende Fag.

Man kan heraf slutte, at en væsentlig Betingelse for en virkelig dybtgaaende Løsning af Beskæftigelsesspørgsmaalet i Danmark maa være, at det lykkes os at nedsætte vort Behov for udenlandske Raastoffer og dermed Behovet for fremmed Valuta.

Naturligvis kan man være saa optimistisk at haabe paa, at de nuværende internationale økonomiske Tilstande, der er saa ubehagelige for os, med Tiden vil drive over. At Afsætningsmulighederne og Priserne for vore Landbrugsprodukter igen vil gaa i Vejret, og de gode gamle Tider fra før 1931 igen vil vende tilbage. — En saadan Udvikling er selvfølgelig mulig, men i hvert Fald kan der ikke være noget galt i at drøfte en Plan, der har til Formaal at mindske Danmarks Raastof- og Valutaafhængighed af Udlandet og dermed give os større Spillerum for en effektiv Beskæftigelsespolitik, særlig gennem Udvidelse af dansk Industri og Byggeri.

Udkast til en saadan Plan er fremsat af Kontorchef i Arbejderbevægelsens Erhvervsraad *Niels Lindberg* i Oplysningsforbundets Materialesamling: „Fagbevægelsen og de økonomiske Problemer" (1937). Det, det drejer sig om, skriver Lindberg heri, er at finde nogle nye Produktioner, der dels er teknisk mulige i Danmark (f. Eks. ikke Dyrkning af Ananas), dels økonomisk mulige. At de skal være økonomisk mulige vil kræve, at de ikke forringer Valutabalancen, men tværtimod helst bedrer den ved at spare Import. Derimod vil det ikke sige, at de nødvendigvis behøver at være rentable i privatkapitalistisk Forstand. Hvis f. Eks. en Virksomhed giver et Underskud, der svarer til den Udgift, det Offentlige vilde have haft paa de i Virksomheden beskæftigede Arbejdere, om de havde været arbejdsløse — saa kan den jo ikke i samfundsmæssig Forstand siges at være urentabel.

Idet der iøvrigt henvises til Lindbergs egen Artikel, skal vi referere nogle af hans Forslag:

For Landbruget peges der paa en øget Produktion af Lucerne og Rødkløver, der gennem en Konserveringsteknik kan erstatte udenlandske Oliekager, af Kartofler og Sukkerroer, der kan erstatte udenlandsk Foderkorn, af Hamp og Hør til Anvendelse i Tekstilindustrien. Endvidere Fremstilling af Fedt til Iblanding i Margarine, af mere Tørv og af Uld gennem udvidet Faarehold. For Skovbruget foreslaas Fremstilling af Træ-Cellulose til Kunstsilke og Fremstilling af Eddike af Træaffald. For Jern- og Metalindustrien foreslaas udvidet Produktion af Dieselmotorer, der bruger mindre Brændsel end Benzinmotorerne og derved sparer Import. Andre Muligheder er Kunstsilke, Fiske- og Frugtkonserves, Medicinalpræparater, Rævepelsværk, Pap af Halm, Flyvemaskiner og meget mere.

Det vides, at Arbejderbevægelsens Erhvervsraad arbejder paa at samle Materiale af denne Art. Dertil kan man kun ønske det Held og Lykke. Vi har af denne Gennemgang set, at Ansvaret for Arbejdsløsheden hverken kan kastes paa den ene eller den anden af Regeringens Foranstaltninger, samt at ingen Patentløsning af Problemet gives. Kun ved et selvstændigt sagligt og positivt Arbejde vil Spørgsmaalet kunne løses. Det maa være en Livsopgave for dansk Demokrati.

J. Kragh.

Hvad Roosevelt lærer os om Landbruget.

Indenfor visse Landbrugskredse nærer man stadig den Overbevisning, at man skulde kunne løse det danske Økonomiproblem ved *at forøge Landbrugsproduktionen og desuden ogsaa sætte Landbrugseksporten op.* Det er nu meget interessant at se, at man ovre i *Amerika* gaar den *modsatte* Vej, at man der praktisk talt begrænser Produktionen af Landbrugsvarer. Man maa dog ikke glemme, at Grunden hertil navnlig maa søges i et Forsøg paa at bremse Nedgangen i Priserne paa Landbrugsvarerne. Det er en Selvfølge, at netop i Aar er denne Opgave særlig aktuel som Følge af det store Høstudbytte hele Verden over, ikke alene i U. S. A.

Præsident *Roosevelt* har taget dette Problem op til Behandling; dette Problem kan forøvrigt ogsaa blive et politisk Eksistensspørgsmaal for ham selv, det drejer sig nemlig om intet mindre end om de mange Millioner Farmeres Stemmer ved næste Præsidentvalg.

Hvad gør saa Roosevelt? For det første forbereder man i U. S. A. for det kommende Aar vidtgaaende *Indskrænkninger af de opdyrkede Bomulds-, Hvede- og Majsarealer* og desuden af en Række Arealer med andre Landbrugsafgrøder. Samtidig gør Regeringen alt, hvad der staar i dens Magt, for at holde større Kontingenter Bomuld borte fra Markedet for derved at forhindre, at Prisen synker under otte Cents. Det herfor bedst egnede Middel er at tilbyde Bomuldsdyrkerne en Kredit paa dette Aars Høst paa Basis af en Pris af 8,30 Cents. Paa samme Maade har

Regeringen forhøjet Kreditten til de Majsproducenter, som har underkastet sig Produktionsbegrænsningsplanen, fra 50 til 57 Cents pr. Bushel, og for kort Tid siden har Staten forøget sine Indkøb af Smør med 40 Mill. lbs. ud over de 75 Mill. lbs., som den allerede havde købt til Fordeling blandt nødlidende Befolkningsgrupper. Man regner med, at Regeringen vil foretage lignende Indkøb af andre Landbrugsvarer.

Selv amerikanske Finanskredse, der er stærkt fjendtligt indstillede overfor Roosevelts planøkonomiske Politik, kan ikke benægte, at denne Politik har været i Stand til at standse Prisfaldet paa Landbrugsvarerne. Denne Politik alene kan ikke forhøje Priserne, fordi der er opsamlet et stort Overskudsforraad. Men — til Roosevelts Held virker visse internationale Faktorer i gunstig Retning, saaledes er *England* som Følge af den internationale Udvikling tvunget til at indkøbe enorme Kvantiteter af Landbrugsvarer. Endnu i sidste Uge har England købt en halv Million Tons amerikansk Hvede — et Indkøb, der er uden Sidestykke i Økonomiens Historie.

Alt i alt kan man regne med, at Roosevelts landbrugspolitiske Forholdsregler vil være i Stand til at standse Prisnedgangen og forøge Farmernes Købeevne. Ogsaa her viser det sig, at *Erhvervsreguleringen i Virkeligheden kun er til Gavn for Landbruget. Enhver Produktionsforøgelse og enhver Eksportstigning fører blot til, at Landbrugsvarerne konkurrerer med sig selv.*

Det danske Socialdemokrati 1929—39.

IV.

Den sociale Lovgivning.

Da Regeringen Stauning traadte til efter det sejrrige Valg i 1929, blev et vigtigt Punkt i Regeringens Arbejdsprogram: *Genopbygning af Sociallovgivningen.* Dette Programpunkt har sin naturlige Forklaring i den Nedskæring paa de sociale Budgetter, som Venstreregeringen gennemførte i de foregaaende Aar, og som ramte baade syge, gamle, Invalider og arbejdsløse — kort sagt: de fattigste i Landet.

Regeringen gik straks i Gang med at udforme Forslag, og allerede i Samlingen 1929—30 kunde Socialministeren forelægge Rigsdagen Forslag om *Folkeforsikring.* Forslaget blev ikke gennemført og gik derfor ind som Led i den store Socialreform, der blev forelagt Rigsdagen i Oktober 1930. Der skulde dog gaa halvtredje Aar, før der i Henhold til Kanslergade-Forliget skabtes det nødvendige Flertal for denne storstilede Reforms Vedtagelse i Landstinget.

Arbejdsløshedsforsikringen.

Forinden Socialreformens Gennemførelse var der dog i 1932 vedtaget en ny Arbejdsløshedslov, som indeholdt mange og betydelige Forbedringer. Loven gav saaledes Mulighed for Oprettelse af *Fortsættelseskasser* i alle Fag, og Understøttelsessatserne i disse Fortsættelseskasser var *af samme Højde som i den ordinære Forsikring.* Oprettelsen af Kasserne betaltes af Staten med 7 Mill. Kr., og *derudover forøgedes de løbende offentlige Tilskud i et saadant Omfang, at det første Aar under den nye Ordning bragte en Stigning fra 10,9 Mill. Kr. til 37 Mill. Kr.*

Disse Bestemmelser udbyggedes yderligere ved Arbejdsløshedsloven af 1937. Efter 1932-Reglerne kunde der kun udbetales Fortsættelseshjælp i 70 Dage, men nu sattes Dageantallet til *det samme som for den ordinære Forsikring* — hvis Minimum blev forhøjet fra 70 til 90 Dage. Ved samme Lejlighed *ophævedes 10 Maaneders Bestemmelsen,* og 26-Ugers Bestemmelsen lempedes betydeligt.

Den 1. Januar i Aar traade Loven om *Omlægning af Understøttelsesaaret* i Kraft. De nye Regler — hvorefter Understøttelsesaaret løber fra 1. Oktober til 30. September mod tidligere 1. April til 31. Marts — vil for de allerfleste Arbejderes Vedkommende medføre, at den ordinære Understøttelse er i Behold, naar Vintertiden med de forringede Arbejdsmuligheder sætter ind. De forøgede Muligheder for at oppebære Understøttelse, som i første Omgang følger med Omlægningen, medfører en Merudgift paa 12 Mill. Kr., som helt og holdent bæres af det Offentlige. Desuden gennemførtes en Bestemmelse, hvorefter Procentsatserne for de offentlige Tilskud til de daarligst stillede Arbejdsløshedskasser forhøjes. Denne Bestemmelse er ensbetydende med 2,7 Mill. Kr. pr. Aar i forøgede offentlige Tilskud til Arbejdsløshedskasserne.

De offentlige Tilskuds umaadelige Betydning for Arbejdsløshedsforsikringen vil klart fremgaa af et Par enkelte Tal:

I Regnskabsaaret 1931—32 udgjorde samtlige offentlige Tilskud 32,3 pCt. af de Beløb, der indbetaltes til Arbejdsløshedskasserne, i 1932—33 endog kun 26,4 pCt., men i 1937—38 skyldtes over Halvdelen — 50,5 pCt. — Tilskud fra det Offentlige. Tilskudene pr. Medlem er forhøjet fra 30 Kr. i 1931—32 til 96 Kr. i 1937—38.

Arbejdsløshedskassernes 450.000 Medlemmer har kun Grund til at yde Socialdemokratiet Anerkendelse for denne Politik.

Andre sociale Love.

Udover disse Lovgivningsresultater, som i et kort Spand af Aar har bragt *fordoblede Understøttelsesmuligheder* i Forbindelse med Forhøjelse af Dagpengesatserne for adskillige Fags Vedkommende, er der Grund til at nævne en Række Særforanstaltninger. Love om ekstraordinær Understøttelse er flere Gange gennemført — i Tiden 1930—35 til et samlet Beløb paa 130 Mill. Kr. Midler til Brændselshjælp, Kød-, Flæsk- og Mælkekort er gentagne Gange bevilget som en ekstra Hjælp til de Arbejdsløses, de gamles og andre trængendes beskedne Husholdning; en Hjælp,

der i 1938 har betydet en Forhøjelse af den faktisk udbetalte Understøttelse paa mere end 10 pCt.

Aldersrenten.

Som der er sket en væsentlig Udvidelse af de arbejdsløses Understøttelsesmuligheder, har Regeringen ogsaa gennemført Forbedringer i de gamles Levevilkaar. Det skete først ved Gennemførelsen af Socialreformen, dernæst i den første Rigsdagssamling efter Landstingets Erobring. Der aabnedes Adgang til at faa Aldersrente fra 60 Aars Alderen, og der gennemførtes en Ordning, hvorefter Staten yder Tilskud til Kommunerne til Opførelse af billige Boliger til Aldersrentenydere. De samlede Udgifter til Aldersrente, der af Madsen-Mygdal blev skaaret ned til godt 59 Mill. Kr., var for Aaret 1937—38 ca. 105 Mill. Kr.

Intet andet Land i Verden ofrer tilnærmelsesvis et Beløb pr. Indbygger til Forsorgen for de gamle som det, der anvendes her i vort Land.

De samlede sociale Udgifter.

Den Forstaaelse og Interesse, hvormed Socialdemokratiet og Regeringen har omfattet den daarligst stillede Del af vort Lands Befolkning, kommer tydeligst frem gennem de tørre Tal. I Regeringens Tid er Socialministeriets Budget steget fra 77 Mill. Kr. til 168 Mill. Kr. Dertil kommer en meget betydelig Forøgelse af Kommunernes Udgifter som Følge af Socialreformens Bestemmelser.

Som storstilede sociale Foranstaltninger maa ligeledes betragtes en Række af de Bolig- og Byggelove, som særlig de to sidste Rigsdagssamlinger har bragt. *Lovene om Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for børnerige Familier*, der vedtoges i Foraaret 1938, stiller i en 6-aarig Periode 60 Mill. Kr. til Raadighed til Opførelse af Boliger, der imødekommer Kravet om passende Lejligheder for mindrebemidlede børnerige Familier. Til saadanne Familier kan ydes et Lejetilskud paa op til 500 Kr. pr. Aar. Ejeren af et Parcel- eller Rækkehus kan, forsaavidt han har mindst 3 Børn under 16 Aar, fritages for de paa Bygningen faldende Ejendomsskatter og kan endvidere faa nedsat Rente- og Afdragsydelsen til Staten til 3 pCt. Staten bærer de hermed forbundne Udgifter. Loven vil i dette Foraar blive udvidet saaledes, at der i to Aar stilles Garanti for yderligere 12 Mill. Kr.

Loven om Arbejderboliger paa Landet stiller 6 Mill. Kr. til Raadighed for Anskaffelse af Jord og Opførelse af Boliger for Arbejdere i Landkommunerne. I Forbindelse med andre Byggelove har disse Foranstaltninger allerede givet sig et betydeligt talmæssigt Udslag i Mængden af Lejligheder, der er anmeldt til Opførelse i den kommende Tid.

Ferieloven, som foruden at være et kulturelt Fremskridt, der kun kan sidestilles med 8-Timersdagens Indførelse, reelt betyder en Nedsættelse af Arbejdstiden med ca. 2 Timer om Ugen for dem, der ikke tidligere har haft Ferie, Funktionærloven, Lov om Forbud mod Overarbejde, Forberedelse af en storstilet Lovgivning om Arbejderbeskyttelse, samt Forberedelse af *Ændring i Medhjælperloven* (herunder forbedrede Feriebestemmelser og Foranstaltninger til Nedsættelse af Arbejdstiden i Landbruget) er paa samme Maade Led i den vældigt anlagte Socialpolitik, der af Regeringen er blevet ført — dels som Afbødelse af Krisens værste Virkninger, dels som Foranstaltninger, der paa langt Sigt tilstræber en omfattende Forbedring og Højnelse af den arbejdende Befolknings Leve- og Kulturstandard.

Socialpolitikens Resultater kan kort sammenfattes deri, at *der i Danmark er skabt en Sociallovgivning, som er uden Sidestykke i den øvrige Verden.* I et større Omfang, end det er Tilfældet andetsteds, overflyttes samfundsskabte Værdier ved Statsmagtens Mellemkomst fra de velhavendes Lommer til den økonomisk svage Del af Befolkningen. Denne Politik er bestandig gaaet Haand i Haand med Bestræbelserne for at tilvejebringe øgede Arbejdsmuligheder, og om Beskæftigelsespolitiken skal vi berette i en følgende Artikel.

Sveriges Jernland.

Fra Jerngruben til Smelteovnen.

Af *S. Thorlund.*

(Sluttet.)

Arbejdsfortjenesten er meget variabel, for det første afhænger det af, hvorvidt der arbejdes i Timeløn eller i Akkord, samt om vedkommende Grube er underkastet Pristal med Hensyn til Lønnens Stigning eller Fald.

En Ting kan dog fastslaas, at ved de Gruber, hvor der ingen Pristal er knyttet til Lønnen, ligger Fortjenesten højest.

At komme ind paa en Specifikation af alle de Lønninger, der omfatter Grubeindustrien, tillader denne Artikel ikke, kun skal jeg kort anføre, at den største Fortjeneste opnaas gennem Akkord ved Gruberne i Kiruna og i Gällivare, hvor den deciderede Grubearbejder ved Sänkning — Ortdrivning — Skivebrydning eller Boring kommer op paa Fortjenester, der tangerer ca. 3 Kr. i Timen.

De her nævnte Grubearbejdere er dem, jeg før har omtalt, der foretager Sprængninger og som selv skulde betale den Dynamit, der medgaar til de Sprængninger, de foretager. Dynamitten betaler de med en Pris fra Kr. 1.60 til Kr. 2.00 pr. Kilo, saa jo mindre Dynamit de bruger, desto større bliver Fortjenesten. Saafremt man vil anlægge et Gennemsnitstal for Fortjeneste for Arbejde under Jorden, vil det komme til at ligge paa ca. Kr. 1.75 pr. Time.

Fortjenesten ved Arbejde over Jorden ligger noget lavere, desuden trækker Fortjenesten for unge Mennesker Gennemsnittet betydeligt ned.

Af Interesse for os Metalarbejdere kan jeg anføre, at der selvsagt til Grubeindustrien er knyttet en Del Smede og Maskinarbejdere samt Elektrikere, disse af vore Fagfæller staar dog alle som Medlemmer af Gruvindustriarbetareförbundet, og deres Fortjeneste ligger paa ca. Kr. 1.65 pr. Time. De bedst aflønnede er Værktøjsmagerne, i dette Tilfælde dem, der er beskæftigede ved Smedning og Skærpning af Bor, de kan holde en Fortjeneste paa ca. Kr. 1.80 pr. Time.

Man vil maaske undre sig over, at vore Fagfæller ikke staar tilknyttet Svenska Metallindustriarbetareförbundet, men her er det Industriforbundstanken, der har været den afgørende, og da Metalarbejderne selvsagt er i Mindretal, er de overført til Gruvindustriarbetareförbundet.

Der har iøvrigt været stærk Meningsforskel om Organisationsforholdene ved Grubeindustrien, allerede i Aarene 1929 og 1932 var der stærke Røster i Gang for, at Grubeindustriens Arbejdere skulde tilhøre Metallindustriarbetareförbundet. Sagen blev ogsaa behandlet paa de respektive Kongresser, men ved en foretagen Urafstemning blev Forslaget forkastet. Gruvindustriarbetareförbundet bestaar saaledes som en selvstændig Organisation, hvorunder de mindre Fag er tilsluttet.

Til Slut skal jeg ganske kort i Relation til de nævnte Lønninger gøre et Par Bemærkninger med Hensyn til Arbejdernes Boligforhold. I de saakaldte Udlejningshuse koster en Lejlighed med et Værelse og Køkken fra Kr. 4 og helt op til Kr. 39 pr. Maaned, alt afhængig af Grubedistriktet samt Lejlighedens moderne Udstyrelse. 2 Værelser og Køkken koster fra Kr. 8.50 til Kr. 45 pr. Maaned.

I Huse, der ikke tilhører Bolaget, men er opført af private eller Arbejderne selv, andrager Lejen for et Værelse og Køkken fra Kr. 5 til Kr. 40 pr. Maaned og for 2 Værelser og Køkken fra Kr. 12 til Kr. 60 pr. Maaned.

Efter denne Omtale af Grängesberg og dermed af Arbejdsforholdene i store Træk ved den svenske Grubeindustri skal jeg i store Træk skildre Jernmalmlejerne i Gällivare og Kiruna, beliggende i Lappland, der ogsaa tilhører Grängesbergbolaget.

Malmlejerne i Gällivare og Brydningen i disse er paabegyndt i Aaret 1704 og skete paa samme Maade som ved de øvrige Gruber i aabne Brud; senere er Brydningen i Gällivare forlagt til under Jorden, saaledes at den største Grube ved Navn Kaptensgruben nu har en Dybde paa 250 Meter.

Brydningsmetoden er den samme som i de øvrige Gruber, hvorfor jeg undlader at omtale denne. Derimod kan jeg oplyse, at Temperaturen i Gruben var 0, altsaa paa Frysepunktet, og fra Loftet i Grubegangene hængte der Istapper paa ca. en Meters Længde, ligesom Grubegangene var dækket af et tyndt Lag Is. I Midten af Grubegangene var anbragt en elektrisk Ledning, der skulde tjene til Opvarmning og saaledes holde Isdannelsen nede.

Til Forklaring af dette Fænomen skal jeg anføre, at Grubegangene staar i Forbindelse med aabne Brud i Fjeldet, og da Lappland ligger højt imod Nord, har man her Forklaringen paa den lave Temperatur, medens der i de andre Gruber var 7 Graders Varme.

En anden Ting af Interesse var, at der fra et Opsamlingsbassin paa 400 Meters Dybde blev oppumpet 2000 Liter Vand i Minuttet, som efter at være filtreret blev benyttet til Byens Vandforsyning (i

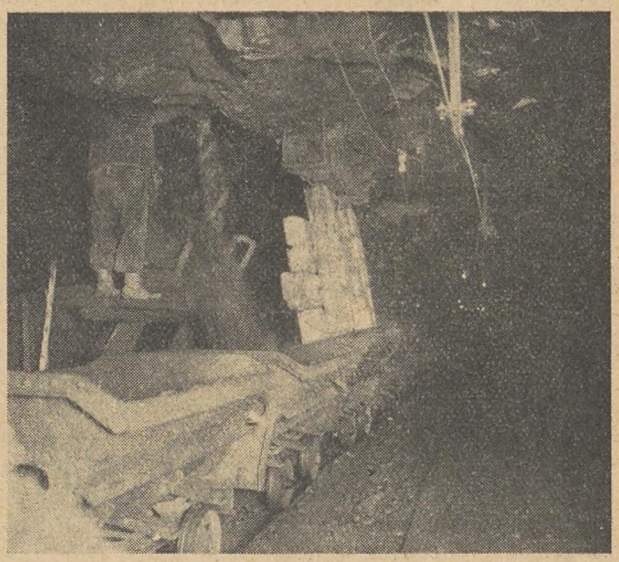

Tapning af Jernmalm i Gruberne i Grängesberg.

Parentes bemærket det bedste Drikkevand, jeg har smagt i Sverige, der overvejende anvender Overfladevand til Drikkevand).

Jernmalmlejerne i Gällivare er af stor Udstrækning, saaledes kan det anføres, at der er 250 Kilometer Tunneler.

Eksportmalmen transporteres gennem Lapplands Ødemarker ud til Luleaa ved den Botniske Bugt, hvorfra det pr. Dampere transporteres hele Verden over.

Rejsens Endemaal er Kiruna i Lappland, og her dominerer Grubeindustrien Byen; det paastaas, at det var en Lapp, der i Aaret 1736 paaviste de store Jernmalmlejer, der er saa rige paa Malm, at det ved Boringer fra Ingeniørernes Side er konstateret, at der er Jernmalm de første 1000 Aar frem i Tiden.

Medens jeg omtaler Boringer, kan det sikkert have sin Interesse at vide, hvorledes en Diamantboring foregaar:

En Staalcylinder, der maaler 40 mm indvendig, og som kaldes Borekronen, er for Enden besat med 10 Diamanter, der er anbragt saaledes, at nogle sidder i Inderkanten og andre i Yderkanten af Cylinderen, hvorved der opnaas en Art Frigang, da Borekronen ved Rotationen virker som Fræser.

I Borekronen er fastskruet en Borestang, der ogsaa er hul, altsaa som et Rør, og alle Borestængerne er selvsagt ens, saaledes at de kan sammenskrues ef-

terhaanden, som man borer i Dybden i Bjerget. Ved Boringen presses der samtidig Trykvand ned gennem Hullet i Borestangen, der har den Opgave at bortskylle det Slam, der samler sig omkring Borekronen, saaledes at dette langs Yderkanten af Borestangen presses op til Jordens Overflade.

Ved Boringen eller Fræsningen presser der sig en Kerne af Bjerget op i Midten af Borekronen, som bliver staaende, og med visse Mellemrum tages Boret op, og der foretages da en Undersøgelse af den omtalte Kerne af Bjerget, hvorved man konstaterer Jernmalmens Beliggenhed og Kvalitet.

Det dybeste Hul, der er boret i Skandinavien efter Jern, er boret i Kiruna, hvor man var nede i en Dybde paa 847 Meter. Men i Midway i U. S. A. har man boret et Hul paa 2.936 Meter.

Efter denne Beskrivelse om Diamantboring vil Spørgsmaalet om Prisen paa et Diamantbor antagelig melde sig, og jeg kan dertil oplyse, at Prisen paa en Borekrone varierer mellem 5.000 og 15.000 Kr., da det beror paa Diamanternes Størrelse. Slidtagen paa Diamanterne ved Boringen i Bjerget varierer til mellem 5 à 10 Kr. pr. Meter. En Diamantkrone kan altsaa holde til adskillige Antal Meter.

Brydningen i Kiruna foregaar dels i aabne Brud og dels ved at sprænge sig Vej ind i Bjerget fra oven, hvorved der dannes terrasseformige Afsatser med 20 Meters Højde. Paa Grund af de store Sprængninger, der lyder som Kanontorden og faar den rene, klare Luft til at vibrere, foregaar Sprængningen paa bestemte Klokkesletter, saaledes at Befolkningen er adviseret. Gennem Tunneler i Bjerget transporteres Jernmalmen ved Hjælp af elektriske Lokomotiver ud til de store Transportvogne, der hver rummer 35 Tons. Et af de store, kraftige elektriske Lokomotiver spændes nu for en Togstamme paa 45 Vogne, og Transporten gaar derefter Nord paa gennem Lappland og fortsætter gennem Norges Fjelde ud til Narviks Eksporthavn.

Havnen ligger i Bunden af Vestfjorden, der udmunder i Atlanterhavet, og er isfri om Vinteren. Det store Fagernæsfjeld paa 1.270 Meters Højde danner en imponerende Baggrund til den lille Havn, der om Sommeren er omgivet med en vis Idyl. Den store Lastkaj, der er opført af Granit, er overbygget af Jern og Træ og har en Længde af 345 Meter. Kajen er forsynet med 26 Magasiner, der hver kan rumme ca. 245 Tons Jernmalm.

Af et Lokomotiv skydes de lastede Jernbanevogne op paa Viadukten, Vognenes Bundlemme aabnes, og Indholdet styrtes gennem lange Render direkte ned i Lastrummet paa den ved Kajen liggende Lastbaad. Ved Kajen er der Plads til 3 Skibe og med en Lasteevne op til 12.000 Tons. Saafremt der ingen Skibe findes ved Kajen, styrtes Jernmalmen ned i de omtalte Magasiner, og naar disse er fyldt, tømmes Jernmalmen af paa en Oplagsplads, der kan rumme ca. 3 Millioner Tons. Det er overvejende tyske Skibe, der afhenter Jernmalmen i Narvik, og som transporterer denne til Højovnsanlægene i Tyskland, hvor Jernmalmen i mange Tilfælde bruges til Fabrikation af Staal.

Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund er Ejer af de fleste og de største Jernmalmlejer i Sverige, de var saaledes i November Maaned 1937 oppe paa 1 Million Tons Jernmalm til Eksport, og i indeværende Aar skal Grängesberg alene producere 6 Millioner Tons, som dog ikke alt skal eksporteres, den svenske Stat er nemlig Medejer af de svenske Jernmalmlejer og har fastsat det Kvantum Jernmalm, der maa eksporteres, da Hjemmeforbruget selvsagt først skal sikres.

Efter foreliggende Oplysninger er Sverige det Land i hele Verden, der med Hensyn til Jern har de største Malm-Ressourcer.

Ny dansk Staalproces.

Ved et Foredrag i Dansk Ingeniørforening den 3. Februar d. A. forelagde Professor *W. Engel* og Dr. *N. Engel* Resultaterne af et interessant Forskningsarbejde, som i en Aarrække er blevet udført paa det nye Metallaboratorium, hørende til Danmarks tekniske Højskole i København. Det gælder intet mindre end en ganske ny Metode til direkte Fremstilling af Staal fra Malmen. Man gaar altsaa udenom den omstændelige Højovnsproces, og der er ikke Tale om Fremstilling af Jernsvamp, hvilket jo har været forsøgt adskillige Gange, bl. a. her i Danmark ved Kolding og i Tyskland, ved Hjælp af Roterovnen som nærmere beskrevet i Januar-Udgaven af dette Blad. Den nye Metode er blevet prøvet ad eksperimentel Vej i to elektriske Laboratorieovne. Ved mangfoldige Smeltninger er der fremstillet flydende Staal af Malmen, og hvis de Maalinger og Beregninger, der er udført paa Basis af disse Forsøg, viser sig at holde Stik, naar de overføres til en Ovn i større Maalestok, og hvis der ikke ved en saadan Overføring skulde opstaa større uforudsete Vanskeligheder, antages Metoden at ville egne sig som Grundlag for en dansk Staalindustri, da den ikke — som Højovnsprocessen — forudsætter en Kæmpeproduktion af Staal.

Nu ved man ganske vist, at et Projekt, der har med dansk Staalproduktion at gøre, paa Forhaand vil blive mødt med Skepsis. Man vil gøre gældende, at vi, der mangler baade Jernmalm og Kul, aldrig vil have Betingelser for at konkurrere med andre

Lande paa dette Omraade, og dog er Forholdet det, at flere Havnebyer, saavel ved Østersøen som ved Kanalen, Atlanterhavet og helt ind i Middelhavet, driver Staalværk med tilhørende Valseværker, skønt de ligger ugunstigere end Danmarks Havnebyer, hvad angaar Malm- og Kultilførselsmuligheder. Et dansk Staalværk vilde i vore Dage ogsaa være begunstiget af bedre Konkurrencemuligheder end tidligere, da det kunde kaste sig over Produktionen af legerede Staal, saasom Hurtigstaal, Rustfri Staal og flere andre Specialstaal. Her ligger Priserne for det færdige Produkt saa højt, at Transportomkostningerne for Malmen og Kullet betyder langt mindre end de Pristillæg, som de store udenlandske Staalkarteller uhindret kan diktere vor forbrugende Maskinindustri, vore Skibsværfter og vore Haandværksvirksomheder.

Af disse Grunde bør vi ofre al mulig Opmærksomhed paa enhver Chance, der byder sig for Oprettelse af en hjemlig Staalproduktion. Paa visse Felter kunde den forsyne vor Industri med uundværlige Kvalitetsstaal og samtidig virke regulerende paa Prisniveauet.

Lad os da se nærmere paa den nye Staalproces, der er udarbejdet af to danske Metallurger, hvis Navne borger for en Specialkundskab, der er hævet over enhver Tvivl.

For at forstaa Princippet i den nye Proces skal Læseren først mindes om, at de almindelige Jernmalme hovedsagelig bestaar af kemiske Forbindelser mellem Jern og Ilt. Naar Malmen ophedes i Berøring med Kulstof, frigøres Ilten fra Jernet og forbinder sig med Kullet under Dannelse af Kulilte eller Kulsyre. Dette sker i Højovnen, hvor Malm i fast Tilstand bringes i Berøring med Kul i fast Tilstand. Ved den af W. og N. Engel opfundne Proces bringer man Malmen i Berøring med et Bad smeltet Jern, der indeholder saa høj Kulprocent (5—6 pCt.), at Malmen øjeblikkelig afgiver sin Ilt til Kulstoffet i Badet under Dannelse af Kulilte. Derved frigøres Malmens Jern, som i smeltet Tilstand optages af Badet. Forsøgene har vist, at Processen foregaar med saa stor Hastighed, at Malmen, der i Form af smaa Korn falder ned paa Overfladen af det smeltede Jern, i Løbet af faa Sekunder reduceres og afgiver sit Jern. Selvfølgelig dannes der ogsaa Slagger, da Malmen altid indeholder andre Bestanddele end Jernilte, navnlig Kiselsyre, Aluminiumilte og Kalk; men den store Reaktionshastighed giver en saa kraftig Kulilteudvikling, at Slaggen formelig blæses væk fra Reaktionsstedet, saaledes at Processen af sig selv søger at holde Smeltespejlets Overflade ren, hvor Malmkornet er faldet. Da Processen saaledes foregaar udelukkende paa Jernbadets Overflade, har Opfinderne kaldt den

Smeltespejlsreaktionen.

Ved den praktiske Udformning foreslaas Smeltebadet holdt i en elektrisk Induktionsovn, hvis Digel er kegleformet og spidser til nedefter (se Fig. 1). Gennem Diglens Bund gaar der et lodret Overløbsrør af ildfast Materiale. Det udmunder foroven i Højde med Metaloverfladen, saaledes at saavel Slaggen som det fremstillede Jern flyder over Rørets Kant og falder ned gennem Røret for ved Udløbet af dette at møde en tværgaaende Blæst af Kulilte, der skiller den lettere Slagge fra det tungere Jern. Dette sidste

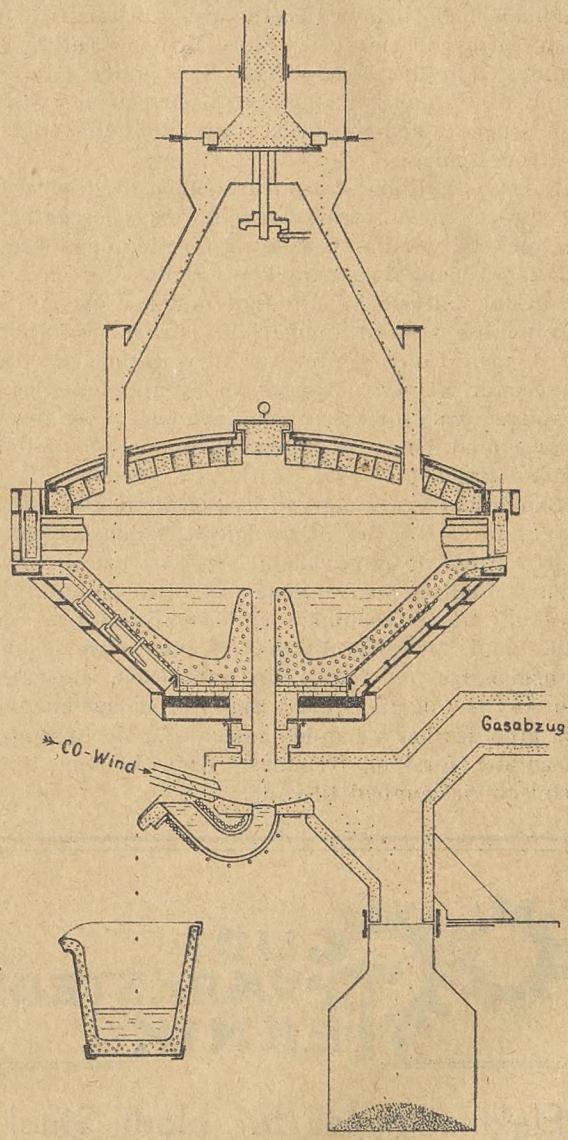

Fig. 1.

falder gennem en Vædskelaas ned i en Digel, der er anbragt under Ovnen. Malmen fordeles over Ovnen og falder gennem en Række Indløb ned paa Metaloverfladen langs dennes Omkreds. Den elektriske Induktionsstrøm anordnes paa en saadan Maade, at den i Smelten frembringer Strømninger, der foroven har Retning fra Omkredsen ind mod Centrum, hvor Overløbsrøret findes. Derved skal det være muligt at befordre Slaggeafløbet saa hurtigt, at der stadig holdes tilstrækkelig rent Smeltespejl. Et meget væsentligt Punkt af Opfindelsen er, at der tilsættes saa meget Kalk, at den dannede Slagge faar

et højere Smeltepunkt end Ovntemperaturen; derved skal opnaas, at Slaggen bliver til Pulver, saaledes at den dels er lettere at blæse fri af Metaloverfladen, dels er lettere at skille fra Jernet efter Afløbet fra Ovnen.

For at holde Processen vedlige, maa der stadig sammen med Malmen tilsættes nyt Kulstof til Badet, men Varmeenergien i den store Mængde Kulilte, der dannes, udnyttes senere i en eller anden Kraftmaskine til Produktion af ca. Halvdelen af den Strøm, der bruges i den elektriske Ovn til Vedligeholdelse af Processen.

I den offentliggjorte videnskabelige Redegørelse*) for Processen er opstillet en udførlig Beregning af de Forhold, der har Betydning for Metodens Økonomi. Selvfølgelig kan man ikke paa Basis af de i lille Maalestok udførte Smeltninger udlede sikre Tal for Økonomien ved en industriel Ovn i kontinuerlig Drift, men Tallene opfordrer til at foretage det næste Skridt, nemlig at bygge en egentlig Forsøgsovn i større Maalestok, saa man gennem regelmæssige Prøver med denne vil kunne bedømme, om Metoden har en Fremtid for sig.

Skulde det vise sig, at Processen holder, hvad den lover, da er der her af to danske Videnskabsmænd gjort en saa opsigtsvækkende Indsats paa et vigtigt teknisk Felt, at Begivenheden vil tiltrække sig international Opmærksomhed og kaste Glans over vort lille Land. Men navnlig paa Grund af de produktionsmæssige og beskæftigelsesmæssige Interesser, der knytter sig til Opfindelsen, bør de nævnte Forsøg afholdes her i Landet, saaledes at de forventede Resultater først og fremmest vilde komme dansk Erhvervsvirksomhed til gode.

E. B.

Elektrodetyper for blødt Staal.

(Sluttet.)

Den maksimale Strømstyrke, en Elektrode kan taale, er stigende i Rækkefølgen I, II, III, IV.

Ved enhver foreliggende Elektrode er der en vis maksimal Strømstyrke, som ikke kan overskrides uden skadelig Indvirkning paa Kvaliteten.

At denne Strømstyrke overskrides kendes som Regel paa, at Elektroden kommer til at gløde paa et Stykke bag ved Buen. Denne Glødning gør nemlig Skade, dels ved at bevirke en uregelmæssig Nedsmeltning af Elektrodemetallet, og dels ved at fordampe visse nyttige Bestanddele af Hjælpestofferne, saaledes at disse Stoffer tabes og derfor ikke kommer til at arbejde med i selve Buen. (Herved forstaas det tillige, at en beklædt Elektrode, der har været glødende, har mistet nogle af sine Kvalitetsegenskaber, selv om den afkøles igen).

Opvarmningen af Elektroden bag Buen sker i det væsentligste ved Modstandsvarmen fra den gennemledede Strøm. Hver Del af Elektroden modtager denne Varmevirkning under Nedsmeltningstiden for den foranliggende Elektrodedel, og Varmevirkningen bliver altsaa størst paa den sidste Stump af Elektroden lige oppe ved Tangen.

Naar den sidste Stump netop er ved at begynde at gløde, naar hele Elektroden er smeltet ned, har Strømstyrken altsaa været lige ved den Grænse, som kan taales uden nogen Skade. Hvis der derimod indtræder Glødning paa et længere Stykke resterende Elektrode, har den farlige Grænse for Strømstyrken været overskredet.

Herved forstaas det, at jo kortere Elektrode der startes med, des større Strømstyrke kan der taales uden Overskridelse af den farlige Grænse (ved samme Elektrodekvalitet og -diameter).

Strømopvarmningen modarbejdes ved alle Elektrodetyper af Varmeudstraalingen fra Elektrodens fri Overflade.

Ved den *nøgne Elektrode* er der ingen anden Hemning for Traadens Opvarmning end den direkte Varmeudstraaling fra Traadens fri Overflade.

Ved de andre Elektrodetyper er der tillige en anden Hemning hidrørende fra Hjælpestofferne.

Hjælpestofferne vil nemlig opvarmes, hvorved selve Traadens Opvarmning aflastes, og denne Aflastning kan blive ret betydelig, fordi det er forholdsvis store Varmemængder, disse Stoffer kan optage, idet en Del af den optagne Varme bliver brugt til en stadig fremadskridende „Dissociering" (Jonisering) af det faste Stof, og den forbrugte Dissociationsvarme giver ingen Temperaturstigning.

Desuden bevirker Hjælpestofferne, at Elektroden faar en noget større (for tykt beklædte meget større) ydre Overflade, hvorved Varmeudstraalingen fremmes.

Endvidere vil den fremadskridende „Dissociation" af Hjælpestofferne give disse en voksende elektrisk Ledningsevne, hvorved de kommer til at hjælpe med ved Strømledningen og derved direkte aflaster selve Traaden for en lille Del af Strømmen og den dermed følgende Strømvarme.

Herved vil det forstaas — under Forudsætning af, at Stoffernes Art er valgt rigtigt — at den *tykt beklædte Elektrode vil kunne taale en væsentlig større Strømbelastning end den tyndt beklædte,* og denne atter en større Strømbelastning end den hule, som igen kan taale mere end den nøgne Elektrode.

Denne forøgede Strømbelastningsevne i Typernes Rækkefølge viser sig at have stor praktisk Betydning, idet man *ved fuld Strømbelastning opnaar en hurtigere Traadnedsmeltning i Rækkefølgen I, II,*

*) Ingeniørvidenskabelige Skrifter B Nr. 18.

III, IV, til Trods for den ovenfor anførte Hemning ved Hjælpestoffernes Fordampning og Jonisering. *I Rækkefølgen I, II, III, IV kan man altsaa opnaa baade en bedre Indsmeltning og et hurtigere Svejsearbejde.*

Metaloverføringen fra Elektroden til Svejsebadet.

Ved den *nøgne Elektrode* sker den væsentligste Metaloverføring i Form af ret store Draaber, som 1 for 1 dannes paa Elektrodeenden og føres over i Smeltebadet. Overføringen sker ved, at Draaben vokser, til dens Overflade kommer til at røre ved Smeltebadets Overflade; ved Berøringen fremkaldes den bekendte Sugevirkning, hvorved Draaben suges over i Smeltebadet med en Kraft, der er langt større end Tyngdekraften (derved kan man svejse „under op"), og Draaben snøres af lige udenfor den endnu faste Del af Elektrodeenden. Draabedannelsen og -Overføringen sker i hurtig Rækkefølge, men ved hver Draabeoverføring er der metallisk Forbindelse — og dermed Kortslutning af Strømmen — i det korte Tidsrum, der ligger mellem Overfladernes Berøring og Draabens Afsnøring. I Kortslutningsperioden forsvinder den ustabile Luftjonisering næsten helt, og Buen maa derfor ligefrem tændes paa ny ved en Afbrydningsgnist ved Draabens Afsnøring. Naar der svejses med Jævnstrøm og ÷ Pol paa Elektroden, vil denne stadige Gentænding af Buen som Regel ske uden Vanskelighed; men der kan dog ofte indtræffe noget, som kan faa en Gentænding til at svigte, og Buen gaar da ud. Hvis Afstanden i det kritiske Øjeblik er for stor, eller hvis Spændingen er for lille, vil Buen slukkes.

Derved forstaas det, at den nøgne Elektrode fordrer en meget nøjagtig Føring og derfor stor Øvelse, for at Buen kan brænde jævnt, og endvidere forstaas det, at den nøgne Elektrode brænder daarligt paa Vekselstrøm. Ved Vekselstrøm (med 50 Perioder) er der nemlig Nulspænding 100 Gange pr. Sek., og det vil derfor indtræffe ret hyppigt, at Spændingen er 0, netop i det Øjeblik en Draabe afsnøres, og da vil Gnisten udeblive, og Buen slukkes.

Ved den *hule Elektrode* overføres Metallet ligeledes som Regel i ret store enkeltvise Draaber, men Draabekortslutningen er her mindre farlig, fordi der vedligeholdes en ret stærk Jonisering i Dampene, saaledes at Buen kan fortsætte efter Draabeafsnøringen, selv om Afbrydningsgnisten skulde svigte. Denne Elektrode er derfor mindre tilbøjelig til at gaa ud, og den kan brænde paa Vekselstrøm, omend mindre sikkert end paa Jævnstrøm.

Ved den *tyndt beklædte Elektrode* er dette Forhold endnu bedre, fordi der er langt større Mængder af joniserede Dampe.

Ved den *tykt beklædte Elektrode* foregaar Metaloverføringen som Regel paa en helt anden Maade, nemlig i Form af en tæt Strøm af smaa adskilte Draaber, som hver især er omgivet af en Hinde af smeltet Flusmiddel fra Hjælpestofferne. Der bliver altsaa som Regel slet ikke Tale om Draabekortslutninger, og selv om de skulde forekomme, vil de vanskeligt kunne bevirke en Slukning, fordi der er en overvældende stor Mængde stabilt joniserede Dampe til at sørge for Strømledningen, selv om Gnisten skulde svigte. Den tykt beklædte Elektrode er derfor meget lettere at føre end de andre Typer, og den kan som Regel brænde paa Vekselstrøm uden Vanskelighed.

Muligheden for at svejse med Vekselstrøm er stigende i Rækkefølgen I, II, III, IV.

Dette forstaas for det første som en simpel Følge af det foregaaende Afsnit, men dernæst maa man ogsaa tage Hensyn til Indsmeltningsdybden. En Elektrode, som paa Jævnstrøm giver væsentligt bedre Indsmeltning med den ene Pol end med den anden, vil paa Vekselstrøm give en Indsmeltning omtrent midt imellem, fordi Polen stadig vender, altsaa vil Vekselstrøm give en daarligere Indsmeltning end den gode Jævnstrømspol.

Heraf følger, at man praktisk talt ikke kan bruge Vekselstrøm paa nøgen Elektrode, og at man nok kan, men ikke bør bruge Vekselstrøm til hule eller tyndt beklædte Elektroder, hvorimod man uden Vanskelighed eller Skade kan bruge Vekselstrøm paa de Sorter af tykt beklædte Elektroder, som gaar praktisk talt lige godt paa begge Jævnstrømspoler. Dette er antydet i Fig. 1, IV, ved Betegnelsen + ÷ ~ paa Elektroden.

Vekselstrømmens Fordele er navnlig: mindre Magnetblæst og dermed en sikrere Indsvejsning, billigere Anskaffelsespris for Maskinen og tillige mindre Tomgangstab, naar der som Jævnstrømsmaskine tænkes paa en roterende Dynamomaskine (og ikke en Transformator med Ensretter). Disse særlige Fordele kan altsaa kun opnaas ved Anvendelse af tykt beklædte Elektroder.

Det afsatte Metals Renhed og dermed dets Sejghed bliver væsentligt bedre i Rækkefølgen I, II, III, IV.

Ved den *nøgne Elektrode* er Draaberne i Buen omgivet af store Mængder Ilt- og Kvælstofjoner, som angriber Metallet langt stærkere end almindelig Ilt og Kvælstof. Det afsatte Metal kommer derfor til at indeholde store Mængder af Jernilte og Jernkvælstof (Jernnitrid). Jernilterne kan for største Delen skaffes af Vejen ved Hjælp af et passende Afiltningsmiddel (Mangan) i Traaden, men Jernnitriderne kan man ikke faa fjernet.

Det afsatte Metal vil derfor indeholde store Mængder af Jernnitrider, som udkrystalliserer sig i mikroskopisk smaa Partikler af spids Naalefacon, de saakaldte „Nitridnaale". Disse Nitridnaale ødelægger Metallets Sejghed i meget høj Grad netop paa Grund af deres spidse Form, hvad man let kan forestille sig, idet der er stor Tendens til Brud udfra Spidsen, naar Metallet underkastes blot en lille Formforandring. Det *afsatte Metal fra den nøgne Elektrode har altsaa kun ganske lille Sejghed.*

Ved den *hule Elektrode* lider Metallet noget mindre Skade, fordi Dampene fra Hjælpestofferne op-

fylder Buerummet i en saadan Grad, at der ligefrem ikke er Plads til saa meget Luft og derfor heller ikke til saa mange Ilt- og Kvælstofjoner. Mængden af Nitridnaale i det afsatte Metal bliver derfor væsentligt mindre og Sejgheden dermed betydeligt bedre end ved den nøgne Elektrode; men *Sejgheden er dog stadig meget lille.*

Ved den *tyndt beklædte Elektrode* lider Metallet endnu mindre Skade, fordi Dampene for det første er til Stede i meget større Mængde og for det andet danner en ret tæt Kappe udenom Buens Midterparti, hvorved Luften i væsentlig Grad forhindres i at trænge ind til Metaldraaberne. Det afsatte Metal vil dog i Reglen endnu indeholde en ringe Mængde Nitridnaale, men langt mindre end ved de foregaaende Typer. *Sejgheden bliver derfor væsentligt bedre.*

Ved den *tykt beklædte Elektrode* dannes der en meget tæt Dampkappe om Buens Midterparti, hvorved den ydre Luft afskæres praktisk talt helt fra Berøring med Draaberne. Man kan derfor helt undgaa Dannelsen af Nitridnaale, og den lille Smule Iltning, som fremkommer, kan man raade Bod paa, dels ved Afiltningsmidlet i Traaden og dels ved Hjælpestoffernes kraftige Flusvirkning. Metallet i Smeltebadet faar en Behandling som i en elektrisk Raffineringsovn, og det afsatte Metal kan derfor blive særdeles rent; ved de gode Sorter af denne Elektrodetype bliver Metallet endog kendeligt renere end i det almindelige valsede Grundmateriale. *Sejgheden i det afsatte Metal bliver derfor meget stor,* langt større end ved de andre Elektrodetyper.

Et Maal for Sejgheden har man i Brudforlængelsestallet; efterfølgende Tabel giver en Oversigt over de almindelige Brudforlængelsestal for de 4 Elektrodetyper:

Elektrodetype	Brudforlængelse i % paa Maalelængde 5 × d
I. Nøgen	0— 6
II. Hul	6—12
III. Tyndt bekl.	10—18
IV. Tykt bekl.	20—30

Den ideelle Svejsning skulde være en fuldstændig ensartet Forbindelse uden nogen Forskel mellem de forskellige Partier af Samlingen.

Den praktiske Svejsning naaer aldrig dette Ideal, men den kan naa mere eller mindre nær dertil. For at naa nær til Idealet maa man i saa høj Grad som muligt undgaa de almindelige Svejsefejl, som navnlig er følgende: Indsvejsningsfejl, Blærer, Slaggeindeslutninger, Spændingsridser, Bundkærv, Sideriller, Kraterdannelse og ujævn Overgang til Grundmaterialet.

Disse Svejsefejl har en stor skadelig Indvirkning paa Svejsesamlingens mekaniske Modstandsevne, navnlig over for „Udmattelsesbelastning", paa Grund af den særlige „Kærvvirkning", der fremkommer ved Fejlene. Det viser sig herved, at Kærvvirkningens Skadelighed er des større jo mindre Metallets Sejghed er. Man kan derfor af alt det foregaaende udlede følgende Slutresultat:

Undgaaelse af Svejsefejl er lettere og sikrere i Rækkefølgen I, II, III, IV, og den skadelige Virkning af Fejlene er aftagende i samme Rækkefølge, naar der er Tale om Styrkesvejsninger.

Heraf følger, at *Svejsesamlinger, der skal modstaa haard mekanisk Belastning, i Reglen kun bør udføres med gode tykt beklædte Elektroder.*

De andre Elektrodetyper bør kun bruges paa Steder, hvor Styrkehensynet er af underordnet Betydning, f. Eks. ved Opfyldningsarbejder.

J. R.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, idligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
11. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
12. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
13. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
14. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
15. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinabrik, Flintinge.
16. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
17. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
18. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
19. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
20. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Foreningen har ligeledes forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse ved *Højer kommunale Elektricitetsværk.*

Disse Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Forbundslovenes § 3. Medlemmernes Opmærksomhed henledes paa denne Paragraf, efter hvilken alle arbejdssøgende er forpligtede til, inden de hører om eller tager Arbejde, at henvende sig til de stedlige Tillidsmænd.

Afdelingens Tillidsmænd bedes drage Omsorg for, at Medlemsbøgerne fratages Medlemmer, der eventuelt ikke overholder denne Bestemmelse, og omgaaende indsende disse til Forbundskontoret.

Aarhus og Svendborg. Firmaerne *K. M. Knudsens Jernstøberi,* Aabyhøj, og *Jens Hansens Jernstøberi,* Svendborg, er udtraadt af Foreningen af Fabrikanter i Jernindustrien i Provinsen og dermed af Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

Forbundet har herefter gjort Skridt til at faa oprettet Overenskomst mellem Firmaerne og Forbundet.

Holstebro. Sagen fra *Vald. Birn,* omtalt i December- og Januar-Fagblad, har nu faaet sin Afslutning, idet Firmaet, efter at Forbundet har tilskrevet Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, har aflønnet de 2 paagældende Formere, om hvilke der efter Timandsmødet var opstaaet Uenighed, saaledes, at Forbundet har besluttet sig for at lade Sagen have sit Forblivende herved.

Horsens. Foranlediget ved, at 2 af vore Medlemmer var indtraadt i et Interessentselskab med Indehaveren af *Horsens Jernstøberi,* Hr. Darling Nielsen, og Forbundet iøvrigt ingen Overenskomst havde med nævnte Firma, da dette som Regel kun beskæftigede 1 à 2 af vore Medlemmer, afholdtes der Lørdag den 4. Februar Forhandlingsmøde med Firmaet.

Mødet sluttede med Enighed om, at et af de paagældende Medlemmer maatte udtræde af Interessentselskabet, og at Firmaet erklærede sig villig til at oprette en Overenskomst med Forbundet.

Hørsholm. Paa *A/S Hørsholm Jernstøberi* afholdtes Mæglingsmøde den 14. Januar paa Krav fra Forbundet om, at Øretillægget i Henhold til Forligsmandens Mæglingsforslag af 27. Marts 1937 omregnes til et procentvis Tillæg til Akkordpriskuranten.

Sagen sluttede, idet Firmaet indgik paa til Afløsning af Øretillægget at yde et Tillæg paa 2 pCt. til Akkordpriserne paa Arbejde ved Vendemaskinerne og 1 pCt. Tillæg til Akkordpriserne ved Afløftemaskinerne for Kasser med en Grundpris af 22 og 23 Øre.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Mæglingsmøde. Firmaet *N. Børresen,* København, havde gennem Sammenslutningen begæret Mæglingsmøde afholdt med Krav om Bod og Erstatning, fordi 5 Medlemmer 3. Juledag havde forladt Arbejdet, idet de mente, at der var for koldt paa Værkstedet. Mæglingsmødet blev afholdt den 3. Januar 1939, uden at Enighed opnaaedes. Spørgsmaalet blev derefter viderebehandlet paa Timandsmøde den 25. Januar 1939, hvor man, fordi der var Uoverensstemmelse om Varmegraderne, da Arbejdet blev forladt, indgik paa en Ordning gaaende ud paa, at Forbundet betaler 75,00 Kr. til et velgørende Formaal efter Hr. Børresens nærmere Bestemmelse.

Lærlingeklubber. Foranlediget af den nye Læringelov har Forbundet og den københavnske Afdeling beskæftiget sig med Spørgsmaalet om Oprettelse af Lærlingeklubber, og i den Anledning havde man Søndag den 5. Februar 1939 i København indkaldt til et Møde med Fagets Lærlinge for at drøfte Spørgsmaalet. Paa dette Møde enedes man om at nedsætte et Udvalg bestaaende af 5 Lærlinge, som sammen med 3 af Københavns Afdelings valgte Bestyrelsesmedlemmer skulde tilrettelægge Dannelsen af en Lærlingeklub i København. Dette Udvalg har nu tilendebragt sit Arbejde og har besluttet at indkalde til konstituerende Generalforsamling i Lærlingeklubben, der afholdes Søndag den 5. Marts 1939 Kl. 10 Formiddag i „Folkets Hus", Jagtvej 69. Lærlinge, der er i Lære indenfor Faget i København, kan ved Henvendelse paa Forbundets Kontor Mandag eller Onsdag Aften Kl. 17—19 blive indmeldt i Lærlingeklubben og faa nærmere Oplysninger.

For Lærlinge i Provinsen er der gennem Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark truffet den Ordning, at disse kan optages i Smede- og Maskinarbejdernes Lærlingeklubber i de Byer, hvor saadanne findes, hvorefter de ved udstaaet Læretid overgaar indskudsfrit til vort Forbund og vor Arbejdsløshedskasse, medens Understøttelse under Arbejdsløshed i den første Maaned efter Læretidens Udløb udredes af Smedeforbundets Lærlingeunderstøttelsesfond.

Restancefristen. Medlemmerne erindres om, at i Følge Arbejdsløshedskassens Vedtægts § 32, Stk. 2, skal al Restance være indbetalt senest den 31. Marts 1939 for at undgaa Udslettelse af Arbejdsløshedskassen. Vi gør opmærksom paa, at det er en Nødvendighed, at denne Bestemmelse overholdes, fordi Arbejdsdirektoratet foretager en Gennemgang over Restancerne den nævnte Dato og vil kræve, at vi udelukker de Medlemmer, som ikke har overholdt Bestemmelsen, saaledes at disse skal genoptages paany og derved miste de tidligere erhvervede Medlemsrettigheder. Derfor maa vi bestemt kræve, at Restancerne er indbetalt, og fralægger os Ansvaret for de Ubehageligheder, der maa følge for de Medlemmer, der ikke overholder ovennævnte Paragraf.

5-aarige Lærekontrakter. I Gørtlerfagets Læreregler er indsat en Bestemmelse om, at Lærlinge, der modtager dobbelt Oplæring, f. Eks. Gørtlere, der tillige oplæres som Ciselører, Metalstøbere, der tillige oplæres som Figurformere, og Gørtlere eller Armaturarbejdere, der tillige oplæres som Metalstøbere, skal

have en 5-aarig Læretid, og at hvert enkelt Tilfælde, hvor en saadan 5-aarig Læretid kræves, skal have Godkendelse af det faglige Lærlingeudvalg. Det faglige Lærlingeudvalg har derfor krævet forelagt alle saadanne Lærekontrakter, som er løbende, og har gennemgaaet hver enkel Lærekontrakt og godkendt 5-aarig Læretid paa de Virksomheder, hvor man har skønnet, at saadan dobbelt Uddannelse kan finde Sted som ovenanført.

Arbejdsløsheden den 29. December 1938.

	Medlemstal.	Ledige.
København	447	87
Odense	30	1
Fredericia	12	2
Vejle	19	13
Horsens	6	0
Aarhus	32	11
Aalborg	12	5
Hele Landet ...	558	119

Arbejdsløsheden den 27. Januar 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	450	101
Odense	31	1
Fredericia	11	1
Vejle	20	13
Horsens	6	0
Aarhus	32	12
Aalborg	12	3
Hele Landet ...	562	131

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 2 har indgaaet Overenskomst med Fabrikant *Willum Jensen*, Amsterdamvej 25. Antagelseslønnen er fastsat til 135 Øre, og iøvrigt gælder Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Ligeledes har Afdelingen indgaaet Overenskomst med Firmaet *Aastrup & Sørig*, Roskildevej 73. Lønnen for Udlærlinge det første Aar efter Læretidens Udløb er fastsat til 125 Øre pr. Time. Antagelseslønnen er mindst 135 Øre de to første Aar efter Læretiden, derefter 150 Øre pr. Time.

Københavns Afdeling 13 har indgaaet Overenskomst med Firmaet *Helweg Mikkelsen & Co.*, Aarhusgade 88. Mindstebetalingen for Mekanikere er fastsat til 150 Øre pr. Time, for Udlærlinge de første 6 Maaneder 104 Øre, derefter 120 Øre. For øvrige Løn- og Arbejdsforhold er Jernindustriens almindelige Overenskomst bindende for begge Parter.

Samme Afdeling har sluttet Overenskomst med *A/S „Servo"*, Vesterbrogade 60 C. Mindstebetalingen er her fastsat til 159 Øre; for Automatarbejde, der ikke kan udføres i Akkord, betales et Akkordafsavnstillæg paa 16 Øre pr. Time (159 + 16 Øre). Iøvrigt gælder Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Horsens Afdeling har indgaaet Overenskomst med *A/S Cyklebørsen*, Nørrebrogade 8, Horsens. Ved Overenskomstens Indgaaelse blev 3 uorganiserede indmeldt i Fagforeningen, Arbejdstiden blev fastlagt til 48 Timer pr. Uge, og Lønnen, der hidtil havde været 45 Kr. om Ugen, blev fastsat til 130 Øre pr. Time, for Udlærlinge dog 115 Øre.

Mellem Sønderborg Afdeling og *Sønderborg Byraads Udvalg for Lønninger* er der den 20. December afsluttet Overenskomst om Løn- og Arbejdsforhold for de ved Kommunen og dens Virksomheder beskæftigede Maskinister, Installatører, Reparatører o. s. v. Ved Gas- og Vandværket faar de faste Installatører Kr. 76,32 pr. Uge samt et Sæt Arbejdstøj og 30 hl Koks aarlig. Midlertidige Installatører eller Reparatører aflønnes med 160 Øre pr. Time. Paa Elektricitetsværket har Maskinisterne Kr. 80,64 pr. Uge, faste Reparatører Kr. 76,32 pr. Uge samt et Sæt Arbejdstøj aarlig. Midlertidige Reparatører aflønnes med 160 Øre pr. Time. Overenskomsten træder i Kraft den 1. Marts i Aar.

Sønderborg Afdeling har endvidere sluttet Overenskomst med Ingeniør *M. Clausen*, Elsmark. Firmaet beskæftigede tidligere uorganiserede, men nu er alle 14 Mand optaget i Organisationen. Lønningerne forhøjedes med fra 15—25 Øre, og Firmaet er indgaaet paa kun at beskæftige Smede og Maskinarbejdere ved Arbejde, der hører under Faget.

Forbundet har afsluttet Overenskomster med Mekaniker *Martin Olsen, K. & W. Bruno Dohn*, Automobilmekaniker *A. Clausen* og Automobilforhandler *Kragh*, Nykøbing F., Smedemester *A. Rasmussen* og Automobilforhandler *Thomas Jensen*, Stubbekøbing, *Brd. Rasmussen*, Rynkeby (Kerteminde Afd.), *Aage Siemsen*, Rødvig (Køge Afd.), Firmaet *Johs. Jensen og Wittarps Maskinværksted*, Herning, *Fr. Frederiksen*, Skjern (Varde Afd.) samt Mekaniker *E. Rasmussen*, Ribe. Overenskomsterne er de sædvanlige, der indgaas med uorganiserede Arbejdsgivere.

Endvidere er der med Automobilforhandlerne *Bernh. Petersen, Aage Hansen* og *K. Østergaards Efterflg. v/ V. Hansen*, Nykøbing F., truffet Aftale om en Timeløn af 105 Øre for Udlærlinge det første Aar, 115 Øre det andet Aar og derefter 125 Øre. Desuden er Parterne enige om, at Ferie og Feriebetaling ydes i Henhold til Ferieloven af 13. April 1938, og at Overarbejde udføres og afspadseres i Henhold til Loven om Forbud mod Overarbejde af 7. Maj 1937. Aftalen gælder for Bernh. Petersens og Aage Hansens Vedkommende for deres Virksomheder baade i Nykøbing og i Stubbekøbing.

Overenskomsterne med Motorfabrikken *„Danmark"*, Maskinfabrikant *P. Larsen*, Smedemester *Sofus Larsen*, Smedemester *Carl Pico, Brdr. Rønje*, Autoreparatørerne *Oluf Christensen, F. Johansen* og *Anthon Christensen*, Rudkøbing, er fornyede mod, at Timelønninger til og med 115 Øre forhøjes med 5 Øre fra 1. Marts 1939. Mindstebetalingen fastsattes til 120 Øre.

Lønningerne hos *L. P. Weidemanns Bindegarnsfabrik*, Rudkøbing, er ligeledes forhøjet fra 115 til 120 Øre, men da Firmaet nu er indmeldt i Sammenslutningen, er den lokale Overenskomst ophævet.

Mæglingsmøder. Den 17. December er der afholdt Mægling hos Firmaet *H. H. Blücher & Søn*, København, paa Strid om Betalingen for Opstilling og Forbindelse til Cirkulationspumpe. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Samme Dag mægledes hos Firmaet *G. Strømann*, Charlottenlund, i Anledning af Strid om Betalingen for Udskrivning af Materialer. Man enedes om, at Firmaet for Fremtiden rekvirerer samtlige Materialer til Arbejdspladserne, saaledes at Montørerne kun skal rekvirere supplerende Materialer. Firmaet betalte Montørerne de omstridte 16 Dagløntimer.

Hos Firmaet *A. T. Møller*, Svendborg, afholdtes Mægling den 21. December paa Uoverensstemmelser

vedrørende Akkordoverskud paa Arbejde paa Ærøskøbing Sygehus. Akkorden var ikke udregnet, fordi der havde været forskelligt at rette under Arbejdet, men Firmaet var villigt til at betale, saasnart Akkorden var udregnet. Man enedes om, at Regnskabet skulde være opgjort indenfor 10 Dage.

Den 22. December er der afholdt Mægling paa *Odense Staalskibsværft* til Behandling af:

1) Strid om Tillæget for voksne Naglevarmere,
2) Strid om Betalingen for Samling af Værktøj til nybegyndende Nittesjak,
3) Strid om Betalingen for Flytning,
4) Strid om Tillæget for „klappede Nagler inden- og udenbords",
5) Krav fra Maskinarbejderne om Bord om Smudstillæg, naar de skal igennem Mandehullet og arbejde i Bundtankene, og
6) Strid om Aflønningen af en Mand, der beskæftiges i Kompressorrummet.

Man enedes om følgende:

ad 1) Hvor der paa Grund af særlige Forhold gives Nitterne Tilskud til Akkorden, sker der intet Fradrag i Naglevarmertillæget. — Hvor der aftales Slumpakkord, betales ikke Naglevarmepenge for den til Akkorden medgaaede Tid.

ad 2) For den Tid, der medgaar til Samling af Værktøj, sker intet Fradrag i Prisen for Naglevarmertillæg. Derimod betales ikke Tillæg for den til Afleveringen medgaaede Tid.

ad 3) og 4). De aftalte Tillæg, henholdsvis Kr. 5,00 og Kr. 2,50, faar fremtidig de for Nitterprislisten gældende Tillæg.

ad 5) For det paagældende Arbejde gives et Smudstillæg af 3 Øre.

ad 6) Vedkommende aflønnes fremtidig med Timeløn + det tidligere oppebaarne Tillæg 34,2 Øre pr. Time.

Hos Firmaet *Max Bodenhoff*, København, mægledes den 22. December paa

1) Strid om Antagelseslønnen,
2) Klage over, at Værkføreren og Arbejdsdrenge udfører Svendearbejde,
3) Strid vedrørende Overarbejde, og
4) Klage over Afskedigelse af Arbejdere.

ad 1) Forbundets Repræsentanter fastholdt, at der bestod en kotumemæssig Antagelsesløn paa Kr. 73,60 pr. Uge. Firmaet opsagde herefter denne paastaaede Antagelsesløn, da man ønskede frit at kunne antage Mekanikere i Henhold til den gældende Overenskomst.

ad 2) Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

ad 3) Der var Enighed om, at præsteret Overarbejde skal betales og afspadseres efter de gældende Regler.

ad 4) Sluttedes med de faldne Udtalelser.

Hos *A/S Monberg & Thorsen*, København, mægledes den 31. December paa Klage over, at Firmaet nægtede at betale Vejpenge efter Fælles Værkstedsregler. Man enedes om en Ordning, og der efterbetales i Overensstemmelse dermed.

Paa Klage over, at *A/S Frederikshavns Jernstøberi & Maskinfabrik* systematisk trykker Akkordpriserne, mægledes den 10. Januar. Firmaet hævdede, at det ved Indførelse af mere moderne Fremstillingsmetoder og deraf følgende Nyansættelser af Akkorder ikke tilsigtede at formindske Arbejdernes hidtidige Fortjeneste, og Arbejderne erklærede sig herefter villige til at medvirke til Indførelsen af de forbedrede Fremstillingsmetoder.

Hos *A/S Aalborg Værft* mægledes den 11. Januar paa Krav fra Nitterne om Udlevering af Busseronner og om et Tillæg af 11 Øre i Timen ved Arbejde i lukkede Rum. Vedrørende Busseronnerne opnaaedes ikke Enighed, men man vilde dog gøre Forsøg paa at løse Spørgsmaalet efter et af Værftet stillet Forslag. Vedrørende Tillægget indgik Værftet paa, at Tillæg efter Priskurantens § 13 ydes i alle Rum under 000 Kubikfod, ogsaa hvor pakket Arbejde ikke forekommer. Iøvrigt var Værftet villigt til at træffe særlig Aftale med Arbejderne.

I Anledning af Lønkrav for de elektriske Svejsere paa *Pedershaab Maskinfabrik*, Brønderslev, mægledes den 11. Januar. Firmaet indgik paa for 7 Mand at forhøje Timebetalingen 148 Øre med 2 Øre og til hver af de øvrige at yde en Forhøjelse paa 5 Øre.

Den 18. Januar er der afholdt Mægling hos *A/S Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri, Christianshavn*, om

1) Strid vedrørende Betaling efter Skifteholdsreglerne for en hos Firmaet beskæftiget Kontrollør, og
2) Strid vedrørende et Tillidsmandsvalg hos Reparatørerne.

Enighed opnaaedes ikke i Spørgsmaalene, og det første viderebehandledes paa Timansmøde; det andet maa betragtes som værende i Orden, idet der er valgt en anden Tillidsmand.

Samme Dag mægledes hos Firmaet *Axel Friis*, Esbjerg, i Anledning af Strid om

1) Betalingen for Arbejde i Kravlekældre,
2) Betalingen for Opsætning af Stropper, og
3) hvorvidt en Mester midt i en Akkord kan overtage en Del af Arbejdet.

ad 1) Firmaet udbetalte Montørerne Kr. 25,00.

ad 2) Firmaet betaler Stroppernes Tilpasning og Anbringelse i Henhold til Prislistens Afsnit A, Pkt. 4, med 24 Øre pr. Stk.

ad 3) Sluttedes med de faldne Udtalelser.

Hos Firmaet *Motor Company* i Kolding mægledes den 18. Januar paa Klage over systematisk Udførelse af Overarbejde og Strid angaaende Betalingen af Varskopenge ved Overarbejde samt Krav om Forhøjelse af Timelønningerne. Firmaet erklærede sig villig til indenfor Rammerne af den trufne Aftale at begrænse Overarbejdet mest muligt og at give de Arbejdere, der maatte ønske det, Adgang til enten at foretage Spisning straks efter Kl. 17 eller til i Fortsættelse af den normale Arbejdstid at afvikle Overtid af under 2 Timers Varighed. Vedrørende Lønningerne oplystes det, at 1 Mand havde faaet Lønforhøjelse og 1 vilde faa det, og dermed sluttedes Sagen.

Hos *A/S „Strømmen"*, Randers, mægledes den 24. anuar paa en Uoverensstemmelse vedrørende Betaing af Ventetid. Firmaet afviste Paastanden om, at der foreligger Kotume for, at Ventetid skal betales ned ansat Timeløn plus Akkordafsavnstillæg, men det var villigt til i saadanne Tilfælde at anvende Bestemmelsen i Fælles Værkstedsreglers § 7 om Mindstebetalingen. Ud fra dette Grundlag enedes man om at afvikle Hjemsendelsestiden i 2 Tilfælde af henholdsvis kun 2 og 1 Time som Ventetid, uden at dette maa tages som noget Præcedens for Fremtiden, samt for et tredie Tilfælde, Arbejdssedlers Udfyldning og Arbejdsløns Afhentning, at yde 1 Times Ventetid til 16 Mand.

Paa *Grenaa Dampvæveri* er der afholdt Mægling paa Lønkrav den 25. Januar. Sagen sluttedes med, at Firmaet giver et Tillæg af ialt 14 Øre til 7 Mand.

Endelig er den 30. Januar afholdt Mægling hos Firmaet *Grue & Co.*, København, paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne. Firmaet indgik paa at give et Tillæg af ialt 40 Øre, der fordeles i Overensstemmelse med en paa Mødet truffet Aftale.

Timandsmøder. Ved et Timandsmøde den 27. Januar blev nedennævnte Sager behandlede:

1) *Køge Maskinfabrik.* Strid vedrørende Betalingen af Udearbejdspenge. Man enedes om til Løsning af det rejste Krav, at Firmaet forhøjer Timelønnen med 2 Øre for de to Mand, der for Tiden er i Arbejde.

Arbejdere, der tidligere har været beskæftiget i Virksomheden, og som antages inden for 1 Aar, faar ved den første Genantagelse 2 Øre mere end den sidst oppebaarne Timeløn. Ved andre Nyantagelser træffes Aftale i Henhold til Fælles Værkstedsregler.

2) *A/S Nakskov Skibsværft.* Krav om Forhøjelse af de for Svejserne gældende Timebetalinger. Sagen diskuteredes og sluttedes ved, at Firmaet fordeler 85 Øre efter eget Skøn til de for Tiden beskæftigede Svejsere og ved, at man gav Tilsagn om at ville se paa de enkelte Svejseres Løn, efterhaanden som de blev opøvet i Arbejdet.

3) *A/S Nakskov Skibsværft.* Klage over, at Elektrosvejserne den 19. November uden Varsel standsede Arbejdet. Sagen sluttedes ved, at de i Strejken deltagende Arbejdere betaler til Firmaet 75 Kr.

4) *Odense Staalskibsværft.* Strid vedrørende Stilladsbygning hos Skibsbyggerne. Enighed opnaaedes ikke.

5) *Thomas B. Thrige,* Odense. a) Krav om Lønforhøjelse for timelønnede Arbejdere og b) Strid om Overtidsbetaling for akkordlønnede Arbejdere. ad a) Sagen sluttede ved, at Firmaet efter eget Skøn fordeler ialt 100 Øre til de paagældende Folk. ad b) Sagen sluttedes ved, at Forbundet tog Klagen tilbage, og ved, at Firmaet fremtidig afregner efter Fælles Værkstedsregler.

Den 3. Februar er der afholdt Timandsmøde, hvor følgende Sager blev behandlede:

1) *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen. Krav fra Skibssmedene om Godtgørelse for forgæves Møde til Arbejde paa Skiftehold. Man enedes om, at naar en Arbejder var mødt forgæves til Arbejde uanset Dag- eller Skiftehold, betales en Times ansat Timeløn. Forsaavidt en Arbejder tillige skal aflevere Værktøjet, betales der yderligere en Times ansat Timeløn. Denne Ordning gælder for Nittere, Stemmere samt Grov- og Klejnsmede.

2) *A/S Burmeister & Wain,* Christianshavn. Strid vedrørende Betaling efter Skifteholdsreglerne for en hos Firmaet beskæftiget Kontrollør. Firmaet gav Tilsagn om, at for saa vidt Kravet opretholdtes, vilde man foretage Udbetaling i det foreliggende Tilfælde.

3) *A/S Burmeister & Wain,* Christianshavn. Strid om Varsel til Skiftehold ved Arbejde paa H. C. Ørstedværket. Enighed opnaaedes ikke.

4) *Varde Staalværk.* Klage over, at Firmaet anvender Arbejdsmænd til elektrisk Svejsning. Enighed opnaaedes ikke.

5) *J. G. A. Eickhoff,* Københavns. Strid om Betalingen af Kostpenge ved Afspadsering af Overarbejde. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen er efter Timandsmødet gaaet i Orden lokalt.

Sammen med Gørtlerforbundet har der den 25. Januar været afholdt et Timandsmøde til Behandling af en Klage fra *N. Børresens Metalvarefabrik,* København, over en ulovlig Arbejdsstandsning 3. Juledag og Krav om Bod og Erstatning. Sagen sluttedes med, at Gørtlerforbundet indgik paa at betale Firmaet 75 Kr. paa Folkenes Vegne. Det drejede sig om 25 Gørtlere og kun et af vore Medlemmer.

Kendelser af Den faste Voldgiftsret. Den 22. December har Den faste Voldgiftsret afsagt Kendelse i den Sag, som *Dronningborg Maskinfabrik,* Randers, havde anlagt imod Forbundet, i Anledning af den ulovlige Arbejdsstandsning i Efteraaret, da der var Strid om Arbejdet med Blæsere til Tærskeværker. Kendelsen idømmer de strejkende 50 Mand hver en Bod af 30 Kr.

I den tidligere omtalte Formandssag fra Installatør *Vilh. Christensen,* Randers, har Den faste Voldgiftsret afsagt Dom den 11. Januar. Kendelsen gaar ud paa, at den omstridte Formandsstilling er berettiget.

Stiftelsesfest.

Metalslibernes Horsens Afdeling 25 Aar.

Lørdag den 21. Januar kunde Metalslibernes Afdeling i Horsens fejre 25 Aars Jubilæum, og denne Begivenhed fejredes samme Aften ved en godt besøgt Fest paa „Munchs Hotel".

Det var et festligt Syn at se Hotellets smukt pyntede Sal, ligesom den rigtige Feststemning straks meldte sig, da alle Festdeltagerne modtoges af Musik, udført af et lille 1. Kl.s Orkester.

Afdelingens Formand bød Velkommen til de ca. 60 Deltagere og bød særlig Velkommen til en Række Gæster: Formanden for Fællesorganisationen *Emil Eskesen,* Smedenes Formand *Ingvar Christensen,* Kassereren *Henry Sørensen,* Redaktør *Rasmussen* for den stedlige „Social-Demokrat", tidligere Formand igennem 16 Aar, *Chr. Schwaback,* samt Forbundets Formand.

Efter at den værste Sult var stillet, fik Forbundets Formand Ordet for at holde den egentlige Jubilæumstale. Han overbragte en Hilsen fra Hovedbestyrelsen, ligesom han takkede Afdelingen for godt Kammeratskab igennem de 25 Aar. Gav derefter en Oversigt over de Resultater, der var opnaaet siden Afdelingens Stiftelse; pegede paa, at disse Resultater i første Række var Frugten af Sammenhold, ikke alene mellem Sliberne indbyrdes, men ogsaa ved, at alle Arbejdere stod sammen. Det vilde være til ubodelig Skade for Arbejderklassen, hvis det skulde lykkes de enkelte Frasehelte, der findes her i Landet, at finde Tilhørere, men heldigvis var danske Arbejdere paa Vagt og forstod i Tide at faa fjernet slige Personer. Formanden rettede en Tak til Afdelingens Formænd og Kasserere igennem de 25 Aar, ligesom han rettede en Tak til de af Kollegerne, der tog Tørnen ude paa Arbejdspladserne som Tillidsmænd. Enhver, der har prøvet en af disse Poster, ved, at det ikke alene er et brydsomt Stykke Arbejde, men at det ogsaa mangen Gang bringer sin Mand Skuffelse og Utak, hvorfor der ved en saadan Fest som i Dag var al god Grund til at bringe disse vore Forposter en særlig Tak. Til Slut rettede Formanden en særlig Tak til Chr. Schwaback, som nu havde forladt Afdelingen for at gaa til anden Virksomhed, for hans 16 Aars Virke som baade Formand og Kasserer.

Herefter blev der lukket op for Talerne. Smedenes Formand lykønskede Sliberne til de opnaaede Resultater og takkede for godt Kammeratskab paa Arbejdspladserne. Fællesorganisationens Formand bragte en Tak for Slibernes Medlemsskab i Organisationen, de var ikke saa mange Medlemmer, men havde altsaa tidligt forstaaet Sammenholdets Betydning. Ind imellem fik Afdelingens Formand, *Harry Larsen,* Tid til at præsentere de til Foreningen indkomne smukke Blomsterhilsener, og Afdelingens Kasserer, *Chr. Eskesen,* bragte en Kollega, *E. Dalkvist,* Tak for en blomstersmykket Slibemaskine, han havde udført til Festen.

Chr. Schwaback talte om Foreningens første vanskelige Aar og om de hygiejniske Forhold paa Sliberierne i tidligere Tid; det havde været et drøjt Stykke Arbejde at faa Arbejdsgiverne til at forbedre disse, men nu var vi da kommet et Stykke Vej fremefter, og hvis vi fortsat stod sammen, skulde vi nok komme videre frem. Schwaback talte til Slut for Damerne.

Smedenes Kasserer omtalte de arbejdsløses Kaar; det er svært at være arbejdsløs, men der gøres fra vort Parti alt for at mildne Kaarene.

Talernes Række sluttede med, at Redaktør *Sofus Rasmussen* bragte „Social-Demokraten"s Lykønskning og erindrede om, at det var godt at have vor egen Presse i Kampen for Højnelse af vore Kaar.

Efter Kaffen tog man fat paa Dansen, og det blev til et af de gode gamle Baller, „hvor der bliver bestilt noget". Lidt senere paa Natten serveredes et Par Stykker Smørrebrød, hvor der ogsaa blev holdt et Par Taler, men det var af mere intim Natur, som skal være forbeholdt Festdeltagerne. Ballet fortsattes endnu nogle Timer, og da Festen ophørte, var alle enige om, at denne Fest vilde blive staaende i Erindringen som en af de mest vellykkede, præget som den var af kammeratlig og kollegial Festglæde.

Aa. S.

Hvad vil det nye Aar bringe?

Vi har atter passeret et Aarsskifte, og det er derfor naturligt at se lidt paa, hvilke Forventninger vi med Rette kan stille til den kommende Tid.

Forhandlingerne om Organisering af Svendeprøvekommission og den obligatoriske Svendeprøve indenfor vort Fag er nu bragt til Afslutning. Den trufne Ordning er sendt til Godkendelse i Ministeriet og Lærlingeraadet, og naar dette er sket, vil Cirkulære herom blive tilstillet Afdelingerne hurtigst muligt.

Ogsaa om Lærlingelønnen er der opnaaet Enighed. Aftalen herom har følgende Ordlyd:

„For alle Lærekontrakter, der oprettes inden for Smede- og Maskinarbejderfaget efter den 1. Marts 1939, fastsættes følgende Mindstebetalinger:

Det 1. Aar	.....	10	Øre	pr.	Time
2. -	.....	12	-	-	-
3. -	.....	15	-	-	-
4. -	.....	17	-	-	-
5. -	.....	20	-	-	-

Ved eventuel kortere Læretid end 5 Aar sker Afdrag i den første Sats, saaledes at en Lærling med 4½ Aars Læretid i 6 Maaneder faar 10 Øre pr. Time, derefter 12 Øre o. s. v.

I de 3 sidste Læreaar faar Lærlinge, der i en Lønningsuge har Timelønsarbejde i 16 Timer eller derover, for samtlige Timelønstimer i den paagældende Uge et Tillæg af henholdsvis 3, 5 og 5 Øre pr. Time.

For alle før den 1. Marts 1939 oprettede Lærekontrakter forbliver de i disse fastsatte Lønninger uforandrede."

Paa Smedeforbundets Jubilæumskongres vedtoges en Henstilling til de Afdelinger, der endnu ikke har Lærlingeklubber, om at søge oprettet saadanne. Denne Vedtagelse blev understreget ved, at Hovedkontoret efter Kongressen udsendte Opfordring til de paagældende Afdelinger om at søge Lærlingeklubber startet.

Opfordringen har bevirket, at adskillige Afdelinger Landet over har henvendt sig til Landsudvalget angaaende Oplysninger om Lærlingeklubbernes Formaal og Virkemaade, og vi har Ret til at forvente, at disse Forsøg omsættes i Start af Lærlingeklubber i det kommende Aar.

Naar dertil kommer, at der nu endelig er truffet Afgørelse om, at vore Lærlingeklubber i Provinsen kan optage Lærlinge fra de under Centralorganisationen hørende Fag, nemlig Formere, Slibere, Metaltrykkere, Gørtlere og Kobbersmede, som Medlemmer, har vi Grund til at forvente, at vi gaar ind i det bedste Arbejdsaar i vore Lærlingeklubbers Historie, baade med Hensyn til Arbejdet udad til og indad til.

Ny Lærlingeklub.

Den 2. Februar stiftedes en Lærlingeklub i Stubbekøbing. Landsudvalgets Formand var til Stede og holdt det indledende Foredrag. Derefter var der Indtegning af Medlemmer, og vi havde den Tilfredshed, at alle de fremmødte Lærlinge tegnede sig.

Ved den efterfølgende Generalforsamling valgtes Bestyrelse. Afdelingens Repræsentant i den nye Klub er Formanden, *Aksel Svensson.*

Vi ønsker Held og Lykke med Arbejdet.

Stiftelsesfest.

Lørdag den 28. Januar havde Lærlingeklubben i Fredericia 1 Aars Stiftelsesfest. Festen havde samlet stor Tilslutning af saavel Svende som Lærlinge. Der var fælles Kaffebord, hvor Formanden bød Velkommen og et særligt Velkommen til Svende og Middelfart Lærlingeklub, der mødte med mange Medlemmer.

Den Tilsynsførende med Lærlingeklubben, *J. A. Hansen,* holdt Festtalen og talte fornøjeligt om Smedenes Oprindelse saa langt tilbage som et Par Slægtled efter Kain. Taleren fremhævede ligeledes, hvordan Smedene igennem Tiderne havde været en Slags Overhoved for hele Befolkningen og da særlig paa Landet. Var man i Tvivl om noget, gik man bare til Smeden, han ordnede alt, selv Tandudtrækning o. s. v. Men ved Siden af alt dette glemte han ikke at organisere sig, først naturligvis Svendene, men i de senere Aar ogsaa Lærlingene. Dette havde været paa Tale allerede før Aarhundredskiftet, men mødte for stor Modstand og maatte opgives igen. Hansen sluttede med et Leve for Klubben og Ønsket om fortsat Sammenhold og Interesse.

Ved Kaffebordet læste *Alb. Jensen* under stor Jubel et Par Fortællinger, og Remisens store Sanger, *Pedersen,* sang meget smukt „O solo mio" og „Sancte Lucia" og maatte give et Par Ekstranumre. Derefter

var Ordet frit, og Middelfart-Klubbens Formand takkede for Invitationen og udtrykte Ønsket om at uddybe det Samarbejde, der her var saa godt begyndt.

Chr. Thomsen takkede J. A. Hansen for det store Arbejde, han gjorde for at samle Lærlingene om deres Organisation.

Flere Medlemmer af Svendenes Afdelinger lykønskede Klubben og haabede, at Arbejdet maatte blive til Gavn for de unge, saaledes at det Sammenhold, der her var, maatte vedblive at eksistere, naar de unge traadte over i Svendenes Rækker.

I Løbet af Aftenen indløb et Telegram fra Afdelingens Formand, *S. Degnegaard.*

Efter Kaffebordet tog Dansen sin Begyndelse til Tonerne af Knud Pedersens Orkester, og senere var der forskellige Overraskelser og Underholdning, Dansekonkurrence og Bortlodning. Det blev hen paa de meget smaa Timer, inden den fornøjelige Aften sluttede.

H. — N.

Teknologisk Institut.

Legater.

Teknologisk Institut ejer en Række Legater, hvoriblandt Guldvarefabrikant Bernh. Hertz' Udlaanslegat, af hvis *Renter,* der for Tiden, naar særlig Trang er til Stede, kan ydes Laan i Portioner paa indtil 300 Kr. til Hjælp til Afholdelse af de med Deltagelse i Kursus paa Instituttet forbundne Udgifter. Laanene er rentefri og uden juridisk Forpligtelse til Tilbagebetaling. Laansøgerne maa saavidt muligt medsende Anbefalinger fra Mester- og Svendeorganisationer.

Ansøgningsskema, der kan faas tilsendt fra Teknologisk Institut, Hagemannsgade 2, København, naar Porto vedlægges, maa indsendes inden den 14. Marts 1939.

Kursus i elektrisk Lysbuesvejsning.

Fra 20. Marts til 1. April 1939.

Kursuset staar kun aabent for faguddannede Smede og Maskinarbejdere.

a. Den praktiske Undervisning: Indøvelse i Svejsning med beklædte, dyppede og nøgne Elektroder. Tilrettelægning af Svejsearbejder. Svejsning af tynd og tyk Plade, derunder: vandret, lodret og „underop" Svejsning, Paasvejsning af slidte Aksler etc., Overlapningssvejsning, T- og I-Svejsning, Svejsning af Jernkonstruktioner og Rør, Demonstration af Støbejerns-, Metal- og rustfri Pladesvejsning samt Besøg i en større Virksomhed, hvor elektrisk Svejsning udføres.

b. Den teoretiske Undervisning: Svejsningens Grundprincipper, Varmespændinger, Styrkeforhold, kritisk Gennemgang af udførte Svejsearbejder etc.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 125,—.* En Del svejsetekniske Smaahefter kan købes til Støtte for Undervisningen.

Forlaget.

Cand. mag. Harald Boysen og Kaptajn J. H. Skjoldager: *Tysk Grammatik med Stiløvelser,* 54 Sider i Omslag, 85 Øre.

I Tilslutning til de paa Tysk udkomne tekniske Sprogbøger har Teknologisk Instituts Forlag udgivet en lille kortfattet og elementær Grammatik, hvor de vigtigste grammatiske Regler i det tyske Sprog er sat op i overskuelig Form med Forklaring. Sluttende sig til de forskellige Regler indeholder Bogen Stiløvelser med lette Sætninger og Gloser fra den daglige Tale.

Bogen er anvendelig saavel til Undervisningsbrug som til Selvstudium.

Pladeudfoldning, 3. Udgave.

Der foreligger her i ny Udgave en praktisk Vejledning i Konstruktion og Opmærkning af Udfoldninger til Pladearbejder. Bogen, der særlig er bestemt for Klejnsmede, Kedelsmede, Kobbersmede og Blikkenslagere, indledes med et kort Resumé over de geometriske Kundskaber, som der bliver Brug for, f. Eks. Beregning og Opmærkning af Vinkler, Beregning af Arealer og Rumfang, Konstruktion af Ellipser m. m. Dernæst behandles Konstruktion af Fladers Udfoldning, anvendt paa Rørknæ, Rørbøjninger, Forgreninger og Overgangsstykker i Luftkanaler, Aftrækshætter, koniske Rørbøjninger, Kugleflader og Skrueflader.

Af nye Emner, der er optaget i denne Udgave, skal særlig fremhæves: 3-leddet Knæ i firkantet Luftkanal, Overgangsstykker med Forgrening, Skibslufthætter og Hjørner med afrundede Kanter. Tillige er der medtaget — trykt paa krideret Papir — en Række gode Illustrationer af udførte Arbejder.

Bogen er paa 130 Sider og har 96 Illustrationer; trods Stoffets Forøgelse sælges den ny Udgave til samme Pris som den gamle, nemlig *Kr. 2.50.*

Kursus ved A. O. F.'s Korrespondanceskole

kan paabegyndes naar som helst.

Naar Vinteren efter Jul og Nytaar rigtig sætter ind, kommer Oplysningsarbejdets bedste Tid.

Vi gør opmærksom paa, at et Kursus ved Arbejdernes Oplysningsforbunds Korrespondanceskole udmærket kan paabegyndes efter Nytaar og alligevel gennemføres i god Tid inden Foraaret, idet Skolen i Vinter har indført en Forbedring i „Forretningsgangen", som gør, at der ingen Tid gaar til Spilde ved Forsendelsen af Brevene og disses Rettelse af Lærerne.

Korrespondanceundervisning foregaar gennem Breve, saa enhver kan deltage i Undervisningen uden Hensyn til, hvor han bor. Og Eleven bestemmer selv, hvornaar og hvor længe ad Gangen han vil beskæftige sig med Studierne, saa Deltagelse i Kursus kan ikke komme i Vejen for noget andet. Eleven kan dyrke sit Kursus i sin Fritid, som det passer ham bedst, og Undervisningen foregaar hjemme i hans egen Stue.

Det koster kun 15 Kr. at gennemgaa et af A. O. F. Korrespondanceskolens Kursus, og der er følgende: *Skattevæsen, Arbejdsretten, Socialreformen, Samfundsøkonomi, Regnskabsføring, skriftlig Dansk, Regning og Skrivning.*

Med stort Udbytte har man mange Steder dannet *Studiekredse med et af Korrespondanceskolens Kursus som Emne.*

Arbejdet i en saadan Studiekreds foregaar paa den Maade, at hver enkelt Deltager faar et Eksemplar af Undervisningsbrevene. Disse studerer han hjemme. Paa Mødeaftenerne udarbejdes Besvarelserne paa Spørgsmaalene i Fællesskab, og Studiekredslederen indfører de Svar, man er blevet enige om, i en Arbejdsbog, som indsendes til Rettelse.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelses-dato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
10318	Andersen, Hans Christian.	Aarhus	22. 2.15	Aarhus	5.10.34	Aarhus	28. 5.38
21965	Bertelsen, Erik Johs.....	Asminderød	12. 9.16	—	9. 5.36	Kbhvn. Afd. 12	29.10.38
39439	Demant, Gudmand H. F..	København	29. 7.04	D. Arbm. Forb.	1. 7.28	„ „ 14	1.10.38
58895	Ebstrup, Knud H. Chr...	Vridsløse	11.10.06	Kbhvn. Afd.	8.10 38	„ „ 14	22.10.38
58423	Hansen, Niels G. Laurits	København	12. 5.18	„ „	22. 7.38	„ „ 17	29.10.38
58632	— Niels Peter....	Korkendrup Mark	22.11.14	„ „	23. 9.38	„ „ 5	22.10.38
28883	Jensen, Anker Dahl....	Skive	12.12.00	Aarhus	27.10.37	Aarhus	26. 3.38
27780	— Poul	Vejlby	27.10.02	Hobro	19. 2.21	—	26. 3.38
4585	Johansen, Børge.....	Aarhus	8.10.06	Aarhus	17.10.25	—	7. 5.38
9129	— Daniel	Herning	2. 3.13	Aarhus G.	9. 9.33	—	15.10.38
58840	— Paul Viggo	København	17. 7.07	Kbhvn. Afd.	1.10.38	Kbhvn. Afd. 14	8.10.38
36911	Kihlstrøm, Peter Børge ...	—	31. 7.13	„ „	14. 4.37	„ „ 13	8. 5.37
4172	Kiilsgaard, Carl J. W. Eichler	Aarhus	24. 6.05	Aarhus	25. 9.26	Aarhus	26. 3.38
28968	Koch, Adrian Nielsen.	Gl. Sogn	20.10.18	Aarhus G.	1. 2 38	—	8.10.38
28932	Larsen, Otto Frederik..	Aarhus	23.12.15	Aarhus	20.11.37	—	26. 3.38
36206	— Paul Eigil	København	19. 9.13	Kbhvn. Afd.	28. 1.37	Kbhvn. Afd. 15	14. 5.38
19007	— Svend Aage ...	Tersløse	29.11.03	Svendborg	3. 3.28	Svendborg	5.11.38
51872	Mørup, Jørgen	Hellerup	5.12.12	Kbhvn. Afd.	26.11.37	Kbhvn. Afd. 18	10. 9.38
51299	Nielsen, Carl.....	Viesbaden	19.12.11	„ „	6. 9.35	„ „ 18	1.10.38
33122	— Carl Heinrich..	Vojens	5. 2.09	Haderslev	29.10.33	Korsør	26. 3 38
56388	— Niels Valdemar	Vestervig	14. 9.17	Skive	3. 6.38	Skive	29.10.38
24053	— Otto Holger ...	København	22. 6.16	Kbhvn. Afd.	15. 4.36	Kbhvn. Afd. 4	8.10.38
52381	Olsen, Halvor S. Emil.	—	19.10.11	„ „	19. 8.32	„ „ 2	15.10.38
58613	Ostermann, M. Christgau ..	—	29. 5.15	„ „	12. 9.38	„ „ 17	17. 9.38
36223	Petersen, Carl Alfred....	—	8.12.09	„ „	6. 5.38	„ „ 14	1.10.38
58361	— John Magnus ..	—	11. 5.16	„ „	2. 8.38	„ „ 12	17. 9.38
58643	— Knud Andreas .	Dragør	17. 6.17	„ „	16. 3.38	„ „ 5	29.10.38
50770	Rasmussen, Kjeld Gemelche	København	24. 1.18	„ „	6.10.37	„ „ 11	15.10.38
55548	— Sigvald Johs...	Balle	28.10.08	Aarhus	1. 4.38	Aarhus	2. 7.38
38887	Sørensen, Fin Kokholm...	København	10. 6.17	D. Elektr. Forb.	13. 6.36	Kbhvn. Afd. 12	17. 9.38
39854	Schraufstetter, Josef Wilh. F.	Haderslev	17. 3.14	Haderslev	7.10.37	Haderslev	30. 7.38
53079	Schrøder, Olaf Nicolai ...	Aarhus	16. 5.10	Aarhus	1. 9 36	Aarhus	26. 3.38
32864	Spliid, Andreas M. L. Henry	København	14. 4.94	Korsør	16. 5.20	Korsør	15. 1.38
17274	Therkildsen, Arthur Marinus.	Egens	19. 2.98	Aarhus	1. 9.37	Aarhus	26. 3.38
58505	Ungstrup, Kaj Sander....	København	19. 6.17	Kbhvn. Afd.	5. 8.38	Kbhvn. Afd. 17	1.10.38
56406	Vestergaard, Ove Andreas .	—	7. 6.18	Kolding	7. 3.38	„ „ 14	10. 9.38
58581	Wilhardt, Dan Ludvig ...	Silkeborg	21. 6.18	Kbhvn. Afd.	15 8.38	„ „ 17	24. 9.38
58097	Vogel, Herluf.....	Skals	4. 2.10	D. Elektr. Forb.	1. 9.33	„ „ 6	15.10.38
	Specialarbejderforbundet.						
47360	Jensen, Johs. Laurits...	København	31.10.09	Kbhvn. Afd.	22. 6.38	Kbhvn. Afd.	16. 7.38

Læreren fungerer paa den Maade som en Slags „Centralleder". Alt Besvær med at finde Studiekredsleder og med at planlægge Arbejdet bortfalder derfor.

Og ved et saadant Arrangement bliver Kursus ekstra billig for den enkelte Deltager, idet der betales 15 Kr. for den første, men kun 3 Kr. for hver af de øvrige.

Korrespondanceskolens Undervisningsplan, som indeholder alle Oplysninger om Kursus og om Fremgangsmaaden ved Arbejdet, samt Uddrag af tidligere Elevers Udtalelser, tilsendes gratis alle interesserede fra Arbejdernes Oplysningsforbund, Nr. Farimagsgade 11, København K, Telf. Central 12887.

Forlaget „Fremad".

Den danske Folkeskole.

Den tidligere bebudede Bog af Folketingsmand Jul. Bomholt om „Den danske Folkeskole" foreligger nu paa Forlaget „Fremad". Det viser sig at være et omfattende Arbejde paa over 300 Sider, som, efter en historisk Oversigt, i første Afsnit behandler Folkeskolens Formaal, Organisation, Struktur. I andet Afsnit: Lærerens Forhold med Hensyn til Uddannelse, Ansættelse og Arbejde, faglige Tilsyn, Løn og Afskedigelse. I tredje Afsnit: Skolehygiejne, Undervisningen i dens forskellige Former, Disciplin, Fritid etc.

Bogen er skrevet til Orientering for skoleinteresserede Læsere og har Krav paa Interesse nu, hvor Folkeskolen staar over for en omfattende Nyordning.

Populær Pædagogik.

„Tiden", norsk Forlag (for Danmark Forlaget „Fremad") har begyndt Udgivelse af en Serie: „Ny Opdragelse", hvis to første Bind: „Ny Disciplin i Skole og Hjem" og „Fra Blejen til Skolebænken" har vundet stor Udbredelse her nede. Nu foreligger atter to nye Bind: „Barn og Bøker" og „Filmen og Barna", som sikkert vil blive modtaget med samme varme Interesse som de to foregaaende, thi det kan siges at være Bøger, som udfylder Øjeblikkets Trang til Vejledning og Vurdering.

Nu er han der igen!

Den uforlignelige Foredragsholder, Forfatteren, Ingeniør Paul Bergsøe udsender i disse Dage paa „Fremad"s Forlag en ny Samling under Titlen „Maaleligt — men ufatteligt".

Hans tidligere udsendte tre Bind: „Ti Radioforedrag", „Fra Amerika — til Mølleaaen" og „Fra Himlens Stjerner til — Menneskets Bomber" har vundet usædvanlig Udbredelse og hører til Bibliotekernes mest udlaante Bøger og med Rette. Paul Bergsøe har en sjælden Evne til at vælge interessante Emner og fortælle om de vanskeligste Problemer paa et paa en Gang elegant og dog for den jævne Læser let forstaaeligt Sprog. I sin nye Bog behandler han blandt andet saa interessante Emner som: Rummets umaadelige Dybde — Et uventet Besøg fra Himmelrummet — Bøger paa Smalfilm — Lyd, der ikke kan høres — Rosport i Oldtiden — Kunstig Benzin til Krigsbrug o. s. v.

Uden Tvivl vil Forfatterens store Publikum med Tak modtage denne hans nye Udgivelse.

„Brød paa Bordet"

er Titlen paa en Roman af den franske Forfatter Henry Poulaille, der i disse Dage udsendes af Forlaget „Fremad". Efter Dedikationen: „Til Erindring om en Tømrer og en Rørfletterske: Mine Forældre" at dømme, er Romanen af autobiografisk Karakter. Den giver ikke blot et Helhedsbillede af den jævne Haandværker-Familie, men af selve Arbejderkvarteret, og med sit Indblik i dette fremmedartede Milieu vil „Brød paa Bordet" sikkert kunne paaregne danske Læseres Interesse.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 36434	Hansen,	Poul Reiner	(Kbhvn, Afd.)
- 25663	Kragh,	Thorvald	(—)
- 8742	Söderhamn,	Arne Henri	(—)
- 56235	Olesen,	Aksel	(Anvisningskt.)

Medlemmerne Nr. 50747, Percy Clement Frederiksen, og Nr. 27385, Jens P. Frederik Hansen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 25141, Ottosson, Carl Erik M.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

			Gl. Register.	Sidst betalt
Nr. 31238	Arentsen,	Poul		28. 2.20

			Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 5871	Andersen,	Ove		9. 4.38
- 26887	Bigum,	Arild		28. 3.31
- 1193	Christensen,	Lauritz Chr. Harboe		16. 3.35
- 39841	Erck,	Hans Marius		18. 6.38
- 53041	Frandsen,	Svend Aage		17. 4.37
- 36818	Hansen,	Gunner Niels E.		27. 8.38
- 53754	—	Helge Rosendahl		5.12.31
- 997	—	Ib Mossin		19. 9.36
- 1709	Holm,	Knud Edgar Fr.		20.10.28
- 11916	Hviid,	Hans Herman		26. 9.36
- 52127	Jensen,	Poul R. Jacob		20. 1.34
- 53704	Jørgensen,	Andreas		1. 1.38
- 24972	—	Christian Elin		31. 3.34
- 35851	—	Poul Buus		6. 3.26
- 55440	Ibsen,	Flemming		27. 3.37
- 1577	Larsen,	Boris Albert		10. 9.38
- 38334	—	Johannes		4. 6.38
- 39831	—	Niels Chr. Møller		9. 1.37
- 36777	—	Poul		30. 4.38
- 33376	Link,	Vilhelm Alfred		12. 3.38
- 35074	Madsen,	Aksel M.		1. 8.36
- 24759	Nielsen,	Hans Pryds		3. 3.34
- 55567	—	Sigurd		4.12.37
- 25141	Ottosson,	Carl E. Marius		6. 8.38
- 2307	Petersen,	Frederik Dalberg		10. 7.37
- 27162	—	Frederik M. Aa.		27. 3.37
- 52320	—	Sejr Dusinius		18.12.37
- 31532	Sørensen,	Carl Georg		11.12.37
- 21602	—	Elo Johs. Schjødt		23. 7.38
- 52399	Spore,	Jørgen		15. 9.34
- 20407	Svendsen,	Axel Edvard		30. 9.33

Specialarbejderforbundet.

Nr. 47620	Larsen,	Hans Chr.		31.10.31

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 5 MARTS 1939 25. Aarg.

Medlemmer af Centralorganisationen stemmer

socialdemokratisk

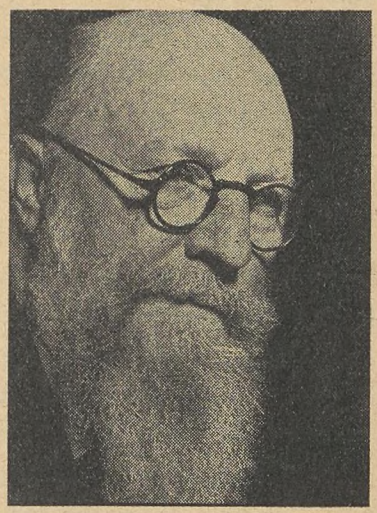

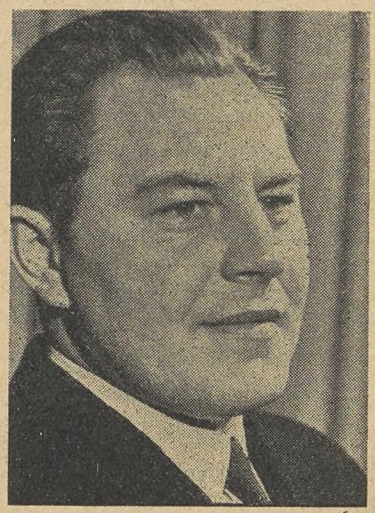

Hvorfor?

Til Værn for de smaa Hjem
Til Værn for Demokratiet mod Nazisme og Kommunisme

Det ligger nær i denne Valgomgang, hvor det gælder om at skabe et rent socialdemokratisk Flertal i den nye, danske Rigsdag, at stille det Spørgsmaal: Hvad har den af Socialdemokrater saa stærkt prægede Regering gjort for vort Fag, som kan motivere, at alle Jern- og Metalarbejdere ved de kommende Valg afgiver deres Stemme paa Socialdemokratiet?

Noget fuldstændig fyldestgørende Svar herpaa kan vel ikke gives, fordi saa mange Faktorer spiller ind, herunder ogsaa den Undertrykning af Arbejdernes Selvbestemmelsesret i de os nærmest liggende mellemeuropæiske Lande, som har medført en Halvering af Arbejdernes Fortjeneste, en Foreteelse, der ikke kan forblive uden Betydning for Beskæftigelsen ogsaa i vort Land, thi forsaavidt den af disse Forhold skabte Konkurrence faar Lov til uhindret at vælte sin Produktion ind over vort Lands Grænser — og her maa vi erindre, at netop vort Fag er særlig udsat, fordi Metalindustrien er en international Industri —, saa vil dette foraarsage en Arbejdsløshed uden Lige for vort Fag.

Nogle Tal har derfor i denne Forbindelse Interesse. Vi skal ikke her medtage de daarligste Aar 1932 og 1933, hvor den katastrofale Nedgang i alle vort Lands Erhvervsgrene i nogen Grad kan ledes tilbage til, at England forlod Guldstandarden, hvilket bevirkede en Lammelse af vor Landbrugseksport til England, og hvor Socialdemokraterne i Regeringen i netop disse Aar ved Initiativ til store Bevillinger saavel til Landbruget som til Industrien søgte at bøde paa den katastrofale Nedgang i Beskæftigelsen, der var en Følge af, at vor Eksport omtrent halveredes og skabte Vanskeligheder med Hensyn til Valuta for Import af Raamaterialer o. s. v. Men vi vil pege paa, at Jernindustrien i 1934 udførte Arbejde til en Produktionsværdi af 410.788 Kr., i 1935 til en Værdi af 497.938 Kr., i 1936 543,870 Kr. og i 1937 til 647,424 Kr., og samtidig er Antallet af beskæftigede i Jernindustrien steget med ca. 6.000 Personer om Aaret. Saaledes beskæftigedes i 1936 46.151 Personer; dette Tal var i 1937 steget til 51.124 og i 1938 til over 57.000.

Naar man sammenholder dette Resultat med Erfaringen om, at Bøndernes Repræsentanter paa Tinge søger at skære Byarbejdernes Løn ned til samme Niveau som Landarbejdernes og kræver Ret for sig til at producere Landbrugets Produkter efter Behag og til at eksportere disse, uanset om Landet skal tage færdige Varer i Stedet og dermed bidrage til en mægtig Forøgelse af Arbejdsløsheden, — naar man ved Siden heraf erindrer sig, at dette Krav stiller Landbruget til Trods for, at kun en Trediedel af den danske Befolkning ernæres ved Landbruget, og at dette i stigende Grad skyder den arbejdsmodne Ungdom fra sig, saaledes at Industrien maa søge at finde Veje til at beskæftige denne, saa kan der ikke være Tvivl om vor Stilling ved Valget.

Hertil kommer de evindelige Stormløb imod den sociale Lovgivning og imod alle de sociale Love, af hvad Art de end er. Vi har her ganske friske Eksempler, nemlig mod Lærlingeloven, Overarbejdsloven, Arbejdsløshedsloven o. s. v.

Naar vore Medlemmer erindrer sig dette, og at hver enestes Eksistens kan være afhængig af, om de Bestræbelser, der er i Gang for en Omlægning eller Udvidelse af Landets Industri, lykkes, saa den kan beskæftige det størst mulige Antal af Befolkningstilvæksten, er der simpelthen intet Valg, og derfor er Parolen til alle Jern- og Metalarbejdere:

Hver eneste Mand stemmer paa Valgdagen,
og hver eneste afgiver sin Stemme paa

Socialdemokratiets Kandidater.

Økonomiske Kendsgerninger og Politik.

Økonomien sætter Grænsen for politiske Muligheder. *Økonomien* er Grundlaget for enhver politisk Udvikling. Det er Banaliteter, men alligevel er det paakrævet stadig at gentage dette paany. Det sker ofte, at det bliver glemt, at det er *Økonomien,* som er Nationernes Skæbne. Navnlig i en Tid som vor, hvor de ideologiske Slagord som Fascisme, totalitær, Føreridé o. desl. saa let forvirrer Menneskebørnenes Forstand, er det nødvendigt at pege paa de økonomiske Realiteter. Det er dem, der har det sidste Ord.

Der er forskellige Grunde til, at man henleder Opmærksomheden paa de politiske Begivenheders realpolitiske Baggrund. Den *udenrigspolitiske Udvikling* har i den sidste Tid taget en Fart, saa at man let glemmer de virkelige, de *reale* Aarsager og Sammenhæng. Det er meget farligt, fordi vi behøver en Vejledning gennem vor Tids politiske Kaos. Men ogsaa *indrepolitisk* er det en Nødvendighed, at vi staar med begge Ben paa Jorden og ikke bliver rendt over Ende af en politisk Propaganda, som lover alt — og ovenikøbet det, der økonomisk set er umuligt.

Netop den sidste Tid har vist os mange Eksempler paa de økonomiske Kendsgerningers Betydning, som regerer Politiken, selv om denne vægrer sig med Hænder og Fødder.

Vi ser *Japanernes* Kamp i det fjerne Østen. For to Aar siden tænkte det japanske Militærdiktatur blot at behøve at gennemføre en Koloniekspedition til Kina. To Aar er gaaet, og Japan kæmper en Kamp med hele sin økonomiske og nationale Indsats. Under denne Kamp forandres Japans politiske, økonomiske og sociale Struktur, og flere og flere Sagkyndige profeterer Japans økonomiske og politiske Ødelæggelse som Krigens sandsynlige Resultat.

Den *franske Folkefront* vilde realisere et storslaaet økonomisk og socialt Program. Men det franske Erhvervslivs Organisation og Produktionsapparatet svarede ikke til den sociale Organisation, Folkefronten med eet vilde søge at gennemføre. Det franske Erhvervsliv arbejdede med store Brydninger, og forøgede Produktionsomkostninger og var ikke i Stand til at fordøje de sociale Fremskridt. Aartiers Forsømmelser kunde ikke indhentes i Løbet af et halvt Aar.

I *U. S. A.* skaffer Roosevelt paa Grundlag af Verdens rigeste Nations uhyre Reserver med Statens Initiativ et Konjunkturopsving, som bliver Grundlaget for Gennemførelsen af Roosevelts sociale Lovgivning. Det er ikke overdrevet, naar man siger, at Demokratiets Chance i Dag over hele Verden er afhængig af den amerikanske Konjunktur. Skulde det lykkes Amerika at skabe en økonomisk Fremgang, saa vil ogsaa England og Frankrig komme til at føle Konjunkturopsvingets Virkninger. Indenfor Konjunkturfremgangens Ramme vil det være muligt at forhøje Nationernes sociale Livsniveau og saavel indad- som udadtil at bekæmpe Fascismen paa en meget effektiv Maade.

I *Tyskland* har vi set særlig tydeligt Økonomiens Betydning for de politiske Begivenheders Udvikling. Tysklands Krigsøkonomi, som er Grundlaget for den vældige Oprustning, har afspærret Landet fra Verdenshandelen og Verdensøkonomien. Den tyske Nation betaler det med forlænget Arbejdstid, lave Lønninger, for høje Priser og Mangel paa vigtige Raastoffer. Selv Rigskansler Hitler har anerkendt denne Nødstilstand i sin sidste Tale for den tyske Rigsdag. Det er muligt, at Nazismen engang har villet bringe social Fremgang, men de *økonomiske Realiteter* kræver det modsatte: Social Reaktion og dalende Livsstandard. I denne Sammenhæng maa man ogsaa se Rigsbankpræsident *Schachts* Afgang. Dette betyder Tysklands Afsked med Verdenshandelen og den forstærkede Indsats i Mellem- og Sydøsteuropa. Det er økonomiske Kendsgerninger, som har tvunget Tyskland til at bryde med Vesteuropa og Amerika og søge en beskeden Erstatning i de sydøsteuropæiske Lande, hvis meget fattige Nationer ikke vil være i Stand til at fungere som Tysklands økonomiske Reserver for Oprettelsen af et tysk Verdensherredømme. For Tyskland har ikke tilstrækkelig Kapital til økonomisk at udvikle disse Lande; ogsaa det er en økonomisk Kendsgerning, som vil faa vidtrækkende Konsekvenser.

Dette lille Overblik viser den virkelige Aarsag til de politiske Begivenheder. Man kunde supplere disse Eksempler med andre, f. Eks. med *Italien,* hvis økonomiske Situation ligner den tyske, og hvis politiske Aktioner ogsaa er bestemt af økonomisk Nød.

For *Danmarks* Vedkommende er det givet, at den sunde økonomiske Udvikling er den bedste Støtte for det politiske og sociale Demokrati. Afskaffelse af Arbejdsløsheden, forøget Beskæftigelse — det er de reale Maal, som er afgørende for den politiske Udvikling herhjemme. Socialdemokratiet kender denne Sammenhæng og søger derfor at gøre en stor Indsats paa dette væsentlige Punkt. *Stauning* har fremhævet i sine sidste Taler, at det er den vigtigste Opgave at gennemføre en økonomisk Plan, som bringer Arbejdsløsheden ned. Han har fremhævet, at Statens Kamp mod Arbejdsløsheden forudsætter et *planøkonomisk* dirigeret Erhvervsliv, og henvist til, at Statens Initiativ paa dette Omraade bliver umuligt, naar Indehaverne af Bedrifterne „som Herrer over Produktionsordningen foretager Handlinger, der stadig forøger de arbejdsløses Hær, særlig i Forsørgernes Rækker".

I Overensstemmelse med Partiets Syn paa denne Sag bliver der nu arbejdet (fra Arbejderbevægelsens Erhvervsraad) med Opstilling af en Plan, som skal vise Mulighederne for større Produktion, større Beskæftigelses- og større Afsætningsmuligheder.

Demokratiet i Danmark og den arbejdende Befolknings sociale Livsniveau vil blive sikret ved et sundt

og organisk funktionerende Erhvervsliv. Paa dette Grundlag vil Demokratiet staa fast her i Landet, thi *det er de økonomiske Kendsgerninger, som bestemmer den politiske Udvikling.*

Saa gik da Dr. Schacht.

Med den overraskende Afskedigelse, Rigsbankpræsident Schacht modtog fra Hitler den 20. Januar i Aar, bragtes en Kamp til Afslutning, der i Aarevis har staaet paa bag Berlins Regeringsbygningers tilsyneladende saa ensrettede Facader.

Kampen endte med Schachts Nederlag. I seks Aar var han ubestridt Tysklands ledende Økonom. I seks Aar repræsenterede han Sagkundskaben paa de Omraader, hvor de nazistiske Førere, al propagandistisk og organisatorisk Genialitet til Trods, kun var Dilettanter. I seks Aar stillede man de fornødne Magtmidler til Raadighed for Finanstroldmanden med den komiske høje Flip og overlod det til ham at finde Veje og Metoder. — Derefter blev Schacht i to Etaper skubbet til Side. I Oktober 1937 afskedigedes han fra Stillingen som Rigsøkonomiminister og nu i Januar 1938 ogsaa fra Stillingen som Rigsbankpræsident. Begge Stillinger er overtaget af 100 Procent's Nationalsocialisten *Funk*. Fra det lukkede Tyskland med den bagbundne Presse kommer naturligvis ingen Forklaring paa disse Begivenheder. Vi er derfor overladt til paa Basis af de Oplysninger, der kan udledes af den økonomiske Udvikling og af den førte Politik i Tyskland, selv at finde en Forklaring. Det følgende er et Forsøg herpaa.

Schachts Karriere.

Dr. Schacht hører til de faa omtumlede Skæbner paa Tysklands politiske Arena, der har formaaet at gøre sit Lands politiske og økonomiske Zigzag-Kurs med gennem alle Omvæltninger i de sidste 25 Aar. Schacht har altid forstaaet at flyde ovenpaa.

I 1919 var Schacht Medstifter af det demokratiske Statsparti, som Bankmand havde han intim Forbindelse med de største jødiske Vekselerer-, Bank- og Bankierfirmaer, i 1929 hørte han til de ivrigste Talsmænd for Young-Planen, men trak sig tilbage i det afgørende Øjeblik, da han mærkede Styrken af de Kræfter, der var imod denne Ordning af Krigsgælden. Under Nazisternes Gennembrudsperiode i 1929—30 hørte han til deres Modstandere og stod i den nazistiske Presse opført blandt „Novemberforbryderne" sammen med Ertzberger, Rathenau og Scheidemann.

At netop Schacht skulde blive det tredje Riges Finans- og Økonomiekspert var altsaa ikke nemt at forudse paa det Tidspunkt. Men i Sommeren 1932, medens den altid uheldige von Papen forsøgte at navigere Tyskland uden om Hitler (selvfølgelig med det stik modsatte Resultat), indsaa Dr. Schacht, hvad Klokken var slaaet. Han meldte sig til sin Førers Tjeneste. Og da det nazistiske Parti paa det Tidspunkt, kun faa Skridt fra Magten, var fuldstændig blottet for Nationaløkonomer, tog man imod ham med aabne Arme, hvilket sikkert er en af de klogeste Handlinger, Hitler nogensinde har begaaet.

Dr. Schachts Kamp.

Hermed begyndte Schachts Kamp. Som han selv senere har sagt det, blev hans første Opgave at „trække de socialistiske Gifttænder ud af den nazistiske Bevægelse". Det blev et ret nemt Job for ham. Dels fandt han naturligvis Støtte hos Industrikapitalisterne og Godsejerne. Disse saa i Hitler Redningen fra Bolsjevismen og vilde selvfølgelig mene sig snydt, hvis Nazi efter Magtovertagelsen paabegyndte den Socialisering, som man lige havde knust Kommunisterne og Socialdemokratiet for at undgaa. Videre fandt Schacht Støtte hos Rigsværnet og Göring og formentlig ogsaa hos Hitler. For disse havde Magtovertagelsen et andet Formaal end det socialistiske — nemlig et udenrigspolitisk og militærpolitisk Maal. Modstanderne var Goebbels, Röhm, Strasser m. fl. Afgørelsen faldt den blodige 30. Juni 1934 med flere Hundrede Menneskers Henrettelse. Den snedige Goebbels reddede sig i sidste Øjeblik over paa den rigtige Side.

Schachts anden Kamp blev sværere. For at forstaa den maa vi dels kende de Vilkaar, hvorpaa den økonomiske Politik maatte føres, dels de forskellige Maal, der kunde opstilles for denne Politik.

Vilkaarene var klare nok. Som andre europæiske Lande havde Tyskland efter Verdenskrisens Kulmination i 1932—33 en Kæmpearbejdsløshed, Masser af Fabrikker, der stod helt eller delvis stille, samt ret store uafsættelige Varelagre. Videre var Tyskland et raastoffattigt Land, hvis Erhvervsliv forudsatte Import — og som Følge deraf ogsaa Eksport. Som et lille Plus kom her, som Arv fra den forhadte Weimarrepublik, en mindre Guld- og Valutabeholdning.

Maalene for den Politik, der skulde føres, har der derimod utvivlsomt været Uenighed om. Man maa her huske paa, at Schacht, til Trods for sin nyerhvervede nazistiske „Overbevisning", ikke paa noget Punkt var noget radikalt Hoved. Schacht var tværtimod Typen paa en ortodoks konservativ Økonom af den gamle Skole. Desuden var han nær knyttet til tyske privatkapitalistiske Industrikredse, der støttede hans Magtposition stærkt og til Gengæld i ham saa en Garanti mod Overgreb fra den nazistiske Statsledelses Side.

Göring (hvis Betydning stadig har været stigende) og Rigsværnet saa det først og fremmest som det tredje Riges Opgave at „ryste Versaillesnederlagets Lænker af det tyske Folk". Dette skulde dels ske gennem Oprustning, dels gennem en Omlægning af Tysklands Økonomi til Selvforsyning paa alle vigtige Omraader, saa Landet i Tilfælde af en eventuel

Krigsblokade kunde klare sig uafhængig af Omverdenens Raastoffer.

Schacht var vel nok delvis enig heri, men hans ortodokse økonomiske Synspunkter og hans industrielle Forbindelser satte for ham visse Grænser før denne Politik. Disse Grænser kan udtrykkes i fire Punkter: 1) Marken maatte holdes, 2) Inflation („kunstig" Prisstigning) for enhver Pris undgaas, 3) Eksporten opretholdes, 4) Statsindgrebene maatte ikke hindre private Opsparings- og Fortjenstmuligheder.

Indtil 1936 fik denne Uenighed mellem Schacht-Gruppen og Göring-Gruppen ikke Lejlighed til at komme til Udtryk. Arbejds-, Kapital-, Vare- og Valutareserver muliggjorde, at Oprustningen og Selvforsyningspolitiken kunde føres i stort Omfang, uden at hverken Valutaen eller Eksporten kom i Fare. Finansieringen kunde foregaa ved en Kreditudvidelse i Rigsbanken (gennem de saakaldte Arbejdsveksler) uden Fare for Inflation. Saalænge Omsætningsmidlerne ikke øges mere end Produktionen af de Varer, der udbydes, opstaar der ingen Knaphed paa disse, og altsaa heller ingen Prisstigning.

Først i 1936, da alle Reserver var udtømt, brød Konflikten los. Schacht krævede nu stor Forsigtighed under Videreførelsen af Oprustnings- og Selvforsyningspolitiken. Produktionskræfterne maatte ikke drages bort fra Eksportindustrien, saa denne gik tilbage, thi Tyskland kunde ikke undvære sine Eksportindtægter, Raastofimporten maatte ikke stige mere, saalænge Eksporten ikke kunde udvides; Finansieringen maatte ikke længere ske ved Kreditudvidelse, som nu, da alle Reserver var taget i Brug, hurtigt vilde løbe foran Produktionen og skabe Inflation, i Stedet skulde man finansiere ved Skatter og Laan af den direkte Opsparing, hvilket igen forudsatte en Skatte- og Spareevne i det tyske Erhvervsliv.

I Begyndelsen syntes Schachts Krav at blive gennemført. Arbejdsvekslen forsvandt, den korte Gæld konsolideredes, Skatterne sattes voldsomt i Vejret og en Række Regler om Udbyttebegrænsning og Tvangslaan til Staten for Aktieselskabernes Vedkommende, Rentesænkning og Investeringskontrol blev gennemført. Priserne steg ikke. Marken forblev urokket, og Schacht udtrykte Haab om stigende Samhandel med England, U. S. A. og Sovjet (!).

Paa Partikongressen i Nürnberg pressede Göring imidlertid 4-Aars Planen igennem. Konflikten mellem denne Plan og Schachts Politik laa nu aaben for enhver. Nye Malm- og Aluminiumsimporter, Bygning af nye Jernværker, nye Cement-Autostradaer, nye Kaserner og Fæstningsanlæg, Ombygning af Berlin og München, nye Paradepaladser og nye Triumfgader. Desuden flere Kunst-Olie-, Uld- og Silkefabrikker. Alt dette var urentabelt, tærede paa Valutastillingen, udhulede Marken, vanskeliggjorde Eksportindustriens Stilling, slugte al Opsparing og alle Skatter og vilde desuden kræve Seddeludstedelse og Kreditudvidelser og altsaa bringe Tyskland ind paa den Vej, som Schacht mest af alt søgte at undgaa: Inflationen.

Den 27. November 1937 faldt Schacht saa som Økonomiminister — men han beholdt Stillingen som Rigsbankpræsident og kunde altsaa stadig holde Haanden over Rigsmarken. Dette sidste havde sikkert til Hensigt at berolige tyske Industrikredse og Udlandet. Men i Længden var det naturligvis umuligt at have en Rigsbankpræsident, der førte en Politik, og en Økonomiminister, der førte en hel anden (Fireaarsplanen).

Seddelomløbet steg fra 1937 til 1938 fra 5,9 til 8,6 Milliarder Mark, Regeringens Laan gaar stadig vanskeligere ind, Eksportindustrien har stigende Leveringsvanskeligheder m. v. Saaledes indtræder efterhaanden alle de Vanskeligheder, Schacht søgte at undgaa. Prisstigninger er efter den officielle Statistik ikke begyndt endnu, men hvordan de skal undgaas, lader sig vanskeligt se. Hertil kommer nu Vanskeligheder med Handelsforbindelsen med U. S. A. Det er indlysende, at Tyskland i denne Situation har ønsket en ensartet Ledelse af Økonomiministerium og Rigsbank, og som en Konsekvens af Görings Sejr maatte Schacht glide ud og Funk overtage begge Stillinger. Det var det, der skete den 20. Januar. Schacht, den sidste „Ikke-Nazist" i en betydende Stilling, gik til Hugenbergs, Neuraths og von Papens Brigade.

Efter Schacht.

Men hermed er Vanskeligheden ikke løst. Hvad vil Funk gøre? Ja, der synes at være fire Muligheder:

1) Indskrænke Oprustnings- og Selvforsyningspolitiken. Det vil man naturligvis ikke, saa kunde man lige saa godt have beholdt Schacht.

2) Finansiere med flere Skatter. Herigennem vil man dels undgaa Kredit- og Seddelmængdeudvidelserne, dels presse Forbruget ned og dermed Importen. — Men det var jo et af Schachts Programpunkter, og desuden er det næppe politisk heldigt at give Skatteskruen flere Omgange.

3) Lade Inflationen rulle. Det er nemt, men farligt.

4) Søge nye Markeder i Sydøst. Ved Ekspansion i denne Retning, ved økonomisk og politisk at binde disse Stater til sig har Tyskland en Chance for at gøre sig uafhængig af England og U. S. A. Men det kræver Kapital.

Hvilken af disse Udveje eller hvilken Kombination af dem Funk vil vælge, faar Fremtiden vise. Hvad enten den ene eller den anden vælges, er der en Ting, der er sikker, nemlig en yderligere Levefodssænkning og en yderligere Stigning i Arbejdskravene for den tyske Befolkning. For Danmark har Ekspansionen mod Sydøst en ganske særlig Interesse, idet Tyskland her foruden Olie, visse Metaller og Malm ogsaa vil hente Mejeriprodukter.

J. O. Krag.

Det danske Socialdemokrati 1929–39.

V.

Arbejdsløsheden og Beskæftigelsespolitiken.

Det største sociale Onde, vor Tid kender, er utvivlsomt *Arbejdsløsheden.* For Samfundet betyder den et urimeligt Spild af menneskelige Evner og Kræfter, og for den enkelte er den en Ulykke, hvis Omfang og Dybde kun den forstaar, som selv har kendt Følelsen af at være sat udenfor.

Drejer det sig kun om kortere Arbejdsløshedsperioder, kan Virkningerne for den enkelte dog mildnes en Del gennem Arbejdsløshedsforsikringen — og hvad *den* angaar, er alle klar over, at vi herhjemme ligger langt forud for noget andet Land, hvilket de organiserede Arbejdere da ogsaa ved mange Lejligheder har udtrykt deres Tilfredshed med. Men naar Talen er om Arbejdsløshed af mere permanent Karakter, som vi navnlig har kendt den i Tiden efter Verdenskrigen, da slaar selv den bedste Understøttelseslovgivning ikke til. Her hjælper kun eet: At skabe nye Arbejdsmuligheder, hvorved den enkeltes Arbejdsløshedsrisiko formindskes.

Offentlige Arbejder.

I Perioder, hvor det private Erhvervsliv svigter, Bedrifterne standser og Arbejdsløsheden vokser, maa derfor Samfundet træde til for at skabe Muligheder for Arbejde og Indtægt.

Dette har Socialdemokratiet og Regeringen fuldt ud erkendt — i Modsætning til den sidste Venstreregering, der lod Krisen gaa sin Gang og kun greb ind med *Nedskæring* af Arbejdsløshedsunderstøttelsen og andre sociale Ydelser.

Under den store Verdenskrise, som ramte os i Aarene efter 1929, har Regeringen Stauning handlet helt anderledes. En maalbevidst Indsats er gjort for at skabe Arbejde. Bygning af Broer og Viadukter; Vej- og Gadearbejder o. s. v. er af Staten og Kommunerne sat ind i Kampen mod Arbejdsløsheden i et Omfang, som aldrig tidligere kendt. Ialt har Staten det sidste Tiaar anvendt 1 Milliard — Tusind Millioner Kroner — til saadanne offentlige Arbejder, hvorved Tusinder er sikret Arbejde og Mulighed for deres Hjems Opretholdelse.

Krisefond og Boligbyggeri.

Foruden at beskæftige Tusinder, som det private Erhvervsliv skød fra sig, har Staten ogsaa sat ind med Foranstaltninger til Erhvervslivets Ophjælpning.

Ved i 1933 at gennemføre en Lov om Støtte til Boligbyggeri og ved Oprettelse af en Krisefond, som ved storstilede Opkøb af Obligationer lettede Finansieringsvilkaarene og Byggeomkostningerne, steg Boligbyggeriet til Højder, som ikke tidligere set herhjemme, hvilket ogsaa paavirkede Beskæftigelsen i alle andre Fag. Grundet paa særlige økonomiske Forhold — daarlig Høst i 1936, voldsom Prisstigning paa de Raastoffer o. lign. vi skulde indføre — kunde dette offentlige Initiativ en Overgang ikke komme til fuld Udfoldelse. Men saasnart Mulighederne atter var tilstede, satte Staten ind paany. I Fjor gennemførtes saaledes Loven om Boliger for børnerige Familier og for Landarbejdere, der stillede ca. 100 Millioner Kr. til Raadighed til nyt Boligbyggeri. Virkningerne heraf spores nu i et stigende Antal Lejligheder anmeldt til Opførelse og i en lavere Arbejdsløshedsprocent end i tilsvarende Maaneder forrige Aar.

I Aar føres denne Politik videre med nye Millioner til Byggeri, med et omfattende Program for Sanering af usunde Bydele, med Iværksættelse af Dæmnings- og Inddæmningsarbejder (Kalvebodstrand, Rømø), med nye Viadukt- og Vejarbejder, nye Bevillinger til Nødhjælpsarbejder o. s. v. Ved Udstykning, Grundforbedringsarbejder o. lign. skabes Beskæftigelsesmuligheder for Arbejderne paa Landet; og ved Sukkerordningen er sikret Arbejde til ca. 15.000 Mand. Kort sagt: Socialdemokratiet lægger stadig Initiativ, Vilje og Handlekraft for Dagen i den aldrig hvilende Kamp mod Arbejdsløsheden.

Valutalovgivningen.

En afgørende Indsats for at skabe Beskæftigelse er gjort gennem *Valutacentralen.* Ved dens Hjælp er Landets Import reguleret til Gavn for Eksporten af baade Landbrugets og Industriens Frembringelser og til Gavn for Hjemmeindustri og Haandværk og disse Erhvervs Muligheder for at beskæftige Fagenes Arbejdere.

Beskæftigelsespolitikens Resultater.

Hvilke Resultater bragte nu denne Politik, som Arbejdernes egne Repræsentanter var førende i?

For den større Industris Vedkommende er Resultatet, *at Antallet af beskæftigede Arbejdere er forøget fra 126.000 i 1931 til 176.000 i 1938.* Dertil kommer Forøgelsen i de helt smaa Industrivirksomheder, i Haandværksfag, Transportvirksomhed o. s. v. Et Holdepunkt for, hvor stor den samlede Beskæftigelsesstigning er, har vi bl. a. i den Kendsgerning, at *Antallet af beskæftigede organiserede Arbejdere er steget fra 240.000 i 1931 til 355.000 i 1938 — altsaa med 115.000 Mand. Og regnes fra 1932 udgør Stigningen 140.000 Mand.*

Disse Resultater er skabt i en Periode, hvor Arbejderne i Diktaturlandene blev trampet ned, i en Periode, hvor de store Landes økonomiske Politik — Selvforsyning, Kontingentering etc. — lagde mange Hindringer i Vejen for dansk Produktions fulde Udvikling. Paa denne Baggrund maa vore Organisationers, vort Partis og Regeringens Indsats ses og vurderes.

Fremtiden.

Men selv om der saaledes er skabt virkelig beundringsværdige Resultater, er Arbejdsløsheden fortsat alt for stor — og Kampen mod den maa føres videre. Paa hvilken Maade er angivet i det store politiske Manifest, som blev vedtaget paa Socialdemokratiets Kongres. I dette Manifest kalder Socialdemokratiet til *Samling* om Demokratiet, til Sikring af Folkets Frihed og Medbestemmelsesret, og det kalder til *Arbejdet* for Højnelse og Fremgang, for øget Produktion, Afsætning og Beskæftigelse. Denne Samling maa ske, naar Landet om kort Tid staar i Valgets Tegn. Da gælder det om, at enhver Arbejder forstaar, at ikke een Stemme maa spildes paa overflødige og skadelige Partier og Bevægelser. Skal positive Opgaver løses, maa der *Samling* til. Samling om en resultatgivende Politik, der styrker det arbejdende Folks Stilling. Samling om

Socialdemokratiet.

Kampen mod Arbejdsløsheden.

For at dække over egen Evneløshed rettes der fra yderste Højre til yderste Venstre de mest hysteriske Angreb paa Regeringen og Socialdemokratiet for ikke at have gjort noget til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden.

Men de Folk har ingensomhelst Ret til at rette Angreb paa dette Punkt.

Venstres „Indsats".

Hvad var nemlig Venstres Indsats, da dette Parti sidst var i Besiddelse af Regeringsmagten? Venstre lod simpelthen Erhvervene sejle deres egen Sø. *Lad falde, hvad ikke kan staa,* var Madsen Mygdals Trøst til Industrifagene og deres Arbejdere, da de var ved at blive kvalt af en urimelig udenlandsk Konkurrence til Dumpingpriser. Og hans Regering støttedes af de Konservative.

Et Par Kendsgerninger.

Under Madsen Mygdal fik danske Skotøjsarbejdere ikke Lov til at producere mere end 55 pCt. af Landets Forbrug eller 2,5 Millioner Par Fodtøj. Under Stauning producerer de 4,5 Millioner Par; det er 94—95 pCt. af Landets samlede Forbrug.

Under Madsen Mygdal tillodes det kun Tekstilindustrien at fremstille 30 pCt. af vort Forbrug af Tekstilvarer; under Stauning er denne Procent sat op til godt 50.

Lignende Tal kan hentes fra en Række andre Fag til Belysning af den vældige Udvikling, dansk Industri har gennemløbet under Valutacentralen.

Stærkt stigende Beskæftigelse.

Valutacentralen har i Aarene efter 1932 givet Mulighed for en stærkt stigende Beskæftigelse i en Række Industrifag. Vi nævner enkelte Eksempler:

Forøgelse i Antallet af beskæftigede Arbejdere i Aarene 1931—37:

Tekstilindustri	6.000	Stigning ca.	50 pCt.
Skotøjsindustri	1.600	—	- 63 -
Herrekonfektion	1.600	—	- 41 -
Underbeklædning	1.000	—	- 52 -
Porcelainsfabrikker ...	650	—	- 50 -
Papir- og Papvarefabrikker	1.400	—	- 70 -

For samtlige Industrier, der er paavirket af Importreguleringen, er Beskæftigelsesstigningen 45.000 Arbejdere eller 55 pCt.

Dette er Resultatet af den Kamp mod Arbejdsløsheden, som *alene* er ført ved Hjælp af Valutacentralen. Men foruden dette er der ved Iværksættelse af storstilede offentlige Arbejder for 1.000 Millioner Kroner, ved Boligbyggeri, Grundforbedringslove, Sukkerordning o. m. a. skabt Arbejde og Indtægt til Tusinder af vore Kammerater.

Denne Kamp mod Arbejdsløsheden skal fortsættes, og den *bliver* fortsat, saafremt alle Arbejdere afviser enhver Splittelse og ved Valget samler sig om det eneste Parti, der ejer Evne til Handling:

Socialdemokratiet.

Offentlig Investeringskontrol og økonomisk Initiativ.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 28. Oktober 1938 af Kontorchef i Arbejdernes Erhvervsraad, *Niels Lindberg.*

Ved Investering forstaas samfundsøkonomisk set Anbringelse og Anvendelse af løbende Arbejde og Naturens Materialer i Ting af en vis Varighed. Man taler om Investering, naar Arbejde og Naturens Hjælpemidler iklædes Form af Realkapital, saasom Bygninger, Maskiner, Transportanlæg, Lagre og lignende. Investeringskontrol omfatter saaledes sproglig set Kontrol med saadanne Anbringelser uanset Anbringelsernes Størrelse og uanset Formaalet med Kontrollen, hvem der udøver den og efter hvilke Regler, Kontrollen udøves. Jeg vil imidlertid i det følgende ikke tale om Investeringskontrol efter denne vide Opfattelse, men om en bestemt Form for Investeringskontrol. Nemlig Kontrol med *større* Inve-

steringer (maalt i Forhold til Markedet) og Kontrol udøvet af *Statsmagten*. *Formaalet* med Kontrollen skulde være at sikre, at de nyoprettede Bedrifter eller de udvidede Bedrifter — for Kontrollen skal ogsaa gælde større Udvidelser — ikke kommer til at gaa paa tværs af, men tværtimod passer sammen med den løbende Beskæftigelsespolitik, Handelspolitik og Valutapolitik. Derved vil Kontrollen samtidig forhindre, at de nye Investeringer kommer til at skade bestaaende Virksomheder, hvis Struktur passer med den løbende økonomiske Politik.

Det drejer sig altsaa ikke om Investeringskontrol i gammeldags Forstand, hvormed man mestendels tænkte paa en Kontrol indstiftet for at give de pengeanbringende Kapitalister en vis Sikkerhed for deres privatøkonomiske Investering. Naar jeg undlader at fordybe mig i denne Underafdeling af Emnet, er det ikke blot af Mangel paa personlig Interesse for det pengeanbringende Publikums Bekymringer, men det skyldes først og fremmest, at Tanken om en saadan Investeringskontrol har en naturlig Vækst bag sig og tilsyneladende en naturlig Vækst foran sig endnu et Stykke Tid. Der kan næppe rejses en Debat om dette Emne.

Heller ikke tænkes paa Investeringskontrol med Henblik paa særlige Problemer, der kan gøre en saadan Kontrol betimelig i denne eller hin Branche, som f. Eks. Investeringskontrol med Byggeri, Veje og Trafikmidler af byplanmæssige Grunde. Jeg holder mig til Investeringskontrol rettet mod *alle* Former for økonomisk Virksomhed af *almene* Grunde, der ligger udenfor det enkelte Erhverv, nemlig Hensynet til Beskæftigelsespolitikken, Handelspolitikken og Valutapolitikken. De Kriterier, som Kontrollen skal anlægge, er givet med Formaalet, og dem omtaler vi senere.

Baggrunden for Tanken om Investeringskontrol er den, at vore Dages Regeringer bliver belastet med eller helt eller delvis har paataget sig

1) Hovedansvar for Arbejdsløsheden, forsaavidt angaar Struktur- og Depressionsarbejdsløshed.
2) De statslige Regeringer bliver endvidere belastet med eller har helt eller delvis paataget sig et Ansvar for Eksportindtægternes Opretholdelse og helst Udvidelse.
3) De statslige Regeringer og Centralbankerne har endelig Ansvaret for Møntværdiens Opretholdelse.

En nærmere Gennemgang af disse tre Punkter bliver nødvendig for det følgende.

For det første bliver altsaa Regeringen belastet med eller har helt eller delvis paataget sig Ansvaret for en Indsats til Nedbringelse af den strukturelle og depressive Arbejdsløshed. Ganske særlig har Verdenskrisens Indtræden skærpet dette Krav og forøget dette Ansvar. Der er et almindeligt Krav fra næsten alle Kredse om Statindgreb. Dette almindelige Krav om at opgive den gamle „lad-staa-til-Politik" er ikke Resultatet af en almindelig Omvendelse til socialistiske Idealer. (Det var heller ikke at vente fra et marxistisk Synspunkt). Det skyldes visse sociale og ganske særlig visse økonomiske Forskelligheder mellem den yngre og den ældre Kapitalisme, der er opstaaet som Følge af en uafvendelig økonomisk Udvikling. Den vigtigste Forskel er vistnok den, at den moderne Krise og Depression slaar haardere og har mere vidtrækkende Virkninger end tidligere. Hertil kan der angives forskellige Aarsager.

En af Grundene er, at den typiske industrielle Virksomhed nu til Dags er større end før Aarhundredskiftet. En anden Grund er den moderne Tids meget udviklede og følsomme Kredit- og Banksystem, ligeledes med større „Enheder" end i forrige Aarhundrede. Standsninger faar mere omfattende, næsten lavineagtige Virkninger. Hertil kommer, at Tilpasningsevnen overfor vanskelige økonomiske Forhold er mindre i det moderne Samfund end før Verdenskrigen. Det Tab i Nationalindkomst, som Depressionen medfører, kan ikke fordeles uden alvorlige og langtrukne Gnidninger mellem Samfundsgrupperne. De forskellige Produktionsfaktorer graver sig ligesom ned i Skyttegrave; det gælder baade Kapital og Arbejde. Fagforeningerne er, i langt højere Grad end tidligere, stærke nok til at beskytte Standardlønnen mod Angreb. De faar her Hjælp af det i den nyere Tid opdukkede og helt udbyggede Arbejdsløshedsunderstøttelses-System. Men Fagforeningerne er endnu ikke stærke nok til at vælte alle Tilpasningsomkostningerne over paa Kapitalisterne og tilstræber det iøvrigt heller ikke. Hvad Kapitalisterne angaar, er de stærke nok til at beskytte deres Papirfordringer saa nogenlunde i Depressionen. Men de har de færreste Steder været stærke nok til at lægge alle Depressionens Tilpasningsbyrder over paa Skuldrene af Arbejderne, saaledes som det tidligere var almindeligt i Kraft af et næsten automatisk Princip i Systemet. Den forskudte Magtbalance har da skabt en Situation, hvor det er vanskeligere end tidligere at tilpasse Produktionsomkostningerne — Arbejdsløn og Rente — til faldende Priser. Ogsaa Raastofproducenterne søger gennem Prisaftaler at holde Raastofpriserne oppe.

Saaledes er Samfundets økonomiske Tilpasningsevne, for at anvende et gængs Billede, blevet mindre; Depressionerne — baade de konjunkturelle og de strukturmæssige — bliver længere og haardere og *Arbejdsløsheden større*. Det er endvidere sværere baade for Kapitalister, selvstændige Næringsdrivende og Arbejdere at starte igen i Depressionens Bund. Kapitalisterne har sværere ved det paa Grund af, at Smaaforetagender har vanskeligere ved at klare sig. Dels er der Kapitalspørgsmaalet: der skal stor Kapital til Start og til at staa den første Tid igennem med. Dels er det sværere, fordi de store Foretagender har sluttet sig sammen og regulerer Branchen. Og for Arbejderne er det sværere, fordi der ikke er ny Jord at faa — og fordi Udvandringen er næsten standset.

Ud af alle disse Forhold vokser en Følelse af, at der maa gøres noget, og — da alle andre synes ude

af Stand til at gøre noget — at Staten maa tage fat. Dette er i Virkeligheden Baggrunden for de Fordringer, der næsten universelt stilles til Regeringerne om at gribe ind og bekæmpe Krisen og genskabe reelle Fortjenstmuligheder.

Det er jo navnlig det, det drejer sig om: at bekæmpe Krisen og genskabe reelle Fortjenstmuligheder. Det er det, alle ønsker, Arbejdere, Industridrivende, Handelsfolk og Landbrugere. Men det, man mest taler og argumenterer ud fra, er Arbejdsløsheden og Beskæftigelsen. De Industridrivende kommer ikke og beder om Beskyttelse for deres egne Indtægters Skyld, men for Beskæftigelsen. Landbrugerne hævder, at den største Beskæftigelse naas ved deres uhindrede Adgang til Eksport. Ogsaa for dem er Beskæftigelsen næsten det vigtigste. Ja, det er kommet dertil, at naar Grosserere ønsker Varer paa Friliste, er det, fordi det vil betyde Prisfald, saaledes at Forbrugerne faar Penge tilovers til andre Ting, hvorved der skabes Beskæftigelse. Der kan efterhaanden ikke renses en Fjer eller sælges en gammel Ko, uden at det er af Hensyn til Beskæftigelsen! Hvis ikke de arbejdsløse var nogle forhærdede Tidselgemytter, maatte de jo falde i en konstant Rørelse over al denne Omsorg. Vor Tids økonomiske Historie synes efter dette bedst at kunne sammenlignes med den kendte Forfatterinde Elinor Glyns yndige og harmoniske Ungpigefortællinger.

Men vi slaar — efter dette lille Sidespring — fast, at Regeringerne belastes med Ansvaret for Arbejdsløshedens Nedbringelse, for saa vidt de ikke selv har paataget sig dette.

For det andet paalægger man Regeringerne i mange Lande, derunder Danmark, et vist Medansvar for Eksportindtægternes Opretholdelse og Udvidelse.

Baggrunden for dette Krav er, ligesom for det førstnævnte Krav, ændrede økonomiske Forhold. Det er ikke et Udslag af Tilfældighed eller Sindssyge, at Udenrigshandel i stigende Grad er blevet Statshandel. Det er dels en Følge af det beskrevne Fænomen, at Staterne har maattet gaa ind i Opgaven Depressionsbekæmpelse, og det er dels en Følge af andre stærke Kræfter: Krigsforberedelserne, der økonomisk er en Følge af Imperialismen. Endelig fører Statsindgreb i Handelen i det ene Land let til lignende i andre Lande, og for de smaa Landes Vedkommende bliver det en Nødvendighed at følge Trop. Vi staar altsaa her overfor et Krav og et Ønske, der er baaret frem af stærke økonomiske Udviklingsfaktorer, der ikke kan besværges ved Vedtagelser i større eller mindre Kredse af Næringsdrivende. Bestræbelserne kommer dels til at gaa ud paa Handelsaftaler og Byttehandler, der begge har Indførselsregulering til Forudsætning, idet man for at sikre Udførsel maa aabne Indførselsmuligheder og give Indførselsfortrinsstillinger. Saavel Industri som Landbrug og Fiskeri staar bag Ønsket om en Opretholdelse af denne Politik, naturligvis med Klausulen: saalænge Forholdene nødvendiggør det! Hvorlænge man gider slæbe rundt med denne Klausul, bliver et Udholdenhedsspørgsmaal! Dels kommer Bestræbelserne til at gaa ud paa Forsøg paa at forhindre, at Eksportmængderne bliver større end aftalt eller større, end det er forsvarligt af Hensyn til Priserne.

For det tredje nævnte vi, at Regeringen og Centralbanken har Ansvaret for Møntværdiens Opretholdelse. Alle Samfundsgrupper staar bag dette Krav, omend der kan være nogen Uenighed om Møntværdiens Højde. Vi staar forsaavidt her overfor et gammelt Krav, men det har faaet en ganske anden Karakter end tidligere. Dette hænger sammen med de Udviklinger, der har ført til Guldfodens faktiske og moralske Sammenbrud. I gamle Dage, da der som beskrevet før, var flere Veje ud af Depressionerne, der nu er lukkede, og hvor Depressionerne derfor ogsaa blev baaret med mere Fatning, var man godt tilfreds med det herskende Møntsystem, der formelt, men ogsaa kun formelt opretholdt Møntværdierne. Det herskende System var den engang saa hædrede, ved sin Bortgang dybt begrædte, men vistnok dog alligevel for stedse aldeles bort-amputerede Guldfod. Det turde være bekendt, at Guldfoden kun formelt opretholdt Pengenes Værdi. Det, den egentlig opretholdt, var jo stabile Vekselkurser, og man fæstede liden eller ingen Opmærksomhed ved, at Guldets Værdi svingede, og at Centralbankerne selv gennem deres Efterspørgsel efter Guld til Pengebrug influerede paa Guldets Værdi og dermed paa Prisernes Svingninger. For Prisernes Svingninger syntes dengang af de tidligere nævnte Grunde at være noget, man fandt sig til Rette med. Det gør man som sagt ikke mere, og det har sine Aarsager. Verdenskrisens Prisfald, der tvang mange Lande bort fra Guldfoden, har blot været den tvingende Foranledning, der har afsløret noget, som voksede ud af dybere Aarsager: nemlig det Faktum, at Guldfoden er utidssvarende.

Men dermed har Kravet til Centralbankerne og Regeringerne om Møntværdiens Opretholdelse faaet ny Form og til dels nyt Indhold. Det er endnu dunkelt, hvad det nye Indhold nøjagtigt bestemt bliver, men det bliver ikke det gamle om igen.

(Fortsættes.)

Støt Valgfonden.

Den 1. Marts begyndte Socialdemokratiet en ny Valgfondsindsamling, og da det er af yderste Vigtighed, at vort Parti skaffes Midler til at gennemføre Valgagitationen saa effektivt som muligt, henstiller vi til alle Medlemmer af Centralorganisationen at købe Valgfondsmærker og dermed sikre det bedst mulige Resultat af Valget.

Dansk Former- og Støberiarbejderforbunds Odense Afdeling fejrer 50 Aars Jubilæum.

Bestyrelsen for Formernes Fagforening ved 50 Aars Jubilæet 16. Marts 1939.

Staaende fra venstre: Gudmund Andersen. Peter Hunderup. Aage Jespersen. Vilh. Rasmussen.
Siddende fra venstre: Anton Carlsen, Sekretær. Chr. Madsen, Formand. Carl Jensen, Kasserer.

Formernes Fagforening i Odense fejrede den 11. Marts 50 Aars Jubilæum ved en storslaaet og smuk Fest med Indvielse af en ny Fane i den ny Forsamlingsbygnings Festlokaler.

Ved 17-Tiden samledes Festdeltagerne i et Antal af mere end 300 i Foredragssalen, og til Tonerne af Kai Larsens Orkester marcherede man ind i Festsalen, hvor de lange Borde stod festligt pyntede. Paa Scenen stod en lang Række pragtfulde Blomsterkurve, som Afdelingen havde modtaget i Dagens Anledning. Salen var endvidere smykket med Afdelingens gamle Faner, og paa Scenen hang tildækket den ny Fane, som skulde indvies under Festen.

Efter at de mange Festdeltagere var bænket, bød Formanden, *Kr. Madsen*, velkommen og takkede, fordi Medlemmerne var mødt saa talrigt frem. En speciel Velkomst rettede han til Gæsterne og til de gamle Pionerer. „Det er jeres Værk, vi i Aften skal fejre," udtalte Kr. Madsen, „den Pille, I støbte, var stærk, og vi er naaet langt —, men dermed være ikke sagt, at vi er naaet langt nok."

Formanden præsenterede derefter Gæsterne: Forbundsformand *Herm. Hansen*, Hovedkasserer *Otto Jensen* og Forbundets tidligere Hovedkasserer, Socialminister *Ludv. Christensen*, Borgmester *J. V. Werner*, Forretningsfører *Niels Jørgensen*, Redaktør *Johs. Christensen*, Smedenes Formand *V. Jepsen* og Støberiarbejdernes Formand *Niels Nielsen*.

Formanden beklagede, at Forbundets tidligere Formand, Arnold Nielsen, var forhindret i at være tilstede, grundet paa Sygdom. Formanden foreslog at sende ham en telegrafisk Hilsen. Dette fandt enstemmig Tilslutning.

Formanden omtalte Afdelingens Historie i store

Træk og hyldede de gamle Pionerer, specielt *Jakob Hansen,* der har været Medlem i alle 50 Aar, og overrakte ham en Gave og Blomster fra Afdelingen. Han takkede alle de Kolleger, som gennem Aarene havde taget Del i Arbejdet som Tillidsmænd eller indenfor Ledelsen af Fagforeningen, ligesom han bragte Forbundets Hovedledelse og de Organisationer, der i Aften var repræsenteret ved Gæster, en Tak for godt Samarbejde.

Forbundsformand *Herm. Hansen* holdt herefter Festtalen, i hvilken han omtalte Løn- og Arbejdsforhold for 50 Aar siden, set i Forhold til i Dag, de store Resultater, der var opnaaet gennem Sammenhold og Solidaritet, og udtalte til Afslutning ved Afsløringen af den ny Fane Ønsket om, at denne altid maatte vaje over en enig og fasttømret Formerorganisation i Odense.

Formanden, *Kr. Madsen,* takkede Forbundsformanden for den smukke Tale og de gode Ønsker og rettede herefter en varm Tak til Former *Jørgen Petersen,* der havde udarbejdet et Festskrift for Afdelingen, og overrakte ham som en Paaskønnelse herfor et Guldur med Kæde og en Buket røde Roser.

Koncertsanger *Alfred Andersen* sang saa en Hyldest til det nye Samlingsmærke, hvorefter Spisningen tog sin Begyndelse.

Under Middagen holdtes en Række Taler, vekslende med Sange, forfattede i Anledning af Jubilæet. Formernes Honnørmarch dannede Indledningen hertil.

Socialminister *Ludv. Christensen* udtalte sin Glæde og Tak for Indbydelsen til Festen. Sammenholdet indenfor Formerfaget har skabt Resultater, men den faglige Bevægelse er ikke nok. Kun ved Hjælp af den politiske Opbygning bliver Fremskridtet varigt; ved Splittelse kan man ødelægge alt. Manede til fortsat Sammenhold, da vil vi kunne bygge videre paa den stolte Bygning, vi har rejst.

Leve Samarbejdet og Sammenholdet.

Formanden for Fællesorganisationen, *Niels Jørgensen,* bragte Hilsen og Lykønskning fra Fællesorganisationen og overrakte Afdelingen et Vikingeskib i Bronce som Gave fra denne, symboliserende, at Arbejderne alle var i samme Baad.

Formanden for Smedene, *V. Jepsen,* udtalte, at Formerne altid havde været solide og gode Kammerater og villige til at gøre en Indsats for Arbejderklassens fælles Sag. Bragte Afdelingen Smedenes Hilsen og en smuk Gave i Form af et stort Broncearbejde.

Borgmester *Werner* ønskede til Lykke og udtalte sin Glæde over det gode Samarbejde, Formerne plejede med de øvrige Fag indenfor Centralorganisationen af Metalarbejdere, og deres Vilje til, fagligt som politisk, at løfte i Fællesskab.

Formanden for Støberiarbejderne, *Niels Nielsen,* lykønskede fra disse og udtalte Ønsket om, at det gode Samarbejde med Formerne maatte fortsættes.

Redaktør *Johs. Christensen* lykønskede fra „Fyens Socialdemokrat" og hyldede Formerne som Partiets Kernetropper i Odense.

Hovedbestyrelsesmedlem *Anders Andersen* hyldede de gamle Pionerer og Forbundets Funktionærer, saavel de forhenværende, Arn. Nielsen og Ludv. Christensen, som de nuværende.

Hovedkasserer *Otto Jensen* talte i hjertelige Ord for Damerne.

Den gamle Pioner, *Jakob Hansen,* udtalte sin Beundring for de Resultater, der var naaet, opfordrede til at afsky al Splittelse og motiverede et Leve for Socialdemokratiet.

Laur. Rasmussen takkede Bestyrelsen for det daglige Arbejde og motiverede et Leve for denne for det gode Arrangement.

Herefter var der Underholdning af Direktør *Helge Rungwald* og Skuespillerinde Frk. *Betty Helsengreen,* hvorpaa Ballet tog sin Begyndelse i den anden Sal og varede til den lyse Morgen, afbrudt af en Frokostpause Kl. 2, hvor Humøret var højt, og Sang- og Talelysten stor.

Festen fik paa alle Maader et smukt Forløb og vil blive et varigt Minde for alle Festdeltagerne.

Til Festen indløb mange Hilsningstelegrammer. Saaledes sendte saa godt som alle Forbundets Afdelinger deres Hilsen og Lykønskning.

Iøvrigt blev Jubilæet — i god Forstaaelse med Arbejdsgiverne — fejret ved Arbejdshvile hele Dagen.

Husk, at Ferieaaret slutter 1. April.

Vi finder Anledning til at erindre Afdelingerne og Medlemmerne om, at i Henhold til Ferieloven slutter Ferieaaret nu for hele Landet pr. 1. April, og at der ogsaa for vort Vedkommende i 1939 ydes Ferieløn til den Del af Medlemmerne, der beskæftiges udenfor Sammenslutningens Overenskomstområde, og iøvrigt ogsaa til Fagfæller, der ikke er Medlemmer af Organisationen. Denne Sikring af Ferielønnen finder dog kun Sted, hvis Medlemmerne selv sørger for, at de fornødne Formaliteter opfyldes vedrørende tilgodehavende Ferieløn.

Hos Sammenslutningen er denne fastlagt i Overenskomsten. Andre Dele af Medlemmerne er sikret Ferieløn i Kraft af indgaaede Enkelt- eller Lokaloverenskomster, men nogle af disse Overenskomster indeholder Bestemmelser om, at Ferielønnen ydes paa den Maade, at Medlemmerne selv skal hente en Feriebog hos Postvæsenet og sørge for, at Arbejdsgiverne indklæber Mærker i Bogen for det tilgodehavende Feriebeløb, og den sidste Fremgangsmaade er den eneste mulige for de Medlemmer, der arbejder for uorganiserede Arbejdsgivere, med hvem der ikke er truffet Overenskomster.

I Henhold til Ferieloven vil der ikke efter 1. April kunne kræves Mærker indklæbet i Feriebøgerne for Ferieaaret 1938—39, og vi benytter derfor Lejligheden til at indskærpe alle Medlemmer, at de maa sørge for pr. 1. April hos den eller de Arbejdsgivere, hvor de har været beskæftiget siden Lovens Ikrafttræden 1. Juli 1938, at have sikret sig, at Arbejdsgiverne til Feriebogen har leveret Mærker, der svarer til 4 pCt. af den indtjente Arbejdsløn. Senere Reklamationer vil næppe kunne nytte.

Vedrørende Feriegodtgørelse af Akkordløn, indtjent før 31. Marts, men hvor Overskud er udbetalt efter 31. Marts, har det af Hovedorganisationerne nedsatte Fællesudvalg i Samraad med Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet truffet følgende Afgørelse:

„Da de beskæftigede kun skal oppebære Feriegodtgørelse af den Løn, som er udbetalt for Arbejde, der danner Grundlag for Ferieret, d. v. s. kun af den Arbejdsløn, som er indtjent efter Ferielovens Ikrafttræden den 1. Juli 1938, bør der, i Tilfælde hvor der i den foreliggende Overgangstid udbetales Arbejderne det samlede Akkordoverskud for Arbejde, som dels er udført før og dels efter Ferielovens Ikrafttræden, paa Grundlag af Antallet af Arbejdstimer ske en skønsmæssig Beregning af, hvilken Del af Akkordoverskudet, der vedrører Tiden efter Ferielovens Ikrafttræden, og hvoraf der derfor skal betales Feriegodtgørelse.

Paa tilsvarende Maade maa man forholde sig med Hensyn til Beregning af Feriegodtgørelse af Akkordoverskud, som er indtjent dels i Tiden før og dels i Tiden efter den 1. April 1939.

Da der imidlertid i Følge de gældende Regler ikke efter den 1. April vil kunne indklæbes Feriemærker i den for det forløbne Ferieaar gældende Feriemærkebog, saaledes at en Arbejdsgiver ikke vil kunne vente med at yde Arbejderne de dem for det indeværende Ferieaar tilkommende Feriemærker, indtil Akkorden — eventuelt først i Løbet af Sommeren i det følgende Ferieaar — er endelig opgjort, maa man ved langvarige Akkorder, der strækker sig gennem flere Ferieaar, straks pr. 1. April foretage en skønsmæssig Opgørelse, jvf. foranstaaende, nemlig paa Grundlag af Antallet af Akkordtimer og de paagældende Arbejderes gennemsnitlige Akkordfortjeneste."

Arbejdskort i Sovjetunionen.

Den 11. December fremkom i „Prawda" en Artikel underskrevet af en Stachanow-Arbejder, *Korolew*, fra „Uralmaschzawod", de store Maskinfabrikker i Swerdlowsk. Korolew paatalte skarpt Arbejdsdisciplinens Forfald i Fabrikkerne og forlangte disse Forhold afhjulpet. Dette blev Indledningen til en ny Kampagne, der øjensynlig var forberedt fra Moskva og snart antog et stort Omfang. Allerede den 12. December fik „Prawda" fra alle Egne af Landet tilsendt talrige Artikler, der skildrer Manglen paa Disciplin i Bedrifterne og kræver skarpe Forholdsregler taget derimod.

I de Forholdsregler, der kræves, er et karakteristisk Træk fremherskende: Det er bestandig Krav om Forringelse af Sociallovgivningen. Bestemmelserne om den sociale Forsikring maa formuleres skarpere, i Særdeleshed skal Retten til fuld Sygeunderstøttelse først træde i Kraft efter længere Tids Arbejde i en og samme Virksomhed; mange kræver endog, at Arbejderne i de første 6 Maaneder overhovedet ikke skal have Ret til Sygeunderstøttelse. Paa samme Maade kræves Bestemmelserne om Moderskabsforsikring saavel som Ferieregelerne forringet. Arbejderne skal kun kunne forlade Arbejdet med en Maaneds Varsel, og videre paa samme Maade kræves det, at Arbejderne paa tvangsmæssig Maade skal lænkes til Bedrifterne.

Skulde man fæste Lid til alle Artiklerne i „Prawda", vilde man komme til den triste Slutning, at Størstedelen af den russiske Arbejderklasse bestaar af Dagdrivere, for hvem Arbejde er en Vederstyggelighed, og som tragter efter at komme til at leve paa Bedrifternes og Statens Bekostning. Var det rigtigt, at en saadan Demoralisation forefandtes, kunde der næppe rettes nogen stærkere Anklage mod Systemet. Men de kommunistiske Blades Klageraab beror øjensynlig paa grove og tendentiøse Overdrivelser. Det kan saaledes nævnes, at i de uralske Maskinfabrikker, hvor „Bevægelsen" har sin Oprindelse, forekom der i de første 11 Maaneder af 1938 7938 Tilfælde af ugrundet Udeblivelse fra Arbejdet. „Prawda" (22. Dec.) anfører med Forfærdelse disse Tal, som i den Kæmpevirksomhed, hvorom her er Tale, imidlertid kun udgør en halv Dag aarligt pr. Arbejder. En almindelig Forringelse af Lovbestemmelserne synes kun daarligt begrundet i disse Forhold.

Den indledte Kampagne er uden Tvivl Forberedelsen til en vidtgaaende *Ændring af Arbejdslovgivningen*. Begyndelsen er allerede gjort: Den 20. December vedtog Folkekommissærernes Raad Beslutningen om at indføre *Arbejdsbøger*.

Tanken om Arbejdsbøger er ikke ny i Socialpolitikens Historie. Den fandt i sin Tid et prægnant Udtryk i Napoleon III's Lov af 1854 om Indførelse af „livret ouvriet". Disse af Arbejderklassen forhadte Arbejdsbøger afskaffedes af Republiken, men bortfaldt formelt først 1890. I Tyskland optoges Napoleons Idé af konservative Kredse og indføjedes 1878 i Lovgivningen. Om den reaktionære Karakter af disse Foranstaltninger fandtes der aldrig Tvivl i de organiserede Arbejderes Rækker.

Ved Folkekommissariatets Beslutning — som iøvrigt er forfatningsstridig, idet den ny Forfatning henlægger den lovgivende Myndighed alene til Sovjetunionens øverste Raad — bliver Arbejdsbøger senest 15. Januar 1939 obligatoriske for alle Arbejdere og ansatte i statlige og kollektive Virksomheder. Arbejdsbogen er en Art Legitimationspapir, som følger

Arbejderen hele hans Levetid. I Bogen indføres foruden personlige Oplysninger nøje Angivelse af Indehaverens Arbejdspladser siden Bogens Udstedelse, endvidere Oplysninger om Forflyttelser fra den ene Afdeling til den anden i Virksomheden (med Angivelse af Grunden), om alle Tilfælde af Udeblivelse fra Arbejdet, desuden oplyses om alle Præmier og Fortjenester. Straffe opnoteres ikke særskilt, men vil uden videre fremgaa af Bogens øvrige Indhold.

Arbejdsbogen udstedes af Arbejdsgiveren og opbevares af ham, indtil Arbejderen forlader Virksomheden. Bestemmelserne indeholder intet om Forholdsregler mod den Arbejdsgiver, der uberettiget tilbageholder Bogen, men derimod straffes den Arbejder, som mister sin Bog, med en Bøde paa 25 Rbl. Udstedelsen af Bogen betales af Arbejderen med 50 Kopek. Beløbet er ringe, men at Bogen skal betales er et Tilbageskridt i Sammenligning med Napoleons Lov.

At der ikke i Sovjetpressen har hævet sig den ringeste Røst til Kritik af disse reaktionære Bestemmelser, siger sig selv. Men Foranstaltningerne bliver ikke af den Grund mindre reaktionære.

Korrosionsbestandige Letmetaller og Overfladebehandlinger.

Aluminiumlegeringernes Modstandsdygtighed overfor forskellige kemiske Angreb er som Regel ringere end det rene Aluminiums. I „Jern- og Metalarbejderen" for Juli 1936 blev Side 205 givet en Tabel over forskellige Aluminiumlegeringers kemiske Modstandsevne i Sammenligning med ublandet Aluminium.

De mest korrosionsbestandige Aluminiumlegeringer er de, der kommer ind under Gruppen *Mag.-Alumin.* — eller *Magnalium* med ca. 9 pCt. Magnium. I Tyskland kaldes de *Hydronalium* eller *Duranalium*, medens de i England gaar under Navnet *Birmabright.*

Ønsker man at gøre Genstande af Aluminiumlegeringer mere korrosionsbestandige, end de er i sig selv, kan dette ske ved en Overfladebehandling.

Naar Aluminium eller en Aluminiumlegering udsættes for Luftens Paavirkning, danner der sig hurtigt over hele Overfladen en Oxydhinde, der beskytter Metallet mod kemiske og mekaniske Angreb.

Denne Oxydhinde lader sig forstærke ad kemisk eller elektrolytisk Vej, og foruden at gøre Genstandene mere korrosionsbestandige forhøjer den samtidig Varmeudstraalingsevnen og Slidfastheden, isolerer mod elektriske Spændinger og fastholder paastrøgne Beskyttelsesmidler.

Ved den kemiske Fremgangsmaade dypper man Genstanden ca. 5 Min. i en kogende Sodaopløsning tilsat Alkalicromat eller -bicromat. Paa denne Maade opnaar man en 5—10 Gange Forstærkning af Oxydhinden. Denne Fremgangsmaade kan ikke anvendes ved Kobber-Aluminiumlegeringer.

Ved den elektrolytiske Fremgangsmaade (Eloxal-) dypper man Genstanden sammen med en Mod-Elektrode ned i et Bad bestaaende af Svovl- eller Oxalsyre. Man anvender forskellige Fremgangsmaader efter de Fordringer, man stiller til Oxydhinden.

Til Støbegods kan man anvende et Bad af Oxalsyre, Vekselstrøm med Badspænding ca. 40 Volt, Badtemperatur 35, Tid 40 Min. og med et Energiforbrug af 6—8 KWh. (Amp/dm² = 2—3). Man opnaar derved et som Regel messingfarvet, temmelig blødt og godt beskyttende Overtræk. Ønsker man at gøre dette Overtræk mere slidfast og mere korrosionsbestandigt, kan man efterbehandle Godset i et lignende Bad, men ved Ligestrøm med Badspænding ca. 60 Volt, Badtemperatur 18—22, Tid 40 og Energiforbrug 5,6 KWh. (Amp/dm² = 1,4). Overtrækket kan blive saa haardt, at det ikke lader sig behandle med Smergel.

Forinden Behandlingen efter Eloxalfremgangsmaaden maa Genstandens Overflade renses, respektive affedtes meget omhyggeligt, f. Eks. med svage alkaliske Opløsninger (Affedtning) og ved Bejdsning i Natronlud.

Efter Eloxalbehandlingen indgnides Overfladen f. Eks. med Parafin, Voks, Linoliefernis eller Lak. Derved lukkes Porerne i Overtrækket.

Ønsker man at give Overtrækket en bestemt Farve, sker dette ved at dyppe Genstanden i Special-Farvestofopløsninger umiddelbart efter Eloxalbehandlingen, altsaa forinden Indgnidningen med Parafin el. lign., idet det porøse Eloxalovertræk binder Malingen bedre end den glatte Metaloverflade. Hertil kommer, at Eloxalovertrækket har Tilbøjelighed til at indgaa kemiske Forbindelser med flere organiske Farvestoffer.

Denne Oxydhud, der er dannet ved Eloxalfremgangsmaaden og efterbehandlet med Parafin el. lign., beskytter i fortrinlig Grad mod Saltvand, Clorider, Nitrater, Sulfater, Røggas, Svovl, Nitroforbindelser, Brintperoxyd, Mælkesyrer, Eddikesyrer og forskellige Levnedsmidler, Fedt, Saft og Spiritus.

Anvendelige Legeringer:

1. Alle teknisk anvendte Aluminium-Legeringer kan, naar der ikke stilles Krav om særlig Farvetone, gives større Korrosionsbestandighed og Slidfasthed ved den elektriske Overfladebehandling.

Andre Metaller eller Legeringer lader sig ikke overfladebehandle paa samme Maade. Konstruktioner af Al-Legeringer maa derfor ikke være samlede

Korrosionsbestandige Aluminium-Legeringer.

	Sammensætning pCt.									Strækgrænse kg/mm²		Brudgrænse kg/mm²		Forlængelse pCt.		Brinellhaardhed		Vægtfylde	Smeltetemp.	Svind pCt.	Støbetemp.
	Zn.	Mg.	Mn.	Si.	Fl.	Al.	Cu.	Ni.	Cr.	S.	K.	S.	K.	S.	K.	S.	K.				
Magalumin.....										9	12	17	20	0,5-1,2	0,5-1	90	100		530		
— Zn.*)	5,5	1,5	0,5	0,2	0,3	Rest				18	25	25	30	0,4-0,6	0,5-0,8	120	135	2,8	635°	1,25	700°
— 5		5	0,3	0,2-1	0,3	„				10		18		2,5-5		65		2,64	560-620°	1,2	720°
— 7		7	0,4	0,2-1	0,3	„				12	13	17	24	2-3	5-8	75	80	2,64	„	1,2	720°
Staalalumin. ...			0,1	0,3	1,7	„	2	0,6	0,2			18		5		80-100		2,8	c. 638	1,3	700°

*) varmebehandlet. S. = sandstøbt. K. = kokillestøbt.

ved Hjælp af andre Metaller før Behandlingen. Autogensvejste Alumin.-Dele kan overfladebehandles med godt Resultat, naar der anvendes som Tilsætningsmateriale samme Legering som Godset.

Man maa erindre, at Oxydhindens Egenskaber afhænger af saavel Legeringen som dennes Struktur (valset eller støbt), Haardheds- og Modningsgrad.

Største Haardhed af Oxydhinden opnaar man ved Ren-Aluminium og de kobberfri og siliciumfattige Aluminium-Legeringer.

2. Legeringer, der egner sig særligt for elektrolytisk Overfladebehandling og som uden kunstig Farvning giver:

a. Overflade, farveløs, omtrent som Sølv-Nikkel.

b. Overflade, lysegul, omtrent som Nikkel, Hvidbronce eller Nysølv.

c. Overflade, mørkegul, omtrent som Messing eller Bronce.

A. Følgende *Støbegods*-Materialer egner sig bedst — og i den anførte Rækkefølge. (Som Støbegods til naturlig Farvning kan kun anvendes Sand- og Kokillegods, Sprøjtestøbegods egner sig ikke hertil).

1. *Aluminium 99,5 pCt.*
er egnet for Farvetoner a, b og c.

2. *Magalumin. Zn. *)*
Legering ca. 5,5 Zn. + 1,5 Mg. + 0,5 Mn. + 0,2 Si. + 0,3 Fe. + Rest Al.

Den er egnet for Farvetoner a, b og c, der fremtræder med ren, lysende Tone (Spec. Reflekskærm).

3. *G. Al. Mg.*
Legering (4—12) Mg. + (0—1) Mn. + (0,1—1,5) Si. + (0—1) Sb. + Rest Al.

Den er egnet for Farvetoner a, b og c. Renheden ved b og c er størst ved lille Mn. og Si. Indhold (ellers graalig).

*) Følgende kemiske Forkortelser er anvendt:
Al. Aluminium. Sb. Antimon.
Cu. Kobber. Si. Silicium.
Fe. Jern. Pb. Bly.
Mg. Magnium. Ti. Titan.
Mn. Mangan. Zn. Zink.
G betegner, at Legeringen kun anvendes til Støbegods.

4. *G. Al. Mg. Si.*
Legering (2—5) Si. + (0,3—2) Mg. + (0,5—1) Mn. + Rest Al.

Den er egnet for Farvetone a, men bedst med lille Si. og Mn. Indhold. Med meget Si. Indhold (5 pCt.) bør Godset først varmebehandles.

5. *G. Al. Mg. Mn.*
Legering (2—4) Mg. + (1,2—1,5) Mn. + (0—0,2) Sb. + Ti. (eventuelt) + Rest Al.

Den er egnet for Farvetoner a, b og c. Ved b og c bør Mn. Indholdet være saa lille som muligt.

B. Følgende *Valseværks*-Materialer egner sig bedst — og i den anførte Rækkefølge. (Plade, Stang, Rør).

1. *Aluminium* 99,5 pCt.
er egnet for alle Farvetoner a, b og c. Mørkere c-Toner kan dog kun opnaas paa pressede Profiler, men ikke paa valsede Profiler og Plader.

2. *Al. Mg. Si.*
Legering (0,5—2) Mg. + (0,3—1,5) Si. + (0—1,5) Mn. + Rest Al.

Den er beregnet for Farvetoner a, b og c, men Materialet bør være varmebehandlet, især ved b og c. (NB. Legering med Ni.-Indhold egner sig ikke).

3. *Al. Mg.*
Legering (2,5—12) Mg. + (0—1,5) Mn. + Rest Al.

Den er egnet for Farvetoner a, b og c, bedst ved lille Mn. Indhold. Er der mere end 5 pCt. Mg., maa Materialet være i „homogen" Tilstand. Er Strukturen uensartet, dannes der Pletter og Striber i Oxydhinden.

4. *Al. Mg. Mn.*
Legering (2—2,5) Mg. + (1—2) Mn. + (0—0,2) Sb. + Rest Al.

Denne er egnet for Farvetoner b og c.

5. *Al. Mn.*
Legering (1—2) Mn. + Rest Al.

Denne er egnet for Farvetoner b og c. I Profilform ogsaa for a.

6. *Al. Cu. Mg.*
Legering (3,5—5,5) Cu. + (0,2—2) Mg. + (0,2—1,5) Si. + (0,1—1,5) Mn. + Rest Al.

7. *Al. Cu.*
Legering (4,5—6) Cu. + (0,4—0,6) Mn. + (0,2—0,5) Si. + Rest Al.

8. *„Automallegeringer“.*
Al-Legering Stangmateriale, som foruden Cu. ogsaa indeholder Pb. o. a.

NB. 6—7—8 egner sig kun for a — farveløs.

3. Hvor der stilles Krav om en bestemt Farve af Overfladen udover de under a, b og c nævnte, maa Farven efter den elektriske Overfladebehandling indgnides i Overfladen.

Hertil egner sig saa godt som alle Al-Legeringer og Ren. Alumin. Undtaget er kun de Si.-holdige Legeringer (Al.—Si., G. Al.—Si., G. Al.—Si.—Mg.). Skal man bruge lyse Farver, bør man anvende Materiale, som ikke har alt for udpræget Egenfarve.

Magalumin. Zn., 5 og 7.

Støbning.

Magalumin. Zn. nedsmeltes i Grafitdigel ved ikke over 740°. Blokkene (der medtages ikke over 25 pCt. Tappe og Skrot) blandes med et Afgasningsmiddel, bestaaende af Natriumklorid + Kaliumfosfat.

Efter Smeltningen tilsættes lige saa meget heraf under Omrøring.

Naar man er færdig med Omrøringen, lader man Badet henstaa ca. 1 Kvarter — uden Afskumning. Derefter foretages Afskumning og Udstøbning (ved 700°). Sandformen fremstilles helst af ¾ grovkornet og ¼ finkornet magert Sand med ikke over 6 pCt. Vandindhold. Udtager man Godset af Formen ved ca. 300°, og lader Godset afkøle i Luften, opnaar man en vis Hærdning.

Varmebehandling.

Magalumin. Zn. glødes ved 480—500° og afgyses i Olie. Anløbning ved 130—160° i 12 Timer.

Fremstilling af Magalumin. Zn.

Det er vigtigt, at Sammensætningen af denne Legering bliver en saadan, at der ikke findes nogen fri Zink deri, men at al Zn. optræder som Mg. Zn_2. Er der fri Zn. i Legeringen, vil Godset sædvanligvis revne, udsejgre, og Korrosionsbestandigheden bliver ringe.

Styrkeegenskaber, Haardhed m. m.

Se hosstaaende Tabel.

Staalalumin.

Støbning.

Staalalumin. nedsmeltes i Grafitdigel ved ikke over 720°. Blokkene (ikke over 30 pCt. Tappe og Skrot) blandes med et Afgasningsmiddel, bestaaende af Natrium- og Kalium-Klorider.

Efter Smeltningen tilsættes lige saa meget heraf under Omrøring, og Badet henstaar et Kvarter forinden Afslagning og Udstøbning, som foregaar ved lavest mulig Temperatur (ca. 700°).

Ved Kokillestøbning eller ved at udtage Godset af Sandformen ved ca. 300° opnaas stor Haardhed.

Staalalumin. er fremstillet paa en saadan Maade, at man opnaar Korrosionsegenskaber, som minder om rustfrit Staals og behøver saaledes ikke Overfladebehandling, Godset kan opnaa høj Politur, som holder sig uforandret. Der skal ikke anvendes Pudsemidler, Afgnidning med en Klud er tilstrækkeligt — som ved rustfrit Staal.

Anvendelse: Beslagdele og andet Gods, hvor det er vigtigt, at Polituren bevares.

Valdemar Larsen.

Træk af Oldtidens Broncestøberkunst.

I vor hæsblæsende Tidsalder, hvor Haandværk og Industri er henvist til at bane sig Veje frem ved bestandig Eksperimenteren med nye Metoder, er det sjældent, man faar Tid til at vende Blikket tilbage for at undersøge, hvorledes man tidligere har baaret sig ad. Og dog kan det være meget lærerigt at se, hvad Fortidens Haandværkere har kunnet præstere. De klarede sig jo med simplere Hjælpemidler end vi. Paa adskillige Felter har de dog frembragt Arbejder, som vor Tids Haandværk og Industri — selv med de bedste tekniske Hjælpemidler — vilde have meget vanskeligt ved at gøre dem efter.

Danmarks Fortidsskatte rummer udmærkede Eksempler i saa Henseende, og specielt maa det interessere danske Metalarbejdere, at vort Land i Perioden fra Aar 1500 til 600 før Kristi Fødsel var Hjemsted for et Støberihaandværk, der i Udbredelse og faglig Dygtighed var enestaaende i Nordeuropa.

I næsten hver Egn af Landet har man fundet forhistoriske Broncesager af smuk Forarbejdning, Vaaben, Smykker, Husholdningsgenstande, Lurer og Værktøjer. Dette er egentlig ikke noget Bevis for ovenstaaende Paastand, da Genstandene jo kunde være indført fra Udlandet, men der er tillige særlige Fund, der giver Vished for, at Broncestøbning var et virkelig dansk Haandværk i de Tider, nemlig Fund af efterladte Ting fra Broncestøberes *Værksteder*, navnlig Skaar af Smeltedigler, Støbeforme, saavel permanente som forlorne, Kærner til Støbeforme og endogsaa Broncekar med de endnu deri siddende brændte Lerkærner (Fig. 1), der har været anvendt ved Støbningen; tillige Afstøbninger af Indløb, Broncekager og -knolde og endelig Save, Punsler, Mejsler og Hamre til Efterbearbejdning af Godset.

Ifølge en Beretning af forhv. Museumsinspektør Carl Neergaard i *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1908* eksisterede der dette Aar ialt 26 forskellige Broncealderfund af permanente For-

me eller Dele af saadanne her i Landet. Af disse Forme var de 3 fremstillet af Bronce, 21 af Vægsten og 2 af finkornet Sandsten. Særlig interessant blandt disse var en i Bregnemose ved Odense fundet Form til en „Celt" — d. v. s. en Økse med hul Skaftdølle, hvori det vinkelbøjede Træskaft indstikkes. Ved Eftersøgning i Museernes Samlinger fandt man da en Broncecelt, som passede nøjagtigt i Formen (Fig. 2), den var fundet nogle Aar i Forvejen i Voldtofte Mose eller ca. 7 km fra Stedet, hvor Formen fandtes. Fig. 4 viser en typisk Vaabenøkse af Bronce.

Den Stenart, der fortrinsvis har været anvendt til permanente Forme, er den saakaldte Vægsten, en graagrøn, blød Sandsten, der kan findes, men ikke særlig hyppigt, som Marksten her i Landet. Ved Anvendelsen til Forme har man sikkert ikke kunnet nøjes med de spredte Fund, hvorfor man antager, at

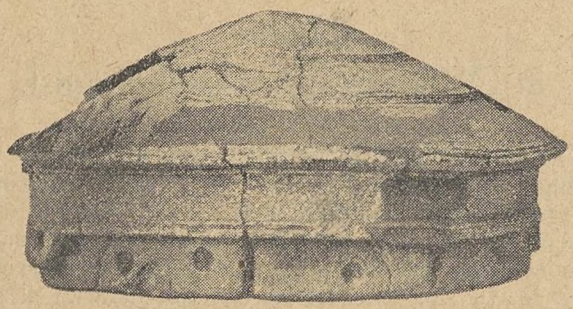

Fig. 1.

Hængekar med Kærne fra Hjerup, Kjerte Sogn, Odense Amt.

vore Forfædre har tiltusket sig Vægsten fra Norge og Sverige, hvor de findes i større Mængder. Paa lignende Maade har man forskaffet sig Metallerne fra de sydlige Lande; det menes, at man som Betalingsmiddel hovedsagelig har anvendt Rav, Pelsværk, Slaver m. m.

Et af de største Depotfund fra den ældre Broncealder gjordes 1851 paa Smørumovre Mark Vest for København, hvor man ved Gravning i Tørvejord fandt 163 Broncestykker, nemlig 94 Arbejdsøkser og Vaabenpaalstave, 3 Celter, 1 Sværdfæste, 1 Dolkeklinge, 1 stor Naal, 2 Hamre, 60 Lansespidser og 1 størknet Broncekage. Mange af Genstandene var ikke færdig forarbejdet.

Det støberimæssigt interessanteste Fund, der er gjort i Danmark, er imidlertid et Lag Affald fra en Broncestøbers Hytte; det blev fundet Aar 1895 i en 40 m høj Bakke ved Gaarden Haag i Thorsager Sogn ved Kalø Vig. Tæt under Muldlaget fandtes flere Ophobninger bestaaende af ildskørnede Sten blandet med Trækul, Brudstykker af Smeltedigler, der endnu var farvede røde af Kobberdamp fra Ildstedet, samt Stumper af Støbeforme og Kærner; endvidere en Del Dyreknogler, Muslingeskaller og sammenbrændte Kager af Sand og Ler. Det hele hvilede paa Undergrunden, bestaaende af gult Sand blandet med Trækulspartikler. Da der ikke fandtes egentlige Broncesager, men kun smaa Rester af størknet Bronce og Brudstykker af Bronceværktøjer, mener man, at der er Tale om Affaldsdynger fra en Smeltehytte. Af de fundne 225 Brudstykker af Smeltedigler har man kunnet paavise, at der mindst har været 35—40 Digler; de har haft en lav og aflang Form, omtrent som vist i Fig. 3, deres Længde synes gennemgaaende kun at have været 11—13 cm og Bredden 8—10 cm. Højden udvendig veksler mellem 4—5 cm og Tykkelsen af Bunden fra 1½—2½ cm. Alle Diglerne er frem-

Fig. 2.

Broncecelt i Form af Vægsten fra 2 Fund paa Fyn.

stillet af Ler, som af Hensyn til Ildfastheden er stærkt blandet med groft Kvartssand. Alle de fundne Brudstykker af Forme stammer fra forlorne Forme af Formsand; nogle har været Forme til Støbning af Broncesværd. Formvæggene bestaar af 2 Lag, et finere inderst og et grovere yderst, saaledes som det nedenfor bliver forklaret ved Beskrivelsen af Forme til Broncelurer.

Hvad specielt Lurerne angaar, er de fleste af disse rene Mesterstykker (se Fig. 5), og de viser, at Nordens Folk i Oldtiden har udviklet Broncestøberkunsten til et meget højt Niveau. At dømme efter de gjorte Fund har Danmark været Centret for denne Kultur, idet man saavel paa Øerne som i Jylland har fundet ialt mindst 24 Broncelurer, hvoraf dog nogle kun som Brudstykker. I Norge, Sverige og Nordtyskland er der kun fundet nogle faa Eksemplarer. Udenfor den nordiske Broncealders Kulturkreds er Lurerne ikke kendt.

De nordtyske Broncealderfund har været Genstand for en støberiteknisk Undersøgelse, hvorom nærmere er offentliggjort i det tyske Tidsskrift *„Zeitschrift für die gesamte Giessereipraxis“* 1936. Da Resultaterne af denne Undersøgelse maa antages at have

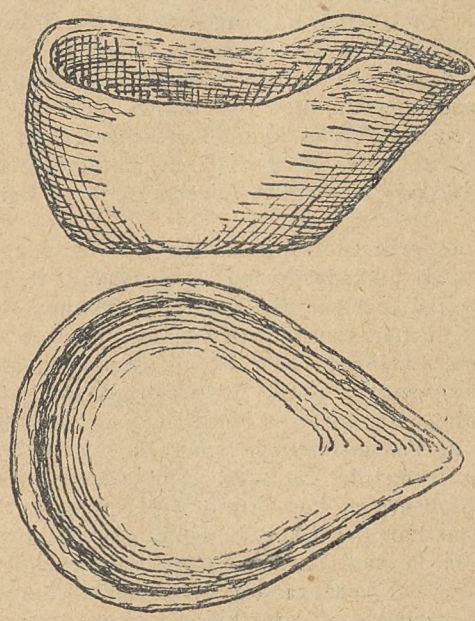

Fig. 3.
Smeltedigel.

Interesse for dette Blads Læsere, skal vi nedenfor i Oversættelse give et Uddrag af den Del, der omhandler Broncelurerne:

„En god Maalestok for et Folkeslags Kultur og Aand har vi i dets efterladte Produkter af haandværksmæssig eller teknisk Kunnen; men disse Vidnesbyrd kan kun vurderes og forstaas rigtigt af Fagfolk, der selv udøver paagældende Haandværk. Desværre har disse Kredse hidtil staaet ret fremmede og uinteresserede overfor Oldtidsforskningen, hvorfor de ogsaa bærer deres Del af Skylden for en forkert Forstaaelse af vore Forfædre. I det følgende skal gives en kort Forklaring af et oldgermansk Arbejdsomraade, der ligger indenfor vore Fagfællers Synskreds, nemlig Broncestøberkunsten, der kan siges at være Udgangspunktet for vor nutidige højtudviklede Støberiteknik.

Germanerne har været sande Mestre i Broncestøbning; de beherskede saavel den kunstneriske som den tekniske Side af dette Arbejde mindst lige saa godt som de saakaldte „Sydens Kulturfolk“. Mange af deres Frembringelser blev derfor tidligere fejlagtigt tilskrevet „de gamle Kulturlandes Værksteder“.

Et særlig overbevisende Vidnesbyrd om vore Forfædres store metallurgiske Kundskaber og Evner foreligger i de metallografiske og kemiske Undersøgelser, som Berlins Materialprøvelaboratorium har foretaget med nogle i *Daberkow* fundne Lurer.

Disse Lurer bestaar af flere meget tyndvæggede (ca. 1 mm) Rør, der er støbt hver for sig og derefter forbundet indbyrdes ved Omstøbning af Samleringe. Undersøgelsen gav bl. a. følgende Resultater:

Rørene og Samleringene har Støbebroncens Struktur. Lodning af nogen Art kan ikke spores; efter al Sandsynlighed er Samleringene derfor fremstillet ved Omstøbning. Iøvrigt savnes ethvert Tegn paa nogen mekanisk Efterbearbejdning af Rørene. Broncen, der er anvendt til Rørstykkerne, har et for den ringe Vægtykkelse godt afpasset Tinindhold paa ca. 13,76 pCt. De senere omstøbte Samleringe (Fig. 7), der jo maa have et lavere Smeltepunkt, for at Gennemsmeltning af de tynde Rørstykker skal undgaas, udviser ganske rigtigt et ca. 3 pCt. højere Tinindhold, nemlig 17,26—17,29 pCt. Yderligere kan der i Rørvæggen paavises Kærnestivere (Kærnestøtter), der kun har et Tinindhold paa ca. 6,1 pCt. Disse skal jo ogsaa have haft det højeste Smeltepunkt, for at det indstrømmende flydende Metal ikke for hurtigt skal have gjort dem bløde. I Betragtning af, at Lurstøberne kun raadede over meget primitive Veje- og Smelteindretninger og ikke over noget kemisk Laboratorium, maa et saa fagmæssig korrekt Legeringsarbejde fremkalde Beundring hos enhver Metalstøber.

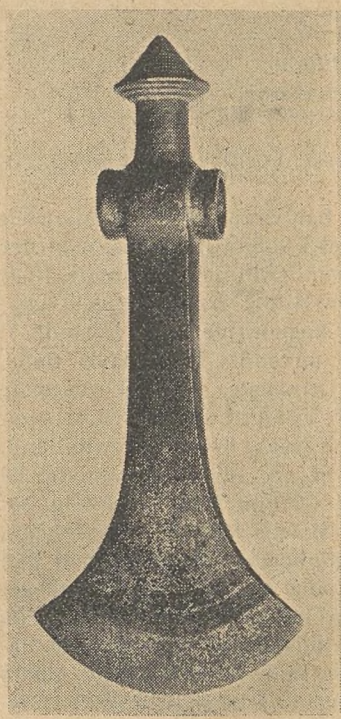

Fig. 4.
Vaabenøkse fra Krogsbølle Aar ca. 1000 f. Kr.

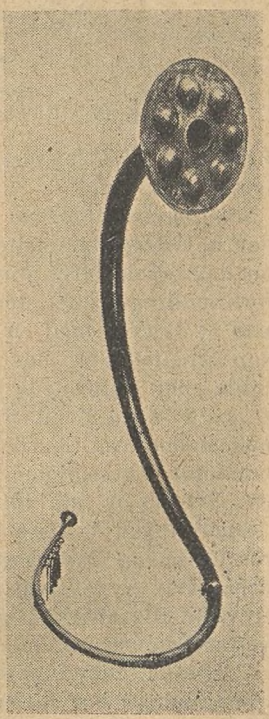

Fig. 5.
Broncelur fra Brudevælte Mose, Nordsjælland, Aar ca. 600 f. Kr.

De nordiske Broncestøbere har kendt Tinnets Indflydelse paa Broncens Smeltepunkt, og de har forstaaet at udnytte dette Kendskab, men de har ogsaa kendt nøje til Tinnets Indflydelse paa Broncens

andre Egenskaber (Tyndtflydenhed, Haardhed, Sprødhed o. s. v.), thi tyndvæggede, rigt ornamenterede Genstande som Smykkedaaser, Fibulaer*) og andet, der betinger et tyndtløbende Materiale med bedste Formfyldningsegenskaber, blev altid fremstillet af meget tinrige Broncer. Vaaben og Værktøjer derimod blev støbt af Bronce med lavere Tinindhold (ca. 10 pCt.), da disse Genstande skulde have stor Haardhed uden at være for sprøde. De forhistoriske Broncer har ogsaa ofte et ikke ringe Blyindhold, der synes at være tilsat med Forsæt.

Fund af *Oldtidsrester fra Smeltehytter*, der er blevet forladt eller ødelagt af Fjender, saavel som af Godsstykker fra Broncealderen giver os et tydeligt

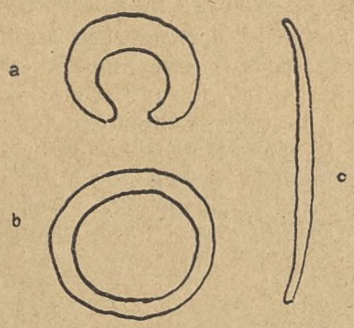

Fig. 6.

Broncebarrer.
a og b Ringbarrer, c Ribbebarre.

Billede af de forhistoriske nordiske Broncestøberes Arbejdsmetoder.

Smelteindretningerne har været yderst simple; der blev hovedsagelig smeltet i aabne Ildsteder, men der har dog ogsaa været anvendt simple Blæseovne, hvor Forbrændingsluften blev tilført fra Blæsebælg gennem et Trærør med en kegleformet buet Lertud**). Som Smeltedigler blev anvendt forholdsvis flade, runde eller ægformede Lerskaale, der kun rummede fra ca. 3—4 kg Metal. Et Fund af Rester fra et gammelt Støberi ved Gaarden Haag, Kalø Vig, Østjylland, indeholdt Smeltedigler af ca. 120 mm Længde, 90 mm Bredde og kun 40—50 mm Dybde (se Fig. 3).

Smeltningen i disse Skaale fordrede selvfølgelig stor Omhu og Paapasselighed, da Smelten med den forholdsvis store Overflade og ringe Dybde meget let vilde ilte stærkt. Da imidlertid Flertallet af de fundne Broncegenstande udviser en upaaklagelig Materialebeskaffenhed, maa man antage, at de gamle Broncestøbere har forstaaet at beskytte Metallet rigtig godt mod Iltning og den dermed fremkaldte Tykflydenhed. Først i Jernalderen, da man stadig brugte Bronce til Smykker m. m., hvorimod Vaaben og Redskaber nu blev lavet af Jern, fik Smeltediglerne Former, der ligner vor Tids Smeltedigler.

Som Raamateriale benyttede de forhistoriske Broncestøbere — ligesom vor Tids Metalstøbere — færdiglegerede og rene Nymetaller (Fig. 6) saavel som eget Skrab, Brud og Gammeltmetal.

*) En Art Sikkerhedsnaale.
**) En saadan er ogsaa fundet i Danmark.

Adskillige Fund viser, at Bronce, som det forekom i Handelen, var formet som aabne eller lukkede Ringe eller som Stænger. Deres Stykvægt overskrider sjældent ca. 1,5 kg. *Ringbarrerne*, som tidligere fejlagtigt blev antaget for Arm- eller Benringe, har runde eller kantede Tværsnit; *Ribbebarrerne* havde trekantet, rundt eller halvrundt Tværsnit. Paa Grund af deres lille Tværsnitsareal har Barrerne været lette at bryde over og har derfor egnet sig godt som Paasætningsmateriale. Man har fundet saadanne Barrer af mange forskellige Sammensætninger, men til særlig vigtige Arbejder, f. Eks. til Lurgods, har man sandsynligvis fremstillet Legeringerne af Renmetallerne.

De oldnordiske Broncestøbere har benyttet saavel aabne som lukkede Forme af Formsand; de har arbejdet med forlorne Modeller og permanente Modeller, og de har været fortrolige med Brugen af permanente Lerforme. Den Fremgangsmaade, der har været anvendt i størst Udstrækning, er imidlertid Formning efter forloren Model og i Særdeleshed ved Hjælp af *Voksudsmeltemetoden*, da man herved har kunnet fremstille det mest tyndvæggede Gods og uden Støbegrater. Paa Grund af den høje Værdi, Metallet har haft den Gang, har man ønsket tyndvægget Gods, og da man ikke har haft gode, skærende Værktøjer, har det været af stor Betydning at kunne støbe Godset saaledes, at det ikke krævede nogen større Efterbearbejdning. Det er saaledes forstaaeligt, at man har foretrukket den nævnte omstændelige og ofte komplicerede Formemetode. *De oldnordiske Broncestøberes mesterlige Beherskelse af Voksudsmeltemetoden bevises ved de udelukkende i Norden*

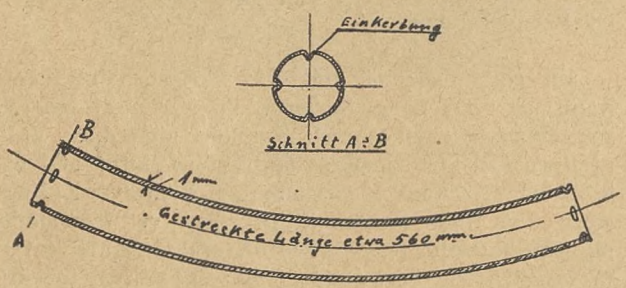

Fig. 7.

Snit gennem Lurrør.

fundne Broncelurer og rigt ornamenterede Hængekar og Smykkesager. Derfor skal nedenfor gives en Forklaring af Voksudsmeltemetoden anvendt paa Luren.

Fig. 7 viser en paa Basis af Fundet udført Arbejdstegning af et enkelt Rørstykke. Først maatte fremstilles en Kærne, og denne maatte i tørret, d. v. s. brændt, Tilstand paa den ene Side være tilstrækkelig eftergivende for at afværge, at den tynde Rørvæg under Størkningen skulde briste, og paa den anden Side maatte den have tilstrækkelig Styrke til at kunne taale Trykket fra det indstrømmende Metal.

Som Kærnemasse anvendtes derfor en Blanding af Ler, groft Sand og organiske Stoffer; Lurrørenes

Inderside viser ogsaa den af saadan Kærnemasse fremkaldte karakteristiske Støbeskal. En krum Gren eller Træstang blev nu beklædt med fugtet Kærnemasse af denne Sammensætning, formet færdig i Haanden og for Enderne tildannet som Bæreflader. Kærnen blev nu tørret passende og derefter overtrukket med et Lag Voks eller Talg af ca. 1 mm Tykkelse paa den Længde, Røret skulde have, hvorefter den saaledes dannede Voks- eller Talgmodel gjordes færdig udvendig.

Med den ringe Vægtykkelse var den nævnte Bæring for Kærnen ikke tilstrækkelig til at hindre Nedbøjning eller Forskubning under Støbningen; derfor blev der i den endnu bløde Kærne stukket et Antal

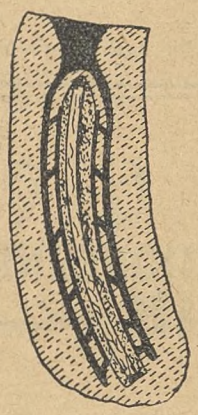

Rekonstruktion af en Form for Lurrør.

Fig. 8.

ca. 1 mm tykke og 5—6 mm brede Broncestrimler, saaledes at disse ragede et kort Stykke ud gennem Vokslaget og derved forankrede Kærnen til det senere paaførte Lag Ler, der dannede Formens ydre Kappe. Alt efter Rørets Længde blev der anbragt 3—4 Rækker med hver 4—6 Kærnestøtter, der stilledes skraat i Forhold til Rørets Akse, saa de dannede en Zigzaglinie. Denne særegne Anbringelse af Kærnestøtterne bevirkede et uhindret Løb for det indstrømmende Metal; i de snævrere Rør ved Mundstykket sattes Støtterne derfor ikke skraat, men i Retning af Rørets Akse. Det store Antal Kærnestøtter, der ved første Øjekast kan synes paafaldende (i Røret Fig. 7, der sidder i Midten af Luren, kan der paavises 21 Kærnestøtter), skyldes sikkert den nødvendigvis meget eftergivende Beskaffenhed af Kærnen, og at denne yderligere svækkedes ved, at den bærende Træstang efter Brændingen af Kærnen jo faldt væk.

Den saaledes tildannede Model blev nu forsynet med Voksindløb og Voksrender, antagelig paa den i Fig. 8 viste Maade, thi den langstrakte og tynde Rørvæg forudsatte uvægerligt en hurtig Fyldning af Formen. Af de fundne Stykker kan Indløbenes Form og Føring dog ikke rekonstrueres.

Herefter blev Kærnen med Modellen ved Dypning i en Lervælling overtrukket med et 1—2 mm tykt Lerlag og efter Tørringen af dette forsynet med den egentlige Formvæg af Ler. Denne sidste blev oftest dannet af 2 Lag, af hvilke det første bestod af en fin Blanding og det sidste af en grov Blanding af Ler med Sand og organiske Stoffer.

Den saaledes fremstillede Form med den deri liggende Model blev nu først tørret saa længe over en svag Ild, at Voksen eller Talgen smeltede og løb ud af Indløbet. Derefter blev Formen brændt haard, hvorved den blev tilstrækkelig gennemtrængelig for den ved Støbningen fremkaldte Gas, saaledes at det i Reglen var unødvendigt at prikke særlige Lufthuller i Formen.

Formene blev sandsynligvis udstøbt i endnu stærkt ophedet Tilstand, da man derved bedst har kunnet opnaa godt udfyldte, spændingsfri Godsstykker. Dette Kunstgreb anvendes endnu den Dag i Dag af erfarne Metalstøbere ved Fremstilling af tyndvægget Kunstbronce.

De enkelte Rør til Luren er derefter blevet samlet til en Helhed ved Omstøbning af Samleringe, som svejste fuldstændig sammen med Metallet i Rørene. Dette Arbejde blev udført paa følgende Maade:

Først inddrev Støberen en tildannet Trækegle i de to Dele, der skulde samles. Derefter udmejslede han rundt om Rørenderne 3 eller 4 Furer som vist i Fig. 9, formede derefter Samleringen af Voks omkring Rørenderne og omgav til Slut det hele med en Lerkappe, idet han samtidig tildannede et Indløb og et Afløb for Metallet. Efter Tørringen af Formen, hvorunder selvfølgelig Voksmodellen smeltede ud, omskyllede han Samlingsstedet med flydende Metal, indtil

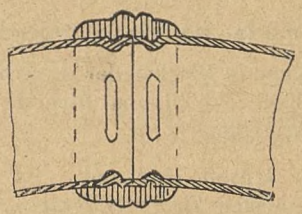

Fig. 9.

Sammenføjning af Lurerne fra Daberkow.

Rørenderne blev bløde, hvorpaa han spærrede for Udløbet og frembragte saaledes en Ring, der var helt sammensmeltet med de to Rørstykker og yderligere forankret i de udmejslede Furer.

Nogle af Lurerne er forsynet med Bærekæder bestaaende af lukkede Led, der er støbt hver for sig, og de yderste Led hægtede til paastøbte Øjer i Luren, uden at der nogetsteds findes Sammenføjninger som Nitning eller Lodning. Ved Fremstillingen er der først blevet støbt eet Bronceled efter Voksudsmeltemetoden. Dette Led er derefter blevet overtrukket med et tyndt Lag Ler, og Led Nr. 2 er blevet formet af Voks i Sammenhæng med det første Led. Herefter er Voksmodellen til Led Nr. 2 blevet indformet i Ler og udsmeltet, hvorefter Formen er tørret og sluttelig udstøbt. Efter Udslagning af Formen er det andet Led blevet befriet for sit Indløb, hvorefter sam-

me Proces har gentaget sig ved Støbningen af 3. Led o. s. v.

Ved Støberifund i Ammendorf, Guschau, Haag (Østjylland, se ovenfor), Hohensalza m. m. har man truffet paa et Antal endnu ikke benyttede Forme, fremstillet efter Voksudsmeltemetoden til Godsstykker af flere forskellige Arter, og paa hvilke den ovenfor beskrevne Arbejdsmaade tydeligt kan paavises. Paa særlig velbevarede Stykker kan man endog finde Rester af det ovenomtalte tynde Lerlag paa Modellen."

Ved Læsning af Artiklen om de tyske Undersøgelser faldt det os ind, at man her i Landet maatte have endnu bedre Betingelser for at studere de gamle Broncearbejder, idet vore Museer indeholder de bedste og righoldigste Samlinger af Metalarbejder fra den Tid. Vi gengiver Beskrivelsen her i Bladet, fordi vi tror, at netop Metalarbejderen forstaar at skønne paa de Værdier, som vore oldnordiske Fagfæller har efterladt sig. Paa Grund af Emnets specielle Art har vi ved Udarbejdelsen søgt Bistand paa Nationalmuseet, og vi undlader ikke at bringe en Tak til *Museumsinspektør M. Mackeprang,* dels for hans Gennemsyn af Manuskriptet, dels for Laan af originale Fotografier.

E. B.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
11. *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro.
12. Installatør *O. Samuelsen,* Hovedgaden 26 A, Lyngby.
13. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
14. Smedemester *Ilelge Nielsen,* Hareskov By.
15. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
16. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
17. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
18. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
19. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
20. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Aarhus. Mæglingsmøde afholdtes den 14. Februar paa *A/S De forenede Jernstøberier.* Der forelaa Krav fra Forbundet om Tillæg til Akkordpriserne paa Faconstykker, Tillæg til Akkordpriskuranten over alt løst Sandarbejde, Tillæg til Akkordpriserne for Arbejde i X-Kasser samt Uenighed om Prisansættelse paa 4 Stykker Arbejde.

Vedrørende Tillæg til Akkordpriserne paa Faconstykker kunde Firmaet ikke her indgaa paa nogen Forhøjelse, og man enedes da om, at det paagældende Arbejde udgaar af Priskuranten.

Der opnaaedes Enighed om et Tillæg paa 2 pCt. til alt løst Sandarbejde. Firmaet kunde ikke indgaa paa et generelt Tillæg til Akkordpriserne for Arbejde i X-Kasser. Man enedes her om ved en fornyet lokal Forhandling, der skal være afsluttet indenfor 2 Uger, at søge opnaaet Enighed om Tillæg til daarligere Priser blandt Arbejde i nævnte Kasser.

Paa Mæglingsmødet opnaaedes Enighed om Fastsættelse af Akkordpris paa 2 af de 4 Stykker Arbejde, hvorom der var Uenighed, og ved den forestaaende lokale Forhandling at søge opnaaet Enighed om Akkordpriser paa de øvrige 2 Stykker Arbejde.

Ved den fornyede lokale Forhandling sluttede Sagen, idet der opnaaedes Enighed om Akkordpriser paa de 2 enkelte Stykker Arbejde, og man iøvrigt enedes om, efterhaanden som Arbejde fremkom i X-Kasser, at udligne Priserne paa en for begge Parter tilfredsstillende Maade.

København. Fælles-Mæglingsmøde (Arbejdsmænd og Formere) afholdtes den 24. Februar, Nørrevoldgade 30, paa Foranledning af *Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S*, idet dette havde opsagt en Aftale med Arbejderne paa Virksomheden, efter hvilken der fandt Udsalg af Drikkevarer Sted ½ Time om Formiddagen og ½ Time om Eftermiddagen.

Paa Mæglingsmødet gav Firmaets Repræsentanter Udtryk for, at den hidtil gældende Ordning var uheldig for Firmaet, men at man vilde være villig til at indrette Skabe i Støberiet til de enkelte Arbejdere, saaledes at de selv kunde medtage Drikkevarer fra Marketenderiet og opbevare dem i disse Skabe, ligesom man vilde give Arbejdere, der uden paa Forhaand at være indstillede herpaa blev sat til særlig varmt Arbejde, Mulighed for ved Henvendelse til Mesteren at faa Adgang til Drikkevarer udenfor de almindelige Udsalgstider.

Enighed opnaaedes ikke.

Timandsmøde afholdtes den 13. Marts. Firmaets Repræsentanter gentog her deres Tilbud om Erstatning for den opsagte Ordning, som nævnt under Mæglingsmødet, men Enighed opnaaedes ikke.

Firmaet var herefter løst fra Aftalen, og Forbundene forbeholdt sig deres Stilling.

Da Firmaets Repræsentanter paa Møderne har givet Udtryk for at ville medvirke til en tilfredsstillende Ordning paa dette Omraade for vore Medlemmer, maa man nu afvente Resultatet af de af Firmaet paatænkte Foranstaltninger.

Mæglingsmøde afholdtes den 1. Marts, Nørrevoldgade 30, paa en Sag fra *A/S „Vølund"*.

Vore dèr beskæftigede Medlemmer havde overfor Firmaet stillet Krav om et generelt Tillæg til Timelønningerne paa 10 Øre pr. Mand og Time som Følge af, at det ikke havde været muligt for de enkelte Medlemmer ved direkte Henvendelse til Mesteren at opnaa personlige Løntillæg.

Paa Mæglingsmødet tog Firmaet Afstand fra at yde en generel Lønforhøjelse, men indgik paa at tage Spørgsmaalet om Timelønstillæg for de enkelte Arbejdere op til velvillig Behandling, hvormed Sagen sluttede.

Odense. Mæglingsmøde afholdtes den 22. Februar hos *A/S H. Rasmussen & Co.* i Anledning af Strid om Ansættelse af Priser paa en vis Kassestørrelse og paa Krav fra Firmaet om Fastsættelse af Priser paa Kedelelementer.

Man enedes om at vise Sagen tilbage til lokal Forhandling, som skal være tilendebragt indenfor 14 Dage. Saafremt Enighed ikke opnaas her, forbeholdt begge Parter sig at videreføre Sagen.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Mæglingsmøder. Den 17. Februar 1939 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *A/S Grønning*, Odense, i Anledning af, at de hos Firmaet beskæftigede Metalstøbere havde rejst Lønkrav. Der opnaaedes ikke Enighed, hvorfor Forbundet forbeholdt sig at føre Sagen videre til Timandsmøde.

Den 17. Februar 1939 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *Th. B. Thrige*, Odense, i Anledning af, at de hos Firmaet beskæftigede Metalstøbere havde rejst Lønkrav. Paa Mæglingsmødet blev Sagen vist tilbage til lokal Forhandling, der skulde være tilendebragt inden 14 Dage efter Mæglingsmødet, og hvis Enighed ikke opnaaedes, kunde Sagen føres videre til Timandsmøde. Vi har modtaget Meddelelse om, at der ikke er opnaaet Enighed ved den lokale Forhandling, hvorfor Sagen skal viderebehandles paa Timandsmøde.

Lærlingeklub. Paa den konstituerende Generalforsamling Søndag den 5. Februar 1939 behandledes Lovforslag og valgtes Bestyrelse til „Gørtlerfagets Lærlingeklub" i København. Der indmeldte sig 36 Medlemmer, og i Løbet af den nærmeste Fremtid forventer vi, at alle Fagets Lærlinge tilslutter sig Lærlingeklubben. Indmeldelse kan ske paa Forbundets Kontor hver Mandag og Onsdag Aften Kl. 17—19.

Restancefristen. Husk!! Al Restance skal være indbetalt senest den 31. Marts 1939 af Hensyn til Arbejdsløshedskassens Bestemmelser herom.

Arbejdsløsheden den 24. Februar 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	453	70
Odense	30	4
Fredericia	11	1
Vejle	19	12
Horsens	6	1
Aarhus	30	10
Aalborg	12	4
Hele Landet...	561	102

Smede og Maskinarbejdere.

Tillidsmænd i Smedeforbundet

bedes iagttage:

Vedrørende Loven om Forbud mod Overarbejde blev der den 19. Oktober 1937 truffet en Aftale med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning om, hvorledes Fremgangsmaaden skulde være i saadanne Tilfælde, hvor Firmaer mente at maatte kræve Dispensation fra visse af Lovens Bestemmelser. Denne Aftale blev tilstillet alle Afdelinger og Tillidsmænd med et Cirkulære af 30. Oktober 1937.

I selve Ordningen fastslaas det, at hvis et Firma finder det nødvendigt at kræve Dispensation, er Fremgangsmaaden den, at de forhandler med Tillidsmanden og meddeler denne Aarsagen til Ønsket om Dispensationen, og begge Parter, saavel Firmaet som Tillidsmanden, sidstnævnte gennem sin Afdeling, skal derefter til de respektive Organisationer meddele Aarsagen til, at Dispensationen ønskes, hvor-

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
39560	Andersen, Hother Paludan	Ringgive	30. 9.13	Struer	4. 9.38	Struer	12.11.38
4971	— Svend Aa. Chr.	Københavu	21. 8.14	Odense	3. 5.36	Kbhvn. Afd. 18	29.10.38
57166	Christensen, Alfred Peter...	Skrydstrup	25. 6.14	Kolding	1. 5.38	Kolding	23. 7.38
12781	— Edvin Niels ...	Københavu	20. 1.01	Kbhvn. Afd.	22. 6.20	Kbhvn. Afd. 4	1.10.38
16205	Feuerlein, Henry E. Raimond	—	9. 4.11	„ „	22. 6.35	„ „ 2	5.11 38
8166	Hansen, Anker Carlo...	—	31.10 15	„ „	20. 5.34	„ „ 5	26.11.38
3966	— Hans Bolund...	Houer	15. 5.95	Vejle	6.10.13	Vejle	20. 8.38
31000	Jensen, Svend Valdemar	Horne	20. 5.16	Faaborg	1. 4.36	Faaborg	13. 8.38
1035	Koch, Erik Sønchsen.	Viby	7. 6.14	Kbhvn. Afd.	6.10.33	Kbhvn. Afd. 18	15.10.38
8597	Larsen, William	Københavu	13.11.06	„ „	29. 5.26	„ „ 13	19.11.38
755	Mahlert, Otto Robert ...	Ballerup	4. 5.12	„ „	28. 8 33	„ „ 13	15.10.38
57660	Nielsen, Hans.....	Kolding	7. 3.18	Kolding	3. 9.38	Kolding	10. 9.38
35776	— Hans Henry B..	Faxe	6. 6.16	Køge	9. 8.36	Lyngby	12.11.38
1874	— Niels Aage	Lem St.	15. 8.04	Urmagerforb.	1. 8.29	Kbhvn. Afd. 13	29.10.38
16199	Petersen, Aa. V. P. Marcelius	Københavu	26. 5.07	Kbhvn. Afd.	21. 6.35	„ „ 11	1.10.38
9227	— Harry Carlo ...	—	25. 1.07	„ „	10. 7.26	„ „ 2	22.10.38
36873	— Jens Henry	Esbjerg	22.10.09	D. Elektr. Forb.	15.10.30	Esbjerg	21. 5.38
7404	— Søren Risgaard.	Helsingør	14.11.07	Helsingør	14. 5.27	Helsingør	24.12.38
57652	Poulsen, Oluf Peter....	Arden	27. 9.12	Frederiks havn	25. 9.38	Hobro	26.11.38
52844	Ravnebjerg, Børge Carl	Københavu	9. 4.13	Kbhvn. Afd.	31. 5.35	Holbæk	13. 8.38

efter et af Organisationerne nedsat Udvalg træffer Bestemmelse om, hvorvidt Dispensationen kan gives.

I saa godt som alle Tilfælde mangler imidlertid Indberetning til vort Forbund fra Tillidsmænd eller Afdelinger, saaledes som forudsat i Aftalen af 19. Oktober. Forbundets Medlemmer i Udvalget er derfor saa godt som altid henvist til den Besked, der gives fra det paagældende Firma, og som i det højeste indeholder en Meddelelse om, at Sagen har været forelagt Tillidsmanden, der er Tilhænger eller Modstander af, at Dispensationen gives. Vi henstiller til Tillidsmændene, at de i alle Tilfælde, hvor Dispensation fra Loven om Forbud mod Overarbejde ønskes, meddeler Forbundet deres Syn paa Forholdet, hvilket ogsaa i de fleste Tilfælde kan bevirke, at Sagen hurtigere fremmes, da Forbundet ofte maa indhente Erklæringer fra Afdelingerne, forinden Udvalget kan tage Beslutning.

Vi henstiller derfor indtrængende, at denne Formalitet overholdes.

Indgaaede Overenskomster. Afdelingen i Nykøbing F. har sluttet Overenskomst med Automobilmekaniker *Ivar Carlsen,* dersteds. Overenskomsten indeholder Bestemmelser om Løn- og Arbejdsforhold i Overensstemmelse med, hvad der er gældende hos Medlemmer af Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

Sønderborg Afdeling har indgaaet Overenskomster med Automobilhandlerne *Auto-Nissen & Petersen* og *Br. Kock,* Sønderborg. Mindstebetalingen er fastsat til 115 Øre det første Aar, 125 Øre det andet Aar og derefter 140 Øre pr. Time. Iøvrigt gælder Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Mæglingsmøder. Den 16. Januar mægledes hos *A/S Det forenede Dampskibsselskab,* København, paa Krav om Forhøjelse af Timelønningerne. Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling, og der er herved opnaaet et Tillæg af 24 Øre pr. Time at fordele til 12 Mand.

Hos *A/S Københavns Sukkerraffinaderi* mægledes den 10. Februar paa Lønkrav. Man enedes om, at de hidtil ydede Tillæg paa 10 Øre pr. arbejdet Time, paa Kr. 10,07 og Kr. 20,14 pr. Maaned samt et personligt Tillæg paa 20 Øre pr. Time bortfalder. Antagelseslønnen bliver fremtidig 149 Øre pr. Time, og efter 3 Maaneders Ansættelse er Lønnen 156 Øre. 4 Mand fik personlige Tillæg paa henholdsvis 18, 15, 5 og 5 Øre.

Paa *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri* mægledes den 16. Februar paa Krav om Løntillæg til 3 Mand, der beskæftiges paa Magasinet og ved Maskinerne i Skibsbyggeriet. Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling og er nu gaaet i Orden ved, at de to Mand fik deres Timeløn forhøjet med 4 Øre.

Paa Klage fra Sammenslutningen over uvarslet Arbejdsstandsning hos *A/S Wilhjelm & Sander Hansen,* København, og Krav om Bod og Erstatning herfor afholdtes Mægling den 17. Februar. Forbundets og Arbejdernes Repræsentanter beklagede det skete, og da den uvarslede Arbejdsstandsning havde sat Firmaet tilbage med Arbejdet i 7½ Time pr. Mand, enedes man om, at Arbejderne fra 7. Februar at reg-

ne skulde præstere indtil 7½ Times Overarbejde, eventuelt Skifteholdsarbejde, i Februar Maaned uden Overtids- eller Skifteholdsbetaling.

Den 20. Februar afholdtes Mægling paa *Nymølle Skærvefabrik* paa Lønkrav. Man enedes om, at Firmaet fordeler 24 Øre efter eget Skøn til 6 Mand blandt dem, der aflønnes med 133 Øre.

Hos *A/S „Citroen"*, København, mægledes den 28. Februar i Anledning af Strid angaaende Indførelse af Akkord paa Dele, der skal paamonteres nye Vogne. Spørgsmaalene vistes tilbage til lokal Forhandling, og der er nu opnaaet Enighed om Prisen.

Den 1. Marts afholdtes Mægling hos *C. F. Reck*, København, foranlediget af, at Firmaet havde opsagt Tillidsmanden til Fratræden den 7. April. Der var Enighed om, at begge Parter havde Pligt til at opretholde et godt Samarbejde, og under Forudsætning af, at der i Overensstemmelse hermed skete en Ændring i Tillidsmandsforholdet, trak Firmaet Opsigelsen tilbage.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 14. Februar behandledes en Sag vedrørende Firmaet *H. H. Blücher & Søn*, København. 1) Klage over, at Firmaet har nedsat Prisen for brandfri Døre og 2) Krav om et Løntillæg paa 10 Øre til de Folk, der udelukkende arbejder paa Timeløn.

Man enedes om følgende:

ad 1) Der optages straks Forhandling om samtlige faste Akkordpriser, og for saa vidt der opnaas Enighed, gælder de nye Priser ogsaa for de Akkorder, hvorom der her er Uenighed.

Det er en Forudsætning, at de nye Priser kun skal omfatte Arbejdet paa Værkstedet. Transport og Opstilling holdes udenfor, medmindre der herom opnaas Enighed om en særlig Akkord.

Der udbetales straks Arbejderne de Beløb, der er tilbageholdt for Transport og Opstilling af Branddøre samt for Montering af Ventesale. Saafremt der opnaas Enighed om nye Priser for disse Arbejder, er den fornævnte Udbetaling at betragte som sædvanlig Forskudsudbetaling. Paa de omhandlede Branddøre og Ventesale udbetales som yderligere Forskud Halvdelen af Differencen mellem den hidtidige Akkordpris og den af Firmaet tilbudte.

Opnaas ikke Enighed under Akkordforhandlingerne, behandles Sagen ved nyt Timandsmøde inden 14 Dage.

ad 2) Man enedes om, at Firmaet yder et Tillæg paa 20 Øre pr. Time, der fordeles efter Firmaets Skøn til de Arbejdere, der fortrinsvis beskæftiges ved Timelønsarbejde.

Faglig Voldgift. Hos *Sundby Varmecentral* havde en Rørlægger faaet et Beløb tilgode paa Kr. 144,51 i Overskud paa Arbejde paa 2 Villaer i Lyngby. Ved en Forhandling reduceredes Kravet til Kr. 101,98, men Firmaet nægtede at betale, hvorfor der i Henhold til gældende Overenskomst nedsattes en faglig Voldgift til Afgørelse af Spørgsmaalet. Paa et Møde den 25. Februar blev der indgaaet Forlig, hvorefter Firmaet betaler Kr. 60,00 til fuld Afgørelse af Sagen.

Firmaet *Carl Seifert*, København, havde for en Udlærling, der efter Aftalen af 22. April 1938 skulde have en Mindstebetaling af 104 Øre, opdelt denne Løn i Timeløn 84 Øre + 20 Øre Tillæg. Imod denne Fremgangsmaade protesterede vore Medlemmer, da det hidtil havde været Sædvane, at Timelønnen betaltes udelt, og at det for Udlærlingen vilde betyde, at hans Andel i Akkordoverskud vilde blive ringere med en Timelønsansættelse paa 84 Øre. Da Sagen ikke kunde ordnes ved Mæglings- og Timandsmøde, indbragtes den for en faglig Voldgift, hvor Politimester *J. Parker* fungerede som Opmand og afsagde Kendelse den 13. Februar 1939. Kendelsen giver Firmaet Ret i dets Standpunkt.

Forlig i Den faste Voldgiftsret. *Bur-Wain Autodiesel A/S* havde klaget til Den faste Voldgiftsret over, at Maskinarbejderne den 12., 17. og 19. Oktober f. A. havde holdt Klubmøder i Arbejdstiden, fordi Firmaet havde nægtet at fjerne en Arbejdsmand fra Skruestiksarbejde. Ved et Møde i Retten den 17. Februar forligtes Sagen saaledes, at de i Arbejdsstandsningen deltagende Arbejdere ialt betaler et Beløb af 300 Kr., der fradrages ved første Lønudbetaling.

Landsudvalgsmøde.

Den 13. Marts afholdtes Landsudvalgsmøde i København. Den nyvalgte Svenderepræsentant, *Alfr. Bjørklund*, var mødt for første Gang og blev budt velkommen. Formanden aflagde en udførlig Beretning om Virksomheden siden sidste Landsmøde og omtalte Oprettelsen af 5 nye Klubber, og flere var under Arbejde. Den nyoprettede Aftale, der muliggør Optagelse af Lærlinge fra Centralorganisationens andre Fag i Provinsen, blev indgaaende drøftet, ligesom de Sager, der var indsendt fra Afdelingerne, blev behandlet.

Det meddeltes, at der vilde blive afholdt Højskolekursus i Esbjerg i Ugen fra den 27. August—3. September, og der vilde blive oprettet et særligt Kursus i samme Uge for de Svenderepræsentanter, som Afdelingerne vælger i hver Lærlingeklub. Nærmere Meddelelse herom bliver tilstillet Afdelingerne.

Til Formand for Landsudvalget genvalgtes *Torp Steffensen* og til Sekretær *Kai Lindberg*.

Nye Lærlingeklubber.

I sidste Maaned er der oprettet Lærlingeklubber i *Haslev, Assens* og *Vejle*.

Vi byder de nye Kammerater velkommen til Arbejdet!

Medlemmernes Bopæl 31. Marts.

Som det vil være bekendt for Medlemmerne, skal der hvert Aar afgives en Medlemsfortegnelse til Staten over Arbejdsløshedskassens Medlemmer med Angivelse af Opholdskommune den 31. Marts.

Da Stats- og Kommunetilskuddet kan blive afhængig af denne Fortegnelses Nøjagtighed, maa saavel Kassererne som Medlemmerne drage Omsorg for, at Afdelingerne kommer i Besiddelse af hvert enkelt Medlems Adresse og Opholdskommune pr. 31. Marts 1939.

Medlemmerne maa selv indgive dette til Afdelingskassereren, da det ikke i alle Tilfælde kan lykkes denne at komme i Forbindelse med de enkelte Medlemmer inden 31. Marts.

Send en lille Seddel med Nummer, Navn og fuldstændig Adresse- og Kommuneangivelse pr. 31. Marts til Afdelingskontoret.

Kursus i Lysbuesvejsning.

I Fortsættelse af Meddelelsen i Fagbladet for Januar om, at A/S „ESAB", København, agtede at oprette nogle Kursus i Lysbuesvejsning, herunder ogsaa for Smede og Maskinarbejdere, kan vi meddele, at der tænkes etableret Kursus i Dagene fra 28. April —4. Maj, fra 5.—16. Juni og fra 10.—21. Juli d. A.

Henvendelse om at blive Deltagere i disse Kursus stiles til Ingeniør *K. K. Madsen,* A/S „ESAB", Trekronergade 92, København.

Til Hjælp til Dækning af Udgifter til Materialer og Strøm opkræves 125 Kr. for hver Deltager.

Overskud.

Kassereren for Ringsted Afdeling meddeler, at der henligger Overskud til Medlemmerne

Nr. 56706, Vilhelm Flechner,
- 6252, H. J. Nielsen,
- 26920, E. L. Bundgaard.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 22013	Norgren,	Vilhelm	(Kbhvn. Afd.)
- 35863	Berthelsen,	Erik Lauritz	(Aalborg Afd.)
- 29871	Jensen,	Niels	(Fakse Afd.)
- 7439	Richter,	William O. Chr.	(Helsingør Afd.)
- 54183	Jensen,	Rasmus Mickael	(Lyngby Afd.)

Medlem Nr. 8742, Arne Henri Søderhamn, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 58097 Vogel, Herluf.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Gl. Register.	Sidst betalt
Nr. 24915	Busch,	Julius Heinrich	2. 3.18

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 5877	Andersen,	Svend Evald	17.10.36
- 33140	Andresen,	Peter.....	17. 2.34
- 15469	Barth,	Helge Robert Emil...	28. 5.38
- 15607	Bøttcher,	Egon Ludvig Otton ..	20. 3.37
- 30119	Damgaard,	Erling.....	20. 3.37
- 20359	Hansen,	Gunnar Normann	26. 3.38
- 56106	—	Kaj Theodor	25.12.37
- 17814	Jensen,	Harald	14. 2 25
- 6591	—	Herluf Hartmann.....	30. 7.32
- 18129	Jørgensen,	Edvin Pauli Carl.....	1. 8.31
- 15408	—	Richard.....	26. 9.36
- 8415	Jacobsen,	Henry Robert Carlo..	28. 8.37
- 52738	Knudsen,	Ernst Peter Christian.	2. 1.37
- 23532	Lundt,	Carl Enoch.....	11. 6.38
- 33051	Madsen,	Ernst	6. 8.21
- 5797	Mass,	Albert.....	21.12.27
- 26069	Meyer,	Helge Emil Ernst	13.11.26
- 33459	Mikkelsen,	Niels.....	8. 4.33
- 21221	Mortensen,	Hans.....	10. 9.27
- 51574	—	Peter	2. 7.38
- 10000	Nielsen,	Carl Tage.....	25. 2.33
- 16784	Nørgaard,	Jens Skibsted	18. 9.37
- 18555	Petersen,	Frederik H.....	26. 3.27
- 58643	—	Knud Andreas	29.10.38
- 37815	Rasmussen,	Richard Hardvig	7.11.36
- 39952	Sørensen,	Ernst Vald.....	5. 1.35
- 58097	Vogel,	Herluf.....	15.10.38

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Nr. 46327	Møller,	Hans.....	14. 5.38

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 6 APRIL 1939 25. Aarg.

Valget og dets Lære.

Paa nuværende Tidspunkt er altsaa den første Serie Rigsdagsvalg overstaaet, og Resultatet af disse vurderes forskelligt. Realiteten kan man imidlertid lige saa godt gøre sig klar, i alt Fald for Folketingsvalgets Vedkommende, nemlig at der for Socialdemokratiet er en reel Tilbagegang i Stemmetallet, især naar Hensyn tages til den betydelige Tilvækst af stemmeberettigede Vælgere, og det ligger da nær at spørge sig selv, hvad Aarsagen er saavel til den Tilbagegang i Socialdemokratiets Stemmetal paa 30.000 Stemmer, som Valget udviste, som til den relativt ringe Deltagelse i Valget i det hele taget. Nogle finder en Trøst deri, at det maa anses for givet, at et Parti, der har en saa væsentlig Indflydelse paa Regeringens Sammensætning, som Tilfældet er med det socialdemokratiske Parti i Danmark, efter en 10aarig Regeringsperiode maa regne med et vist Frafald af Vælgerne. Andre trøster sig med, at det skete er en forbigaaende Foreteelse, idet man efter den forholdsvis store Fremgang ved Valgene i 1935 og 1937 maatte regne med Stagnation eller Tilbagegang, og endelig er der en tredie Kategori, der vurderer Stillingen saaledes, at Tilbagegangen skyldes den paagaaende og i mange Tilfælde forløjede Agitation fra de andre Partiers Side, som er bragt i Anvendelse ved dette Valg. Maaske har alle disse Faktorer haft sin Betydning, men det er kun en ringe Trøst, thi det forudsætter, at de danske Vælgere ikke har Evne til objektivt at bedømme Forholdene, naar de foreliggende Omstændigheder tages i Betragtning. Thi uanset fra hvilket Synspunkt man vil betragte den nuværende Regerings Virksomhed, kan dog formentlig enhver dansk Vælger se de Vanskeligheder, som Regeringen har haft at kæmpe med, Vanskeligheder, som ikke bunder i indenlandske Forhold eller i Foranstaltninger, taget af Regeringen, men som udelukkende er foranlediget af Forholdene ude omkring i Verden, af hvilke et lille Land som Danmark er afhængig, og netop i den forløbne 10 Aars Periode ganske særligt har været afhængig, fordi det danske Erhvervsliv maa baseres paa, at vi her i Landet overhovedet ikke ejer Raastoffer af nogen Art og derfor er henvist til at handle med Udlandet for derfra at faa de Raastoffer, som er nødvendige for den moderne danske Produktion.

De andre Partiers ensidige Hamren løs paa Regeringen, fordi denne ikke har været i Stand til at bringe Arbejdsløsheden ud af Verden, har formentlig ogsaa været af Betydning. Ogsaa i dette Tilfælde gælder det, at de, der vil anvende dette Argument, regner med, at den danske Vælgerbe-

folkning ikke kan huske en Tid, hvor en stor Del af den Ungdom, som ikke kunde finde Anvendelse her i Landet, havde Adgang til at udvandre. Hvis denne Udvej, i Lighed med tidligere Tider, havde staaet aaben, vilde der ikke have været Tale om nogen Arbejdsløshed.

Men foruden, at Adgangen til Udvandring er fuldstændig stoppet, er der den stedse stigende Vandring fra Land til By, d. v. s. at Landbruget skyder sin mest arbejdsføre Ungdom fra sig, og samtidig ved sine Repræsentanter gør, hvad gøres kan, for at hindre denne Ungdom i sammen med Byernes Ungdom at faa Beskæftigelse derved, at man kræver uhindret Adgang til Eksport for Landbrugsprodukter paa Basis af Import ogsaa af Færdigvarer. Til Trods for dette Krav fra Landbrugets Side, der ogsaa i Tide og Utide er støttet af Handelsstanden, er det i den Periode, Socialdemokratiet har haft Regeringsmagten, lykkedes at skaffe Merbeskæftigelse i Industrien for over 150.000 Arbejdere. Disse faktiske Forhold burde være kendt af enhver Vælger, og de burde i ganske særlig Grad være paaskønnet af Arbejdervælgerne paa den Maade, at de havde givet Regeringen den Støtte, der havde ligget i at møde op ved Stemmeurnerne til sidste Mand. Vi vægrer os indtil videre ved at tro, at der fra kommunistisk eller nazistisk Side for Alvor skulde være gjort Indhug i Socialdemokratiets Rækker, thi der foreligger for enhver, der vil og kan se, en saadan Anskuelighedsundervisning i Behandlingen af Arbejderne paa de Steder, hvor disse Partier har haft Magten, at det er utænkeligt, at nogen Arbejder skulde være Tilhænger af saadanne Tilstande. Man kan vurdere disse Partier fra hvilken Side, man vil, saa er det i alt Fald en Kendsgerning, at hvor Nazisterne og Kommunisterne er de afgørende, er Arbejderne retsløse; de baade stavnsbindes til det Sted, hvor det passer Myndighederne, og deres Løn og Arbejdsforhold fastsættes uden Hensyn til Indflydelse fra de Organisationer, der foregives at være Arbejdernes Værn. Derfor er det fuldstændig rigtigt, naar der advares imod at lytte til Kommunisternes Overbud, som kun sker paa Steder, hvor de ingen Magt har til at gennemføre disse; tværtimod, jo større Magt Kommunisterne har, desto ringere er Arbejderne stillet, og derved beredes Jordbunden for Nazismens Opstaaen. Dette bekræftedes ogsaa ved de nu afsluttede Valg, derved at Nazisterne fik 3 Mandater i den nye Rigsdag.

Vi er tilbøjelige til at tro, at den Lunkenhed, der har vist sig iblandt Arbejderne ved Afstemningen denne Gang, har sin Aarsag i en vis flot Overlegenhed ud fra det Synspunkt, at det gaar nok, og hertil bidrager den ogsaa hos visse Arbejdere forekommende Opfattelse, at hvis ikke man i enhver Regeringshandling kan se sin egen Fordel fremmet, saa er det hele ad Hekkenfeldt til, i Stedet for at vurdere den samlede Situation ud fra det Heles Vel, som enhver Regering er nødsaget til at varetage. Thi gør man dette, maa enhver indrømme den himmelvide Forskel, der er paa Arbejdernes Kaar, hvor Socialdemokratiet og Fagforeningerne er medbestemmende, og hvor de brutalt er skubbet til Side. Det maa i den kommende Tid være Oplysningsforbundets Opgave at tilrettelægge sin Virksomhed saaledes, at den virkelig oplyser de unge om alle de Faktorer, af hvilke særlig Ungdommens Fremtidsmuligheder afhænger.

Hvis man vil forsøge at lægge Skylden eller en Del heraf paa de øvrige Partiers Valgagitation, ligger deri en indirekte Tilstaaelse af, at de andre Partiers Valgagitation har været vel tilrettelagt. I en saadan Erkendelse kan vi imidlertid ikke deltage, thi det forekommer os, at den har været langt under ethvert Lavmaal, gaaende ud fra som ovenfor nævnt, at de danske Vælgere ikke skulde være i Stand til at vurdere, hvad der er sort og hvidt. Naar Berlingske Tidende under Valgkampen f. Eks paastod, at Staten i 10 Aar havde taget Borgernes Penge til at sætte offentlige Arbejder i Gang, og samtidig paaviste, at der var 60.000 flere arbejdsløse, saa ligger der deri en saadan Modsigelse, at man skulde tro, det var urimeligt at anvende den. For det første er Paastanden om de 60.000 flere arbejdsløse urigtig, for det andet maa det være na-

turligt, hvis der skal sættes offentlige Arbejder i Gang, at Midlerne hertil opkræves hos Landets Befolkning; hvor skulde de ellers tages? Naar det i samme Artikel fastslaas, at ved at stemme paa det konservative Parti stemmer man for Frigørelse af Initiativet og for Betryggelse af selvstændigt Næringsliv, som er det eneste, der kan give Beskæftigelse til alle Landets Borgere, maa det nok være tilladt at lyse efter, hvorledes dette private Initiativ har røgtet sin Opgave. Her kan vi blot pege paa, at f. Eks. Københavns Kommune har investeret over 125 Mill. Kr. i Byggearbejder, som aldrig vilde være blevet udført ved privat Initiativ, eller hvis Konservatismen havde haft Magt til at hindre det. Eller hvor har Konservatismen været at finde, naar der paa Grund af Boligmangel har skullet vedtages forebyggende Love med Hensyn til at flaa den mindre bemidlede Befolkning ved Hjælp af Huslejeforhøjelser o. s. v.?

Eller hvorledes er det med det konservative Partis Valgmanifest, hvori man henviser til Landbrugskrisen, der kaster sine Skygger over dansk Ungdoms Tilværelse og Fremtidsudsigter? Vi ved ikke bedre, end at det konservative Parti ikke var hjemme, da det saakaldte Kanslergade-Forlig blev til, hvis Opgave var en meget rundhaandet Hjælp til Landbruget netop for at bøde paa den Landbrugskrise, som de konservative paaberaaber sig, og samtidig at skaffe Midler til Beskæftigelse af de arbejdsløse, som de konservative kun ved Valget havde en saa varm Interesse for.

Ikke bedre staar det til med Venstres Valgmanifest. I dette foregiver Venstre at ville vende Vognen. Gud bedre det! Ogsaa Venstre skilter med sin Vilje til at afhjælpe Arbejdsløsheden, en Vilje, der indtil Valget har virket paa den Maade, som ovenfor nævnt, at Landbruget, hvor Venstre særlig har sin Indflydelse, driver hele sin Ungdom ind til Byerne og derved gør sit til at forøge de arbejdsløses Antal. Det er det samme Venstre, som aldrig nogensinde, hverken i gode eller daarlige Tider, har været at formaa til at lønne sine Arbejdere, saa disse har kunnet føre en menneskeværdig Tilværelse; uanset om det gjaldt Boligen eller Kosten, er den Behandling, Landarbejderne har været Genstand for, af en Beskaffenhed, som ikke kan forsvares. Det samme Valgopraab er dristigt nok til at klage over formindsket Import (af Færdigvarer) til Afsætning for Smør og Kød. Endvidere henvises til, at Regeringen har fordyret Leveomkostningerne, og man maa tage sig til Hovedet, naar man ved, at dette er sket, for at Landbruget kan faa højere Betaling for sine Varer.

Man henviser ogsaa til, at Regeringen har monopoliseret Handelen, formindsket Købeevnen og berøvet os Selvstændigheden. Altsammen Foreteelser, der er nødvendiggjort ved Handelsrestriktioner med det første Formaal at hjælpe Bønderne til Afsætning af deres Produkter. Kronen paa Værket sætter den famøse Valgagitation ved at paastaa, at Regeringen har forøget Landbrugets Gæld med 900 Mill., medens det virkelige Forhold er det, at Landbrugsejendommene stadig holdes i en altfor høj Pris, og naar ikke Købesummen kan forrentes, kræver man uden at rødme, at Regeringen skal garantere Landbrugserhvervet rentabelt. En saa forløjet Agitation burde have bevirket, at Vælgerne havde vendt sig fra dette Parti i Titusindvis.

Vi staar nu overfor en Folkeafstemning, som skal bekræfte Vedtagelsen af den nye Grundlov, og derefter finder der Valg Sted til den nye Rigsdag. Her er det at haabe, at Arbejderne forstaar deres Tid, saaledes at de ikke levner mindste Tvivl hos de andre Partier om, at den hidtidige Kurs maa og skal holdes. Hvad skal da gøres for at opnaa dette Resultat? Midlet synes at ligge lige for, nemlig at hver eneste Arbejder, selv i Fag, som paa Grund af de nødvendige Handelsrestriktioner maaske i Øjeblikket synes, at netop deres Fag gaas for nær, ud fra det Heles Vel kaster sin Stemme paa det Parti, som alene har Evne og Vilje til at holde denne Kurs.

Vi peger i saa Henseende paa, at f. Eks. de danske Skotøjsarbejdere under Madsen Mygdahls Regering kun fik Adgang til at producere 55 pCt. af Landets Forbrug eller 2,5 Mill. Par Fodtøj, medens

de nu producerer 94—95 pCt. eller 4,5 Mill. Par. For Tekstilindustriens Vedkommende er de tilsvarende Tal 30 og 50 pCt. I samme Forbindelse erindrer vi om, hvad der skete under den første Venstre-Regering efter Verdenskrigen med Støtte af de konservative, nemlig at denne under Henvisning til de frie Kræfters Spil satte hele Landets Nationalformue til ved at give Adgang for en Import, som der hverken var Brug for eller var sælgelig, med det Resultat, at Arbejdsløsheden florerede, en Række Banker ramlede, og Grundlaget for hele Landets Valuta ødelagdes. Naar Sammenligning drages med denne Planløshedens Tidsperiode og den velovervejede Tilrettelægning af Landets Erhverv, som er sket i de senere Aar, kan det ikke være vanskeligt for Arbejderne at træffe deres Valg, og det er mere end dristigt af de andre Partier paa Baggrund af, hvad der skete dengang, at opkaste sig selv som Beskyttere af Erhvervslivet her i Landet.

Og saa er der endda i ovenstaaende Betragtninger slet ikke taget Hensyn til den voldsomme Rationalisering, som er sket siden Krigen, og som har en meget stor Andel i Vanskelighederne ved at beskæftige den arbejdsføre Befolkning. Endvidere skal nævnes den Modstand, der øves f. Eks. overfor Overarbejdsloven, som, hvis den gennemførtes loyalt, paa mange Omraader vilde være i Stand til at skaffe de arbejdsløse Beskæftigelse.

Den Ligegladhed eller Ligegyldighed, som paa visse Omraader fra Arbejdernes Side er udvist ved Rigsdagsvalgene, gør sig ogsaa gældende overfor den socialdemokratiske Presse, et Forhold, der indgaaende drøftedes paa det nys afholdte Landskontrahentmøde. Det er jo en Kendsgerning, at Pressen er et af de vigtigste Vaaben i en Valgkamp; mange Arbejdere støtter ubevidst Reaktionen ved at abonnere paa dennes Blade og svækker deres eget Blad ved at undlade at abonnere paa dette. Her er det vist nok, at den første Indsats skal gøres i Tiden fra nu af og til de kommende Valg og videre frem, saaledes at den socialdemokratiske Presse gøres saa stærk, at den over det ganske Land er i Stand til at optage Kampen imod alle de forløjede Argumenter, som føres i Marken. Det sker ikke ved at tænke, at „det gaar nok"; der maa overalt agiteres for Tilgang, og her maa ogsaa Fagorganisationerne, der jo ejer den socialdemokratiske Presse, have Pligt til, paa samme Maade som det har været anset for en Pligt gennem Aarene at agitere for, at enhver Arbejder tilslutter sig den faglige Organisation, paa enhver Arbejdsplads, stor eller lille, at agitere for, at enhver Arbejder abonnerer paa „Social-Demokraten". Her maa man ikke fortabe sig i ørkesløse Diskussioner, om dette eller hint Blad er det bedste. „Social-Demokraten", der forøvrigt staar fuldt paa Højde med ethvert andet Blad, er alletider for en fagorganiseret Arbejder det bedste Blad, fordi det er hans Ejendom, og det eneste, der under alle Forhold forsvarer hans Interesser. Det er nødvendigt under Nutidens komplicerede Forhold i ethvert Arbejderhjem at faa rigtig Underretning og fuld Besked om de mange Foreteelser, som er nødvendige for at betrygge Arbejdernes Tilværelse.

Derfor: Enhver Arbejder maa være Holder af „Social-Demokraten". Enhver Arbejder maa ved den kommende Folkeafstemning og derpaa følgende Valg afgive sin Stemme paa det socialdemokratiske Parti for at vise vore Modstandere, at der ingen Vaklen er i vore Rækker og ingen Tvivl om, hvilken Politik der skal føres i Danmark.

1. MAJ

Det er i Aar 50 Aar siden, det vedtoges at demonstrere for Indførelse af 8-Timersdagen. 1. Maj-Dagen er efterhaanden blevet Arbejdernes egen Dag, hvor de fremsætter de Krav til Samfundet, som er blevet nødvendiggjort af Udviklingen. Dette vil ogsaa ske i Aar, og i Anledning af 50 Aarsdagen for Indførelse af Arbejdernes egen Dag, den 1. Maj, henstiller vi, at ethvert Medlem af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark betragter det som en Æressag at deltage i de Demonstrationer og Festligheder, der afholdes i Dagens Anledning.

Centralledelsen for
Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark.

„Dødsklokkerne".

Hvordan skal man forstaa det?

»Afskaffelse af Arbejdsløsheden er Afskaffelse af Kapitalismen, for det betyder Samfundets Regulering i Stedet for Udbud og Efterspørgsel.« »Det er Dødsklokkerne, der ringer for et System.«

Saadan lød de Ord, Hartvig Frisch lod falde under en Rigsdagsdebat kort før Valget. I og for sig skulde man ikke tro, der kunde være Spor sensationelt i dem. Afskaffelsen af den kapitalistiske Samfundsorden har altid været Socialdemokratiets Program, og man behøver saamænd ikke at gaa længere tilbage end til Manifestet fra Socialdemokratiets Kongres i Januar i Aar for at finde positivt Udtryk herfor.

I Manifestets indledende Afsnit læses:

»Socialdemokratiets 23. Kongres fastholder det socialdemokratiske Program, hvis Maal er at samle alle, der hører til den arbejdende Befolkning, i det socialdemokratiske Parti for at opnaa den politiske Magt og dermed Adgang til den fornødne Omformning af det kapitalistiske Samfund.« Derefter skildres, hvorledes Fascismen i forskellige fremmede Lande har styrket dette System og dermed dels muliggjort en fortsat Udbytning af de besiddelsesløse, dels »udskudt Mulighederne for Gennemførelsen af et socialistisk Produktionssystem i det Omfang, denne maa bygges paa international Grund.« »Selv i denne Situation vil det dog fremdeles være Arbejderklassens Opgave at virke for et internationalt Samarbejde, samt for det Maal at overføre Produktionsmidlerne fra Privateje til Fælleseje.«

Dette var skrevet paa almindelig Dansk og trykt med ganske almindelige Typer, som enhver fra ca. 8 Aar og opefter kan læse, og endelig blev det i flere Hundrede Tusinde Eksemplarer omdelt til alle danske Husstande. — Det kan altsaa næppe være helt overensstemmende med Sandheden, hvis man siger, at Socialdemokratiet har søgt at »hemmeligholde« dette sit endelige Maal — søgt at »føre Vælgerne bag Lyset«. Hemmeligheder plejer man i hvert Fald ikke at trykke og uddele i Millionoplag.

Ikke destomindre blev ovenstaaende Hartvig Frisch-Citat grebet af de kapitalistiske Partier, Højre og Venstre, samt (Gud bedre det) af vort ærede Medregeringsparti, det radikale Venstre, og slaaet op som en Kæmpesensation — en »Afsløring«. »Socialdemokratiet ringer med Dødsklokkerne over Privatejendomsretten.« »Socialisterne viser endelig deres sande Ansigt.« Som Eksempel paa den skamløse Udnyttelse heraf skal refereres en lille Solstraalefortælling fra »Nazionaltidende«: En frisk ung K.U.-Pige, der er ude at agitere, træffer en Arbejder, der gaar og gør Søndagsnytte i sin Kolonihave. Pigen spørger ham, hvor han vil stemme den 3. April, og den brave Mand (Arbejdere er i denne Forbindelse altid »brave«, d.v.s. enfoldige, men gode paa Bunden) svarer, at han selvfølgelig stemmer socialdemokratisk. K.U.-Pigen er imidlertid med paa Noderne og spørger derfor, om han da ikke synes, det er rart at have saadan en dejlig Kolonihave, som helt er hans egen. (Da K.U.-Pigens Far sikkert baade har Sommervilla og Bil, har hun jo nemt ved at tolke Ejendomsrettens Glæder). Arbejderen svarer naturligvis, at det synes han. Og saa gaar det løs. Om han da ikke ved, at Stauning og Frisch vil afskaffe Ejendomsretten og tage Kolonihaverne fra de skikkelige Arbejdere. Arbejderen bliver efter »Naztid.«s Fremstilling meget bestyrtet ved denne Oplysning og gaar straks ind paa at stemme konservativt.

Ovenstaaende Eksempel paa, hvordan en »rask« K.U.'er udnytter »Dødsklokkerne« er selvfølgelig et af de grovere, men giver et ganske godt Indtryk af, hvordan de borgerlige Partier greb denne »Affære« an.

★

Saadan skal »Dødsklokke-Udtalelsen« altsaa ikke forstaas. Men hvordan da? Ja, det er selvfølgelig ikke muligt at ridse hele Socialismens Idé op her — og det er næppe heller nødvendigt, da den vil være

kendt af et Flertal af Læserne. Saa meget skal dog siges:

Der er overhovedet ikke Tale om, at Ejendomsretten skal »*afskaffes*«, men alene om, at Ejendomsretten til visse Produktionsmidler skal *overføres* fra private Kapitalister til det offentlige. Folks Klæder, Møbler, Shagpiber, Kolonihaver, Støvsugere, Sommerhuse m. v. er der ikke en Kat indenfor Socialdemokratiet, der har tænkt at gøre det mindste Indgreb i. Tværtimod er det Socialdemokratiets Haab, at Befolkningen gennem en socialistisk Politik i stadig rigere Grad vil blive forsynet med disse Goder. Socialiseringen angaar udelukkende visse Dele af Erhvervslivet.

I hvilken Rækkefølge denne Socialisering skal foregaa og i hvor vidt Omfang kan næppe afgøres paa Forhaand. Men allerede nu er jo en lang Række Virksomheder socialiserede, for Eks. Vand-, Gas- og Elektricitetsværker, Jernbaner og Sporvogne — og ingen (næppe heller de Konservative) tænker paa at føre dem tilbage til Privateje.

Aarsagen til, at netop disse Virksomheder først er kommet ind under det offentlige, ligger i, at det var paa disse Omraader, den tekniske Udvikling henimod Stordrift først slog igennem. Stordriftens Fordele bevirker, hvor de er stærkest, at der kun kan eksistere een Virksomhed af samme Slags indenfor et bestemt Omraade. Det vilde være Spild at have mere end et Elektricitetsværk i samme By (ofte bør et Værk dække et langt større Omraade), eller mere end een Jernbane paa samme Strækning. Direkte Konkurrence er altsaa paa Forhaand udelukket. Valget staar da blot mellem privatkapitalistisk eller offentligt Monopol — og i næsten alle Lande har man valgt det sidste. Som en Undtagelse staar U.S.A. — og dets Erfaringer paa dette Omraade ansporer ikke just til Efterfølgelse. Særlig før Bilernes Fremkomst gjorde de private amerikanske Jernbaner sig skyldig i talrige grove Misbrug gennem Jernbanetarifferne. En Landmand eller en Oliekilde langt fra Markedet havde kun Valget mellem slet ikke at faa Produkterne afsat eller at betale en Fragt, der slugte Hovedparten af Fortjenesten. Det er let at indse, at lignende Numre kan laves med Elektricitetstariffer. Et af Roosevelts vigtigste Programpunkter er da ogsaa at bringe saadanne Erhvervsgrene ind under Samfundets Eje eller Kontrol.

I det 20. Aarhundrede er den tekniske Udvikling skredet videre — og har paa mange Omraader yderligere øget Fordelene ved Stordrift. Dette gælder særlig Sværindustrien, men gør sig ogsaa gældende paa mangfoldige Omraader indenfor den lettere Industri for Forbrugsvarer. Særlig i et lille Land som Danmark med ret ringe Industrieksport bevirker det, at saafremt man vil have den Bedriftsstørrelse frem, der giver de laveste Omkostninger, er der kun Plads til een Virksomhed. Resultatet bliver da, at enten konkurrerer eet Selskab alle de øvrige ud — eller der afsluttes en Aftale (Trust, Kartel, Syndikat) om at holde visse Priser og eventuelt fordele Produktionen mellem sig paa en bestemt Maade i Stedet for at køre hinanden i Sænk. I begge Tilfælde har vi faaet et privat Monopol og ofte uden den tekniske Standard, som kunde være realiseret. Saadanne socialiseringsmodne Industrier vil Læseren selv kunne finde mange Eksempler paa. De samme gode Grunde, som taler for offentlig Drift af Elektricitetsværker og Jernbaner, gør sig gældende her. Der er i Virkeligheden kun Tale om en Udvidelse af Begrebet »public utilities« (offentlige Nyttigheder). Overfor forskellige Pengeinstitutter kunde lignende Betragtninger gøres gældende — for Eks. Banker og Forsikringsvæsen.

Paa andre Omraader kan det imidlertid ikke nægtes, at den tekniske Udvikling har haft en modsat Tendens. For Eks. har Opfindelsen af Bilen (i Modsætning til Jernbanen) og af Elektromotoren (i Modsætning til Dampmaskinen) begunstiget den lille og middelstore Virksomhed og muligvis paa visse Omraader forlænget Levedygtigheden af et System med private Driftsherrer. Offentlig Kontrol er dog i hvert Fald nødvendig, idet bl. a. Priskontrolraadets Arbejde har vist, at halvmonopolistiske Tilstande med Prisaftaler o. lign. ogsaa florerer her.

Landbrugets Stilling i Socialiseringspolitiken frembyder mange vanskelige Problemer. Men Tale om at tage Jorden fra den selvejende Bonde bliver der næppe. Muligheder for en fortsat Udstykning er formodentlig stadig til Stede, og den fortrinlige kooperative Organisation af Mejeri- og Slagterivæsenet giver den lille Bonde Adgang til at faa sine Produkter behandlet under samme Teknik som den store Bonde. Foreløbig er det helt andre Indgreb, der kræves overfor Landbruget baade med Hensyn til Gælden og en eventuel Produktionsomlægning.

★

Ovenstaaende er kun et kort Vue over noget af det, Socialdemokratiet tænker paa, naar det fremhæver Nødvendigheden af at lade Dødsklokkerne lyde over den *private* Ejendomsret. Bunker af Problemer gør sig i denne Forbindelse gældende, som slet ikke er nævnt.

Men det hykleriske i den Agitation, de borgerlige Partier har ført paa dette Grundlag, vil forhaabentlig staa klart for enhver. Den danske Befolkning har intet at frygte af denne Politik, vil intet miste ved den — tværtimod vil Samfundet blive sundere, Produktionen større og Fordelingen retfærdigere.

Lad os huske det til September.

J. Kragh.

Os ældre imellem.

Lærerige Betragtninger af et Forbundsmedlem.

(Ingvald Dombäck.)

Vi gengiver nedenstaaende Artikel efter »Metallarbetaren«, vort svenske Broderforbunds Fagblad. Artiklen passer Ord til andet ogsaa paa danske Organisationsforhold, hvorfor vi overlader den til vore Medlemmers Eftertanke.

I de sidste Numre af vort Fagblad har jeg lagt Mærke til, at visse velbeføjede Opfordringer er rettet til Forbundets Medlemmer. De har angaaet den Pligt, alle arbejdssøgende i Henhold til Lovene har til at sætte sig i Forbindelse med Pladsekspedition eller Arbejdsanvisningskontor »inden Arbejde tages paa ny Arbejdsplads«. En meget korrekt og nødvendig Paamindelse, det er vi alle enige om. Jeg har ogsaa observeret Opfordringen til de ældre af os til at tage sig af og instruere de yngre Arbejdere og lære dem at tage Vare paa Medlemsskabet. Med den enorme Tilstrømning af nye Medlemmer, som vort Forbund har kunnet notere i de sidste Aar — ikke mindre end 46.000 paa 5 Aar — forstaar enhver, hvor nødvendigt det er ikke blot at rette denne Opfordring, men ogsaa at følge den. Der er jo her Spørgsmaal om en Kæmpeopgave, hvori vi alle maa tage Del for i faglig Henseende at opdrage de ny tilkomne og gøre dem til gode og paalidelige Forbundsmedlemmer. Et uhyre vigtigt Arbejde er dermed blevet os paalagt, et Arbejde, som ingen Instruktionskursus kan blive færdig med, selvom det blev aldrig saa mange, men som vi ældre og mere erfarne hver og een paa sin Arbejdsplads kan hjælpe til med at udføre. Jeg lægger ingen særlig Betoning paa »ældre« i dette Tilfælde. *Fagligt skolede* yngre Medlemmer maa gerne regne sig til denne Elitegruppe.

Man skal bare ikke forlange altfor store Resultater ad Gangen i dette kammeratlige Opdragelsesarbejde. Det er det stadige og ufortrødne Arbejde indenfor den snævre Kammeratkreds, der i dette som i saa mange andre Tilfælde skal give Resultatet. Man skal forøvrigt aldrig undervurdere denne Art af forbundsopbyggende Virksomhed. Jeg er overbevist om, at det kollegiale Eksempels Magt — om jeg saa maa sige — og den kammeratlige og direkte Paavirkning ude paa Arbejdspladserne har haft mange Gange større Betydning end Hundreder af Agitationsforedrag. Mærk vel: Folk gaar ikke gerne til Agitationsmøder nu for Tiden — i det mindste ikke den Slags Folk, som vi skal paavirke — men paa Arbejdspladsen kommer de, tvinges de til at komme. Og der kan vi sætte ind med vor stilfærdige Agitation. Jeg siger med Forsæt stilfærdige, thi den behøver slet ikke at give sig noget buldrende Udtryk. Et godt og forstandigt Ord i Dag, et Par i Morgen, og Resultatet vil ikke udeblive.

Husk særlig en Ting: Hvor meget værdifuldt Arbejde for vort Forbund er ikke udført af alle disse stille Kræfter i vore Slægtsled blot gennem det Eksempel, de har givet. Ringe Væsen har de gjort paa Møderne, og i store Diskussioner har de maaske ikke sagt et Ord, men paa Arbejdspladsen har de gennem deres eksemplariske Opførsel, deres Trofasthed mod Organisationen og de anerkendende Ord, de har haft at sige om det faglige Arbejde, kunnet udføre en saavist aldrig laurbærkranset, men ikke destomindre betydelig og værdifuld Opdragergerning. De har været, er og vil forblive det nødvendige og værdifulde Salt, Kraften og den gode aandelige Sundhed i vort Forbund.

Ak, Godtfolk, vi er egentlig blot begyndt med Fagforeningsarbejdet i dette Land — trods alle Jubilæer, Sejrsfanfarer og Anerkendelse fra Udenforstaaende. Med Hensyn til virkelig Konsolidering mangler der endnu saa meget Arbejde, at man kunde have Grund til at fortvivle, naar man tænker paa alt det, som vi har tilbage at udrette. Har nogen tænkt paa, hvorledes disse Skarer af fagligt nyvækkede vil opføre sig den Dag, de sættes paa en alvorlig Prøve? Overfor Massearbejdsløshed — Konfliktssituationer — Krigsudbrud! Hidtil har de bare haft at gaa ind i de færdige Organisationer og tage i Besiddelse de Løn- og andre Arbejdsvilkaar, som de ældre skabte i Kraft af effektive Fagorganisationer og et efterhaanden forbedret Produktionsapparat. Det har været helt naturligt for de ny tilkomne at gøre dette, men de har ikke været tvungne til at kæmpe sig frem til disse Forbedringer, de har intet Offer bragt. De har som Følge deraf intet Kendskab til, ingen Erfaring om, hvor meget det har kostet af Selvfornægtelse og taalmodigt Opbygningsarbejde at naa dertil, hvor vi nu er naaet. De savner Overblik over Fagforeningsbevægelsen, over Begivenhederne i det sidste halve Aarhundrede. De kan ikke tilfulde værdsætte de vundne Resultater. Fagforeningsbevægelsen er for dem noget, som findes, noget at tage i Besiddelse, ligegyldigt hvorledes den er tilvejebragt.

Det synes ogsaa mange Gange, som om det var ligegyldigt eller ligefrem ubekendt for mange af disse ny tilkomne, at der findes nogen paa den anden Side af Forhandlingsbordet. Saa legende let betragtes Modstanden fra Modparten. Ikke desto mindre findes denne »nogen« ved Forhandlingsbordet, har været og vil være saa længe menneskeligt Samarbejde er nødvendigt. Og denne »nogen« er ikke en Opfindelse af det privatkapitalistiske Samfundssystem.

Herr »Nogen« har eksisteret, saa længe Mennesker har udført Arbejde for hverandre, og han vil ogsaa befinde sig i ganske god Vigør langt ind i det mest lyseblaa Kommunistsamfund — selvom han ikke, maa vi haabe, skal kræve Arbejdsbog af os.

Hvad ved man om den Sag? Ingenting. Vi ved kun, at Grundlaget for menneskeligt Samarbejde maa kendetegnes af en vis Ordning, at Menneskene kan have modsatte Interesser, og at — imod manges Opfattelse — ogsaa et socialistisk Samfund vil blive nødt til at stille ret store Fordringer til os — ikke

mindst i Egenskab af Producenter. Med hvilken Hjælp skal vi da kunne hævde os? Thi det er klart, at vi som Producenter af Jern, Staal og andre Metaller, Fartøjer, Maskiner, Værktøjer og Redskaber vedblivende er Arbejdere og har en anden Interesse at varetage end de, som skal købe vort Arbejde, d.v.s. Samfundet og de enkelte Medborgere. Paa hvilken Maade skal vi da hævde os som Arbejdere? Der findes kun én Maade: gennem Fagforeningsbevægelsen.

Man skal ikke tro paa, hvad en Del Fantaster søger at indbilde os, nemlig at Fagforeningsbevægelsen bliver overflødig gennem Produktionsmidlernes Socialisering.

Sporene skræmmer.

Nuvel, dette er saa mange Gange kommet til Udtryk paa »Metallarbetaren«s Lederside, at det kan synes unødvendigt med rene Gentagelser. Men det skader ikke.

Og frem for alt skader det ikke at fremholde, hvor nødvendig vor Fagforeningsbevægelse er — i Nutiden og i Fremtiden. Men vi maa pleje og konsolidere den.

Det sker ikke mindst derved, at vi ofrer de ny tilkomne vor kammeratlige Opmærksomhed med det Formaal at opdrage dem til gode, forstaaende Fagforeningsmedlemmer.

Offentlig Investeringskontrol og økonomisk Initiativ.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 28. Oktober 1938 af Kontorchef i Arbejdernes Erhvervsraad, *Niels Lindberg.*

(Fortsat.)

Vi har nu set paa de tre Krav og Baggrunden for de tre Krav, der fører til Tanken om Investeringskontrol. Den statslige Regering kan kun skuldre de Ansvar, som Samfundsborgerne og deres Foreninger søger at lægge paa Regeringens Skuldre, hvis denne foruden de Bemyndigelser, den har i Dag, faar Investeringskontrol. Dette er en nødvendig Betingelse for, at Regeringen kan forsvare Møntværdien, samtidig med at den driver Handelspolitik og søger at forbedre Beskæftigelsen. Det er en nødvendig Betingelse, men vel desværre ingen fuldt tilstrækkelig Betingelse for en fuldstændig Løsning af Beskæftigelsesspørgsmaalet. Et stort Skridt paa Vejen, men ikke hele Vejen.

Paastanden er ikke den, at det ikke er muligt at drive en Politik, der sikrer Opretholdelse af Pengeværdien, uden den yderligere Bemyndigelse som Investeringskontrol indebærer. Men det vil ikke være muligt at drive denne Politik og saa samtidig forfølge de andre Formaal kraftigt.

Paastanden er heller ikke den, at det ikke under visse Omstændigheder vil være muligt for Regeringen at holde Afsætningen af Eksportvarerne oppe, ja, forøge den gennem Handelspolitik, samtidig med, at man driver en stabil Kronepolitik. Men det vil ikke være muligt samtidig at forfølge en kraftig Beskæftigelsespolitik. Thi Afsætningen af de beregnede Eksportvaremængder til Clearinglandene sikres under de nuværende Omstændigheder bedst med et forholdsvis lavt Prisniveau paa Eksportvarerne og et forholdsvis højt Prisniveau paa Importvarerne, en Situation, der ikke er gunstig for Hjemmeproduktionens Beskæftigelse. Beskæftigelsen beneficerer omvendt af lave Importpriser og forholdsvis højere Eksportpriser, men saa bliver det vanskeligere at opnaa Eksport af de beregnede Eksportmængder, saaledes at Handelspolitikken møder Vanskeligheder. Det ligger ikke i vor Haand at komme ud af det absurde i denne Situation ved at vende tilbage til Frihandel. Der gaar ingen Vej tilbage. Vejen er videre frem. Vi maa søge at harmonisere Ønsket om Eksportens Opretholdelse med Ønsket om Hjemmeproduktionens og Beskæftigelsens Opretholdelse og Forøgelse, og Vejen hertil er Investeringskontrol og økonomisk Initiativ ad bestemte Linier.

Det er i hvert Fald synligt for det menneskelige Øje, at Beskæftigelsespolitik bliver der ikke Plads til i en Situation, hvor Kronen kun kan opretholdes ved at holde Byggeriet noget tilbage, samtidig med at Handelspolitikken tilsigter større Køb i visse Udlande, og dette saa i stigende Grad maa blive Færdigvarer, da Raavare-Købene ikke er store nok, dels paa Grund af Byggeriets Indskrænkning, og dels paa Grund af Tilbagegang i de Færdigvareindustrier, der bliver ramt af øget Konkurrence.

Jeg sagde før, og gentager det nu, at jeg ikke kan se nogen Vej tilbage. Man kan ikke bare sætte Renten ned og lade Kronen passe sig selv. Man kan ikke bare sætte Varer paa Friliste og lade Udlandet opsige vore Handelstraktater. Ingen ansvarlige tør tage Ansvaret for dette. Men i det lange Løb tør vel heller ingen tage Ansvar for dette, at Arbejdsløsheden bliver ved at stige. *Enten* maa de, der kritiserer den nuværende Situation, ophøre med at lægge Ansvaret for Arbejdsløsheden paa Regeringen, al den Stund de dog selv nyder Fordel af saavel Kronepolitikken som Handelspolitikken. *Eller* ogsaa maa de billige de yderligere Regeringsbemyndigelser, der maa til, for at der ogsaa kan blive Plads til en varig Beskæftigelsespolitik. Her nævnes Investeringskontrol i første Række. Man maa ikke glemme, at der er en Sandsynlighed for, at han, der hverken regerer eller opponerer mod dem, der regerer, han der bare ser paa — the man in the street — han vil engang vide at fordele Ansvaret, hvis der ikke sker noget! Og da en logisk Fordeling vil være for besværlig, vil han gaa frem efter mere summariske Fremgangsmaader. For Manden i Gaden er Privatkapitalen og Staten som to beduggede Bilister, der i Zig-Zag bevæger sig henad Vejen. Den ene siger saa: „Det var dog Fan's til Maade at st-styre paa". Hvortil den anden svarer: „Saa maa du undskylde, jeg troede det var dig, der

kørte!" I Virkeligheden behøver de to Herrer naturligvis ikke at være beduggede. Saadan ser det bare ud. Og før eller senere maa der træffes en Bestemmelse om, hvem der skal styre.

Saa langt har det maaske for Tilhørerne lydt som en Samling ubeviste Paastande. Vi bliver nødt til at gaa lidt mere i Dybden.

Jeg vil der begynde med den Sætning, at Eksportinteresserne, hvis de skal føre ansvarlig Politik og ikke søge at tvinge sig Vej ved stadige Valutadeprecieringer i en Situation med blot noget Investeringsinitiativ, logisk maa ende med at opstille Ønsket om Investeringskontrol. Naar altsaa Handelspolitikken og Kronepolitikken under saadanne Forhold skal forenes, kommer vi til Ønsket om statslig Investeringskontrol. De allerede bestaaende Eksporterhverv kan *hverken* være tjent med nye Eksportforretninger eller stærkt udvidede gamle Eksportforretninger, der ved Byttehandler med Udlandet skader Markederne. Og der er to Markeder, der her kan skades. Det udenlandske Marked for Eksportvarerne og det indenlandske Marked for udenlandske Varer, der nødvendigvis maa tages ind for at sikre Eksporten. *Heller ikke* kan Eksporterhvervene være glade for nye Forretninger, der eksporterer, mod at vi skal importere Varer, der skader Eksportindustriernes Hjemmemarked. (Her er det danske Landbrug saa rart garderet af Importforbud). *Heller ikke* kan de bestaaende Eksportforretninger være tjent med nye hjemlige Nydannelser, der producerer for Hjemmemarkedet og skader Salget af de udenlandske Varer, der nødvendigvis maa tages ind for at sikre Eksporten.

For Landbrugserhvervets Vedkommende, som Eksporterhverv, kender vi det fra visse Kredse opstillede Ønske om en Standsning eller Regulering af Udstykningen af Hensyn til Eksportvanskelighederne. Jeg nævner ikke dette, fordi jeg tilslutter mig Ønsket. Jeg er sikker paa, at det vil være muligt at fortsætte Udstykningen. Men jeg nævner Tanken, fordi den snerper henad Investeringskontrol. I Forbindelse hermed minder jeg om Nielsen Klodskovs Tanke om særlige Produktioner for de helt smaa Husmandsbrug, Selvforsynings- og Industribrug, kaldte han dem. Maaske var det uigennemførligt, det han vilde sætte dem til. Men investeret i hans Idé ligger Tanken om Investeringskontrol.

Men hvad saa med de industrielle Investeringer, vil man sige, dem kan Eksportlandbruget da være lige glad med. Nej, det er ikke Landbruget ligegyldigt, om der bliver lavet en Fabrik, der skal bruges til at trænge visse Varer ud, som er Bytteobjekt for Landbrugseksport. Og det er ikke engang givet, at der er en dyb og velforstaaet Modsætning her mellem Landbrug og Industri. Er der nogen Rimelighed i herhjemme at anlægge en Fabrik, der er i høj Grad rationaliseret, og som laver et Produkt, der, naar det skal fremstilles herhjemme, nedsætter Købene i saadanne Lande, hvor vi af handelspolitiske Grunde ikke med Fordel kan nedsætte vore samlede Køb? Købene skal jo saa blot lægges over paa andre Varer! Og hvem siger, at det ikke bliver Varer, der er meget generende for dansk Beskæftigelse? For ikke at bedrøve nogen, lad os da tale i Bogstaver og ikke nævne Navne paa Virksomheder. Der oprettes en Virksomhed K, som nedbringer Købene i Tyskland med 2 Mill. danske Kroner. Der beskæftiges ved Virksomheden 100 Arbejdere. Det bliver af handelspolitiske Grunde nødvendigt at importere for et tilsvarende Beløb mere af Varen X, herved bliver 120 Arbejdere arbejdsløse. Den Beskæftigelsesindsats, som er gjort ved Oprettelsen af Virksomheden K, har da netto gjort 20 Mand arbejdsløse.

Vi er med dette Eksempel kommet til det Punkt, hvor det systematisk maa paavises, at en Beskæftigelsespolitik under de nuværende Forhold — og en Beskæftigelsespolitik, der virkelig batter noget — *kræver Investeringskontrol.*

1) Investeringskontrol er nødvendig for at undgaa Investeringer, der gør Samfundet mere kriseølsomt.

2) Investeringskontrol er nødvendig for at undgaa uøkonomisk Brug af (a) Kapital, (b) udenlandske Deviser.

Investeringskontrol er nødvendig for at undgaa Investeringer, der gør Samfundet mere kriseølsomt. Det maa her erindres, at Konjunkturbølgerne i moderne Forstand er fremkommet med Industrikapitalens og Transportkapitalens Opblomstring. De kapitalistiske Foretagenders og iøvrigt ogsaa til en vis Grad de kommunale og kooperative Foretagenders Vækst foregaar i Sæt. Bestemmelser om Investeringer, Produktion og Omsætning er spaltet ud paa flere uafhængigt af hinanden arbejdende Driftsherrer. Det er et vigtigt Træk i den begyndende Højkonjunktur, at flere faar de samme gode Ideer med Hensyn til nye Kapitalanlæg og Udvidelse af allerede bestaaende, eller at det af andre Grunde bliver enkelte store Former for Investering, der kommer til at dominere.

Nu kan de Rentabilitetsberegninger, som Driftsherrerne foretager, være gode nok, men man overser helt eller delvis, at andre Personer har faaet lignende Ideer og arbejder paa at føre dem ud i Livet, eller at der af andre Grunde er ved at opdukke stigende Efterspørgsel efter de samme Produktionsmidler. I Bunden af Depressionen er de fleste Omkostningselementer trods alle Gnidninger alligevel lavere, og der er naturligvis flere Driftsherrer, der ser de Muligheder, der ligger heri. Men naar nu Aktiviteten stiger, dels paa Grund af de nævnte Forhold, dels paa Grund af mindre Lagre, saa drives derved efterhaanden Priserne op paa de Produktionsfaktorer, der særlig anvendes: Jern, Staal, Kul, faglært Arbejdskraft og Kredit. Men da Priserne stiger, forøges Kapløbet om at producere paa Grund af Profitforventningerne. Indtil det bryder sammen som Følge af uheldige Foretagender, som er vokset op, og nu ikke kan betale deres Kreditorer, og som Følge af for stærk Anbringelse af fast Kapital, der ikke kan

forrentes, nu da Omkostningsniveauet er steget. Saa lukker Foretagender, og Arbejdere maa gaa paa Gaden. Det ene Foretagendes Fald river det andet med sig.

Man kan drage en Analogi med en Brand i en By uden Byggevedtægt, Brandvæsen og Brandforsikring. I Byens Fremvækstperiode vil der være bygget en hel Del Bygninger, der strider mod elementære Sikkerhedsregler under Hensyn til Brandfare. Og naar Branden kommer, tænker alle paa deres eget Hus med det Resultat, at meget mere brænder end nødvendigt. Er Branden der, er det for sent at raabe paa Fornuft og Solidaritet. Den maa indstiftes institutionelt i Forvejen gennem Byggevedtægter, d. v. s. Investeringskontrol, Brandvæsen, d. v. s. statsligt ledet Bankvæsen og Brandforsikring, d. v. s. rationel Gældsordning. Det sidste skal jeg ikke komme ind paa. Der gøres et Arbejde af Direktør Buhl for at afklare de rationelle Principper paa dette Punkt.

Der kan tænkes at komme forskellige Indvendinger frem mod det her fremsatte. F. Eks. at en statslig Investeringskontrol umuligt paa Forhaand kan vide, hvad der vil være det bedste af det, der vokser op i Højkonjunkturen. Hertil er kort og godt at sige, at det vigtigste er, at Kontrollen kan se, hvad der vil være det værste.

En anden Indvending vil gaa ud paa, at Stat, Kommuner og kooperative Selskaber ogsaa undertiden har taget Del i Højkonjunkturernes Overdrivelser. Det kan der være noget om, men det viser kun yderligere Nødvendigheden af, at der findes et Sted, hvor der er Oversigt over Investeringerne, og hvorfra der kan øves Kontrol.

Man vil maaske rejse den Indvending, at den nødvendige Kontrol kan udøves af Centralbanken uden yderligere Bemyndigelseslovgivning. Det tror jeg ikke. De private Banker har i moderne Tid skabt sig deres egne Penge ved Checks plus Girering, og har derved faaet en vis Uafhængighed overfor Centralbanken. Et privat Bankvæsen kan ikke tænkes at ville slaa ind paa en konjunkturudjævnende Politik, blot fordi det vil sikre en regelmæssig Beskæftigelse. De kommer jo ikke direkte til at bære en Hovedbyrde ved en uregelmæssig. Man kan heller ikke forlange, at de skal drive konjunkturudjævnende Politik, fordi dette jo betyder, at de i nogen Grad skal se bort fra Aktionærernes Fortjenstinteresse, der er et Dagskrav. Endelig er der jo ogsaa noget, der hedde Virksomhedernes Selvfinansiering. Af alle disse Grunde er en egentlig Investeringskontrol nødvendig.

Vi staar ogsaa her overfor en Motivering, der er groet op som Følge af en stærk og uafvendelig Udvikling. Den Tid er forbi, da man kan overlade Fastbindingen af Kapital til de frie Kræfters Spil. I gamle Dage kunde Investeringerne i de forskellige Brancher føres op til en Grænse, der gav nogenlunde ens Forrentning, uden at de eventuelle Overskridelser medførte voldsomme Katastrofer. Simpelthen fordi de Enheder — Foretagenderne — hvormed Investeringerne blev ført op mod Rentabilitetsgrænsen, var forholdsvis smaa. Men under moderne Forhold med Storforetagender er denne Proces, Investeringernes „Paafyldning" op til Rentabilitetsgrænsen sværere, og en Overskridelse mere skæbnesvanger.

Det er let at forestille sig, at der ikke vil være nogen stor og klingende Sangbund for denne Tanke blandt Industriens Ejere. Men andre Samfundsgrupper vil være tilsvarende mere interesserede. Det er en Selvfølge, at jeg her uden Betænkning kan nævne Arbejderne. Større Overraskelse vil det maaske vække, naar jeg nævner Landbruget. Landbruget er, som Statskonsulent Jacobsen flere Gange har fremhævet, stærkt interesseret i Konjunkturudjævning for Industrien. Sagen er den, at Produktionsforholdene i Landbruget er meget stabilere end i Storindustrien, som Følge af, at Jorden og Ejerens eget og Familiens Arbejde spiller en større Rolle, medens den omløbende Kapital og det fremmede Arbejde spiller en mindre Rolle. Da saaledes Landbrugets Produktion — bortset fra Høstsvingninger — paa længere Sigt er stabil, medens Industribefolkningens Efterspørgsel varierer stærkt med Konjunkturerne, kommer Landbruget til at lide under de alvorligste Prissvingninger. Saaledes er Landbruget interesseret i Konjunkturudjævning, og saaledes er det interesseret i Investeringskontrol, der er det første Skridt til Konjunkturudjævning.

Vi nævnte før som yderligere Argument for Investeringskontrol: Nødvendigheden af at undgaa Overinvestering og daarlig Kapacitetsudnyttelse. Dette er meget vigtigt i et kapitalfattigt Land som Danmark og vil faa stor beskæftigelsesmæssig Betydning. Mange Eksempler paatvinger sig: Mejerierne, hvor der i Øjeblikket er et Arbejde i Gang for større og færre Mejerier — Skotøjsindustrien, hvor der i Importreguleringens store Aar 1933—36 er groet mange, alt for mange Virksomheder op.

Det siger sig selv, at der er en nær Forbindelse mellem dette Synspunkt og det foran nævnte.

(Fortsættes.)

Ferierettighederne i Aar.

I Overenskomstens § 22, D, 2. Stk., findes følgende:

„Den 1. April hvert Aar revideres de fastsatte Feriebetalinger i Forhold til Forskydningerne i Aars-Gennemsnitstimefortjenesterne paa Grundlag af en Sammenligning mellem det forudgaaende Aar og Aaret 1931, dog saaledes, at ingen Ændring sker, medmindre det giver sig Udslag i en Forandring af Feriebetalingen paa mindst 5 pCt."

Til Underretning for vore Medlemmer meddeles, at Sammenslutningen pr. 30 Marts d. A. har gjort sine Medlemmer opmærksom paa, at Feriebetalingen for den Feriedag, der ydes for Maanederne Maj og Juni

f. A., skal beregnes efter højere Satser end de hidtil gældende.

For Resten af Ferieaaret — 1. Juli 1938 til 31. Marts 1939 — udgør Feriebetalingen i Henhold til Ferieloven 4 pCt. af al egentlig Arbejdsløn. Hertil svarer ved fuld Beskæftigelse 9 Feriedage, hvortil for fuld Beskæftigelse i Maj og Juni Maaneder 1938 altsaa kommer een Feriedag, saaledes at den fulde Ferie i Aar udgør 10 Arbejdsdage.

Nedenfor gengives en Tabel, efter hvilken Feriebetalingen for Maanederne Maj og Juni 1938 kan udregnes, og endvidere aftrykker vi Aftalen mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen af Metalarbejdere om, hvilke Tillæg der medregnes i Ferielønnen og hvilke ikke.

TABEL

til

Udregning af Feriebetalingen i 1939

for Arbejdere beskæftigede paa Virksomheder under Jern- og Metalindustriens Sammenslutning,

1. Maj 1938 — 30. Juni 1938.

København		Provinsen	
Antal normale Arbejdstimer	Faglærte*)	Antal normale Arbejdstimer	Faglærte*)
	Kr.		Kr.
400	14.67	400	13.16
300	11.00	300	9.87
200	7.33	200	6.58
100	3.67	100	3.29
90	3.30	90	2.96
80	2.93	80	2.63
70	2.57	70	2.30
60	2.20	60	1.97
50	1.83	50	1.64
40	1.47	40	1.32
30	1.10	30	0.99
20	0.73	20	0.66
10	0.37	10	0.33
9	0.33	9	0.30
8	0.29	8	0.26
7	0.26	7	0.23
6	0.22	6	0.20
5	0.18	5	0.16
4	0.15	4	0.13
3	0.11	3	0.10
2	0.07	2	0.07
1	0.04	1	0.03

*) Til faglærte medregnes samtlige Medlemmer af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. Overtimer samt Søn- og Helligdagstimer medregnes først i de Uger, i hvilke de afspadseres. Feriedagene medregnes **ikke** ved Opgørelse af **Timetallet.**

Ved et Møde Onsdag den 22. Juni 1938 mellem Repræsentanter for *Jern- og Metalindustriens Sammenslutning* og *Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark* vedrørende Gennemførelsen af Lov af 13. April 1938 om Ferie med Løn enedes man om følgende:

1.

Det af Hovedorganisationerne anbefalede Kortsystem indføres.

2.

I Ferielønnen medregnes Timeløn, Akkordoverskud, Akkordafsavn, Bonusordninger, Specialtillæg (f. Eks. Svejsetillæg, Montørtillæg), personlige Tillæg, Formandstillæg, Sjakførertillæg, Flyttetid og Ventetid indenfor Arbejdstiden, Opfyringstillæg for Kedelpassere, Krantillæg, Kærnemagertillæg, Rensetillæg, Tillæg for haandværksmæssigt Arbejde, Montagetillæg, Tillæg til Riggere, Borere og Forholdere — eller eventuelle andre Tillæg af tilsvarende Karakter.

Af følgende Tillæg skal der ikke betales Ferieløn: Overarbejdstillæg, Skifteholdstillæg, Tillæg for forskudt Arbejdstid, Varskotimer til Overarbejde, Smudstillæg, Arbejde i Tanke, Værktøjspenge, Udearbejdstillæg, Vejpenge og Vejtillæg, Rejsetid *uden for* normal Arbejdstid, Kostpenge, Prøveturstillæg, Cyklegodtgørelse, Chaufførernes Beklædningsgodtgørelse, Støbetillæg, Smelteovnstillæg, Syretillæg, Varmetillæg, Tøjtillæg — eller eventuelle andre Tillæg af tilsvarende Karakter.

3.

Den fulde Ferie i 1939 andrager 9 Arbejdsdage i Henhold til Ferieloven med 4 pCt. af Lønnen for Perioden 1. Juli 1938—31. Marts 1939 og dertil en Dag i Henhold til de hidtil gældende Ferieregler.

I Beregningen af Ferielønnen for 1939 indgaar Feriepenge for 1938 udbetalt efter 1. Juli 1938.

4.

Hvor Ferien andrager ½ Dag eller mere, gives en hel Dags Frihed, dog kun med en halv Dags Feriebetaling; hvor Ferieretten udgør mindre end ½ Dag, bortfalder selve Friheden, medens Pengene udbetales.

For Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark:

Hans L. Larsen.

For Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark:

P. Andersen.

Folke-Ferie Sommeren 1939.

200.000 Arbejdere, der aldrig før har nydt en Ferietids Glæder, skal i Aar have denne Oplevelse. — Ialt 600.000 Arbejdere og Funktionærer har — takket være Ferieloven — i Aar Ferie med Løn og faar næste Aar 12 Dages Ferie med Løn. — Over *40 Millioner Kroner* om Aaret vil Arbejderne med den nuværende Beskæftigelse anvende til Ferie.

Disse Tal fortæller, at Danmarks Arbejdere har faaet et socialt og kulturelt Gode, der bør udnyttes paa bedste Maade. — Ferieloven gennemførtes uden en kostbar, faglig Kamp og uden de Ofre, som saa mange Fremstød ellers har kostet Arbejderbevægelsen.

Saadan — omtrent som her sagt — talte Statsminister *Th. Stauning* til Hovedorganisationernes Repræsentanter, da han tog Initiativet til at faa drøftet, hvorledes Arbejderne bedst skulde og burde udnytte Ferietiden — for det er jo Meningen, at Ferietiden skal udnyttes. Ud til Skov og Strand, ud til Bondens Ager, til den rislende Bæk, til Suset i Skovene og Skumsprøjtet fra Havet, bør enhver, der Aaret igennem har staaet ved Hverdagens ensformige Pligtarbejde. Ud og være helt frie Mennesker. Men hvordan skulde man faa Ferietiden udnyttet saaledes, at der kunde bydes Arbejderne en Række Feriemuligheder til rimelige Priser og dog saadan, at det, der bydes paa, ikke bliver 2. Klasses? Svaret blev: Arbejderne bør danne deres egen Ferie- og Fritidsorganisation til at løse de mange Opgaver, og ANDELSSELSKABET FOLKE-FERIE blev oprettet den 17. Oktober 1938. Heldigvis har man formaaet allerede fra Begyndelsen at gribe Opgaverne saadan fat, at Rammerne for et helt nyt og storstilet Ferie- og Fritidsarbejde nu er skabt.

Den første »Feriesommer« bliver 1939, og skønt den store Ferietid først bliver til Virkelighed i 1940, saa møder Folke-Ferie dog med 250 tilrettelagte Ture for Sommeren 1939. Disse Arrangementer er saa forskellige, at der maa være noget for enhver baade hvad Tid, Smag og Pengepung angaar. —

Der er Ture med 8—14 Dages Ophold i henholdsvis Esbjerg, Aalborg eller Frederikshavn, Dronningmølle, Langeland, Bornholm eller Kalundborg. — Der er Ture til Norge, Sverige og Finland. Der er Krydstogt med egen Damper til Gotland, Estland, Letland og Finland — Ønskerejsen for mange Danskere, og til under 150 Kr. for hele Færden Østersøen rundt.

Der er Ture Fyen rundt, Sjælland rundt og Danmark rundt med Bus. Ture med Amerikabaadene til Gdynia eller Göteborg. Ture i København paa 2 Døgn for 17 Kr., alt iberegnet, og billigere Priser for længere Ophold.

Ved Samarbejde med Tillidsmænd fra forskellige Arbejdspladser, med en Række Trafikinstitutioner, Rejsebureauer, Rejseførere og den norske, svenske, finske og andre Landes Arbejderrejseorganisation, er der gennem Folke-Ferie skabt Mulighed for at faa en Rejse til hvert eneste Land i Europa allerede i den første Sæson, og enten Rejsen skal ske

ad Skinnevej, Søvej, Luftvej eller Landevej,

kan den arrangeres gennem Folke-Ferie.

At rejse ad Luftvejen vil maaske for mange stadig staa som noget uopnaaeligt, og dog har f. Eks. de svenske Arbejdere i Aar en Flyvetur med 7 Dages Ophold paa Åland for ca. 77 svenske Kroner for hele Turen fra Stockholm og retur; men det bliver naturligvis i første Række Banernes Damptog og Rederiernes Skibe, der skal tage de store Ferieskarer, og Folke-Ferie har da ogsaa, som allerede nævnt, sat ind paa et Samarbejde med alle Trafikinstitutioner. Ogsaa for dem, der vil træde Pedalerne, er der tilrettelagt en hel Del gode Ture.

Folke-Feries Leder sagde forleden: Det første Ferieaar er Prøveaaret. Vi har Bungalows, Hoteller, Pensionater, Feriecottager, Udflugtstog, Busture, Krydstogter, lad os nu se, hvad det er Arbejderne særlig ønsker, og saa sætte ind herefter med Henblik paa Sommeren 1940.

Mellem Folke-Ferie-Organisationerne i Norden er der truffet Aftaler om Udveksling af Arbejdere og gensidig Hjælp. For de Tusinder, der kun kan rejse i Højsæsonen og ikke kan faa Plads paa Hoteller eller Pensionater, forsøger man med danske Landbohjem at faa en Ordning i Stand, der baade har stor økonomisk og kulturel Værdi.

For enligstillede Kvinder med Børn har Folke-Ferie indrettet H. K.'s tidligere Feriehjem, Strandhuset i Karlslunde, hvor Opholdet for Moderen pr. Uge andrager 25 Kr., heri er indbefattet Rejse Tur-Retur København, for det første Barn bliver Prisen pr. Uge Kr. 10,00 og for øvrige Børn yderligere Moderation.

Med Henblik paa Provinsarbejdernes Ophold i København er der allerede den første Sommer indrettet et stilfuldt, moderne og hyggeligt Hotel med store Klublokaler, centralt beliggende paa Vesterbrogade 41. Prisen her bliver i Sommertiden for Etagesenge Kr. 2,50 pr. Døgn pro persona og Kr. 3,00 i Vintertiden pr. Enkeltværelse. Hotellets Personale lønnes efter Overenskomst, og kun for Skopudsning og Bagagetransport er der ekstra at betale.

Som gylden Regel gælder, at *alle* kan rejse med Folke-Ferie. Der er intet Monopol, ingen Undtagelser, og Folke-Ferie samarbejder med alle Hoteller, Pensionater, Trafikinstitutioner og Turistforeninger samt andre, der vil yde en Indsats for en heldig Løsning af Ferie- og Fritidsspørgsmaalet.

Kun naar Ophold ønskes paa de Feriehjem, som de faglige Organisationer ejer her i Landet eller i andre Lande, kræves der Dokumentation for Medlemsskab i en faglig Organisation.

I Samarbejde med D.S.B. er Folke-Ferie indgaaet i Benyttelsen af Rejsesparebogen, saaledes at Tillidsmændene fordeler Bøgerne, og Ihændehaverne køber 25 Øres Frimærker, indklæber disse i Bogen, for

derved at sammenspare de faa Kroner mere end Ferielønnen, som jo giver den helt rigtige Ferie. Der er i Øjeblikket mange Hundrede Arbejdere, der sparer sammen til Ferien ved Hjælp af Rejsesparebogen eller ved Benyttelse af »Arbejdernes Landsbank«s Feriesparebøsser, der saavel som Rejsesparebogen kan faas i Folke-Feries Rejsebureau, Frederiksborggade 42, København, eller hos Selskabets 55 Repræsentanter ud over Landet.

Det første Aar har Folke-Ferie særlig sat ind paa København, hvorfra det overvejende Antal Ferierejsende vil komme, men med fuld Forstaaelse af, at Folke-Ferie skal være en Landsorganisation, er der foreløbig af Arbejdernes lokale Fællesorganisationer valgt 55 Repræsentanter i danske Provinsbyer, som i Samarbejde med Pressen og de lokale Foreninger er i fuld Gang med at tilrettelægge lokale Ture, etablere Feriecentre i Nærheden af de større Byer og forme den Ramme, der engang vil blive skabt for Arbejdernes Ferie- og Fritidsorganisation.

Arbejderne plejer at kunne løse de Opgaver, de paatager sig, og vi nærer ingen Tvivl om, at Folke-Ferie vil blive den store, brede Befolknings gode Tjener, hvadenten Rejsen gælder Ind- eller Udland, enten det drejer sig om en individuel Rejse eller et Fællesarrangement for en Klub, Arbejdsplads, Forening eller et Forbund.

De store, flotte Kataloger om Krydstogter, Den blaa Ekspres, Sommerliv ved Stranden, er ikke noget Arbejderne blot skal se paa, ved en fornuftig Tilrettelægning, ved Samarbejde med mange Landes Arbejderrejseorganisationer, er den Tid inde, da Arbejderne for Alvor kan faa Del i Rejselivets Glæder, og kan man først tage den store Rejse ad Aare, ja, saa er der allerede i Aar en Række billige Ture, som man kan være med i eller selv foretage.

Spørg *FOLKE-FERIE*, Frederiksborggade 42, København K., Central 2617, eller nærmeste Provinsrepræsentant.

FOLKE-FERIE er *din* Organisation, *din* Tjener.

En uforstaaelig Kendelse.

Den faste Voldgiftsret har den 24. Marts d. A. afsagt en Kendelse, som nedenfor gengives:

Den 8. Februar 1939 Kl. 10 nedlagde samtlige 261 hos A/S »Titan« beskæftigede Maskinarbejdere uden Varsel Arbejdet som Protest mod, at Værkstedsfunktionærer tog Tid paa de forskellige Arbejdsfunktioner under Akkordarbejde. Arbejdsstandsningen blev straks paaklaget overfor de paagældende Organisationer, og Arbejdet blev genoptaget den 10. s. M. Kl. 12, saaledes at der ved Standsningen var tabt 4.698 Arbejdstimer.

Dansk Arbejdsgiverforening for Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark og dennes Medlem, A/S »Titan« har i den Anledning indklaget De samvirkende Fagforbund i Danmark for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og dette igen paa de nævnte Medlemmers Vegne for Brud paa Overenskomsten, Septemberforliget og de gældende Regler for Behandling af faglig Strid med Paastand om, at Arbejdsstandsningen kendes ulovlig, og at der paalægges de i Arbejdsstandsningen deltagende 261 Maskinarbejdere, over hvilke en Liste er fremlagt, en Bod efter Rettens Skøn.

Klagerne hævder, at Tidtagning helt og fuldt falder ind under Arbejdsgiverens Ret efter Septemberforligets Punkt 4, og henviser til Kendelse i Sag Nr. 106, hvorefter der i Arbejdsgiverens Ret til at lede Arbejdet maa være indbefattet en Ret til at udøve den for Arbejdets Ledelse nødvendige Kontrol, der i dette Tilfælde ikke har andet Formaal end at sikre, at Arbejdet gaar sin normale Gang, og skaffer Arbejdsgiveren Oplysning til Brug ved Kalkulationen af Arbejdets Værdi.

De Indklagede, der har erkendt, at Arbejdsnedlæggelsen ikke var lovlig, har paastaaet Frifindelse under Henvisning til foreliggende formildende Omstændigheder, derunder Provokation, idet de har anført følgende:

Selskabet har igennem nogle Aar i enkelte Tilfælde taget Tid i Værkstederne, men dette er altid fra Arbejdernes Side mødt med en energisk Protest, og Tidtagningen er indstillet. Efter at Selskabet har antaget en ny Akkordchef, er Tidtagninger nu ved at blive almindelige paa Trods af, at der om dette Spørgsmaal er ført en Del Forhandlinger mellem Selskabets Ledelse og Arbejdernes Tillidsmand. Tidtagning er krænkende for Arbejderne; Hensigten med dette System kan kun være at piske Arbejdstempoet i Vejret det mest mulige og at faa Akkordpriserne saa lave som muligt, og dette nye Kontrolsystem har svigtet paa en saadan Maade, at Akkordpriser har været ansat 50 pCt. for lavt fra Akkordkontoret. Desuden er Systemet i Strid med Bestemmelsen i Parternes Overenskomst om, at Akkorder fastsættes gennem fri Forhandling mellem Arbejdsgiveren eller dennes Repræsentant og den eller de Arbejdere, hvem den paagældende Akkord tilbydes. Som medvirkende Aarsag til Uroen paa Arbejdspladsen har endelig ogsaa været Ansættelsen af en ny Drejermester, der ved sin Optræden adskillige Gange har været stærkt udfordrende overfor Arbejderne bl. a. ved Trusel om Afsked, hvis man ikke vilde gaa ind paa den af ham dikterede Pris for Arbejdet.

Det er oplyst under Sagen, at Tidtagning har været brugt i Selskabet fra 1922—23, og at Arbejderne ved Klubbeslutning i 1923 vedtog ikke at tale med den Funktionær, der udførte Kontrollen. I 1938 har Selskabet i eet Tilfælde undladt at fortsætte Tidtagning, efter at Arbejderne havde protesteret under Henvisning til, at vedkommende Arbejder var nervøs og ikke kunde taale det. Endelig er det oplyst, at Arbejderne ved en enkelt Lejlighed i 1938 selv har opfordret til at tage Tid. — Fra Selskabets Side er det

bestridt, at den omtalte ny Drejermester skulde have truet med Afsked.

Vel kan Tidtagning under visse Omstændigheder være ubehagelig for Arbejderne, men det ses ikke, at den, naar den udøves med Skønsomhed, navnlig ved Prøve med nye Maskiner, nyt Materiale og Værktøj eller lignende, kan siges at være krænkende for Arbejderne. Ligesom Tidtagning nemlig i og for sig maa siges at være i begge Parters Interesse, saaledes er den i hvert Fald ikke bindende for Arbejderne, idet den paagældende Akkordpris først skal fastsættes ved fri Forhandling mellem Parterne, jfr. Overenskomstens § 7. Hertil kommer, at Tidtagning maa anses som et naturligt Supplement til Arbejdsgiverens Ret til at lede og fordele Arbejdet, hvorved han har Mulighed for paa den mest nøjagtige Maade at afkontrollere Arbejdets Værdi og derved udfinde den efter hans Mening rigtige Pris, foruden at Tidtagning maa være en Konsekvens af Bestemmelsen i Overenskomstens § 6, hvorefter »det er enhver Arbejders Pligt at udnytte Værktøjer og Arbejdsmaskiner fuldt ud«.

Retten finder ikke i det under Sagen oplyste Grundlag for at statuere, at Tidtagningen skulde være foretaget paa en for Arbejderne generende eller krænkende Maade, endsige at den skulde have forvoldt dem Tab eller nævneværdig Ulempe, jfr. Kendelse i Sag Nr. 106, og da Tidtagning har været i Brug i Virksomheden i en længere Aarrække uden at være gjort til Genstand for faglig Paatale fra Arbejdernes Side, samt da Arbejderne ikke iøvrigt skønnes at have haft rimelig Anledning til den uvarslede Arbejdsnedlæggelse, idet de burde have krævet Mægling, hvis de følte sig forulempede, vil der være at ikende hver især af de 261 Maskinarbejdere en Bod af 20 Kr.

Sagens Omkostninger vil de Indklagede have at betale med 300 Kr.

Kendelse:

Den ovennævnte Arbejdsstandsning har været ulovlig.

I Bod til A/S »Titan« betaler hver enkelt af de paa en under Sagen fremlagt Fortegnelse opførte 261 Maskinarbejdere 20 Kr.

Sagens Omkostninger betaler de Indklagede med 300 Kr.

Ovenstaaende Kendelse vil vel nok blive betragtet som en Sejr for Arbejdsgivernes Standpunkt, ihvorvel der i selve Kendelsen er ikke saa faa Forbehold. Der siges saaledes, at Tidtagningen skal udøves med Skønsomhed, og det bliver muligvis nødvendigt at faa konstateret, hvad Ordet Skønsomhed i denne Forbindelse betyder, men Kendelsen maa anses uforstaaelig, eftersom det i den mellem Sammenslutningen og vort Forbund gældende Overenskomst nøjagtigt er fastslaaet, hvorledes der skal gaas frem, saavel ved Ansættelse af nye Akkorder som i saadanne Tilfælde, hvor gamle Akkorder skal tages op til Revision, hvadenten Aarsagen er nye Maskiner eller nye Værktøjer. Det tyder paa ringe Forstaaelse hos den høje Ret, naar denne skønner, at der ikke er noget krænkende i, at Arbejderne skal virke under stadigt Tilsyn af en Kontrollør med et Galopur i Haanden, og det vidner i hvert Fald ikke om megen Forstaaelse for Livet paa Værkstederne, naar en saadan Ret for Arbejdsgiverne kan fastslaas, men det er under Proceduren sagt saa stærkt, som det kan siges, at vi ikke i det frie Arbejdsforhold, der er raadende her i Landet, vil finde os i en Kontrol, som vi hidtil havde troet var noget specielt for Arbejdere i Koncentrationslejre og lignende. Men vi maa nu afvente Virkningerne af Kendelsen, og skulde disse gøre Forholdene paa Værkstederne for uholdbare for vore Medlemmer, er der jo heldigvis noget der hedder, at den nuværende Overenskomst udløber en Gang, og saa bliver der formentlig Lejlighed til at drøfte ogsaa dette Spørgsmaal.

Unge Personers Pasning af farlige Maskiner.

Socialministeriet har den 6. Januar d. A. udstedt følgende Bekendtgørelse om unge Personers Pasning af farlige Maskiner:

I Medfør af §§ 16, 17 og 18 i Lov Nr. 143 af 29. April 1913 om Arbejde i Fabrikker m. v. fastsættes herved følgende:

§ 1.

Til selvstændig Pasning af de i vedføjede Fortegnelse angivne mekanisk drevne Maskiner maa Personer under *16 Aar* ikke anvendes i større Omfang end i Fortegnelsen angivet.

Ved selvstændig Pasning forstaas Igangsætning og Standsning, Fødning af Maskinen med Materiale, Smøring, Eftersyn og andre Arbejder, hvorved paagældende Person kommer i nærmere Berøring med selve Maskinen under dennes Gang.

Tilbæring og Fratagning af Materiale henregnes ikke til selvstændig Pasning.

§ 2.

Virksomheder, som anvender en eller flere af de i nærværende Bekendtgørelse omhandlede Maskiner, skal paa iøjnefaldende Sted ophænge et af Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet godkendt Opslag indeholdende Bekendtgørelsens Bestemmelser. Direktoratet kan dog fritage visse Arter af Virksomheder, hvor Opslag maa anses for ufornødent eller upraktisk, for at ophænge Opslag.

Direktoratet kan paabyde Leverandører af de forannævnte Maskiner at forsyne disse med et af Direktoratet godkendt Opslag, indeholdende Meddelelse om, at paagældende Maskine ikke maa passes af Personer under 16 Aar.

§ 3.

Naar særlige Forhold gør det rimeligt og forsvarligt, kan Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet i de enkelte Tilfælde eller for bestemte Typer af Maskiner indrømme Undtagelser fra Forbudet i § 1.

§ 4.

Overtrædelser af nærværende Bekendtgørelses Bestemmelser straffes i Henhold til Lov Nr. 143 af 29. April 1913 § 42, jfr. § 44, med Bøder, medmindre de efter den øvrige Lovgivnings Regler medfører højere Straf.

§ 5.

Denne Bekendtgørelse træder i Kraft den 1. April 1939. Samtidig ophæves Justitsministeriets Anordning Nr. 164 af 1. November 1902.

Socialministeriet, den 6. Januar 1939.

Ludv. Christensen.

Fortegnelse:

Gr.	Maskiner, som Personer under 16 Aar ikke maa passe selvstændigt:	Undtagelser fra Forbudet:
1.	Kraftmaskiner.	Igangsætning og Standsning af Elektromotorer.
2.	Arbejdsmaskiner med roterende Valser, saasom Dampruller, Strygemaskiner, Pladevalser, Kalandre, Kollergange, Rotationspresser, Hurtigpresser, Margarinevalser, Bolschevalser.	Fødning af Maskiner, hvis Valser paa Grund af særlig Sikringsanordning eller af anden Grund efter Tilsynets Skøn frembyder ringe Fare.
3.	Arbejdsmaskiner med roterende Snegle, Vinger o. l., saasom Leræltere, Tørveæltere, Kitæltere og Marcinpanæltere.	Fødning af Dejgælte.maskiner og Brødsprøjter.
4.	Arbejdsmaskiner med roterende Pigge o. l., saasom Kagebrækkere, Isknusemaskiner, Kartemaskiner, Heglemaskiner, Wolfer, Osterivere og andre Rivemaskiner.	Fødning af Maskiner med en af Tilsynet godkendt Ifyldningstragt el. lign.
5.	Arbejdsmaskiner med skærende Organer, saasom Afrettere, Finérskæremaskiner, Korkskæremaskiner, Brændekløvemaskiner, Kvashuggemaskiner, Jern- og Metalsakse, Papirdelemaskiner, Papirskæremaskiner, Hakkelsemaskiner, Roeskæremaskiner, Kødhakkere (Wolfer) og Kød-Vuggeknive.	Fødning af Maskiner, hvis skærende Organ er automatisk indelukket under Gangen, eller ved hvilke Faren ved Tilsynets Skøn er gjort ringe ved anden paalidelig Sikringsanordning.
6.	Save.	Betjening af Dekupørsave og Nedstryger-Save for Jern og Metal.
7.	Fræsemaskiner.	Betjening af Fræsemaskiner for Jern og Metal.
8.	Stanser og Presser.	Betjening af Maskiner, der er ufarliggjort ved en efter Tilsynets Skøn paalidelig Sikringsanordning.
9.	Faldhamre.	Betjening af Hammerens Reguleringsanordning.
10.	Tovslaamaskiner.	
11.	Digelpresser og -stanser, saasom Digeltrykpresser og Kartonnage-Digelpresser.	Betjening (Fødning) af automatiske Ilægningsapparater paa Maskinerne.
12.	Centrifuger.	Betjening af Mejeri-Centrifuger samt Centrifuger, hvis Laag er automatisk aflaaset under Gangen, og som ikke kan igangsættes med aabent Laag. Betjening af Olieudslyngningscentrifuger i Maskinværksteder.
13.	Æskemaskiner og Æskefyldemaskiner i Tændstikfabrikker.	
14.	Opbankemaskiner i Skotøjsindustrien.	
15.	Tærskeværker.	
16.	Langhalmstærskere (Ribbere).	
17.	Halmpresser.	
18.	Hejseværker, Kraner og mekaniske Spil.	Befæstelse af Gods paa indtil 100 kg Vægt og Befordring af Gods paa indtil 500 kg Vægt paa elektriske Kraner, der styres ved Kædetræk el. lign. fra Gulvet eller Jorden.

Aluminium-Legeringers Modning.

De Aluminium-Legeringer, som lader sig forædle ved Modning, kan man dele i tre Grupper:

I. Legeringer, som efter Støbningen forædler sig selv ved Lagring i Stuetemperatur.
II. Legeringer, som efter Støbningen skal glødes ved ca. 500° C., afgyses i Vand eller Olie og derefter lagres i Stuetemperatur. (Al-Cu-Mg)*).
III. Legeringer, som efter Støbningen skal glødes ved ca. 500° C., afgyses i Vand eller Olie og derefter anløbes ved en Temperatur af 80—160° C. (Al-Cu, Al-Cu-Ni, Al-Mg-Si, G. Al-Cu-Ni, G. Al-Si-Mg, G. Al-Mg-Si).

ad I.

Til denne Gruppe hører f. Eks. Quarsal- og Zirkonal-Stempellegeringerne samt Alneon og Neonalium og saadanne Zink- og Kobber-Aluminium-Legeringer, som ved Hjælp af en Forlegering er gjort selvmodnende. Selve Modningen er tilendebragt i Løbet af 6—7 Dage. I denne Tid kan man dog samtidig bearbejde Godset mekanisk, idet Rumfangsforandringer i Godset kun finder Sted de første 24 Timer efter Støbningen.

Selvmodningen bevirker en Fordobling af Elasticitetsgrænsen, medens Brudgrænsen ikke forhøjes væsentligt.

*) Følgende kemiske Forkortelser er anvendt:

Al	Aluminium.	Sb	Antimon.
Cu	Kobber.	Si	Silicium.
Fe	Jern.	Pb	Bly.
Mg	Magnium.	Ti	Titan.
Mn	Mangan.	Zn	Zink.

G betegner, at Legeringen kan anvendes til Støbegods.

Varmebehandlingen.

ad II og III.

Den Temperatur, til hvilken de forskellige Legeringer skal opvarmes, og Glødningens Varighed er forskellig. Det er vigtigt, at begge overholdes meget nøje. Hosstaaende Diagram viser Forløbet af en Varmebehandling, medens Tabel 2 giver en Oversigt over de forskellige Legeringers Varmebehandling og Egenskaber.

Til Varmebehandlingerne anvendes enten elektrisk Muffelovn eller Saltbadsovn, hvori Salpeter holdes smeltet. Denne høje Varmekapacitet muliggør hurtig Opvarmning af Godset og nøje Regulering af Temperaturen. Overskrides denne Temperatur, falder de mekaniske Egenskaber betydeligt og kan ikke atter ved ny Behandling bringes i Vejret.

Glødningen foretages f. Eks. paa følgende Maade:

Man anvender et Saltbad bestaaende af 1 Del Kalisalpeter (KNO_3) og 4 Dele Natronsalpeter ($NaNO_3$). Om nødvendigt kan Badet gøres mere tyndtflydende ved at tilsætte noget mere Kalisalpeter. Temperaturen maa nøje overvaages ved Hjælp af et Pyrometer og maa allerede af Hensyn til Badet og dets kemiske Indflydelse paa Karret aldrig overskride 530° C. Badet begynder at smelte ved ca. 220° C. Karret fremstilles af Jernplader (6—20 mm Tykkelse). Størrelsen maa rette sig efter de Genstande, der skal opvarmes. Man regner med ca. 45 kg Alumin-Legering for hver Kubikmeter Bad. Hver Uge skal Karret renses for Slam, hvorfor Bunden bør være buet. Karrets Kant bør have en saadan Form, at den beskytter Murværket mod Saltet. I Karret anbringes en Kasse af perforeret Jernplade, saaledes at Godset ikke kan berøre selve Karret.

Opvarmningen kan ske ved Olie, Gas eller Elektricitet, men paa en saadan Maade, at Temperaturforskelligheder i Badet absolut undgaas. Varmetiden varierer i Almindelighed fra ¼—5 Timer. I særlige Tilfælde i flere Dage. Olie- resp. Vandbadet skal være saa stort, at Temperaturen under Afgysningen ikke kan overskride 50° C. — Under Arbejdet maa der være aabent for Tilløb og Afløb, saavel af Hensyn til Badets Temperatur som af Hensyn til de Re-

Tabel 1.

Sammenligning mellem alm. Al-Legering og selvmodnende Al-Legering.

	Elasticitets-grænse	Stræk-grænse	Brud-grænse	Varighedsprøve 25 Slag pr. Min. med 2 kg Hammer, 10 mm Faldhøide, Slagantal før Brud:
Zn-Al-Legering	4	6- 7	12-18	50.000
do. + Forlegering	8-12	17-23	20-24	200.000-650.000
Alneon	7-12	15-20	20-24	100.000-150.000
Cu-Al-Legering	4	6-10	12-16	400- 8.000
do. + Forlegering	7-12	16-18	18-20	40.000-450.000
Neonalium.....	6- 9	12-15	-16	- 13.000

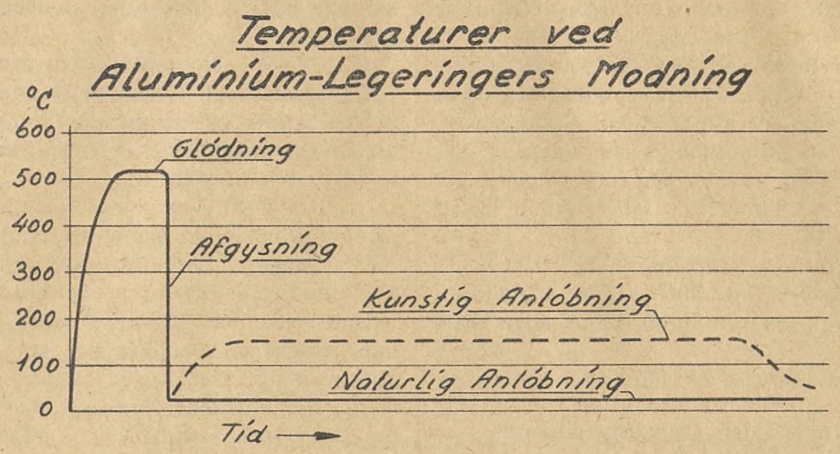

ster fra Saltbadet, som endnu kan sidde paa Godset. Afkølingshastigheden og Badets Temperatur har stor Indflydelse paa Godsets mek. Egenskaber, idet disse forøges ved hurtig Afkøling og lav Temperatur. Afgysning i Luft anvendes ogsaa.

Anløbningen. For de Legeringers Vedkommende, som skal anløbes ved Temperaturer, der er højere end Stuetemperatur, sker dette ved at anbringe Godset i Olie- eller Luftbade, der holdes paa den for vedkommende Legering gældende Anløbstemperatur. Her gælder det ligeledes om nøje at overholde Temperatur og Tid.

Eksempler:

1) Varmebehandling af Si-Alumin.

Glødningen foretages ved 530° C. i 2—6 Timer og helst i elektrisk Modstandsovn. Temperaturen maa holdes meget nøje ($\pm$ 5°). Godset anbringes f. Eks. i en Jernkurv og paa en saadan Maade, at det ikke udsættes for mekanisk Paavirkning, da det ved Glødningstemperaturen er meget blødt.

Afgysningen foretages helst i koldt Vand, der giver de bedste mekaniske Egenskaber. Foretages denne i kogende Vand, faar man et ca. 20 pCt. ringere Resultat. NB. Ved mange andre Al.-Legeringer maa man

Tabel 2. **Eksempler paa Støbegods Al-Legeringer, som lader sig varmebehandle. Se ogsaa under Stempellegeringer „Jern- og Metalarbejderen", Maj 1937.**

	Cu	Si	Mg	Ni	Mn	Fe	Al	Modstand mod Varmeridser	Tæthed	Flydeevne	Brudgrænse Sandstøbt	Brudgrænse Kokillestøbt	Forlængelse Sandstøbt	Forlængelse Kokillestøbt	Brinell Sandstøbt	Brinell Kokillestøbt	Varmebehandling	Vægtfylde	Varmeledningsevne	Udvidelses Koefi 10⁶	Korrosionsbestandighed	Bemærkninger
Cu Alumin. (N. R. 225)	5	2,8					Rest	m	m	m	nej	23—30	nej	2—7	nej	80—105	I og II	2,77	0,35	23,3	m	Kokillegods
	4	(0,9)				(0,7)	„	d	m	m	19—28	nej	2—8	nej	65—95	nej	I og II	2,77	0,35	23,3	m	Sandstøbegods
	4,5	0,6	0,2			0,4	94,5	d	g	m	15—18		4—8		50—60		Raastøbt	2,8				tilsat 0,25 Ti
	—	—	—			—	—				34—40		8—14		95—115		II					530° i 3 Timer. Anløbn. 140° i 8 Timer
	10		0,2			12	Rest	m	m	g	nej	19—28	nej	0,1	ne	100-160	I og II og III	2,85	0,34	22,3	d	Letstøbelig og letbearbejdelig Stempellegering
	10,4	0,2				0,63	88,7				—40						I og II	2,78			sg	Sand- og Kokillegods
Si-Alumin. (N. A. 125)	3	4	0,3				Rest	g	sg	sg	15—20	ja	2	ja	65	ja	III		0,35	22,5	g	for kompliceret Gods
	1,25	5	0,5				„	sg	sg	sg	23	26	2	5	60	85	I og II og III	2,66	0,36	21,7	g	sg Støbeegenskaber og Korrosionsbestandighed
	1,4	5	0,5	0,75	0,75		„	sg	sg	sg	16—20	ja	1—3	ja	55—65	ja	— „ —	2,66	0,36	21,7	g	Høj Varmestyrke
		7	0,3				„	sg	sg	sg	16—23	ja	2—6	ja	55—75	ja	— „ —	2,65	0,42	21,0	sg	sg Støbeegenskaber og Korrosionsbestandighed
(N. A. 162)	0,8	12	1,0	2,5			„	sg	sg	sg	ja	18—25	ja	0—0,5	ja	95—145	— „ —	2,69	0,27	18,9	g	sg Stempelleg. (Diesel).
Aviol (Rusld)		0,7	0,6								12—15	III 25—36	20—27	III 8—18	40—50	III 80—110	I og III			23		Flyvemaskiner I: 530—550° C III: 150—170° C 3 Timer
Mg-Alumin. (N. A. 350)			8,5-11,5				Rest	sg	d	d	28—31	nej	13	nej	75	nej	I	2,59	0,22	24,0	sg	vanskelig at støbe

sg = særdeles god m = middel g = god d = daarlig.

anvende varmt Vand eller Olie for ikke at risikere Revner i Godset.

Anløbningen foretages ved 150°—175°, ved hvilke Temperaturer Godset ikke er saa blødt, at der er Fare for Ødelæggelse af Godset, fordi Stykkerne f. Eks. ligger oven paa hinanden. Varigheden af Anløbningen afhænger af Anløbningstemperaturen. Til f. Eks. 150° svarer 20 Timer, til 170° svarer 8 Timer og til 175° svarer 6 Timer.

2) Varmebehandling af Cu-Alumin. b.

Glødningen foretages ved 530°—535° C. i 3 Timer.

Afgysningen foretages i lunkent Vand eller Oliebad.

Anløbningen ved 140° C. i 8 Timer.

Aluminiumlegeringer, der er varmebehandlet, er ømfindtlige for paafølgende Opvarmninger.

Opvarmningstemperaturernes Indflydelse paa Godset er følgende:

Indtil 100° C. Ingen Indflydelse.

Indtil 175° C. Meget ringe Indflydelse paa de mekaniske Egenskaber, Korrosionsegenskaberne forringes.

175—250° C. Momentvise Opvarmninger indtil 250° gør Godset skørt. Forlængelse kan gaa ned til Halvdelen. Stræk- og Brudgrænse forøges ved Temperatur omkring 175°, men formindskes ved Temperatur i Nærheden af 250°.

Indtil 350° C. Ved denne Temperatur opnaar man mindst Haardhed. Brudgrænsen gaar ned til Halvdelen, medens Forlængelsen holder sig nogenlunde konstant. (NB. Glødning Omraade ca. 360—400° C.).

Indtil ca. 500° C. Ved Opvarmning op imod 500° kan Stræk- og Brudgrænse samt Haardhed antage alle Værdier, som ligger mellem glødet og forædlet Gods. De opnaaede Værdier afhænger af: Temperatur, Afkølingshastighed og Varighed af den paafølgende Lagring.

Over 500° C. Ved Opvarmning over 505—510° C. er Godset som oftest ødelagt og kan ikke reddes ved fornyet Varmebehandling.

Valdemar Larsen.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen,* Ingeniør V. D. I.

Hvad er Elektricitet?

Dette Spørgsmaal blev for mange Aar siden ved en Eksamen rettet til en Student. Han sad længe og tænkte og svarede saa: Da jeg gik hjemmefra, vidste jeg det, men nu har jeg glemt det. — Da raabte Professoren, idet han gestikulerede vildt: Jamen, unge Mand, da har Videnskaben jo lidt det forfærdeligste Tab — den eneste Mand i Verden, som vidste hvad Elektricitet var — og nu har han glemt det. — Helt saa morsomt slipper vi imidlertid ikke mere fra et saadant Spørgsmaal. De senere Aars videnskabelige Arbejder paa Atomforskningens Omraade har under alle Omstændigheder gjort Elektricitetens Natur mere forstaaelig, selv om Hemmeligheden langt fra er helt opklaret. Det vil derfor hjælpe os, selv i en populær Fremstilling, ganske kort at se paa denne nyere Teori.

Alle de utallige Stoffer, som findes paa Jorden, bestaar af uhyre smaa Partikler, som kaldes Atomer, men trods den brogede og mangfoldige Sammensætning, Tilværelsen viser os, har vi dog kun knap 100 forskellige Atomer — af hvilke altsaa »alt« bestaar.

Atomerne har en vis Tilbøjelighed til at forene sig i bestemte Grupper, en saadan Gruppe kaldes Molekyl. Er alle Atomer ens i et Molekyl, kaldes det et Grundstof, f. Eks. Brint, Ilt, Jern, Kobber, Sølv, Nikkel o. s. v. — derimod er Vand intet Grundstof, fordi dets Molekyler er sammensat af Ilt- og Brintatomer; Luften heller ikke, fordi den er sammensat af de to Grundstoffer Ilt og Kvælstof; Messing heller ikke, fordi det bestaar af Grundstofferne Kobber og Zink o. s. v.

Atomet er altsaa det mindste, vi kan tænke os et Stof delt i. De Kræfter, der holder Atomerne sammen til Stof, antages at være af elektrisk eller magnetisk Natur.

Selve Atomet bestaar af en Kærne, »Stoffet«, som efter dets Art er ladet med en større eller mindre Mængde positiv Elektricitet. Uden om og i temmelig Afstand fra det svæver eller drejer sig et Antal uhyre smaa med negativ Elektricitet ladede Partikler, som kaldes Elektroner. Alle Elektroner antages at være fuldstændig ens og kan flyttes fra den ene Art Atomkærne til den anden. Grunden til, at vi udadtil ikke sporer Elektricitet, er den, at Atomkærnen netop fastholder det Antal negativt ladede Elektroner, der svarer til dens positive Ladning, saaledes at f. Eks. Brintatomet kun har een Elektron, Jernatomet 26, Kobberatomet 29, Tinatomet 50, Guldatomet 79, Blyatomet 82 o. s. v. — ganske efter Atomkærnens positive Ladning. — Fjerner man nu en eller flere Elektroner fra Atomkærnen, vil den udadtil reagere positivt, og omvendt, »hænger« man flere Elektroner paa Atomkærnen end der svarer til dens

naturlige Antal, da vil den udadtil reagere negativt elektrisk. Har Atomerne i et Stof for faa Elektroner, vil det søge ved Tiltrækning at skaffe sig det rette Antal Elektroner. Er der omvendt for mange Elektroner, vil de frastødes. Forbindes to Dele Stof med hinanden, det ene med for faa Elektroner, altsaa positivt, med et andet med for mange Elektroner — altsaa negativt — vil Elektronerne bevæge sig fra det negative Stof, altsaa fra det, som har for mange Elektroner, til det positive Stof, hvis Atomer har for faa Elektroner — og vi har den strømmende Elektricitet, som altsaa skyldes Elektronernes Vandring.

Naar et Atom ikke har det rette Antal Elektroner, altsaa enten for mange eller for faa, kaldes det en Ion. — I ethvert Stof findes der baade frie Elektroner og Ioner — jo flere der findes af disse, desto bedre ledende er det. I de saakaldte Isolatorer, Glas, Porcelæn, Papir o. s. v., er der kun faa frie Elektroner og Ioner, deraf deres daarlige Ledeevne for Elektricitet.

Vi vil prøve, omend ufuldkomment, at illustrere Elektricitetens Strømmen gennem en Ledning, idet vi tænker os et lille Stykke af denne forstørret 1 Billion = 1.000.000.000.000 Gange. For at faa den rette Forstaaelse, saa tag en Skydelære og indstil den til 0,1 Millimeter, multiplicer den lille Distance med en Billion, og De faar noget over Jordens Diameter. — Atomet med de dertil hørende Elektroner forstørret lige saa mange Gange vilde da faa en Størrelse lig Forum, naar den tænkes rund. — En enkelt Elektron vilde derimod med samme Forstørrelse kun faa en Størrelse som en Ært. En lignende Størrelse har selve Atomkærnen vel ogsaa, men i den er omtrent alt Stoffets Vægt koncentreret, Elektronen derimod maa tænkes værende næsten uden Vægt. — Afstanden i det tætteste Stof fra Atomkærne til Atomkærne, stadig efter samme Forstørrelse, bliver da ca. 3 Kilometer. Der er altsaa rigelig Plads. Vi kan ogsaa sammenligne Pladsforholdene f. Eks. i et Stykke Jern eller Kobber med Universets Kloder, der ogsaa har rigelig Plads i Himmelrummet. —

Vi forbinder nu begge Ender af vor Leder til en Strømkildes 2 Poler — Strømkredsen er sluttet, og den positive Pol vil tiltrække Elektroner af Lederen, medens den negative Pol sender en Elektronsværm ind i den anden Ende. Vi husker stadig paa det meget aabne System. — Atomernes elektriske Ligevægtstilstand vil derved forstyrres, og der vil ske en Mængde Sammenstød, hvilket er Forklaringen paa, at en Leder ved Strømgennemgang opvarmes. — Hele denne Bevægelsesforplantning og Pladsbytning af Elektroner foregaar med den umaadelige Hastighed af op imod 300.000 Kilometer pr. Sekund, d. v. s. at vi i hvert Tilfælde ved Radiobølger har Virkningen rundt om Jorden paa ca. $^1/_7$ Sekund, dog noget langsommere i en Metaltraad. Det maa forstaas, at det ikke er selve Elektronerne, der gennemstrømmer en Leder med denne enorme Hastighed, men derimod deres Indvirkning paa hinanden. Vi kan derfor godt sammenligne Elektricitetens Strømmen i en Ledning med Vandets Strømmen i et Rør, idet vi aabner for Vandhanen, strømmer Vandet straks ud, trods det, at Vandværket, som leverer Trykket, ofte ligger mange Kilometer borte. Vand strømmer altid derhen, hvor Trykket er mindst, og Elektriciteten strømmer ogsaa altid derhen, hvor Spændingen er mindst. Strømkilden kan opfattes som en Pumpe, der med sin negative Pol sender en Strøm af Elektroner ind i Lederen, og ved den positive Pol suger Elektroner ud af Lederen.

Efter denne kortfattede Forklaring over Elektronstrømmen vilde det jo være mest naturligt, naar man i Praksis taler om Elektricitetens Strømretning, at angive denne i Elektronstrømmens Retning, altsaa fra negativ til positiv — men det gør man ikke, da man allerede flere Aar før Elektronteoriens Opstaaen havde vedtaget at kalde Strømretningen fra positiv til negativ.

Hvordan opstaar Elektricitet?

Vi vil omtale fire Maader, hvoraf dog kun den sidste vil komme til at danne Grundlaget for vort fortsatte Studium.

Gnidnings-Elektricitet.

Lader man en Ebonitkam fare gennem Haaret, kan man høre en knitrende Lyd, som stammer fra ganske smaa Gnister. Ved Gnidning af Kammen gennem Haaret har denne optaget Elektroner fra Haaret. Det vil sige, Kammen er blevet negativ i Forhold til Haaret, og der opstaar en Spændingsforskel mellem Kam og Haar. Nærmer vi nu Kammen igen til Haaret, vil Haaret blive tiltrukket, fordi det vil skaffe sig de manglende Elektroner. To uensartede Elektricitetsmængder tiltrækker hinanden og to ensartede frastøder hinanden. — Gnidnings-Elektricitet kan opstaa paa mange andre Maader, f. Eks. ved Drivremme, hvoraf man under Driften endda kan trække temmelig lange Gnister. Lyn er ogsaa en Slags Gnidnings-Elektricitet, idet en Sky ved Luftgnidning f. Eks. bliver berøvet nogle af sine Elektroner og virker positiv, en anden Sky faar imidlertid for mange og virker negativ, kommer to saadanne Skyer for nær til hinanden, saa vil Elektronerne fra den negative Sky i Form af Lynet skaffe sig Udligning til den positive Sky. Kommer begge Skyer imidlertid for tæt til Jorden, vil den negative Sky afgive Elektroner til Jorden, medens den positive vil modtage Elektroner fra Jorden, hvis Forraad af Elektroner i Forhold til andre Legemer kan betragtes som uendelig stort.

Termo-Elektricitet.

Svejser man to forskellige Metaller sammen og forbinder dem i et ydre Kredsløb og opvarmer Svejsestedet, vil der opstaa en Elektronvandring fra det ene Metal til det andet, altsaa en elektrisk Strøm. Indskydes der et fintmærkende Voltmeter, da kan Spændingen, som direkte er proportional med Temperaturen, som omgiver Svejsestedet, bruges til at maale denne med.

Apparater, som virker efter dette Princip, kaldes Pyrometre og bruges til at maale høje Temperaturer, f. Eks. i Hærdeovne, idet Svejsestedet, som ogsaa kaldes Termoelement, kan anbringes direkte i Varmezonen. Voltmetret, som er inddelt i Celsius Grader, anbringes paa passende Sted og forbindes med sine to Ledninger, en paa hver Side af Svejsestedet.

Kemisk Elektricitet.

Vi kan ogsaa ad kemisk Vej, ved at nedsænke 2 forskellige Metaller i fortyndet Svovlsyre faa en Elektronstrøm i Gang. Endnu bedre Resultat opnaar man, naar man f. Eks. anvender Kul og Zink. Den fortyndede Svovlsyre joniseres og afgiver Elektroner til Kul og Zink, men mest til Zinken, saadan at naar disse gennem en ydre Strømkreds forbindes, vil Elektronerne strømme fra Zinken til Kullet og igennem Væsken fra Kullet til Zinken. Zinken vil derved gennem en ret indviklet kemisk Proces opløses og spaltes i positivt ladede Ioner, som gennem Væsken delvis sammen med Svovlsyrens Brint vil vandre over til Kullet og med Tiden overtrække dette, og Strømmen vil efterhaanden ophøre.

Tørelementet er en forbedret Type, hvor Kullet beskyttes mod at belægges ved at være omgivet af en iltholdig porøs Masse og holdes derved længere virksom. Væsken er heller ikke fortyndet Svovlsyre, men en Gelatine-Salmiak Opløsning.

Akkumulatoren er ogsaa en kemisk Strømkilde, men paa den Maade, at den kan opsamle og omdanne en tilført elektrisk Strøm til kemisk Energi, der saa igen kan omdannes til elektrisk Strøm. Men da denne er en meget vigtig Del af Automobilets elektriske Udstyr, skal vi senere omtale den indgaaende.

Induktionselektricitet. Dynamo.

Uden denne Frembringelsesmetode vilde vor Tids Elektrificering ikke have været tænkelig, og det er derfor den, der skal danne Grundlaget for vort Studium — men da den er nøje knyttet til Magnetismen, vil vi først se lidt paa Magnetismens Væsen.

Hvad er Magnetisme? Dette Spørgsmaal vil sætte os lige saa meget i Forlegenhed, om ikke mere, som Spørgsmaalet: Hvad er Elektricitet? — Lige saa lidt som vi ikke kan besvare Spørgsmaalet: hvad er Elektricitet? helt, kan vi heller ikke besvare Spørgsmaalet Magnetisme helt, men vi kan opstille Teorier, som kan hjælpe os til Forstaaelse. — Først maa vi dog gennemgaa Magnetens Virkninger og Særegenheder.

Magnetjernsten, Erts, var allerede kendt ca. 600 f. K. ved, at det kunde tiltrække andre Smaastykker af Jern, og Kineserne skal have kendt Kompasset fra Oldtiden af. De første Kompas bestod af en magnetisk Stang, der blev lagt paa en Kork- eller Træplade, der svømmede i Vand og paa Grund af den lille Friktion nu frit kunde dreje sig. Den ene Ende viste nu mod Nord, og den anden mod Syd. Vi har her den første Læresætning: *enhver Magnet har 2 Poler,* som altid benævnes *Nord- og Sydpol. Disse 2 Poler er altid lige kraftige,* ellers vilde Magneten, som svømmer i Vandet, jo bevæge sig i en bestemt Retning, men den drejer sig blot om et Midtpunkt. Foruden Magnetjernsten, hvoraf de første Magneter fremstilledes, lærte man snart at fremstille Magneter af Staal (altsaa hærdet Jern) ved at stryge dette med en anden Magnets Pol. Det viste sig nu, at naar man f. Eks. strøg et Stykke Staal fra Midten og udefter med en Magnets Nordpol, da blev den Ende af Staalet til en Sydpol, og den anden Ende, som man overhovedet ikke havde rørt, til en Nordpol. — *En Magnet fremkalder altid den modsatte Magnetisme paa det Staal, den kommer i Berøring med.* Dette Forsøg kan man gentage saa mange Gange, som man ønsker, og paa denne Maade fremstille utallige Magneter uden, at den Magnet, man bruger dertil, i mindste Maade taber af sin Magnetisme. Gør man nu det samme ved blødt Jern, fremkalder man ogsaa Magnetisme i det, ganske som ved Staalstangen, men kun saa længe Magneten er i Berøring med Jernet eller i dets umiddelbare Nærhed — fjernes Magneten, da forsvinder Magnetismen af Jernet. — *Blødt Jern kan altsaa kun være magnetisk, saa længe der indvirker Magnetisme paa det.*

Har man faaet fremstillet 2 Staalmagneter, og man nærmer f. Eks. den enes Sydpol til den andens Nordpol, da vil man mærke en kraftig Tiltrækning. Prøver man derimod med 2 Sydpoler eller 2 Nordpoler, da vil disse frastøde hinanden. *2 ensbenævnte Poler frastøder hinanden, men 2 uensbenævnte Poler tiltrækker hinanden.*

Vi lader Teorien vente lidt for først at se lidt paa

Elektromagnetismen.

Paa en lille Høj i Ørstedsparken ud mod Nørrevoldgade staar H. C. Ørsteds Statue. Foran sig har han Magnetnaalen og nogle elektriske Ledninger. Hvad gjorde han da for at faa denne Plads? Ja, han gjorde egentlig ikke saa meget, men hvis han ikke havde gjort det, og andre heller ikke — havde vi endnu siddet ved Petroleumslampen og været uden Sporvogn, »S«-Tog, Radio og mange andre Ting. Derfor maa enhver Elektrotekniker Verden over finde sig i, at H. C. Ørsteds Forsøg fra Isbjørnens Land er kort berettet i hans Lærebøger. Det bestod i, at han opdagede, at naar en elektricitetsførende Ledning blev holdt parallel over en Magnetnaal, der vendte mod Nord og Syd, gjorde den Udslag, og endvidere til den modsatte Side, naar Strømmens Retning blev skiftet. Se Fig. 4. Dette Forsøg førte senere til Opdagelsen af Elektromagnetismen.

Snor man en isoleret Ledning om en Jernstang, Fig. 6, og sender en elektrisk Strøm gennem Ledningen, vil Stangens Ender efter Strømmens Retning blive Nordpol- og Sydpol-magnetisk, og derved faa alle en Staalmagnets Egenskaber. Men i samme Øjeblik Strømmen afbrydes, er Magnetismen borte. Gør man det samme ved en hærdet Staalstang, bliver den ogsaa magnetisk paa samme Maade som den bløde Jernstang, men den beholder sin Magnetisme efter,

at Strømmen er afbrudt, ganske som Staalstangen, der blev strøget med en anden Magnet.

Begge Poler paa en Magnet, ligegyldig af hvilken Art, synes at være forbunden gennem et Kraftlinie-

Fig. 1.

Permanent Magnet (hærdet Staal), det magnetiske Kraftfelt illustreres ved punkterede Linier, gaaende fra N til S uden for Magneten og fra S til N inden i Magneten.

felt, som nemt kan gøres anskueligt ved at drysse nogle Jernfilspaaner paa et Stykke Papir, der holdes over en Magnet, Fig. 3. Der vil omkring Polerne dannes straaleformede Linier, der i større og mindre Buer vil danne Forbindelse mellem Polerne. For at kunne holde Rede paa Sagen, har man i Praksis vedtaget at tænke sig Retningen af disse magnetiske Linier, »Kraftfeltet«, som gaaende fra Nordpol til Sydpol, og inden i Magneten fra Sydpol til Nordpol. —

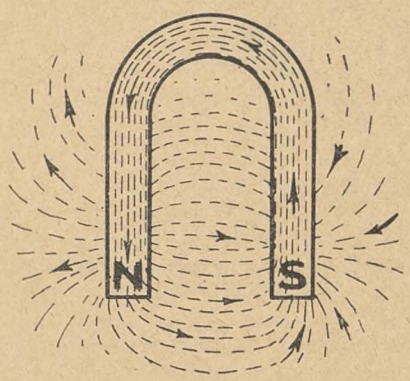

Fig. 2.

Hesteskoformat, permanent Magnet. Der opstaar et kraftigt Felt mellem N og S.

Linierne er selvfølgelig tænkte, for at illustrere Magnetkraftens Retning.

Vi kender nu en Del af Magnetens Egenskaber. Magneter af Staal, ligegyldig paa hvilken Maade de er fremstillet, kalder vi permanente Magneter, Fig. 1 og 2. Magneter, der opstaar ved den elektriske Strøms Omkredsen, kalder vi Elektromagneter, Fig. 6. Vi vil nu ind imellem se lidt paa Teorien om Magnetismens Opstaaen.

Ved den lille indledende Atom- og Elektronteori blev vi klar over, at i selv det tætteste Materiale var der rigelig Plads. Tænk paa Forklaringen med en Billion Forstørrelse af et Stykke Metal. Den lille Atomkerne, som jo er selve Stoffet — ved Magneten Jernatomkernen — er ladet med positiv Elektricitet, og uden om denne Kerne drejer sig med vanvittig Hastighed 26 med negativ Elektricitet ladede Elektroner. Elektricitetens Strømmen i en Leder skyldes netop kun Elektronernes Strømmen. En Elektromagnet er altsaa ikke andet end en Jernkerne, som omkredses af Elektroner i en Ledning, et ganske analogt Tilfælde med den uendelig lille Jernatomkerne, der omkredses af sine Elektroner. Det ligger nu nær at antage, at hvert lille Atom eller Molekyl er en lille Magnet med 2 Po-

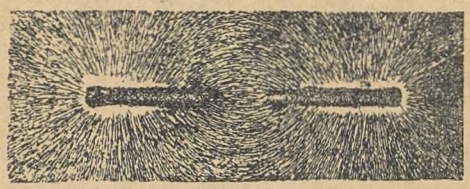

Fig. 3.

Fotografisk Gengivelse af, hvorledes Jernfilspaaner ordner sig, naar de drysses paa et Stykke Papir, hvorunder der er anbragt en magnetisk Stang.

ler. Forskellen paa magnetisk og ikke magnetisk Jern maa da være den, at alle disse smaa Magneter i ikke magnetisk Jern ligger mere tilfældigt om imellem hinanden, saa deres Polers Tiltrækning og Frastødning helt ophæver hinanden. Gøres nu Jernet eller Staalet magnetisk, ligegyldigt om det sker ved Berøring med en anden Magnet eller det sker ved at lade en elektrisk Strøm gaa rundt om det, saa ensrettes alle Smaamagneter mere eller mindre, saa alle Poler af samme Navn kommer til at vende i samme

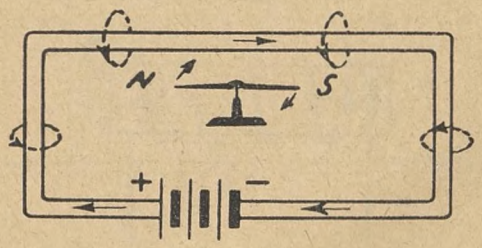

Fig. 4.

En Magnetnaal, anbragt under en strømførende Ledning, vil søge at stille sig paa tværs af denne og med sin Nordpol angive Retningen af det magnetiske Felt om Ledningen, illustreret ved punkterede Kredse (H. C. Ørsteds Forsøg).

Retning og forstærker hinanden indbyrdes, saa der bliver kraftige Poler ved begge Ender af Jernet eller Staalet. Er der Tale om Magnetisering med elektrisk Strøm, da maa vi tænke os Elektronbanerne om Smaamagneterne dreje sig i samme Retning og i samme Plan som Elektronstrømmen i Ledningen udenom Elektromagneten. Bruger vi til Magnetiseringen en anden Magnet, som vi nærmer til et Stykke umagnetisk Jern eller Staal, da vender Smaamagneternes Poler sig i samme Retning som Polerne paa den magnetiserende Magnet.

Da det nu imidlertid kun er Jern, der kan gøres magnetisk (i mindre Grad dog ogsaa Nikkel og Kobolt), kunde man fristes til at spørge, hvorfor da ikke andre Metaller kan blive magnetiske. Ja, saa kniber det med Svaret, men formodentlig skyldes

Fig. 5.

Retningen af det magnetiske Felt om en strømførende Ledning kan ogsaa findes ved Højrehaandsreglen.

det den krystallinske eller molekylære Opbygning i disse Metaller, at f. Eks. Smaamagneterne er saadan sammenbundne i Grupper, at de altid vil ophæve hinandens Magnetisme.

Vi har nu vist, hvordan man gennem Elektricitet kan fremstille Magnetisme. Det omvendte, at fremstille Elektricitet ved Hjælp af Magnetisme, maa følgelig ogsaa være muligt, og det er faktisk ogsaa dette, enhver Dynamos Virkemaade beror paa.

Gennem H. C. Ørsteds Forsøg saa vi, at Magnetnaalen gjorde Udslag til en af Siderne, naar der gik Strøm gennem en Leder i dens Nærhed, hvilket tyder paa, at der ogsaa om en strømførende Ledning

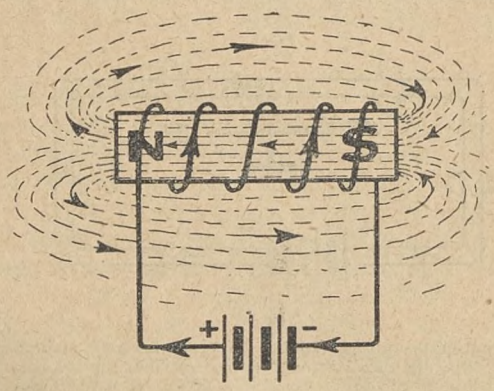

Fig. 6.

Elektromagnet. Det magnetiske Kraftfelt forløber omtrent paa samme Maade som ved en permanent Magnet. Skiftes Strømretningen, vil Feltet ogsaa skifte Retning og Polerne Plads. — Fjernes Jernkernen ud af Spolen, vil denne stadig være magnetisk, blot mindre kraftig.

maa være et magnetisk Felt. Saadan er det ogsaa, Fig. 4. Vi kan overhovedet ikke faa Elektriciteten til at flyde gennem en Ledning, uden at der om den opstaar et (roterende) magnetisk Felt paa den Maade, at naar vi tænker os at kunne anbringe en Masse Smaamagneter i Kredse udenom en Ledning, da vilde alle Magnetnaalene søge at stille sig paa Tværs af Ledningen, og endvidere saadan, at naar vi tænker os med højre Haand at omslutte Ledningen med Tommelfingeren i den positive Strøms Retning, da vilde alle Smaamagneters Nordpoler have Retning med de øvrige 4 Fingre. — Fig. 5. Magnetfeltet om en strømførende Ledning kan i Ordets Forstand ikke siges at »rotere«, men Udtrykket skal blot illustrere dets Retning.

Denne Højrehaandsregel kan vi ogsaa benytte ved en Elektromagnet for at finde dens Poler, idet vi tænker os ligeledes med højre Haand at omslutte Beviklingen saadan, at den positive Strømretning gaar fra Haanden og i de fire Fingres Forlængelse rundt om Spolen, da er Nordpolen i Tommelfingerens Retning. Disse Højrehaandsregler maa vi se at indprente

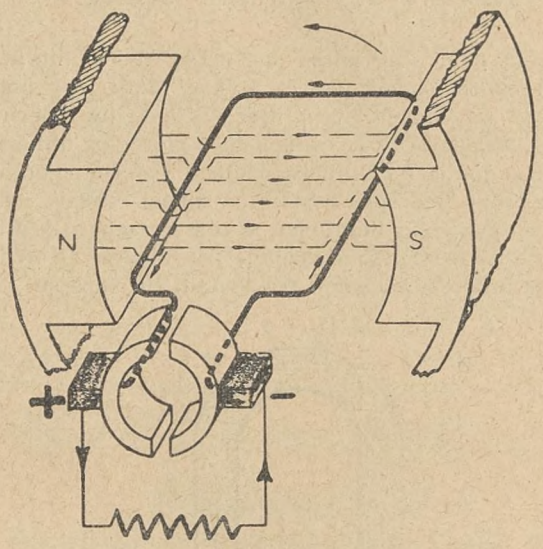

Fig. 7.

Dynamoprincippet. N og S er gennem Dynamohusets Jern forbundet med hinanden.

os godt, for lettere at faa den rette Mening af Sammenspillet mellem de elektromagnetiske Funktioner — og dernæst altid huske paa, at det i Praksis er vedtaget (naar ikke andet er omtalt) at kalde Strømmens Retning fra positiv til negativ, og det magnetiske Felts Retning fra Nordpol til Sydpol.

Skiftes Strømretning i en Ledning, da skifter det om den roterende Magnetfelt jo ogsaa Retning; det samme sker ogsaa med Elektromagneten, naar vi vender Strømmen, saa skifter Nord- og Sydpol Plads. — For Kortheds Skyld betegner man positiv med + (Plus), negativ med ÷ (Minus), og Nord- og Sydpol med henholdsvis N. og S.

Vi er nu sikkert ganske enige om, at der ikke kan sendes en Strøm gennem en Ledning, uden at der om den opstaar et (roterende) magnetisk Felt. Følgelig maa vi omvendt som før omtalt kunne frembringe Strøm i en Ledning, naar den paa tværs gennemskærer de fra Nordpol til Sydpol tænkte strømmende magnetiske Kraftlinier. Kraftlinierne kan nemlig ikke uden videre skæres over, men bøjes til

Siden og kommer derved til at rotere om den dem gennemskærende Ledning.

Fig. 7 illustrerer en Dynamo, hvis Anker kun har en enkelt Vinding. N. og S. er en Magnets Nord- og Sydpol. Kraftliniefeltet er illustreret med faa punkterede Linier gaaende fra N. til S. Den bøjede Pil angiver Vindingens Drejningsretning i Kraftliniefeltet, som afbøjes under Vindingens Drejning og kommer derved til at rotere om den. Benytter vi den før angivne Højrehaandsregel, idet vi tænker os med fire Fingre at omslutte Ledningen i Kraftliniefeltets Retning, saa vil vi se, at vi i Tommelfingerens Retning faar den positive Strømretning, som ved Pilen langs Vindingen er markeret. Begge Spoleender er forbunden til hver sin halvcirkelformede Segment, som kaldes Kommutator, og hvorpaa der slæber to Kul, som skal føre den producerende Strøm ud i den ydre Strømkreds, og tjener samtidig til at ensrette Strømmen. Man ser nemlig, naar man vil følge Vindingen en Omdrejning, at Strømretningen begrundet paa Kraftliniefeltets Retning vil vende om og gaa den modsatte Vej. Det vil sige, at de to Segmenter, hvoraf Kommutatoren er sammensat, vil skiftevis for hver halve Omdrejning blive positiv og negativ, men da Slæbekullene er faststaaende, vil det ene af dem faa alle positive og det andet alle negative Strømme, saa Strømretningen i de to til Kullene fastgjorte Ledninger nu modtager en ensrettet Strøm. — Vilde man nu benytte en saadan Dynamo i Praksis, vilde det blive en stærkt pulserende Strøm, man vilde faa ud i Ledningsnettet, da den jo to Gange under en Omdrejning vilde være Nul, nemlig der, hvor Vindingen gaar parallel med de magnetiske Kraftlinier, og to Gange naa sit Maksimum, nemlig der hvor Vindingen skærer de fleste Kraftlinier — derfor er Dynamoer i Praksis forsynet med et Anker (den roterende Del af Dynamoen) med en hel Mængde Beviklingsspoler, hvis Ender alle føres ned til Segmenter i Kommutatoren. Man kan paa denne Maade faa den stærke Pulsering af Strømmen reduceret til en virkelig brugbar Jævnstrøm.

Vi kender nu nogenlunde Princippet for den elektriske Strøms Frembringelse i en Dynamo. Omvendt kan man faa samme Dynamo til at løbe som Motor, naar man som i Fig. 8 forbinder en Strømkilde, f. Eks. et Batteri til dens to strømførende Kul paa Kommutatoren og paa denne Maade sender en Strøm gennem Ankerbeviklingen. Der opstaar da om denne som ved enhver strømførende Ledning et (roterende) Magnetfelt (Retningen angivet ved 2 smaa bøjede Pile), der paa den ene Side eller Halvdel vil have Retning mod det konstante fra N til S gaaende Magnetfelt. Dette sidste tvinges nu til at bøje af og gaa op over Ledningen ved N og under Ledningen ved S for at følge det (roterende) Felts Retning. (Magnetiske Kraftlinier kan nemlig paa ingen Maade krydse hinanden). Resultatet bliver, at Ankerbeviklingen nu presses ud af det konstante fra N til S gaaende Magnetfelt og vilde standse ca. 90° fra den i Tegningen angivne Stilling, men samtidig med Drejningen af Ankeret har Kommutatorens Segmenter ogsaa drejet sig, og Strømretningen i Ankerbeviklingen vil skifte og dermed Magnetfeltets Retning, saa Beviklingen atter suges ind og kastes ud af det konstante fra N til S gaaende Magnetfelt i den store buede Pils Retning.

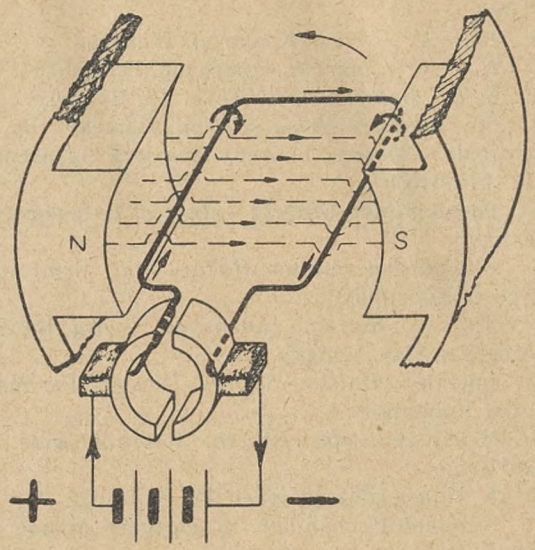

Fig. 8.
Elektromotorprincippet (Startmotoren).

I Praksis har Motorens Anker mange Vindinger, der ligesom ved Dynamoens Anker føres ud til mange Segmenter i Kommutatoren. Fælles for dem begge er, at Beviklingen (som Regel isoleret Kobbertraad) er viklet om en blød lameleret Jernkerne, men Princippet forandres ikke af den Grund. Jernkernen holder blot sammen paa de magnetiske Kraftlinier, saa disse er mange Gange mere koncentrerede og ikke spredes udadtil. Magneterne N og S er som Regel Elektromagneter, og baade Dynamoer og Motorer kan have flere Par af disse.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.

6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen*, Rosendalsgade 15, København.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Ivar W. Jensen*, Kongevej, Birkerød.
11. *H. P. C. Andersen*, Østergade, Holstebro.
12. *S. K. Sørensen*, Islevbrovej 13, Rødovre.
13. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
14. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
15. Smedemester *Gravers Petersen*, Byfogedvej 2, København.
16. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.
17. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
18. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, København.
19. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, København.
20. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
21. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
22. *Gasværket*, Lynæs.
23. Automobilmekaniker *S. A. Jensen*, Nørre Aaby.
24. Automobilmekaniker *Knud Frisenberg*, Baaring pr. Asperup.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Fagforeningskursus. Arbejdernes Oplysningsforbund arrangerer i Sommer 4 Fagforeningskursus, hver paa 8 Dage, der afholdes paa Roskilde Højskole i Tiden 9.—15. Juli og 23.—29. Juli og paa Esbjerg Arbejderhøjskole i Tiden 30. Juli—5. August og 13.—19. August.

Forbundsledelsen har i Lighed med forrige Aar vedtaget at sende 4 Elever til disse Kursus. De, som tidligere har været i Betragtning, kan ikke ansøge om at deltage, men det skal fortrinvis være yngre Medlemmer, der de sidste 2 Aar af deres Læretid har været Medlemmer af Forbundet. Videre skal Ansøgerne være indstillede og anbefalede af den Afdeling, de tilhører.

Det Beløb, der dækker Kost, Logi og Undervisning, samt dertil endnu et Beløb, udredes af Forbundet.

Ansøgninger maa være Forbundet i Hænde med Udgangen af Maj Maaned.

Ansøgerne maa anføre, paa hvilken Tid og hvilket Sted de helst vil paa Kursus.

I Tilfælde af flere lige kvalificerede Ansøgere vil Lodtrækning mellem disse finde Sted.

Esbjerg. Forhandlingsmøde afholdtes den 4. April hos Firmaet »*Christola*« paa Krav om Genantagelse af den afskedigede Tillidsmand.

Paa Mødet gav Firmaets Repræsentant Udtryk for ikke at være vidende om, at Tillidsmanden Anders Andersen var Tillidsmand i Overenskomstens Forstand, idet Virksomheden som Regel kun beskæftigede fra 1 til 4 Mand, og at Afskedigelsen den 23. Marts iøvrigt maatte bero paa en Fejltagelse, da det kun havde været Meningen, at Tillidsmanden skulde være hjemsendt nogle faa Dage.

Mødet sluttede med Enighed om, at Tillidsmanden paabegynder efter Paaske, den 11. April.

Hillerød. Mæglingsmøde afholdtes den 28. Marts hos Firmaet *P. Nordsten*. Der forelaa 1) Krav om Tillæg til Akkordpriskuranten for saavel Haand- som Maskinformere. 2) Klage over Støbemesterens Optræden.

ad 1. Paa Mødet opnaaedes Enighed om at vise Sagen tilbage til fornyet lokal Forhandling, idet Firmaet gav Tilsagn om at ville yde et Tillæg paa 10 pCt. til Haandformernes Akkordpriskurant samt yde et Tillæg til Akkordpriskuranten for Maskinformerne paa et foreløbigt Grundlag af Forhøjelser paa ialt 9,39 Kr. fordelt paa 146 Modelbrædder. Den fornyede lokale Forhandling vil være at afslutte inden 15 April. Saafremt Enighed ikke opnaas, forbeholdt Forbundet sig at føre Sagen til videre Behandling.

ad 2. Punktet sluttede med de faldne Udtalelser.

København. Mæglingsmøde afholdtes d. 27. Marts Nørrevoldgade 30, paa Krav fra Forbundet overfor Firmaet *Amager Jernstøberi* om Tillæg til Timelønningerne.

Enighed opnaaedes ikke. Forbundet begærede derefter Sagen ført videre til Timandsmøde.

Sagen fra A/S »*Vølund*«, omtalt i forrige Fagblad, har givet til Resultat, at Firmaet foreløbig i Henhold til Mæglingsmødet den 1. Marts har ydet Timelønstillæg til 15 Mand med ialt 43 Øre.

Svendborg. Forhandlingsmøde afholdtes den 15. Marts hos Firmaet *Jens Hansens Jernstøberi og Maskinfabrik* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne. Paa Mødet opnaaedes ikke Enighed, men ved en herefter foretagen lokal Forhandling sluttede Sagen, idet Firmaet indgik paa at yde et Timelønstillæg paa 15 Øre, fordelt paa 4 Mand.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Urafstemning. Paa de kommende Foraarsgeneralforsamlinger i Afdelingerne vil der blive foretaget en Urafstemning om Forlængelse af Fristen af midlertidig Arbejdes Varighed fra 3 til 5 Uger, ligesom den

af Arbejdsdirektoratet paabudte Nedsættelse af Maksimal-Understøttelserne har medført det nødvendigt at foretage Urafstemning om Ændring af Mellemsatsen for Forsørgere, saaledes at denne ogsaa nedsættes med 20 Øre pr. Dag for at faa en rimelig Graduering i de forskellige Satser i Forhold til Medlemsanciennitet.

Timandsmøde. Den 15. Marts 1939 afholdtes Timandsmøde i Anledning af Lønkrav fremsat af vore 4 Medlemmer, som er beskæftiget hos Firmaet *Th. B. Thrige*, Odense, i Metalstøberiet. Der opnaaedes Enighed om et Løntillæg paa 12 Øre pr. Time at fordele til disse Medlemmer.

Generalforsamling. Københavns Afdeling afholder ordinær Generalforsamling Torsdag den 4. Maj 1939, Kl. 19,30 i „Folkets Hus", Jagtvej 69, den store Sal. Forslag, som ønskes behandlet paa Generalforsamlingen, maa indsendes til Kontoret senest 3 Dage før.

Arbejdsløsheden den 31. Marts 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
Københavns	454	60
Odense	29	2
Fredericia	11	2
Vejle	18	6
Horsens	6	0
Aarhus	31	8
Aalborg	13	4
Hele Landet...	562	82

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 2 har afsluttet Overenskomst med Smedemester *A. M. Hansen*, Dagmarsgade 14. Antagelseslønnen er fastsat til 125 Øre pr. Time, og iøvrigt gælder Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Københavns Afdeling 14 har fornyet Overenskomsten med Automobilfabrikken *Bohnstedt-Petersen A/S.*

Mellem Firmaet *Toft & Larsen*, Vinderød Skov, og Frederiksværk Afdeling er indgaaet Overenskomst, hvorefter Mindstebetalingen er 125 Øre; for Udlærlinge det første Aar kan aftales en mindre Løn. Firmaet har forpligtet sig til kun at beskæftige organiserede Arbejdere.

Lemvig Afdeling har indgaaet Overenskomster med Automobilforhandler *V. Hougaard* og *Lemvig Motor-Compagni* v/ *P. J. Eriksen.* Timelønnen for Udlærlinge er fastsat til 108 Øre det første Aar, derefter 120 Øre. Arbejdsforholdene bliver iøvrigt som hos organiserede Arbejdsgivere.

Forbundet har afsluttet Overenskomster med en Række Virksomheder under Maribo Afdeling, nemlig:

C. A. Carlsen, Maribo,
Automobilforretningen *„Centrum"*, Maribo,
Autoforretningen *„Motor"*, Maribo,
Osvald Petersens Autoværksted, Stokkemarke,
Chr. E. Petersen, Maribo,
Automobilfirmaet *Rasmussen & Jørgensen*, Maribo,
Maskinfabrikken *„Vulcan" A/S*, Maribo,
Automobilfirmaet *„Westend"*, Maribo,
Standard Service Station, Hillested.

Endvidere er Overenskomsterne med *Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse* (vedrørende Løn- og Arbejdsforhold for Smede- og Maskinarbejdere paa Sanatorierne ved Kolding, Silkeborg, Nakkebølle Fjord og Faksinge) og med *A. Winthers Fabrikker* i Them By fornyede.

Mæglingsmøder. Den 1. Marts afholdtes Mægling hos *A/S „Vølund"*, København, paa Klage over for meget Overarbejde og Krav om Kostpenge ved Overarbejde. Firmaets Repræsentant beklagede, at der var krævet Overarbejde i saa vid Udstrækning, og vilde drage Omsorg for, at noget saadant ikke fremtidig finder Sted. Med Hensyn til Kostpengene opnaaedes ikke Enighed, men Afdelingen ønsker ikke Sagen videreført.

Hos *De danske Mejeriers Maskinfabriks Filial* i Holstebro mægledes den 2. Marts paa Krav om Lønforhøjelse. Man enedes om, at Firmaet til 6 Mand fordeler 44 Øre, saaledes at ingen faar mindre end 4 Øre.

Hos *Danish Machine Company*, Aabyhøj, mægledes den 3. Marts paa 1) Strid vedrørende Akkordsedler, 2) Strid vedrørende Lønreklamationer, 3) Strid vedrørende Erstatning for bortkommet Værktøj, og 4) Klage fra Firmaet over uvarslet Blokade med Krav om Bod og Erstatning.

Vedrørende de 2 første Punkter erkendte Firmaet, at der forelaa mindre Uregelmæssigheder, som snarest vilde blive rettet. Angaaende 3) afviste Firmaet Klagens Berettigelse, og angaaende 4) erklærede Forbundets Repræsentanter, at der ingen Blokade fandtes, hvorefter Firmaet trak Klagen tilbage. Begge Parter udtalte Ønsket om og Viljen til et fremtidigt godt Samarbejde.

Hos *A/S Kalundborg Olieraffinaderi* afholdtes Mægling den 8. Marts paa Uoverensstemmelse angaaende Maskinarbejdernes Løn- og Arbejdsforhold. Man drøftede et af Firmaet fremsat Forslag til skriftlig Aftale om Løn- og Arbejdsforhold, hvortil Arbejdernes Repræsentanter stillede Ændringsforslag, og man enedes om, at Ugelønnen for 4 Mand forhøjes fra Kr. 80,00 til Kr. 81,00, hvori der er indeholdt Dækning for Skifteholdstillæg. Timelønnen for en Reparatør forhøjedes fra 148 Øre til 150 Øre. Den nye Aftale undertegnedes af begge Parter.

Hos *A/S Motorfabrikken Bukh*, Kalundborg, mægledes ligeledes den 8. Marts paa Strid om en Akkordpris og Uoverensstemmelse vedrørende et Kontrolreglement. Firmaet garanterede paa det omstridte Arbejde den samme Akkordprocent, som var opnaaet ved de sidste 3 Udførelser af den Del af Arbejdet, der var udført tidligere. Vedrørende Kontrolreglementet opsagde Forbundets Repræsentanter den hidtil gældende Ordning til 1. Juni d. A.

Paa Lønkrav overfor *A/S De danske Cikoriefabrikker*, København, mægledes den 8. Marts. Firmaet indgik paa at forhøje Timelønnen med 2 Øre pr. Mand.

Den 17. Marts afholdtes Mægling hos *Aarhus Pengeskabsfabrik ved M. H. Jæger*, Aarhus, paa 1) Klage over Værkførerens Optræden, 2) Klage over, at der arbejdes paa indskrænket Tid og samtidigt med Overarbejde af Lærlinge, og 3) Krav om Nedsættelse af Lærlingeantallet.

ad 1) Man enedes om at tilstræbe et godt Samarbejde. ad 2) Parterne var enige om, at produktivt Overarbejde af Lærlinge, ialtfald af saadanne, der har tiltraadt Læren før deres fyldte 18. Aar, vil være i Strid med Lovgivningen, og Forbundet trak der-

efter Klagen tilbage. ad 3) Man enedes om at forelægge Spørgsmaalet for det faglige Udvalg til Afgørelse.

Paa et Mæglingsmøde den 20. Marts hos *A/S Svendborg Skibsværft* behandledes forskellige Spørgsmaal vedrørende Aflønningen af Nittere og Stemmere. Værftet indgik paa at fordele ialt 35 Øre til de paagældende Arbejderes Timelønninger.

Den 20. Marts mægledes paa *Odense Staalskibsværft* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne for 19 Grovsmede (overvejende Hjælpere), 4 Smede og Hammermænd og 4 Svejsere i Grovsmedien. Værftet indgik paa at fordele 22 Øre til Timelønningerne for de paagældende Arbejdere.

Timandsmøde. Den 23. Marts behandledes nedennævnte Sager paa Timandsmøde:

1) *Cyklefabrikken „Hamlet"*, Københavns. Strid angaaende Omlægning af Arbejdstiden. Man enedes om at stille Sagen i Bero. Mødet var fælles med Arbejdsmænd, Jern- og Metalslibere og Malere.

2) *A/S A. Mandrups Maskinfabrik „Selandia"*, Roskilde. Krav om Indførelse af Akkordafsavnstillæg. Firmaet indgik paa at fordele 40 Øre til Timelønninger paa 131 Øre og derunder, og saaledes, at Udlærlingen holdes udenfor Fordelingen, og at ingen faar under 3 Øre.

3) *A/S Ernst Voss' Fabrik*, Fredericia. Krav om Løntillæg for timelønnede Maskinarbejdere og for de Maskinarbejdere, der kun har lidt Akkord. Firmaet indgik paa for Akkordgruppen at yde et Afsavnstillæg af 5 Øre pr. Time for det Antal Timelønstimer udover 8 i en Lønningsuge, for hvilke der ikke ydes andet Specialtillæg, og for Timelønsgruppen at forhøje Lønnen for 1 Mand med 5 Øre, for 1 Mand med 4 Øre og for 3 Mand med 3 Øre til hver.

4) *Plovfabrikken Sanderum*, Fruens Bøge. Krav om Lønforhøjelse og Strid vedrørende Antagelseslønnen. Spørgsmaalene vistes tilbage til lokal Forhandling, og saafremt der ikke inden 3 Uger opnaas Enighed, kan Sagen behandles paa nyt Timandsmøde.

5) *A/S Kristian Kirks Telefonfabrikker*, Horsens. Lønkrav. Enighed opnaaedes ikke.

6) *A/S Wittenborgs Automatfabrik*, Odense. Klage over, at Firmaet anvender Arbejdsdrenge til Udførelsen af Vægtdaaser. — Enighed opnaaedes ikke.

7) *Alfred Fischer & Co.s Efterflg.*, Københavns. Klage over Opsigelse af Tillidsmand Lomholtz. — Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gaar til faglig Voldgift.

Fællesmøder i Arbejdsgiverforeningen. Ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 21. Marts behandledes en Klage over ulovlig Arbejdsstandsning hos Firmaet *C. F. Reck*, Københavns, den 5., 6. og 7. Januar. Man enedes om, at de i Arbejdsstandsningen deltagende 18 Mand til fuld Afgørelse af Sagen betaler Firmaet 200 Kr.

Samme Dag afholdtes Fællesmøde vedrørende vore Klager over Anvendelse af ufaglært Arbejdskraft hos *A/S Holeby Dieselmotorfabrik* og *A/S Bur-Wain Autodiesel*. Man enedes om at henvise de fremkomne Klager til fornyet lokal Behandling under Medvirkning af højst 2 Repræsentanter for Sammenslutningen og for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Stiftelsesfest.

Smedeforbundets Nakskov Afdeling.

Smede og Maskinarbejdernes Fagforening i Nakskov fejrede Skærtorsdag sin 45-aarige Bestaaen. Festen afholdtes i Arbejdernes Forsamlingsbygning under meget festlige Former og stor Tilslutning fra Afdelingens Medlemmer og deres Damer. Da Afdelingens Formand, *Adolf Jensen*, aabnede Festen, var saavel den store Festsal som alle de øvrige Lokaler fyldt til sidste Plads. Deltagerne var samlede om de festlig dækkede Kaffeborde, og Formanden bød paa Afdelingsbestyrelsens Vegne velkommen til alle de fremmødte Medlemmer og deres Damer og til de indbudte Gæster. Et særligt Velkommen bød Formanden 2 af Afdelingens Medstiftere, *N. P. Sørensen* og *Axel Nielsen*, der forlængst har lagt Værktøjet til Side, men med usvækket Interesse følger Arbejdet indenfor Afdelingen.

Formanden nævnte i sin Aabningstale de Mænd, der gennem de 45 Aar havde haft Formandshvervet indenfor Afdelingen, og pegede paa forskellige af de mest betydningsfulde Begivenheder under de forskellige Formænds Funktionstid.

Derefter spillede et udmærket Orkester forskellige Melodier, hvorefter Forbundets Næstformand, *Vilh. Christensen*, holdt Festtalen. Han begyndte med at overbringe Forbundsledelsens Lykønskning og takkede for de mange Aars gode Samarbejde med Forbundets Hovedkontor.

Vilh. Christensen mindedes den vanskelige Tid, da Nakskov Afdeling stiftedes. Vi levede under Estrups Regime, der saa med samme Øjne paa Arbejdernes Organisationer som Arbejdsgiverne, og som benyttede enhver Lejlighed til at slaa de nye og svage Organisationer ned og iværksætte økonomisk Forfølgelse mod de Mænd, der vovede at stille sig i Spidsen for Fagforeningerne og tale deres Kammeraters Sag. Derfor er der Grund til at sige de gamle Kammerater Tak, fordi de til Trods for alle Vanskeligheder holdt ud, og de ser i Dag Frugten af det Organisationsarbejde, de for saa mange Aar siden var med til at lægge Grunden til.

Taleren nævnte en Række af de Forbedringer, vore Organisationer har opnaaet. Arbejdstiden, der, da Afdelingen stiftedes, var 10½ Time pr. Dag, er nedsat til 8 Timer. Vi har faaet en Ferielov, Loven om Forbud mod Overarbejde, en Lærlingelov og mange andre sociale Love, som er gennemført i Samarbejde med det socialdemokratiske Arbejderparti og Regeringen. Han advarede derfor mod de Splittelsestendenser, der fra forskellig Side var fremme for at snigløbe vore faglige Organisationer. Skal vi fortsat kunne føre vort faglige Arbejde paa en saadan Maade, at det er til Gavn for vore Medlemmer, maa vi bevare Enigheden og Solidaritetsfølelsen indenfor vore Organisationer. Til de unge Kolleger vilde han

(Fortsættes Side 148.)

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
57815	Andersen, Peter.....	Breum	29. 3.01	Skive	5.11.38	Skive	19.11.38
58992	Andreasen, Leo Hartmann .	Vestergaard	24. 9.15	Kbhvn. Afd.	8.11.38	Kbhvn. Afd. 13	3.12.38
58004	Arnesen, John Vilh. Rander	København	10. 5.18	„ „	8. 3.38	„ „ 13	26.11.38
54207	Bahnsen, Ferdinand	Sæd	4.12.11	Tønder	23. 9.37	Tønder	20. 8.38
58539	Bech, Jens F. Westy.	Haarlev	8. 7.85	Kbhvn. Afd.	19. 8.38	Kbhvn. Afd. 12	10.12.38
24720	Bekker, Søren	Fole	31. 5.09	Ribe	1.10.33	Ribe	22.10.38
52794	Bruchholz, Richard Kurt...	Seidnitz	28.10.92	Dresden	18. 6.11	Kbhvn. Afd. 15	10.12.38
54966	Børding, Arne	Lemvig	18. 7.14	Lemvig	7. 5.33	Lemvig	27. 8.38
4883	Christensen, Arnold Peter M.	Helsingør	16. 8.96	Helsingør	4. 9.20	Helsingør	11. 2.39
32567	— Poul Prøvegaard	Faxe	14. 7.10	Køge	1. 5.30	Faxe	1.10.38
23441	Christiansen, Levy.....	Møldrup	27. 3.11	Kbhvn. Afd.	17. 1.36	Kbhvn. Afd. 14	17.12.38
30686	— Nicolai Theodor	Højer	7. 5.17	Tønder	17.12.36	„ „ 13	10.12.38
39337	Christoffersen, Poul Nicolai.	København	21. 5.11	Kbhvn. Afd.	9. 7.37	„ „ 14	17.12.38
38259	Dose, Svend Georg ..	—	20. 3.09	„ „	13.11.38	„ „ 14	19.11.38
56113	Fabricius, Mathias Peter	Tønder	7.12.05	Tønder	18. 1.38	Tønder	24 9.38
54982	Frederiksen, Harald	Viby	2. 6.11	Roskilde	2. 5.32	Holbæk	24. 9.38
56261	Hansen, Holger O. Emil.	Sørbymagle	28. 4.08	Sorø	11. 2.38	Faxe	5.11.38
55941	— Jens Peter.....	Gundestrup	6. 5.14	Holbæk	10. 4.33	Holbæk	24. 9.38
28186	— Poul Anton	Ribe	14. 4.14	Ribe	1. 8.34	Ribe	10.12.38
51633	Henriksen, Niels Henrik...	Fredericia	28.11.11	Kbhvn. Afd.	15. 5.36	Kbhvn. Afd. 15	19.11.38
35773	Jensen, Frede Volmer..	Faxe	5.12.16	Køge	19. 6.36	Faxe	7. 1.39
51802	— Ove Meyer....	København	23.11.18	Kbhvn. Afd.	5.12.37	Centralafd.	22.10.38
34522	Jørgensen, Aug. E. Bjørnø.	—	30. 7.17	„ „	8.12.36	—	24. 9.38
50403	— Buth Rohr	Frederiksberg	12. 3.17	„ „	19. 9.37	Kbhvn. Afd. 2	26.11.38
35862	— Børge Helge...	København	10. 3.16	Ribe	2. 8.36	Ribe	29.10.38
52316	Ipsen, Peter Christian.	Borup	9. 6.12	Kbhvn. Afd.	26 7.32	Kbhvn. Afd. 12	17.12.38
23268	Jacobsen, Hans Chr. N...	Frederiksdal	14. 6.96	„ „ 1	22. 4.16	„ „ 14	24.12.38
36979	Johansen, Ernst Reinholdt	København	6. 6 08	„ „	18.11.38	„ „ 2	26.11.38
55760	Kamper, Laurits Christen	Maribo	17. 4.15	Maribo	4.11.33	Maribo	17.12.38
29873	Knudsen, Frederik Vilh...	København	6. 2.02	Kbhvn. Afd.	15. 4.21	Kbhvn. Afd. 15	10.12.38
36181	Larsen, Ejler Christian.	Taastrup	22. 4.03	„ „	3. 9.38	„ „ 15	24.12.38
53740	Meier, Valdemar.....	Tønder	10. 3.12	Kalundborg	3. 4.32	Tønder	24. 9.38
13218	Mortensen, Ejnar R. Peter..	Østermarie	13.12.03	Rønne	30.10.38	Rønne	30.10.38
31425	Møller, Jørgen Chr.....	København	15. 3.90	Kbhvn. Afd. 1	26 5.19	Kbhvn. Afd. 11	5.11.38
37632	Nielsen, Aage Johs.....	Skelskør	26. 3.18	Slagelse	3. 1.37	„ „ 14	26.11.38
36863	— Anker Peter ...	København	19. 7.17	Kbhvn. Afd.	5. 4.37	Centralafd.	21. 5.38
33568	— Anton	Fredericia	31.12.09	Fredericia	1.12.36	Fredericia	26.11.38
58230	— Erik Rosendal .	København	15. 7.16	Kbhvn. Afd.	5. 5.38	Kbhvn. Afd. 2	19.11.38
58577	Olsen, Hans E. Vestrup	Holbæk	6. 5.10	„ „	30. 8.38	„ „ 14	12.11.38
52438	Petersen, Georg Emanuel	Marslev	30.11.07	„ „	12. 9.37	Centralafd.	10. 9.38
37063	— Kaj Max	Viborg	21. 3.14	Viborg	11.11.33	Kbhvn. Afd. 14	19.11.38
26428	— Thorkild C. V. Alfr.	København	20. 3.00	Kbhvn. Afd.	19. 1.29	„ „ 18	19.11.38
53526	Rasmussen, Alfred	Svaneke	11.10.07	Nexø	30.11.30	Nexø	31.12.38
58214	— Ernst William..	København	28. 7.07	Kbhvn. Afd.	16. 5.38	Kbhvn. Afd. 13	12.11.38
38854	— Paul Helge	—	17. 3.08	„ „	14. 6.37	„ „ 14	8.10.38
27870	Richardt, Poul Verner ...	Tureby	6. 7.15	„ „	16. 9.36	Haslev	23.10 37
21663	Rygaard, Svend	Aarhus	26. 3.15	Aarhus	4.11.35	Nr. Sundby	19.11.38
16033	Scheitel, Erik.....	København	21. 4.13	Kbhvn. Afd.	3. 6.35	Kbhvn. Afd. 13	7. 8.37
30719	Stærk, Niels Christian.	Hurup	19. 4.96	Nr. Sundby	16. 4.37	Nr. Sundby	26. 3.38
29320	Svegård, Ludvig Chr. Müller	Helsinge	5. 8.01	Frederiksværk	23. 2.25	Hillerød	17. 9.38
56114	Tarp, Heinz Günther.	Handewith	30.10.11	Tønder	18. 1.38	Tønder	27. 8.38
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46717	Andersen, Holger	Aarhus	22. 8.18	Aarhus	15. 5.38	Aarhus	31.12.38
46742	Jensen, Ulrich Gunnar .	—	24. 3.19	—	6.11.38	—	17.12.38
46632	Sørensen, Niels Schandorff	—	30. 1.18	—	21. 3.37	Randers	19.11.38

sige: Vær med i Arbejdet. I kan nu, saa snart I har udstaaet Læretiden, gaa ind i en stærk Organisation, hvor I kan faa Raad og Vejledning i alle Arbejdsforhold, og husk paa, at I skal føre Arbejdet videre fremad mod Arbejderklassens Frigørelse.

Vilh. Christensen sluttede med at bringe Afdelingsbestyrelsen og Tillidsmændene en Tak for veludført Organisationsarbejde. Selvom vi ikke altid har været helt enige om det, der er opnaaet ved Forhandling med Arbejdsgiverne, har vi jo altid kunnet fortsætte Samarbejdet paa kammeratlig Vis til Held og Gavn for vore Medlemmer.

Til Slut udbragte Taleren et Leve for Nakskov Afdeling.

Derefter blev der sunget forskellige Sange, hvorefter de øvrige Gæster fik Ordet for at takke Nakskov-Smedene for loyalt Samarbejde. Nakskovs Borgmester, *Marius Nielsen*, der selv har beklædt Formandspladsen i Nakskov Afdeling, overbragte en Hilsen fra Byraadsgruppen, *Harald Hansen* overbragte Hilsen fra Arbejdernes Fællesorganisation, Formanden for Specialarbejdernes Afdeling i Nakskov overbragte en Hilsen og Tak for godt Samarbejde, og Redaktør *Hansen* overbragte en Hilsen fra det socialdemokratiske Arbejderparti.

Formanden oplæste nogle Lykønskningstelegrammer, der var indløbet under Festen fra andre Organisationer, og denne Del af Festen sluttedes med, at Forsamlingen sang Internationale. Derefter tog Dansen sin Begyndelse, og det blev sent, før Deltagerne skiltes efter at have tilbragt nogle fornøjelige Timer sammen.

Rettelser

til Adressefortegnelsen for Februar 1939 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Kasserere.

Køge Afd.: Telefon Nr. 683.

Lyngby Afd.: Smed Th. Rasmussen, Birkholmsvej 2 A. Hverdage 18—19. Fredag 18—20. Jernbanevej 1, 1. Ingen Udbetaling til Rejsende. Telf. 737.

Tommerup (Klub). Smed Martin Jensen, Bannervej. Ingen Udbetaling.

Vordingborg Afd.: Maskinarb. S. Olsen, Chr. Winthersvej. Hverdage 19—19,30. Telf. 691.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 29615	Andersen,	Frederik Marius	(Kbhvn.Afd.)
- 15945	Brüggemann,	J. P. C. Christoffersen	(—)
- 33696	Christensen,	Viggo	(—)
- 36738	Mortensen,	Kaj Orla Peter	(—)
- 35090	Nielsen,	Carl Gudmund Erik	(—)
- 55805	—	Carl Henri	(—)

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 8597 Larsen, William.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

			Gl. Register. Sidst betalt
Nr. 25479	Jørgensen,	Carl Johs	2. 3.18

			Nyt Register. Sidst betalt
Nr. 37423	Aagaard,	Marius	25. 1.30
- 23977	Andrzejezak,	Stefan	26.12 36
- 7360	Berthelsen,	Christian C. Fritz	5. 1.35
- 54705	Brautsch,	Knud Tage	4. 9.37
- 50106	Christensen,	Axel Lauritz	8. 8.36
- 21683	Clausen,	Knud Erik	4.11.33
- 24008	Falkencrone,	Max Levin Nienstedt	9. 5.36
- 30961	Frederiksen,	Christian	16. 4 27
- 19810	Gildsig,	Folmer	4. 9.37
- 27410	Jensen,	Carl Chr. Alexander	27. 4.35
- 51104	Jørgensen,	Knud Arne	22. 5.37
- 11372	Jespersen,	Holger Wichmann	9.10.37
- 8597	Larsen,	William	19.11.38
- 30073	Markvardsen,	Harald	12. 3.38
- 51066	Nielsen,	Gunner	13.10.34
- 14625	—	Louis Anker	30. 1.37
- 12688	—	Sven Sass	13. 8.38
- 52400	Petersen,	Einer Valdemar	30. 3.35
- 11535	—	Richard Ejvind	30. 1.37
- 6279	Rasmussen,	Carl	19. 2.27
- 38756	—	Jens Herman	9. 4.32
- 55548	—	Sigvald Johannes	2. 7.38
- 20066	—	Søren Christian	20. 8.38
- 16045	Stilborg,	Holger	26. 2.38
- 55948	Svendsen,	Jørgen	11. 8.34
- 16945	Ullmann,	Christoph E. Oskar	30. 1.37

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 7 MAJ 1939 25. Aarg.

Mangel paa Arbejdskraft.

Adskillige vil vel nok, naar de ser denne Overskrift, gnide Øjnene og ræsonnere som saa, om det, efter at vi i Aarevis har klaget over en betydelig Arbejdsløshed, virkelig er saaledes, at der nu er Tale om Mangel paa Arbejdskraft. Saadan er det desværre ikke, men det er saaledes, at paa Trods af, at Landet som Helhed har en ikke ubetydelig Arbejdsløshedsprocent, begynder der i enkelte Industrier, deriblandt Jernindustrien, at blive Mangel paa Arbejdere indenfor visse Grene af Industrien.. Dette belyser bedre end mange Taler og Avisartikler det urimelige i en ukontrolleret Uddannelse, thi naar vi f. Eks. her i København midt i Maj Maaned har ca. 1500 arbejdsløse, kan det dog nok siges at være nedslaaende, at der i visse Tilfælde ikke kan opdrives en Drejer eller Fræser eller anden speciel Fagmand, og det viser mere end noget andet Nødvendigheden af den Gerning, som Metalindustriens Lærlingeudvalg i sin Tid tog op for at gøre, hvad gøres kunde, for at faa tildelt Lærlingene en saadan Uddannelse, at de kunde flyttes fra en Branche til en anden.

Men naar dette er sagt, skal det ogsaa siges, at det ikke er Arbejdsgiverne alene, der er Skyld i, at man ikke kan anvende Arbejdere, der ikke er specialuddannede. Som oftest er vore egne Medlemmer utilbøjelige til at tage en Mand ind i et Sjak, hvis han ikke er, hvad man i anden Forbindelse kalder for helbefaren.

Vi har nu her i Landet en større Beskæftigelse indenfor Jernindustrien, end vi har haft den sidste Snes Aar — dette sagt i videste Forstand, naar vi tager Organisationens stærkt voksende Medlemstal i Betragtning —, og da Jernindustrien formentlig er en af de Industrier, hvortil det stigende Folkeoverskud i de kommende Aar vil ty hen for at søge Beskæftigelse, og Jernindustrien saaledes i de kommende Tider ved sin Eksport kommer til at bidrage ikke uvæsentlig til Indtjening af Valuta, maa enhver være med til at søge Eksportordrerne udført efter deres Forudsætning, nemlig Færdiggørelse i rette Tid. Paa den anden Side har vi Loven om Forbud mod Overarbejde, hvorfra Dispensationer ganske vist kan gives, men dette skulde ikke gerne være i større Udstrækning end allerhøjst nødvendigt, og derfor maa det nu være hver eneste Afdelings, Tillidsmands, Formands og Kasserers Pligt at medvirke til, saavidt der er brugelig Arbejdskraft, at denne kommer til; thi nu er Tiden inde, ogsaa for de Arbejdere, som ikke absolut er Specialarbejdere, eller som gennem en Række daarlige Aar er slaaet ud, og derfor maaske er kommet lidt langt fra Faget, til

at samle nyt Mod og Energi og forsøge at komme ind i Faget igen. Ved alle Anvisningskontorer maa det være Opgaven, naar der rekvireres Folk af en eller anden Specialitet, at sørge for, at dette kommer til Medlemmernes Kundskab ved Opslag paa Kontoret eller lignende, saaledes at ingen Plads forbliver ubesat, hvis det er muligt at faa den besat.

Det kan f. Eks. tænkes, at en arbejdsløs staar opnoteret som Klejnsmed, fordi han sidst har arbejdet hos en saadan, medens han tidligere har været beskæftiget ogsaa ved en Drejebænk eller Fræsemaskine. Nu gælder det om at faa alle Mand frem, baade for at faa saa mange i Arbejde som muligt og for at blive fri for at give flere Dispensationer fra Overarbejdsloven, end det er nødvendigt. Derved bidrager vi til, at den Overskrift, der staar over disse Linier, maaske en skønne Dag kan blive til Virkelighed, og det vilde være betydelig mere opløftende at pege paa, at Initiativet i dette Land fra Regering og Erhvervsliv paa Trods af stoppet Udvandring og den stigende Indvandring til Byerne har gjort det muligt at tale om Mangel paa Arbejdere i Stedet for Arbejdsmangel.

Europas politiske Krise og Fascisstaternes Økonomi.

Udenrigspolitiken gaar sin skæbnesvangre Gang over Europa. Martsmaaneden medførte Tjekoslovakiets anden og tredie Deling, Memels Tilbagevenden til Tyskland og Englands Garanti for Polen. April Maaned bragte Italiens »Erobring« af Albanien, Englands Garantier for Rumænien og Grækenland og Englands Forhandlinger med Sovjetrusland. Midt i Maaneden koncentreredes Englands og Frankrigs Flaader i Middelhavet, og hele Verden er bevæbnet til Tænderne. I Slutningen af Maaneden talte Rigskansler *Hitler* for den tyske Rigsdag og forsikrede den tyske Nations Fredsvilje, hvis de tyske Livsbetingelser bliver opfyldt. Flaadeaftalen med England og Ikke-Angrebspagten med Polen blev opsagt. Ingen af Opsigelserne skærper den politiske Situation, men begge belyser, hvor alvorlig Situationen i Virkeligheden er. Iøvrigt viste Hitlers Tale, at *Danzig* og den *polske Korridor* vil blive den næste Farezone. Danzig er en tysk By og Korridoren var tysk indtil 1918 og er beboet af en blandet Befolkning. Selv om Tyskland i Øjeblikket kun sigter til en »Korridor« gennem Korridoren, saa ser Polen herved sin eneste Udgang til Havet truet. Betydelige økonomiske Interesser staar bag Polens skarpe Holdning.

Sommeren vil vise, hvorhen den politiske Udvikling i dette Omraade vil føre. Det er sandsynligt, at de næste Uger og Maaneder vil blive præget af en tysk-polsk Spænding, som vil være en endnu større Belastning for Verdensfreden end Borgerkrigen i Spanien. Spaniens tapre Republikanere har jo forlængst opgivet Kampen. Franco sejrede, takket være Italienerne, over sit eget Folk, og selve Spanien er blevet Opmarchgebet imod Frankrigs Sydgrænse og Gibraltar.

Hvad sker der i Morgen? Vi ved det ikke, og det er ikke vor Opgave at forudsige Begivenhedernes Udvikling, men vi maa *forstaa*, hvad der sker.

Det er meget forstaaeligt, at Folk, som ikke har beskæftiget sig med Politik og ikke ved, hvad Fascismen i Virkeligheden betyder, staar uden Forstaaelse for det, der sker. Der er Mennesker, som maaske har tænkt, at Fascismen er noget i Retning af en anden politisk Verdensanskuelse, rigtig eller forkert, som andre politiske Anskuelser, og som maaske ogsaa herhjemme har koketteret med fascistiske Partier.

I Virkeligheden er det ikke en Tilfældighed, hvad der i Dag sker paa vor stakkels Jordklode. Det er *økonomiske Kendsgerninger*, som staar bag Fascisstaternes Dynamik, og det er de *fascistiske* Ideologier, der har skabt disse Kendsgerninger.

Fascisstaterne er gigantiske Apparater. Propaganda, de voksende Partiarméer, den vældige Oprustning, det uhyre Bureaukrati sluger Milliardbeløb. Hvorledes fremskaffes nu disse Beløb? Man har jo selv lemlæstet Udenrigshandelen, særlig Eksporten, idet man ikke fabrikerede Varer for Verdensmarkedet, men *Kanoner*. Hvis man tilraaber Verdenen: »Vi vil sælge for enhver Pris, vi er nødt til at eksportere eller dø«, saa er det i Virkeligheden en absolut *Falliterklæring*, som viser den økonomiske Aarsag til Fascisstaternes Dynamik. Først har man omlagt hele Erhverslivet, opbygget Selvforsyningsindustrier, skruet det sociale Niveau ned, opløst de internationale Handelsforbindelser og nu, da der ikke øjnes nogen anden Udvej, søger man Erstatning for de ødelagte Værdier i økonomisk og politisk Ekspansion. I Virkeligheden er Fascisstaternes højtberømte Dynamik, som stadig griber videre og videre om sig, en Proces, hvis Virkninger ikke kan overses. Der findes jo ingen Mulighed for at opnaa Kreditter. Staten søger ved Skatter og Tvangslaan at suge nye Milliarder til sig og investerer straks igen disse Beløb i sin egen Økonomi. Det er et evigt Kredsløb, men Metoden kan alligevel ikke udløse Tilfredsstillelse. En stor Del af de beskæftigede arbejder for

uproduktive Formaal og skaffer ingen Værdier for deres egen Konsum. Kredsløbets Arbejdsprodukter er for en stor Dels Vedkommende Krigsmateriale, hvis Værdi aldrig mere kan indgaa i Kredsløbet. Man kan maaske sige, at Kanoner er vigtigere end Smør, men man kan nu engang ikke omforme Kanoner til Smør, og det er meget vanskeligt at ernære sig forsvarligt af Kanoner. Resultatet bliver, at der snart vil mangle Midler til at holde Kredsløbet igang, og da man nu engang ikke kan bruge Kanoner paa anden Vis, og man jo trods alt skal leve, er man nødt til at anvende dem paa en mere hensigtsmæssig Maade. Og hermed er vi naaet til Fascststaternes politiske Ekspansion.

Det er i Virkeligheden den store Hemmelighed ved Fascststaternes Dynamik. Chancerne for en varig Fred i Europa er ikke store, saalænge Selvforsyning og Oprustning opsuger Europas produktive Kræfter og forhindrer internationalt Samarbejde. De økonomiske Kendsgerninger, som til Stadighed har bestemt Nationernes Samliv, er ogsaa af Betydning i Dag. Vi har nu set, at de økonomiske Kendsgerninger har tvunget Tyskland til at give Afkald paa sin oprindelige af nationale og sproglige Grænser bestemte Politik og i Stedet for at forkynde det »historiske og økonomiske Livsrum« som Maal. Den *økonomiske Nødssituation,* som er en Følge af Fascststaternes Politik, bestemmer Politikens Retning og Tempo. Kampen mod den nuværende Magtfordeling i og udenfor Europa er i Virkeligheden præget af Fascststaternes *egen* Mangel paa Stabilitet.

Det er frygtelige Vilkaar i Europa for Lov og Moral. *Danmark* har ikke Vilje og Midler til at gribe ind i den store Politik. Danmarks Vilje og forhaabentlig dets Skæbne er den *absolutte Neutralitet.* Men vi skal alligevel vise de forvirrede Diktaturtilbedere herhjemme, hvorhen Fascismen ender med at føre Nationerne: til *Fattigdom* og *Fortvivlelse,* hvis Resultat bliver Rustninger og Krig. Hvad vi ser ude i Verden burde styrke vort hjemlige Demokrati.

Franz Kaufmann død.

Vi har modtaget den sørgelige Meddelelse, at vor Kollega *Franz Kaufmann,* Formanden for det tidligere internationale Metalarbejderforbund i Tjekoslovakiet, det sudetertyske Omraade, er død den 30. April d. A. Franz Kaufmann gik i sit 64. Aar og har siden Aaret 1894 tilhørt det østrigske Metalarbejderforbund, af hvilket han i Aaret 1904 paa Grund af sin fremragende Virksomhed for Metalarbejderne blev ansat. Da de tyske Metalarbejdere efter Verdenskrigen maatte oprette deres eget Forbund, var det Franz Kaufmann, der stillede sig i Spidsen for Metalarbejderne og skabte Det internationale Metalarbejderforbund med Sæde i Komotau. De tyske Metalarbejdere valgte ham paa dette Forbunds første Kongres i Aaret 1919 til deres Formand, og denne Stilling har han derefter beklædt i alle de følgende Aar. I Septemberdagene i Aaret 1938, da Sudeteromraadet blev tilsluttet Tyskland, ophørte ogsaa Det internationale Metalarbejderforbund, der omfattede dette Omraade, at bestaa. Franz Kaufmann maatte sammen med saa mange andre forlade sit Virksomhedsomraade. Igennem tyve Aar har Franz Kaufmann arbejdet for Metalarbejderne i Tjekoslovakiet og næsten en Menneskealder igennem for Metalarbejderne overhovedet. Værdsættelsen af hans Fortjeneste af Arbejderbevægelsen er forbeholdt en senere Tids Historieskrivning. Han selv overlevede ikke længe Tilintetgørelsen af alt det, som han hængte ved med hele sit Hjerte.

Ogsaa i den internationale Metalarbejderbevægelse var Navnet Franz Kaufmann kendt og havde her en meget god Klang. I det Internationale Metalarbejderforbunds Centralkomité repræsenterede han de tyske Metalarbejdere i Tjekoslovakiet som Tillidsmand. Ogsaa paa dette Omraade har han altid udfyldt sin Plads.

Af Tjekoslovakiets Parlament var Franz Kaufmann Medlem fra Aaret 1921 til 1935.

Nu skal vi til at tage Afsked med ham. Det er ikke forundt mange af hans Venner at staa ved hans Baare og fælde en Taare, endnu en Gang at trykke hans kolde Haand og sige ham Tak. Men i deres Hjerter og i Hjerterne hos alle dem, der har kendt Franz Kaufmann, der har levet og virket sammen med ham, som har æret og elsket ham, vil hans Navn være uforglemmeligt.

Her i Danmark var Kaufmann en kendt og skattet Kollega, der altid med den største Interesse fulgte saavel vor som den øvrige skandinaviske Metalarbejderbevægelse. Han befandt sig altid godt her, og alle, der har været i Berøring med ham, vil mindes ham som en stout Personlighed og god Kammerat, og beklage, at han paa det sidste skulde opleve at se den Organisation, i hvis Opbygning han mere end nogen anden havde Del, styrte sammen.

Det københavnske Anvisnings- og Kontrolkontors Virksomhed.

1. April 1938—31. Marts 1939.

Regnskabsaaret, der nu er afsluttet, maa betegnes som et for Kassens Medlemmer godt Beskæftigelsesaar ligesom de 2 foregaaende, dog med noget større Ledighed i Sommertiden end i Aaret forud.

Den 31. Marts 1938 var der ved Kontrolkontoret tilmeldt 2441 ledige Metalarbejdere.

Det laveste Arbejdsløshedstal noteredes den 9. Juli

1938 med 2002 ledige, og det højeste den 2. Januar 1939 med 3041.

I Regnskabsaaret er der anmeldt 14925 Tilfælde af Arbejdsløshed. Afgangen har været 15281. Disse fordeler sig saaledes: 11695 er gaaet i Arbejde, de selv har skaffet sig, 850 har tiltraadt Arbejde, der blev dem anvist gennem Kontoret, 67 har tiltraadt Arbejde, anvist af den kommunale Arbejdsanvisning, 2669 er afgaaet af andre Aarsager, d. v. s. Bortrejse, Militærtjeneste, Sygdom eller Udeblivelse fra Kontrol.

Aaret sluttede med 2085 ledige eller 9,93 pCt. af de københavnske Hovedafdelingers Medlemstal.

Arbejdsløsheden fordeler sig paa de 4 Hovedafdelinger som følger:

Smede og Maskinarbejdere	1823	eller	9,43 pCt.
Formere, Kærnemagere og Maskinformere	133	—	17,94 —
Jern- og Metalslibere	35	—	9,51 —
Specialarbejdere	94	—	17,15 —
Ialt	2085		

I Aaret 1938—39 er anmeldt 122 flere Tilfælde af Arbejdsløshed, og Afgangen har været 765 større end i det foregaaende Regnskabsaar.

Det samlede Antal Tilrejsende har været 1242, og af disse er 415 gaaet i Arbejde her i Byen.

Blandt de anmeldte arbejdsløse har 588 søgt anden Livsstilling, idet 532 har taget Arbejde udenfor Fagets Omraade, og 56 har forsøgt med selvstændig Virksomhed.

I Aaret 1938—39 er der til Kontoret anmeldt 1432 Tilfælde, hvor der er skiftet Arbejdsplads uden forudgaaende Arbejdsløshed. Det tilsvarende Tal i 1937—38 var 1632.

Til Anvisningskontoret er der indgaaet 756 Anmodninger om Arbejdskraft, omfattende 1199 Pladser. Heraf indløb 734 Ordrer, omfattende 1131 Pladser, til vort Anvisningskontor, medens 22 Ordrer, omfattende 68 Pladser, deraf 13 Pladser ved Nødhjælpsarbejde, kom fra den kommunale Anvisning. Af de ledige Pladser blev 958 eller 79,9 pCt. besatte.

Fra Arbejdernes Fællesorganisation har vi i dette Regnskabsaar modtaget 5470 Billetter til Underholdninger samt Adgangskort fra Komiteen for Arbejdsløses Museumsforedrag. Disse Billetter og Adgangskort er fordelt mellem vore arbejdsløse Medlemmer.

Den 24. Juni toges det nye Ekspeditionskontor i Brug, og hermed skabtes bedre Kontorforhold for de Medlemmer, som maa søge Kontoret.

Idet vi slutter vor lille Aarsoversigt, er det med Ønsket om fortsat god Beskæftigelse for Kassens og Fagenes Medlemmer. Alt tyder paa, at Travlheden vil vare for Sommeren, da Nedgangen i Arbejdsløsheden er fortsat, saa vi den 13. Maj kan notere 1622 arbejdsledige her i København.

A. P. J.

Udveksling af Arbejdskraft med andre Lande.

Fra De samvirkende Fagforbund har vi modtaget følgende:

For nogen Tid siden modtog De samvirkende Fagforbund gennem Bogbinderforbundet i Danmark en Skrivelse fra en Forening, der kalder sig »Dansk Studieudveksling«.

Af Skrivelsen fremgik, at »Dansk Studieudveksling« forsøgte sig som Mellemled for Udveksling af Haandværkere, saaledes at danske Haandværkere rejste til Udlandet — specielt Tyskland — og at et tilsvarende Antal Haandværkere fra samme Land kom til Danmark.

De samvirkende Fagforbund har brevvekslet med Arbejdernes Oplysningsforbund om Sagen og har herfra modtaget følgende Udtalelse:

»Det er vor Opfattelse, at Dansk Studieudvalg i sin Sammensætning (der er ingen Repræsentation for Arbejderorganisationerne) ikke afgiver tilstrækkelig Sikkerhed for, at det Arbejde, der udføres, tager fornødent Hensyn til vore Interesser og dertil kommer, at Arbejderorganisationerne paa forskellige Omraader selv arbejder for en Udveksling især mellem de nordiske Lande. —

Vi anbefaler derfor, at der ikke ydes den ønskede Støtte til de opstillede Planer.

P. F. V.
sign. *Chr. Christiansen.*«

De samvirkende Fagforbund kan helt og fuldt tiltræde det af Arbejdernes Oplysningsforbund indtagne Standpunkt, saa meget mere som »Dansk Studieudveksling« gennem sin Bestyrelses Sammensætning har et vist nazistisk Anstrøg.

Det var iøvrigt De samvirkende Fagforbunds Opfattelse, at »Dansk Studieudveksling«s Henvendelser til nogle af vore Organisationer var uden Betydning, men da det nu viser sig, at der er Tale om Udveksling snart her og snart der, har vi anset det for nødvendigt at give denne Redegørelse og samtidig henstille til vore tilsluttede Forbund at afvise enhver Forbindelse med denne eller andre lignende Organisationer, herunder ogsaa »Foreningen for berejste Haandværkere«, for saa vidt det drejer sig om Tyskland.

Med Hensyn til Udveksling af Arbejdere mellem de skandinaviske Lande føres der endnu Forhandlinger, og vi skal, saa snart dette Spørgsmaal ligger endeligt afklaret, give Forbundene Underretning.

Galvaniseret Plade.

Jernplade kan overtrækkes med Zink paa mange Maader, men den almindeligste er den saakaldte *Varmgalvanisering,* hvor Varen dyppes i smeltet Zink. Det er ogsaa denne Metode, der bruges ved Fabrikation af den galvaniserede Plade, der føres i Handelen.

For at faa Zinken til at hæfte paa Jernet maa dettes Overflade være fri for Glødskal og fri for Rust eller Urenheder. Derfor skal Pladen først renses ved *Bejdsning.* Efter almindelig Praksis ved Fabrikation af galvaniseret Plade benyttes hertil en Svovlsyrebejdse af ca. 7,5 pCt. Koncentration og opvarmet til ca. 70° C. Saa længe Pladerne er nedsænkede i Badet, holdes enten dette eller Pladerne i stadig Bevægelse. Fra Bejdsekarret tages de over i et Kar, hvor de skylles grundigt for Syre og Jernsulfat enten med rent Vand eller — for at neutralisere Syren — med en Sodaopløsning. De skyllede Plader henstilles derefter en Tid nedsænkede i et Kar med Vand, dels for at befries for vedhængende Brint, der maatte være efterladt i Porerne under Bejdsningen, dels for at beskyttes mod Rustangreb.

Umiddelbart før Dypningen i Zink faar Pladerne

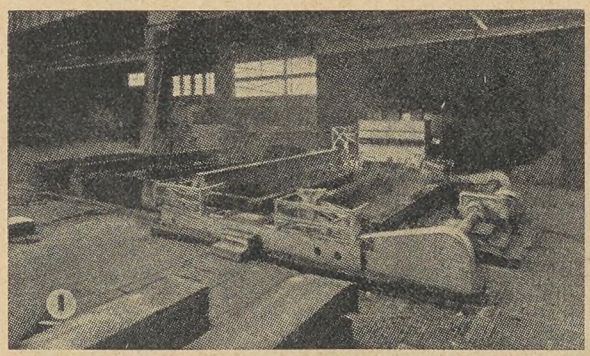

Fig. 1.
Bejdsemaskinen.

en Dukkert i et Kar med fortyndet Saltsyre af større eller mindre Koncentration. Herfra gribes de af et Par Gummivalser, der transporterer de endnu vaade Plader op af Syrebadet og over i Zinkdiglen, hvor de først passerer gennem et 10 til 20 cm dybt Fluslag af Salmiak, der flyder ovenpaa den smeltede Zink i den ene afgrænsede Side af Galvaniseringsdiglen.

Nede i den smeltede Zink er anbragt nogle Skinner og et Sæt Bundvalser, der styrer Pladen op mellem et Par roterende riflede Valser, der sørger for, at Pladen atter kommer op af Zinken.

Afgangsvalserne er delvis nedsænkede i Zinken, og Metalspejlets Højdestilling i Forhold til Valserne har stor Indflydelse paa, hvor tykt et Lag Zink, der bliver hængende paa Pladen. Denne Tykkelse kan altsaa reguleres ved, at man kommer mere eller mindre Zink i Diglen. Naar Pladerne forlader Zinkdiglen, køles de i Luft ofte derved, at de anbringes paa

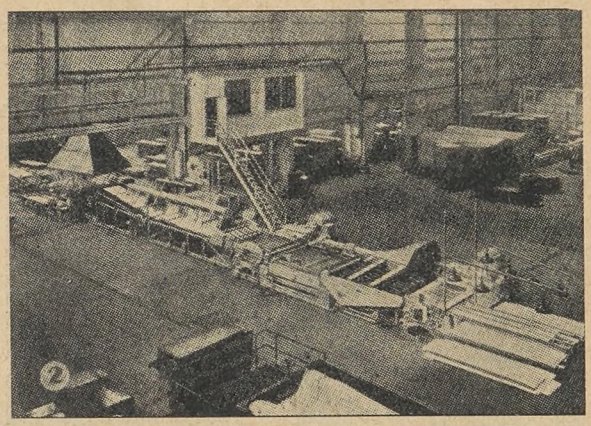

Fig. 2.
Fra Saltsyrekarret til Inspektionsbordet.

Armene af en vandret roterende Mølle, gennem hvilken der blæses Luft. Ved denne Luftkøling faas det karakteristiske krystalglitrende Udseende af Zinklaget og en Overflade, der er ligesom fedtet at føle paa, trods der ikke er det mindste Fedt paa Metallet.

Ren Zink smelter ved 419° C. Zinkbadet holdes paa en lidt højere Temperatur (425—450°). Naar Jernet under Dypningen opvarmes til denne Temperatur, dannes der paa dets Overflade en Legering af Jern og Zink. Naar Pladen senere afkøles, vil den størknede Legering som en Overgangszone danne en stærk Binding mellem Jernet og Zinklaget.

Zinklagets Tykkelse kan variere meget ved Plade til forskelligt Formaal. Selvfølgelig vil det tykkere Zinklag give en mere holdbar Rustbeskyttelse af Pladen, men da et tykt Zinklag er mere sprødt end et tyndt, ønsker man ikke for tykt Lag paa Plader, der skal falses eller udsættes for andre Bearbejdninger, der let faar Zinklaget til at briste.

I vore Dage gives gennemgaaende lidt mindre Zinktykkelse, end det tidligere var Tilfældet. Lagets Tykkelse maales i Zinkvægt pr. dobbeltsidet Arealenhed; den varierer fra ca. 300 til 600 g pr. m^2. Ifølge en amerikansk Opgivelse har galvaniseret Plade af normal god Kvalitet en Belægning paa 1¼ ounces pr. Kvadratfod (381 g pr. m^2).

Dannelsen af det ovenomtalte krystalglitrende Skær kan hindres ved en særlig Fremgangsmaade, idet Pladen, efter at den har forladt Zinkdiglen, føres ind i en Glødeovn, hvor Zinklaget opvarmes til ca. 650° C eller højere, afhængig af Pladetykkelsen, Lagets Tykkelse og den Hastighed, hvormed Pladen pas-

serer Ovnen. Fra Ovnen køles Pladen med Luft paa almindelig Maade. Ved denne Behandling frembringes en sølvgraa, mat Overflade, og Zinklaget bliver lidt mere smidigt end efter den normale Afkølingsmetode.

For at give et Indblik i, hvorledes en moderne Fabrik for galvaniseret Plade er indrettet, skal i det følgende gives et kortfattet Uddrag af en Artikel i „Sheet Metal Industries" for December 1938, der be-

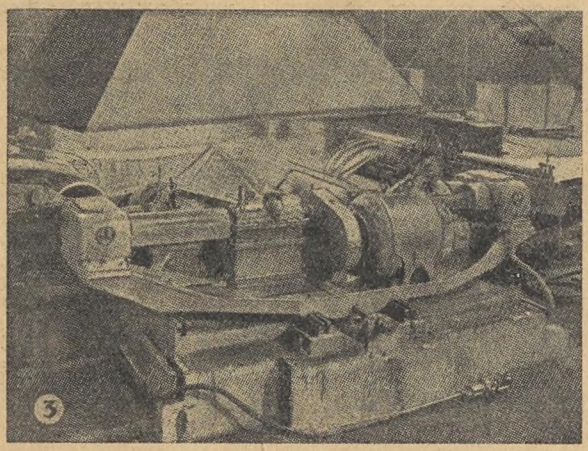

Fig. 3.
Galvaniseringsmaskinen.

skriver et af *Aetna Standard Engineering Co., Youngstown, Ohio,* fremstillet Galvaniseringsanlæg, der nu er installeret i flere Fabrikker i Amerika.

Pladerne behandles først i en Bejdsemaskine (Fig. 1), hvis Kapacitet er 15 Tons pr. Time. Maskinen har 2 bevægeligt ophængte Bejdsekar, der stadig holdes i en vuggende Bevægelse samtidig med, at de svinger op og ned. De 2 Kar afbalancerer hinanden, saaledes at der ikke er Tale om større Kraftspild ved Bevægelsen af de store Vægte, som Karrene repræsenterer. Behandlingen i Svovlsyrebejdse tager kun 30—35 Minutter. For hver Charge Plade, der nedsænkes i Badet, tilføres der gennem en Rørledning et afmaalt Kvantum Svovlsyre, og efter 35 Charger har Bejdsen optaget saa meget Jern, at den maa erstattes med ny Bejdse.

Fra Bejdsemaskinen gaar Pladerne til Skyllemaskinen, i hvis Kar der stadig cirkulerer rent Vand. Herfra samles Pladerne i Vandtanke, hvori de opbevares, inden de gaar til Galvaniseringsmaskinen.

Bundter paa 2—4" Tykkelse tages ud af Vandtanken med en Kran og anbringes paa et Bord, hvorfra en automatisk Fødeanordning tager Pladerne en ad Gangen og stikker dem ned i et Syrekar, der indeholder almindelig raa Saltsyre i fuld Styrke.

Pladerne trækkes op af Syrekarret ved Hjælp af et Par Gummivalser, der tillige stryger overflødigt Syre af og samtidig fører Pladen ind i Galvaniseringsmaskinen (Fig. 2 og 3). Denne bestaar af en Staaldigel af 3,4 m Bredde, 0,9 m Længde og 1,8 m Dybde. Den rummer ca. 72 Tons Zink og opvarmes enten med Gas eller Oliebrændere, hvis Forbrændingsrum findes ved Diglens Tilgangsside. Metallet holdes ved en Temperatur paa ca. 425°. Diglen er isoleret i en Højde af 460 cm fra Bunden, saaledes at den Jern-Zinklegering (Zinkgrød), der efterhaanden dannes, i Ro kan afsætte sig paa Bunden, da Varmetilførslen er afpasset saaledes, at der ikke er Anledning til nogen Cirkulation. I denne Zinkdigel er nedsænket en Maskine, der har til Opgave at føre Pladen omtrent ned til Bunden af Zinkdiglen og derfra op igen med en nøjagtig regulerbar Hastighed. Idet Pladen kommer fra Syrekarret, stikkes den først gennem Flusdækket, der i en afgrænset Kasse hviler ovenpaa Zinkspejlet. Ved Hjælp af en dobbelt Række Ledeskinner styres Pladen i Zinken ned til et Par Bundvalser, der drives ved en lille nedsænket Snekkemekanisme. Valserne griber Pladen og fører den om paa den anden Side af Karret, hvor 2 Sæt Ledeskinner styrer den op mod et Par Afgangsvalser, hvis Akser er beliggende netop i Zinkbadets Overflade. Valserne drives alle af en enkelt Motor, og ved Hjælp af variable Udvekslinger kan det indbyrdes Forhold mellem Valsernes Hastigheder reguleres trinfrit. Det vil forstaas, at medens Tilgangsvalserne arbejder i Luften, Bundvalserne i den smeltede Zink og Afgangsvalserne delvis nedsænkede, vil Sliddet og det Overtræk af Jern-Zinklegering, *Haardtzink,* der sætter sig paa Valserne, variere meget. Det har vist sig, at Afgangsvalserne kræver hyppigere Udskiftning end de andre.

Ved Galvaniseringsanlæg af ældre Type var det nødvendigt at dreje lige meget af Valserne for at faa Periferihastigheden ens. Ved den nye Maskine behøver man kun at afarbejde saa meget af Valserne, som er nødvendigt for at faa dem rene.

Motoren, der benyttes til Galvaniseringsmaskinen,

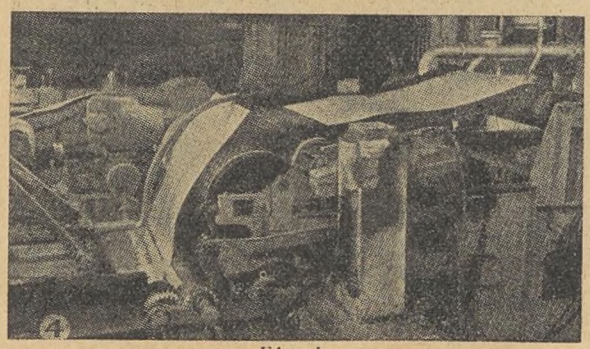

Fig. 4.
Kølemaskinen.

er paa 15 HK, og Udvekslingerne tillader en Hastighedsvariation fra 3 til 48 m pr. Min.

Som det ses af Figuren, er hele Drivanordningen indbygget paa en fælles Slæde, der kan glide paa høvlede Vanger i Maskinens Fundament. Derved kan man hurtigt frakoble Drivanordningen fra alle Valserne og løfte hele den i Zinken nedsænkede Konstruktion op af Diglen.

Fra Afgangsvalserne føres Pladen ind paa et Trans-

portbaand af Traadvæv (Fig. 4), der løber over 2 magnetiske Valser af ca. 300 mm Diameter. Valserne suger Pladerne ind mod Traadvævet, saaledes at de hjælper til at frembringe et ensartet krystallinsk Mønster paa Zinkovertrækket.

Medens Pladen føres frem med Transportbaandet, køles den med kold Luft, der blæses ind baade fra oven og fra neden. Blæseren til dette Formaal har en Kapacitet paa 566 m³ pr. Min. ved et Tryk af 140 mm Vandsøjle og drives af en 30 HK Motor. Pladen køles ned til ca. 150° C, før den forlader Transportbaandet. I dette Øjeblik stikkes den førende Kant ind mellem det første Sæt Valser i en Rettevalse. Efter at have passeret denne føres Pladen mellem et Par Gummivalser ned i et Vandkar, hvor den skylles og afkøles. Vandets Temperatur reguleres automatisk til 66° C.

Fra Skylletanken føres Pladen videre paa et Tørre-Transportbaand, bestaaende af et Fibernet. Her udsættes den for varm Blæst baade fra oven og fra neden.

Efter Tørre-Transportbaandet gaar Pladen ind i Rettevalse Nr. 2, der har mindre Valser end den første, og som giver den sidste fine Afretning af Pladen, inden den afleveres paa Inspektionsbordet. Hver Rettevalse drives af sin selvstændige Motor.

Med normale Pladetykkelser kan Maskinen fremstille fra 32 til 40 Tons galvaniseret Plade i Løbet af 8 Timer.

Det her beskrevne Anlæg galvaniserer afklippede Plader i de normale Størrelser, hvori de gaar i Handelen.

Foruden saadanne Anlæg har man ogsaa nogle, der galvaniserer Plader i lange Baand. Her foregaar Galvaniseringen kontinuerligt paa lignende Maade, som benyttes ved Galvanisering af Traad. Galvaniseret Tagdækning i Ruller kan nu faas i Handelen i Bredde 0,61 m, 0,76 m og 0,91 m og ca. 30 m Længde. Saadanne Tagdækningsruller kan faas saavel i almindelig blødt Staal som i *Armco-Jern*, d. v. s. et Materiale, hvis samlede Indhold af Kulstof og andre fremmede Bestanddele ikke maa overskride 0,16 pCt. Dette Materiale er mere modstandsdygtigt overfor Rustangreb end den almindelige Jernplade. *E. B.*

Litteratur: Sheet Metal Industries.
H. Bablik: Grundlagen des Verzinkens, 1930.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Tolerancer.

Grundprincipper og Definitioner.

Hovedlinien i den moderne metalforarbejdende Industri er Rationalisering af Produktionen gennem Serie- eller Massefabrikation. Et af Midlerne hertil er Indførelse af *systematiske Arbejdstolerancer*. Vi slipper ikke uden om dette store Mysterium, hvis vi overhovedet vil gøre os gældende i den Verden, der beskæftiger sig med Metalindustri, og det er dog til syvende og sidst Spørgsmaalet om et vigtigt dansk Erhvervs Eksistens.

Man vil maaske mene, at Sagen kun paakalder Interesse hos Fagarbejdere, der giver sig af med Serie- eller Massefabrikation; men det er ikke rigtigt. Som det skal paavises nedenfor, har navnlig Reparatøren af Maskiner Brug for at vide Besked om Tolerancer og Pasninger. Enhver, der ikke i Forvejen er orienteret i Sagen, bør derfor lige saa godt straks tage fat og lære Systemets ABC; gør han det, vil han inden ret længe opdage, at det slet ikke er uoverkommeligt — der skal ikke engang Matematik til.

Vi har tidligere (Jern- og Metalarbejderen, November 1934, Nr. 1) gjort Rede for de Forhold, der betingede Indførelsen af Tolerancer og det dertil knyttede Redskab: *Grænselæren* (Fig. 1 og 2), defineret forskellige Begreber som Hulbasis, Akselbasis, Fabrikationsgrader m. m. og henvist til de i 1928 udkomne foreløbige danske Standardblade, som ganske vist i Dag er forældede og ikke erstattet med nye. I det følgende skal Definitionerne opfriskes, men tilpasses efter det internationale System ISA, som nu bruges i praktisk talt alle Lande med metrisk Maal, ogsaa Danmark.

Vi skal begynde med at rette et Par Misforstaaelser, som har indsneget sig i Kredse, der kun har et overfladisk Kendskab til Tolerancer. Først den hyppige Antagelse, at Formaalet med Tolerancesystemet er at opnaa den størst mulige Nøjagtighed. Dette er ikke rigtigt; Formaalet er paa billigste Maade at fremstille et stort Antal *udbyttelige* Maskindele med en Nøjagtighed, der opfylder sit Formaal.

Den anden Fejltagelse giver sig Udtryk, f. Eks. naar en Mand erklærer, at »et Stempel skal passe i en Cylinder med en Tolerance paa 6 Hundrededele mm«; han mener med et *Spillerum* (eller Spil) paa 6 Hundrededele mm. En Tolerance har kun at gøre med Maalet paa een bestemt Maskindel, f. Eks. Stemplet; den siger, hvor meget dettes Diameter maa afvige fra et opgivet Maal, men den siger intet om, hvordan Stemplet skal passe i Cylinderen. Er der f. Eks. Tale om en Cylinder med 90 mm Diameter, og der forlanges et Stempel, der skal løbe med 0,06 mm Spil i dette, saa bør Stemplet have en Diameter paa 90 — 0,06 = 89,940 mm. Nu er det i Praksis umuligt at lave et Stempel, som er nøjagtig 89.940 mm, en vis Fejl — den være nok saa lille — maa man tolerere. Lad os forudsætte, at vi med de forhaandenværende Værktøjer kan arbejde indenfor en Nøjagtighed paa 15 Tusindedele mm, og vi forlan-

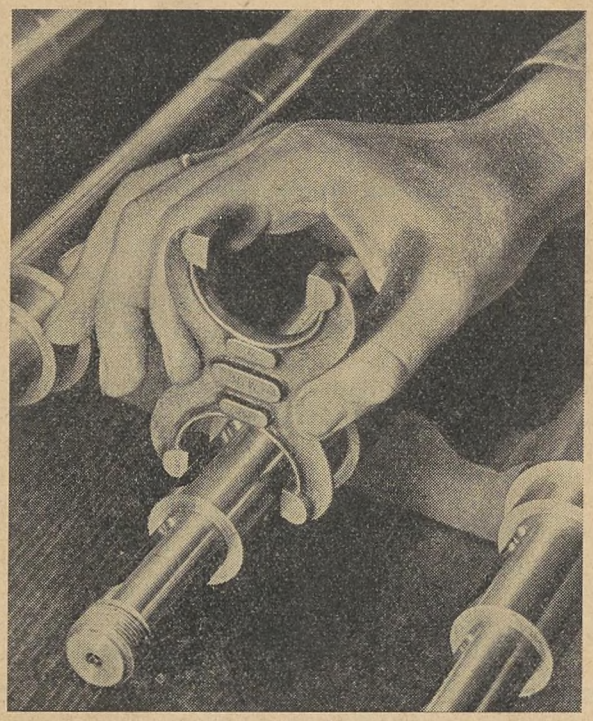

Fig. 1.
Maaling af slebne Aksler med Tolerancegaffel (Index-Werke K. G.)

ger, at Stemplets Spil ikke maa være mindre end 0,06 mm, saa skal Stemplet fremstilles til et Maal, der ligger mellem 89,940 og 89,925 mm. Man udtrykker dette Maal ved:

$$\begin{matrix} 89{,}940 & \begin{matrix} -\ 0{,}000 \\ -\ 0{,}015 \end{matrix} & \text{mm eller ved} \\ 90{,}000 & \begin{matrix} -\ 0{,}060 \\ -\ 0{,}075 \end{matrix} & \text{mm} \end{matrix}$$

Den sidste Angivelse er den almindeligste. Man kalder da de 90 mm for *Grundmaalet* og Størrelserne — 0,060 og — 0,075 for henholdsvis *mindste* og *største Afvigelse,* medens Forskellen 0,015 kaldes *Tolerancen.* Maalet 89,940 mm kaldes *øvre Tolerancegrænse* eller *Størstemaal,* medens Maalet 89,925 kaldes *nedre Tolerancegrænse* eller *Mindstemaal* for Stemplet. Ved *Toleranceomraadet* forstaas det Omraade, der ligger mellem Størstemaal og Mindstemaal.

Ved *Arbejdsmaalet* forstaas den Diameter, som Stemplet har; det maa altsaa ligge mellem Størstemaal og Mindstemaal, for at Stemplet skal kunne godkendes.

De samme Betragtninger, der gør sig gældende med Hensyn til Stemplet, kan overføres til Cylinderen. Denne kan ikke udbores til en Diameter, der er nøjagtig 90,000 mm. Her tænkes ikke alene paa de smaa Ujævnheder i Overfladen, der fremkommer ved Slibning eller ved den omhyggeligste Udboring med et Skæremetal, og som maaler Dybder mellem 0,003 til 0,006 mm, men ogsaa de Fejlkilder, saasom Værktøjernes Slid, elastiske Formforandringer af Godset o.s.v., som under almindelige produktionsmæssige Forhold gør sig gældende. Lad os forudsætte, at alt dette kræver et Toleranceomraade for Cylinderboringen paa 0,015 mm, saa maa Cylinderens Maal være:

$$90{,}000 \begin{matrix} +\ 0{,}015 \\ +\ 0{,}000 \end{matrix} \text{ mm,}$$

hvorved Cylinderboringens Tolerancegrænser og Afvigelser er bestemte.

Ser vi nu paa Stemplet i Forhold til Cylinderboringen, forstaar vi ved *Pasningen* den Maalforskel, der er mellem de to Maskindele. Denne kan ved en og samme Temperatur — Justeringstemperaturen — variere mellem to Grænser, nemlig *største Spillerum,* der i dette Tilfælde er 0,06 + 0,015 + 0,015 = 0,09 mm, og *mindste Spillerum,* der er 0,06 mm. Størrelsen af Spillerummet kan prøves med en *Søger* eller eventuelt en *Søgerfjedervægt* (Fig. 3).

Ved *Nullinien* forstaas den Linie, der angiver Grundmaalet. Ud fra Nullinien maales Afvigelserne.

Hvad der her er sagt om Tolerance og Pasning med Henblik paa Stempel og Cylinder, gælder i al Almindelighed om Tolerancer og Pasninger for Diametermaal. I Tolerancetabellerne skelnes mellem Begreberne Aksel og Hul, og man benytter tre Kategorier af Pasninger, nemlig *bevægelige Pasninger,* hvor Hullet altid er større end Akslen, *Mellempasninger,* hvor Toleranceomraadet for Akslen overlapper Toleranceomraadet for Hullet, samt *faste Pasninger,* hvor Akseldiameteren altid er større end Huldiameteren.

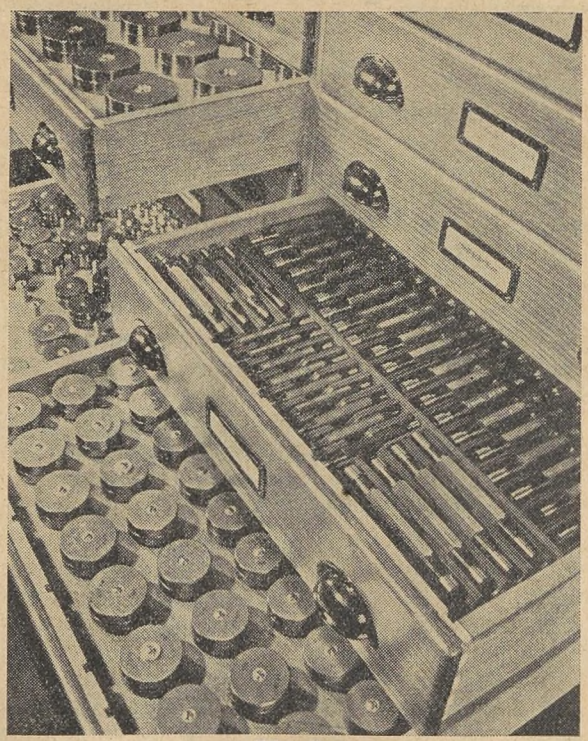

Fig. 2.
Tolerancedorne og Prøveskiver. (Index-Werke K. G.)

I sidste Tilfælde har Akslen *Overmaal* i Forhold til Hullet.

Pasninger for *Diametermaal* er de første Pasninger, der har været Genstand for Standardisering; men en fuldstændig Udbyttelighed af Maskindele kræver ogsaa standardiserede Tolerancer og Pasninger for Fla-

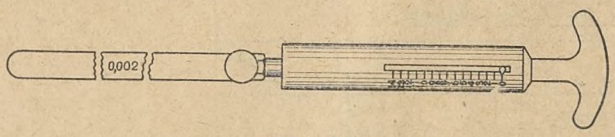

Fig. 3.
Søgerfjedervægt.

demaal, f. Eks. ved en Stempelrings Pasning i Stempelringsrillen, og Pasninger for Konus, Gevind o. lign. I det følgende skal vi dog udelukkende holde os til Tolerancer og Pasninger for Diametermaal.

Anvendt under *Fabrikation* forudsætter Tolerancesystemet Brugen af faste Grænselærer, *Tolerance-Gafler* og *-Dorne* eller eventuelt Indikatorinstrumenter med indstillelige Tolerancemærker (Fig. 4 og 5); derved undgaar man det tidsrøvende Arbejde at

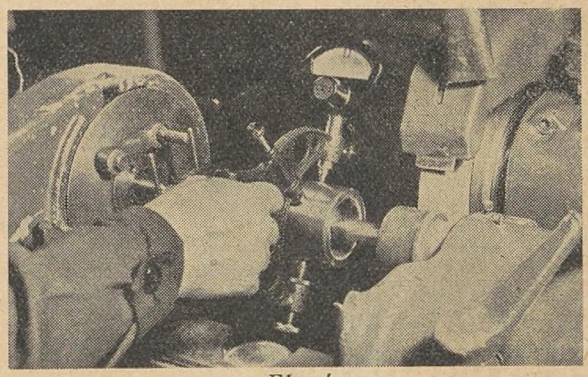

Fig. 4.
Udvendig Indikator med Tolerancemærker.
(C. E. Johansson)

maale med Skydelære eller Mikrometer, idet man blot *prøver* med Grænselærer.

Anderledes stiller Forholdet sig ved *Reparationer* udført paa Værksteder, der ikke selv fabrikerer paagældende Maskiner. Her kan man jo ikke anskaffe de kostbare Grænselærer, hørende til de forskellige Maskindele, men Mekanikeren bør dog kende til de Tolerancer og Pasninger, der foreskrives til paagældende Maskine. Det Argument, at Reparatøren kun har til Opgave at udskifte de defekte Dele med originale Reservedele og derfor ikke behøver at interessere sig for disses Pasninger, slaar ikke til. Tænker vi os f. Eks. Reparationer paa Automobiler, da skal Reparatøren ofte udskifte den ene af to sammenhørende slidte Dele, f. Eks. et Stempel til en Cylinder, en Lejebøsning til en Aksel. Den ene Del skal bruges igen, trods denne ogsaa er slidt, saaledes at den maa rettes op. Her gaar man *enten* den Vej, at der leveres Reservedele til nærmere specificerede Efterbearbejdningsmaal paa den sammenhørende Del, f. Eks. Stempler i *Overstørrelse* Nr. 1, 2,

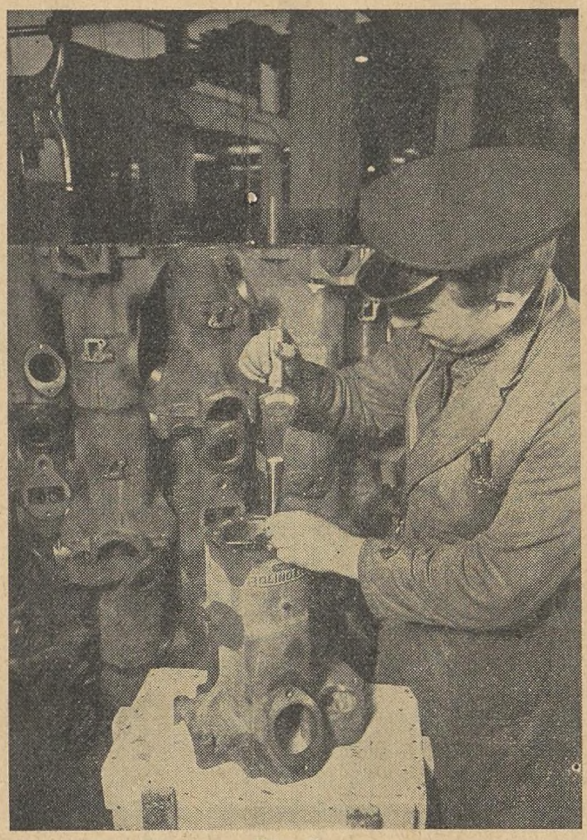

Fig. 5.
Indvendig Indikator med Tolerancemærker.
(C. E. Johansson)

3 o.s.v., *eller:* Der leveres Reservedele, som skal tilpasses med opgiven Pasning til den sammenhørende Del. I begge Tilfælde maa Reparatøren forstaa Forskrifter for Pasningerne, og han maa ved Hjælp af Søgere, Mikrometre eller Indikatorinstrumenter være i Stand til at kontrollere, at de foreskrevne Pasninger ogsaa opnaas.

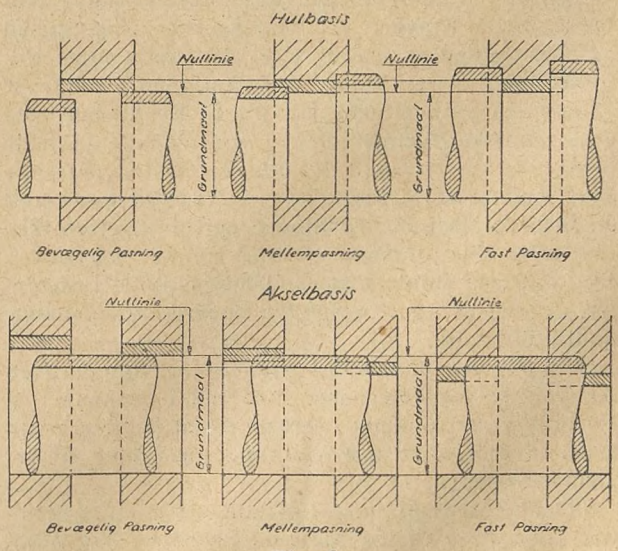

Fig. 6.

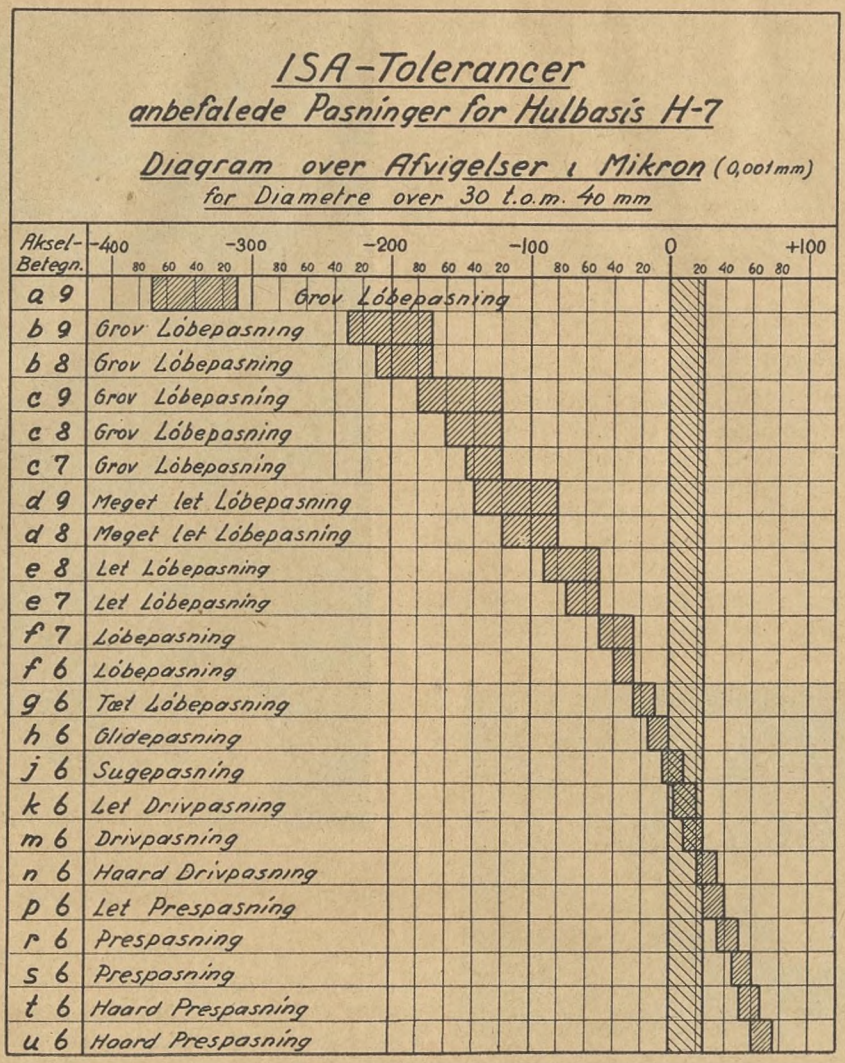

Fig. 7.

Indenfor Automobilfaget forekommer endog Tilfælde, hvor Kravene til Pasningernes Nøjagtighed og Ensartethed er saa store, at den sædvanlige Udbyttelighed — selv under Fabrikationen — ikke er økonomisk gennemførlig med de til Raadighed staaende tekniske Hjælpemidler. I disse enkelte Tilfælde tager man sin Tilflugt til *at udvælge sammenhørende Dele mellem Sorteringer*, der er fremstillet saa nær de ønskede Maal, at Prøvningen og Udvælgelsen ikke er særlig tidsspildende. Denne Metode benyttes f. Eks. ofte ved Monteringen af Stempelpinde i Stempler, og den er uundværlig for Reparatøren i mange andre Tilfælde.

Som allerede omtalt har man indført *Standard* eller *Normer* for Tolerancer, hvorved Fabrikanter og Forbrugere er kommet overens om at begrænse Antallet af Størrelser paa Værktøjer og Lærer til bestemte Serier.

ISA-Tolerancesystemet (opkaldt efter »International Federation of the National Standardising Associations«) forfølger ydermere det Maal at muliggøre en Produktion af udbyttelige Maskindele i alle Lande med metrisk Maalenhed. Det er, ligesom de forudgaaende tyske og svenske Systemer, baseret paa en *Justeringstemperatur* paa 20° C og paa *Hulbasis* og *Akselbasis*, d. v. s. at man opstiller Tabeller for Pasninger, hvor *enten* Hullets Diameter er ens, medens Akslen aftrappes til de enkelte Pasninger (Hulbasis), *eller* Akslens Diameter er ens, medens Hullet gives en ny Diameter for hver Pasning, der ønskes (Akselbasis).

Toleranceomraadet for Basis lægges ved ISA-Systemet saaledes, at *Tolerancegrænsen paa Bearbejdningssiden falder sammen med Grundmaalet*. Dette er nærmere anskueliggjort i Fig. 6. *Da Bearbejdningssiden* i en Boring er den nedre Tolerancegrænse og *Kassationssiden* den øvre, vil Nullinien ved Hulbasis falde sammen med nedre Tolerancegrænse. Ved Akselbasis derimod falder Nullinien sammen med den øvre Tolerancegrænse, da denne er Bearbejdningssiden paa en Aksel.

I langt de fleste Tilfælde benyttes Hulbasis, men

paa Steder, hvor det af en eller anden Grund er formaalstjenligt at holde ens Akseldiameter til forskellige Pasninger — f. Eks. ved Transmissioner — benyttes Akselbasis.

I egentligste Forstand fastlægger ISA-Systemet ikke Standard for Pasninger, men kun for Tolerancer paa Diametermaal — dels for Huller, dels for Aksler — og det omfatter ikke mindre end 16 forskellige Fabrikationsgrader (»Kvaliteter«), der betegnes ved Numre fra 1 til 16. Tolerancernes Størrelse stiger dels med Graden, dels med Diameteromraadet. Af de 16 Fabrikationsgrader benyttes Numrene 1 til 4 hovedsagelig ved Fremstilling af Lærer og Maaleværktøjer, medens Graden 5 giver de fineste Arbejdstolerancer, der normalt finder Anvendelse til Arbejdsstykker, og Graderne 6 til 9 de Tolerancer, der benyttes til Opbygning af Pasningssystemer for Maskinarbejde. Graderne 9 til 16 benyttes bl. a. til Valsearbejde.

Tolerancerne for Boring angives ved store Bogstaver og for Aksler ved smaa. Bogstaverne A til H henholdsvis a til h betegner altid Tolerancer beliggende *over* Nullinien. Bogstaverne H og h angiver Tolerancer, der grænser umiddelbart op til Nullinien; derfor har en Pasning med Hulbasis altid Hullets Tolerance angivet ved H. Bogstavet J henholdsvis j betegner det Toleranceomraade, der falder paa begge Sider af Nullinien, medens Bogstaverne K til Z henholdvis k til z angiver Tolerancer under Nullinien. En bestemt Tolerance er entydig bestemt ved et Bogstav og en tilføjet Kvalitetsgrad.

Vil man ved Hjælp af ISA-Systemet fastsætte Pasningen paa to sammenhørende Maskindele, kan man ud af det foreliggende store Antal Diametertolerancer frit udvælge en Aksel og en Boring — eventuelt fra to forskellige Fabrikationsgrader — alene med det Hensyn, at Pasningen tjener sit Formaal.

Ved Betegnelsen af en Pasning anføres Hullets Tolerancebetegnelse foran Akslens.

Som en Rettesnor til Brug ved almindeligt Maskinarbejde er der opstillet Tabeller, hvor Tolerancer paa Boringer er kombineret med Tolerancer paa tilhørende Aksler paa en saadan Maade, at man faar en Serie Pasninger, der dækker det almindelige Behov. En Orientering i saadanne Pasninger findes i de to svenske Standardblade SMS-507 og SMS-508 for henholdsvis Hulbasis og Akselbasis for Diametre fra 30 til 40 mm. Der er i disse Blade Diagrammer for 4 Fabrikationsgrader. I Fig. 7 er i dansk Oversættelse gengivet Diagrammet for den Fabrikationsgrad, der anbefales til almindeligt forekommende Maskinarbejde. Det ses, at der i dette Pasningssystem kun er benyttet een Hultolerance, H 7, medens der er benyttet Akseltolerancer fra Fabrikationsgraderne 6, 7, 8 og 9.

Spørgsmaalet om, hvorledes Tolerancerne varierer med Diametrene, er et saa stort og interessant Problem, at vi maa behandle dette under eet i en senere Artikel.

E. B.

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

II.

Efter at vi i det foregaaende har behandlet Grundprincipperne for den elektriske Strøms Frembringelse, er der endnu nogle Udtryk og Tegn, vi maa have rede paa for kortere og lettere at kunne tale sammen i det elektro-tekniske Sprog.

Volt, Ampère, Ohm er Udtryk, som vi til daglig omgaas, men deres indbyrdes Sammenspil i det elektriske Anlæg kan vi maaske med Udbytte se lidt paa.

Vi har tidligere sammenlignet den elektriske Strøm i en Ledning med Vandstrømmen i Røret. For at Vandet kan strømme, maa der være et højere Tryk eller Spænding paa det der, hvor det kommer fra, end der, hvor det skal strømme hen. Det samme gælder for Elektriciteten. Der skal herske Spænding mellem den positive og den negative Pol paa Elektricitetskilden, naar Elektriciteten skal strømme igennem de forskellige Forbrugere og udrette Arbejde for os — og denne Enhed kalder vi „Volt". Den Mængde Arbejde, som den elektriske Strøm i Tidsenheden udretter, kalder vi derimod „Ampère", og dette kan sammenlignes med Vandmængden, der ogsaa i Tidsenheden flyder gennem Røret, og som Regel udtrykkes i Liter pr. Sekund eller Minut. Vandets Strømmen gennem Røret er forbunden med et Friktionstab, saadan at Spændingen paa det bliver mindre jo længere, det kommer bort fra det Sted, hvor det med Pumpen eller lignende blev presset ind i Røret. Det samme gælder ogsaa for Elektricitetsstrømmen, der gennem Ledningen og de forskellige Apparater maa finde Vej fra den positive til den negative Pol, den vil derved ogsaa miste noget af sin Spænding og dermed Evnen til at trykke saa megen Elektricitet rundt i Kredsløbet — som hvis der ingen Modstand havde været. Enheden for dette Tab kaldes „Ohm".

Størelsen eller Værdien af disse tre Enheder:

Volt = Spændingen
Ampère = Strømstyrken
Ohm = Modstand

er nu saa snedigt valgt, at man begrundet paa deres indbyrdes Afhængighed kun behøver at kende to af dem for at kunne finde den tredie, som man ikke kender. F. Eks. aflæser vi et Strømforbrug af 3 Ampère og har en Spænding af 6 Volt, men vil gerne vide, hvor stor Modstanden i Ledningen eller Apparatet er i Ohm, dividerer vi blot Volt med Ampère, og Resultatet bliver 0,5 Ohm. Er derimod Ohm og det Antal Ampère, der skal forbruges, bekendt for os, kan vi ved at multiplicere disse to Enheder faa at vide, hvor mange Volt der skal til for at presse det ønskede Antal Ampère igennem Strømkredsens Modstand. Er Volt og Ohm bekendt, og vi ønsker at vide, hvor mange Ampère, vi kan forvente at presse igen-

nem Strømkredsen, ja, da dividerer vi blot Volt med Ohm, og Resultatet er de Ampère, der kan presses gennem Strømkredsen.

For Oversigtens Skyld gengiver vi disse 3 Formler, som udgør Ohms Lov, i Tabelform:

Søges		Kendes
Volt	=	Ampère × Ohm
Ohm	=	$\frac{\text{Ampère}}{\text{Volt}}$
Ampère	=	$\frac{\text{Volt}}{\text{Ohm}}$

De forskellige Metaller har ulige stor Modstand, og denne udtrykkes som Regel i specifik Modstand, d. v. s. Modstanden i Ohm for en Ledning af det

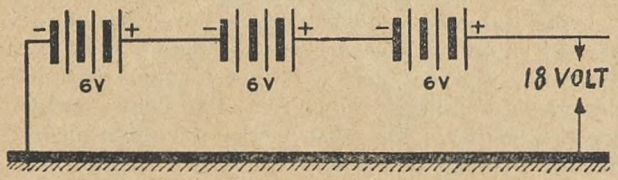

Fig. 9.

Serieforbindelse er, naar Plus forbindes med Minus, saadan at den samme Strøm passerer hele Strømkredsen. Er det Batterier, som paa Tegningen, da vil deres Spændinger sammenlægges. Er det derimod Strømforbrugere, Lamper, Spoler etc., der er serieforbundne, maa ogsaa den samme Strøm passere dem alle. Spændingen vil ved Gennemgang falde i Forhold til Modstanden. Skraveret Linie betyder Vognens Stel.

paagældende Materiale med 1 mm² Tværsnit og 1 Meters Længde. Følgende Oversigt giver en Opstilling over den specifike Modstand og de Antal Meter med et Tværsnitsareal af 1 mm², der skal til for en Ohms Modstand.

Specifik Modstand i Ohm.		Længden af en Traad med 1mm² Tværsnit og 1 Ohms Modstand.	
Kobber	0,0175	57	Meter
Jern	ca. 0,13	ca. 7,6	—
Platin og Nikkel	- 0,1	- 10	—
Nicklin	0,45	- 2,2	—
Chromnikkel	1,-	- 1,-	—

Vi vil af hosstaaende Tabel se, at Kobber leder Elektriciteten med forholdsvis lille Tab, idet en Ledning med 1 mm² Tværsnit og 57 Meter lang kun har en Ohms Modstand, hvorimod en Jernledning af samme Tværsnit kun skal være 7,6 Meter lang for ogsaa at have en Ohms Modstand. Det vil altsaa sige: Naar vi vilde erstatte en Kobberledning med en af Jern, da maatte denne, naar den med samme Tab skulde lede samme Strøm som Kobberledningen, have godt 7 Gange saa stort et Tværsnits Areal.

Det vil nu være klart, at jo længere og tyndere en Ledning er, desto større er dens Modstand, og omvendt jo kortere og tykkere den er, desmindre. Fordobler vi Længden af en given Ledning, da fordobles dens Modstand, og fordobler vi dens Tværsnits Areal, da halverer vi dens Modstand. En Lednings Modstand kan derefter udregnes paa følgende Maade:

$$\text{Ohm} = \frac{\text{Længden i Meter} \times \text{specifik Modstand}}{\text{Tværsnitsarealet i mm}^2}$$

Endvidere skal bemærkes, at ved de fleste Metaller stiger Modstanden noget med Temperaturen, og dette bevirker, at Dynamoer og Motorer, naar de er bleven varme, afgiver mindre Ydelser end i kold Tilstand.

Ledningsnettet i Automobilet er næsten udelukkende Enkeltledningssystem, d. v. s. at der til hver Strømforbruger kun fører een Ledning — den anden Ledning udgøres af Vognens Metaldele. Alle elektriske Apparater maa derfor have god „Stelforbindelse", d. v. s. god metallisk Forbindelse til Vognens øvrige Metaldele.

Batteriet har saaledes ogsaa den ene Pol forbundet til Stellet, ved nogle Typer er det den positive, ved andre den negative. Forveksling maa i Almindelighed ikke ske. —

Angaaende Parallel og Serieforbindelse se Fig. 9 og 10.

Strømskemaer.

Da den elektriske Installation i et Automobil er overordentlig vidt forgrenet og ofte forlagt paa vanskelig tilgængelige Steder, vil det ved Eftersyn være vanskeligt at faa rede paa de forskellige Forbindelser, og da der tilmed findes en Mangfoldighed af Systemer indenfor de mange Vogntyper, udgiver Fabrikkerne Strømskemaer over Installationerne i deres Vogne. Skulde et saadant Skema give en korrekt tegningsmæssig Fremstilling af Installation og Apparater, vilde det blive ganske uoverskueligt. Man antyder derfor som Regel kun Apparater og Forbindelser

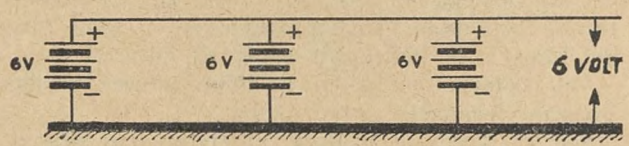

Fig. 10.

Parallelforbindelse er, naar Plus forbindes med Plus og Minus med Minus. Er det Batterier, som paa Tegningen, da vil Spændingen i Strømkredsen kun blive det enkelte Batteris Spænding, men Strømstyrken, der kan afgives, bliver de 3 Batteriers Strømstyrker tilsammen. Er det derimod Lamper, Spoler etc., der er forbunden paa denne Maade, da kan Strømforbrugerne frit aftage den Strøm, der ifølge deres Modstand kan gaa gennem dem. De fleste Strømforbrugere i Automobiler er parallelforbundne.

med Signaturer. Man har ligeledes heller ikke altid paa Skemaet anbragt de forskellige Apparater pladsmæssig i Forhold til Virkeligheden, men nærmest lagt Vægt paa at gengive deres Forbindelsesmaader. I mange Vogne har de forskellige Ledninger forskellige Farver, som ogsaa angives i Strømskemaerne.

For nærmere Studie gengiver vi to originale Strømskemaer, der med særlig Overskuelighed gengiver hele det elektriske Anlæg. Fig. 11 stammer fra Ford V 8 de Luxe. Man vil her se, at den positive Pol er ført til Stellet. — Fig. 12 stammer fra Chevrolet, Master og Master de Luxe, her er den negative Pol ført til Stel.

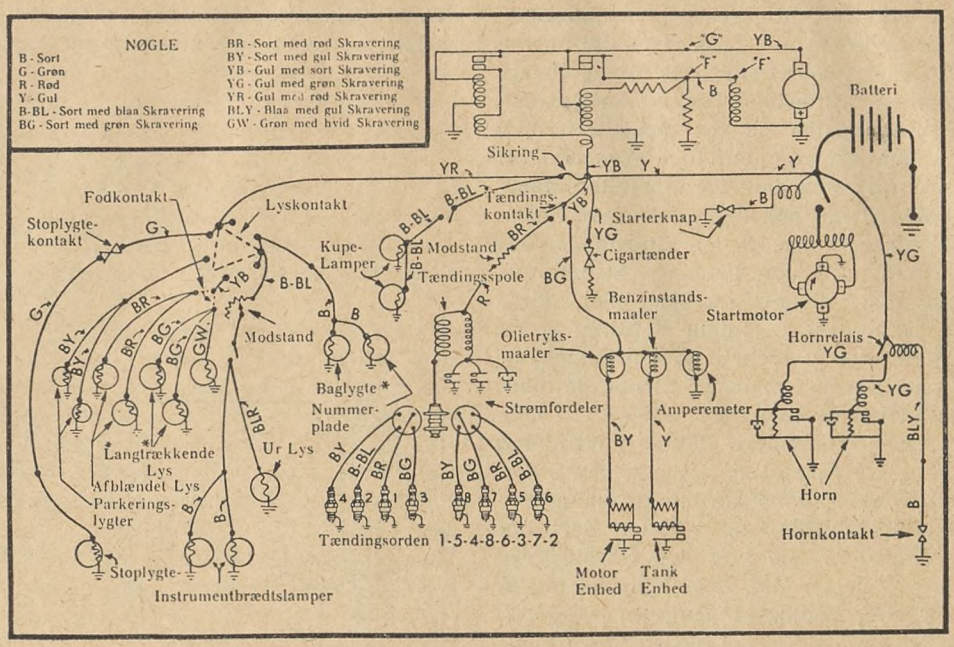

Fig. 11.

Strømskema over Ford V-8 de Luxe, med Spændingsregulering paa Dynamoen, og Batteriets positive Pol forbunden til Stel.

Tændingen.

Batteriet har 6 Volt Spænding — 10—12000 Volt skal vi bruge for at faa en Gnist mellem Tændrørenes Elektroder — det lyder voldsomt, men er dog saare simpelt.

Naar to Ledninger P. og S. Fig. 13 A anbringes koncentrisk uden at berøre hinanden, og man fra en Strømkilde gennem Ledningen P sender en Strøm, vil der i det Øjeblik, vi sluttede Strømmen, opstaa en ny Strøm og modsat rettet i den ydre Ledning S. Voltmetret vil gøre et Udslag, for straks efter at gaa tilbage paa Nul, selv om Strømmen i P vedvarer. — Afbryder vi nu Strømmen i den inderste Ledning P (Fig. 13 B) vil vi til vor Forbavselse se, at Voltmetret i S atter gør et Udslag, men denne Gang til den modsatte Side. Af disse to Strømkredse kaldes P primær og S sekundær, og Strømmen fra Batteriet kaldes primær Strøm og den af sig selv i Ledningen S opstaaede Strøm kaldes sekundær Strøm. Vi faar altsaa et sekundært Strømstød hver Gang vi slutter og afbryder den primære Strøm.

Grunden til denne Induktions-Elektricitet, som den kaldes, er jo det koncentriske Magnetfelt, der opstaar om enhver strømførende Ledning. Blot virker det her paa den Maade, at det paa Naboledningen ved dets Opstaaen fremkalder et modsat rettet magnetisk

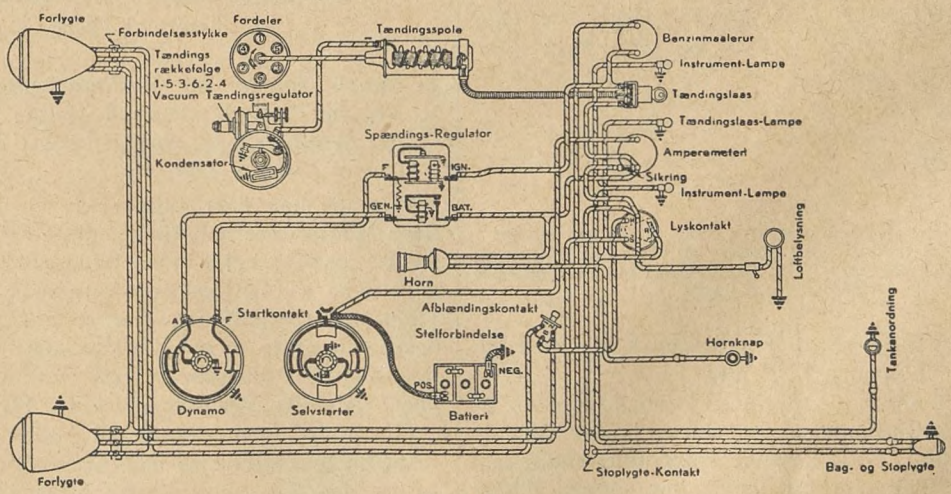

Fig. 12.

Strømskema over Chevrolet, Master og Master de Luxe. Dynamoen med tredie Kul Strømregulering og Spændingsregulering. Batteriets negative Pol er her stelforbunden.

Felt, og derved ogsaa en modsatrettet Strøm, som i den primære Strømkreds. — I det Øjeblik Strømmen afbrydes, falder Magnetfeltet om den primære Strømkreds sammen. Dette bevirker, at der om den sekundære Ledning opstaar et nyt Magnetfelt med samme Retning som det sammenfaldende med deraf følgende Strømretning som den lige afbrudte primære Strøm. Som Kendetegn paa den sekundære Strøm kan man ganske simpelt sige, at den altid modsætter sig enhver Forandring i den primære Strømkreds saaledes, at naar den primære svækkes eller afbrydes, løber den sekundære i samme Retning og vil med sit Magnetfelt søge at forhale Afbrydningen. — Sluttes eller forstærkes den primære Strøm, da modvirker den sekundære Strøm ogsaa dette ved at løbe i modsat Retning. Jo hurtigere denne Forandring foregaar, desto højere Spænding opstaar der i den sekundære Strømkreds. Giver man nu den sekundære Strømkreds flere Vindinger, saa vil den deri opstaaende Spænding blive højere og dens Strømstyrke tilsvarende mindre. Det er det, man benytter sig af ved Tændspolen, som skematisk gengives i Fig. 14.

Fra Batteriet B gaar der en lavspændt Strøm over Tændingsnøglen gennem Tændingsspolens primære Bevikling P (ca. 200 Vindinger isoleret Kobbertraad) isoleret anbragt om en lameleret Jernkerne K., videre over Afbryderkontakterne A til Stel. Strømkredsen er saaledes sluttet, og Jernkernen K er nu bleven til en kraftig Elektromagnet med det dertilhørende magnetiske Felt. Uden om den primære Bevikling paa et isolerende Mellemlag er anbragt den sekundære Bevikling S, bestaaende af mange Tusinde Vindinger af ganske tynd lakisoleret Kobbertraad, hvis ene Ende er forbunden med primær Vindingen P,

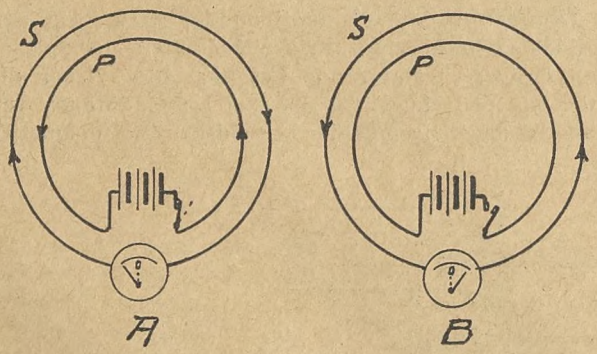

Fig. 13.

Induktion. Tændspoleprincippet. (A) Naar Strømmen sluttes i P, opstaar der en modsatrettet Strøm i S. (B) Naar Strømmen afbrydes i P, opstaar der i S en Strøm i samme Retning som Strømmen i P havde.

og den anden ført over til Fordeleren F, derfra over Tændrørets Elektroder T til Stel.

Naar nu Motoren og dermed Afbryderknasten D drejes, løftes Kontakterne A, den primære Strømkreds afbrydes, — det kraftige Magnetfelt om K falder sammen, der sker nu det samme som vi i Fig. 13 har forklaret. Der opstaar en Højspænding i den sekundære Bevikling S med en saadan Retning, at den vil søge at opretholde det sammenfaldende Magnetfelt. Jo hurtigere Magnetfeltet forsvinder, desto

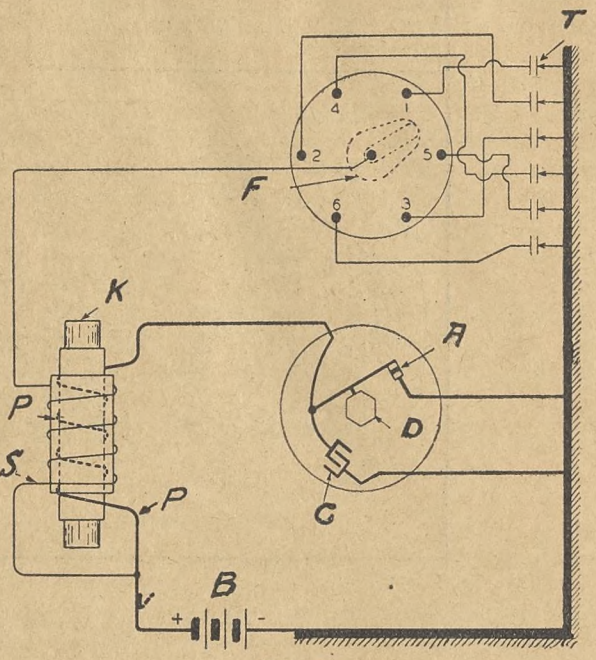

Fig. 14.

Skematisk Fremstilling af Tændingsapparatet. Den skraverede Linie betyder Vognens Stel.

større bliver Spændingen i S. For yderligere at øge Spændingen i den sekundære Strømkreds, har man søgt Midler til hurtigt at faa Magnetfeltet til at forsvinde — og dette sker ved Hjælp af en Kondensator C, som er indskudt imellem Primærvindingen og Stel.

(Fortsættes.)

Opmandskendelse

i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935.

1) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet C. C. M. Olsen, Roskilde, Tvist vedrørende Betalingen af Rørprislistens Kilometertillæg ved et Arbejde paa Orø.*

Firmaet har haft Udførelsen af et Arbejde paa Orø. Montørerne har for at komme frem til Arbejdsstedet maattet rejse med Bane til Holbæk, herfra med Skib til Anlægsbroen paa Orø, hvorfra er ca. 3 km til Arbejdsstedet. Der er Enighed om, at den beskrevne Rute er over 30 km, og at Afstanden fra Roskilde til Anlægsbroen paa Orø maalt i Luftlinie plus Distancen paa Orø er under 30 km.

Forbundet formener, at Distancen i nærværende Tilfælde bør udmaales ad Linien Roskilde—Holbæk —Orø, saa Kilometertillæget bliver 35 pCt., og anfører som sin Opfattelse, at Bestemmelserne i Afsnit D, Punkt 41 b, forudsætter, at Montøren hver

Dag kan vende tilbage til sit Hjemsted. Dette er i nærværende Tilfælde ganske udelukket, paa Grund af Rejsetidens Længde og Forbindelsernes Klokkeslet, og det formener herefter, at Bestemmelserne i Punkt 41 c maa komme til Anvendelse, da det maa være disse, der er gyldige, naar Montøren er tvungen til at tage Ophold paa Arbejdsstedet.

Sammenslutningen henviser til, at Arbejdsstedet ligger inden for de i Punkt 41 b nævnte Grænser, og paastaar, at Tillæget er rigtigt beregnet med 30 pCt.

At Arbejdsstedet ligger inden for de i Punkt 41 b nævnte Grænser, altsaa 30 km Cirklen, er der ikke Tvivl om, og skulde Vejen kunne udmaales ad Ruten Roskilde—Holbæk—Orø, maatte Forudsætningen herfor være, at Skibsruten Holbæk—Orø ikke kan falde ind under de Transportmidler, som Punkt 41 b forudsætter anvendt til nærmeste »Holdeplads«, men dette ses der ikke at være Grundlag for, ej heller efter Paastanden i Sagen. Der kan heller ikke gives Forbundet Medhold i dets Opfattelse af Punkt 41 c, da de heri indeholdte Bestemmelser er begrænsede til at gælde Arbejder, der udføres udenfor de under Bogstav b nævnte Grænser.

Efter det anførte maa der gives Sammenslutningen Medhold i dens Paastand, og der afsiges følgende

Kendelse:

De her i Sagen omtvistede Vejpenge m. v. bliver at udrede efter Rørprislistens Afsnit D, Punkt 41 b, og udgør 30 pCt. af Arbejdernes Andel i den samlede Akkordsum.

2) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod A/S Andersen & Heegaard's Ingeniørforretning, København. Tvist om Betalingen for*
   a) *Omløbsforbindelse mellem Recivandvarmer og Cirkulationspumpe og Spædeledning mellem Tilgang og Returledning,*
   b) *Skæring af Huller i Bræddeskillerum,*
   c) *Tilpasning af Zinkplader paa Fodpanel.*

ad a) Der er Enighed om, at Omløbsledningen og Spædeledningen saavidt er ens, at de bør afregnes paa ensartet Maade.

Sagen drejer sig for hvert af Tilfældene om et Stykke Ledning af ca. 3 m Længde med en indskudt Ventil og 3—4 Bøjninger.

Forbundet paastaar Arbejdet betalt efter Rørmaalet og hertil et Tillæg paa 141 Øre analogt med, hvad der i Henhold til Punkt 24, Litra h, betales for Omløb med Tregangshane ved Kedel. Der henvises til, at Omløbet foraarsager et Merarbejde, der begrunder en Tillægsbetaling.

Sammenslutningen paastaar Arbejdet betalt efter Rørmaalet og med sædvanlig Betaling (Punkt 12 a) for Ventilens Anbringelse.

Begge Parter paaberaaber sig tidligere Voldgiftskendelser.

Det ses nu ikke, at Ledningen kan ligestilles med det i Punkt 24, Litra h, nævnte Arbejde, eller med de Omløb, der tidligere er tilkendt Tillæg, og det, at Ledningen danner en Omløbsforbindelse, kan i sig selv ikke begrunde noget Tillæg, ligesom det ikke kan begrunde noget Tillæg, at en kortere Strækning af et Ledningsanlæg tilfældigvis volder noget forøget Arbejde.

Det findes herefter, at der maa gives Sammenslutningen Medhold i dens Standpunkt, og der afsiges følgende

Kendelse:

Det omtvistede Arbejde bliver at betale efter Rørprislistens Priser uden noget Tillæg for Omløbsforbindelse.

ad b) Sagen drejer sig om pudsede Bræddeskillerum med Fodpanel paa begge Sider, som skal gennembores.

Forbundet paastaar dette Arbejde betalt med 154 Øre, nemlig som for Gennemboring af Etageadskillelser med 3 Lag Brædder (Punkt 2, Pag. 11) + 51 Øre for det fjerde Brædt.

Sammenslutningen paastaar Arbejdet betalt med den i Punkt 2 opførte Pris for Huller gennem Bræddeskillerum, 52 Øre, idet det hævdes, at denne Pris maa være gældende uanset, hvor mange Lag Brædder der er i Skillerummet.

Det ses ikke, at den af Forbundet hævdede Prisberegning kan komme til Anvendelse, da den angaar et Arbejde af anden Art end det omtvistede. Paa den anden Side kan der heller ikke gives Sammenslutningens Betragtninger Medhold.

Det maa antages, at Prisen for Huller i Bræddeskillerum er sat med Henblik paa disses gængse Udførelse og derfor ikke kan gælde for enhver Væg af Træ, uanset hvor tyk den er. Da det er det rene Undtagelsestilfælde, at Rørledningerne føres gennem Skillerummene, efter at Fodpanelerne er anbragte, maa det tillige antages, at der ikke i den for Huller i Bræddeskillerum anførte Pris er forudsat, at den skal omfatte Gennemboring af Fodpaneler foruden af selve Skillerummet. Det findes derfor, at Gennemboringen af Fodpanelerne vil være at betale særskilt, og da der i Prislisten findes Pris for Huller i Fodpaneler paa murede Skillerum og ganske samme Pris for Gennemboring af et enkelt Brædt, findes det, at denne ogsaa i nærværende Tilfælde bør komme til Anvendelse.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Naar Bræddeskillerum er forsynet med Fodpaneler, som skal gennembores, betales der udover Prisen for Huller i Bræddeskillerum de samme Tillæg, som i Afsnit A, Punkt 2, er fastsat for Gennemboring af Fodpaneler paa murede Skillerum.

ad c) Tvisten drejer sig om Betalingen for Anbringelse af tynde, gennemborede Zinkplader, der trædes paa Røret for at dække Gennemboringerne i Panelerne. Disse er i nærværende Tilfælde glatte Paneler. Pladen fastgøres med Messingstifter.

Forbundet paastaar Arbejdet betalt efter Afsnit A, Punkt 3, som for Tilpasning og Paaskruning af Plader paa Gulv, hvor der ikke anvendes Bøsning, eller som for Tilpasning og Paasætning af Plade og Rørvæv paa Loftet ved færdigleverede Gulvbøsninger, i begge Tilfælde er Prisen 47 Øre pr. Stk.

Sammenslutningen paastaar Arbejdet betalt som for Anbringelse af færdigleverede Rørbøsninger med 14 Øre pr. Stk. (Punkt 3, Pag. 14).

Da den omhandlede Plade skal paasømmes, kan Arbejdet ikke karakteriseres som Anbringelse af en færdig Bøsning, og Prisen for disse kan derfor ikke komme til Anvendelse, naar Parterne ikke er enige derom. Men selv om Arbejdet drejer sig om Paasætning af en Plade, er det saa afvigende fra det, der omhandles i de af Forbundet paaberaabte Prissatser, at disse ikke heller kan kendes gyldige som almindelig Pris for den her omhandlede Plades Anbringelse, der herefter maa anses for et Arbejde, for hvilket der ikke findes Pris i Rørprislisten.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For de omtvistede Zinkpladers Anbringelse og Tilpasning findes der ikke Priser i Rørprislisten.

3) *Blikkenslagerforbundet i Danmark mod Firmaet P. Hansen & Søn, Aarhus. Tvist om Betalingen for*

a) *Rosetter paa Fliser,*

b) *Skjulte Afløb.*

ad a) Sagen angaar Rosetter af tynd, forchromet Plade, som trædes paa Røret for at dække Hullet i Skillerummet.

Forbundet paastaar Arbejdet betalt med 47 Øre pr. Stk. under Henvisning til Afsnit A, Punkt 3, (som Tilpasning og Paaskruning af Plader paa Gulv, hvor der ikke anvendes Bøsning), og bemærker, at Rosetterne enten skrues paa Røret eller gibses fast.

Sammenslutningen paastaar Prisen beregnet som for Anbringelse af en færdigleveret Rørbøsning med 14 Øre pr. Stk., og bemærker, at der i nærværende Tilfælde hverken er anvendt Paaskruning eller Gibsning.

Det findes, at Arbejdet efter dets Karakter og Omfang kan sidestilles med Anbringelsen af en færdigleveret Rørbøsning.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Anbringelsen af de omtvistede Rosetter bliver at betale med 14 Øre pr. Stk.

ad b) Sagen drejer sig om Afløb fra Haandvaske, der anbringes paa Væg ved Siden af indmurede Badekar. Afløbsrøret fra Haandvasken skal føres til samme Gulvafløb som Badeafløbet. Haandvaskens Afløb lægges af Jærnrør fra Gulvafløbet under Badekarret og langs Væggen bag dette, til det naar uden for Karrets Murlinie. Efter at Indmuringen er udført, anbringes Haandvasken paa sin Plads, og dens Afløbsledning forbindes til den tidligere lagte Jærnrørsledning umiddelbart uden for Karrets Indmuring.

Forbundet hævder, at Arbejdets Udførelse ganske svarer til det, der kræves, naar Afløb fra Haandvaske til Gulvrist skjules i Gulv før dettes Færdiggørelse, og Haandvasken anbringes senere, og paastaar derfor, at det her omtvistede Arbejde bør betales paa samme Maade, jvfr. Punkt 14, Litra a, Pag. 34—35.

Sammenslutningen henviser til, at overskydende Jærnrør skal betales efter Rørmaal, og paastaar, at der ingen Lighed er mellem dette Arbejde og de paa Pag. 34—35 omtalte skjulte Afløb.

Betingelsen for, at den af Forbundet citerede Bestemmelse kan komme til Anvendelse, er, selv om Afløbet er skjult, at Haandvasken først anbringes senere, altsaa at Vaskeafløbet ikke kan udføres paa èn Gang, og Bestemmelsen kan ikke forstaas anderledes end, at den for denne særlige Udførelsesmaade fastsætter en Pris, der afviger fra de Pag. 33 anførte, der vel forudsætter, at Afløbet kan gøres færdig paa èn Gang enten ved at føres til Gulvrist eller til Forbindelse med Faldrøret. Men naar det skønnes, at Udførelsesmaaden er bestemmende for Prisen, findes det, at der maa gives Forbundet Medhold, idet Udførelsesmaaden bliver ret ens, om Rørstutsen, der skal forbindes til, er anbragt i Gulvet eller i Karrets Indmuring.

Der afsiges følgende

Kendelse:

De her i Sagen beskrevne Afløb bliver, som deres Udførelse i nærværende Tilfælde er sket, at afregne efter den i Afsnit B, Punkt 14 a, Pag. 34—35 givne Betalingsregel for Afløb skjult i Gulv.

4) *Blikkenslagerforbundet i Danmark mod Firmaet Edv. Jensen & Christiansen, Aalborg. Tvist om Betalingen for Flangerørbærere.*

I en Skole er Ledningerne paa Gange og i Klasseværelser oplagt i Flangerørbærere, ialt 39 Stk.

Forbundet paastaar disse Rørbæreres Anbringelse betalt med 47 Øre pr. Stk. analogt med, hvad der i Afsnit A, Punkt 4, er fastsat for Anbringelse af Rørbærere med Flanger i Badeværelse, W. C., Køkken og Laboratorium. Der henvises til, at Arbejdet er det samme, og til, at Flangerørbærere, da den anførte Bestemmelse kom ind i Prislisten, kun anvendtes de anførte Steder, medens deres Anvendelse paa andre Omraader først senere er blevet gængse.

Sammenslutningen paastaar, at Flangerørbærere i nærværende Tilfælde skal anbringes uden særskilt Betaling, Prislisten angiver klart nok, i hvilke Tilfælde de skal betales.

Det ses ikke rettere end, at de grundlæggende Bestemmelser for Rørledningsarbejder er Afsnit A, Punkt 1, og her hedder det om Priserne pr. m for Oplægning af trukne Rør og Kedelrør »I disse Priser er indbefattet ... Paasætning af Rørstifter, Rørbærere eller Bøjler, Rosetter, Indhugning og Faststøbning af Rørbærere (se dog Punkt 4) ...«. Den

anførte Bestemmelse behandler Rørbærere under eet uden at skelne mellem de forskellige Konstruktioner, de findes i, og det maa herefter antages, at Montørerne har Pligt til at paasætte, indhugge og faststøbe Rørbærere af alle Konstruktioner uden nogen Tillægsbetaling, med mindre Undtagelser udtrykkelig er gjort i Prislisten. For Flangerørbærere er der i den af Forbundet citerede Bestemmelse gjort Undtagelse, naar de anbringes i Badeværelse, W. C., Køkken og Laboratorium. For enhver Art af Rørbærere er der gjort Undtagelse, naar de anbringes paa Gasledning efter Maaler i Køkkener, Laboratorier og paa Vilkaar i Spiselokaler, endvidere naar de anbringes paa W. C.-Skyllerør af Jærn eller Metal eller paa Bruserør. At Prislisten foruden for Flangerørbærere ogsaa i visse Tilfælde gør Undtagelser fra Rørbærere af alle andre Slags, taler ikke for, at Konstruktionen af Rørbærere skulde være det afgørende Kriterium, og der ses ikke at være tilstrækkeligt Grundlag for at kunne give Forbundet Medhold i dets Betragtninger.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For Anbringelse af Flangerørbærere i de her i Sagen omhandlede Lokaler bliver der ingen særskilt Betaling at yde, idet Prislistens Afsnit A, Punkt 4, kun fastsætter Betaling for Anbringelse af Rørbærere med Flanger i visse bestemt angivne Rum.

5) *Blikkenslagerfagforeningen af 1873 mod Firmaet Robert Stoffregen, Hellerup. Tvist om Betaling for Opsætning af Blandingspartier under Haandvask.*

Parterne forligtes om Spørgsmaalet. Voldgiftsretten enedes derefter om, at der fremtidig for de omhandlede Blandingspartier, anbragt under Haandvaske og med fælles Udløb, betales Kr. 3,00 foruden de i Rørprislisten fastsatte Priser for Anbringelse af Haner med Vandforbindelser samt for Løft-op-Ventil.

København, den 3. April 1939.

Poul Sørensen.

Tillidsmænd og andre Medlemmer af Centralorganisationen

fra Provinsen, der enten i Forbundets Ærinde, ved Ferieophold eller Besøg kommer til København, gøres herved bekendt med, at »Dansk Folke-Ferie« har lejet et Hotel i København, beliggende Vesterbrogade 41, med det Formaal for Øje at skaffe saadanne Tilrejsende saa billigt Ophold som muligt. Hotellet er lejet for et Aaremaal og helt nymonteret. Der raades over 100 Sengepladser.

Hvis Hotellets Drift skal være rentabel, er det nødvendigt, at Arbejderrepræsentanterne i størst mulige Omfang søger Ophold her under eventuelle Besøg i København. »Folke-Ferie« gør iøvrigt opmærksom paa, at Hotellet allerede indtil 80 pCt. er belagt i Sommermaanederne, men at det naturligvis helst skal være fuldt belagt hele Aaret. Det kan jo derfor eventuelt indtræffe, at tilrejsende Medlemmer ikke kan faa Plads paa dette Hotel, fordi det i Forvejen er optaget, men dette bør ikke afskrække vore Medlemmer fra at forhøre paa Hotellet, hver Gang de har Ærinde i Hovedstaden, baade af Rentabilitetshensyn og af Hensyn til, at Medlemmerne selv er interesseret i at bo saa billigt som muligt.

Vi henstiller derfor til alle Medlemmer, der har Ærinde i København, og som søger Hotelophold, at skrive til Hotel »Folke-Ferie«, Vesterbrogade 41, København V.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Østbanegade 111, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Rosendalsgade 15, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Ivar W. Jensen,* Kongevej, Birkerød.
11. *S. K. Sørensen,* Islevbrovej 13, Rødovre.
12. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen,* Byfogedvej 2, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.

21. *Gasværket*, Lynæs.

22. Automobilmekaniker *S. A. Jensen*, Nørre Aaby.

23. Automobilmekaniker *Knud Frisenberg*, Baaring pr. Asperup.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Ansættelse paa Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk, da dette har nægtet at aflønne i Overensstemmelse med den fastsatte Minimaltarif.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

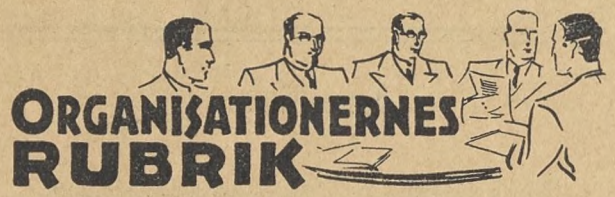

Formere.

Fagforeningskursus. Arbejdernes Oplysningsforbund arrangerer i Sommer 4 Fagforeningskursus, hver paa 8 Dage, der afholdes paa Roskilde Højskole i Tiden 9.—15. Juli og 23.—29. Juli og paa Esbjerg Arbejderhøjskole i Tiden 30. Juli—5. August og 13.—19. August.

Forbundsledelsen har i Lighed med forrige Aar vedtaget at sende 4 Elever til disse Kursus. De, som tidligere har været i Betragtning, kan ikke ansøge om at deltage, men det skal fortrinsvis være yngre Medlemmer, der de sidste 2 Aar af deres Læretid har været Medlemmer af Forbundet. Videre skal Ansøgerne være indstillede og anbefalede af den Afdeling, de tilhører.

Det Beløb, der dækker Kost, Logi og Undervisning, samt dertil endnu et Beløb, udredes af Forbundet.

Ansøgninger maa være Forbundet i Hænde med Udgangen af Maj Maaned.

Ansøgerne maa anføre, paa hvilken Tid og hvilket Sted de helst vil paa Kursus.

I Tilfælde af flere lige kvalificerede Ansøgere vil Lodtrækning mellem disse finde Sted.

Frederikssund. Mæglingsmøde afholdtes den 26. April hos *A/S Frederikssund Jernstøberi* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne.

Vore der beskæftigede Medlemmer havde i 1923 truffet en Aftale med Firmaet om, at 8 Medlemmer, der tidligere arbejdede i Akkord, skulde overgaa til at arbejde paa Akkordtimeløn, og saaledes at denne ansattes til at være Gennemsnittet af deres Akkordfortjeneste. Foranlediget ved, at Firmaet havde stillet sig afvisende overfor Krav om Tillæg til Timelønningerne, havde vore Medlemmer opsagt den trufne Aftale.

Paa Mødet opnaaedes Enighed om et Forslag, der skulde forelægges Formerne, efter hvilket Firmaet indgik paa at tillægge 3 Medlemmer 1 pCt. til Timelønnen med tilbagevirkende Kraft, som disse i Henhold til Overenskomsten var berettigede til, og derudover at yde et Timelønstillæg paa 24 Øre at fordele til 14 Mand.

Tilbudet forkastedes af Formerne, og Timandsmøde afholdtes den 11. Maj.

Her afsluttedes Sagen med, at Firmaet indgik paa ved Udførelse af Overarbejde at udbetale Overtidsprocenter af den samlede Timefortjeneste ved Timelønsarbejde og at yde det Timelønstillæg, hvorom der var Enighed paa Mæglingsmødet.

Helsingør. Mæglingsmøde afholdtes den 25. April paa *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri.*

Der forelaa til Behandling Uenighed om Fastsættelse af Akkordpriser samt Klage over, at Firmaet ikke overholdt en paa Mæglingsmødet den 12. Maj 1938 truffen Aftale vedrørende Materiale m. m.

Paa Mødet opnaaedes Enighed om at vise Sagen tilbage til fornyet lokal Forhandling, der skulde tilendebringes i Løbet af 14 Dage.

Opnaas herved ikke Enighed, viderebehandles Sagen ved Timandsmøde.

Hillerød. Sagen fra Firmaet *P. Nordsten*, omtalt i forrige Fagblad, der tilbagevistes til lokal Forhandling, afsluttedes ved denne paa Grundlag af det, der paa Mæglingsmødet opnaaedes Enighed om.

København. Mæglingsmøde afholdtes den 11. April, Nørrevoldgade 30, paa en Sag fra *A/S „Atlas"*, paa Klage fra vort Forbund over, at Firmaet ikke udbetaler Øretillægget efter Forligsinstitutionens Mæglingsforslag af 27. Marts 1937 paa behørig Maade.

Paa Mødet oplystes det, at Firmaet havde udbetalt Øretillæg, men efter en Beregning, som Forbundet ikke kunde godkende, og man enedes om at vise Sagen tilbage til lokal Forhandling, der skulde tilendebringes indenfor 14 Dage, idet Firmaets Repræsentanter gav Udtryk for, at saafremt Forbundets Fortolkning vedrørende Beregningsmaaden var rigtig, vilde man udbetale og efterbetale i Henhold hertil, og at man iøvrigt ogsaa vilde medvirke til en Ordning, efter hvilken Øretillægget bortfaldt imod Tillæg til en Del af Akkordpriserne.

Ved den fornyede lokale Forhandling indgik Firmaet paa at udbetale Øretillægget efter den af Forbundet krævede Beregningsmaade.

Mæglingsmøde afholdtes den 11. April, Nørrevoldgade 30 paa en Sag fra *Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S* paa Klage fra Forbundet over Firmaets Afskedigelse af Tillidsmanden for Kernemagerne og Krav om Genantagelse af samme, og paa Klage fra Firmaet over uvarslet Arbejdsstandsning af Kernemagerne den 3. April.

Paa Mæglingsmødet gav Firmaets Repræsentant Udtryk for, at man havde overset, at den paagældende Kernemager var anmeldt som Tillidsmand, og at han ikke var afskediget, men midlertidig hjemsendt paa Grund af Arbejdsmangel.

Sagen sluttedes med Enighed om, at Tillidsmanden skulde paabegynde Arbejdet igen den 17. April.

Sagen fra *Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S*, omhandlende Salg af Drikkevarer ½ Time Formiddag og Eftermiddag, omtalt i Fagbladet for Marts Maaned, har bevirket Afholdelse af nyt Mæglingsmøde, foranlediget ved, at Firmaet den 22. April lukkede for dette Salg Kl. 9 Frmd. og paa Arbejdernes Krav om Adgang til at købe Øl nægtede dette. Dette bevirkede, at Arbejdet tildels standsedes, dog saaledes, at Arbejderne blev paa Støberiet, indtil de af Ledelsen fik Besked paa, at saafremt Arbejdet ikke genoptoges paa normal Maade, vilde Fabrikken blive lukket, hvilket skete.

Samme Dags Eftermiddag afholdtes fælles Klubmøde, og det besluttedes her at genoptage Arbejdet Mandag den 24. April.

Samme Dag var der aftalt Afholdelse af fælles Mæglingsmøde, Nørrevoldgade 30, hvor der til Behandling forelaa:

1) Klage fra Firmaet over, at 63 Arbejdere, hvoraf 30 var Medlemmer af vort Forbund, uvarslet havde nedlagt Arbejdet, Lørdag den 22. April, samt Krav om Bod og Erstatning herfor.

2) Strid angaaende Ølsalg i Arbejdstiden.

ad 1) Sagen diskuteredes, uden at Enighed opnaaedes, hvorfor Sammenslutningen forbeholdt sig at føre Klagen videre.

ad 2) Sagen diskuteredes, uden at Enighed opnaaedes, hvorfor Forbundene forbeholdt sig at føre Sagen videre.

Efter Mæglingsmødet gik Sagen i Orden ved fornyet lokal Forhandling, idet Arbejderne med Firmaet enedes om en Ordning, efter hvilken der for de enkelte Arbejdere skulde indrettes Ølskabe, som Firmaet paa varme Dage vilde forsyne med Is, ligesom Arbejdere, der uforberedte sættes til særlig varmt Arbejde, ved Henvendelse til Støbemesteren kunde faa Adgang til at faa Drikkevarer i Arbejdstiden. Det samme gælder for Arbejdere, der af en eller anden gyldig Grund ikke har kunnet være til Stede i Salgstiden.

Paa den i forrige Fagblad omtalte Sag fra *Amager Jernstøberi*, Krav om Tillæg til Timelønningerne, har Timandsmøde været afholdt den 24. April.

Enighed opnaaedes ikke. Forbundet forbeholdt sig sin Stilling. Umiddelbart efter Timandsmødet gik Sagen i Orden ved lokal Forhandling, idet Firmaet indgik paa at yde et Timelønstillæg paa 14 Øre, fordelt paa 7 Mand.

Mæglingsmøde afholdtes den 10. Maj, Nørrevoldgade 30, paa Klage fra Forbundet over, at *A/S Smith, Mygind & Hüttemeier* ikke efterlevede Overenskomstens § 7, idet Støbemesteren uden at være enig med Formeren selv havde bestemt en Akkordpris.

Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser med Enighed om, at der optages fornyet lokal Forhandling paa Virksomheden om den paagældende Pris, og at der i denne Forhandling deltager en Repræsentant fra henholdsvis Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Formerforbundet.

Mæglingsmøde afholdtes den 10. Maj, Nørrevoldgade 30, paa Krav om Tillæg til Timelønningerne for vore 2 hos Firmaet *Skjold Petersen & Co.* beskæftigede Medlemmer.

Enighed opnaaedes ikke. Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Randers. Mæglingsmøde afholdtes den 13. April hos *A/S „Strømmen"*, begæret af Forbundet.

Der forelaa: 1) Strid vedrørende en Akkordpris. 2) Krav om Erstatning, 30 Kr., for Tidsspilde i Anledning af Kulde i Støberiet Mandag den 30. Marts.

ad 1) Paa Mødet forelaa et Tilbud fra Firmaet, efter hvilket de erklærede sig villige til at betale 1 Kr. mere pr. Stk., saalænge Arbejdet udførtes som nu, mod at der senere, hvis ny Formkasse blev anskaffet, optages Forhandling om endelig Prisansættelse. Man enedes om at lade Formerne tage Stilling til Tilbudet.

ad 2) Vedrørende Varme i Støberiet erklærede Firmaets Repræsentant, at man altid havde været villig til at efterkomme Krav herom, og at Formerne godt kunde have arbejdet de 1½ Time. Officielt sluttede dette Punkt med, at Forbundet forbeholdt sig sin Stilling, dog saaledes at saafremt Pkt. 1 gaar i Orden, betragtes Sagen da som sluttet.

Ved den fornyede lokale Forhandling opnaaedes der Enighed om den paagældende Akkordpris, hvormed Sagen sluttedes.

Vejle. Mæglingsmøde afholdtes den 13. April hos *A/S C. M. Hess's Fabrikker*, paa Krav om: 1) Tillæg til Akkordpriserne. 2) Tillæg til Timelønnen for en Modelformer.

Om Pkt. 1 opnaaedes ikke Enighed, og Pkt. 2 afsluttedes med, da det paagældende Medlem for Tiden var sygemeldt, at Firmaet erklærede sig villig til, naar han igen blev rask, at tage Spørgsmaalet op til Behandling med den paagældende personlig.

Timandsmøde afholdtes den 24. April. Man enedes her om at vise Sagen tilbage til fornyet lokal Forhandling, som skulde være tilendebragt indenfor 3 Uger. Opnaas ikke Enighed, gaar Sagen videre til nyt Timandsmøde.

Denne Forhandling tilsigtede Tillæg til et begrænset Antal af lave Akkordpriser, og en nærmere Forhandling vedrørende en paastaaet Aftale om, at gældende Akkordpriser var baseret paa en Ordre af mindst 10 Stykker, samt Krav om sigtet Sand for den ved Formning af Rundstykker beskæftigede Former.

Paa Mødet opnaaedes Enighed om, at Prøvearbejde fremtidig udføres paa Timeløn.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Urafstemning. Der er indenfor Arbejdsløshedskassen foretaget Urafstemning om Ændring af Kassens Vedtægts § 21, Stk. 5, saaledes at sidste Punktum kommer til at lyde saaledes: „Arbejde, som varer over 5 Uger (30 Arbejdsdage), kan — uanset dets Beskaffenhed — ikke anses som værende af midlertidig Art." Tidligere stod 3 Uger (18 Arbejdsdage). Urafstemningen gav følgende Resultat:

	For Ændringen	Mod Ændringen
København	81	0
Odense	12	0
Fredericia	11	0
Vejle	18	0
Horsens	5	0
Aarhus	22	0
Aalborg	5	0
Hele Landet...	154	0

Hermed er den foreslaaede Ændring vedtaget, og Arbejdsdirektoratet har godkendt, at Bestemmelsen træder i Kraft fra og med den 1. Juni 1939.

Da Maksimumbeløbene for Dagpengesatserne blev nedsat i Henhold til den gældende Arbejdsløshedslovgivning, kom Mellemsatsen for familie-forsørgende Medlemmer, der ligger paa Kr. 4,20 pr. Dag, til at ligge udenfor den hidtil gældende Graduering for Understøttelsen, idet Understøttelsen for familie-forsørgende Medlemmer før Nedsættelsen var: med 1—3 Aars Medlemsret Kr. 3,75, med 3—6 Aars Medlemsret Kr. 4,20 og med over 6 Aars Medlemsret Kr. 4,50 pr. Dag. Satsen for familie-forsørgende Medlemmer med over 6 Aars Medlemsret blev nedsat med 20 Øre til Kr. 4,30 pr. Dag, hvorved Forskellen mellem de 2 sidstnævnte Satser kun blev 10 Øre. Hovedbestyrelsen foreslog derfor, at Mellemsatsen for famlie-forsørgende Medlemmer med 3—6 Aars Medlemsret paa Kr. 4,20 nedsættes til Kr. 4,00 pr. Dag. I den Anledning foretoges Urafstemning, der gav følgende Resultat:

	For Ændringen	Mod Ændringen
København	51	27
Odense	0	12
Fredericia	11	0
Vejle	0	18
Horsens	0	5
Aarhus	3	19
Aalborg	4	1
Hele Landet...	69	82

Hovedbestyrelsens Forslag blev hermed forkastet, saaledes at Understøttelses-Satsen for familie-forsørgende Medlemmer fremtidig bliver:

med	1—3	Aars	Medlemsret	Kr. 3,75	pr. Dag
-	3—6	-	—	- 4,20	- -
over	6	-	—	- 4,30	- -

Ved dette Forslags Forkastelse fremkommer, at Satserne ligger tæt opad hinanden og ikke giver den fornødne Graduering i Forhold til Medlemsanciennitet, som hidtil har været brugt.

Arbejdsløsheden den 28. April 1939.

	Medlemstal	Ledige
København	452	43
Odense	29	1
Fredericia	11	1
Vejle	18	7
Horsens	6	0
Aarhus	31	8
Aalborg	13	4
Hele Landet...	560	64

Specialarbejdere.

Mæglingsmøder. København. Den 22. Februar afholdtes med Firmaet *Burmeister & Wain, Refshaleøen,* et Mæglingsmøde om Feriebetaling for Tillæg for Forholdning i Master.

Der opnaaedes ikke Enighed, og Forbundet maatte forbeholde sig at kræve Timandsmøde afholdt paa Spørgsmaalet.

Svendborg. Den 6. Marts afholdtes Mæglingsmøde paa *A/S Svendborg Skibsværft* om et Lønkrav til de der beskæftigede Specialarbejdere.

Firmaet tilbød at give 1 Øre pr. Mand pr. Time; dette Tilbud kunde ikke modtages, hvorfor Forbundet maatte forbeholde sig at faa Sagen afgjort paa et Timandsmøde.

Paa Mødet drøftede man endvidere Spørgsmaalet om visse Ændringer og Tilføjelser til Smudsreglementet, og man enedes om at vise dette Spørgsmaal tilbage til lokal Forhandling, og denne har nu givet et for vore Medlemmer tilfredsstillende Resultat.

Frederikshavn. Den 7. Marts afholdtes Mægling paa *A/S Frederikshavns Værft* paa en Strid om Lønforholdene.

Man diskuterede Spørgsmaalet og enedes om at lade det gaa til lokal Forhandling.

Der er endnu ikke fra Afdelingen tilgaaet Forbundet nogen Meddelelse om Resultatet.

Timandsmøder. Paa et Timandsmøde den 4. April 1939 behandledes Spørgsmaalet om Feriebetaling af Tillæg for Forholdning i Master *(B. & W. Refshaleøen).*

Der kunde ikke opnaas Enighed og Forbundets Repræsentanter maatte forbeholde sig deres Stilling.

Samme Dag afholdtes Timandsmøde om et Lønkrav paa *Svendborg Skibsværft.*

Sagen diskuteredes og sluttedes med, at Firmaet indgik paa at give et Tillæg til de paa Værftet beskæftigede Specialarbejdere — ialt 22 Mand — idet Naglevarmerne faar 2 Øre pr. Mand pr. Time, medens de øvrige faar 1 Øre pr. Mand pr. Time.

Smede og Maskinarbejdere.

Paa given Foranledning henstiller vi til samtlige Afdelinger, at der ikke i Skrivelser til Hovedkontoret skrives om mere end een Sag paa samme Papir, da det i saa Fald volder Vanskeligheder at samle de forskellige Sager hver for sig.

Indgaaede Overenskomster. Aarhus Afdeling har sluttet Overenskomst med Firmaet *Carl Christensen,* Silkeborgvej.

Frederiksværk Afdeling har sluttet Overenskomst med *Mekaniker E. Petersen,* Helsinge.

Under Forbundets Medvirken er der indgaaet Overenskomst med *Odense Gasværk,* efter at dette er blevet Medlem af Arbejdsgiverforeningen.

Slagelse Afdeling har sluttet ny Overenskomst med Automobil- og Maskinforretningen *Brdr. Christensen,* Høng, og fornyet Overenskomsten med Fabrikken *„Stjernen“,* Høng. Der opnaaedes her en Del Forbedringer.

Sønderborg Afdeling har sluttet Overenskomst med Firmaet *Brdr. Müller,* Vollerup.

Vejen Afdeling har indgaaet Overenskomst med Smedemester *A. Andersen,* Grindsted.

Københavns Afdeling 2 har sluttet Overenskomst med *Statens Justervæsen,* Amagerboulevard 115, og Københavns Afdeling 14 har fornyet Overenskomsten med *Statsbanernes Rutebilstation i Valby.*

Lønforhøjelser. Hos A/S *V. Brüel,* Hjørring, er der ved lokal Forhandling opnaaet et Tillæg af 25 Øre pr. Time til 11 Mand.

Ved Forhandling med *Neksø Motorfabrik, Chr. Svendsen,* har Afdelingen opnaaet at faa Timelønninger til og med 125 Øre hævet med 10 Øre, og Timelønninger over 125 Øre med 8 Øre.

Mæglingsmøder. Paa *Plov- og Maskinfabrikken „Mullerup“,* Nyborg, mægledes den 29. Marts paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne. Firmaet tilbød at forhøje et 16 Øres Akkordafsavnstillæg til 18 Øre, og for 2 Mand, som ikke kan deltage i Akkorderne, yderligere at give 12 Øres Akkordafsavnstillæg. Endvidere, at en 1-Aars Svend, der i sit Udlærlingeaar var indkaldt til Militærtjeneste, fra 1. Juni deltager i de 18 Øres Akkordafsavnstillæg. Dette Tilbud modtoges, og Sagen sluttedes dermed.

Hos *Korsør Stenforretnings Filial* i Trige ved Aarhus afholdtes Mægling den 17. April paa Lønkrav. Man enedes om en Forhøjelse af 15 Øre pr. Time, for 5 Mand fra 130 til 145 Øre og for 2 Mand fra 122 til 137 Øre. 1 Mands Løn forhøjedes fra 122 til 145 Øre. Forhøjelsen fik tilbagevirkende Kraft til 20. Februar d. A.

Hos Firmaet *H. Nielsen & Søn,* København, mægledes den 19. April i Anledning af Strid vedrørende Valget af Poul Nielsen til Tillidsmand og Klage ved-

rørende Overarbejde. Vedrørende Tillidsmandsvalget fastholdt Firmaet sin Henstilling om at vælge en anden, fordi Nielsen var Afdelingsformand og derfor undertiden maatte forsømme Arbejdstiden. Angaaende Overarbejdet var Parterne enige om, at Aftalen af 19. Oktober 1937 skulde overholdes, og hermed sluttedes Sagen.

Den 21. April afholdtes Mægling hos *A/S Thomas Th. Sabroe & Co.s Filial,* Københavh, paa Strid vedrørende Omregning af Maanedsløn til Timeløn og om Afspadsering af Overarbejde. Det første Spørgsmaal sluttedes med de faldne Udtalelser, og vedrørende Afspadseringen var man enig om, at Sygedage — i Henhold til Ministeriets Afgørelse — ikke kunde kræves benyttet til Afspadsering af Overarbejde.

Hos Gas- og Vandmester *Erik K. Larsen,* København, mægledes den 26. April paa Krav om Udbetaling af et Restbeløb. Firmaet erkendte at skylde vedkommende Montør 80 Kr., som man lovede at tilstille Forbundets Kontor senest den 2. Maj. Beløbet er betalt.

Hos *A/S „Vølund"*, København, mægledes den 27. April paa Strid om Betalingen for Opstilling af Staalpladekedler. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen vil i Forstaaelse med Afdelingen ikke blive videreført.

Den 3. Maj er der afholdt Mægling hos *Thomas B. Thriges Filial,* København, paa Strid om Betaling for et bortkommet Tacometer. Forbundets og Arbejdernes Repræsentanter erkendte, at vedkommende havde udvist Forsømmelighed ved ikke at have tilbageleveret Tacometret, saaledes som Firmaets Ordensreglement paabyder. Sagen sluttedes med, at den paagældende betaler et Beløb af ialt 30 Kr., hvoraf de 15 Kr. var erlagt.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 26. April var nedennævnte Spørgsmaal til Behandling:

1) Lønkrav overfor *A/S Hede Nielsens Cyklefabrik,* Horsens. Sagen sluttede med, at Firmaet forhøjer Timelønningerne med 2 Øre til hver af samtlige for Tiden beskæftigede Smede og Maskinarbejdere med Undtagelse af 4 Mand.

2) Lønkrav overfor Firmaet *Offer Andersen,* Næstved. Firmaet indgik paa efter eget Skøn at fordele 18 Øre til de for Tiden beskæftigede Smede.

3) Strid hos Skrivemaskinefirmaet *L. Kristensen,* København, om Lønforholdene og Løn i Sygdomstilfælde. Enighed opnaaedes ikke, og Firmaet betragtede sig herefter som løst fra den hidtidige lokale Aftale.

4) Lønkrav for Skibsbyggere, Svejsere, Grovsmede, Nittere og Stemmere hos *A/S Nordhavnsværftet,* København. Enighed opnaaedes ikke.

5) Strid hos *General Motors International A/S,* København, angaaende Fradrag af den i den normale ugentlige Arbejdstid forsømte Tid ved Beregningen af Overtidsbetaling. Enighed opnaaedes ikke.

6) Krav overfor *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen, om Forhøjelse af Mindstelønnen for Svejsere og af det bestaaende Svejsetillæg. Enighed opnaaedes ikke.

7) Strid hos *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen, om a) Aflønningen i Rørafdelingen (Betaling af Smudstillæg) og b) Godtgørelse for forgæves Møde. ad a) Firmaet indgik paa for saadant Arbejde, som tidligere er udført i Maskinafdelingen, at afregne efter de der gældende Aftaler, saalænge disse bestaar.

ad b) Enighed opnaaedes ikke.

8) Krav overfor *A/S Burmeister & Wain,* Christianshavn, om Lønforhøjelse for 100 Mand, der er beskæftigede ved Afprøvning af Motorer i Opstillerværkstederne. Forbundet forbeholdt sig nærmere at undersøge de af Firmaet fremlagte Oplysninger.

Hævet Blokade. Blokaden overfor *H. P. C. Andersen,* Østergade, Holstebro, er hævet, efter at Andersen er død, og hans Sønner har overtaget Forretningen. Med de nye Indehavere har Afdelingen i Holstebro intet udestaaende.

Sig det med Bøger.

Oplysningsforbundet henstiller gennem en Skrivelse til Organisationerne at tage under Overvejelse i Stedet for at sende Blomsterbuketter eller Blomsterkurve, hvor man ønsker at vise en Opmærksomhed ved Jubilæer, Fødselsdage o. s. v., at give en Boggave. Motiveringen er den, at en saadan Blomsterhilsen, der vel i Øjeblikket er smuk, kun bereder en kortvarig Glæde, medens Boggaver er af varig Værdi, og der henvises til, at der i vore Dage findes et stort Udvalg af prægtige og smukt indbundne Bøger, som vil være velegnet som Gave ved forekommende Lejligheder, baade til Institutioner og Enkeltpersoner. Der føjes til, at hvis man vil lægge en særlig Anerkendelse i en saadan Gave, kan der anbringes et særligt Dedikationsblad i kunstnerisk Udførelse, hvorpaa Giveren kan sætte sit Navn, Mærke eller Organisationens Emblem.

Forlaget »Fremad« vil være behjælpelig med at føre denne Tanke ud i Livet.

Vi lader herved denne Henstilling gaa videre til Overvejelse indenfor vore Medlemmers Kreds.

Teknologisk Institut.

»*Vejledning i Pasning af Centralvarmeanlæg*«, 2. Udgave ved Afdelingsingeniør Otto Juel Jørgensen i Samarbejde med Ingeniør Lorents Pedersen. Teknologisk Instituts Forlag, 1939. 320 Sider, 175 Figurer, 25 Tabeller, 5 løse Planer med Illustrationer af Kedler.

Bogen er delt i følgende Afsnit:

Varmeanlæg i Almindelighed.
Vandvarmeanlæg.
Dampvarmeanlæg.

(Fortsættes Side 171.)

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
20368	Andersen, Einer Axel	København	7. 7.95	Kbhvn. Afd.	15. 7.38	Kbhvn. Afd. 12	14. 1.39
58486	Andreasen, Anders	Roskilde	1. 6.06	„ „	22. 7.38	„ „ 2	6. 8.38
12477	Birch, Ulrik	København	22.10.13	„ „	8.11 34	„ „ 13	5. 9.36
10662	Breindahl, Poul Børge	Hejse	2. 6.17	Fredericia	17. 2.36	Fredericia	11. 2.39
22726	Buck, Frantz	Købelev	13. 7.04	Aarhus	18. 8.28	Aarhus	26.11.38
22482	Christensen, Jens	Nørhede	23. 4.95	Odense	5. 5.16	Varde	17.12.38
56908	Danielsen, Aage Georg ...	Helsingør	20. 5.19	Helsingør	4.11.38	Helsingør	4. 3.39
37599	Edahl, Jørgen A. M. Sørensen	Tommerup	11. 5.05	Sømænd. Forb.	10.10 23	Odense	22. 8.36
57538	Eskesen, Olav Michael..	Malling	16. 4.16	Kalundborg	4. 9.38	Kalundborg	12.11.38
22787	Frank, Flemming S. Mastrup	Aarhus	30. 9.10	Aarhus	4. 3.30	Aarhus	24. 9.38
37105	Hansen, Aksel	Henne	26. 4.10	Varde	28.11.30	Varde	26.11.38
10738	— Hans	Hundborg	20.10.85	Kbhvn. Afd. 3	27.11.15	Kbhvn. Afd. 3	31.12.38
57526	— Jørgen	Hyllested	20. 3.16	Holbæk	11. 8.38	Holbæk	19.11.38
28731	— Knud Olaf	Sanderum	6. 7.98	Odense	3. 8.18	Odense	26. 3.38
21168	— Niels Højer ...	Odense	28. 9.11	—	19.11.34	—	4. 9.37
20877	— Osvald V. Hellemose	Corinth	16. 5.05	—	26. 7.37	—	16. 7.38
24078	Jensen, Einar	Aarhus	3.11.96	Aarhus	2. 2.24	Aarhus	2. 4.38
16977	— Jens Peter	Holte	12. 3.82	Frederikssund	2. 2.07	Centralafd.	15.10.38
28688	— Jens S. Thorkild	Gadstrup	20. 2.05	Landarb. Forb.	1.10.33	Nr. Aaby	12.11.38
16414	— Orla Reinholdt.	København	15. 4.16	Kbhvn. Afd.	28. 7.38	Kbhvn. Afd. 5	21. 1.39
56707	— Osvald C. Jørgen	Odense	3.10.16	Odense	4. 4.38	Odense	23. 4.38
34609	— Wiggo P. Seiersen	Bogense	21.10.11	—	1. 5.36	—	10. 9 38
35407	Jørgensen, Alfred Christian	V. Hæsinge	28. 5.17	—	1.11.37	—	16. 7.38
57808	— Poul Emilius ..	Odense	3. 7.02	—	24.10.38	—	3.12.38
33891	Jacobsen, Marius Lund ..	Tvindelstrup	30. 3.03	Ringsted	8. 4.22	Ringsted	28. 1.39
11350	— Poul Lindblad .	København	21. 3.15	Kbhvn. Afd.	21.10.34	Kbhvn. Afd. 13	29. 5.37
35264	— Rasmus Alfred.	Ejlby	26. 4.11	Odense	26. 7.37	Odense	15.10.38
35922	Jepsen, Carl Otto	Holbæk	7. 1.18	Holbæk	5.10.36	Roskilde	11. 2.39
21014	Johansen, Anders Peter ..	Gudbjerg	1. 1.09	Odense	2. 9.34	Odense	4. 6.38
39631	— Erhardt Raadmann	Mosebølle	4. 4.14	Næstved	22. 5.37	Næstved	13. 8.38
13432	— Erik Henning ..	København	16. 1.14	Kbhvn. Afd.	4. 1.35	Kbhvn. Afd. 15	10. 4.37
20860	— Johan F. Th. ..	Kolding	1.10.00	Odense	11. 4.38	Odense	7. 5.38
837	Kann, Ernst	Lindknud	9. 2.11	Kbhvn. Afd.	5. 9.33	Kbhvn. Afd. 17	3. 7.37
55510	Krarup, Henry	Nørre Rind	2. 5.13	Aarhus	4.11.32	Aarhus	12.11.38
33023	Larsen, Anker Jens Peter	Lendemark	24. 7.12	Stege	1. 6.33	Stege	9. 7.38
55892	— Aksel	Tranekær	5. 2.12	Rudkøbing	3. 9.33	Odense	26. 3.38
31957	— Herman Henrik	Bogense	8. 4.09	Odense	24. 2.36	—	14. 1.39
11106	— Knud	København	29. 4.13	Kbhvn. Afd.	7. 4.37	Kbhvn. Afd. 13	23.10.37
56774	Lagoni, Anders	Bevtoft	22. 5.08	Odense	13. 6.38	Odense	3. 9.38
9807	Madsen, Aage Valdemar	Aarhus	4. 4.15	Kbhvn. Afd.	16.11.36	Centralafd.	15.10.38
9074	— Jens Christian .	Lille Egebjerg	20. 8.15	Roskilde	20. 9.36	Roskilde	12.11.38
3591	— Johannes	Roerslev	15.12.11	Odense	23. 7.33	Odense	30. 4.38
38317	Magnussen, Anders Villy...	Hellested	15. 3.16	Køge	25. 4.37	Køge	3. 9.38
6349	Mattesen, Rasmus M. L. .	Marstal	26. 8.14	Esbjerg	24. 8.35	Vejle	20. 8.38
52486	Mogensen, Carl Aa. Kosach	Esbjerg	9. 6.12	Aarhus	27. 8.38	Aarhus	17.12.38
24034	Mortensen, Martin	København	26. 7.91	Odense	4.11.30	Odense	9. 7.38
14404	Møller, Feodor Burmaister	—	30. 9.02	Kbhvn. Afd.	1.11.21	Centralafd.	25. 6.38
62	— Oscar Victor ..	—	12. 5.79	„ „ 1	7. 3.13	Kbhvn. Afd. 18	31.12.38
34146	Nielsen, Carl Albert....	Sarup	20. 2.14	Odense	5. 6.35	Odense	20. 2.37
38376	— Carl Børge....	København	24. 7.14	Roskilde	15.11.36	Roskilde	24.12.38
35332	— Hans	Røgen	10. 4.07	Odense	7.10.37	Odense	9. 4.38
24296	— Iver	Solrød	31. 1.10	Køge	4. 5.29	Roskilde	14. 1.39
17676	— Johannes Kaare	Hjarnø	24. 1.10	Holbæk	8. 6.36	Holbæk	22.10.38
56701	— Jørgen Martin .	Veflinge	4. 5.16	Odense	14. 3.38	Odense	9. 4.38
13406	— Leif Køie.....	København	4. 3.99	Kbhvn. Afd.	28. 9.32	Kbhvn. Afd. 13	17.12.38
20668	— Niels Chr.....	Vissenbjerg	9. 3.93	Odense	2. 1.34	Odense	26. 3.38
20481	— Niels Leonhart	København	24. 6.16	Kbhvn. Afd.	22.11.35	Kbhvn. Afd. 12	7. 1.39
55784	— Poul Bang.....	Elmelund Enghave	10.12.13	Odense	16. 4.33	Odense	8.10.38
2270	— Rudolf Henry ..	København	30.12.90	Kbhvn. Afd. 1	10.10.19	Kbhvn. Afd. 13	28. 1.39
16300	— Sven Aage	—	30. 3.16	„	5. 7.35	Centralafd.	3. 9.38
55408	— Ulf Ebbesen ..	Fredericia	9.11.10	Varde	5. 5.37	Varde	7. 1.39
20713	Natkiewicz, Vincent.....	Vejle	4. 8.13	Odense	3. 5.34	Odense	28. 3.36

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
2310	Nelmeyer, Orla E. O. Chr.	Aalborg	16. 1.13	Kbhvn. Afd.	4.12.33	Kbhvn. Afd. 12	30.10.37
56877	Nørgaard, Arne	Fly	9. 7.17	Odense	1.11.38	Odense	19.11.38
17231	Olesen, Søren	Aarhus	23. 6.03	Kbhvn. Afd.	11. 7.30	Aarhus	3. 9.38
33719	Olsen, Arne	Præstø	20. 3.08	Præstø	20. 7.30	Præstø	6. 8.38
29214	— Ole Christian ..	Ubberud	28. 8.80	Odense	14. 9.18	Odense	19.11.38
32560	— Peter Johannes.	Storehedinge	24. 9.10	Køge-	1. 5.30	Køge	6. 8.38
56776	Petersen, Aage Chr. Eigil	Odense	11.10.18	Odense	1. 7.38	Odense	15.10.38
20383	— Alex Valfred...	Hvidovre	20. 1.08	Kbhvn. Afd.	5.10.38	Kbhvn. Afd. 2	10.12.38
33845	— Børge Haugaard	Maale	7. 5.17	Kerteminde	21. 2.37	Ringe	4. 6.38
56545	— Gerhard	Trige	4. 6.18	Aarhus	9. 5.38	Aarhus	28. 5.38
33842	— Hans Rudolf ...	Kerteminde	19.10.16	Kerteminde	1. 6.36	Odense	18. 2.39
12896	— Henning Peter .	Arsuk	22. 4.15	Kbhvn. Afd.	19.12.34	Kbhvn. Afd. 2	8.10.38
10872	— Kai Wadsbach	Vorup	16. 9.16	Randers	12. 5.35	„ „ 14	16. 7.38
15667	— Poul Emil	Aarhus	15. 5.07	Aarhus	20.11.37	Aarhus	15. 1.38
22505	— Robert William.	Aalborg	14. 6.12	—	22. 5 37	—	5.11.38
33549	— Svend Aage ...	Gyrstinge	31.12.10	Ringsted	9. 5.30	Ringsted	17. 9.38
7794	Piil, Hans N. J. Jensen	Moseby	1. 9.95	Maribo	16.12.38	Maribo	18. 2.39
38048	Rasmussen, Børge	Rønne	13. 5.17	Rønne	11.10.36	Anvisningskt.	17.10.36
7638	— Rasmus Jens ..	Odder	14. 3.10	Aarhus	27. 8.33	Aarhus	17. 9.38
14925	— Svend Aage ...	Nyborg	10. 4.07	Kbhvns. Afd.	4. 4 35	Odense	14. 5.38
22903	Ragner, Christen Olsen.	Onsbjerg	12. 7.90	Silkeborg	13. 1.17	Aarhus	2. 4.38
28864	Sørensen, Einar Bach	Aarhus	23. 9.18	Aarhus	8.11.37	—	8.10.38
54706	— Erik Holger ...	Nyhuse	24. 7.12	Hillerød	31. 3 35	Hillerød	1.10.38
19687	Schjødt, Johannes Haulrich	Aarhus	2. 2.16	Aarhus	19. 8.35	Aarhus	3.12.38
21877	Schmidt, Tage Helge ...	—	30.11.14	—	21. 4.36	—	19. 2.38
20400	Stub, Erik.....	København	1.10.14	Kbhvn. Afd.	25.11.35	Kbhvn. Afd. 13	5. 6.37
20891	Stuhr, Poul Th. Ferdin.	—	27. 6.96	„ „	12. 8.36	„ „ 14	3.12.38
22126	Vonsild, Aage.....	Aarhus	19.10.16	Aarhus	21.10.36	Aarhus	15.10.38
		Dansk Jern- og Metalsliberforbund.					
46467	Andersen, Johan Valdemar	København	24. 8.04	Kbhvn. Afd.	15. 6.36	Kbhvn. Afd.	9. 7.38
46630	— Walther Georg.	—	11. 7.17	„ „	22. 3.37	„ „	23. 4.38
46041	Christiansen, Albert Sophus	Odense	10. 5.01	„ „	27. 3.38	„ „	12.11.38
46312	Jeppesen, Kai Lauritz ...	København	26. 8.05	„ „	21. 9.34	„ „	16. 7 38
46358	Nielsen, Henry C. Frederik	—	4.10.99	„ „	17. 2.35	„ „	16. 4.38
46262	Petersen, Herman Emil ..	—	28. 7.06	„ „	29. 9.35	„ „	30. 7.38
46664	— Curt Jacob	Hellerup	10. 5.16	„ „	31.10.37	„ „	7. 5 38

Luftvarmeanlæg og Ventilationsanlæg.
Varmtvandsforsyningsanlæg.
Kedelsten.
Varmemaalere.
Lidt om Elektricitet og Pasning af Elektromotorer.
Brændsel.
Anlægets Virkningsgrad.
Pasning af Anlægget. Resumè.
Maal og Vægt — Lovbestemmelser vedrørende Varmeanlæg.
Første Hjælp ved Ulykkestilfælde.

Ved Omarbejdelsen af Bogen er der taget Hensyn til den Udvikling, der er foregaaet siden 1. Udgave er fremkommet. Saaledes er Afsnittene om Ovne (Radiatorer) og navnlig Kedler helt omarbejdet; det fremhæves, at særlig danske Fabrikata paa disse Omraader har gennemgaaet en stor Udvikling. Det kan saaledes nævnes, at der nu findes gode, danske Kedler til ethvert Brændsel: Koks (Cinders), Kul, Kulafharpning, Brænde, Tørv, Briketter og Olie.

Ogsaa vedrørende selve Kedelanlægget og Kedelarmaturet er der udarbejdet ny Tekst og nye Illustrationer. Afsnittene om Varmtvandsforsyningsanlæg og Varmemaalere er ogsaa præget af den Udvikling, der har fundet Sted i de sidste Aar, ligesom Afsnittet Brændsel giver fyldige Oplysninger om det indenlandske Brændsel: Brænde, Tørv og Briketter.

Endelig skal det nævnes, at forskellige Erfaringer, som Afdelingen gennem Laboratorieforsøg og gennem sit Arbejde i Praksis har indhøstet, har fundet Udtryk i de Afsnit, der handler om Anlægets Fyringsøkonomi og Pasning.

Forlaget „Fremad."

I disse Dage udkommer paa Forlaget Fremad en populær og saare interessant Bog »Filmen« af Forfatteren Harald Engberg.

Fra den ringe Begyndelse som Markedsgøgl skildrer Forfatteren Filmens rivende Udvikling til dens nuværende dominerende Stade paa Linie med selve Bogtrykkerkunsten.

Levende fortæller Engberg om vor egen Filmsproduktions Barndom og Glansperiode, da Hollywood laa i Valby, Verdens-Succesernes og -Stjernernes Liv og Vilkaar passerer Revy for Læserne, der vil nikke genkendende til mange af dem, og ikke mindst interessant og overraskende er det Indblik man faar i de umaadelige Kapitaler, der er bunden i vore Dages Filmsindustri, og den Kamp, der føres inden for denne. I Forhold til sin Pris (Kr. 4,50) er Bogen overdaadigt udstyret paa svært glittet Papir, smukt trykt og med over et halvthundrede Billeder. Det farvetrykte Omslag skyldes den fantasirige Tegner Anton Hansen. Bogen vil være sikker paa Succes, thi hvem kan sige sig fri for at komme i Berøring med Film — vist næppe een.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 14773	Brogaard,	Børge Niels	(Kbh. Afd.)
- 36444	Hasselstrøm,	Knud Christensen	(—)
- 6114	Jensen,	Aksel Norring	(—)
- 15460	Jensen,	Orla Sigurd	(—)
- 36167	Petersen,	Carl Eldrup	(—)
- 58611	Tabur,	Peter	(—)
- 5865	Madsen,	Knud Oliver	(—)
- 23394	Zeyner	Aage Paul	(Helsingør Afd.)
- 35332	Nielsen,	Hans	(Odense Afd.)
- 33861	Rasmussen,	Aksel Herman	(Roskilde Afd.)
- 3679	Larsen,	Axel Elmun	(Silkeborg Afd.)

Medlemmerne Nr. 29871, Niels Jensen, og Nr. 35090, Carl Gudmund Erik Nielsen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 30686	Christiansen,	Nicolai Theodor.
- 29873	Knudsen,	Frederik Vilh.
- 28932	Larsen,	Otto Frederik.
Nr. 23606	Sørensen,	Erling
- 13520	—	Harald Peter.
- 56406	Vestergaard,	Ove Andreas.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.
(Udstreget af Sletteregistrene.)

			Gl. Register. Sidst betalt
Nr. 27790	Nielsen,	Johannes	26. 4.19

			Nyt Register. Sidst betalt
Nr. 26415	Andersen,	Børge	6. 8.38
- 54966	Børding,	Arne	27 8.38
- 17551	Christensen,	Emil Peter	20. 7.29
- 14495	Christensen,	Laurits Edm. Bruun	11.12 26
- 16230	Caspersen,	Rasmus Harald	9. 4.38
- 30686	Christiansen,	Nicolai Theodor	10.12.38
- 51958	Clausen,	Thorkild Erik	9. 7.38
- 39439	Demant,	Gudmund H. Flemming	1.10.38
- 34723	Hansen,	Børge Henry	4. 4.36
- 58423	—	Niels Gunnar Laurits	29.10.38
- 5470	—	Svend Aage	19. 3.38
- 50119	Jensen,	Erik	27. 6.31
- 58368	—	Kurt	30. 7.38
- 56218	—	Poul Sofus	30.10.37
- 56405	Jørgensen,	Iver	26. 3.38
- 23268	Jacobsen,	Hans Chr. N.	24.12.38
- 50399	Jagd,	Børge Hannibal Kurt	16. 9.33
- 5637	Johansen,	Aage Fr. Rasmus	30. 4.27
- 29837	Knudsen,	Frederik Vilhelm	10.12.38
- 6429	Larsen,	Hans Sofus	1.10.32
- 28932	—	Otto Frederik	26. 3.38
- 17213	Lorentzen,	Chr.	29.10.27
- 38951	Løvenhammer,	Gotfred Angelo	30. 7.38
- 5352	Møller,	Jens L. A. Valdemar	13. 5.22
- 26672	Nielsen,	Aage Christian	1. 3.24
- 17637	Olsen,	Jens Otto	17. 4.37
- 55625	Petersen,	Henning A. Kaas	11. 5.35
- 30027	—	Jacob Emil	23. 6.23
- 11166	—	Jens Jørgen	9. 1.32
- 9217	—	Jens Sofus	26. 3.38
- 17234	Ryszhlænder,	Viggo	12. 1.29
- 23606	Sørensen,	Erling	23. 7.38
- 13520	—	Harald P.	23. 4.21
- 11023	—	Henry Ulrik	30. 6.23
- 39055	Siezing,	Gøsta Tore	28. 2.31
- 16922	Simonsen,	Einar Johan	6. 8.38
- 37761	Skou,	Viggo	5.12.36
- 55053	Stengaard,	Anders Faurby	28. 4.34
- 52429	Svendsen,	Carl Marx Wilh.	4. 7.36
- 56406	Westergaard,	Ove Andreas	10. 9.38

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

			Sidst betalt
Nr. 46642	Kähler,	Frantz Werner	11.12.37

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 8 JUNI 1939 25. Aarg.

Folkeafstemningen om Grundlovsforslaget.

Endnu en Gang sejrede Mageligheden og Troen paa, at det gaar nok, d.v.s. Troen paa, at man kan undlade at gøre sin Pligt i Haabet om, at alle andre gør deres, ved Folkeafstemningen den 23. Maj. Det er næppe for meget sagt, at Dagen efter har mange, der har undladt at stemme, sagt til sig selv: Havde jeg tænkt det, skulde jeg nok have mødt op og stemt. Men det hjælper ikke noget, og det Resultat, der kom ud af Folkeafstemningen, nemlig at Vælgerne her i vort højtpriste Land med Hensyn til Oplysning o. s. v., ikke engang kunde præstere de forlangte 45 pCt. Stemmer for en Tanke, eller om man vil, et Forslag, som vi er sikre paa mindst 75 pCt. af den valgberettigede Befolkning inderst inde er Tilhængere af, er i og for sig beskæmmende. Der har nok under Forberedelserne til Folkeafstemningen været ytret Tvivl om Muligheden af at faa 45 pCt. Ja-Stemmer, en Frygt, der skulde synes ganske ugrundet, naar man ved, hvor fast Demokratiet er forankret i den danske Befolkning, og paa Basis af den Anskuelighedsundervisning, som man hver Dag har for Øje ved Forholdene i Udlandet.

Men ikke destomindre er det altsaa en Kendsgerning, at Grundlovsforslaget faldt udelukkende paa Grund af, at en stor Del af Befolkningen ikke gjorde sig den ringe Ulejlighed, der er forbundet med at afgive sin Stemme, og Situationen kan vistnok kortelig sammenfattes i det Udtryk, som Socialdemokratiets Ordfører, Hartvig Frisch, brugte paa Rigsdagen: Ærgerligt! Nu er det imidlertid en Kendsgerning, at vi kører videre med den gamle Grundlov, og mange, specielt blandt Socialdemokratiets Vælgere, vil maaske ræsonnere som saa, at Resultatet jo egentlig ikke spiller synderlig Rolle, da Regeringspartierne nu har Flertal baade i Folketing og Landsting. Det er dog vist farligt at lulle os selv i Søvn med disse Betragtninger, thi for det første maa vi regne med, at ligesom Landstinget og Folketinget under den hidtil gældende Grundlov har kunnet gennemgaa gennemgribende Forandringer, kan dette ogsaa ske paany, og endelig maa vi jo ikke glemme, at det Flertal, der eksisterer baade i Folketing og Landsting, er baseret paa fortsat Samarbejde mellem Socialdemokratiet og de Radikale. Hvem ved, om dette Samarbejde vedblivende kan opretholdes, og hvis det brister, er det vel et Spørgsmaal, om Socialdemokratiet alene kan skabe Flertal i begge Ting. Andre vil maaske ræsonnere som saa, at et Grundlovsforslag som det, der var til Folkeafstemning, kan komme frem paany. Man maa dog ikke være blind for, at det at ændre Grundloven

ikke er en Sag, som kan være Hverdagsbegivenhed, og der er vist ingen, der vil fortænke de Partier i, der har sat et stort Arbejde ind paa at faa ændret Grundloven, at de indtil videre er betaget Lysten til at beskæftige sig hermed og Haabet om at faa den gennemført.

Der har fra Partiernes Side været gjort forskellige Forsøg paa at skyde hinanden i Skoene Skylden for, at Grundlovsforslaget ikke fik Stemmer nok. En saadan Skyden paa hinanden er der dog ingen Mening i, thi Socialdemokratiet kunde og burde alene i Kraft af, at Partiet tæller 46 pCt. af samtlige Vælgere, have mødt op alle som en Mand og stemt for Grundlovsforslaget, saa meget mere som det maatte staa enhver klart, at der jo langtfra var Enighed indenfor det konservative Parti om Gennemførelse af Forslaget, og naar Venstre stillede sig direkte fjendtlig der overfor, var der ingen som helst Grund til at stole paa nogen andre. Enhver socialdemokratisk Vælger burde have stemt, og det er jo da en Kendsgerning, efter den socialdemokratiske Stemmeafgivning ved det umiddelbart forinden afholdte Folketingsvalg, at ikke alle socialdemokratiske Vælgere har stemt for Grundlovsforslaget. Altsaa, det nytter ikke at kaste med Sten, naar man selv bor i Glashus.

Vi kan ikke undlade i Forbindelse med disse Betragtninger at pege paa, at de faglige Situationer jo viser det samme Billede. Naar vi diskuterer Medlemmernes og de enkelte Individers Ret til Indflydelse paa saavel faglige som politiske Forhold, saa holder enhver fanatisk paa sin Ret, og navnlig indenfor den faglige Bevægelse faar vi Gang paa Gang Advis om, at vi kan blot prøve paa at røre ved Selvbestemmelsesretten, der jo for de faglige Arbejderes Vedkommende er bundfældet i Urafstemningen. Men hvor fra kommer det Modsætningsforhold, at medens saa godt som alle uden Undtagelse, politisk og fagligt, hævder Retten til Selvbestemmelse og Medbestemmelse, saa er det saa overmaade svært at faa vore Medlemmer til at anvende denne Medbestemmelsesret, naar Lejlighed gives. Her peger vi paa et nyt Modsætningsforhold, at medens vore Ledere bombarderes dels med Krav dels med Henstillinger og dels med Trusler om ikke at røre ved denne Selvbestemmelsesret, og vore Ledelser som Følge deraf ved alle Lejligheder gør deres yderste for at oplyse Arbejderne om deres Ret og Pligt til at afgive deres Stemme, naar deres egne Interesser skal varetages, hvadenten det sker ved et politisk Valg eller ved en Overenskomstfornyelse, saa er mange Arbejdere, som det viser sig, ikke til at drive til Stemmeurnen. Foruden Mageligheden og Ligegyldigheden tror vi der er en tredie Faktor, der spiller en betydelig Rolle, og det er Indbildningen hos den enkelte om, at naar han afholder sig fra at stemme, saa har han dermed ogsaa fritaget sig selv for Ansvaret for det, der kommer ud af Afstemningen. Det er ligesom en hel Masse Arbejdere ræsonnerer som saa: Her ligger et Forslag, om det bringer ondt eller godt, er vi ikke i Stand til at bedømme, og derfor vil vi hverken stemme for eller imod. En saadan Opfattelse er saa gal som vel mulig. For at bruge det lige forhaandenværende Eksempel, viser den ringe Deltagelse i Folkeafstemningen, at de, der ikke har stemt, tværtimod maa bære Ansvaret for, at en Grundlovsændring, som alle Arbejdere havde set hen til, ikke er blevet til noget, og i Overenskomstforholdet har vi ofte set, at manglende Deltagelse i de af os selv krævede Urafstemninger bevirker, at Initiativet tages fra de faglige Organisationer og lægges helt andre Steder. At der saa bagefter skældes ud over det, nytter lidet.

Læren af den manglende Deltagelse i den fornylig afholdte politiske Afstemning bør være den, som ogsaa bør udstrækkes til alle Afstemninger, hvor Arbejderne deltager, at det er en Forbrydelse imod sig selv og sin Stand ikke at bruge sin Stemmeret, og dermed være medbestemmende om Afgørelsen af vore Sager, hvad enhver er berettiget til og ogsaa i Teorien saa stædigt fastholder.

Knud V. Jensen død.

For tredie Gang i Løbet af de sidste halvtredie Aar har Døden bortrevet Formanden for De samvirkende Fagforbund. Medens Vilh. Nygaard var 65 Aar og vel nok kan siges at have levet et Menneskes bedste Aar, var Chr. Jensen kun 59 Aar og havde tilsyneladende endnu mange Arbejdsaar foran sig, men helt urimeligt synes det, at Knud V. Jensen, der kun var

46 Aar, allerede nu skulde rives bort fra en Stilling, som han uden Tvivl var kvalificeret til at bestride, og paa et Tidspunkt, hvor mange af Fagenes Folk til ham havde knyttet Haabet om en Række frugtbare Arbejdsaar. Men saaledes skulde det altsaa ikke være. Knud V. Jensen døde midt i Arbejdet, idet han segnede om, ramt af en Hjerneblødning, under en Grundlovsfest i sin Valgkreds i Nakskov.

Det er dog ikke alene som Formand for De samvirkende Fagforbund, hvortil han, efter at have fungeret et Par Maaneder efter Chr. Jensens Død, valgtes paa den ekstraordinære Generalforsamling i Februar i indeværende Aar, at vi kender Knud V. Jensen; han huskes fra sin Virksomhed i mange forskellige Grene i Arbejderbevægelsen. Han var saaledes Sjælen i Dannelsen af Arbejdernes Radioforbund, for hvilket han var Formand fra dets Stiftelse, Medlem af Radioraadet og siden 1935 Folketingsmand for Nakskov-Kredsen.

Særlig paa et Omraade rager han imidlertid op over sine samtidige, og det er i Egenskab af de faglige Organisationers Sagfører for Den faste Voldgiftsret. Enhver, der har hørt Knud V. Jensens Indlæg, hvadenten det var som Anklager eller som Forsvarer, mindes disse Indlæg som noget af det ypperste, der overhovedet kan præsteres, en Opfattelse, der deles selv af Jurister, og mangen har vistnok med Henblik herpaa tænkt sig, hvilken ypperlig Jurist, der kunde være blevet af ham, hvis han med sit sunde Omdømme og sin Evne til at stille Sagerne rigtig op ogsaa havde haft den juridiske Træning. Det vil ikke blive nemt for Arbejderorganisationerne at finde en Efterfølger for ham paa dette Omraade, dette være sagt uden Forklejnelse af de mange, som baade før, samtidig og efter ham vil komme til at røgte denne Opgave.

Ved siden af Sorgen over at have mistet en paa mange Omraader dygtig Tillidsmand indenfor den faglige Bevægelse paatvinger sig altsaa ogsaa Sorgen over, at Knud V. Jensen maatte gaa bort i saa ung en Alder, hvor alle de, der stemte paa ham til Valget som De samvirkende Fagforbunds Formand, havde regnet med at have en Tillidsmand for vor store Landsorganisation, der kunde røgte Hvervet i en Aarrække, og i Forbindelse hermed staar det jo ogsaa enhver klart, at det ikke er nogen Fordel — tværtimod —, at den danske Hovedorganisation hvert Øjeblik skal skifte sin øverste Tillidsmand. Først og sidst maa vi dog dele Sorgen med hans efterladte Hustru og Børn, der har maattet dele hans Tid med saa mange af Arbejderbevægelsens Opgaver, og saa miste ham i saa ung en Alder. Selve Kendsgerningen kan vi imidlertid ikke ændre, men udtaler et æret være hans Minde.

Teknisk Fremskridt og Arbejdsløshed.

Arbejdsløsheden har mange Aarsager, og en af disse Aarsager er det tekniske Fremskridt. Tidligere forholdt det sig ikke saadan. I det 19. Aarhundrede var Erhvervslivet under den frie Konkurrence i Stand til efter en Overgangsperiode med Arbejdsløshed meget hurtigt at tilpasse sig efter de nye Produktionsbetingelser. Rationaliseringen medførte stor Vareforbilligelse, som blev Grundlaget for overordentlig store Produktionsforøgelser og hurtig stigende Beskæftigelse. Dette er ikke mere saaledes. Erhvervslivet har tabt en stor Del af dets Elasticitet, Rationaliseringen medfører ikke mere Prisnedsættelser, men forøger kun Profitten.

Disse Overvejelser beskæftiger mere og mere den store Offentlighed. *Statsminister Stauning* har i den senere Tid udtalt, at man af Hensyn til en Rationalisering af Driften er naaet til Grænsen af en forøget Beskæftigelse, takket være en fortsat Rationalisering. Statsministeren fremhævede i denne Forbindelse, at man nøje maatte overveje dette Spørgsmaal og i Sammenhæng hermed en eller anden Kontrol eller Regulering.

For nogle Uger siden var der en offentlig Radiodiskussion om det samme Emne. *Niels Lindberg* fra

Arbejderbevægelsens Erhvervsraad og *Direktør Hartz* fra Industriraadet krydsede Klinger, og Lindberg fremhævede overfor Industriens Synspunkt, at Rationaliseringen er en Naturkraft, man ikke kan standse, men at man er nødt til at *regulere* denne Naturkraft, og denne Udtalelse repræsenterer Arbejdernes Synspunkt overfor Rationaliseringen. Vil man ikke skride til denne Foranstaltning, saa vilde Rationaliseringen ikke foregaa planmæssigt, men i Ryk, som vilde bringe farlige forstyrrende Momenter ind i Erhvervslivets Udvikling. Naar f. Eks. en hel Del større Virksomheder rationaliserer samtidigt, giver det Tilbageslag, der uundgaaeligt vil medføre en katastrofal Arbejdsløshed.

Enhver Betragtning angaaende Rationalisering maa gaa ud fra det Synspunkt, at det tekniske Fremskridt er en Naturkraft, som i Virkeligheden er bedst egnet til at forøge Menneskenes Rigdom og lette den arbejdende Klasses Byrder. Hvis det tekniske Fremskridt medfører Arbejdsløshed, saa er dette ikke det tekniske Fremskridts Skyld, men en Følge af *Samfundets Organisation*, som ikke er i Stand til at lade det tekniske Fremskridts naturlige Kraft virke paa rette Maade. Derfor er det ikke rigtigt og en Fordrejelse af Kendsgerningerne, naar man paastaar, at Arbejderbevægelsen er imod ethvert teknisk Fremskridt som saadant. Arbejderbevægelsen skylder den tekniske Udvikling sin nuværende Position indenfor Samfundet, og derfor vil Arbejderbevægelsen ikke standse den tekniske Udvikling, men regulere Rationaliseringsprocessen og underlægge den den økonomiske Planlægning.

Det er en Kendsgerning, at Anvendelsen af Maskiner indenfor Industrien er steget meget stærkt i Forhold til Opgangen i Arbejdertallet. Den fornylig udsendte Statistik om Erhvervstælling udviser, at Personalet fra 1925—35 ganske vist er steget med 17 pCt., men *Produktionen* med 45 pCt.! Det kan ikke nægtes, at Rationaliseringens Indflydelse paa Produktionen næsten er tre Gange saa stor som paa Beskæftigelsen, og meget tyder paa, at denne Tendens er blevet mere udpræget i de senere Aar.

Arbejdsgiverne ynder ofte at paastaa, at betydelige Lønsænkninger vilde være i Stand til at fremme Genoptagningen af de Arbejdskræfter, der blev overflødiggjort som Følge af det tekniske Fremskridt. De mener ogsaa, at paa denne Maade kunde Rationaliseringsprocessen forsinkes, fordi Arbejdskraften blev billigere, og Arbejdsgiverne ikke fristedes til at anskaffe nye Maskiner. Men de, der taler paa denne Maade, glemmer, at ogsaa den menneskelige Arbejdskraft har sine fysiske og sociale Produktionsomkostninger og kun, naar man ignorerer denne Kendsgerning, kan man teoretisk sige, at der stadig er Mulighed for at anvende Arbejdskraften i den Kvantitet, der staar til Raadighed. I Realiteten forholder det sig ogsaa her helt anderledes, end Arbejdsgivernes „kloge" Argumenter vil have en til at tro.

Hvis man gennemtænker hele dette Problem, kan man ikke undgaa at erkende, at ogsaa det tekniske Fremskridt er et Problem, som kun kan løses indenfor *Planøkonomiens* Rammer, ja, mere endnu: selve den tekniske Udvikling kræver en Planlægning af hele Erhvervspolitiken. Paa den kapitalistiske Økonomis nuværende Udviklingstrin, som er præget af Mangel paa fri Konkurrence og Bevægelsesmuligheder, føles særlig stærkt det tekniske Fremskridts arbejdsbesparende Virkninger, der skærper Krisens Forløb, forøger Arbejdsløsheden og forsinker Konjunkturopgangen. Derimod vil en Indordning af Rationaliseringen under en samlet økonomisk Plan være i Stand til at udligne Konjunkturbevægelserne, nedsætte Arbejdsløsheden og fremme hele Samfundets Velfærd. Her vilde det være af stor Betydning, om saadanne Planer var fælles for de mere fremskredne Industristater. Netop det tekniske Fremskridts forstyrrende Virkninger beviser, at — for at anvende et meget omtalt Ordspil — Dødsklokkerne ringer over det privatøkonomiske System, som ikke er i Stand til at forlige sig med den tekniske Udviklings opbyggende Kræfter.

Hvorledes vil Rationaliseringens Indlemmelse i Planøkonomien ske?

Det vil blive Statens Opgave at bestemme Rationaliseringens Tempo og hindre, at Rationaliserings-Forholdsregler indenfor forskellige Industrier foregaar samtidig eller — hvad der ogsaa kan tænkes — virker imod hinanden. Staten har mange Muligheder for at paavirke Udviklingen: Kreditpolitiken, Importkontrollen og Skattepolitiken, Told- og Beskyttelseslovgivningen kan sættes ind for at realisere Formaalet. Det er givet, at Staten, ved Kreditpolitik og Importkontrol kan fremme eller forsinke Rationaliseringsprocessen. Ligeledes kan man gennem Skattelempelser formindske Produktionens Omkostninger og paa denne Maade forsinke Rationaliseringsprocessen. Det samme Maal kan naas ved Toldforhøjelser, idet man fordyrer Importen af udenlandske Varer, som er fremstillet billigere end herhjemme som Følge af Rationalisering i det paagældende Land. Men man maa fremhæve, at man kun maa gribe til saadanne Forholdsregler for at forlige det tekniske Fremskridts Tempo med den økonomiske Udvikling herhjemme, *ikke* for at standse Rationaliseringen. En saadan Politik vilde være unaturlig og ikke ligge i Arbejderklassens Interesse.

Det er naturligvis muligt, ja, endog sandsynligt, at ogsaa en reguleret Rationalisering vil medføre en vis Arbejdsløshed, om end i begrænset Udstrækning. Og her kan man henvise til et Forslag, som *Lindberg* ogsaa fremførte i Radiodiskussionen, nemlig at man kunde paalægge de enkelte Virksomheder større eller mindre Dele af de Omkostninger, der samfundsmæssigt flyder af Rationaliseringen i Form af Arbejdsløshed, f. Eks. en Del af Understøttelsesudgifterne. Det vilde sikkert være et fornuftigt Princip, at de Virksomheder, der medfører Samfundsudgifter, ogsaa bør være med til at betale disse. En saadan Ordning vilde naturligvis ogsaa forsinke Rationaliseringstempoet noget.

Men det afgørende Synspunkt bliver dog, at ogsaa det tekniske Fremskridts Kræfter skal indordnes under det økonomiske System, saaledes at *Samfundet bliver Herre over den økonomiske Udvikling.* Ellers ender det blot med, at det tekniske Fremskridt, i Stedet for som haabet, at blive til virkelig Gavn for Menneskeheden, kommer til at virke ødelæggende.

Arbejdsløn og Arbejdsløshed.

En Bog om Socialpolitik af Professor Zeuthen.

Det er altid interessant at kigge ind ad sine egne Vinduer. Set udefra faar den Stue, man plejer at opholde sig i, et helt andet Udseende, end naar man selv sidder midt i den. Befindende sig uden for, vil man være i Stand til at betragte den anderledes — mere objektivt.

Mangen Arbejdertillidsmand vil utvivlsomt under Læsningen af Prof. Zeuthens Bog om Socialpolitik faa en saadan Fornemmelse af at „kigge ind ad sine egne Vinduer". Den Kreds af Problemer, der behandles i denne Bog, er udpræget dem, vi inden for Arbejderbevægelsen er tilbøjelige til at betragte som netop „vores Problemer". Dette gælder saavel første Del af Værket om Arbejdslønnens Bestemmelse, om Arbejder- og Arbejdsgiverorganisationerne, disses Former og Kampmidler og Statens Stilling hertil, som Værkets anden Del om Arbejdsløshedens Aarsager og de forskellige Midler og Metoder, der kan tænkes bragt i Anvendelse til dens Bekæmpelse. Blot er disse Problemer ikke, som det sædvanligvis er Tilfældet, behandlet af en Mand, der selv, som forudindtaget Parthaver, staar midt i Kampen for deres Løsning, men tværtimod af en Mand, der bevidst har sat sig udenfor de stridende økonomiske Interesser, og saa objektivt som muligt har forsøgt at give en samlet Fremstilling af hele det indviklede Sammenspil af Aarsager og Virkninger, hvorigennem det moderne monopolkapitalistiske Samfund ytrer sig.

Spørgsmaalet er saa, om en saadan Objektivitet overhovedet er mulig. Kan man sætte sig uden for det bestaaende klassedelte Samfund og *upartisk* beskrive den Kamp, der foregaar i det, og *upartisk* foreslaa visse Indgreb til Løsning af Kampens Problemer. Svaret maa vel blive nej. Zeuthen indrømmer det selv i Indledningen, hvor han skriver: „Fuld Objektivitet kan aldrig naas". Men alligevel kan der „stræbes mod Objektivitet", og som vi skal se i det følgende, maa det siges at være lykkedes Prof. Zeuthen udmærket.

Aaben Konflikt eller tvungen Voldgift.

Som allerede nævnt behandler Bogens første Del Socialpolitikkens mere almindelige Problemer. Der gives en Analyse af Indkomstfordelingen, en Beskrivelse af Socialpolitikkens Historie og en Skildring af Fagforeningernes og Arbejdsgiverforeningernes Organisationsformer og Kampmidler. Særlig Interesse vil her knytte sig til et Afsnit om Statens Stilling til Lønkonflikter og om de Maader, hvorpaa det Offentlige kan gribe ind i disse.

Den i de senere Aar saa stærkt diskuterede „Samfundsinteresse" kan bevirke, at Statsmagten kan finde det ønskeligt at hindre, eventuelt direkte forbyde, Arbejdsstandsninger paa visse livsvigtige Omraader. Zeuthen nævner saaledes foruden Tjenestemandsstrejker, Betydningen af uforstyrret Fortsættelse af Arbejdet paa Hospitaler, Trafikvirksomheder, Gas-, Elektricitets- og Vandværker m. v. — men gør opmærksom paa, at Grænsen mellem de Omraader, hvor Konflikt kan tillades, og hvor det er samfundsvigtigt at hindre Konflikt, er meget flydende og vanskelig at drage. Konflikter, der hindrer Opfyldelse af Handelstraktater, vil saaledes let falde ind under de „samfundsfarlige".

Til Gengæld for Forbud mod Strejker paa disse Omraader mener Zeuthen, at Staten maa bære Ansvaret for de paagældende Arbejderes Arbejdsvilkaar. Zeuthen paapeger imidlertid ganske rigtigt, at selv om man giver de paagældende Arbejdere en lige saa gunstig Stilling som andre Arbejdere, vil Arbejderklassens Stilling som Helhed være svækket, naar den er udelukket fra at føre Kampen over paa de Virksomheder, hvor Samfundets Ømfindtlighed er størst — særlig i Tilfælde af Storkonflikter. En nærliggende og rimelig Erstatning for Fredning paa de livsvigtige Omraader finder Zeuthen derfor i en saadan Indskrænkning i Retten til Sympatikonflikt, at Storlockouten, i hvilken Arbejdsgiverne erfaringsmæssigt staar stærkest, hindres.

Iøvrigt diskuterer Zeuthen omhyggeligt de forskellige Former for Mægling og Voldgift og belyser dem med Eksempler fra Ny-Zealand, Australien og Norge, hvor de særlig har været anvendt. I det korte Løb vil Parternes Stilling til Voldgift som Regel være afhængig af, om de dermed mener at kunne opnaa bedre Resultater end ved Kamp under Hensyntagen til Kampens Omkostninger. Paa langt Sigt bevirker forskellige Momenter imidlertid, at i hvert Fald Arbejderne og maaske ogsaa Arbejdsgiverne og eventuelt Demokratiet som saadant, maa tage principiel Afstand fra tvungen Voldgift. For Arbejdernes Vedkommende nævner Forfatteren saaledes, at en Voldgiftsret næppe vil gennemføre saadanne Lønfremstød og Omdannelser af Arbejdsbetingelserne, som en kraftig, frit stillet Fagbevægelse eventuelt vil kunne gøre, at Fagforeningerne vil svækkes, naar Resultaterne ikke skal tilkæmpes, men foræres gratis af en Statsinstitution, at Fagforeningernes Interesse for de arbejdsløse svækkes, naar Understøttelsen ikke længere behøves som Garanti for et opnaaet Lønniveau, og endvidere, at *hele Arbejderbevægelsen nemt vil blive splittet.* „De mere yderliggaaende føres let ind paa en revolutionær og illegal Politik". Navnlig naar Fagforeningernes eget Parti har Regeringsmagten, vil der herved opstaa store Vanskeligheder. Hvorledes dette kan blive farligt for Demokratiet,

skildrer Zeuthen i et Afsnit om Tyskland. Utilfredse Arbejdere nægtede her at følge Voldgiftsretternes Kendelser og vendte sig mod de Partier, som de ikke mente traadte tilstrækkelig kraftigt op mod de skiftende Regeringer, og mistede Interessen for Fagforeningerne i det Omfang, disse ikke kunde medvirke til Lønfastsættelsen. Arbejdsgiverne vendte sig saa ogsaa mod Regeringen, der ikke kunde sætte Voldgiftskendelserne igennem. Hermed blev baade Fagforeningernes og den demokratiske Stats Autoritet undergravet — ogsaa overfor de udenforstaaende Parter, idet der faktisk opstod lige saa megen Uro, som hvis Staten i Stedet for den omstridte Voldgift havde ladet Konflikterne gaa deres Gang. Resultatet blev Hitler.

Alt dette er naturligvis kun een Side af Problemet, men det er ret klart set. Saa snart Voldgiftskendelserne fjerner sig fra det Resultat, der svarer til det faktiske Magtforhold mellem Parterne, bliver de vanskelige at gennemføre over for Arbejderne, og de Fordele, der skulde være knyttet til Voldgift m. H. t. Ro for Erhvervslivet, opnaas ikke. Vil man sikre den, maa man gaa videre til „Afrustning" af Organisationerne (Konfiskation af Kampfond, eventuel faktisk Opløsning af Organisationerne), men man er da inde paa en helt anden Udvikling, som kun er mulig i Diktaturstaterne.

Prof. Zeuthen gør omhyggelig Rede for de senere Aars Konfliktsituationer i Danmark og de improviserede Statsindgreb, man i flere Tilfælde har benyttet for at faa den gordiske Knude hugget over. Det mindre heldige i denne Udvikling vil alle være enige med Z. i. Naar Zeuthen mener at kunne drage den Slutning af den førte Politik, at vi herhjemme har et, omend ikke i nogen Lov udtalt, saa dog faktisk Forbud mod Storlockout, saa er det vel ikke noget helt sikkert Resultat, men i hvert Fald viser det, hvilken arbejdervenlig Tendens der kan lægges i Regeringens Politik paa dette Omraade. Noget ikke alle Arbejdere i lige Grad har haft Øjnene aabne for.

Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Zeuthen opgør Resultatet af Arbejdernes faglige Kamp gennem de sidste 25 Aar med følgende Tal: „Medregnes Ferieloven faar man fra 1914 til 1938 en Stigning i Timefortjeneste paa 206 pCt., i real Timefortjeneste paa 67 pCt. og i real Aarsfortjeneste med Hensyntagen til Arbejdsløshed paa 20 pCt." Dette er selvfølgelig et Gennemsnit, saaledes at de regelmæssigt beskæftigede har størst Fremgang, de mindre regelmæssigt beskæftigede mindst. Hertil kommer saa de Fordele, der er skaffet Arbejderne ad anden Vej.

Kan en Lønreduktion være fordelagtig?

Hovedproblemet i Zeuthens Bog er imidlertid Arbejdsløsheden. Zeuthen paaviser, at der ikke findes nogen egentlig Enkeltaarsag til dette Samfundsonde, men at det er fremkommet som Følge af en Række samtidig tilstedeværende Betingelser, der alle nøje er knyttet til det bestaaende Samfunds Struktur i Forbindelse med Danmarks særlige erhvervspolitiske Vanskeligheder (Valuta m. v.). Dette har tidligere været udførligere omtalt her i Bladet. Spørgsmaalet er saa, om denne Arbejdsløshed kan nedbringes væsentligt indenfor det bestaaende Samfunds Rammer, eller om det er nødvendigt at gribe til en socialistisk eller fascistisk Løsning. Zeuthen mener afgjort, at man ved et tilstrækkeligt indgribende Kompromis kan bringe Arbejdsløsheden ned paa et betydeligt lavere Niveau indenfor det bestaaende. Men man skal ville Midlerne. Man skal være villig til at betale Omkostningerne herved.

Zeuthen skelner paa sædvanlig Vis mellem Skiftearbejdsløshed, Sæsonarbejdsløshed, Konjunkturarbejdsløshed, og endelig det han kalder den „permanente Arbejdsløshed". Diskussionen af Midlerne overfor de tre første „Slags" kan vi springe over, idet efter Zeuthens Mening den mest trykkende Del af den store Arbejdsløshed (mellem 20 og 30 pCt.), vi har haft siden 1931, hverken kan skyldes Skiftning, Sæson eller Konjunktur, men maa betragtes som „permanent Arbejdsløshed".

Forfatteren gennemgaar derefter systematisk de forskellige Midler, der kan være Tale om at bringe i Anvendelse. 1) Bedre Organisation af Arbejdsmarkedet, herunder Anvisning, Erhvervsvejledning og Overflytning mellem Fagene. 2) Stimulering af Arbejdsefterspørgslen, herunder offentlige Arbejder, Tilskud til Merbeskæftigelse m. v. 3) Formindskelse af Arbejdsudbuddet, herunder højere Skolealder, Nedsættelse af Aldersrentealderen og Udelukkelse af Kvinder, (hvilket sidste Z. betvivler som særlig virkningsfuldt). 4) Nedsættelse af Arbejdslønnen.

Trods al Objektivitet skinner der imidlertid flere Steder i Bogen en Forkærlighed frem for en ganske bestemt Løsning. Denne Prof. Zeuthens Kongstanke gaar kort og godt ud paa, at man skal reducere Lønningerne, men at Staten til Gengæld i en Overgangsperiode skal give Arbejderne Erstatning i en eller anden Form.

For at forstaa, at en Lønreduktion overhovedet kan betyde andet end en Forøgelse af Arbejdsgivernes Fortjeneste — altsaa en Forøring fra de mindre bemidlede til de mere bemidlede, maa man fatte et Begreb, som Zeuthen opererer meget med i sin Bog, nemlig „Efterspørgslens Elasticitet". Elasticitet drejer sig om Spørgsmaalet: Hvorledes gaar det med Afsætningen, naar Prisen paa en Vare sænkes. Dette belyses bedst gennem et Eksempel. Hvis Prisen paa Peber eller Tændstikker sænkes, er det oplagt, at Afsætningen ikke vil blive væsentligt større af den Grund. Noget lignende vil gælde Rugbrød. Efterspørgslen efter disse Varer kalder man uelastisk. Den „giver ikke efter", fordi Prisen ændres. Anderledes vil det derimod forholde sig med Varer som Appelsiner, Ananas, Snaps eller Biografbilletter. Blev Prisen her sat ned, vilde vi straks udvide vort Forbrug, og Afsætningen altsaa gaa i Vejret. Efterspørgslen er altsaa elastisk — den „giver efter".

Efter Zeuthens Mening hører Arbejde som Vare betragtet til den sidste Gruppe. En Nedsættelse af Prisen paa den (Lønnen) vil betyde en saa stærk Stigning i Efterspørgslen, at selv om den enkelte

Arbejder faar mindre i Løn, vil saa mange flere faa Beskæftigelse, at den samlede Lønsum udbetalt til Arbejderklassen bliver større. Samtidig stiger Produktion, Investering og den almindelige Velstand — og efter en Overgangsperiode kan Lønnen atter sættes op. Som Begrundelse for, at Efterspørgslen efter Arbejde skulde være elastisk, anfører Zeuthen, at 1) Varer, der kræver megen Arbejdskraft, vil blive stærkere efterspurgt end andre Varer, 2) at arbejdskrævende Produktionsmaader vil blive foretrukket fremfor arbejdsbesparende Metoder, og 3) at Danmark vil blive gunstigere stillet i Konkurrencen med udenlandske Varer baade paa Hjemmemarkedet og paa Eksportmarkedet. Alt dette forudsætter naturligvis, at Prisen paa Varen sættes ned samtidig med Arbejdslønnen.

Naar Z. mener, at Staten bør yde Arbejderne Erstatning for Lønsænkningen, er det dels fordi han ikke ønsker, at Indkomstfordelingen skal ændres til Ugunst for Arbejderne, dels for at hindre, at Arbejdernes Købekraft skal gaa ned, hvilket jo vil formindske den Afsætnings- og Produktionsudvidelse, som hele Forslaget bygger paa. Midler til Erstatningen maa ikke fremskaffes gennem Skatter, der jo vil reducere Skatteydernes Købekraft, men gennem en Kreditudvidelse fra Bankerne. — Naar Staten overhovedet kan staa sig ved at udrede Erstatningen, skyldes det dens Besparelser i sociale Udgifter og dens øgede Skatteindtægter ved øget Beskæftigelse sammen med det gode Formaal iøvrigt.

Det er ikke Anmelderens Opgave at tage Standpunkt til Prof. Zeuthens Forslag. Det maa Fagbevægelsen naturligvis selv gøre. Der er imidlertid en Paastand, det ikke kan afvises med, nemlig Paastanden om at Zeuthen „gaar Arbejdsgivernes Ærinde" o. lign. Forslaget er stillet af et socialt tænkende og socialt følende Menneske, der er Fagmand paa sit Omraade — og ud herfra maa der argumenteres. Men iøvrigt er det nok muligt at finde Svagheder i Forslaget. For det første ved man intet bestemt om Størrelsen af Arbejdsefterspørgslens Elasticitet. For det andet kan man sagtens sætte Lønnen ned, men hvorledes skal man sikre sig, at Priserne følger efter, og at Lønnen kommer op igen, naar Opsvinget efter en Overgangsperiode er kommet. Det vil blive vanskeligt for Arbejderne at forstaa Nødvendigheden af en Lønsænkning i de Erhverv, hvor Udbytterne ligger paa 10 pCt. og derover. Videre vil Erstatningen volde Vanskeligheder. De, der lider Tab ved Lønreduktionen, bliver de Arbejdere, der i Øjeblikket har fast Beskæftigelse, men det bliver næppe dem, der i første Række vil nyde godt af Erstatningen, saafremt den skal bestaa i frie offentlige Goder. Bedre kan det naturligvis gaa, hvis den udbetales i Form af Naturalier (Landbrugsvarer) eller ligefrem i Kontanter. Men hvis dette overhovedet er realisabelt, saa bliver det i hvert Fald ikke populært. Endelig behandler Z. ikke nærmere de valutamæssige Vanskeligheder, der kan taarne sig op for denne Politik. — Men i hvert Fald er Forslaget vel værd at drøfte og kan maaske sammen med Bogens mange andre Synspunkter medvirke til, at nye Veje aabnes, og at Standpunkter, der synes uforenelige, nærmes til hinanden.

Det skal til sidst siges, at de fleste af Bogens Afsnit vil kunne forstaas af enhver, der har blot nogen økonomisk Skoling. Til Begynderstudiekredse kan den dog ikke anbefales. Som en Anmelder skrev: „Sofalæsning er det ikke, det drejer sig om et kompliceret Emne, Simpelhed i Fremstillingen kan kun opnaas i Forbindelse med Overfladiskhed, og den har vi nok af paa det Omraade". — Det stemmer.

Generalforsamlingen i „Dansk Arbejde".

Onsdag den 10. Maj afholdt Landsforeningen „Dansk Arbejde" sin aarlige Generalforsamling i København, en Begivenhed, hvortil efterhaanden hele Landet lytter, fordi det er almindelig anerkendt, at Formanden, Direktør *Chr. H. Olesen*, her aflægger en Beretning, der i store Træk afspejler Erhvervslivet, saadan som det former sig her i Landet, hvilket ogsaa skete ved denne Lejlighed. Efter at Formanden havde udtalt nogle Mindeord om de Mænd, der havde interesseret sig for „Dansk Arbejde"s Opgaver, og som var døde siden sidste Generalforsamling, udtalte han følgende, som vi aftrykker efter Bladet „Dansk Arbejde":

Det vigtigste, der skete —

Set indefra og set alene i økonomisk Belysning blev Aaret i næsten enhver Henseende over Forventning. Men naar vi i Dag ser tilbage paa alt dette, vil ingen af os alligevel sige, at det var et godt Aar, et af dem, vi ønsker os flere af. Der blev tjent Penge, der blev produceret og handlet; men vi lærte i disse Maaneder, at Penge og Omsætning ikke har den samme Vægt som tidligere, naar man skal se paa et Samfunds Velfærd. Trods al Fremgangen, trods den bedre Status, den gode Høst, den store Produktion, den blomstrende Handel, trods alt dette spørger vi i Stilhed os selv, om Danmark ikke økonomisk set ligger mere udsat i Dag, end vi laa for et Aar siden, om vi ikke trods Fremgangen har tabt Terræn. Vi føler i hvert Fald allesammen, at der i det forløbne Aar er sket noget, som har gjort Tilværelsen anderledes for os. Hvori det ny bestaar, skal vi ikke her analysere tilbunds; men Spillet ude i Verden har ikke ladet nogen af os i Tvivl om, at dette ny kommer os *ved*, at det drejer sig om noget fundamentalt, noget elementært, der berører hver enkelt af os, saaledes at vi rykker tættere sammen og føler os knyttede til vore Landsmænd paa en ny og stærkere Maade.

Det er i mine Øjne det vigtigste, der er sket herhjemme i det forløbne Aar. Vi kom for en Gangs Skyld til at føle os mere som en Helhed, Særinteresserne blev skudt tilside, det var ikke mere Livet

om at gøre at hævde sig som Enkeltvæsen, som Befolkningsgruppe eller som Erhverv, at gøre sig gældende paa alle de andres Bekostning. Spørgsmaalet blev, hvad vi kunde udrette i Fællesskab, hvis vore Evner for Alvor blev sat paa Prøve. Vi blev ikke Engle, det vil ingen paastaa; men vi blev Danske for en Stund allesammen. For en Stund, siger jeg. Vi skal nok faa trukket hele Registret af Særinteresser ud igen. Men nu ved vi, at alt dette med Særinteresser ikke bunder saa farlig dybt. Naar det virkelig gælder, kan vi stole paa hverandre; saa staar vi uden Tøven paa samme Front, alle Mand.

Begreberne klares.

Om det er denne Baggrund alene, der har jævnet visse enhvervspolitiske Modsætninger herhjemme, eller om andre Ting har spillet mere ind, kan naturligvis ikke siges. Men givet er det, at Spændingen mellem Erhvervsinteresserne er blevet mindre i det svundne Aar. Det er vor Pligt at understrege det i „Dansk Arbejde", hvor vi jo har taget „Kræfternes Sammenspil" som Motto, og vi noterer det med Glæde.

Selv *Valutacentralen* sejler efterhaanden paa temmelig roligt Vand. For et Aar siden foreslog vi jo paa „Dansk Arbejde"s Generalforsamling, at man for Fredens Skyld skulde se at komme tilbunds i, hvilke Interesser det var, Valutacentralen virkelig beskyttede. Den Undersøgelse, som vi havde tænkt os, kom ganske vist ikke i Stand; men Aaret bragte en tydelig Klaring af Spørgsmaalet alligevel, samtidig med at Interesserne ogsaa paa dette Omraade bøjede sig imod hverandre. Som man vil vide, blev Systemet uden Indsigelse fra nogen Side lempet saaledes, at 40 pCt. af Importen kom paa Friliste. Dette virkede jo allerede beroligende. Men det kaldte ogsaa nye Synspunkter frem og netop Synspunkter, som klarede nogle af de Begreber, der hidtil havde ligget for meget i det dunkle. Importørerne opretholdt af principielle Grunde Kravet om mere Frihed. Men her over for meldte nu Landbruget fra. Det hed i en Artikel i Landbrugsraadets Meddelelser den 6. Oktober, at yderligere Udvidelser af Handelsfriheden vilde rumme store Farer for Landbrugseksporten. „Saalænge Danmark har sine traktatmæssige Forpligtelser, er en Importregulering med dertil hørende Valutaattestsystem sikkert nok nødvendigt", hed det i denne Artikel; man kan med andre Ord ikke ophæve Valutacentralen uden at maatte give Slip paa de Handelsaftaler, der nu sikrer vore Afsætningsmuligheder. Der ligger heri en klar Anerkendelse af Systemets Betydning for Landbruget, en saglig begrundet Vurdering af Valutacentralen som handelspolitisk Instrument og ikke blot som den ensidige Varetager af Industri- og Fagforeningsinteresserne, som man hørte saa meget om før.

Samfundsinteresser forud for Særønsker.

Grossisterne opretholdt som sagt deres Krav om større Handelsfrihed; men de har dog ogsaa fra deres Side villet kaste Lys over Tidens Samhandelsvilkaar med de mere almene Interesser for Øje. Det siger sig selv, at Importørerne gerne vil have saa mange Varer at handle med som overhovedet muligt, men de ønsker dog ikke Udenrigshandel for enhver Pris. Man bør selvfølgelig ikke — som det hedder i Grosserer-Societetets Aarsberetning — „tiltinge eller tiltvinge" sig en Vareudveksling med Udlandet „uden Hensyn til, om der er naturlig Basis for og Trang til en saadan Vareudveksling". Grossererne vil gerne handle; men der skal være Mening i Tingene. Samfundsinteresserne gaar forud for de faglige Særønsker. Man ser ogsaa her, hvorledes Erhvervene nu stræber hen imod et Balancepunkt, hvor Interesserne kan mødes, og hvor man aabenbart beflitter sig paa at give Sandheden og den sunde Fornuft saa meget Raaderum som muligt.

Konturerne af den ny Tid.

Naar de erhvervspolitiske Linier i højere Grad end før er tilbøjelige til nu at forenes, hænger dette maaske ogsaa sammen med, at Erhvervspolitiken *i Udlandet* mere og mere lægges i faste og varige Rammer. Det kan maaske lyde underligt i en Tid, der ellers er saa lidet bestandig; men midt i al den udenvælts Forvirring kan der trods alt paavises økonomiske Retningslinier og erhvervsmæssige Principper, der uden al Tvivl vil blive af varig Karakter, og Erkendelsen heraf trænger mere og mere igennem. Jeg kan ikke præsentere disse Retningslinier og Principper som Nyheder her i „Dansk Arbejde". Det er Ting, som vi har beskæftiget os med adskillige Gange før, Emner, som vi ogsaa tidligere har belyst med Udtalelser af fremmede Statsmænd og Økonomer. Det ny er alene, at Tendenserne er blevet stærkere understreget, de lader sig ikke overse eller benægte mere, de melder sig med deres Krav om Nyorientering i alle Lande, ogsaa i de Lande, der ellers med god Grund kunde foretrække at blive paa de gamle prøvede Stier. Redaktør *Thalbitzer* tegnede forleden Dag i „Finanstidende" paa *sin* Maade Baggrunden for de ventende Opgaver. „Gennem Taagedannelsen skimtes Konturerne af den nye Tid", siger han. „Der er først *Selvforsyningen*. Da den politiske Magt kun gaar til Landegrænserne, maa det gælde over alt at afpasse Produktion og Forbrug indenfor denne Grænse. Det er et langt solidere Fundament at bygge paa end nogen international Arbejdsdeling", skriver Forfatteren. Redaktør *Thalbitzer* ønsker sikkert ikke med disse Ord at give Udtryk for nogen Beundring for Selvforsyning som almindeligt økonomisk Princip — hvem ønsker vel det i dette Land? — men han gengiver med overbevisende Klarhed den Tankegang, som faktisk i Dag bestemmer den økonomiske Politik i alle de toneangivende Lande; det kan ingen være i Tvivl om mere.

Og samtidig klares Linierne med Hensyn til Landbrugsproduktionen ude i Verden. Den har jo sin egen Konjunktur, som ikke alene er bestemt af Selvforsyningspolitiken, men ogsaa karakteriseres ved en stærk og aabenbart konstant Overproduktion som Følge af Teknikkens Udvikling.

Begge disse Forhold, først og fremmest Selvforsyningsvillien i de førende Lande, men ogsaa Overfloden af Landbrugsvarer ude i Verden, har jo stærkt Bud til dansk Økonomi. Vi har sagt dette saa ofte, at det maaske har irriteret lidt; men nu ser vi som sagt, at Meningerne ogsaa om disse Spørgsmaal efterhaanden klares og føjer sig ind i en fælles Opfattelse.

Et Erhvervsprogram vil være nyttigt.

Ogsaa dette maa efter min Opfattelse ses som et vigtigt Udbytte af Aaret, der gik; thi med en nogenlunde enig Erkendelse af Tidsvilkaarene maa vel før eller senere følge, hvad vi tidligere har lyst efter her i „Dansk Arbejde", nemlig en Erhvervsplan, som tager Sigte paa at gøre Danmarks Næringsliv bedst muligt egnet til at løse en ny Tids Opgaver. Det lyder lidt teoretisk i danske Øren eller minder maaske for meget om Fire- og Femaarsplaner andre Steder. Al Ængstelse i saa Henseende er imidlertid overflødig. I et demokratisk Land med almindelig Erhvervsfrihed kan Planer af denne Slags slet ikke virkeliggøres. Men et Erhvervsprogram kan være en nyttig Ting alligevel. Det har reel, praktisk Betydning at faa slaaet fast, hvor Opgaverne stort set ligger, hvor der skal drives paa, og hvor der skal holdes igen, hvis Helhedens Interesser skal varetages paa rette Maade. Erhvervsfriheden behøver ikke at gaa tabt af den Grund; hver Mand kan godt beholde de samme Rettigheder, som han hidtil har haft. Men gennem fornuftig Administration og Lovgivning og ved Erhvervsorganisationernes Vejledning vil Strømmen Tid efter anden lempeligt kunne ledes ind paa de rigtige Omraader, naar man først har gjort sig klart, hvor Strømmen bør gaa. Jeg ser ingen Grund til, at demokratisk Styresæt skulde gøre det nødvendigt, at der arbejdes blindt i Øst og Vest efter det Princip, at den højre Haand ikke bør vide, hvad den venstre foretager sig. Er man først enig om, hvor Fremtidslinien stort set gaar for Landets Erhvervsliv, vil man erfare, at der kan gøres overmaade meget ved passende Vejledning, ved erhvervsfremmende Love og ved konsekvent Administration. Uden at ville kritisere tør jeg nok slaa fast, at der i alle tre Henseender *kan* naas mere, end der er naaet til i Dag.

Surrogaterne og den rigtige Vare.

Et Arbejde som dette vilde yderligere kunne gøres frugtbart ved planmæssige Undersøgelser af ny Produktionsmuligheder. Fra Landbrugsside er der indenfor „Dansk Arbejde"s Ledelse fremsat Forslag om at støtte Oprettelsen af et permanent Forskningsinstitut, som efter udenlandsk Mønster skulde tage sig af denne Opgave. Den samme Tanke er fremkommet ogsaa fra andre Kredse; men da Arbejdet kræver Millionbevillinger, hvis det virkelig skal gaa i Dybden og alligevel gaa fra Haanden, vil det være mere nærliggende at overlade Initiativet og Ledelsen til Kredse, der har lettere Adgang end vi til de offentlige Midler. Staten er jo allerede inde paa Tanken gennem det nedsatte Produktions- og Raastofudvalg. Et permanent Forskningsinstitut som det, der her er Tale om, vilde kunne videreføre Raastofudvalgets Virksomhed og i Samarbejde med Akademiet for de tekniske Videnskaber sikkert hurtigt stille værdifulde Resultater til Raadighed for de Erhverv, som kunde indstilles paa at arbejde med ny Opgaver. Der siges at være Planer om at oprette et særligt Arbejdsministerium til Efteraaret. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, og jeg ved endnu mindre, hvilke Opgaver man vil give et saadant Ministerium; men da Tanken nu er kommet frem, vil jeg i Forbindelse med Spørgsmaalet om Forskningsinstitutet minde om Professor *Warning's* Advarsel fra i Vinter, da Talen var om de evindelige Beskæftigelsesvanskelighed: „Lad os interessere os lidt mindre for Surrogaterne og lidt mere for den rigtige Vare", sagde Professoren. Surrogaterne — det var Cyklestierne og Sportspladserne og alle de andre — tit møjsommeligt udfundne — Nødhjælpsarbejder. Den rigtige Vare derimod — det var virkelig produktivt Arbejde, Virksomhed paa Fabrikker og Værksteder og alle andre normale og blivende Arbejdspladser. Hvor saadanne produktive Virksomheder dukker op, siger Professoren, dèr bliver bygget Boliger og Butikker, dèr faar det lokale Næringsliv øget Beskæftigelse og Omsætning ud i Fremtiden, dèr blomstrer alle de stedlige Erhverv. Virkningen af Nødhjælpsarbejder forsvinder derimod forbavsende hurtigt.

Men ny produktive Virksomheder, ny varige Arbejdspladser, alt det, der her kaldes for *den rigtige Vare* — det er jo netop, hvad Erhvervsplanen maatte tage Sigte paa, det er, hvad Lovgivningen og Administrationen, Erhvervslederne og Videnskabsmændene i Fællesskab skulde give os; det er, hvad Landet har Brug for, hvad Samfundet faktisk har Krav paa, nu da Linierne udefra omsider er blevet saa klare, at de ikke kan mistydes mere.

En jydsk Ven af „Dansk Arbejde" skrev fornylig, at vi skulde „smide Jakken" og selv tage fat paa alle disse Ting. Jeg har allerede sagt, hvorfor det er nødvendigt at appellere til mange Sider i en Sag, der rækker saa vidt, og det drejer sig jo forøvrigt ogsaa om Opgaver, som tildels er i Gang under andres Ledelse. Men vi takker Venner i Jylland og andre Steder for deres Tillid. De vil forhaabentlig ikke skuffes over, at vi med Hensyn til de meget dybtgaaende Opgaver fortsat appellerer til Kræfternes Sammenspil i videste Forstand. Vi er selvfølgelig villige til at tage *vore* Tag, hvor det kan ske i naturlig Fortsættelse af det Arbejde, vi hidtil har gjort; men vi maa følge vor gamle Linie og den gode nordiske Leveregel om at kaste Evnerne af i de nærmeste Krav.

De nærmeste Krav, de jævne daglige Arbejdsopgaver melder sig forøvrigt paafaldende stærkt i denne Tid.

Jeg tænker her bl. a. paa de sidste Maaneders usædvanlig mange „Udrykninger" i Leverancesager. I gamle Dage var den Slags Forhandlinger jo saa at sige „Dansk Arbejde"s daglige Brød. Nu har der været stille om de offentlige Leverancer i nogle Aar.

Det regnedes efterhaanden for en given Ting, at danske Varer skulde have Førsteretten, naar Prisen og Kvaliteten var i Orden. Men nu er ingenting givet i saa Henseende mere; derom vidner „Dansk Arbejde"s Erfaringer fra de seneste Maaneder.

Jeg talte før om konsekvent Administration. Vi har haft Lejlighed til at filosofere lidt over det Begreb i Aarets Løb. Vi har jo fulgt de offentlige Myndigheders Slid for at skaffe Arbejde til de ledige Hænder; vi har taget Del i den offentlige Sorg over de beklageligt smaa Resultater af dette Slid. Vi har hørt det Offentliges Appel til det private Initiativ og hørt mange gode Ønsker udtalt ved Starten af nye Virksomheder. Alle har været enige om, at det netop nu gælder om at finde og udbygge alle Landets naturlige Erhvervsmuligheder, ikke alene for at skaffe Arbejdspladser, men for at skabe Harmoni og Balance i Næringslivet under de ny Forhold og for at gøre Landet mere modstandsdygtigt i Krisetider. Alt dette er man enig om, og Enigheden udfolder sig paa Baggrund af en ny national Samfølelse, stærkere end vi har kendt den nogensinde siden 1914!

(Fortsættes.)

Offentlig Investeringskontrol og økonomisk Initiativ.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 28. Oktober 1938 af Kontorchef i Arbejdernes Erhvervsraad, *Niels Lindberg.*

(Sluttet.)

Foruden Kapacitetsudnyttelsesspørgsmaalet er der et andet Spørgsmaal, der kan grupperes som en Underafdeling af Rubrikken Investeringskontrol, for at undgaa uøkonomisk Kapitalanvendelse. Er der ikke i Importreguleringens store Tid blevet optaget for mange Specialiteter indenfor Tekstilindustrien og Beklædningsindustrien? Metervarer i for mange Kvaliteter, Flipper, Regnfrakker og delikate Ting saasom Korsetter, Sokkeholdere og Ærmeblade. Ikke at jeg har Idiosynkrasi mod nogen af disse rare Ting, men er der ikke taget for meget op paa en Gang? Havde det ikke været bedre at tage nogle færre Produktioner op — og til Gengæld i større Stil?

Endvidere nævntes som Argument for Investeringskontrol: Undgaaelse af uøkonomisk Anvendelse af udenlandske Deviser. Da Herr cand. polit. Egebjerg var Kontorchef i Industriraadet, holdt han her i Foreningen et Foredrag om „Industrien under Valutaordningen". I dette Foredrag udviklede Herr Egebjerg paa en fortrinlig Maade en Tankegang, der, saa vidt jeg kan se, støtter Argumentet for Investeringskontrol. Han sagde *): „at naar der er Knaphed paa Valuta, er det bedre at faa Raavarer til at beskæftige Maskinerne med, end at faa nye Maskiner, som maa sætte andre Maskiner i Staa". Endvidere sagde Herr Egebjerg: „Lad mig tage det Eksempel, at en bestaaende Virksomhed ikke kan faa tilstrækkelige Raavarer til en Produktion, der dækker Markedets Behov. Set fra et umiddelbart Sælgersynspunkt, er det klart, at der i det udækkede Behov er Basis for en ny Produktion, men for Helheden er det en daarlig Forretning at anskaffe Maskiner, naar der ikke er Raavarer nok til at beskæftige de allerede forhaandenværende".

Saa vidt det kan ses, kan helt det samme Ræsonnement gennemføres, hvor det ikke drejer sig om udenlandske Maskiner — men om Maskiner, der laves herhjemme. Og hvad saa? Her fungerer Valutakontoret jo ikke som interimistisk Investeringskontrol.

Vi kommer nu til de generelle Indvendinger.

Først kan den Indvending opstilles, at den hele Tankebygning er et Resultat af skønne spildte Kræfter, for de private Investeringer er ved at uddø. Det vil være urimeligt at oprette en Kontrol, der intet faar at bestille! Hertil er at svare, *dels* at saa galt gaar det vel ikke, og *dels* at Kontrollen ogsaa skal omfatte Investeringer af Stat og Kommuner, koncessionerede, kooperative og sociale Selskaber.

For det *andet* kan den Indvending rejses: Vil det være muligt for Investeringskontrollen at finde nogle objektive Kriterier at gaa efter? Til Besvarelse heraf kan man sige, at Kriteriernes Raamateriale naturligvis er givet med de Formaal, der er nævnt: Hensynet til Kronepolitikken, hvor altsaa Investeringens Indflydelse paa Valutabalancen maa undersøges. Hensynet til Handelspolitikken, hvorved bestaaende Traktater bør iagttages. Og Hensynet til Beskæftigelsen, hvor Arbejdsmarkedet bør undersøges og Hensyn tages til sparet Arbejdsløshedsunderstøttelse og Socialhjælp. Endelig bliver der naturligvis en Del andre Hensyn at tage, derunder Hensynet til andre Investeringer i Branchen, Hensynet til Statens Indtægter og meget mere. Det er Raamaterialet. De forskellige Hensyn skal saa afvejes og opstilles i en bestemt Formel, der maa være klart affattet. Her bliver der politiske Vanskeligheder. Det er klart. Men de maa overvindes i Starten. Formlen kan ikke ændres flere Gange om Aaret, eftersom den politiske Vind blæser.

En *tredje* Indvending, overfor hvilken man maa væbne sig med al den Sjælskraft, man er i Besiddelse af, vil gaa ud paa, at Investeringskontrol strider mod Næringsfriheden.

Først og fremmest maa man stille et Modspørgmaal: Har vi Næringsfrihed? Hvad kan det nytte, at der er fri Adgang til at blive Landmand, naar der ikke er fri Adgang til Svinekort. Hvad kan det nytte, at der er fri Adgang til at nedsætte sig som Importør, naar der ikke er fri Adgang til Importattester.

Forresten har vi jo Spirerne til Investeringskontrol

*) Nationaløkonomisk Tidsskrift 1936, Side 12—13.

paa mange Punkter. Staten har jo efter Opfordring fra betydende Erhvervs- og Samfundsgrupper Haand i Hanke med Udstykningen, med en hel Del af Grundforbedringsarbejdet, med det sociale Boligbyggeri, med Byplanlægning overhovedet, med koncessionerede Industrier, med private Foretagenders Anskaffelse af udenlandske Maskiner og visse Raamaterialer til Byggeri. Endvidere en Slags indirekte Kontrol med Investeringer i Lagre af udenlandske Varer. Endelig foretager Staten og Kommunerne jo selv omfattende Investeringer.

En *fjerde* Indvending af politisk Karakter, der staar i nøje Sammenhæng med den just omtalte, vil gaa ud paa at disrekommandere Tanken om Investeringskontrol ved at stemple den som en kommunistisk, socialistisk eller eventuelt nazistisk Idé. Hertil er at sige, at man arbejder med den i et saa demokratisk Land som Holland *).

En *femte* Indvending af mere vægtig Karakter vil gaa ud paa, at Investeringskontrol vil blive en yderligere Hæmsko foruden de øvrige, hvormed den seneste Udvikling har beskoet det private Initiativ. Dette kan ikke benægtes. *Investeringskontrol skal derfor ikke indstiftes som isoleret Foranstaltning, men kun som et Led i et Sæt af virkningsfulde Foranstaltninger, der tilsigter at ophjælpe og lede Initiativet.*

Her skal nævnes:

En administrativ Reform, der tilsigter at lette og fremskynde de Undersøgelser og Forhandlinger, den Initiativtagende skal igennem i Forbindelse med offentlige Myndigheder ved at samle disse Undersøgelser og Forhandlinger i Investeringskontrollen. Her tænkes paa de Undersøgelser og Forhandlinger, der i Øjeblikket skal foretages i Finansministeriet, Skattekommissionen, Handelsministeriet, Valutacentralen, Landbrugsministeriet og Udenrigsministeriet og eventuelt flere Ministerier og Udvalg, for at en Produktionsidé kan føres ud i Livet. Her er en Statsopgave, der ligger lige for.

Det siger sig selv, at billig Kredit vil have en stærkt stimulerende Virkning paa Initiativet. Kreditten vil utvivlsomt kunne billiggøres, naar Investeringskontrollen og Investeringsinitiativet har ført til en Forbedring af Landets Valutabalance. Men Investeringskontrol vil ogsaa være meget nødvendig netop under billig Kredit. Dette Synspunkt har Dr. polit. Carl Iversen fremhævet i sine Foredrag og Artikler om Rentespørgsmaalet, og jeg skal da blot citere følgende Udtalelser: „Lykkes det ved Hjælp af lav Rente m. m. at starte en økonomisk Opgang, kan man ikke fastholde den lave Rente under Opgangen uden at faa Inflation eller gennemføre Rationering"**) ... „Konsekvensen af en tilstrækkelig vidtdreven Rentesænkningspolitik kan da blive, at det Offentlige maa ind paa at kontrollere Anvendelsen af Samfundets Kapital og træffe Afgørelse om, hvem der skal have Lov til at laane til den lave Rente". *)

Men heller ikke dette Kreditprincip, det Amerikanerne kalder „the selective credit-method", staar vi jo fremmed overfor i Dag i Danmark.

Herr cand. polit. Egebjerg sluttede sit allerede citerede Foredrag med nogle Betragtninger over Finansieringen. Han klagede over, at Bankernes Fremtidstro og Ekspansionslyst var erstattet af mere sparekassemæssige Betragtninger. Jeg skal ikke kunne afgøre, om han havde Ret. Men det er naturligvis klart, at en Bank ikke skal være et Sted, hvor man laaner en Paraply i Solskinsvejr, mod at skulle aflevere den, naar det bliver Regnvejr. Det er iøvrigt min Tro, at Arbejdet gennem Investeringskontrol og det økonomiske Initiativ, der nu omtales, vil gengive Bankerne baade Fremtidstro og Ekspansionslyst.

I Forbindelse med Spørgsmaalet om billig Kredit melder sig uvilkaarligt Spørgsmaalet, om ikke Initiativet vilde blive stærkt opmuntret ved en ordentlig og rationel Gældsordning. Her tænkes ganske særlig paa Landbruget. Og jeg har her allerede haft Lejlighed til at nævne Direktør Buhls Arbejde paa dette Punkt.

Der kan endvidere blive Tale om forøget Indsats i Retning af at skaffe Jord til Raadighed gennem foreliggende Inddæmnings- og Afvandingsplaner. Vi er her ved en Opgave, der, hvis den bliver grebet kraftigt an, kan tjene til en betydelig Nedsættelse af Raastofkøb i Udlandet og saaledes paa en Gang tjene Kronepolitikken og muliggøre, at Deviser bliver fri til industrielle Ekspansioner.

Der ligger, efter hvad Sagkyndige mener, ogsaa initiativopmuntrende Muligheder ved en offentlig Indsats i Spørgsmaalet Brændsel og Kraft. Og her er vi jo i Forvejen vænnet til offentligt Initiativ.

Endelig kan der blive Tale om ved offentlige Foranstaltninger at genuddanne permanent arbejdsløse, der skal bringes ind i Produktionen.

Som man vil se, er der mange Maader og vigtige Maader, hvorved det Offentlige kan opmuntre Initiativet, saavel privat som kooperativt og kommunalt. Og alle disse Maader er jo i Virkeligheden allerede i Dag anerkendt i Danmark. Hvad man blot mangler, er en Anerkendelse af den planmæssige Anvendelse af dem alle paa en Gang.

Vi kommer nu til den *sjette* og sidste Indvending.

Man kan nu sige: Selvom vi gaar ud fra, at de her omtalte Forsøg paa at ophjælpe et vist økonomisk Initiativ lykkes, og selv om det gennem Investeringskontrol lykkes at lede Initiativet i saadanne Retninger, at ikke allerede bestaaende Foretagender skades, vil saa ikke netop disse Indgreb fjerne et vigtigt Frikonkurrence-Element, som slet ikke kan undværes, naar Arbejdsløsheden skal endelig afskaffes? Hertil er at sige, at det er rigtigt, at den fri Konkurrence vil blive indskrænket. Men det er ikke rigtigt, at den fri Konkurrences Indskrænkning be-

*) Ganske vist foreløbig kun for mindre Industriforetagender og vel de facto ogsaa for Landbruget.

**) Se Referatet »Berlingske Tidende« 17.—8. 38.

*) Se Artiklen »Rentesænkning og Valutakurs« i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1934, Side 311.

høver at betyde en tilsvarende Indskrænkning i i Kappestriden og Initiativet indenfor og mellem Foretagenderne.

Lad mig føre en Analogi frem. Det er ikke nødvendigt for at faa Kappestrid mellem Cykleryttere frem, at lade dem race af Sted paa en med farlige Sving udstyret Landevej, med dybe Grøfter ved Siderne og det psykologiske Alternativ svævende for Øjnene: Præmie eller brækket Hals. Der har været afholdt Cykleløb med fine Resultater, hvor Rytterne sad og cyklede i en opvarmet Sal paa en paa et Stativ fastgjort Cykle, og hvor et Ur, der var bragt i Forbindelse med Baghjulet, afgjorde Deltagernes Resultater.

Dette Billede illustrerer noget forholdsvis nyt og meget vigtigt i Udviklingen. Den Rationaliseringsproces, der foregaar, viser sig ogsaa i en Rationalisering af Aflønningsformerne, hvor det ledende Princip er Aflønning efter Præstation. Man søger Haand i Haand dermed at objektivisere Præstationerne, at finde objektivere Kendetegn paa Præstationerne, saa det ikke er overladt til et subjektivt Skøn at vurdere, hvorledes de skal aflønnes. Dette har naturligvis en stimulerende Indflydelse paa Præstationerne. Dette gælder baade den enkelte Arbejder, den enkelte Formand, den enkelte Afdeling af et Foretagende, ja endda hele Forretninger, Bestræbelserne for at objektivisere Præstationerne gør sig gældende, eller kan bringes til at gøre sig gældende i alle Tilfælde. Professor Hirsch har med Udgangspunkt heri udviklet, hvorledes Driftsøkonomi og Driftsstatistik vil erstatte Fortidens „survival of the fittest". Som Hirsch selv har udtryk det: „Statistik erstatter Konkurs" ..... „Markedets langsomme og ufuldkomne Udvælgelse erstattes af den planmæssige, objektive og talmæssige Sammenligning. Hurtigt, grundigt og sikkert foretages den udygtiges Frasortering, den dygtiges Udvælgelse og den bevidst planmæssige Forøgelse af Ydelsen — indenfor Storforetagendet ved Hjælp af Driftstatistikken, hos den mindre Bedrift ved Hjælp af Normtal for Branchen".

For at vende tilbage til Cykleløbs-Billedet. Det er ikke mere nødvendigt, at der køres med Livet som Indsats, der kan køres om Kap med Urets Visere, Præstationen bliver lige saa god, maaske bedre. Og Spildet bliver i hvert Fald mindre.

Det er altsaa muligt at forestille sig, at Investeringskontrol kan indføres med de dermed forbundne Fordele i Retning af Mulighed for at føre en mere konsekvent økonomisk Politik i Landet. Og det skulde efter det fremførte være muligt at fremme det økonomiske Initiativ i Retning af Nyinvesteringer ved samtidige offentlige Foranstaltninger i Retning af de nævnte, som dels er af administrativ lettende Art, dels tilsigter at hidskaffe billigt Grundlag for nye Investeringer. Og endelig skulde det efter det fremførte være muligt ved forøget Anvendelse af Driftstatistik og Driftsøkonomi at sikre, at Frikonkurrencens Indskrænkning ikke kommer til at betyde en almindelig Hengivelse til dyb Søvn.

Dansk Lokomotivmands-Forenings Jubilæums-Kongres.

I Dagene 2.—4. Maj afholdt Dansk Lokomotivmands-Forening sin Kongres, der i Anledning af Foreningens 40 Aars Jubilæum afholdtes under særlig festlige Former og afsluttedes ved en Middag i Haandværkerforeningen i København, hvori deltog ikke mindre end ca. 500 Personer. Blandt Gæsterne ved denne Lejlighed var foruden de øvrige i dansk Jernbanedrift interesserede Organisationer — herunder Repræsentanter fra Sverige, Norge, Holland og Schweiz, — Borgmester Mortensen, Esbjerg, der er tidligere Lokomotivfører, og som ved denne Lejlighed udnævntes til Æresmedlem. Vort Forbund var repræsenteret ved Formanden *P. Andersen.*

Formanden, *Sophus Jensen,* aabnede Kongressen, og efter de sædvanlige Velkomsthilsener aflagde han en udførlig Beretning, hvori han trak Linierne op for Organisationsarbejdet gennem de 40 Aar og mindedes herunder de Mænd, som i særlig Grad havde været med til at føre Organisationen frem. Beretningen, der specielt har Interesse for Lokomotivmænd, var særlig præget af Avancementsforhold og Uddannelsesforhold, specielt med Henblik paa den stærkt tiltagende Anvendelse af Motorvogne. De Delegerede deltog livligt i Debatten, hvilket er forstaaeligt under Hensyntagen til den vældige Udvikling, som Statsbanerne i det hele taget har været underkastet i de senere Aar, ligesom der Gang paa Gang henvistes til det Samarbejde, som til Gavn for begge Parter i en Aarrække har været ført mellem Lokomotivmandsforeningen og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, fra hvilken Lokomotivførerne jo er udgaaet. Paa Kongressen var ogsaa Forslag fremme om at lade Organisationen indmelde i De samvirkende Fagforbund. Dette Spørgsmaal blev efter at være diskuteret henvist til Hovedbestyrelsen, idet det overlodes denne eventuelt at stille Forslag til næste Kongres, der afholdes om 2 Aar.

I Anledning af Jubilæet modtog Organisationen Gratulanter paa Foreningens Kontor Torsdag den 4., hvor Repræsentanter for alle Grene af Administrationen for Statsbanerne bl. a. mødte op sammen med Repræsentanter for beslægtede Organisationer og udtalte gode Ønsker for Foreningen og for Samarbejdet, samt overrakte den jubilerende Forening en Række Gaver. Iøvrigt var selve 40 Aarsdagen forlængst passeret, idet denne var den 1. Januar, et Tidspunkt, hvor Jule- og Nytaarstravlheden var paa sit højeste, og alt disponibelt Mandskab derfor var i Funktion; af Hensyn hertil var selve Festlighederne henlagt til Kongressen.

Vor Organisation siger ogsaa paa vore Vegne Tak for Samarbejdet og Indbydelsen til Festen, idet vi altid møder beredvillig Forstaaelse og Hjælpsomhed, naar Talen er om vore Medlemmers mere eller

mindre midlertidige Virksomhed som Reservefyrbødere, eller hvor der paa anden Maade er Anledning til et Samarbejde for vore Medlemmers Interesser.

Kongres i Luxemburg.

I et lille Land med ca. 325.000 Indbyggere holdt det største Forbund, „Bjerg-, Metal- og Industriarbejderforbundet", sin 12. Kongres i Dagene den 15.—16. April 1939. Kongressen blev afholdt i Statens store og meget smukke Kuranstalt, „Bad Mandorf", og blev en storslaaet Optakt til de Demonstrationer og Fester, der skulde afholdes i Anledning af Landets 100-aarige Bestaaen som selvstændig Stat. For „Folke-Ferie" vilde der sikkert ligge en Opgave i at faa Forbindelse med „Bad Mandorf", der aarlig besøges af mange Udlændinge. Der findes sikkert et dansk Publikum, der vilde forbinde et Ferieophold med en Sundhedskur i smukke Omgivelser i et fredeligt, demokratisk Land, naar dette kunde gøres for et rimeligt Beløb.

Det var med Stolthed, at Forbundets Formand, *Nik. Biever,* kunde aabne Kongressen og byde de 162 Delegerede og Gæster Velkommen. Hertugdømmets Regering bestaar af 5 Ministre, hvoraf Bondepartiet har 3 og Socialdemokratiet 2, der begge deltog i Kongressen som Gæster og fik et særlig kraftigt Velkommen. Forbundet bestaar af Bjergarbejdere, Bygningsarbejdere, Fabriksarbejdere, Smede, Stats- og Kommunearbejdere samt Ungarbejdere. I Perioden fra sidste Kongres var Bygningsarbejder-Forbundet indtraadt som Medlem, og Afdelingernes Antal var vokset fra 32 til 62, saaledes at der nu var Afdelinger i alle Dele af Landet. Herved var det muligt at drive mere regelmæssigt Organisationsarbejde og Agitation i enhver Krog af Landet, ogsaa saadanne Steder, hvor det for blot 2 Aar siden havde været umuligt at afholde et Møde.

Generalsekretæren, *Anton Krier,* aflagde Beretningen og meddelte, at Medlemstallet i 1937 var steget med 2800 og i 1938 med 2000. Det var et godt Resultat, sagde Krier, men dog ikke nok, da der stadig fandtes et betydeligt Antal uorganiserede Arbejdere. Krier omtalte udførligt og med en agitatorisk Kraft, som vi Danskere ikke kender, det intime Samarbejde, der bestod, og maatte bestaa, imellem Forbundet, Landsorganisationen og Internationalt Metalarbejderforbund, og betonede stærkt, at Forbundet tog aktiv Del i Landets politiske Liv.

Til Diskussionen havde Afdelingerne i Forvejen udpeget deres Ordførere, saaledes at man ikke som hos os kunde faa Diskussionsindlæg fra 7—8 Delegerede fra samme Afdeling. Herved blev mange unødige Gentagelser undgaaet, og der blev alligevel Adgang for, at forskellige Opfattelser kom til Orde.

Beretningen om Virksomheden blev enstemmigt godkendt, og en Række Forslag fra Afdelingerne blev henvist til en Kommission, der behandlede disse i Aftenmøder og næste Formiddag mødte med en samlet Indstilling, der vedtoges med stor Majoritet. Endvidere vedtoges en Resolution, hvori man tilsagde Regeringen sin Støtte til Gennemførelse af social Retfærdighed og sin Troskab for Landets Uafhængighed og opfordrede Regeringen til at fortsætte sit Arbejde for en forbedret Arbejderlovgivning og for Beskæftigelse til Landets Ungdom, samt for Oprettelse af et Fond til Hjælp for Familier med mange Børn. Endelig vedtoges et Manifest, der trak Linierne op for Forbundets Virksomhed i den kommende Tid og betonede Nødvendigheden af en moralsk og aandelig Vækkelse af Folket, til Forstaaelse af Værdien af at bevare et demokratisk Samfund, hvilket kun kunde ske ved at afvise enhver Tendens til Splittelse. Kun ved en kammeratlig Diskussion og efterfølgende Samling om de trufne Beslutninger var der i denne farlige Tid Muligheder for at bevare det opnaaede og gøre nye Fremstød.

Ved Valgene genvalgtes Formanden, *Nik. Biever,* Generalsekretæren, *Anton Krier,* og Hovedkassereren, *Gallion Jängy,* under meget stærkt Bifald, og Valgene til Hovedledelsen var omtrent alle Genvalg.

En Kongres var sluttet. En Udveksling af Erfaringer og Meninger var tilendebragt. Nyt Arbejde var planlagt. Med „Internationale"s ildnende Toner skiltes Deltagerne for med nyt Arbejdsmod at gøre Dagens Gerning, hver paa sit Sted og hver paa sin Plads.

Otto Wolf.

Svensk Metalindustriarbejderforbunds Instruktionskursus paa Den svenske Landsorganisations Skole i Brunnsvik.

Vort svenske Broderforbund har særligt i de senere Aar været inde i en rivende Udvikling, der naturligvis stiller overordentlig store Krav til saavel Forbundets Funktionærer som til dets Tillidsmænd i de mange Afdelinger og Klubber Landet over; alene i 1938 har det svenske Forbund saaledes haft en Tilgang paa 23.500 nye Medlemmer, og der er oprettet 45 nye Afdelinger.

For at kunne imødekomme denne Udvikling og de dermed forbundne Krav driver det svenske Forbund bl. a. en meget omfattende Oplysningsvirksomhed blandt Tillidsmænd og andre interesserede Medlemmer af Forbundet.

Som et meget vigtigt Led i denne Virksomhed afholder Forbundet nogle Instruktionskursus paa den svenske Landsorganisations Skole i Brunnsvik. Paa denne Skole, der ligger i en af Sveriges smukkeste Egne, omgivet af Sø og Skov til næsten alle Sider, har man i Vinteren 1938—39 afholdt 3 saadanne Instruktionskursus. Disse Kursus, der strækker sig over 14 Dage, har i hvert enkelt Tilfælde samlet 60 sven-

ske Kolleger, som under kyndig Vejledning har faaet en betydelig Indsigt i svensk Fagbevægelses Politik og Struktur.

Instruktionskursusene, der i nogen Grad svarer til vore Bedriftsraadskursus, omfatter et meget alsidigt Program. Af de vigtigste Punkter skal nævnes: En kort Gennemgang af Forbundets Historie og Udvikling, Rationalisering og Tidsstudier, Svensk Metalhaandtering, Arbejderbeskyttelsesloven, Sommerferieloven og dens Fortolkning, Loven om kollektive Aftaler og Arbejdsdomstolen. I ganske særlig Grad kaster det svenske Forbund sig ved Kursuset over Emnet Bogføring og Revision; forud for hvert Kursus gennemgaar hver Elev et Korrespondancekursus ved Brevskolen i Stockholm, og det er en absolut Nødvendighed, at Deltagerne følger og besvarer dette Korrespondancekursus for overhovedet at kunne følge med i Lektionerne paa Skolen. Hvormegen Vægt der lægges paa dette Omraade fremgaar af, at man alene til Bogføring og Revision anvender 28 Timer af Kursuset. Udover de her nævnte Omraader gives der Undervisning i Mødeparlamentarisme og Protokolskrivning, der giver Eleverne en baade teknisk og teoretisk Baggrund for Udførelsen af Arbejdet i Afdelinger og Klubber.

Ved disse Kursus, der forøvrigt paa fortræffelig Maade ledes af Ombudsmand i S. M. F. *Arne Geijer*, er det hovedsagelig Funktionærer fra Forbundet, der medvirker som Lærere, dog benyttes enkelte af det svenske Oplysningsforbunds mest anerkendte Lærerkræfter, og samlet er disse, paa hvert sit Felt meget dygtige Lærere, en Garanti for, at Deltagerne bibringes netop de Indtryk og Impulser, der er Hensigten med disse Kursus, og den Interesse og Arbejdslyst, Eleverne lægger for Dagen, taler for, at det Arbejde og de Penge, der anvendes til dette Formaal, vil give gode Renter og tjene Forbundet til stor Nytte i Fremtidens Organisationsarbejde.

Det svenske Metalindustriarbejderforbund har ved disse Instruktionskursus ikke alene tænkt paa sine egne Medlemmer, men som Led i det skandinaviske Samarbejde til hvert Kursus indbudt en Deltager fra hver af Broderorganisationerne i Finland, Norge og Danmark. For Smedeforbundets Vedkommende har vi ved de 3 Kursus, som er afholdt i den forløbne Vinter, været repræsenteret af Medlemmer inden for vort Forretningsudvalg, men for saa vidt dette Samarbejde fortsættes, hvad man naturligvis maa haabe, vil efterhaanden flere og flere af vore Medlemmer kunne faa Lejlighed til at studere svenske Organisationsforhold paa svensk Grund under Ledelse af svenske Lærere.

For os, der allerede har deltaget i disse Kursus, har det været en meget lærerig Tur, idet vi paa nært Hold har haft Lejlighed til at sætte os ind i S. M. F.'s Organisationsforhold, der er vidt forskellige fra vore Forhold, idet man i Sverige konsekvent har gennemført Industriforbund, saaledes at alle, der arbejder inden for Metalindustrien, uanset om det er unge Mennesker, Kvinder eller Mænd, er Medlemmer af Svensk Metalindustriarbejderforbund. Dette medfører naturligvis, at man i Sverige maa føre en noget anden Lønpolitik end hos os; man er ikke, paa samme Maade som vi, i Stand til i Overenskomstperioden at hæve Lønnen ved Hjælp af en Løfteparagraf, men maa i langt højere Grad anvende Normallønsprincippet, og det vil sikkert være af stor Betydning, at saa mange af vore Medlemmer som muligt kan faa Indblik i disse og andre Forskelligheder i vor Organisationsform og Teknik, ikke mindst af Hensyn til vore Modstandere, der i mange Tilfælde gerne ønsker at pege paa Forholdene i vore Nabolande.

Det skal endvidere nævnes, at de svenske Ledere ikke alene havde lagt Plan for Dagens Gerning og mere alvorlige Arbejde, men tillige som Opmuntring for Deltagerne midt i Kursuset havde arrangeret fælles Udflugt til Falun, hvor man besaa Bjergværksmusæet, der ligger i de derværende Kobbergruber. Endvidere arrangerede man for de udenlandske Deltagere et Besøg i Malmgruberne i Grängesberg, hvilket naturligvis især for os Danske var en højst interessant Oplevelse, og som Afslutning paa Kursuset havde man arrangeret en baade stilfuld og morsom Fest, hvor man under fornøjelige Former sluttede af og bragte Lederne en Tak for Samværet.

Vi danske Deltagere ønsker det svenske Forbund og dets Funktionærer fortsat Held og Lykke med deres Gerning i dette Oplysningsarbejde, og udtaler vor bedste Tak for deres venlige Indbydelse og den store Gæstfrihed, som vi mødte hos Forbundets Funktionærer og de svenske Kammerater, der deltog i Kursusene.

Det første 4 Maaneders Kursus i Arbejdsforhold paa Aarhus Universitet.

Som et Led i hele den Oplysningsbevægelse, der gennem de senere Aar er udfoldet i vort lille Land, er der i Aar oprettet et Kursus i Arbejdsforhold paa Aarhus Universitet, og det er derfor af den største Betydning at vide, hvilket Udfald dette paa Universitetets Grundlag anlagte Kursus har faaet.

Arbejderbevægelsen har gennem adskillige Aar med megen Kraft sat ind for Arbejdernes Dygtiggørelse; f. Eks. gennem Foredrag, Studiekredse, Højskoleophold, Kursus paa Arbejderhøjskoler i længere eller kortere Tid, og som et Led i Kæden vil man nu forsøge at skaffe enkelte, af Organisationerne udvalgte Repræsentanter, i Forbindelse med Repræsentanter af Arbejdsgivere, en Undervisning i Arbejdsforhold paa Aarhus Universitet. Ikke uden Spænding var dette Kursus imødeset fra begge Lejre, thi vel er hele Udviklingen indenfor Organisationerne mere og mere præget i den Retning, at Organisationernes Repræsentanter ved Forhandlinger, gen-

nem Aftaler og Overenskomster har opnaaet en Neutralisering af de forhen skærpede og til Tider ret truende Stillinger, som de indtog overfor hinanden, men Interesserne er dog stadig meget forskellige. Et af Hovedformaalene ved dette Kursus var derfor ved Siden af en godt tilrettelagt Undervisningsplan at skabe en Atmosfære, som vilde være Betingelsen for, at begge Parter, der til daglig staar hinanden ret fjernt, kunde rystes saadan sammen, at de ved deres gensidige Selskab ikke vilde ødelægge Undervisningen for hinanden.

Før Kursus'et blev en Kendsgerning, var der enkelte paa saavel Arbejdsgiver- som Arbejderside, der nærede Angst for, at denne nye Form for Undervisning, hvor man havde Repræsentanter af de modstaaende Interesseorganisationer i samme Baas, vilde virke skadelig for Organisationsarbejdet ud i Fremtiden. Denne Ængstelse har vist sig at være ganske ubegrundet; Forholdet mellem Deltagerne har fra begge Sider været af baade venlig og kammeratlig Karakter, men til Gengæld har der ogsaa været Stunder, hvor hver af Parterne gav Udtryk for, at de repræsenterede uensartede Sammenstillinger, og disse Diskussioner har alle virket efter deres Hensigt. Paa dansk Manér blev Luften renset, og man gik til næste Holmgang uden mindste Nag til hinanden. Kort sagt paa dette Omraade kan kun kritiseres, at Arbejdsgiverne ikke har sendt saadanne Repræsentanter, der indenfor en overskuelig Fremtid i Virksomheder, Arbejdsgiverforeninger og lignende Steder kan tænkes anvendt som Forhandlere med Arbejdernes Repræsentanter. Man har mere for at fylde Pladserne med Arbejdsgiverrepræsentanter taget i Flæng, især blandt de Arbejdsgivere, der fra Begyndelsen nærede Tiltro til dette Forsøg. Et Held for Fremtiden vilde det være, om denne noget tilbageholdende Ubeslutsomhed og Passivitet hos mange Arbejdsgivere kunde brydes, saa ogsaa disse sender de rigtige Folk, omend det økonomisk koster Ofre. Først da vil disse Kursus kunne betegnes som værende lagt paa det rigtige Grundlag.

Selve Kursus'et har været saaledes tilrettelagt, at ingen Deltager paa gennemgribende Maade kan kritisere det og ikke ønske det gentaget. Dog har enhver Ting sine Børnesygdomme, og dette Kursus har ogsaa haft sine, hvilket for nogen Del skyldes Undervisningsplanens Tilrettelæggelse, Lokaliteterne, Undervisningsemnerne samt Foredragene, og tillige enkelte af de Kapaciteter, der havde paataget sig den svære Opgave at afgive Lærdom til disse Kursusdeltagere i Arbejdsforhold. Udenfor Kursus'et har flere fejlagtig betegnet det som et Kursus for ikke-Akademikere; til Underretning bedes derfor bemærket, at der paa dette Kursus befandt sig flere virkelig rigtige Akademikere.

Gennem den første Tid var Undervisningen tilrettelagt paa en altfor planløs Maade, idet der var afsat 2 à 3 Timers Undervisning om Formiddagen, afbrudt af en Frokostpause paa 2—3 Timer, hvorefter Undervisningen paany fortsattes i nogle Timer. Ved denne Tilrettelægning blev hele Dagen beslaglagt, uden at det var muligt at arbejde med Selvstudium. Kunde man faa en mere centraliseret Tilrettelæggelse, f. Eks. mellem Kl. 8 og 13, vilde der være afsat en passende Tid for Hjemmearbejde.

Med Hensyn til Lokalerne var den Stue, der paa Universitetet var stillet til Raadighed, langt fra egnet til saa stort et Antal Deltagere (21). Dette bør rettes, thi i Stedet for af Forfængelighed at henlægge Undervisningen til selve Universitetet, var det bedre at skaffe et større Lokale udenfor, hvis det ikke var gørligt indenfor Murene, da der maa være saa stor Plads, at de enkelte uden Gene i det mindste kan gøre deres Notater under Forelæsningerne. En Del af Undervisningen foregik paa den jyske Handelshøjskole; det vil dog af praktiske Grunde være hensigtsmæssigt, at hele Undervisningen foregaar et bestemt Sted.

Bedømmelsen af Hovedfaget, Arbejdsretten, er for mit Vedkommende udelukkende af rosende Karakter, idet jeg er sikker paa, at man paa dette vigtige Omraade har været særdeles heldig i Valget af Dr. *Knud Illum* til at forelæse. Han havde en fortrinlig Evne til paa letfattelig Maade at bibringe de Elever, der aldrig tidligere havde stiftet Bekendtskab med dette ikke altfor lette Stof, en Forestilling om, hvordan Arbejdsretten virker i det praktiske Liv. Dertil kommer, at Undervisningen foregik efter en af Dr. Illum selv skreven Bog om Arbejdsretten, der paa alle Maader maa betegnes som værende det bedste teoretiske Materiale, der hidtil har været udgivet her i Landet. Maaske vilde der være Grund til, at man i dette Emne gav Eleverne Lejlighed til mere selvstændigt Arbejde. Dette kunde ske i Form af Foredrag med paafølgende Diskussion i forskellige af de mangeartede Problemer, der er knyttet til Stoffet. Ligeledes kunde de enkelte stilles overfor skriftlige Opgaver og Spørgsmaal for herigennem at lære mere personligt at tage Stilling til Problemerne i Hovedfaget. Forsøgene med praktiske Tilfælde fra Den faste Voldgiftsret var helt igennem vellykkede. Det vilde ikke være urimeligt, om man udvidede Timeantallet paa dette vigtige Felt.

Til den historiske Udvikling i Industrialismens Tidsalder var der afsat et Timeantal paa ialt 70, som var delt mellem Professor *Th. Geiger* og cand mag. *Sigurd Jensen*. Meningen var fra første Færd, at Eli Heckschers Bog om Industrialismen samt Fr. Vedsøe's „Danmarks Industri" skulde danne Grundlaget for Professor Geigers Timer; imidlertid blev saavel Lærere som Elever snart klar over, at vel kunde dette Stof betegnes som brugeligt til en Begyndelse, men det kunde langtfra dække hele den afsatte Tid, og dertil kom, at Elevernes Interesse for al denne Historie mere og mere kølnedes. Man burde maaske for Fremtiden stille som en Betingelse, at Deltagerne paa Forhaand havde noget Kendskab til industriel historisk Udvikling. Derfor blev disse Timers Undervisning lagt om til Afholdelse af populære Foredrag om social Lagdeling og Udvikling samt Ten-

denser i Samfundets Opdeling, herunder Evolution og Revolution, med paafølgende Diskussion. Ved Afslutningen forelagde Professoren et Udkast over lignende Foredrag, som det var hans Hensigt at forelæse i paa næste Kursus. Dette Forslag blev enstemmigt tiltraadt af Deltagerne.

Sigurd Jensens ca. 32 Timer i Fagorganisationernes historiske Udvikling og Betydning var af særdeles mager Karakter, idet en Undervisning paa dette Omraade bør forudsætte en langt større Viden og Erfaring om saadanne Problemer og ikke en letkøbt teoretisk Udenadslæsning. Jeg vil anbefale, at dette Emne for Fremtiden behandles i Foredragsform, maaske af forskellige Foredragsholdere udenfor Universitetet og højst med 10 Timers Forelæsning. Foredragsholderne kunde saa til dem, der ønsker et mere indgaaende Kendskab til denne Historie, henvise til den Litteratur, der dog efterhaanden findes ikke saa lidt af.

Af de Emner, der blandt Deltagerne havde den største Interesse, var de økonomiske Spørgsmaal. Tiden hertil var knapt tilmaalt, idet disse Spørgsmaal, hvori man særlig tog Sigte paa Penge, Løn- og Beskæftigelsesforholdene, kun blev behandlet i 20 Timer. Disse Dagens Problemer burde tages op i flere Forelæsninger, og da Professorerne *Th. Kristensen, Th. Geiger, Jørgen Pedersen* og Assistent *K. Philip* hver især har de bedste Betingelser for at bibringe deres Tilhørerkreds en virkelig Kundskab paa disse Omraader, maa Timeantallet udvides, thi disse Problemer kan betegnes som nogle af de vigtigste under vore moderne Samfundsforhold. Ogsaa her vil det være heldigt at stille Deltagerne skriftlige Opgaver i Forbindelse med Emnerne.

I Gruppeinddelingen under den sociale Lovgivning kan jeg anbefale at fortsætte paa samme Grundlag vedrørende Arbejdsløshedsforsikring og Arbejdsanvisning ved Direktør *Vater*. Spørgsmaalene om Arbejdstidsregler, Fabrikslovgivning, Afspadseringslov, Ferielov, Funktionærlov etc. burde behandles af en mere kyndig Lærerkraft, ikke fordi en Frue her ledede Undervisningen, men heldigst vilde det nok være, at en større Autoritet gennemgik dette Stof. Lærlingeloven blev der under Hensyn til den mindre gode Tilrettelæggelse slet ikke Tid til at gennemgaa.

For Sociallovens Vedkommende vilde det være at foretrække, at man i Stedet for en tør Gennemgang med enkelte praktiske Eksempler tog denne Lov op til Behandling ud fra socialpolitiske Betragtninger, thi enhver kan læse Loven, men efter en saadan Gennemlæsning, selv i Forbindelse med den foretagne Undervisning, vil det ikke være muligt i nævneværdig Grad at besidde blot saa meget Kendskab, at man kan give Oplysninger til andre om disse indviklede Spørgsmaal uden først at have raadført sig med Eksperter. Uden at skade Kursus'et og alligevel bibringe Deltagerne noget Kendskab til den sociale Forsorg kunde Timeantallet forringes med 20, og helt ideelt vilde det blive, hvis en Lærer med større socialpolitisk Indsigt docerede i dette Fag.

Gennemgangen af den internationale Arbejdsorganisation ved Nationalbankdirektør *Bramsnæs* kan i intet Tilfælde være mindre positiv, men bør paa den anden Side heller ikke tages af Timeplanen, da Kundskaber paa dette Felt for Deltagerne er af stor Betydning i mange af de andre Emner.

Samfundsbeskrivelse med statistiske Oplysninger, herunder Danmarks Erhvervsliv, Finans- og Kommuneforhold ved Assistent, cand. polit. *K. Philip* bør kort og godt bibeholdes i samme Form og Omfang. Her vil der utvivlsomt kunne drages megen Fordel, om der gaves skriftlige Opgaver i Tilslutning til Emnet.

Professor *Th. Kristensens* Gennemgang af Driftsøkonomi bør udvides udover de 32 Timer, idet der om disse Timer var samlet en særlig Interesse og Opmærksomhed, ligesom Forelæsningerne blev givet i en saa tilgængelig Form, at selv Deltagere, der ikke til daglig beskæftiger sig med disse Spørgsmaal, opnaaede et positivt Resultat.

Foredragene om Kooperationen ved Højskoleforstander *J. Th. Arnfred* og Forstander *Poul Hansen* bør uforandret fortsættes.

Som et nyt Led i nordisk Undervisning har dette Kursus ikke alene gennemgaaet en Forelæsningsrække i Erhvervssygdomme og Sundhedsforanstaltninger, men tillige erhvervet praktiske Erfaringer ved Besøg paa forskelligartede Værksteder og Fabrikker. Denne Undervisning, der paa fortrinlig Maade blev forestaaet af Professor *Skuli Gudjonsson*, havde den Mangel, at man savnede en Grundbog, men forhaabentlig vil dette blive afhjulpet ad Aare.

Skal Undervisning i Regnskabsvæsen fortsættes, hvad der utvivlsomt vil være til stor Gavn for Deltagerne, maa Timeantallet ingenlunde være mindre end de nu fastsatte 60 Timer. Herudover burde man give dem, som i mindre Grad har beskæftiget sig med Regnskabsvæsen, Adgang til nogle Timers ekstra Undervisning, thi var Arbejdsgivernes Repræsentanter i flere andre Fag distancerede, saa var de fleste godt hjemme, ja, endog enkelte Eksperter, i Behandlingen af Tal og disses Opstilling. Undervisningen paa dette Felt var i Begyndelsen altfor forceret, hvorfor de mindre lærde ikke fik det ud af den, som havde været Forudsætningen. Dette vilde blive muliggjort, hvis alle paa Forhaand var stillet paa en mere ensartet Linie.

Af de i Tilslutning til Kursus'et afholdte Foredrag af Repræsentanter fra de forskellige Erhvervssammenslutninger kan særlig fremhæves Forbundsformand *Aksel Olsens* Foredrag om Forhandlingsteknik. Dette Foredrag indeholdt Ideer og Synspunkter, der satte Tankerne og Diskussionen i Sving. Kontorchef *Niels Lindberg* holdt Foredrag om Arbejdernes Erhvervsraad, og Industriraadets Direktør, *G. E. Hartz*, om Industriraadet og dets Virksomhed; begge bør sættes paa Dagsordenen til næste Gang, maaske med en Paamindelse til den, der holder det om Arbejdernes Erhvervsraad, at gøre det mere fyldigt, da her er Stof nok at øse af.

Flere Foredrag har været afholdt om Livet i en Arbejdsgiver- og Arbejderorganisation. Disse burde indskrænkes til et Foredrag fra hver Side, og dette burde holdes af Repræsentanter fra de 2 Hovedorganisationer. Mere burde man gaa over til Diskussionsformen i Tilslutning til Hovedfaget — Arbejdsretten — samt de paa Kursus'et behandlede økonomiske Problemer, dette være ikke fremført som en Kritik af Foredragsformen. Man maa forstaa, at saa godt som hele Ugen nyder Deltagerne godt af andres Tale, og derfor kan en rask Diskussion virke som en Oplevelse i den daglige Turnus-Tilværelse. Saa langt som det er gørligt, bør disse Lørdag-Eftermiddagsmøder bibeholdes med Besøg af Erhvervsfolk, Arbejdsgivernes og Arbejdernes Repræsentanter, da der herigennem knyttes en god Forbindelse mellem Kursus'et og det udefra arbejdende, pulserende Liv. Det maa dog fraraades at lægge 4 Undervisningstimer umiddelbart forinden disse Foredrag og Diskussioner, da den aandelige Fodrings Omfang ogsaa for en Student har en Grænse.

Et andet Spørgsmaal, der flere Gange blandt Deltagerne har været sat under Debat, var, om ikke den afsatte Tid paa 4 Maaneder kunde indskrænkes til 3. Det kan maaske altid være ønskeligt at have saa lang Tid som muligt; paa den anden Side maa man ikke se bort fra, at skal Kursus'et besøges af de Folk, det oprindelig er tænkt oprettet for, saa ligger der ikke faa Vanskeligheder, ikke alene for de paagældende, men ogsaa for de Virksomheder, som maa savne dem denne lange Periode. Udover den 4 Maaneders Periode maa Undervisningen paa ingen Maade lægges.

I foranstaaende Beretning over det første Kursus i Arbejdsforhold har jeg anlagt min Vurdering ud fra objektive Indtryk og Synspunkter, og kan den virke vejledende for næste Kursusplan, er Formaalet naaet. Personlig indtager jeg det Standpunkt, at Kursus'et foruden at være en Oplevelse for den enkelte tillige har en Mission for de Virksomheder, Institutioner og Organisationer, der sammen med det danske Samfund er gaaet ind for Tanken. En ny Idé er i det stille vokset frem, og den har de bedste Betingelser for at bære de nye Tanker frem. Man maa saavel fra Samfundets som fra Organisationernes Side haabe, at disse kulturelle Problemers Drøftelse og Løsning maa blive en Opgave for kommende Kursus i Arbejdsforhold.

Resumé.

En centraliseret, bedre Tilrettelæggelse af Undervisningstimerne.

Et bedre og større Lokale stilles til Raadighed.

Mindre Timeantal i Gennemgangen af den historiske Udvikling.

Mindre Timeantal til Behandling af Socialloven.

Fremskaffelse af Grundbøger over de behandlede Emner, saa langt som det er muligt.

Flere Diskussioner om Lørdagen.

Forundervisning i Regnskabsvæsen.

Udvidelse af Timeantallet i Forelæsninger over Arbejdsretten og Driftsøkonomi.

Udlevering af et Eksemplar af Manuskriptet til hver Deltager, naar Foredrag eller Diskussion om Lørdagen er indledet.

Overvejelse om fremtidige Kursus' Indskrænkning med 1 Maaned.

Henlægning af Kursus'et i de sidste Maaneder af Aaret af Hensyn til Organisationernes Forhandlingsperiode.

Hans Rasmussen.

Aluminium-Legeringer for Sprøjtestøbegods.

Aluminium-Sprøjtestøbegods fremstilles ved, at man under Tryk indsprøjter flydende Metal i en Staalform, der er forvarmet til 150—250° C., medens Pressestøbegods fremstilles ved, at man trykker Metal-Grød (d. v. s. Metal, der er opvarmet til det Temperaturinterval, der ligger mellem Størknings- og Smelteintervallet) ind i en Staalform der er forvarmet til 200—300° C. Disse Staalforme er meget omhyggelig udført og i et Specialstaal, som kan modstaa Metaltemperaturen og Metallets kemiske Angreb. I Sprøjtestøbegods opstaar let Luftblærer ved, at det flydende Metal danner Strømninger under Støbningen, især i komplicerede Forme. Luftblærerne opstaar særlig der, hvor det flydende Metal danner Hvirvler, og kan ikke fjernes ved Udluftningskanaler i Formen. Disse Metalstrømninger finder ikke Sted i Pressestøbemaskiner, hvorfor Pressestøbegods ikke er saa udsat for Luftblærer.

Støbetemperaturen i Forbindelse med Formtemperaturen har stor Indflydelse paa Godset med Hensyn til Lunkerdannelse og Varmeridser.

Fremstilling af Sprøjtestøbegods er i særlig høj Grad afhængig af Støberens Erfaring og Dygtighed.

De Aluminium-Legeringer, der er særlig egnede for Sprøjtestøbning, er: Kobber-Alumin., Si-Alumin. og Mag-Alumin.; derimod er Zink-Alumin. ikke særlig egnet.

De mest anvendte Aluminium-Sprøjtegods-Legeringer er sammensat af Aluminium, Antimon, Kobber og Silicium. Ønsker man større Sejghed, d. v. s. større Forlængelse, anvender man lavere Kobberprocent.

Jernets Indvirkning paa Sprøjtestøbegods-Legeringer.

Paa Grund af Sprøjtegods-Fremstillingens særlige Teknik vil de Aluminium-Legeringer, som man arbejder med i Sprøjtemaskiner, under Arbejdet faa forøget Jernindhold, og da de forskellige Aluminium-Legeringer taaler forskelligt Jernindhold, gælder det om stadig at kontrollere dette. I store Træk kan man sige, at Aluminium-Legeringen uden Skade kan indeholde Jern til et vist Punkt — det eutektiske Jernindhold (se Tabel 1) — ja, at dette Jernindhold end- og forbedrer Legeringens Støbeegenskaber, Brudgrænse og Haardhed foruden Polerbarhed og mekaniske Bearbejdelighed. Men overstiger Jernindholdet dette Minimum, gaar disse Egenskaber hurtigt tilbage. Særlig stærkt gaar det ud over Materialets „dynamiske" Egenskaber, d. v. s. Metallets Evne til at modstaa Vekselbelastninger, Stød og Svingninger. Aluminium-Legeringernes Smeltetemperatur stiger først, efter at Jernindholdet har oversteget Eutekni-kum, og da med ca. 25° C. for hver 1 pCt. Jerntilvækst.

Tabel 1.

Alumin.-Legeringer med „eutektisk" Jernindhold:

Aluminium	Kobber	Silicium	Jern
98,3 %	-	-	1,7 %
94,5 %	4 %	-	1,5 %
88,65 %	10 %	-	1,35 %
93,4 %	-	5 %	1,6 %
87,0 %	-	12,5 %	0,5 %

Med stigende Jernindhold vokser Badets Tilbøjelighed til at optage Luft, ligesom Legeringens Holdbarhed overfor kemiske Angreb (Korrosionsbestandighed) svækkes, medens Godsets Haardhed stiger, idet der i Metallet dannes Krystaller af en Aluminium-Jernforbindelse (Al_3Fe). Ønsker man at neutralisere Jernets Virkninger, kan man tilsætte smaa Mængder Mangan.

I Tabel 2 findes en Oversigt over de vigtigste Aluminium-Legeringer, der er egnede for Sprøjtestøbning og Pressestøbning. Til nærmere Forklaring af Tabellen skal anføres:

I. *Kobber-Aluminium.*

Den amerikanske Legering 92/8 egner sig ikke til Sprøjtestøbning, medmindre den tilsættes noget Jern, Silicium eller Nikkel. Den rene Kobber-Aluminium-Legering er tyktflydende, har et stort Svind ved Størkning, ligesom dens Varmefasthed og Varmeforlængelse er lille. Derfor faar Støbegods let Revner, dersom det ikke udstødes af Formen ved saa høj Temperatur, at det udsættes for mekanisk Beskadigelse. Den rene Legering angriber ligeledes Jerndelene i Sprøjtemaskinen meget stærkt.

1. Et *Jernindhold* mellem 1½ og 2 pCt. forbedrer nævnte Egenskaber og gør Legeringen anvendelig.

2. *Siliciumindhold* mellem 2—3 pCt. forbedrer nævnte Egenskaber i saa høj Grad, at man tit kan støbe kompliceret Støbegods heraf. Man bør ikke forøge Siliciumindholdet herudover, da dette da forringer Forlængelsen samt de dynamiske Egenskaber.

3. *Nikkelindhold* forbedrer Brudgrænsen, Brinell-Haardhed og Varmefasthed, medens de dynamiske Egenskaber ved højere Nikkelindhold formindskes. Med Hensyn til Polerbarhed og mekanisk Bearbejdelighed forøges disse saavel ved Nikkel- som ved Jernindhold. Nikkel giver Godset en smuk Sølvfarve.

Mangan kan man tilsætte for at neutralisere Jernets Indvirkning paa Legeringen. Mangan i smaa Mængder influerer ikke paa Legeringens øvrige Egenskaber.

Zink er skadelig og fremkalder Revner i Godset allerede ved ca. 25 pCt. Indhold.

Tabel 2

Aluminium-Legeringer for Sprøjte- og Pressestøbning.

	Sammensætning %								Brud-grænse kg/mm²	Forlæn-gelse	Brinell-Haardhed	Vægt-fylde	Smelte-interval °C	Støbetemp. °C
	Aluminium	Kobber	Silicium	Magnium	Mangan	Nikkel	Jern	Zink & Tin						
Kobber-Aluminium	Rest	4,5—6				1,5—2	< 2,5	< 0,3	19—24	2,6—1,6	70— 90	2,9	520—640	
—	Rest	6 —8					„	„	18—23	2 —1,5	60— 75		„	
—	Rest	6 —8	1,5—2				„	„	20—25	1,5—1	70— 90		„	
Si-Aluminium	Rest		8 —10		0,5—0,7		„	„	20—25	2,2—1,6	70— 90	2,7	570—630	
—	Rest	2,5—4	3,5—6				„	„	20—24	2,2—1,8	60— 70	2,8	„	
Mag-Aluminium	Rest			6 —9			„	„	20—24	2 —1	70— 90	2,6		
—	Rest		1	9	0,3				20—24	1,5—3,5	90	2,6	530—600	ca. 720
Diverse Støbelegeringer	Rest	6 —8	2 —3					Zn 2—4	15—19	1 —2		2,9		
— —	Rest	1,2	5	0,5					20—26	1 —5				
Staalaluminium*)	Rest	2	0,3		0,1	0,6	1,7	Cr 0,2	18	5	80—100	2,8	ca. 638	ca. 700

*) Pressestøbegods.

Tin er ligeledes skadelig af samme Grund som Zink. Hertil kommer, at de mekaniske Egenskaber ligesom Korrosionsbestandigheden formindskes. Smelteintervallet forstørres ved et Tinindhold.

Kobber-Aluminium anvendes til svært Gods uden tynde Vægge og har gode mekaniske Egenskaber, men meget ringe Korrosionsbestandighed.

Solidustemperaturen (Størkningstemperatur-Intervallet) = 520—540° C.

Liquidustemperaturen (Smeltetemperatur-Intervallet) = 610—640° C.

II. *Si-Alumin.*

Legeringer herunder er meget tyndtflydende og egner sig særlig som Sprøjtestøbegods-Legeringer og bedst, jo mindre Kobber og Jern der er i dem. Disse Legeringers Varmefasthed er af stor Betydning her, og det er muligt at fremstille Gods uden Varmeridser eller Spænding (Svind 0,3—0,5 pCt.).

Da Si-Alumin. angriber Maskinens Jerndele særlig stærkt, maa man ikke lade Badet staa for længe i Maskinen, men sørge for hurtig Støbning. Si-Alumin. behandles derfor bedst i Pressestøbemaskiner, hvor der ingen Lejlighed til Optagelse af Jern er.

Jernindholdet indvirker særlig ugunstigt paa Si-Alumin. Slagbøjningsstyrken er høj ved lavt Jernindhold, men falder f. Eks. 68 pCt., naar Jernindholdet tiltager fra 1—2 pCt. Ligeledes virker højere Jernindhold ugunstigt paa Brudgrænse og Forlængelse (se f. Eks. paa 86/12). Jo større Godstykkelsen er, jo skadeligere indvirker voksende Jernindhold. Jernets skadelige Indvirkning kan imødegaas ved Tilsætning af Mangan, dog ikke over 2 pCt.

Kun til meget kompliceret Gods anvendes den eutektiske Legering 87/13. Ellers anvender man til særlig tyndvægget Gods 90 pCt. Aluminium + 10 pCt. Silicium. Forædling med Natrium er her overflødig. Denne Legering har stor Forlængelse, og man kan tillade større Jernindhold. Solidustemp.: 570° C., Liquidustemp.: 570—630° C.

Støbning.

Medens Zinksprøjtegods kan støbes i Sprøjtestøbemaskiner med Tryk fra en Haandpumpe, maa man til Aluminium-Sprøjtegods anvende Trykluft med ca. 25—40 kg/cm² i Sprøjtemaskinen, hvorved Metallets Indstøbningshastighed i Formen bliver 31—56 m/Sek. Det tilsvarende Tryk i Pressestøbemaskiner skal være 100—150 kg/cm². Sprøjtestøbemaskiner er efterhaanden blevet meget enkle i Konstruktionen og fremstilles her i Landet.

Sprøjtestøbegods varmebehandles som Regel kun med en Anløbning ved ca. 150° C. Forudgaaende Afgysning er overflødig, da Godset har faaet en saadan i den kølige Form.

Korrosionsbestandigheden er noget bedre ved Sprøjtestøbegods end ved Sandgods (samme Aluminium-Legering), idet førstnævnte under Støbningen bliver forsynet med en haard, glat Støbehud, som beskytter mod kemiske Angreb.

Overfladen kan galvanisk fornikles og forkromes. Ligeledes kan den kunstigt farves. Visse sprøjtestøbegods- og korrosionsbestandige Aluminium-Legeringer kan gives en Politur, der holder sig omtrent som rustfrit Staal (se f. Eks. Staalalumin., Tabel 2).

Anvendelsesmulighederne afhænger for en stor Del af Maskinens Størrelse, der begrænser Godsets Størrelse. Aluminium-Sprøjtegods har imidlertid fundet stor Anvendelse paa Grund af lille Vægt, Korrosionsbestandighed, stor Elektricitets- og Varmeledningsevne og gode mekaniske Egenskaber. Det er ogsaa muligt at indstøbe Maskindele og andre Metaller i Sprøjtegodset (f. Eks. Fosforbroncebøsninger o. l.).

Da Formene er kostbare, kan Metoden kun anvendes, hvor det drejer sig om høje Stykantal, dersom det da ikke drejer sig om saa kompliceret Gods, at det af denne Grund lønner sig at fremstille en Form for nogle Hundrede Stykker.

Valdemar Larsen.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Gevindfræsning paa Universalfræsemaskine.

Selv om man i Almindelighed paa mindre Værksteder skærer sine Gevindender paa Drejebænk, vil man dog i visse Tilfælde — hvor man har en Fræsemaskine med Vertikal-Hoved til Raadighed — foretrække at fræse Gevindet.

Hvor det drejer sig om et stort Antal ensartede Arbejdsstykker, eller hvor det f. Eks. forlanges, at Gevindet skal gaa klods op imod Bryst, er Gevindfræsning baade hurtigere og sikrere end Skæring paa Drejebænk.

Følgende Fordele skal fremhæves:

Gevindet bliver fuldt og færdigt ved een Omdrejning af Arbejdsstykket.

Fræserens Standtid, d. v. s. den Tid Fræseren kan arbejde mellem hver Slibning, ligger ca. 100 Gange højere end Drejestaalets.

Nogen Fare for at „hugge i" paa en Brystnippel el. lign. findes ikke, eftersom Arbejdsstykket drejer saa langsomt rundt, at der er rigelig Tid til at tage Spaanen fra.

Gevindets Udløb bliver regulært og pænt.

Sliddet paa Fræseren er minimalt, saa man har Chancen for at kunne fremstille et stort Antal Arbejdsstykker indenfor den givne Tolerance uden Efterindstilling af Maskinen.

I Fig. 1 er vist et typisk Eksempel paa Arbejdsstykker, hvor Fræsning af Gevindet er mere hensigtsmæssig end Drejning.

Fig. 2 viser hele Opstillingen. Som det ses, bliver Arbejdsstykket drejet ved Hjælp af en primitiv Pal-

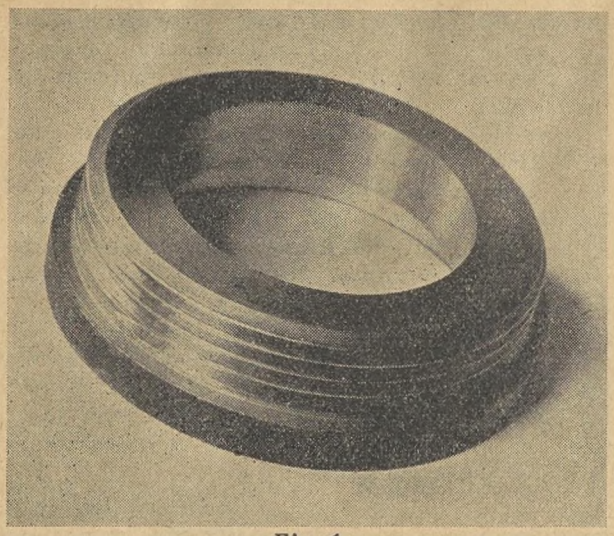

Fig. 1.

bevægelse, eftersom Fræsemaskinens normale fineste Tilspænding var alt for grov til dette Arbejde.

Fræseren er en bagdrejet Gevindfræser — altsaa uden Skruestigning. Den indstilles under en Vinkel

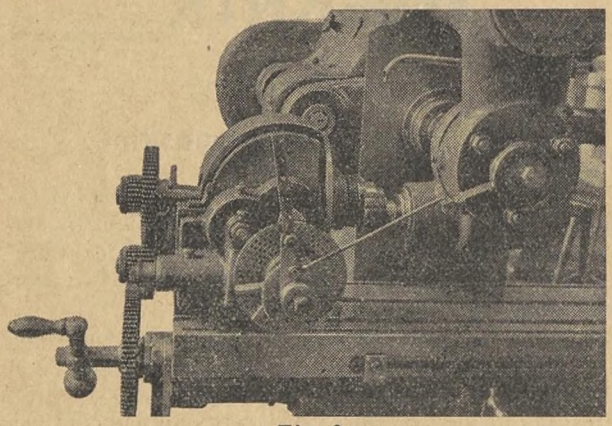

Fig. 2.

svarende til Gevindets Skruestigningsvinkel. Arbejdsstykket skæres færdigt i een Omdrejning samtidig med, at Fræsemaskinens Bord foretager en Længdebevægelse lig Gevindets Stigning.

I det viste Eksempel har Arbejdsstykket 11 Gev. pr. 1". Tilspændingen opnaas ved, at den forlængede Pinol, der normalt anvendes ved Differential-Inddeling, agerer Spindel som ved en almindelig Drejebænk.

Gevindhjulene findes efter den kendte Formel:

$$\frac{\text{Ledeskruens Gev. pr. eng."}}{\text{Arbejdsstykkets Gev. pr. eng."}} = \frac{\text{Spindelhjul}}{\text{Ledeskruehjul}} \text{ eller } \frac{\text{drivende Hjul.}}{\text{drevne Hjul.}}$$

Da Ledeskruen i foreliggende Tilfælde har 4 Gev. pr. 1", bliver Udregningen saaledes:

$$\frac{4}{11} = \frac{1 \cdot 4}{1 \cdot 11} = \frac{1 \cdot 16}{1 \cdot 44} = \frac{1 \cdot 48}{3 \cdot 44} = \frac{24 \cdot 48}{72 \cdot 44}.$$

C. Helleberg.

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen,* Ingeniør V. D. I.

Kondensatoren bestaar i sin simpleste Form af 2 Plader, hvis Flader anbringes parallelt uden dog at berøre hinanden. Forbindes nu den ene af Pladerne til Stel, og den anden til en strømførende Ledning, vil de hver især oplades med den Elektricitet, som den dem tilsluttede Ledning fører, og endvidere med jo større Mængder jo større Pladerne er. — Kondensatorerne i Tændingssystemet bestaar som Regel af 2 Stykker flere Meter lange ca. 3 cm brede Staniolfolier, adskilt fra hinanden med et isolerende Mellemlag. Baandet rulles sammen, og man forbinder en Ledning til hver af Staniolfolierne, som begrundet paa det isolerende Mellemlag ikke berører hinanden. Batteristrømmen kan altsaa ikke strømme gennem Kondensatoren, men kun ved elektrisk Fordeling oplade den saaledes, at Elektronerne strømmer til fra den negative Ledning og gør den tilsluttede Folie mere elektronrig, altsaa negativ. — Ved den modsatte Folie strømmer en Del Elektroner bort, saa den bliver positiv; der opstaar saaledes en Spænding mellem begge Metalflader.

Kondensatorens Virkemaade i Tændingssystemet sker nu paa følgende Maade: Den elektriske Strøm i Spolen skal begrundet paa Induktionsvirkningen have en vis Tid før den kommer i Gang, ja, man kan godt sammenligne den med et Svinghjul. Det samme gælder ogsaa, naar den skal afbrydes, da vil den ikke øjeblikkelig standse, naar Kontakterne gaar fra hinanden, men ved Hjælp af en Gnist søge at holde Forbindelsen. Det magnetiske Felt i Spolen vil af denne Grund ikke pludselig forsvinde, hvilket var en Betingelse for at faa en højspændt Strøm i den sekundære Strømkreds. Man indskyder derfor Kondensatoren parallelt med Afbryderkontakterne, og nu sker der det, at i samme Øjeblik disse fjerner sig fra hinanden, vil Spændingen stige i den primære Strømkreds, og Strømstødet vil gaa ind i Kondensatoren i Stedet for at forcere den store Modstand i Form af en Gnist mellem Kontakterne. Men ved Strømstødet har Kondensatoren faaet en for høj Spænding, dette bevirker, at den i næste Øjeblik sender en Strøm tilbage i Spolen og gør det fuldstændig af med Magnetfeltet, da det nu maa ned paa Nul og skifte Retning, men Kondensatoren er ikke færdig endnu, den har paa Grund af Svingningen udtømt sig for meget, og Strømmen kommer atter, men svækket tilbage. Disse Svingninger foregaar med en Hastighed af op imod 200.000 pr. Sekund, og hver Gang maa den sekundære Strøm gøre Svingningerne med. Man faar paa den Maade ikke blot en Gnist ved Tændrøret, men en hel Række, som selvfølgelig ikke kan ses med det blotte Øje. Kondensatoren har saaledes opfyldt sin Betingelse, et hurtig Sammenfalden af det magnetiske Felt, for at faa en høj

Spænding i den sekundære Kreds — og hvad der ikke er mindre vigtigt, den har ogsaa dæmpet Gnisten ved Afbryderkontakterne, som ellers hurtigt vilde være bleven ødelagt ved Forbrænding.

Batteriet (Akkumulator).

Før vi behandler de forskellige Dynamotyper samt deres Regulering, maa vi gøre en lille Afstikker til Batteriet.

Ifølge Batteriets Virkemaade henhører det til de galvaniske Elementer, men adskiller sig dog væsentlig fra dem, ved at man efter Afladning kan tilføre det Strømmen omvendt, og i en vis Grad lade den kemiske Proces, der foregik under Afladningen, igen gaa tilbage til den oprindelige Tilstand.

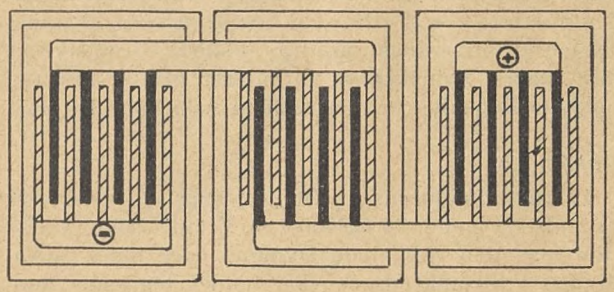

Fig. 15.

Skematisk Fremstilling af Pladers og Cellers Forbindelse i et 6 Volts Batteri. De fuldt optrukne er positive og de skraverede negative Plader. Der er altid en negativ Plade mere end positive Plader pr. Celle. Batteriets Kapacitet er afhængig af Pladernes Størrelse og Antal, der pr. Celle er i Parallelforbindelse, Batteriets Spænding derimod af Antal Celler, der er serieforbundne.

Batteriet har efter dets Spænding 3 eller 6 Celler, anbragt i hver sin Beholder (Fig. 15 og 16). I omtrent udladet Tilstand har Cellen en Spænding af ca. 1,9 Volt og fuldt opladet 2,7 Volt. Et 12 Volts Batteri med 6 Celler i Serie har derfor fuldt opladet en Spænding af ca. 16 Volt, men afladet ca. 11 Volt. — Et 6 Volts Batteri med 3 Celler har opladet ca. 8 og afladet ca. 5,5 Volt. Spændingsforskellen mellem afladet og opladet Batteri er nu ikke jævnt stigende under Opladningen, ligesaa lidt som jævnt faldende under Afladningen. Den højeste Spænding naaes kort før Opladningen er færdig og kan, som vi senere skal se, ved nogle Dynamosystemer bruges til at regulere Ladestrømstyrken med. Ved Afladningen falder denne maximale Spænding hurtigt, for derefter nogenlunde at holde sig konstant omkring 2,1 Volt pr. Celle. Kort før Batteriet er helt afladet, vil Spændingen igen falde til 1,9 Volt. En fortsat Afladning vil skade Batteriet. Man kan altsaa ved et fintmærkende Voltmeter kontrollere et Batteris Ladetilstand.

Hver Celle bestaar af et positivt og et negativt Pladesæt (Fig. 15), saaledes anbragt, at hver anden Plade er positiv og hver anden negativ, forhindret i at berøre hinanden ved et Mellemlæg af tynde Træ- eller Ebonitplader (Separatorer). Hvert Pladesæt er forbunden til sin Polbro, hvorfra Forbindelsen gaar videre til Nabocellens Polbro af modsat Polaritet. — Cellerne i Batteriet er saaledes serieforbundne — Pladerne i Cellerne er derimod parallelforbundne. De yderste Cellers Polbro, den positive paa den ene Side og den negative paa den anden Side, bliver saaledes Batteriets positive, respektive negative Pol, hvor Kabelforbindelsen tilsluttes.

Pladerne bestaar af et Blygitter, udfyldt med den saakaldte Aktivmasse, hovedsagelig fremstillet af pulveriseret Bly. Mellemrummene mellem Pladerne udfyldes med Elektrolyten, en Blanding af destilleret Vand og ca. 20 pCt. kemisk ren Svovlsyre.

Betingelsen for, at et Batteri kan afgive Strøm, er jo, at Pladerne i kemisk Henseende er forskellige. Ved Fremstillingen og Opladningen er denne Forandring sket. I fuldt opladet Tilstand har de positive Pladers meget porøse Bly forbundet sig med Ilt og er nu blevet til Blyoverilte med rødbrun Farve. Den negative Plade er derimod ren porøs Bly med dettes Farve.

Under Afladningen forlader Strømmen Batteriets positive Pol, gaar gennem den ydre Strømkreds, tilbage til den negative Pol, fra de negative Plader gennem Elektrolyten til de positive Plader. Ved Strømmens kemiske Virkninger (Elektronstrømmen, Joniseringen med tilhørende Frastødning og Tiltrækning af Stof) bevirkes nu, at baade de positive og negative

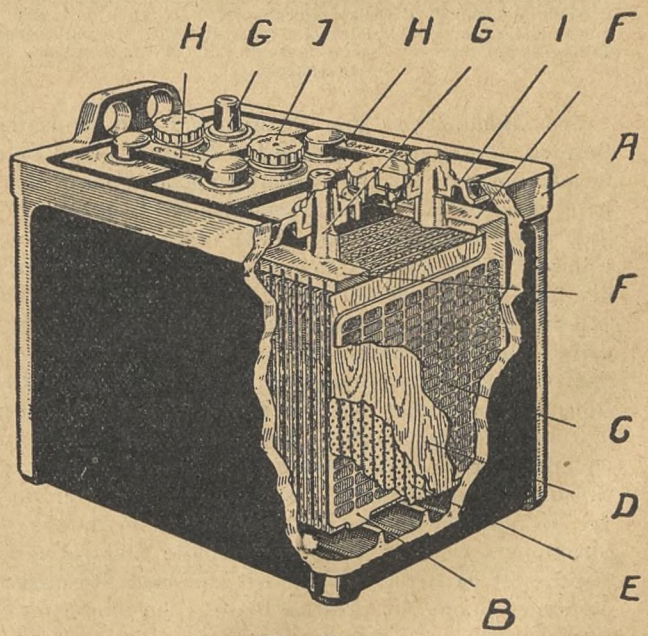

Fig. 16.

6 Volts Batteri. A Batterikassen. B Positivplade. C Negativplade. D Træseparator, E Ebonitseparator. F Polbro. G Polhoved + og ÷. H Forbindelsesskinne. I Celletildækning. J Forskruning.

Plader optager Elektrolytens Svovlsyre, hvorved de efterhaanden begge omdannes, den negative Plade fra ren Bly til Blysulfat, den positive fra Blyoverilte ogsaa til Blysulfat. Ilten, som før var bunden til de positive Plader, binder sig til Svovlsyrens Brint og danner Vand, der gaar ud i Elektrolyten. Efterhaanden som der i den positive Plade ikke er mere Ilt,

der kan omdannes, og begge Plader er bleven til Blysulfat, altsaa i kemisk Henseende ens, ophører Strømmen. —

Blysulfaten er af lysegraa Farve og er en kemisk Forbindelse af Bly — Svovl — Ilt. Svovlsyren er en kemisk Forbindelse af Svovl — Ilt — Brint. Svovlsyrens Brint sammen med den positive Plades Ilt danner altsaa Vand under Afladningen.

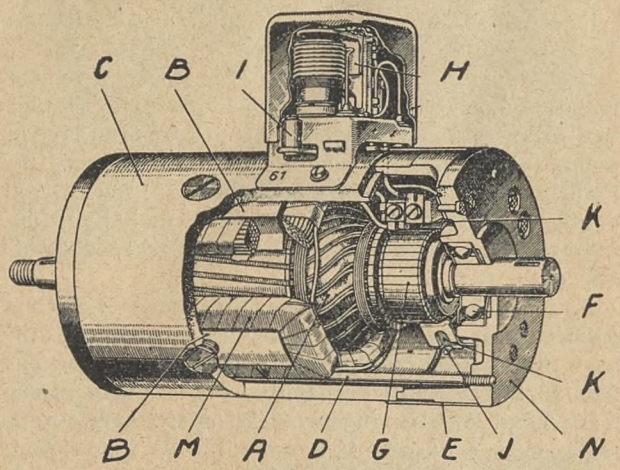

Fig. 17.

Shuntdynamo, 4-polet. A Ankeret, B Magnetpol, C Dynamohus, D Forbindelsesbolt, E Beskyttelsesbaand, F Kugleleje, G Kommutator, I Batteriforbindelse, J Fjeder for Kul, H kombineret Tilbagestrømsrelæ og Spændingsregulator, M Magnetspole, N Lejeskjold.

Ved Opladningen gaar Strømmen i den modsatte Retning. Dynamoens positive Pol forbindes med Batteriets positive Pol, og Strømmen gaar nu ind der, hvor den før gik ud, gaar gennem de positive Plader, gennem Elektrolyten til de negative Plader og tilbage til Dynamoens negative Pol. — Strømmens kemiske Virkninger her er nu netop modsat som ved Afladningen. Blysulfaten i baade de positive og negative Plader udskiller nu Svovlsyre i Elektrolyten, derved optages der Brint fra Vandet og frigives Ilt, som atter forbinder sig med de positive Pladers Bly og omdanner dem igen til Blyoverilte. Fortsættes nu Opladningen, som det ofte sker i Automobilet, og al Blysulfat er omdannet — de negative Plader er blevet til rent Bly og de positive til Blyoverilte — vil Strømmens kemiske Virkninger spalte Elektrolytens Vand i Ilt og Brint. Brinten vil gaa med Strømmen og boble op ved den positive Plade, Ilten mod Strømmen og boble op ved den negative Plade. Denne Gasudvikling ved baade positive og negative Plader er et Tegn paa, at Batteriet er opladet. Vandet, som i Form af Ilt og Brint forsvinder, maa fra Tid til anden erstattes med destilleret Vand — aldrig med Svovlsyre, da denne jo ikke forbruges, men kun omdannes.

Da der ved Afladningen forbruges Svovlsyre og dannes Vand-, og ved Opladningen forbruges Vand og dannes Svovlsyre, vil Svovlsyreindholdet i Elektrolyten ved et afladet Batteri være mindre end ved et opladet, og da Svovlsyren har en betydelig højere Vægtfylde end Vand, kan man paa en simpel, men dog temmelig nøjagtig Maade med en Syremaaler (Hydrometer) maale Elektrolytens Vægtfylde og dermed kontrollere Batteriets Ladetilstand. Et fuldt opladet Batteri har saaledes en Vægtfylde af 1.290 et afladet 1.150.

Kapacitet er Udtrykket for den Mængde Elektricitet, et Batteri efter Opladning kan afgive. Dette maales i Ampèretimer. Har et Batteri saaledes en Kapacitet af 80 Ampèretimer, skal det saaledes forstaas, at der f. Eks. i 10 Timer kan aftages en Strømstyrke paa 8 Ampère, eller i 20 Timer en Strømstyrke paa 4 Ampère o. s. v. — Det skal dog bemærkes, at Kapaciteten vil blive noget mindre, jo større Strømstyrker der aftages. Fabrikkerne garanterer derfor kun den opgivne Kapacitet ved en bestemt Afladestrømstyrke.

Dynamoen.

Automobilmotorens Omdrejningstal varierer ustandselig mellem 0 og 4000 pr. Minut. Denne Variation maa den tilkoblede Dynamo gøre med. Spændingen i Strømkredsene skal holdes temmelig kon-

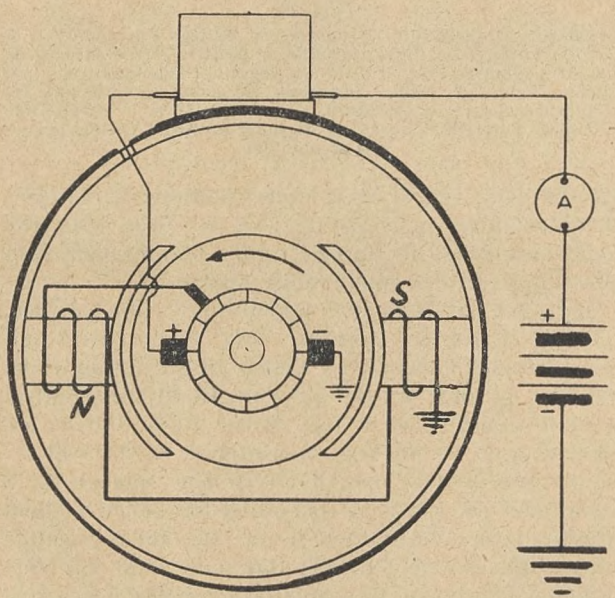

Fig. 18.

Strømskema over 2-polet Shuntdynamo med tredie Kul Strømregulering.

stant, enten der bruges meget eller lidt Strøm, da Pærerne kun taaler en lille Overspænding før de ødelægges. Strøm og Spændingsreguleringsorganer har følgelig et ikke uvæsentligt Arbejde at overkomme, tilmed da alt maa foregaa fuldautomatisk.

Shunt-Dynamoen — Fig. 17 — i parallel Forbindelse med Batteriet løser dette Spørgsmaal bedst, og af denne findes der forskellige Typer.

Meget udbredt er den tredie Kul strømregulerende Shuntdynamo — Fig. 18 —. I Dynamohuset er anbragt to Elektromagneter N og S., almindelig kaldet Feltmagneter med Polfladerne vendt ind mod det mellem dem roterende Anker, hvori Strømmen pro-

duceres. Paa Kommutatoren sleber 3 Kul. De to Hovedkul + og ÷ er anbragt diametralt modsat og netop, hvor der kan aftages mest Strøm af Kommutatoren. Et tredie Kul er anbragt mellem de to Hovedkul og modtager ogsaa + Strøm fra Kommutatoren, men med mindre Spænding end + Hovedkullet, saaledes at naar man tænker sig tredie Kullet flyttet i Ankerets Drejningsretning til + Kullets Plads, da

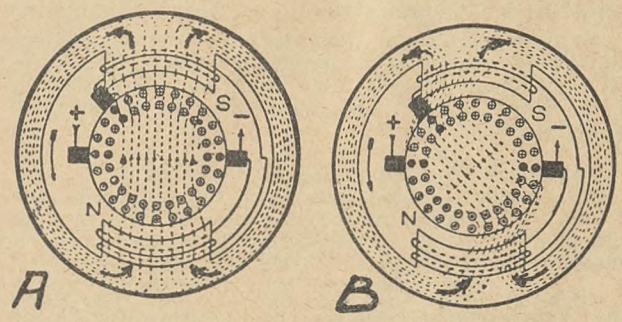

Fig. 19.

Strømregulering ved tredie Kul. A lille Strømstyrke, B stor Strømstyrke.
Strømretningen i Ankertraadene er ens, saalænge de bevæger sig i samme Magnetfelt, men skifter Retning, saa snart de kommer ind i et andet Magnetfelt. Er Drejningsretningen som Pilen angiver, da vil Traadene ud for Sydpolen have Strømretning ind i Papirets Plan (mærket med lille Kryds). Traadene ud for Nordpolen har derimod Strømretning ud af Papirets Plan (mærket med et Punkt), hvilket har til Følge, at det roterende Anker bliver til en Magnet, men med et faststaaende Felt vinkelret paa Hovedfeltet fra N—S. Dette sidste vil paavirkes af Ankerfeltet og forskydes i Drejningsretningen desto mere, jo større Strømstyrken i Ankertraadene er. Ankertraadene, som ligger mellem ÷ Kullet og tredie Kul, vil derved skære færre magnetiske Kraftlinier pr. Tidsenhed (Fig. B), Magnetiseringsstrømmen bliver mindre, og den producerede Hovedstrøm vil ikke stige med Hastigheden. Se ogsaa Fig. 20.

vilde det fra Kommutatoren modtage samme Spænding som + Hovedkullet, og omvendt flyttes det til ÷ Kullets Plads, da vilde Spændingen være Nul, + Strømmen, som det tredie Kul modtager, sendes gennem de to serieforbundne Feltspoler til Dynamoens Jern, altsaa til Stel og gør derved de indadvendte Polflader Nordpol og Sydpol magnetiske. Retningen af det magnetiske Felt er altsaa fra N gennem Ankerets Jern til S, og gennem Dynamohusets Stel tilbage til N. — Fig. 19. Dette magnetiske Felt afbøjes eller skæres nu af Ankerets mange Vindinger, og den derved producerede Strøm forlader + Kullet, gaar over Tilbagestrømsrelæet gennem Strømforbrugerne til Stel og tilbage til Ankeret gennem det stelforbundne ÷ Kul. Producerer Dynamoen nu mere Strøm, end de indskudte Strømforbrugere kan tage, gaar Resten gennem Batteriet, oplader dette, gaar til Stel og saaledes tilbage til Ankeret gennem det stelforbundne ÷ Kul. Producerer Dynamoen ingen eller mindre Strøm, end de indskudte Strømforbrugere skal have, da leverer Batteriet den manglende Strøm.

Der vil nu sikkert spørges, hvorledes bliver Feltmagneterne magnetiske, naar Dynamoen har været standset? Ja, det er et Forhold, som vi ikke tidligere har omtalt. Vi har i Indledningen forklaret, at naar Strømmen til en Elektromagnet afbrydes, da forsvinder ogsaa Magnetismen — men dette er dog kun betinget rigtigt, idet der altid, naar Jern en Gang har været magnetisk, bliver en ubetydelig, næsten ikke maalelig, saakaldt „remanent Magnetisme“ tilbage, men dog stor nok til under Igangsætningen at udvikle en ligesaa ubetydelig Strøm i Ankeret som strømmer gennem Feltspolerne og begynder Magnetiseringen — hvorved igen Strømmen i Ankeret forstærkes o. s. v., indtil Dynamoen har naaet sin normale Strømstyrke, svarende til dens Omdrejningstal og den Modstand, den arbejder imod.

Spænding og Strømregulering.

At Spændingen ved Shuntdynamoen trods det meget varierende Omdrejningstal nogenlunde kan holdes konstant, skyldes i første Linie det til den parallelforbundne Batteri, der kun yder Strømmen lille Modstand, saa Spændingen alene af denne Grund kun stiger forholdsvis lidt ved de høje Omdrejningstal. Ved en almindelig Shuntdynamo (d. v. s. samme Dynamo som i Fig. 18, men uden det tredie Kul og med Feltmagnetledningen direkte tilsluttet + Hovedkullet) vilde Strømstyrken dog stige med Omdrejningstallet og naa en saadan Størrelse ved høj Hastighed, at Dynamoen vilde ødelægges af Varmeudviklingen. Det er derfor det tredie Kuls vigtigste Opgave at regulere Strømstyrken, som sker paa følgende Maade:

(Fortsættes.)

Rettelse.

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

I Nr. 6, April, Side 139, 1. Spalte, 27. Linie, staar „og De faar noget over Jordens Diameter“ — skal være „og De faar noget over 7 *Gange* Jordens Diameter“.

I Nr. 7, Maj, Side 159, 2. Spalte, 7. Linie nederst, staar „og Resultatet bliver 0,5 Ohm“ skal være „og Resultatet bliver 2 Ohm“.

Samme Blad, Side 160, 1. Spalte, 8. Linie staar:

„Ohm $= \frac{\text{Ampére}}{\text{Volt}}$ skal være Ohm $= \frac{\text{Volt}}{\text{Ampére}}$

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.

3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.

4. *Alfred Petersen,* Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.

5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.

6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.

7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.

8. *F. J. Frederiksen,* Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.

9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.

10. *Iwar W. Jensen,* Fanøgade 1, St. tv., København.

11. *S. K. Sørensen,* Jyllandsvej 9, St. th., København, F.

12. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.

13. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.

14. Smedemester *Gravers Petersen,* Hampeland 16, København.

15. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.

16. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.

17. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.

18. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.

19. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.

20. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.

21. *Gasværket,* Lynæs.

22. Automobilmekaniker *S. A. Jensen,* Nørre Aaby.

23. Automobilmekaniker *Knud Frisenberg,* Baaring pr. Asperup.

Blokade. Smedemester *Ejnar Jepsen,* Saltgade, Ribe, har nægtet at indgaa Overenskomst om Løn- og Arbejdsforhold og er derfor blokeret, indtil Forholdene er bragt i Orden.

Formere.

København. Paa Sagen fra *Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S,* omtalt i forrige Fagblad, afholdtes fælles Timandsmøde den 1. Juni paa Klage fra Firmaet over 63 Medlemmer af Arbejdsmandsforbundets og 30 Medlemmer af Formerforbundets ulovlige Arbejdsstandsning Lørdag den 22. April 1939 med Krav om Bod og Erstatning.

Sagen afsluttedes med, at Arbejdernes Repræsentanter indgik paa, at hver af de i Arbejdsstandsningen deltagende Arbejdere i Erstatning til Firmaet betaler 5 Kr.

Paa Sagen fra *A/S Smith, Mygind & Hüttemeier,* omtalt i forrige Fagblad, afholdtes der den 7. Juni lokal Forhandling paa Virksomheden, i hvilken der deltog en Repræsentant fra henholdsvis Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og vort Forbund.

Man enedes her om Akkordpris paa det paagældende Arbejde, saaledes at denne blev ansat til at være Kr. 2,38, naar Arbejdet blev lavet med flere Stykker i een Kasse, og Kr. 2,50, naar Arbejdet bliver lavet enkeltvis.

Paa Sagen fra Firmaet *Skjold Petersen & Co.,* omtalt i forrige Fagblad, afholdtes Timandsmøde den 1. Juni, hvor denne afsluttedes med, at Firmaet indgik paa at tillægge de paagældende Medlemmers Timelønninger 3 Øre.

Mæglingsmøde afholdtes den 7. Juni hos *Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S* i Anledning af Uenighed om Fastsættelse af Akkordpris paa Arbejdet ved 2 nye Formemaskiner og Klage over, at Firmaet uden at opnaa Enighed med vore Medlemmer havde ansat Akkordpriser paa dette Arbejde.

Paa Mødet opnaaedes ikke Enighed om Fastsættelse af Akkordpriser, men Firmaets Repræsentanter oplyste, at man efter Forhandling med Arbejderne den 15. April 1939 havde det Indtryk, at disse havde tilsluttet sig de af Firmaet først foreslaaede Priser, og at man derfor havde begyndt at aflønne efter disse.

Paa Mødet opnaaedes Enighed om, at Akkordpriserne ikke var gældende, og et Medlem, der var aflønnet efter disse Akkordpriser, saaledes at han ikke herved havde faaet dækket sin fulde Timefortjeneste, vil faa det resterende Beløb efterbetalt.

Mødet sluttede med, at Forbundet forbeholdt sig sin Stilling til at føre Sagen videre.

Odense. Mæglingsmøde afholdtes den 11. Maj hos *A/S H. Rasmussen & Co.* begæret af Firmaet i Anledning af 1) Strid om Tidtagning ved Fastsættelsen af Akkorder, 2) Strid vedrørende Akkordprisen paa Kedelelementer.

ad 1. Efter at man fra Dansk Formerforbunds Repræsentanter havde erkendt, at Spørgsmaalet om Tidskontrol og Anvendelsen af ufaglært Arbejdskraft ved Maskin- og Brædtformning ikke kunde give Anledning til Trusler om Arbejdsnedlæggelse, og efter at begge Parter havde givet Udtryk for Ønsket om at bevare og videreudvikle det hidtidige gode Samarbejde, sluttedes dette Punkt med de faldne Udtalelser.

ad 2. Sagen sluttedes, idet det lykkedes at opnaa Enighed om Akkordpriser paa det omhandlede Arbejde.

Ringsted. Mæglingsmøde afholdtes den 25. Maj hos *A/S Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Krav om Erstatning for 4 vragstøbte Stykker Arbejde og Krav om Indretning af et Rum, hvor Arbejdstøjet kan hænges til Tørring om Natten.

Sagen sluttedes med Enighed om, at Firmaet for det paagældende Arbejde i Erstatning indgik paa at betale 15 Kr. og i Erstatning for et andet Stykke Arbejde Kr. 6,25, samt at Firmaet indgik paa at lade foretage tilfredsstillende Ændringer i Omklædningslokalet.

Brønderslev. Mæglingsmøde afholdtes den 2. Juni hos *A/S Jysk Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne.

Enighed opnaaedes ikke. Sagen viderebehandles ved Timandsmøde.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Arbejdsløsheden den 26. Maj 1939.

	Medlemstal	Ledige
København	455	31
Odense	32	1
Fredericia	11	1
Vejle	18	4
Horsens	6	0
Aarhus	31	5
Aalborg	11	2
Hele Landet...	564	44

Smede og Maskinarbejdere.

Afdelingerne bedes bemærke nedenstaaende:

Med Firmaet *Wenzel Tornøe*, Brørup, er det lykkedes at faa sluttet følgende Overenskomst:

§ 1.

Arbejdstiden er 48 Timer ugentlig, og alt Overarbejde skal afspadseres i den normale Arbejdstid, naar Arbejderen har opsamlet 8 Overtimer. Overarbejdet betales med de indenfor Jernindustrien gældende Tillæg.

§ 2.

Alt Rørarbejde betales efter Rørprislisten af 1935 med senere Tillæg. Timelønnen fastsættes til mindst 135 Øre i Timen.

§ 3.

Der gives Ferie i Henhold til Lov Nr. 170 af 1938, og der gives Feriemærker for Beløbet.

§ 4.

Der anvendes kun organiserede Arbejdere, Medlemmer af Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

§ 5.

Eventuelle Uoverensstemmelser om Arbejdet i Almindelighed og Rørprislisten i Særdeleshed eller Forstaaelsen af nærværende Overenskomst er Parterne enige om at lade afgøre i Overensstemmelse med de indenfor Jernindustrien gældende Regler for Behandling af faglig Strid.

§ 6.

Overenskomsten træder i Kraft fra og med Underskriftens Dato, og er gældende indtil den opsiges med 3 Maaneders Varsel af en af Parterne til Ophør en 1. Marts.

Aalborg, Maj 1939.

sign. *Wenzel Tornøe.*

For Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund:
sign. *P. Andersen.*

Det har været vanskeligt at faa sluttet denne Overenskomst. Nævnte Firma beskæftiger sig i ganske særlig Grad med Statsarbejder rundt omkring i Landet og har fortrinsvis benyttet uorganiserede, hvor det har været muligt at faa saadanne, eller ikke helt udlærte Arbejdere under Navn af Forbundtere o. s. v., og med denne Arbejderstab er det vist ikke værd at tale om, hvordan Arbejdet er blevet betalt. Det har simpelthen været, som Firmaet har bestemt det, og paa Grund af, at Firmaet stadig forlægger sin Virksomhed til nye Egne, har det været vanskeligt at faa Forhandling om en Overenskomst.

Da Overenskomst nu er sluttet, maa vi paa det mest indtrængende henstille til alle vore Afdelinger, disses Ledelser og de enkelte Medlemmer, at overvaage, at Arbejde, udført for dette Firma, afregnes efter Rørprislisten i Overensstemmelse med Overenskomsten, og Medlemmerne maa være forberedt paa, at Forbundsledelsen vil gaa stærkt frem imod enkelte Medlemmer, som lader sig forlede til at tage Arbejde paa andre Vilkaar, end Overenskomsten angiver.

Forretningsudvalget.

Indgaaede Overenskomster. Helsingør Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Brdr. Petersens Maskinfabrik*, Gilleleje, hvorefter alt Rørarbejde betales efter Rørprislisten. Fastlæggelse af Arbejdstiden, Betaling for Overarbejde og andre Arbejdsforhold sker i Overensstemmelse med Jern- og Metalindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Københavns Afd. 2 har afsluttet Overenskomster med Smedemester *Bernhard Petersen*, Strandlodsvej 1, og *Dansk Sidevognsfabrik A/S*, Emdrupvej 43. Ogsaa her gælder Jernindustriens Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Mæglingsmøder. Den 12. April mægledes paa Lønkrav overfor *A/S Aalborg Værft*, og Firmaet indgik paa at fordele 21 Øre til Maskinarbejdernes Timelønninger. Et Spørgsmaal om Aflønningen i Maskincentralen henvistes til lokal Fornandling, og man er herved enedes om, at der for alt Arbejde i denne gives et Tillæg af 50 pCt. til Timelønnen.

Hos Firmaet *Carl Nielsen*, Rentemestervej 57, København, mægledes den 19. April paa Strid angaaende Arbejdstidens Lægning (week-end). Enighed opnaaedes ikke, men Sagen betragtes som afsluttet.

Paa Strid om Betalingen for en Svecia-Ventil mægledes den 25. April hos Firmaet *Poul Henriksen*, Ordrupvej 70 B. Man enedes om, at den nævnte Ventil betales som en Blandingsventil uden Omløb.

Paa et Mæglingsmøde den 27. April hos Firmaet *Fischer & Ravn*, København, vistes et Lønkrav tilbage til lokal Forhandling. Herved er opnaaet Enighed om et Tillæg af 5 Øre pr. Time til 2 Mand og 5 Øre pr. Time fra den 1. Juli til 3 Mand, der nylig havde faaet henholdsvis 4, 5 og 7 Øre pr. Time.

Den 11. Maj mægledes hos *P. M. Jørgensen & Sønner*, København, i Anledning af Strid om Arbejde udenfor den normale Arbejdstid. Sagen sluttedes, idet der var Enighed om, at de mellem Organisationerne gældende Regler for Overarbejde, forskudt Arbejdstid og Skifteholdsarbejde skulde overholdes af begge Parter.

Den 11. Maj mægledes hos Firmaet *Aage Sørensen*, Ravnsborggade 19, København, paa Strid vedrørende Afspadsering af Overarbejde. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 15. Maj mægledes paa *Odense Staalskibsværft* paa Klage fra Nitterne over, at der blev lagt dem Hindringer i Vejen for at fremme Arbejdet paa sædvanlig Maade. Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling, og der er herved opnaaet Enighed om et Tillæg, saaledes at Fortjenesten bliver 57—58 pCt.

Samme Dag mægledes paa Klage fra Svejserne over et af Værftet foretaget Fradrag i Lønnen. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Ved et Mæglingsmøde den 15. Maj hos *A/S Svendborg Skibsværft* vistes et Spørgsmaal om Smudsreglementet for Maskinarbejdere og Kedelsmede tilbage til lokal Forhandling, og gik herved i Orden.

Hos Firmaet *S. Petersen & Co.*, Kolding, mægledes den 16. Maj paa Strid angaaende Udførelse af Overarbejde Søndag Formiddag. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Paa *Assens Sukkerfabrik* mægledes den 17. Maj i Anledning af Strid om 1) Betalingen for Arbejdet ved Reparation af Firmaets 2 Skibe, 2) Indførelse af week-end. Med Hensyn til 1) enedes man om, at Fabrikken til hver af de deltagende Arbejdere efterbetaler 13 Øre pr. Time, og 2) vistes tilbage til lokal Forhandling.

Paa *Holmegaards Glasværk*, Næstved, mægledes den 24. Maj paa Lønkrav. Firmaet indgik paa at fordele 35 Øre til 15 Mand, saaledes at ingen faar mindre end 2 Øres Tillæg.

Paa *Dalum Papirfabrik*, Odense, mægledes den 31. Maj paa Krav om Forhøjelse af Timelønningerne og et Smudstillæg af 15 Øre pr. Time for Arbejde i og ved Kedler, samt i Klorværket og ved Kulelevatorerne. Men Hensyn til Lønkravet indgik Firmaet paa at fordele 14 Øre til 8 Mand. Kravet om Smudstillæg blev taget tilbage.

Den 31. Maj mægledes hos *A/S Wittenborgs Automatfabrikker*, Odense, paa Klage over ulovlig Arbejdsstandsning den 24. April og Strid om Udførelse af presserende Arbejde paa Helligdage. Ved lokal Forhandling var der opnaaet Enighed om, at en Maskinarbejder, hvis Afskedigelse havde givet Anledning til Arbejdsstandsningen, blev genantaget, men at han ikke indenfor et Tidsrum af 1½ Aar vælges til Tillidsmand. Firmaet nedsatte Erstatningskravet til 5 Kr. pr. Mand, men Beløbet skal dog kun betales, saafremt der indenfor 1 Aar fra den 24. April d. A. opstaar ny uvarslet Arbejdsstandsning. Vedrørende Arbejdet paa Helligdage trak Firmaet Klagen tilbage.

Hos Firmaet *Brdr. Jensen*, Hjortekær, mægledes den 1. Juni i Anledning af Strid om Betaling for Rørbærere ved Kogegasledninger. Man enedes om, at almindelige Rørbærere ved Kogegasledninger betales efter Rørprislisten med Kr. 0,47 ved Mur og Kr. 0,94 ved Beton.

Hos *A/S Rørfittings- og Maskinfabrikken „Standard"*, København, mægledes den 2. Juni i Anledning af Strid vedrørende Feriepenge. Man enedes om, at Firmaet udbetaler Feriepenge til 6 Mand i Henhold til Ferieloven og de mellem Organisationerne gældende Aftaler.

Den 3. Juni mægledes paa *Dronningborg Maskinfabrik*, Randers og Hjørring, vedrørende Strid om Afspadsering af Montørers Overarbejde og for Hjørrings Vedkommende tillige Klage over manglende Overtidsbetaling. Om Afspadseringen opnaaedes ikke Enighed, og dette Spørgsmaal vil blive videreført; vedrørende Overtidsbetalingen enedes man om, at der betales efter Fælles Værkstedsregler.

Rørudvalgsmøde. Der er den 9. Maj afholdt Rørudvalgsmøde, hvor følgende Sager var til Behandling:

1) Strid hos *G. Strømann*, Charlottenlund, om Betalingen for Indhugning af Dupper i Mur. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen vil blive afgjort ved faglig Voldgift.

2) Strid hos *Brix-Pedersen*, København, om Opgørelsen af en Akkord paa Anlægget paa Gentofte nye Brandstation. Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse at betale et Beløb af Kr. 150,00.

3) Strid hos *Johs. Loft*, Aarhus, om Betalingen for 2" Koldtvandsledning af trukne Rør. Enighed opnaaedes ikke, men Spørgsmaalet om Priser for trukne Rørledninger i Jord vil blive drøftet i et Underudvalg.

4) Strid hos *Randers Centralvarmeforretning* om Opgørelse af et Varmeanlæg. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

5) Strid hos *Axel Friis*, Esbjerg, om Samling af Ovne, leveret i Blokke, Antallet af Huller og Betaling for 76 Rørbøjler. Firmaet betalte til fuld Afgørelse af samtlige Uoverensstemmelser et Beløb af Kr. 50,00.

6) Strid hos *Bruun & Sørensen*, Aarhus, om Betalingen for Opsætningen af Vento Reguleringsventiler. Man enedes om at lade Spørgsmaalet behandle i Underudvalget til Fastsættelse af Priser paa Straalevarmeanlæg System „Crittall".

Derudover behandledes 2 Sager, rejst af Blikkenslagerne. Den ene angik Firmaet *Joh. Seemann*, København, Krav om Tillæg for ekstraordinære Forhold og Strid om Betalingen for 105 Stk. Køkkenvaske (Vestersøhus), den anden en Klage over, at Firmaet *H. Chr. Hansen & Co.*, Aarhus, nægter at betale Vejpenge for Arbejde i Herning. Om disse Spørgsmaal opnaaedes ikke Enighed.

Paa Mødet enedes man endvidere om at nedsætte et Underudvalg til Behandling af Spørgsmaalet om Priser paa

1) Rørbøjler til Haandvaske med gennemgaaende Bolte,
2) Afløbsrør fra Haandvask med paaskaaret Langgevind og Forbinding til Haandvasken, og
3) Afstandsholder paa Hanerør.

Kendelse af faglig Voldgift. Firmaet *Alfred Fischer & Co.*, København, havde med 8 Dages Varsel opsagt Tillidsmanden til Fratræden den 17. Marts i Aar og som Grund hertil angivet Arbejdsmangel. Arbejderne paastod, at Afskedigelsen skyldtes andre Grunde, saaledes at der i hvert Fald burde være givet et Varsel paa to Maaneder. Sagen behandledes ved Mæglings- og Timandsmøde, uden at Enighed kunde opnaas, og indankedes derefter for en faglig Voldgiftsret med Landsdommer *A. Drachmann Bentzon* som Opmand. Kendelse blev afsagt den 23. Maj og gaar ud paa, at det er tilstrækkeligt godtgjort, at Afskedigelsen er begrundet i Arbejdsmangel.

Forhandlinger. Hos Firmaet *J. C. Christensen*, Viborg, var opstaaet Strid om Betaling af et Rørarbejde i den nye Aldersrentebolig i Viborg. Ved en Forhandling den 27. Maj indgik Firmaet paa til fuld Afgørelse at betale Kr. 475,00.

Ved en Forhandling den 30. Maj hos Smedemester *A. P. Jørgensen*, Ribe, indgik denne paa i Fremtiden at rette sig efter Jernindustriens almindelige Overenskomst og Fælles Værkstedsregler.

Lønaktion paa Samsø. Paa denne Ø, der hører under Aarhus Afdelings Omraade, findes 5 Firmaer, der beskæftiger tilsammen 13 Svende. I August 1938 opnaaedes Overenskomster med 2 af Firmaerne, *Brd. Degn* og *Brd. Stjerne* i Besser, hvorved Lønningerne forhøjedes fra 100 til 115 Øre og fra 120 til 130 Øre. Hos Autofirmaet *E. Gaard* i Tranebjerg fik 1 Mand Lønnen forhøjet fra 100 til 115 Øre og 1 Mand fra 125 til 135 Øre pr. Time, og hos Firmaet *Brdr. Wadstrup*, Tranebjerg, blev Timelønnen forhøjet med 7 Øre for 2 Mand til henholdsvis 117 og 127 Øre, for 1 Mand med 12 Øre til 108 Øre og for 2 Mand med 10 Øre til henholdsvis 130 og 135 Øre; desuden bibeholdt en ung Mand 115 Øre pr. Time.

Endvidere gennemførtes Fælles Værkstedsreglers Bestemmelser om Overarbejdstillæg, som aldrig før var betalt paa Samsø.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
28594	Antonsen, Hans Thorkild .	Frederiksværk	11. 9.15	Frederiksværk	25. 2.35	Kbhvn. Afd. 13	28. 1.39
58645	Arildsen, Hejmer J. Lund	Kolding	5. 6.16	Kbhvn. Afd.	23. 9.38	„ „ 2	21. 1.39
54669	Berg, Poul Ingemann	Hyllinge	21. 6.12	Nakskov	19. 1.32	„ „ 5	25. 2.39
32806	Bruun, Peter Jensen ..	Krarup	31. 5.04	Faaborg	6.10.29	„ „ 15	21. 1.39
31246	Christoffersen, Emilio Aug. F.	Argentina	30. 7.08	Kbhvn. Afd.	15.10.28	„ „ 9	25. 2.39
23796	Fremming, Knud.....	København	22. 7.07	„ „	27. 3.36	„ „ 7	4. 2.39
57375	Hansen, Aage	Bramminge	24. 8.17	Varde	18. 7.38	Esbjerg	10.12.38
36868	· — Anders P. Hougaard	København	17. 8.09	Kbhvn. Afd.	7. 4.37	Kbhvn. Afd. 14	14. 1.39
27563	— Poul Rudolf ...	Korsør	17. 1.15	Korsør	2.10.34	Centralafd.	26.11.38
58989	Herskind Boris Adolf....	Rusland	24. 9.17	Kbhvn. Afd.	19.11.38	Kbhvn. Afd. 17	19.11.38
18036	Hess, Erling Arthur ..	Olstrup	8. 3.16	„ „	3. 6.37	„ „ 13	11. 3.39
50488	Jensen, Aksel Einer ...	København	24.12.10	„ „	19.10.34	„ „ 2	4. 2.39
51584	— Erik Bjerre....	Korsør	21. 5.17	„ „	22.11.37	„ „ 13	14. 1.39
19543	— Magnus Christian	Esbjerg	9. 9.10	Esbjerg	6.10.29	Esbjerg	3. 9.38
56080	— Poul Eskild ...	Torpegavn	24.12.18	Slagelse	3. 1.38	Kbhvn. Afd. 17	21. 1.39
26069	Jørgensen, Carl Otto.....	Odense	15. 7.06	Kbhvn. Afd.	9. 9.38	„ „ 9	11. 2.39
53609	— Eskild.....	København	12.12.11	„ „	12. 2.39	„ „ 13	25. 2.39
58257	— Poul E. Viggo .	—	8. 9.18	„ „	27. 5.38	„ „ 18	4. 2.39
7203	Jacobsen, Svend Aage ...	Nakskov	16. 7.09	Nakskov	2. 9.34	„ „ 5	1.10.38
58134	Jespersen, Carl Julius	Holbæk	22.12.77	Kbhvn. Afd.	16. 5.38	„ „ 15	13. 8.38
28850	Klem, Aage Dalby ...	Aarhus	10. 6.17	Aarhus	6.11.37	Centralafd.	10.12.38
57161	Knudsen, Ole Thygesen .	Kolding	27. 9.17	Kolding	4. 4.38	Kolding	9. 7.38
36001	Larsen, Paul Holger ...	København	29. 8.16	Kbhvn. Afd.	6.12 36	Kbhvn. Afd. 14	7. 1.39
29553	Mikkelsen, Henry Eske ...	Kastrup	22. 3.16	„ „	24. 9.36	„ „ 5	25. 2.39
38267	Mortensen, Knud Ejner....	Saxkøbing	19. 3.19	Saxkøbing	8. 5 37	„ „ 12	25. 2.39
36043	Nielsen, Alfred Viggo ..	Rødovre	13. 8.03	Kbhvn. Afd.	5. 5.23	„ „ 13	28. 1.39
51943	— Henry Ejner.	København	6. 8.10	„ „	5. 3.38	„ „ 12	11. 2.39
55567	— Sigurd.....	Baarse	25.11.12	„ „	15. 1.39	„ „ 14	18. 2.39
54970	Olesen, Anders Christian	Odder	17. 5.11	Kolding	1. 5.32	Kolding	23. 7.38
59121	Olsen, Erik Spange ..	Kaltved	3. 6.19	Kbhvn. Afd.	3. 1.39	Kbhvn. Afd. 18	7. 1.39
51674	Petersen, Arne Schram ..	Horsens	15. 5.11	„ „	28.10.36	„ „ 13	7. 1.39
35065	— Hans Henning .	Vesterby	22. 3.18	Odense	15. 4.37	„ „ 5	31.12.38
36406	— Jens Vald. Willy	København	25. 7.01	Kbhvn. Afd.	7. 1.22	„ „ 11	24.12.38
58090	— Victor Emanuel	—	3. 5.17	D. Elektr.Forb.	31. 8.37	„ „ 12	11. 2.39
50911	Rasmussen, Thorbjørn S. O.	—	13. 9.90	Kbhvn. Afd.	15.10.37	„ „ 9	9. 7.38
51689	Riedel, Carl H. C. Vald.	—	29.10.17	„ „	6. 3.38	„ „ 4	11. 2.39
30542	Sørensen, Chr. Friis.....	—	23. 9.99	Esbjerg	7.12.18	Esbjerg	22.10.38
58173	Svendsen, Ove.....	—	18.10.18	Kbhvn. Afd.	3. 5.38	Kbhvn. Afd. 13	25. 2.39

Hos det 5. Firma, Smedemester *Aage Johansen* i Ballen, var der tidligere afsluttet Overenskomst, og denne udløb den 1. April i Aar.

Overfor de tre sidstnævnte Firmaer rejstes i Februar i Aar paany Krav om Lønforhøjelse samt Overenskomst. Firmaerne trak Sagen ud, hvorfor Afdelingen bebudede Strejke fra den 20. Maj. Dette bevirkede, at Forhandling kom i Stand, og der opnaaedes en Lønaftale, gaaende ud paa, at for Svende med indtil 1 Aars Udlæretid er Lønnen 110 Øre, for Svende med fra 1 Aars til 3 Aars Udlæretid 125 Øre og for Svende med over 3 Aars Udlæretid 130 Øre pr. Time. Højere Timelønninger bibeholdes.

Nogen egentlig Overenskomst ønskede Mestrene ikke at indgaa paa, men er indforstaaet med at rette sig efter alle de Bestemmelser, som ellers er anført i Overenskomster.

Afsluttet Blokade. Den af Maskinmestrenes Forening overfor *Stubbekøbing kommunale Elektricitetsværk* iværksatte Blokade er hævet, efter at Overenskomst er indgaaet.

Maskinisteksaminerne, Maskin- og Motorpasserprøven.

Til ovennævnte Eksaminer begynder den 1. August nye Kursus paa „Kjøbenhavns Maskinistskole". Uformuende Elever kan erholde Statsunderstøttelse. Til den almindelige Maskinisteksamen uddeles endvidere et mindre Antal halve Fripladser til uformuende Elever, der ikke har erholdt Statsunderstøttelse.

Nærmere Oplysninger ved Henvendelse til Skolens Kontor, Nørrebrogade 5.

Uafhentet Akkordoverskud.

Paa Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S henligger uafhentet Akkordoverskud for følgende:

Skr.

2.	E. Nielsen	6,22	Kr.
4.	H. B. Mortensen	31,32	-
40.	J. M. Saysette	3,18	-
61.	G. A. Nielsen	10,37	-
86.	F. O. Larsen	9,98	-
744.	U. L. Hansen	26,67	-
767.	E. Poulsen	44,04	-
773.	Aage Jensen	5,22	-

Dr.

216.	P. J. Petersen	6,24	Kr.
228.	C. V. Christensen	4,90	-
237.	J. Bardrum	1,76	-
241.	H. M. Andersen	7,01	-
269.	Olaf Robert	26,56	-
276.	O. P. C. K. Mortensen	3,99	-
286.	V. Rasmussen	4,15	-
290.	E. J. Pedersen	4,93	-
743.	H. Sørensen	2,13	-
777.	H. Thomsen	5,99	-
781.	E. C. Eggert	3,75	-
784.	A. J. Bjerregaard	4,57	-
787.	A. Jensen	0,79	-
798.	V. Selchau Hansen	1,36	-
817.	C. Petersen	1,70	-

Pl. & V.

414.	K. A. Marcussen	29,60	Kr.
521.	M. G. Nielsen	1,00	-
528.	A. H. Hansen	2,47	-

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 25296	Kjeldsen,	John Valdemar	(Kbhvn.Afd.)
- 2303	Petersen,	Gunnar Martin	(—)
- 18356	Poulsen,	Poul Emil	(—)
- 31	Schmidt,	Christian	(—)
- 9385	Petersen,	Niels Aage	(Hjørring Afd.)

Medlemmerne, Nr. 36738, Kaj Orla Peter Mortensen, og Nr. 58611, Peter Tabur, har atter fundet deres Bøger.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Gl. Register.

			Sidst betalt
Nr. 28443	Eriksen,	Aksel Joh.	10. 3.20
- 26053	Nielsen,	Valdemar Georg	11. 1.19

Nyt Register.

			Sidst betalt
Nr. 16664	Andersen,	Anders Christian	18. 4.36
- 51971	—	Eigil Richard	19. 9.36
- 52144	—	Frederik Chr. Frid	11.12.37
- 14111	—	Harald Bjarne Holst	23.10.37
- 8794	—	Ib Gunnar Frydendal	13. 6.36
- 24622	Andreasen,	Sven Arne Schultz	11. 4.31
- 51482	Franzen,	Charles Peter	6. 2.37
- 12743	Gottschalck,	Robert Frederik	29. 5.37
- 21533	Hansen,	Frede	26. 3.21
- 33621	—	Johannes Ole	28. 3.31
- 38828	—	Niels	14. 5.38
- 54793	Jensen,	Bernhard	24.11.34
- 54994	—	Otto Holger	6. 8.32
- 36842	Jacobsen,	Svend	26. 3.38
- 19955	Johansen,	Severin Peter	27. 6.31
- 59580	Jonsson,	Sigurd Helgi Holm	19. 4.30
- 36951	Kjeldsen,	Kaj Aage	4. 7.25
- 8220	Kjær,	Volmer Harald	14.11 36
- 10233	Krebs,	Svend Jørgen Peter	1. 1.38
- 36864	Larsen,	Ejner Vilhelm H.	15. 5.37
- 18263	–	Erik Tage Thorkild	4. 4.36
- 25586	Madsen,	Harald Wendelboe	3.11.23
- 50489	Mathiesen,	Knud Svend	25.10.30
- 62	Møller,	Oscar Victor	31.12.38
- 34146	Nielsen,	Carl Albert	20. 2.37
- 38376	—	Carl Børge	24.12.38
- 14496	—	Carl Isbech	15. 6.35
- 17676	—	Johannes Kaare	22.10.38
- 26057	—	Poul Alfred	8. 6.29
- 29539	—	Richard Bolvohn	22. 5.37
- 52394	Nørregaard,	Aage	6.11.37
- 32560	Olsen,	Peter Johannes	6. 8.38
- 14738	Petersen,	Einer Erik	20. 7.35
- 496	—	Ejner Jørgen	21.10.33
- 7794	Piil,	Hans Nicolai J. Jensen	18. 2.39
- 9250	Rydstrøm,	Knud Otto	31. 7.37
- 51861	Sørensen,	Knud Bredahl	6. 4.35
- 31338	Schou,	Harry Christian	27. 3.37

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

			Sidst betalt
Nr. 46041	Christiansen,	Albert Sophus	12.11.38
- 46632	Sørensen,	Niels Schandorff	19.11.38

Rettelser

til Adressefortegnelsen for Maj 1939 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Kasserere.

Hadsund-Assens Afd.: Hverdage 12,15 - 12,45 og 17,30 - 18,30.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 9 JULI 1939 25. Aarg.

Dansk Former- og Støberiarbejderforbunds 50 Aars Jubilæums—Kongres.

Den 1. August 1889 lagdes Grunden til Dansk Former- og Støberiarbejderforbund. Paa denne Dag samledes i Aalborg ca. 30 Formere fra Aarhus, Aalborg og Randers, og Jysk-Fynsk Formerforbund stiftedes.

Der var paa dette Tidspunkt Formerfagforeninger i 15 Provinsbyer, og Navnet, man gav Forbundet, hentyder til, at Hensigten har været at faa disse til at tilslutte sig Forbundet. I København havde Formerne allerede i 1873 stiftet Fagforening; denne tilsluttede sig Forbundet den 1. September 1896, og Forbundet antog Navnet Dansk Formerforbund, som i 1923 ændredes til Dansk Former- og Støberiarbejderforbund. Naar Forbundet saaledes i de forløbne 50 Aar har levet under 3 Navne, betyder dette ikke indbyrdes Splidagtighed eller Organisationsvanskeligheder; tværtimod er det en Kendsgerning, at medens de fleste Formerfagforeninger, der var stiftet inden Forbundets Dannelse, ikke kunde modstaa Arbejdsgivernes Angreb og sygnede hen eller opløstes, har dette ikke været Tilfældet siden, og Formerne er i Dag og har gennem flere Aar været organiseret med saa godt som indtil 100 Procent.

Indenfor Centralorganisationen af Metalarbejdere adskiller Forbundet sig fra de øvrige Fag derved, at det ikke indskrænker sig til kun at optage faglærte Formere, men ogsaa optager ufaglærte Specialarbejdere, Maskinformere og Kærnemagere, og disse udgør nu en Trediedel af Forbundets Medlemsantal.

For samtlige Forbundets Medlemmer gælder det, at de er præget af et kammeratligt Sammenhold og en solidarisk Offervilje, der næppe er mere fremtrædende indenfor nogen anden Organisation, og dette Sammenhold og denne Offervilje er resulteret i, at Dansk Former- og Støberiarbejderforbund er blevet en stærk og mønstergyldig Organisation.

Saaledes som Kammeratskab, Sammenhold og Solidaritet har præget Organisationen indadtil, har det samme været Tilfældet udadtil. Da De samvirkende Fagforbund oprettedes i 1898, tilsluttede Formerforbundet sig straks disse, og det har siden da af Forbundets Medlemmer været betragtet som en Selvfølge at staa tilsluttet Landsorganisationen. Da der fra Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund i 1910 udgik Opfordring til Fagene indenfor

Jernindustrien om Samarbejde gennem en Centralorganisation, var Formerne lydhør for Tanken og oprettede i Fællesskab med Smedene og Sliberne i 1912 Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark, og Formerne har siden hørt til Centralorganisationens bedste Støtter.

Fra 1907 har Forbundet haft Overenskomst med Norsk Formerforbund og Svensk Formerforbund om gensidig obligatorisk Understøttelse under Strejker og Lockouter, som i 1908 udvidedes til et Skandinavisk Formersekretariat, der siden har virket som Bindeled mellem de skandinaviske Formerforbund.

Da Forbundet den 1. August 1914 fejrede sit 25 Aars Jubilæum, udbrød Verdenskrigen. 25 Aar er forløbet siden den Dag, og Eftervirkningerne af Krigen er endnu de fremherskende. For Formernes Organisation, saavel som for de øvrige Organisationer, har dette været Aar, hvor mange Vanskeligheder har taarnet sig op, og hvor de organisationsmæssige Interesser kun har kunnet varetages gennem politisk og fagligt Samarbejde. Formerforbundets Medlemmer har altid med den største Forstaaelse stillet sig paa Linie med den øvrige Arbejderklasse.

Vi bringer Forbundets Medlemmer Centralorganisationens hjerteligste Lykønskning i Anledning af 50 Aars Jubilæet og takker for det gode Samarbejde.

Forbundets Jubilæumskongres afholdes i „Folkets Hus", Jagtvej 69, København, og tager sin Begyndelse Tirsdag den 1. August Kl. 10.

Vi byder Kongresdeltagerne Velkommen til Arbejdet.

Formerforbundets Jubilæum

Radioudsendelse fra „Idrætshuset" i Tiden mellem 17^{30} og 18^{30}.

Lørdag den 5. August fejres Forbundets Jubilæum ved Fester i alle Forbundets Afdelinger og i København ved en Fest i „Idrætshuset". Ved Imødekommenhed fra Statsradiofonien er der skabt Mulighed for, at samtlige vore Medlemmer — paa en Maade — kan fejre Forbundets Jubilæum i Fællesskab, idet Fællesprogrammet med Tekst, der bliver tilstillet Afdelingerne, og som omhandler Aabningshøjtideligheden ved Festen i „Idrætshuset" i Tiden fra Kl. 17,30 til 18,30, transmitteres igennem Statsradiofonien.

Festen indledes af Musikdirektør Hjalmar Kofoeds Orkester med en Festpolonaise, hvorefter Formanden for Københavns Afdeling byder Velkommen.

Kgl. Skuespiller Svend Methling fremsiger en — i Anledningen — af Oskar Hansen forfattet Prolog, Koncertsanger Alfr. Berthelsen synger Danmark for Folket", og Svend Methling oplæser R. Kiplings „Skibet, der lærte sig selv at kende". Derefter fremføres Jubilæums-Kantaten fra Forbundets 25 Aars Jubilæum i 1914 af Formernes Sangkor (40 Mand) og Hj. Kofoeds Orkester, 30 Musikere, med Solisten Koncertsanger Alfr. Berthelsen under Ledelse af Dirigent B. Wexøe. Teksten til Kantaten, med Undtagelse af Formerens Sang, er skrevet af Forbundets tidligere Formand Arn. Nielsen og Musikken af Komponisten Carl P. Nielsen.

Kantaten er i to Dele, og mellem første og anden Del holder Forbundets Formand en kort Festtale.

Transmissionen afsluttes med en Fællessang «Formeren synger" forfattet af Oskar Hansen, og Festerne fortsættes i Afdelingerne med eget Program og slutter antagelig først hen paa den lyse Morgen med et Leve for Formerforbundet.

Ferie.

Naar dette Nummer af Bladet udkommer, er en meget stor Del af Centralorganisationens Medlemmer i den Situation enten at have holdt Ferie eller være i Færd med at holde den, og selvom ikke Loven, der fastsætter Ferie med Løn for alle Arbejdere, spiller den samme Rolle for os som for en Række andre Fag, fordi vi har haft Ferie med Løn i en Aarrække, saa faar vore Medlemmer dog i Henhold til Loven Ferien forlænget. Endvidere faar alle de Medlemmer, der beskæftiges hos uorganiserede Arbejdsgivere, med hvem der ikke er Overenskomst, ved Loven fastslaaet Ret til Ferie, et Gode, som ikke kan vurderes højt nok, forsaavidt denne Ferieret og Ferieløn anvendes paa rigtig Maade, og et Gode, som er særlig effektivt i indeværende Aar, fordi vi har været i den heldige Situation, at den allerstørste Del af vore Medlemmer har haft Arbejde i alt Fald den største Del af Aaret.

Der er endvidere ved *„Folke-Ferie"* skabt en omfattende Institution til Varetagelse af Arbejdernes Interesser paa dette Omraade, saaledes at det er mu-

ligt for forholdsvis smaa Penge at nyde Ferien i frie Omgivelser. Der er al mulig Grund til for Arbejderne at glæde sig over Ferien, og heri gøres intet Skaar, fordi Retten til Ferie med Løn kommer som Følge af Ferieloven i Stedet for som saa mange andre af Arbejderklassens Fremskridt at være Frugten af en forud ført bitter Kamp. Ganske vist er det ofte saaledes, at vi Mennesker ikke i det Omfang, det fortjener, skønner paa saadanne Goder, som man kommer forholdsvis let til. Tværtimod er det ofte saaledes, at de Fremskridt, som har kostet en personlig Indsats, skønnes der bedre paa. I Virkeligheden bør vi alle glæde os over, at denne Lov blev til Virkelighed, i Bevidstheden om, at vi i modsat Fald en skønne Dag for Alvor havde været nødsaget til at sætte ind for at faa vor Ret til Ferie med Løn udvidet. Dette er et Programpunkt, som er gledet ud af Dagsordenen paa Grund af Arbejderklassens stærke Stilling i dette Land.

I den almindelige Glæde over dette Fremskridt vil der dog, som i alt andet Menneskeværk, ogsaa findes Mislyde; vi modtager saaledes daglig paa Kontorerne Klager over, at det ikke er muligt at faa Ferielønnen udbetalt. Aarsagen er enten den, at den paagældende Mester overhovedet ikke har sørget for at efterleve den ham af Loven paalagte Pligt til at udlevere Feriemærker, eller at vore Medlemmer ved Afgangen fra et Værksted ikke har sørget for at faa Forholdet bragt i Orden. Naar Ferien skal holdes, hævder Arbejdsgiverne i en Række Tilfælde, at de ikke er pligtige til at eftersende Feriebøger eller Feriemærker, og selvom der øjeblikkelig klages til det rette Forum, der i Forvejen er overlæsset med den Slags Besværinger, gaar der dog altid nogen Tid, inden Forholdet kan bringes i Orden; saadanne Forhold burde have været i Orden, saaledes at vore Medlemmer havde Retten til Ferieløn fastsat ved Udgangen af Ferieaaret pr. 1. April d. A. Forsaavidt angaar Arbejdere hos Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, hvor Ferieloven ikke har skabt nogen Ændring i Kontrollen eller Maaden, hvorpaa vore Medlemmer faar dokumenteret deres Ret til Ferie, nemlig ved Aflevering af et Kort, er disse Vanskeligheder ikke saa store, ihvorvel der ogsaa herindenfor er Firmaer, som ikke efterlever den mellem vore Organisationer trufne Aftale om at aflevere et Kort ved et Medlems Afgang, eller vore Medlemmer ikke sørger for at faa disse Feriekort. I alt Fald afvikles disse Vanskeligheder som Regel omtrent øjeblikkelig. Derimod er der blandt den store uorganiserede Mesterstab, særlig paa Landet, en udpræget Uvilje imod denne Ferielov, der giver sig Udslag, som ofte faar Karakteren af Sabotage af Loven, hvilket aldrig vilde være muligt, hvis vore Medlemmer, der paa alle mulige Maader gennem deres Afdelinger fra Hovedkontoret er adviseret om, hvorledes de skal forholde sig, sørgede for at gøre denne Ret gældende.

Vi trøster os imidlertid med, at her er Tale om et Overgangsaar, og at Erfaringerne fra indeværende Aar i Forbindelse med bl. a. denne Artikel i Fagbladet vil bevirke, at vore Medlemmer fremtidig er paa deres Post og sørger for at have den Feriebog i deres Værge, som gælder fra 1. April i Aar til 31. Marts 1940, og sørger for, at de saa nogenlunde samtidig med, at Ugelønnen udbetales, ogsaa faar Feriemærker, og ikke lader sig feje af med en Bemærkning fra Mesteren om, at han ikke har Feriemærker, at han ikke har Tid eller lignende, men navnlig sørger for, i det Øjeblik de forlader en Arbejdsplads, at medtage deres Feriebog i lovmæssig Stand, d. v. s. har Feriemærker paa 4 pCt. af det Beløb, der i Aarets Løb er indtjent, heri indbefattet Værdien af Kost og Logi.

Det er næppe sandsynligt, at vi fremtidig kan vedblive at faa udleveret Feriebøger eller Feriemærker for Ferieaaret efter 1. April. De, der ikke til dette Tidspunkt har Feriebogen i Orden, mister Ferielønnen.

63 pCt. har en Indtægt under 1200 Mark.

Danske Arbejder-Indtægter i Forhold til tyske.

Et Telegram fra Berlin meddelte for nogen Tid siden, at „Arbejdsfronten" paa Grundlag af en Statistik fra 1934 har foretaget en Undersøgelse vedrørende den arbejdende Befolknings Indtægter i Tyskland. Resultatet, man kom til, blev følgende (som illustreret ved nedenstaaende Cirkel:

under 1200 Mark aarl. Indk. 63 pCt. af Arbejderne.
1200—3000 Mark aarl. Indk. 29 - - —
3000 Mk. o. derover i aarl. Indk. 8 - - —

Ønsker man at sammenligne dette Resultat med Forholdene i Danmark, stilles man overfor forskellige Vanskeligheder m. H. t. Fremskaffelse af en

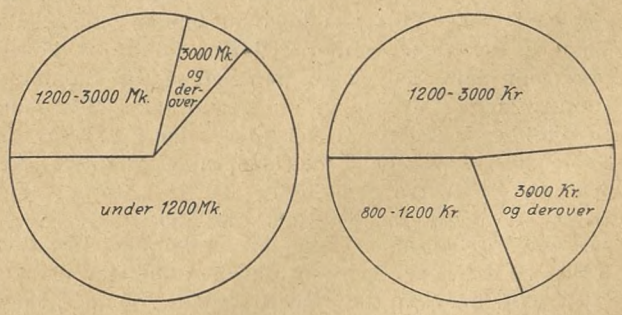

dansk Statistik, der svarer saa fuldstændig til den tyske, at en direkte Sammenligning er mulig.

For det første er Angivelserne i det tyske Telegram uklare. Hvad forstaas ved „det arbejdende Folk"? Efter gængs nazistisk Terminologi kan det lige saa godt være hele den tyske Befolkning, der sigtes til, som den egentlige tyske Arbejderklasse. Eftersom det er Arbejdsfronten, den tyske Erstatning for „samvirkende Fagforbund", der har foretaget Undersøgelsen, vil vi imidlertid i det følgende

gaa ud fra, at det er den egentlige Arbejderklasse, Opgørelsen gælder for.

For det andet møder vi den Vanskelighed, at vi i Danmark har to Indkomstopgørelser efter Erhverv, men at ingen af dem direkte kan sammenlignes med den tyske.

Den ene Opgørelse har vi fra Folketællingen 1930. Denne omfatter 608.557 Arbejdere, som alle enten er Selvforsørgere eller Familieforsørgere, og udviser følgende Indkomstfordeling:

under 3000 Kr. aarl. Indk.	517.446 Pers.	85 pCt.
3000—5000 Kr. aarl. Indk.	82.289 -	14 -
5000 Kr. og derover aarl. Indk.	8.822 -	1 -

Denne Opgørelse har jo bl. a. den Mangel, at vi ikke kan se, hvor mange af de Arbejdere, som har mindre end 3000 Kr., der ligger over og under 1200 Kr. Dog kan saa meget ses, at 15 pCt. har over 3000 Kr., mod i Tyskland kun 8 pCt. har over 3000 Mk. i aarlig Indtægt. Og som bekendt svarer 1 Krones Købekraft i Danmark nogenlunde til en Marks Købekraft i Tyskland.

En mere specificeret Indkomstopgørelse har vi fra Skattestatistikken. Ser vi paa Ansættelserne for 1936, finder vi for 587,717 Personer, der omfatter Arbejderne i Haandværk og Industri, Medhjælpere i Handel, samt Personer beskæftiget i Landbrug og Skovbrug (fraregnet Godsejere, Proprietærer, Forpagtere, Gaardejere og Husmænd, saaledes at kun Land- og Skovarbejdere er med) — følgende Indkomstfordeling:

800—1200 Kr. aarl. Indk.	183.723 Pers.	31 pCt.
1200—3000 Kr. aarl. Indk.	283.760 Pers.	48 -
3000 Kr. og derover aarl. Indk.	120.234 Pers.	21 -

Det er denne Statistik, der er afbildet i omstaaende Cirkel for Danmark. Det er nemt at se, at dens Hovedmangel er, at den slet ikke har de Indkomster med, der ligger under 800 Kr. Den giver derfor et for gunstigt Billede af danske Forhold sammenlignet med tyske. Vidste vi nu hvor mange danske Arbejdere, der ligger under 800 Kr., kunde vi korrigere med dette Tal og faa den helt rigtige Sammenligning frem. Det ved vi imidlertid ikke. Men sammenholder vi det Antal Arbejdere, der i 1936 havde over 800 Kr. (587.700), med det Antal Arbejdere, der var ialt (inklusive dem under 800 Kr.) ifølge ovennævnte Folketælling fra 1930 (608.500 jfr. ovenfor), vil man forstaa, at selv om flere er kommet til siden 1930, vil det ikke dreje sig om et Antal, der principielt kan forrykke det Helhedsbillede, de to Cirkelillustrationer ovenfor giver.

Slutresultatet bliver, at vi endnu har altfor mange lavt lønnede Arbejdere i Danmark — men at de danske Arbejderes Lønvilkaar er langt, langt bedre end tyske Arbejderes. Det drejer sig ikke om nogen agitatorisk Paastand, men en Kendsgerning underbygget med Tal. Hertil kommer de Muligheder, de danske Arbejdere har for fortsatte Forbedringer. Mon ikke de tyske Arbejdere snarere har Udsigt til det modsatte?

J. Kragh.

Tvangs-Rationalisering i den tyske Maskinindustri.

Efterhaanden, som Knapheden paa Raastoffer i Maskinindustrien i Tyskland er bleven mere og mere følelig, har Regeringen maattet gribe til stadig skrappere Midler for at forhøje Industriens Ydeevne. Den kan ikke længere nøjes med de meget indgribende Fordelingsbestemmelser, Valutaforordninger, Finansieringsforskrifter og andre økonomiske Tvangsforanstaltninger, men maa gribe til direkte Tvangsrationalisering. I første Omgang skal denne omfatte Maskinindustrien, Byggeindustrien og Automobilfabrikationen. Den 14. December 1938 gav *Göring* Ordre til Rigsøkonomi-Minister *Funk* om at forøge Virksomhedernes Ydeevne ved Rationalisering. Funk fik uindskrænkede Bemyndigelser til Gennemførelse af denne Ordre.

Allerede næste Dag udnævntes Direktør *Carl Lange*, som under Republikken var Formand for de tyske Maskinfabrikkers Forening, til „Befuldmægtiget for Maskinindustrien". Lange vil forøge den samlede Kapacitet ikke blot i Maskinindustrien, men ogsaa i Halvfabrikat- og Raastofindustrien uden at tage Hensyn til de enkelte Industrigrenes eller de enkelte Maskinfabrikanters Særinteresser. Rationaliseringen skal finde Sted i den Rækkefølge, hvori Produktionen selv foregaar, nemlig først i Støberierne, dernæst i Værktøjsmaskinfabrikkerne o.l. og tilsidst i den egentlige Maskinindustri. For at kunne overholde denne Rækkefølge maa Finansieringen af visse Foretagender udskydes til Fordel for andre. Som Maalestok for, hvor Kapaciteten udnyttes stærkest, benyttes Leveringstidens Længde. Ved Hjælp af Arbejdsdeling skal Ydeevnen forøges og Produktionsomkostningerne nedsættes. Fremstillingen af visse Maskindele skal overdrages til bestemte Maskinfabrikker og unddrages andre. Hvis Licensbesiddelser staar som Hindring for en saadan Omlægning, skal Licenstildeling „om nødvendigt gennemføres trods Modstand og Hemninger". Ogsaa Spørgsmaalet om Mangelen paa Fagarbejdere henhører under Carl Langes Myndighedsomraade.

I et Cirkulære af 27. December 1938 fra Indenrigsministeriet bestemmes, at Udførelsen af offentlige Ordrer skal ske i den Rækkefølge, der fastsættes af Rigserhvervskontoret i Forstaaelse med Direktør Lange. Maskin- og Apparatfabrikker maa kun med offentlig Tilladelse foretage Ændringer i Arbejdsplanen.

Dette Dekret motiveres med de Forstyrrelser, som opstaar ved, at de forskellige offentlige Instanser søger at komme hinanden i Forkøbet med Hensyn til at faa udført deres Maskinordrer o. s. v. Denne „Konkurrence" bevirker, at Arbejdsmaterialet som Følge af Omdisponeringer er 3—4 Gange saa længe under Bearbejdning som ved normale Forhold.

Indenfor *Bygningsindustrien* skal Rationaliserin-

gen bl. a. ske ved at erstatte menneskelig Arbejdskraft med Maskiner i størst muligt Omfang. Dog skal der tages Hensyn til, om der kan spares *Jern* ved denne Omlægning; derfor skal f. Eks. Cementindustrien fremmes. — Det paalægges ogsaa ofte Bygherrer at anskaffe Kakkelovne til de nye Huse i Stedet for Centralvarmeanlæg og at anvende Fajancerør til W. C.-Afløb i Stedet for Jernrør o. s. v.

Mest indgribende synes Rationaliseringen at blive i *Automobilindustrien*. Fabrikationen af Automobiler o. l. er underkastet Godkendelse af Generaldirektøren for Automobilvæsen Oberst *v. Schell*, som ogsaa fastsætter Byggemaade, Størrelsesklasser, Antal Typer og Nyttelast.

Hidtil har Produktionen af ca. 300.000 Automobiler fordelt sig paa omkring 335 forskellige Typer. Resultatet var, at Tilbehørsindustrien maatte fabrikere 6000 forskellige Stempler og 18.000 forskellige Ventiler. Dette store Antal Typer foraarsagede Handelsomkostninger paa 20—40 pCt. af Vareprisen. Den 15. Marts udstedte v. Schell en Forordning, som — med en Overgangstid indtil 1. Januar 1940 — fastsætter følgende Antal Automobiltyper:

19 Slags Lastbiler af Hovedtypen (i Stedet for 113)
30 Slags Personbiler af Hovedtypen (i Stedet for 52)
30 Slags Motorcykler (i Stedet for 150)
2 Slags smaa Lastbiler (i Stedet for 20).

Der sker altsaa en Begrænsning af det hidtidige Antal Typer paa 75 pCt. (fra 335 til 81). Samtidig begrænses Antallet af Fabrikker, der maa fabrikere de forskellige Slags Vogne. Hensigten er at spare dels Materialer, dels (og især) faglært Arbejdskraft. Anvendelsen af nye Opfindelser og Konstruktioner skal fremtidig ikke være forbeholdt enkelte Fabrikker. Der oprettes et Forskningsinstitut, der skal prøve nye Opfindelser o. s. v., og, hvis de godkendes, stille dem til Disposition for samtlige Fabrikker. Det Firma, der fremkommer med Forslag til Forbedringer, affindes med en Præmie. Ogsaa Konstruktører og Specialister skal kunne forflyttes til de forskellige Fabrikker efter Behov.

— Privatejendomsretten opretholdes ganske vist stadig i Automobil- og Maskinindustrien, men der bliver ikke meget Spillerum for Privatinitiativ eller Dispositioner.

Efter „Sopade“.

Stærk Nedgang i Arbejdsløsheden.

Heldigvis viser det sig, at Nedgangen i de arbejdsløses Antal stadigvæk holder sig, en Nedgang, der ogsaa gør sig gældende i andre Fag. Fraset Højkonjunkturaaret 1930 er Majtallet 1939 den laveste Ledighedsprocent, vi har haft siden Maj 1929.

Der var dengang 31.279 ledige Arbejdsløshedskassemedlemmer. I Aar den sidste Fredag i Maj var der 55.564, men her maa tages i Betragtning, at medens der i 1929 kun var 274.000 Arbejdsløshedskassemedlemmer, er der i Aar over 476.100. Naar man iøvrigt vil sammenligne Arbejdsløshedstallet fra 1929 med Tallet nu, maa det ikke glemmes, at Kassernes Dageantal i 1929 var meget lavere end nu, og man havde afskaffet alt, hvad der hed fortsat Hjælp til arbejdsløse og derved henvist omkring 20.000 til at eksistere ved Støtte fra Fattigvæsenet eller de kommunale Hjælpekasser, foruden at de uorganiserede ledige den Gang slet ikke blev kontrollerede, medens de nu af Kommunerne forpligtes til at gaa til Kontrol. I 1929 var der saaledes af personlig tilmeldte (uorganiserede) kun 1443 — praktisk talt udelukkende Rengøringsarbejdersker — medens Tallet i 1933 pludselig steg til 15.000, da der blev kræ vet Kontrol af de uorganiserede, som vilde have offentlig Understøttelse.

Den virkelige Arbejdsløshed var derfor i 1929 praktisk talt dobbelt saa stor som den kontrollerede. Siden 1929 har Landbruget ikke forøget sit Arbejderantal, men har tværtimod skudt mellem 30.000 og 50.000 ind til Byerne.

Nogle Uddrag

af Direktørens Beretning til den internationale Arbejdskonference 1939.

I Forordet til dette Aars Beretning — den første, der forelægges af Direktør *John G. Winant*, som i Begyndelsen af Aaret tiltraadte Stillingen som Leder af den internationale Arbejdsorganisation — siger Forfatteren:

„I den nuværende Situation er det uundgaaeligt, at de Delegerede mere end nogensinde før vil være optaget af den almindelige Stilling, der giver Anledning til alvorlig Ængstelse i hele Verden. — —

Stillet overfor Nuets barske Virkelighed er det ikke let at fortsætte Virksomheden indenfor en upolitisk Organisations Grænser, fordi Forstyrrelserne og Forvirringen i Verden nødvendigvis øver Indflydelse paa de Opgaver, vi stilles overfor. Men jeg er overbevist om, at ingen Regering — Medlem eller Ikke-Medlem — vilde se Den internationale Arbejdsorganisation brugt som et udenrigspolitisk Instrument. Paa den anden Side er vi i Behandlingen af socialpolitiske Problemer tvunget til at tage Hensyn til Følgerne af Krig og Fred. Dette gælder saavel for Handelskonflikter som for ren Krigsøkonomi.

Følgerne af den nuværende væbnede Fred er en Forcering af Produktionen, en Koncentration af produktive Kræfter paa uproduktive Omraader, Anvendelse af store Befolkningsgrupper til Militærtjeneste, paa visse Omraader manglende Arbejdskraft, hastig Stigning i det Offentliges Budgetter og Tilflugt til Laan for at dække Militærudgifterne, uundgaaelige inflatoriske Virkninger af en saadan Finanspolitik

og en Tendens til Forøgelse af Leveomkostningerne med alle de Virkninger, som dette nødvendigvis medfører for Befolkningens brede Lag. Jo længere denne Tilstand fortsætter, jo alvorligere bliver den, og det Spild, der foraarsages, staar ikke meget tilbage for det, som en Krig vilde føre med sig. — Ønsket om Produktionsforøgelse fører til Forlængelse af Arbejdstiden med Fare for Arbejdernes Helbred og Sikkerhed. Beskyttelsesforanstaltningerne gennemført ad Lovgivningens Vej eller ved kollektive Overenskomster staar i Fare. Denne Udvikling i Forbindelse med Arbejdslønnens Tendens til at dale under Prisniveauet som Følge af de inflatoriske Foranstaltninger fører til Konflikter mellem Arbejdere og Arbejdsgivere paa alle industrielle Omraader, medmindre Fremsyn og konstruktive Foranstaltninger er taget i Brug. Forsøg bør gøres for at imødegaa Situationer, der opstaar som Følge af disse Forhold, og for at fremskaffe et Grundlag for international Aktion.

Men for at kunne gøre størst mulig Nytte, naar en Omstilling engang finder Sted, er det nødvendigt, at vi allerede nu vier vore Kræfter til Fremtidens Opgaver. Vore Undersøgelser maa i denne Spændingens og Usikkerhedens Tid bringes til at omfatte de Foranstaltninger, der er truffet i tidligere Tid og i forskellige Lande. Maaske kan man ved fuld Udnyttelse af en hel Verdens Erfaringer undgaa Gentagelse af visse Forsøg og Fejltagelser. Hvordan end Stillingen i Verden er, vil den internationale Arbejdsorganisation være af største Betydning. Og hvis nye Opgaver paalægges Institutionen, er det en Opmuntring, at den ikke længere er et nyt og uprøvet Instrument. Opgaverne i de sidste 20 Aar har styrket Organisationens Opbygning og fuldkommengjort dens Teknik. — — —"

Efter at have gjort opmærksom paa, at den samlede Kapitalanbringelse i Folkeforbundets Palæ, Landbrugsinstituttet i Rom, Den internationale Domstol i Haag og Den internationale Arbejdsorganisation i Geneve er *mindre end Prisen paa et moderne Slagskib*, vender Direktøren sig i Slutningen af sit Forord med følgende Sætninger til Regeringernes Repræsentanter:

„Jeg henstiller derfor alvorligt, at De, som dirigerer vore Handlinger og har Kendskab til den Stilling, i hvilken vi befinder os, ved Deres Hjemkomst vil andrage Deres Regering om, at Bidragene maa holdes paa en saadan Højde, at de tillader os paa en bedre og mere omfattende Maade at tjene Regeringerne og de Folk, de repræsenterer. Jeg fremsætter tillidsfuldt denne Bøn, fordi Medlemsstaterne baade enkeltvis og ved en enstemmig Vedtagelse i Raadet har lovet at opretholde Organisationens Virksomhed selv i Tilfælde af Krig.

— Det er naturligt og uundgaaeligt, at Statsmændenes Tanker i den nuværende Situation koncentrerer sig om deres eget Lands Sikkerhed. Og jeg skal ikke sige et eneste Ord, der kan svække Medlemsstaternes Beslutning om at forsvare sig mod Angreb, *og beskytte de demokratiske Institutioner, som er Menneskehedens Maal og Haab.*"

Den økonomiske Situation. (Kapitel 1.)

I Beretningens første Kapitel peger Direktøren paa det Forhold, at „Arbejdskraftreserverne paa visse af Erhvervslivets Omraader er ved at blive udtømt", og derefter hedder det:

„Men samtidig med, at Rustningsindustrien stimuleres, er andre mere fredelige Dele af Erhvervslivet lammet af den politiske Spænding. En stigende Uvilje mod at binde sig i langfristede Kapitalanbringelser gør sig gældende under Frygten for, at en Krig kan berøve Anlæggene al Værdi ..."

Efter en Omtale af forskellige Foranstaltninger til Bekæmpelse af Krisen bemærker Direktør Winant:

„Medens det i Storbritannien hovedsagelig var Forsvarshensyn, der stod bag det økonomiske Program, har andre Stater i udstrakt Grad gjort Brug af offentlige Arbejder for at opretholde Købekraften og bekæmpe begyndende Krisefænomener. Anvendelsen af offentlige Arbejder udvidedes bl. a. i Schweiz og Danmark; og andre Steder, f. Eks. i Argentina, Australien, Finland og Sverige, udvikledes et Maskineri for Tilrettelægning, Finansiering og betimelig Udførelse af offentlige Arbejder i Krisetider.

I Frankrig var det økonomiske Program maaske mere betinget af Nødvendigheden af at øge Produktionen end af Arbejdsløshedsproblemet. En Nødvendighed, der understregedes af Forsvarsmagtens Krav. Eftersom der ikke var større Mulighed for øget Produktion ved Inddragelse af arbejdsløse, var Hovedformaalet at hæve den enkelte Arbejders Præstation ..."

Oprustningens økonomiske Problemer.

Om Oprustningen udtaler Direktøren:

„Under de gældende Forhold maa Arbejdsorganisationen hellige sig den Opgave at sikre, at den Indflydelse, som Kravene til Forsvaret øver paa Levestandarden, i alle Tilfælde bliver den ringest mulige ..."

Derefter behandler Beretningen forskellige Metoder, som er anvendt til Indskrænkning af Forbruget, og som i større eller mindre Grad rammer Arbejderklassen:

„I Tyskland er Forbruget holdt nede ved Hjælp af streng Lønkontrol, Indskrænkning af Udbyttebetalinger, stigende Beskatning og ved Begrænsning af Varetildelingerne. Vidtgaaende Rationering er indført, hvilket i nogen Grad tjener til at fordele Byrderne paa det forbrugende Publikum. Ogsaa i Japan er Forbruget indskrænket ved Beskatning, ved Rationering og ved en intensiv Spare-Kampagne. Den haarde Beskatning i Frankrig baade paa Indkomster og paa almindelige Forbrugsvarer har paalagt de mindrebemidlede tunge Byrder. I England bæres Forøgelserne i Beskatningen, Afgifterne paa

fast Ejendom og Motorskatten, hovedsagelig af de rige og Middelklassen, medens de 11 Millioner £, der skal fremskaffes gennem forøget Tobaks- og Sukkerafgift, tynger haardest paa de fattige. For Arbejderne, ja for hele Samfundet, er det utvivlsomt vigtigt, at den krævede Forbrugsindskrænkning sker ved en særlig Beskatning, der kun frigør de for Oprustningen nødvendige Reserver og ikke foraarsager unødvendige Savn eller Arbejdsløshed. Hvor Importen maa koncentreres om Stoffer, der er nødvendige for Rustningsprogrammet, er det af Vigtighed, at Begrænsningen af den øvrige Import rammer Luksusvarer fremfor saadanne Varer, der er nødvendige for Opretholdelse af Arbejderklassens Levestandard.

Den udbredte Tendens til Nedskæring af Forbruget og Reducering af Levestandarden, som følger i Oprustningens Fodspor, klarlægger en skarp Modsætning mellem denne Form for offentlige Udgifter og Anvendelse af offentlige Midler til et økonomisk Rekonstruktionsprogram. I begge Tilfælde foregaar der indledningsvis en stigende Aktivitet, men medens den sidstnævnte Form tilstræber en Forøgelse af Forbruget, ledsages Rustningsudgifterne af særlige Forholdsregler, der skal modvirke enhver Forbrugsudvidelse og Forøgelse af Levestandarden ..."

International Handel.

Dette Afsnit af Beretningen indeholder følgende Betragtninger:

„Den moderne Tids Forøgelse af Levestandarden er muliggjort ved Udvidelsen af Markederne og den verdensomspændende Udveksling af Raastoffer. Haabet om videre Fremskridt hviler paa en Fortsættelse af denne Proces. Den Kendsgerning, at en Række Lande nu forsøger i stor Udstrækning at gøre sin Økonomi uafhængig, formindsker ikke, men forøger tværtimod Nødvendigheden af økonomisk Samarbejde mellem de øvrige Lande. Spørgsmaalets Vigtighed understreges af den Mangel paa vigtige Produkter, som Oprustningen truer med at foraarsage ..."

Udvandringen.

„Der er næppe noget andet Omraade, paa hvilket den økonomiske Krise i 1930 og følgende Aar har haft stærkere Virkninger, og paa hvilket Forbedringen er sket senere og langsommere, end Udvandringen. Da Krisen var paa Dybdepunktet, gik Strømmen praktisk talt i omvendt Retning. Tilbagevandringen var stærkere end Udvandringen. Selv om denne Tendens nu er borte, og Vandringen atter gaar den normale Vej, vokser Antallet af Udvandrere dog kun langsomt og er langt under det tidligere normale .."

Flygtningespørgsmaalet.

„Antallet af Personer, der i de sidste Aar er rykket op fra Hjem og Midler til Underhold, kan næppe fastslaas. Krigene i Kina og Spanien har skabt enorme Flygtninge- og Bosættelsesproblemer. I Begyndelsen af 1938 ansloges det, at Flygtningene fra Tyskland udgjorde ca. 150.000, af hvilke 35.000 levede under midlertidige Former i Nabolandene. Hvor mange Hundredtusinder Begivenhederne i de sidste Aar har lagt til disse Tal er det for Øjeblikket umuligt at beregne. Heller ikke er det muligt at fastslaa det store Antal „eventuelle Flygtninge", som er berøvet deres normale Eksistensmuligheder, men ikke kan udvandre, før de har skaffet sig Opholdstilladelse i et andet Land.

Disse Flygtninges Tragedie kræver de alvorligste Overvejelser i hele Verden, og det er naturligt, at et internationalt Samarbejde for Tiden maa indrettes herpaa. Uden Tvivl har de mange private Komitéer i forskellige Lande udført et værdifuldt Arbejde, men det private Initiativ, saa nødvendigt det end er, kan ikke forventes at kunne løse dette Problem uden Hjælp eller paa varig Maade.

Arbejdsforhold (Kapitel 2).

I Begyndelsen af sin Oversigt over Arbejdsforholdene i Aaret 1938 betoner Direktør Winant, at *disse er undergivet de politiske Tildragelser;* de sociale Fremskridt er som Følge deraf uensartede.

De er størst i de Lande, som er mindst berørt af politisk Usikkerhed, men de er i store Dele af Verden hæmmet, fordi Kravene til Forsvaret har stillet andre Foreteelser i Baggrunden. Dette gælder i Særdeleshed Løn- og Arbejdstid, medens de særlige politiske og økonomiske Foranstaltninger overfor Arbejdsløsheden i deres Virkninger har været mere komplicerede.

Om Forholdene i Tyskland siger Beretningen:

„I Tyskland og i Japan koncentreredes Bestræbelserne, som Følge af Oprustningens Krav, hovedsagelig om en Udvidelse af og en Kontrol med Arbejdsindsatsen. Ifølge den officielle Statistik er Arbejdsløsheden i Tyskland praktisk talt afskaffet, men dette betyder ikke nødvendigvis, at hele Arbejdskraften er fuldt og produktivt beskæftiget. En stor Del af det udførte Arbejde kan ikke kaldes rentabelt. Det tyske Selvforsyningsprogram resulterer uundgaaeligt i uøkonomisk Produktion i mange Industrier. De Varer, der fremstilles, er Spild af Arbejdskraft i den Forstand, at de samme eller bedre Produkter i international Samhandel kunde tilvejebringes ved Hjælp af en mindre Arbejdsindsats. Denne Kendsgerning, saavel som Behovet for en udvidet Industri, er vel Grunden til den Mangel paa Arbejdskraft, der i den seneste Tid har været et iøjnefaldende Træk i den tyske Industri. For at imødekomme Behovet om Arbejdskraft er der truffet forskellige Forholdsregler; der er saaledes sket en fuldstændig Ændring i Stillingen til Kvindernes Arbejde.

De nye Regler for Anbringelse af unge af begge Køn under 21 Aar med Henblik paa Placering overensstemmende med Industriens Krav og Reduktionen af Læretiden i visse Fag — endog Haandværksfag — fra 4 til 3 Aar er ligeledes foraarsaget af Manglen paa Arbejdskraft. Til disse Forholdsregler

maa ogsaa regnes Ordren af 22. Februar 1939, der muliggør *Ophævelsen af selvstændige Haandværksvirksomheder,* hvis Opretholdelse ikke findes økonomisk paakrævet. Det forventes, at denne Foranstaltning vil frigøre 60—70.000 Arbejdere til andet Brug." (Det var som bekendt et af Nazismens Programpunkter at beskytte den selvstændige Erhvervsdrivende. — Red. Anm.).

„Af de mange regulerende Foranstaltninger, som den tyske Regering har gennemført det sidste Aar, *kan kun nævnes ganske faa,*" skriver Direktør Winant.

„Nogle af dem fortsætter en Proces, der har strakt sig over flere Aar. Saaledes er Kontrollen over den enkelte Arbejder udvidet gennem *Arbejdsbøgerne,* der indførtes 1935 og gjordes obligatoriske 1938, og som nu dækker 22¼ Million Arbejdere, eller tilnærmelsesvis en Trediedel af Befolkningen ..."

„I Juni 1938 gennemførtes det, at enhver Person af tysk Nationalitet, uden Hensyn til Køn, Alder eller Fag, af vedkommende Arbejdsgiver skal stilles til Raadighed for Staten for Udførelse af politisk vigtige Arbejder af paatrængende Karakter."

Mod Slutningen af dette Afsnit skriver Direktør Winant:

„Selv om Afskaffelse af Arbejdsløsheden i Tyskland ikke betyder det samme som i et Land med fri Økonomi, saa har det dog været optaget som en Udfordring til de Lande, som kæmper med en udbredt Arbejdsløshed, *men man maa stille sig det Spørgsmaal, om kontrollerende Foranstaltninger ikke med større Virkning kunde gennemføres i Lande med en fri Økonomi, der anvender demokratiske Fremgangsmaader* til Hævning af Produktionen af nyttige Varer og for at skaffe Beskæftigelse.

I dette Kapitel konstaterer Direktør Winant, at „i alle Lande *med Undtagelse af Tyskland* og indtil fornylig tillige Japan er Reallønnen opretholdt paa et Niveau, der ligger over 1929-Tallene".

Levestandard (Kapitel 3)

Som Indledning til dette Kapitel siges:

„I de senere Aar har Staten i stigende Omfang overtaget Ansvaret for Befolkningens Velfærd. Industriens stigende Produktivitet har muliggjort store materielle Fremskridt. Men hvis disse Fremskridt fuldt ud skal virkeliggøres, er en tilsvarende Udvikling af den sociale Ordning nødvendig. Opretholdelse og Forbedring af Levestandarden er et Problem, som Staten og dens Borgere maa løse i Fællesskab."

(Fortsættes.)

Generalforsamlingen i „Dansk Arbejde".

(Sluttet.)

En mærkelig Modsætning.

Og saa har „Dansk Arbejde" ikke i lange Tider haft saa mange Leveranceforhandlinger, som vi har haft i Aar. Man vil naturligvis straks spørge, om de danske Varer da er blevet mindre konkurrencedygtige; men det er de slet ikke; det har bare „ligget i Luften", at nu var det overflødigt at tage Hensyn til den indenlandske Produktion. I mangfoldige Tilfælde er der købt udenlandske Varer for offentlige Penge, uden at danske Leverandører overhovedet er blevet spurgt. Det er den mærkelige Modsætning i Aarets Tildragelser, at medens Tendensen ellers er gaaet i Retning af Samarbejde og gensidig Forstaaelse, medens man paa alle andre Omraader synes at stræbe hen imod Billighed og sund Fornuft — endda med en tydelig national Undertone —, saa er Spørgsmaalet om dansk Arbejde mange Steder i Administrationen lagt helt paa Is. Der kunde let nævnes en Række Eksempler; men alene det, at der til offentlige Kontorer købes tre udenlandske Skrivemaskiner, hver Gang der købes een dansk, giver jo hele Situationen. Man ser for sig, hvorledes de bedste Hoveder i alle Administrationens Grene slider i det Dag og Nat med Tidens store Problem: Hvordan skaffer vi Arbejde, hvordan faar vi Hjulene i Gang? Og alle Bekymringerne og al Statistikken og alle Nødhjælpsforordningerne klaprer flittige statsansatte Damehænder ned paa importerede Skrivemaskiner, uden at nogen finder noget som helst mærkeligt i det.

Jeg pegede før paa Ønskeligheden af konsekvent Administration. Hermed tænkte jeg bl. a. paa disse Indkøb; men jeg vil gerne føje nogle Bemærkninger til om en anden Sag. Der kaldes saa meget paa Foretagsomheden, og de initiativrige faar med Rette offentlig Ros og Anerkendelse, naar de sætter noget nyt i Værk. Men det hænder desværre, at man et halvt eller helt Aar efter prisgiver den flittige og foretagsomme Mand, ikke fordi han har skuffet Forventningerne, men fordi et fremmed Land ved en Traktatforhandling har gjort Krav paa at faa Del i Mandens Marked. Hertil er ingenting at sige fra et „Dansk Arbejde"-Synspunkt, hvis det drejer sig om almindelig fair Konkurrence. Men de ny Metoder, der er knæsat i Verden, har jo deres egne Principper ogsaa for Eksporthandel, og det er over for dem, man kunde ønske en mere konsekvent Optræden. Planmæssigt tilrettelagt Angreb paa sund dansk Foretagsomhed i Danmark ved Hjælp af Tilskud fra fremmede Statskasser eller fra internationale Karteller bør efter min Mening imødegaas ved passende Midler, ellers vil man i det lange Løb komme til at kalde forgæves paa Initiativet og vente forgæves paa Beskæftigelsesforøgelsen.

De daglige Arbejdsopgaver.

Om Enkelthederne i „Dansk Arbejde"s Virksomhed har jeg allerede givet et Par Antydninger i det foregaaende. Vi har som sagt haft usædvanlig mange Leverancesager — saa mange at vi i hvert Fald ikke

kan komme nærmere ind paa dem her. Til det, jeg sagde før om den større Nonchalance overfor de danske Varer, skylder jeg her at føje, at *Resultaterne* af de mange Forhandlinger i og for sig ikke har været daarlige. Det er kun undtagelsesvis, vi har mødt egentlig Uvillie. Køberne har i første Omgang glemt „Dansk Arbejde", eller de har maaske fundet det mest stemmende med Tidens Aand at „se stort" paa de gamle Cirkulærer om at foretrække danske Varer; men det har som Regel været muligt at faa Spørgsmaalene ordnet paa tilfredsstillende Maade ved saglig og venskabelig Forhandling. Forsaavidt kan man godt sige, at der ikke er sket nogen større Skade; men hvormange Procent af de afsluttede Forretninger er kommet for „Dansk Arbejde"s Øren? Vi kan vist roligt gaa ud fra, at der er syndet i Stilhed mindst ti Gang for hvert Tilfælde, der er indberettet til os og ordnet ved „Dansk Arbejde"s Mellemkomst. Naar vi efter Omstændighederne er tilfredse med Resultaterne og med Glæde ser paa de mange Penge og de mange Arbejdsdage, der er reddet ved Foreningens Mellemkomst, bør vi stadig holde os for Øje — og bør *andre* holde sig for Øje — at meget mere kunde naas, hvis man fra alle Sider for Alvor satte Kræfterne ind derpaa.

Leveranceforhandlingerne har drejet sig om snart sagt alle mulige Varer lige fra Kirkeorgler til Skyttegravsmateriel. Jeg nævner i Flæng, idet jeg nu ikke alene holder mig til de offentlige Anskaffelser: Køleanlæg, Krematorieovne, Sygehusudstyr, Sanitetsporcellæn, Medicinflasker, Tandbørster, Vejmaterialer, Kloakrør, Staalvinduer, Vægfliser, Kabyskomfurer, Møbler, Tekstilvarer, Uniformsgenstande, Rebslagerimaskiner, Møllerianlæg, Knive, Planteskoleartikler, Bøgetræsparket, Bygningsplader, Armatur, Værktøjsmaskiner, Glødelamper, Slibeskiver, Svejseelektroder, Modejournaler, Emballageglas, Skolemateriel og Kontorinventar, herunder naturligvis ikke mindst Skrivemaskiner.

En enkelt Leverancesag har været saa betydningsfuld, at den har drejet sig om praktisk talt et helt Fags Eksistens. Det var Spørgsmaalet om en meget stor løbende Ordre paa Trækasser til Svineslagterierne. I første Omgang blev Resultatet negativt; men der skal efter Sigende være Mulighed for at naa til en Løsning nu.

En særlig Plads blandt Leverancesagerne indtager de saakaldte Beredskabskøb. De drejer sig jo om mange Millioner Kroner, og man kunde paa Forhaand vide, at den største Del af disse Penge maatte bruges til Køb i Udlandet. Men det viste sig, at *nogle* af Millionerne dog skulde anlægges i Beredskabsvarer, som Landets egen Industri godt kunde levere, Varer, som man blot ønskede at have liggende parat til øjeblikkelig Brug i paakommende Tilfælde, men som altsaa lige saa godt kunde fremstilles nu paa danske Fabrikker som indføres udefra. Vi har ad forskellige Veje prøvet at varetage de hjemlige Interesser paa disse Omraader. Men Resultaterne har oprigtig talt været smaa, sandsynligvis fordi Staten med disse Indkøb har haft flere andre Maal for Øje end de rent sikringsmæssige.

Der bages Brød af dansk Korn.

Vort Arbejde for at fremme Optagelsen af ny Produktioner er fortsat efter de to sædvanlige Hovedlinier, én, der tager Sigte paa igennem Agitations- og Oplysningsvirksomhed at skabe almen Interesse for Produktionsinitiativ i det hele taget, og én, der tager Sigte paa de mere konkrete Opgaver, den, der fører ind i det, vi kalder „Dansk Arbejde"s Arbejdsbørs.

Begge disse Sider af Foreningens Virksomhed blev omtalt ret udførligt i den nylig offentliggjorte Afdelingsberetning, og jeg skal derfor ikke gaa meget dybt ind paa dem her.

Først vil jeg nævne de ny Landbrugsproduktioner, som vi paa et eller andet Tidspunkt har haft Fingrene med i, og som er ført videre frem i det nu forløbne Aar.

Det begyndte jo i sin Tid med tre Opgaver: Frugtavl, Kartoffelindustri og Udnyttelse af Halmoverskuddet. Om de to førstnævnte er der ikke noget nyt at sige udover, at Frugtavlen nu har større økonomisk Betydning for Landet end Skovbruget og omtrent lige saa stor Betydning som Fiskeriet. Med Halmspørgsmaalet er det jo gaaet mere smaat; det har nærmest ligget stille lige til nu; men om ganske kort Tid aabner den første danske Halmkartonfabrik, bygget i Holbæk af Fabrikant *K. Baungaard,* og hermed skulde altsaa det sidste af vore tre oprindelige Landbrugsforslag være blevet til praktisk Virkelighed.

Fjerkræslagterierne, som „Dansk Arbejde" slog til Lyd for før nogen anden, kom i Fjor op paa en samlet Produktionsværdi af over 10 Millioner Kroner. Tørringen og Ensileringen af Grøntafgrøder vandt nye Tilhængere blandt Landbrugets Foregangsmænd. Der kom ny Tørringsanlæg i Gang. Der blev bygget flere Siloer til Ensilering, og man fandt ny praktiske Metoder til Nyttiggørelse af det konserverede Grøntfoder — altsammen tjenende til at forbedre Landbrugets Økonomi og begrænse Importen af fremmede Oliekager. Hvedeudvalget, som blev nedsat paa „Dansk Arbejde"s Initiativ, og som nu i en Aarrække har arbejdet rent praktisk med Spørgsmaalet om den danske Hvedes Bageevne, fik i Aar til Opgave at bistaa Myndighederne med at udforme Indmalingsloven. Beklageligvis er denne Lov jo senere blevet skæmmet af Bestemmelser, der paa en højst forunderlig Maade begunstiger Melimporten paa de danske Mølleres Bekostning; men enhver, der har haft med Sagen at gøre, ved, at det i hvert Fald ikke er Hvedeudvalgets Skyld. Og under alle Omstændigheder er vi dog nu kommet dertil, at der bages Brød af dansk Korn, og at vi spiser dette Brød uden at lide den mindste Skade ved det.

De „smaa" Produktioner.

De saakaldte smaa Produktioner gaar deres jævne Gang. Antallet af Faar er i stadig Stigning. Kaninavlen gaar ogsaa fremad. Vi har støttet denne Sag

ved at skaffe Kaninavlernes Forening et Statstilskud til yderligere Fremme af Eksportarbejdet. Den første Auktion over danske Sølvræveskind blev afholdt i Januar Maaned. Tobaksavlen, som laa stille i Fjor, vil blive genoptaget i Aar endda i større Stil end før. Der er yderligere sket det interessante med Tobakspørgsmaalet, at Akademiet for de tekniske Videnskaber nu ogsaa har taget Sagen op. Interessen for Hørdyrkningen bliver ogsaa stadig større. Her har vi ydet Bistand ved en Række Forhandlinger med Valutamyndighederne og ved Ordningen af forskellige Afsætningsproblemer; endvidere har vi været med i Forhandlingerne om Oprettelsen af et moderne Hørskætteri med Rødningsanlæg her paa Sjælland. I Forbindelse med alle disse smaa Produktioner kan det nævnes, at der med godt Udbytte er dyrket Lavendler til Udvinding af Lavendelolie, at Aspargesdyrkningen er udvidet og bragt ind under mere rationelle Former, og at der i Sommer vil blive dyrket 30 Millioner kg Gulerødder til Vitaminisering af den danske Margarine. Hidtil er Margarinen jo blevet vitaminiseret med Palmeolie.

Som et glædeligt Tidens Tegn noterer vi endelig, at Landbrugsministeriet den 1. Maj satte Aarslev Forsøgsstation i Gang med under en ny Forstanders Ledelse at foretage „Forsøg, Undersøgelser og Forædling af Industriplanter, saasom Spinde-, Olie-, Medicinalplanter, Tobak m. fl.".

De ny Produktioner, der er taget op i Byerne, er hurtigere overset. Det er forholdsvis faa Ting, der i Aarets Løb er slettet af „Dansk Arbejde"s Emnelister, d. v. s. vore Fortegnelser over Varer, som ikke fremstilles i Danmark. Den vigtigste ny Produktion er vel nok Bur-Wain Motorerne. Der ud over kan det nævnes, at Flyvemaskinefabrikationen er udvidet, og at man er begyndt at fremstille Trolleyvogne; vi har faaet en ny Fabrik for Spejlglas; der er kommet forskellige ny Byggeplader frem og glasserede Vægfliser, endvidere en ny Motorcykle, forskellige ny Eternitprodukter, Glasuld og stive Flipper. To Fabrikker er startet med Fremstilling af Vitaminpræparater for Øje, og der er fremstillet en ny dansk Ostetype til Eksport. Paa Cementfabrikken „Norden" er man i Gang med nogle interessante Forsøg paa at udvinde Jern af Affaldsstoffer; det første danske Frihjulsnav skal være paa Trapperne, og i Nordjylland arbejdes der med Planer om en ny Fabrik for Kunstgødning.

Det er jo en Skønssag, om man finder denne Liste lang eller kort. Initiativet var uden Tvivl stærkere de nærmest foregaaende Aar, muligvis fordi man dengang havde mere Tillid til Konjunkturerne, maaske ogsaa fordi Importen dengang var under stærkere Kontrol. Men hvorom alting er, viser Figuren jo, at der baade i By og paa Land er taget adskillige ny Opgaver op ogsaa i det sidste Aar — selvfølgelig ikke paa „Dansk Arbejde"s Tilskyndelse alene, men dog for ikke helt faa Produktioners Vedkommende i god Kontakt, undertiden i direkte Samarbejde med Landsforeningen.

Nu venter vi paa de ny Spindestoffer og paa et dansk Højovnsanlæg!

Erhvervsraad-Bevægelsen.

Den anden Gren af „Dansk Arbejde"s Landvindingsvirksomhed, „Arbejdsbørsen", er blevet benyttet i praktisk talt samme Omfang som tidligere. Der er ekspederet ca. 900 Sager omfattende næsten ligesaa mange forskellige Varer fra Skoklister og Ispinde til heltrukne Staalbeholdere og kostbare, komplicerede Specialmaskiner.

Oprindelig var denne Vejledningsvirksomhed med Henblik paa ny Produktioner alene samlet paa Hovedkontoret; men efterhaanden har nogle af Provinsafdelingerne taget noget tilsvarende op. Det er den ny Erhvervsraadsbevægelse, der har gjort Opgaven aktuel ude over Landet. Erhvervsraadene skal jo styrke Byernes Omdømme og fremme deres økonomiske Udvikling, og her melder det Spørgsmaal sig jo næsten altid, hvilke Muligheder der er for at faa nye Virksomheder i Gang paa Stedet.

Det er blevet vore Afdelingers Opgave i Erhvervsraadene at beskæftige sig særlig med disse Spørgsmaal, og det er i hvert Fald *nogle* Steder lykkedes at komme godt i Gang med saadanne ny Virksomheder paa Grundlag af Undersøgelser og Beregninger foretaget af „Dansk Arbejde"s lokale Ledelser. Fra Hovedkontoret er man altid villig til at yde den nødvendige Hjælp og Vejledning til Afdelingerne. Dette Tilsagn gælder dog kun med visse naturlige Begrænsninger. I selve Erhvervsraadsbestræbelsen kan der jo godt ligge visse Farer for en overdreven nidkær Varetagelse af meget snævre Lokalinteresser, Fristelser til blot at lokke Virksomheder fra den ene By til den anden eller lignende. Den Slags Resultater er ikke værdifulde fra noget Synspunkt — ikke engang for Byerne selv; thi Virkningerne vil jo ganske automatisk ophæves, efterhaanden som man allevegne faar sit Propagandamaskineri i Gang. Til saadanne Bestræbelser kan man begribeligvis ikke faa Bistand paa Hovedkontoret og heller ikke til Forsøg paa at oprette Specialvirksomheder, der konkurrerer med allerede bestaaende Virksomheder af samme Slags andre Steder i Landet.

Vi har stadig henstillet til vore Afdelinger, at de i dette Arbejde lægger Vægt paa noget virkelig konstruktivt og positivt, paa at finde og opdyrke de *nye* Erhvervsmuligheder paa Egnen og derigennem tilføre ikke alene Byen, men hele Landets Næringsliv nye Værdier. Denne Henstilling gentager vi i Dag, samtidig med at vi ønsker Afdelingerne fortsat Udbytte af deres Arbejde i Erhvervsraadene.

Agitation og Oplysning.

Den almindelige Agitationsvirksomhed er opretholdt i fuldt Omfang hele Landet over. I Sommermaanederne blev der holdt 152 Møder tildels i Forbindelse med Udstillinger, Rundskuedage, Dyrskuer og Sommerfester. I den egentlige Foredragssæson er der holdt ca. 75 Møder om Maaneden, som Regel i Forbindelse med Agitationsfilm — og fortrinsvis paa Landet: i Foredragsforeninger, Landboforeninger, Husmandsforeninger, Mejerikredse, ved Slagteri- eller

Brugsforeningsgeneralforsamlinger, paa Landbrugsskoler og Højskoler eller i Husholdsningsforeninger.

Fælles for alt dette Oplysnings- og Agitationsarbejde paa Landet er, at det bliver modtaget med virkelig levende Interesse ude blandt Landboerne. De er maaske ikke enige med os i alt, hvad vi har paa Hjerte; men de vil altid gerne høre os, og de fleste Møder ender med, at man tager Løfte af vore Foredragsholdere om, at de vil komme igen, saa snart Lejlighed gives.

Som et Tegn i samme Retning kan jeg ogsaa i Forbigaaende nævne, at der paa Dyrskuekomiteens Initiativ blev vist Uddrag af „Dansk Arbejde"-Film ved det store Jubilæumsstævne paa „Bellahøj" sidste Sommer.

Møderne *i Byerne* har som Regel været offentlige; men der er desuden holdt mange Foredrag i Ungdomsforeninger, Fagforeninger, Husmoderforeninger, Købmandsforeninger samt paa Tekniske Skoler og i Forældrekredse.

Alt ialt regner vi med at have haft 200,000 Tilhørere inde ved vore Møder.

I Forbindelse med Foredragsagitationen kan jeg meddele, at der i nær Fremtid vil blive truffet en Ordning, hvorved Landsforeningen igen kan stille en fast Rejsesekretær til Raadighed for Arbejdet i Provinserne og paa Landet.

Rundskuedage, Stilkonkurrencer og lokale Udstillinger har været afholdt i saa mange Byer, at jeg maa give Afkald paa at nævne dem alle. Med Hensyn til Stilkonkurrencer vil jeg paa given Anledning minde Afdelingerne om, at de ogsaa ved Lejlighed bør tænke paa Husholdsningsskolerne. Og i Forbindelse med Rundskuedagene vil jeg bede Dem huske paa altid at bringe Spørgsmaalet om Stempelafgiften i Orden i god Tid. En af vore Afdelinger gennemførte i Efteraaret en meget smuk Udstilling i Forbindelse med Rundskue og forskellige andre Arrangementer. Det var Meningen, at Indtægterne ved Salget af Rundskuehæfter skulde dække alle Omkostningerne, og det gjorde de ogsaa. Men man havde glemt at ordne sig med Finansministeriet angaaende Stempelafgiften, og hele Økonomien gik af samme Grund i Fisk.

Kredsmøder har været afholdt i saa godt som alle Kredse, og det glæder mig at kunne sige, at Udbyttet af disse Møder stadig bliver bedre. Jeg gentager atter i Aar, at Hovedkontoret altid er rede til at lade sig repræsentere paa Kredsmøderne, dog maa Hovedkontoret naturligvis være fri, naar det drejer sig om Møder, der alene er sammenkaldt for at udpege Kandidater til Tillidsposter indenfor Foreningen. Den Slags Spørgsmaal maa Kredsene jo ordne alene.

Oplysningsarbejdet gennem Pressen er foregaaet paa den sædvanlige Maade og praktisk talt i samme Omfang som tidligere. Vor Statistik viser, at der har staaet godt 3000 Artikler om „Dansk Arbejde" i Pressen i 1938. Vi benytter Lejligheden til at takke Redaktionerne for loyalt Samarbejde, og vi takker samtidig, fordi man stadig giver vore smaa Agitationsklicheer Husly i Spalterne.

Vort eget Blad „Dansk Arbejde" har jo ogsaa løst *sine* Opgaver i Agitationen. Jeg tror, der er almindelig Enighed om, at Opgaverne endda er løst helt godt. Udover Mødeagitationen og Pressearbejdet, og hvad der ellers er omtalt i disse Forbindelser, har vi brugt alle de tidligere prøvede Agitationsmidler: Pjecer, Vindueskonkurrencer, Gavlreklamer, Skilte, Plakater, Lønningsposer, Brevmærker, Lærredsskilte, Juleillumination og Julepropaganda under mange forkellige andre Former. Vi har ogsaa ladet „Dansk Arbejde"s Sang udsætte for fire Stemmer og faaet mange af de større Sangkor ude over Landet til at optage Sangen paa deres Program.

Medlemstallet er gaaet frem til 22,800; men hertil maa jo yderligere lægges de mange store Organisationer, der nu er knyttet til Foreningen. Ogsaa en Række Kommuner har efterhaanden indmeldt sig i „Dansk Arbejde"; i det forløbne Aar har vi faaet yderligere 3 Byer som Medlemmer.

Købestævnets Fremtid.

Gennem Det fælles Udstillingsudvalg har vi i Slutningen af 1938 været med til at regulere Udstillingsarbejdet i Provinsen for 1939 og — forsøgsvis — ogsaa for 1940. For 1939 var Arbejdet let nok; men for 1940 var der anmeldt Planer om mere eller mindre omfattende Landsudstillinger otte Steder i Landet. Hvis det kommer til at gaa, som det skal, bliver der nu tre, Købestævnet indbefattet, og det vil man vist fra alle Sider være enig om at anse for mere rimeligt.

I Udstillingsudvalget har man iøvrigt været inde paa en Række andre Spørgsmaal, bl. a. om Betimeligheden af ogsaa at lade Udvalgets Arbejde omfatte København — en Tanke, som dog næppe foreløbig bliver aktuel — og Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af passende Udstillingslokaler i København. Her haaber vi jo stadig, at der maa ske en Afklaring, saaledes at Hovedstaden med Hensyn til Udstillingsmuligheder i hvert Fald kommer paa Højde med de større Provinsbyer.

Købestævnet har i Aarets Løb haft 25 Aars Jubilæum. Samtidig med, at vi gratulerede, benyttede vi Anledningen til at fremsætte nogle Planer og Forslag med Henblik paa Stævnets fremtidige Arbejde, og disse Tanker er nu senere taget op til Overvejelse i et Udvalg, som Handelsministeren har nedsat. Der har været Røster fremme om dybe Uoverensstemmelser og meget vidtrækkende Forslag til Ændringer i Stævnets Karakter. Det er fri Fantasi altsammen, hvis man hermed tænker paa „Dansk Arbejde"s Planer. Vi ønsker tværtimod at holde Købestævnet saa nær op til dets oprindelige Idé, som overhovedet muligt. De Ændringer, der er Tale om fra vor Side, tager udelukkende Sigte paa at give Stævnerne en bredere Front og, hvis det er muligt, helst ogsaa et friskere Præg med lidt større Afveksling end hidtil; men det er jo Ønsker, som ikke skulde behøve at sætte Sindene i stærk Bevægelse. Anderledes bliver Forholdet selvfølgelig, hvis man *fra anden Side* vil prøve at bryde med de grundlæggende Princip-

per for Dansk Købestævne. Saa kan der maaske blive Tale om afgørende Skridt fra „Dansk Arbejde"s Side.

Forhandlingerne med Myndighederne.

Vore Forhandlinger med Myndighederne om Lovgivnings- og Administrationsspørgsmaal er foregaaet paa den sædvanlige gode Maade.

Med Socialministeriet har vi forhandlet om visse praktiske Spørgsmaal angaaende Loven om langvarigt Arbejdsløse; med Justitsministeriet er der forhandlet om en almindelig Ordning vedrørende Fremvisning af Propagandafilm, med Finansministeriet om Toldfrihed for Færøvarer, med Landbrugsministeriet om Spørgsmaal vedrørende Forsøgsarbejde med ny Produktioner og med Udenrigsministeriet angaaende Spørgsmaal om Varetagelse af danske Interesser i Udlandet.

De fleste Forhandlinger har vi dog naturligvis haft med Handelsministeriet, navnlig om Næringslov-Problemer, Konkurrencelov-Sager og Valutaspørgsmaal. Her har Valutasagerne været de talrigeste og vel ogsaa de mest betydningsfulde. Det har dog kunnet mærkes, at Frilisten er blevet udvidet; vi har ikke i samme Omfang som før maattet ulejlige Ministeriet og Valutacentralen med Spørgsmaal om Raavarebevillinger til Industri og Haandværk; men *nogle* Problemer er der jo stadig, ogsaa Problemer, som vi ikke faar løst. I det store og hele er vore Ønsker og Henstillinger dog blevet behandlet med Imødekommenhed. Som Regel har Ønskerne nu ogsaa været ret beskedne; men en enkelt Valutasag drejede sig dog om et saa forholdsvis stort Beløb som 60,000 Kr.

En Del Spørgsmaal om tvungen Mærkning af bestemte Importvarer er blevet forelagt os til Udtalelse og er behandlet i Overensstemmelse med vore sædvanlige Regler angaaende disse Sager. Forskellige Spørgsmaal om Varelotteriet og om Tilgiftsregler i Detailhandelen er ligeledes behandlet og besvaret efter Anmodning fra Ministeriet.

Retssager angaaende Overtrædelser af Konkurrenceloven er kun i 2 Tilfælde blevet fremmet ved „Dansk Arbejde"s Paategning. Ellers har vi bragt Konfliktspørgsmaalene ud af Verden ved Mægling mellem Parterne.

Færøske Erhvervsproblemer.

Vi har fortsat vort Arbejde med at skabe Interesse for færøske Varer. Bestræbelserne har bragt gode og mindre gode Resultater mellem hinanden. Mest er der kommet ud af Arbejdet med Strikkevarerne, takket være den gode Kvalitet og vel ogsaa nok Fru *Gertie Wandel's* energiske Salgsarbejde hernede. Vi har desuden deltaget i den færøske Erhvervskommisions Arbejde og her navnlig fulgt vore tidligere Forslag op angaaende de særlige Landbrugsopgaver paa Færøerne. Kommisionen afslutter netop sit Arbejde i disse Dage. Endvidere har vi som før antydet beskæftiget os med Spørgsmaalet om Tolden paa visse Færøvarer hernede. Jeg skal ikke fordybe mig i Sagen i Dag; den vil i Løbet af kort Tid komme for Højesteret; men jeg vil henstille, at man ganske uden Hensyn til dens juridiske Sider finder frem til en Løsning, der ikke animerer til Toldkrig mellem Færøerne og det øvrige Danmark. Jeg har den Tro til den danske Industri, at den kan klare sig uden Beskyttelse overfor Konkurrence fra Færøerne, og jeg kan meget vanskeligt tænke mig, at Industrien virkelig skulde ønske en saadan Beskyttelse.

I Forbindelse med disse færøske Erhvervsproblemer kan det lige nævnes, at vi ogsaa har understøttet Ønskerne om at faa Erhvervsmulighederne paa Grønland undersøgt paa bedst mulig Maade, men at vi har sagt Nej til en Invitation om at være med i Kampagnen mod Grønlands Styrelse.

Ved den efterfølgende Middag, hvori deltog saa godt som alle Generalforsamlingens Deltagere, fremsattes en Række Udtalelser i Tilslutning til den af Formanden aflagte Beretning og udtaltes en Række gode Ønsker for, at Foreningen fremtidig maatte virke i samme Retning som hidtil.

Smedesangerstævne i Aalborg den 17. og 18. Juni.

Der er ved at gaa Tradition i dise Sangerstævner, som nu har været afholdt i de 4 Byer, Aalborg, Aarhus, Odense og København, hvert andet Aar og med Stævnet i Aar har været præsenteret for Almenheden i alle de 4 Byer. Initiativet til disse Stævner er egentlig udgaaet fra Aalborg, der for ca. 10 Aar siden sammenkaldte de hensygnende Sangerklubber fra de andre Byer, og ved denne Sammenkomst traf man Beslutning om at søge at udvikle Sangkorene indenfor Smedenes Afdelinger i de Byer, hvor der maatte være Mulighed derfor, og for at stimulere Interessen og Lysten til at præstere det bedst mulige enedes man om hvert andet Aar at holde et saadant Stævne skiftevis i Byerne.

Stævnet i Aalborg 1939 lignede de andre derved, at selve Sangerstævnet transmitteredes for en Dels Vedkommende, og derved, at Præstationerne var fremragende, men navnlig derved, at man følte Glæden over, at det var Kolleger fra forskellige Byer, der her var sammen, og som konstaterede en glædelig Samfølelse og Udtryk for Lyst og Beslutsomhed til at udvikle Samarbejdet i kommende Tider.

Ligesom ved tidligere Stævner var Forbundets Formand anmodet om at fremsætte nogle indledende Udtalelser, og Sangerne gav overfor ham Udtryk for Ønsket om, at der blev slaaet til Lyd for, at Sangkor oprettedes i andre Byer, hvor Medlemstallet skabte Mulighed herfor. Endelig markeredes Stævnet ved den storslaaede Gæstfrihed, Aalborg Afdeling viste Detagerne, ved at arrangere Sammenkomster og Udflugter for dem, ved Modtagel-

sen og endelig ved sidste Dag at invitere til Frokost paa Skovbakken, hvor der blev holdt en Række Taler, bl. a. af Borgmesteren og Viceborgmesteren for Aalborg, d. Herrer Jørgensen og Marius Andersen, samt Forbundets Formand, ligesom Formændene for de forskellige Sangerklubber gav Udtryk for deres Glæde over Samværet og rettede en Tak til alle dem, der havde bidraget til at gøre Stævnet til en festlig Oplevelse.

Efter Opfordring fra samtlige Sangerklubber lader vi herved en Henstilling gaa videre til de Afdelinger, der mener at kunne magte Opgaven, om, at der til Glæde for de enkelte Kolleger og Faget som Helhed søges oprettet Sangerklubber i endnu en Række Byer.

Materialefejl i Staal.

Naar der indtræffer et Brud i en Maskindel, og den paagældende Maskine ikke har været udsat for nogen Overbelastning eller anden tydelig Aarsag til Bruddet, har det som Regel stor Betydning at faa konstateret, hvad Aarsagen da har været. Uden at kende denne er det vanskeligt at træffe Forholdsregler mod, at der atter sker lignende Havarier.

Den hyppigste Antagelse er den, at der har været en eller anden Fejl i Materialet, og ofte bliver denne Antagelse „godkendt" i Mangel af bedre. Som Vejledning i dette Spørgsmaal skal vi nedenfor anføre nogle af de vigtigste Materialefejl, der forekommer i Staal. Man maa skelne mellem følgende 3 Grupper:

1. *Fejl, der kan findes i Staal, som det kommer fra Værket,* f. Eks. Spaltninger, Blærer, Slagger, Sejgringer, Liniestruktur, Rødskørhed og Overfladefejl.
2. *Fejl, der kan fremkomme under den videre Forarbejdning,* f. Eks. Overhedning, Forbrænding, Afkulning, Anløbningssprødhed, Hærderidser, Hærdesprødhed, Blaaskørhed, Bejdseblærer, Svejsefejl m. m.
3. *Fejl, der fremkommer under Brugen,* f. Eks. Udmattelse; denne kan dog som nedenfor omtalt skyldes saavel Fejl i Raamaterialet som i Forarbejdningen.

Spaltninger. Dette er en hyppigt forekommende Fejl i Staal; den hidrører fra, at der allerede under Størkningen af Jernet i Kokillen danner sig Sugninger eller Svindhulheder, som oftest i Midten af Blokken. Naar Staalet senere smedes eller valses ud til Stangmateriale eller Plade, vil saadanne Hulheder lukke sig, uden at Væggene svejses sammen. Derved dannes i det færdige Valseprodukt Spalter eller Revner, der ofte strækker sig ret langt i Valseretningen.

Blærer. Denne Fejl træffes ret hyppigt i Staalstøbegods og skyldes enten Luftudskillelsen af Jernet under Størkningen eller Sugning. Indirekte kan Aarsagen være en uheldig Konstruktion af Godsstykket.

Slagger. I ethvert Staal findes smaa Mængder af Slagge saavel som af Jernsulfid og Jernilte. Selv ved den mest omhyggelige Smeltning kan man ikke helt undgaa disse Urenheder, men naar blot de er tilstrækkelig findelte og ikke for talrige, skader de ikke Staalet væsentligt. I enkelte Tilfælde kan Slaggeindeslutninger, der er lejret som uhyre fine Aarer paa langs af Valseretningen endog virke gavnligt, nemlig i Fjederstaal.

Sejgringer. Under Afkølingen af det smeltede Staal i Kokillen eller Formen begynder Størkningen nærmest Formvæggen, og da det reneste Metal har det højeste Smeltepunkt, har Metallet en Tendens til at størkne som renere Metal i de yderste Lag, og at drive de forekommende Indhold af fremmede Bestanddele, navnlig Kulstof og Fosfor, ind i Kærnezonen, hvor Størkningen foregaar sidst. Den derved fremkomne uensartede Sammensætning i Blokken vil bibeholdes under den senere Smedning eller Valsning, saaledes at Kærnematerialet, f. Eks. i en Stang Staal med Sejgring, er af ringere Kvalitet end Randzonen. Fejlen, der ikke helt kan undgaas, konstateres lettest ved at slibe et Tværsnit af Stangen og ætse det med en Vædske sammensat af 10 g Kobberammoniumklorid og 120 cm^3 Vand. Efter at det udfældede Kobber er vasket af, ses Kulstofsejgringer som graasorte Partier og Fosforsejgringer som mørkebrune.

Liniestruktur er en Egenskab, der kun kan paavises ved en mikroskopisk Undersøgelse af et *Slib* i Staalet. Den giver sig til Kende ved, at Jernets Kulindhold veksler i tæt efter hinanden liggende Lag. Fejlen, der har Karakter af en Sejgring, bevirker, at Staalets Styrke paa langs og paa tværs af Valseretningen er meget forskellig.

Rødskørhed giver sig til Kende, naar Jernet knækker eller spalter op ved Smedning i Rødvarme. Fejlen skriver sig oftest fra et for højt Indhold af Svovl, men den kan ogsaa skyldes Slagge i Jernet. Almindeligt Smedejern bør ikke indeholde mere end 0,05 pCt. Svovl, Svejsejern ikke over 0,01 pCt.

Ældning er en særegen Svækkelse, som undertiden opstaar i ganske kulstoffattigt Staal, der underkastes en kold Formgivning, f. Eks. ved Bøjning af tyk Traad eller Stangmateriale. Straks efter Formgivningen mærkes ikke nogen Svækkelse, men efter længere Tids Lagring opstaar der paa de Steder, hvor Staalet har været koldt forarbejdet, en Sprødhed, der meget let giver Brud, naar Staalet udsættes for Stød. Hvis Materialet kort Tid efter den kolde Forarbejdning opvarmes til ca. 200—300 °, hvilket f.

Eks. sker ved Ovnlakering, Fortinning eller Galvanisering, fremkommer Svækkelsen straks ved Opvarmningen. Sprødheden kan kun fjernes ved at give Staalet en Udglødning. Svækkelsen skyldes en Udskillelse af meget findelte umetalliske Bestanddele af Jernet. Fejlen kan afværges, naar man ved Bestilling af Materialet foreskriver, at Staalet skal være uimodtageligt for Ældning.

Blaaskørhed. Smedeligt Jern og Staal har i blaavarm Tilstand (200—300 ° C.) en væsentlig mindre Sejghed end ved Stuetemperatur. Det er dog ikke denne Egenskab, der kaldes Blaaskørhed, men derimod den Svækkelse, Materialet undergaar, hvis det bliver smedet eller paa anden Maade deformeret i Blaavarme. Denne Svækkelse er af samme Karakter som Ældning, men endnu mere udpræget; den kan nedsætte Materialets Sejghed til 1/10 eller endog til 1/50, og den bibeholdes, efter at Staalet er afkølet til almindelig Temperatur. Den kan fremkaldes f. Eks. i Nagler, der nittes ved for lav Temperatur.

Bejdsesprødhed er en Fejl, der kan fremkomme enten ved for lang Tids Bejdsning i fortyndet Syre eller ved normal Bejdsning af Staal, der har for stort Slaggeindhold eller andre Forureninger. Under Bejdsning optager Jernet Brint, der gør Staalet sprødt. Fejlen kan ofte afhjælpes ved længere Tids Opvarmning til 100—300 °, hvorved Jernet atter afgiver den optagne Brint. Ved Bejdsning og efterfølgende varm Galvanisering af tynd Plade, der som Følge af Slaggeindhold er lagdelt, kan opstaa *Bejdseblærer,* idet indtrængt Gas udvider sig og udbuler det tynde Jernlag.

Andre Fejl. Andre Fejl, der kan fremkomme under den videre Forarbejdning, kan skyldes Overhedning, Forbrænding, Anløbningssprødhed, Hærdefejl, Svejsefejl m. m.; men ifølge Sagens Natur kan alle de Forarbejdningsfejl, der kan forekomme, ikke tages med i denne Oversigt.

Udmattelse er en almindelig Aarsag til Brud i Maskindele eller Staalkonstruktioner, der udsættes for Vekselbelastninger, og hvor disse af en eller anden Aarsag overskrider den tilladelige Paavirkning og nærmer sig Elasticitetsgrænsen. Disse særlige Aarsager kan være:

1. At paagældende Del belastes højere, end den er beregnet for.
2. At Belastningen er af en farligere Art end forudsat, f. Eks. Svingninger eller Stød.
3. At der opstaar lokale *Overspændinger* som Følge af *Kærvvirkning* fra skarpe indadgaaende Hjørner, f. Eks. i Notgange, Neddrejninger e. l.
4. Kærvvirkning fra Overfladefejl som dybe Drejespor, Rusttæring, for dybt indhuggede Nummerstemplinger, Kørnerprikker e. l.
5. Lokale Overspændinger omkring Materialefejl som Slagger eller Blærer.

Under saadanne Forhold opstaar en fremadskridende Svækkelse af Materialet paa det angrebne Sted. Der danner sig let en lille Revne, som efterhaanden breder sig under Indvirkning af Belastningen, indtil det resterende Tværsnit til sidst er for svagt, saaledes at der indtræder et Brud. Brudfladen faar da et karakteristisk blankt Parti af større eller mindre Udstrækning. Saadanne Brud kaldes *Varighedsbrud* og er ofte et Kendetegn paa en forudgaaende Udmattelse.

E. B.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Behandling af Centrerpatroner.

En Centrerpatron er et Opspændingsapparat, der skal behandles med Omtanke for at kunne give en Opspænding, der virkelig centrerer efter Værktøjsmaskinens Spindel. Ifølge mange Katalogopgivelser er Patronen selvcentrerende, men selv en splinterny

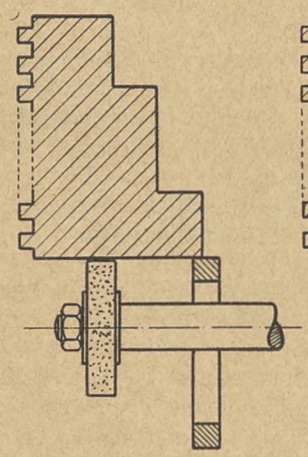

Fig. 1.

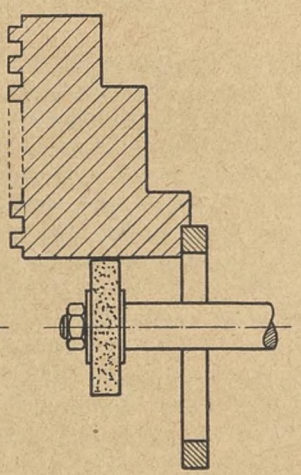

Fig. 2.

Patron af fineste Fabrikat vil ikke opspænde et Stykke drejet eller rundslebet Gods fejlfrit; en Indikator, der holdes imod Godset, vil som Regel give et Udslag, selv om det er ganske ringe. De enkelte Bakker maa nødvendigvis have lidt Spillerum for at kunne bevæge sig i deres Føringer; de vil derfor ved Fastspænding mod Gods af forskellig Diameter kunne indstille sig lidt forskelligt, saaledes at Arbejdsstykkets Akse ikke falder nøjagtig sammen med Værktøjsmaskinens. Nu er det jo ved Drejning eller Slibning af Arbejder, der kræver flere efter hinanden følgende Opspændinger, af stor Betydning, at de enkelte Opspændinger centrerer i Forhold til de forudgaaende.

Nedenfor skal anføres nogle enkelte Metoder og Hjælpemidler, ved hvilke de nævnte Vanskeligheder kan overvindes:

Naar Centrerpatronen skal spænde med Bakkernes indvendige Side paa en Cylinderflade, er den almindelige Fremgangsmaade at slibe Kløernes indvendige Spændeflader ved Hjælp af en Pinolslibemaskine eller en indvendig Slibemaskine, der monteres paa Maskinens Forsætter eller Bord. For at sikre sig, at Bakkerne under denne Slibning sidder i Spænd netop paa den Diameter, som de senere vil gøre ved Opspændingen af Godset, er det almindeligt at indspænde en ganske kort Staalring af lidt mindre Diameter end Arbejdsstykkets Opspændingsflade. Staalringen anbringes som vist i Fig. 1, helt henne ved Forkanten af Bakkerne, saaledes at man ved at føre Slibespindelen igennem Ringen kan foretage Slibningen af Bakkerne paa Resten af Længden. Naar

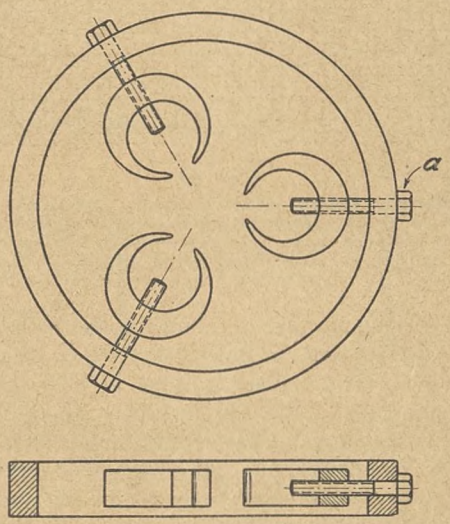

Fig. 3.

man derefter fjerner Staalringen kan man slibe Frigang paa det korte Stykke, Staalringen har været opspændt, saaledes at Bakkerne kun kommer til at spænde med den Flade, der har været centreret paa den rigtige Diameter.

Er der Tale om saa lille en Opspændingsdiameter, at Slibeskiven ikke kan føres gennem en Ring, kan man begynde med at slibe en Reces i Forkanten af Bakkerne (Fig. 2), saaledes at der dannes en ganske kort Anlægsflade, hvori man kan opspænde en Ring, der er stor nok til, at Slibeskiven uhindret kan gaa ind mellem Bakkerne. Disse Metoder er jo ret omstændelige, fordi man først skal fremstille en Ring af passende Diameter. Tillige har de den Mangel, at man mister den yderste Ende af Bakkernes Spændeflade.

Ved Hjælp af det i Fig. 3 viste Spændeapparat kan man opnaa en nøjagtigere og hurtigere Indspænding af Bakkerne under Slibningen. Apparatet anbringes paa Centrerpatronen, saaledes at de 3 halvmaaneformede Gribere tager om hver sin Bakke. Derefter stil-

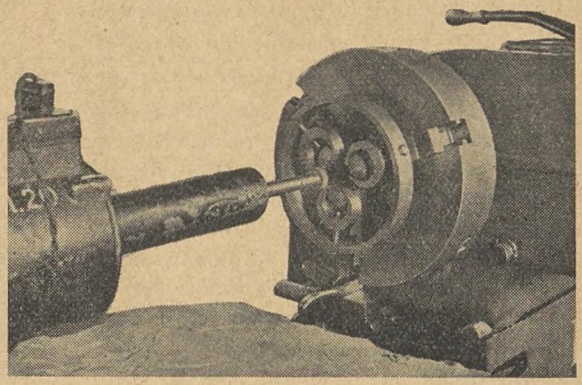

Fig. 4.

les paa Skruerne *a*, indtil Centrerpatronens Bakker ved at spændes indefter netop møder Modhold ved den ønskede Spændediameter.

Fig. 4 viser Apparatet i Brug.

Centrerpatroner, der er forsynet med bløde Bakker, og som skal afdrejes til et bestemt Arbejdsstykke, kan i Almindelighed ikke holdes i Spænd med Apparatet, der er vist i Fig. 3, da Bakkerne normalt ikke har den skraat afhøvlede Fas, som Griberne ligger an mod. I dette Tilfælde kan man benytte et Apparat som vist i Fig. 5. De 3 Stilleskruer indstilles efter Arbejdsstykkets Diameter, sættes ind i Centrerpatronen, hvorefter dennes Bakker spændes ind, indtil de holdes i Spænd mod Stilleskruerne, saa de i denne Indspænding kan afdrejes.

Efter længere Tids Brug af bløde Bakker er der efterhaanden afdrejet saa meget af Spændefladen, at de er uanvendelige til almindeligt Arbejde. Man kan i saadanne Tilfælde godt reparere dem paa følgende Maade:

Der afdrejes saa meget af Bakkerne, at man kan komme til at paasvejse firkantede Stykker Staal paa det afdrejedes Plads. Hertil kan benyttes SM 0,30 pCt., og Paasvejsningen udføres helst elektrisk, saa-

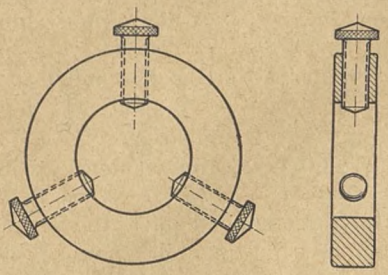

Fig. 5.

ledes at Bakkerne ikke varmes over det hele og udsættes for større Kastninger. Efter Paasvejsningen afrettes Fladerne, og Bakkerne kan nu paasættes Centrerpatronen og afdrejes til det forhaandenværende Arbejdsstykke.

Iøvrigt skal enhver Centrerpatron fra Tid til anden underkastes et Eftersyn, hvor navnlig følgende Punkter skal iagttages:

1) Patronen adskilles og renses omhyggeligt.
2) Eventuelle Grater paa Sneglen bortfiles.
3) Eventuelle Grater paa Bakkernes Gevind bortfiles.
4) Bagpatronens Gevind renses omhyggeligt, og dens Anlægsflade mod Spindelen skrabes fri for Grater. Ligeledes undersøges Spindelbrystet; har dette Spændemærker fra Spaaner, der har været i Klemme, renses det ved at afdreje en lille Spaan.
5) Bagpatronen paaskrues Spindelen, og Anlægsfladen kontrolleres med Indikator. Kaster Fladen, rettes den op med en Spaan.
6) Centrerpatronen smøres, samles og paaskrues Bagpatronen.
7) Bakkerne udslibes paa en af ovennævnte Maader. Det anbefales at udslibe til Maal i Nærheden af den Diameter, der ved paagældende Maskine benyttes mest.

C. Thomassen.

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

Som tidligere omtalt er Ankeret fremstillet af blødt Jern, som altsaa leder de magnetiske Kraftlinier særlig godt. Følgelig vil de magnetiske Kraftlinier fra Feltmagneten N i Fig. 19 A omtrent gaa lige gennem Ankeret, selv om det roterer, og over til Feltmagneten S. Nu er Ankerets mange Spoler jo alle serieforbundne, idet enhver Spoles Ende er forbunden til en anden Spoles Begyndelse ved, at de er ført til samme Segment i Kommutatoren. Spolerne ved en 2-polet Dynamo er endvidere lagt saadan ned i Ankerets Spor, at de omspænder ca. Halvdelen af Ankerets Omkreds saaledes, naar den ene Side af Spolen f. E. er ud for en Nordpol, skal den anden Side være ud for Sydpol. (Er Dynamoen 4-polet Konstruktion, da omspænder Spolerne kun en Fjerdedel af Ankeret.)

Strømmen i Ankerets Traade vil nu uafbrudt skifte Retning, hver Gang de gaar fra det ene Magnetfelt til det andet, saaledes at den øverste Halvdel af Ankerets Traade — Fig. 19 A og B, der bevæger sig forbi Sydpolen, vil have Strømretning ind i Papirets Plan, men saa snart de samme Traade drejes ned i den nederste Halvdel forbi Nordpolen, da vil Strømretningen være ud af Papirets Plan. Det roterende Ankers Jern bliver derved til en Magnet, men med stillestaaende Poler, hvis Kraftliniefelt staar vinkelret paa Hovedfeltet N—S, dog saaledes, at dette Ankerfelt (kaldet Ankerreaktion) grundet paa Magnetismens Træghed vil forskydes noget i Drejningsretningen og søge at bringe Hovedfeltet N—S med, jo mere desto kraftigere Strømmen produceres i Ankeret — Fig. 19 B. Hovedfeltet kommer derved til at gaa skraat gennem det roterende Anker, men derved kommer de Ankervindinger, som ligger mellem ÷ Kullet og det tredie Kul, til at skære færre Kraftlinier pr. Tidsenhed, og følgelig bliver Strømmen, som gennem det tredie Kul føres til Magneterne N—S, mindre, og dermed deres Magnetisme samt Strømstyrken, som Ankeret producerer. Man opnaar saaledes, at Dynamoens Strømstyrke ved de høje Hastigheder ikke vokser over det tilladelige, ja, den vil endda falde noget ved højeste Hastighed, se Kurven i Fig. 20. For at regulere Dynamoen efter Strømforbruget, f. E. Sommer- og Vinterforbrug, er det tredie Kul ofte anbragt forskydeligt i Omdrejningsretningen, saaledes at en Forskydning i Drejningsretningen vil forøge Strømstyrken.

Denne meget anvendte Dynamotype har dog een

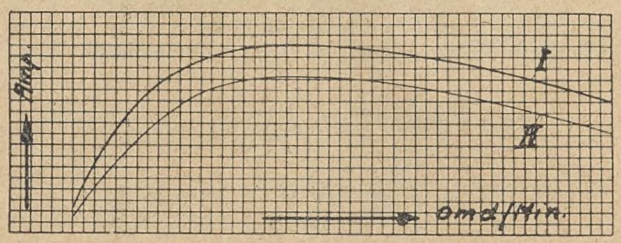

Fig. 20.

Ladestrømmens Forløb under skiftende Motoromdrejningstal ved den tredie Kul strømregulerende Shuntdynamo. Kurve I, største Ladestyrke, naar Batteriet er fuldt opladet. Kurve II, mindre Ladestyrke, naar Batteriet er afladet. Dynamoen kan ikke levere Strøm, naar Batteriet er helt tomt.

uheldig Egenskab, idet den lader Batteriet med desto større Strømstyrke, jo højere det i Forvejen er opladet, og omvendt, desto mindre jo daarligere dets Ladetilstand er — Fig. 20. Jo højere Spænding eller Modstand Dynamoen skal arbejde mod, desto større Strømstyrke presses der ogsaa igennem Feltmagnetspolerne, derved stiger Magnetismen og med dette Strømmen i Ankeret. Sker det derfor, at Forbindelsen fra Dynamo til Batteriet afbrydes eller vanskeliggøres, vil Spændingen i Dynamoen vokse langt over det tilladelige ved, at den største Del af Strømmen presses gennem Magnetspolerne til Stel, og Dynamoen kan være ødelagt paa faa Minutter. Løse Forbindelser i Ladestrømkredsen kan derfor blive farlige baade for Dynamo og Pærer. Man har derfor ved nogle Anlæg indskudt en Smeltesikring i Magnetstrømkredsen, hvilket saaledes er det eneste Sted, Dynamoen kan sikres.

Tilbagestrømsrelæ.

Før vi gaar videre med Omtalen af de forskellige spændings- og strømregulerende Organer ved Automobil-Dynamoen, er det nødvendigt særskilt at betragte Tilbagestrømsrelæet, da dette Apparat uden Undtagelse findes ved alle elektriske Anlæg.

Naar Motoren gaar langsomt eller er standset, er det selvfølgelig nødvendigt at afbryde Forbindelsen mellem Dynamo og Batteri, da Strømmen ellers vil gaa tilbage og forsøge at drive Dynamoen som Elektromotor og derved aflade Batteriet. Man har derfor

mellem dem indskudt et Tilbagestrømsrelæ, som tillader, at Strømmen gaar fra Dynamo til Batteri, men ikke omvendt.

Tilbagestrømsrelæet, Fig. 21, bestaar af en Elektromagnet, igennem hvis Vindinger Dynamostrømmen sendes. Gennem den derved opstaaede Magnetisme tiltrækkes et Anker, hvorved et Kontaktpar

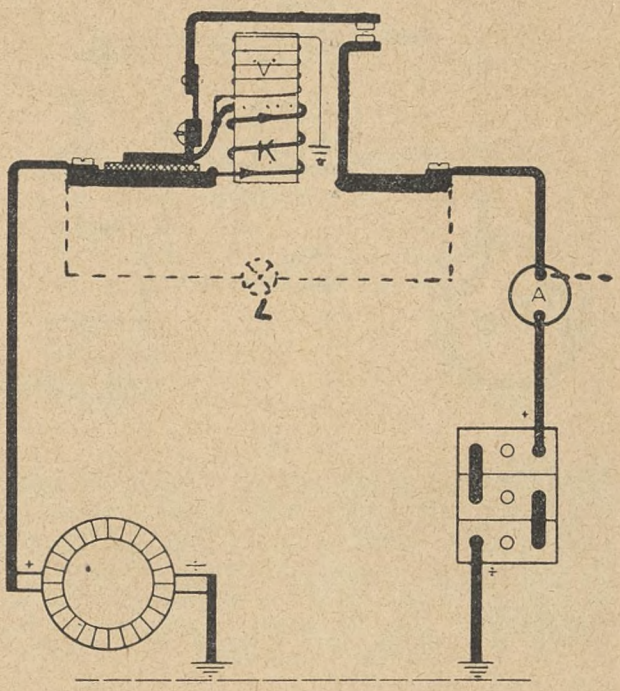

Fig. 21.

Tilbagestrømsrelæet. K Strømspolen, V Spændingsspolen. Begge Spoler er beviklet saadan, at deres Magnetisme understøtter hinanden, naar der gaar Strøm til Batteriet, men modvirker hinanden, naar Strømmen vender. Strømgangen før Kontakterne slutter er fra Dynamoens + Kul gennem Strømspolen K, Spændingsspolen V til Stel og tilbage til Dynamoens ÷ Kul. Stiger Spændingen, saa Ankeret tiltrækkes og slutter Kontakterne, vil der stadig gaa en Bistrøm gennem V som før, men Hovedstrømmen vil gaa gennem Strømspolen K over Ankerbøjlen og Kontakter dels gennem Strømforbrugerne til Stel, dels gennem Batteriet til Stel og tilbage til Dynamoens ÷ Kul. Den punkterede Linie illustrerer Forbindelsen for Ladekontrollampen L, som slukkes, naar Kontakterne sluttes, og saaledes erstatter Amperemetret A.

slutter Forbindelsen mellem Dynamo og Batteri. For nu at fremkalde Magnetisme, før Hovedstrømkredsen gennem Kontakterne kan sluttes, maa man i Serie af Strømspolen K have en Spændingsspole V, bestaaende af mange og tynde Vindinger, der forbindes til Stel.

Naar Dynamoen løber langsomt, saa dens Spænding er mindre end Batteriets, gaar Strømmen gennem Strømspolen K, derfra gennem Spændingsspolen V til Stel — der er saaledes hele Tiden etableret en Vej for Strømmen uden om Kontaktparret, men med stor Modstand, saa der kun gaar ganske lidt Strøm tabt denne Vej. Efterhaanden som Hastighed og Spænding ved Dynamoen stiger, øges Magnetismen og dermed Tiltrækning af det fjederbelastede Anker, hvis Fjederkraft er saadan afstemt, at Ankeret tiltrækkes, naar Spændingen i Dynamoen er lidt højere end Batteriets — derved sluttes Kontakterne, og Hovedstrømmen gaar denne Vej til Batteriet og Ledningsnet, men gennem Strømspolen K over Ankeret, som derved yderligere forøger Magnetismen, saaledes at Kontakterne presses kraftigere sammen, jo større Strømstyrken er.

Standses nu Motoren, eller der køres langsomt, saa Dynamoens Spænding falder under Batteriets, vender Strømretningen — Strømspolen K faar nu modsat Strømretning af Spændingsspolen V, der stadigvæk, enten Strømmen kommer fra Dynamo eller Batteri, har Strømretning mod Stel. Disse to Spoler modvirker nu hinanden, og Magnetismen forsvinder, Ankeret slippes, Kontakterne aabner sig og afbryder Dynamoens Forbindelse til Batteri og Ledningsnet. Et Ampèremeter A indskudt i Ladestrømkredsen mellem Batteri og Relæ vil angive, om Batteriet lades eller aflades. I Stedet for Ampèremeter anvendes ofte Ladekontrollampen L, en rød Pære, anbragt paa Instrumentbrættet, parallelt forbunden over Tilbagestrømrelæets Kontakter (punkteret i Fig. 21). Naar Tændingsnøglen sættes til, sluttes Strømkredsen til Pæren, og den vil lyse fra Batteristrømmen, som finder Vej til Stel gennem Dynamoen, indtil dens Spænding bliver lig med Batteriets og Relækontakterne sluttes, og derved kortslutter Strømkredsen til Ladekontrollampen.

Ampèrevindinger, Forskellen mellem Strøm- og Spændingsspole.

Vi har i det foregaaende ved Forklaringen af Tilbagestrømsrelæet talt om Strøm- og Spændingsspole, og da disse Udtryk ogsaa senere vil blive benyttet, vil det maaske være paa sin Plads nærmere at forklare Forskellen mellem dem.

Den magnetiske Tiltrækningskraft hos en Elektromagnet er afhængig af Antal Vindinger og den Strøm, der gaar gennem dem. Har vi f. Eks. 2 ens Jernkerner, hvoraf den ene er omviklet med 10 Vindinger, som gennemstrømmes af 10 Ampère, og den anden derimod med 100 Vindinger, men som kun gennemstrømmes af 1 Ampère, da har disse to samme Tiltrækningskraft. Multiplicerer man nu Vindingsantallet med de gennemstrømmende Ampèrer, kommer man til Udtrykket Ampèrevindinger, som paa den Maade bliver et Udtryk for den magnetiske Tiltrækningskrafts Størrelse. — Forskellen paa Strøm- og Spændingsspole er nu, at ved Strømspole maa Strømmen før eller efter Gennemgang kunne udrette Arbejde, Spændingsspolen derimod forbruger al Strømmen selv og maa følgelig, for at have størst mulig Tiltrækningskraft med mindst mulig Strømforbrug have mange og tynde Vindinger. Dens magnetiske Virkning bliver saaledes afhængig af Spændingen paa Strømkilden.

Strømspolens magnetiske Virkning bliver derimod afhængig af Strømmen i den Strømkreds, som den er indskudt i. Strømspolen ligger altid i Serie med en eller flere Forbrugere.

Dynamostrømregulering ved at indskyde Modstand i Magnetfeltstrømkredsen.

Den tredie Kul strømregulerende Dynamo har sin store Fordel ved den enkle Konstruktion — dog kan det jo ikke nægtes, at den ogsaa har sine uheldige Sider, idet den lader Batteriet mindst, naar det trænger mest til det, og leverer mindre Strøm, naar der forbruges mest, og omvendt, naar der ingen Strøm bruges og Batteriet er fuldt opladet, lader den med den største Strømstyrke. Kraftspild, Slidtage paa Batteriet samt større Forbrug af destilleret Vand er Følgen. Grunden til dette Forhold er som tidligere omtalt Magnetfeltet, hvis tilførte Strøm varierer omvendt med Dynamoens Belastning. Den eneste Maade, man kan regulere Shuntdynamoen paa, bliver derfor at indskyde mere eller mindre Modstand i Feltmagnetkredsen, og det er ogsaa faktisk det, alle strøm- og spændingsregulerende Organer gaar ud paa.

Lampebelastningsmodstand.

En ved flere Systemer anvendt Metode illustreres i Fig. 22. Feltspolen F's Ende er her ikke ført til Stel som i Fig. 18, men er derimod først ført til Stel gennem en Modstand R, med hvilken den er i Serie. Den magnetiserende Strøm gennem Feltmagneterne vil altsaa formindskes, og dermed Dynamostrømmen. Imellem Magnetfeltet F og Modstanden R er der indskudt en Ledning, som er ført op til Lyskontakten K. Tændes nu Lyset, forbinder man samtidig denne

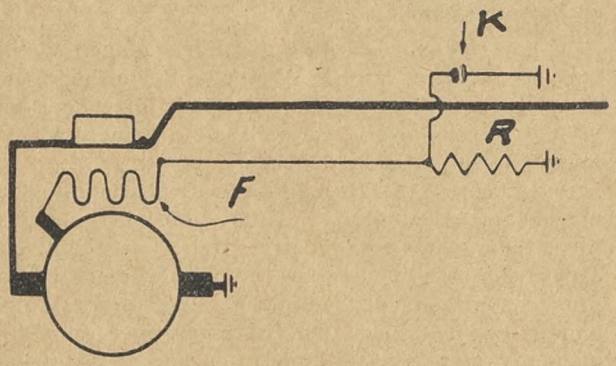

Fig. 22.

Strømregulering ved Lampebelastningsmodstand. Modstanden R er i Serie med Dynamoens Feltmagnetkreds F. R udskydes ved, at F gennem Lyskontakten K forbindes til Stel.

Ledning til Stel. Ad denne Vej kan nu Feltmagnetstrømmen gaa uden at maatte passere Modstanden R. Følgelig stiger Magnetiseringsstrømmen og dermed Dynamostrømmen, der nu yderligere kan opretholde den ved Lysets Tænding forbrugte Strøm. Ofte er Lyskontakten saadan indrettet, at man ved dens første Trin stelforbinder Magnetfeltet og derefter tænder Lyset. Man kan følgelig paa denne Maade fra Førersædet indstille Dynamoen til at lade kraftigere, uden at Lyset behøver at være tændt, f. Eks. efter en besværlig Start o. s. v., men man kan derimod ikke tænde Lyset, uden at Dynamoen sættes til at lade kraftigere.

Spændingsregulator.

Efterhaanden som det elektriske Anlæg i Vognen udvides til at omfatte Radio, Varmeapparat, Søgelys og større Lygter, hvor Forbruget af Strøm varierer meget stærkt, er man i mange Tilfælde gaaet over til fuldautomatisk Regulering af Ladestrømmen ved

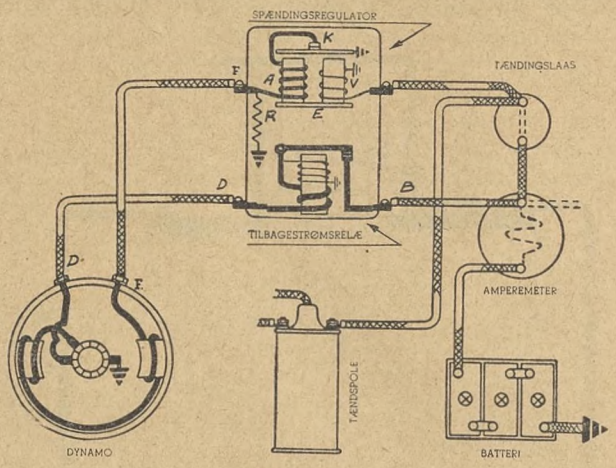

Fig. 23.

Spændingsregulator. Dynamohovedstrømmen gaar gennem Ledning D over Tilbagestrømsrelæet gennem Ledning B til Batteri og Strømforbrugere. Gennem Tændingslaasen paavirker Dynamospændingen Spændingsspolen V. Magnetfeltstrømmen gaar gennem Ledningen F over Strømspolen A gennem Ankeret K til Stel. Begge Spoler A og V vil i Forening, naar Spændingen har naaet en forud bestemt Værdi, tiltrække Ankeret K, hvorved Feltmagnetstrømmen gennem A afbrydes og tvinges gennem Modstanden R til Stel, Ankeret K vil derved komme i Vibration og indregulere Dynamostrømmen efter Forbruget og Batteriets Ladetilstand.

Hjælp af en Spændingsregulator. Dens Virkemaade beror paa ved stigende Spænding paa Dynamo og Batteri at indskyde varierende Modstand i Dynamoens Magnetfeltstrømkreds og derved afpasse Dynamoens Strømstyrke efter det øjeblikkelige Behov. Har man f. E. om Vinteren haft en vanskelig Start, vil Spændingsregulatoren lade Dynamoen afgive sin fulde Strømstyrke, indtil Batteriet atter naar sin fulde Spænding, hvorefter Spændingsregulatoren indskyder passende Modstand i Magnetkredsen og derved reducerer Ladestrømstyrken. Tændes nu Lyset eller andre Strømforbrugere indskydes, da vil Spændingen i Anlægget falde og gennem Spændingsregulatoren fjerne en passende Del af Modstanden i Magnetstrømkredsen, saa Dynamostrømmen kan holde Ligevægt med Forbruget. Dynamoen i Forbindelse med Spændingsregulatoren kan følgelig være indstillet til større maximal Strømstyrke uden Fare for Overladning af Batteriet.

Fig. 23 viser skematisk en Spændingsregulator sammenbygget med det almindelige og i Fig. 21 forklarede Tilbagestrømsrelæ.

Er Batteriet nu afladet, eller der er indskudt saa mange Strømforbrugere, at Dynamoen maa afgive sin fulde Strømstyrke, virker den ganske som Dynamoen, forklaret i Fig. 18, dog saaledes at Magnetfeltspolens Ende, der i Fig. 18 var forbunden til Stel, nu ved Ledningen F er ført til en Spole A om den ene

Kerne af en U-formet Elektromagnet E, over et Kontaktpar ved K til Stel. Vi har altsaa her en Strømspole med kun faa og tykke Vindinger, hvis Magnetisme er afhængig af den Strømstyrke, der gaar gennem Dynamoens Magnetfeltspoler.

Paa den U-formede Elektromagnets anden Kerne er der anbragt en Spændingsspole V med mange og tynde Vindinger, hvis ene Ende er ført til Stel, medens den anden Ende gennem Tændingslaasen faar fuld Dynamospænding fra Hovedkullet gennem Ledningen D, Tilbagestrømsrelæet og Ledningen B. Magnetismen i Spændingsspolen V vil da være afhængig af Dynamo, Batteri og Netspændingen. Disse to Spoler A og V's Magnetisme vil nu i Forening søge at tiltrække det fjederbelastede Anker K og dermed søge at skille Kontaktparret fra hinanden, men da Spændingen paa Batteri og Dynamostrømkredsen endnu er lav, udvikler Spændingsspolen V foreløbig for sin Del ikke tilstrækkelig Magnetisme dertil.

Fortsættes nu Opladningen, eller Strømforbruget mindskes, vil Spændingen efterhaanden stige og dermed Strømgennemgangen og Magnetismen i Spændingsspolen V, saaledes at denne nu i Forening med Strømspolen A kan tiltrække Ankeret K og dermed skille Kontaktparret fra hinanden. Strømmen fra Magnetfeltspolerne gennem Strømspolen A kan nu ikke mere komme ad denne Vej til Stel, men tvinges gennem den meget større Modstand R til Stel. Men derved falder Dynamospændingen og samtidig Tiltrækningskraften fra Spændingsspolen V, saa Ankeret atter slippes, Kontakterne lukkes og Feltspolestrømmen gaar uden om Modstanden R gennem Strømspolen A til Stel, og Dynamospændingen stiger atter for i næste Øjeblik gennem Spolen V at aabne Kontaktpunkterne og indskyde Modstanden R o. s. v. Denne Vekselvirkning sker mange Gange pr. Sekund med det Resultat, at Spændingen holdes praktisk talt konstant — hver Gang Ankeret fjerner Kontakterne fra hinanden, forsvinder Magnetismen fra Strømspolen A, hvilket fremskynder Vibrationerne. Denne Spændingsregulator bruges bl. a. ved Chevrolet de Luxe — se Strømskema Fig. 12. En i Princippet lignende Spændingsregulator anvendes ogsaa i Forbindelse med den ikke tredie Kul strømregulerede Dynamo ved Ford de Luxe — Fig. 11.

(Fortsættes.)

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, Københavnh.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, Københavnh.
5. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, Københavnh.
8. *F. J. Frederiksen*, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, Københavnh.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen*, Fanøgade 1, St. tv., Københavnh.
11. *S. K. Sørensen*, Jyllandsvej 9, St. th., Københavnh, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen*, Hampeland 16, Københavnh.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, Københavnh.
16. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, Københavnh.
18. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, Københavnh.
19. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket*, Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen*, Saltgade, Ribe.

Formere.

Aalborg. Ved lokal Forhandling paa *A/S De Smithske Jernstøberier* har vore der beskætigede Medlemmer opnaaet Tillæg til Timelønnen af 2 Øre pr. Mand og Time for 17 Mand.

Brønderslev. Timandsmøde afholdtes den 13. Juni paa en Sag fra *A/S Jysk Jernstøberi og Maskinfabrik* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne.

Sagen sluttedes med, at Firmaet indgik paa at hæve Timelønnen for 2 Udlærlinge med 8 Øre pr. Mand og Time og at give en 3. Udlærling samme Tillæg fra 1. August. Samtidig gav Firmaet Udtryk for at være villigt til at se paa de personlige Løn-

ninger, naar Henvendelse herom sker fra den enkelte Arbejder.

Helsingør. Paa Sagen fra *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri*, omhandlende Uenighed om Fastsættelse af Akkordpriser samt Klage over, at Firmaet ikke havde efterkommet en Aftale vedrørende Materiale m. m., behandlet ved Mæglingsmøde den 25. April, hvor man var enedes om at vise Sagen tilbage til fornyet lokal Forhandling, uden at det herved lykkedes at opnaa Enighed, afholdtes der Timandsmøde den 13. Juni, hvor der heller ikke opnaaedes Enighed.

Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Holstebro. Mæglingsmøde afholdtes den 29. Juni paa Klage fra Firmaet over en, af 22 Formere den 9. Juni d. A., iværksat ulovlig Arbejdsstandsning og Krav om Bod og Erstatning herfor, samt Paatale fra Firmaet over den nyvalgte Tilidsmand. Arbejdsstandsningen havde varet 4 Timer, og Aarsagen til denne var, at en Maskinformer havde opformet 20 Kasser efter Ordre af en Tilsynsførende paa Virksomheden. Den paagældende Tilsynsførende havde imidlertid ikke bemærket, at Maskinformeren havde 8 Kasser liggende fra forrige Støbning, og da Ingeniør Birn havde set, at der var lavet for meget, havde han traadt 13 Kasser ned og bestemt nægtet at betale for det Arbejde, han havde ødelagt.

Forinden Mæglingsmødets Afholdelse var man lokalt enedes om Erstatning for det ødelagte Arbejde. Paa Mæglingsmødet opnaaedes der Enighed om, at Firmaet frafalder Kravet om Erstatning for den uvarslede Arbejdsstandsning paa Betingelse af, at der ikke indenfor et Aar forekommer nye ulovlige Arbejdsnedlæggelser. Vedrørende Valget af Tillidsmand frafaldt Firmaet at fremføre yderligere Protest mod hans Valg som saadan.

Kerteminde. Ved lokal Forhandling paa *Kerteminde Jernstøberi* har vore der beskæftigede Medlemmer opnaaet et Tillæg paa 8 pCt. paa ganske faa Akkordpriser ved løst Arbejde og Maskinformerne et Tillæg paa 7 pCt. for Arbejde ved Vaskemaskiner, samt at Priskuranten nu kan opsiges med 3 Maaneders Varsel.

Varde. Mæglingsmøde afholdtes den 28. Juni hos *A/S Varde Staalværk* paa Krav fra Kernemagerne om Forhøjelse af Timelønningerne eller Indførelse af Akkord.

Under Drøftelserne fremhævede Firmaet, at dets Arbejde og Forholdene ikke egnede sig for Indførelse af Akkord, og oplyste, at det umiddelbart før Mæglingsklagens Fremkomst havde forhøjet Timelønningerne for de 2 lavest lønnede med 3 Øre til hver, hvorefter de havde troet, at Sagen var afsluttet. Da Firmaet iøvrigt lovede at ville stille sig velvilligt overfor yderligere Lønfremgang for de 2 Mands Vedkommende, trak Forbundets Mæglingsmand Klagen tilbage.

Vejle. Paa Sagen fra *A/S C. M. Hess' Fabrikker*, omtalt i Fagbladet for Maj Maaned, har nyt Timandsmøde været afholdt den 13. Juni.

Sagen afsluttedes her med, at Firmaet indgik paa at yde Forhøjelser paa fra 3—15 pCt. paa et Antal Akkorder af ca. 90—100, samtidig med at man gav Tilsagn om, naar der fremkom gamle Akkorder, der maatte betegnes som bevislig daarlige, at være villig til ved saadant Arbejdes Fremkomst at forhøje disse.

Vedrørende Sandsigtning lovede Firmaet, at tage dette Spørgsmaal op til Undersøgelse for herigennem at opnaa en for begge Parter tilfredsstillende Ordning.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Mæglingsmøde. Den 21. Juni afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *A/S E. Voss Fabrikker*, Fredericia, i Anledning af Krav om Tillæg til de bestaaende Lønninger. Paa Mæglingsmødet opnaaedes ikke Enighed, hvorfor Sagen henvistes til Timandsmøde.

Lønkrav. Overfor Firmaet *Holger Sørensen & Co.*, Enghavevej 6, København, havde vore 8 Medlemmer, der er beskæftiget paa denne Virksomhed, fremsat Lønkrav. Timelønnen var fra Kr. 1,55 til Kr. 1,70 uden Adgang til Akkordarbejde. Der opnaaedes Enighed om Løntillæg, saaledes at 4 Mand fik hver 5 Øre pr. Time.

Opsagt Overenskomst. Da Firmaet *Brdr. Christensen*, Aabenraa 15 B., København, er indmeldt som Medlem af Metalvarefabrikantforeningen og af Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark, er den mellem Firmaet og Forbundet indgaaede Overenskomst opsagt til Ophør den 1. Oktober 1939, hvorefter den med Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark bestaaende Overenskomst fremtidig bliver gældende for Virksomheden.

Dødsfald. I Begyndelsen af Juni Maaned d. A. døde Aarhus Afdelings mangeaarige tidligere Kasserer, *Chr. Jacobsen*.

Den 29. Juni d. A. afgik Medlem Nr. 20, Metalstøber *August Pedersen*, ved Døden. Medlemmet havde siden 1899 været beskæftiget i Metalstøberiet hos Firmaet Weilbach & Cohn.

Den 2. Juli d. A. afgik Medlem Nr. 189, *Arnoldus Nielsen*, ved Døden. Medlemmet havde i mange Aar været beskæftiget hos Firmaet *„Hindsgaul"* og senere paa forskellige Virksomheder ved Fremstilling af Butiksarbejde.

Ved ovennævntes Baarer udtrykte Forbundet sin Deltagelse ved Nedlæggelse af Krans.

Arbejdsløshedstallet den 30. Juni 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	451	35
Odense	32	0
Fredericia	11	1
Vejle	18	3
Horsens	6	0
Aarhus	31	3
Aalborg	11	1
Hele Landet:	560	43

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 14 har afsluttet Overenskomster med Cyklefabrikken *„Triplex"*, Kultorvet 13, og Motorcyklefirmaet *P. Thomsen*, Vesterfarimagsgade 21.

Frederiksværk Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Frederiksværk Autoværksted, S. Kloch*, Torvet.

Under Forbundets Medvirken er der oprettet Overenskomster med følgende Virksomheder i Sakskøbing og Holeby:

P. Frederiksens Automobilværksted, Sakskøbing,
Fr. Petersens Automobilværksted, Sakskøbing,
H. Frederiksens Automobilværksted, Sakskøbing,
A. Hansens Automobilværksted, Sakskøbing,
M. Skottes Automobilværksted, Sakskøbing,
H. Hansens Automobilværksted, Holeby,

Rohde Olsens Automobilværksted, Rødby,
Harald Madsens Automobilværksted, Ringsebølle,
V. Hansens Smedeværksted, Rødby,
Svend Holscher, Blikkenslager, Rødby.

Mæglingsmøder. Hos *Randers Centralvarmeforretning* mægledes den 2. Juni paa Uenighed om Størrelsen af det Beløb, hvoraf Feriepenge skal betales, samt Klage over, at det ikke var muligt at faa Akkorder opmaalt indenfor de i Rørprislisten fastsatte Frister. Firmaet indgik paa at betale Kr. 29,00 i Feriepenge, og man enedes om, at de omhandlede Arbejder skulde maales op inden 8 Dage.

Hos Firmaet *Georg E. Mathiasen,* København, mægledes den 3. Juni paa Strid angaaende Arbejdssedlerne ved Akkord. Firmaets Repræsentant hævdede, at der ikke var Tale om Akkord, men om Timelønsarbejde, hvor Arbejderne ikke havde Krav paa Opgørelse over, hvad Arbejdet havde kostet. Da Enighed ikke kunde opnaas herom, opsagde Firmaet Ordningen vedrørende Arbejdssedlerne med 2 Maaneders Varsel.

Hos *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri* mægledes den 6. Juni paa Krav fra Svejserne om særligt Tillæg ved Arbejde i lukkede Tanke. Sagen diskuteredes og sluttedes, idet Værftet indgik paa at yde et Tillæg af 8 Øre pr. Time for Arbejde i lukkede Tanke med Adgang gennem Mandedæksel.

Hos *A/S Thomas Th. Sabroe & Co.,* København, mægledes den 8. Juni i Anledning af Strid vedrørende Udførelsen af Overarbejde. Man enedes om, at Spørgsmaalet om Afspadsering af det indtil 1. September d. A. præsterede Overarbejde behandles paa Mæglingsmøde snarest efter nævnte Dato. Forudsætningen for Dispensationen er dog, at der ikke afskediges Folk, forinden Afspadseringen af det paagældende Overarbejde er tilendebragt.

Hos *A/S Nakskov Skibsværft* mægledes den 9. Juni i Anledning af Krav fra Skibsbyggere og Maskinarbejdere om Tillæg til Timelønninger under 100 Øre samt for Maskinarbejdernes Vedkommende tillige Krav om Indførelse af Smudsreglement. Værftet indgik paa at give et Tillæg af 45 Øre til Skibsbyggerne og 25 Øre til Maskinarbejderne at fordele efter eget Skøn og gav Tilsagn om at yde et rimeligt Tillæg ved Arbejde paa snavset Maskingods.

Hos Firmaet *Stenderup Jensen,* Ribe, mægledes den 13. Juni paa Klage over, at Firmaet havde nægtet at udbetale et Akkordoverskud. Ligeledes ønskede Montørerne Ret til at kontrollere Mesterens Timeantal, naar denne deltog i Akkorden. Man var enige om, at Svendene for Fremtiden daglig førte en Skurbog over saavel Montørernes som Mesterens Timer. Spørgsmaalet om Akkordoverskudet bortfaldt, idet Overskudet var udbetalt før Mæglingen.

Hos *A/S Chr. Nielsens Efterflg.,* Horsens, mægledes den 14. Juni paa Lønkrav. Der opnaaedes et Tillæg af 2 Øre til hver af 16 Mand og 24 Øre til Fordeling blandt 8 ældre Arbejdere, saaledes at de hver faar mindst 2 Øre.

Hos *A/S Holstebro Motor Co.* og Firmaet *L. Hedegaard,* Holstebro, mægledes den 15. Juni paa Lønkrav. Hos Holstebro Motor Co. fik 1 Mand Lønnen forhøjet fra 108 til 115 Øre, og hos L. Hedegaard lovede man i Løbet af faa Dage at foretage en Lønregulering for 2 Mand paa 127 Øre, dog var der efter Kravets Rejsning hos begge Firmaer og før Mæglingen afholdtes givet enkelte Folk Løntillæg.

Der var ogsaa forlangt Mægling hos Firmaet *M. Olesen;* Holstebro, men her gik Sagen i Orden inden Mæglingen, idet Firmaet gav et Tillæg af 70 Øre til 7 Mand.

Den 17. Juni er der afholdt Mægling hos *A/S Det danske Luftfartsselskab,* Kastrup, paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne og Strid angaaende Aflønningen af midlertidige Flyvemekanikere, naar disse afspadserer Overarbejde. Man enedes om en Skala for fast Ugeløn fra Kr. 84,00 til Kr. 108,00, for 1 og 2 Aars Udlærlinge henholdsvis Kr. 60,00 og Kr. 72,00. Ligeledes enedes man om en Betaling af 231 Øre pr. Time, hvor Overtid for Tjeneste som Flyvemekanikere afspadseres.

Hos *A/S „Atlas"*, København, mægledes den 17. Juni paa Krav om Forhøjelse af Værktøjsmagernes Lønninger. Man enedes om, at Tillægget paa 10 Øre for Rekylsyndikatets Arbejde bortfalder, og Firmaet indgik paa at give et samlet Tillæg af 70 Øre, at fordele efter nærmere Drøftelse med Tillidsmanden.

Hos *A/S De forenede Jernstøberier,* Frederiksværk, mægledes den 19. Juni paa Krav om Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste ved Lukning af Fabrikken Grundlovsdagen og Strid vedrørende Afspadsering af Overarbejde nævnte Dag. Firmaet hævdede, at det gennem en Aarrække havde lukket Fabrikken Grundlovsdagen, men erklærede sig villigt til fremtidig at forhandle med Tillidsmanden herom. Man var enige om, at Afspadsering af Overarbejde ikke kunde finde Sted paa Grundlovsdagen, hvor Fabrikken var lukket, men maatte henføres til en anden Dag.

Hos *A/S Motorfabrikken Bukh,* Kalundborg, mægledes den 19. Juni paa Strid angaaende nogle Akkorder og angaaende Betalingen for Overarbejde. Man enedes om en Ordning, hvorved 50 pCt. Tillæg til Timelønnen garanteres, og endvidere om, at Bestemmelsen om Overarbejde fra Firmaets Kontrolreglement rettes til at lyde saaledes: „For hvert paabegyndt Kvarter honoreres Arbejdet med ¼ Times Betaling for Overarbejde".

Forhandling vedrørende Overarbejde. Den 13. Juni er der i Sammenslutningen afholdt et Forhandlingsmøde vedrørende Udsættelse af Afspadsering af Overarbejde hos „Evercold" (Dansk Køleindustri A/S) og *H. Nielsen & Søn,* København. Man enedes om, at Afspadseringen paabegyndes umiddelbart efter 1. September, og at Afskedigelser ikke finder Sted, før den er tilendebragt.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 16. Juni behandledes følgende Spørgsmaal:

1) *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri.* a) Strid angaaende Betaling af Smudstillæg i Motorskabe paa M/S Texas, b) Strid angaaende Betaling af Smudstillæg for Maskinarbejderne, og c) Strid om Betalingen for Spantebøjningen paa M/S 258.

ad a) Firmaet indgik paa at betale de krævede 20 Øre pr. Time.

ad b) Under Forudsætning af, at Satserne for Tillægene i Damp- og Motorskibe ændres til henholdsvis 12 og 14 Øre, indgik Værftet paa at forhøje Tillægget i Skorstene og Optræk fra 10 til 15 Øre. Endvidere indgik Værftet paa for Arbejde paa og i gamle Kedler i Kedelrum at give et Tillæg af 5 Øre.

ad c) Firmaet betalte et Tilskud paa Kr. 525,00.

2) *A/S Frichs,* Aarhus. Strid vedrørende Lærlinges Deltagelse i Fællesakkorder. — Enighed opnaaedes ikke.

3) *A/S Thomas Th. Sabroe & Co.*, Aarhus. Krav fra Montørerne paa Udearbejde om højere Betaling for Kost og Logi, Krav om Betaling for Rejse frem og tilbage hver 3. eller 4. Uge, og Krav om et Tillæg paa 10 Øre pr. Time til samtlige Svejsere. — Enighed opnaaedes ikke.

4) *A/S Dansk Staalvindue Industri*, Lem. Strid vedrørende Feriebetaling. — Firmaet indgik paa at betale Feriepenge efter de mellem Organisationerne gældende Regler.

5) *A/S Dronningborg Maskinfabrik*, Randers. Strid vedrørende Afspadseringen af en Montørs Overarbejde. — Det aftaltes, at Forbundet indanker Spørgsmaalet for det i Overarbejdslovens § 7 omtalte Udvalg.

6) *Maglekilde Maskinfabrik & Jernstøberi*, Roskilde. Krav om Forhøjelse af Lønningerne. — Firmaet gav 14 Øre til Fordeling.

7) Firmaet *T. M. la Cour*, København. Krav om Forhøjelse af Lønningerne. — Firmaet indgik paa at fordele 45 Øre til 6 Mand.

8) *A/S Burmeister & Wain*, Christianshavn. Krav om Lønforhøjelse for 100 Mand, der er beskæftiget ved Afprøvning af Motorer i Opstillerværkstederne. — Firmaet indgik paa at forhøje Tillæget fra 55 til 60 Øre til alle de Folk, der beskæftiges ved Prøvekørsel.

9) *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen. Strid om Opsigelse af Akkordafsavnstillæg for Maskinarbejdere. — Vistes tilbage til lokal Forhandling.

10) *A/S Burmeister & Wain*, Refshaleøen. Strid om Varsel til Skifteholdsarbejde. — Enighed opnaaedes ikke.

Hævede Blokader. Blokaden overfor Automobilmekaniker *S. A. Jensen*, Nørre Aaby, og overfor Automobilmekaniker *Knud Frisenberg*, Baaring pr. Asperup, er hævet, efter at de nævnte Firmaer har indgaaet Overenskomst med Forbundet.

Stiftelsesfest.

Kobbersmedeforbundets Helsingør Afdeling.

Lørdag den 1. Juli fejrede Kobbersmedene i Helsingør 50 Aars-Dagen for deres Organisering ved en selskabelig Sammenkomst for Medlemmer med Damer i Haandværkerforeningen.

Kl. 19 samledes Festdeltagerne, og til Tonerne af „Den glade Kobbersmed" gik man til de festdækkede Borde i den med Afdelingens og Forbundets Faner pyntede Sal; ogsaa de i Dagens Anledning tilsendte Blomsterkurve prydede Salen.

Efter at Festdeltagerne var kommet til Bords, oplæste Næstformanden *Vald. Jensen* en af ham forfattet Prolog, som fik meget Bifald.

Formanden *J. Granfeldt* bød derefter Medlemmerne med Damer Velkommen og takkede, fordi alle Medlemmerne var mødt frem, bød en speciel Velkomst til forhenværende Medlem *Chr. Andersen* og Forbundets Forretningsfører *Ludv. Jensen* og deres Damer.

Forbundets Forretningsfører holdt Festtalen. Han bragte en Hilsen og Lykønskning fra Forbundet og Forretningsudvalget og takkede Kobbersmedene i Helsingør for deres gode Sammenhold i de forløbne Aar, hvorefter han i store Træk talte om Fagforeningens og Forbundets Betydning for Medlemmerne, hvorledes Sammenhold og Samarbejde havde ført til gode Løn- og Arbejdsforhold, at Samarbejdet nu var udvidet til at omfatte alle Arbejdere baade fagligt og politisk, opfordrede de unge Kolleger til at arbejde videre i samme Aand, som Kollegaerne i de forløbne 50 Aar havde arbejdet, takkede den Række af gode Tilidsmænd, som Afdelingen havde haft igennem de 50 Aar, udtalte en særlig Tak til *Jens Christensen*, der har været Medlem i 40 Aar, og som i ca. 30 Aar var Formand og Kasserer for Afdelingen. Forretningsføreren sluttede med paa Forbundets Vegne at overrække Afdelingen en Faneplade og en Blomsterkurv med Tak for godt Samarbejde og udbragte et Leve for Helsingør Afdeling.

Jens Christensen talte om Fagforeningsarbejdet, som det altid havde været ham en Glæde at deltage i, og manede til fortsat Sammenhold indenfor Organisationerne.

Chr. Andersen, som havde været Medlem af Afdelingen i 45 Aar, omtalte det gode Kammeratskab, der altid havde været i Afdelingen, og takkede Kollegerne, fordi de ikke havde glemt ham, nu da han var rejst fra Byen.

Imellem Talerne blev der sunget Sange, forfattede i Anledning af Jubilæet af Kassereren *Vilh. Frandsen*, ligesom en Festavis, redigeret af Næstformanden og Kassereren, gjorde stor Lykke og bidrog til at sætte Stemningen op. Bestyrelsen overrakte de tre ældste Medlemmer af Afdelingen, *Chr. Andersen*, *Jens Christensen* og *O. Falcke*, som ogsaa har været Medlem i 40 Aar, Fagemblemet i Guld samt et smukt Diplom for godt Medlemsskab. Formanden holdt en Tale for hver af dem og takkede dem for deres Arbejde i Foreningens og Kollegernes Interesser.

Efter at Formanden havde budt Velbekomme, blev Festdeltagerne fotograferet, og efter Kaffen tog Dansen sin Begyndelse. Med et Smørrebrødsbord, hvor Humøret var højt, sluttede den vellykkede Fest, der prægedes af godt Kammeratskab, og man skiltes et godt Minde rigere.

Afdelingen havde i Dagens Løb modtaget Dirigentklokker fra Arbejdernes Fællesorganisation og Riggernes Fagforening i Helsingør. Blomsterkurve var tilsendt fra Kobbersmedenes Afdelinger i København og Aarhus, Tillidsmandsinstitutionen paa Helsingør Skibsværft, Bryggeriarbejdernes og Blikkenslagernes Fagforeninger i Helsingør, samt Værten i Haandværkerforeningen. Telegrammer med Hilsen og Lykønskning var indløbet fra Kobbersmedenes Afdelinger i Odense, Nakskov, Horsens og Aalborg, fra forskellige Fagorganisationer i Helsingør og mange Venner af Foreningen.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelses-dato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
57619	Blohm, Oskar, Johs....	Haderslev	9.12.17	Haderslev	24. 7.38	Haderslev	15. 4.39
54705	Brautsch, Knud, Tage ...	Næstved	7. 1.13	Hillerød	15. 3.39	Hillerød	18. 3.39
8576	Dalsgaard, N. O. Kristensen	Bregninge	10. 8.15	Kbhvn. Afd.	6. 7.34	Centralafd.	26 11.38
8346	Dam, Palle Peter....	København	26. 4.13	„ „	8. 6.34	Kbhvn. Afd.15	7. 1.39
1612	Dreier, Johan P, Bartroff	—	7. 3.13	„ „	5.11.33	„ „ 13	25. 2.39
55594	Greising, Poul Werner Skou	Lundby	2. 4.13	Haderslev	14.10.32	Haderslev	11. 3.39
13473	Hansen, Børge Wilh Gahrn	Næstved	29. 9.16	Kbhvn. Afd.	16. 1.38	Kbhvn. Afd.14	18. 2 39
56803	— Niels Knud....	—	4. 9.17	Odense	5. 9.38	Anvisningskt.	7. 1.39
14907	Hasselblad, Otto Gunnar...	København	4.11.07	Kbhvn. Afd.	29. 4.27	Kbhvn. Afd.18	11. 3.39
57806	Hein, Adolf Walther .	Havnbjerg	27.12.07	D. Arbm.Forb.	26. 7.36	Randers	15. 4.39
15340	Jacobsen, Odolf Axel Th.	København	28.10.01	Kbhvn. Afd.	2. 5.35	Kbhvn. Afd. 2	18. 2.39
11347	Johansen, Axel Hans Vilh.	Liegnitz	27.12.08	Tysk Metalarb. Forb.	1.10 32	„ „ 13	25. 2.39
38815	— Børge W. Otto	København	21. 1.16	Kbhvns. Afd.	1. 6.37	„ „ 12	24. 7.37
51487	Koefoed, Knud Ove.....	—	21.10.17	„ „	16.11.37	„ „ 15	8. 1.38
1577	Larsen, Boris Albert...	—	4. 7.07	„ „	13.10.25	„ „ 14	25. 2.39
15746	— Poul Chr. Bennedsen	—	9.12.15	„ „	16. 5.35	„ „ 13	18 3.39
32550	Laursen, Morten.....	Randers	26.11.16	Randers	3. 6.36	Randers	25. 3.39
713	Madsen, Hans Waldter..	U. S. A,	30.10.13	Kbhvn. Afd.	22. 8.33	Kbhvn. Afd. 5	25. 2.39
39848	— Knud Ingolf ...	Pandrup	21. 3.19	Sønderborg	23. 4.37	Tønder	18. 3.39
20337	Mortensen, Bertel E. Buhr.	Ordrup	16. 9.08	Kbhvn. Afd.	9.10.36	Kbhvn. Afd. 2	25. 2.39
57385	Nissen, Ludvig.....	Haderslev	15.10.16	Aabenraa	20.11.38	Aabenraa	17.12.38
635	Petersen, Frederik Harm.	Brendstrup	5.12.06	Kbhvn. Afd.	16. 8.33	Kbhvn. Afd.15	4..2.39
3199	— Mouritz Munch	Barrit	20. 4.04	Horsens	26. 7.36	Horsens	15.10.38
20149	— Poul E. Graugaard	København	18. 2.16	Kbhvn. Afd.	7.11.35	Kbhvn. Afd. 13	18. 2.39
54353	— Svend Henrik..	Fodby	13. 1.98	Næstved	6. 6.31	Horsens	25. 3.39
11275	— Viggo Johannes	København	22. 3.14	D. Elektr. Forb.	17. 4.34	Kbhvn. Afd. 13	25. 3.39
9678	Poulsen, Ove E. Overgaard	Horsens	27. 6.13	—	1. 8.34	Horsens	26.11.38
9734	— Søren Aage Bach	Haverslev-Arden	22. 4.05	Kbhvn. Afd.	21. 1.36	Kbhvn. Afd. 14	25. 3.39
57478	Sørensen, Jørgen Villiam .	Them-By	8.10.14	Horsens	2. 7.38	Horsens	27. 8.38
2178	— Stanley Henry.	København	7.11.12	Kbhvn. Afd.	1.12.33	Kbhvn. Afd. 9	18. 2.39
273	Schwer, Anton.....	Friberg	13.12.08	„ „	3. 8.33	„ „ 11	18. 2.39
3253	Svendsen, Erik	Holbæk	22. 8.14	Holbæk	19. 9.38	„ „ 14	25. 2.39

Sommerudflugt til Svendborg.

Søndag den 18. Juni havde de fynske Lærlingeklubber sat hinanden Stævne i Svendborg, hvor Svendborg Lærlingeklub havde tilrettelagt Dagens Program.

Først aflagdes der Besøg paa Byens nye og tip-top moderne Gasværk, hvor Værkets Leder, Herr Driftsbestyrer *Rasmussen*, først holdt et interessant Foredrag om Gas gennem Tiderne, lige fra de aller første famlende Forsøg og indtil vore Tiders moderne Produktionsmetoder; herefter var man rundt paa hele Gasværket og besaa de forskellige Anlæg.

Efter et Leve for Bestyreren og Værket forlod Selskabet Gasværket og begav sig til Staal-Skibsværftet, hvor Portneren og Kranfører *Oskar Andersen* velvilligt viste rundt over det hele. Efter endt Rundgang samledes man i Værftets Marketenderi, hvor der blev serveret en Kop Kaffe. Ved Middagstid afsejlede Selskabet med en af Sunddamperne til Grasten paa Thurø, hvortil man naaede efter ca. 3 Kvarters Sejlads. Her indtoges den medbragte Frokost i Hotellets smukke Have, hvorefter man i et Par Timer nød Livet i de naturskønne Omgivelser. Ved 16 Tiden afsejlede man til Christiansminde, hvorfra man, efter en indtaget Forfriskning, til Fods begav sig til Svendborg, hvor Aftensmaaltidet indtoges paa Forsamlingsbygningen.

Senere ved Kaffebordet talte bl. andre Afdelingsformand for Smedene, *Chr. Hansen*. Han omtalte Betydningen af Lærlingeklubberne og paapegede endvidere Nytten af at have sine Fagforeningssager i Orden. Han sluttede med et Leve for det gode Kammeratskab indenfor Lærlingeklubberne.

Formanden for Odense Lærlingeklub, *L. Andersen*, takkede for det gode Arrangement, som Svendborg Lærlingeklub havde lavet, og sluttede med et Leve for Svendborg Lærlingeklub og dennes Formand.

Formanden for Middelfart Lærlingeklub, *K. Tønnesen*, takkede ligeledes for den udmærkede Dag.

Til Slut talte Formanden for Svendborg Lærlingeklub, *Edvin Nielsen*. Han udtalte, at det havde været Svendborg-Afdelingen en Glæde, at Dagen havde været tilfredsstillende. Han sluttede med en Tak til Damerne, fordi de var taget med til Svendborg, og sluttelig udbragte han et Leve for Damerne.

Derefter gik Dansen lystigt nogle Timers Tid, indtil Toget lidt før Midnat under Hurraraab dampede bort fra Svendborg Banegaard og saaledes satte Punktum for en fornøjelig, men ogsaa anstrengende Dag. *neslein.*

Rettelser

til Adressefortegnelsen for Maj 1939 over Tillidsmænd.

Dansk Jern- og Metalsliberforhund.

Formænd.

Afd. 1, København: Aage Petersen, Ahlmannsgade 3, 3. Sal. Tlf. Nora 6613.

Afd. 12, Stubbekøbing: Formand og Kasserer: Erik Petterson, Alslevvej 10.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Struer: Maskinarbejder A. P. Jørgensen flytter fra 1. August til Fuglegaardsvej 12.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 58184	Andersen, Poul Peter	(Kbhvn.Afd.)
- 31163	Jensen, Gotthardt Vilhelm	(—)
- 8809	Rasmussen, Evald Reinholdt	(—)
- 27383	Nielsen, Hans Peter	(Næstv.Afd.)

Medlem Nr. 29615, Frederik Marius Andersen, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 32806 Bruun, Peter Jensen
- 59121 Olsen, Erik Spange

idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 31055	Andersen,	Asger Svend Albert	4. 7.31
- 8694	—	Hartvig Alfred	15. 9.34
- 36481	Aakesen,	Aage Einar	25.12.37
- 32806	Bruun,	Peter Jensen	21. 1.39
- 51331	Christensen,	Christen Ludvig	5. 5.34
- 1514	—	Kaj Erland	19. 4.30
- 20478	Christiansen,	Erik Arved	27. 2.32
- 31246	Christoffersen,	Emilio August F.	25. 2.39
- 23796	Fremming,	Knud	4. 2.39
- 38748	Hansen,	Knud Andreas	26. 6.37
- 12525	Hallenberg,	Holger	21.10.33
- 58989	Herskind,	Boris Adolf	19.11.38
- 646	Jensen,	Fr. Laurits V.	25. 9.20
- 8576	—	Hjalmar Chr. Harry	21. 3.25
- 15855	—	Louis Valdemar	22. 9.34
- 8986	Jørgensen,	Paul	12. 2.38
- 57808	—	Poul Emilius	3.12.38
- 18806	—	Povl Frederik	22. 8.36
- 52316	Ipsen,	Peter Christian	17.12.38
- 23879	Larsen,	Emanuel Peter	3.11.34
- 5057	—	Morten Martin	7. 1.33
- 24239	Lauridsen,	Peter William	21. 5.38
- 25649	Malling,	Kaj Erik	30. 7.38
- 18739	Nielsen,	Alfred Villiam	24. 1.25
- 24296	—	Iver	14. 1.39
- 2514	—	Poul Verner	20. 7.35
- 31961	Olsen,	Børge	12. 7.30
- 7939	—	Edgar	21. 8.37
- 59121	—	Erik Spange	7. 1.39
- 56776	Petersen,	Aage Chr. Eigil	15.10.38
- 35065	—	Hans Henning	31.12.38
- 36406	—	Jens Vald. Willy	24.12.38
- 22289	—	Julius Rasmus	6. 7.24
- 33571	—	Poul Bistrup	27. 3.37
- 10034	—	Svend Otto	31. 7.26
- 9123	—	Søren Carl	14. 8.37
- 2434	—	Thorkild Leo	21. 8.26
- 50786	Petral,	Hermann Johs.	2. 4.38
- 27000	Poulsen,	Alf Verner	27. 6.31
- 30907	Radtleff,	Arne Johan Ludvig	29. 6.35
- 17025	Sørensen,	Christian Brix,	10. 4.37
- 38887	—	Fin Kokholm	17. 9.38
- 21877	Schmidt	Tage Helge	19. 2.38
- 13575	Thomsen,	Alfred	2. 4.27
- 6102	Truelsen,	Henrik Carl Vilh.	26. 6.34

Feriekort.

Kassereren for Ringsted Afdeling meddeler at der henligger Feriekort til Medlemmerne:

Nr. 16542 Martin O. Andreasen
- 56706 Vilhelm Flechner
- 23920 Hans S. L. Jensen
- 28727 Hans C. Larsen
- 54984 Viktor Aa. V. Larsen
- 33588 Svend O. Nielsen
- 54274 Jeppe N. Olesen
- 11917 Villy Petersen
- 53533 Niels M. Würtz

Uafhentet Tilgodehavende.

Paa Hovedkontoret henligger et Beløb Kr. 5,28 fra „Nordisk Staal", Masnedø, til Medlem Nr. 19126, Carl Viggo Børge Johansen.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 10 AUGUST 1939 25. Aarg.

Dansk Formerforbunds Jubilæumskongres.

I Dagene 1.—4. August afholdt Dansk Formerforbund sin Kongres, der denne Gang stod i Jubilæets Tegn, idet Forbundet den 1. August havde bestaaet i 50 Aar. Desværre lever Europa omtrent paa Krigsvanviddets Rand, akkurat paa samme Maade, som da Formerforbundet festligholdt sit 25 Aars Jubilæum, idet som bekendt Verdenskrigen udbrød den 1. August 1914, og en af Forbundets daværende Gæster, Formanden for Tysk Metalarbejderforbund, Alex Schlicke, over Hals og Hoved maatte forlade Festen for at komme til Tyskland, forinden Grænsen lukkedes.

Kongressen afholdtes i København i „Folkets Hus" paa Jagtvej, hvor ca. 60 Delegerede samledes med Forbundsledelsen og en Række Gæster. Gæsterne var: Handelsminister Kjærbøl, tidligere Hovedkasserer for Forbundet, nuværende Socialminister Ludvig Christensen, Forbundets tidligere Formand, Arnold Nielsen, fra Norge Em. Nyhus og J. Hagen, fra Sverige Sv. Ekstrøm og Sv. Gustavsson, fra De samvirkende Fagforbund Laur. Hansen, fra Smedeforbundet P. Andersen og A. Johansen, fra Specialarbejderforbundet Fr. Andersen, fra Jern- og Metalsliberforbundet Aage Sørensen, fra Dansk Metaltrykkerforbund H. Bjerring, fra Gørtlerne Chr. Madsen, fra Kobbersmedene Ludv. Jensen og fra Lokomotivmændene N. Th. Brix.

Ved Kongressens Aabning var Salen særlig festlig smykket, bl. a. dekoreret med alle Formernes nye og gamle Faner, ligesom ogsaa Indgangen til Forbundets Hovedkontor paa Gl. Kongevej var pyntet med Flag og Guirlander.

Kongressen aabnedes den 1. August Kl. 10 med Arbejdersange, sunget af Formernes Sangkor, der modtoges med Begejstring af de Delegerede og straks bragte Forsamlingen i den rigtige Jubilæumsstemning. Derefter bød Formanden, Herman Hansen, Velkommen og lod herunder ogsaa nogle Bemærkninger falde om den politisk spændte Situation udenfor vort Land saavel nu som for 25 Aar siden. Han erklærede Kongressen for aabnet og mindedes de i Aarenes Løb afdøde Medlemmer og Tillidsmænd, der omkring i Afdelingerne havde varetaget Forbundets Interesser.

Efter Formandens Aabningstale havde Gæsterne Ordet. Alle disse Gæster, der i deres Hilsningstaler gav Udtryk for Taknemmelighed for Samarbejdet med Formerforbundet, hilstes med Bifald fra de Delegeredes Side, et Bifald, der særlig gav sig Udtryk overfor Forbundets afgaaede Funktionærer,

Formand Arnold Nielsen og Hovedkasserer Ludvig Christensen.

Efter at Herman Hansen havde takket for de fremsatte Udtalelser, skred man til Konstituering af Kongressen, herunder Valg af Dirigenter, Sekretærer og Udvalg, og dermed var Formiddagsmødet forbi.

Eftermiddagen var helliget Modtagelse paa Forbundets Kontorer, hvor der var et livligt Rykind af Gratulanter, og som bugnede under et Væld af Sommerens skønne Blomster i alle Nuancer. Foruden dette Blomsterflor skænkedes ogsaa Forbundet en Række værdifulde Gaver. Centralorganisationen af Metalarbejdere gav et Skrivebord og et Skabsuhr, det svenske Formerforbund en meget smuk Bronceplatte med Motiver fra et svensk og et dansk Støberi, de norske Formere en Jubilæumsadresse indskrevet paa en Sølvplade, De samvirkende Fagforbund et Billedskærerarbejde, visende to Formere i Arbejde, Forbundets københavnske Afdeling en Figur, forestillende en Former, et smukt Arbejde udført af et af Afdelingens Medlemmer. Sammenslutningen af Arbejdsgivere i Jern- og Metalindustrien sendte en Cigarkasse i Sølv, og Formernes Hjælpeforening gav en smuk Dirigentklokke. Arnold Nielsen havde selv udarbejdet en nydelig Jubilæumsadresse som Gave til Forbundet.

Paa Kongressens anden Dag indledede Formanden med Beretningen. Herman Hansen drog en Sammenligning mellem de 2 Perioder i Forbundets Historie, før og efter Krigen. Tiden før Krigen betegnede han som en Række rolige Aar, hvor man under Hensyn til Stabiliteten i alle Forhold kunde slutte fleraarige Overenskomster og under disse udbygge Organisationen og i Ro og Fred kæmpe for en Bedring i Arbejdernes Kaar, medens Efterkrigstiden havde rejst større Problemer og ved den Usikkerhed, der var skabt i alle Forhold, holdt Organisationerne i en Tilstand, hvor de stadigvæk maatte staa paa Vagt for at være sikret imod Overraskelser. Iøvrigt gennemgik Herman Hansen de mere betydende Episoder i den forløbne Kongresperiode, og efter at Beretningen var aflagt, tog Diskussionen sin Begyndelse. Denne var i det hele taget meget godartet, hvad der understreger den Kontakt, der i Kongresperioden har været mellem Forbundsledelsen og Medlemmerne. Der øvedes saa godt som ingen Kritik imod den forelagte Beretning, og alle de Delegerede gav Udtryk for deres Glæde over det Samarbejde, som Formerforbundet stod i med andre Organisationer, specielt Centralorganisationen af Metalarbejdere. Af saavel Formandens som de Delegeredes Udtalelser fremgik ogsaa den Tilfredshed, Formerne over hele Landet følte med Regeringens Indsats ved den omfattende Sociallovgivning, der er gennemført i de senere Aar. Specielt gav denne Tilfredshed sig Udtryk i Glæde over, at Overarbejdet næsten var udryddet, over Lønningernes Stigning og den relativt ringe Ledighedsgrad, som der var i Øjeblikket.

Et Spørgsmaal, som ogsaa drøftedes under dette Punkt paa Dagsordenen, var Formaalstjenligheden af at søge Tilgangen til Faget begrænset. I denne Diskussion deltog Centralorganisationens Formand, der fraraadede noget saadant under Henvisning til de unge Menneskers Ret til ogsaa at skaffe sig Eksistensmuligheder, hvilket Synspunkt da ogsaa fandt Genklang hos Kongressen. Den aflagte Beretning godkendtes enstemmigt.

Der var, som allerede nævnt, ingen alvorlige Meningsforskelligheder, men en positiv Diskussion om Forbundets fremtidige Anliggender. Der vedtoges en Række Lovændringer og bl. a. ændredes Forbundets Navn fra „Dansk Former- og Støberiarbejderforbund" til „Dansk Formerforbund". Endvidere vedtoges en Række Resolutioner, tilsigtende Styrkelse af Lærlingeklubberne samt med Henblik paa den kommende Overenskomstsituation, men vi finder særlig Anledning til at fremhæve, at Kongressen vedtog et af Hovedbestyrelsen stillet Forslag til Understøttelse af gamle Medlemmer. Vedtagelsen var saalydende:

„Medlemmer, der har betalt Kontingent til Forbundet i 25 Aar, kan, hvis de paa Grund af Alder eller Svagelighed ophører at arbejde ved Faget og ikke nyder Understøttelse af Arbejds-

Udsnit af Kongressen.

løshedskassen, oppebære en aarlig Understøttelse af Forbundet paa 240 Kr. Medlemmer, der er overflyttet fra andre Organisationer, maa for at kunne oppebære denne Understøttelse have været organiserede i 25 Aar og deraf mindst i 15 Aar have betalt Kontingent til Forbundet."

Paa Slutningen af Kongressen foretoges en Handling, der understregede Kongressens Respekt for Forbundets 2 gamle Funktionærer, idet Arnold Nielsen og Ludvig Christensen udnævntes til Æresmedlemmer. Begge takkede bevæget for den Opmærksomhed, der vistes dem.

Hele den tidligere Hovedledelse genvalgtes med Formand Herman Hansen og Hovedkasserer Otto Jensen i Spidsen.

Endelig vedtoges følgende Haandslag til Regeringen:

„Dansk Formerforbunds Kongres udtaler sin Tak for og Anerkendelse af Regeringens Indsats for at skabe forøget Beskæftigelse. Kongressen har med Glæde konstateret Virkningerne af denne Indsats, ligesom den udtaler sin Tak for de gennemførte Love, herunder ikke mindst Ferieloven, og tilsiger Regeringen fortsat Støtte i dens Bestræbelser for at skabe de bedst mulige Levevilkaar for Befolkningen som Helhed."

Repræsentanter for Gæsterne fik Ordet for at takke for Samværet under Kongressen, og Kongressen sluttedes derefter med et kraftigt Leve for Formerforbundet.

Med Kongressens Slutning var Jubilæet ikke tilende, idet Formerforbundet som Punktum for Festlighederne i Anledning af Jubilæet havde planlagt Afholdelse af Fester Lørdag Aften den 5. August i samtlige Forbundets Afdelinger, og i København i Forbindelse med den københavnske Afdeling en stilfuld Fest i Idrætshuset, hvor der var Adgang for Københavns Afdelings Medlemmer med Damer og

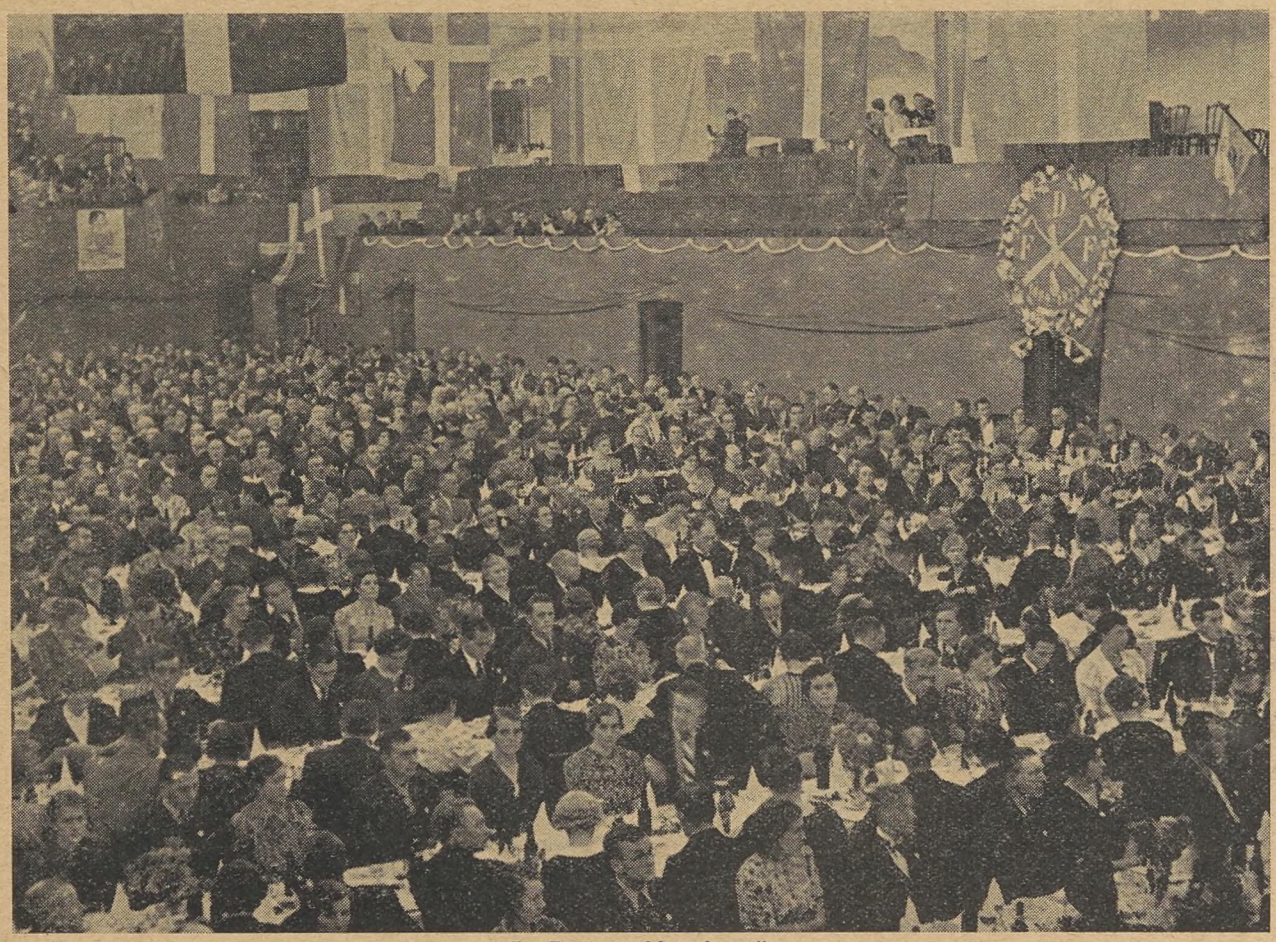

Fra Festen i „Idrætshuset".

de Delegerede, der kunde afse Tid dertil, samt alle Forbundets Gæster. I et Antal af 1350 samledes man Kl. 17,30 i den festligt smykkede Sal, hvor Bordene var smukt pyntet bl. a. med skandinaviske Flag.

Festens Clou var en Transmission fra Idrætshuset, der fandt Sted i Tiden fra Kl. 17,30—18,30. Teksprogram for samme var i Forvejen tilstillet alle Afdelingerne, saaledes at man her kunde følge med i Udsendelsen.

Der indledtes med Velkomsthilsen af Formanden for Københavns Afdeling, Søren Jensen, hvorefter Kgl. Skuespiller Svend Methling fremsagde en for Anledningen af Oskar Hansen forfattet Prolog. Herefter sang Koncertsanger Alfred Berthelsen „Danmark for Folket", og Svend Methling oplæste „Skibet, der lærte sig selv at kende".

Den af Forbundets tidligere Formand Arn. Nielsen ved Forbundets 25-Aars Jubilæum forfattede Kantate fremførtes dernæst af Formernes Sangkor (40 Sangere) og Tivolis Promenadeorkester (30 Musikere) under Ledelse af Hr. Dirigent B. Wexøe. Mellem Kantatens 2 Afdelinger holdt Forbundsformand Herm. Hansen Festtalen, hvor han gennem Radioen sendte en Tak til Forbundets Medlemmer, Tillidsmænd og Afdelinger over det ganske Land. Som Afslutning paa Transmissionen var der en Fællessang, en ny Fagsang, forfattet af Oskar Hansen.

Kantaten og det øvrige Program lønnedes med stort Bifald, saavel i Idrætshuset som ved Festerne Landet over.

Af de til Forbundet indløbne Telegrammer fra Afdelingernes Fester fremgik det, at Transmissionen var gaaet godt igennem, og at man alle Steder havde hørt paa den med Interesse og Begejstring.

Efter Transmissionen tog Værten fat paa sin Opgave, nemlig at mætte de mange sultne Munde, og under Middagen spillede Orkestret under Ledelse af Musikdirektør Hjalmar Kofoed. Imellem Serveringen af de forskellige Retter holdtes en Del Taler, hvoraf vi nævner Laurits Hansen fra De samvirkende Fagforbund, Formanden for Centralorganisationen Peter Andersen, Svenskeren Ekstrøm og Nordmanden Nyhus, Redaktør H. P. Sørensen, Social-Demokraten, N. Th. Brix, Lokomotivmændene, samt Forbundets 2 Æresmedlemmer Arn. Nielsen og Ludv. Christensen.

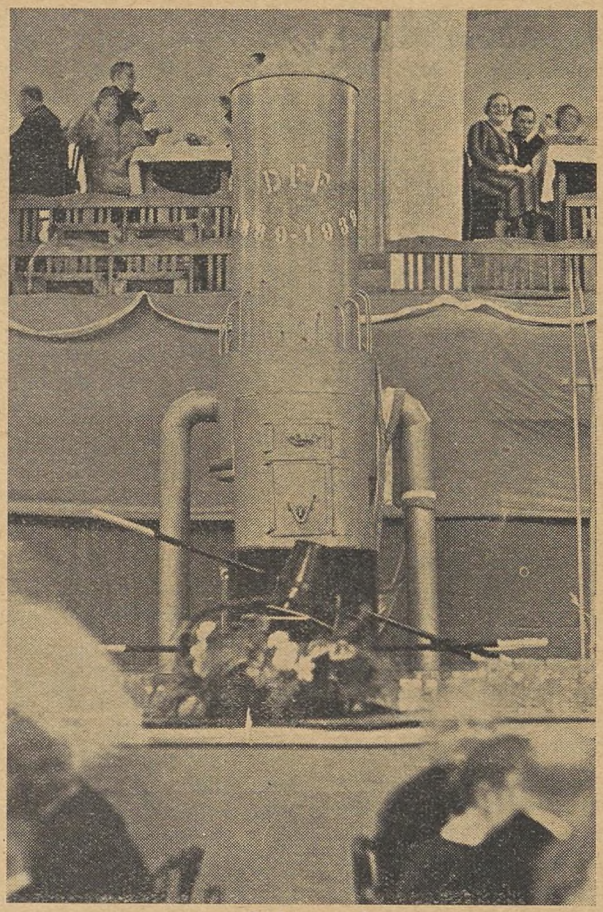

„Støbeovnen".

Forskellige humoristiske Paafund bidrog til at sætte Humøret i Vejret, deriblandt nogle vellignende Karikaturer af enkelte kendte Formere. — Endvidere gjorde en for Tilfældet opført Støbeovn stor Lykke. Den viste sig i Stedet for smeltet Jern at indeholde Fadøl, der udskænkedes fra rigtige Støbeskeer til de tørstende Festdeltagere.

Efter Fællesspisningen ryddedes Salen, og de, der havde Lyst til at danse, tog Salen i Besiddelse til den lyse Morgen.

Dermed var Slutstenen sat paa en Kongres og en Fest, der var Formerne og Forbundet værdig.

Ligesaa vellykket Festen var i Idrætshuset var Festerne i Forbundets øvrige Afdelinger, og de vil staa som et varigt Minde for Festdeltagerne om Forbundets 50-Aars Jubilæum.

Nordisk Arbejder-Udveksling.

Nedenfor aftrykker vi Regler for Udveksling af Arbejdere i Finland, Sverige, Norge og Danmark og med Adgang for Island til at tiltræde disse Regler. I det væsentlige vil der vel nok blive Tale om Udveksling mellem Norge, Sverige og Danmark, som ligger hinanden saa nær, og hvor Forskellen i Sprog ikke er større, end at ogsaa Arbejderne paa Arbejdspladsen forstaar hinanden.

1. Udvekslingen skal først og fremmest omfatte Fagarbejdere (inklusive Specialarbejdere)i Industri, Haandværk og andre Erhverv, men ogsaa Handels- og Kontormedhjælpere, Landarbejdere og Arbejdsledere kan komme i Betragtning.
2. Udvekslingen skal fortrinsvis omfatte Personer i Alderen fra 20—40 Aar, men undtagelsesvis ogsaa yngre eller ældre, saafremt de maa anses for at have Mulighed for at skaffe sig det ønskede Udbytte af Opholdet i det andet Land.
3. Ugifte har normalt størst Mulighed for at komme i Betragtning, men naar der er Sikkerhed for, at vedkommende kan forsørge Familien under Opholdet i det andet Land, vil ogsaa gifte kunne komme i Betragtning.
4. Udvekslingen er beregnet paa Personer, der har Arbejde. Naar de paagældende Nævn er enige derom, kan Udvekslingen ogsaa omfatte Personer, der ikke i Øjeblikket har Arbejde, naar de paagældende har Udsigt til i Løbet af kort Tid igen at faa Arbejde, hvis de forbliver i deres eget Land.
5. Opholdet i det andet Land skal normalt vare 6—9 Maaneder, eventuelt mindre, dog ikke under tre Maaneder.
6. De paagældende bestrider selv de i Forbindelse med Rejserne staaende Omkostninger.

7. Under den foreløbige Ansættelse skal de paagældende lønnes efter de i Opholdslandet gældende Aftaler, ligesom de naturligvis iøvrigt maa rette sig efter de dér gældende Forskrifter og Bestemmelser.
8. Nydende Medlemmer af statsanerkendte Sygekasser bør under deres Ophold i det andet Land drage Omsorg for at bevare deres Ret som saadanne. Man vil søge gennemført en Ordning, hvorefter de Udvekslede under Opholdet i det andet Land kan faa Sygehjælp uden Udgifter for dette.
9. Udvekslingen skal fortrinsvis ske paa det Grundlag, at den Plads eller Stilling, der bliver ledig ved, at den paagældende rejser til et af de andre nordiske Lande, udfyldes af en Kollega fra dette Land. I den Udstrækning dette ikke lader sig gøre, vil man drage Omsorg for, at Antallet af danske Arbejdere med foreløbig Ansættelse i de andre nordiske Lande i det hele og store svarer til Antallet af Arbejdere fra de andre Lande, der har foreløbig Ansættelse her.

De, der ønsker at komme i Betragtning, skal indsende Ansøgning til Det danske Nævn for nordisk Arbejder-Udveksling, Amaliegade 24, København K., hvor Ansøgningsblanketter udleveres, og hvor alle Oplysninger gives.

Arbejdsgiverne kan, ligeledes paa særlig Formular indsende Meddelelse om, hvor mange Personer fra et eller flere af de andre nordiske Lande, de er villige til at give foreløbig Ansættelse.

Efter den foreløbige Ansættelses Ophør skal Arbejdsgiveren udstede en Attest, der angiver det Tidsrum, i hvilket den paagældende har været beskæftiget hos ham, og ved hvilket Arbejde vedkommende har været beskæftiget.

De, der rejser til et andet nordisk Land med Henblik paa en foreløbig Ansættelse, skal være forsynet med almindeligt Politipas (nordisk Rejsekort er *ikke* tilstrækkeligt).

Der har i Aarevis været anket over, at det Udsyn og de Impulser, som tidligere var hentet af unge Haandværkere ved Besøg i Udlandet, paa Grund af politiske Forhold var fuldstændig stoppet, ligesom den økonomiske Friktion mellem Landene med Selvforsyningsbestræbelserne og Kravet om kun at beskæftige egne Indvaanere gjorde det umuligt for den unge at rejse ud og se sig lidt om. Der har derfor været gjort Forsøg paa at skabe Mulighed for, at i alt Fald Arbejderne i de skandinaviske Lande, der efter Krigen paa saa mange Omraader er henvist til Samarbejde, i alt Fald indenfor dette Omraade skulde kunne rejse for at lære andre Skikke at kende. Fremmest i Arbejdet for en saadan Ordning har Foreningen *„Norden"* virket. Paa Udenrigsministeriets Initiativ og under Ledelse af Formanden for den danske Afdeling af Foreningen *„Norden"*, Generaldirektør M. Koefoed, har der været nedsat en Komité, bestaaende af Formanden for De samvirkende Fagforbund, Chr. Jensen, Formanden for Smedeforbundet, Peter Andersen, Direktør hos A/S Burmeister & Wain, Houmøller, Tømrermester Silius Johansen samt Udvandringschef, Folketingsmand H. F. Ulrichsen, med den Opgave at føre de Tanker videre, som indtil da var løst udkastet, og paa et Møde i Stockholm i Marts Maaned i Aar lykkedes det at blive enige om de nærmere Regler. Det har ikke fremmet Komitéens Arbejde, at en Del af dens Medlemmer under det forberedende Arbejde er afgaaet ved Døden. Først døde saaledes Silius Johansen, derefter Chr. Jensen, der erstattedes med Knud V. Jensen, som lige naaede at være med til at tilendebringe Forhandlingerne, forinden ogsaa han afgik ved Døden.

Efter at de her optrykte Regler pr. 1. August er offentliggjort i samtlige Lande, har Komitéen den Opgave at føre dem ud i Livet.

Imidlertid er det med denne Sag, som med alt andet: Den har kun Betydning, hvis den bliver benyttet. Selvom Arbejderne ved første Gennemsyn af disse Regler maaske synes, at de er noget stramme, er dette kun tilsyneladende, thi det er givet, at paa et Tidspunkt, hvor alle Lande opretholder den mest dybtgaaende Kontrol ved sine Grænser af mange forskellige Aarsager, er en saadan Udveksling vanskeligere og Legitimation mere nødvendig end før Krigen, hvor man uantastet kunde rejse over alle Grænser. Ligeledes betyder „ugift" i denne Forbindelse ikke andet, end at Komitéen er gaaet ud fra, at det er dem, der har bedst Mulighed og ogsaa føler mest Trang til at rejse, men der er ingen Hindring for, at ogsaa gifte kan komme i Betragtning, hvis de ønsker det. Med Hensyn til, at Udvekslingen er beregnet paa Personer, der har Arbejde, er dette heller ikke alene afgørende, men da det hele sker som en Udveksling, dog uden altfor nøje Kontrol med, om der rejser nogle flere fra det ene Land til det andet, og da det ovenfor nævnte Kontor, af hvilket der findes tilsvarende i de øvrige skandinaviske Lande, hele Tiden har Kontrol med, hvor mange Danske, der er rejst til Udlandet, og hvor mange Udlændinge der er her i Landet, kan Kolleger, der ikke i Øjeblikket har Arbejde, men som ønsker at komme i Betragtning, godt tilskrive Udvandringskontoret.

Hele Ordningen forudsætter, at Arbejderne overflyttes fra det Land, de kommer fra, til det Land, de kommer til, saavidt angaar de faglige Organisationer, og at de uden videre gaar ind i de Arbejdsforhold, der er gældende i det Land, de rejser til. Hvad angaar Reglernes Punkt 8 har det været nødvendigt at have en Bestemmelse som den anførte, thi den sociale Lovgivning i de skandinaviske Lande er ikke helt ensartet, men ogsaa denne Bestemmelse vil fortolkes paa den for Arbejderne bedste Maade, og i det hele er det en Forudsætning, at hvert Land skal være sine fremmede Arbejdere behjælpelig paa alle Omraader og paa alle Maader.

For saa vidt som der derfor er Medlemmer af vore Forbund, men dette gælder forøvrigt ogsaa Arbejdere i andre Fag, som har følt sig generet af

ikke at kunne rejse paa Faget, saa er her en Lejlighed, som vi henstiller til dem at benytte.

Den Tanke vil selvfølgelig opstaa hos enkelte Medlemmer: Er der Mulighed for, at der vil være Arbejdsgivere i de forskellige Lande, som stiller sig velvilligt til Tanken? Her kan vi meddele, at allerede nogle danske Firmaer med Burmeister & Wain i Spidsen har tilbudt at modtage fremmede Arbejdere, ligesom der ogsaa fra enkelte større Handelshuse foreligger lignende Tilbud. Vi kan derfor kun anbefale vore Medlemmer at benytte Lejligheden til nu at kaste Blikket udenfor vore egne Grænser og lære andre Skikke og andre Arbejdsmetoder at kende.

Sommeren 1939.

Sommeren 1939 er præget af den politiske Storkrise. Den storpolitiske Udvikling har ganske vist forbedret de *økonomiske* Konjunkturer. Oprustningskapløbet har forøget Beskæftigelsen. Industriens Produktionstal er steget i næsten alle europæiske Lande. Frankrig har endelig overvundet Stagnationen og har samlet sine økonomiske Kræfter, og Englands Fabrikker og Værfter arbejder saa intensivt, som ikke i mange Aar.

Men til Gengæld er Europas *politiske* Atmosfære saa trykkende som aldrig før. Efter Tjekoslovakiets Indlemmelse i det stortyske Rige er alle øst- og sydøsteuropæiske Grænser blevet flydende. For Øjeblikket staar *Danzig* i Begivenhedernes Centrum, men i Morgen kan det være den polsk-tyske Grænse i Schlecien, den ungarsk-rumænske eller den bulgarsk-græske Grænse. I det fjerne Østen er Kampen mellem England og Japan forlængst begyndt, og ogsaa Japanerne og Russerne kæmper mod hinanden i Mongoliet.

Dette er Sommeren 1939, og det er meget vanskeligt at finde en klar Linie for Begivenhedernes Udvikling og øjne blot den nærmeste Fremtids sandsynlige Foreteelser.

Saa meget er sikkert: Hele den politiske Udvikling i Dag bliver bestemt af Modsætningen mellem England—Tyskland. Alle de politiske Modsætningsforhold, man kan nævne, er i Virkeligheden kun Udtryk, Symptomer for det ene, alt overskyggende Modsætningsforhold. Det er *Englands* traditionelle Kamp imod Kontinentets største Militærmagt, som stræber efter Hegemoniet over Europa, der nu præger Europas politiske Situation.

England har sikret sig den tyrkiske Magtposition ved Dardanellerne og har derved styrket sin Stilling i den østlige Del af Middelhavet og Værdien af dets Garantier til Rumænien og Polen. Naar nu England forhandler med *Sovjetrusland*, saa er det et Forsøg paa at skaffe den historiske Koalition, som styrtede Napoleon i 1812. Meget tyder paa, at Rusland ikke er begejstret for at følge den engelske Allianceopfordring, og Beretningerne fra Moskva og London er stadig modstridende og stadig vaklende mellem Optimisme og Pessimisme. Det kunde jo tænkes, at Rusland ikke er interesseret i at sikre de vesteuropæiske Staters Magtstilling — *ikke* fordi Rusland er for Tyskland, men fordi Rusland er ligeglad med den europæiske Udvikling og ved, at enhver Konflikt i Europa vil svække begge Parter og styrke Russernes egen Position. Denne Beregning er ikke helt gal og er maaske i Overensstemmelse med Ruslands nationale Interesser og kan vel ikke engang siges at være i Modstrid med Tredie Internationales revolutionære Perspektiver, selv om det er meget sandsynligt, at disse Perspektiver ikke er de dominerende i Ruslands Udenrigspolitik i Dag. En saadan russisk Politik kunde blive i høj Grad kritisk for den europæiske Udvikling og medføre Konsekvenser, som muligvis kunde forandre de europæiske Magtforhold — ja, en saadan russisk Indstilling kunde i hvert Fald i første Omgang føre til en Styrkelse af Aksestaterne. Det kunde tænkes, at Rusland sikrer sig selv — ogsaa under en tysk-polsk Konflikt — og lader Europa svække sig i en indbyrdes Krig.

Ingen ved, om det maaske alligevel vil lykkes at undgaa Krigen, og det kan ikke nægtes, at der stadig er Mulighed for, at den nuværende Tilstand ikke fører til en krigerisk Konflikt. Sandsynligvis vil det afhænge af, hvor vidt de Kræfter, som er interesseret i at forsvare den nuværende europæiske Ordning er saa stærke, at ethvert Angreb paa denne Ordning ingen Chance vil have for at lykkes. I Europas nuværende Tilstand er det næsten uden Betydning, at en enkelt Mulighed for Konflikt bliver udryddet. Endnu er Danzigspørgsmaalet ikke løst, men allerede nu øjner man nyt Konfliktstof paa Balkanhalvøen. Bulgariens Revisionskrav støttes nu af Tyskland, og det betyder, at den bulgarsk-rumænske og den bulgarsk-græske Grænse (Dubruzzia og Cavalla) er saarbare Steder i Europas Legeme.

Europa vil ikke saa hurtigt glemme Sommeren 1939. Man vil ikke let glemme, at Millioner af Mennesker, indkaldt som Soldater, i Spænding haabede paa, at *det* ikke skulde ske, som alle frygtede. Men man øjner en lille Trøst i, at Modstandskraften mod Angreb og fascistisk Magtudfoldelse er vokset. Efteraaret vil vise, om den nuværende europæiske Ordnings Modstandskraft er stærk nok til at undgaa en Katastrofe.

Hvorfor falder Arbejdsløsheden saa stærkt?

Det vil fra Dagspressen være kendt, at vi gennem Foraars- og Sommermaanederne har haft et usædvanlig stærkt Fald i Arbejdsløsheden i Danmark.

Det nye Aar begyndte daarligt med en højere *Januar*-Arbejdsløshed, end vi havde i Fjor. (29,9 pCt.) Allerede i *Februar* indtraadte imidlertid en Bedring (27,1 pCt. mod 27,7 i Fjor), der svækkedes en Smu-

le i *Marts*, hvis 22,8 pCt. atter laa højere end samme Maaned i Fjor. Ved Udgangen af *April* var vi imidlertid kommet ned paa 16,9 pCt., hvilket er betydelig lavere end April 1938, der havde 20,3 pCt., og den laveste Aprilarbejdsløshed vi har haft i Danmark siden 1931. Denne Udvikling er fortsat siden. Ved Udgangen af *Maj* var Ledigheden 11,5 pCt. mod 17,5 pCt. i Fjor. Lavere Majarbejdsløshed har vi ikke haft siden 1930. Og ved Juni Maaneds Slutning opgjordes Ledigheden til 11,0 pCt., hvilket ikke alene er betydeligt lavere end Juni 1938, der viste 16,7 pCt., men *overhovedet den laveste Arbejdsløshed vi paa noget Tidspunkt har haft i Danmark siden Højkonjunkturaaret 1930.*

Juni Arbejdsløsheden er saaledes i Aar mere end en Tredjedel lavere end i Fjor og ca. to Tredjedele lavere end i Januar, hvilken store Nedgang viser, at der ikke er Tale om nogen almindelig Sæsonforbedring.

For Oppositionspartierne, der forud for Valget i April førte en hidsig Hetzagitation mod Regeringen paa Grundlag af Beskæftigelsen, er denne stærke Beskæftigelsesforbedring naturligvis en bitter Pille at sluge, og man søger derfor ogsaa i Højre- og Venstrepressen paa enhver Maade at slippe udenom dens Eksistens.

Skyldes Faldet Forfalskning af Statistikken?

For det første hævder man, at Arbejdsløshedsstatistikken forfalskes — at der laves „Humbug" med den. Denne Paastand begrunder man med en Henvisning til de ved Nødhjælpsarbejder beskæftigede, der indtil 1. Juli i Fjor regnedes med til de arbejdsløse, men som ikke tæller med mere. Nu kan man jo altid diskutere, hvorvidt en Mand, der er beskæftiget ved et af det Offentlige igangsat Nødhjælpsarbejde, er arbejdsløs eller har Arbejde. Faktisk indtager han en Mellemstilling. Men saa længe Arbejdsløshedstallet benyttes af Oppositionen til en perfid Kamp mod Regeringen og til hykleriske Krav om at skaffe Arbejde i Stedet for Understøttelse, vilde det dog være urimeligt at gøre dette Arbejdsløshedstal større ved at tælle dem med, som Regeringen faktisk har skaffet Arbejde i Stedet for Understøttelse. Hvorledes man nu end ser paa denne Diskussion, er Sagen imidlertid ikke værre, end at man i det statistiske Departements Meddelelser kan se, hvor mange der har haft Nødhjælpsarbejde de enkelte Aar og heraf skønne, om det vilde ændre Billedet, om vi ogsaa havde undladt at tælle dem med de foregaaende Aar.

Ved Udgangen af Juni i Fjor var som nævnt Arbejdsløshedsprocenten 16,7. Dette udregnes ved at sætte Antallet af organiserede arbejdsløse 75.679 i Forhold til samtlige organiserede Arbejdere. Af dem var imidlertid de 3.259 beskæftiget med Nødhjælpsarbejde. Trækkes de fra, falder Procenten til 15,9. Vi ser altsaa, at der derved ikke sker nogen væsentlig Forandring. De 11,0 pCt. fra Juni i Aar ligger stadig betydeligt lavere. For Maj 1938 kan samme Beregning foretages. Der var da 79.098 organiserede arbejdsløse, hvoraf de 3.425 var beskæftiget ved Nødhjælpsarbejde. Dette bringer Procenten ned fra 17,5 til 16,7, men de 11,5 pCt. for Maj 1939 ligger stadig lavere.

Er Beredskabsindkaldelserne Aarsagen?

I denne saakaldte statistiske Humbug ligger Forklaringen paa Arbejdsløshedsnedgangen altsaa ikke. Oppositionens Presse har da ogsaa andre Paastande ved Haanden, idet man yderligere henviser til Beredskabsstyrken og de danske Arbejdere, der er taget til Tyskland.

Det kan naturligvis ikke nægtes, at disse to Faktorer maa have betydet noget. Spørgsmaalet er kun hvor meget. Som nævnt før var Antallet af organiserede arbejdsløse ved Udgangen af Juni i Aar 52.453, lægger man hertil de personlig tilmeldte 10.741, faas ialt 63.194 arbejdsløse. I Juni i Fjor var det samlede Antal arbejdsløse 87.921, og trækker man herfra de med Nødhjælpsarbejde beskæftigede faas 84.242. *Nedgangen i Arbejdsløsheden er altsaa 21.048.* Dette betyder imidlertid ikke, at Tilvæksten i Beskæftigelsen kun er godt 21.000, men samtidig er en Befolkningstilvækst paa smaa 20.000 gledet ind i Produktionslivet. Tallet paa de ekstraordinært indkaldte er smaa 10.000. Dette kunde synes et ret betydeligt Tal, der dækker omtrent Halvdelen af Nedgangen i Arbejdsløsheden. Dette er imidlertid ikke Tilfældet. Det er jo langt fra alle de indkaldte, der kommer fra Stillinger, hvor de bliver erstattet med organiserede Arbejdere, mange er sikkert ikke blevet erstattet, og andre kommer fra Erhverv, der slet ingen Forbindelse har med Arbejdsløshedsstatistikken, saaledes selvstændige Handlende, Haandværksmestre og Industridrivende, Hovedpersoner i Landbruget, Folk fra de saakaldte liberale Erhverv, Studerende m. v. Indkaldelserne har utvivlsomt betydet noget — men ikke paa langt nær de smaa 10.000, den borgelige Presse antyder. Hertil kommer, at denne Presse i umindelige Tider har krævet et større Militærvæsen, bl. a. med det Argument, at det vilde bringe Arbejdsløsheden ned. Ud fra en logisk Tankegang er det vanskeligt at se andet end, at Oppositionspressen nu burde takke Regeringen, fordi det eneste positive Middel, den nogensinde har foreslaaet, nu ogsaa har Del (omend meget ringe Del) i den almindelige Arbejdsløshedsnedgang. Angaaende Spørgsmaalet om de danske Arbejdere i Tyskland skal det kun siges, at de Fantasital, man serverer i Højre- og Venstrepressen, naar man angiver deres Antal til 10 eller 11 Tusinde, er grebet fuldstændig ud i Luften. Tallet er betydeligt lavere og ligger sikkert nærmere omkring ca. 1000. Iøvrigt burde Udenrigsministeriet, der sikkert kender det nøjagtige Tal, offentliggøre det, saa man kunde faa drejet Halsen om paa den Skrøne.

*

Resultatet af de foregaaende Betragtninger maa altsaa blive, at der bag det hastigt faldende Arbejdsløshedstal maa ligge en reel Forbedring i Beskæftigelsessituationen, som ikke kan bortforklares ved Henvisning hverken til Statistikken, Indkaldelserne

eller de danske Arbejdere i Tyskland, men som maa have sine Aarsager i en Stigning i den økonomiske Aktivitet her i Landet.

Opsving i Industriproduktion og Byggeri.

At der foreligger en saadan Opgang for Erhvervslivet, lader sig let paavise. Af Produktionsindexet fremgaar det saaledes, at der (med Danmarks Industriproduktion i 1935 som 100) har fundet følgende Stigning Sted i det sidste Aar:

Produktionsindex for Industrien.

Januar 1938	104
Maj 1938	109
Juni 1938	109
Januar 1939	110
Marts 1939	113
Maj 1939	116

Ogsaa *Byggeriet* viser stor Fremgang. Dette fremgaar af følgende Tabel, som viser Antallet af Lejligheder under Opførelse:

Januar 1938	7.800
Maj 1938	8.400
Juni 1938.....	9.400
Januar 1939	11.400
Marts 1939	14.700
Maj 1939	14.800

Et godt Eksempel paa stigende Aktivitet i Erhvervslivet har man i *Raastofimporten.* Det viser sig her, at Indførslen af en Række vigtige Raastoffer for de første fire Maaneder langt overstiger Indførslen for samme Tidsrum i Fjor. For Eks. er Importen af Jern og Staal forøget med 49 pCt., af andre Metaller med 56 pCt., af Raauld med 34 pCt., af Silkegarn med 43 pCt. (medens Metervarer af Raauld kun udviser en Stigning paa 6 pCt. og Metervarer af Silke kun paa 1 pCt. — hvori maa ses et Udtryk for Valutacentralens Regulering: Raavarer fremfor Færdigvarer). Videre en Stigning for Kul og Koks paa 19 pCt., af Raatobak paa 21 pCt. og af Læder og Skind paa 27 pCt. Hele denne Stigning kan dog næppe tilskrives øget Produktion. En Del skyldes sikkert Oplagring af Frygt for Krig og Prisstigning.

Endelig skal som et sidste Bevis paa Opsvinget anføres det Tal, Statistisk Departement har regnet ud for *det samlede Antal Arbejdstimer pr. Arbejdsdag i Industrien.* Dette var for

Januar 1938	1.154.000	Timer	pr.	Arbejdsdag
April 1938	1.255.000	—	-	—
Maj 1938	1.292.000	—	-	—
Januar 1939	1.193.000	—	-	—
April 1939	1.319.000	—	-	—
Maj 1939	1.389.000	—	-	—

At der virkelig har fundet en betydelig Beskæftigelsesforøgelse Sted, kan herefter næppe betvivles.

Internationalt Konjunkturopsving.

En Del af dette danske Opsving maa ses som en Virkning af en almindelig Konjunkturopgang i hele Europa.

I Sommeren 1937 — altsaa for to Aar siden — afbrødes som bekendt den Opgang, der havde vedvaret uafbrudt siden Verdensdepressionens Ophør i 1933, af en ny Krise. Man forventede nu, at denne vilde udvikle sig til en almindelig Depression, som vilde beherske Verdensøkonomien i de følgende 3—4 Aar. Saaledes vilde det sikkert ogsaa være gaaet under normale Forhold i Kraft af de Love, der i det kapitalistiske Samfund behersker de rytmiske Svingninger mellem gode og daarlige Tider. Virkeligheden blev imidlertid en anden. Allerede i Juni—Juli i Fjor begyndte de første spæde Tegn paa en ny Opgang at vise sig. Baade Europas og Amerikas Børser noterede Kurs- og Prisopgang. Priser og Kurser holdt sig nogenlunde fast Aaret ud og efterfulgtes af Produktionsopgang. Endnu ved Aarsskiftet stillede en stor Del af Økonomerne sig stadig skeptisk. Nu har alle dog maattet overgive sig. Pris- og Produktionsudviklingen indebærer saa mange Tegn paa en svag Opgang, at man ikke længere kan betragte denne som en blot midlertidig, ubetydelig Afvigelse fra en almindelig Nedgang. Perioden fra Sommeren 1937 til Sommeren 1938 er saaledes blevet en af de korteste Depressionsperioder, man nogensinde har kendt: kun et Aars Varighed. *Aarsagen hertil er Kaprustningen.*

Denne, der for Tysklands, Italiens og Ruslands Vedkommende allerede har staaet paa i flere Aar, fik efter Septemberkrisen, Münchenermødet og Demokratiernes Nederlag ved Tjekoslovakiets endelige Udslettelse ny Fart særlig i England og Frankrig. Til Orientering kan anføres Tallene for Englands Rustningsudgift:

1913—14	77	Mill.	Lstr.
1924	113	-	-
1936—37	186	-	-
1937—38	278	-	-
1938—39	343	-	-
1939—40	640	-	-

Dette mægtige Rustningsbeløb, 640 Mill. Lstr., der udgør Halvdelen af Englands samlede Budget, har naturligvis haft sin Virkning paa det engelske Erhvervsliv. Produktion og Import er gaaet væsentlig i Vejret, og Arbejdsløsheden er gaaet stærkt ned. I Maj i Aar var den 10 pCt. mod 13 pCt. i Maj i Fjor. Beredskabsindkøb foretages i stigende Omfang. Engelske Statistikere mener at kunne regne ud, at medens de tyske Krigsforraad dækker et halvt Aars Forbrug, vil England kun kunne klare sig i to Uger. Desuden viser ogsaa den civile Industri Fremgang, særlig Bilindustrien og Bygningen af Handelsskibe.

I *Tyskland* skaber Oprustningen fortsat Højkonjunktur. Industriproduktionen er fra Maj 1938 til Maj 1939 gaaet frem fra 124 til 134 (1929 lig 100), men Stigningstempoet er aftagende. I *Frankrig* er

Fremgangstendensen efterhaanden slaaet igennem. Siden Maj i Fjor er Produktionen steget fra 82 til 94 (1929 lig 100), og Arbejdsløsheden er gaaet en Smule ned. Valutabesværligheder og politiske Kriser har her bragt mange Vanskeligheder. *U. S. A.* kan ogsaa fremvise Opsving, men som et Udtryk for Konjunkturens Karakter af en Rustningskonjunktur er Opgangen herovre, hvor de militære Foranstaltninger ikke spiller saa stor Rolle, vaklende. I de sidste Maaneder har der saaledes været Produktionstilbagegang.

Paa Danmark virker denne internationale Opgang særlig gennem to Ting: Fragtraterne og Landbrugseksporten. *Fragtratetallet*, der er Udtryk for Skibsfartens Indtægter, er fra Juni i Fjor til Juni i Aar steget fra 123 til 128 (1935 lig 100). *Landbrugseksportens* Forhold vil fremgaa af, at vor samlede Udførsel af Landbrugsvarer fra Januar til Maj 1939 beløber sig til 458 Mill. Kr. mod 447 for Januar til Maj 1938. Dette er en lille Forbedring. Men samtidig er Udgifterne til Indførsel af Landbrugets Raastoffer for samme Periode gaaet ned fra 147 Mill. Kr. til 99 Mill. Kr., hvilket er en stor Forbedring.

Om Varigheden af denne Udvikling kan kun siges, at saa længe Oprustningen ude i Europa betyder, at flere kommer i Arbejde, og Befolkningens Købeevne stiger, saa længe maa Efterspørgslen efter de danske Landbrugsprodukter være stigende, og Priser og Afsætning vil holde sig. I England, hvor der stadig findes ledige Arbejdere at tage af, kan man sikkert fortsætte paa denne Maade et Stykke Tid endnu. Anderledes i Tyskland, hvor man forlængst er kommet til det Stadium, hvor Oprustningen kun kan fortsættes paa Bekostning af en Nedpresning af Befolkningens Levestandard. Naar Befolkningens Forbrug gaar til-

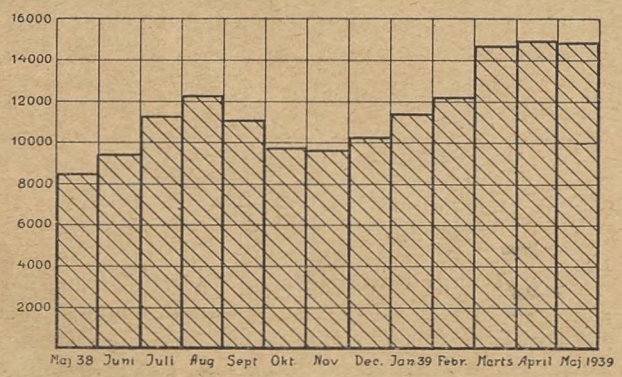

Antal Lejligheder under Opførelse Maj 1938 til Maj 1939.

bage, frigøres der Produktionskræfter og Valuta i den civile Industri, som kan anvendes til de militære Formaal. Men denne Udvikling er farlig for den danske Landbrugseksport.

Valutareserven og Byggeriet.

Foruden Udlandets Konjunkturer har imidlertid den danske Regerings Politik sin betydningsfulde Andel i Erhvervslivets Opgang og Beskæftigelsesstigningen.

Som Følge af Valutacentralens Importregulering, to Aars god Høst og en gunstig Prisudvikling naaede de danske Bankers Beholdning af fremmed Valuta kort efter Nytaar op paa over 100 Mill. Kr. Hermed var der Basis for, at Regeringen kunde gennemføre en Kreditudvidelse (d. v. s. en Rentesænkning) til

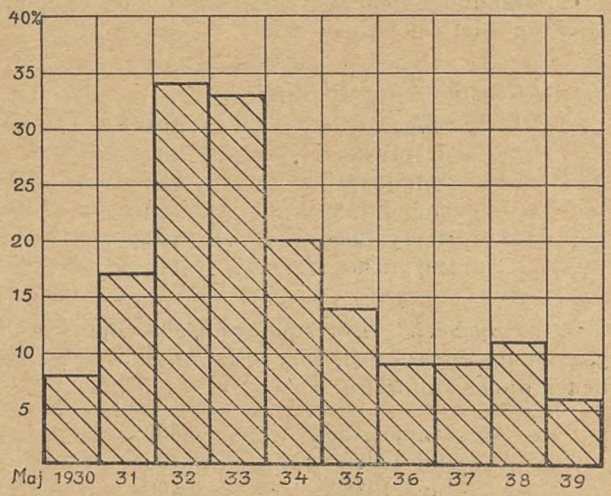

Smede og Maskinarbejdernes Arbejdsløshed i Maj Maaned 1930—39.

Fremme af Industriudvidelser og Byggeri uden at behøve at frygte den Importforøgelse, som dette uvægerligt vilde føre med sig. I Februar Maaned sænkede man Diskontoen til 3½ pCt. Nationalbanken begyndte at købe Obligationer op med det Formaal at hæve Kursen (hvilket sænker Prioriteringsomkostningerne og saaledes stimulerer Byggeriet). Siden Maj 1938 viser Index for Obligationskurser en Stigning fra 98,6 til 101,1 (1935 lig 100). Videre begyndte nu Loven om Støtte af Boligbyggeri af 1938 at virke. Til Byggeri til børnerige Familier ydes der efter denne Lov en aarlig Støtte gennem seks Aar paa 10 Mill. Kr. Loven udnyttes kraftigt af „Socialt Boligbyggeri", Arbejdernes Boligforeninger, Kommunerne m. v., og har sammen med den lavere Diskonto og de højere Obligationskurser bevirket, at det først og fremmest er i Byggerifagene, at Fremgangen spores.

Murernes Arbejdsløshed var saaledes i Maj 1939 4,2 pCt. mod 19,0 pCt. i Maj 38. Tømrernes 7,7 mod 22,5 i Fjor. Snedkernes 14,5 mod 22,5 og Malernes 2,5 mod 6,7. I Sten-, Ler- og Glasindustrien, der i særlig Grad leverer Byggemateriale, er Produktionen steget over 10 pCt. siden Maj i Fjor.

Ogsaa i den øvrige Industri mærkes Opgangen. *Smede og Maskinarbejderne* har 5,7 pCt. i Maj 1939 mod 10,8 i Maj 1938. Produktionsstigningen i Metalindustrien er fra 114 i Maj 1938 til 127 i Maj 1939 — altsaa ligeledes over 10 pCt. *Tekstilarbejdernes* Arbejdsløshed er faldet fra 14,5 i Maj 1938 til 9,5 i Maj 1939, og Tekstilindustriens Produktionsindex er ste-

get i samme Periode fra 106 til 113, altsaa med knap 10 pCt. I de smaa Fag, der i Forvejen har en meget gunstig Beskæftigelse, er Forbedringen naturligvis ikke saa stærk. For Eksempel er *Kedel- og Maskinpassernes* Arbejdsløshed fra Maj i Fjor til Maj i Aar kun faldet fra 5,8 til 5,0 pCt.

Som Følge af, at det er Byggeriet, der fører an i Beskæftigelsesforbedringen, følger *Arbejdsmændene* godt med. Deler man de arbejdsløse i to Grupper: Arbejdsmænd og de øvrige Fag, finder man, at Arbejdsmændene siden Marts i Aar har haft et Fald fra 33 pCt. til 15 pCt. i Maj, de øvrige Fag fra 16,0 pCt. til 8,3 pCt. Faldet har altsaa været stærkest hos Arbejdsmændene (til under Halvdelen). I Forhold til Maj i Fjor er Arbejdsmændenes Ledighed faldet fra 22,5 pCt. til 14,7 pCt., de øvrige Fags Ledighed fra 14 pCt. til 9,5. Ogsaa her er Arbejdsmændenes Fald stærkest.

Fremtiden.

Det er allerede nævnt, at den Del af Arbejdsløshedsnedgangen, der stammer fra Konjunkturopgangen i Udlandet, ikke behøver at blive særlig varig. Naar Rustningskonjunkturen før eller senere har kulmineret, vil vi i Stedet faa en almindelig europæisk Nedgang. Den Del af Forbedringen, der skyldes Regeringens Foranstaltninger, er vi vel i lidt højere Grad selv Herre over. Men ogsaa om den gælder det, at hvis vor Valutareserve — som Følge af daarlig Høst, Prisstigningen paa Importvarer, Fald paa Eksportvarer, eller for stort Forbrug — først er opbrugt, saa vil Regeringen kun vanskeligt kunne fortsætte Kreditudvidelses- og Byggepolitiken.

Interessen for Beskæftigelsesspørgsmaalet maa derfor ikke slappe af. Arbejdet paa de Beskæftigelsesplaner, som er under Overvejelse, bl. a. i Arbejdernes Erhvervsraad og i Socialministeriet, maa stadig fortsættes. — Men derfor er den indtraadte Forbedring naturligvis lige glædelig. Og mon den ikke har givet en og anden af de Vælgere, der i April lod sig paavirke af Højres og Venstres Agitation, lidt at tænke over.

J. O. Kragh.

I. F. C. og Russerne.

(Efter „Arbejderen").

Den internationale faglige Central har i Dagene fra 5.—8. Juli afholdt sin ordinære Kongres i Zürich, og blandt Dagsordenens mange Punkter behandlede man et Forslag fra den engelske og den norske Landsorganisation om paany at rette en Henvendelse til den russiske Landsorganisation om Indmeldelse i Internationalen.

Forslaget, der kom til Afstemning paa Kongressens sidste Dag, blev afvist, og denne Afvisning synes unægtelig at være kommet bl. a. vort hjemlige Kommunistorgan slemt paa tværs, i hvert Fald himles der nu op med de tidligere saa kendte Skældsord, og man forsøger samtidig at vinde Indpas i Fagforeningerne med nogle Resolutioner, hvis Indhold reelt er intetsigende, men som alligevel i øvet Haand kan misbruges efter Forgodtbefindende.

Nogle Kendsgerninger om hele Russerspørgsmaalet kontra I. F. C. vil derfor være paa sin Plads til Orientering for danske Arbejdere.

I. F. C.s forrige Kongres, der blev afholdt i Juli 1936 i London, besluttede enstemmigt — paa Forslag af den norske Landsorganisation — at indbyde til Forhandling de faglige Landsorganisationer Verden over, som endnu stod udenfor I. F. C., med det Formaal at faa dem indmeldt og dermed slutte den faglige Ring, omfattende Alverdens Arbejdere.

Henvendelsen blev udsendt, og det første Resultat blev, at Landsorganisationen i U. S. A. søgte Optagelse; Anmodningen herom blev behandlet paa sædvanlig Maade og i Overensstemmelse med Lovene paa det ordinære Repræsentantskabsmøde i Warszawa den 30. Juni—3. Juli 1937, der enstemmigt godkendte Optagelsen.

Paa dette Tidspunkt havde I. F. C. overhovedet intet hørt fra den russiske Landsorganisation, og det paa Trods af, at man havde rettet ikke en, men to skriftlige Henvendelser til den. Repræsentantskabet besluttede dog at tilskrive den russiske Landsorganisation endnu en Gang — d. v. s. for tredie Gang — og paany give den Meddelelse om Beslutningen paa Kongressen i 1936.

Først herefter fik I. F. C. et Livstegn fra Russerne — ikke en Anmodning om Indmeldelse, saaledes som man kunde have Grund til at forvente, og som man havde faaet det fra Amerikanerne — nej, man fik Meddelelse om, at Russerne var klar til at forhandle med I. F. C. om Betingelser for Optagelse, dog skulde saadanne Forhandlinger ikke føres i Paris, hvor I. F. C. har sine Kontorer, men i Rusland, hvortil I. F. C. i givet Fald maatte sende sine Forhandlere.

I. F. C. var paa sædvanlig Maade imødekommende, og Bestyrelsen valgte som sine Forhandlere Jouhaux, Formanden for den franske Landsorganisation, Generalsekretær Schevenels og Undersekretær Stolz, som i Dagene fra 23.—26. Novbr. 1937 forhandlede i Moskva med Repræsentanter for den russiske Landsorganisation om dennes Indmeldelse i I. F. C.

Russerne fremsatte her deres *Betingelser* for en eventuel Indmeldelse og krævede bl. a. forlods en Repræsentant i Bestyrelsen, Ansættelse af en russisk Sekretær, Indkaldelse af en ekstraordinær Kongres til Behandling af Optagelsesspørgsmaalet, hvor den russiske Landsorganisation skulde være repræsenteret. Yderligere stillede de en Række Betingelser m. H. t. I. F. C.s fremtidige Arbejde, een af dem lød som følger: „Gennemførelse af Arbejderklassens Sanktioner i alle Lande mod Angriberstaterne: Tyskland, Italien og Japan. (Nægtelse af Losning og Ladning af Angriberstaternes Fartøjer, Nægtelse af

Transport til disse Lande, Organisering af Strejker i Bedrifter, der fremstiller Vaaben og Krigsmateriel til Angriberne)".

Denne sidste Betingelse ser overmaade skøn og tiltalende ud — paa Papiret, men hvis de sovjetrussiske Forhandlere havde haft blot det allerfjerneste Kendskab til Fagorganisationernes Vilkaar, maatte de have vidst, at Gennemførelsen af blot dette ene Krav i en Række Lande var umulig, men maaske vidste de russiske Forhandlere Besked, maaske var Kravet kun Camouflage for at undgaa den Indmeldelse, som man ikke selv havde været ude om. Og hvorledes med Russerne selv? Kunde de sovjetrussiske Fagforeninger gennemføre denne solidaritetsmæssige Handling, som de krævede af andre Landes Arbejdere?

Svaret herpaa maatte den Gang som nu blive et dundrende Nej, for saa længe den sovjetrussiske Stat — d. v. s. det kommunistiske Parti — handler og handler meget med saavel Tyskland som Italien, saa længe faar den russiske Fagbevægelse — der er en direkte Aflægger af Partiet — selvsagt ikke Lov til at krydse endsige forhindre de Handelsaftaler, som den russiske Stat har med de andre førnævnte diktaturstyrede Lande. Noget saa indlysende selvmodsigeligt tror vi, Vestens Arbejdere, i hvert Fald ikke paa.

Den af I. F. C. udsendte Forhandlingsdelegation indvilgede i at arbejde for Gennemførelsen af de af Russerne stillede Betingelser, men I. F. C.s Bestyrelse, der havde Vilkaarene til Behandling paa sit Møde i Paris den 12. og 13. Januar 1938, betragtede de stillede Betingelser som uantagelige, men vilde dog forelægge hele Sagen for det ordinære Repræsentantskabsmøde, som blev indkaldt til Møde i Oslo i Dagene 17.—21. Maj 1938.

Repræsentantskabet drøftede indgaaende de af Russerne opstillede Krav og Betingelser, og besluttede med 16 St. imod 4 at afvise dem, og man vedtog derefter med 14 St. imod 7 at afbryde de videre Forhandlinger med den russiske Landsorganisation om særlige Vilkaar for dennes Indmeldelse i I. F. C. Dette Resultat er meddelt den russiske Landsorganisation, og I. F. C. har ikke paa noget senere Tidspunkt hørt noget fra denne; derimod er I. F. C.s Ledere, specielt dens Formand, Englænderen Walter Citrine, blevet skældt ud efter Noder i den russiske Fagpresse. Ord som „Fascismens direkte Agent" er forsaavidt et af de mildeste Udtryk, der er anvendt, og saa kan man iøvrigt skønne sig til Resten.

Imidlertid er der i Slutningen af 1938 og i Begyndelsen af 1939 gaaet Stormagtspolitik i Russerspørgsmaalet, og den engelske Landsorganisation (fulgt af den norske) havde, som før anført, stillet Forslag til I. F. C.s Kongres om, at Forholdet til Rusland blev optaget til ny Forhandling. Englændernes Forslag gik ud paa, at man tilbød Russerne Indmeldelse paa Grundlag af I. F. C.s Love og Statutter. Nordmændene var forsaavidt mere konsekvente, som de foreslog en ny Henvendelse til samtlige de Landsorganisationer — derunder Russerne — som ikke havde fulgt Indbydelsen fra 1936, dog tilføjede Nordmændene, og her paa Linie med Englænderne, at Indmeldelse kun kunde ske i Overensstemmelse med Lovene — altsaa uden Betingelser af nogen Art.

Disse to Forslag var til Generaldebat paa Kongressens anden Dag og blev derefter henvist til en af Kongressen nedsat Kommission, bestaaende af en Repræsentant fra hvert af de tilsluttede Lande.

I Kommissionen fik hele Spørgsmaalet paany en indgaaende Behandling, og ved Afstemningen her fik den engelske Landsorganisations Forslag kun 3 St. imod 8, Norges Forslag fik 4 St., nemlig England, Frankrig, Mexico og Norge, imod 8 St., og begge Forslag var dermed forkastede som Kommissionsforslag. To Ændringsforslag, henholdsvis fra Frankrig og Luxemburg, kunde heller ikke samle Flertal.

Kommissionen besluttede derefter at indstille til Kongressen, „at denne godkendte den paa Repræsentantskabsmødet i Oslo i 1938 tagne Beslutning om, at der ikke kan forhandles om særlige Betingelser for Optagelse i I. F. C. af den russiske Landsorganisation."

Denne Indstilling vedtoges med 10 St., nemlig England, Belgien, Danmark, Holland, Schweiz, Polen, Luxemburg, Sverige, Palæstina og U. S. A., imod stemte kun Mexico, idet Frankrig og Norge undlod at stemme.

Det Standpunkt, som Kommissionens store Flertal naaede til — alle Forhold taget i Betragtning, derunder Udtalelser om Udmeldelse af nogle af de Landsorganisationer, der har staaet som Medlemmer af I. F. C. i en Aarrække — blev ogsaa Kongressens Afgørelse, da Sagen kom til fornyet Behandling paa Kongressens sidste Dag.

Norge trak her sit Forslag tilbage til Fordel for Englændernes, som efter en varm Debat blev forkastet med 46 St. imod 37. — Efter denne Afstemning kom det før citerede Kommissionsforslag til Afgørelse og vedtoges med 60 St. — ogsaa Englænderne stemte for —, imod stemte kun Mexico, idet Frankrig og Norge undlod at deltage i Afstemningen, og hermed var den Afgørelse truffet, som Kommunisterne nu som Besatte raser imod.

For saa vidt er deres Harme forstaaelig nok, de mente nu at være ved Maalet, international — og dermed national — Anerkendelse af Kommunismen som Arbejderparti, og tilmed Anerkendelse uden at have søgt derom, ja uden at have rørt en Finger for at opnaa et partipolitisk set saa glimrende Resultat; dette er for saa vidt det mærkelige i hele Sagens Udvikling, ja selve Sagens Kerne, dens Realitet, det nemlig, *at den russiske Landsorganisation ikke paa noget Tidspunkt, hverken før eller nu, har søgt Optagelse i I. F. C.* Nej, det er stadig de vesteuropæiske Arbejderorganisationer, der har staaet med Hatten i Haanden og indbudt Ruslands Arbejdere til Samarbejde, det omvendte Tilfælde har ikke forelig-

get, og netop derfor er det Demagogi i Renkultur, den Kampagne, som nu føres af Kommunisterne mod anderledes tænkende Arbejdere i Vest- og Midteuropa.

Vi afslutter Redegørelsen med at fastslaa een Ting:

Hvis de russiske Arbejderes Landsorganisation til I. F. C. indsender en skriftlig Anmodning om Optagelse i H. t. de for I. F. C. gældende Love og Vedtægter — altsaa uden særlige Krav eller Betingelser — saa vil en saadan Anmodning blive behandlet efter den i Lovene foreskrevne Maade paa et Repræsentantskabsmøde, eventuelt ekstraordinært indkaldt.

Repræsentantskabet træffer suverænt sin Afgørelse, og hvem tør paa Forhaand paastaa, at det blev en Afvisning af de russiske Arbejdere?

Det er i hvert Fald at tage Forskud paa Saligheden, at skælde os Hæder og Ære fra saalænge en Optagelsesbegæring fra den russiske Landsorganisation end ikke har foreligget.

Gaardslagtere.

Gaardslagtere er en Betegnelse, som man hefter f. Eks. paa Personer, der køber en veldreven Gaard for at klæde den af for Besætning og Inventar og sluttelig sælge den udpinte Jord og de slet vedligeholdte Bygninger for det mest mulige. Under Krigen dreves saadan Virksomhed i stor Stil; momentvis har det samme været Tilfældet indenfor Industrien. Som Regel kan den Slags ikke rammes ad Lovens Vej, bl. a. fordi Motiverne som oftest ligger skjult, og det skete besmykkes jo ogsaa i saa Tilfælde mest muligt. Man kalder det f. Eks. at koncentrere Driften. De mest udprægede Eksempler i saa Henseende findes indenfor Bryggeriindustrien, hvor De forenede Bryggerier og Carlsberg som bekendt har opkøbt og nedlagt alt, hvad der hedder Bryggeri, for at samle det hele under deres Scepter.

Noget i Retning af, hvad der kan betegnes som Gaardslagteri, er sket fornylig med Frederiksberg Jernstøberi. Gudbevares, det foregik paa lovlig Maade for aabent Tæppe, idet det paa en lovlig indvarslet Generalforsamling vedtoges at afhænde Virksomheden til „*Vølund*“ for et Par Hundrede Tusinde Kroner, uden at det egentlig ses, hvad „*Vølund*“ har faaet for disse Penge, thi Kunderne kan formentlig ikke afstaas, og efter at denne Vedtagelse var sket, satte Aktionærerne sig hen og delte Frederiksberg Jenstøberi's Aktiver, der slet ikke var saa ringe, men hele den Kreds af Arbejdere, som hidtil har haft deres Udkomme i denne Virksomhed, hvoraf mange i en meget lang Aarrække, var der ingen, der spurgte, de blev overladt til deres egen Skæbne. Ganske vist læser man, at de vil kunne overflyttes til „*Vølund*“. Lad os se, hvormange af dem det bliver. Denne Nedlæggelse af en Virksomhed paa et Tidspunkt, hvor Jernindustrien er i fuldt Sving, og Overdragelse til et Firma, der saa langt fra har bevist sin særlige Adkomst til at administrere andre Virksomheder, burde i den Presse, som altid er paa Nakken af Arbejderne, fremkalde en fnysende Protest, bl. a. under Henvisning til Industriens Forpligtelser under de nuværende Forhold til at skaffe det mest mulige Arbejde fra Haanden, medens Chancen er der; men saadant høres der intet til. Det er kun, naar det gælder om, at nogle Arbejdere har holdt ½ Time for længe Frokost eller ikke vil præstere tilstrækkeligt Overarbejde, at den dertil indrettede Presse hyler op om, at den danske Industri er dødsdømt paa Grund af Arbejdernes Uforstand.

Det her nævnte Tilfælde er imidlertid en Hensynsløshed fra Aktionærernes Side og burde af den øvrige Industri mødes med den Betegnelse, som er den eneste rigtige, og som findes over disse Linier.

Fagbevægelsen og Socialdemokratiet.

Den danske Fagbevægelse er gennem en Aarrække med Mellemrum blevet stillet overfor Kravet om politisk Neutralisering. Sjældent er Kravet frembaaret fra vore egne Medlemmers Side, men saa meget oftere af de herværende reaktionære politiske Partier, der har til Hensigt at anvise Arbejdernes økonomiske Organisationer en blot og bar *Tilskuerrolle* i de politiske Begivenheder. Kravet om Fagbevægelsens politiske Umyndiggørelse motiveres som Regel med en rørende Omsorg for Fagforeningernes økonomiske og ideologiske Uafhængighed, men den egentlige Hensigt, som er Tilvejebringelse af en *Undtagelseslovgivning for Arbejderne*, lader sig ikke skjule. Alle andre Erhvervsorganisationer for Industri, Landbrug, Haandværk m. m. har fuld Frihed til at søge Tilknytning til det politiske Parti, der antages paa bedste Maade at kunne repræsentere de paagældende Erhvervsgrenes Interesser. Kun Arbejdernes Organisationer skal denne Ret fratages, efter den Anskuelse, der hyldes af den hjemlige Reaktion, som søger at gøre Tankegangen tillokkende for de organiserede Arbejdere ved at foregive at ville værne Fagorganisationernes Økonomi. En saa vidtgaaende Omsorg for Arbejderklassens økonomiske Standard fra den Side er vi ellers ikke forvænt med.

Baade de Konservative og Venstre har alle Dage følt Fagbevægelsens nære Tilknytning til Socialdemokratiet som en Torn i Øjet og en alvorlig Hindring for at komme Arbejderklassens politiske Indflydelse til Livs, og selv en hidtil ubemærket Organisation, der kalder sig „Radikal Ungdom“, har nu rejst Kravet om, at Fagbevægelsen for al Fremtid skal fratages Retten til at øve Indflydelse paa Partiernes Styrkeforhold og dermed paa egen Skæbne.

Socialdemokratiet tager Afstand fra Tanken om politisk Umyndiggørelse af Fagbevægelsen ved en

Lovgivning af den paatænkte Art, og Styrkelse af Socialdemokratiet er derfor en Forudsætning for, at Anslag af lignende Karakter i Fremtiden kan tilbagevises.

Det her valgte Eksempel er kun et blandt mange, der fremhæver Betydningen af, at den fagligt organiserede Arbejder tillige er *politisk organiseret* i Socialdemokratiet og derigennem direkte bidrager til Styrkelse af det Parti, der Haand i Haand med de faglige Organisationer har været og fortsat maa være Drivfjederen i Arbejderklassens Fremmarch.

Den politiske Organisation er i Arbejdernes økonomiske og politiske Frigørelseskamp ikke mindre betydende end den faglige, og lad da disse Bemærkninger slutte med den Opfordring til Danmarks fagorganiserede Arbejdere:

Bliv Medlem af Socialdemokratiet!

Nogle Uddrag

af Direktørens Beretning til den internationale Arbejdskonference 1939.

(Sluttet.)

Socialforsikring.

„For at den sociale Forsikring kan være effektiv, *maa den bestandig tilpasses efter de ændrede Forhold.* I stort Omfang maa man forudse Udviklingen og træffe de nødvendige Foranstaltninger i Tide. Af særlig Vigtighed for Tiden er den Forandring, der finder Sted i Befolkningens Sammensætning. Det hastige Fald i Fødselsprocenten i næsten alle højt industrialiserede Lande siden dette Aarhundredes Begyndelse forøger forholdsmæssigt de gamles Antal. I Lande som England og Tyskland var saaledes i 1930 ca. en Femtedel af Befolkningen mellem 45 og 64 Aar. Deres Antal vil i 1960—70 udgøre ca. en Trediedel med en tilsvarende eller endnu stærkere Forøgelse af de ældstes Antal. Det er følgeligt af største Vigtighed at sikre Helbred og Fysik hos de forholdsmæssigt færre unge, der skal opretholde Produktionen. Det er tillige nødvendigt, at de ældre sættes i Stand til at bevare deres Arbejdsdygtighed saa længe som muligt. Den sociale Forsikring kommer her i Berøring med mere omfattende økonomiske Organisationsproblemer. Hvis en større Del af et Lands Befolkning glider uden for de produktive Aldersklasser, maa den resterende Del af Befolkningen frembringe mere end tidligere for at sikre samme Forsyninger. Hvor fuldkommen end Aldersrenteordningen er indrettet finansielt, afhænger Understøttelsens Værdi dog i sidste Instans af Produktionens Størrelse. Overvejelser m. H. t. Produktivitet, fuld Beskæftigelse og Undgaaelse af overflødige Udgifter er af fundamental Betydning for Opretholdelse af de sociale Ydelser i de kommende Aar."

Ernæring.

Afsnittet om Ernæring sluttes med følgende Udtalelser:

„Spørgsmaalet om Ernæringens Fremme maa hvert Land behandle udfra sine økonomiske Forudsætninger og Befolkningens Ejendommeligheder. Men det er uden for al Tvivl, at en betydelig Forbedring af Sundhedstilstanden kan tilvejebringes. Det er ligesaa indlysende, at intet Land med social Ansvarsfølelse kan forbigaa dette Omraade. Det er et af den sociale Retfærdigheds elementære Krav, at den fattige Mands Barn ikke gennem hele Livet skal være handicappet paa Grund af Fejlernæring i de første Leveaar. Spørgsmaalet har en anden Side, som ikke kan paapeges for ofte, skønt det er vidt og bredt anerkendt. Større Omhyggelighed med Ernæringen betyder forbedrede Kaar for Landbrugerne. Den Kendsgerning, at flere Udgifter til bedre Fødemidler maaske bedre end andre Midler kunde bidrage til Forbedring af Landbrugets Stilling, er en af de væsentligste Fordele ved en Ernæringspolitik i de fremskredne Lande."

Boliger.

Om Boligbyggeriet siger Direktørens Beretning:

„Statens virksomme Deltagelse i Boligbyggeriets Finansiering har skabt bedre Muligheder end nogensinde før for at hæve Boligstandarden. I de fleste Stater har man imidlertid indset, at Kravet om forbedrede Boliger endnu ikke paa langt nær er imødekommet, *og at endnu kraftigere Bestræbelser vil være nødvendige i Fremtiden,* hvis de store Massers Helbredstilstand og Leveforhold skal forbedres."

Ferie med Løn.

„Den Hurtighed, hvormed denne Bevægelse har grebet om sig, er bemærkelsesværdig. I 1920 havde kun eet Land gennemført en Lovgivning om betalt Ferie for Lønarbejdere i Industri og Handel. I 1929 var der fem Lande, i 1930 syv, i 1935 fjorten og i 1939 treogtyve. Fjorten andre Lande har mindre omfattende Love, der sikrer betalt Ferie for visse Arbejdergrupper. I en Række højt industrialiserede Lande er Ferie med Løn udbredt skønt ikke lovmæssigt gennemført. I U. S. A., Storbritannien, Canada og Holland er Ferie tilvejebragt gennem kollektive Overenskomster, i Tyskland ved almindelig Regulering, og i Australien og New Zealand ved Voldgiftskendelser. Det samlede Antal Arbejdere, der omfattes, lader sig ikke fastslaa, men for nogle faa Lande staar omtrentlige Tal til Raadighed. I Italien berøres ca. 2½ Million Arbejdere, i Storbritannien over 9 Millioner, i Tyskland (1936) 14 Millioner og i U. S. S. R. ca. 25 Millioner."

Indkomstfordeling.

Efter at have fastslaaet, at i alle Lande lever en Del af Befolkningen, og i de fleste Lande endog en stor Del af Befolkningen, i dybeste Armod, udtryk-

ker Direktøren for Arbejdsbureauet følgende Opfattelse:

„Saalænge disse Forhold bestaar, gives der intet sikkert Grundlag for Fred i Verden. Det almindelige Niveau maa hæves ved en bedre Udnyttelse af Produktivkræfterne, og der maa foregaa en Udjævning, der hæver de smaa Indtægter ikke alene i det enkelte Land, men mellem de forskellige Lande. Almindeligt udtrykt beror Bedømmelsen af, hvorvidt et Land er rigt eller fattigt, paa visse objektive kontrolable Forhold. De Lande er rigest som mest udnytter Maskiner og moderne Teknik, *som er effektivt organiseret baade politisk, økonomisk og socialt,* som har Markeder til Raadighed, som har Adgang til naturlige Reserver, som ikke er hærget af Krig eller Revolution, og som ikke har en unormal stærk Befolkningstilvækst. De fattigste Lande er de, hvori ingen eller faa af disse Forudsætninger er gældende. Manglen paa en af Bestanddelene kan være en alvorlig Hindring for Velstand. Men den vigtigste Faktor, den der betinger Forskellen mellem Nutid og Fortid, er den førstnævnte: udbredt Anvendelse af Maskiner og moderne Teknik."

Tyve Aar (Kapitel 4.)

Direktør Winant giver et Overblik over Arbejdsbureauets Virksomhed gennem dets 20-aarige Tilværelse og peger derefter paa den nære Kontakt, som er opnaaet med en Række ikke-europæiske Lande. Dette betyder et Fremskridt paa Vejen til Opnaaelse af en universel Karakter for Arbejdsorganisationen.

„Et andet ikke mindre vigtigt Træk m. H. t. Organisationens Universalitet er dens tresidede Karakter, Repræsentationen for Regeringer, Arbejdsgivere og Arbejdere forlener Internationalismen med et nyt Indhold. Den Kendsgerning, at Organisationens Møder ogsaa omfattede Repræsentanter uden for Regeringerne, har stedse været en Styrke. Paa mange Omraader rækker Organisationen over Grænserne i Stedet for at understrege dem. Den taler for de brede Masser maaske mere end noget andet Organ. At Hundredtusinder af Mænd og Kvinder Verden over betragter den som „deres" Organisation er den mest værdifulde Anerkendelse nogen international Institution kan opnaa."

Slutbemærkninger.

Som Slutning paa sin Beretning mener Arbejdsorganisationens Direktør at kunne paastaa, at: „det er lykkedes Organisationen at befordre sociale Fremskridt i en Periode, hvor den baade har maattet kæmpe med Resultaterne af økonomisk Depression og internationale Konflikter. Der kan ikke gives bedre Bevis for dette end den Loyalitet, hvormed Medlemsstaterne er forblevet i Organisationen gennem al den Trængsel og Modgang, som den internationale Skueplads har opvist de seneste Aar. Behovet for et Instrument som den internationale Arbejdsorganisation er ikke mindre i 1939, end det var i 1919, og paa nogle Omraader endog større. Saa længe denne Organisation kan regne med Støtte fra de tre Faktorer — Regeringer, Arbejdsgivere og Arbejdere — paa hvilke den er grundlagt, vil den være i Stand til at fortsætte sin Kamp for social Retfærdighed og for Opfyldelsen af det Løfte, hvorom Abraham Lincoln engang talte — «det Løfte, at til sin Tid vil Byrderne blive løftet fra Menneskehedens Skuldre og alle vil begynde under lige Vilkaar."

De Unges Idræt.

Fornylig samledes D. U. I.s Landsledelse og Repræsentanter for de bidragydende Fagforbund til et Møde paa Roskilde Højskole, hvor Landsforbundets Formand Forstander Hj. Gammelgaard redegjorde for D. U. I.s Virksomhed og Økonomi.

Formanden henviste til den udsendte Beretning, der viste at D. U. I. talte 11.608 Falke og 1547 Ledere og Bestyrelsesmedlemmer, ialt 13.155 Medlemmer. Tillige talte Organisationen 7.000 voksne bidragydende Medlemmer. Medlemstallet har været i Stigning igennem de sidste 3 Aar, det samme gælder Børnenes Kontingentindbetaling. Formanden pegede tillige paa den Interesse Fagforbundene viste D. U. I. sidste Aar ved at forhøje de aarlige Tilskud til Landsforbundet. I Kraft af disse Tilskud havde det været muligt at tage nye Opgaver op — og udføre det daglige Arbejde endnu bedre.

Formanden omtalte tillige fra 1939's Virksomhed den store Sundhedskampagne, der gennemførtes i Foraaret. Kampagnen omhandlede Ernæringshygiejne, Lejrhygiejne, Personlig Hygiejne, Idræts- og Lokalehygiejne. En omfattende Kampagne, der blev mødt med Interesse i vide Kredse. Formanden nævnte det store Paaskekursus, der samlede 150 Ledere fra hele Landet. I samme Grad som Indtægterne stiger udbygges Instruktionsvirksomheden Landet over i Form af week-end- og Flerdages Kursus for Lederstaben. Tillige omtaltes 1. Majdagen, hvor D. U. I.erne Landet over udbragte grønne Grene til de Gamle. Man har ogsaa gennemført Vandredagen, hvor man hele Landet over propaganderer for D. U. I.s Sommersport. 3 store Udstillinger har D. U. I. holdt (København, Svendborg, Aalborg), Udstillinger, der viser et godt Billede af D. U. I.s Evne til at beskæftige Børn — og Lederstabens Evne til at kunne organisere og tage nye Opgaver op. Paa Grundlovsdagen gennemførte man det store Lands-Stafetløb, der blev løbet af 1000 Børn i Alderen 11—16 Aar. Løbet klappede saa godt, at Stafetten naaede ind en halv Time tidligere end beregnet.

Tillige omtaltes det nu overstaaede Besøg af sønderjyske Børn, der talte 1300 Børn. De var hentet fra de sønderjyske Købstæder og ude fra Stationsbyerne og Landsbyerne, det var et stort og smukt Arrangement, som det var en Oplevelse for Børnene

at være med til. Stævnet sluttede med en Værtsfest paa Bellahøjteatret. Festen overværedes af 6.000 Mennesker. Igennem dette Stævne knyttedes der Forbindelse med Grænselandets og Hovedstadens Hundreder af Hjem, der gæstfrit aabnede deres Døre for de sønderjyske Børn.

Efter Formandens Beretning gav Ernst Drosthede en Oversigt over de ydede Bidrag i 1938. Efter Udtalelser fra Fagforbundenes Repræsentanter formuleredes en Udtalelse, der udtrykte Repræsentanternes Anerkendelse af D. U. I.s Virksomhed.

Udtalelsen fik følgende Formulering, og tiltraadtes enstemmigt:

„De bidragydende Fagforbund, der er samlet til Møde med D. U. I.s Landsledelse paa Roskilde Højskole den 17. Juli 1939, udtaler sin fulde Anerkendelse af det hidtil udførte Arbejde og de Opgaver, som D. U. I. har paataget sig for de danske Arbejderbørn.

Vi konstaterer med Glæde, at D. U. I.s Økonomi i Kraft af de indgaaede Bidrag er undergaaet en væsentlig Forbedring i det forløbne Aar og opfordrer, for at Arbejdet kan fortsættes og videre udbygges, *samtlige* Fagforbund til at yde D. U. I.s Landsforbund den nødvendige Støtte."

Udvinding af Zink.

Allerede for ca. 2000 Aar siden har man saavel i Indien som i Ægypten og Grækenland forstaaet Kunsten at lave Messing. Som bekendt er Messing en Legering af Kobber og Zink, og dog har man ikke paa det Tidspunkt kendt selve Metallet Zink, endsige kunnet udvinde det af Malmene. Hvorledes dette hænger sammen, er beskrevet af den oldgræske Filosof *Aristoteles*, der beretter, at man ved at sammensmelte Kobber med et Mineral, der forekommer paa et nærmere angivet Sted ved Det sorte Hav, faar et skinnende gult Metal. Det omtalte Mineral har været et Zinkmalm. Andre gamle Skrifter beretter, at man ved at opvarme en Blanding af dette Mineral og Kul kunde frembringe en hvid Damp, som ved Fortætning blev til et graat Pulver, der benyttedes som Lægemiddel. Dette Pulver har været Zinkilte. Gør man Springet frem til Middelalderen, vides det, at man i Schlesien siden 1560 har fremstillet Messing ved Hjælp af Kobber og den der forekommende Zinkmalm, Galmej. I samme Aarhundrede lykkedes det endelig enkelte Metalsmeltere at udvinde et blaahvidt Metal, der var haardere og sprødere end Tin, og som blev kaldt Zink; men først omkring Aar 1730 begynder en større europæisk Fremstilling af Zink, nemlig i England.

Zinkmalme forekommer ret udbredt i de fleste Lande. De største Lejer findes i Nordamerika (Missouri og Kansas), i Polen og i Australien, men ogsaa i Tyskland, Belgien, England, Frankrig, Norge, Sverige, Italien, Spanien og Jugoslavien findes Lejer, der udnyttes.

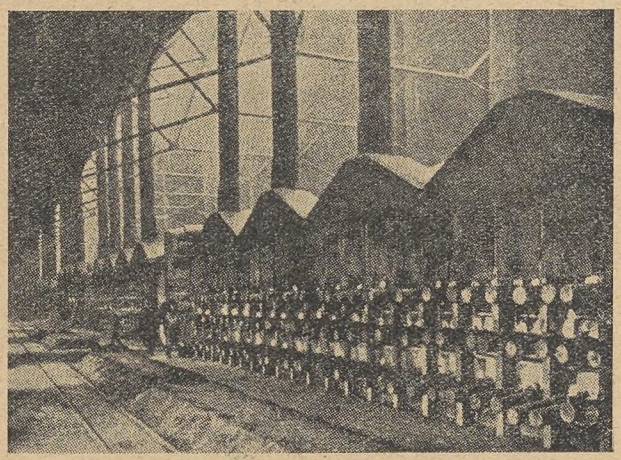

Fig. 1.
Muffelovn til Zinkfremstilling.

Den vigtigste Zinkmalm er *Zinkblende*, der i ren Tilstand er en kemisk Forbindelse af 67 pCt. Zink og 33 pCt. Svovl. Oftest findes den sammen med Blyglans og Forureninger af Jern, Kadmium, Mangan o. a. *Ædel Galmej* eller *Zinkspat* er en kemisk Forbindelse af Zink med Kulstof og Ilt (Zinkkarbonat), medens Galmej er en Fællesbetegnelse for Malme, der væsentlig indeholder Zinkilte, Kisel eller andre Bestanddele.

Udvindingen af Zink foregaar i vore Dage efter 3 forskellige Metoder, nemlig: 1) Reduktion i Muffelovne, 2) Reduktion i lodrette Retortovne og 3) Elektrolyse. Som Udgangsprodukt benyttes almindeligst Zinkblende, og vi skal her holde os til Udvindingen fra dette Mineral.

Malmen knuses og tørres i Tørreovne, hvorefter den underkastes en langvarig Ristning ved ca. 700° eller 900° C i specielle Ovne, hvor forvarmet Luft ledes hen over Godset, medens dette omrøres grundigt enten ved Haandkraft eller ved mekanisk drevne Apparater. Ved denne Behandling afgiver Malmen sit Indhold af Svovl og optager i Stedet for Ilt, saaledes at det omdannes til *Zinkilte*. Svovlet, der afgives, udnyttes ved mange Værker til Fabrikation af Svovlsyre. Ovnene, der benyttes til Ristning af Zinkmalme, kan være af meget forskellig Konstruktion; men de har alle til Formaal at fremstille Zinkilte, hvilket er det første Fremstillingsstadium ved den videre Forarbejdning, hvad enten denne skal

ske ved varm Reduktion i Ovne — de termiske Processer — eller ved Elektrolyse.

1) *Muffelovnen.* Udvindingen af det metalliske Zink af Zinkilten sker — ligesom ved Udvindingen af de fleste andre Metaller — ved den saakaldte Reduktion med Kul, der er baseret paa, at Metalilten ved Opvarmning i Berøring med Kul afgiver sin Ilt til Kullet under Dannelse af Kultveilte eller Kulilte, medens Metallet bliver frit. Hvad specielt Zinkudvindingen angaar, er Reduktionsprocessen overordentlig vanskelig, hvilket skyldes 2 Aarsager: *a)* At Reduktionen skal foregaa ved en Temperatur mellem 1100 og 1400° C, hvilket er over Zinkens Kogepunkt (930°), saaledes at Zinken udskilles i Form af Damp. Hvis denne Damp kommer i Berøring med Luft, vil den straks atter iltes til Zinkilte. For at undgaa Iltningen maa Reduktionen foregaa i lukkede, ildfaste Mufler uden Luftens Adgang.

b) Ved Afkølingen af de dannede Zinkdampe er det vanskeligt at faa disse til at fortætte sig som flydende Zink, idet Dampene, hvis Temperaturen ikke afpasses meget nøje, har Tilbøjelighed til straks at gaa over i fast Form som Støv.

Den ved Ristningen fremstillede Zinkilte blandes med Kul og fyldes paa rørformede Mufler af ildfast Ler; disse anbringes i en Muffelovn som vist udvendig i Fig. 1. For at faa den dannede Slagge til at samle sig i den ene Ende sættes Muflerne lidt skraat som vist i Fig. 2. Den anden Ende, der udmunder udenfor Ovnen, er forbundet med en min-

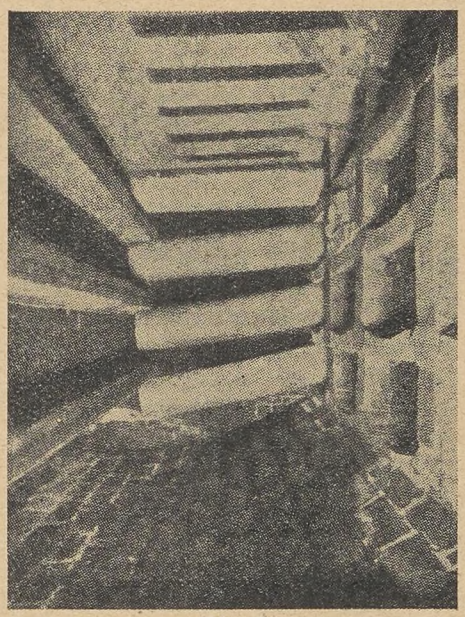

Fig. 2.
Mufler i Zinkovn.

dre Beholder, i hvilken de dannede Zinkdampe kondenseres. Der foregaar altsaa foruden Reduktionen af Zinkilten en Destillation af den dannede Zink. Selve Destillationen af 1 Charge tager ca. 18 Timer. Chargen i en enkelt Muffel vejer ca. 100 kg, og man faar ca. 35 kg Zink fra den. Metallet, der fremstilles paa denne Maade, kaldes Raazink, og den indeholder ofte fra 1—4 pCt. Bly, lidt Jern, Kadmium og andre Metaller. Raazinken omsmeltes og renses (raffineres) som oftest i et saakaldt *Kolonneapparat,* hvis Virke-

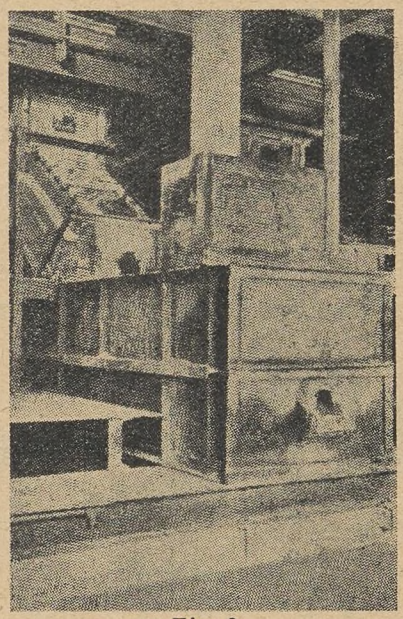

Fig. 3.
Kondensator.

maade er baseret paa, at man under en Destillationsproces kan fraskille de Metaller, der har et andet Kogepunkt end Zink, f. Eks. Kadmium, der koger ved 778° og Bly ved 1620°. Ved denne Raffinering kan man opnaa en Renhed paa ca. 99,9 pCt.

Lodrette Retortovne er en senere udviklet Ovntype, der arbejder kontinuerligt. Efter denne Metode blandes den ristede Malm med Kul og et Bindemiddel som Tjære eller andet. Massen udrøres i Blandemaskiner med Vand til en passende Konsistens, hvorefter den presses til Briketter. Briketterne varmes i en Skaktovn til ca. 800° og føres ved denne Temperatur over i Retortovnen, der er forsynet med lodrette, rektangulære Retorter, der er 7 m høje og ca. 0,4 × 2 m i Tværsnit. Retorterne opvarmes udvendig fra med Generatorgas, og idet Briketterne synker ned gennem Retorten, dannes Zinkdampe, der gaar ud gennem Retorten og derfra gennem en skraatstillet muret Kanal, der virker som Kondensator (Fig. 3). Kanalen ender i en Forherd, hvor den flydende Zink samler sig, og hvorfra den kan aftappes og udstøbes i Barrer.

Den elektrolytiske Metode. Da de thermiske Processer er ret omstændelige, og da man kun opnaar en ufuldstændig Udnyttelse af Malmen, idet ca. 15—25 pCt. af dennes Zinkindhold gaar tabt, er man i de senere Aar gaaet mere over til at udvinde Zink efter den elektrolytiske Metode. Denne byder ikke alene paa økonomiske Fordele, hvor man har billig Elektricitet til Disposition, men ogsaa paa den For-

del, at Metallet kan fremstilles renere end efter den thermiske Metode.

Udgangsmaterialet for den elektrolytiske Metode er som Regel Zinkmalm, der ristes, saaledes at Malmen omdannes til Zinkilte. Ved at tilsætte Svovlsyre opløses Zinken og af denne Opløsning udfældes Zinken ved Elektrolyse. Udfældningen foregaar i et stort Antal Celler, i hvilke der findes et Antal Anoder, der bestaar enten af ren Bly eller af Bly med 1 pCt. Sølv samt et Antal Katoder af ca. 5 mm Aluminiumplade. Katodernes Kanter er forsynet med Ribber af Træ eller Gummi, hvilket letter den senere Aftrækning af den nedfældede Zink. Spændingen, der anvendes, er ca. 3½ Volt. Hver Celle er forsynet med særskilt Ind- og Udløb for Elektrolyten, saaledes at den forbrugte Vædske kan ledes væk og ny Zinkopløsning tilføres. Da der under Elektrolysen udvikles Varme, findes der i Cellerne Kølerør af Bly, der vedligeholder en Middeltemperatur paa ca. 35°. Efter ca. 3 Døgns Forløb er Katoderne blevet overtrukket med et passende Lag Zink, hvorefter de tages op, og Zinklaget trækkes af. Metallet omsmeltes derefter enten i Flammeovn eller i elektriske Ovne. Under Omsmeltningen tilsættes Salmiak, der flyder op paa Overfladen og uddrager eventuelle Forureninger, som skummes bort. Metallet udstøbes til sidst i Barrer, og disse holder en Renhed paa over 99,99 pCt. Zink.

E. B.

Litteratur:

Pehr E. Lagerhjelm: Metallframställning.
Hütte: Taschenbuch der Stoffkunde.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

(Sluttet.)

Kombineret Spændings- og Tilbagestrømsrelæ, som kan regulere Dynamoen strømløst.

De foran omtalte Spændingsregulatorer kan kun regulere Strømmen ned til et vist Minimum, ganske vist praktisk tilstrækkelig, saa længe Batteriforbindelsen er i Orden, men afbrydes denne, vil Dynamoens Spænding stige, saa Lygtepærerne kan brænde over.

En 2-Trins Spændingsregulator, kombineret med Tilbagestrømsrelæ, som bl. a. bruges ved nogle Bosch Dynamoer, er indrettet saaledes, at Spændingen, selv ved fuldstændig afbrudt Batteriforbindelse, i Praksis holdes saa konstant, at man under saadanne Forhold kan tænde Lyset selv ved højeste Hastighed.

Denne Regulator — Fig. 24 — har kun en Elektromagnet Mg med en Spændingsspole Re og en Strømspole Ri, som gennem Vinkelankeret Ra's mere eller mindre Tiltrækning i Rækkefølge efter hinanden indvirker paa 3 Kontaktpar. — Jernvinklen ML, hvorpaa Elektromagneten samt de forskellige Kontakter m. m. er anbragt, er isoleret fra Stel og staar gennem Strømspolen Ri under Dynamoens Spænding. Spændingsspolen Re er ogsaa med sin ene Ende tilsluttet denne Vinkel, medens den anden Ende er stelforbunden ved M og staar saaledes ogsaa under Dynamospændingen. Naar nu Dynamospændingen er steget noget over Batteriets, vil den magnetiske Tiltrækning, fremkaldt gennem Spændingsspolen Re, tiltrække Ankeret Ra saa meget, at Kontaktparret Sk2 og Sk1 sluttes. Ladestrømkredsen til Batteriet er derved sluttet. Strømgangen bliver altsaa: Følg Betegnelserne fra Dynamoen La +, Ri, Sk1,

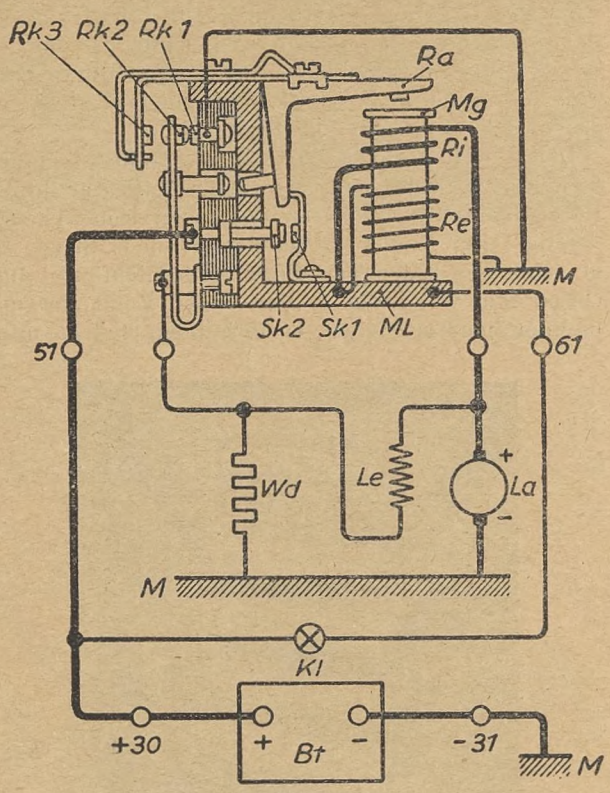

Fig. 24.

Kombineret Tilbagestrømsrelæ og Spændingsregulator, som kun benytter een Elektromagnet Mg. Ankeret Ra kan under Tiltrækningen indtage 3 Stillinger. Ved første Del af Tiltrækningen forbindes Dynamo med Batteri, anden Del nedsættes Ladestrømmen ved at indskyde Modstanden Wd i Feltmagnetstrømkredsen Le, tredie Del kortsluttes Feltmagnetstrømkredsen Le, men kun kortvarig, da Dynamoen ellers bliver strømløs. Vibration af Ankeret Ra ved de to sidste Dele af Tiltrækningen bevirker Strømregulering som i Fig. 23, dog kan Brud paa Ladestrømkredsen selv ved højeste Hastighed grundet paa sidste Reguleringstrin hverken skade Dynamo eller Pærer.

Sk2, 51, + 30, Bt +, Bt ÷, ÷ 31, M og tilbage til Dynamoens ÷ Kul. Dette første Trin er altsaa ganske som det almindelige Tilbagestrømsrelæ i Fig. 21. Ved langsom Kørsel eller Standsning sker Afbrydelsen ogsaa som tidligere forklaret.

Øges imidlertid Hastigheden, eller Batteriet er opladt, vil Strømgennemgangen i Spændingsspolen Re ogsaa øges og dermed Tiltrækningskraften paa Ankeret Ra. Derved vil Kontaktparret RK1 og RK2 aabnes, hvorigennem Strømmen fra Feltmagneterne Le havde Stelforbindelse til M. Derved tvinges Feltmagnetstrømmen gennem Modstanden Wd til Stel, Dynamospændingen vil mindskes, og Ankeret Ra vil komme i Vibration og skiftevis aabne og slutte Kontaktparret Rk1 og Rk2.

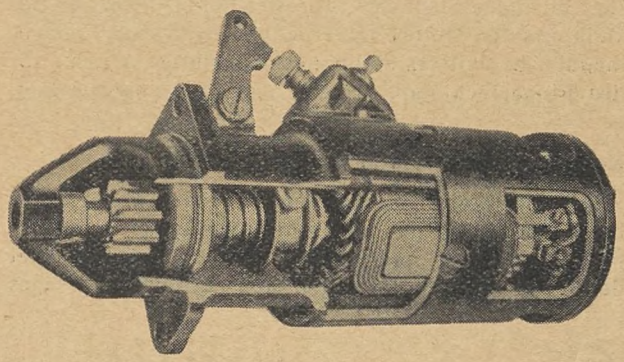

Fig. 25.

Startmotor med paabygget Startkontakt. Læg Mærke til den tykke Bevikling paa Anker og Magnetspoler, der skal kunne lade 300—400 Ampere passere.

Stiger Spændingen yderligere, holdes Kontaktparrene aabne, og Modstanden Wd holdes stadig indskudt i Feltmagnetkredsen. Dette er altsaa det første Trin i Spændingsreguleringen, svarende til de foran omtalte Spændingsregulatorer. Dersom Spændingen alligevel ved højeste Omdrejningstal og fuldt opladet Batteri skulde stige trods den stadig indskudte Modstand Wd, eller — hvad der her er meget vigtigt — at Forbindelsen mellem Dynamo og Batteri ved Uheld blev afbrudt, da vil Tiltrækningen af Ankeret Ra yderligere øges, hvorved Kontakten Rk2 vil danne Forbindelse med Rk3 — og derved kortslutte Feltmagnetkredsen Le, idet begge dens Ender forbindes til +. Dette varer dog kun meget kort, for i denne Stilling vilde Dynamoen blive strømløs. Der opstaar da ogsaa mellem disse to Kontakter en Vibration, som praktisk talt vil holde Spændingen konstant, saa Lygterne uden Fare kan tændes, selv om Batteriforbindelsen er afbrudt.

Startmotoren.

Vi har tidligere ved Fig. 8 forklaret, hvorledes en Elektromotor af Strømmen drives rundt, ved at der om den strømførende Ankervinding opstaar et koncentrisk Magnetfelt, som bevirker, at den kastes ud af Hovedmagnetfeltet i en Drejningsretning, som lader sig bestemme ved Højrehaandsreglen. For at Drejningen kunde fortsættes, maatte Strømmen i Ankervindingen stadig skifte Retning, saa Ankervindingen kunde kastes fra det ene Magnetfelt til det andet. Denne Skiftning af Strømretningen sker ved Kommutatoren. Vi blev ogsaa enige om, at der i Princippet ingen væsentlig Forskel var paa Elektromotor og Dynamo. Konstruktivt derimod bliver Forskellen ret væsentlig, idet en Dynamo normalt ikke afgiver mere end ca. 20 Amp. — En Startmotor maa derimod i Startøjeblikket kunne lade 300—400 Ampère gaa igennem sine Vindinger ganske efter Størrelsen af den Forbrændingsmotor, der skal startes. En Startmotor faar af denne Grund kun faa, men meget tykke Traade — Fig. 25. Ankeret, der er fuldstændig bygget som ved en Dynamo, har som Regel kun en Traad i hver Spole med et Tværsnitsareal paa over 10 mm². I Modsætning til Shuntdynamoen, hvor kun en lille Del af Ankerstrømmen gaar gennem Feltmagnetkredsløbet, gaar ved Startmotoren den samme Strøm gennem Feltmagneterne, som passerer Ankeret. Følgelig har Feltspolerne kun faa, men til Gengæld meget tykke Traade, ofte af rektangulær Form. Anker og Feltspoler er altsaa i Serie, hvorfor denne Motor kaldes Seriemotor.

I Almindelighed bygges Startmotorer 4-polede. Forbindelsen er ofte ordnet som i Fig. 26. Ankerspolerne maa derfor omslutte en Fjerdedel af Ankerperiferien, saaledes at naar den ene Spoleside er ud for en Nordpol, maa den anden være ud for en Sydpol. Kullene er ogsaa forsat med 90° paa Kommutatoren, og to af dem er stelforbundne. Fig. 26 viser Forbindelserne og Strømgangen i en Startmotor. Fra Batteriet gaar Strømmen over Startkontakten ind i Motorhuset, forgrener sig til et Magnetpar til hver Side og til de to + Kul, gennem Ankeret til de to stelforbundne ÷ Kul. Følgelig gaar den samme Strøm

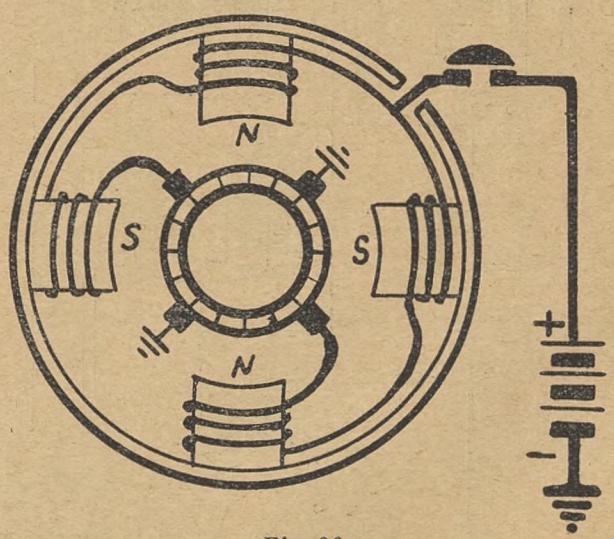

Fig. 26.

Strømskema over 4-polet Startmotor (Seriemotor). Bemærk, at Strømmen først maa passere de fire Feltmagnetspoler for gennem de to + Kul at gennemstrømme de en Fjerdedel af Ankerperiferien omspændende Ankervindinger til de to stelforbundne ÷ Kul. De magnetiske Kraftlinier vil gaa ud til begge Sider fra Nordpolerne gennem Ankerets Jern til Sydpolerne.

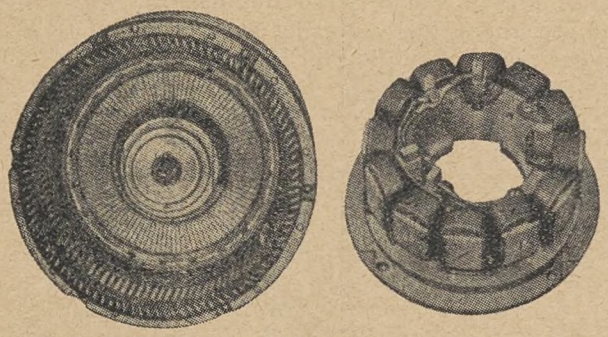

Fig. 27.

Kombineret Startmotor og Dynamo (DKW). Det klokkeformede Anker med den plane Kommutator (til venstre) danner samtidig Motorens Svinghjul. Til højre de 12 faststaaende Magnetpoler, hvorom Ankeret roterer. Hver anden Pol har tyk Bevikling og bruges til Start. De mellemliggende er Dynamofeltmagnetpoler.

gennem Magneterne som gennem Ankeret. Beviklingen om Magneterne er lagt saadan, at hver anden bliver Nordpol og hver anden Sydpol. De magnetiske

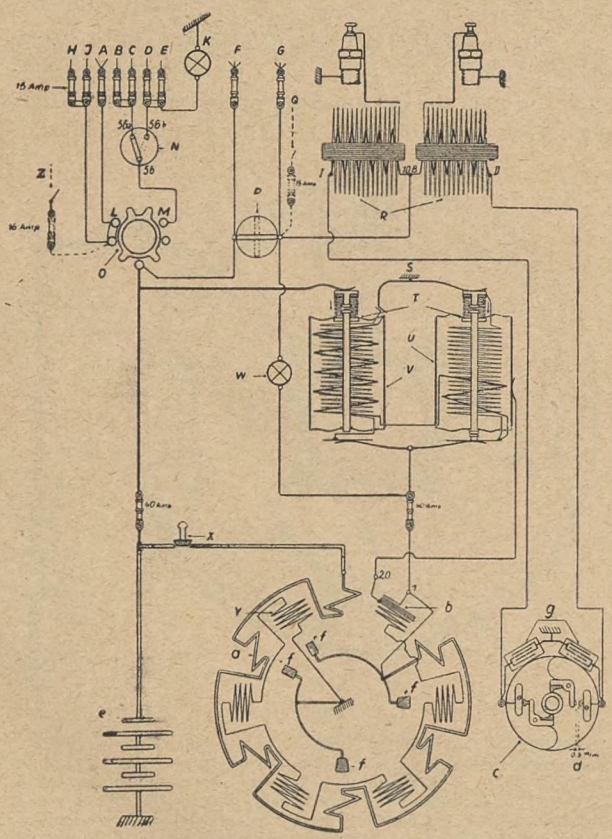

Fig. 28.

Strømskema over Anlægget i D. K. W. — Bemærk Sikringerne i de fleste Strømkredse. A Parkeringslygter, B og C højre og venstre Afblænding, D og E store Lygter. F indvendig Belysning — Instrumentbelysning — Stoplygte. G Afvisere — Vindskærmsvidsker — Horn. H og J Baglanterner, K Kontrollampe for store Lygter, L Kontakt til Parkeringslygter, M til store Lygter, N Fodafblændingskontakt, O Lyskontakt, P Tændingskontakt, Q Varmeplade, R Tændingsspoler, S Spolekassens Stelforbindelse, T Ankere, U Spændingsregulator, V Tilbagestrømsrelæ, W Ladekontrollampe, X Startkontakt, Y Dynamofeltspoler, Z Ekstra Lyskaster, a Startmotorfeltspoler, b Forlagsmodstand til U og Y, c Afbryderkontakter, d Kontaktaabning, e Batteri, f Kullene for Dynamo og Start, g Kondensatorer.

Kraftlinier gaar derfor ikke lige gennem Ankeret, men derimod ud fra begge Nordpoler gennem Ankerets Overflade til begge Sydpoler.

De store Strømstyrker, som gaar gennem en Startmotor, stiller store Krav til alle Forbindelser og særlig til Startkontakten, som, naar den skal undgaa Forbrænding, skal sluttes hurtigt og kraftigt, som Regel ved Fodtryk paa en Pedal eller Knap. Man har derfor ved nogle Systemer indrettet det saaledes, at Hovedkontakten sluttes ved Hjælp af en kraftig Elektromagnet, hvortil saa Strømmen kan sluttes ved en mindre Fingertrykknap, anbragt paa Instrumentbrættet.

Kombineret Startmotor og Dynamo.

Da Startmotor og Dynamo i Princippet ligner hinanden meget, har man ved nogle Typer kombineret disse to til et Aggregat, saaledes at man har givet dette dobbelt Sæt Bevikling, som skiftevis kan tages

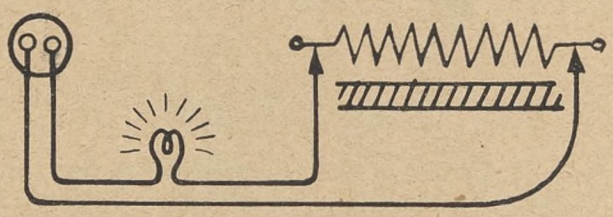

Fig. 29.

Gennemlysning — Brud paa Ledningen kan undersøges med Prøvelampen, forbunden til Ledningens Ender. Lampen skal lyse.

i Brug, naar Maskinen arbejder som Motor eller Dynamo. Af mange Konstruktioner skal vi indskrænke os til at omtale Dynastartmaskinen, som bruges i den lille totakts tocylindrede D. K. W. Vogn. Ankeret og Kommutatoren udgør her Svinghjulet, Fig. 27, som roterer uden om 12 faststaaende Feltmagneter, hvoraf de 6 med faa og tykke Vindinger anvendes til Start, og de andre 6 med tyndere Vindinger som Dynamo. De samme Ankervindinger bruges dog baade som Startmotor og som Dynamo, følgelig maa disse være saaledes dimensioneret, at Startstrømmen kan gaa igennem, da Anlægget under Startningen arbejder som Seriemotor, under Driften derimod som Shuntdynamo med Strømregulering ved Spændingsregulator. Strømskemaet Fig. 28 med vedstaaende Forklaring vil give nærmere Oplysning om dette interessante Anlæg.

IV.

Fejlfinding.

Vi kan ikke slutte denne korte Gennemgang af Hovedprincipperne i det elektriske Anlæg uden at sige et Par Ord om Mekanikerens vigtigste Opgave „Fejlfinding". At rette Fejlen i det elektriske Anlæg er som Regel ligetil, naar man først ved en Undersøgelse har indkredset dens Arnested. Man har paa mange Værksteder overordentlig praktiske Maalebor-

de, ledsaget af en ligesaa praktisk Brugsanvisning, som i Haanden paa den i Elektroteknik erfarne Me-

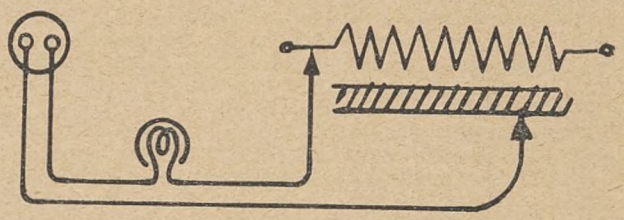

Fig. 30.

Isolationsprøve eller Overgang til Stel kan konstateres ved at løsne Ledningens Forbindelser og anbringe Prøvelampens ene Ben paa Ledningen, det andet mod Stel. Lampen maa ikke lyse.

kaniker er en af de mest tidsbesparende Hjælpekilder, et Værksted kan have.

Men for den, der nu ikke er saa heldig at have Adgang til et saadant ret kostbart Anlæg, ca. 1000 Kr.,

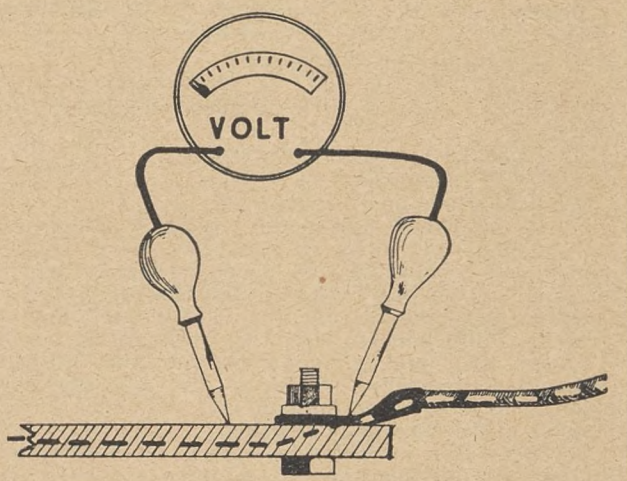

Fig. 31.

Spændingsfaldsprøve. Om en Forbindelse er god, kan under Strømgennemgang konstateres ved at forbinde et Voltmeter paa begge Sider af Forbindelsen. Er der daarlig Kontakt, vil Voltmetret gøre Udslag.

skal anbefales et Par andre praktiske Hjælpekilder, hvorved langt den største Part af Undersøgelserne kan udføres.

Prøvelampen

anvendt som i Fig. 29, til Gennemlysning af Ledningsnettet, Spoler m. m., for at konstatere eventuelle Brud, og anvendt som i Fig. 30 til Konstatering af Isolationsfejl (Stelovergang), bestaaende af en almindelig Fatning med Pære inskudt i den ene af de to Ledninger fra en almindelig Stikkontakt. De to frie Ledningsender forsynes med tilspidsede Metalben med isolerede Haandtag, — Pæren med sin store Modstand danner saaledes en Begrænsning for Strømstyrken, der vil gaa gennem de Ledninger og Apparater, man undersøger. En 25 Watt Pære ved 220 Volt vil saaledes kun lade ca. 0,1 Ampère passere, og denne Strømstyrke vil ikke kunne skade Apparater og Ledninger i Vognen. (Lad ikke Strømmen fra Prøvelampen gaa gennem Dem selv, naar De staar paa et fugtigt Gulv!) En Prøvelampe tilsluttet et Automobil-Batteri er i denne Henseende uden Fare.

Spændingsfaldsprøve.

Tabet gennem Kontakter og Forbindelser kan ved den lave Spænding blivet ret betydeligt, hvis Forbindelsen ikke er god.

Dette kan undersøges, Led for Led, ved at tilslutte et fintmærkende Voltmeter med en Ledning paa hver Side af Forbindelsen eller Kontakten, Fig. 31. Gaar der Strøm gennem Forbindelsen, og der er Modstand, altsaa daarlig Kontakt, vil Voltmetret gøre Udslag, og endvidere desto mere jo daarligere Kontakten er og jo større Strømstyrke, der presses igennem. Prøven kan udvides til at spænde over flere Forbindelser paa en Gang, f. Eks. fra Batteriets + Pol til Startmotorens + Kul, eller fra Batteriets stelforbundne ÷ Pol til Stel, eller blot selve Stelforbindelsen som i Fig. 31.

Maaler man foruden Spændingsfaldet ogsaa Strømstyrken, bliver

$$\text{Modstanden i Ohm} = \frac{\text{Spændingsfaldet i Volt}}{\text{Strømstyrken i Ampère}}$$

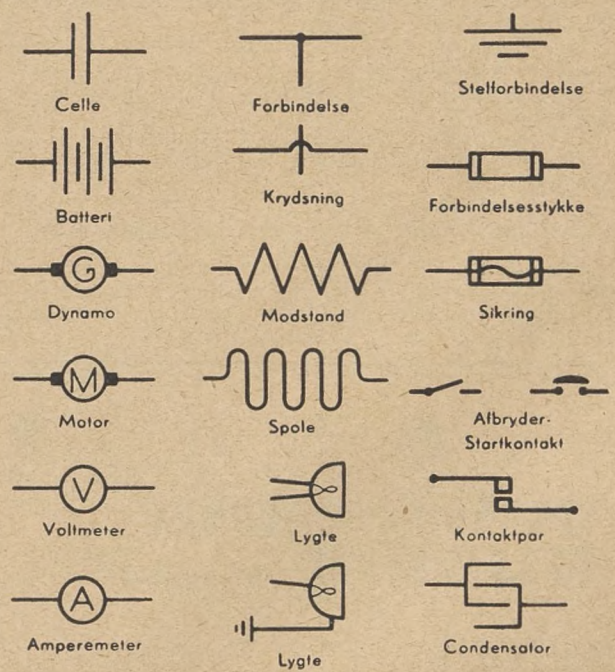

Fig. 32.

Nogle af de vigtigste Symboler som benyttes i Fabrikkernes Strømskemaer. Der findes dog Afvigelser, se f. Eks. Fig. 24, hvor M betyder Stelforbindelse, Wd Modstand og Le Spole.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen,* Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen,* Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen,* Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket,* Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen,* Saltgade, Ribe.

Blokade Da det ikke har været muligt at faa Automekaniker *Børge Jørgensen,* Indslev, Nørre Aaby, til at indgaa paa Overenskomst, er Firmaet blokeret, indtil Forholdene er bragt i Orden.

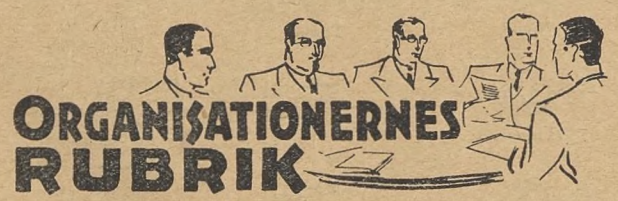

Formere.

Asaa. Ved lokal Forhandling er Firmaet *Brd. Larsen* indgaaet paa at yde et Tillæg af 2 Øre pr. Mand og Time til de af vore paa Virksomheden beskæftigede Medlemmer.

Fredericia. Hos *A/S Ernst Voss'* Fabrik afholdtes den 8. August Mæglingsmøde paa Krav om Tillæg til Akkordpriskuranten og Krav om Tillæg til Timelønningerne.

Sagen sluttedes, idet man enedes om at omregne Øretillægget i Henhold til Forligsmandens Mæglingsforslag af 27. Marts 1937 til et procentvis Tillæg til Akkorderne. Denne Procent ansattes i Forhold til den Fortjeneste, der havde været opnaaet ved det forskellige Arbejde, saaledes at dette Procenttillæg kom til at andrage fra 1—5,2 pCt. Samtidig enedes man om at omskrive Priskuranten til Nettopriser, og Firmaet indgik paa at yde et Tillæg paa fra 2—5 pCt. til Akkordpriserne paa en stor Del Arbejde.

For de Akkordprisers Vedkommende, der ikke har været forhandlet ved denne Forhandling, enedes man om, at Øretillægget for disses Vedkommende omregnes til et procentvis Tillæg til disse paa 2,75 pCt.

Firmaet indgik paa at hæve Timelønnen for 10 Haandformere med ialt 40 Øre, at fordele efter Firmaets Skøn, og de ansatte Timelønninger for 24 Haandformere med ialt 29 Øre, henholdsvis 1 og 2 Øre pr. Mand.

Samtidig erklærede Firmaet sig indforstaaet med at forhøje Timelønnen for de Maskinformere, der væsentlig arbejder paa ren Timeløn.

Odense. Hos *A/S H. Rasmussen & Co.* afholdtes Mæglingsmøde den 25. Juli paa Krav om:

1) Erstatning for Tidsspilde,
2) Tillæg paa 10 pCt. til Akkordpriserne paa haandformet Arbejde til 2 nærmere betegnede Firmaer,
3) Tillæg til enkelte Akkordpriser,
4) Bedre Kassemateriale, m. m.

Mødet sluttede med Enighed om,

ad 1) at Firmaet udover den ansatte Timeløn, der var udbetalt som Følge af Tidsspilde ved et Eksperiment ved Smeltningen af Jernet, yderligere betaler et samlet Beløb paa 75 Kr. til Dækning.

ad 2) Der optages indenfor ½ Aar imellem Firmaet og Tillidsmanden hver Uge Forhandling om de i Ugens Løb forekommende, herved ikke tidligere behandlede, Modeller af denne Art, med det Formaal at søge opnaaet Enighed om en moderat Forhøjelse af det daarligste Arbejde.

Saafremt der derved ikke opnaas en nogenlunde fuldstændig Gennemgang af samtlige Modeller, vil Parterne til den Tid selv træffe Aftale om, hvorledes Resten skal gennemgaas.

ad 3) Dette Punkt henvistes til en fornyet lokal Forhandling, der vil være at afslutte indenfor 14 Dage. Hvis Enighed derved ikke opnaas, kan dette Spørgsmaal af Forbundet føres til videre Behandling.

ad 4) Man enedes om, at Firmaet med Tillidsmændene træffer Aftale om den hensigtsmæssigste Arbejdsplan for den Forbedring af ældre og Fremstilling af nyt Materiale, som Firmaet forud har stillet i Udsigt.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Timandsmøde. Mandag den 24. Juli 1939 afholdtes Timandsmøde i Anledning af Lønkrav fra vore Medlemmer overfor Firmaet *A/S E. Voss' Fabrikker,* Fredericia. Man enedes om, at Daglønsgruppen, der omfatter 5 Medlemmer, skulde have 13 Øre pr. Time til Fordeling, dog saaledes, at ingen faar under 2 Øre, og til Akkordgruppen, der ligeledes omfatter 5 Mand, fastsattes 5 Øre til Fordeling pr. Time efter Firmaets Skøn.

Mæglingsmøde. Den 22. Juli 1939 afholdtes Mæglingsmøde vedrørende *A/S Weilbach & Cohns Fabrikker,* København, i Anledning af, at Firmaet ikke betalte Overtidsprocenter i Overensstemmelse med

„Fælles Værkstedsregler", idet Udbetalingen fandt Sted af den paa Virksomheden gældende Grundløn. Da denne var mindre end Mindstebetalingen for Timelønsarbejde, enedes man om, at Overtidsprocenter skulde udbetales i Overensstemmelse med „Fælles Værkstedsregler", d. v. s., at Procenterne skulde beregnes mindst af Mindstebetalingen. Endvidere behandledes en Klage fra 2 Medlemmer, der hævdede, at deres Lønforhold hos Firmaet ikke var delt i Grundløn med Tillæg, men at den for dem gældende Lønning var udelt. Firmaet førte Bevis for, at alle øvrige af Fabrikkens Arbejdslønninger var delt i Grundløn plus Tillæg, og hævdede, at disse 2 Arbejderes Lønforhold naturligvis maatte ligge paa Linie med de øvrige Arbejderes Løn. Man enedes om at godkende den af Firmaet foretagne Udbetaling af Overtidsprocenter under Hensyn til ovenstaaende, idet man maatte mene, at Lønsystemet paa Virksomheden, hvor der var beskæftiget 70 Mand af forskellige Fag, maatte danne Grundlinien. Endvidere drøftede man paa dette Møde Overarbejdsspørgsmaalet paa nævnte Virksomhed, som sluttede med de faldne Udtalelser.

Firmaet P. H. Høffner & Co., Odense. Vore Medlemmer, der er beskæftiget paa nævnte Virksomhed, havde opfordret Forbundet til at opsige den mellem Firmaet og Forbundet bestaaende Overenskomst, idet man ønskede Lønningerne paa denne Virksomhed bragt i Overensstemmelse med Fagets almindelige Lønninger. Forbundet opsagde Overenskomsten til Ophør den 1. Oktober 1939 og har nu modtaget Meddelelse om, at Firmaet er optaget som Medlem af Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark.

Arbejdsløshedstallet den 28. Juli 1939

	Medlemstal.	Ledige.
København	452	31
Odense	33	0
Fredericia	11	1
Vejle	18	3
Horsens	6	0
Aarhus	32	3
Aalborg	12	1
Hele Landet...	564	39

Specialarbejdere.

Mæglingsmøder. Den 15. Maj afholdtes paa *Odense Staalskibsværft*, A. P. Møller, et Mæglingsmøde til Behandling af en Klage over uberettiget Fradrag i Lønnen.

Sagen diskuteredes. Det oplystes herunder, at de nævnte Fradrag var sket for 2 elektriske Haandlamper, der var bortkommet for 2 Forholdere, som først opdagede Lampernes Forsvinden, da de kom tilbage til Værftet efter en Sygdomsperiode.

Efter de ved Mødet fremkomne Oplysninger om de Forhold, under hvilke Lamperne i nærværende Tilfælde var forsvundet, fandt Værftets Repræsentanter, at der næppe kunde paahvile de 2 Forholdere noget Ansvar for det skete, og indgik derfor paa, at de for Lamperne fradragne Beløb tilbagebetales med Tilføjelse af, at der ikke herved var skabt Præcedens for fremtidige Tilfælde.

Den 13. Juli afholdtes paa *A/S Nakskov Skibsværft* et Fælles-Mæglingsmøde med Smede, Snedkere og Specialarbejdere til Behandling af en paa Værftet opstaaet Strid om Udbetaling af tilgodehavende Løn ved Feriens Paabegyndelse.

Sagen diskuteredes og sluttedes, idet Værftet erklærede sig villig til at udbetale et Forskud paa 50 Kr. til de Arbejdere, hvis Ferie begynder Onsdag den 19. Juli, og som har været beskæftiget hele Ugen fra Onsdag den 12. Juli til Tirsdag den 18. s. M.

Samme Dag afholdtes ogsaa paa *A/S Nakskov Skibsværft* et Fælles-Mæglingsmøde med Smede og Specialarbejdere til Behandling af følgende Spørgsmaal:

1) Klage fra Værftet over en af Nitterne og Specialarbejderne den 30. Juni d. A. iværksat uvarslet Arbejdsstandsning og Krav om Erstatning herfor.

2) Klage fra Arbejderne over Nittemesterens Optræden.

Spørgsmaalene diskuteredes. Forbundenes Mæglingsmænd udtalte deres Beklagelse over den iværksatte Arbejdsstandsning. Der var Enighed om fra begge Sider at tilstræbe et godt og fordrageligt Samarbejde.

Hermed sluttedes begge Sager.

Smede og Maskinarbejdere.

Paa Foranledning af mange Afdelinger indprenter vi Medlemmerne Lovenes § 14 b, der fastslaar, at ingen maa søge Arbejde i en By, forinden han har henvendt sig til den stedlige Afdeling.

Lønforhøjelse. Paa Autocentralen i Nyborg har 7 Mand faaet Lønningerne forhøjet med tilsammen 47 Øre, hvorved Gennemsnitlønnen steg fra 125,6 Øre til 132,3 Øre.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 2 har indgaaet Overenskomster med Smedemestrene *K. E. Berg*, Rosengaarden 5, og *C. C. Nielsen*, Klingseyvej 13.

Nyborg Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Esso Service Station*, Kjær Knudsen.

Odense Afdeling har indgaaet Overenskomst med Installatør *Ewald R. Rasmussen*, Tommerup St.

Ved Forbundets Medvirkning er der afsluttet Overenskomster med følgende Firmaer:

C. Buhls Maskinfabrik, Ringe.
Knud Olsens Maskinfabrik, Ringe.
Smedemester H. Hansen, Ringe.
Knud & Chr. Jensen, Holeby.
Automobilforhandler Hans Nielsen, Klippinge (Køge Afd.).
Mekaniker Valdemar Larsen, Nørre Aaby.
Mekaniker J. Bertelsen, Baaring pr. Asperup, (Nørre Aaby Afd.).
Mekaniker Knud Frisenberg, Baaring pr. Asperup.
Mekaniker S. A. Jensen, Nørre Aaby.
Mekaniker E. Bruun, Hesselager (Svendborg Afd.).

Mæglingsmøder. Den 20. Juni er der afholdt Mæglingsmøde hos *Nordisk Staalkonstruktion & Staallamelselskab*, København, paa Krav om 1) Forhøjelse af Lønningerne, 2) Forhøjelse af Kostpengene, og 3) at Skifteholdsarbejde paabegyndt Kl. 4, skal have Overtidstillæg til Kl. 6.

ad 1) Firmaet indgik paa at forhøje Lønnen for 7 Mand paa Masnedø med 8 Øre fra 1. Juni. ad 2) Beløbet for Kost og Logi forhøjedes fra Kr. 4,50 til Kr.

5,00 pr. Døgn samt til Kr. 6,50 for Ophold af indtil en Uges Varighed. ad 3) Firmaet indgik paa at betale som forlangt, men Firmaet kunde herefter uden yderligere Varsel ændre Arbejdstidens Begyndelse for 1. Hold fra 4 til 6.

Den 22. Juni mægledes hos *A/S Smith & Co.*, Odense, paa Krav om et Varmetillæg for Arbejdet ved Slaglodning af Cyklestel. Sagen sluttedes med, at Akkordprisen for Slaglodning forhøjes fra 3,51 Øre pr. Stel til 3,75 Øre og Prisen paa almindelige og engelske Forgafler fra 2,15 Øre pr. Gaffel til 2,3 Øre.

Hos *A/S „Strømmen"*, Randers, er der den 23. Juni afholdt Mægling paa 1) Krav om Lønforhøjelse til visse Arbejdere, 2) Strid vedrørende Antagelseslønninger, 3) Strid vedrørende Overenskomstens § 19, Anmærkningen, 4) Krav om højere Betaling ved Udearbejde, 5) Strid vedrørende Afregning.

ad 1) 2 Mand fik tilsammen 8 Øre. ad 2) Sluttedes med de faldne Udtalelser. ad 3) Man enedes om, at Spørgsmaalet maa løses med Henvisning til Overenskomstens § 19, Anmærkningens sidste Stykke. ad 4) Udearbejdstillægget forhøjedes fra 5 til 10 Øre. ad 5) Firmaet erklærede sig villigt til at overlade Tillidsmanden Kopi af Ugesedlerne, som indgaar fra Montørerne.

Paa samme Møde drøftedes Spørgsmaalet om Overarbejde, og man enedes om, at Afspadseringen udsættes til efter 30. September.

Den 29. Juni mægledes paa *Odense Staalskibsværft* paa Strid om Aflønningen for Prøvetur paa Nybygning Nr. 78. — Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 30. Juni mægledes hos *A/S Peder Nielsens Maskinfabrik*, Brønderslev, paa Krav om Lønforhøjelse for Værktøjsmagere og Reparatører. Firmaet indgik paa at give 38 Øre til 11 Mand, saaledes at ingen faar mindre end 3 Øre.

Den 1. Juli mægledes hos *K. A. Rohde*, Odense, i Anledning af Firmaets Afregning af et Rørarbejde i Vordingborg. Man enedes om, at Fordelingen af Akkordoverskuddet skulde afregnes efter den mellem Firmaet og Montør Robert Lyø ved Arbejdet i Odense gældende Timeløn paa Kr. 1,47, medens de øvrige Montører afregnes efter de Timelønninger, der paa det paagældende Arbejde var aftalt med Firmaet.

Den 5. Juli mægledes hos *A/S Holbæk Maskinfabrik* paa Klage over, at Firmaet anvender Arbejdsmænd og Arbejdsdrenge til Arbejde, som tidligere var udført af vore Medlemmer. Efter Diskussion af Sagen blev Klagen trukket tilbage, da Arbejdsdrengen ikke længere var beskæftiget ved det Arbejde, der gav Anledning til Klagen.

Den 6. Juli mægledes paa *Holeby Dieselmotorfabrik* paa 1) Strid vedrørende Kostpenge for Montører, 2) Strid vedrørende Montørpenge og 3) Spørgsmaalet om Overarbejde. ad 1) Man enedes om, at Firmaet til samlet Dækning af Rejsetid og Billetudgifter ved Hjemrejse indenfor Lolland-Falster Stift yder et fast Vederlag: Fra Arbejdssteder indenfor 15 km Vejlængde fra Fabrikken 4 Kr., derudover 5 Kr. pr. Rejse. ad 2) Enighed opnaaedes ikke. ad 3) Man enedes om, at der indsendes Andragende om Dispensation, og denne blev senere givet, saaledes at Afspadsering udskydes til efter 15. September.

Den 7. Juli mægledes hos *A/S Haustrups Fabrikker*, Odense, paa 1) Lønkrav og 2) Strid vedrørende Betalingen for Arbejde, der udføres før den normale Arbejdstids Begyndelse om Morgenen. ad 1) Firmaet afviste en samlet Lønforhøjelse for de fremdragne 5 Mand, men henviste til Arbejdernes fortsatte Mulighed for gennem personlige Forhandlinger at opnaa Løntillæg. ad 2) Sagen diskuteredes og sluttedes med de faldne Udtalelser. Senere har Afdelingen anmodet om at faa Spørgsmaalet behandlet i Henhold til § 7 i Overarbejdsloven, Kendelse herfra er dog endnu ikke afsagt.

Samme Dag mægledes hos *Thomas B. Thrige*, Odense, paa 1) Klage over uvarslet Arbejdsstandsning af ca. 40 Maskinarbejdere den 9. Juni og 2) Krav om Lønforhøjelse for 57 timelønnede Arbejdere. ad 1) Man enedes om, at de 40 Mand hver betaler en Bod til Firmaet af 5 Kr. Om 2) opnaaedes ikke Enighed.

Den 10. Juli mægledes hos Firmaet *Evald W. Olsen*, København, paa Klage over, at Firmaet nægter at udbetale et Akkordoverskud. Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betalte 10 Kr.

Den 11. Juli mægledes paa *Svovlsyrefabrikken* i Kalundborg paa Strid angaaende Aflønning af en Lærling for dennes Deltagelse i en Fællesakkord. Da det oplystes, at den paagældende i Resten af sin Læretid ikke agtedes anvendt i Fællesakkord, betragtedes Sagen som bortfaldet.

Den 13. Juli mægledes paa *Nakskov Skibsværft* paa Klage fra Værftet over ulovlig Arbejdsstandsning af Nittere og Specialarbejdere den 30. Juni og Klage fra Arbejderne over Nittemesterens Optræden. Der var Enighed om fra begge Sider at tilstræbe ét godt og fordrageligt Samarbejde, og begge Spørgsmaal sluttedes hermed.

Samme Dag afholdtes et Fælles-Mæglingsmøde paa Værftet til Behandling af Strid om Udbetaling af tilgodehavende Løn ved Feriens Paabegyndelse. Værftet erklærede sig villigt til at udbetale et Forskud paa 50 Kr. til de Arbejdere, hvis Ferie begynder Onsdag den 19. Juli, og som har været beskæftiget hele Ugen fra 12.—18. Juli, og hermed sluttedes Sagen.

Timandsmøde. Nedennævnte Spørgsmaal er behandlet paa et Timandsmøde den 28. Juni:

1) Klage over, at *Murerlaugets Hejseværker*, København, nægter at yde Maskinarbejderne Feriegodtgørelse af et fast Timelønstillæg af 19 Øre pr. Mand pr. Time. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen vil ikke blive videreført.

2) Strid hos *A/S Nakskov Skibsværft* om Betalingen for Nitning af en langtløbende Vanger i Maskintanken. Enighed opnaaedes ikke.

3) Strid hos *A/S Aalborg Værft* om Betalingen for Nittearbejdet paa Skibe over 300 Fods Længde og Krav om Tillæg til Nitternes Timeløn. Spørgsmaalene vistes tilbage til lokal Forhandling, der skulde være tilendebragt i Løbet af 1 Maaned.

4) Strid om Resultatet af Timandsmødet den 16. Juni d. A. vedrørende *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri*. Man enedes om, at det nævnte Referat faar følgende Tilføjelse: „Endvidere indgik Værftet paa for Arbejde paa og i gamle Kedler i Kedelrum at give et Tillæg af 5 Øre".

Rørudvalgsmøde. Paa et Rørudvalgsmøde den 4. Juli har følgende Sager været til Behandling:

1) Klage over, at *P. Harlø & Søn*, København, nægter at betale et Restoverskud (Blikkenslagerne). Sagen sluttedes med, at Firmaet til fuld Afgørelse betaler Kr. 10,57.

2) Strid hos Firmaet *Th. Larsen & Co.*, København, om Betalingen for Nedtagning af interimistiske Vandledninger (Blikkenslagerne). Enighed opnaaedes ikke.

3) Strid hos Firmaet *Orla Berg*, København, om garanteret Timeløn paa Kr. 2,50 (Blikkenslagerne). Sagen sluttedes med, at Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse af Sagen at udbetale de to midlertidigt antagne Svende ialt Kr. 50,00, som betaltes kontant.

4) Strid hos Firmaet *Mark Poulsen & Rønne*, København, om Forbindelsesprisen for Recivandvarmere. Enighed opnaaedes ikke.

5) Strid hos Firmaet *Chr. Olsen & Meilgaard Mortensen*, København, om Betalingen for Borttagning af Golf-Radiatorer for Malere. Sagen udsattes til eventuel senere Behandling.

6) Strid hos Firmaet *Bruun & Sørensen*, Aarhus, om Opsætning af Vento Reguleringsventiler. Enighed opnaaedes ikke.

7) Strid hos Firmaet *Johs. Loft*, Aarhus, om Betalingen for 2" Koldt-Vandsledning af trukne Rør i Jord. Efter Diskussion af Sagen sluttedes denne med følgende Protokoltilførsel:

Hoved- og Stikledninger af trukne Rør til Vand og Gas i Gade og Vej betales med 50 pCt. af de i Punkt 1 nævnte Priser.

Forsyningsledninger fra Bygning til Bygning betales efter Punkt 1's Priser, heri indbefattet den 50 pCt. Reduktion, hvis de falder ind under de i Afsnit A, Punkt 1, Side 7, nævnte Ledninger.

8) *Fastsættelse af Priser paa 1) Rørbøjler fra Haandvaske med gennemgaaende Bolte, 2) Afløbsrør fra Haandvask med paaskaaret Langgevind og Forbinding til Haandvasken. 3) Afstandsholder paa Hanerør.*

Til Rørudvalgets Godkendelse fremlagdes følgende af det nedsatte Underudvalg den 12. Juni 1939 behandlede Spørgsmaal:

„1) *Rørbøjler fra Haandvask med gennemgaaende Bolte.* Sagen diskuteredes og udsattes til senere Behandling

2) *Afløbsrør fra Haandvask med paaskaaret Langgevind og Forbinding til Haandvasken.*
Parterne enedes om at yde Betaling for Langgevind, naar det forlanges skaaret paa Arbejdspladsen, i Henhold til den i Rørprislistens Afsnit C, Punkt 23, Litra a, Side 48, nævnte Betaling. Hvor Langgevind leveres af Firmaet, ydes ingen Betaling.

3) *Anbringelse og Fastskruning af Afstandsholder paa Hanerør.* Parterne enedes om en Betaling af 30 Øre pr. Stk."

Rørudvalget tiltraadte Underudvalgets Forslag.

9) Strid hos Firmaet *Aage Harring Boll*, Skive, om Betaling af en Anboringshane. — Sagen vistes tilbage til lokal Forhandling, idet Afdelingsformanden oplyste, at Firmaet var indgaet paa at betale Kr. 2,27 for Anboringshanen.

Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen. Ved et Møde den 3. Juli behandledes Klage over forskellige Forhold hos *Chr. Nielsen* „Strandmøllen". Sagen sluttedes, idet Firmaet erklærede intet at have imod, at Arbejderne indmeldte sig i Fagforeningen, ligesom man erkendte, at Loven om Forbud mod Overarbejde skal overholdes.

Stiftelsesfest

Specialarbejderforbundets Nakskov Afdeling.

Lørdag den 24. Juni fejrede Specialarbejderne i Nakskov 20 Aars-Dagen for deres Organisering ved en Sammenkomst, der indledes med en yderst fornøjelig Festmiddag.

Formanden, *Alb. Hansen*, bød Velkommen, specielt til Forbundets Formand, *Fr. Andersen*, og øvrige indbudte Gæster, Repræsentanter for Smedene, Formand *Ad. Jensen* og Kasserer *Chr. Petersen*, Redaktør for Social-Demokraten, *Hansen*, tidl. Tillidsmand nu Portner *P. Andersen*, Repræsentanten i Hovedbestyrelsen, *Johs. Trolle*, og det tidligere Medlem, nu Politibetjent *Jørgensen*, der har været med til at tilrettelægge Underholdnings-Arrangementet, alle med Fruer.

Han henviste til det morsomt affattede trykte Program, der med Klokkeslet angav alle Aftenens og Nattens Begivenheder, men dog lod Festens Afslutning staa aaben med flere Spørgsmaalstegn.

Og saa rullede Programmet, der gennemførtes næsten til de præcise Tidsangivelser.

Forbundets Formand holdt Festtalen, som han indledede med som Lykønskning at overrække Foreningen en smagfuld Sølvdirigentklokke og Formanden som Tak for hans mangeaarige Formandsskab en Skrivebordslampe og fra den københavnske Afdeling, hvoraf mange af de tilstedeværende Festdeltagere havde været Medlemmer, en Faneplade. Han foretog derefter en hastig Gennemgang af de organisationshistoriske Data forud for Foreningens Dannelse — denne fandt Sted den 18. Februar 1918 ved et Møde i det gamle, kendte Danselokale i Dronningens Tværgade i København, „Kæden" —, hvorefter han i store Træk talte om Fagforeningens og Forbundets Betydning for Medlemmerne, hvorledes Sammenhold og Samarbejde havde ført til gode Løn- og Arbejdsforhold, at Samarbejdet med vore nærmeste Kammerater paa Arbejdspladsen, Smedene, altid havde været godt, og udtalte Haabet om fortsat godt Samarbejde. I Provinsen blev Kalundborg den første Afdeling, den er senere med Skibsværftets Ophør opløst. Nakskov fulgte 1. Juni 1919 efter som Nr. 2. Den havde vist sig den Opgave, den skulde løse, fuldt voksen. Forbundet havde den sjældent ulejliget med Sager, men ordnet det selv paa den bedste Maade. Det var til stor Anerkendelse for Foreningens Bestyrelse og dens Formand. Til Slut motiverede Forbundsformanden et Leve for den jubilerende Forening, og det besvaredes med taktfaste Hurra.

Ad. Jensen var den første Gratulant. Han bragte Smedenes Hilsen og Lykønskning med Tak for godt kammeratligt Samarbejde gennem de 20 Aar. Smedene og Specialarbejderne havde mange fælles Interesser at varetage, mange Opgaver som skulde løses i Fællesskab, og de var altid løst paa udmærket Maade. Ikke alene paa Arbejdspladsen gik Sam-

arbejdet godt, ogsaa i Organisationslivet. Han udbragte et Leve for den gode Samarbejdets Aand, der altid havde hersket, i Haabet om, at den maatte fortsætte paa samme udmærkede Vis ogsaa i Fremtiden.

Redaktør *Hansen* tolkede de socialdemokratiske Partiorganisationers Tak til Specialarbejderne for deres Indsats som Agitatorer for vort Parti og ønskede fortsat Held og Udvikling for den faglige Forening som et fastknyttet Led i Kæden af vore faglige og politiske Organisationer.

Chr. Petersen takkede for Samarbejdet i Arbejdsløshedskassen. Han udtalte Haabet om, at den høje Beskæftigelsesgrad for Tiden maatte vare ved, saa han kun fik Specialarbejderne at se ved de festlige Lejligheder som nu og ikke som Arbejdsløse paa Kontoret til Kontrol.

P. Andersen opfriskede Minder fra Foreningens første Dage. Da vi kom hertil, var vi ikke vel anskrevne. Nu har vi naaet at hævde os blandt alle organiserede Arbejdere, takket være en god Formand gennem de mange Aar. Hans Hustru maatte have sin Part i Takken, hun maatte bringe sine Ofre paa Fagorganisationens Alter, og med disse Ord overrakte han Fru Hansen en Buket af røde Nelliker.

Johs. Trolle udtalte, at for 20 Aar siden stilede man mod engang at blive den største Afdeling, større end Københavns. Heldigvis blev Afdelingen det ikke, for saa havde der nu ikke været nok at bestille for alle, men til Gengæld troede Taleren, at som Forholdene er i Nakskov, er de gode.

Chr. Tordrup og *Sofus Olsen* overrakte hver for sig paa deres Klubbers Vegne en Faneplade med smukke Ord som Motivering.

Johs. Jørgensen talte muntert og ironisk om Damerne; han læste under stigende Munterhed en gammel Recept paa, hvorledes Kvinderne skulde være for rigtig at tiltrække Mændene.

Formanden foreviste under Forsamlingens Bifald Blomsterkurve, der var sendt fra Københavns Afdeling, fra Smedeforbundets Nakskov Afdeling og Forsamlingsbygningen, ligesom han oplæste en Række indløbne Telegrammer.

Jul. Nielsen tog fra Festsangens Ord om ikke at glemme de Mænd, der først hævede Fanen rød, Udgangspunktet for at tolke en Tak til Pionererne, og adresserede et Leve for dem til den ældste Kollega, Gamle Thorvald.

Nu fulgte et muntert Intermezzo. P. Andersen overrakte, med muntre, harmløse Stikpiller, smaa Gaver, forskelligt Værktøj en miniature til en Række Medlemmer, Forbundsformanden fik en Nagletang og en Nagle, fordi han ikke skulde glemme at bruge Værktøjet.

Og efter at Forbundsformanden havde rettet en varm Hyldest og Tak til P. Andersen som Foregangsmand og den gode Kammerat han altid har været, takkede Afdelingsformanden, Alb. Hansen, for den Opmærksomhed, der var vist ham personlig og ogsaa Foreningen i Gaver og Blomster. En Skaal for et videre fornøjeligt Forløb af Festen.

Dermed bød han Velkommen i „Luna", hvor Kaffebordene stod dækket. Medens Kaffen blev drukket, blev Salen ryddet til Ballet. Og saa tog man fat paa gammeldags og moderne Danse i broget Blanding til den lyse Morgen.

Legater.

Af „Fondet for Arbejderbeskyttelse" er der under 6. Juli 1939 uddelt en Legatportion paa 500 Kr. til Direktør, cand. polyt. *P. Grønborg, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeningers Fabrikker, Viby* som Anerkendelse for den Indsats, han har ydet paa den praktiske Arbejderbeskyttelses Omraade.

Den anden Legatportion, ogsaa paa 500 Kr., tilfalder efter Fundatsen Udstillingen for Arbejderbeskyttelse for at tildeles en eller flere Arbejdere som Anerkendelse for praktiske Arbejder paa Arbejderbeskyttelsens Omraade. Denne Legatportion er af Udstillingen tildelt *Maskinarbejder Herman Jørgensen, Vognværkstedet, Centralværkstederne for „De danske Statsbaner"*.

Olympiaden i Helsingfors.

FOLKE-FERIE beder os bringe til Medlemmernes Kundskab allerede nu, at der til Olympiaden i Helsingfors fra 20. Juli—4. August 1940 vil blive arrangeret ialt 4 Rejser, som det anbefales Medlemmer, der har Interesse derfor, at deltage i.

Den billigste Rejse koster 166 Kr., den dyreste 193 Kr. Billetter til Olympiaden skal købes og betales senest den 26. August i Aar, men da nærværende Blad først er Medlemmerne i Hænde omkring dette Tidspunkt, henstiller vi, at man forhører i FOLKE-FERIE om Plads, idet vi gaar ud fra, at næppe alle Pladser er besatte netop den 26. August.

Teknisk Hjælp for ubemidlede.

Vi er anmodet om at gøre vore Medlemmer opmærksom paa, at en Kreds af Ingeniører har startet et Kontor for Teknisk Hjælp for ubemidlede. Hvis man har en Ide, som man mener kan bringe sig selv og maaske andre Arbejde, og som man derfor kunde ønske drøftet og undersøgt nærmere, kan man henvende sig til dette Kontor, Valdemarsgade 27, St., København V, Kontoret er foreløbig aabent hver Fredag Kl. 19—20 fra og med 4. August 1939.

Hjælpen er gratis, og Sagen behandles i fuld Fortrolighed.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
52725	Andersen, Eilert	København	14.10.13	Kbhvn. Afd.	6.12.32	Kbhvn. Afd. 2	18. 3.39
31458	— Finn Kurt	—	12.11.18	—	15. 2.38	„ „ 10	8. 4.39
23980	Albech, Einar Johs.	—	11. 3.88	—	28. 3.36	„ „ 14	4. 6.38
32367	Bregenborg, Charles Gerh.	—	17. 4.91	Roskilde	7.12.29	„ „ 15	25. 3.39
55699	Bæk, Holger Plinius	Refsvindinge	3. 7.12	Nyborg	9 11.32	„ „ 15	11. 3.39
25018	Eisen, Frode Thorbjørn	København	12. 3.17	Kbhvn. Afd.	24. 4.36	„ „ 5	1. 4.39
58647	Flensbøl, Ernst Henry	Skørringe	12. 1.03	—	17. 9.38	„ „ 11	1. 4.39
32804	Hansen, Egon Gyde	Dalum	25. 3.14	—	16. 4.37	„ „ 13	18. 3.39
39669	— Hans Verner	Hylleholt	30. 5.17	Frederiksværk	19. 4.37	„ „ 10	25. 3.39
25047	— Henry Valdemar	Nykøbing F.	11. 8.08	Kbhvn. Afd.	4. 8.32	„ „ 14	4. 3.39
58975	— Knud	København	9.11.17	—	10.11.38	„ „ 14	25. 3.39
51475	Hedegaard, Carlo Christensen	Aalborg	6.11.04	—	9.11.30	„ „ 2	25. 3.39
11916	Hviid, Hans Herman	Bjergeskov	19. 7.06	Maribo	1. 2.39	Maribo	25. 3.39
26649	Jensen, Carl F. Andreas	Aalborg	14. 1.18	Aalborg	6 9.37	Kbhvn. Afd. 17	22. 4.39
54649	— Johannes W. Marius	Nyraad	26. 2.11	Vordingborg	1. 3.32	„ „ 11	1. 4.39
54689	— Peter H. Hjelm	Brønsholm	4.10.10	Lyngby	28.11.31	Lyngby	10. 9.38
24588	Johansen, Henry Willy	København	4. 3.94	Kbhvn. Afd.	20. 7.34	Kbhvn. Afd. 18	25. 3.39
25658	Kracht, Carl Johannes	Aarhus	24. 9.03	Maskinm Forening	17. 7.29	„ „ 12	28. 1.39
25438	Køster, Ib Carl Henning	København	1.10.14	Næstved	10. 3.39	Næstved	8. 4.39
25881	Larsen, Gunnar H. Vald.	—	23. 1.15	Kbhvn. Afd.	17. 7.36	Kbhvn. Afd. 11	31. 7.37
52594	— Johannes G. Vilh.	—	7. 6.13	—	16.10.32	„ „ 13	25. 2.39
23462	Lembke, Kurt Elit	—	8. 1.15	—	26. 1.36	„ „ 11	8. 4.39
25298	Madsen, Kaj O. Baltzer	Maribo	2. 9.11	—	25. 5.36	„ „ 14	11. 3.39
30586	— Svend Aage	Vrendsted	3. 5.13	Brønderslev	3. 4.33	„ „ 12	25. 3.39
54611	Mortensen, Hans L. Thorvald	København	16. 3.11	Lyngby	3.11.31	„ „ 18	8. 4.39
26399	Møller, Bertel	Dragør	22. 5.04	Kbhvn. Afd.	27. 7.36	„ „ 13	15. 4.39
53491	Nielsen, Esrid O. Bernh.	Lyngby	24. 6.97	Lyngby	2. 9.34	Lyngby	1. 4.39
58972	Petersen, Arild E. Bach	Randers	12 8.10	Kbhvn. Afd.	11.11.38	Kbhvn. Afd. 12	11. 3.39
38783	— Carl Ejlert	København	3. 5.18	—	5. 5.37	„ „ 9	4. 3.39
36780	— Finn Kaj	—	5. 9.15	—	5. 4.37	„ „ 17	18. 9.37
19994	— Ivar Reinhardt	Greis	14. 5.80	D. Arbm. Forb.	1.12.36	Odense	25. 3.39
23175	— Kim	København	17. 5.16	Kbhvn. Afd.	5. 1.36	Kbhvn. Afd. 14	8. 4.39
32040	— Knud A. Finn	Brede	29. 5.16	Lyngby	6. 2.36	„ „ 12	29. 4.39
25909	— Knud Erik	Helsingør	16. 7.10	Kbhvn. Afd.	6. 9.29	„ „ 13	29. 4.39
57025	— Lauritz Christian	Hornbæk	25. 3.13	D. Arbm. Forb.	23. 6.33	Helsingør	25. 3.39
38826	— Wagn Georg	København	22. 2.05	Kbhvn. Afd.	9. 4.24	Kbhvn. Afd. 14	11. 3.39
52585	Poulsen, Carl Johs.	Ærøskøbing	19.11.12	—	21.10.32	„ „ 15	18. 3.39
50448	— Holger Kaldal	København	15. 1.16	—	12. 9.37	„ „ 15	9.10.37
34679	Rasmussen, Arne Viggo	Odense	30.11.09	Odense	2.11.30	„ „ 17	22. 4.39
22225	— Svend Aage	Saxkøbing	30.12.10	Maribo	6. 5.30	„ „ 14	18. 3.39
29898	Rathje, Johan Frederik	Svendborg	26. 9.15	Svendborg	4. 9.35	Svendborg	13. 8.38
31171	Schmidt, Andreas Marinus	København	28. 2.88	Kbhvns. Afd.	6.12.37	Kbhvn. Afd. 17	8. 4.39
17832	Søndergaard, Anders Vald.	Kjellerup	8. 7.03	Holstebro	18.10.37	Holstebro	25. 3.39
39258	Wilken, John	Horsens	7. 4.17	Nr. Aaby	6. 8.37	Kbhvn. Afd. 12	29. 4.39
39577	Zerahn, Albert G. Wilhelm	Skovby	3.10.14	Kbhvn. Afd.	25. 4.38	„ „ 14	8. 4.39

Ollerup Haandværkerskole

optager Elever fra November. Vinterskolen varer 5 Maaneder, og Betalingen er ialt 475 Kr. eller i Gennemsnit 95 Kr. pr. Maaned. Udgiften til Materiale beregnes til 60 à 80 Kr. Der kan søges Understøttelse fra Arbejdsløshedsfonden.

De specielle Undervisningsfag for Metalarbejdere er teknisk Regning, Maskinlære og Værkstedslære, Opvarmning og Ventilation, Vand- og Sanitetsinstallation, Fagtegning med Skitsering, Opmaaling, Beregning, Kalkulation m. v. Der vil blive givet kortere Kursus i Autogensvejsning for de Elever, der maatte ønske at deltage.

Udenfor den egentlige Skoletid vil der blive Adgang til Undervisning i Tysk og Engelsk, Brug af Regnestok m. m.

Ansøgningsskema og alle Oplysninger faas hos Skolens Forstander, Arkitekt *E. Mindedal Rasmussen.*

Legater paa Teknologisk Institut.

Teknologisk Institut ejer en Række Legater, hvoriblandt Guldvarefabrikant Bernh. Hertz' Udlaanslegat, af hvis *Renter*, der for Tiden, naar særlig Trang er til Stede, kan ydes Laan i Portioner paa indtil 300 Kr. til Hjælp til Afholdelse af de med Deltagelse i Kursus paa Institutet forbundne Udgifter. Laanene er rentefri og uden juridisk Forpligtelse til Tilbagebetaling. Laansøgerne maa saavidt muligt medsende Anbefalinger fra Mester- og Svendeorganisationer.

Ansøgningsskemaer, der kan faas tilsendt fra Teknologisk Institut, Hagemannsgade 2, København, naar Porto vedlægges, maa indsendes inden den 14. September 1939.

Overskud.

Paa Smede og Maskinarbejdernes Fagforenings Kontor i *Ringsted* henligger Overskud til følgende Medlemmer:

Nr. 53297, Aksel Møller Andersen.
- 57843, Orla H. Petersen.
- 27023, P. V. Chr. Petersen.
- 56467, Ernst Erik Rasmussen.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 10003	Beich,	Svend Aage	(Kbhvn. Afd.)
- 58946	Brøndum,	Mogens Balslev	(—)
- 51008	Christensen,	Jens Marius	(—)
- 17127	Jakobsen,	Dines Chr.	(—)
- 50358	Larsen,	Sv. Knud Nakschouw	(—)
- 23888	Rasmussen,	Viggo Villy	(—)
- 54257	Stevns,	Finn Ove	(—)
- 51070	Wind,	Niels Holger	(—)
- 30219	Mogensen,	Aksel Peter	(Helsingør Afd.)
- 17181	Bregendahl,	Hans Jørgen Hansen	(Odense Afd.)
- 56893	Larsen,	Svend Aage	(—)
- 61131	Petersen,	Poul C. Lindskov	(—)
- 56100	Bjerg, —	AkselThomsen	(Anvisningsk.Kbhv.)

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Nyt Register.

			Sidst betalt
Nr. 53703	Andersen,	Børge	23.10.37
- 54698	—	Edvin Kaj Julius	12. 5.34
- 22749	—	Hilmer Feldt	21.11.36
- 58645	Arildsen,	Hejmer Jens Lund	21. 1.39
- 23549	Beck,	Aage Eckardt Julius	5. 1.29
- 21965	Bertelsen,	Erik Johannes	29.10.38
- 54033	Boss,	Reigner	3.10.36
- 23923	Bredahl,	Richardt	21. 4.23
- 10662	Breindahl,	Poul Børge	11. 2.39
- 35557	Broberg,	Eigil Hans Carl	23. 5.31
- 28252	Christensen,	Aage	15.12.23
- 30190	—	Anders	20. 2.37
- 29087	—	Christian Peter	1. 4.35
- 54667	Callesen,	Marius Christian	24. 7.37
- 58019	Christiansen,	Carl Oluf	26. 3.38
- 39337	Christoffersen,	Poul Nicolaj	17.12.38
- 58895	Ebstrup,	Knud Henry Chr.	22.10.38
- 23518	Frederiksen,	Einar H. C.	25. 4.25
- 28731	Hansen,	Knud Olaf	26. 3.38
- 14907	Hasselblad,	Otto Gunnar	11. 3.39
- 406	Heskov,	Viggo Thorvald	15. 1.27
- 6068	Jensen,	Chr.	2.10.26
- 54703	—	Frode Johannes	15.12.34
- 21657	—	Johannes	12. 9.36
- 35145	—	Kjeld Mogens	29. 5.37
- 17352	—	Sigfred Frode	13. 4.35
- 26069	Jørgensen,	Carl Otto	11. 2.39
- 21081	—	Christian E. M.	26. 3.32
- 7065	Jacobsen,	Peter	18. 1.36
- 187	Jespersen,	Carl Christian	1. 2.36
- 51487	Koefoed,	Knud Ove	8. 1.38
- 4817	Larsen,	Georg Thorvald	3.11.23
- 12425	—	Johannes	27. 3.20
- 25489	—	Laurits Jørgen Sv.	19. 9.36
- 32550	Laursen,	Morten	25. 3.39
- 28536	—	Poul Richardt	9.10.37
- 9807	Madsen,	Aage Valdemar	15.10.38
- 54057	—	Aksel	26. 5.34
- 38317	Magnussen,	Anders Villy	3. 9.38
- 29822	Mathiassen,	Axel Møller	27. 3.37
- 24034	Mortensen,	Martin	9. 7.38
- 14941	Motz,	Poul Frederik	8. 8.36
- 51943	Nielsen,	Henry Ejner	11. 2.39
- 20481	—	Niels Leonhart	7. 1.39
- 12809	Nyhuus,	Axel Henry	25. 7.36
- 52179	Olsen,	Niels Valdemar	15. 6.35
- 31116	Petersen,	Carl Frederik	19. 7.24
- 3199	—	Mourits Munch	15.10.38
- 58214	Rasmussen,	Ernst William	12.11.38
- 51689	Riedel,	Carl Henning C. V.	11. 2.39
- 36526	Sørensen,	Willy	13. 3.37
- 53079	Schrøder,	Olaf Nicolaj	26. 3.38
- 52115	Schwabe,	Svend Aage G.	30. 4.32
- 17261	Skovbakke,	Poul Emanuel	11. 4.31
- 8878	Wagner,	Aage Johan	16. 4.32
- 58581	Wilhardt,	Dan Ludvig	24. 9.38
- 51789	Winstedt,	Ole Magnus	15. 1.38

Specialarbejderforbundet.

			Sidst betalt
Nr. 47103	Hansen,	Harry Ch. Hein	31.10.36

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 11 SEPTEMBER 1939 25. Aarg.

KRIG....

Krigen, der har staaet truende i Horisonten i hvert Fald i de sidste Par Aar, er ikke mere noget fjerntstaaende, som Fredstilhængere og Krigstilhængere kan strides om, den er en Kendsgerning fra den 1. September. Da Tyskland angreb Polen, og Vestmagterne som Følge deraf ilede Polen til Hjælp, blev der Anvendelse for det vældige Rustningsmateriel, der er ophobet gennem en Aarrække paa Bekostning af alt andet, der kunde være kommet Menneskeheden tilgode; man kan ikke sætte hele Nationers Velstand i Rustningsmateriel, uden at dette paa et eller andet Tidspunkt maa afføde en militær Udladning. Den nu udbrudte Krig er det tydeligste Bevis paa, at Militærets og Chauvinisternes Paastand om, at hvis man vil Fred, skal man forberede sig paa Krig, ikke holder Stik. De vældige Rustningsudgifter kan kun overfor de Nationer, der skal udrede dem, motiveres med Frygten for Krig og Paastand om, at det er andre, der vil Krig, medens de alle paaberaaber sig at være Fredstilhængere, en Paastand, der føres til det yderste for en skønne Dag at briste og paany stille Menneskeheden overfor nye Rædsler.

Dette sker paa et Tidspunkt, hvor Saarene fra den forrige Krig langt fra er lægt, og hvor endnu en hel Generation kan huske Parolen om, at den forrige Krig skulde være den sidste, et Raab, eller et Haab om man vil, vokset frem i Bevidstheden om, at saa taabeligt kunde Menneskeheden ikke bære sig ad en Gang til efter at have set Følgerne af Krigen 1914—18. Alle de gode Forsætter fra den Tid, og det Haab Menneskeheden satte dertil, er bortvejret af Krigsophidserne og Rustningskapitalens Agenter, og alle her i vort lille Land har kun eet at gøre: at være tavse Tilskuere til denne nye Katastrofe og haabe paa, at Uvejret vil drive over vore Hoveder, og saa iøvrigt finde sig i, at der saa godt som lukkes for Adgang til vort Land, forsaavidt angaar al Trafik baade til Lands og til Vands. Og saa har vi naturligvis en Opgave til, som faktisk burde omfatte alle danske Borgere, nemlig saa vidt gørligt indenfor vort eget Lands Rammer at søge at holde Krigens Følger om ikke væk fra os — det lader sig ikke gøre, saa dog at indskrænke dem til det mindst mulige.

Men hvorledes praktiseres dette? Et Par Dage efter Krigsudbruddet var saa godt som alle Lagre, indeholdende de vigtigste Livsfornødenheder, udtømt, hvilket er Bevis for, at en ikke ringe Del af Samfundets Borgere, der havde Evne og Midler

dertil, har søgt at sikre sig paa dette Omraade, en Foreteelse, som i alt Fald er Udtryk for en meget lurvet Tankegang, nemlig at naar blot Hamsteren klarer for sig, saa maa de andre se, hvorledes det gaar dem. Det er ikke de lyseste Udsigter for Samarbejde og Sammenhold ved Begyndelsen af en Periode, om hvilken ingen Mennesker i Dag ved, hvorlænge den varer, men om hvilken vi alle ved, at den netop paa Grund af den Afspærringspolitik og de Neutralitetsforpligtelser, der er paalagt vort Land, vil faa en stor Indflydelse paa hele det danske Folks Ernæringsliv og Fremtidsmuligheder, men det maa haabes, at det lykkes at ramme alle Deltagere i denne Hamstringspolitik saa føleligt, at dette Brud paa Samfundsfølelse bliver for risikabelt. Men een Ting har denne begyndende Hamstring i alt Fald lært den danske Offentlighed: at det er nødvendigt, at Regering og Rigsdag gør, hvad gøres kan, først og fremmest for at udnytte de Erhvervsmuligheder, der maatte blive tilbage i vort Land, og dernæst med Selvopholdelsesdriften for Øje at sørge for, at ingen høster Fordel af Krigssituationen paa andres Bekostning. Hvis Erfaringer fra den begyndende Hamstring i Forbindelse med den af det socialdemokratiske Parti og De samvirkende Fagforbund udsendte Udtalelse til det danske Folk maa medvirke hertil, vil i alt Fald noget være naaet.

Men er det saaledes, at disse nye og store Verdensbegivenheder, der oprulles for vort Øje, paakalder den allerstørste Agtpaagivenhed, er der dog ikke noget i Vejen for, at vi indenfor vore egne smaa Rammer ogsaa fører vore stadige Smaakrige. Hvad ovenfor er nævnt, er altsammen Udslag af den økonomiske Krig indenfor det enkelte Samfund. Indenfor Jernindustrien er Krigsaarsagen i Øjeblikket Overarbejdsloven. Trods det, at alle Parter indenfor Centralorganisationen har gjort sit bedste for at være medvirkende til at føre Loven ud i Livet efter sine Forudsætninger, har der fra Sammenslutningens Side været en stadig Trommeild imod denne Lov. Til Trods for, at Ledelsen indenfor Centralorganisationen ved alle Lejligheder har gjort sit yderste for at faa Overarbejde udført i det Omfang, som maatte antages at være nødvendigt, trods det, at Medlemmerne til Dato ikke har vægret sig ved at udføre Overarbejde paa den Maade, at den væsentligste Del af Overarbejdsbetalingen bliver staaende til Udbetaling, naar Afspadseringen skulde foregaa, og trods det, at denne Afspadsering af nødvendige Grunde ofte er udsat, har Arbejdsgiverforeningen med Sammenslutningen i Spidsen ikke undset sig for at stille Forslag om, at Loven helt ophæves eller — det lød kønnere — blev sat ud af Kraft foreløbig, et Standpunkt, som vi ikke har kunnet tiltræde, og som heller ikke er nødvendigt, thi en Ting maa dog staa saavel Arbejdsgiverforeningen som alle tænkende Mennesker klart, at Arbejderne ikke med de nuværende Arbejdsmetoder og deraf flydende Ensidighed og Arbejdsintensitet kan præstere Arbejde i det uendelige, saa er det iøvrigt ligegyldigt, om der foreligger Lov herom eller ikke. Imod Overanstrengelse vil Arbejderne før eller senere reagere. Det bedste Bevis i saa Henseende kan hentes fra Tyskland, hvorfra det fra mange forskellige Kilder siver ud, at en Forlængelse af Arbejdstiden til 10 à 12 Timer med den forcerede Drift faktisk i mange Tilfælde betyder mindre Arbejde baade kvantitativt og kvalitativt. Der kan saaledes nævnes Eksempler fra Minedriften og Metalindustrien, ligesom der ogsaa fra Tyskland kan nævnes Beviser paa, at Antallet af Ulykkestilfælde er i stærk Stigen.

Det er derfor ganske forfejlet fra Arbejdsgiverside at skyde paa Overarbejdsloven, naar Arbejderne og deres Organisationer viser Villighed til i en travl Periode at faa saa meget Arbejde fra Haanden, som det er overkommeligt og forsvarligt, og dette naturligvis ikke alene af Hensyn til Arbejdsgiverne, men ogsaa af Hensyn til, at Arbejderne her i Landet, der saa vist kender Arbejdsløshedens Svøbe, er interesseret i baade at udnytte den forholdsvis gode Konjunktur til at tjene Penge og til at fastholde udenlandske Kunder, der i denne Situation viser vort Land den Tillid at placere deres Ordrer her.

Heldigvis fulgte Socialministeren ikke Arbejdsgi-

verforeningen, og vi tror, at den Afgørelse, Socialministeren fandt, og som er vore Medlemmer bekendt gennem det udsendte Cirkulære, under Hensyn til alle foreliggende Omstændigheder var den bedst mulige ud fra det Synspunkt at faa afviklet den forhaandenværende Travlhed paa en for alle Parter tilfredsstillende Maade, og det er at haabe, at Arbejdsgiverforeningen ogsaa vil affinde sig hermed og indstille denne lille Krig imod Loven om Forbud mod Overarbejde, saaledes at der bliver mere Adgang til at koncentrere alle gode Kræfter om, at den store udenfor vort Land igangværende Krig bliver til mindst mulige Gene for den danske Befolkning.

To Slags Beskæftigelsespolitik.

Tysklands krigsøkonomiske System, som er organiseret efter Selvforsyningens Principper, har medført et *positivt* og et *negativt* Resultat. Det positive Resultat er, at Arbejdsløshedsproblemet er „løst", det negative forhindrede Lønstigning, som medfører, at store Lag af den tyske Arbejderklasse forbliver paa Depressionsniveau, Arbejdsmarkedets Desorganisering og Ophævelse af de tyske Arbejderes Ret til at vælge Beskæftigelsen.

De totalitære Staters Beskæftigelsespolitik er interessant, fordi Fascististaterne har naaet tilnærmelsesvis Fuldbeskæftigelse. Da Staten samtidig disponerer over Produktionsmidlernes Anvendelse og Arbejdskraften, er dette let nok, navnlig naar man tager Hensyn til, at det militære Apparat opsluger en Masse Mennesker. Det hele bliver først et levende Billede, naar man tager de Kaar i Betragtning, hvorunder Arbejderklassen maa leve.

Man maa aldrig glemme, at det ikke er noget Kunststykke at beskæftige Folk, naar man ikke er indstillet paa at udføre et samfundsmæssigt og produktivt Arbejde under en saadan Hensyntagen til Arbejdsløn og Arbejdstid, at det kan forsvares ud fra socialpolitiske Synspunkter.

Disse Forhold er Skyld i, at der faktisk ikke findes noget Sammenligningsgrundlag mellem de totalitære Staters og de demokratiske Staters Beskæftigelsespolitik. Der findes selvfølgelig agitatoriske Talemaader, som søger at forvanske disse Forhold, men det ændrer ikke det mindste i det virkelige Billede.

Beskæftigelsespolitikken herhjemme er nødt til at finde andre Veje. Under demokratiske Vilkaar maa man finde beskæftigelsesmæssige Opgaver, som svarer til Samfundets Struktur, ikke alene produktionsmæssigt, men ogsaa handelsmæssigt set. Da man ikke har Raad og Vilje til at militarisere Danmark, maa man finde Opgaver, som er produktive, Opgaver, der samfundsmæssigt set betaler sig. Der er ogsaa en Grænse for Vej- og Brobygning, og der kan ikke herske Tvivl om, at denne Form for Arbejde ikke er i Stand til at løse Nutidens Beskæftigelsesproblem, som kræver Emner, der fører til fortsat Beskæftigelse. Da det danske Samfund ønsker at gennemføre saadanne Arbejder med frie Borgere og ikke med *Arbejdssoldater*, er man nødt til at skabe en socialpolitisk forsvarlig Ramme for disse Arbejder. Dette vil medføre, at Arbejdsmarkedet vil faa en helt anden Betydning for dansk Beskæftigelsespolitik end for de totalitære Staters. For Danmark er Arbejdsmarkedets Forhold et væsentlig Led inden for selve Beskæftigelsespolitikken — navnlig med Hensyn til Socialpolitikken, Befolkningens Købeevne, som er Grundlaget for Konsumindustrien og desl., for Tyskland er Arbejdsmarkedet udelukkende Arbejdskraftens Reservoir.

Det er uheldigt, at Beskæftigelsessituationen herhjemme ligger saaledes, at danske Arbejdere tager til Tyskland for at finde Beskæftigelse der. Italienske, ungarske, hollandske og danske arbejdsløse udfylder paa denne Maade Hullerne i det tyske Arbejdsmarked og støtter saaledes „Lønstabiliseringen" dernede. Vi er fuldstændig klar over, at der skal findes beskæftigelsesmæssige Opgaver herhjemme, som vil være i Stand til at forhindre, at danske Arbejdere søger til Tyskland. Den danske Industris forøgede Produktion, som sætter sit Præg paa disse Sommermaaneder, og Beskæftigelsestallets Opgang — Beskæftigelsestallet ligger betydeligt over 1937 og 38 — viser, at Industrien formaar at skabe Beskæftigelse for et stadigt voksende Antal Arbejdere. Saaledes vil en Udvidelse af Industrien danne Grundlaget for dansk Beskæftigelsespolitik — naturligvis i Forbindelse med offentlige Arbejder, som er indordnet under det beskæftigelsesmæssige Program.

Vi vender tilbage til Tyskland! Det er ikke uden Interesse at se, at Selvforsyningens Kvælertag tvinger Tyskland til at opgive de gamle nazistiske Idealer. Kvinderne, som i 1933 blev jaget ud af Fabrikkerne og Kontorerne, hentes nu tilbage igen. En officiel tysk Beretning fremhæver, at i den sidste Tid er 600,000 Kvinder rykket ind i Erhvervslivet. Haandværkernes og de Smaahandlendes Likvidation fortsættes, og mange Hundrede Tusinde Haandværkere og smaa Købmænd — en Gang selvstændige Eksistenser, som for nogle Aar siden saa at sige stod Fadder til Nationalsocialismen og førte den frem til Sejr — rykker nu ind som Arbejdssoldater i det militariserede tyske Erhvervsliv. Den tyske Økonomis Forbrug af Arbejdskraft er umættelig, fordi ethvert Skridt frem

ad Selvforsyningens unaturlige Vej maa købes med Indsats af nye Arbejdskræfter, hvis Beskæftigelse faktisk ikke er rentabel. Og dette er Selvforsyningens Forbandelse, at de arbejdsløses Hære i det nye stortyske Omraade ikke kommer til at betyde en Lettelse, thi disse nye Distrikter bliver ogsaa straks underlagt Selvforsyningsprincippet, hvilket medfører, at der ogsaa her inden kort Tid bliver Knaphed paa Arbejdskraft.

Lønstabiliteten er et Princip i de totalitære Stater, men ogsaa her kan den økonomiske Udvikling være stærkere end Magthaveren. Der er sikre Tegn paa, at Arbejdskraftens Indflydelse vokser inden for det tyske Erhvervsliv, og officielle Beretninger, endogsaa Görings eget Tidsskrift „Vier Jahresplan", omtaler, at der findes Arbejdsgivere, som kommer med særlige Indrømmelser over for Arbejderne (Gratifikationer til Jul, Børnehjælp og desl.) for at sikre sig Arbejdskraften. Den Artikel i „Vier Jahresplan", vi tænker paa, er skrevet af en Ministerialdirektør i det tyske Rigsarbejdsministerium, og rimeligvis er det første Gang i Verdenshistorien, at man finder et Arbejdsministerium, som dadler Arbejdsgiverne, fordi de betaler Arbejderne for højt. Men saadanne mærkelige Foreteelser bliver let en Følge af de unaturlige Veje, den tyske Beskæftigelsespolitik vælger. Der findes i det hele taget i Tyskland Kredse, som ikke er ubetinget tilfredse med „Fuldbeskæftigelsen", fordi denne har styrket Arbejdernes Stilling i Produktionen. Et stort Berliner-Dagblad har ligefrem erklæret, at en lille Reservearmé af arbejdsløse er en Forudsætning for det tyske Produktionslivs Standard, og har rent ud sagt, at det bedste vilde være „Fuldbeskæftigelse minus 10 pCt". Saadanne Udtalelser viser, at Fascismen har vakt Kræfter til Live, som ikke kan være behagelige for den sociale Reaktion, der er repræsenteret inden for Regeringskredsene.

Dette er et Bevis paa, at Fuldbeskæftigelse eller tilnærmelsesvis Fuldbeskæftigelse, selv under det totalitære System, ikke er en naturlig og selvfølgetig Funktion af dette System, og at der ogsaa findes Kræfter, og det endda indflydelsesrige Kræfter, som modarbejder dette Maal.

Det er meget vel muligt, at saadanne Kræfter, der er interesseret i at hindre Fuldbeskæftigelse, ogsaa er at finde i kapitalistiske Stater under demokratisk Styre, men der er ingen Tvivl om, at i saadanne Lande findes der ogsaa *organiserede Kræfter*, der kæmper for en Løsning af Beskæftigelsesspørgsmaalet, og det er højst sandsynligt, at de demokratisk styrede Stater vil være i Stand til at løse Beskæftigelsesproblemet, netop fordi kun en *positiv* Beskæftigelsespolitik i Længden vil betyde en Legitimation for den politiske Magt. *Arbejderbevægelsen* forstaar Problemets vidtrækkende Betydning og vil kæmpe for en Løsning, der vil svare til Arbejderklassens *sociale Maal*.

Økonomisk Oversigt for 1. Halvaar 1939.

(Oplysningerne skyldes H.I.P.A.)

Produktion og Beskæftigelse.

Efter den forbigaaende Stagnation i 1938 er Produktionsindexet for Industrien paany steget og ligger som Gennemsnit for Aarets første Halvdel paa 114 mod 107 for den tilsvarende Periode i 1938 (1935 = 100). Da Tallet for 1929 var 80, er der altsaa *fra 1929 til 1935 foregaaet en Stigning paa 25 pCt* i den hjemlige Industriproduktion. Stigningen i samme Periode er for Sveriges Vedkommende af samme Størrelse, i Norge kun 7,5 pCt., i England 6,4 pCt., i Tyskland er der et *Fald* paa 5,7 pCt, og i U.S.A. et Fald paa 6,5 pCt. *Danmark har gennem Kriseaarene hurtigere end de nævnte Lande bragt sin Industri paa Fode.*

I Tiaaret 1929-39 er *den danske Industriproduktion øget med over 46 pCt*, hvilket er betydeligt mere end Norge (34,4 pCt), England (23,4 pCt) og U.S.A., hvor Industriproduktionen i dette Tidsrum er *formindsket* med 19 pCt. Den danske Produktionsforøgelse er af tilnærmelsesvis samme Størrelse som i Sverige (51,3 pCt), og i Tyskland (53,9 pCt), hvor Forøgelsen skyldes Oprustningen og ikke er kommet den arbejdende Befolkning til gode. Kun Finland, der efter Demokratiets Befæstelse er undergaaet en rig Udvikling, har en væsentlig større Produktionsstigning (70 pCt) end den danske.

Efter 1935 er Produktionsforøgelsen i de øvrige skandinaviske Lande samt i Tyskland sket i et noget hurtigere Tempo end i Danmark, paa Grund af, at Danmark ikke i samme Udstrækning har kunnet være Leverandør til Oprustningen. Men Industriproduktionen i Danmark er i Perioden 1935—39 med en Forøgelse paa 17 pCt. fortsat udviklet i et Tempo, der ligger *over* det engelske (16 pCt) og det amerikanske (7 pCt).

Beskæftigelsestallet for Industrien, der angiver Antallet af Arbejdstimer pr. Arbejdsdag, var for Juni 1939 1.411.000. I de sidste Aar har Tallet undergaaet følgende Bevægelser:

1932		881,000
1935		1,185,000
1937		1,295,000
1938	Jan.—Juni	1,239,000
1939	„ „	1,304,000

Tallet for første Halvaar 1939 har altsaa langt overfløjet det hidtidige Rekordaar 1937. Stigningen fra 881,000 Arbejstimer pr. Dag i 1932 til 1,411,000 i Juni 1939 svarer til *en Beskæftigelsesstigning paa ca. 66,000 Mand i den egentlige Industri* (Fabriksvirksomheder med mindst 6 beskæftigede. Byggeindustrien er *ikke* medregnet).

Men ogsaa for Boligbyggeriets Vedkommende giver Tallet Udtryk for en Virksomhed, der ligger over tidligere Tiders Niveau. Antallet af Lejligheder under Opførelse udgjorde for Juni Maaned 17,800, og i Gennemsnit for Halvaaret har der hver Maaned været 14,300 Lejligheder under Opførelse, hvilket i Sammenligning med den tilsvarende Periode i Fjor er en Stigning paa ca. 65 pCt. Indextallet for Antal Lejligheder under Udførelse var for Juni Maaned 129 (1935 = 100).

Stærk Nedgang i Arbejdsløsheden.

Arbejdsløshedsprocenten for nogle af de seneste Aar fremgaar af følgende Oversigt:

1932	31,7	pCt.
1934	22,1	—
1936	19,3	—
1938 1. Halvaar	22,2	—
1939 1. Halvaar	19,9	—
1938 April Kv.	18,2	—
1939 April Kv.	13,2	—

Med den Udvikling, der er foregaaet i Løbet af Sommeren, er der ingen Tvivl om, at Beskæftigelsessituationen for Aaret som Helhed vil komme til at udvise et lysere Billede end i 1936, der er det bedste Aar siden 1931, da Arbejdsløshedsprocenten var 17,9.

For Maanederne Maj, Juni og Juli i Aar har Arbejdsløshedsprocenterne været henholdsvis 11,5, 11,1 og 11,1 (i Fjor 17,5 — 16,7 — 16,9).

I nedenstaaende Tabel er opgjort Arbejdsløshedsprocenten i en Række vigtigere Fag ved Udgangen af Maj og Juni, til Sammenligning er vedføjet Procenterne for de tilsvarende Maaneder i 1938:

Fag	*Arbejdsløshedsprocenten ved Udgangen af*			
	Juni 1939 pCt.	Maj 1939 pCt.	Juni 1938 pCt.	Maj 1938 pCt.
Murere	1,5	4,2	17,6	19,0
Hustømrere	4,5	7,7	19,9	22,5
Snedkere	12,8	14,5	25,1	23,2
Malere	5,3	2,5	14,5	6,7
Blikkenslagere	8,6	11,2	18,2	18,8
Smede- og Maskin.	5,1	5,7	10,4	10,8
Elektrikere	8,4	9,7	16,3	15,6
Bryggeriarb.	1,5	2,9	3,4	4,0
Tekstilarb.	8,7	9,5	14,2	14,5
Skotøjsarb.	19,2	17,8	26,2	19,8
Skrædere	10,4	5,6	12,8	6,6
Træindusriarb.	10,3	10,1	17,1	17,2
Papirindustriarb.	3,2	4,2	1,8	2,3
Typografer	4,0	6,3	6,3	7,8
Sømænd	23,8	27,2	27,2	28,8
Handels- og Kontor	4,5	5,8	5,9	6,8
Arbejdsmænd	15,2	14,7	20,8	22,5

Som det vil ses, er Stillingen siden i Fjor forbedret for alle de nævnte Fag med Undtagelse af Papirindustrien. I Særdeleshed de Fag, der har Tilknytning til Bygge- og Jernindustrien. *For Murernes Vedkommende har Arbejdsløsheden i Juni 1939 kun en Tolvtedel af sit Omfang Aaret forud,* og for de andre Byggefag er Udviklingen gaaet i samme Retning. Arbejdsløsheden blandt Smede- og Maskinarbejdere er halveret, og ogsaa for Beklædningsindustrien, Tekstilarbejdere, Skotøjsarbejdere og Skrædere — hvor Sæsonsvingninger naturligt gør sig gældende — er Forbedringen betydelig sammenlignet med i Fjor. Der er fortsat Fag med betydelig Arbejdsløshed — Sømænd 23,8 pCt., Bagere 16,6 pCt. m. fl. — men for alle gælder det, at Stillingen tegner sig væsentlig lysere end i Fjor. Murarbejdsmændene i København har saaledes en Nedgang i Arbejdsløshedsprocenten fra 41,3 pCt. i Juni 1938 til 16,0 pCt. i Juni 1939.

Nedgangen i Antallet af arbejdsløse fremgaar af følgende Tal:

	Forsikrede	Ikke-Forsikrede	Tilsammen
Juni 1938	75,679	12,242	87,921*)
Juli 1938	77,164	12,226	89,390
Juni 1939	53,341	10,741	64,082
Juli 1939	53,166	10,392	63,558

*) Heri medregnet 3672 beskæftigede ved Nødhjælpsarbejde.

Fra Juli 1938 til Juli 1939 er der saaledes en *Nedgang paa ca. 26,000 i det samlede Antal arbejdsløse.* (Siden Juli 1938 kan Tallene direkte sammenlignes, da Statistiken hviler paa samme Grundlag).

Obligationer.

De sidste Aar har bragt følgende Stigning i Nationalbankens og Krisefondens Obligationsbeholdning:

	Nationalbanken Mill. Kr.	Krisefonden Mill. Kr.	Tilsammen Mill. Kr.
1937	56,5	114,7	171,2
1938	115,3	78,4	193,7
1938 Jan.-Jun.	95,6	90,6	186,2
1939 Jan.-Jun.	174,4	43,7	218,1

Obligationskurserne har bl. a. under Indflydelse af disse Opkøb udviklet sig paa gunstig Maade og været en kendelig Støtte for Byggeriet.

Index for Obligationskurser (1935 = 100):

1937		96,3
1938		99,6
1938	Jan.—Juni	98,6
1939	„ „	101.0

Løn og Priser.

Følgende Oversigt viser den gennemsnitlige Timefortjeneste og dens Realværdi i visse Aar siden 1929:

	Gennemsnitlig Timefortjeneste Øre	Timefortjenestens Realværdi (1935 = 100)
1929	128	95
1933	131	106
1937	137	98
1938 1. Kv.	136	95
1938 2. Kv.	143	102
1938 3. Kv.	144	102
1938 4. Kv.	147	105

I Tiaaret 1929—39 udviser Timefortjenestens Realværdi en betydelig Stigning. Denne Udvikling har fundet Sted i en Periode, hvor Statsmagtens Indgreb i Arbejdskonflikter har givet Anledning til perfide Angreb mod Regeringen for at „lægge Loft over Lønningerne" m. m. Det viser, hvor urimelige disse Angreb er. At Lønnens Realværdi en Overgang i 1932—33 befandt sig paa et noget højere Niveau skyldtes de abnormt lave Priser paa forskellige Varegrupper, som Landbrugskrisen førte med sig.

Import og Eksport.

Pristallet for Eksportvarer har i Aarets Løb vist nedadgaaende Tendens. Her anføres Indextallene siden 1935:

1935	100	1938	111
1936	106	1938 Jan.—Juni	109
1937	110	1939 „ „	108

Lavpunktet naaedes i Maj, da Tallet var 102. I de to følgende Maaneder er der Bedring at spore, idet Tallet for Juni var 103 og for Juli 108. I Forbindelse med de lave *Eksport*priser maa dog betragtes den Nedgang paa 10,4 pCt., som har fundet Sted i Indextallet for *Import*varer fra Januar 1938 til Juni 1939, og som mere end opvejer Prisfaldet paa Eksportvarer. For Smør og Kød har Noteringerne i første Halvdel af 1939 dog været bedre end i den tilsvarende Periode i 1938, og Landbrugseksporten har i den forløbne Del af 1939 gennemsnitligt indbragt 90,0 Mill. Kr. maanedlig mod 87,9 Mill. Kr. maanedlig i første Halvdel af 1938.

Fra April Kvartal 1938 til April Kvartal 1939 er Eksporten til Tyskland steget fra 56,7 Mill. Kr. til 67,3 Mill. Kr., hvilket viser det urimelige i Beskyldningerne mod Regeringen for at hæmme Tysklandseksporten.

Industrieksporten har store Chancer for at naa op til eller maaske endog overgaa det hidtidige Rekordaar 1937, da denne Eksports maanedlige Værdi androg 33,9 Mill. Kr. Gennemsnittet for indeværende Aar er 31,2 Mill. Kr., men Tallene for Maj og Juni ligger paa henholdsvis 35,9 og 34,9 Mill. Kr.

Lønnen i Udlandet.

Efter Gewerkschaftliche Rundschau.

Det Konjunkturomslag, som i Slutningen af 1937 satte ind i U. S. A., har i 1938 ogsaa været følelig i de fleste andre Industrilande. Allerede i Løbet af 1938 blev det imidlertid afløst af et nyt Opsving, som, kommende fra Amerika, spredte sig til de andre Lande. Denne korte Varighed af den økonomiske Depression har forhindret, at Arbejderklassens Lønninger som i tidligere Kriser er blevet reduceret stærkt. Tværtimod viser Udlandets Lønniveau i det foregaaende Aar en fortsat Stigning. Ganske vist er denne opadgaaende Bevægelse foregaaet langsomt; overfor Lønforhøjelser staar ogsaa Lønreduktioner. Det sidste Aars Balance var imidlertid gunstig for Løntageren; taget i Gennemsnit er der næsten overalt en Forhøjelse af Lønniveauet. Dette gælder ikke blot for de nominelle Lønninger; i Almindelighed er ogsaa Reallønningerne steget eller kan med faa Udtagelser i det mindste siges at befinde sig paa samme Højde som tidligere.

Denne Forbedring af Lønniveauet forklares ved Siden af Depressionens korte Varighed ogsaa derved, at Lønnen i Almindelighed har den Tendens at sakke bagud i Konjunkturudviklingen; den tenderer endnu opad, naar den økonomiske Virksomhed allerede har overskredet sit Højdepunkt. Omvendt stiger Lønnen under Opsvinget gerne langt mindre hurtigt og mindre stærkt end Driftsherregevinsten.

U. S. A.

U.S.A. er frem for andre Lande blevet ramt mest følelig af det internationale Konjunkturomslag i 1937-38. Trods det har Lønningerne i det forgangne Aar, i det mindste Timelønningerne, bevæget sig yderligere opad. Ganske vist naaede Forhøjelserne ikke samme Størrelse som det foregaaende Aar. Ifølge en Statistik fra National Industrial Conference Board androg Timelønnen og Ugelønnen i Aarsgennemsnit:

	Timeløn		
	I Cents	Nominallønindex 1929=100	Reallønindex 1929=100
1929	59,0	100	100
1933	49,1	83	111
1934	58,1	98	124
1935	60,0	102	123
1936	61,6	104	123
1937	69,3	117	133
1938	71,5	121	141

	Ugeløn i Dollars	Nominallønindex 1929=100	Reallønindex 1929=100
1929	28,55	100	100
1933	17,71	62	83
1934	20,12	70	89
1935	22,28	78	95
1936	24,47	86	101
1937	27,10	95	107
1938	24,80	87	101

Arbejderklassen kunde altsaa trods det økonomiske Tilbageslag fastholde sine Lønninger og endda delvis forbedre dem i Modsætning til tidligere Krisers følelige Lønnedgang. Depressionen har denne Gang efter relativ kort Tid givet Plads for en Opgang. Havde Krisen varet længere, vilde vel ogsaa Lønningerne været blevet reduceret. Paa den anden Side var netop Opretholdelsen af Arbejderklassens Købekraft en Grund til, at Konjunkturtilbagegangen kunde overvindes saa hurtigt.

Over for Forhøjelsen af Timelønnen fra 1937 til 1938 paa gennemsnitligt 3 pCt. staar ganske vist paa den anden Side en Formindskelse af Ugelønnen paa 8—9 pCt. Dette har sin Aarsag deri, at den gennemsnitlige ugentlige Arbejdstid pr. Arbejder som Følge af den større Arbejdsløshed er gaaet tilbage fra 39,2 til 34,4 Timer, saaledes at der trods en højere Timeløn bliver en formindsket Ugefortjeneste. Men denne er nu igen ved at stige; mens den i Marts 1938 endnu kun androg 23,63 Dollars, naaede den i Derember 26,02 Dollars og var altsaa da allerede højere end Aarsgennemsnittet.

Leveomkostningerne i U.S.A. er fra 1937 til 1938 sunket 2—3 pCt. Da imidlertid Tilbagegangen i den nominelle Ugeløn var større end svarende til Sænkningen i Leveomkostningerne, bliver Resultatet for Aaret som Helhed en formindsket Realugeløn. Men denne er endnu paa et lidt højere Niveau end i 1929. Realtimelønnen overgik i 1938 Realtimelønnen i 1929 med mere end 40 pCt.

I det følgende bringes nogle Løntal fra den amerikanske Bomuldsindustri:

	Timelønnen i Cents April 1937	Aug. 1938
Nordstaterne:		
Alle Arbejdere	48,9	44,6
Mandlige Arbejdere	52,1	
Kvindelige Arbejdere	44,5	
Sydstaterne:		
Alle Arbejdere	38,1	36,5
Mandlige Arbejdere	39,6	
Kvindelige Arbejdere	35,2	

Opgivelserne fra April 1937 omfatter 244 Virksomheder med 92,000 Arbejdere eller omtrent en Femtedel af de dengang i Bomuldsindustrien beskæftigede. Opgivelserne fra August 1938 omfattede Lønmeddelelser fra 784 Virksomheder med 319,000 Arbejdere eller omtrent 89 pCt. af de paa det Tidspunkt i Bomuldsindustrien beskæftigede Arbejdere.

Som en Sammenligning med den første Tabel viser, staar Lønningerne i Bomuldsindustrien betydeligt under det almindelige Gennemsnit. I Sydstaterne er Timelønningerne i Bomuldsindustrien for Eksempel kun cirka halvt saa høje som det samlede Gennemsnit. Lønningerne i Bomuldsindustrien er ogsaa i Modsætning til, hvad der ovenfor er omtalt, blevet sænket væsentlig fra 1937 til 1938. Begge Foreteelser hænger vel sammen med, at det for en stor Del er uorganiserede Arbejdere, der er beskæftiget i denne Industri, hvis Lønniveau allerede i sig selv ligger betydeligt under let almindelige Gennemsnit, og som ikke kan værge sig imod en yderligere Lønnedgang. Dette gælder navnlig i Sydstaterne, hvor Bomuldsindustrien er meget mere udbredt end i Nord; af de ved Opgivelserne i 1938 omfattede 319.000 Arbejdere var 250.000 i Sydstaterne og kun 69.000 i Nordstaterne.

England.

I England er i det sidste Aar Lønnen fremdeles steget langsomt, omtrent i samme Udstrækning som i det foregaaende Aar:

Index for Ugelønninger.

	Nominalløn 1929 = 100	Reallon
1929	100	100
1933	95	112
1934	96	111
1935	97	111
1936	100	111
1937	104	110
1938	107	113

Ganske vist var Forbedringen i 1938 ikke saa omfattende som i 1937. Mens den Gang iflg. Arbejdsministeriets Angivelser rundt regnet 5 Millioner Arbejdere nød godt af Lønforhøjelser, var det i 1938 kun 2,4 Mill. Arbejdere. Navnlig siden Maj blev Forhøjelserne i enkelte Industrier delvis udlignet af Reduktioner i andre Industrigrene. Det Antal Arbejdere, der maatte tage en Lønreduktion, var med sine 320.000 i Aaret 1938 betydeligt højere end i 1937, hvor kun 4400 Arbejdere blev ramt af en Lønnedgang.

De ugentlige Lønsummer for Arbejdere med Lønforhøjelser steg skønsmæssigt ca. 260.000 Pund (1937: 780.000 Pund). Forhøjelser fik navnlig Værftsarbejdere, Lastvognschauffører, det londonske Sporvejs- og Buspersonale samt ligeledes Handelsmedhjælpere og Postfunktionærer. De to sidste Kategorier er ikke med i de ovenanførte Tal: for Postfunktionærer androg Lønforhøjelsen pr. Mand fra 3—6,5 sh. ugentlig eller aarlig ialt ca. 1,5 Mill. Pund. Ned gik navnlig Lønningerne i Kulmineindustrien.

Leveomkostningerne var i England i Aarsgennemsnit for 1938 ca. 1 pCt højere end i det foregaaende Aar, men da Lønningerne er steget stærkere, fremkommer der en lille Realløngevinst for den engelske Arbejderklasse. Reallønnen var i 1938 13 pCt højere end i 1929.

I de første Maaneder af 1939 fik 830.000 Arbejdere en Lønforbedring, medens ca. 330.000 Arbejdere fik en Lønreduktion.

Frankrig.

Det franske Pris- og Lønniveau har stadig været i stærk Bevægelse. Talmæssige Lønangivelser har man desværre kun for den parisiske Metalindustri, som ikke uden videre kan gælde som repræsentativ for alle Industrier og for hele Landet:

	Timeløn i den parisiske Metalindustri		Leveomkostninger i Paris
	Franc	Nominallønindex 1929=100	1929=100
1929	5,45	100	100
1933	5,47	102	93,5
1935	5,49	101	86,9
1936	6,33	116	91,2
1937	9,41	173	113,3
1938	10,50	193	125,5

Lønkurven, som fra 1936 til 1937 steg stejlt, har i det sidste Aar bevæget sig mindre hurtigt opad. Medens Timelønnen i den parisiske Metalindustri fra 1936 til 1937 gennemsnitlig voksede ikke mindre end 50 pCt, saa androg Forhøjelsen mellem 1937 og 1938 kun 11—12 pCt. Men ogsaa Leveomkostningerne er i det forgangne Aar paany steget, i Paris ca. 10 pCt, saaledes at Arbejderklassens Købekraft sandsynligvis kun har forandret sig lidt.

Den ugentlige Arbejdstid er, taget som Aarsgennemsnit, fra 1937 til 1938 sunket fra 40,4 til 39,0 Timer (1936 45,8 Timer). I de sidste Maaneder er Arbejdstidsbestemmelserne imidlertid i vid Udstrækning blevet gennemhullet, saaledes at man for 1939 kan regne med en Tilvækst i det ugentlige Antal Arbejdstimer. Allerede i December 1938 steg den gennemsnitlige Arbejdstid i de store Industri- og Handelsvirksomheder til op over 40 Timer ugentlig.

Sverige.

I Sverige er der ligesom overhovedet i de nordiske Stater en Videreudvikling af Lønsatserne i opadgaaende Retning. Den offentlige Lønstatistik giver ganske vist endnu kun Tallene for Aaret 1937:

	Timeløn		Dagløn	
	Kroner	Nominallønindex 1929=100	Kroner	Nominallønindex 1929=100
1929	1,12	100	8,94	100
1933	1,09	97	8,73	98
1934	1,09	97	8,76	98
1935	1,12	100	9,03	101
1936	1,12	100	9,00	101
1937	1,15	103	9,24	103

	Ugeløn		
	Kroner	Nominallønindex 1929=100	Reallønindex 1929=100
1929	52,98	100	100
1933	49,16	93	102
1934	50,11	95	104
1935	51,54	97	106
1936	52,99	100	108
1937	54,32	103	108

Fra 1936 til 1937 steg saavel Time-, Dag- og Ugefortjenesten. Forhøjelsen af Lønniveauet beløb sig til ca. 3 pCt. Den gennemsnitlige Aarsfortjeneste for en Arbejder i den svenske Industri blev forhøjet fra 2511 Kr. i 1936 til 2607 Kr. i 1937. Reallønnen har ikke forandret sig, da ikke blot Lønsatserne, men ogsaa Leveomkostningerne i Aaret 1937 gik i Vejret.

For 1938 foreligger endnu ingen samlede Tal. Lønningerne tenderede dog stadig væk opefter. Reduktionen i Indtægterne i Eksportindustrien som Følge af Konjunkturtilbagegangen i den svenske Udenrigshandel blev mere end udlignet saavel ved Lønforhøjelser som ogsaa ved en stigende Beskæftigelse i forskellige for Hjemmemarkedet arbejdende Industrier. Den samlede af Industrien udbetalte Lønsum overgik i tredie Kvartal 1938 Tallet fra det foregaaende Aar med 3 pCt. I Slutningen af 1938 laa den gennemsnitlige Timeløn ca. 4 pCt over Lønnen fra foregaaende Aar.

Belgien.

Ogsaa Belgien hører til de Lande, i hvilke Lønniveauet i Aaret 1938 er blevet forhøjet. Men ogsaa her har Tempoet været noget langsomt. I Følge Opgivelser fra den belgiske Nationalbank var Lønningerne som følger:

Timeløn.

	faglærte	ufaglærte	alle Arbejdere	
	Nominallønindex 1929=100		Nominallønindex 1929=100	Reallønindex 1929=100
1929	100	100	100	100
1933	88	88	90	109
1934	84	84	86	108
1935	81	82	82	103
1936	87	89	88	104
1937	98	101	99	108
1938	103	106	105	112

Timelønnen er i Gennemsnit blevet forhøjet ca. 6 pCt. Forbedringen tilfalder i lige Grad faglærte og ufaglærte Arbejdere. Heller ikke efter Industrigrupper kan man konstatere store Forskelle; stærkest steg Lønnen i Kulmineindustrien. I Modsætning til det foregaaende Aar fik ogsaa Tekstilarbejderne en Lønstigning, omtrent svarende til Gennemsnittet. Leveomkostningerne steg mindre stærkt end Lønsatserne, saaledes at den belgiske Arbejderklasse i Forhold til 1937 kunde notere en Realløngevinst.

Tyskland.

Tyskland har ogsaa i 1938 indtaget en Særstilling i den internationale Lønudvikling. I Modsætning til de fleste andre Industrilande forblev Lønnen saa at sige uændret. Ogsaa i 1938 holdt man fast ved Grundtanken om et stabilt Løn- og Prisniveau. En streng Kontrol sørger for Opretholdelsen af denne Grundsætning. Saaledes blev der den 25. Juni 1938 af Fireaarsplanens Leder udstedt en Forordning, efter hvilken særligt befuldmægtigede fik den Opgave at overvaage Løn- og Arbejdsbetingelser og i givet Fald at fastsætte Maksimallønninger. Af denne Fuldmagt blev der ogsaa i enkelte Tilfælde gjort Brug. Dette viste sig nødvendigt, fordi den paa forskellige Omraader meget følelige Mangel særlig paa faglærte Arbejdere nogle Steder havde ført til større Løntilbud fra Bedrifternes Side. Lønudviklingen viser følgende Billede:

	Nominalløn			Realløn
	Tarifløn	Timeløn 1929=100	Ugeløn	Ugeløn 1929=100
1929	100	100	100	100
1933	79	73	68	89
1934	79	75	73	93
1935	79	76	75	94
1936	79	77	78	97
1937	79	79	81	99
1938	80	80	82	101

Tariflønnen, Time- og Ugelønnen udviser fra 1937 til 1938 kun en ganske ringe Forbedring, nemlig paa 1 pCt.

Efter en foreløbig Beregning fra Tysklands statistiske Departement androg de gennemsnitlige tarifmæssige Timelønninger i Slutningen af 1938 absolut:

Mandl. fagl. Arbejdere	79,0 Pf.
Mandl. till. Arbejdere	68,8 -
Mandl. Hjælpearbejdere	62,6 -
Kvindl. fag- og till. Arbejdere	51,5 -
Kvindl. Hjælpearbejdere	44,0 -
Mandl. og kvindl. Arbejdere ialt	68,0 -

Den virkelige Arbejdsfortjeneste ligger i Almindelighed højere end Tariflønnen, da Merfortjeneste f. Eks. opnaaet ved Akkord kommer til Udtryk i Arbejdsfortjenesten. Den virkelige Timeløn beregnedes for Juni 1938 efter den samme Kilde som samlet Gennemsnit for alle Erhverv og Arbejdergrupper til rundt regnet 78 Pf. i Timen.

Den første Tabel viser i Forhold til 1937 en lille Realløngevinst for den tyske Arbejder. Reallønnen staar imidlertid i Tyskland i Dag talmæssigt først paa det Niveau, som i alle andre Industrilande forlængst er betydeligt overskredet. Derfor giver disse Tal et alt for gunstigt Billede. Vel er ifølge de offentlige Opgivelser Leveomkostningerne takket være en drakonisk Priskontrol forblevet stabile. Men i Indexet kommer ikke de indirekte til dels meget betydelige Prisforhøjelser som Følge af Kvalitetsforringelser til Udtryk. En i Forhold til tidligere uforandret Pris betyder dog ligefuldt en Prisforhøjelse, naar Kvaliteten af vedkommende Vare i Mellemtiden er blevet forringet, saaledes som det meget ofte er Tilfældet i Tyskland. Folkets Købekraft bliver derved følelig svækket.

Tendensen til Stigning i Leveomkostningerne vil i Fremtiden skærpes endnu mere, da der over for en stigende Efterspørgsel staar et uændret eller endog formindsket Udbud. Dertil kommer, at der i ovenstaaende ikke er taget Hensyn til de mange offentlige og halvoffentlige Fradrag, der sker i den tyske Arbejders Løn.

Der er sket en Forlængelse af Arbejdstiden, saaledes at den daglige Arbejdstid i Slutningen af 1938 var betydeligt mere end 8 Timer. Eksempelvis har Bygge- og Maskinindustrien nu i Gennemsnit en Arbejdsdag paa 9 Timer, og i Almindelighed gælder det, at Arbejdstiden i Produktionsmiddelindustrien er længere end i Forbrugsvareindustrien. I Virkeligheden er i Dag Arbejdstiden paa Grund af Mangel paa Arbejdskraft som Følge af Oprustningen kun begrænset af en Forskrift om en uafbrudt Pause paa mindst 10 Timer inden for et Døgn, saaledes at altsaa den daglige Arbejdstid kan naa 13 Timer, naar man regner en Time til Vejen fra og til Arbejde.

G.

Bestræbelserne i Frankrig

paa at drage overflødige Arbejdere i et Fag eller en Branche over i anden Virksomhed.

Af *Leo Rosenthal.*

Frankrig har noget over 400,000 Arbejdsløse — i Sammenligning med en Række andre Lande, som f. Eks. Holland, Belgien, England, De Forenede Stater, ikke særlig mange. Regner man de Gamle og Uarbejdsdygtige fra, forringes Antallet af Arbejdsløse, der overhovedet kan indrulleres i Arbejdsprocessen, paany i betydelig Grad. Udvidelsen af Rustningsindustrien, som i Hovedsagen kommer Metalbranchen til Gode, har mærkelig nok kun i meget ringe Maalestok forringet Arbejdsløsheden. Netop paa Grund af den almindelige udenrigspolitiske Situation og Sænkningen af Reallønnen er Konsumtionsindustrien gaaet tilbage og har frigjort Arbejdskræfter. Ganske vist hersker der Mangel paa kvalificerede Arbejdere i Rustningsindustriens forskellige Grene; her kunde der f. Eks. for Øjeblikket godt foretages 15,000 Nyansættelser af den Art; blandt de Arbejdsløse findes saadanne kvalificerede Kræfter ikke mere, her er Reserverne udtømt.

Spørgsmaalet om den faglige Nyuddannelse bliver altsaa brændende. Det var det allerede i Aaret

1935. Af Hensyn til det nationale Forsvar fremkom dengang Dekretet om „Nyuddannelsen af Arbejdsløse". Anledningen dertil var den Omstændighed, at Rustningsbedrifterne blev decentraliseret og fra det østlige, det nordlige og Pariser-Omraadet blev forlagt til andre Egne. Kun en meget lille Del af Arbejderne fulgte med Bedrifterne, som blev sat i Gang i særligt dertil byggede Fabrikker med nye Installationer, men dengang kun i begrænset Omfang. I fuldt Omfang skal de først fungere i Krigstilfælde, da de gamle Fabrikker, der for Tiden ikke er blevet indskrænket, først helt skal standses. De nye Bedrifter krævede derfor ogsaa nye kvalificerede Arbejdskræfter. Disse skulde den faglige Nyuddannelse skaffe; derimod var den først i anden Række tænkt som Funktion til Formindskelse af Arbejdsløsheden og som Løsning af dette Problem.

Dekretet af 3. Oktober 1935 gør ingen Vanskeligheder med Hensyn til Alderen af dem, der skal gennemgaa denne Nyuddannelse, og heller ikke med Hensyn til, hvorvidt Aspiranterne faar Arbejdsløshedsunderstøttelse eller ikke, selv om der efter Lovens Bogstav skulde findes visse Indskrænkninger. Ansøgerne tælles i mange Tusind. 75 pCt. af dem maa afvises. Lægeundersøgelsen, den psykotekniske Prøve og Prøven i Fingerfærdighed, som tog flere Dage, gav alle en Række negative Resultater. Udvalget er meget strengt. Gennemsnitsalderen er omkring 30 Aar. De 16 Centraler for Nyuddannelsen kan ikke samtidig uddanne mere end 1500 Mand. Ved en gennemsnitlig Uddannelsestid paa 4 Maaneder bliver det til 4500 nye kvalificerede Arbejdere om Aaret. Paris har 4 Centraler, deriblandt en Udvælgelsescentral og 3 Nyuddannelsescentrer, der raader over 700 Pladser.

Nyuddannelseskontoret i Arbejdsministeriet har atter og atter andraget om en Forhøjelse af Bevillingerne. De var ifjor 10 Millioner, i Aar er de 15 Millioner. En Draabe i Havet! Finansministeriet er imidlertid af den Opfattelse, at der ikke kan bevilges større Summer. Bortset fra Mangelen paa kvalificeret Arbejdskraft vilde Staten imidlertid have overordentlig stor Nytte ved en Forhøjelse af disse Bevillinger til Nyuddannelse. Hver Arbejdsløs koster nu Staten ca. 6000 Frcs. aarlig, medens Omkostningerne ved Nyuddannelsen kun udgør 4000 Frcs. pro persona. Men Ulykken er, at medens Nyuddannelsen hører ind under Arbejdsministeriet og skal financieres af dette, udbetales Arbejdsløshedsunderstøttelsen af et særligt Fond. I hvor ringe Omfang Ansøgningerne om at blive antaget til Nyuddannelse kan vente at komme i Betragtning, fremgaar allerede af den Kendsgerning, at der alene i Paris for Øjeblikket er 20,000 Arbejdsløse, der har indgivet Ansøgning om at blive antaget. Af de Nyuddannede er der ikke mere end 5 pCt., der efter deres Uddannelse igen lider Skibbrud.

Typerne paa Omdannelsescentrerne er af ret forskellig Art. Der er nogle, der ledes af enkelte Industridrivende, saasom i Clermont-Ferrand; andre er oprettet af Arbejdsgiverforeningen, saaledes som i Le Havre, i Nantes, i Clichy, i Bordeaux. I Nordfrankrig i Fournais er det Byens Forvaltning, der har grundlagt den. I Centret Philippe-Auguste i Paris ejes Forvaltningen af et privat Selskab. Og endelig har ogsaa Metalarbejderforbundet sit Centrum. Dette sidstnævnte fortjener en særlig Redegørelse.

Metalarbejderforbundets Fagskole er oprettet af Seinedistriktets Fagforening. Den erhvervede i „Impasse de la Baleine" en gammel, tom Fabriksbygning, som blev helt bygget om og forsynet med alle nødvendige Indretninger. Man ofrede 500,000 Frcs. derpaa; men saavel Bygningen som største Parten af Maskinerne er Fagforeningens Ejendom. Denne Fagskole faar, ligesom alle andre Nyuddannelsescentrer, Statsunderstøttelse; men hver Elev koster her ikke mere end 1600 Frcs. De 4 Værksteder kan optage 330 Elever, Præcisionsværkstederne henholdvis 40, 15 og 32 og Maskinværkstedet 25. Maskinværkstedet har 21 Maskiner, Præcisionsværkstederne raader over 87 Skruestikke. Der arbejdes i 3 Hold, fra 6—12, fra 12—6 og fra 6 Aften til 12 Nat. Foruden disse 6 Timer i Værkstederne er der to Timers teoretisk Undervisning; Lærefagene er Aritmetik indtil Kvadratroden, Geometri, Begyndelsesgrundene i Trigonometri, Udviklingen af Flyveæsenet osv. Eleverne kan ogsaa, hvis de ønsker det, faa Undervisning i Tegning. De teoretiske Kursus gennemføres af to Lærere, af hvilke den ene er Ingeniør; Undervisningen i Værkstederne ledes af 15 gamle erfarne Arbejdere, 9 i Præcisionsværkstederne, af 6 i Maskinværkstedet. Den gennemsnitlige Uddannelsestid beløber sig til 3—4 Maaneder, sjældent mere.

Der gives ingen særlig Begunstigelse for Fagforeningsmedlemmer, men Størsteparten af Eleverne hører alligevel til C. G. T. Ansøgningerne her tæller selvfølgelig ogsaa mange Tusinde. Sidste Gang blev der udvalgt 150 Aspiranter, og af dette Antal blev de udtaget, der bestod den manuelle Prøve bedst; i Reglen hører 50 pCt. af dem, der uddannes, til i Rækkerne af tidligere Specialarbejdere, saasom Kunstsnedkere, Bygningssnedkere, Metalarbejdere o. s. v., og 50 pCt. i Rækkerne af de ufaglærte Arbejdsmænd. Eleverne faar vedblivende deres Arbejdsløshedsunderstøttelse og yderligere 8 Francs om Dagen af Byen. I Værkstederne ser man ogsaa talrige Ofre for Generalstrejken af 30. November, der tidligere har været beskæftiget i Værkstederne hos Renault o. a. Ogsaa nogle Spanienkæmpere. Repræsenteret er endvidere alle mulige Fag: Magasinfunktionærer, Handlende, tidligere Elektrikere, Tapetserere, Frisører, Bogholdere, Tegnere, Avisbude o. s. v. Der findes blandt dem ogsaa Familiefædre, der har største Delen af Livet bag sig, Folk, der i Aarevis har været arbejdsløse. Man skulde se med hvilken Iver, de arbejder, i hvilken Grad de er fyldt af nye Forhaabninger. Livet viser sig pludselig for dem i et ganske andet Lys, det har atter faaet Mening for dem.

I den Tid, i hvilken Metalarbejderforbundets Fagskole har bestaaet, har man kunnet anbringe 950 Nyuddannede i Metalindustriens Bedrifter. Arbejdsbureauet placerer dem efter de indløbende Anmodninger, og paa saadanne mangler det aldrig. Ganske vist findes der bestemte Bedrifter, saasom Renault eller Citroën, der vægrer sig ved at antage tidligere Elever fra Centralen i „Impasse de la Baleine". De kan af Afgangsbeviset se, at disse Folk kommer derfra, og de vil ikke have noget med Fagforeningerne at gøre. Efter Foraaret 1936 er fulgt Efteraaret 1939: Arbejdsgiverstanden føler sig atter som Herre i Huset. Derimod findes der andre store Bedrifter, saasom Motorfabrikken Hispano-Suiza o. a., der med ganske særlig Forkærlighed antager dem, der er udgaaet fra Fagforeningens Nyuddannelsescentral, fordi de sætter deres Kvalifikationer overordentlig højt. Det samme gælder ogsaa om forskellige smaa og mellemstore Bedrifter, der henvender sig direkte til Ledelsen af Fagforeningens Fagskole for at faa Arbejdere. Enhver, der udgaar fra denne, faar, som det er fastsat i Dekretet, et Sæt af de Instrumenter, som han har Brug for i sit Fag; i Frankrig er det Skik og Brug, at hver Arbejder medbringer sit eget Værktøj.

Programmet for Fagforeningens Fagskole er det samme som for Fagskolerne i Almindelighed. Naar Eleverne her gennemsnitlig bruger kortere Tid til deres Uddannelse end der bruges i den største Del af de andre Nyuddannelsescentraler, saa skyldes dette ikke mindst, at Undervisningen i Værkstederne her gennemføres af gamle erfarne Arbejdere, som ganske nøje ved, hvad det kommer an paa, og som ud fra deres Erfaringer fra Bedriften har ganske særlig godt Kendskab til deres Elevers Psykologi. Efter Afslutningen af Uddannelseskursuset og efter at „Svendestykkerne" er lavet, beskæftiges Folkene i 8 Dage med Montagen af en Flyvemaskine, for at de kan lære, hvad de enkelte Dele skal bruges til; de undervises desuden i de tekniske Udtryk. Hver tredje Maaned faar Værkstederne Besøg af Distriktsinspektøren, som paa Statens Vegne udøver Kontrollen.

Med Hensyn til Bevillingerne er Metalarbejderforbundet, siden Pomaret er blevet Arbejdsminister, stødt paa visse Vanskeligheder, som det ikke mødte hos de tidligere Arbejdsministre, Socialisterne Lebas og Fevrier, ikke heller hos Ramadier, der hørte til Paul Boncours Gruppe. En Ansøgning om at faa Bevillingen forhøjet for at kunne faa Elevantallet forhøjet til 1000 hvert Fjerdingaar, altsaa til 4000 om Aaret, er blevet mødt med Afslag. Man tror i Metalarbejderforbundet, at dette vel i første Række er sket, fordi C. G. T.s Tendens ikke er velset, og man slutter dette af den Kendsgerning, at der trods den paastaaede Pengemangel i Rue Philippe-Auguste er etableret en hel ny Skole, der blev oprettet af en privat Gruppe — og at der til Installationen af denne er skaffet 3½ Million Francs; og det paastaas, at Virksomheden af denne Central vilde lægge Beslag paa yderligere 3 Millioner. Her skal der nyuddannes 330 Arbejdsløse, der skal beskæftiges i to Hold. De Bevillinger, der er stillet til Raadighed for Fagforeningens Nyuddannelsescentrum, udgør ca. 120,000 Frcs. om Maaneden.

En Rundgang gennem Værkstederne er tilstrækkelig til at overbevise sig om, med hvilken Iver der arbejdes, hvor opmærksomt man følger Anvisningerne, og hvor interesseret i Sagen man er. De er allesammen intelligente Folk. Udvælgelsen af Kandidaterne er her en virkelig Udvælgelse. Man kan i Metalarbejderforbundet i Paris endnu mindre end i Arbejdsministeriets Departement for Nyuddannelse begribe, at Finansministeren ansætter Bevillingerne til den faglige Nyuddannelse saa lavt, skønt Staten dog kun kunde tjene ved Besparelserne i Arbejdsløshedsunderstøttelserne.

Den kommende Vinters Oplysningsarbejde.

Vi staar foran Efteraars- og Vintersæsonen og maa tænke paa en Anvendelse af de lange Vinteraftener paa en Maade, saa Arbejderne har baade Fornøjelse og Udbytte deraf. Dette gælder i ganske særlig Grad den kommende Vinter, hvor Restriktioner paa Grund af den ny udbrudte Krig sikkert vil lægge sin klamme Haand paa alt, som sædvanlig betegnes som Adspredelser, i saadant Omfang, saa det bliver nødvendigt for Arbejderne ogsaa paa dette Omraade at tage Sagen i deres egen Haand og sørge for, at den triste Vinter, vi gaar i Møde, med Nedskæringer og Indskrænkninger paa alle Leder og Kanter bliver udnyttet paa en saadan Maade, at ogsaa dette tjener Arbejderklassens fortsatte Fremmarch.

Vi har foran os liggende Beretningen over Virksomheden i Arbejdernes Oplysningsforbund for Vinteren 1938—39, der viser nogen Tilbagegang, hvilket der dog var regnet med, idet den herskende Mund- og Klovesyge ude omkring i Landet havde bevirket Restriktioner, der i høj Grad virkede ogsaa indenfor dette Omraade. Mange Steder har enhver Mødevirksomhed været udelukket, fordi Deltagerne fra Steder, der var ramt af Mund- og Klovesyge, var forhindret i at komme til Stede.

For vort Vedkommende, forsaavidt angaar Bedriftsraadskursuset, har vi ogsaa i Aar søgt at udvide dette lidt derved, at der har været Adgang for en Deltager fra Svensk Metalindustriarbejderforbund. Vi har allerede gennem adskillige Aar været indbudt til og ogsaa sendt Deltagere til det svenske Metalindustriarbejderforbunds Kursus i Bruunsvik og i indeværende Aar har vi faaet Indbydelse, som ogsaa er modtaget, til at deltage i et Kursus for norske Metalarbejdere paa den norske

Landsorganisations nyoprettede Skole i Syverud ved Oslo. Alle disse Bestræbelser er et nyt Led i de skandinaviske Folks, specielt Metalarbejdernes Trang under de forhaandenværende Forhold til det bedst mulige Samarbejde og til at lære hinandens Tankegang og hele Indstilling at kende.

Udover Studiekredsarbejdet afholdt Oplysningsforbundet forrige Vinter i hele Landet ialt 246 Foredragsrækker, som vi med Hensyn til Valget af Emner nævner nedenfor:

Folket og Grundloven,
Danmark under Verdenskrisen,
Kommunestyret,
Ungdommen og Tiden,
Danmark for Folket,
Moderne Ernæringsproblemer,
Fritiden og dens Anvendelse.

Hvert af disse Emner strakte sig over 4 Aftener med et Foredrag pr. Aften.

I denne Oplysningsvirksomhed har ogsaa Smedeforbundets Medlemmer deltaget, og i Øjeblikket forberedes ogsaa for vort Vedkommende lignende Virksomhed for den kommende Vinter. Alle Københavns 16 Afdelinger har valgt et Oplysningsudvalg, der indenfor deres Omraade arrangerer Studiekredse, og endvidere har hver Afdeling valgt et Medlem til Centralafdelingens Fællesudvalg for Oplysningsarbejdet. Dette Udvalg har til Formaal at paatage sig de Opgaver, som de enkelte Afdelinger ikke selv kan magte, og endvidere at arrangere Fællesmøderne i den kommende Sæson.

Fællesudvalget har igen i Aar besluttet at oprette: *en Fortsættelsesskole* for Kolleger, der tidligere har deltaget i Studiekredse, paa Arbejderskolen eller paa Forbundets Bedriftsraadskursus, og *en Tillidsmandsskole* for Kolleger, der er Tillidsmænd paa Arbejdspladserne,

Regnskabskursus med et Begynder- og et Fortsættelseshold,

Sprogkursus, der arrangeres af Arbejdernes Oplysningsudvalg og koster 5 Kr. Indtegning kan ske hos Tillidsmændene eller ved Henvendelse til Centralafdelingen, hvor Beløbet skal betales ved Indtegningen.

„Formernes Hjælpeforening," København — 50 Aar.

For 50 Aar siden begyndte Formernes Hjælpekasse sin Virksomhed. Formerne viste dermed, at de havde Forstaaelsen af Solidaritetens Betydning. Sammenholdet skulde ikke alene indskrænke sig til ensartet og samlet Optræden overfor Arbejdsgiverne, men ogsaa i Arbejdsløshedsperioder skulde man vise, at man stod enige og var villige til at række hinanden Haanden, naar det kneb. De fleste Fagforeninger fik først senere Øjnene op for denne Side af Sagen, og først gennem Arbejdsløshedskasserne kom der Gang i Arbejdet med at understøtte Medlemmer under Ledighedsperioder.

Hjælpeforeningen er egentlig mere end 50 Aar gammel. Allerede Aaret 1879—80 startedes *„Formernes Hjælpeforening af 1880"*. Et Par Aar i Forvejen var Formernes Fagforening ophørt med at eksistere, og den nydannede Hjælpeforening overtog Fagforeningens Sager — Aktier i Forsamlingsbygningen Rømersgade 22, Andele i Socialdemokraten samt Fagforeningens Gæld. Protokollen fra den stiftende Generalforsamling findes ikke, men det vides, at den første Leder var Ludv. Christensen (Socialminister Ludv. Christensens Fader). Allerede den 10. Juli 1880 afgik han som Formand, og i hans Sted valgtes E. A. Jensen. Protokollen fra denne Generalforsamling eksisterer og ser i sin Kortfattethed saaledes ud:

Generalforsamlingen, 10. Juli 1880.

Dagsorden:

1) Regnskabets Fremlæggelse,
2) Valg af Formand,
3) Valg af 2 Kontrahenter til Socialdemokraten,
4) Valg af Tillidsmand i Stedet for L. Hessner.

ad 1) Regnskabet enstemmigt godkendt.
ad 2) Til Formand valgtes E. A. Jensen.
ad 3) Til Kontrahenter valgtes P. Bruun og L. P. Hansen.
ad 4) Til Tillidsmand valgtes H. Petersen.

E. A. Jensen.

Man kan ogsaa læse Afsnit af Arbejderbevægelsens Historie i denne Protokol fra den første bevægede Tid.

I Januar 1881 afholdtes ekstraordinær Generalforsamling. Protokollen ser saaledes ud:

Dagsorden:

Foreningens Stilling til Spørgsmaalet om Hr. Harald Brix's Fordringer paa Bladet Socialdemokraten.

Samtlige Medlemmer misbilligede Hr. Brix's Optræden og følgende Resolution vedtoges:

Forsamlingen vedtager at paalægge sine Kontrahenter ved Bladet Socialdemokraten at virke for, at Hr. Harald Brix ikke faar nogensomhelst direkte Indflydelse paa Bladet.

I 1876 laante Formernes Fagforening 100 Kr. af Baronesse Lillienkranz, men fik dem ikke tilbagebetalt. I 1879 dømtes „Det socialdemokratiske Arbejderpartis Centralbestyrelse" til at betale Beløbet tilbage, og det blev gjort i 3 Rater, men det blev dog F. H., der kom til at betale Beløbet. Herom læses følgende i Protokollen:

„Paa et Møde den 19. August 1882 i Anledning af en, gennem Socialdemokratisk Forbund, til F. H. indgaaet Fordring fra Baronesse J. Lillienkranz,

stor 100 Kr., som nævnte Dame i sin Tid laante Formernes Fagforening, vedtoges:

1) Af Foreningens Kasse at udbetale den ene Halvdel, 50 Kr.
2) At søge den anden Halvdel tilvejebragt ved en Henvendelse til „Samtlige Københavns Formere".

1883 blev Fagforeningen rekonstrueret. Den nye Fagforening overtog den gamle Fagforenings Ejendele, som Hjælpeforeningen jo var i Besiddelse af. Hjælpeforeningen havde til den Tid virket som en Slags Fagforening. Nu blev dette unødvendigt, men Hjælpeforeningen blev ved at bestaa som en Slags Arbejdsløshedskasse. De Mænd, der havde været i Spidsen for Hjælpeforeningen, blev de førende indenfor Fagforeningen. De havde jo varetaget Kammeraternes Interesser i disse vanskelige Aar.

I de følgende Aar gik det tilbage for Hjælpeforeningen, og i 1886 ophørte dens Virksomhed.

Men Tanken om en Hjælpeforening blev ved at bestaa, og den 1. Oktober 1889 dannedes den nuværende „Formernes Hjælpeforening". Denne har kun paataget sig Rollen som Understøttelsesforening, selv om den en enkelt Gang har været med, naar det gjaldt faglige eller økonomiske Interesser.

Bestyrelsen for „Formernes Hjælpeforening" 1939.
Vald. Larsen. Em. Farnung. Hans Christensen.
Jul. Svendsen. John Tangstrøm.
Formaud.

Den 17. November 1909 blev der saaledes i Hjælpeforeningen vedtaget en Resolution, der opfordrede Hovedbestyrelsen til at fremsætte Forslag paa Delegeretmødet i Arbejdsløshedskassen, gaaende ud paa, at Understøttelsen forhøjes fra 1,25 til 2,00 Kr. pr. Dag, samt en Udvidelse af Understøttelsesdagenes Antal fra 90 til et saa stort Antal Dage, som muliggøres ved en Kontingentforhøjelse af ikke over 25 Øre ugentlig.

Nu er Hjælpeforeningen ude over disse første bevægede Aar, men stadigvæk har den Betydning ved den Understøttelse, den giver arbejdsløse Medlemmer. Dens største Aktiv er Solidaritetsfølelsen og Forstaaelsen af den gensidige Hjælps Betydning.

Medlemstallet var til at begynde med ikke stort, men af Protokollen ses, at der hele Tiden har været en jævn Tilgang. Et Par Gange i Aarenes Løb har der med Hjælp af Fagforeningen været afholdt Agitationsmøder sammen med Klubberne. Her er Medlemstallet blevet sat kraftigt i Vejret, men man har ikke hele Tiden været glad for denne stødvise Fremgang. — Mange af disse Medlemmer var „Stemningsmennesker", der roligt lod sig slette, naar der var gaaet et Stykke Tid. Foreningen startede beskedent. I 1912 var Medlemstallet kommet op paa 200 og er nu 549. I den første Hjælpeforening var Indskudet 5 Kr. — Kontingentet 15 Øre ugentlig, og Understøttelsen 5 Kr. ugentlig i et Tidsrum af 17 Uger i et løbende Aar. I 1884 forhøjedes Understøttelsen til 6 Kr. I 1886 blev det nødvendigt at forhøje Kontingentet til 30 Øre, medens Understøttelsen nedsattes til 4 Kr. ugentlig, „saalænge Forholdene nødvendiggjorde det". —

I den ny Hjælpeforening blev Indskudet 2 Kr., Kontingentet 15 Øre og Understøttelsen 6 Kr. pr. Uge i 13 Uger. Dette er blevet forandret nogle Gange siden da. I 1890-erne var Kontingentet 25 Øre ugentlig. Understøttelsen 6 Kr. I 1898 forhøjedes Understøttelsen til 7 Kr. pr. Uge. 1905 kom Udskillelsen af Medlemmer, der kun havde staaet i Foreningen i indtil 2 Aar. De fik 4,90 Kr. i Understøttelse, Medlemmer med over 2 Aars Medlemsskab 7 Kr. I 1919 blev Kontingentet sat op til 50 Øre, Understøttelsen til henholdsvis 1,05 Kr. og 1,50 Kr. pr. Dag.

I 1920 forhøjedes Kontingentet til 1,00 Kr. Understøttelsen til 2,10 og 3,00 Kr. pr. Dag. — I 1922 maatte Understøttelsen dog nedsættes til 2,50 Kr. og 1,75 Kr. pr. Dag.

I 1890 blev det vedtaget, at hvert Medlem skulde betale 15 Øre i Kvartalspenge til Aflønning af Formanden. Senere forhøjedes dette, først til 25 Øre og i 1920 til 50 Øre.

Nogle Gange under særlig stor Arbejdsløshed har det været nødvendigt at paaligne Ekstrakontingenter. Disse er gaaet godt ind, og heldigvis har Bestyrelserne forstaaet, at de kun var en Slags Nødhjælp, der først traadte i Kraft i yderste Tilfælde.

I de første Aar var det især vanskeligt at have Økonomien i Orden. Ved Starten fik Hjælpeforeningen ca. 360 Kr. af Fagforeningen, og af og til har det været nødvendigt at optage Laan for at klare Forpligtelserne, men de er alle tilbagebetalt. Laanene toges hos Fagforeningen eller hos Medlemmerne. Men Hjælpeforeningen har dog været saa velhavende, at den ogsaa har kunnet yde Laan til Dansk Formerforbund. Det var under Lockouten i 1925. Forbundet var spændt haardt for, og Hjælpeforeningen saa sig i Stand til at yde det 10,000 Kr. Dette og mange andre Træk viser, at der altid har været et godt Forhold mellem Fagforeningen, Forbundet og Hjælpeforeningen.

Foruden Kontingentet havde Hjælpeforeningen i mange Aar en væsentlig Indtægtskilde gennem de den Gang kendte Maskerader. Overskudene fra disse varierer lige fra ca. 17 Kr. til ca. 750 Kr. Saa godt besøgt var disse Maskerader, at man til Tider afholdt 2 om Aaret, men tilsidst kunde man ikke følge med paa dette Omraade, og Maskeraderne ophørte.

Det første Aar indkom der i Kontingent *1190 Kr.*, og der udbetaltes *943 Kr.* i Understøttelse. I Jubilæumsaaret 1914 var Tallene *2,641,20 Kr.* og *4,346,40 Kr.* I sidste hele Regnskabsaar 1937—38 var i Kontingent indkommet *20,419 Kr.*; i Understøttelse udbetalt *20,684,25 Kr.* I de første 25 Aar (til 1914) var der ialt indbetalt i Indskud, Kontingent og Kvartalspenge 38,862,95 Kr. Maskerader og Fester gav 3,559,39 Kr. i Overskud. I Understøttelse var udbetalt 37,312,30 Kr. Kassererløn plus Administrationsudgifter udgjorde 3,536,74 Kr. Kassebeholdningen var 2,725,21 Kr.

I de næste 25 Aar (1914 — 1ste Halvaar af 1939) blev i Indskud, Kontingent og Kvartalspenge indbetalt 498,663,40 Kr. Maskerader og Fester gav 5,848,86 Kr. i Overskud. I Understøttelse udbetaltes 448,605,20 Kr. Kassererløn plus Administrationsudgifter udgjorde 27,762,33 Kr. I Bank- og Kassebeholdning er der 35,120,00 Kr. Ialt i de 50 Aar er der udbetalt 485,917,50 Kr. i Understøttelse. Som et Kuriosum kan nævnes, at Lønningsposten og Administrationskontoen kun udgør 5,6 pCt. af den samlede Omsætning.

Nu har Hjælpeforeningen bestaaet i 50 Aar, og den har Udsigt til at bestaa mange Aar endnu. Den har vist sig ualmindelig levedygtig, og selv om man engang i sin Tid mente, at Arbejdsløshedskassen vilde gøre en Hjælpeforening overflødig, saa har Tiden vist, at Hjælpeforeningen har sin Berettigelse.

Dens Oprettelse var Udtryk for Solidaritetsfølelsen blandt Arbejderne, og dens Bestaaen er Udtryk for, at Solidaritetsfølelsen vedblivende er en Faktor i Arbejderbevægelsen.

Jubilæet fejres med en Fest for Medlemmer med Damer Lørdag den 30. September, Kl. 20, i Folkets Hus, Jagtvej 69.

John Tangstrøm.

Bedriftsraadskursuset.

Centralorganisationens Bedriftsraadskursus, der afholdtes paa Roskilde Arbejderhøjskole i Dagene fra 27. August til 2. September, var besøgt af ialt 67 Deltagere paa 2 Hold, et Begynderhold og et Fortsættelseshold, med selvfølgelig det langt overvejende Antal af Deltagerne fra Smedeforbundet, men dog med Repræsentation fra saavel Formere som Slibere og Gørtlere. Svensk Metalindustriarbejderforbund havde efterkommet en Indbydelse og sendt sin Sekretær, *Arne Geijer*, der udelukkende er beskæftiget ved Oplysningsarbejdet blandt vore svenske Kolleger, og som holdt et ypperligt Foredrag om den svenske Hovedaftale.

Bedriftsraadskursuset blev aabnet under meget alvorlige Verdensforhold, og ingen kunde med Bestemthed vide, om dette Kursus kunde føres tilende, eller om Begivenhederne vilde forhindre dette. Disse Tildragelser satte sit Præg paa Deltagerne, som dog bevarede deres Ligevægt og Arbejdsmod. Undervisningen paa vore Kursus er nu, i Modsætning til tidligere Tider, hvor man mere beskæftigede sig med Problemer, som om vi stod overfor at kunne gennemføre Bedriftsraad, anlagt med et Stof, der kan danne Grundlag som Hjælpekilde ved Tillidsmandens daglige Arbejde. En god Fremgangsmaade har vi i de sidste Aar praktiseret, nemlig at Materialet, der bliver anvendt ved Kursuset, er blevet tilstillet Deltagerne i god Tid, saaledes at disse kunde møde forberedt og straks tage fat paa de ikke altfor lette Emner.

Undervisningen var centraliseret, saaledes at Højskolelærer *Frode Kristensen* beskæftigede sig med Danmarks Ernvervsliv og Selvforsyningen, herunder Hjemmemarkedet og Verdensøkonomien, Forstander *Hjalmar Gammelgaard* med Rationaliseringen, dens Betydning for Levefod og Beskæftigelse samt Bedriftøkonomi. Et større Antal Timer var i Aar afsat til Behandling af Overenskomster og de Spørgsmaal, som Tillidsmændene direkte bliver stillet overfor ved Forhandlinger med Arbejdsgiverne, og det viste sig for alle Gruppers Vedkommende, at man gennem de udsendte Opgaver, som Deltagerne skulde besvare, forinden de mødte paa Kursus, var blevet tvunget til at sætte sig ind i de anviste Grundbøger.

Af Foredrag kan særlig fremhæves et af Partisekretær *H. C. Hansen*, der klarlagde Stillingen mellem de to Opfattelser, Demokrati og Diktatur, og som paahørtes med stor Interesse. Professor *Zeuthen* holdt Foredrag om Arbejdsløshedsproblemet, i hvilket han paaviste de sammenhængende Aarsager til denne Samfundsulykke, men han mente dog, at en Løsning var mulig.

Centralorganisationens Formand, *Peter Andersen*, maatte alene holde et Foredrag om tvungen Voldgift. Her havde det været Meningen, at Indenrigsminister Dahlgaard skulde have indledet en Diskussion, men grundet paa den forviklede Situation lod

Bedriftsraadskursus.

dette sig ikke gøre. Ligeledes kan fremhæves Diskussionen om det bevægelige Lønsystem kontra Normalløn, som indlededes af *Hans Rasmussen* og *Ejler Jensen*. Dette var en Diskussion, som Deltagerne var særlig tilfreds med, idet der aabnedes Mulighed for at faa mange Spørgsmaal belyst, som har den største Interesse i det daglige Arbejde.

Kursuset var et Vidnedsbyrd om, at naar Arbejderne først er vaagnet til Bevidsthed om deres egen Stilling i Samfundet, er det dem ikke nok, at de har opnaaet store Fremskridt paa de vigtigste Krav, saasom højere Arbejdsløn og kortere Arbejdstid. Alle Deltagerne her var fuldtud klar over, at skulde disse som Metalarbejdernes Tillidsmænd i den kommende Tids Vanskeligheder hævde sig overfor Arbejdsgiverne, kunde dette kun gøres gennem Dygtiggørelse, idet selv den mindste Forhandling forudsætter et Mindstemaal af Viden om økonomiske og overenskomstmæssige Spørgsmaal. Hvis vi gennem vor Organisation fortsat vil søge at tiltvinge os Adgang til Kontrol og Medbestemmelsesret i Samfundets forgrenede Virksomheder, vil dette kun lykkes, naar vore Tillidsmænd har Adgang til at beskæftige sig med Problemer, som er knyttet til de arbejdsmæssige Betingelser, der er afhængig af vor Organisations videre Udvikling. Dette er en Viden af den allerstørste praktiske Nytte.

Den enkelte Deltagers Interesse skulde nu være paakaldt, dog maa han selvfølgelig hjemme arbejde videre med Spørgsmaalene, og ingen behøver at køre i staa paa Grund af manglende Hjælpemidler, idet Arbejdernes Oplysningsforbund, som i Forbindelse med os har tilrettelagt Kursuset, har organiseret et Oplysningsarbejde, som der ikke findes Mage til i noget Land udover Sverige.

Et stadigt tilbagevendende Ønske fra Deltagerne er, at dette Kursus forlænges med nogle Dage, idet man daarlig er begyndt, før man igen maa slutte. Maaske skulde vi overveje som vore Broderorganisationer at etablere et Kursus, der strækker sig over 14 Dage i Stedet for vore 2-aarige Kursus paa 6 Dage.

Kromlegerede Værktøjsstaal.

Den Egenskab, visse Metaller har, at de ved Opvarmning sammen med Kulstof danner nogle meget haarde kemiske Forbindelser — de saakaldte Karbider — er i udpræget Grad karakteristisk for Krom.

I kromlegerede Værktøjsstaal har Kromet særlig følgende Virkninger:

Udskilte Kromkarbider forøger Staalets Slidbestandighed.

Kromet sænker Staalets *kritiske Afkølingshastighed* (d.v.s. den mindste Afkølingshastighed, der er nødvendig for at give Hærdning). Dette bevirker igen en større *Indhærdningsdybde*, da jo Kærnematerialet under Afgysningen af et Stykke Værktøj afkøler langsommere end Randzonen.

Endvidere har Krom i højere Legeringsgrader den Virkning at forøge Staalets *Anløbningsbestandighed*, d.v.s. Evnen til at bevare Hærdningen trods ret høje Opvarmninger.

Endelig giver høje Indhold af Krom Modstandsevne mod Kastning under Hærdning.

At Kromindhold i Legeringer over 12 pCt. tillige giver Staalet rustfri Egenskaber, er en Omstændighed, som ogsaa har Betydning for visse Værktøjer.

Efter Egenskaber og Anvendelse kan Staalene inddeles i 3 Hovedgrupper som anført i nedenstaaende Tabel.

Det fremgaar af Tabellen, at de kromlegerede Værktøjsstaal hovedsagelig anvendes til Slag- og Trykværktøjer. Det er den store Indhærdningsdybde i Forbindelse med Slidbestandigheden, der gør dem særlig egnede hertil.

Betragter vi et typisk Slagværktøj, f. Eks. en Bestikstanse eller en Pfaf, gaar man 2 forskellige Veje for paa en Gang at opnaa baade Styrke og Slidfasthed. *Enten* fremstilles Værktøjet af et svagere legeret Kromstaal, der ikke gennemhærder, men faar en glashaard Overflade og en sejghaard Kærne, *eller* man benytter et højere legeret gennemhærdeligt Kromstaal, der ved Varmebehandlingen ikke faar saa stor Haardhed; under Brugen bliver de sidste haarde paa Overfladen som Følge af Materialets Fortætning ved Slagene.

Til Koldvalser, hvor der kræves saavel stor Overfladehaardhed som stor Indhærdningsdybde, benyttes vandhærdelige Kromstaal med ca. 0,85 pCt. Kulstof og 1,5—2,3 pCt. Krom. De vandhærdelige Staal skal hærdes fra Temperaturer mellem 760—800° C, medens Hærdetemperaturen for de lavt legerede oliehærdelige Staal er fra 800—830° C for tyndere Dimensioner og fra 840—860° for sværere.

Staal med 12—15 pCt. Krom og 0,4—2,2 pCt. Kul har en særlig god Slidbestandighed; det benyttes bl. a. til Snitstempler og Presseværktøjer. Benyttes tilstrækkelig høj Hærdetemperatur, saaledes at Kromkarbiderne gaar i Opløsning (950—1000°), er Staalet lufthærdeligt, og det hærder under meget ringe Formforandring (krympfrit Staal). Gælder det først og fremmest om at undgaa Kastninger i Værktøjet, anbefales det — efter at man har opvarmet det til 950—1000° — at lade det køle langsomt ned i Ovnen til 850°, og derfra tage det ud og afkøle det i Olie eller Luftblæst.

Rustfri Knive fremstilles som Regel af et Kromstaal med ca. 14 pCt. Krom og kun 0,4—0,5 pCt. Kulstof. De skal hærdes i Olie fra ca. 950—1000° C. Er Hærdetemperaturen lavere, holder Kniven ikke Skæret. Den største Haardhed, der kan opnaas med dette Staal, er 58—60 Rockwell C. Vil man have bedre Ægbestandighed i saadanne tynde Knivblade, uden at de bliver sprøde, kan man forøge Kromindholdet til 16 pCt. og Kulindholdet til 0,8—0,9, men maa saa samtidig tilsætte noget Nikkel, Molybdæn eller Kobolt.

Ved Legering med baade Krom og Nikkel fremstilles Staal, der forener Kromstaalenes gode Egenskaber med en større Sejghed. Disse Staal finder derfor særlig Anvendelse til Sænker, Hammerbaner, Bestikstempler o. lign.

E. B.

Kromlegerede Værktøjsstaal.

(Efter E. Houdremont: Sonderstahlkunde).

Gruppe	Sammensætning *) Kulstof %	Krom %	Eksempler paa Anvendelser	Behandling
Perlitisk	0,30—0,40	0,80—1,2	Haand- og Luftmejsler, Skruenøgler, Tænger	Hærdning i Olie eller Vand efter Form og Anvendelse. Anløbning: 150—500°
	0,40—0,50	1,5 —1,7	Varmpressestempler, Sakseknive, Stenbor	
	0,60—0,70	1,0 —1,2	Valser, Hjulbandager	
	0,70—0,80	1,5 —1,7	Varmvalser, Stempler, Prægeværktøj	
Overperlitisk (karbidisk)	0,80—0,90	1,8 —2,2	Koldvalser, Rettevalser	Hærdning i Olie eller Vand efter Form og Anvendelse. Anløbning: 150—300°
	0,80—1,0	0,2 —0,5	Bestikstanser, Møntstempler	
	0,95—1,05	1,4 —1,6	Nittevalser, Sikkehjul m. m.	
	1,2 —1,3	1,8 —2,0	Bor, Snitplader, Sakseknive	
	1,3 —1,4	0,25—0,75	Barberknive, Savfile, Stikler	
	1,5 —1,6	1,4 —1,6	Savfile, Trækringe	
Ledeburitisk	0,8 —1,0	17 — 18	Rustfri Knive, Pressematricer, Pressestempler	Hærdning i Olie eller Luft efter Form og Anvendelse. Anløbning indtil 450°
	0,4 —0,5	14 — 15		
	1,5 —2,0	12 —13	Trækjern, Sakseknive, Snitplader	
	1,8 —2,0	2,5 —3,5	Trækjern, Sakseknive, Kamskiver	
	2,3 —2,5	25 — 26	Trækringe	

*) Siliciumindhold mellem 0,15 og 0,40, Mangan mellem 0,25 og 0,80 pCt.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Udfoldning af skraat afskaaret Kegle.

Paa et skraatstillet, plant Metaltag *A* i Fig. 1 skal anbringes et lodret, kegleformet Aftræksrør. Naar Keglen er ret og cirkulær, bliver dens Skæringskurve med det skraa Plan en Ellipse. Opgaven er nu at konstruere Udfoldningen til Pladearbejdet.

Aftræksrøret tegnes op i fuld Størrelse med det afskærende Plan anbragt vinkelret paa Tegneplanet, saaledes at dets Projektion bliver den rette Linie *A*. Hvor denne skærer den venstre Keglefrembringer, har vi det underste Punkt *o* af Ellipsen. Gennem dette Punkt tænkes lagt et Plan vinkelret paa Keglens Akse. Dette Plan, der afbildes i den rette Linie *o—8*, skærer Keglen i en Grundcirkel. Denne — eller rettere sagt den halve Grundcirkel — nedlægges i Tegningens Plan som den punkterede Halvcirkel. Man inddeler nu denne Halvcirkel i f. Eks. 8 lige store Buer ved Delepunkterne 1, 2, 3, ...8. Disse Delepunkter føres ved lodrette Linier op paa Linien *o—8*, og der trækkes Keglefrembringere til hvert enkelt. Man finder herved Frembringernes Skæringspunkter med Planet *A*, og for at bestemme hvert enkelt Skæringspunkts sande Afstand fra Keglens Toppunkt tænker man sig Frembringerne drejet om Keglens Akse og derved nedlagt i det Diametralplan, der er parallelt med Tegningens Plan. Derved vil de enkelte Skæringspunkter beskrive Cirkler, der afbildes i de viste vandrette rette Linier. Man faar herved paa Linien *o—t* en Række Punkter, der gives Numre svarende til Cirkeldelepunkternes Numre, og man kan nu paa Linien maale sand Længde af hvert eneste Skæringspunkts Afstand fra Keglens Toppunkt.

Herefter tænkes Keglen opskaaret langs Frembringeren *t—8* og udfoldet i Tegneplanet (Fig. 2). Grundcirklen vil da udfoldes som en Cirkelbue med Radius $R = t—8$ og med en Centervinkel v, der beregnes af Formlen:

$$v = \frac{360 \cdot r}{R},$$

hvor r er Radius i Keglens Grundcirkel.

Forudsættes som Eksempel, at: r = 395 mm og R = 1290 mm, bliver:

$$v = \frac{360 \cdot 395}{1290} = \text{ca. } 110{,}2^0.$$

Denne Vinkel kan afsættes med Transportør eller eventuelt ved Brug af Kordetabel, hvorefter man tegner de 2 Cirkelbuer med Radius henholdsvis *tb* og *R*. Derefter inddeles den store Cirkelbue i 16 lige store Dele, og de enkelte Delepunkter gives Numre, svarende til Punkterne paa Grundcirklen. Fra Toppunktet trækkes Frembringere til hvert Delepunkt, og paa hver Frembringer afsættes sand Længde fra Toppunktet til Skæringspunktet med Planet, idet denne Længde maales paa Fig. 1, saaledes som ovenfor forklaret. Gennem de derved afsatte Punkter 8', 7', 6' o. s. v. trækkes en jævn Kurve, og denne er da Grænselinien for Kegleudfoldningen.

Hvis Samlingen skal udføres ved Falsning, maa man give et Tillæg udenfor den konstruerede Kurve i en Afstand, svarende til Bredden af Falsen.

Keglens Skæringskurve med Planet bliver, som ovenfor nævnt en Ellipse; dennes Opmærkning paa

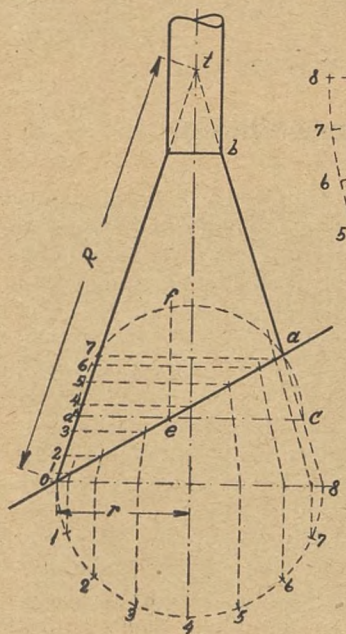

Fig. 1.

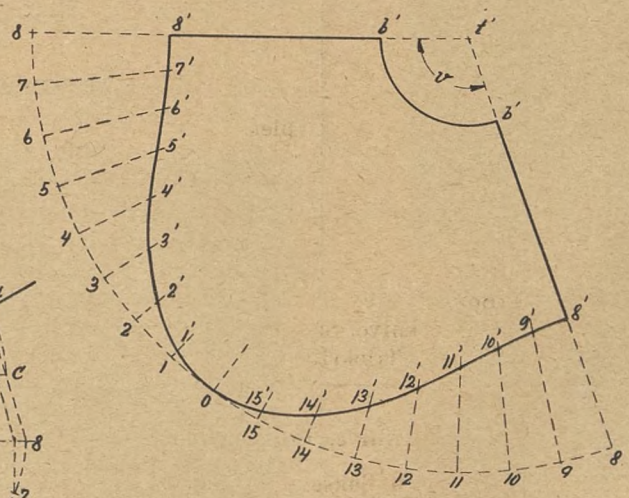

Fig. 2.

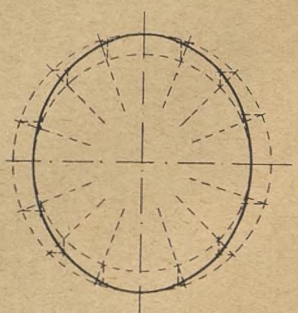

Fig. 3.

Planet kan eventuelt udføres paa følgende Maade:

Ellipsens Storakse har Længden *o—a*, medens Lilleaksens Længde kan konstrueres ved at finde Midtpunktet *e* af Storeaksen *o—a* og gennem dette Punkt at lægge et vandret Plan, der skærer Keglen i en Cirkel. Nedlægges denne Cirkel i Tegningens Plan, vil det Punkt af Cirklen, der samtidig er det ene Endepunkt af Ellipsens Lilleakse, blive nedlagt i Punktet *f*, saaledes at man kan maale den halve Lilleakse som Længden *ef*.

Opmærkningen af Ellipsen er vist i Fig. 3. Først tegnes 2 koncentriske Cirkler med Diametre henholdsvis Ellipsens Storeakse og Lilleakse. Fra Centrum trækkes et Antal vilkaarlige Radier til Skæring med Cirklerne, og ved hver Linie udføres følgende Hjælpekonstruktion:

Fra Skæringspunktet med den mindste Cirkel trækkes en Linie parallelt med Storeaksen, og fra Skæringspunktet med den store Cirkel trækkes en Linie parallelt med Lilleaksen. Hvor disse 2 Linier skærer hinanden, har vi et Punkt af Ellipsen.

E. B.

Skæring af franske Skruer.

Paa Værksteder, der beskæftiger sig med Installation og Reparation af Baadmotorer, staar man ofte overfor at skulle fremstille franske Skruer i Bronce eller Rødgods.

Fremgangsmaaden har som Regel været den, at Drejeren har kørt baglæns med Bænken og skaaret

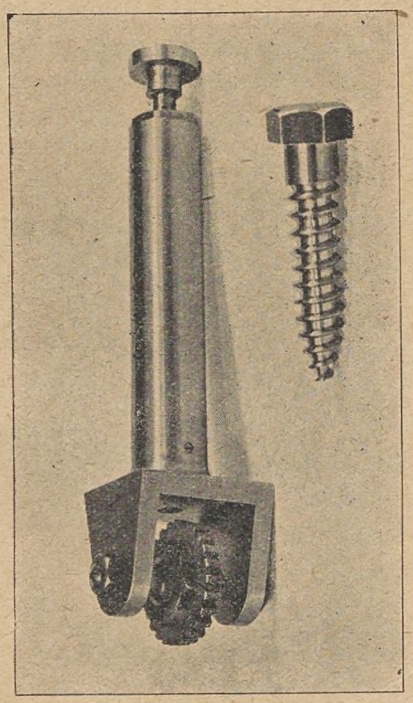

Fig. 1.
Drejestaalet og en Skrue, der er skaaret dermed.

Gevindet med et omvendt Drejestaal, idet han samtidig efter bedste Evne har prøvet paa at spidse Skruen, en Opgave, som ingenlunde er let, og som ofte resulterer i, at Staalet „hugger i" og knækker Skruen.

I Fig. 1 er vist en Holder med roterende Staal af dansk Opfindelse. Den skærer med Lethed saakaldte Trægevind i Bronce, Messing o.lign. i en eneste Spaan. Holderen findes i Handelen og kan leveres med Knive passende for 3/8" til 1" Skruediameter. Værktøjet anvendes paa følgende Maade:

Først skæres Emnerne for med 1 eller 2 Spaaner paa et ganske kort Stykke (3—4 Gevind som vist i

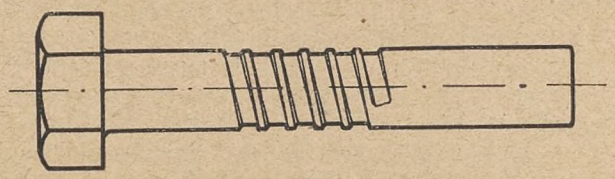

Fig. 2.
For-Skæringen.

Fig. 2). Denne Forskæring tjener til at fange og lede det roterende Staal under selve Færdigskæringen. Derefter anbringes den specielle Holder i Drejebænkens Staalholder. Den skal sættes i omvendt Stilling og med en svag Hældning svarende til Skruens Stigningsvinkel. Staalet føres ind i det for-skaarne Gevind, Drejebænken startes baglæns med fuld Fart (25 m til 30 m/min, afhængigt af Metallets Haardhed), og Staalet føres ind til rigtig Gevinddybde. Saa snart denne er naaet, lader man Hovedslæden bevæge sig med almindelig Langdrejning udefter mod Skruens Spids. Samtidig kan Drejeren uden nogen som helst Risiko føre Staalet længere og længere ind mod Skruens Centrum og paa den Maade faa spidset Skruen efter den ønskede Form.

C. Helleberg.

Sprængnitning.

Udførelse af Nitteforbindelser i tyndt Pladearbejde, navnlig som det forekommer ved Fabrikation af Flyvemaskiner, støder ofte paa den Vanskelighed, at der ikke er Plads til at holde for under Nitningen. Denne Vanskelighed har man nu fundet Udveje for ved Indførelse af „Sprængnitter". I „Werkstattstechnik und Werksleiter" for 1. November 1938 findes en udførlig Beskrivelse af Metoden, hvoraf følgende Hovedpunkter skal gengives:

Naglen har samme Form som almindelige Nagler, blot med den Forskel, at der i Enden af Skaftet er boret et Hul som vist i Fig. 1a. I dette Hul er presset en Ladning af et brisant Sprængstof, der er særlig egnet til dette Formaal. Ladningen udfylder ca. ¾ af Hullet og er dækket med et tyndt Lag Lak. Naglen sættes paa Plads som en almindelig Nagle, hvorefter man ved Hjælp af et Haandværktøj, der er forsynet

med et elektrisk opvarmet Hoved — omtrent af Form som Hovedet paa en Loddekolb — trykker mod Naglen, indtil denne er blevet saa varm, at Sprængladningen eksploderer. Ved Eksplosionen buler Hullets Vægge ud som vist i Fig. 1b. Formforandringen bevirker, at Pladerne holdes i Spænd

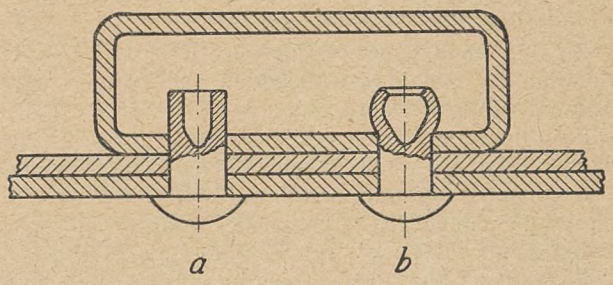

Fig. 1.

mod hinanden, medens selve Nagleskaftet, som skal danne Samlingen, ingen Skade tager af Eksplosionen. Antændelsestemperaturen for Ladningen er kun ca. 130° C, hvorfor Tiden, der medgaar til Opvarmningen, kun andrager ca. 2 Sekunder. Knaldet,

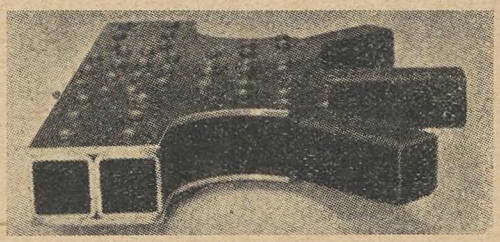

Fig. 2.

der nærmest har Karakter som et Piskesmæld, er Knudepunkt af Profilrør. Alle Nitter er Sprængnitter.

en Garanti for, at Naglens Skaft er udbulet.

Nagler af denne Art fremstilles saavel af Letmetaller (Dural, Elektron, Hydronalium, Aluminium) som Staal.

For Letmetallegeringernes Vedkommende svækkes Naglen 10—15 pCt. ved Opvarmningen; men benyttes Nagle af fornøden Dimension, opnaas den ønskede Styrke. Nagler af Staal undergaar ikke nogen Svækkelse ved den svage Opvarmning. Naglerne leveres færdig fra Lager — med Sprængladning — saavel i rundhovedet som undersænket Udførelse. I denne Tilstand kan Naglerne opbevares paa Lager, uden at de undergaar nogen Forandring, saa længe de ikke udsættes for Fugtighed eller høje Temperaturer. En Standardisering af Sprængnitter udført af *Ernst Heinkel, Flyvemaskinfabrik,* omfatter følgende Dimensioner:

Letmetalnitter		Staalnitter		
Diameter i mm	Samlet Længde i mm	Diameter i mm	Samlet Længde i mm	
2,6	3,5—6	4	7	Større Længder efter Opgivelse
3	3,5—10	5	9	
4	5—18	6	11	
5	7—30	7	13	
6	8—35	8	15	
		10	18	

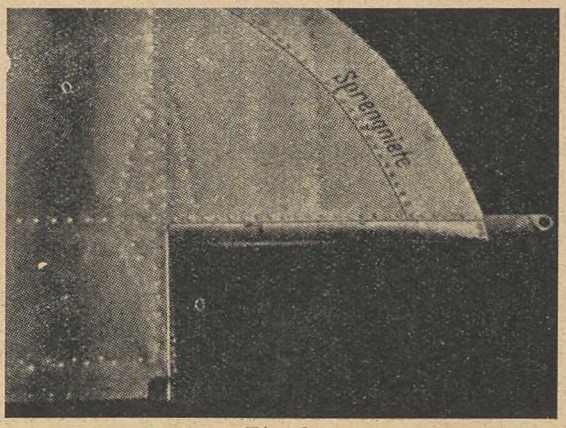

Fig. 3.
Reparation med Sprængnitter.

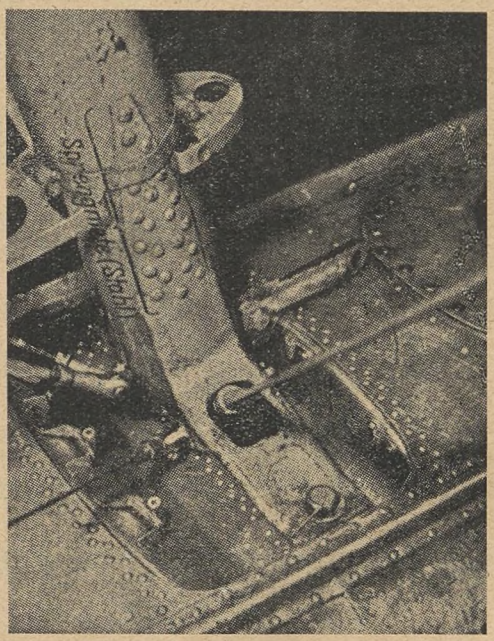

Fig. 4.
Forstærkning paasat med Sprængnitter af Staal.

Som Fordele ved Sprængnitter anføres:

1) De kan anvendes til Samling af lukkede Profiler.
2) Styrken er kun lidt mindre end almindelige Nittesamlingers Styrke.
3) Nitningen kan udføres af en Mand uden Hjælper, og Nittetiden er meget kort.
4) Et hvilket som helst Materiale, som i det hele taget egner sig for Nitning, kan ogsaa sprængnittes.

5) Metoden egner sig ogsaa for tætte Samlinger.
6) Forarbejdningen kræver kun simple Værktøjer.

Efter samme Kilde gengives i Fig. 2 et Knudepunkt i en Konstruktion af Rørprofiler. Alle Nitterne er Sprængnitter.

Fig. 3 viser Udbedringen af en beskadiget Kant paa en Styrefinne. Reparationen er udført ved Sprængnitning.

Fig. 4 viser en Forstærkning af en Vingestiver udført ved Sprængnitning.

E. B.

Aluminiumfarve til Støbemodeller.

En Træmodel skal som bekendt i de fleste Tilfælde males. Derved beskyttes Træet mod Støbesandets Fugtighed, og man undgaar Kastninger og Revner. Tillige skal Malingen gøre Modellen glat, saaledes at den let slipper Sandet, naar den trækkes ud af Formen. Det har vist sig, at Aluminium blandet med Schellak skal være bedre egnet som Modelfarve end den almindelig anvendte. Aluminiumfarven isolerer godt, den giver Modellen en glat Overflade, der let slipper Sandet, og den har god Modstandsevne mod Slid. Man har gjort sammenlignende Forsøg med Formemaskiner, hvor der dels benyttes en Model, der er strøget 4 Gange med almindelig Schellakfarve, og dels en Model, der er strøget 1 Gang med almindelig Farve og derpaa med Aluminiumfarve. Anvendt under ensartede Betingelser har det vist sig, at den almindelige Modelfarve slides langt hurtigere af end den anden. Aluminiumfarven skal helst blandes særskilt for hver Gang, idet en længere Tids Lagring viser sig at være ufordelagtig. Som passende Blandingsforhold angives 16 Rumdele Schellak til 5 Dele Aluminiumfarve.

„Machinist", 31. December 1938).

Indtrufne, bemærkelsesværdige Ulykkestilfælde.

Paa Foranledning af Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet gengiver vi nedenstaaende Meddelelse om følgende Ulykkestilfælde indenfor Jernindustrien:

Ulykkestilfælde ved Excenterpresse.

Maskinen blev brugt til Udstansning og var forsynet med 2 Haands-Udløsning, der var sat i Forbindelse med en Fodpedal, saaledes at man for at udløse Maskinen først med venstre Haand frigjorde højre Haands Haandtag, og med dette Fodpedalen, som derefter ved Nedtræden gav Slaget.

Ulykkestilfældet indtraf ved, at Arbejderen, efter at han havde udløst venstre Haands-Haandtaget, forsøgte med venstre Haand at rette paa Emnet, idet han samtidig udløste Pressen med højre Haand og Foden. Ulykkestilfældet skyldes saaledes *en uhensigtsmæssig Anordning,* der tillod, at Hænderne kunde slippe Taget under Udløsningen.

Ulykkestilfælde ved Stanse og Presse.

En Arbejderske var beskæftiget med at udstanse Næbtude til Oliedunke. Maskinen var udstyret med 2-Haands-Udløsning. Grundet paa Slid af en Pal i Udløsningsmekanismen gik Maskinen i Gang i Utide, og Stemplet læderede Arbejderskens Tommelfinger.

I en anden Blikvarefabrik var Bolten, der forbinder Fodpedalens Trækstang med Paludløsningen paa Svinghjulet, faldet ud, og Stemplet gik pludselig i kontinuerlig Gang. Pressen var forsynet med Beskyttelsesbøjle og Gitter, der lukkede for Arbejdsstedet, naar Stemplet blev udløst til Slag, men da Beskyttelsesbøjlen stod i Forbindelse med Trækstangens Bevægelse, kom den ud af Funktion paa Grund af Trækstangens Brud med Paludløsningen. Følgen blev, at Arbejdersken mistede 3 Fingre.

Ulykkestilfælde som disse er desværre ikke sjældne og viser, at det er *paakrævet at foretage regelmæssigt Eftersyn* af de Maskindele, hvis Slid kan give Anledning til Svigten af Sikkerhedsanordningen, samt nøje at paase, at alle deres Bolte og Møtriker er tilspændt ordentligt.

Ulykkestilfælde ved pneumatisk Nittemaskine.

Paa en Maskinfabrik var en Haandværker i Færd med at indstille Over- og Understempel i en Nittemaskine for Trykluft. Paa Siden af Maskinen sad en Lufttilførselshane med en aftagelig Nøgle paa Spindelen. Da han var ved at være færdig, gav han en Lærling Ordre til at forbinde Nittemaskinen med Trykluftledningen ved Hjælp af en dertil indrettet Gummislange. Derefter aabnede Lærlingen for Hanen paa Trykluftledningen i den Tro, at Hanen paa selve Maskinen var lukket. Da dette ikke var Tilfældet, fik Haandværkeren sin Haand i Klemme mellem Stemplerne og fik den læderet.

Ulykkestilfældet viser, at man altid *maa sikre sig, at Maskiner ikke uventet kan sættes i Gang,* mens man arbejder inde mellem deres bevægelige Dele.

Ulykkestilfælde ved Kran.

Paa et Skibsværft anvendtes en Talje enten som 2-skaaren til 10 ts eller som 3-skaaren til 15 ts max. Wiren, som oprindelig var meget lang, blev nogen Tid før Ulykken afkortet, da et Stykke af den var blevet beskadiget. Den var dog stadig rigelig til en 2-skaaren Talje, som anvendtes mest; ogsaa til 3-skaaren Talje, hvor der krævedes længere Wire, havde den hidtil vist sig at være lang nok med lang Kranstrop, og ingen havde tænkt paa, at den kunde blive for kort.

Imidlertid skulde en Dynamo paa ca. 15 ts hejses ned i Bunden af et Skib. En kort Kranstrop blev anvendt. Kranføreren kunde ikke fra sin Plads se

Tromlen og var ikke klar over, at der, da Dynamoen var ca. 1½ m fra Skibets Bund, kun var ca. 1 Omgang af Wiren tilbage paa Tromlen. Endvidere var der ingen Knude eller Splejsning ved Wirens Ende, derimod Oliefedtning, hvorfor Klemmeindretningen ikke kunde fastholde Wiren. Denne gik løs, Dynamo, Blok og Wire styrtede ned, og 2 Arbejdere blev kvæstet.

Ulykkestilfældet viser, at solid Fastgørelse af Wirer er en Nødvendighed, og at man bør paase, at Wirer er lange nok i alle forekommende Tilfælde.

Ulykkestilfælde under Opmejsling af Karbidtromle.

En Arbejdsmand vilde aabne en Kalciumkarbidtromle ved at hugge den ene Endebund af. Formodentlig er der tidligere trængt lidt Fugtighed ind i Beholderen og har dannet en eksplosiv Blanding af Acetylen og Luft. Denne er saa blevet antændt af en Gnist, som kan være fremkommet ved, at Mejslen har ramt et Stykke Karbid. Laaget blev slynget af og ramte Arbejderen i Ansigtet, hvorved det ene Øje blev ødelagt og Næsen beskadiget.

Ulykkestilfældet giver Anledning til at minde om, at det ifølge Justitsministeriets Bekendtgørelse af 21. August 1930 om Opbevaring af Kalciumkarbid er forbudt at anvende gnistfrembringende Værktøj til Oplukning af Karbidbeholdere.

Ulykkestilfælde ved Rensning med Benzin.

Paa et Automobilværksted var en Mand i Færd med at rense Underdelen af en Vogn med Benzin. Pludselig var Vognens Forende omspændt af Flammer, og Manden løb ud af Værkstedet som en levende Fakkel. Han blev saa forbrændt, at han døde nogle Dage efter. Hvorledes Ilden var opstaaet, lader sig ikke fastslaa. Manden røg ikke Tobak, og der fandtes ikke Ild i Nærheden, ej heller foretoges Slibe- eller Svejsearbejde. Antændelsen kan være sket under Afskrabningen, idet der kan have været Smaasten i Snavset, men den skyldes snarere en Kortslutning i Ledningerne fra Akkumulatorbatteriet, fremkaldt ved Berøring.

Paa et andet Automobilværksted var en Arbejdsdreng ved at rense en Bil-Dynamo med Benzin og brugte en Haarpensel, hvis Haar holdtes sammen med omviklet Metaltraad. Dynamoen sad paa sin Plads i Vognen, hvis Akkumulator ikke var skruet fra. Den med Metaltraad omviklede Pensel er kommet til at berøre de spændingsførende Dele, hvorved er dannet en Gnist, der har antændt Benzindampene. Under Flugten væltede Drengen Skaalen med Benzin over sig, og der gik Ild i hans Tøj. Herved forbrændtes han slemt paa Underliv, Ben og den ene Arm.

Ulykkerne viser, hvor *forkasteligt det er at anvende brandfarlige Vædsker til Rensearbejde,* hvor der er Muligheder for Gnistdannelse.

Ulykkestilfælde i Dampkedel.

En stor Dampkedel var blevet renset, de overfladiske Tæringer bortslebet, og Stederne derefter oversmurt med Grafit. Kedlen blev fyldt med Vand, og Trykprøve afholdt, hvorefter Vandet udtømtes gennem Bundhanen, der havde en Lysning paa 1½ Tm. Luft tilførtes gennem en ½ Tm. Udblæsningshane paa Overhederen. Kedlen blev derefter staaende i tom Tilstand i 3 Uger med lukket Bundhane og aaben Udluftningshane. En Arbejdsmand fik da Besked om at paafylde Kedlen en Spand Trinatriumfosfat, idet det var Hensigten, at Kedlen skulde koges ud for derefter at henstaa ude af Drift. Han fjernede Manddækslet i Overkedlens ene Ende og har herved tabt det ned i Kedlen. Han har bøjet sig ind gennem Mandehullet efter det og er besvimet. Nogen Tid efter bemærkede man, at hans Ben stak saa mærkelig livløse ud af Kedlen. Alle Oplivningsforsøg, saa vel paa Stedet som paa Sygehuset, var forgæves. En Analyse af Kedlens Luft viste stærk Iltfattighed, der maa skyldes, at de rene Kedelflader, der var vaade efter Vandtrykprøven, har iltet sig og dertil har brugt Ilt fra den stillestaaende Luft i Kedlen, hvilket ogsaa viste sig ved, at Væggene var blevet rødlige af Rust.

Denne sørgelige Tildragelse viser, at *der maa udvises Forsigtighed med at gaa ned i Kedler,* der i længere Tid har staaet lukket med fugtige Vægge. En grundig Udluftning og en Prøve med at nedsænke et brændende Lys er paakrævet.

Ulykke under Svejsearbejde i Tank.
Anvendelse af Ilt til Luftfornyelse.

Paa et Skibsværft mistede to Arbejdere fornylig Livet ved, at der gik Ild i deres Tøj under Svejsearbejde inde i en Skibstank.

Til Ventilation af Tankene under saadanne Arbejder benyttes ellers Trykluft fra et Kompressoranlæg. Men af en eller anden Grund — muligvis fordi paagældende Tank var anbragt med sin eneste Aabning nedad, og Gennemluftningen med Trykluft derfor havde vist sig utilfredsstillende — havde de to forulykkede Arbejdere ikke sørget for at faa den sædvanlige Tryklufttilførsel, hvorimod de havde fundet paa at hente sig et Par Flasker komprimeret Ilt og at lede denne gennem en Slange til det indre af Tanken.

Under Arbejdet (elektrisk Svejsning) opdagede pludselig den ene Arbejder, at der var Ild i den andens Tøj, og da han ilede til for at slukke, brød ogsaa hans egen Dragt i Brand.

Hvorledes Antændelsen er sket — gennem Berøring med selve Svejseflammen eller en glødende Elektrodespids, ved en Kortslutning paa de elektriske Ledninger eller ved en Gnist fra en Pibe eller Cigaret — har ikke kunnet oplyses. Men at Ilden i Arbejdernes Tøj har taget fat med saa stor Heftighed, forklares naturligt ved, at Luften i Tanken er blevet stærkt beriget med Ilt. Denne har gennemtrængt Stoffet, og en lille Gnist eller en flygtig Berøring med en glødende Genstand har da kunnet faa Tøjet til at bryde i Brand. Forøvrigt er det ikke utænkeligt, at Oliepletter paa Tøj under samme Forhold kan selvantændes.

Ulykkestilfældet viser, *at det er meget farligt at bruge Ilt til Luftfornyelse i Tanke, Beholdere, Kedler og Skibsrum under Svejsearbejder.* Foruden Skibsværfter drejer det sig navnlig om Værksteder for Fremstilling og Reparation af Tanke, Beholdere og Kedler.

Ulykkestilfælde ved elektrisk Haandboremaskine.

Under Reparationsarbejde paa en Fabrik var en Arbejder paa Vej op ad en Stige med en Haandboremaskine. For at faa Støtte tog han med den ene Haand om et galvaniseret Jernrør ved Siden af Stigen og fik herved et elektrisk Stød, saa at han besvimede og faldt ned. Boremaskinen kunde bruges baade til Vekselstrøm og Jævnstrøm. I paagældende Virksomhed findes Vekselstrøm. Kablet var fejlfrit. Ved en Undersøgelse viste det sig, at Kablets Jordledning — formentlig af en ukyndig Person — var snoet sammen med den ene strømførende Ledning ved Stikproppen, der sættes i Stikkontakten paa Væggen. Denne Jordledning var gaaet løs ved Boremaskinen og kommet i Forbindelse med dennes Stel, og herved fik Manden Strømmen igennem sig, da han tog fat paa Jernrøret. Fejlen kunde ikke ses, førend Stikproppen blev adskilt.

Hændelsen viser, at man *kun bør lade kyndige Folk reparere elektriske Apparater og Ledningsdele.*

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen,* Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen,* Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen,* Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket,* Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen,* Saltgade, Ribe.
23. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen,* Indslev, Nørre Aaby.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel,* forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Frederikssund. Ved lokal Forhandling hos *Frederikssund Jernstøberi* er Firmaet indgaaet paa at forhøje Timelønningerne for 13 Mand med et samlet Beløb paa 63 Øre.

Middelfart. Ved lokal Forhandling hos *A/S J. S. Hess & Søn* er Firmaet indgaaet paa at yde et Tillæg til Priskuranten paa 3 pCt. samt et yderligere Tillæg paa 10 pCt. paa enkelte gamle Akkordpriser, et Timelønstillæg paa 3 Øre til Modelformeren og et Tillæg til de ansatte Timelønninger for 3 Maskinformere paa 5 og 6 Øre.

Nykøbing M. Mæglingsmøde afholdtes den 17. August hos *A/S N. A. Christensen & Co.*

Der forelaa til Behandling 7 Punkter, hvoraf de 5 omhandlede Lønkrav, medens de 2 andre var Krav om Indretning af Omklædnings- og Vaskerum og Krav om, at Firmaet paatog sig al Kastning af Sand. Mødet sluttede uden Enighed, og dette nærmest paa Grund af, at Firmaet ikke mente at kunne indgaa paa at paatage sig Kastning af Sand.

Sagen viderebehandledes ved Timandsmøde den 4. September, hvor det heller ikke lykkedes at opnaa Enighed, idet Firmaet fastholdt sit Standpunkt om ikke at kunne paatage sig Kastning af Sand. Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Vore hos Firmaet beskæftigede Medlemmer har herefter, da Priskuranten var opsagt, og Tidsfristen udløbet, besluttet sig for at overgaa til at arbejde paa Timeløn og paabegyndte dette den 7. September.

Odense. Sagen fra *A/S H. Rasmussen & Co.,* omtalt i forrige Fagblad, har nu faaet sin Afslutning ved den fornyede lokale Forhandling, idet Firmaet her er indgaaet paa at yde et Tillæg paa 10 pCt. til Akkordpriserne paa alle Vinduer og et Tillæg til Akkordpriserne paa Tagvinduer paa 30 Øre pr. Stk., ligesom Firmaet i Tiden mellem Mæglingsmødet og den fornyede lokale Forhandling har stillet sig velvilligt overfor Krav om Tillæg paa Arbejde til 2 bestemte Firmaer, saaledes at Akkordpriser paa Arbejde, der har været fremme til disse, har faaet et Tillæg fra 15 til 20 pCt.

Ved lokal Forhandling hos *A/S M. P. Allerup* har vore der som Gipsformere beskæftigede Medlemmer opnaaet et samlet Tilæg til Timelønnen for 7 Mand paa 12 Øre.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Timandsmøder. Den 4. September d. A. afholdtes Timandsmøde efter forudgaaende Mæglingsmøde, hvor Enighed ikke opnaaedes, i Anledning af, at 6 Medlemmer havde iværksat ulovlig Arbejdsstandsning i ca. 1½ Dag, fordi Firmaet *Dansk Armaturfabrik*, Wilders Plads, København, havde anvendt ufaglært Arbejdskraft til Fagarbejde. Sammenslutningen havde fremsat Krav om Bod og Erstatning for den ulovlige Arbejdsstandsning, og man enedes om til fuld Afgørelse af Sagen at betale Kr. 50,00.

Den 4. September d. A. afholdtes ligeledes efter forudgaaende Mæglingsmøde, hvor Enighed ikke var blevet opnaaet, Timandsmøde vedrørende Klage fra Firmaet *N. Børresen*, Bygmestervej, København, over, at vore Medlemmer havde nægtet at opstille for ufaglært Arbejdskraft. Sagen diskuteredes, og Enighed opnaaedes heller ikke paa Timandsmødet, hvorfor Sammenslutningen forbeholdt sig sin Ret til at føre Sagen videre.

Meddelelser fra Gørtlerlauget. Vi har modtaget Meddelelse om, at Herr Metalvarefabrikant *E. Thomsen*, Blaagaardsgade, København, og Firmaet *W. Møller & Co.*, Graven 24, Aarhus, er optaget som Medlemmer af Gørtlerlaugene henholdsvis i København og Provinsen og dermed af Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark.

Dødsfald. Den 9. September d. A. er Medlem Nr. 296, *Jørgen Mikkelsen*, afgaaet ved Døden. Medlemmet arbejdede sidst hos Firmaet Allan Christensen, København.

En Afskedigelse. *De forenede Badeovnsfabrikker*, Dragør, havde afskediget en Arbejder, der fungerede som Tillidsmand for sine Kammerater. I den Anledning fandt en Forhandling Sted med Firmaet, hvor Firmaet indgik paa at betale en Bod paa Kr. 200,00 til Forbundets Syge-, Hjælpe- og Begravelseskasse.

Jubilæum. Metalstøber *L. Bennesen*, der er beskæftiget hos Firmaet Chr. A. Jensen, Fiolstræde, København, holdt den 1. September d. A. et sjældent Jubilæum, idet han denne Dag havde været beskæftiget paa Virksomheden i 50 Aar.

Læretidens Graduering. Oprindelig aftalte man en 2-aarig Periode for Læretidens Graduering i Henhold til den nye Lærlingelov. Denne Periode er nu udløbet, og man er enedes om med vore modstaaende Arbejdsgivere at forlænge Gradueringen, indtil den opsiges af en af Parterne med 3 Maaneders Varsel til en 1. i en Maaned.

Arbejdsløshedstallet den 25. August 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	459	32
Odense	33	1
Fredericia	11	1
Vejle	18	0
Horsens	6	1
Aarhus	33	2
Aalborg	13	3
Hele Landet...	573	40

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent for August var 7,0.

Smede og Maskinarbejdere.

Lønforhøjelser. Paa *Holbæk Papfabrik* har 1 Mand faaet Lønnen forhøjet fra 135 til 150 Øre og 2 Mand fra 135 til 145 Øre med tilbagevirkende Kraft til Datoen for Kravets Fremsættelse.

Hos *A/S Roulunds Fabrikker*, Odense, har 5 Mand faaet Lønningerne forhøjet fra 136 til 142 Øre pr. Time.

Hos *A/S „Danar"*, Randers, har 4 Mand faaet 20 Øre til Fordeling, gældende fra og med 1. August.

Afsluttede Overenskomster. Aabenraa Afdeling har sluttet Overenskomst med *A/S Aabenraa Motor Co.*

Lemvig Afdeling har sluttet Overenskomst med Firmaet *J. Pedersen, Lemvig Autohandel.*

Nørresundby Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Ørum Maskinfabrik* ved *H. Møller Nielsen.*

Odense Afdeling har indgaaet Overenskomst med Firmaet *Saabye & Lerche*, Odense Havn.

Københavns Afdeling 2 har indgaaet Overenskomst med Firmaet *Roar Rosings Efterflg.*, Studiestræde 13 D.

Forbundet har sluttet Overenskomster med følgende Virksomheder:

Automobilværkstedet *„Mekano"*, Storehedinge,
Smedemester *H. C. Andersen*, Helsinge,
Helsinge Automobil-Central, Helsinge,
H. S. Hansens Automobilværksted, Nakskov,
Jørgen Nakskovs Automobilværksted, Nakskov,
Mogens Larsens Automobilværksted, Nakskov,
Nakskov Auto-Service, Nakskov,
Hoffmann, Autoparken, Nakskov.

Endvidere er der med Smedemestrene *L. W. Jensen, Surel & Søn, H. Rasmussen & Sønner, M. S. Hansen* og *L. H. Petersen*, alle af Nakskov, truffet Lønaftaler, gaaende ud paa, at Lønnen for Udlærlinge er 120 Øre, Mindstelønnen ved Nyantagelse 140 Øre pr. Time.

Mæglingsmøder. Den 12. Juli er der afholdt Mægling hos *N. A. Christensen & Co.*, Nykøbing M., paa følgende Spørgsmaal:

1) Strid vedrørende Værkstedspriskuranten,
2) Krav om Forhøjelse af Timelønningerne,
3) Krav om et Akkordafsavnstillæg,
4) Klage over Antagelseslønningerne,
5) Krav om Forhøjelse af Akkordarbejdernes Antagelsesløn.

ad 1) Der var Enighed om en Revision, som iværksattes den 20. Juli.
ad 2) 16 Timelønsarbejdere fik 55 Øre til Fordeling, ingen under 2 Øre.
ad 3) Kravet blev taget tilbage.
ad 4) og 5) Disse Krav blev ligeledes taget tilbage under Hensyn til den skete Lønforhøjelse.

Ved et Mæglingsmøde den 17. Juli vistes et Lønkrav overfor *A/S Glud & Marstrands Fabrikker*, København, tilbage til lokal Forhandling, og der er herved opnaaet Enighed om et Tillæg af ialt 91 Øre til 25 Mand.

Den 18. Juli mægledes paa Lønkrav overfor *A/S F. Christiansens Maskinfabrik*, Roskilde. Man enedes om, at 4 Mand skulde have et samlet Løntillæg af 24 Øre; et Smedetillæg for 1 Mand ændres fra 15 til 20 Øre pr. Smedetime.

Den 21. Juli er der afholdt Mægling hos Firmaet *H. Thorbrøgger & Co.*, København, paa Krav om 3 Maaneders Svendeløn til en Udlærling, som i Henhold til Lærlingeloven skulde have godtgjort 3 Maa-

neder af sin Læretid. Firmaet betalte til fuld Afgørelse af Sagen et Beløb af Kr. 250,00.

Den 21. Juli mægledes hos *Grenaa Dampvæveri* paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne. Sagen sluttedes med, at 19 Mand fik 28 Øre til Fordeling efter Firmaets Skøn.

Magasin du Nord, København, havde opsagt den med Københavns Afd. 11 indgaaede lokale Overenskomst og ved et i den Anledning afholdt Mæglingsmøde den 31. Juli enedes man om, at 6 navngivne Arbejdere bibeholder den nugældende Ugeløn samt Adgang til Løn i Sygdomstilfælde i indtil 6 Uger. Arbejdstiden forbliver som hidtil, og Antagelseslønnen er uforandret 182 Øre.

Den 1. August er der afholdt Mæglingsmøde hos *A/S Møller & Jochumsen*, Horsens, foranlediget af Strid vedrørende Betalingen for Udearbejde. Man enedes om, at der i det foreliggende Tilfælde betales 6 Kr. pr. Dag. Fremtidig træffes særlige Aftaler, der dækker Forhold, som afviger fra det almindelige Rejsearbejdes Vilkaar. Desuden drøftedes 2 mindre Spørgsmaal om Fortolkning af Rørprislisten; herom opnaaedes Enighed.

Den 2. August mægledes paa Lønkrav overfor *Maglemølle Papirfabrik*. Firmaet hævdede, at det i Juni i Aar havde givet 15 Mand ialt 24 Øre, men indgik dog paa yderligere at fordele 36 Øre til de paa de 2 Fabrikker beskæftigede 35 Mand.

Den 3. August mægledes paa Lønkrav overfor *Højbygaards Sukkerfabrik*. Der opnaaedes et samlet Lontillæg paa 15 Øre til 8 Mand.

Den 5. August mægledes hos *A/S Laur. Knudsens mekaniske Etablissement*, København, paa Krav om Lønforhøjelse for 146 Mand. Man enedes om et Tillæg af 5 Kr. pr. Time til Fordeling efter Firmaets Skøn i Samraad med Tillidsmanden.

Den 7. August mægledes hos *A/S „Rixen"*, København, i Anledning af Strid vedrørende Betalingen for Vejtid. Firmaet indgik paa at aflønne en halv Time om Aftenen med fuld Timelønsbetaling. Kravet om Overtidsbetaling frafaldtes.

Den 7. August mægledes hos Firmaet *Edv. Jensen & Christiansen*, Aalborg, i Anledning af 1) Uenighed om Betalingen af Forbinding til Varmtvandsbeholder og 2) Uenighed om Betaling af Kost- og Vejpenge til Montører ved 3 Varmeanlæg i Lemvig, Næstved og Arnum i Sønderjylland. ad 1) Man enedes om, at Firmaet i de nævnte Tilfælde betaler Prisen for Varmtvandsbeholderne uden Fradrag af Priserne for Forbindinger og Armatur. ad 2) Man enedes om, at de omhandlede Arbejder afregnes efter Prislistens Punkt 41 c, Stk. 1, i Stedet for som af Firmaet forlangt efter Punkt 41 c, Stk. 2.

Den 9. August mægledes hos *A/S Esbjerg Jernstøberi & Maskinfabrik, Jensen & Olsen*, paa Strid om Betaling af Overskud paa et Reparationsarbejde paa en Pram. Firmaet efterbetalte Kr. 350,00 til de Arbejdere, som havde deltaget i Arbejdet, at fordele i Forhold til de noterede Lønninger og Timetal.

Den 10. August mægledes hos *J. Jørgensen & Søn*, Kolding, paa Klage over, at Firmaet havde nægtet at udbetale Akkordoverskud paa et Rørarbejde, samt over Formen for Udbetaling af Lønning i sin Helhed. Man enedes om, at Arbejdsugen slutter Torsdag Aften, og Lønnen udbetales Fredag, ligesom Firmaet for Fremtiden vilde give hver Arbejder en Lønningspose eller anden Specifikation over den i Ugens Løb indtjente Løn og forsøge at anvende Ugesedler. Striden vedrørende Opgørelse af Akkorden sluttede med, at man vil lade de to Arbejder opgøre hver for sig i Henhold til de nærmere præciserede Regnskaber.

Den 16. August er der afholdt Mægling overfor *A/S Ladegaard & Co.*, Odder, paa Klage over, at forskellige Rørarbejder paa Svendstrup-Egnen og ved Avedøre ikke blev maalt op og betalt efter Rørprislisten, samt at Firmaet ikke betalte Kost- og Vejpenge til de ved disse Arbejder beskæftigede Folk. Man enedes om, at de beskæftigede 3 Montører skulde have Kost- og Vejpenge, og Parterne gav Tilsagn om fremtidig at rette sig efter Rørprislisten.

Den 16. August mægledes paa Lønkrav overfor *Odder Automobilhandel* ved *Aage Kreiberg*. Man enedes om et Tillæg af ialt 29 Øre til 7 Mand.

Ligeledes mægledes den 16. August hos *A/S C. M. Hess' Fabrikker*, Vejle, paa Strid om Akkordprisen for Beslaaning af nogle Typer af Kaminer. Sagen vistes tilbage til fornyet lokal Forhandling, og der er herved opnaaet en tilfredsstillende Ordning.

Den 22. August er der afholdt Mægling hos Firmaet *Hillerød Automobil-Central* ved *P. Hedetoft*. Anledningen var Klage over Firmaets Beskæftigelse af uorganiseret Arbejdskraft. Fabrikanten gav Tilsagn om at ville henstille til den ene Mand at bringe sit Medlemsforhold i Orden, og med Hensyn til den anden var Fabrikanten af den Formening, at han kunde betragtes som faglært og søge Optagelse i Forbundet. Mæglingsmændene henviste dette sidste Spørgsmaal til Lærlingeudvalget.

Den 23. August afholdtes Fællesmæglingsmøde hos *A/S Nakskov Skibsværft* paa Strid om Aflønning og Kostpenge for Prøvetur med M/S Chrobry. Værftet indgik paa at betale 9 Kr. pr. Dag i Kostpenge til de Folk fra Prøveturen, der har arbejdet efter Turen, og 450 Kr. til Fordeling i Forhold til Antallet af Arbejdstimer.

Den 1. September er der afholdt Mæglingsmøde paa *A/S Svendborg Skibsværft* paa Krav fra Nitterne om Forhøjelse af Tillægget til Timelønnen, naar der ikke arbejdes i Akkord, og Krav om Overtrækstøj ved Smudsarbejde. Man enedes om følgende:

For Nitning under Bunden betales der Nitteren et Tillæg af 8 Øre pr. Time.

For Skibe med Bundtank regnes i det Omfang, som Bundtanken begrænser.

For Skibe uden Bundtank regnes med 2 Range nærmest Kølen i hver Side og i ½ Skibslængde.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 11. August har nedennævnte Sager været til Behandling:

1) Klage fra *Odense Staalskibsværft* over, at en Svejser i Henhold til Klubbeslutning nægter at udføre paalagte Arbejder, og over en af 52 Elektrosvejsere den 10. Juni iværksat ulovlig Arbejdsstandsning, samt Krav om Bod og Erstatning herfor. Enighed opnaaedes ikke, og Sammenslutningen meddelte, at man agtede at indbringe Klage for Den faste Voldgiftsret.

2) Lønkrav overfor *Thomas B. Thrige*, Odense. Enighed opnaaedes ikke, og der er fremsendt Strejkevarsler.

3) Lønkrav overfor *Odense Sukkerkogeri*. Firmaet indgik paa at fordele 18 Øre pr. Time blandt de af de faste Folk, som Firmaet skønnede ikke vilde faa Akkordarbejde i den nærmeste Fremtid.

4) Klage fra Firmaet *Sophus Baarsøe*, Randers, over, at Randers Afdeling blander sig i Lønaftaler hos Firmaet. — Enighed opnaaedes ikke.

5) Lønkrav overfor *Roskilde Maskinfabrik*. Enighed opnaaedes ikke, og der er afsendt Strejkevarsler.

6) *A/S Aalborg Værft*. a) Strid om Betalingen for Nittearbejdet paa Skibe over 300 Fods Længde, b) Krav om et Tillæg af 5 Øre til Nitternes Timeløn. ad a) Man enedes om en Ordning. ad b) Firmaet indgik paa at fordele 30 Øre til de lavest lønnede Nittere.

Fællesmøder i Arbejdsgiverforeningen. Der var varslet Strejke overfor Skrivemaskinefirmaet *„Re-*

mington, L. Kristensen, Københavh, efter at dette havde opsagt en lokal Lønaftale, og Enighed om en ny ikke var opnaaet. Ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 11. Juli enedes man om en ny lokal Overenskomst.

Ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 25. August behandledes en Klage over en uvarslet Arbejdsstandsning hos *A/S Standard Electric,* København. Man enedes om, at de i Arbejdsstandsningen deltagende Arbejdere til fuld Afgørelse betaler Aktieselskabet et Beløb af 200 Kr., hvilket Beløb efter nærmere Opgivelse skulde erlægges i Løbet af 14 Dage.

Kendelse vedrørende Feriegodtgørelse. Den 11. August har Fabrikdirektør *E. Dreyer* afsagt Kendelse i Spørgsmaalet om, hvorvidt Medlemmer af Entreprenørforeningen skal betale 2 eller 4 pCt. i Feriegodtgørelse. Kendelsen gaar ud paa, at de paagældende Arbejdsgivere kun er pligtige til at betale 2 pCt. i Feriegodtgørelse i Tiden 1. Juli 1938—31. Marts 1939.

Stiftelsesfester.

Kobbersmedeforbundets Københavns Afdeling.

Den 9. August 1939 var 55 Aars Stiftelsesdagen for Københavns Afdeling. Bestyrelsen havde arrangeret Udflugt for Medlemmer med Damer i 10 store Turistbiler, og der deltog ialt 255.

Bestyrelsen havde med Erik Johnsen som Forfatter udsendt et Festskrift som vort gamle Fagblad, der indeholdt et Uddrag af vore gamle Bøger tilbage til Aar 1833. Det har sikkert kostet Erik Johnsen et stort Arbejde at samle dette, og naar man har læst det, maa man indrømme, at det er meget interessant, hvilket vi siger Erik Johnsen Tak for.

Søndag den 13. August samledes Medlemmer med Damer paa Grønttorvet, og pr. Kl. 10 startede de 10 Turistbiler, et imponerende Vogntog, ad den nye Strandvej og over Rungsted til Hillerød, hvor der blev serveret Kabaret med varm Ret og diverse Snapse; et herligt Frokostbord.

Her bød Formanden Velkommen og udtalte sin og Bestyrelsens Glæde over, at saa mange deltog i Turen.

Da man havde spist den varme Ret, blev 6 af vore gamle Kolleger kaldt frem for Festdeltagerne, og hver fik af Formanden overrakt Kobbersmedenes Æresemblem i Guld samt et Diplom.

Formanden takkede disse 6 Kolleger, som var: *Valdemar Carlsen, Thomas Petersen, Viggo Jocobsen, Ferdinand Halvorsen, Carl Johansen* og *Peter Hansen,* for deres Trofasthed mod Foreningen og udbragte et Leve for dem, hvilket de meget bevægede, men stolte, takkede for — og saa fortsattes Spisningen.

Efter Kaffen besteg man igen Bilerne, og Turen fortsatte til Gerslev Kro, hvor der blev serveret Kaffe for Damerne og Øl for Herrerne. Herfra gik Turen saa til Roskilde, hvor man i Fjord-Villa havde bestilt Middag.

Under Middagen holdt Forretningsfører *Ludvig Jensen* Festtalen, et vel tilrettelagt Foredrag, hvori han særlig fastslog, at det var Sammenholdet og Hjælpsomhed overfor hinanden, der særlig maatte lægges an paa, ligesom vore Forfædre efter vore gamle Protokoller og Bøger havde gjort; ønskede Foreningen Lykke og Fremgang og udbragte til Slut et Leve for Københavns Afdeling.

Her blev ogsaa to i Dagens Anledning skrevne Sange sunget, og særlig den første gjorde mægtig Lykke.

Telegrammer og Blomsterhilsener fra vore Kolleger i Provinsen blev oplæst og modtoges med Bifald af Festdeltagerne.

Efter Middagen serveredes Kaffen i Sidelokalerne, medens Salen blev ryddet, og derefter blev der danset til Kl. 11. Saa besteg man igen Bilerne og kørte til København. Ved den lille Hornblæser skiltes man og var enige om at have tilbragt en hyggelig og fornøjelig Dag, et smukt Minde rigere.

Ved Tilrettelæggelsen af Udflugten havde Folke-Ferie ydet Bestyrelsen en værdifuld Støtte.

Carl Jensen.

Smedeforbundets Haderslev Afdeling.

Lørdag den 19. August fejrede Haderslev Afdeling sin 40-aarige Stiftelsesfest. Fra Stiftelsen i 1899 til 1919 stod denne Afdeling som de andre sønderjyske Afdelinger under Tysk Metalarbejderforbund. I 1919, hvor der efter Fredsslutningen under Dyrtiden gik en stærk Strejkebølge gennem Sønderjylland, henvendte sønderjyske Kolleger sig til Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund om at understøtte dem i deres Kamp, hvilket ogsaa skete i Forstaaelse med Tysk Metalarbejderforbund, da det allerede paa det Tidspunkt var klart, at Sønderjylland vilde komme til Danmark. Den egentlige Sammenslutning med de danske Metalarbejderorganisationer under Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund skete dog først i 1920.

I et lille Festskrift, som er skrevet af Afdelingens Formand, Folketingsmand P. Mortensen, skildres, hvorledes Organisationsforholdene var i de sidste Aar før Genforeningen, hvor der blev udført et mægtigt Organisationsarbejde. Der blev ført en Række Lønkampe, som medførte en meget stærk Tilgang til de faglige Organisationer, og der gennemførtes ogsaa mange Overenskomster, indeholdende betydelige Lønforhøjelser.

Ved Genforeningen havde Afdelingen 410 Medlemmer, paa Jubilæumsdagen ca. 200 Medlemmer. Denne stærke Tilbagegang har sin Aarsag i, at før Overgangen til Danmark optoges alle, der beskæftigedes i Jernindustrien, som Medlemmer af Afdelingen, og at Beskæftigelsesmulighederne indenfor Afdelingens Virkeomraade er blevet mindre. Eksempelvis kan anføres, at der paa Amtsbanens Værksteder i 1920 beskæftigedes ca. 70 Mand, medens der nu kun beskæftiges 5 Mand, ligesom Haandværkere af andre Fag og ufaglærte er optaget i deres særlige Fagorganisationer.

Festen afholdtes i Behrens' Selskabslokaler. I den store Festsal, der var festlig smykket, var der, da Formanden ved Fællesspisningen bød Velkommen, samlet ca. 300 Festdeltagere, deriblandt en Række Gæster fra lokale, saavel faglige som politiske Organisationer.

Forbundets Næstformand, *Vilh. Christensen,* holdt Festtalen. Han overbragte en Hilsen fra Forbundets Hovedledelse og fra Forbundets Formand, der var indbudt til Festen, men var forhindret i at være tilstede. Han fremdrog Erindringer fra Forbundets Kongres i 1920, da Forbundets daværende Formand, J. A. Hansen, bød Repræsentanterne for de sønderjyske Kolleger Velkommen til Kongres i Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Vilh. Christensen omtalte de vanskelige Tider, det havde været for Kollegerne baade før og efter Genforeningen; omtalte Løn- og Arbejdsforholdene i disse Aar, hvor de politiske Brydninger og stor Ar-

bejdsløshed havde præget Forholdene i Sønderjylland.

Efter at have rettet en kraftig Opfordring til de unge Kolleger om at være med i Organisationens Arbejde takkede han for den Loyalitet, der altid havde præget Samarbejdet mellem Afdelingen og Forbundets Hovedledelse, og sluttede med at udbringe et Leve for Haderslev Afdeling.

Peter Mortensen talte derefter for Afdelingens Stifter og første Formand, Grovsmed *Johs. Ruge*, og Afdelingens Kasserer gennem 26 Aar, *Karl Beer*, der netop fejrede sin 65 Aars Fødselsdag. De fik begge overrakt smukke Gaver fra Afdelingen som Tak for deres vel udførte Arbejde i Organisationens Tjeneste. Peter Mortensen udtalte, at ingen af dem, der for 40 Aar siden var med til at stifte denne Afdeling, vist havde tænkt sig, at man i Aften vilde være i Stand til under saa festlige Former at fejre 40 Aars Stiftelsesfest.

Der blev derefter overbragt Hilsener fra Repræsentanter fra de forskellige lokale Organisationer, ligesom Redaktør M. P. Jensen overbragte en Hilsen og Tak fra Socialdemokraten i Haderslev.

Derefter oplæstes en Række Lykønskningstelegrammer, og en gammel Kollega, nuværende Amtsraadsmedlem A. Hermansen, overbragte en meget smuk kaligraferet Adresse fra Rødding-kredsens socialdemokratiske Forening. Alle Talerne takkede Smedene for godt og loyalt Samarbejde.

Peter Mortensen afsluttede denne Del af Festen med en Tak til Gæsterne og udbragte et Leve for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund. Derefter dansedes der nogle Timer, og Haderslev Afdeling havde afholdt en smuk og stilfuld Fest.

Smedeforbundets Ringe Afdeling.

Ringe Afdeling fejrede den 2. September sin 25 Aars Dag med en smuk Jubilæumsfest, der holdtes i en transportabel Festsal, opstillet ved Kassererens Ejendom paa Bøgehoved.

Næsten alle Afdelingens Medlemmer med Damer var mødt, da Formanden, *Vilh. Madsen*, bød Velkommen, specielt til Afdelingens første Formand, Mads Tved, der nu bor paa Langeland, samt til Forbundets Repræsentant, Revisor Karl Frank, og enkelte andre indbudte Gæster.

Ved Fællesspisningen talte Formanden om Afdelingens første Dage, som han kendte dem. Da Afdelingen blev stiftet, var han Læredreng under Mads Tved og havde derfor faaet et ret godt Kendskab til den Tids Foreteelser. Han takkede Mads Tved og de andre gamle Kammerater for den Tid og opfordrede de unge til at staa fast om Fagforeningen, være med til at løfte i Flok, til at højne deres Stand.

Karl Frank bragte Forbundets Hilsen og Tak og fremhævede, hvilken Betydning Smedenes Organisation havde haft for Standens Højnelse og for hele den danske Arbejderklasse. I nært Samarbejde med det danske Socialdemokrati havde de faglige Organisationer Skridt for Skridt bragt Arbejderklassen opad. Derfor bør fagorganiserede Smede og Maskinarbejdere støtte Partiet, staa som Medlem af dette og være Holder af Partiets Presse. Denne er ud mod Offentligheden den fagorganiserede Arbejders bedste Talerør. Mørke Skygger trækker op over Europa, og Arbejderklassen har Brug for alt Sammenhold. Lad os haabe, at dette Sammenhold stadig maa være at finde mellem Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og dets Afdeling i Ringe.

Fabrikant *Th. Endrup*, der som en af Afdelingens Stiftere var indbudt til Festen, talte for Foregangsmanden Mads Tved.

Mads Tved holdt en kort, djærv Tale for Smedene og deres Organisation og hilstes af Bifald og Leveraab.

Journalist *Julius Poulsen* bragte Arbejderpressens Lykønskning til Jubilæet.

M. E. Nielsen talte for Vilh. Madsen som Afdelingens gode, stabile Formand.

Formanden for Arbejdernes Fællesorganisation, *Ejnar Jensen*, hilste fra Byens øvrige Arbejderorganisationer og takkede Smedene for deres Indsats i Egnens Arbejderbevægelse.

Chr. Jørgensen talte smukt for Damerne.

Formanden meddelte, at der til Festen var sendt Blomster og Hilsener fra mange Sider, bl. a. fra flere Arbejdsgivere i Ringe, fra Fællesorganisationen og fra „Fyns Socialdemokrat".

En hurtigt sammensat Smedekvintet sang en gammel Flagsang, og Bifaldet blev ikke mindre, da M. E. Nielsen sang solo. Forøvrigt blev der sunget mange Sange og holdt mange Taler, før Bordet blev hævet og man tog fat paa Dansen og anden Lystighed.

I Ugen fra 27. August til 2. September har der været afholdt et Lærlingekursus paa Esbjerg Arbejderhøjskole. En Omtale af dette Kursus vil fremkomme i næste Fagblad.

Den internationale Folkehøjskole i Helsingør.

Vinterkursus fra 3. Novbr. til 30. Marts.

Højskolen i Helsingør har nu bestaaet i 18 Aar. Fra en primitiv Begyndelse i 1921 har den vokset sig stadig større. De to sidste Aar havde den sammenlagt godt 250 Elever paa Vinterkursus (hvoraf 62 Udlændinge) og ca. 110 (i sidste Halvdel mere end dobbelt saa mange) Elever paa Sommerskolen, hvoraf Flertallet var Udlændinge.

Paa dens 14 Dages Feriekursus fra 15. Juli til 30. August deltog bl. a. 120 Englændere og 121 Svenskere. Paa de tre Kursus var ialt mere end 20 Nationer repræsenterede.

Skolens Hovedformaal er at virke for mellemfolkelig Forstaaelse. Ligesom Grundtvigs Højskoletanke havde Rod i den Opfattelse, at et Demokrati ikke kunde gennemføres, med mindre der sattes stærke Kræfter ind for en folkelig Oplysning i Ungdomsalderen, arbejder Den internationale Højskole ud

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
4809	Andersen, Boris H. Charles	København	3. 5.98	Kbhvn. Afd.	21. 2.38	Kbhvn. Afd. 2	8. 4.39
21293	— Helge Lystrup .	Svansbjerg	16.12.09	Odense	12. 2.35	„ „ 9	28. 1.39
20217	— Ulf Earl Leif ..	København	4. 3.16	Kbhvn. Afd.	8.11.35	Centralafd.	1. 4.39
55839	Andreasen, Ove Otto Verner	Nr. Herlev	4.12.12	Hillerød	6. 3.33	Frederikssund	25. 3.39
336	Christensen, Oskar Fendrich	Aalborg	27.11.11	Maskinm Forening	1 1.34	Kbhvn. Afd. 13	1. 4.39
57053	— Svend Aage ...	Lynæs	11. 5.18	Frederiksværk	17.10.38	Frederiksværk	27. 5.39
24756	Dideriksen, Helge	Nakskov	6. 1.15	Nakskov	1. 5.33	Nakskov	25. 3.39
17830	Frederiksen, Carl Frederik .	Nykøbing S.	24.10.90	Holbæk	3.11.10	Centralafd.	11. 2.39
18280	Freving, Louis Robert ..	København	4. 2.99	Kbhvn. Afd.	13 10.35	Kbhvn. Afd. 15	3.12.38
34723	Hansen, Børge Henry ..	Herning	17.12.10	Helsingør	26. 4.39	Hovedkontoret	27. 5.39
5989	— Henning Alfred	København	4.12.14	Kbhvn. Afd.	5. 4.34	Kbhvn. Afd. 17	20. 5.39
955	— Simeon	—	31. 7.05	„ „	17.10.24	Centralafd.	4. 3.39
1151	— Viggo	Brøndbyøster	1. 8.14	„ „	20.12.37	Kbhvn. Afd. 2	27. 5.39
1138	Helmudt, Eigil Walther..	København	30. 8.14	„ „	20.10.33	„ „ 11	15. 4.39
1373	Holm, Axel Børge ...	—	4. 8.13	„ „	2. 5.33	„ „ 18	8. 4.39
23524	Hornbach, Carl Evald	Thisted	29. 5.02	„ „	17. 2.36	„ „ 15	20. 5.39
50461	Jensen, J. H. Clemmensen	København	14. 3.06	Kbhvn. Afd.	30. 8.30	Kbhvn. Afd. 13	13. 5.39
4813	— Kai J. Sofus ...	—	19. 2.97	„ „	31. 8.34	„ „ 14	29. 4.39
39614	— Marinus Albert	Skanderup	8. 8.04	Kolding	1. 5.24	Esbjerg	18. 2.39
2010	Jørgensen, Svend Aage ...	København	6.12.99	Kbhvn. Afd. 1	6. 9.19	Kbhvn. Afd. 9	29. 4.39
18788	Jacobsen, Gunnar	Strøby	1. 2.97	„ „	2. 1.37	„ „ 15	17. 6.39
20336	— Leif Peiter Godtfr.	Gentofte	5. 6.17	„ „	1.11.35	Centralafd.	4. 3.39
56091	— Mogens	København	12. 4.18	Kolding	7.11.37	Hobro	29. 4.39
10852	Laumann, Anker Boe	Aarhus	24. 7.15	Randers	7. 5.35	„ „ 14	15. 4.39
35558	Laursen, Evald Wium...	Borris	27.11.06	Herning	14.12.36	Herning	25. 3.39
9036	Lindballe, Knud Lauritz ..	Horsens	19. 9.10	Horsens	6.11.28	Centralafd.	4. 2.39
34303	Ludvigsen, Kjeld Mogens .	Odense	20. 7.16	Odense	3.10.35	Middelfart	27. 5.39
16176	Maag, Maagens	København	20.12.13	Kbhvn. Afd.	20. 6.35	Kbhvn. Afd. 13	15. 4.39
8287	Mortensen, Carl	—	16. 9.12	„ „	31. 5.34	„ „ 18	22. 4.39
57481	Nielsen, Alberth Milther	Søndbjerg	18. 2.16	Herning	27. 6.38	Herning	25. 3.39
1831	— Hans Marius ..	Fredericia	4. 7.84	Kbhvn. Afd.	3.11.33	Kbhvn. Afd. 11	15. 4.39
18173	— Kai E. Christian	København	18. 5.16	„ „	7.10.35	„ „ 2	4. 3.39
16987	Nørballe, Sten Gunge ...	Frederiksberg	11. 3.14	„ „	18.11.37	„ „ 13	25. 3.39
16772	Olsen, James Hans P..	København	1. 2.16	„ „	9. 8.35	„ „ 15	29. 4.39
16548	— Svend Aage ...	—	12.12.15	„ „	1. 8.35	„ „ 13	15. 4.39
37930	Petersen, Chr. Lundager.	Esbjerg	30. 7.18	Esbjerg	3. 5.37	Esbjerg	25. 3.39
14196	— Georg	True	22.11.13	Aarhus	4. 2.35	Kbhvn. Afd. 11	20. 5.39
6559	— H. Meilby	Stege	30. 9.07	Kbhvn. Afd.	10. 1.30	„ „ 12	6. 5.39
56503	— Viggo Marinus.	Draaby	7. 5.18	Aarhus G.	13. 3.38	Grenaa	1. 4.39
58152	Poulsen, Henry Robert ..	København	28. 7.18	Kbhvns. Afd.	3. 5.38	Kbhvn. Afd. 11	1.10.38
20046	Rasmussen, Svend David ..	—	18. 4.14	„ „	5.11.35	„ „ 13	8. 4.39
55232	Tang, Svend	Hasselager	22. 9.15	Holstebro	1. 5.33	Anvisningskt.	18. 9.37
18174	Thoby, Knud H. Chr...	København	20. 8.16	Kbhvn. Afd.	7.10.35	Kbhvn. Afd. 12	15. 4.39
35555	Thomsen, Henry	Aarhus	23.10.11	Herning	28. 9.36	Herning	25. 3.39
16070	Wiborg, Carlo Emilius..	København	9. 4.06	Kbhvn. Afd.	3. 4.25	Kbhvn, Afd. 17	20. 5.39
5266	Widell, Charles Oluf...	—	15.10.14	„ „	12. 1.34	„ „ 14	29. 4.39
18264	Ziegler, Christian J. Julius	Fredericia	23. 7.81	„ „	21. 1.38	„ „ 17	3.12.38

fra Troen paa, at hvis mellemfolkeligt Samarbejde nogensinde skal lykkes, maa der gaa en mellemfolkelig Oplysning forud. Til Trods for Krigen fortsættes Arbejdet. Netop nu er der særlig Brug derfor. Skolen vil i Vinter som i Aarene forud prøve at dygtiggøre sine Elever gennem Studiet af fremmede Sprog og fremmede Lande. Gennem Foredrag og Studiekredse vil den oplyse om det bedste i disse Landes Kultur og i vor egen Kultur, alt det, der kan bygges paa, om den Slægt, der vokser op efter Krigen, vi nu oplever, ikke skal ødelægges i Kynisme.

Skolens Program, der indeholder Oplysninger om de forskellige Undervisningsfag: Dansk, Regning, Historie, Samfundslære (derunder Kooperation og Fagforeningskundskab), Lande og Folk, Internationale Forhold, Tysk, Engelsk (eventuelt ogsaa Fransk), vil blive sendt samtidig med en Blanket til Ansøgning om Optagelse.

Gennem Arbejdsdirektoratet kan arbejdsløse i Fag, hvori der hersker ekstraordinær Arbejdsløshed, faa Udgifterne dækket ved Ophold paa Skolens Vinterkursus fra 3. November til 30. Marts. Ansøgningsblanketter hertil faas ogsaa ved Henvendelse til Den internationale Højskole, Helsingør.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Formerforbund.

Medlemsbogen for nedennævnte Medlem bedes omgaaende indsendt til Hovedkonteret.

Nr. 41042 Andersen, Villy Ulrik, indm. den 1. 11.31

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Specialarbejderforbundet.

Nr. 48634 Patrong, Aage.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Nr. 51108	Henriksen,	Arne Edm. Eugen	(Kbhvn. Afd.)
- 39747	Jensen,	Poul Smith	(—)
- 25663	Kragh,	Thorvald	(—)
- 31460	Rasmussen,	Jørgen Olav Kaj	(—)
- 38322	Andersen,	Henning	(Brønderslev Afd.)
- 55398	Petersen,	Aage Alfred	(Fr.værkAfd.)
- 24252	Hansen,	Ernst Vilfred	(Horsens Afd.)

Medlemmerne, Nr. 17181, Hans Jørgen Hansen Bregendahl, Nr. 51008, Jens Marius Christensen, Nr. 17127, Dines Chr. Jacobsen og Nr. 54257, Finn Ove Stevns har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 29553 Mikkelsen, Henry Eske.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Gl. Register.	Sidst betalt
Nr. 9217	Andersen,	Theodor Christen ...	23.10.15

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 39236	Andersen,	Eduard L. Marius ...	16. 4.27
- 30667	—	Thorkild Asgar Johan	31. 3.28
- 12866	Bahnson,	Axel Ferdinand.....	2. 9.33
- 10938	Bredahl,	Ivan Svend	26. 1.29
- 1424	Burman,	Anker Walter	11. 2.28
- 16793	Christensen,	Einar Marinus.....	7. 3.31
- 8218	—	Ernst Villy.....	28. 1 33
- 16336	—	Frederik Ludvig.....	25. 8.28
- 54686	—	Hans Chr.	7. 3.36

			Sidst betalt
Nr. 54310	Engstrøm,	Anker Victor.....	16. 4.38
- 56113	Fabricius,	Mathias Peter.....	24. 9.38
- 17781	Gjøde,	Martin Petersen.....	8. 8.36
- 30720	Gustafsson,	Sven Evald Arne. ..	11.12.37
- 56261	Hansen,	Holger Oskar Emil..	5.11.38
- 26649	Jensen,	Carl Ferdinand Andr.	22. 4.39
- 28362	—	Henry N. Bülow.....	5.12.36
- 52406	—	Johannes Wilhelm...	1. 6.35
- 16414	—	Orla Reinholdt	21. 1.39
- 12171	—	Rasmus	21. 3.25
- 29759	—	Vilhelm	2. 5.31
- 10355	Jørgensen,	Evald Johannes	22. 7.33
- 38538	Ibsen,	Svend Aage Eskild..	14. 8.26
- 35922	Jepsen,	Carl Otto	11. 2.39
- 1346	—	Ove Vald. Kjær	27. 9.24
- 36911	Kihlstrøm,	Peter Børge.....	8. 5 37
- 21597	Kjelsholt,	Nikolaj Martin	4. 6·27
- 30214	Knudsen,	Chr. Valdemar	11. 6 27
- 16580	Korsgaard,	Johan Ludvig.....	7. 9.35
- 38304	Larsen,	Gunnar Toftager	26. 3.38
- 15746	—	Poul Chr. Benredsen.	18. 3.39
- 9074	Madsen,	Jens Christian.....	12.1 .38
- 6349	Mattesen,	Rasmus M. Ludvig ..	20. 8.38
- 5289	Melding,	Aage Hjalmar	23. 2.35
- 29553	Mikkelsen,	Henry Eske	25. 2.39
- 16549	Mortensen,	Orla Lehmann.....	24. 8.35
- 31425	Møller,	Jørgen Chr.	5.11.38
- 35332	Nielsen,	Hans.....	9. 4.38
- 50656	—	Harald Thorvald.....	26. 5.34
- 36619	Nordstrøm,	Tage L. V. Schmidt..	19. 9.31
- 17300	Olsen,	Egon L. E.....	25. 9.20
- 22855	—	Kai Erik	20. 8.38
- 27669	Petersen,	Axel Hans.....	22. 9 28
- 4015	—	Carl	27. 8.21
- 12896	—	Henning Peter.....	8.10.38
- 23175	—	Kim	8. 4.39
- 25909	—	Knud Erik.....	29. 4.39
- 22225	Rasmussen,	Svend Aage.....	18. 3.39
- 54151	Sørensen,	Ejner	23. 5.31
- 15884	Sahlin,	Sixten Ragnar.....	27. 2.37
- 28282	Schirrmacher,	Hermann.....	11. 4.25
- 23071	Schäfer,	Kai H. Adolf	4. 2.28
- 35745	Therkildsen,	Ejvind	11. 4.31

Dansk Jern- og Metalsliberforbund.

Nr. 46664 Petersen, Kurt Jakob..... 7. 5.38

Rettelser

til Adressefortegnelsen for Maj 1939 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Kasserere.

Nørre Aaby Afd.: Bopæl. Kirkevej 8.
Struer Afd.: Bopæl. Fuglegaardsvej 10.
Stubbekøbing Afd.: Telefon 1232.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 12 OKTOBER 1939 25. Aarg.

Tyve Aar efter.

Indeværende Efteraar fejrer en lang Række af Smedeforbundets Afdelinger deres Stiftelsesfester. Vi har forlængst maattet opgive at referere dem alle, men heller ikke de saakaldte „runde Fødselsdage" har vi set os i Stand til at referere, fordi det vilde blive uoverkommeligt. Aarsagen hertil er i nogen Grad den, at i Aar fejrer ogsaa de københavnske Afdelinger 10—18 Stiftelsesfester, og dette bringer i Minde Tiden for 20 Aar siden, da Syndikalisterne havde tilsigtet Ødelæggelse af Københavns Afdeling 1, hvilket Forsøg ogsaa lykkedes, men kun med det Resultat, at der deraf opstod en Række nye Afdelinger, som altsaa nu fejrer deres 20-aarige Stiftelsesfester, og herunder allesammen kan notere en rivende Udvikling i den forløbne Aarrække.

Vi benytter Lejligheden til at opfriske, hvad det var, der dengang skete. Syndikalisterne havde i en Aarrække terroriseret Afdeling 1, saaledes at ethvert fagligt Arbejde var blevet umuligt. Generalforsamling afholdtes saa at sige uafbrudt, idet det ikke var muligt at faa tilendebragt den ene kvartaarlige Generalforsamling, forinden den anden skulde begynde, og disse Generalforsamlinger forløb saa nogenlunde ens med en Nedrakning og Tilsvining af den af Medlemmerne valgte Bestyrelse paa en saadan Maade, at det allerede nogle Aar i Forvejen havde staaet Hovedledelsen klart, at der maatte ske en Reform. Med dette Formaal for Øje var der i Maj 1918 nedsat et Udvalg, der skulde prøve paa at reorganisere samtlige københavnske Afdelinger, saaledes at disse blev skilt i Brancheafdelinger, eventuelt med Oprettelse af nogle nye Afdelinger, saaledes at det blev muligt at varetage samtlige Medlemmers Interesser, og at det tillige blev muligt at holde Møder og Generalforsamlinger i det hele taget. Vi havde ikke Lokaler, der kunde rumme Afdeling 1's ca. 8.000 Medlemmer, hvilket bevirkede, at en Generalforsamling i denne Afdeling bød paa overfyldte Lokaler og resulterede i, at efterhaanden blev de bedste Medlemmer væk, og dermed skabtes der fri Tumleplads for Syndikalisternes Rumlerier og Spektakelmøder.

Det første Udvalg fik imidlertid ingen Held med sine Bestræbelser, thi naar det kom til Stykket, gjorde det samme sig gældende dengang som senere, nemlig at det er meget vanskeligt at ændre engang indarbejdede Organisationsforhold. Disse organisationsmæssige Vanskeligheder blev vi hjulpet ud over ved Afdeling 1's Fallit. Aarsagen hertil var den, at der den 15. Maj 1919 paa Københavns Flyde-

dok udbrød en uvarslet Strejke, som det viste sig ugørligt at faa ud af Verden ved en almindelig voldgiftsretlig Behandling, hvorefter Arbejdsgiverforeningen anlagde Sag ved Den faste Voldgiftsret, der med Kendelse af 4. Juni erklærede Strejken ulovlig og idømte de strejkende hver en Bod paa 100 Kr. Da Arbejdet ikke blev genoptaget, anlagdes Sag imod Afdeling 1 ved Den faste Voldgiftsret, som den 21. Juni idømte Afdelingen en Bod paa 10.000 Kr., og da Afdelingen ikke tog Konsekvensen af den faldne Kendelse, men fortsatte Strejken, blev der omgaaende anlagt en ny Sag; ved Kendelse af 9. Juli idømtes Afdelingen en Bod paa 40.000 Kr., hvad Afdelingen ikke kunde betale, hvorefter Kongens Foged beslaglagde de disponible Midler og lukkede Afdelingen.

Med denne Kendelse var altsaa samtlige Afdeling 1's Medlemmer uden faglig Organisation, og der opstod nu et Kapløb, der paa den ene Side førtes af en Række Mænd indenfor Forbundets Ledelse — vi nævner Hovedkasserer A. Johansen, Niels Jakobsen og Johs. Kjærbøl — samt en Række Bestyrelsesmedlemmer fra Afdeling 1 for at faa gennemført den Reorganisation af de københavnske Afdelinger, som tidligere havde været paatænkt, og paa den anden Side af Syndikalisterne, der ved Oprettelse af „Københavns Metalarbejderforbund" havde regnet med at skulle ødelægge ikke alene Københavns Afdeling 1, men selve Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, en Bestræbelse, som paa det Tidspunkt havde en vis Sandsynlighed for sig, idet Gullasch-Tiden med sine Udskejelser faktisk havde skabt Tro paa, at der var Rum for et hvilket som helst Krav. Den store Del af Afdeling 1's Medlemmer svigtede dog ikke deres gamle Organisation, og man havde formentlig ogsaa paa Følelsen, at „Københavns Metalarbejderforbund" med sine Ledere udover at skrige højt fra en Talerstol ikke var i Besiddelse af synderlige Evner til at fremme Medlemmernes Sag.

Den overvejende Del af Afdeling 1's Medlemmer organiserede sig i

Afdeling 10, Orlogsværftets Maskinarbejdere,
Afdeling 11, Reparatører ved industrielle Virksomheder,
Afdeling 12, Skibsværfternes Maskinarbejdere,
Afdeling 13, Mekanikere og Instrumentmagere,
Afdeling 14, Automobil- og Cyklemekanikere,
Afdeling 15, Smede og Maskinarbejdere paa Specialfabrikker,
Afdeling 17, Smede og Maskinarbejdere paa mindre Maskinfabrikker,
Afdeling 18, Værktøjs- og Værktøjsmaskinfabrikker.

I „Københavns Metalarbejderforbund" samledes ikke destomindre et Par Tusinde Medlemmer, der dog ved Starten indskrænkedes til ca. 1300, men udover Starten blev det ogsaa kun et Forsøg, thi at opnaa Fordele for Medlemmerne var Forbundet ganske ude af Stand til. Mæglings- og Timandsreferater fra den Tid fastslaar i hvert enkelt Tilfælde som Regel, at man kunde faa det Løntillæg eller, hvis det drejede sig om andre Krav, de samme Fordele, som Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds Medlemmer havde opnaaet i lignende Tilfælde. „Københavns Metalarbejderforbund" sygnede hurtigt hen, og dets Medlemmer optoges efterhaanden i Smedeforbundet paa nær 12 navngivne Personer, der havde været særlig ivrige efter at faa Afdeling 1 ødelagt. Disse fik dog senere hen efter Anbefaling af Centralafdelingen i København ogsaa Adgang til at blive Medlemmer.

En ganske anden Stilling har de af Afdeling 1's Medlemmer oprettede Afdelinger haft, idet deres Medlemsantal ved Starten var 5.360 og nu 20 Aar efter er 13.029. Men Hovedsagen er, at de Spektakelmøder, som Syndikalisterne i sin Tid lavede i Afdeling 1, og hvorved de blev Aarsag til Ødelæggelse af denne Afdeling, der havde eksisteret fra 1873, d.v.s. været blandt de allerførste Fagforeninger, været den allerførste Fagforening for Smede og Maskinarbejdere og i mange Aar, indtil 1887, været ene om at varetage de københavnske Smedes Interesser, har vendt sig til det bedste paa den Maade, at der i Afdeling 1's Sted er opstaaet en Række

blomstrende Fagforeninger med Vilje og Evne til at øve den Gerning, som er en Fagforenings, nemlig at fremme Medlemmernes økonomiske Forhold.

Fælles for den Aand, der har hersket ved Festerne i de forskellige Afdelinger i dette Efteraar, har været Troen hos den enkelte paa Organisationen og Visheden om, at Fagforeningen under de forhaandenværende paa mange Omraader urolige Forhold er et saa nødvendigt Led i de danske Arbejderes Bestræbelser paa saavel at sikre den vundne Position som at erobre nye, at de har skabt et Sammenhold, som aldrig har været bedre. Forbundet bringer under eet sin Lykønskning til alle disse Afdelinger, saavel dem, vi her har skænket en særlig Omtale — de københavnske Afdelinger af 1919 — som Provinsafdelingerne ude omkring i Landet, baade dem, der er ældre, og dem, der er yngre end dette Aarstal.

Til

Det danske Folk.

I en for det danske Folk og Danmark dybt alvorlig Stund retter De samvirkende Fagforbund og det danske Socialdemokrati en indtrængende Appel til det arbejdende Folk i By og Land og til Danmarks demokratisk tænkende Borgere.

Storkrigen eller Verdenskrigen er for anden Gang i samme Generation en Kendsgerning. Dens Udbrud og dens Virkninger stiller det danske Samfund overfor en Række Vanskeligheder, hvis Omfang det endnu ikke er muligt at bedømme. Alle haaber, at det maa lykkes at bevare Danmarks Neutralitet og holde vort Land fri for Krigens Ulykker. Vi nærer fuld Tillid til Regeringen og føler os overbevist om, at det vil lykkes den ved en klog og ligelig Neutralitetspolitik og ved fornødne Bevogtnings- og Værneforanstaltninger at sikre Bevarelsen af Landets Selvstændighed og Uafhængighed.

Men selv naar dette lykkes, vil en Række økonomiske, forsyningsmæssige og handelspolitiske Vanskeligheder melde sig. Vi takker Regeringen, fordi den uden Tøven har gjort Skridt til at gennemføre nødvendige Foranstaltninger. Rigsdagen har allerede vedtaget vidtgaaende Bemyndigelseslove, og Kommissioner og Udvalg er i Gang med at overveje, hvad der bør foretages.

Vi opfordrer nu Regeringen og Myndighederne til snarest at træffe Foranstaltninger til:

1) At sikre en ligelig Fordeling af alle Livsfornødenheder,
2) at afværge urimelige Prisstigninger,
3) at forhindre ublu Fortjenester og ved de nødvendige nye Skatter at fordele Byrderne paa retfærdig Maade,
4) at sikre Hjælp for de Medborgere, der maatte blive ramt af Krigssituationens Virkninger.

Naar vi har paapeget dette, vil vi fremhæve overfor det danske Folk, at der i denne Alvorens Stund kræves Ofre af os alle. Den danske Arbejderklasse er beredt til paa lige Vis med alle andre Befolkningsgrupper at deltage i en Samarbejdets Politik, der bærer vort Land frelst gennem Krigens Vanskeligheder.

De to Hovedorganisationer opfordrer den danske Arbejderklasse til i disse alvorlige Dage at styrke Sammenholdet og bevare deres politiske og faglige Organisationer usvækket. De nu afslørede hjemlige kommunistiske og nazistiske Splittelsesmænds Rolle maa være udspillet.

Dansk Arbejderbevægelse bekender sig fortsat, trods det Skibbrud mellemfolkeligt Samarbejde har lidt, til international Forstaaelse Folkene imellem. Vi vil, saa snart det er muligt, søge at fæstne og knytte de Traade, som kan binde Arbejderne og Folkene sammen i Fredens, Forsoningens og Fællesskabets Aand.

Men Øjeblikket kræver af os alle Dagens Gerning. I fuld Enighed maa hele det danske Folk slutte op bag den demokratiske Regering til Gennemførelsen af de mægtige Opgaver, som kun en stærk Regering og et enigt Folk er i Stand til at føre ud i Livet.

Det danske Folk har den dybeste Medfølelse med de Nationer, som rammes af Krigens Ulykker, og vil føle det som en uafviselig Pligt at hjælpe og lindre de Saar og Lidelser, som Krigen paalægger Folkene.

Vi maner til Ro og Besindighed, til Offervilje og Samfundssind. Under den Regerings Ledelse, der som ingen anden har Folkets Tillid, vil danske Arbejdere i et nationalt Samarbejdets Aand gøre deres Pligt og bringe deres Ofre i den Forvisning, at deres Ret ogsaa vil blive sikret.

Slut op om Danmarks Regering,
hvis førende Mand Stauning er!

Bevar og styrk Danmarks Demokrati og Frihed!

Sammenhold! Solidaritet! Samarbejde!

De samvirkende Fagforbund.
Socialdemokratisk Forbund.

Krigens økonomiske Problemer.

Krigens Begyndelse medførte for de neutrale Stater og særlig for Danmark store *økonomiske* Problemer — Problemer, der ogsaa knyttes meget stærkt til den *politiske* Neutralitet. Først og fremmest drejer det sig om at sikre Landets Forsyning og derefter at sikre den normale Udenrigshandels Opretholdelse. Og heri bestaar samtidig det politiske Problem, nemlig at opretholde Landets særlig økonomiske Funktioner over for begge fjendtlige Parter paa en Maade, der viser politisk Neutralitet.

Det er vigtigt at fastslaa, at Blokadesituationen ikke har forandret Erhvervspolitikkens primære Formaal: *Opretholdelse af Maksimalbeskæftigelse og tilstrækkelig Fortjeneste for hele Befolkningen.* Det er særlig vigtigt, at Realindtægten opretholdes for den økonomisk daarligst stillede Del af Befolkningen.

Det er nu Blokadeøkonomiens Opgave under Blokadens særlige Forudsætninger at gennemføre en Erhvervspolitik, som tager Sigte paa de omtalte Principper. Dette betyder, at man samtidig maa sikre de nødvendige Raavarer og Befolkningens Forsyning med de Varer, der indgaar i den brede Befolknings nødvendige Forbrug. Naturligvis skal man anvende særlige Import- og Eksportforanstaltninger, Produktions- og Prisforanstaltninger for at kunne gennemføre den paakrævede økonomiske Politik.

Regeringen har umiddelbart efter Krigsudbrudet taget fat paa de økonomiske Problemer. Man har nedsat et erhvervsøkonomisk Raad og i Forbindelse med dette forskellige Nævn, som skal sikre den Erhvervspolitik, der svarer til Blokadeøkonomiens Krav. Man er begyndt med forskellige Foranstaltninger paa Rationeringsomraadet (f. Eks. Benzin) og har fastsat Maksimalpriser for Korn og Brød. Endvidere har man paabegyndt en Optælling af Lagrene.

I denne Sammenhæng er det vigtigt, at Regeringen har sikret sig Kontrol med Udenrigshandelen, det vil ikke alene sige Kontrol med Importen, som jo i Forvejen bestod paa Grund af Valutaloven, men ogsaa Kontrol med Eksporten, og Regeringen har gennemført forskellige Eksportforbud, som skal sikre, at Hjemmemarkedet ikke blottes for vigtige Varer og Raastoffer. Endelig er der udstedt en Lov imod Hamstring og Vareaager.

I Modsætning til Verdenskrigen er man nu straks begyndt med krigsøkonomiske Foranstaltninger. Men det er givet, at Erhvervslivets Tilpasning til de forandrede økonomiske Forudsætninger ikke kan ske i en Haandevending. I Øjeblikket er det f. Eks. meget vanskeligt at faa noget Overblik over Sterlingkursens Udvikling, som jo har afgørende Betydning for vor Eksportindtægt og muligvis ogsaa for Hjemmemarkedets Forsyning med Smør og andre Produkter. Ogsaa den engelske Blokades Omfang og de tyske Modforanstaltningers Effektivitet er i Dag endnu uvis.

Men alligevel kan man allerede i Dag se de Principper, som vil blive afgørende for vor økonomiske Politik under Krigen. Importen af Luksusvarer og af Raastoffer til Luksusproduktion vil blive forhindret. Det vil blive nødvendigt at koncentrere de til Raadighed staaende Raastoffer og den disponible Arbejdskraft paa Erhvervsgrene og Foretagender, som arbejder for den primære Forsyning. Det er muligt, at Begrebet „Luksus" efterhaanden vil blive udvidet og under en længere Krig vil komme til at omfatte alle Varer og Produktioner, som ikke er Livsfornødenheder. Denne Politik vil medføre, at man vil blive nødt til at foretage saadanne Omlægninger og Tilpasninger i det danske Erhvervsliv, som svarer til Blokadesituationen. Produktion af danske Raastoffer vil faa en stigende Betydning. Forøget Hvedeavl, Lucerneavl, Avl af Foderkartofler og Foderroer vil staa paa Dagsordenen. Ensileringsforanstaltninger vil faa aktuel Betydning. Ligesom under Verdenskrigen vil Tørveproduktionen blive vigtig for vor Brændselsøkonomi. Vareudvekslingen med Sverige og Norge vil delvis komme til at erstatte de udenlandske Handelsforbindelser, som ikke kan opretholdes under Blokaden. Saaledes kan vi f. Eks. importere Kvælstof fra Norge, og Kraftoverførslen fra Norge og Sverige vil faa stor aktuel Betydning.

Det vil være typisk for Blokadeøkonomien, at *Befolkningens tilstrækkelige Forsyning* bliver Midtpunktet i hele Erhvervspolitikken. Udviklingen vil ganske sikkert føre til, at selve Eksportsynspunktet vil træde tilbage for Hjemmemarkedets tilstrækkelige Forsyning med de nødvendige Varer, og Eksportreguleringen vil arbejde i denne Retning. Vi skal kun her gøre opmærksom paa, at danske Fedtstoffer i større Udstrækning burde anvendes herhjemme, og at det skulde være muligt at erstatte de udenlandske vegetabilske Olier i Margarineproduktionen med Smør og animalske Fedtstoffer. Den større Anvendelse af Smør som Næringsmiddel vil medføre, at andre Næringsmidler kan spares og samtidig forbedre den daarligst stillede Del af Befolkningens Ernæringstilstand.

Blokadeøkonomien vil ogsaa kræve en Indsats paa det beskæftigelsesmæssige Omraade. Benzinrationeringer, Forbud imod Bilkørsel, Indskrænkninger af Luksusproduktionen og lign. vil medføre, at man bliver nødt til at udvide Beskæftigelsen paa andre Omraader, og her er *Byggeriet* naturligvis af stor Betydning. Det vil blive nødvendigt at støtte Byggeriet i størst mulig Udstrækning, og det skal være Nationalbankens og Krisefondens Opgave at gennemføre denne Støtte. Samtidig vil det være nødvendigt at kontrollere Byggematerialernes Prisfastsættelse. Ogsaa store *offentlige Arbejder* kan gennemføres nu. Inddæmnings- og Afvandingsarbejder, som skal skaffe nye Arealer for øget Korn- og Lucerneavl, er meget arbejdskrævende og forudsætter ikke Import af udenlandske Raastoffer.

Prisproblemet er selvfølgelig et særlig vigtigt Spørgsmaal under Krigen. Det er givet, at Prisforhøj-

elser ikke kan undgaas, fordi Raastofpriserne vil stige, og dette vil præge de danske Importpriser. Heller ikke Maksimalpriser er noget Middel til at undgaa Prisstigninger. I Virkeligheden er Maksimalpriser kun et Middel til Prisregulering. Stigende Priser er jo kun et Udtryk for Vareknaphed, og Vareknaphed er et Symptom paa formindsket Udbud. Der er Fare for, at Maksimalpriser yderligere kan formindske Udbuddet og paa denne Maade forøge Vareknapheden. Hvis det er Tilfældet, vil Handelen prøve paa at omgaa Maksimalpriser. Dette er sandsynligvis Aarsagen til, at Regeringen omgaas meget forsigtigt med Maksimalprispolitikken. Derimod vil Forøgelsen af Udbuddet og en gennemgribende Priskontrol være det rigtige Middel til at undgaa Prisforhøjelser, der ikke er berettiget. Hvis det skulde være paakrævet, saa skal en Rationering sikre de nødvendige Livsfornødenheder, men samtidig skal denne Rationering tage Sigte paa, at Ligedelingsprincippet ikke er en retfærdig Løsning. Sværarbejdere og Folk, som ikke er i Stand til at faa de nødvendige Kalorier og Vitaminer i Form af dyrere Varer, skal naturligvis have større Rationer af de nødvendige primære Varer end Mellemstand og Overklasse, som har større Mulighed for at omlægge Forbruget til andre Varer.

De samvirkende Fagforbund og Socialdemokratisk Forbund har i det Opraab, der findes andet Steds i Bladet, opfordret Regeringen til at træffe Foranstaltninger, der svarer til de Tanker, vi har udviklet her. I dette Opraab opfordres Regeringen bl. a. til at fordele Byrderne ved *nye nødvendige Skatter* paa retfærdig Maade. Det er meget vigtigt — ikke alene økonomisk, men ogsaa af Hensyn til Samfundsmoralen —, at denne Krig ikke medfører ublu Fortjenester i visse Befolkningskredse, som det skete under Verdenskrigen.

Moskva-Agenterne afsløres.

(H. I. P. A.)

Den ynkeligste Rolle, der nogensinde er blevet et politisk Parti tildelt, er utvivlsomt den, som de danske Kommunister har maattet spille siden 22. Aug., da Meddelelsen om Indgaaelsen af Ikke-Angrebspagten mellem Tyskland og Rusland forelaa. Nu skulde man til at forklare, at Sovjet-Unionen naturligvis ikke skulde bruges i en bestemt kapitalistisk Magtgrupperings Kamp mod en anden kapitalistisk Magtgruppering, efter i Maaneder at have forsøgt at bilde danske Arbejdere ind, at det netop var Sovjetruslands hedeste Ønske i Forbindelse med en af Frankrig og England bestaaende „kapitalistisk Magtgruppering" at vende sig mod Aksemagternes Fremmarch.

Kommunisternes udenrigspolitiske „Linie" i de forløbne Aar har været et uafbrudt, desperat Forsøg paa at faa Danmark til at opgive sin hævdvundne, af andre Magter anerkendte, Neutralitetspolitik og lade sig indrullere mellem de Stater, „der under Sovjet-Unionens Førerskab utrættelig kæmper for Bevarelse af Freden". Kommunisterne har ikke ved nogen Lejlighed undladt at gøre sig til Talsmand for denne Tanke. Da Antikominternpagten oprettedes mellem Tyskland, Italien og Japan, blev denne Agitation sluppet løs, lige som den tidligere havde været det, naar de nordiske Stater klarlagde deres Synspunkter i Genéve. Ved Østrigs Indlemmelse i det tredie Rige agiterede man for Danmarks Indmeldelse i Stormagternes Alliancepolitik paa en Maade, der overgik alt, hvad man hidtil havde været Vidne til herhjemme, og endelig fandt man ved Afslutningen af den dansk-tyske Ikke-Angrebspagt Anledning til en Kampagne mod Regeringens Udenrigspolitik af saa overspændt Karakter, at den nu sikkert bittert fortrydes.

Under hele denne Periode har Kommunisterne med alle Tegn paa Forargelse vendt sig mod dem, der vovede at paastaa, at en Tilnærmelse mellem Sovjet-Unionen og Tyskland i handels- og udenrigspolitisk Henseende var særdeles tænkelig. Saadanne Paastande dukkede bl. a. frem, da Udenrigskommissær *Litvinof* i Maj Maaned d. A. blev afskediget. Kommunisterne afviste harmfuldt de „meningsløse Rygter", som man „sølede" sig i angaaende en Nyorientering i Sovjet-Unionens Udenrigspolitik. Faa Maaneder senere var disse „meningsløse Rygter" en Kendsgerning, som Moskva-Disciplene med alle Midler *skulde* forsvare.

Ogsaa Meddelelserne om en forestaaende Forbedring i Handelsforholdet mellem Tyskland og Rusland blev betegnet som „Løgn" og „drønende Usandfærdighed" — men en „Pravda"-Artikel, der gengives i „Arbejderbladet" den 22. August d. A. oplyser, at der „har været ført Forhandlinger mellem Sovjet-Unionen og Tyskland om Handels- og Kreditspørgsmaal *lige siden Begyndelsen af forrige Aar.*"

Det kneb dog ikke saa lidt for vore hjemlige Ruslands-Agenter at indstille sig paa den nye Tingenes Tilstand og forsone sig med Tanken om, at den „Fredsfront", som man gennem Aar havde propaganderet for, nu var manet i Jorden af Centralen i Moskva. *I direkte Modstrid med Indholdet af Pagten,* der forbyder de kontraherende Parter at deltage i nogen Magtgruppe, der direkte eller indirekte er rettet mod den anden Part, hævdede Kommunisterne, at „Fredsfronten" havde bedre Betingelser end nogensinde før, hvis Frankrig og England vilde.

Som et Vidnesbyrd om Kommunisternes fuldkomne Mangel paa Evne til at vurdere Situationen kan det nævnes, at *de endnu 2 Dage før Krigens Udbrud hævdede, at den tysk-russiske Pagt havde betydet, at Udsigterne til Fred var større, end de havde været i lange Tider!*

Kommunisterne, der om den dansk-tyske Pagt hævdede, at den var *i Modstrid med Folkeforbundspagten* (som ogsaa Rusland har underskrevet), som fordømte enhver Overenskomst med „Krigsbrandstifterne i Berlin", fordi den Stat, der afsluttede en saadan Overenskomst, blev gjort „misliebig i internationalt Omdømme", som udtalte, at „kun Idioter og

Forbrydere kan tro en trefold Ordbryders Ord" — disse Kommunister har nu faaet den utaknemmelige Opgave at skulle bringe denne Stilling i Overensstemmelse med en storslaaet Begejstring for Pagten mellem Tyskland og Sovjet-Unionen. De har faaet til Opgave at bevise, at medens den danske Pagt er i Uoverensstemmelse med Folkeforbundets Statutter, saa er den russiske i nøje Samklang med de samme Statutter; de skal bevise, at medens Danmark blev gjort misliebigt i internationalt Omdømme ved Afslutningen af en Pagt med Tyskland, saa fortjener Rusland al Hæder og Anerkendelse; de skal forklare, at medens Hitler overfor Danmark er en trefold Ordbryder, som kun Idioter og Forbrydere kan tro, saa er samme Hitler overfor Rusland en Mand, hvis Ord i et og alt staar til Troende. Man bør ikke misunde de danske Kommunister denne Opgave. De har ganske vist forsøgt sig med en Forklaring om, at „det, der kurerer en Smed, slaar en Skræder ihjel"; men intet fornuftigt tænkende Væsen vil tage en saadan „Forklaring" for gode Varer.

Den hensynsløse Kampagne, som Kommunisterne iværksatte overfor de ansvarlige danske Fagforeningsfolk, der i Zürich afslog at ville være med til *for fjerde Gang* at indbyde de russiske Fagforeninger til et Samarbejde og satte sig imod at placere Faginternationalen midt i de storpolitiske Forhandlinger, er ogsaa ved den seneste Tids Begivenheder kommet til at staa i sit rette Lys. Enhver kan nu se, at de danske Repræsentanter handlede rigtigt ved den Holdning, de indtog i Zürich.

Kommunisterne har ved denne Lejlighed saa tydeligt som ingensinde før ført Bevis for, at deres Virksomhed ikke er dikteret af Ønsket om at tjene *danske* Interesser. De er Udlandsagenter — og dem er der ingen Anvendelse for hverken i Politik eller Fagbevægelse!

Tysklands Jerntilførsler under Blokaden.

Forskellige udenlandske Blade har — naturligt nok — i den sidste Tid behandlet det brændende Spørgsmaal om Effektiviteten af den engelske Blokade mod Tyskland, især med Hensyn til de tre vigtigste Krigsstoffer: Jern, Kul og Olie. — Paa Grundlag af disse Meddelelser skal vi her forsøge at bedømme Udsigterne for Tysklands Behov og Forbrug af Jern og andre Metaller, samt hvilke Forraad og Importmuligheder Landet har under Krigen.

Medens Tyskland har *Kul* nok baade til eget Behov og til Eksport under Krigen, forholder det sig ganske anderledes med Jern og Benzin. Endelig er dermed ikke løst det allervigtigste Spørgsmaal, nemlig de tyske *Betalingsmuligheder* overfor Udlandet.

Om Blokaden af Metal og Olie vil være effektiv nok til at bevirke Tysklands Sammenbrud, i hvert Fald *ad Aare*, er selvsagt vanskeligt at bedømme, især da den politiske Situation, d. v. s. „Blokade-Ringen" om Tyskland, kan antage forskellige Former under Krigens Forløb og allerede er forbedret noget i Tysklands Favør i Løbet af den første Krigsmaaned ved Erobringen af Polens Industriomraader og Aftalerne med Sovjetrusland. Men hvis man gaar ud fra, at Stillingen næppe forbedres yderligere i denne Henseende for Tyskland under Krigen, kan man dog faa visse Holdepunkter ved at undersøge de senere Aars tyske Statistik vedrørende Forbrug og Import af disse Stoffer.

Det kan først fastslaas, at trods den vældige Stigning i den tyske Jernmalm-Udvikling i 1938 til over 10 Millioner Tons, androg Importen selv i Fredstid mere end det dobbelte af Landets egen Udvinding. Den store Stigning af Malmbehovet under en Krig kan ikke dækkes ved at sætte den indenlandske Udvinding i Vejret, hvor meget man end vil forsøge derpaa. De tyske Malmlejer er desuden jernfattige, og til Udvindingen vil der medgaa enorme Mængder af Kul og Anlæg af nye Højovne. Ejheller kan Behovet dækkes ved Brug af gammelt Jern eller Standsning af Eksporten af Jernvarer, thi Eksporten maa jo netop opretholdes for at skaffe Valuta. Af Hovedleverandør-Landene har Tyskland foreløbig Adgang til Malm fra Sverige og Belgien-Luxemburg, men disse to Lande maatte mindst *fordoble* deres Eksport af Malm til Tyskland for at sikre dette Land dets *hidtidige* Importmængder. Selv om det skulde lykkes Tyskland at faa saa store Mængder hjem, trods Englands og Frankrigs Pres paa Belgien og Sverige, er det stadig et stort Spørgsmaal, om Tyskland vilde være i Stand til at *betale* en saa kæmpemæssig Import. Hertil kommer for *Belgiens* Vedkommende den stadige Krigsfare, hvori Landet svæver, og for Sveriges Vedkommende Transportspørgsmaalet, naar Luleå-Havnen fryser til, hvilket sker nogle Maaneder hver Vinter, og naar Transport ad Søvejen fra Narvik i Norge hindres af den engelske Flaade.

I Fredstid vilde det altsaa falde Tyskland meget vanskeligt at dække sit Jernbehov alene fra Sverige og Belgien, men hvor meget mere da ikke i Krigstid, hvor Behovet maaske mangedobles. En tysk Militærforfatter *Possony* anslaar i sin Bog „Die Wehrwirtschaft des totalen Krieges" ved en Frontlængde paa 1000 km det aarlige Behov af Jernmalm i Tyskland til 85 Millioner Tons. Men intet Land i Verden, maaske bortset fra U. S. A., kan dække et saa enormt Behov. Tyskland importerer normalt fra Sverige ca. 10 Millioner Tons Jernmalm aarlig og fra Belgien ca. 2 Millioner. Af denne Malm udvindes 50—60 pCt. Staal, af den tyske Malm kun 30 pCt. Den samlede tyske Produktion af Jern og Staal var:

	Raastaal:	*Raajern:*
1934.....	13,6 Mill. Tons	10,6 Mill. Tons
1935.....	16,1 - —	12,8 - —
1936.....	18,7 - —	15,3 - —
1937.....	19,3 - —	16,0 - —
1938.....	23,0 - —	?

Det er nu udenfor al Tvivl, at Tyskland har oplagret en stor Del af de sidste Aars Overproduktion i Form af Halvfabrikata og lignende, som forholdsvis let kan gøres direkte anvendeligt til Krigsbrug. Baade Hitler og Göring har fremhævet, at Tyskland havde meget store Beholdninger af Korn, Metal og Benzin. Og de officielle tyske Blade har opgivet, at der i de sidste Maaneder før Krigen var samlet Forraad af alle Slags. Man kan sikkert gaa ud fra, at der ikke vil være Mangel paa Jern eller Staal i Krig ns første halve Aar eller maaske første Helaar. Men hvordan vil det gaa derefter, er det store Spørgsmaal. Den indenlandske Produktion kan kun dække en Fjerdedel af Behovet i Krigstilfælde, og selv Tilskudet fra Polen forslaar kun lidt. Der kan heller ikke (som under Verdenskrigen) samles gammelt Jern mere rundt i Landet, thi i det sidste Aar er alt af denne Art indsamlet, og man er gaaet meget grundigt til Værks. Selv Kirkegaardenes og Gravstedernes Hegn har maattet holde for. Paa alle Maskinværksteder o. l. har Hitlerungdommen indsamlet enhver Stump Metal, selv rustne Søm og Skruer, til Omsmeltning og fornyet Anvendelse. Tilbage staar kun een eneste Udvej, nemlig at tage Malmgruber i Brug, hvis Malm er saa daarlig, at det ikke under normale Forhold kan betale sig at udnytte den.

Som nævnt er den tyske Jernmalm ikke god; dens Jernindhold er kun ca. 30 pCt. mod den svenske Malms 60 pCt. Der findes i Tyskland store Jernmalmforekomster af endnu ringere Kvalitet end de 30 pCt. Først og fremmest ved Salzgittergebiet i Harzen, hvor der menes at ligge 2 Milliarder Tons Jernmalm, hvis Udnyttelse ikke hidtil har været rentabel. I Juli 1937 dannedes imidlertid det bekendte Hermann Göring-Mineselskab, der i Løbet af nogle Maaneder udvidede sin Aktiekapital fra 5 Millioner Mk. til *400* Millioner Mk., hvoraf Riget overtog de 240 Millioner, medens 120 Millioner blev paatvunget Industrien. For disse 400 Millioner skal der indrettes Mineanlæg i Salzgittergebiet til Udvinding af Jernmalm. I 1938 menes at være udvundet 2 Millioner Tons Jernmalm i de nye Miner, men Tyskerne regner med at kunne bringe Produktionen op paa 20 Millioner aarlig i Løbet af 6—7 Aar. Hvis Krigen varer meget længe, og hvis der kan skaffes Kul til Udsmeltningen og Arbejdere til Brydningen af Malmen og Kullene, skulde der altsaa være en Udvej for Tyskland til nogenlunde at dække sit Forbrug af Jernmalm i *Fredstid*. Fra Østrig og Polen kan ogsaa faas 2—3 Millioner Tons aarlig. Den indenlandske Produktion af Jernmalm i Tyskland er steget fra 1,3 Millioner Tons i 1932 til 8,5 i 1937 og ca. 10 Millioner i 1938, men da der brugtes ca. 35 Millioner Tons i 1937 og formentlig mindst 40 Millioner Tons i 1938 (Tallene herfor mangler), er der endnu et Stykke Vej tilbage til fuld Selvforsyning.

For andre vigtige Metallers Vedkommende vides det, at Tyskland i nogen Grad har forsynet sig udefra med de Metaller, som næsten ikke forekommer i Tyskland. Det gælder Nikkel, Tin, Krom og Wolfram. — Af Kobber og Bly findes en Del i Tyskland, saaledes at omkring Halvdelen af Behovet i Fredstid kan dækkes. Af Zink findes endnu mere, og Udvindingen kan efter Sagkyndiges Mening bringes op paa fuld Selvforsyning i Løbet af nogle Aar. Aluminium fremstilles som bekendt af Bauxit, hvoraf Tyskland kun fremstiller 8—10 pCt. af sit aarlige Behov, medens Resten importeres. Imidlertid vil Tyskerne gaa over til at fremstille Aluminium af Lerjord for at undgaa Importen. Hvor langt disse Bestræbelser er fremme, vides ikke, men der lægges megen Vægt paa Aluminiumsproduktionen, da dette Metal kan erstatte Kobber og andre Metaller. Endelig skal det være lykkedes at fremstille brugbare Legeringer af Magnium, hvortil Raastofferne haves indenfor Tysklands egne Grænser.

Af alt dette fremgaar, at Tysklands Stilling ganske vist er vanskelig med Hensyn til Fremskaffelsen af de fornødne Malme og Metaller under en Krig, men at der paa den anden Side er visse Muligheder for at afhjælpe Manglerne, og at meget — maaske *alt* — afhænger af, om disse Muligheder kan og vil blive udnyttet. At den nuværende tyske Regering af al Kraft vil bestræbe sig herfor, kan der næppe være Tvivl om.

S.

Arbejdsløshedsproblemet 1930—38.

En Undersøgelse og en Beskæftigelsesplan foranlediget af Socialministeriet.

For dansk økonomisk Politik maa det siges at være et højst uheldigt Tidspunkt, at den nye Storkrig udbrød paa. Efter otte til ni Aar med stadig skiftende Krisesituationer, der uophørligt skabte nye og uventede Vilkaar for Erhvervslivet, og med utallige Indgreb fra Regeringens Side, hvoraf mange var præget af Periodens Midlertidighed og Usikkerhed, var man nu endelig i 1939 naaet frem mod en vis Afklaring.

Denne Afklaring skyldtes delvis den økonomiske Udvikling. Som tidligere skildret i Fagbladet naaede Højkonjunkturen først i Aar (1939) sin Kulmination i Danmark. I 1935 dikterede Valutastillingen en Kreditindskrænkning, der bl. a. stærkt hæmmede Byggeriet (gennem faldende Obligationskurser) og saaledes bevirkede, at den danske Højkonjunktur ikke i Aarene 1935—37 opnaaede en saa stærk Udfoldelse som i Udlandet. Først i 1937, samtidig med, at Konjunkturerne i Udlandet viste Tegn paa Nedgang, havde Danmark (takket være Valutacentral og Prisudvikling) igen saa store udenlandske Valutatilgodehavender, at Nationalbanken og Regeringen kunde tillade sig at skride til en Kreditudvidelse og en Støttelovgivning for Byggeriet. Dette førte til den stærke

Stigning i Produktion, Byggeri og Beskæftigelse og det stærke Fald i Arbejdsløsheden, som er skildret i en tidligere Artikel. Arbejdsløsheden sank til 9,5 pCt. pr. 31. August eller 55.000 Mand. — At dette betød en Simplificering og Afklaring af Arbejdsløshedsspørgsmaalet er indlysende. De Midler, der skal bringes i Anvendelse til Bortfjernelse af en Arbejdsløshed, der svinger mellem 50 og 75.000 Mand, maa blive af helt andre Dimensioner og langt lettere gennemførlige (politisk som økonomisk), end hvor det drejer sig om 100—200.000 Mand. Problemet er nu mere overskueligt og begrænset og lader sig lettere gribe an. — Samtidig begyndte man at faa Overblik over Virkningerne af de mange forskellige Indgreb, der er foretaget i denne Periode, og det blev efterhaanden muligt at bedømme disse og foretage en Sortering af dem, saaledes at de Foranstaltninger, der stadig burde have Midlertidighedens Præg, skiltes ud fra dem, der syntes at fortjene mere varige Former og eventuel yderligere Udbygning. Landstingets Erobring gav de politiske Muligheder for en saadan Revision af Krisepolitikken.

Men hvilke Midler skulde da bringes i Anvendelse til Opsugning af den Rest, der endnu var tilbage af Arbejdsløsheden? — Ja, ogsaa paa dette Punkt var en vis Afklaring kommet frem. Prof. Zeuthens Bog om Arbejdslon og Arbejdsløshed, der tidligere har været omtalt i Fagbladet, gav et godt Grundlag for en Diskussion af Lønproblemerne; cand. polit. Kjeld Philip har i Forbindelse med Aarhus Universitet givet en anvendelig Fremstilling af Kriselovgivningen i Sammenhæng, og endelig har Arbejderbevægelsens Erhvervsraad og Socialministeriet, uafhængig af hinanden, foretaget hver sin Undersøgelse af Arbejdsløshedsproblemet og opstillet hver sit Forslag til en Beskæftigelsesplan. Disse store økonomisk-statistiske Arbejder er foretaget henholdsvis under Ledelse af *Niels Lindberg* og *Jørgen Dich*. Og foreløbig er Jørgen Dichs Arbejde udkommet.

Krigen og Arbejdsløsheden.

Hele denne Afklaring af saavel den økonomiske Situation som af Problemerne og Midlerne til deres Løsning synes Storkrigen nu foreløbig brat at have kastet over Ende. Fremtiden ligger i Øjeblikket mere taaget og usikker foran os end nogensinde før. Det er umuligt at vide noget bestemt om den nærmere Udvikling. Dette gælder baade Udførslen og Indførslen, Priser, Valutastilling og Beskæftigelse.

Trods de glimrende Reguleringsmidler, som Valutacentral og Regeringens forskellige rettidige Indgreb har skabt, behersker vi jo langt fra Udviklingen fuldstændig. End ikke Krigens Længde er det muligt at vide noget bestemt om, og om den større eller mindre Sandsynlighed for, at vor Raastofforsyning vil fortsætte i tilstrækkeligt Omfang, kan der kun gisnes. Usikkerheden er indlysende, og det vil forstaas, at Regering, Rigsdag og Fagforeninger indtil videre vil have nok at bestille med at følge den aktuelle Udvikling og træffe de rigtige Dispositioner. Men Arbejdsløsheden — hvordan det end vil gaa med den under Krigen — maa ikke glemmes af den Grund; heller ikke i den Sløvhed, der vel uvægerligt følger i enhver Krigs Spor over for alle Problemer, der ikke netop er Krigens. Vi vil derfor i det følgende bringe en Omtale af den Gennemgang af Arbejdsløshedsproblemet 1930—38, som Socialministeriet har ladet sin statsvidenskabelige Konsulent, Jørgen Dich, foretage.

Jørgen Dichs Undersøgelse.

Noget egentligt Referat af Dichs Undersøgelse er det umuligt at give. Dette alene paa Grund af det kæmpemæssige Talmateriale, som er Hovedindholdet af Bogens ca. 400 Sider. Selv om disse Tal for Hovedpartens Vedkommende bygger paa Kilder, der i Forvejen er kendt, giver de alligevel Anledning til mange nye Iagttagelser. Dette skyldes, dels at næsten al tænkelig Statistik vedrørende Arbejdsløsheden er samlet paa et Bræt, dels den — ofte overraskende opfindsomme — Maade, Tallene er kombineret og videre bearbejdet paa. Et godt Eksempel paa, hvordan man ved snilde Beregninger kan naa til et brugeligt Resultat paa et Omraade, hvor ingen direkte Optælling findes, er Dichs Opgørelse over Beskæftigelsesudviklingen.

Beskæftigelsen.

Man har paa dette Omraade hidtil maattet lade sig nøje enten med Produktionsstatistikkens eller Arbejdsløshedskassernes Oplysninger. Disse er imidlertid meget unøjagtige. Produktionsstatistikkens fordi den kun omfatter Virksomheder paa over fem Mand og endda ikke alle disse; og Arbejdsløshedskassernes fordi der har været en stadig Tilgang af nye Medlemmer. Dich søger nu at regne sig til et mere korrekt Udtryk for Beskæftigelsen, idet han gaar ud fra Arbejdsløshedskassernes Antal beskæftigede Medlemmer, men paa Forhaand skyder de Fag ud, der har haft størst Tilgang af nye Medlemmer (deriblandt Arbejdsmændene), eller som kun har en ringe Del af Faget organiseret. For de tilbageblevne Fag, der fraregnet Arbejdsmændene omfatter 62 pCt. af samtlige Arbejdere, gøres der Fradrag for Tilgang af nye Medlemmer paa Grundlag af Oplysninger fra Fagforeningerne. Af de Beskæftigelsestal, der nu fremkommer heraf, udregnes den procentvise Stigning eller Fald fra Aar til Aar, og Dich gaar ud fra, at disse Procenter uden videre kan benyttes som Udtryk for Beskæftigelsesudviklingen for samtlige Arbejdere (altsaa ogsaa for de Fag, der af de oven for nævnte Grunde er skudt ud ved Beregningen). Dette er vel lidt dristigt, men Dichs Forsvar herfor er, at faglærte og ufaglærte beskæftiges i et bestemt Forhold, saaledes at en Stigning for de faglærte maa medføre omtrent samme procentvise Stigning for de ufaglærte. Vi skal ikke komme nærmere ind paa en Kritik heraf, men i Stedet anføre Dichs Resultat.

Beskæftigelsesindeks.

1930	100	1935	113
1931	95	1936	119
1932	83	1937	120
1933	92	1938	121
1934	106		

Dich sammenholder nu dette Resultat med den tilsvarende Udvikling i andre Lande — og det tør nok siges, at Udfaldet af denne Sammenligning vil virke temmelig forbløffende paa de Mennesker, hvis eneste Viden om Beskæftigelsen er den Propaganda, som Højre, Venstre og Kommunisterne finder det for godt at udsprede. — Af nedenstaaende ses hvor mange Procent Beskæftigelsen er steget (eller faldet) fra 1930—37 i en Række vigtige Lande.

Beskæftigelsesstigning 1930—37.

Danmark	*Japan*	*Sverige*
20 pCt.	40 pCt.	31 pCt.
England	*Finland*	*Italien*
12 pCt.	6 pCt.	5 pCt.
Tyskland	*U. S. A.*	*Holland*
4 pCt.	0 pCt.	—10 pCt.
Polen	*Frankrig*	*Svejts*
—12 pCt.	—21 pCt.	—22 pCt.

Det ses, at *Danmark ikke alene*, i Modsætning til saa mange andre Lande, *har stigende Beskæftigelse, men at Stigningsprocenten er en af Verdens største.* Af de her nævnte Lande har kun Sverige og Japan større Stigning (Sovjet er ikke med i den Statistik fra Folkeforbundet, hvorfra Tallene stammer). Hvormange Danskere er mon klar over det? Dette burde med saa store Propagandamaskiner som muligt bankes ind i hver eneste Vælgers Hjerne — i saa Fald vil de borgerlige Partiers Regeringshetz paa Beskæftigelsesspørgsmaalet være virkningsløs. Jørgen Dich har indlagt sig stor Fortjeneste ved at klarlægge og dokumentere dette Forhold.

Arbejdsløshed trods Rekordstigning i Beskæftigelsen.

Men hvorledes kan denne stærke Beskæftigelsesstigning nu forenes med den store Arbejdsløshed, vi unægtelig har haft i denne Periode? Dichs Svar herpaa lyder nogenlunde saaledes: Arbejdsløsheden i Danmark er for saa vidt nok et industrielt Problem, som en af Betingelserne for dens Afskaffelse er en fortsat stærk industriel Udvikling; men konkrete Aarsager til Ledigheden findes ikke i en manglende Produktionsudvikling, men skyldes helt andre Forhold. For at finde disse Forhold gennemgaar Dich de enkelte Faktorer, der kan have paavirket Arbejdsløshedstallet. Først undersøger han, om der gør sig rent formelle Aarsager gældende, saaledes at en Del af Stigningen i Arbejdsløshedstallene blot skyldes, at flere ledige nu kommer med i Optællingen end før, og han kommer til det Resultat, at de skærpede Kontrolregler og det længere Antal Understøttelsesdage virkelig har virket i den Retning. Det betyder altsaa, at Arbejdsløsheden ikke er vokset saa stærkt, som Statistikken angiver, men at denne er blevet mere korrekt. Derefter undersøger Dich Befolkningstilvæksten og finder her et yderligere Bidrag til Forklaringen af den store Arbejdsløshed trods den stærke Beskæftigelsesstigning. Stigningen i Antallet af Mænd i Alderen fra 15—65 Aar (den produktive Alder) ses af følgende Tabel sammenlignet med nogle vigtige Lande:

Antal Mænd i Alderen 15—65 Aar.

1930	*Danmark*	*Sverige*	*England*	*Tyskland*
	1.112.900	1.993.390	13.003.600	21.770.000
1935	1.202.000	2.125.840	13.387.100	21.805.000
Stigningsprocent				
	8,0	6,6	2,9	0,2

Naar man ser paa disse Tal, forstaar man bedre, hvordan Danmark har kunnet have en langt stærkere Beskæftigelsesstigning end Tyskland og alligevel en større Arbejdsløshed. Antallet af Mænd i arbejdsdygtig Alder (der udgør Kærnen i Arbejdsudbuddet) er, som det ses af Tabellen, vokset 40 Gange stærkere i Danmark end i Tyskland og omtrent 3 Gange saa stærkt som i England. Aarsagen hertil er selvfølgelig, at de Generationer, der stammer fra de fødselsvage Aar under Krigen og Tiden derefter, nu er kommet i den produktive Alder. Men dette betyder, at Tyskland og England slet ikke kunde have gennemført den Produktions- og Beskæftigelsesstigning, som vi har haft i Danmark. De vilde simpelt hen ikke have haft Menneskemateriale nok.

Vi ser derfor ogsaa, at til Trods for, at Beskæftigelsesstigningen i Tyskland fra 1930—37 kun har været 4 pCt. (mod 20 pCt. i Danmark), har man allerede alvorlig Arbejdsmangel der.

Der kan imidlertid findes flere Aarsager. Landbruget har saaledes stødt 30.000 Arbejdere fra sig fra 1930—38. Størstedelen af disse er vandret til Byerne. Hvor stor en Forandring dette betyder ses af, at i Perioden fra 1922—30 øgede Landbruget tværtimod sit Arbejderantal med 15.000.

Videre nævner Dich Udvandringen, der er blevet til Indvandring.

Det endelige Resultat af alle disse Forhold er, at dansk Industri har staaet over for den Opgave at skulle skaffe Arbejde til en stigende Andel af en stærkt stigende Befolkning. Derfor har den stærke Beskæftigelsesstigning ikke kunnet opsuge al den ledige Arbejdskraft. Men det forstaas, at enhver Sammenligning af danske Arbejdsløshedstal med udenlandske (f. Eks. tyske), der ikke tager vore langt større Vanskeligheder i Betragtning, er falsk og misvisende.

Løn og Arbejdsløshed.

For at berøre et andet af de mange Spørgsmaal, som Dichs Undersøgelse behandler, kan vi lige nævne Lønspørgsmaalet. Efter en dybtgaaende teoretisk Diskussion kommer Dich til det Resultat, at der intet som helst kan siges generelt om, hvorvidt højere eller lavere Løn fører til større eller mindre Beskæf-

tigelse. Alt afhænger af den Politik, der iøvrigt føres (Kreditpolitik, Finanspolitik m. v.). Der kan næsten altid tænkes en Politik, der vil medføre det ene, og en, der vil medføre det andet. — En særlig Omtale vier Forfatteren det omstridte Spørgsmaal, om de senere Aars saakaldte *sociale Lønudvikling* med stærkere Stigning for Arbejdsmændene end for de øvrige Fag har bidraget væsentlig til *den stærkere Arbejdsløshed blandt de ufaglærte*. Det vil erindres, at Prof. Zeuthen i sin Bog nærmest besvarede dette Spørgsmaal med Ja. Dich derimod er mest tilbøjelig til at mene, at de ufaglærtes Lønstigning ikke bærer Skylden. Beskæftigelsesstigningen har nemlig for Arbejdsmændene under ét været den samme som for de faglærte. Aarsagen maa derfor nærmere søges i en ekstraordinær stor Tilstrømning til de ufaglærtes Rækker og en formindsket Afgang — hvilket jo ogsaa svarer til det almindelige Indtryk. Naar Lønstigning saaledes sandsynligvis ikke har medført nogen Nedgang i Anvendelsen af ufaglært Arbejdskraft, beror det muligvis paa — mener Dich —, at vi ikke i Danmark har megen Produktion, der udelukkende anvender ufaglærte (som i raastofproducerende Lande), men at de ufaglærte hovedsagelig anvendes sammen med faglærte i et bestemt Forhold, saa at Anvendelsen af ufaglærte vanskelig formindskes uden samtidig Fald i Beskæftigelsen af faglærte. Naturligvis kan de ufaglærtes Løn stige saa meget i Forhold til de faglærtes, at man foretrækker de faglærte frem for de ufaglærte. Men dette synes altsaa ikke at have været Tilfældet i denne Periode.

Af de mange andre vigtige Emner, der er behandlet i Bogen i Relation til Arbejdsløsheden, kan nævnes Byggeriet, Sæsonledighed, Rationaliseringen og Kvindernes Deltagelse i Produktionen. Pladsen tillader imidlertid ikke at komme nærmere ind herpaa.

Nogle Retningslinier for en Fremtidsplan.

Vedrørende Fremtiden har Dich beregnet, at Antallet af 15—65-aarige arbejdssøgende Personer fra 1938 til 1946 kun vil stige med 4,4 pCt. mod 8,5 pCt. fra 1930—38. Dette betyder altsaa, at en mindre Produktionsfremgang vil kunne klare Opsugningen af disse. Hertil kommer dog de resterende arbejdsløse, der jo ogsaa nødvendigvis bør inddrages i Produktionen.

Hvis den Produktionsstigning, der har fundet Sted fra 1930—38, blot kunde fortsættes, vil det hele formodentlig gaa af sig selv. Men er der Sandsynlighed for, at denne Fremgang vil fortsætte uden særlige nye Foranstaltninger? Dich mener Nej. Ganske vist vil Landbruget næppe igen komme ud for saa haard en Krise som i 1931—32, og hvis Oprustningerne fortsættes, vil Industrien muligvis ogsaa kunne opretholde sit nuværende Omfang. Men Udviklingen fra 1930—38 foregik under stærkt stigende Prisniveau samtidig med, at Løn og Rente holdt sig paa et moderat Plan. Dich finder, at det er tvivlsomt, om lige saa gunstige Betingelser vil være til Stede i Fremtiden. Siden Dich skrev sin Bog, er Krigen kommet, og som omtalt foran ved vi nu intet om Fremtiden for disse forskellige Faktorers Vedkommende. Endelig finder Dich, at en fremtidig Produktionsfremgang ikke i saa høj Grad som hidtil kan foregaa gennem en Videreudbygning af allerede bestaaende Industrier, men at helt nye Produktioner maa optages. Det forøger Risikoen. Og jo større Risikoen er, des større Gevinstudsigter kræver Kapitalisten, før han sætter sine Penge i Foretagendet.

Af disse og flere andre Grunde foreslaar Dich derfor en ganske bestemt Industripolitik ført. Formaalet med denne skal være paa en eller anden Maade at tvinge nye Investeringer frem. Dette vil kræve en øget Kapitaldannelse og en lavere Rente. Om saa de private med forskellig Støtte fra det offentlige skal foretage denne Investering, eller om Stat og Kommune selv direkte skal gribe ind, er mindre væsentligt, og Dich synes nærmest at foretrække en Kombination af disse to Muligheder. I Forbindelse hermed er det vigtigt, at bestaaende Monopoltendenser brydes. Lavere Priser betyder ikke alene en Fordel for Forbrugerne, men det større Forbrug vil ogsaa medføre øget Beskæftigelse.

Naar den offentlige Kapitaldannelse foreligger, og Investering er besluttet, er det ikke ligegyldigt, hvori Pengene anbringes. Dich advarer mod Vejarbejderne og anbefaler i Stedet for Byggeri, Industri, Haandværk. Han skriver herom: „Er Danmark virkelig saa velforsynet med Landarbejderboliger, Boliger til børnerige Familier, Fritidshjem, Børnehaver, Vuggestuer og industrielle Anlæg til Beskæftigelse af de Arbejdsløse, at man har Raad til at anvende 100 Mill. Kr. aarligt (lig ca. Halvdelen af, hvad der anbringes i Boligbyggeri) til Luksusvejanlæg til Fordel for en velstaaende Middel- og Overklasse, som er i Stand til at holde Bil? Dette Spørgsmaal tør efter min Mening besvares benægtende." Dette Synspunkt er vel stillet lidt paa Spidsen, men at der er noget rigtigt heri, vil næppe nogen benægte.

Interessant er Dichs Forslag om Statens Medvirkning til Oprettelse af tekniske Forskningsinstitutter. Tekniske Fremskridt kommer ikke af sig selv, men kræver store bekostelige Forarbejder. Disse betales nu af store Koncerner, der til Gengæld, til Skade for Forbrug og Beskæftigelse, monopoliserer Resultatet. Staten burde i Stedet oprette saadanne Institutter, og dette gælder særlig i det raastoffattige Danmark, idet tekniske Nydannelser, der sparer Raastof, har en særlig central Betydning for os.

Til Slut skal det kun beklages, at Dichs Undersøgelse er holdt i et saa strengt videnskabeligt Plan og fyldt med saa mange specialtekniske Udtryk, at Tilegnelsen vil blive vanskelig for et bredere Publikum. Det er et Spørgsmaal, om der ikke paa Basis af dette og de øvrige store videnskabelige Værker om disse Emner, der er udkommet i den senere Tid, burde udarbejdes en populær Materialesamling til Brug for interesserede Læsere med mindre økonomisk Skoling. Her er en Opgave for Arbejdernes Oplysningsforbund.

J. O. K.

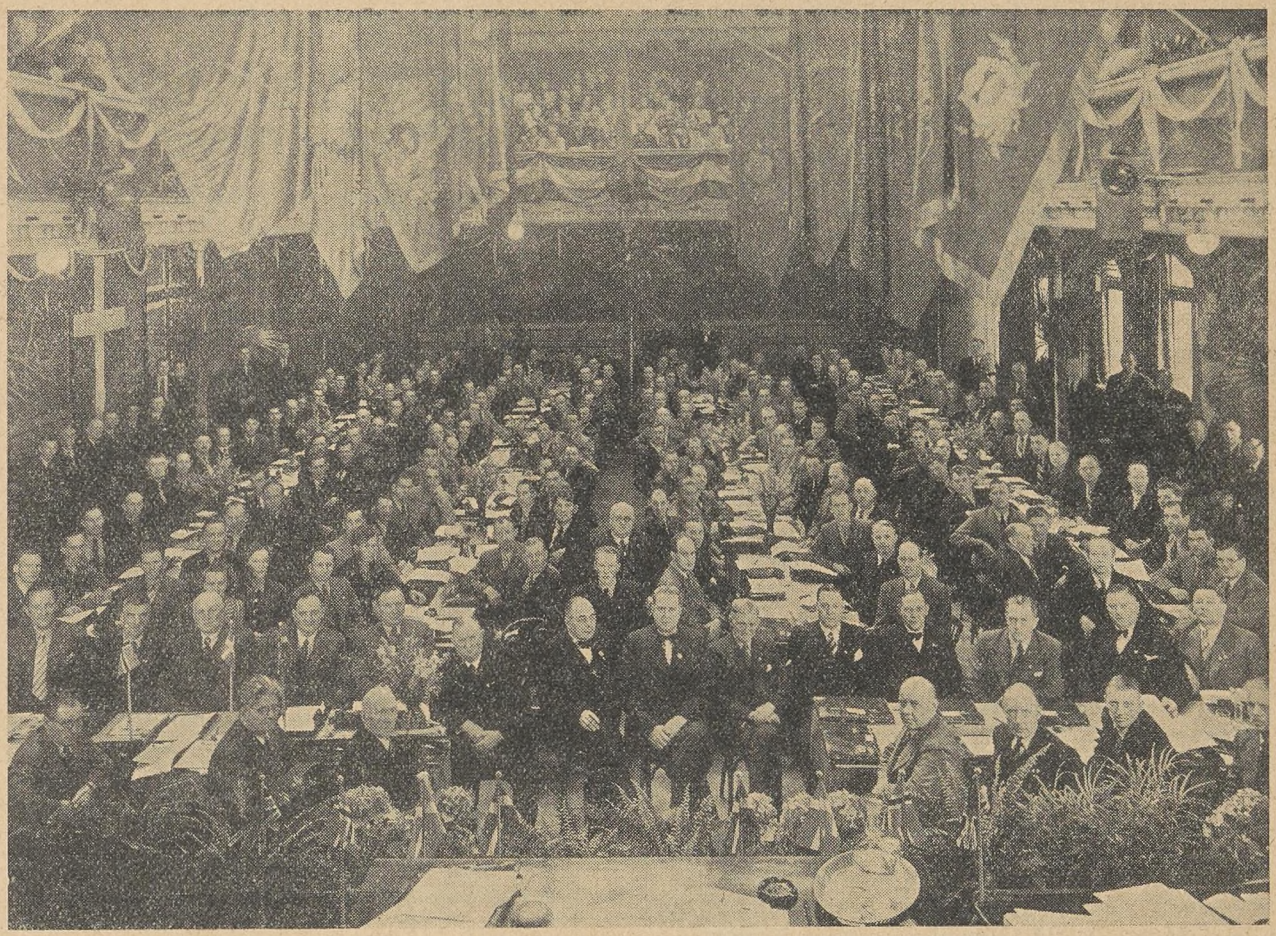

Svensk Formerforbunds 12. Kongres.

Svensk Formerforbunds 12. Kongres i Stockholm 1939.

Svensk Formerforbund afholdt sin 12. ordinære Kongres i Dagene fra 20. til 25. August i Folkets Hus i Stockholm. I Kongressen deltog 159 Delegerede plus Forbundsledelsens 15 Medlemmer og 2 Sekretærer.

Som Gæster ved Kongressen deltog fra den svenske Hovedorganisation dennes Næstformand *Gunnar Andersson,* Formanden for Svensk Metalindustriarbejderforbund, *Oscar Westerlund,* Formanden for Formerforbundet i Storbritannien, *T. Chadwick,* fra Norsk Formerforbund Formanden, *E. Nyhus,* og Hovedbestyrelsesmedlem *Søren Hagen,* fra Dansk Formerforbund Formanden, *Herm. Hansen,* og Hovedkassereren, *Otto Jensen,* og endelig Medstifter af Svensk Formerforbund, *P. E. Ek.*

I Anledning af Skandinavisk Formersekretariats 30-aarige Bestaaen havde Hovedbestyrelserne for Formerforbundene i de 3 Lande haft Møde i Stockholm den 19. August, hvor Dansk Formerforbunds tidligere Formand og Hovedkasserer, *Arn. Nielsen* og *Ludv. Christensen,* der var Medstiftere af Skandinavisk Formersekretariat, var inviteret som Gæster, og alle deltog i Kongressens Aabning.

Kongreslokalet var festligt udsmykket med Faner fra Forbundets forskellige Afdelinger, og Kongressen indledtes med Sang af en Dobbeltkvartet fra Orfeuskoret, hvorefter Forbundsformanden, *Sven Ekstrøm,* hilste Kongressens Deltagere og Gæster og bød disse Velkommen. Efter at have udtalt nogle Mindeord over Medlemmer, der var afgaaet ved Døden i Kongresperioden, og som havde virket med Interesse for Forbundets Trivsel, udtalte han sin Beklagelse over den Skæbne, der havde ramt Arbejderbevægelserne i Østrig, Tjeko-Slovakiet og andre baltiske Lande, saaledes at Arbejderne her var kommet ind under samme Diktatur som i Italien og Tyskland. Gav Udtryk for Haabet om, at det maatte lykkes Fagbevægelsen i de nordiske Lande at bevare Friheden, der var den eneste Form, under hvilken Fagbevægelsen kunde trives, og udtalte, at der ogsaa inden for hans Land var Bevægelser, der tilstræbte lignende Til-

stande indført som i ovennævnte Lande, og at man derfor burde være paa Vagt og søge nøje Samarbejde med alle demokratisk indstillede Organisationer.

Han aflagde derefter en kort Beretning over Forbundets Virksomhed i den forløbne Periode, af hvilken det fremgik, at den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent i den Tid havde andraget 6 pCt., men at der i Perioden havde været noget Korttidsarbejde i enkelte Virksomheder, og at Forbundets Tilslutning til den statsanerkendte Arbejdsløshedskasse havde bevirket, at der af denne var udbetalt Understøttelse i Tilslutning til Korttidsarbejdet, hvilket ikke tidligere havde været Tilfældet, og at de paagældende Medlemmer derfor var blevet bedre økonomisk stillet. Forbundets økonomiske Stilling var god, og dets Formue androg 1.500.000 Kr., foruden at der i Skandinavisk Formersekretariats Kampkasse var et Beløb paa 250.000 Kr.

Den faglige Bevægelse var som Helhed gaaet stærkt frem i de senere Aar, og for Formerforbundets Vedkommende var der sket en Tilgang af Medlemmer paa 2.151, saaledes at det samlede Medlemsantal nu androg 8.721 Medlemmer. Afdelingernes Antal var samtidig steget fra 121 til 129.

I Kongresperioden havde der foreligget 532 Arbejdstvister, som var løst paa bedste Maade, og for 75 pCt.s Vedkommende saaledes som af Arbejderne krævet.

Udtalte, at den faglige Bevægelse var kommet ind i en Tidsperiode, hvor det ikke alene gjaldt om at tale med Magtsprog og vedtage Arbejdsnedlæggelser. Fagbevægelsen var nu afhængig af Overenskomster og andre Aftaler, ligesom man havde en stærk Modpart at kæmpe imod. Det gjaldt derfor om, at Medlemmerne ved Dygtiggørelse gennem Højskoler og Studiekredse satte sig ind i Overenskomstforhold, saaledes at de paa en saglig og forsvarlig Maade kunde forklare Retmæssigheden i de Krav, der blev fremsat, og han udtalte derfor sin Glæde over den øgede Interesse, der var hos Medlemmerne netop paa dette Omraade. Konstaterede med Tilfredshed, at der gennem de senere Aar var sket en kendelig Forbedring af de sanitære Forhold paa Støberierne, herunder Indretning af Omklædnings- og Spiserum samt Brusebad.

Forbundets Virksomhed under den forløbne Kongresperiode havde været præget af betydelig Fremgang, og dette skyldtes ikke mindst den Interesse, Afdelingerne og de enkelte Medlemmer havde vist for egne og Forbundets Interesser, og udtalte en Tak herfor.

Efter Forbundsformanden, Sven Ekstrøms Beretning sang Operasanger *Folke Andersson* og Operettesangerinde *Sylvan Berè* en Del Numre, der modtoges med Begejstring.

Herefter havde Gæsterne Ordet for at hilse paa Kongressen, og efter at Formanden, Sven Ekstrøm, havde takket for de venlige Hilsener, gav han et kort Resumé om Virksomheden i den forløbne Kongresperiode, som Kongressen enstemmigt tiltraadte.

Den højtidelige Aabning af Kongressen var hermed til Ende.

Kongressens Forløb var præget af stor Enighed. De forskellige Spørgsmaal, der behandledes, afsluttedes i Tilslutning til det af Hovedbestyrelsen foreslaaede.

Det Spørgsmaal, der tog mest Tid paa Kongressen, var Industriforbundsspørgsmaalet. Dette diskuteredes i 2½ Dag. Forholdet er her, at der indenfor den svenske Landsorganisation i 1929 er vedtaget Beslutning om at etablere Industriforbund indenfor de forskellige Industrier, og saaledes at Svensk Formerforbund skulde indgaa i Metalindustriarbejderforbundet. Spørgsmaalet har siden været brændende, og var nu blevet skærpet som Følge af, at Formerforbundet havde opsagt en Aftale med Smedeforbundet om Overmelding af Arbejdsmænd, naar disse flyttes fra Arbejde i Støberiet til Maskinværkstedet eller omvendt.

I Sverige er Forholdet, at Arbejdsmændene indenfor Jernindustrien staar tilsluttet henholdsvis Metalindustriarbejderforbundet og Formerforbundet. Opsigelsen var sket som Følge af, at enkelte af Smedeforbundets Afdelinger havde nægtet at overflytte Arbejdsmænd, der stod i Metalindustriarbejderforbundet, naar disse fik Arbejde i Støberiet, og dette under Henvisning til Beslutningen, der var taget paa Landsorganisationens Kongres. Diskussionen gav Udtryk for en bestemt Vilje til fortsat at ville bevare Formerforbundet i dets nuværende Skikkelse under Henvisning til, at Formerforbundet altid havde hørt til de Forbund, der havde været i Spidsen indenfor Arbejderbevægelsen, saaledes at der ikke fra nogen Side kunde fremføres Nødvendigheden af Forbundets Indtræden i Metalindustriarbejderforbundet, og at der med dette Forbund altid havde været et loyalt og godt Samarbejde, hvilket iøvrigt ogsaa var Tilfældet for Tiden.

Kongressen vedtog enstemmigt at tilslutte sig Hovedbestyrelsens Udtalelse, der gik ud paa, at Formerforbundet vilde beholde Friheden til at varetage sine Interesser paa Arbejdspladsen, og at det ikke vilde være med til yderligere Centralisation af den faglige Bevægelse. Forbundet vilde dog samarbejde med alle Fagforbund og da nærmest Metalindustriarbejderforbundet, naar det gjaldt større faglige Spørgsmaal, men Forbundet vilde forlange, at de opstaaede Tvister om Medlemsoverflytninger snarest fik deres Afslutning, og saaledes at Forbundet fik Ret til at organisere samtlige Arbejdere i Støberierne i Formerforbundet.

Kongresdeltagere og Gæster med Damer var en Eftermiddag paa Udflugt i Skærgaardene med eget Skib til Gustavberg, hvor en stor kooperativ Porcelænsfabrik blev beset, hvorefter man i Biler kørte til Stockholm, hvor der afholdtes Fest paa Hotel „Grand Royal", der forløb paa smukkeste Maade.

Den her afsluttede Kongres vil staa som et smukt Minde for Deltagerne og Forbundet.

Norsk Bygningsarbejderforbunds Landsmøde

i Dagene 17.—24. September 1939.

Flere europæiske Metalarbejderorganisationer har paa Grund af Krigsforholdene maattet aflyse planlagte Kongresser, men selv om disse forstyrrende Hændelser greb ind i vor naturlige Udviklingsproces, mente Norsk Bygningsarbejderforbund, at Tilstandene ikke var værre, end at Forbundet under disse kunde lade deres planlagte Landsmøde afholde.

Landsmødet aabnedes under festlige Former med Orkestermusik og Sang, hvorefter Formanden, *Jens Tangen,* bød saavel de fremmødte Repræsentanter som Gæsterne fra de skandinaviske Lande hjertelig Velkommen. Han udtalte især sin Glæde over, at de øvrige nordiske Lande havde sendt saa store Repræsentationer, navnlig da de andre demokratiske Stater i Europa ikke under disse Forhold havde sendt Repræsentanter. Jens Tangen paapegede den store Fordel, Arbejderne i de nordiske Lande havde ved, at disse regeres af Arbejderregeringer, som under alle Forhold og især denne vanskelige Tid søger at varetage Arbejdernes Interesser paa den bedste Maade. I denne Forbindelse hilste han den norske Socialminister *Støstad* Velkommen paa Bygningsarbejdernes Kongres.

Efter de traditionelle Hilsningstaler fra Gæsterne saavel fra Indland som Udland, frembar Socialministeren en særlig kammeratlig Hilsen fra den norske Regering, hvori han manede Kongressens Deltagere til, trods alle Besværligheder, ikke at glemme deres socialistiske Børnelærdom, thi naar man holdt fast ved den, vilde denne vanskelige Tid ogsaa kunne gennemleves, for at alle gode Kræfter til Slut kunde forenes til et fortsat Arbejde for Arbejderklassen.

Derefter tog Kongressen fat paa Arbejdet, og skal man som dansk Fagforeningsmand vurdere Arbejdet i et Forbund som det norske Bygningsarbejderforbund, mener jeg, at der forekommer mange Hindringer, som forbundsmæssig set synes at være vanskelige at overvinde under de Forhold, de norske Bygningsarbejdere er organiserede. Selvom dette Forbund maa betegnes som et Industriforbund, fremgik det af Diskussionen paa Landsmødet, at de norske Bygningsarbejdere langtfra havde naaet den ideelle Organisationsform, men at Vanskelighederne ved en Organisering af alle Bygningsbrancher i een Organisation direkte var kommet indenfor Industriforbundets Rammer, thi selvom de forskellige Bygningsfaggrupper stod indenfor samme Forbund, var Skillelinierne mellem disses Arbejde ret stærkt afstukne. Her kan saaledes nævnes Diskussionen om, hvorvidt Forskalningsarbejde skulde udføres af Tømrere eller af Medlemmer, tilhørende Oslo Sten-, Jord- og Cementarbejderforening. Flere Forslag til Løsning af dette i Grunden gamle Spørgsmaal blev stillet til Landsmødet, og maaske havde det været naturligt, at Arbejdere, der beskæftiges ved saa ensartet Arbejde, havde fundet hinanden i een Afdeling. Dette lod sig imidlertid ikke gennemføre, og efter at mange Forslag var diskuterede, enedes man om, at der fra begge Organisationer nedsættes et Udvalg, som skal forsøge at løse Tvisten. Bliver man ikke enige, vil man anmode Rigsmæglingsmanden om at tiltræde Udvalget som Opmand, hvorefter en eventuel Kendelse bliver bindende for Parterne. Et nyt Bevis for, at der, hvor man ikke ved indbyrdes Forhandling, som man burde, kan løse Spørgsmaalene, overgives disse til Løsning af en uvildig Mand.

Landsmødet beskæftigede sig ogsaa med Bevillinger til Oplysnings- og Stabiliseringsvirksomhed; da Forbundet er kommet op paa et Medlemstal af 31.000, mente man, at det var paakrævet at bevilge en Sum paa Kr. 70.000,— til dette Arbejde, og Forslaget blev vedtaget med et stort Flertal af Landsmødets Deltagere.

I Norge er der ligesom i Danmark ved Regeringens Hjælp sat ind for en større Byggevirksomhed, som dels skal tjene til at fremskaffe bedre Boliger, men som tillige er et Led i Beskæftigelsesforanstaltningerne. Norsk Bygningsarbejderforbund har med Henblik herpaa oprettet en Fond til Støtte for Byggevirksomheden, idet Landsmødet godkendte et af Landsstyrelsen vedtaget Forslag om at støtte Bygningsvirksomheden ved at placere Kr. 100.000,— til en Byggefond. Fra Forbundsstyrelsens Side forelaa et udvidet Forslag, som gik ud paa at benytte Kr. 500.000,— i en saadan Byggefond. Dette blev dog ikke vedtaget af Landsmødet, men det første Skridt er gjort, og viser det sig, at denne Begyndelse falder heldigt ud, vil Bygningsarbejderne nok paa næste Møde gaa videre, idet man fra flere Sider erkendte, at vore Organisationer i den Tid, vi nu gennemlever, indtager Stillinger i det kapitalistiske Samfund, som er meget vanskelige, da vi alene paa Grundlag af Arbejdsgivernes Produktion skal fremskaffe de bedst mulige Løn- og Arbejdsbetingelser. Kan vi selv ved Indsats i Erhvervslivet være medvirkende til at stabilisere dette, og derved skabe Muligheder for Arbejde, vil vi ikke altid være tvunget til at indtage en Stilling, hvorved vi bliver helt afhængig af Arbejdsgiverne. Vel maa det erkendes, udtaltes der, at Løsning af Boligproblemet er en Samfundsopgave, men efterhaanden som vore Organisationer tiltvinger sig en stedse stigende Magtposition i alle Samfundets forgrenede Virksomheder, maa vi ogsaa erkende, at vi har Pligt til at gaa ind i et positivt Arbejde for den Samfundsvirksomhed, som vi selv er med til at opretholde.

Under Landsmødet holdt Socialminister *Støstad* en Tale, hvori han redegjorde for det norske Samfunds Stilling under Krigssituationen. Heri kom han ind paa en Omtale af de Vanskeligheder, hvorunder

norsk Erhvervsliv arbejdede, især hvis det ikke fik de Leverancer udefra, som var nødvendige for at opretholde Beskæftigelsen. Han manede de enkelte Repræsentanter paa Landsmødet til i denne Stund at lade de smaa Spørgsmaal ligge og kun samle sig om de store Ting, Bevarelsen af Enighed blandt de norske Arbejdere.

Efter Socialministerens Tale havde adskillige Repræsentanter Ordet, hvori de tilsluttede sig det af Socialministeren fremsatte, og Landsmødet enedes om en Vedtagelse, gaaende ud paa, at Bygningsarbejderne følte sig deres Ansvar bevidst, og at de under disse vanskelige Verdensforhold vilde støtte Regeringen og solidarisk slutte op bag den øvrige Arbejderklasse; uanset hvad man ellers gik i Møde, var man enige om, at en stærk faglig og politisk Arbejderbevægelse vilde være de norske Bygningsarbejderes bedste og tryggeste Værn, og højtidelig erklærede man, at man fortsat vilde være sine Idealer for Frihed, Folkestyre og Socialisme tro.

Mange andre interne Spørgsmaal blev drøftet, og mange Vedtagelser truffet, som skulde gavne Bygningsarbejderforbundet i de kommende Tider.

Man genvalgte den gamle Ledelse af lønnede Tillidsmænd, dog blev der foretaget et Par enkelte Nyvalg, grundet paa den stigende Medlemstilgang i de seneste Aar, og for saa vidt man i Norge kan holde den Beskæftigelsespolitik i Gang, som nu er paabegyndt, vil der ingen Tvivl være om, at dette Forbund ogsaa paa den Maade og Linie, som det arbejder efter, vil kunne høste store Fordele til sine Medlemmer.

Hans Rasmussen.

Opmandskendelse

i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935 m. fl.

Afsagt af Direktør *Poul Sørensen*
den 12. September 1939.

1) Tvist om Forbindelsesprisen for Recivandvarmere.

Sagen drejer sig om Recivandvarmere til Varmtvandsforsyning, hvor Opvarmningen af Brugsvandet sker ved cirkulerende Vand fra Centralvarmeanlægget, der er et Varmtvandsanlæg. Forbundet hævder, at Betalingsreglen i Rørprislistens Afsnit C, Punkt 31, der fastsætter Betalingen dels efter Vandafgangsrørets Størrelse, dels efter Vandvarmerens Vægt, men overvejende bestemt af Vandafgangsrørets Størrelse, ikke kan tage Sigte paa en Arbejdsudførelse som den omtvistede. Betalingsreglen kan føre til ganske forskellige Priser for Anbringelsen af Recivandvarmere af en og samme Størrelse, alt efter deres Anvendelsesmaade.

Forbundet paastaar herefter, at de omtvistede Anlæg falder udenfor Rørprislisten.

Sammenslutningen kan ikke erkende dette og paastaar, at Betalingsreglen i Punkt 31 er gældende for de omtvistede Anlæg.

Bestemmelsen i Afsnit C, Punkt 31, der i alt Fald ikke helt ensidigt alene tager Hensyn til Vandafgangsrørets Størrelse, gaar i en i principiel Henseende uændret Form helt tilbage til Prislisten af 1921 og maa derfor antages i det hele at have dannet et brugeligt Grundlag for Betalingen af de Vandvarmerkonstruktioner, der er fremkommet gennem Aarene, selv om Priserne vel ikke kan have virket ens for alle Konstruktioner. Det maa herefter, da Recivandvarmerne efter de Oplysninger, der foreligger for Opmanden, har været i Brug, før Rørprislisten af 1935 blev vedtaget af de kontraherende Parter, være betænkeligt at fastslaa, at disse Vandvarmere ikke omfattes af Prislisten, selv om den yder en mindre tilfredsstillende Betaling for deres Montering under visse Forhold, og det findes, at der maa gives Sammenslutningen Medhold i dens Paastand.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Anbringelse af Recivandvarmere bliver at betale efter Rørprislistens Afsnit C, Punkt 31.

2) Tvist om Betaling for Opsætning af Vento-Reguleringsventiler.

Denne Sag angaar Forstaaelsen af Overenskomst af 1. Januar 1939 til Betaling for Udførelsen af Straalevarmeanlæg, System „Crittall", § 3, hvori det hedder: „Ventilkasserne betales med Kr. 5,00 for Kasser med et gennemgaaende Rør ..... Forudsætningen er helt lukkede Kasser, hvori anbringes Ventil, og som tilsvejses Rørnettet og oprettes."

Ved Aftalens Oprettelse anvendtes kun firkantede Smedejernskasser, der leveredes med færdige Ventiler, som skulde tilsvejses Rørnettet og anbringes saaledes, at Kassens Dæksel sad plant med Muren, hvori Varmerørene blev indstøbt. Den senere fremkomne Vento-Ventil har Kasse og Ventil sammenstøbt i ét. Ventilen har Skruemuffer, og den runde Kasse har enten firkantet eller rund Forplade, som er betydelig mindre end de tidligere Smedejernskassers. Ventildækslet skal til sin Tid være plant med færdig Mur. Parterne er enige om, at det er ligegyldigt for Sagens Bedømmelse, om Samlingen sker ved Svejsning eller ved Sammenskruning.

Forbundet paastaar Vento-Ventilerne betalt som Ventilkasser efter den ovenciterede § 3.

Sammenslutningen hævder, at Vento-Ventilerne er helt forskellige fra de i § 3 nævnte Kasser, og paastaar, at de ikke falder ind under Overenskomstens Bestemmelser.

Priserne i en Overenskomst som den foreliggende maa altid have en vis almindelig Karakter, saaledes at der maa være en ret betydelig Afvigelse i Arbej-

dets Karakter, hvis en overenskomstmæssig Pris skal tilsidesættes, og Spørgsmaalet, om den oprindelige Pris har været for stor eller for lille, kan ikke komme i Betragtning herved.

Naar der henses hertil, og naar Kravet om Bindighed med fremtidig Mur skal fyldestgøres, findes det ikke, at Forholdene ved Vento-Ventiler helt kan begrunde, at de falder udenfor Overenskomsten, og det findes herefter, at der maa gives Forbundet Medhold i dets Paastand. Da det under Sagen er fremført, at de omtvistede Ventiler i Fremtiden ventes fremstillede med bevægelig Forplade, bemærkes, at disse ikke omfattes af Kendelsen.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Anbringelse af Vento-Ventiler med fast Forplade bliver at betale efter „Crittall"-Overenskomstens § 3.

3) Tvist om Betalingen for Indhugning af Dupper i Mur og Beton.

Firmaet forlanger W.C.-Cisterner og Bæringer til Haandvaske fastgjort paa Væg ved Dupper (2 Stk. pr. Cisterne, 2 × 3 Stk. for Haandvaske). Dupperne, der forlanges indhuggede og faststøbte af Montørerne, er ca. 7,5 cm lange og har et ca. 1,5 cm bredt Anker.

Forbundet hævder, at Firmaet i en Række Aar har betalt dette Arbejde efter Punkt 4, Pag. 16, med 47 + 47 Øre pr. Dup i Mur og med 94 + 47 Øre pr. Dup i Beton og paastaar Firmaet bundet heraf. Om Spørgsmaalet i sin Almindelighed hævder Forbundet, at den omhandlede Anbringelsesmaade gaar ud over, hvad der er forudsat i Prisen for at anbringe Cisterner og i Prisen Pag. 34: „Hvor Vasken forlanges anbragt paa Bæringer (Knægte, Rammer og Profiljern) betales et Tillæg af 141 Øre", hvorfor der paastaas særskilt Betaling for Indhugning og Faststøbning af saadanne Dupper.

Sammenslutningen paastaar, at Firmaet ikke kan være bundet af de tidligere betalte Ydelser, men kan forlange Arbejdet udført efter Bestemmelserne i Rørprislisten. Det hævdes, at det krævede Arbejde er udtømmende beskrevet i den af Forbundet citerede Bestemmelse paa Pag. 34 i Rørprislisten, der ikke nøjere angiver, hvorledes Arbejdet skal udføres, hvorfor det maa kunne forlanges udført paa en Maade, der skønnes forsvarlig. Arbejdet paastaas for Vaskes Vedkommende rigtig betalt med de 141 Øre for Bæringens Anbringelse og for Cisternernes Vedkommende indbefattet i Prisen i Punkt 17, a, Stk. 1.

Da der ikke i Rørprislisten er nævnt Priser for det omtvistede Arbejde, skønnes det, at den i tidligere Tid ydede Betaling maa anses for en aftalt Akkord. En saadan maa Firmaet kunne frigøre sig for, men er der mellem Parterne Uenighed om, hvorledes Frigørelsen lovlig skal ske, mener Opmanden sig ikke efter Voldgiftsreglerne kompetent til at afgøre dette.

Hvad Sagens Almindelighed angaar bemærkes, at der vel baade i Punkt 14 og i Punkt 17 er tilstræbt at fastsætte almengyldige Priser, men at Teksten begge Steder dog viser en vis Begrænsning. I Punkt 14 indbefatter Prisen for Opsætning af Vasken dens Befæstigelse med Skruer i Væg eller Mur, og det skønnes herefter, at der for Bæringen, saavidt de skal fastgøres paa tilsvarende Maade, maa gælde en noget lignende Begrænsning, idet Bæringernes Tilpasning paa indstøbte Dupper er en Del vanskeligere end deres Befæstigelse paa indhuggede Expansionsbolte, Rawlplugs eller Træpropper. For Punkt 17's Vedkommende indbefatter Prisen for Opstilling af W.C. Cisternens Anbringelse paa Mur eller Træ med Skruer eller Hager, og her er saaledes ogsaa en Begrænsning angivet. Betragtningerne bekræftes ogsaa ved, at der i begge Punkter er fastsat Tillæg for Befæstigelse paa Bolte ført gennem Skillerum.

Det findes herefter, at Montørerne, naar W.C.-Cisterner og Vaske eller Vaskebæringer kræves anbragt paa Dupper i Mur, maa have Krav paa et Tillæg til Rørprislistens Priser svarende til den Arbejdsforøgelse, som fremkommer i Sammenligning med Anvendelsen af Skruer eller lignende Befæstigelsesmaader. Tillægget maa forøges, naar Dupperne kræves indhuggede i Jernbetonvægge eller Betonvægge, hvortil er anvendt Skærver eller Singels af Granit eller Flint.

Opmanden er ikke anmodet om at fastsætte Priser, og der afsiges følgende

Kendelse:

De Anbringelsesmaader for Haandvaske, Vaskebæringer og W.C.-Cisterner, der er indbefattet i Rørprislistens Priser for disse Arbejder, omfatter ikke Genstandenes Befæstigelse ved indhuggede og indstøbte Dupper af den Art, der omhandles her i Sagen.

4) Tvist om Betalingen for Nedtagning af interimistiske Vandledninger.

Sagen drejer sig om interimistiske Vandledninger, der har været anvendt til Byggebrug, og som skal nedtages for at anvendes paany.

Fagforeningen paastaar under Henvisning til Rørprislistens Afsnit A, Punkt 13 b, Nedtagningen betalt med 50 pCt. af de i Punkt 1 angivne Priser.

Sammenslutningen paastaar Nedtagningen betalt med 25 pCt. af de i Punkt 1 nævnte Priser, idet den finder, at Bestemmelsen i Punkt 13 a: „Interimistiske Ledninger til Mure- og Støbebrug ..... betales med 50 pCt. af de under Punkt 1 nævnte Priser" ....., maa føre til, at Nedtagningsprisen for saadanne Ledninger ligeledes reduceres til Halvdelen af det i Punkt 13 b angivne.

Saavel Punkt 13 a som Punkt 13 b er selvstændige Bestemmelser, der hver for sig fastsætter Betalingsgrundlag, der er visse Procent af Priserne i Punkt 1, som alene angaar Oplægning af Rør. Skulde Betalingen for de i Punkt 13 b omhandlede Ydelser i nogen

Henseende staa i Afhængighed af Priserne i Punkt 13 a, maatte dette være udtrykkelig angivet i Punkt 13 b.

Der maa gives Fagforeningen Medhold i dens Paastand, og der afsiges følgende

Kendelse:

Prisen for Nedtagning af Ledninger er efter Punkt 13 b ens for permanente og interimistiske Ledninger.

5) Tvist om Betalingen for 105 Stk. Køkkenvaske.

Køkkenvaskene staar 1½—2 m fra den opgaaende Stamme, Sideledningerne er udført meget senere end Stammerne.

Fagforeningen paastaar en Tillægsbetaling paa 235 Øre pr. Stk. under Henvisning til Afsnit B, Punkt 14 a, sidste Stykke, idet Arbejdet nødvendigvis maa vanskeliggøres ved det lange Mellemrum mellem Anbringelsen af Faldrøret og Anbringelsen af Vaskene.

Sammenslutningen kan ikke erkende, at Arbejdet afviger fra det, som Rørprislisten har Priser for, og paastaar Frifindelse.

Den af Fagforeningen paaberaabte Bestemmelse angaar Tilslutning til allerede anbragte Vaske og kan ikke komme til Anvendelse i nærværende Tilfælde, hvor Vaskene er opstillet bagefter Rørarbejdet. Det ses heller ikke, at den stedfundne Deling af Arbejdsudførelsen, der iøvrigt efter Forklaringen i Voldgiftsretten ikke er paatvunget Montøren, har medført forøget Arbejde, og der er ikke paastaaet udført Arbejder af anden Art end de i Rørprislisten forudsatte. Der findes herefter ikke Grundlag for at kunne tilkende Montøren nogen Tillægsbetaling, og der afsiges følgende

Kendelse:

For Opstilling af de omtvistede Vaske bliver der ingen Tillægsbetaling at erlægge.

Lejemetaller.

De vigtigste Egenskaber, et godt Lejemetal skal have, er:

Haardhed, for at kunne modstaa stort Fladetryk fra Akslen. Af Hensyn til Tilpasningsevnen ønskes ofte, at Metallet samtidig er *plastisk*.

Varmebestandighed, d. v. s. at Metallet bevarer sine Styrkeegenskaber ved saa høj Temperatur som muligt.

God Varmeledningsevne, saaledes at den dannede Friktionsvarme hurtigst ledes bort.

Ringe Friktion mod Akselmaterialet

Ensartet Struktur efter Udstøbningen.

En nøjagtig rundslebet Staaltap, der løber i et vel tilpasset Leje, vil ved effektiv Smøring være omgivet af et tyndt Lag Olie, som i væsentlig Grad forhindrer direkte Gnidning af Staaltappen mod Lejemetallet. Under disse Forhold vil Friktionen i Lejet først og fremmest afhænge af Oliens Egenskaber, medens Friktionsmodstanden mellem Lejemetallet og Staalet i Virkeligheden har mindre Betydning. Imidlertid er det umuligt at opnaa fuldkommen Pasning og ideel Smøring. Friktionsmodstanden mellem Metallerne er ret uafhængig af Fladetrykket, naar dette holder sig indenfor en bestemt Grænse; men stiger Trykket over denne, vokser Friktionsmodstanden pludselig stærkt. Saavel Fladetryk som Hastighed har Indflydelse paa, hvor høj Temperatur Materialet kan taale at arbejde ved.

Man har hidtil gaaet to forskellige Veje for at opnaa gode Bæreegenskaber; den ene er at benytte *Broncer*. Disse har en god Haardhed og en ringe Friktionsmodstand, naar Lejet er omhyggeligt tilpasset, men ved unøjagtig Tilpasning vil der let opstaa Varmløbning paa de enkelte Steder, Lejet berører Akslen. Ved Varmløbning vil det ene Metal rive Dele ud af det andet, saaledes at Fladerne ødelægges.

Efter den anden Metode fremstilles Lejet af en Metallegering, der indeholder en Mængde *haarde Korn i en plastisk Grundmasse*. Under Brugen vil de haarde Korn staa en Ubetydelighed frem fra Grundmassen, saaledes at de danner Bæreflader for Tappen samtidig med, at det plastiske Grundmetal giver efter for eventuelle Mangler i Sammenpasningen.

Det er sidstnævnte Princip, der gælder for de fleste hvide Lejemetaller. De almindeligst anvendte Legeringer indeholder *enten* Tin som Hovedbestanddel med tilsat Antimon og Kobber, *eller Bly* som Hovedbestanddel med tilsat Tin og Antimon. I begge Tilfælde benyttes ofte ganske smaa Tilsætninger af Nikkel, Kobolt, Jern eller andre Metaller for at give større Haardhed.

Hidtil har de *tinrige Hvidtmetaller* været mest anvendt, saasnart der var Tale om nogenlunde haardtarbejdende Lejer. Til Dieselmotorer, Raaoliemotorer og Benzinmotorer benyttes ofte en Sammensætning paa 85 pCt. Tin, ca. 10 pCt. Antimon og ca. 5 pCt. Kobber. For Dampmaskiner og svært belastede Dampturbiner etc. bruges en haardere Legering med ca. 80 pCt. Tin, ca. 12 pCt. Antimon, 7 pCt. Kobber

og Resten Bly. Disse Metaller, der ofte kaldes *Babbit*, bestaar af en Grundmasse af Tin med lidt Antimon og lidt Kobber i fast Opløsning samt nogle ret store terningformede Antimon-Tinkrystaller og nogle mindre, nærmest stjerneformede Antimon-Kobberkrystaller (Fig. 1). Krystallernes Størrelse og Fordeling i

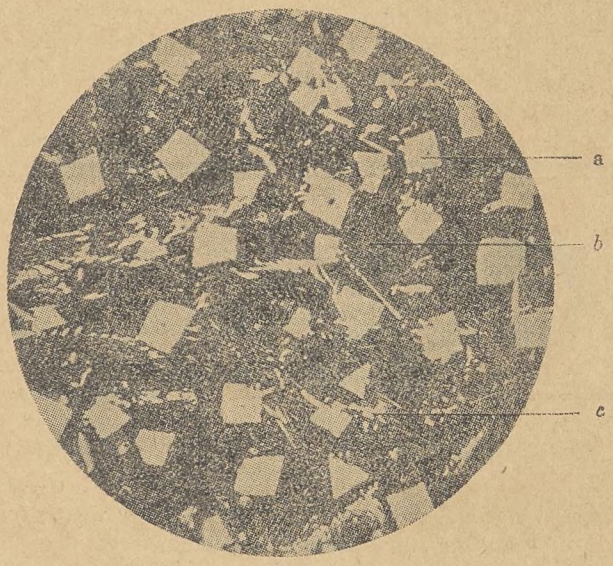

Fig. 1.

Normalt tinrigt Hvidtmetal. Forstørrelse: 150 Gange.
a. Antimon-Tinkrystaller.
b. (sort) Grundmasse.
c. Antimon-Kobberkrystaller.
»Lagermetalle« von J. Czochralski und G. Welter.

Metallet har meget stor Betydning for Lejets Kvalitet. Ved hurtigere Afkøling efter Udstøbningen bliver Krystallerne mindre, hvilket giver større Haardhed og bedre Bæreegenskaber end langsom Afkøling med deraf følgende store Krystaller. Babbitmetallerne har den udmærkede Egenskab, at de næsten ikke sejgrer, d. v. s. størkner uensartet med forskellig Koncentration af de udskilte Krystaller foroven og forneden i Legeringen. De har imidlertid to Mangler, dels er de dyre, dels taaler de ikke højere Arbejdstemperatur end ca. 150° C. Ved 180° indtræder allerede en begyndende Smeltning.

Indeholder Tinnet Bly som Urenhed, er Følgen, at Metallets Styrke nedsættes væsentligt, naar Temperaturen kommer op over ca. 100°, hvorimod Metallet ved de lavere Temperaturer er ret upaavirket af et lille Blyindhold. Ved større Blytilsætninger faar Metallet udpræget Tendens til Sejgring, hvilket kræver særlig Omhu ved Smeltningen og Udstøbningen.

Paa Grund af Tinnets høje Pris har man længe arbejdet paa at fremstille gode Lejemetaller, hvor Tinnet ikke var Hovedbestanddelen. Systematiske videnskabelige Undersøgelser — udført først i Amerika og senere i Tyskland — har vist, at man med Bly som Basis kan fremstille Metaller af lignende Struktur som de tinrige Lejemetaller, altsaa en plastisk Grundmasse med Indhold af haarde Korn. Rent Bly som Grundmasse er uanvendeligt, da det er for blødt. Derimod vil en vis Mængde *Antimon* i Blyet gøre dette haardere. Kendt er saaledes det saakaldte *Haardbly*, der er en ren Bly-Antimonlegering med ca. 15—25 pCt. Antimon. Dette Metal kan til Nød anvendes som Lejemetal for underordnede Formaal, men en Legering af Bly med ca. 12—20 pCt. Antimon, ca. 4—12 pCt. Tin plus visse smaa Tilsætninger af Jern og andre Metaler benyttes mange Steder med udmærket Resultat og forhandles under Navn af *Magnolia*. Alle Forholdsregler mod Sejgringer — navnlig Omrøring, lav Støbetemperatur og hurtig Afkøling — maa tages.

De nyeste Blybasis-Metaller faas imidlertid ved at tilsætte foruden Tin og Antimon ogsaa ca. 2 pCt. Kobber. Herved faas en Legering, der under Størkningen først udskiller naaleformede Kobber-Tinkrystaller, der ligger fordelt som en filtlignende Struktur i hele Massen. Først ved lavere Temperatur udkrystalliseres Terningkrystaller af Antimon-Tin. Disse har ganske vist mindre Vægtfylde end den blyrige Grundmasse, men de allerede størknede Naalekrystaller hindrer de skadelige Sejgringer. Til Slut størkner den plastiske Bly-Antimongrundmasse. Fig. 2 viser Strukturen af et saadant Lejemetal.

De blyrige Lejemetaller er blevet udviklet til stor Fuldkommenhed bl. a. af det tyske Firma *Th. Goldschmidt A-G., Essen*. Navnlig har man ved Tilsætning af ganske smaa Indhold Nikkel, Zink eller Kalcium frembragt Lejemetal, det saakaldte *Thermit*, der har Babbitmetallernes gode Tilpasningsevne forenet med højere Varmebestandighed. Som en særlig Fordel ved Thermit anføres ogsaa, at det skal kunne taale flere Omsmeltninger uden at tabe i Kvaliteten. Det er almindelig bekendt, at der ved Omsmeltning altid sker Forskydninger i Sammensætningen som

Fig. 2.

Lejemetal med 79 Bly, 14 Antimon, 5 Tin og 2 Kobber.
Goldschmidt, Essen.

Følge af Bestanddelenes større eller mindre Letflygtighed eller Oxyderingstendens, og det er en god Regel, at Hvidtmetaller ikke bør omsmeltes mere end 3 Gange, hvis man vil være sikret mod, at de „gaar ud af Sammensætning".

Selv om de nævnte Blybasis-Legeringer anvendes med udmærkede Resultater mange Steder, har de dog ogsaa bragt Skuffelser. Saaledes synes de at have en Tendens til at undergaa langsomme Forandringer, der antages at skyldes Rekrystallisations-Fænomener. Man har haft Eksempler paa, at Lejer, der i længere Tid har henstaaet ude af Drift, er blevet fuldstændig ubrugelige. Mange anser endnu Tinbasis-Legeringerne for at være de bedste og mest paalidelige Hvidtmetaller.

Side om Side med Udviklingen indenfor Hvidtmetallerne er der fremkommet en helt ny Kategori af Lejemetaller, nemlig de saakaldte *Blybroncer*. Disse Metaller, der som Regel er sammensat af ca. 20—33 pCt. Bly og Resten Kobber, har en Struktur, der — i Modsætning til de hvide Lejemetaller — er opbygget af en haard Grundmasse med en Mængde Hulheder eller Lommer, hvori det bløde Bly er lejret. Den haarde Grundmasse bestaar af naaletræsformede Krystaller (Dendriter) af Kobber med lidt Bly i fast Opløsning. Under Legeringens Størkning udskilles først disse Krystaller og til sidst Blyet.

Blybroncer har den gode Egenskab, at de leder Varmen bedre end de hvide Lejemetaller. Tillige taaler de højere Temperaturer; begge disse Egenskaber har stor Betydning ved hurtigløbende Aksler. De kræver meget omhyggelig Pasning, og Akseltappen maa være hærdet og slebet, hvilket ikke altid er nødvendigt for Tappe i Hvidtmetallejer.

Ved Varmløbning river Staalsølen fast i Pander af Blybronce, hvorimod Varmløbning i Hvidtmetallejer bevirker, at Metallet smelter væk. Som Regel er det sidste at foretrække.

Blybroncerne bør ikke indeholde mere end ca. 33 pCt. Bly, da dette vil give større Korn af frit Bly. Selv ved 33 pCt. maa Afkølingen af Metallet ske ret hurtigt for at faa fine Krystaller. Der er store praktiske Vanskeligheder forbundet med at fremstille gode Kobber-Blylegeringer. Man søger ofte at overvinde disse ved Tilsætninger af smaa Mængder Nikkel eller Kviksølv, men i det færdige Metal menes disse Tilsætninger ikke at have større Indflydelse paa Metallets Arbejdsegenskaber. Lejepanderne f. Eks. i Automobillejer fremstilles ofte af valset Baandmateriale af Blybronce. Undertiden er Baandet loddet paa et Staalbaand, der giver den fornødne Stivhed. Foringerne udhugges og formes paa Presse. Efter Oprulningen bliver Bøsningerne forarbejdet til nøjagtig indvendig Diameter med Rival eller Rømmedorne. Til Brug i Krumtaphovedlejer konstateredes ved de første Prøver med Blybronceforinger et stærkt Slid paa Krumtapsølen. Dette blev imidlertid afhjulpet ved at forøge Olietrykket, hvorefter der i denne Henseende ikke konstateredes nogen Forskel mellem Blybroncer og hvide Lejemetaller.

Visse Oliesorter har vist sig uegnede til Smøring af Blybronceforinger, da de tærer paa Blyet og efterlader en porøs Kobberforing. Ved Indførelse af Blybronceforinger har man kunnet tillade mindre Dimensioner af Plejlstangshovederne; tillige er Lejebøsningerne billige i Anskaffelse og billige at forny.

En Nyhed paa Lejemetallernes Omraade er de saakaldte *selvsmørende Lejemetaller*, der er fremstillet ved Sammensintring af Metalpulver, f. Eks. 90 pCt. Kobber og 10 pCt. Tin, med et Indhold af en vis Mængde Grafit. Metallet er porøst, saaledes at det kan indsuge en vis Mængde Olie og derved virke selvsmørende. Der henvises iøvrigt til en nærmere Beskrivelse af disse Metaller i Artiklen: *Sintrede Metaller* i „Jern- og Metalarbejderen" for Juni 1938.

E. B.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Boreapparat for Recesser i Lejer.

Boring af Recesser i f. Eks. Hvidtmetalpander, som er støbt direkte i et Maskinstativ, har ofte voldt Kvaler og har bevirket, at mange forskellige Konstruktioner har været fremme.

De fleste af disse er imidlertid for komplicerede, fylder for meget og kræver Haandtilspænding.

For nogle Aar siden fremstilledes et dansk Apparat, der indtil Dato har boret ca. 3600 Recesser i Lejer paa en herværende Motorfabrik paa fuldtud tilfredsstillende Maade.

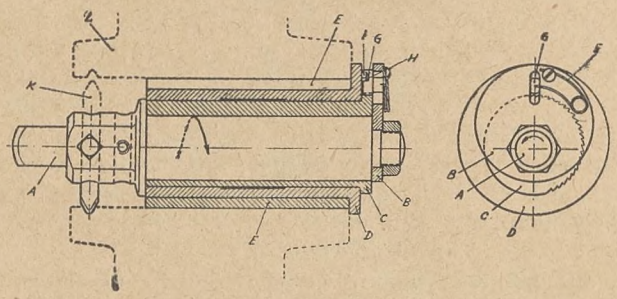

Apparatet er simpelt i Konstruktionen, fylder kun lidt og giver ikke alene automatisk Tilspænding, men trækker ogsaa automatisk Staalet tilbage, efter at Recessen har faaet fuld Dybde.

I Figuren er vist et Snit af Apparatet. *A* er en Borestang med Firkant i den ene Ende passende efter et eller andet Haandsving. Paa den anden Ende er anbragt en excentrisk Skive *B* med en Slidse, hvori en Pal *(G)* kan glide let. Palen holdes ind mod Centrum ved Hjælp af en Haarnaalsfjeder *(F)* og kommer i Indgreb med Tænderne paa den excentriske Bøsning *C*. Borestangen passer med glidende Pasning i denne excentriske Bøsning, hvis Krave er for-

Fortsættes næste Side forneden.

Temperaturskala for Staal.

I Staalkatalogerne angives Varmebehandlingstemperaturerne som Regel alene ved Celsiusgrader eller Fahrenheitgrader. Til Brug i de Tilfælde, hvor Termometer eller Pyrometer ikke er for Haanden, anbefales nedenstaaende Tabel over forskellige Kendetegn paa høje Varmegrader.

Grader Celcius	Grader Fahr.	Kendetegn
200	392	Lysegul
225	437	Straagul
250	482	Lysebrun
265	509	Rødbrun
275	527	Purpur (gælder ikke legerede Staal)
285	545	Violet Anløbningsfarver
300	572	Blaa
315	599	Graablaa
330	626	Graa Linolies og Rapsolies Flammepunkt*)
350	662	
375	707	
400	752	Brændpunkt**) for Cylinderolie f. overhedet Damp og for Oksetalg.
425	797	En Fyrretræspind begynder at glide let paa Staalet.
450	842	Savsmuld begynder at antændes.
475	887	Savsmuld afbrænder helt.
500	932	Staalet begynder at lyse i Mørke.
550	1022	
600	1112	Mørkebrun
650	1202	Rødbrun
700	1292	Mørk kirsebærrød
750	1382	Kirsebærrød
800	1472	Lys kirsebærrød
850	1562	Rød
900	1652	Lyserød Glødefarver
950	1742	Rødgul
1000	1832	Gul
1050	1922	Lysegul
1150	2102	Hvidgul
1250	2282	Hvid
1300	2372	
1350	2462	

Fahrenheitgrader omsættes til Celsiusgrader ved at trække 32 fra Fahrenheitgraderne og multiplicere Resten med $\frac{5}{9}$

Eks. 212^0 Fahr.: $212—32 = 180$; $180 \cdot \frac{5}{9} = 100^0$ C

*) En Olies Flammepunkt er den Temperatur, ved hvilken Dampe, der staar over Olien, tændes af aaben Flamme.

**) En Olies Brændpunkt eller Tændpunkt er laveste Temperatur, ved hvilken Olien bryder i Brand uden tilført Flamme.

synet med Paltænder paa ca. Halvdelen af Omkredsen. Bøsningens Excentricitet maa være lidt større end den ønskede Reces' Dybde.

Bøsningen *C* passer igen med glidende Pasning i en almindelig koncentrisk Kravebøsning *(D)*, hvis udvendige Diameter passer i det Leje, som skal forsynes med Recesser efter selve Udboringen.

I Figuren er vist endnu en Bøsning *E*, der er opslidset. Denne Bøsning anvendes kun, naar Apparatet skal anvendes i et Leje med større Diameter end normalt, og i saa Tilfælde maa Staalet *(K)* selvfølgelig flyttes et tilsvarende Stykke længere ud.

Apparatets Virkemaade er iøvrigt følgende:

Borestangen *A* drejes i Forhold til Bøsningen *C*, saaledes at den mindste Excentricitet opnaas, d. v. s. at Staalets Spids skal vende som vist punkteret ved *K*. I denne Stilling skal Apparatet kunne føres let ind i Lejet, uden at Staalet berører den udborede Overflade, og Overpanden *L* spændes derefter fast.

Idet man nu med Haandsvinget drejer Borestangen rundt, vil Palen *G* dreje Bøsningen *C* med rundt, saaledes at Staalets Spids vil bevæge sig koncentrisk med denne.

For hver Omdrejning af Borestangen vil Palen imidlertid „smutte" en Tand, hvilket fremkommer ved, at Palen, der paa Bagsiden er forsynet med en skraa Rille *H*, vil løftes fra sit Indgreb med Tænderne paa Kravebøsningen *C*, hver Gang den passerer den lille Stift *I*, som sidder fast paa Bøsningen *D*, og falde ned igen, saa snart *I* er passeret.

Paa denne Maade vil Staalet, takket være den excentriske Bøsning, for hver Omdrejning beskrive en større Cirkel, d. v. s. tage Spaan og vedblive dermed, indtil Borestangen har drejet sig en halv Omdrejning i Forhold til Bøsningen *C*, d. v. s. den størst mulige Excentricitet er opnaaet, og Recessen har faaet sin fulde Dybde.

I dette Øjeblik maa Staalet gerne trække sig tilbage til Begyndelsesstillingen, hvilket opnaas ved, at Bøsningen *C* er uden Tænder paa ca. Halvdelen af Kraven, saaledes at Palen *G* vil glide henover denne Halvdel uden at dreje *C* med rundt.

Staalet vil paa denne Maade være kommet tilbage til Begyndelsesstadiet. Overpanden løsnes, Apparatet trækkes ud og skubbes ind fra Lejets anden Ende, saafremt der skal Recesser i begge Ender, og Operationen gentages.

C. Helleberg.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen*, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen*, Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen*, Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen*, Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket*, Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen*, Saltgade, Ribe.
23. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen*, Indslev, Nørre Aaby.
24. *Sønderjysk Elektro*, Aabenraa.
25. Gas- og Vandmester *Eske Petersen*, Esbjerg.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel*, forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Holbæk. Fra vore hos *A/S Holbæk Jernstøberi* beskæftigede Medlemmer indgik til Forbundet Klage over, at Firmaet havde lukket for det varme Vand til Brusebadet, med Anmodning om Afholdelse af Mæglingsmøde paa Klagen.

Mægling var begæret, men forinden gik Sagen i Orden ved lokal Forhandling, idet Firmaet efterkom vore Medlemmers Ønske om varmt Vand hver Dag.

Holstebro. Mæglingsmøde afholdtes den 9. Oktober hos Firmaet *Vald. Birn* paa Krav om et Tillæg paa 15 pCt. til Akkordpriskuranten.

Under Drøftelsen fremhævede Firmaet, at der paa en Del af Arbejdet kunde opnaas gode Fortjenester, men at Aarsagen til, at andre Arbejdere ikke var i Stand hertil, laa i den omfattende Rekruttering af nye Arbejdere, som i den senere Tid var foregaaet, af hvilken Aarsag det maatte afvise en almindelig Akkordforhøjelse.

Formerne hævdede herimod, at Aarsagen ikke alene laa heri, men ofte i Arbejdets Tilrettelæggelse og navnlig saaledes, at flere Brædder ved Trykkemaski-

nen gav for ringe Fortjeneste i Forhold til andre, og Firmaet erklærede sig her villig til i rimeligt Omfang at foretage en Forbedring af disse, saaledes at Fortjenesten derved kunde stige.

Man enedes derefter om, at man vilde søge igennem en fornyet lokal Forhandling paa dette Grundlag og muligt ved andre Forbedringer at faa Akkordfortjenesten hævet, og hertil ansattes en Forhandlingsfrist af 1 Maaned.

Hvis det derved ikke lykkes at opnaa en tilfredsstillende Ordning, forbeholdt Forbundet sig at føre Sagen til videre Behandling.

Horsens. Mæglingsmøde afholdtes den 13. September hos *A/S Chr. Nielsens Eftf.s Metalstøberi* paa Krav om Tillæg til Timelønnen og Krav om Forbedring af Omklædningsrummet.

Sagen sluttede, idet Firmaet indgik paa at hæve Timelønnen for vore 2 der beskæftigede Medlemmer med tilsammen 6 Øre og gav Tilsagn om at efterkomme Ønsket om Indretning af et bedre Omklædningsrum, naar Gennemførelse af en paatænkt Restaurering af Ejendommen var fuldført.

København. Mæglingsmøde afholdtes den 2. Oktober paa en Sag fra Firmaet *Amager Jernstøberi* paa Krav om et generelt Tillæg paa 10 pCt. til Timelønningerne og et Tillæg paa 10 pCt. til Akkordpriskuranten for de paa Virksomheden beskæftigede Maskinformere.

Firmaet vilde ikke indgaa paa nogen generel Lønforhøjelse under Henvisning til, at der mellem Hovedorganisationerne forhandles om en generel Aftale, omhandlende Lønregulering som Følge af de skete Prisstigninger paa Livsfornødenheder. Enighed opnaaedes saaledes ikke, og Forbundet forbeholdt sig at føre Sagen til Timandsmøde.

Mæglingsmøde afholdtes den 5. Oktober paa en Sag fra *A/S Atlas* paa Krav om 20 pCt. Tillæg til Akkordpriserne og Timelønningerne.

Firmaet vilde ikke indgaa paa nogen generel Lønforhøjelse under Henvisning til, at der mellem Hovedorganisationerne forhandles om en generel Aftale, omhandlende Lønregulering som Følge af de skete Prisstigninger paa Livsfornødenhederne. Enighed opnaaedes saaledes ikke, og Forbundet forbeholdt sig at føre Sagen til Timandsmøde.

Mæglingsmøde afholdtes den 5. Oktober paa en Sag fra *A/S Frederiksberg Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Krav om Støbetillæg.

Aarsagen til det stillede Krav var, at Støbningerne i den senere Tid var blevet større, saaledes at Tiden, der medgik hertil, bevirkede en kortere Formetid. Firmaet kunde ikke se, at Forholdene havde ændret sig, saaledes at man kunde imødekomme det stillede Krav, men erklærede sig villig til som hidtil at forhandle om Tillæg til daarlige Akkordpriser.

Enighed opnaaedes ikke. Forbundet forbeholdt sig at føre Sagen til Timandsmøde.

Mæglingsmøde afholdtes den 7. Oktober paa en Sag fra *A/S Titan* paa Krav om 10 pCt. Tillæg til Akkordpriskuranten og 10 pCt. Tillæg til Timelønnen for Maskinformere og Kernemagere.

Firmaet vilde ikke indgaa paa noget generelt Lontillæg, og man enedes om at vise Sagen tilbage til lokal Forhandling med det Formaal at opnaa Enighed om Tillæg til enkelte Metalformeres og Kernemageres Lønninger.

Nykøbing M. Sagen fra *A/S N. A. Christensen & Co.*, omtalt i sidste Fagblad, behandledes ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 12. Oktober.

Der forelaa her Klage fra Firmaet over, at vore Medlemmer, der var overgaaet til at arbejde i Timeløn, ikke havde præsteret saa meget Arbejde, som Firmaet med Rimelighed kunde forlange, og Krav om Erstatning herfor.

Fra Forbundets Side fastholdtes det, at vore Medlemmer ikke under nogen Form havde saboteret Arbejdet. Mødet sluttede med Enighed om følgende:

Arbejdet genoptages Lørdag den 14. ds. ved normal Arbejdstids Begyndelse efter den gamle Prisliste. De afbrudte Forhandlinger fortsættes og skal være tilendebragt i Løbet af en Maaned. For saa vidt ikke derved opnaas Enighed, tiltræder Repræsentanter for Sammenslutningen og Forbundet, og Forhandlingerne mellem dem skal være afsluttet i Løbet af 14 Dage.

Arbejdsgiverne forbeholder sig at rejse Erstatningskrav for Den faste Voldgiftsret.

Randers. Mæglingsmøde afholdtes den 13. September hos *A/S „Strømmen"* paa Krav fra Forbundet om Overgang fra Akkord til Timeløn.

Mødet sluttede med Enighed om, at Akkordarbejdet fortsættes imod, at der til Akkorderne ved Arbejde i vaadt Sand ydes et Tillæg af 5 pCt., med Undtagelse af et vist Arbejde, udført af en enkelt Former, saalænge dette udføres i Serie. Firmaet gav samtidig Tilsagn om at forbedre Materialerne.

Svendborg. Ved lokal Forhandling hos *A/S Maskinfabrikken „Svendborg"* havde vore der beskæftigede Medlemmer stillet Krav om Tillæg til Timelønnen paa 8 Øre pr. Mand og Time.

Da Enighed med Firmaet ikke kunde opnaas, begæredes der Mægling paa Sagen, men forinden Mæglingsmødet gik Sagen i Orden ved lokal Forhandling, idet Firmaet efterkom det stillede Lønkrav.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Forretningsførerens Sygdom. Tirsdag den 3. Oktober 1939 blev Forbundets Forretningsfører, *Chr. Madsen*, indlagt paa Hospitalet, og paa Hovedbestyrelsesmødet Onsdag den 4. Oktober 1939 vedtog Hovedbestyrelsen, at Næstformanden, Anders Jensen, under Forretningsførerens Sygdom skulde lede Forbundets daglige Virksomhed.

Mæglingsmøde. Tirsdag den 26. September 1939 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *P. H. Høffner*, Odense, i Anledning af Lønkrav. Sagen sluttedes med, at 3 Mand fik 16 Øre pr. Time til Fordeling, og samtidig erklærede Firmaet at ville indføre Akkord paa Virksomheden.

Medlemmerne har endvidere valgt ny Tillidsmand, som er anmeldt overfor Sammenslutningen, men senere har Forbundet gennem Sammenslutningen modtaget Protest fra Firmaet, hvilken Protest er blevet afvist.

Overarbejdspenges Udbetaling til militære Medlemmer. Medlemmer, der indkaldes til Militærtjeneste, og som har Penge tilgode for ikke afspadseret Overarbejde, kan i Henhold til Aftale mellem Sammenslutningen og Centralorganisationen faa disse udbetalt ved Indkaldelsen.

Generalforsamling. Københavns Afdelings Generalforsamling afholdes Torsdag den 2. November 1939, Kl. 19,30, i Lokalerne paa Haveselskabets Vej.

Juletræ. Københavns Afdelings Juletræ afholdes Lørdag den 30. December 1939 i Palælokalerne i Klerkegade.

Lønkrav. Medlemmerne, der er beskæftiget hos Firmaet *A/S Chr. Nielsens Eftf.*, Horsens, har rejst Lønkrav overfor Firmaet, men da der ikke er opnaaet Enighed, har Forbundet begæret Mæglingsmøde afholdt, hvilket Mæglingsmøde antagelig afholdes Onsdag den 18. Oktober 1939.

Dødsfald. Torsdag den 5. Oktober 1939 afgik en af vore kendte Arbejdsgivere, Metalvarefabrikant *Carl Jensen*, Fiolstræde 9, pludselig ved Døden. Afdøde, som i mange Aar var Medlem af Gørtlerlaugets Bestyrelse, var selv oplært i Faget og bevarede sin Interesse for dette ved sit store Arbejde med Praktiseringen af Lærlingeloven for Faget.

Arbejdsløshedstallet den 29. September 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	454	30
Odense	33	0
Fredericia	11	1
Vejle	18	0
Horsens	6	1
Aarhus	35	2
Aalborg	13	4
Hele Landet...	570	38

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent for September var 6,3.

Smede og Maskinarbejdere.

Lønforhøjelser. Paa *Sukkerfabrikken* i Nykøbing F. er Kampagnetillægget hævet fra 15 til 20 Øre og Svejsetillægget fra 12 til 15 Øre pr. Time.

Hos *J. B. Bruun & Søn*, Nykøbing F., har 19 Mand faaet 40 Øre pr. Time til Deling efter Firmaets Skøn.

Hos *A/S „Scandia"*, Randers, er Timelønningerne for 19 Mand forhøjet med ialt 52 Øre og 4 Akkordafsavnstillæg med hver 2 pCt. Alt Monteringsarbejde bliver for Fremtiden Akkord.

Paa *Kemisk Industri* i Kastrup er der ved lokal Forhandling truffet Aftale om en Grundløn paa 135 Øre og et Akkordafsavnstillæg paa 42 Øre pr. Time. Ligeledes traf man Aftale om 3 Sæt Overtrækstøj pr. Mand pr. Aar.

Hos *A/S Standard Electric*, København, er opnaaet en Lønforhøjelse af 238 Øre til 44 Mand.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 2 har indgaaet Overenskomst med Smedemester *H. E. Sørensen*, Sydmarken 6—8.

Ved Forbundets Medvirken er indgaaet Overenskomst med *J. M. Jensen*, Aabenraa, og *Joh. Larsens Efterflg.*, Storehedinge (Køge Afd.). Hos sidstnævnte blev samtidig truffet Aftale om en Lønforhøjelse pr. 1. Oktober af 56 Øre til 6 Mand.

Mæglingsmøder. Den 17. April afholdtes Mæglingsmøde i Anledning af, at *A/S Dansk Elektricitetskompagni*, Odense, ikke aflønnede Anlæg af et Vandværk i Branderup, Sønderjylland, efter Rørprislisten. Arbejdet var overdraget Entreprenør Krath, som ved Mæglingen var indforstaaet med at afregne Arbejdet efter Prislisten. Sagen er først sluttet den 7. September, da Firmaet betalte 100 Kr. til fuld Afgørelse af Sagen.

Paa et Mæglingsmøde den 29. Juni hos *A/S C. M. Hess' Fabrikker*, Vejle, behandledes en Strid om Betalingen for Retning af en Staalvindueprofil. Enighed opnaaedes ikke om Prisen, men der var Enighed om, at Firmaet kunde opsige den omstridte Akkordpris, saaledes at der derefter kunde optages lokal Forhandling. Sagen sluttedes den 15. September, hvor der opnaaedes Enighed om Prisen paa de forskellige Profiler af Vinduet og opnaaedes et Løntillæg af 2 Øre pr. Time til 19 Mand samt et Tillæg til Udearbejdspengene paa 20 Øre for de Folk, som rejser.

Den 6. September mægledes hos *A/S Brd. Gram* i Vojens paa Klage over, at Arbejdere, der ved en Forglemmelse har undladt at betjene Kontroluret, idømmes en Bod paa 2 Kr., samt at Firmaet i adskillige Tilfælde har saboteret Overenskomstens Bestemmelser med Hensyn til at give Akkord i den Udstrækning, det er gørligt. Med Hensyn til Kontroluret opsagde Forbundets Repræsentanter den gældende Aftale, og med Hensyn til det andet Spørgsmaal ind-

gik Firmaet paa at betale Timelønstimerne ved Prøveopstilling af Maskinanlæget til Radiohuset med et Tillæg af 15 pCt.

Samme Dag mægledes hos *J. C. Dirks,* Haderslev, paa Klage fra Firmaet over, at 2 Montører egenmægtigt ændrede Arbejdstiden. Efter Drøftelse af Sagen trak Firmaet Klagen tilbage.

Den 7. September mægledes hos *A/S Sydjysk Landbrugsmaskinfabrik,* Kolding, paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne. Der opnaaedes et Tillæg, saaledes at 6 Mand fik hver 3 Øre og 4 Mand hver 2 Øre.

Den 9. September mægledes hos *Johs. Loft,* Aarhus, foranlediget af en Strid om paabegyndt Arbejde, som Svendene havde nægtet at deltage i sammen med Mesteren i Fællesakkord. Enighed opnaaedes ikke. Forretningsudvalget har behandlet Sagen og er enige om, at Forbundet ikke kan indgaa paa en generel Aftale om, at Mestre i alle Tilfælde indgaar i Fællesakkorder med Svendene.

Den 13. September afholdtes Mægling paa Lønkrav overfor *A/S Chas Otzen,* København. Enighed opnaaedes ikke, men der er senere ved lokal Forhandling opnaaet et Tillæg af 25 Øre til 5 Mand.

Den 14. September mægledes hos Automobilforhandler *A. P. Hansen,* Nakskov, angaaende Aflønningsforholdene, Arbejdstiden og Betalingen af Feriepenge. Firmaet beskæftigede kun 2 Mand, og Lønnen for disse forhøjedes til 135 Øre. Arbejdstiden blev som fastlagt i Overenskomsten med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, hvoraf Firmaet nu var Medlem. Med Hensyn til Feriebetalingen erklærede Firmaet sig villig til at efterbetale det, der manglede i et Beløb, svarende til 4 pCt. fra 1. Juli 1938.

Den 25. September mægledes hos *A/S Dansk Alfa Laval,* København, paa Strid om Udbetalingen af et Tilgodehavende paa 260 Kr. Firmaet indgik paa at betale Beløbet.

Rørudvalgsmøde. Den 15. September er der afholdt Rørudvalgsmøde til Behandling af nedennævnte Spørgsmaal:

1) Strid hos Firmaet *Bonnesen & Danstrup,* København, vedrørende Opgørelse af et Straalevarmeanlæg. Sagen henvistes til nærmere Drøftelse indenfor Straalevarmeudvalget.

2) Strid hos *A/S „Vølund"*, København, om Betalingen for et Rørarbejde. Sagen henvistes til fornyet lokal Behandling.

3) Strid hos Firmaet *Chr. Olsen & Mejlgaard Mortensen,* København, om Betaling af Højdetillæg. Forbundet trak denne Klage tilbage.

4) Strid hos Firmaet *S. Ørum-Hansen,* Køge, om Betalingen af Rørarbejde efter Rørprislisten. — Man enedes om, at Firmaet forskudsvis betaler Montørerne 150 Kr., hvorefter hele Arbejdet henvises til lokal Forhandling, idet dette under eet vil være at opgøre i Akkord efter Rørprislisten.

5) Klage over, at *Edv. Nielsen,* Kjellerup, nægter at betale Kostpenge til 3 Arbejdere. — Rørudvalget fastslog, at de omstridte Kostpenge skulde betales.

6) Strid hos *Slagelse Centralvarmeforretning* ved *Dam Hansen* om Betaling for Udførsel til Brønd og for Rørholdere. — Firmaet betaler de omhandlede Udførsler til Kloak i Henhold til Voldgiftskendelse af 13. Maj 1937 med Kr. 1,14 pr. Stk. Om Betalingen for Rørholdere opnaaedes ikke Enighed, og Sagen vil blive afgjort ved faglig Voldgift.

7) Opmandskendelse af 12. September 1939 vedrørende Strid hos *G. Strømann,* Charlottenlund, om Betalingen for Indhugning af Dupper i Mur og Beton. — Firmaet betaler det Arbejde, hvorom der ved Voldgiften var Strid, efter den hidtidige Aftale.

Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen Ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 15. September, foranlediget af Strejkevarsler paa Lønkrav overfor *Roskilde Maskinfabrik,* enedes man om, at der ydes et Løntillæg af 32 Øre pr. Time til 14 Mand, hvorefter Strejkevarslerne toges tilbage.

Forlig i Den faste Voldgiftsret. Et Lønkrav overfor *Thomas B. Thrige,* Odense, havde været behandlet resultatløst ved Mæglings- og Timandsmøde, hvorfor der varsledes Strejke. Heroverfor protesterede Arbejdsgiverforeningen, og da Enighed ikke kunde opnaas ved et Fællesmøde, gik Sagen til Den faste Voldgiftsret. Ved et forberedende Møde her den 15. September forligtes Sagen saaledes, at der ydes 55 Mand et samlet Timelønstillæg paa 110 Øre.

Standardisering for Beskyttelsesbriller.

Dansk Standardiseringsraad har i det sidste Aars Tid beskæftiget sig med Gennemførelse af en Standardisering (d. v. s. det mest formaalstjenlige) for Briller for de forskellige Erhverv. Svejsning, saavel Autogen- som Elektrisk, har indenfor vort Fag i de senere Aar gennemgaaet en rivende Udvikling, og det gælder derfor om, at vore Medlemmer til Brug ved saadanne Arbejder er i Besiddelse af de mest formaalstjenlige Beskyttelsesbriller. Med dette Formaal for Øje er der udarbejdet Standard-Blade, indeholdende Oplysninger om, hvilke Briller der er bedst egnede, og saadanne Blade kan erholdes ved Henvendelse til *Dansk Standardiseringsraad,* Vesterbrogade 1 A, København V. Vi anbefaler vore Medlemmer at henvise Firmaerne til at skaffe sig saadanne Blade til Vejledning ved Anskaffelse af Briller, saaledes at Arbejderne ved enhver Lejlighed kan blive beskyttet paa bedst mulig Maade.

Deltagerne i Kursuset paa Esbjerg Arbejder-Højskole.

Lærlingekursus paa Esbjerg Arbejderhøjskole.

I Ugen fra den 27. August til 2. September afholdtes paa Esbjerg Arbejderhøjskole vort 4. Lærlingekursus, hvori der deltog 60 Lærlinge og 31 Svende.

For første Gang havde vi Lærlingeklubbernes Svenderepræsentanter med, en Foranstaltning, som vi havde megen Glæde af, og som det er vort Haab at kunne videreføre ved kommende Kursus.

Kursus'et for Lærlingene var tilrettelagt efter de Erfaringer, der ved tidligere Kursus var indhøstet, med Studiekredse i Fagforenings- og Organisationskundskab. Der var ialt 3 saadanne Kredse med *D. Amstrup, Alfr. Bjørklund* og *Kai Lindberg* som Ledere. For Svendene var der tilrettelagt en særlig Studiekreds, hvor *S. A. Svendsen* og *Torp Steffensen* gennemgik den organisatoriske Betydning af Lærlingeklubberne og den Lovgivning, der med den nye Lærlingelov som Kerne danner Beskyttelsen om og for Lærlingene.

Der afholdtes 4 Fællesforedrag af gode Foredragsholdere og med følgende Emner: Forbundsformand *P. Andersen:* Lærlingeloven og dens Virkninger, Fabrikinspektør *A. Strunk:* Fabrikloven, Forretningsfører *Chr. Christiansen:* Arbejderen og Bogen, og Formand *A. W. Bech:* Samaritergerning af og blandt Arbejdere.

Derudover var der en Fællesdemonstration af en Lærlingevoldgift, med en interessant Sag, taget fra det praktiske Liv, og en Aften blev brugt til at demonstrere en Generalforsamling, hvortil forskellige Udvalg, bestaaende af Lærlinge, kom med Indstillinger til Løsning af nogle af de Problemer, som rejser sig i det daglige Organisationsarbejde.

Alt i alt var det et godt Kursus, hvor det rigtige Kammeratskab gav sig Udslag i den Interesse og det Arbejde, som baade Lærlinge og Svende lagde for Dagen, ikke alene i Skoletimerne, men ogsaa i den knap tilmaalte Fritid.

Vi undlader ikke at bringe vort Forbund en hjertelig Tak, fordi det baade moralsk og økonomisk gav vort Kursus Støtte.

Kender Du A. O. F.'s Korrespondanceundervisning.

Arbejdernes Oplysningsforbund anmoder om, at vi gennem vort Fagblad henleder Opmærksomheden paa Korrespondanceundervisningen som Middel til Dygtiggørelse. Man henviser til, at Fritiden for en Del Kammerater — vel først og fremmest Tillidsmænd — er blevet saa uregelmæssig, at de vanskelig kan følge Aftenskoler eller Studiekredse Aften efter Aften, men gennem Brevskolen kan man hjemme i sin egen Stue gaa til Studiekreds med nogle af Arbejderbevægelsens dygtigste Folk som Studiekredsledere.

Arbejdernes Oplysningsforbund tilbyder Undervisning pr. Brev i følgende Fag:

1. Skatteväesen og Skatteligning. Kirkeminister *Johs. Hansen* og Landstingsmand *Hans Hansen.*
2. Socialreformen. Folketingsmand *W. Villumsen.*
3. Arbejdsretten i Danmark. Næstformand i D. s. F. *Eiler Jensen.*
4. Samfundsøkonomi. Sekretær, cand. polit. *Erik Reeh.*
5. Enkelt Regnskabsføring. Viceskoleinspektør *Arne Jørgensen.*
6. Skriftlig Dansk. Kommunelærer *Chr. Hougaard.*
7. Dagliglivets Regning. Viceskoleinspektør *Arne Jørgensen.*
8. Skrivning. Kommunelærer *Chr. Hougaard.*

Et Kursus koster kun Kr. 15,00. Ved Indmeldelsen betales Kr. 10,00, og naar 2/3 af Kursus er gennemgaaet, betales de resterende Kr. 5,00. Pengene indsendes paa Giro-Nr. 2945. For Studiekredse træffes nærmere Aftale om Prisen.

Skriv til Arbejdernes Oplysningsforbund, Nørre Farimagsgade 11, København K, om Brochure med nærmere Oplysninger om Korrespondanceundervisningen.

Folke-Ferie.

Dansk Folke-Feries første Sommersæson er nu overstaaet — og godt overstaaet kan man sige, idet Indtegningerne til alle Arrangementer har været tilfredsstillende Sæsonen igennem.

For at blive orienteret om mulige Fejl eller Smaamangler paa de forskellige Arrangementer, har hver Deltager faaet udleveret et Spørgeskema. De fleste Skemaer er nu indgaaet, og det viser sig, at Tilfredsheden med Arrangementerne har været stor. Et Arrangement har — i Praksis — vist sig at være „lidt ved Siden af", og dette bliver naturligvis ikke genoptaget næste Sæson.

Folke-Feries Udenlandsarrangementer, særlig Turene til Paris og Italien-Grækenland-Jugoslavien, har været store Succes'er, og for at imødekomme et fra mange Sider udtalt Ønske vil der i Vinterens Løb blive arrangeret adskillige Rejsesammenkomster.

Det er ganske givet, at den internationale Situation betyder et alvorligt Afbræk i alt Rejseliv, og der er i September i Helsingfors afholdt en Konference mellem de 4 nordiske Folke-Ferie-Organisationers Ledelser med Henblik paa at udvikle det indre nordiske Rejseliv det mest mulige. — I Vinterens Løb vil der blive arrangeret Jule- og Vintersportsrejser og senere Paaske- og Pinserejser, ligesom Sommersæsonen 1940 vil komme til at staa i Nordens Tegn. Planerne vil blive offentliggjort, saa snart det er muligt.

Vi benytter Lejligheden til at minde om, at Flyvebilletter, Dampskibs- og Jernbanebilletter til alle igangværende Ruter kan købes i Folke-Ferie. Det er af stor Betydning, at Organisationernes Folk rekvirerer Billetter i *Folke-Ferie,* hvad enten Rejsen gælder Roskilde eller f. Eks. Stockholm.

Vi henleder Opmærksomheden paa Hotel Folke-Feries 40 lyse, moderne Enkelt- og Dobbeltværelser med alle Bekvemmeligheder. — Hotelkarlen er til Disposition ved alle Hovedtogs Ankomst. Værelsebestilling sker til: Hotel Folke-Ferie, Vesterbrogade 41, København V (Central 1533).

Teknologisk Institut.

Kursus for Smede og Maskinarbejdere.

Fra 9. November til 20. December 1939.

Kursuset staar kun aabent for faglærte Smede og Maskinarbejdere og er planlagt saaledes, at den *teoretiske Undervisning,* der omfatter Fag- og Materiallære, Transmissionslære og Fagregning, Bogføring og Kalkulation samt Motorlære, er fælles for alle Deltagere, medens den *praktiske Værkstedsundervisning* deles i 3 Afdelinger, svarende til forefaldende Arbejder i

1) et blandet Smede- og Maskinværksted,
2) Klejnsmedier og Pladeværksteder,
3) Maskinfabrikker.

Betalingen for et Kursus er Kr. 140,00.

Kursus for Centralvarmemontører.

Fra 27. November til 9. December 1939.

Undervisningen omfatter: Faglære, Kedellære, Rørbukning, Rørsvejsning, Samling af Kedler og Radiatorer, Prøvefyring m. m.

Til Brug for Undervisningen disponerer Instituttet over 22 forskellige Kedler i Drift samt en righoldig Samling af Vægtavler, Armatur o. s. v.

Betingelsen for Deltagelse er, at den paagældende er Svend indenfor et af Metalarbejderfagene, og det forudsættes, at han har en fleraarig Praksis som Rørlægger eller Varmesmed.

Betalingen for et Kursus er Kr. 80,00.

Indmeldelse sker til Skoleafdelingens Kontor, Teknologisk Institut, Hagemannsgade 2, København V.

Tegn Abonnement paa „Socialisten".

Redaktionen af „Socialisten" beder os henlede Opmærksomheden paa dette socialdemokratiske Tidsskrift, hvori en Række Partifæller belyser mange forskellige Spørgsmaal, saavel hvad angaar Dagens aktuelle Emner som Politik baade her og i Udlandet, og navnlig findes værdifuldt Stof for Folk, der er Medlemmer af Kommunalbestyrelser.

Abonnement tegnes paa Postkontorerne, i de socialdemokratiske Foreninger eller ved Henvendelse til „Socialisten"s Ekspedition, Rosenørns Allé 14, 1., København V. Telefon Central 8007.

Kjellberg Skolen.

Kjellberg Skolens Haandværker-Kursus er aabne for enhver Smed og Maskinarbejder.

Hvert Kursus begynder en Mandag og slutter en Fredag og strækker sig over 2 Uger, det vil sige 10 Arbejdsdage, idet Skolen er lukket om Lørdagen.

Kursus afholdes fra 6. til 17. November og fra 27. November til 8. December.

Undervisningen er daglig fra Kl. 8—16 med ½ Times Frokostpause fra Kl. 12—12.30.

Deltagerne faar ca. 70 Timer i Værkstedet, hvor der bliver demonstreret elektrisk Lysbuesvejsning i alle forekommende Stillinger, og de svejser selv hver med sin Maskine, idet der aldrig tages flere Deltagere, end der er Maskiner i Svejseskolen.

Desuden afholdes der nogle Forelæsninger, i hvilke blandt andet følgende bliver gennemgaaet:

Lysbuens elektriske Forhold, Svejsestrøm og Elektrodeføring, Beskyttelsesforanstaltninger, Svejseværktøj, Jævnstrøms- og Vekselstrøms-Svejsning, Magnetblæst, Kravene til Grundmaterialet, Kravene til Svejsematerialet, Svejsning af Specialstaal, rustfrit Staal og Støbejern, Svejseforbindelsernes Form og Dimensionering, Varmespændinger og Varmedeformationer, Opspændingsværktøj, Automatsvejsning og Svejsningens Anvendelse.

Forelæsningerne ledsages af Lysbilleder, ligesom Svejseforbindelsernes Form og Dimensionering illustreres ved Hjælp af Gummimodeller.

Der vises ogsaa Film af Svejsningens Anvendelse, saafremt det har Deltagernes Interesse.

Arbejdstøj eller udrangeret Tøj anbefales. Den øvrige Udrustning til Svejseøvelserne, nemlig Arbejdshandsker, Svejseskærm og Værktøj, stiller *Kjellberg Skolen* til Disposition.

Til Hjælp til Dækning af de direkte Udgifter betales Kr. 125,00 af hver Deltager.

Aktieselskabet ESAB har paa hvert Haandværker-Kursus stillet 2 Fripladser til Disposition for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ansøgning om disse Fripladser stiles til: Formanden, Peter Andersen, Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, Vester Søgade 4, København V.

Paa *Kjellberg Skolens* Kontor, Trekronergade 92, København, Valby, findes en Fortegnelse over Pensionater og Svendehjem i Skolens Nærhed. Denne udleveres paa Forlangende til Deltagerne.

Uafhentet Overskud.

Nedennævnte Medlemmer anmodes om at henvende sig til Odense Staalskibsværft, hvor der henligger Overskud til dem:

Nr. 53297, Aksel Møller Andersen,
- 56579, Frantz J. Erik Helmuth Jensen,
- 19126, Carl Børge Viggo Johansen.

Paa Smede og Maskinarbejdernes Fagforeningskontor i Grenaa henligger Overskud fra Grenaa Havns Motorfabrik til Medlem Nr. 7453, Jens Christian Enevoldsen.

Rettelser

til Adressefortegnelsen for August 1939 over Tillidsmænd.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Formænd.

Assens Afd.: Chr. Rasmussen, Nygade 12.
Herning Afd.: Smed Emil Rasmussen, Dalgas Allé 22.
Nr. Aaby Afd.: Maskinarb. Svend Aage Poulsen, Jernbanevej 11.
Roskilde Afd.: Georg Kristensen, Ledagervej 4, 1.
Viborg Afd.: Telefon 1426.

Kasserere.

Aabenraa Afd.: Skibbroen 8, St.
Slagelse Afd.: Kontortiden er ændret til Mandag og Onsdag, Tordenskjoldsgade 40, Kl. 18—19. De øvrige Hverdage, Jernbanegade 13, Kl. 18—19.
Viborg Afd.: Telefon 1069.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
26415	Andersen, Børge	København	30.10.15	Kbhvn. Afd.	3. 9.36	Kbhvn. Afd. 17	6. 8.38
60421	— Kaj Erik	Holbæk	25. 4.20	Roskilde	15. 1.39	Nakskov	6. 5.39
34736	Brylle, Johs. Blæsbjerg	Odense	13. 7.97	Odense	1. 2.31	Odense	25. 3.39
29487	Christensen, Anders Peter	Kattrup	11.10.98	Silkeborg	12. 8.35	Silkeborg	10. 9.38
25407	Carlsen, Svend	København	6. 2.16	Kbhvn. Afd.	4. 6.36	Kbhvn. Afd. 13	6. 5.39
54637	Christiansen, Knud	Holbæk	15. 6.12	Holbæk	9.11.31	Holbæk	22. 4.39
514	Dalhoff, Mogens Munch	København	25. 2.14	Kbhvn. Afd.	18. 4.33	Anvisningskt.	2. 7.38
57782	Dalsø, Svend Beck	Frederikshavn	1. 8.02	Vejen	2. 4.39	Vejen	20. 5.39
31486	Damberg, Ove Johannes	København	23. 5.17	Kbhvn. Afd.	23.12.36	Kbhvn. Afd. 14	17. 6.39
57550	Frederiksen, Hans Bernh.	Skørpinge	11 1.12	Slagelse	5. 7.38	Holbæk	8. 7.39
21006	Henriksen, H. C. R. Memhave	Odense	23. 4.02	Odense	4. 9.34	Odense	15. 4.39
17807	Hesel, Kaj Henry Oliver	Tvis	29. 1.10	Holstebro	7.11.29	Varde	1. 4.39
60504	Jensen, Agner	Gellerup	22. 5.19	Varde	4. 4.39	Lemvig	27. 5.39
21321	— Bent Ricard	Kjærby	23. 2.08	Bogense Klub	29.12.28	Odense	15. 4.39
55246	— Tage	Varde	22.11.12	Varde	7.11.32	Varde	29. 4.39
24312	Jørgensen, Hans Peter	Ondløse	14. 9.98	Holbæk	2.11.16	Holbæk	29. 4.39
33469	— Paul	Rudkøbing	26. 7.16	Rudkøbing	3. 5.36	Rudkøbing	31.12.38
58832	Ipsen, Poul Vang	Stenlille	22. 3.17	Kbhvn. Afd.	7.10.38	Kbhvn. Afd. 17	7. 1.39
38950	Knudsen, Harry	København	6. 2.16	„ „	1. 7.37	„ „ 12	17. 6.39
38003	Larsen, Børge A. John	Aarhus	7. 5.01	Aabenraa	9. 2.24	„ „ 11	27. 5.39
26442	— Carlo Oliver	Kildebrønde	30.10.08	Kbhvn. Afd.	4. 1.29	Centralafd.	25. 3.39
58065	— Knud Adolf	København	5. 7.17	„ „	6. 4.38	—	30. 7.38
59664	— Morten Martin	—	17.11.82	„ „	17. 6.39	Kbhvn. Afd. 14	24. 6.39
28950	— Walther Egon	Aarhus	25. 8.18	Aarhus	8. 1.38	Kalundborg	22. 7.39
59671	Lauridsen, Peter William	Siig	10. 1.10	Kbhvn. Afd.	22. 6.39	Kbhvn. Afd. 18	24. 6.39
25785	Laursen, Villiam Thor	København	2. 1.09	„ „	12.11.37	„ „ 13	18. 2.39
24211	Lorentzen, Eyvin Stephan C.	Gjøttrup	18. 1.13	Thisted	5.11.33	Thisted	2. 4.38
31850	Madsen, Holger Alfred	Haarup	3. 4.01	Silkeborg	8.11.19	Silkeborg	22.10.38
25144	Mathiesen, Hardy Harald	København	17. 3.18	Kbhvn. Afd.	10. 5.36	Kbhvn. Afd. 14	13. 5.39
38779	Nielsen, Aksel G. Johs.	—	28. 5.18	„ „	19. 5.37	„ „ 9	27. 5.39
31027	Nielson, Erik Yvon	—	4.10.17	„ „	25.10.36	„ „ 2	29. 4.39
36517	Nielsen, Freddy Skat	—	1. 3.15	„ „	21.11.38	„ „ 17	25. 3.39
58034	— Hans Egon Elmont	Kværkeby	4. 8.19	„ „	29. 3.38	„ „ 14	17. 6.39
25737	— Johan Ranzau	København	27. 7.15	„ „	7. 7.36	„ „ 17	3.10.36
30656	— Peter Kjerstien	Brande	25. 2.99	Vejen	3. 7.37	Vejen	27. 5.39
25643	— Villy Peter	Køge	1. 6.07	Kbhvn. Afd.	8.11.38	Kbhvn. Afd. 5	8. 4.39
53332	Olesen, Kaj Helmer	Aalborg	25. 3.13	Esbjerg	1. 1.39	Esbjerg	1. 4.39
52230	Olsen, E. J. Celander	København	21. 3.13	Kbhvn. Afd.	10. 6.32	Kbhvn. Afd. 13	20. 5.39
39730	Petersen, Rasmus Møller	Glarbo	24.12.13	Viborg	27. 9.37	Silkeborg	25. 3.39
37217	— W. G. A. Damskov	Aarhus	21.10.12	Aalborg	26. 9.38	Kbhvn. Afd. 11	3. 6.39
50922	— Villy Marius	København	27. 5.11	Vejen	17.12.38	Vejen	3. 6.39
59389	Peronard, Pierre	—	5. 5.16	Kbhvn. Afd.	12. 4.39	Kbhvn. Afd. 5	20. 5.39
57684	Poulsen, Frits Rottbøl	Frøstrup	27. 9.18	Holstebro	2. 8.38	„ „ 13	24. 6.39
33029	Rasmussen, Kaj Chr. Vilhelm	Fuglede	19. 5.11	Holbæk	2. 5.30	Holbæk	18. 2.39
27312	Reuber, Emil Otto	Edelstedt	12. 1.14	Roskilde	4. 9.38	Roskilde	1. 4.39
26388	Rønne, S. Trappaud	København	5. 3.15	Kbhvn. Afd.	4. 8.36	Kbhvn. Afd. 17	31. 7.37
59447	Sørensen, Kay Andreas	Silkeborg	10. 5.03	„ „	14. 4.39	„ „ 14	3. 6.39
59400	Sarkov, P. Chr. Petersen	Aarhus	30.11.14	„ „	24. 3.39	„ „ 15	27. 5.39
16922	Simonsen, Einer Johan	København	9. 5.16	„ „	9. 9.35	„ „ 12	6. 8.38
3145	Thomasen, Jørgen Finn	Hjørring	6. 2.15	Hjørring	23. 8.35	Anvisningskt.	2. 7.38
25713	Topholm, Hermann Hansen	Hadersley	14.10.98	Kbhvn. Afd.	3. 7.36	Kbhvn. Afd. 14	20. 5.39
39523	Vestergaard, Niels	Erslev	15. 5.96	„ „	22. 7.37	„ „ 14	18. 3.39
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46299	Nielsen, Henry Emil	Vorup	4.10.06	Randers	14. 8.38	Randers	6. 5.39

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 31302	Hansen,	Kaj Carl Valdemar	(Kbhvn. Afd.)
- 2240	Hansson,	Otto Gunnar	(—)
- 4856	Jensen,	Georg Evald	(—)
- 23338	Lund,	Ernst W. Westermann	(—)
- 23364	Nielsen,	Edvard Gunner	(—)
- 14349	Tock,	Victor	(—)
- 39519	Vingsøe,	Poul Sigfred Peter	(—)
- 57144	Jensen,	Harald	(Fredericia Afd.)
- 37589	Bech,	Jens L. Chr. Bennebo	(Odense Afd.)
- 35398	Jørgensen,	Povl Rejner	(—)

Medlemmerne Nr. 39747, Poul Smith Jensen, og Nr. 31460, Jørgen Olav Kaj Rasmussen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 18174 Thoby, Knud H. Chr.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

Gl. Register.

			Sidst betalt
Nr. 11574	Blücher,	Poul Frederik	3. 11. 17
- 6825	Guldbrandsen,	Peter Vilhelm	26 10. 07
- 23905	Jensen,	Frederik	9. 12. 16
- 20879	Swartz,	Hans Peter Nielsen.	3. 1. 14

Nyt Register.

			Sidst betalt
Nr. 39625	Andersen,	Carl V. Ulrich Wathne	28. 8. 37
- 52359	—	Hjalmar Chr. Wulff.	26. 6. 37
- 34289	—	Jørgen Johannes	16. 11. 35
- 56494	Bech,	Holger	21. 2. 38
- 58539	—	Jens Frederik Westy	10. 12. 38
- 12477	Birch,	Ulrik	5. 9. 36
- 32367	Bregenborg,	Charles Gerhardt	25. 3. 39
- 50954	Christensen,	Gunnar Leo	8. 8. 36
- 54227	—	Jens K. Ingvald	17. 10. 31
- 32575	—	Palemon	30. 6. 23
- 12	—	Svend Richard	15. 8. 25
- 52729	Christiansen,	Carl Otto Marinus	6. 11. 37
- 34045	—	Peter	1. 3. 24
- 11174	Christoffersen,	Anton Marius	21. 5. 21
- 15058	Ditlevsen,	Godtfred	23. 5. 25

			Sidst betalt
Nr. 51758	Dyhr,	Holger Vilhelm	6. 1. 34
- 37599	Edahl,	J. A. Møller Sørensen	22. 8 36
- 21880	Eriksen,	Laurits Holst	17. 8. 29
- 34590	Frick,	Bruno Max Richardt	28. 9. 35
- 15770	Fritzner,	Andreas Ørsted Johs.	20. 1. 23
- 28904	Geer,	Henry Hans Christian	14. 4. 34
- 18183	Hansen,	Carl Christoffer	5. 10. 29
- 32435	—	Jens	21. 1. 28
- 20877	—	Osvald W. Hellemose	16. 7. 38
- 50728	—	Poul Erik	9. 1. 37
- 38803	—	Svend Holger C. Johs.	9. 10. 37
- 50786	Hein,	H. Frederik Godtfred	23. 1. 32
- 36369	Herling,	Andreas Bjærknæs	3. 9. 27
- 1480	Jensen,	Børge Elius	2. 7. 38
- 31388	—	Carl Petri	20. 2. 37
- 15903	—	Poul Henry	3. 4. 37
- 38365	—	Sigurd	3. 4. 37
- 24151	Jørgensen,	Andreas	23. 7. 32
- 8217	—	Carl Sofus	12. 6. 37
- 5633	Jakobsen,	Rasmus Jørgen	25. 12. 20
- 24588	Johansen,	Henry Willy	25. 3. 39
- 55939	Larsen,	Christian L. Lillie	15. 9. 34
- 23864	—	Poul Heinrich	19. 11. 21
- 56774	Lagoni,	Anders	3. 9. 38
- 34303	Ludvigsen,	Kjeld Mogens	27. 5. 39
- 30401	Løndal,	Oskar	11. 9. 37
- 50454	Lønholt,	Peter Jensen	20. 9. 30
- 28722	Madsen,	Emil	9. 8. 30
- 29240	—	Niels Michael	26. 6. 26
- 5164	Mark,	Johannes	27. 8. 38
- 22052	Mogensen,	Osvald Scott	28. 9. 35
- 54611	Mortensen,	Hans L. Thorvald	8. 4. 39
- 977	Murmann,	Peter Christian	24. 3. 28
- 2814	Nielsen,	Axel William	25. 9. 37
- 8009	—	Hans Thorvald	28. 4. 34
- 18173	—	Kai Erland Chr.	4. 3. 39
- 27017	—	Niels Carl	13. 12. 19
- 16548	Olsen,	Svend Aage	15. 4. 39
- 38813	Orland,	Alex Emanuel Albert	20. 10. 28
- 43	Petersen,	Harry Aug. Neumann	15. 6. 35
- 32040	—	Knud Angelo Finn	29. 4. 39
- 35202	—	Peter	22. 5. 26
- 58090	—	Victor Emanuel	11. 2. 39
- 35496	Peitersen,	Harald	31. 8. 35
- 34679	Rasmussen,	Arne Viggo	22. 4. 39
- 25167	—	Martinus	28. 5. 38
- 7984	Ravn,	Kurt	14. 3. 25
- 23040	Røner,	Willy Axel Ludvig	22. 1. 38
- 55795	Sørensen,	Harry Ejner	27. 6. 36
- 14703	—	Villy Marinus Adolf	16. 2. 35
- 26850	Sauerberg,	Knud Erik	14. 4. 34
- 30651	Simonsen,	Tage Toft	8. 1. 38
- 51434	Spanglev,	Svend Aage	21. 5. 38
- 37689	Svendsen,	Svend Aage	5. 11. 27
- 53760	Tange,	Hans Carl Johan	16. 5. 31
- 18174	Thoby,	Knud Holger Chr.	15. 4. 39
- 51120	Wolfram,	Henri Johs. Lauritz.	28. 3. 36

Efterlysning.

Afdelingskassererne bedes være opmærksomme paa Medlemsbogen Nr. 53443 for Aage Juhl Nielsen, hvilken Bog snarest bedes indsendt til Hovedkontoret.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Spidsartikler:

Side

Dansk Former- og Støberiarbejderforbunds 50 Aars Jubilæumskongres 201, 225
Folkeafstemningen om Grundlovsforslaget 173
Folke-Ferie 1
Krig 253
Mangel paa Arbejdskraft 149
Medlemmer af Centralorganisationen stemmer socialdemokratisk 97
Nytaarsbetragtninger 49
Tyve Aar efter 281
Valget og dets Lære 121
Vedtagelser paa Generalforsamlingen i De samvirkende Fagforbund 73
Vore Overenskomster løber videre 21

Andre Artikler:

Aaret, der svandt. Udenrigspolitisk Oversigt over 1938 52
Amerikas økonomiske og sociale Udvikling og dennes Indflydelse paa Beskæftigelsen i Danmark 4
Arbejdernes Livsforsikring fylder 35 Aar 7
Arbejdsløn og Arbejdsløshed. En Bog om Socialpolitik af Professor Zeuthen 177
Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde 25
Arbejdsløshedsproblemet 1930—38. En Undersøgelse og en Beskæftigelsesplan foranlediget af Socialministeriet 287
Arnold Nielsen udtræder af Arbejdsnævnet 28
Bedriftsraadskursuset 266
Beskæftigelsesspørgsmaalet 2, 24, 53, 78
Danske Arbejder-Indtægter i Forhold til tyske. 63 pCt. har en Indtægt under 1200 Mark 203
Dansk Lokomotivmands-Forenings Jubilæumskongres 184
De Unges Idræt 239
Den kommende Vinters Oplysningsarbejde 263
Det danske Socialdemokrati 1929—39 ... 5, 26, 57, 81, 102
Det første 4 Maaneders Kursus i Arbejdsforhold paa Aarhus Universitet 186
Det københavnske Anvisnings- og Kontrolkontors Virksomhed. 1. April 1938—31. Marts 1939 151
Dødsfald:
Formand for De samv. Fagforbund Chr. Jensen 22
Formand for De samv. Fagforbund Knud V. Jensen 175
„Dødsklokkerne". Hvordan skal man forstaa det? 125
En uforstaaelig Kendelse 133
Europas politiske Krise og Fasciststaternes Økonomi 150
Fagbevægelsen og Socialdemokratiet 237
Ferie 202
Ferierettighederne i Aar 130
Folke-Ferie 132, 305
Formerforbundets Jubilæum 202
„Formernes Hjælpeforening", København. — 50 Aar 264
Gaardslagtere 237
Generalforsamlingen i „Dansk Arbejde" ... 179, 208
Husk, at Ferieaaret slutter 1. April 107
Hvad Roosevelt lærer os om Landbruget 80
Hvorfor falder Arbejdsløsheden saa stærkt? 231
I. F. C. og Russerne 235
Indtrufne bemærkelsesværdige Ulykkestilfælde 14, 272
Kampen mod Arbejdsløsheden 103
Krigens økonomiske Problemer 284
Moskva-Agenterne afsløres (H. I. P. A.) 285
Nogle Uddrag af Direktørens Beretning til den internationale Arbejdskonference 1939 ... 205, 238
Nordisk Arbejder-Udveksling 229
Offentlig Investeringskontrol og økonomisk Initiativ. — Foredrag af Kontorchef i Arbejdernes Erhvervsraad, Niels Lindberg ... 103, 128, 182
Os ældre imellem. Lærerige Betragtninger af et Forbundsmedlem 127
Smedesangerstævne i Aalborg den 17. og 18. Juni 212
Sommeren 1939 231
Stærk Nedgang i Arbejdsløsheden 205
Teknisk Fremskridt og Arbejdsløshed 175
Til det danske Folk 283
To Slags Beskæftigelsespolitik 255
Udveksling af Arbejdskraft med andre Lande ... 152
Ungdommen og Fagbevægelsens Fremtid 6
Unge Personers Pasning af farlige Maskiner ... 134
Vore Folk og Kunsten 58
Økonomisk Oversigt for 1. Halvaar 1939 (H. I. P. A.) 256
Økonomiske Kendsgerninger og Politik 99
1. Maj 125

Fra Udlandet:

Arbejdskort i Sovjet-Unionen 108
Bestræbelserne i Frankrig paa at drage overflødige Arbejdere i et Fag eller en Branche over i anden Virksomhed. Af Leo Rosenthal 261
Dødsfald. Franz Kaufmann 151
Kampen i Frankrig 23

Side

Kongresser:
De franske Metalarbejdere ... 60
Luxemburg ... 185
Norsk Bygningsarbejderforbund ... 293
Svensk Formerforbund ... 291
Lønnen i Udlandet ... 258
Saa gik da Dr. Schacht ... 100
Sammenslutning af Metalarbejdernes Fagforeninger i Tjekoslovakiet ... 76
Svensk Metalindustriarbejderforbunds Instruktionskursus paa den svenske Landsorganisations Skole i Brunnsvik ... 185
Sveriges Jernland ... 10, 29, 62, 82
Tvangs-Rationalisering i den tyske Maskinindustri ... 204
Tysklands Jerntilførsler under Blokaden ... 286

Metalindustriens Raastoffer:

Aluminium-Legeringer for Sprøjtestøbegods ... 189
Aluminium-Legeringers Modning ... 136
Galvaniseret Plade ... 153
Korrosionsbestandige Letmetaller og Overfladebehandlinger ... 109
Kromlegerede Værktøjsstaal ... 267
Kvalitets-Staal fremstillet af jernfattig tysk Malm 64
Lejemetaller ... 296
Materialefejl i Staal ... 213
Ny dansk Staalproces ... 84
Specialstøbejern ... 32
Udvinding af Zink ... 240

Lidt Værkstedsteknik:

Aluminiumfarve til Støbemodeller ... 272
Automobil-Bremser ... 12, 37
Behandling af Centrerpatroner ... 214
Boreapparat for Recesser i Lejer ... 298
Elektrodetyper for blødt Staal ... 65, 86
Elektroteknik for Automobilmekanikere ... 138, 159, 192, 216, 242
Gevindfræsning paa Universalfræsemaskine ... 191
Kunstharpiksmassernes Bearbejdning i Praksis ... 35
Skæring af franske Skruer ... 270
Sprængnitning ... 270
Temperaturskala for Staal ... 299
Tolerancer. Grundprincipper og Definitioner ... 155
Træk af Oldtidens Broncestøberkunst ... 111
Udfoldning af skraat afskaaret Kegle ... 269

Lærlingenes Rubrik:

Forhøjelse af Understøttelsen ... 18
Hvad vil det nye Aar bringe? ... 93
Landsudvalgsmøde ... 18, 119
Lærlingekursus paa Esbjerg Arbejderhøjskole ... 278, 304

Side

Nye Lærlingeklubber:
Assens ... 119
Haslev ... 119
Næstved ... 46
Stubbekøbing ... 93
Vejle ... 119
Sommerudflugt til Svendborg ... 223
Stiftelsesfester:
Fredericia ... 93
Skive ... 46

Organisationernes Rubrik:

Formere:

Fagforeningskursus ... 144, 166
Forbundslovenes § 3 ... 89
Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen ... 301
Lokale Forhandlinger 41, 42, 68, 69, 144, 166, 196, 219, 220, 246, 274, 300, 301
Mæglingsmøder 16, 41, 42, 69, 89, 116, 117, 144, 166, 167, 196, 197, 220, 246, 274, 300, 301
Timandsmøder ... 15, 16, 68, 69, 167, 196, 219, 220
Aalborg ... 219
Aarhus ... 89, 116
Asaa ... 246
Brønderslev ... 197, 219
Esbjerg ... 144
Fredericia ... 246
Frederikshavn ... 15
Frederikssund ... 166, 274
Frederiksværk ... 41, 68
Helsingør ... 166, 220
Hillerød ... 144, 166
Holbæk ... 300
Holstebro ... 41, 68, 89, 220, 300
Horsens ... 89, 301
Hørsholm ... 89
Kerteminde ... 69, 220
København ... 69, 117, 144, 166, 196, 301
Middelfart ... 274
Nykøbing M. ... 274, 301
Næstved ... 69
Odense ... 42, 69, 117, 196, 246, 274
Randers ... 167, 301
Ringsted ... 196
Skanderborg ... 16
Svendborg ... 16, 42, 89, 144, 301
Varde ... 220
Vejle ... 167, 220

Gørtlere og Metalarbejdere:

Arbejdsløsheden:
28. Oktober 1938 ... 16
25. November 1938 ... 42
29. December 1938 ... 90
27. Januar 1939 ... 90
24. Februar 1939 ... 117
31. Marts 1939 ... 145
28. April 1939 ... 168
26. Maj 1939 ... 197

Side

30. Juni 1939 ... 220
28. Juli 1939 ... 247
25. August 1939 ... 275
29. September 1939 ... 302
Dødsfald:
Chr. Jakobsen, Aarhus, August Petersen og Arnoldus Nielsen, København ... 220
Jørgen Mikkelsen, København ... 275
Carl Jensen, København ... 302
En Afskedigelse ... 275
Forretningsførerens Sygdom ... 301
Forskellige Valg ... 16
Generalforsamling ... 145, 302
Jubilæum (L. Bennesen) ... 275
Juletræ ... 302
Læretidens Graduering ... 275
Lærlingeklubber ... 89, 117
Lønkrav ... 220, 302
Meddelelser fra Gørtlerlauget ... 275
Mæglingsmøder ... 89, 117, 220, 246, 302
Opsagte Overenskomster ... 220, 247
Overarbejde ... 42
Overarbejdspenges Udbetaling til militære Medlemmer ... 302
Restancefristen ... 89, 117
Timandsmøder ... 145, 246, 275
Urafstemning ... 144, 167
5-aarige Lærekontrakter ... 89

Smede og Maskinarbejdere:

Afsluttede Konflikter ... 70, 169, 199, 222
Den faste Voldgiftsret ... 44, 92, 119, 303
Faglig Voldgift ... 44, 119, 198
Forhandlinger ... 198, 221
Fællesmøder i Arbejdsgiverforeningen ... 69, 146, 248, 276, 303
Henvendelse til den stedlige Afdeling ... 247
Indgaaede Overenskomster ... 16, 43, 69, 90, 118, 145, 168, 197, 220, 247, 275, 302
Kendelse vedrørende Feriegodtgørelse ... 277
Lønaktion paa Samsø ... 198
Lønforhøjelser ... 43, 168, 247, 275, 302
Mæglingsmøder ... 16, 43, 69, 90, 118, 145, 168, 197, 221, 247, 275, 302
Rørudvalgsmøder ... 70, 198, 248, 303
Skriv ikke om mere end én Sag i samme Skrivelse ... 168
Tillidsmænd bedes iagttage (vedr. Overarbejdsloven) ... 117
Timandsmøder ... 44, 70, 92, 119, 146, 169, 221, 248, 276
Aabenraa ... 275, 302
Aalborg ... 16, 43, 44, 91, 197, 248, 276
Aarhus ... 70, 145, 168, 198, 221, 222, 249, 303
Assens ... 198
Brønderslev ... 91, 248
Esbjerg ... 44, 69, 91, 198, 276
Fakse ... 43
Fredericia ... 146
Frederikshavn ... 16, 91
Frederiksværk ... 43, 145, 168, 220, 221, 275

Side

Grenaa ... 91, 276
Haderslev ... 16, 302, 303
Helsingør ... 118, 197, 221, 248
Herning ... 90
Hillerød ... 276
Hjørring ... 168
Holbæk ... 17, 248, 275
Holeby ... 44, 146, 220, 247, 248, 276
Holstebro ... 44, 145, 169, 221
Horsens ... 44, 90, 146, 169, 221, 276
Kalundborg ... 145, 221, 248
Kerteminde ... 90
Kolding ... 91, 145, 198, 276, 303
Korsør ... 69
Køge ... 90, 92, 247, 275, 302, 303
Lemvig ... 145, 275
Lyngby ... 44, 249
Maribo ... 145
Nakskov ... 69, 92, 221, 248, 275, 276, 303
Neksø ... 168
Nyborg ... 168, 247
Nykøbing F. ... 70, 90, 118, 302
Nykøbing M. ... 275
Næstved ... 17, 169, 198, 276
Nørre Aaby ... 222, 247
Nørre Sundby ... 275
Odder ... 276
Odense ... 16, 43, 44, 70, 91, 92, 146, 168, 197, 198, 247, 248, 275, 276, 302, 303
Præstø ... 43
Randers ... 43, 44, 91, 92, 198, 221, 222, 248, 275, 276, 302
Ribe ... 44, 90, 198, 221
Ringe ... 247
Ringsted ... 43
Roskilde ... 16, 70, 119, 146, 222, 275, 276, 303
Rudkøbing ... 90
Rønne ... 69
Sakskøbing ... 220
Silkeborg ... 16, 43, 44, 145, 303
Skanderborg ... 16
Skive ... 249
Slagelse ... 168, 303
Stubbekøbing ... 43, 69, 90, 198
Svendborg ... 43, 90, 146, 198, 247, 276
Sønderborg ... 43, 90, 118, 168
Varde ... 90, 92, 222
Vejen ... 168
Vejle ... 43, 276, 302
Viborg ... 198
Vordingborg ... 43

Københavns Afd. 2 ... 16, 43, 70, 90, 119, 145, 168, 197, 247, 275, 302
— - 3 ... 168, 221, 222
— - 4 ... 44, 70, 118, 119, 146, 197, 247
— - 5 ... 16, 44, 69, 92, 169
— - 9 ... 17, 70, 90, 119, 169, 197, 198, 248, 249, 275, 303
- 11 ... 43, 118, 145, 248, 276, 302, 303

Side

København Afd. 12 ... 44, 91, 92, 118, 119, 146, 169, 222
— - 13 ... 16, 69, 70, 90, 91, 146, 169, 198, 221, 276, 277, 302
— - 14 ... 17, 44, 91, 119, 145, 146, 168, 169, 220, 303
— - 15 ..... 69, 70, 92, 221
— - 17 ... 44, 91, 145, 169, 197, 221, 276
— - 18 275

Specialarbejdere:
Mæglingsmøder 42, 168, 247
Timandsmøder 42, 168

Forskelligt:

Arbejdernes Oplysningsforbunds Korrespondanceskole 94, 305
Dansk Folke Feries Hotel 165
Den internationale Folkehøjskole i Helsingør ... 278
Efterlysning 20, 308
Feriekort 224
Forlaget „Fremad“ 95, 172
Fradrag i Skatteindtægt 28, 61
Kjellberg Skolen. Kursus i Lysbuesvejsning... 70, 120, 306
Legater 250
Lommebog for Arbejdere 47
Maskinisteksaminerne, Maskin- og Motorpasserprøven 20, 199
Medlemmernes Bopæl 31. Marts 120
Mælk til spanske Børn 70
Ollerup Haandværkerskole 251
Olympiaden i Helsingfors 250
Opmandskendelse i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935 ..... 45, 162, 294
Overskud 120, 200, 224, 252, 306
Rettelser til Adressefortegnelsen ... 48, 72, 148, 200, 224, 280, 306
Sig det med Bøger 169
Standardisering for Beskyttelsesbriller 303

Side

Støt Valgfonden 105
Tegn Abonnement paa „Socialisten“ 306
Teknisk Hjælp for ubemidlede 250

Konflikter 15, 41, 68, 88, 116, 143, 165, 195, 218, 246, 274, 300

Meddelelser fra Hovedkassererne ... 20, 48, 72, 96, 120, 148, 172, 200, 224, 252, 280, 308

Slettede Medlemmer 19, 47, 71, 95, 118, 147, 170, 199, 223, 251, 279, 307

Teknologisk Institut:
Forlaget 94, 169
Kursus 46, 71, 94, 305
Legater 94, 252
Værkstedsfunktionærskolen 18

Stiftelsesfester:

Formere:
Odense Afdeling 106

Jern- og Metalslibere:
Horsens Afdeling 92

Kobbersmede:
Helsingør Afdeling 222
Københavns Afdeling 277

Smede og Maskinarbejdere:
Bogense Afdeling 17
Haderslev Afdeling 277
Nakskov Afdeling 146
Nykøbing F. Afdeling 17
Odense Afdeling 9
Ringe Afdeling 278

Specialarbejdere:
Nakskov Afdeling 249

INDHOLDSFORTEGNELSE

NOVEMBER 1939 — MARTS 1940

Spidsartikler:

Side

Glædeligt Nytaar 53
Krigens Vilkaar 109
Mørke Tider 25
Overenskomsterne forlængede 1
Prisstigning og Prispolitik 81

Andre Artikler:

Aaret, der svandt 54
Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde 34
Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmuligheder i Danmark 27
Civil Arbejdskraft til Finland 115
De franske Metalarbejderforbund og Krigen 87
Den franske Revolutions 150 Aars Jubilæum 31
Det internationale Arbejdsbureaus Opgaver under Krigen og ved den kommende Fredsslutning ... 58
Drikkevand 7, 38
Dødsfald:
Einari Aittola, Finland 33
S. A. Svendsen 6
En Timeløn til Finland 57
Er der nogen Fare ved Brug af Acetylen-Dissous? 72
Ferielønnen 1940 89
Finlandsindsamlingen 115
Finlands Vej 83
Forhøjelse af Arbejdsløshedsunderstøttelsen 116
Island. — Glimt af Sagaøen 5, 36
Krigen og Danmarks Økonomi. Nu og i 1914 111
Nævnskendelser 60, 120
Oplysnings- og Kursusvirksomheden indenfor de nordiske Metalarbejderorganisationer 117
Pas paa Medlemsretten 35
Pristallet 30
Rationaliseringen i Danmark og Sverige i sidste Tiaar 56
Skandinavisk Formersekretariat 116
Svendeprøver i Smede- og Maskinarbejderfaget ... 101
Tiden og vor Stilling 113
Valutasituationen og Erhvervspolitik 4

Metalindustriens Raastoffer:

Bøjelig Zink-Støbelegering 126
Kunstharpiks-Lejematerialer 124
Kunstharpikspressemasser som Lejematerialer ... 41
Mangan 90
Vore Materialeproblemer 64

Lidt Værkstedsteknik:

Side

Elektroteknik for Automobilmekanikere ... 69, 94, 126
ISA-Pasninger 10
J. A. 235 67
Om Eksplosionsfare ved Autogensvejsning ... 98, 128

Lærlingenes Rubrik:

En Lærlingevoldgiftssag 104
Et nyt Aar 78
Landsudvalgsmøde 20
Lærlingeafdelingerne i København 49
Lærlingerubrikken 21
Ny Lærlingeklub (Slagelse) 79
Stiftelsesfester:
Næstved 49
Odense 49
Stubbekøbing 133
Svendeprøverne 21
25 lockoutede Lærlinge! 133

Organisationernes Rubrik:

Formere:

Tak 131
Aarhus 16, 73
Frederikshavn 102
Frederikssund 45
Helsingør 45
Holstebro 45
Hørsholm 45
Korsør 46
København 16, 46, 102, 131
Nykøbing M. 16
Odense 16, 46
Ringsted 16
Slagelse 16, 102
Svendborg 16
Vejle 74

Gørtlere og Metalarbejdere:

Arbejdsløshedstallet:
27. Oktober 1939 17
24. November 1939 46
29. December 1939 74
26. Januar 1940 102
23. Februar 1940 132
Brændselshjælp 131
Dispensation fra Overarbejdsloven 74

Side

Døde ... 131
Ekstraordinær Generalforsamling ... 131
Finlandsindsamlingen ... 74, 102
Forretningsførerens Sygdom ... 17
Jubilæum i Vejle ... 74, 131
Juletræ ... 17
Kontingentnedsættelse ... 46
Mæglings- og Timandsmøder ... 17
Overarbejde ... 17
Restancefristen den 31. Marts 1940 ... 132
Resultatet af Afstemningen om Forlængelse af Fagets Overenskomst ... 17
Understøttelsessatserne fra 1. December 1939 ... 74
Urafstemning vedrørende Arbejdsløshedskassen... 74

Kobbersmede:

Arbejdsløshedstallet:
24. November 1939 ... 46
29. December 1939 ... 75
2. Februar 1940 ... 102
23. Februar 1940 ... 132
Resultatet af Urafstemningen ... 46
Statistikførerne og Medlemmerne ... 46

Smede og Maskinarbejdere:

Betaling for Kobberrørsforbindelser til Cisterner 48
Dyrtidstillæg til Rørlæggerne ... 77
Finlandsindsamlingen ... 75
Forhandling med Dansk Cykle Industri A/S, Slagelse ... 19
Forlig i Den faste Voldgiftsret ... 19, 104
Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen ... 48
Hævet Blokade ... 48, 104
Indgaaede Overenskomster ... 18, 46, 75, 102, 132
Kendelser i faglig Voldgift ... 48, 77
Lønforhøjelser ... 46, 75
Mæglingsmøder ... 18, 46, 75, 103, 132
Respekt for Loven (Ferieloven) ... 17
Rørudvalgsmøder ... 47, 77, 132
Timandsmøder ... 19, 47, 77, 104
Urafstemningen over Overenskomstforslaget af 31. Oktober ... 20

Side

Specialarbejdere:

Mæglingsmøder ... 75
Timandsmøder ... 75

Forskelligt:

Arbejde med Trikloræthylen, Tetraklorkulstof og lign. Vædsker ... 44
Arbejderhøjskolerne kalder ... 21
Bognyheder fra Forlaget „Fremad" ... 50
Bøger til Arbejderorganisationernes Haandbibliotek ... 106
Dansk Folke-Ferie ... 108
Den internationale Folkehøjskole i Helsingør . 21, 52
Du har ikke faaet din Løn ... 105
Esbjerg Arbejderhøjskoles Sommerskole for unge Piger og Ungdomsledere ... 108
Fradrag i Skatteindtægt ... 35, 61
Haandværkeren paa Museum ... 22
Kjellberg-Skolen ... 79
Maskinisteksaminerne, Maskin- og Motorpasserprøven ... 52
Medlemmernes Bopæl 31. Marts ... 136
Opmandskendelser vedrørende Rørprislisten... 62, 120
Overskud ... 80, 108
Rettelser til Adressefortegnelsen ... 50
Tidsskriftet „Socialisten" ... 80
Til Medlemmerne af Centralorganisationen, specielt de københavnske ... 106

Konflikter ... 15, 45, 73, 101, 130

Meddelelser fra Hovedkassererne .. 24, 52, 80, 108, 136

Slettede Medlemmer ... 23, 51, 79, 107, 135

Teknologisk Institut:
Forlaget ... 52
Kursus ... 50, 133, 136
Værkstedsfunktionærskolen ... 22

Stiftelsesfester:

Dansk Formerforbunds Frederikshavns Afdeling . 123
Metalslibernes Fagforening i København 40 Aar... 48
Smedeforbundets Faaborg Afdeling ... 77

BOGTR. „HAFNIA" KBHVN.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 1 NOVEMBER 1939 26. Aarg.

Overenskomsterne forlængede.

Det Forslag, hvorom Hovedorganisationerne har forhandlet, og som i første Række tilsigtede Forlængelse til 1. Marts 1941 af samtlige Overenskomster, der udløber den 1. Marts 1940, for saa vidt de omfatter Medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund, er der nu stemt om. Afstemningen gav til Resultat, at Forslaget er vedtaget med 205.095 Stemmer mod 60.704, og dermed er Overenskomsterne forlængede som ovenfor anført. Forslagets Virkninger er i første Omgang et Løntillæg af 2 Kr. 45 Øre ugentlig i Henhold til det den 31. Oktober d. A. konstaterede Pristal, der viste en Stigning fra 184 til 190 Points.

Det er ikke nødvendigt nu at give sig til at diskutere Fordelene og Skavankerne ved den opnaaede Overenskomst, thi samtlige Forbundsledelser og De samvirkende Fagforbunds Ledelse er paa Forhaand enige med Medlemmerne deri, at den moderne tekniske Udvikling ikke alene bør komme Arbejdsgiverne tilgode, men ogsaa give sig Udslag i periodiske Forbedringer af Arbejdsforholdene, hvadenten dette sker ved Lønforhøjelse, ved forkortet Arbejdstid eller paa anden Maade, men det, der har været Ledetraaden i de førte Forhandlinger, saavel fra Arbejdsgiverside som fra Arbejderside, har været en Stræben efter ikke at forøge de Vanskeligheder, som hele vort Erhvervsliv er paaført af de krigsførende Stormagter, derved, at Overenskomstforholdene blev gjort til Genstand for Forhandling, som efter tidligere Erfaringer kunde ventes at strække sig over Maaneder. Vort Land har — som saa ofte fastslaaet — ved den i de sidste Aar i stigende Grad gennemførte Restriktions- og Selvforsyningspolitik været vanskeligt stillet, fordi vi saa godt som ikke ejer Raastoffer til industrielt Brug, Vanskeligheder, som er mangedoblet under de nuværende Eksport- og Importforhold, hvilket noksom bevises deraf, at Arbejdsløsheden, der inden Krigens Udbrud var i rask Dalen, straks efter Krigens Begyndelse steg meget betydeligt, og det kunde forudses, at denne Bevægelse stærkt vilde fremskyndes ved Usikkerheden i Arbejds- og Lønvilkaarene i den kommende Periode, da det er givet, at meget Arbejde, hvadenten det drejer sig om Eksportindustri eller den hjemlige Byggeindustri, vil stagnere under disse Forhold. Hensynet til at stabilisere Erhvervslivet har derfor været tungtvejende. Naar dertil saa kom, at Organisationerne paa nuværende Tidspunkt kunde faa en Ordning, som i det store og hele bevarede Reallønnen, og naar Hensyn tages til de Følger, en maaske katastrofal Forøgelse af Arbejdsløsheden kunde medføre for de sædvanlige overenskomstmæssige Forhandlinger, vilde Udsigterne for, hvad der er opnaaeligt, næppe forbedres under en Forhandlings-

periode paa nogle Maaneder. Tværtimod kunde det forudses, at vi af de Grunde, som er anført ovenfor, paa et senere Tidspunkt alligevel ikke kunde komme længere end til i bedste Fald at faa Dækning for Prisstigningen, men uden at det vilde være muligt at faa efterbetalt for Stigningen i den resterende Del af indeværende Overenskomstperiode. Disse Synspunkter har været ledende for Centralorganisationen, og de afgivne Stemmetal vidner om, at det er den samme Tanke, der har besjælet ogsaa andre Organisationer og Arbejdernes store Masse som Helhed. Arbejderklassen vil som Følge af dette Standpunkt ogsaa med saa meget større Vægt gennem sine Organer kunne vende sig imod dem, der vil gøre Forsøg paa at udnytte vort Lands Situation til at tilegne sig urimelige Fortjenester, og Arbejderne kan med Rette kræve, at der skrides strengt ind imod saadanne, hvor de findes.

Hvad der ikke gør den opnaaede Enighed mindre værdifuld, er den Omstændighed, at et saa stort Antal Overenskomster, d. v. s. for ca. 350.000 Arbejdere, omfattes af den trufne Aftale. Den Enighed i Synspunkterne, som Stemmetallene giver Udtryk for, ligesom den Enighed, der i alle kompetente Forsamlinger staar bag ved det opnaaede Resultat, er et smukt Vidnesbyrd om, at Arbejderne har forstaaet at yde sin Skærv til stabile Arbejdsforhold. Her kunde Bønderne, repræsenteret ved Landbrugsraadet med Landstingsmand Hauch i Spidsen, lære adskilligt, og hvis de ikke vil tage Lære heraf, maa Arbejderklassen bidrage til, at hverken disse eller andre Samfundslag faar Adgang til at vanskeliggøre Erhvervsforholdene i det kommende Aar.

En særlig usmagelig Fremfærd har Kommunisterne udvist i denne Periode. Dette Parti, der talmæssigt betyder saa uendelig lidt i dansk Arbejderbevægelse, har gennem sit Talerør, det saakaldte „Arbejderbladet", tiltaget sig en Anmasselse, som stod i omvendt Forhold til dets talmæssige Betydning, og uden Hensyn til, at det Land, hvorfra de henter deres Standpunkter, er stærkt medvirkende til de Vanskeligheder, der optaarner sig for de smaa Lande, har man paa Trods af al sund Fornuft, men paa sædvanlig Vis uden nogen saglig Motivering og med de mest horrible Paastande, bare henvist til at forkaste alt, hvad der forelaa. Hvis disse selvbestaltede saakaldte Arbejderrepræsentanter endda vilde prøve paa at aftrykke nogle af de Overenskomster, der var gældende for Arbejderne i Rusland, som de peger paa som en speciel Arbejder-Stat, vilde det i alt Fald være muligt at drage Sammenligninger mellem deres Paastande og de faktiske Forhold, men dette skal de — formentlig af gode Grunde — nok lade være med. Vi skal afholde os fra at udtrykke noget særlig varmt Ønske om at se disse Arbejderes Vilkaar paa Tryk, thi der er næppe nogen Fordel at høste deraf, men maa vi saa ikke blive fri for den Paatrængenhed, som er udvist fra den Side. Heldigvis viser Stemmetallene i dette som i andre Tilfælde, at den store Del af Arbejderne i sin Bedømmelse af Forholdene anlægger et betydeligt mere nøgternt Syn, end Kommunisterne er i Stand til, og at Kommunisternes Skriverier er virkningsløse, men derfor er deres Bestræbelser ikke mindre smagløse, maaske oven i Købet dikteret af den Overbevisning, at de danske Arbejdere ud fra en Vurdering af alle Forhold paalægger sig en Neutralitet med Hensyn til deres Udtalelser, som Kommunisterne kunde lære adskilligt af.

For Centralorganisationens Vedkommende har dennes Ledelse i fuld Enighed set paa Forholdene som de øvrige danske Arbejdere, og at Ledelsen her har været Udtryk for Medlemmernes Opfattelse, bevises ogsaa af den Omstændighed, at samtlige Organisationer med Undtagelse af en enkelt har Flertal for Forslaget, hvilket fremgaar af nedenstaaende Stemmetal:

	Ja	Nej	Ugyldige
Formere	1310	649	33
Gørtlere og Metalarb.	389	68	0
Kobbersmede	205	35	0
Metaltrykkere	98	15	1
Jern- og Metalslibere	393	53	4
Specialarbejdere	243	708	17
Smede og Maskinarb.	23361	5876	156
Tilsammen	44083	7404	211

Det samlede Indtryk af Overenskomstforlængelsen vil derfor indenfor Centralorganisationen være Tilfredshed med, at der er skabt Arbejdsfred og dermed Mulighed for at udnytte vore Overenskomster i den Udstrækning, som Forholdene og Arbejdsmulighederne iøvrigt giver Anledning til.

OVERENSKOMST

mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Organisationer under De samv. Fagforbund.

I. Samtlige mellem Organisationer eller Enkeltvirksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening og Organisationer under De samvirkende Fagforbund gældende Overenskomster, der kunde opsiges til Ophør den 1. Marts 1940, fornyes for Tiden indtil 1. Marts 1941 paa følgende Vilkaar:

A. Paa Grundlag af det af Det statistiske Departement for Oktober 1939 beregnede Pristal foretages en Regulering af Time-, Dag-, Uge-, Maaneds- og Akkordlønninger, saaledes at for hvert Point, som Pristallet er højere eller lavere end det Pristal, paa Grundlag af hvilket Lønningerne sidst er fastsat, vil Lønningerne være at forhøje eller formindske for mandlige Arbejdere med 0,85 Øre pr. Time, for kvindelige Arbejdere med 0,55 Øre pr. Time og for Ungarbejdere med 0,35 Øre pr. Time.

En tilsvarende Regulering op eller ned foretages paa Grundlag af de af Det statistiske Departement for Januar, April, Juli og Oktober 1940 samt for Januar 1941 beregnede Pristal.

Reguleringerne skal dog kun finde Sted, dersom Pristallet er mindst 3 Points højere eller lavere end det Pristal, der var gældende, da Lønningerne sidst blev reguleret.

Den i 1ste Stykke omhandlede Regulering regnes fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken Overenskomsten vedtages, medens de øvrige Reguleringer regnes fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken Pristallet offentliggøres.

De ovenomtalte Tillæg til Lønningerne er at betragte som Dyrtidstillæg.

B. Der nedsættes mellem Hovedorganisationerne et Nævn bestaaende af 7 Medlemmer, 3 Repræsentanter for hver af Hovedorganisationerne og Forligsinstitutionens Formand som Nævnets Formand og Opmand.

Til dette Nævn kan Hovedorganisationerne indenfor en Frist af 14 Dage efter Overenskomstens Vedtagelse henvise saadanne enkelte Spørgsmaal om Ændring i Overenskomsternes almindelige Bestemmelser, som Parterne ønsker optaget til Forhandling som Følge af væsentligt ændrede Forhold siden sidste Overenskomstafslutning, og som er uden egentlig lønmæssig Karakter.

Nævnet afgør, hvorvidt Spørgsmaalene under Hensyn til de i foregaaende Stykke indeholdte Bestemmelser kan nyde Fremme, og under hvilken Form dette kan ske.

Opnaas der ikke Enighed ved de saaledes fastsatte Forhandlinger, kan de uafgjorte Spørgsmaal paa Begæring af den ene af Parterne henvises til og afgøres af det i første Stykke omhandlede Nævn, medmindre dette maatte finde det mere hensigtsmæssigt at lade Spørgsmaalet afgøre paa anden Maade, saasom ved faglig Voldgift.

Samtlige rejste Spørgsmaal skal være endelig afgjort inden den 20. December 1939.

II. Organisationer, hvis Overenskomster har en senere Udløbstid end 1. Marts 1940, og i hvilke der findes Bestemmelser om Pristalsregulering, kan ved Meddelelse inden 15. November 1939 til modstaaende Arbejdsgiverorganisation en Gang for alle i det Tidsrum, denne Overenskomst maatte være gældende, vælge at benytte den ovenfor under I. A. omhandlede Regulering af Lønningerne i Stedet for den i de gældende Overenskomster indeholdte.

III. Andre Overenskomster med en senere Udløbstid end 1. Marts 1940 suppleres med Bestemmelser om Dyrtidstillæg i Overensstemmelse med de under I. A. nævnte Regler.

IV. 1. Overenskomsterne for Landbrug holdes udenfor ovennævnte Ordning.

2. For Dansk Dampskibsrederiforening, hvor Mandskabet delvis aflønnes med Kost og Logi, samt for Fag med helt eller delvis procentlønnede Folk eller Folk, der delvis aflønnes med Drikkepenge, optages særlig Forhandling om ovennævnte Lønordnings Tilpasning for disse Fag. Den herefter trufne Ordning faar tilbagevirkende Kraft fra Begyndelsen af den Lønningsuge, i hvilken nærværende Overenskomst vedtages.

3. For Overenskomster indenfor Jern- og Metalindustriens Sammenslutning gælder følgende Særaftale:

Saa længe den mellem Hovedorganisationerne aftalte Regulering i Henhold til Pristallet er gældende, kan ingen af Parterne med en Ændring af Pristallet som Grundlag opsige bestaaende lokale Prislister og hermed ligestillede Akkordpriser eller andre lokale Aftaler af lønmæssig Karakter, medens Par-

terne iøvrigt forbeholder sig Retten til Opsigelse i Henhold til Overenskomsten.

V. Tvivlsspørgsmaal vedrørende nærværende Overenskomsts Fortolkning, herunder ogsaa de under Pkt. IV, 2, nævnte Spørgsmaal, for saa vidt Enighed her ikke opnaas mellem Parterne, afgøres endelig af det under I. B. omhandlede Nævn.

København, den 31. Oktober 1939.

Valutasituationen og Erhvervspolitik.

To Maaneders Krig har været tilstrækkelig til at vise Blokadens Virkninger paa det danske Erhvervsliv. Vi kender alle Udviklingen i de sidste Maaneder. De sidste Dage før Krigens Begyndelse besluttede den engelske Regering sig til at give Sterlingkursen fri, hvorefter Sterling straks faldt 6—7 pCt. overfor Dollar. Den danske Krone fulgte øjeblikkelig efter, men da Sterlingkursen fortsatte Nedgangen, besluttede man sig til at begrænse Kronens Nedgang til 8 pCt. og orienterede sig saa efter Dollarkursen. Afgørende for Nationalbankens Beslutning var det, at man ønskede at forebygge en for Landet skadelig Prisudvikling, en Prisudvikling, som vilde have rystet hele det danske Erhvervsliv. Nationalbankens selvstændige Kurspolitik overfor Sterlingkursen udløste en voldsom Reaktion indenfor Landbruget, hvis Eksportindtægter som Følge heraf formindskedes betydeligt, skønsmæssigt med ca. 50 Mill. Kr.

Naar man i Dag taler om den alvorlige danske Valutasituation, saa tænker man ikke paa Kronepolitikens Virkninger, men paa Nationalbankens bestandig forværrede Valutastilling. „Valutastilling" er lig Valutabeholdning minus Valutagæld. Nationalbankens Valutabeholdning gik i Krigens første Maaneder ned med 50 Mill. Kr., samtidig med at Nationalbankens Gæld til Udlandet (Valutagæld) forøgedes med ca. 8 Mill. Kr. I Krigens anden Maaned gik Valutabeholdningen tilbage med 30,5 Mill. Kr. til et Beløb paa 8,3 Mill. Kr. Samtidig forøgedes Bankens Gæld til Udlandet (Valutagæld) til 30,5 Mill. Kr. Den samlede Valutastilling for Nationalbanken viser saaledes ultimo Oktober en Passivsaldo paa 22,3 Mill. Kr. Det vilde være haabløst, hvis Valutagælden ikke hovedsagelig var Gæld paa Clearingskonto, hvilket vil sige, at denne Gæld skal afvikles gennem *Vareleverancer* og ikke ved Overførsel af frie Deviser.

Hvorledes er nu dette sket? Først og fremmest maa man forstaa, at hele Udviklingen nærmest maa betragtes som en Selvfølge og ikke rummer videre overraskende Momenter. Tilbagegangen hænger delvis sammen med Merimporten i Sommermaanederne (Beredskabskøb) og i de senere skyldes den ogsaa det Forhold, at Udlandet ikke alene krævede Forudbetaling, men i stærkt Omfang *kontant* Betaling.

Men det væsentligste Moment, ogsaa for den fremtidige Udvikling, er *Prisudviklingen*, som forløber imod Danmarks Interesse. Medens de danske Eksportvarer ikke i samme Grad stiger i Pris — Sterlingkursen, de engelske Maksimalpriser og ogsaa den engelske Rationeringspolitik, som skal begynde i December, forhindrer dette — stiger Prisen paa de Varer, Danmark skal importere. Dette ses tydeligt af Engros-Pristallets Stigning, som fra 111 i Juli og August steg til 127 i September. Engros-Pristallets Stigning skyldtes først og fremmest Importvarernes Pristal, som steg fra 113 i Juli og August til 140 i September, medens Eksportvarerne kun steg fra 108 til 116. Dette vil sige, at Import-Pristallet steg ca. 24 pCt., medens Eksport-Pristallet kun steg med 5 pCt. Allerede efter fire Ugers Krig var der saaledes indtraadt en Forværrelse af Betalingsforholdene overfor Udlandet, som vilde andrage ca. 300 Mill. Kr. i Løbet af et Aar, hvis Import- og Eksportmængde var den samme som i 1938. Desværre maa vi regne med, at den ugunstige Prisudvikling ogsaa er fortsat i Oktober, og vi tør heller ikke regne med en Bedring i den nærmeste Fremtid. Et særlig mørkt Punkt i hele dette Billede er *Fodermidlernes* Prisstigning. Engros-Pristallet for Foderstoffer, der i August laa paa 107, er i Løbet af September sprunget op til 157. Dette vil sige, at Landbrugets Importudgifter er forøget med ca. 80 Mill. Kr., forudsat at man importerer de samme Mængder som i 1938. Landbrugets forøgede Produktionsomkostninger, der var en Følge af Fodermidlernes Prisstigning, havde saaledes større Betydning for Landbruget end Ansættelsen af Sterlingkursen til ca. 20,75 i Stedet for 22,40. Naar Danmark er nødt til at betale Importvarerne med 24 pCt. mere end i Fjor, medens Eksportvarerne kun er steget med ca. 5 pCt., er det umuligt andet, end at Danmarks Valutastilling maa forværres. Det er en Selvfølge, at man er nødt til at træffe Foranstaltninger, hvorved der kan økonomiseres med Valutabeholdningen. Man har saaledes fra Nationalbankens Side bestemt, at Forudbetaling af Varer kun maa finde Sted efter særlig Tilladelse fra Valutacentralen, og efterhaanden har man ført en Række Varer over fra Friliste til den bundne Liste for ogsaa derigennem at begrænse Trækket paa Valutabeholdningen. Disse Foranstaltninger har bevirket, at der nu staar fire Femtedele af Danmarks Import paa den bundne Liste. Fra Fagbevægelsens og fra Arbejderbevægelsens Erhvervsraads Side er man tilfreds med, at Nationalbanken og Regeringen har truffet disse Foranstaltninger. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad har stadig fremhævet, at det vilde være uforsvarligt at ofre Valutabeholdninger, som kan indebære et beskæfti-

gelsesmæssigt Initiativ, paa økonomiske Transaktioner, som samfundsmæssigt set er uden Betydning.

Ud over disse Foranstaltninger stiller Blokadesituationen Danmarks Erhvervspolitik overfor store nye Opgaver. Den vigtigste Opgave bliver selvfølgelig at opretholde Produktionen herhjemme og sikre Befolkningens Forsyning. Ud fra denne Politik vil Regeringen give Landbruget en Kompensation paa et Beløb af 22 Mill. Kr. for de næste 5 Maaneder som Gengæld for de Tab, der skyldes den nuværende Kronekurs, men faktisk som Tilskud til Betaling af de stigende Fodermiddelpriser.

Men ogsaa dette er kun en midlertidig Foranstaltning. Danmarks Erhvervspolitik under Blokaden maa tage Sigte paa en *Forøgelse af den indenlandske Produktion af Erstatningsvarer*. I første Række kommer her *Hjemmeavl af Fodermidler*, først og fremmest Kartofler og Roer, men ogsaa af Korn. I Forbindelse hermed er det nødvendigt at fremme alle de Foranstaltninger, der gaar ud paa Grovfoderets Konservering, saasom Ensillering og i mindre Udstrækning Kunsttørring. I Virkeligheden staar der et allerede udarbejdet Materiale til Raadighed, og dette skulde gøre det muligt allerede i 1940 at erstatte en Del af Importen af Fodermidler gennem Hjemmeproduktionen.

Ogsaa industrielle Foranstaltninger vil komme i Betragtning, her skal særlig nævnes: Udvidelse af Tørveproduktionen, Rationalisering af Kraftforsyningen og andre Foranstaltninger, som vi i en senere Artikel skal komme nærmere ind paa i Forbindelse med Arbejderbevægelsens Erhvervsraads Betænkning om Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmulighederne i Danmark, der vil blive udsendt i Løbet af ganske kort Tid.

Det kan ikke nægtes, at Danmarks økonomiske Situation under Blokaden er yderst vanskelig, men det skulde dog være muligt at løse Blokadeøkonomiens vanskelige Opgaver, da det danske Erhvervsliv er sundt og elastisk.

Island.

Glimt af Sagaøen.

(Efter »Arbejderen«.)

En skandinavisk Delegation har paa Anmodning af den islandske Arbejderbevægelse besøgt Island for at være de islandske faglige og politiske Organisationer behjælpelig med Raad og Daad. Danmark var repræsenteret ved Hedtoft-Hansen for Partiet og Ernst Berg for den faglige Bevægelse.

Naar man efter halvfemte Døgns Forløb med et moderne Passagerskib har overstaaet den lange Sørejse fra København til Reykjavik, tænker man med Undren paa, hvilken Præstation det har været for Fortidens Eventyrere at naa til Island. Og man faar tillige en klar Fornemmelse af, hvad den uhyre Forskel mellem svundne Tiders primitive Fartøjer og Nutidens Trafikmidler har betydet for vor Brodernation i det Fjerne. I Trit med Samfærdselens og Samhandelens Udvikling er Island økonomisk og kulturelt marcheret frem.

Reykjavik er i Dag en moderne Hovedstad, der arkitektonisk, hygiejnisk og trafikalt kan maale sig med Kontinentets Byer — og dens naturskønne Beliggenhed overgaas maaske næppe af noget andet Lands Hovedstad. Byen ligger omkranset af maleriske blaalige Fjelde undtagen mod Vest og Sydvest. Da Nordmanden *Ingolf Arnarson*, Byens Grundlægger, i Aaret 874 drog fra de østlige Højder ned mod Faxafjord, har han set Dampene fra de varme Kilder stige op, og han gav Byen Navnet Reykjavik (Røgvig). Med Ingolf svinder egentlig ogsaa Reykjaviks historiske Betydning i mange Aarhundreder. Først omkring Midten af det 18. Aarhundrede kommer Byen til at spille en større Rolle, idet Rigsdagen, *Althinget*, flyttes fra Thingvalla til Reykjavik, som derved bliver Sæde for Statens Centraladministration.

Den store Betydning, Islands Hovedstad har for hele Landet, ses alene derved, at af Islands ialt 120.000 Indbyggere bor de 37.000, altsaa henimod en Trediedel, i Reykjavik.

Af nogle Tal fremgaar det, at Hovedstaden er vokset med rivende Hast i den sidste Menneskealder — i 1901: 7000 Indbyggere, 1920: 18.000, 1930: 28.000, 1938: 37.000. I 1920 var der i hele Island 95.000 Indbyggere. Af Befolkningstilvæksten, som den sidste Snes Aar har været 25.000 for hele Landet, har Reykjavik altsaa slugt ikke mindre end 19.000 eller omtrent *fire Femtedele*.

Den forholdsvis unge islandske Arbejderbevægelses Opstaaen og Vækst har i høj Grad været knyttet til og afhængig af Byen Reykjaviks Opblomstring.

Typografernes Fagforening (Hid islenzka prentarafélag), der stiftedes i Reykjavik 1897, er Islands ældste, og den eneste Fagforening, der er startet *før* Aarhundredskiftet. Kun langsomt er de øvrige Arbejdergruppers Organisering fulgt efter. Mere end to Trediedele af de faglige Organisationer er startet efter 1925. Af ialt ca. 100 lokale Fagforeninger er over en Fjerdedel i Reykjavik. Typograffaget, der tæller godt 150 Arbejdere, er 100 pCt. organiseret i een Forening omfattende hele Landet, hvorimod alle øvrige Fagforeninger er af *lokal* Karakter *uden* fagvis Sammenslutning i Landsforbund. Dette har sin naturlige Forklaring i de store Afstande mellem de enkelte Byer og Pladser, hvorved et *lokalt* Samarbejde af alle Arbejdere i en Art Fællesorganisationer — uanset Fag — bliver mere naturlig og af større Betydning, ligesom en speciel fagvis Organisering, f. Eks. efter de danske Hovedlinier, vanskeliggøres alene derved, at Arbejderantallet i hver enkelt Fagkategori i de fleste Byer simpelthen er for ringe.

Der er allerede peget paa, at den islandske Fagbevægelses Fremstød er af ret ny Dato, og *de nordiske Arbejderorganisationers Delegation*, som fra den 24.

til den 31. Juli i Aar opholdt sig i Island for at studere Forholdene og konferere med Repræsentanter for islandske Arbejderorganisationer, maatte da ogsaa konstatere, at Islands unge Arbejderbevægelse ikke alene maa kæmpe mod sine naturlige sociale og politiske Modstandere, men at den ogsaa tildels hæmmes af, hvad vi i de øvrige nordiske Lande — uden at føle Overmod — kunde kalde „Børnesygdomme".

Endnu ikke vakt Klasseløelse og manglende social Bevidsthed har sammen med politisk Splittelse skabt mange Hindringer for den islandske Fagbevægelse, men til Gengæld findes der — ikke mindst blandt de unge — energiske socialistiske Arbejdere, som ved, at disse Hindringer ikke er uovervindelige.

Det er utvivlsomt en Svaghed for Islands Fagbevægelse, at den ikke er organisatorisk selvstændig. Der findes ingen speciel faglig Centralorganisation. Det eneste samlende centrale Organ for Landets Arbejderbevægelse er *Althydusamband Islands* (Islands Arbejderforbund), som har baade Fagforeninger og socialdemokratiske Partiforeninger (Althyduflokkurinn) under een *fælles* Ledelse. Forbundet holder Kongres hvert andet Aar, sidst afholdtes Kongres i November 1938; Arbejderforbundets Medlemstal var da: 100 faglige Foreninger med 13.470 Medlemmer og 22 politiske Foreninger med 1914 Medlemmer, ialt 15.384 Medlemmer.

Som nævnt er „Althydusamband Islands" en landsomfattende Sammenslutning af faglige og politiske Foreninger. Den stiftedes i 1916. Delegerede til Kongressen kan vælges af samtlige Medlemmer i en faglig Forening, dog saaledes at kun Folk, der personlig er Medlemmer af Partiet, kan delegeres. Denne uheldige Dualisme har foraarsaget de svære Rivninger, som i de senere Aar har fundet Sted i islandsk Arbejderbevægelse. Det har ikke været muligt at udføre et *specielt* fagligt Organisationsarbejde, uden at politisk Meningsforskel har grebet forstyrrende ind. Allerede paa Arbejderforbundets Kongres i 1930 gennemførte oppositionelle Elementer en Spaltning af Bevægelsen, uden dog til at begynde med at opnaa nogen væsentlig Tilslutning.

Ved de politiske Valg i Forsommeren 1937 fik Splittelsen for Alvor Udtryk i Kampen mellem Socialdemokrater og Kommunister. Trods ihærdige Anstrengelser lykkedes det ikke at standse Spaltningsbevægelsen, som kulminerede med Eksklusionen af Arbejderforbundets Viceformand, Hedinn Valdimarsson. Forbundets ordinære Kongres i Oktober 1938 sanktionerede Eksklusionen med 124 Stemmer mod 7. Derefter startede Valdimarsson i Samarbejde med Kommunisterne et „socialistisk Enhedsparti". Hele denne Strid har medført, at 5 Organisationer i Løbet af det sidste Aar har udmeldt sig af Arbejderforbundet, nemlig Arbejdsmandsforeningerne i Siglufjord, i Nordfjord, i Havnefjord, paa Vestmannøerne og Foreningen „Dagsbrun" i Reykjavik. Den sidstnævnte faglige Forening er Islands største (med godt 1700 Medlemmer); dens Medlemmer er Havnearbejdere og andre ufaglærte fra de forskelligste Arbejdsomraader, men „Dagsbrun" er lige saa lidt som de øvrige Arbejdsmandsforeninger i Island (Verkamannafélag) nogen rent faglig Forening, idet den ogsaa rummer f. Eks. Studenter indenfor sine Rammer, og man maa være klar over dette for at kunne forstaa, at dens Formand, som er den nævnte Valdimarsson, samtidig er en af Reykjaviks største Skatteydere og Direktør for British Petroleums Filial i Island. En saadan Dobbeltstilling er altsaa mulig i vort fjerne Unionsland, hvor mærkeligt det end kan lyde i danske Arbejderes Øren.

Vanskelighederne ved at gennemføre et stærkt fagligt Organisationsapparat skyldes saaledes dels de irrationelle Organisationsdannelser, som ikke er baseret paa et rent Lønarbejderforhold, og dels en, forhaabentlig kun foreløbig, fremherskende politisk Splittelsestendens.

(Fortsættes.)

S. A. Svendsen død.

Et af Smedeforbundets trofaste Medlemmer og Medarbejder i Hovedledelsen, *S. A. Svendsen,* afgik ved Døden Lørdag den 28. Oktober under en Fest, arrangeret af Arbejdernes Fællesorganisations Brændselsforretning for samtlige københavnske Tillidsmænd. S. A. Svendsen, der ved Festens Begyndelse ikke fejlede noget og allerede i flere Timer havde moret sig i et Selskab af Kolleger, styrtede pludselig om, ramt af et Hjerteslag, og trods det, at Ambulancen straks blev rekvireret, var han død ved Ankomsten til Hospitalet.

S. A. Svendsen, der var en ung Mand i Brydnings-

aarene i Slutningen af Afdeling 1's Eksistens, bevarede fra den Tid de Indtryk, han havde modtaget, og nærede et utæmmeligt Had til dem, som dengang udfra helt andre Forudsætninger end vort Forbunds Trivsel var med til at ødelægge Afdeling 1. Han var blandt Forkæmperne for Oprettelsen af de nye Afdelinger, blev selv valgt til Formand for Københavns Afdeling 11, der omfatter Reparatører ved industrielle Virksomheder, og er den eneste, der uafbrudt har beklædt Stillingen som Formand for en af de Afdelinger, som var en direkte Aflægger af Afdeling 1. Alt efter som Aarene gik, knyttedes der et Tillidsforhold mellem S. A. Svendsen og Medlemmerne indenfor denne Afdeling, som ikke var helt almindeligt, men den Tillid, der vistes ham, var fortjent, thi han var utrættelig med Hensyn til, hvor Lejlighed gaves, at gennemføre de størst mulige Fordele for sine Medlemmer, og man kunde være sikker paa, at naar som helst der foretoges en Afstemning af hvad Art tænkes kunde, mødte S. A. Svendsen med det overvejende Flertal for de Synspunkter, der var hans.

Var han saaledes eet med sin Afdeling, var han ikke mindre interesseret i sin Virksomhed som Medlem af Hovedbestyrelsen og Forretningsudvalget, i hvilket han havde siddet siden Reorganisationen af Forbundets Hovedledelse i 1920. Hvor som helst det drejede sig om at fremskaffe de størst mulige Fordele, enten ved Overenskomstfornyelser eller ved Forhandlinger i Overenskomstperioden, var man sikker paa, at Svendsen ikke gav op, forinden det bedst mulige Resultat var naaet. I Hovedledelsen vil alle erindre Svendsen som en god Arbejdskammerat i Forbundets Virksomhed.

Dertil kom, at S. A. Svendsen var en glad og munter Mand i Selskab, hvorfor han altid var velset i Kammeraternes Kreds, ogsaa hvor det ikke absolut drejede sig om faglige Spørgsmaal. Tilsyneladende var han endnu i fuld Vigør, og hans Død kom sikkert som en smertelig Overraskelse for alle, der har kendt ham gennem Aarene. Fra Forbundets Hovedledelse skal lyde et:

Æret være hans Minde.

Drikkevand.

Af *S. Thorlund.*

Grundet paa Krigen er vi paany inde i Restriktionernes og Begrænsningernes Tid. Husmoderen har faaet Besked paa, at saa og saa meget Gas og Lys maa der bruges. Overtrædelser er dyre, og ikke engang, hvis vi vil se bort herfra, er det tilladt at bruge mere end sin Ration, da Begrænsningen ikke er indført for at drille Befolkningen, men for at faa de Beholdninger af Kul fra Udlandet, som er Betingelsen for, at vi i det hele taget kan bevare Gas og Lys, til at strække til, saa ikke fuldstændig Mangel skal indtræde.

Gas, Lys og Vand er de tre Ting, som saa at sige er Betingelsen for, at Familien i den moderne Storby kan befinde sig vel, og saa selvfølgelig virker disse Goder, som er Produkt af en vidt fremskreden Teknik, at kun de færreste spilder en Tanke herpaa før den Dag, da Indskrænkningerne kommer som et Tordenslag. Kun de færreste tænker paa, hvilket Arbejde, der uafbrudt er i Virksomhed for at omdanne Stenkul i engelske og tyske Miner til Gas og Lys, leveret i Lejligheden, eller, hvad der er det vigtigste af det hele, at Storbyen har tilstrækkeligt Drikkevand og Vand til Vask og hele den moderne Hygiejne, af hvilken en Storbys Befolknings Velfærd er afhængig, hvilken teknisk Indsigt og Arbejde, der muliggør, at Vandet Døgnet rundt kan hentes fra de dybeste Kilder i det halve Sjælland.

Selvom Drikkevandet endnu ikke er rationeret, har Tanken herom dog gentagne Gange været fremme, navnlig i meget varme Somre, hvor Vandforbruget er steget til uanede Højder og temmelig sikkert ogsaa paa en Maade, at Betegnelsen Vandspild ikke har været udelukket. Vi skal ikke være sikre paa, at ikke ogsaa Vandet nu kan blive rationeret, thi ved alle Vandværker anvendes til Drifts- og Pumpeanlæg enten Dampmaskiner, der skal fodres med Kul, Dieselmotorer, der skal fodres med Olie, eller elektriske Motorer, der ogsaa er afhængig af Kullene, altsaa i sidste Instans er den moderne Vandforsyning ogsaa afhængig af Kraften ude fra, men det er at haabe, at det ikke kommer saa vidt, saa at vi skal til at rationere Vandet, men at ogsaa de øvrige Restriktioner snart maa afløses af normale Forhold.

Men en Ting kan siges om Vandet: At det i alt Fald ikke skal hentes fra Udlandet, og vi vil med nærværende give et lille Indblik i Maaden, hvorpaa København gennem Tiderne er blevet forsynet med mere eller mindre rent Drikkevand.

En Vurdering af dette kulturelle Gode faar man først, saafremt man lader Tankerne kredse omkring sin Barndom, hvor man i Skolen saa Billeder af Kvinder i Syden og Østen, der paa deres Hoved bar Krukker med Vand, som de havde hentet ved den nærmeste Flod, Bæk eller Sø, altsaa i Virkeligheden den første primitive Vandforsyning man kan tænke sig.

Fra de hundrede af Aar tilbage, hvor Naturfolkene anvendte denne Form for Vandforsyning, og til de Metoder, der nu anvendes i den civiliserede Verden for at fremskaffe Vand, specielt til Byboere, er der sket en mægtig Udvikling, der ogsaa har været meget kostbar, da Formaalet jo altid har været at fremskaffe sundt og velsmagende Drikkevand. Det er og har været et Problem, der gennem Aarene har kostet

Millionbeløb for de Lande og Byer, der ikke var begunstiget af saadanne geologiske Forhold i Landets Undergrund, at der kunde indvindes Grundvand; man har tidligere været henvist til at benytte Overfladevand fra Søer og Floder, der, saafremt det skal

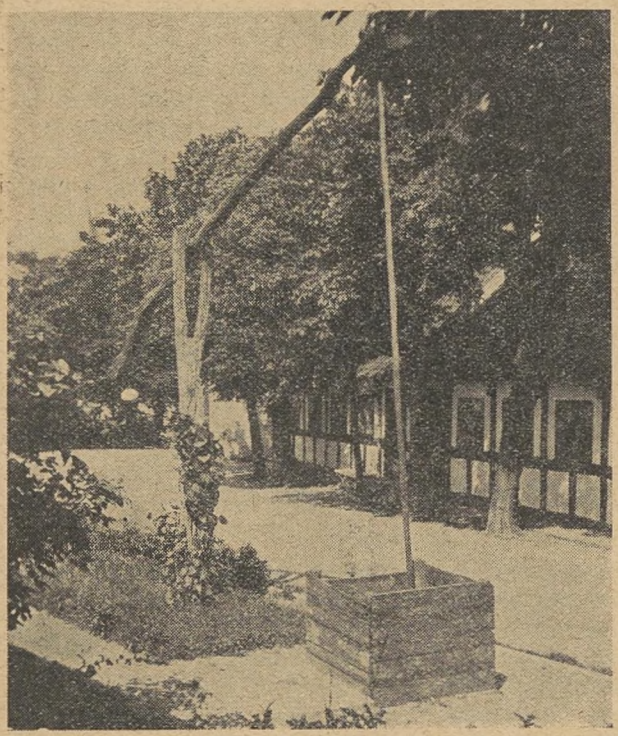

være kemisk frit for Sygdomsbaciller, kræver en større og mere kostbar Fremgangsmaade ved Filtreringen end Grundvandet.

Forinden man dog er naaet til den Fuldkommenhed af Forsyning med Vand i Byerne, som Tilfældet er, er der fremskaffet Vand ved at grave Brønde, som hvad Dybden angaar kan være meget variabel, da det afhænger af de vandførende Lag i Jorden, men allerede i en Dybde af *8 à 10* Meter vil en gravet Brønd under normale Forhold kunne give det saakaldte Overfladevand, der dog ikke kan maale sig med Grundvandet, der findes paa større Dybder, altsaa i Kalklagene, og som kan variere fra *30—80* Meters Dybde.

Paa Landet, hvad enten det gælder vort eget Land eller andre Lande, betjener man sig fortsat ved gravede Brønde, naar man lige undtager Bjerglande, hvor Befolkningen ret ofte henter Vandet fra en forbiløbende Bæk eller fra Kilder, der findes i Nærheden af deres Hjem.

Disse Brønde har selvsagt i Tidernes Løb skiftet Karakter i Udseende, og gaar man tilbage i Historien, vil man finde Brønde af udhulede Træstammer, gravede Brønde, afstivet ved Hjælp af firkantede Brøndrammer, og murede stensatte Brønde. Formaalet med Brøndenes Indretning har dog stadig været at forhindre en Sammenstyrtning af Brønden. I vor Tid er vi dog langt fremme med Hensyn til Indretning af en Brønd, da en Brøndgraver nu benytter støbte Betonringe til Afstivning.

Tilbage har man saa de forskellige Fremgangsmaader for at drage Vandet op af Brønden, ogsaa disse har været af meget primitiv Art; en Træspand fastgjort i et Tov eller i en Kæde, i nogle Tilfælde en lang Træstang med en Krog, blev sænket ned i Brønden, hvorefter den møjsommeligt blev trukket op igen, Overgangen til Vippebrønden med den lange Træstamme, der var fastgjort til en Pæl, rammet ned i Jorden, og hvor man paa denne Maade skabte Balance mellem Vandspanden i den ene Ende af Træstammen og — som Ballast — nogle Kampesten i den anden Ende af Stangen.

Senere gik man over til Vindebrønde, altsaa den Type, man endnu finder paa Landet, som dog efterhaanden afløses af Pumper af forskellig Art og Udseende; ofte er det nu elektriske Pumper.

Besværligheden ved at drage Vand op af en Brønd, naar det skal ske ved Haandkraft, og samtidig bæres ind i Huset, kan særlig Husmødre tale med om, men de, der sikkert føler det mest, er dem, der om Sommeren bor paa egne eller lejede Grunde ude i Landet, og som under normale Forhold fra Byen er forvænt med en Vandhane, hvorimod Landbefolkningen troligt og slidsomt benytter deres Brønd.

Hvordan er Vandets Udseende nu i disse Brønde, og hvorledes er Smagen. Ja, prøv en Gang at kigge ned i en gammel Brønd, og man vil finde et mindre tiltalende mørkt Dyb, hvis Vægge er grønne og slimede, og hvor Vandets Overflade ofte er dækket af et ubestemmeligt tyndt Lag af Affaldsstoffer. Man kan ogsaa være uheldig at faa en Frø, en Mus eller Orme med op i Spanden fra Brønden, hvilket bidrager til, at Smagen fra Brøndvand kan være højst forskellig.

Nu er det heldigvis ikke alle Brønde, der befinder sig i en daarlig Stand; der findes mange gode Brønde, som er godt beskyttet, og hvor Vandet, taget i Betragtning at det er Brøndvand, er godt, men man kan i Udlandet blive præsenteret for Brønde, hvor man bliver advaret mod at benytte Vandet til Drikkevand, da det kun egner sig til teknisk Brug, altsaa til Vask o. s. v., og til Madlavning, naar det var kogt.

Denne Advarsel med Hensyn til Drikkevand gælder dog ikke alene for Brøndvand, det er nemlig ikke ualmindeligt, at man paa Rejser i Udlandet paa sit Hotelværelse finder en Advarsel imod at drikke af det Vand, der findes i Vandledningen ved Haandvasken, og samtidig en Henstilling om at drikke Mineralvand.

Aarsagen til denne Advarsel er, at Byen faar sit Vand fra en Flod eller en Sø, og saafremt Filteranlægget ikke er godt, kan Vandet indeholde Sygdomsbaciller, som Hotellet nødigt vil bebyrde sine Gæster med, da det selvsagt vilde være en daarlig Reklame.

København, som har noget af det bedste Drikkevand, der findes i Europa, har ogsaa haft sine Be-

sværligheder, thi gaar man tilbage i Historien, til Aaret 1580 under Frederik den 2dens Regeringstid, vil man erfare de Vanskeligheder, der stadig var forbundet med at fremskaffe godt Drikkevand. Kongen havde nemlig foranlediget, at der fra Emdrup Sø blev lagt en Vandledning, som var lavet af udhulede Træstammer, og som førte Vandet ind til Byen gennem Nørreport til 3 Springbrønde, der var anlagt paa henholdsvis Gammeltorv, Amagertorv og paa Købmagergade, hvorfra saa den Del af Befolkningen, der boede i Nærheden, og som havde Raad dertil, kunde faa lagt Ledninger ind til deres Huse.

Befolkningen klagede dog over, at Vandet var for dyrt, og at det ofte var fordærvet og ildelugtende. Med Hensyn til Prisen var Aarsagen til Klagen den, at Kongen forlangte 3000 gamle Dalere for Vandledningen, og skulde man være Andelshaver i Springvandet, kostede det 150 Rigsdalere.

Der fandtes dog ogsaa billigere Drikkevand, idet man i Aaret 1609 under Christian den 4des Regeringstid anlagde et Pumpeværk ved Vestergade, og fra Vestergraven, der stod i Forbindelse med Sortedamssøen og Peblingesøen, oppumpede man Vandet og førte det i de sædvanlige Trærender ind til Byen. Vandet fra dette Pumpeværk, der i Aaret 1632 blev udvidet, saaledes at der kunde føres Vandledninger ind til Gaarde og Huse, kostede kun 30 Rigsdalere, men med Hensyn til Vandets Kvalitet fandtes der de samme Ulemper som ved Springvandet, at det var daarligt og ildelugtende og fyldt med levende Dyr, hvorfor der ogsaa paa daværende Tidspunkt hyppigt forekom Tyfus og Pest i Byen.

Men udover de nævnte Metoder med at skaffe Byens Befolkning Vand fra vore Søer fandtes der selvsagt et stort Antal Brønde i Byen, som desværre ogsaa var i daarlig Stand. Saaledes beklager Københavns Borgmester sig i Aaret 1647 til Kongen over, at slette Mennesker har fyldt Brøndene med Urenligheder og Aadsler, og at der ofte fandtes smaa Børn deri, som af slemme og letsindige Kvinder var henkastet, og naar man samtidig erfarer, at mange af Brøndene var forurenet ved Tilløb og Affald fra Gader, Gaardspladser samt Latrinkuler, forstaar man bedst, at Sygdomsbaciller havde en ideel Tumleplads.

Autoriteterne brød dog stadig deres Hjerner med, hvad Aarsagen til det daarlige Vand fra Søerne kunde være, og hvorledes det kunde afhjælpes. Man fandt da ud af, at Springvandet, der kom fra Emdrup Sø, havde Tilløb fra Gentofte Sø, hvortil der var Tilløb fra Grøfter og tilgrænsende Gaarde, samt fra Søborg Mose. Hvad Springvandsrenderne fra Emdrup Sø nu ikke kunde tage af Vand, gik videre gennem et Vandløb over i Lersøen, der var Vandreservoir for de nærliggende Fødesøer, og derfra gik det gennem Lygteaaen og videre i Kildeaaen for til Slut at ende i Damhussøen.

Fra Damhussøen løb Vandet gennem Ladegaardsaaen ind til Peblingesøen og Sortedamssøen, og da Pumpevandsledningernes Fødebassin som nævnt var Sortedamssøen og Peblingesøen, fandt man derved ud af, at Nedbørsvandet fra de omliggende Grøfter og Land havde sin store Andel i det daarlige Vand.

I Aarene fra 1727—29 foretog man ved Hjælp af 2000 Soldater en Oprensning af Sortedamssøen og Peblingesøen, og i Aaret 1746 var 500 Soldater i Arbejde med at oprense Emdrup Sø, hvorfra Springvandet som omtalt kom, men lige meget hjalp det, og først i Midten af det 18de Aarhundrede, da Københavns Magistrat overdrager Vanddirektør *Colding* at foretage Boringer omkring Damhussøen og Harestrupaaen, kommer der System i Forsyningen med godt Drikkevand, som derefter bliver grundlæggende for det fremragende Drikkevand i København.

Som en Kuriositet kan nævnes, at der i Aaret 1850 var en smart Mand, boende i Kronprinsensgade, som havde faaet den geniale Idé at sælge Drikkevand, som han hentede fra Helligkors Kilde i Roskilde.

Vandet bragte han rundt i Husene i smaa Dunke, og det kostede 2 Skilling pr. Pot. Paa større Partier blev der givet Rabat.

Dunkene var som Garanti mærket med Mandens Navn og Udleveringsdatoen og desuden en Anmærkning om, at han var Leverandør til Hoffet.

Fra dette Afsnit, hvor den historiske Skildring af Forsyning med Vand fra vore Søer faktisk afsluttes, indledes den nye Ære med Indvinding af Vand gennem Boringer i Jorden, hvorved man fremdrager og

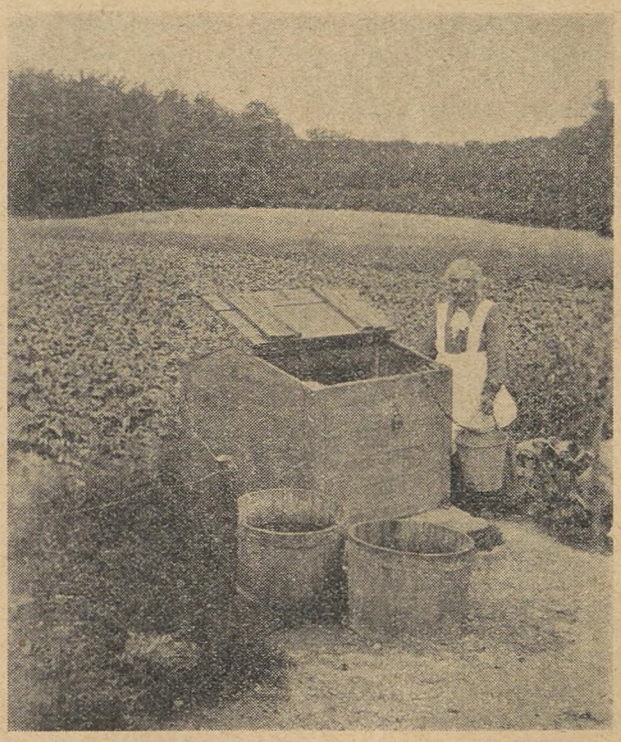

oppumper Grundvandet, nærmere betegnet Kildevand, der findes i forskellige Dybder. At følge og skildre hele den mægtige Udvikling, der er foregaaet indenfor Københavns Vandforsyning i de forløbne Aar, tillader denne Artikel ikke, men her skal gøres et For-

søg paa i en sammentrængt Form at give et Billede af Udviklingen fra det Tidspunkt, hvor København blev forsynet med Kildevand.

Som før nævnt foretog Vanddirektør Colding nogle Boringer omkring Damhussøen og Harestrupaaen, og dette Kildevand blev ledet ind i Damhussøen, der i Forvejen var oprenset, saaledes at Kildevandet blandede sig med Overfladevandet, hvorefter det gennem en Sluse, beliggende ved Aalekistehuset, blev ført ind i Ladegaardsaaen, hvorigennem det løb videre til Skt. Jørgensø. Denne var i Forvejen blevet renset og stensat, da den nu skulde være Opsamlingsbassin for Drikkevand, og det tjener til Oplysning for den københavnske Befolkning, at det stadig er Kildevand, der findes i Skt. Jørgensø.

Ved Søen blev de Sandfiltre anlagt, der stedse benyttes, og som kan ses, naar man passerer Svineryggen. Saa snart Vandet havde gennemgaaet Filtreringen, blev det gennem en 30" Jernledning ført over til det ligeledes nybyggede Maskinhus og Pumpeanlæg i det saakaldte Glaciet, der senere af ældre Kobenhavnere huskes som Aborreparken, og som laa der, hvor Teknologisk Institut og Boulevardbanen nu skærer Terrænet.

Det gamle Maskinhus med tilhørende Pumper ligger stadig paa sin gamle Plads, kun er det Omgivelserne, der er forandret. Beliggenheden betegnes nu Axeltorv, men det gamle ærværdige Maskinhus og Pumpeanlæg med sine igennem Aarene forstærkede Pumper bidrager dog stadig sit til at trykke Vandet gennem en Labyrint af Ledninger ud i Byen og op i Husene til Forbrugerne.

Som Støtte for det kolossale Vandforbrug i København tjener Pumpestationen i Vestersøgade og de store Værker ude i Landet, der selvstændig pumper Vandet ind i Tryknettet.

Dette var Indledningen til Københavns Forsyning med Drikkevand, der i Aaret 1859 var en Blanding af Overfladevand og Kildevand, og som gav ca. 52,000 Tdr. pr. Døgn, men Byen voksede i Befolkningsantal, og man maatte se sig om efter nye Kildepladser.

I Aaret 1871 købte Københavns Kommune Søndersø, der som bekendt er beliggende ved Hareskoven, og som havde en stor Vandrigdom, da Søen havde Tilløb af undersøiske Kilder og paa denne Maade var en Kombination af Overfladevand og Kildevand. Vandet blev pumpet op til en Højdebeholder paa Toppen af de nærbeliggende Bakker ved Egebjergene, hvorfra det i en Betonledning uden Tryk kunde løbe ind til Byen.

Desværre indtraf der i Sommeren 1882 det beklagelige Uheld, at Drikkevandet var overfyldt af en Masse Traadalger (en Art Tang eller Søgræs), der i høj Grad besværliggjorde Filtreringen, hvilket bevirkede, at Vandet fik en jordagtig og ubehagelig Smag, der næsten gjorde det udrikkeligt, i hvilken Anledning der ogsaa offentligt blev fremsat Kritik imod Vandforsyningen, idet man paastod, at det var et Misgreb, da man erhvervede Søndersø til Drikkevand.

Vandet i Søen var meget jernholdigt, hvilket var en væsentlig Aarsag til, at Alger opstod, men efterhaanden lærte man at ilte Vandet (altsaa Udluftning) med paafølgende Filtrering.

(Fortsættes.)

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

ISA-Pasninger.

Vi har tidligere (1939, Side 155) gjort Rede for nogle Grundprincipper og Definitioner, der gælder for det internationale Tolerancesystem ISA. Vi har set, at Systemet indeholder Normer for Toleranceomraadets Størrelse og Beliggenhed i Forhold til Nullinien saavel for Boringer som for Aksler, og at det omfatter ikke mindre end 16 Fabrikationsgrader eller Nøjagtighedsgrader, hvoraf dog kun Graderne 5 til 11 kommer til Anvendelse ved Opstilling af Pasningssystemer, medens Graderne 1 til 4 benyttes som Tolerancer for Lærer og 12 til 16 som Tolerancer for Arbejdsstykker eller Halvfabrikata, hvor Kravene til Nøjagtighed er mindre, f Eks. ved Valseprodukter.

Herefter skal vi se nærmere paa Størrelserne af de smaa Maal, man har at gøre med, og se, hvorledes de varierer med Boringens eller Akslens Diameter.

For at slippe for de mange Decimaler i Tabellerne har man valgt overalt at bruge Maaleenheden $^1/_{1000}$ mm ved Angivelse af Tolerancer og Pasninger. Denne Maaleenhed betegnes ved det græske Bogstav μ, der udtales my.

ISA-Systemet er udarbejdet paa Basis af Erfaringerne ved Brugen af de i Forvejen indførte Tolerancesystemer i Tyskland, Sverige, Frankrig og andre Lande. Her har man ved den første Bestemmelse af Tolerancernes og Pasningernes Størrelse oprindelig taget Forholdene ved igangværende Serieproduktioner som Udgangspunkt. I et stort Antal Eksempler har man maalt, hvilke Diameterforskelle der var mellem sammenhørende Aksler og Boringer, der havde en Pasning, som svarede til de praktiske Krav. Eksemplerne blev hentet fra Fabrikationer af vidt forskellig Art, og man kontrollerede Maskindele af forskellige Størrelser, saaledes at man fik Erfaringer med Hensyn til Diametre lige fra nogle faa Millimeter til 500 mm og derover. Hvis f. Eks. en 24 mm Aksel maa have et Spillerum paa ca. 26 μ i en Boring, hvor man efter almindeligt Omdømme vil kalde Pasningen en „tæt Løbepasning", saa vil dette Spillerum

Tabel 1. ISA-Grundtolerancer.

Nominel Diameter i mm	Nøjagtighedsgrader															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1 t. o. m. 3	1,5	2	3	4	5	7	9	14	25	40	60	90	140	250	400	600
over 3 — 6	1,5	2	3	4	5	8	12	18	30	48	75	120	180	300	480	750
— 6 — 10	1,5	2	3	4	6	9	15	22	36	58	90	150	220	360	580	900
— 10 — 18	1,5	2	3	5	8	11	18	27	43	70	110	180	270	430	700	1100
— 18 — 30	1,5	2	4	6	9	13	21	33	52	84	130	210	330	520	840	1300
— 30 — 50	2	3	4	7	11	16	25	39	62	100	160	250	390	620	1000	1600
— 50 — 80	2	3	5	8	13	19	30	46	74	120	190	300	460	740	1200	1900
— 80 — 120	3	4	6	10	15	22	35	54	87	140	220	350	540	870	1400	2200
— 120 — 180	4	5	8	12	18	25	40	63	100	160	250	400	630	1000	1600	2500
— 180 — 250	5	7	10	14	20	29	46	72	115	185	290	460	720	1150	1850	2900
— 250 — 315	6	8	12	16	23	32	52	81	130	210	320	520	810	1300	2100	3200
— 315 — 400	7	9	13	18	25	36	57	89	140	230	360	570	890	1400	2300	3600
— 400 — 500	8	10	15	20	27	40	63	97	155	250	400	630	970	1550	2500	4000

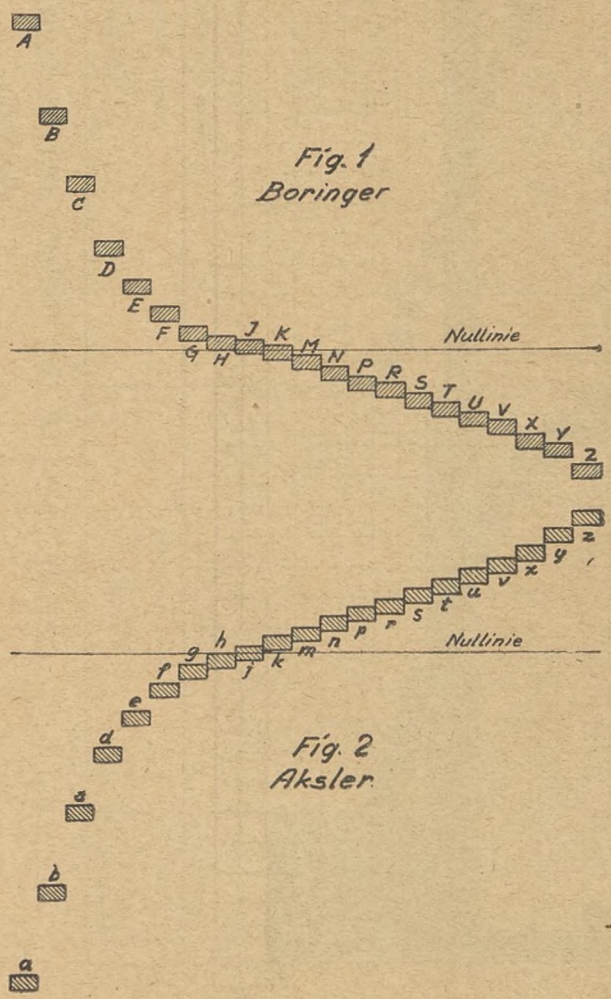

Fig. 1
Boringer

Fig. 2
Aksler

vise sig at være alt for lille til en 100 mm Aksel. Her maa Spillerummet være ca. 40 μ, for at man kan tale om en tæt Løbepasning.

Ligesom Spillerummet maa være forskelligt for de forskellige Diametre, saaledes har Praksis ogsaa vist, at de Afvigelser fra de tilstræbte Maal, der kan tillades, er større med store Diametre end ved smaa, d. v. s. at *Toleranceomraaderne* udvides med voksende Diameter. Saaledes er Toleranceomraadet for den ovenomtalte 24 mm Aksel 13 μ bredt i Nøjagtighedsgrad 6, medens det er 22 μ ved den 100 mm Aksel i samme Nøjagtighedsgrad. En nærmere Undersøgelse af disse Forhold har vist, at de i Praksis maalte Pasninger og tilladelige Afvigelser med stor Tilnærmelse kan udtrykkes ved matematiske Formler. Man har da benyttet disse Formler til Udregning af de Mellemværdier, som er nødvendige til Opstilling af Tabeller. Paa den Maade har man fastlagt Standard for Tolerancer og anbefalede Pasninger for Diametrene fra 1 til 500 mm fordelt paa 24 Diameteromraader.

Betegnelserne.

Et Toleranceomraade betegnes entydigt ved et Bogstav og et Tal, f. Eks. H 7 (for en Boring) eller m 6 (for en Aksel). Bogstavet angiver udelukkende, hvor Toleranceomraadet ligger i Forhold til Nullinien, medens Tallet giver Nøjagtighedsgraden. For at undgaa Forvekslinger har man udeladt Bogstaverne I, L, O og W samt tilsvarende smaa Bogstaver. Ligeledes har man ikke benyttet Bogstaver, der ikke forekommer internationalt, saasom Aa, Q, Æ og Ø.

Som vist skematisk i Fig. 1 ligger Toleranceomraaderne A til G helt over Nullinien, H grænser op til Nullinien paa Plussiden, J ligger paa begge Sider af Nullinien, medens M til Z ligger helt under Nullinien;

(Teksten fortsættes Side 15)

Tabel 2. **ISA-Toleranser.**

Rekommenderade passningar.
Hålet bas.

Diagram över nominella avmått för nominell diameter över 30 t. o. m. 40 mm.

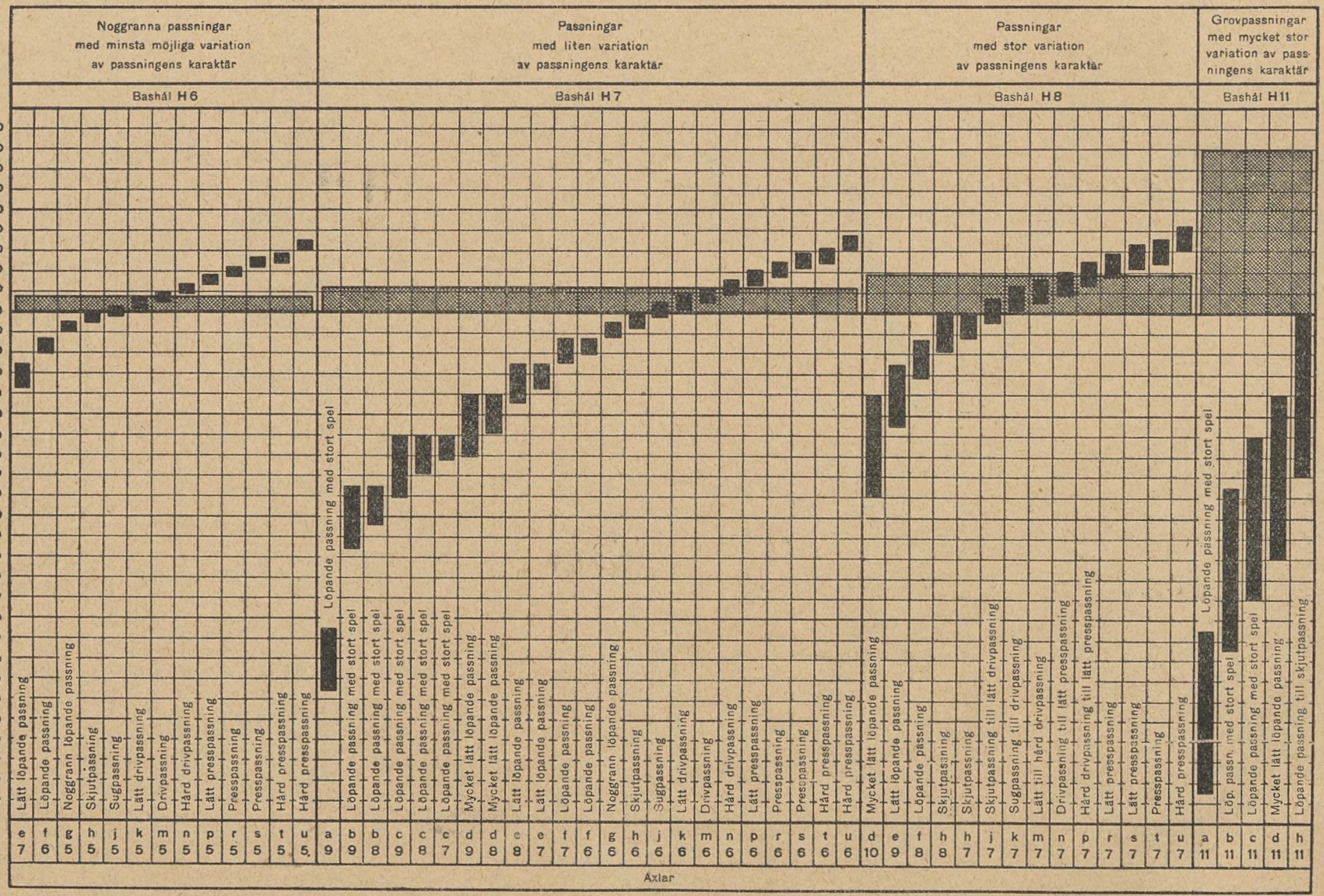

Gengivet med behørig Tilladelse; gældende er dog sidste Oplag af respektive SMS-Tabel, udgivet af **Sveriges Maskinindustriförening, Stockholm 16.**

Tabel 3. **ISA-Toleranser.**
Axlar: e 7 t. o. m. p 7.

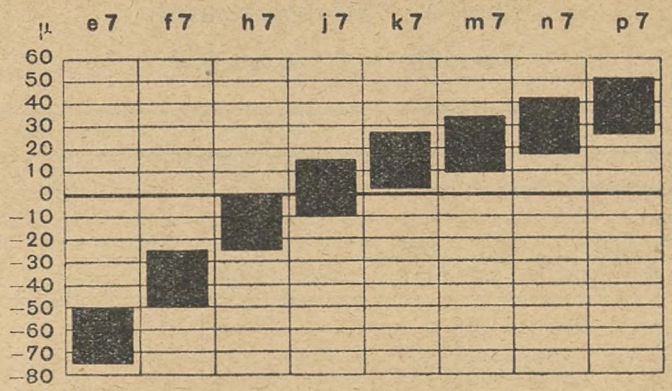

Nominell diam. i mm	Avmått i µ											
	e 7			f 7			h 7			j 7		
	övre		undre	övre		undre	övre		undre	övre		undre
	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.
1 t.o.m. 3	− 14	− 12,5	− 23	− 7	− 5,5	− 16	0	+ 1,5	− 9	+ 7	+ 8,5	− 2
över 3 » 6	− 20	− 18,5	− 32	− 10	− 8,5	− 22	0	+ 1,5	− 12	+ 9	+ 10,5	− 3
» 6 » 10	− 25	− 23,5	− 40	− 13	− 11,5	− 28	0	+ 1,5	− 15	+ 10	+ 11,5	− 5
» 10 » 18	− 32	− 30	− 50	− 16	− 14	− 34	0	+ 2	− 18	+ 12	+ 14	− 6
» 18 » 30	− 40	− 37	− 61	− 20	− 17	− 41	0	+ 3	− 21	+ 13	+ 16	− 8
» 30 » 50	− 50	− 47	− 75	− 25	− 22	− 50	0	+ 3	− 25	+ 15	+ 18	− 10
» 50 » 80	− 60	− 57	− 90	− 30	− 27	− 60	0	+ 3	− 30	+ 18	+ 21	− 12
» 80 » 120	− 72	− 68	− 107	− 36	− 32	− 71	0	+ 4	− 35	+ 20	+ 24	− 15
» 120 » 180	− 85	− 81	− 125	− 43	− 39	− 83	0	+ 4	− 40	+ 22	+ 26	− 18
» 180 » 250	− 100	− 94	− 146	− 50	− 44	− 96	0	+ 6	− 46	+ 25	+ 31	− 21
» 250 » 315	− 110	− 103	− 162	− 56	− 49	− 108	0	+ 7	− 52	+ 26	+ 33	− 26
» 315 » 400	− 125	− 117	− 182	− 62	− 54	− 119	0	+ 8	− 57	+ 29	+ 37	− 28
» 400 » 500	− 135	− 126	− 198	− 68	− 59	− 131	0	+ 9	− 63	+ 31	+ 40	− 32

Nominell diam. i mm	Avmått i µ											
	k 7			m 7			n 7			p 7		
	övre		undre	övre		undre	övre		undre	övre		undre
	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.	nom.	max.	nom.
1 t.o.m. 3	—	—	—	—	—	—	+ 15	+ 16,5	+ 6	+ 18	+ 19,5	+ 9
över 3 » 6	—	—	—	—	—	—	+ 20	+ 21,5	+ 8	+ 24	+ 25,5	+ 12
» 6 » 10	+ 16	+ 17,5	+ 1	+ 21	+ 22,5	+ 6	+ 25	+ 26,5	+ 10	+ 30	+ 31,5	+ 15
» 10 » 18	+ 19	+ 21	+ 1	+ 25	+ 27	+ 7	+ 30	+ 32	+ 12	+ 36	+ 38	+ 18
» 18 » 30	+ 23	+ 26	+ 2	+ 29	+ 32	+ 8	+ 36	+ 39	+ 15	+ 43	+ 46	+ 22
» 30 » 50	+ 27	+ 30	+ 2	+ 34	+ 37	+ 9	+ 42	+ 45	+ 17	+ 51	+ 54	+ 26
» 50 » 80	+ 32	+ 35	+ 2	+ 41	+ 44	+ 11	+ 50	+ 53	+ 20	+ 62	+ 65	+ 32
» 80 » 120	+ 38	+ 42	+ 3	+ 48	+ 52	+ 13	+ 58	+ 62	+ 23	+ 72	+ 76	+ 37
» 120 » 180	+ 43	+ 47	+ 3	+ 55	+ 59	+ 15	+ 67	+ 71	+ 27	+ 83	+ 87	+ 43
» 180 » 250	+ 50	+ 56	+ 4	+ 63	+ 69	+ 17	+ 77	+ 83	+ 31	+ 96	+ 102	+ 50
» 250 » 315	+ 56	+ 63	+ 4	+ 72	+ 79	+ 20	+ 86	+ 93	+ 34	+ 108	+ 115	+ 56
» 315 » 400	+ 61	+ 69	+ 4	+ 78	+ 86	+ 21	+ 94	+ 102	+ 37	+ 119	+ 127	+ 62
» 400 » 500	+ 68	+ 77	+ 5	+ 86	+ 95	+ 23	+ 103	+ 112	+ 40	+ 131	+ 140	+ 68

Toleranser för motsvarande hakmått: SMS-543, sida 11,543

Definitioner: SMS-101A, sida 10,01

Gengivet med behørig Tilladelse; gældende er dog sidste Oplag af respektive SMS-Tabel, udgivet af **Sveriges Maskinindustriförening, Stockholm 16.**

Tabel 4. ISA-Toleranser.

Hakmått: e 7 t. o. m. p 7.

Nominell diam. i mm	Avmått i μ											
	*Till-verk-nings-tolerans	e 7			f 7			h 7			j 7		
		max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått
		nytt	slitet		nytt	slitet		nytt	slitet		nytt	slitet	
1 t.o.m. 3	± 1,5	− 15,5	− 12,5	− 23	− 8,5	− 5,5	− 16	− 1,5	+ 1,5	− 9	+ 5,5	+ 8,5	− 2
över 3 » 6	± 1,5	− 22	− 18,5	− 32	− 12	− 8,5	− 22	− 2	+ 1,5	− 12	+ 7	+ 10,5	− 3
» 6 » 10	± 1,5	− 27	− 23,5	− 40	− 15	− 11,5	− 28	− 2	+ 1,5	− 15	+ 8	+ 11,5	− 5
» 10 » 18	± 1,5	− 34,5	− 30	− 50	− 18,5	− 14	− 34	− 2,5	+ 2	− 18	+ 9,5	+ 14	− 6
» 18 » 30	± 2	− 43	− 37	− 61	− 23	− 17	− 41	− 3	+ 3	− 21	+ 10	+ 16	− 8
» 30 » 50	± 2	− 53,5	− 47	− 75	− 28,5	− 22	− 50	− 3,5	+ 3	− 25	+ 11,5	+ 18	− 10
» 50 » 80	± 2,5	− 64	− 57	− 90	− 34	− 27	− 60	− 4	+ 3	− 30	+ 14	+ 21	− 12
» 80 » 120	± 3	− 77	− 68	− 107	− 41	− 32	− 71	− 5	+ 4	− 35	+ 15	+ 24	− 15
» 120 » 180	± 4	− 91	− 81	− 125	− 49	− 39	− 83	− 6	+ 4	− 40	+ 16	+ 26	− 18
» 180 » 250	± 5	− 107	− 97	− 143	− 57	− 47	− 93	− 7	+ 3	− 43	+ 18	+ 28	− 18
» 250 » 315	± 6	− 118	− 107	− 158	− 64	− 53	− 104	− 8	+ 3	− 48	+ 18	+ 29	− 22
» 315 » 400	± 6,5	− 135	− 123	− 176	− 72	− 60	− 113	− 10	+ 2	− 51	+ 19	+ 31	− 22
» 400 » 500	± 7,5	− 146	− 133	− 191	− 79	− 66	− 124	− 11	+ 2	− 56	+ 20	+ 33	− 25

Nominell diam. i mm	Avmått i μ											
	*Till-verk-nings-tolerans	k 7			m 7			n 7			p 7		
		max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått	max. hakmått		min. hak-mått
		nytt	slitet		nytt	slitet		nytt	slitet		nytt	slitet	
1 t.o.m. 3	± 1,5	—	—	—	—	—	—	+ 13,5	+ 16,5	+ 6	+ 16,5	+ 19,5	+ 9
över 3 » 6	± 1,5	—	—	—	—	—	—	+ 18	+ 21,5	+ 8	+ 22	+ 25,5	+ 12
» 6 » 10	± 1,5	+ 14	+ 17,5	+ 1	+ 19	+ 22,5	+ 6	+ 23	+ 26,5	+ 10	+ 28	+ 31,5	+ 15
» 10 » 18	± 1,5	+ 16,5	+ 21	+ 1	+ 22,5	+ 27	+ 7	+ 27,5	+ 32	+ 12	+ 33,5	+ 38	+ 18
» 18 » 30	± 2	+ 20	+ 26	+ 2	+ 26	+ 32	+ 8	+ 33	+ 39	+ 15	+ 40	+ 46	+ 22
» 30 » 50	± 2	+ 23,5	+ 30	+ 2	+ 30,5	+ 37	+ 9	+ 38,5	+ 45	+ 17	+ 47,5	+ 54	+ 26
» 50 » 80	± 2,5	+ 28	+ 35	+ 2	+ 37	+ 44	+ 11	+ 46	+ 53	+ 20	+ 58	+ 65	+ 32
» 80 » 120	± 3	+ 33	+ 42	+ 3	+ 43	+ 52	+ 13	+ 53	+ 62	+ 23	+ 67	+ 76	+ 37
» 120 » 180	± 4	+ 37	+ 47	+ 3	+ 49	+ 59	+ 15	+ 61	+ 71	+ 27	+ 77	+ 87	+ 43
» 180 » 250	± 5	+ 43	+ 53	+ 7	+ 56	+ 66	+ 20	+ 70	+ 80	+ 34	+ 89	+ 99	+ 53
» 250 » 315	± 6	+ 48	+ 59	+ 8	+ 64	+ 75	+ 24	+ 78	+ 89	+ 38	+ 100	+ 111	+ 60
» 315 » 400	± 6,5	+ 51	+ 63	+ 10	+ 68	+ 80	+ 27	+ 84	+ 96	+ 43	+ 109	+ 121	+ 68
» 400 » 500	± 7,5	+ 57	+ 70	+ 12	+ 75	+ 88	+ 30	+ 92	+ 105	+ 47	+ 120	+ 133	+ 75

* Gäller som garantitolerans för nya hakmått

Toleranser för motsvarande axlar SMS-522, sida 11,522

Definitioner: SMS-101A, sida 10,01

Justeringstemperatur + 20° C: SMS–67, sida 9,10

Gengivet med behørig Tilladelse; gældende er dog sidste Oplag af respektive SMS-Tabel, udgivet af **Sveriges Maskinindustriförening, Stockholm 16**.

omvendt ligger Toleranceomraaderne a til g helt under Nullinien, h grænser op til Nullinien paa Minussiden, medens k til z ligger helt over Nullinien (Fig. 2).

Med Hensyn til Tallet, der angiver Nøjagtighedsgraden, gælder, at indenfor samme Diametergruppe svarer der til hver Nøjagtighedsgrad en bestemt Bredde af Toleranceomraadet, og denne Bredde, der kaldes *Grundtolerancen*, er den samme uanset Bogstavbetegnelsen. Da der er 16 Nøjagtighedsgrader, er der ogsaa 16 Grundtolerancer for hver Diametergruppe, se Tabel 1.

En Pasning betegnes entydigt ved en Kombination af Boringens Signatur med Akslens. Boringens Signatur sættes enten foran Akslens som f. Eks. H 7 — m 6 eller over dennes som $\frac{H\ 7}{m\ 6}$. (Den anførte Pasning er en Drivpasning for Hulbasis, se Tabel 2).

Ved Fabrikation af en Aksel og tilhørende Boring ønsker man i Reglen et større Toleranceomraade for Boringen end for Akslen. Derfor har man i ISA-Systemets standardiserede Pasninger valgt sammenhørende Hul og Aksel af forskellig Nøjagtighedsgrad. De fleste Pasninger faas ved Kombinering af Aksler af en bestemt Grad med Huller i den nærmest grovere Grad.

Blandt alle Pasninger skelner man mellem 3 Arter:

Bevægelige Pasninger,
Mellempasninger og
faste Pasninger.

Ved bevægelige Pasninger er Huldiameteren altid større end Akseldiameteren; her benyttes — i Tilfælde af Hulbasis — Akseltolerancerne a til h og — i Tilfælde af Akselbasis — Hultolerancerne A til H (se Fig. 1 og 2). Overlapning af Toleranceomraaderne for Aksel og Hul finder ikke Sted.

Mellempasningerne har Overlapning af Toleranceomraaderne, medens faste Pasninger har *Overmaal*, d. v. s. Akseldiameteren er altid større end Huldiameteren.

Ved Systemets praktiske Udformning er der taget Hensyn til den Omstændighed, at de anvendte Maaleapparater ikke kan fremstilles absolut nøjagtigt, og at de i Tidens Løb slides; endvidere at selve Maaltagningen er behæftet med Fejl. Dette har nødvendiggjort Fastsættelsen af saakaldte *sekundære Tolerancer* for Maaleværktøjerne, dels en symmetrisk($\pm$) Tilvirkningstolerance for saavel Værktøjets Godside som Kassationsside, dels en Tolerance for Sliddet paa Maaleværktøjets Godside. I Almindelighed er det jo kun denne Side, der slides væsentlig.

Tabeloversigt.

ISA-Systemet er opført i en Række Tabeller, af hvilke følgende er de vigtigste:

1. Tabel over Grundtolerancerne.
2. Grafiske Oversigter over Toleranceomraader for forskellige Nøjagtighedsgrader.
3. Grafisk Oversigt over anbefalede Pasninger for Hulbasis (Tabel 2) og dito for Akselbasis.
4. Tabeller over Afvigelser ordnet efter Diametergrupper saavel for Hul som for Aksel. Tabel 3 viser efter svensk Standardblad SMS-522 en Tabel over Aksler e 7 til og med p 7.
5. Tilvirkningstolerancer og Afvigelser for nye og slidte Grænselærer — saavel for Hul som for Aksel. Tabel 4 viser efter svensk Standardblad SMS 543 en Tabel over Gafler e 7 til og med p 7.

E. B.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen*, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen*, Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen*, Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen*, Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket*, Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen*, Saltgade, Ribe.

23. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen*, Indslev, Nørre Aaby.

24. *Sønderjysk Elektro*, Aabenraa.

25. Gas- og Vandmester *Eske Petersen*, Esbjerg.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel*, forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund har gentagne Gange forgæves rettet Henvendelse til Midtjyllands Elektricitetsforsyningsselskab om Optagelse af Forhandling om Overenskomst vedrørende Løn- og Arbejdsforhold for de af Forbundets Medlemmer, der er beskæftigede som Maskinpassere ved Selskabets Elektricitetsværk i *Brande*, og de paagældende Medlemmer har derfor opsagt deres Kontrakt til Ophør 1. December d. A.

Det er forbudt vore Medlemmer at søge eller tage Arbejde hos nævnte Selskab, før der er opnaaet en for Kedelpasserforbundet tilfredsstillende Ordning.

Formere.

Aarhus. Mæglingsmøde afholdtes den 31. Oktober hos *A/S De forenede Jernstøberier* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne og Tillæg til Priskuranten for Haandformerne og Maskinformerne.

Sagen sluttede med, at Firmaet indgik paa at overføre 2 i Akkord arbejdende Formere til Timelønsarbejde til en Timeløn af Kr. 1,71 samtidig med, at man gav Tilsagn om at ville hæve Timelønnen for nogle enkelte Formere og Tilsagn om for Maskinformernes Vedkommende at ville forhandle om Tillæg til lave Akkordpriser.

København. Paa Sagen fra *Amager Jernstøberi*, omtalt i forrige Fagblad, afholdtes Timandsmøde den 7. November.

Enighed opnaaedes ikke. Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Paa Sagen fra *A/S Atlas*, omtalt i forrige Fagblad, afholdtes Timandsmøde den 7. November.

Enighed opnaaedes ikke. Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Mæglingsmøde afholdtes den 24. Oktober hos Firmaet *Ejner Holms Eftf.* i Anledning af Uenighed om Fastsættelse af Akkordpriser paa Arbejde, der laves i Serie.

Man enedes om en tilfredsstillende Ordning af Akkordpriserne paa det omhandlede Arbejde, hvormed Sagen sluttede.

Mæglingsmøde afholdtes den 26. Oktober hos *A/S Burmeister & Wain, Staalstøberi, Teglholmen*, paa Krav om Tillæg til de personlige Timelønninger.

Firmaets Repræsentanter kunde ikke indgaa paa at give Tilsagn om bestemte Beløb som Tillæg til Lønningerne, men erklærede overfor de af Arbejdernes Repræsentanter fremsatte Indvendinger mod de hidtidige Forhold, at man vilde stille sig velvilligt overfor Tanken om lidt større Variation end hidtil med Hensyn til de personlige Lønforhøjelser.

Hermed sluttedes Sagen.

Nykøbing M. Sagen fra *A/S N. A. Christensen & Co.*, omtalt i Fagbladet for September og Oktober, er nu afsluttet ved den fornyede lokale Forhandling paa følgende Grundlag:

Arbejde, der overgaar fra Maskinerne til at formes løst, tillægges 30 pCt. til den oprindelige Akkordpris for Haandformning. Der tillægges de ansatte Timelønninger 2 Øre. Enighed om en Nyordning for Betaling af Skiftninger og Tilkørsel af Modelsand, og at Procenttillægget til Akkordpriskuranten, der er henholdsvis 46, 56, 62, 64, 68 og 72 pCt., hæves til 49, 59, 65, 67, 71 og 75 pCt. Sidstnævnte træder i Stedet for Formernes Krav om, at Firmaet skulde paatage sig Kastning af Sandet, hvilket Firmaet for Tiden ikke kunde paatage sig.

Odense. Mæglingsmøde afholdtes den 2. Oktober hos *A/S M. P. Allerups Eftf.* paa Krav om Tillæg til Akkordpriskuranten for Maskinformerne og Tillæg til Timelønningerne for Haandformerne og Kernemagerne.

Mæglingsmødet sluttede med Enighed om at vise Sagen tilbage til lokal Forhandling. Denne afholdtes umiddelbart efter Mæglingsmødet, og Sagen sluttede her, idet Firmaet indgik paa at yde en Forhøjelse til Priskuranten, der androg ca. 2 pCt., og et Timelønstillæg paa 56 Øre at fordele til 13 Haandformere og Kernemagere.

Ringsted. Vore hos *A/S Ringsted Jernstøberi* beskæftigede Medlemmer havde overfor Firmaet stillet Krav om Tillæg til Akkordpriskuranten, Tillæg til Timelønningerne og Krav om Forbedring af de sanitære Forhold.

Sagen afsluttedes ved lokal Forhandling, idet Firmaet indgik paa at tillægge Akkordpriskuranten 5 pCt. og saaledes, at de 5 pCt. udbetales paa den indtjente Ugeløn, indtil en ny Priskurant bliver udarbejdet, og indgik paa at hæve Timelønningerne for 2 Haandformere med 10 Øre og for en Kernemager med 2 Øre pr. Time. Samtidig gav Firmaet Tilsagn om at ville forbedre de sanitære Forhold.

Slagelse. Mæglingsmøde afholdtes den 17. Oktober hos Firmaet *„Alliance"* paa Krav om Tillæg til alle Akkordpriser og Timelønninger.

Paa Mødet fremgik det, at Arbejdet væsentlig var overgaaet fra Akkord til Timeløn, og da man fra Firmaets Repræsentanters Side gav Udtryk for at være villig til at søge Akkord gennemført, enedes man om, at man indenfor en Maaned skulde aftale Akkordpriser for herigennem at give Formerne Adgang til en større Fortjeneste.

Saafremt der indenfor denne Tidsfrist kan opnaas antagelige Akkordpriser, vil man fortsætte med at arbejde i Akkord. I modsat Fald viderebehandles Sagen ved Timandsmøde.

Svendborg. Forhandlingsmøde afholdtes den 1. November paa Firmaet *Jens Hansens Jern- og Metalstøberi* paa Krav om Tillæg til de personlige Timelønninger.

Sagen sluttedes med Enighed om, at der tillægges 7 Haandformere 3 Øre pr. Time og en Kernemager 5 Øre pr. Time.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Forretningsførerens Sygdom. Forretningsfører Chr. Madsen er nu udskrevet fra Hospitalet og har paabegyndt sit Arbejde paa Kontoret.

Mæglings- og Timandsmøder. Den 18. Oktober 1939 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *A/S Chr. Nielsens Eftf.*, Horsens, vedrørende Krav om Tillæg til Timelønningerne. Der opnaaedes ikke Enighed, hvorfor Forbundet krævede Timandsmøde afholdt. Dette afholdtes den 6. November 1939, hvor Firmaet indgik paa at yde et Tillæg paa 7 Øre pr. Time til Fordeling mellem 3 Mand.

Den 25. Oktober 1939 afholdtes Mæglingsmøde hos Firmaet *Dansk Armaturfabrik*, Københavns, vedrørende Krav om Tillæg til Timelønningerne. Der opnaaedes ikke Enighed, hvorfor Forbundet krævede Timandsmøde afholdt. Forbundet frafaldt imidlertid Kravet om Afholdelse af Timandsmøde, da Firmaet i den mellemliggende Tid havde forhøjet Timelønningerne med 5 Øre pr. Mand pr. Time til 2 Mand.

Mæglingsmøde har været afholdt med Firmaet *Weilbach & Cohn*, København, i Forbindelse med Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og Dansk Arbejdsmandsforbund, vedrørende Udskydelse af Overarbejde, som var udført før Dispensationen traadte i Kraft. Man enedes om at udskyde Fristen for Afspadseringen af det udførte Overarbejde før 15. August 1939 til 1. Januar 1940.

For Overtrædelse af Overarbejdsloven har et Firma indenfor vort Fag maattet betale en Bod paa Kr. 100,00 til Børnenes Kontor.

Overarbejde. Medlemmerne erindres om, at alt Overarbejde skal indberettes til Forbundets Kontor. Skema til Opførelse af udført Overarbejde kan rekvireres.

Juletræ. Københavns Afdeling afholder sit aarlige Juletræ Lørdag den 30. December 1939, Kl. 18—3, i Palælokalerne, Klerkegade 2. Billetter til voksne foreligger og kan gratis afhentes paa Kontoret. Salget af Børnebilletter er ligeledes paabegyndt, og Prisen er: Medlemmers Børn 0,50 Kr. og Ikke-Medlemmers Børn 2,75 Kr. Salget af Børnebilletter slutter imidlertid den 23. December 1939.

Resultat af Afstemningen om Forlængelse af Fagets Overenskomst.

Afdeling	Antal Medlemmer	Breve retur	Modtaget Stemmeseddel	„Ja" Stemmer	„Nej" Stemmer	Afgivne Stemmer	pCt. „Ja" Stemmer	pCt. „Nej" Stemmer	pCt. Deltagelse af udleverede Stemmesedler
København .	456	5	451	303	54	357	84,9	15,1	78,3
Odense.....	32	-	32	23	5	28	82,1	17,9	87,5
Fredericia ..	11	-	11	10	1	11	90,9	9,1	100,0
Vejle.....	18	-	18	11	6	17	64,7	35,3	94,4
Horsens	6	-	6	6	-	6	100,0	—	100,0
Aarhus	35	-	35	29	2	31	93,5	6,5	88,6
Aalborg	12	-	12	7	-	7	100,0	—	58,3
Tilsammen .	570	5	565	389	68	457	85,1	14,9	80,2

Arbejdsløshedstallet den 27. Oktober 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	454	28
Odense	32	0
Fredericia	11	2
Vejle	18	0
Horsens	6	1
Aarhus	35	4
Aalborg	12	2
Hele Landet...	568	37

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent for Oktober var 7,0.

Smede og Maskinarbejdere.

Respekt for Loven. Det har været et ikke ringe Antal Sager, Forbundet har maattet føre frem for det af Hovedorganisationerne nedsatte Fællesudvalg i Anledning af, at en Del Arbejdsgivere søger at gøre saa mange Vanskeligheder som muligt med Hensyn til at udbetale deres Arbejdere Ferieløn. Den største Del af disse bøjer sig dog for Kendsgerningerne, naar Udvalget har afgjort Sagen derhen, at de skal betale, men enkelte Arbejdsgivere er saa halsstarrige, at de til Trods for en saadan Afgørelse alligevel nægter at udbetale eller kommer med andre Udflugter.

Naar det først er afgjort, at en Mester skal betale Ferieløn, og der desuagtet er Vanskeligheder, har Forretningsudvalget besluttet, at den paagældende Afdeling for Forbundets Regning kan anlægge Sag imod ham, og det er sket i ikke saa faa Tilfælde, naturligvis med det Resultat, at den paagældende Arbejdsgiver dømmes, og han har i saa Fald kun Ulejlighed og Udgifter af sin Halsstarrighed. Men der er altsaa ikke saa faa Eksempler paa, at man lader det komme saa langt, forinden man bøjer sig.

I det store og hele maa Tiden for Klager vedrørende Feriebetalingen 1939 nu være udløben, og vi benytter Lejligheden til saa indtrængende, som det er muligt, at henstille til alle Medlemmer at sørge for at have deres Legitimation for Feriebetalingen for 1940 i Orden, hvadenten det gælder de overenskomstmæssige Feriekort hos Sammenslutningens Medlemmer, eller det gælder Vedligeholdelse af Feriebøger hos de uorganiserede Arbejdsgivere; det drejer sig her om Ferieaaret 1./4. 1939—31./3. 1940. Vi understreger stærkt, at det næppe lader sig gøre i den kommende Sommer — hvad der har været muligt nu i Overgangsaaret — at faa alle disse Klager over manglende Feriebetaling behandlet, og vi gentager, hvad vi tidligere har indskærpet Medlemmerne, at de maa sørge for at faa deres Feriemærker, efterhaanden som de modtager Løn, og i saadant Omfang, at det svarer til 4 pCt. af den udbetalte Løn, saaledes at de pr. 1. April 1940 er i Besiddelse af de Feriemærker, eventuelt Feriekort, der er Grundlag for Udbetaling af Ferielønnen 1940.

Om ikke i samme Omfang, som for Ferielovens Vedkommende, har der dog været en Række Tilfælde, hvor Arbejdsgivere har ment at kunne sætte sig ud over Loven om Forbud mod Overarbejde, og paa Trods af Henvendelser fra Afdelingerne, endogsaa i visse Tilfælde fra Forbundet, lader disse Mestre, som om Loven ikke eksisterer og beordrer saavel faglærte som ufaglærte Arbejdere til at arbejde efter Forgodtbefindende. Et særlig grelt Tilfælde var Automobilforhandler *Lars Larsen*, Allégaarden, Hillerød, og mod denne og et Par ligesindede har Forbundet derfor maattet foranledige Sagsanlæg.

For saa vidt angaar Lars Larsen aftrykker vi en fra De samvirkende Fagforbund modtagen Skrivelse, hvori meddeles Resultatet af den mod ham anlagte Sag:

Overarbejdsloven/Overtrædelse:
Lars Larsen, Allégaarden, Hillerød.

Fra § 7-Udvalget har vi i ovennævnte Sag modtaget følgende Afgørelse:

„Under Henvisning til Skrivelse herfra af 19. August 1939 vedrørende den Sag, hvori Smede- og Maskinarbejderforbundet har anmeldt Automobilforhandler Lars Larsen, Allégaarden, Hillerød, for Overtrædelse af Loven om Forbud mod Overarbejde, skal man meddele, at nærværende Udvalg nu fra Politimesteren i Hillerød m. v. har modtaget Underretning om, at der i Retsmødet ved Retten for Hillerød Købstad m. v. den 9. September 1939 blev vedtaget og erlagt en Bøde paa 100 Kr. for Automobilforhandler Larsen, der erkendte Tiltalens Rigtighed, dog at han ikke kunde erkende, at Loven om Forbud mod Overarbejde omfattede det ved Benzintankanlægget beskæftigede Personale. Der blev i samme Retsmøde vedtaget og erlagt Bøder paa 10 Kr. for hver af følgende 7 Arbejdere:

Mekanikersvend	Johs. Jacob Nielsen,
—	Ole Peter Hansen,
—	Kai Køhlert,
Mekaniker	Knud Petersen,
Forbundter	Henning Kai Mortensen,
Mekaniker	Søren Martin Krarup og
Mekanikersvend	Cyrill V. Knudsen.

2 andre Arbejdere, Tankpasser Edgar Petersen og Smøremand Tage Andersen, der i samme Retsmøde nægtede sig skyldige med den Begrundelse, at de som maanedslønnede og udelukkende beskæftigede ved Benzintankanlægget faldt udenfor Lovens Bestemmelser, blev derefter ved Dom af 13. September 1939 idømt en Bøde paa 10 Kr. hver med Forvandlingsstraf paa 2 Dages Hefte for hver, idet der i Dommen henvises til, at den af Automobilforhandler Lars Larsen drevne Virksomhed maa antages omfattet af Lovens § 1 a, og at fornøden Tiltalebegæring foreligger fra det i Lovens § 7 omhandlede Udvalg, hvorefter Udvalget har den endelige Afgørelse af, hvorvidt udført Overarbejde er lovligt eller ej.

Ved Dommen blev det paalagt de 2 Tiltalte at udrede Sagens Omkostninger en for begge og begge for en."

Vi kan ikke tilbageholde en Advarsel til vore Medlemmer om under nogen Form at lade sig kujonere af en Arbejdgiver til at sidde Loven overhørig. Er Overarbejde endelig nødvendigt, maa de Linier og Aftaler følges, som er truffet mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og vort Forbund, og om hvilke der altid kan erholdes Underretning ved Henvendelse til den stedlige Afdeling.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 4 har afsluttet Overenskomst med Firmaet *H. Funch Thomsens Efterflg.* og samtidig truffet Aftale om indtil 1. Marts 1941 at følge de Ændringer i Lønniveauet, som maatte blive gældende for Medlemmer af Jern- og Metalindustriens Sammenslutning.

Københavns Afdeling 14 har fornyet Overenskomsten med *Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Cykleafdelingen.*

Frederiksværk Afdeling har indgaaet Overenskomst med *Frederiksværk Motorkompagni* ved *Chr. Jeppesen,* og ved Forbundets Medvirken er indgaaet Overenskomst med *Helsinge Motor Compagni,* der hører ind under Frederiksværk Afdelings Omraade.

Odense Afdeling har sluttet Overenskomst med *M. P. Kronsbjerg,* Rugaardsvej 148, og med *Odense elektriske Sporveje* for de der beskæftigede Smede og Maskinarbejdere.

Sønderborg Afdeling har med *A/S De forenede Margarinefabrikker* afsluttet en Tillægsoverenskomst, indeholdende Bestemmelse om en Forlængelse af den gældende Overenskomst paa samme Vilkaar, som de med Jern- og Metalindustriens Sammenslutning gældende.

Mæglingsmøder. Den 19. September afholdtes Mægling hos *S. Ørum-Hansen,* Køge, til Behandling af 1) Klage over Firmaets Behandling af Arbejderne og 2) Spørgsmaalet om, hvorvidt Overarbejde er nødvendigt eller ikke. Punkt 1) sluttedes med de faldne Udtalelser og med Hensyn til Punkt 2) lovede Forbundet velvillig Behandling af eventuelt fornyet Andragende om Dispensation under Forudsætning af, at Firmaet forud søger at antage egnet ledig Arbejdskraft.

Den 27. September mægledes paa Lønkrav overfor *Assens Sukkerfabrik.* Der opnaaedes et Tillæg af 18 Øre til 9 Mand.

Den 5. Oktober afholdtes Mægling hos *A/S Burmeister & Wain,* Christianshavn, paa Strid om Udførelse af Overarbejde, der gaar ud over 8 Timer pr. Uge, 16 Timer for 4 Uger. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 5. Oktober mægledes ligeledes hos *Jens Chr. Nielsen,* Esbjerg, paa Krav om Ekstratillæg for vanskeligt Arbejde paa Ribe Aandssvageanstalt. Mæglingen afholdtes i Ribe, hvor Arbejdet besigtigedes. Sagen sluttedes med, at Firmaet betaler 90 Kr. til fuld Afgørelse.

Den 6. Oktober mægledes paa *A/S Grenaa Dampværeri* paa Klage fra Firmaet over Tillidsmandens Optræden. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 7. Oktober mægledes paa Lønkrav overfor *G. Erlandsen,* København. Firmaet indgik paa at forhøje Timelønningerne for 2 Mand til 154 Øre pr. Time.

Den 9. Oktober mægledes hos *Kähler & Breum,* Korsør, i Anledning af Strid angaaende Arbejdernes Forhold overfor en uorganiseret Arbejder. Det oplystes, at den uorganiserede ikke var beskæftiget hos Kähler & Breum, men hos et Firma, som havde et Motorinstallationsarbejde i Entreprise for Kähler & Breum, et Arbejde, som var færdigt. Saafremt vore Medlemmer paany skulde arbejde sammen med ham, vilde Forbundets Repræsentant ikke garantere for Udfaldet. Denne Udtalelse protesterede Sammenslutningens Repræsentant imod og forbeholdt sig i paakommende Tilfælde sin Stilling.

Den 12. Oktober mægledes hos Firmaet *Edv. Jensen & Christiansen,* Aalborg, paa Uenighed om et Regnskab for et Arbejde i Linnet i Sønderjylland. Det drejede sig om 9 Punkter samt om en Del Daglønstimer. Efter at have gennemgaaet Regnskabet enedes man om, at Firmaet til fuld Afgørelse betaler Montørerne 90 Kr., heri indbefattet Kost- og Vejtillæg. Endvidere indgik Firmaet paa at efterbetale en Montør 3 Daglønstimer.

Den 13. Oktober er der afholdt Mægling hos *Kerteminde Jernstøberi* paa Strid om 1) Akkordprisen for Samling af et Parti Elementer til Fyrkedler, 2) Tillæg for Gods til emaillerede Ovne og 3) Overarbejdsordning. Punkt 1) henvistes til lokal Forhandling; med Hensyn til 2) lovede Firmaet at give Akkord i størst mulig Udstrækning paa saadant Arbejde, og angaaende 3) enedes man om, at Afspadseringsfristen 1. December ændres til 15. December.

Den 13 Oktober mægledes paa Lønkrav overfor 18 Virksomheder under *Odense Smedelaug*. Hos de 9 Mestre opnaaedes ialt 100 Øre, der fordeles saaledes:

Smedemester	J. Andersen	17	Øre til	3	Mand
—	L. P. Jensen	10	- -	2	-
—	I. F. J. Larsen	25	- -	5	-
—	Edv Madsen	3	- -	1	-
—	I. Mazanti & Søn	5	- -	1	-
—	A. Nielsen	5	- -	1	-
A/S Odense Jernvarefabrik		20	- -	4	-
Odense Vægtfabrik		10	- -	1	-
Klejnsmedemester N. M. Ottesen		5	- -	1	-

Den 21. Oktober mægledes hos Firmaet *Chr. & Carl Grau*, Gentofte, i Anledning af Strid om Udbetaling af Forskud paa et Rørarbejde. Spørgsmaalet henvistes til Forhandling mellem Firmaet og Montørerne og er herved gaaet i Orden.

Den 23. Oktober mægledes hos Firmaet *Vald. Otto*, Holbæk, paa Klage over, at Fagforeningen havde forbudt sine Medlemmer at køre Bil i Firmaets Tjeneste. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 25. Oktober afholdtes Fællesmægling hos *A/S Weilbach & Cohns Fabrikker*, København, paa Strid om Udførelsen af Overarbejde og Afspadseringen heraf. Man enedes om, at Afspadseringen af Resten af de omhandlede Overarbejdstimer, præsteret før 15. August, udskydes, men skal være tilendebragt senest den 1. Januar 1940. Det er en Forudsætning, at der ikke foretages Afskedigelser indenfor de respektive Fag, forinden Overarbejdet er afspadseret.

Den 6. November mægledes hos *A/S „Vølund"*, København, paa Strid om Betalingen for Udførelse af 2 Stk. Bukkeborde og Opstilling af Ventilarrangementer for Ventilkasser. For de 2 Stk. Bukkeborde indgik Aktieselskabet paa at betale Kr. 35,00 til fuld Afgørelse, medens der ikke opnaaedes Enighed om det andet Spørgsmaal, som gaar til Rørudvalget.

Timandsmøder. Den 28. September er der afholdt Timandsmøde, hvor nedennævnte Spørgsmaal var til Behandling:

1) Lønkrav overfor *A/S Monberg & Thorsen*, København. Man enedes om, at Firmaet fordeler et Beløb, svarende til gennemsnitlig 8 Øre pr. Time pr. Mand. Af de derefter gældende Lønninger er de 40 Øre at betragte som et Akkordafsavnstillæg, Resten er ansat Timeløn.

2) Krav overfor *Odense Staalskibsværft* om Lønforhøjelse for Maskinarbejdere om Bord og i Værksted. Værftet indgik paa at fordele 100 Øre til Maskinarbejderne om Bord og 50 Øre til Maskinarbejderne i Værkstederne.

3) Krav overfor *A/S M. P. Allerups Efterflg.*, Odense, om Forhøjelse af Akkordafsavnstillæget. Firmaet indgik paa at fordele 28 Øre pr. Time til de den 12. September beskæftigede Arbejdere i Klejnsmedien.

4) Strid hos *Dansk Industri Syndikat, Compagnie Madsen*, København, om Tilpasning af Laag og i Forbindelse hermed Tilpasning af Laagbolte samt Rejfning af Glidekasser i Forbindelse med Tilpasning af Magasinholdere. Enighed opnaaedes ikke.

5) Strid hos *A/S Fisker & Nielsen*, København, vedrørende Beregningen af Feriepenge. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Endvidere er der den 27. Oktober afholdt Timandsmøde til Behandling af følgende:

1) Strid hos *A/S Burmeister & Wain*, Christianshavn, om Kostpenge til Montører paa Rejsearbejde. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gaar til faglig Voldgift.

2) Krav overfor *Bur-Wain Autodiesel A/S* om Lønforhøjelse til Arbejderne i Monteringsafdelingen, Værktøjsafdelingen og Serviceafdelingen. Enighed opnaaedes ikke.

3) Klage over, at *„Evercold"*, *Dansk Køleindustri A/S*, ikke overholder en truffen Aftale om Montørernes Lønforhold. Spørgsmaalet vistes tilbage til lokal Forhandling.

4) Strid paa *Odense Staalskibsværft* om Oprettelse af en ny Ordning vedrørende Akkordafsavnstillæg for Grovsmedene. Enighed opnaaedes ikke.

5) Forskellige Krav overfor *A/S Nakskov Skibsværft:* 1) Krav om Lønforhøjelse til Nitterne, 2) Krav om et Tillæg paa 25 pCt. for Nitning af Cementplader paa Nybygning Nr. 91, 3) Krav om Tillæg af 50 Øre pr. 100 Nagler paa Dækket. Man drøftede de forskellige Spørgsmaal, der sluttedes med de faldne Udtalelser, dog saaledes, at Værftet efter eget Skøn fordeler 15 Øre til de lavest lønnede.

6) Krav overfor *A/S Svendborg Skibsværft* om Løntillæg for Kedelsmede, Maskinarbejdere og Skibsbyggere. Værftet indgik paa at forhøje Tillægget ved Timelønsarbejde for Værktøjsmagere til 52 pCt. Endvidere fordeles efter Firmaets Skøn til Skibsbyggere, Maskinarbejdere og Kedelsmede et Beløb af 35 Øre pr. Time fra og med indeværende Lønningsuge.

7) Klage over, at *Automobiles Citroën A/S* har afskediget Tillidsmanden, og Klage fra Firmaet over, at samtlige Mekanikere den 16. Oktober uvarslet nedlagde Arbejdet, samt Krav om Bod og Erstatning herfor. Enighed opnaaedes ikke.

Forlig i Den faste Voldgiftsret. Ved et forberedende Møde i Den faste Voldgiftsret den 6. Oktober forligtes Sagen vedrørende Arbejdsvægringen hos *A/S Recks Opvarmningskompagni*, København, saaledes, at Rørlæggernes Fagforening betaler Klagerne 100 Kr. til fuld Afgørelse.

Forhandling med Dansk Cykle Industri A/S, Slagelse. Ved en Forhandling den 24. Oktober, foranlediget af Strid om Akkordpriser og Akkordafsavnstillæg, enedes man om følgende Ordning:

1) Montering af de omhandlede Cyklestel betales fremtidig med 55 Øre pr. Stk.

2) Svejsning af Sadelpinde betales fremtidig med 6½ Øre pr. Stk.

3) Afmontering og Nymontering af Reparationsstel, naar Arbejdet udføres som Timelønsarbejde, betales med mindst 146 Øre pr. Time. Den samme Betaling er gældende, naar det nævnte Arbejde udføres i Fabrikken.

4) Nyt forekommende Arbejde, herunder Vare- og Budcykler samt Bagagebærere, betales med mindst 146 Øre pr. Time, indtil Enighed om Akkord er opnaaet.

Urafstemningen over Overenskomstforslaget af 31. Oktober.

Afdeling	Ja	Nej	Bl. og Ugyld.
Aabenraa	44	0	
Aalborg	327	183	6
Aarhus	1162	68	6
Assens	27	4	
Bogense	46	1	1
Brøndersley	96	20	
Esbjerg	33	106	3
Faaborg	29	0	
Fakse	32	1	
Fredericia	138	8	
Frederikshavn	221	29	
Frederikssund	24	2	
Frederiksværk	55	7	
Grenaa	79	0	
Haderslev	104	2	1
Hadsund-Assens	26	1	
Haslev	23	5	
Helsingør	584	202	
Herning	59	3	
Hillerød	95	13	
Hjørring	39	10	
Hobro	18	3	
Holbæk	70	27	
Holeby	86	23	1
Holstebro	72	1	1
Horsens	277	112	3
Kallundborg	96	22	
Kerteminde	23	3	1
Kolding	128	45	2
Korsør	72	6	
Køge	65	14	1
Lemvig	31	3	
Lyngby	104	14	
Løgstør	12	0	
Maribo	8	9	
Middelfart	98	13	1
Nakskov	411	172	5
Nexø	18	0	
Nyborg	107	17	4
Nykøbing F.	111	4	
Nykøbing M.	32	0	
Næstved	94	17	
Nørre Aaby	26	10	1
Nørresundby	52	3	1
Odder	31	0	
Odense	1076	548	7
Præstø	8	2	
Randers	473	77	5
Ribe	47	3	
Ringe	20	1	
Ringsted	59	10	1
Roskilde	73	12	
Rudkøbing	16	1	
Rønne	65	7	1
Sakskøbing	25	0	
Silkeborg	107	26	
Skagen	22	7	1
Skanderborg	38	4	
Skive	44	5	1
Slagelse	137	49	
Sorø	25	2	
Stege	40	1	
Struer	41	3	
Stubbekøbing	16	13	
Svendborg	238	24	
Sønderborg	103	1	
Thisted	30	0	
Tønder	22	0	
Varde	65	5	
Vejen	34	4	
Vejle	220	24	6
Viborg	73	4	1
Vordingborg	21	10	
Provinsen ialt	8423	2026	61
Kbhvns. Afd. 2	375	109	4
— - 3	109	30	
— - 4	189	163	4
— - 5	183	349	9
— - 6	190	55	4
— - 7	276	221	8
— - 8	330	236	3
— - 9	178	90	2
— - 10	227	154	2
— - 11	548	130	6
— - 12	921	217	8
— - 13	538	105	7
— - 14	437	73	7
— - 15	412	733	5
— - 17	330	238	3
— - 18	149	188	4
Centralafdelingen	1126	447	19
København ialt	6518	3538	95
Provinsen	8423	2026	61
København	6518	3538	95
Tilsammen	14941	5564	156
Hovedbestyrelsen	8420	312	
Ialt	23361	5876	

Landsudvalgsmøde.

Den 14. Oktober afholdtes Landsudvalgsmøde i Randers.

Formanden oplyste bl. a. i sin Beretning om en Sag fra Hundested, hvor en Lærling, paa Grund af at have haft 2 Lærepladser, havde faaet sin samlede Læretid forlænget betydeligt udover 5 Aar.

Sagen var nu afgjort af Socialministeriet efter Indstilling af det faglige Udvalg saaledes, at Lærlingens samlede Læretid ikke maatte overstige 5 Aar. Da Afgørelsen først blev truffet i Oktober, og de 5 Aar allerede var udløbet den 14. Juli, har Afdelingen i Frederiksværk skaffet den unge Mand efterbetalt Svendeløn fra den 15. Juli og til Afgørelsen faldt.

Formanden aflagde Beretning og Regnskab fra det afholdte Lærlingekursus i Esbjerg, og man diskute-

rede de indvundne Resultater. Landsudvalget enedes om at søge skabt Mulighed for, at Lærlingeklubbernes Svenderepræsentanter ogsaa kunde komme til at deltage i fremtidige Lærlingekursus. Formanden redegjorde for forskellige Skavanker, som man havde erfaret ved Lærlingeloven, bl. a. at Lærlingenes daglige Arbejdstid ikke var tilstrækkeligt fastlagt, at Uddannelsesbeskyttelsen ikke omfattede Lærlinge, der havde paabegyndt Læretiden efter det 18. Aar, endvidere at der ikke levnedes Lærlingene tilstrækkelig Tid mellem Arbejdstidens Ophør og Undervisningen paa Teknisk Skole. Man besluttede at overgive Sagen til Arbejdsudvalget, som skulde redigere de omtalte Besværinger til Forelæggelse og Viderebehandling for rette Forum.

Landsudvalget besluttede at drive en kraftig Agitation for Oprettelse af Lærlingeklubber i Afdelinger, hvor saadanne endnu ikke fandtes, og det overlodes Arbejdsudvalget at finde den bedst anvendelige Fremgangsmaade til Agitationen.

Efter en indgaaende Drøftelse af Organisationsproblemer sluttede Landsmødet.

Svendeprøverne.

Paa vort Lærlingekursus oplyste Forbundsformand P. Andersen, at Vanskeligheder indenfor vore Arbejdsgiveres Rækker med at finde den bedst egnede Form for Udvælgelse af deres Skuemestre havde forhalet Igangsættelsen af Svendeprøverne. Vi havde indenfor vort Forbund hele Apparatet færdigt pr. 1. Juni og var saaledes uden Skyld i, at Sagen trak i Langdrag.

P. Andersen havde imidlertid Troen paa, at Svendeprøverne i vort Fag blev obligatoriske fra det nye Aars Begyndelse.

Lærlingerubriken.

Det var Meningen og Forudsætningen, at Lærlingerubriken skulde være en staaende Rubrik i vort Fagblad. Vi har i Aarene, inden den blev oprettet, Gang paa Gang motiveret dens Nødvendighed med, at der var en levende Trang til at faa et saadant Meddelelsesmiddel blandt vore Lærlingeklubber.

Vi har fortsat Troen paa, at det er Tilfældet, men erkender samtidig, at vi for at kunne bevare Troen ogsaa maa se nogle Resultater.

Derfor skriv til os, naar I har oplevet noget i Klubberne, eller naar I har nogle Problemer, som I mener skal paa Dagsordenen, men husk, at vi skal have Stoffet inden den 8. for at kunne faa det i Fagbladet for den paagældende Maaned.

Vinterkursus

paa Den internationale Folkehøjskole i Helsingør.

Trods Krigssituationen har Den internationale Folkehøjskole i Helsingør til sit Vinterkursus fra 3. November til 10. April indmeldt 11 Amerikanere, hvoraf de 9 er ankommet, 3 Englændere, nogle Svenskere og enkelte fra tysktalende Lande.

Arbejdsløse kan faa Understøttelse fra Arbejdsdirektoratet, der dækker hele Opholdet paa Skolen, hvor der, foruden Undervisning paa Dansk i de almindelige Skolefag samt Samfundslære, Fagforeningskundskab og Internationale Forhold, er Foredrag og Studiekredse af tyske og engelske Lærere for de Viderekomne i Sprog. Der er Sprogundervisning (med Konversationstimer med de udenlandske Elever) for baade Begyndere, Fortsættere og Viderekomne.

Program og Blanketter til Ansøgning om Optagelse faas ved Henvendelse til Den internationale Højskole, Helsingør.

Arbejderhøjskolerne kalder.

Der er endnu Tid til at overveje Muligheden for at komme paa Højskole i Vinter. Den 3. November begyndte den 6 Maaneders Vinterskole for unge Mænd paa vore Højskoler i Esbjerg og Roskilde.

Der bydes her de unge en enestaaende Chance. De økonomiske Vilkaar er de bedste, og for den unge Mand, som har Lysten og Viljen til Medarbejde, giver den tilrettelagte Undervisningsplan Mulighed for stærk personlig Udvikling.

Foruden Grundfagene Dansk og Regning oprettes der Klasser i Engelsk og Tysk. I Foredrag og Studiekredse behandles alle Tidens Spørgsmaal. Fra den udsendte Plan kan bl. a. nævnes: Socialøkonomi, Verdensmagternes Udvikling, Raastofproblemet, Kulturhistorie, Racehygiejne og Sundhedslære, Astronomi, Litteratur, Kooperation, Fagkundskab og Sang. Planen nævner mange flere Emner, men kun denne Opremsning for at vise, at den Alsidighed, som er nødvendig for at opnaa Elevens aktive Medvirken, er at finde i Undervisningen.

Betalingen for Skoleopholdet er 90 Kroner pr. Maaned. Arbejdsløse kan søge Understøttelse hos Arbejdsløshedsfonden. Skema udleveres gennem Arbejdsløshedskassen og indsendes til Arbejdsdirektoratet.

Det kræves, at den paagældende skal have været uafbrudt arbejdsløs i mindst 1 Uge, før han begynder Kursuset, eller ogsaa i mindst 45 Dage i alt indenfor de sidste 4 Maaneder før sidstnævnte Dato. Ansøgeren skal være mindst 18 Aar gammel og maa være indtegnet som ledig og behørig afkontrolleret. For saa vidt vedkommende anses for understøttelses-

berettiget, kan han regne med at faa hele Beløbet, 90 Kr. mdl., bevilget af Arbejdsløshedsfonden.

Grundet paa de særlige Forhold i dette Efteraar — den lave Ungdomsarbejdsløshed, Indkaldelserne m. m. — er Pladsforholdene paa Skolerne saadan, at unge arbejdsløse kan paaregne Optagelse til hen i December Maaned.

Men opsæt det ikke unødigt. Unge Mænd, som har Lyst til et saadant 6 Maaneders Kursus, bør *snarest* sætte sig i Forbindelse med en af de to Skolers Forstandere. Her gives alle nærmere Oplysninger.

Esbjerg: Forstander *Poul Hansen, Arbejderhøjskolen, Esbjerg.*

Roskilde: Forstander *Hj. Gammelgaard, Roskilde Højskole, Roskilde.*

Værkstedsfunktionærskolen: „VF-Skolen"

indtegner Elever til et nyt Hold.

Indenfor Jernindustrien har Funktionærerne selv erkendt, at praktisk Erfaring alene ikke altid er tilstrækkelig Grundlag for en Værkstedsleder ved Løsning af de daglige Opgaver med Hensyn til Arbejdets Tilrettelægning og Fordeling blandt Virksomhedens Arbejderstab og de forhaandenværende Maskiner eller til at disponere bedst muligt over Materialer og Bearbejdningsmetoder m. m.

Dette har blandt andet givet sig Udslag i, at „Foreningen af Værkstedsfunktionærer i Jernindustrien i Danmark", med Støtte af Fabrikantforeningerne og i Samarbejde med Teknologisk Institut, gennem de sidste 7 Aar, saavel i København som i flere Provinsbyer, for sine Medlemmer har gennemført forskellige Aftenkursus, paa hvilke Deltagernes praktiske Kunnen er blevet suppleret med en teoretisk, faglig Viden, som utvivlsomt allerede har haft Betydning for det daglige Arbejde i Værkstederne.

Paa Grundlag af de herved indhøstede Erfaringer har ovennævnte Organisationer oprettet den nye Fagskole: „VF-Skolen", hvis Formaal er at bibringe yngre Fagarbejdere en saadan teoretisk og supplerende praktisk Uddannelse, at de bliver kvalificeret til fagligt og økonomisk paa bedste Maade at varetage Stillinger som Værkstedsfunktionærer i større og mindre Virksomheder indenfor Jern- og Metalindustrien.

De to første Hold paabegyndtes i henholdsvis Januar 1938 og Januar 1939 for Deltagere med almindelig Folkeskoleuddannelse, og disse vil gennem 3½ Aars Undervisning blive ført frem til den afsluttende „Værkstedsfunktionæreksamen".

Under Forudsætning af tilstrækkelig Tilslutning vil der den 16. Januar 1940 blive oprettet et nyt Hold, ligeledes for Deltagere med almindelig Folkeskoleuddannelse. Hertil maa Ansøgninger om Optagelse indsendes inden Udgangen af dette Aar.

Skolen drives som Aftenskole, og af Deltagerne forlanges foruden forannævnte Uddannelse, at de efter udstaaet Læretid har arbejdet mindst 2 Aar som Svend ved Maskinarbejderfaget.

For at give Elever fra hele Landet Mulighed for at deltage i Undervisningen vil Skolens Tilsynsraad eventuelt søge at skaffe de paagældende Arbejde i København i Uddannelsestiden.

Angaaende nærmere Oplysninger henvises til Skolens Inspektør: Ingeniør Chr. Randstrup, Adr.: „VF-Skolen", Teknologisk Institut, Hagemannsgade 2, København V.

„Haandværkeren paa Museum".

I de senere Aar har Haandværkeren og Haandværkerens Oplysning, hvad han skal bruge sin Fritid til o. s. v., været et meget omdiskuteret Spørgsmaal.

Ingen kan nægte, at det Problem *er* stort, ikke mindst under de i Øjeblikket saa vanskelige Forhold. I Fjor forsøgte Teknologisk Institut at bidrage sit til at løse denne vanskelige Opgave: Haandværkeren og hans kulturelle Ernæring, og opmuntret af dette Forsøg lægger Instituttet ud i Aar igen.

I November er det planlagt i Samarbejde med fem af vore store Museer, nemlig Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Glyptoteket, Thorvaldsens Museum og Tøjhusmuseet, at fortsætte den i Fjor begyndte Serie Foredrag med Titlen: „Haandværkeren paa Museum". Tanken er den: At begynde med Foredrag paa Teknologisk Institut af Museumskyndige, Historikere o. a. Disse Foredrag skal give den politiske, den økonomiske, den sociale, kort sagt — *den kulturelle* Baggrund for en bestemt Kulturperiode. Efter Foredragene, der vil blive ledsaget af Lysbilleder, vil saa følge Museumsbesøg i nøje Tilknytning til, hvad der allerede er behandlet, saaledes at Haandværkeren under selve Museumsbesøget faar illustreret, hvad han har hørt i Auditoriet. Paa denne Maade faar en Kulturperiodes haandværksmæssige Udtryk Sammenhæng og Baggrund.

Prisen for denne Foredragsrække (se efterfølgende Plan) omfattende 19 Foredrag med paafølgende Museumsbesøg vil blive 4 Kroner pro persona, og Foredragene vil have Interesse for alle Haandværkere, ogsaa for Haandværkernes Hustruer.

Indmeldelse kan ske personligt eller telefonisk til Teknologisk Instituts Skoleafdelings Kontor, Telefon om Dagen Kl. 9—17, Central 8760, Lokal 24, samt alle Hverdagsaftener Kl. 19—20½, Central 53777, undtagen Lørdag.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
56524	Andersen, Henning Olaf ..	Galten	24. 8.18	Aarhus	5. 5.38	Aarhus	8. 4.39
21493	— Lars Bernhard.	Nørre Broby	10. 7.15	Odense	2. 5.35	Centralafd.	3. 6.39
19461	Braad, Rasm. Bønløkke	Kjellerup	8.11.15	Svendborg	12. 4.35	—	1. 4.39
12311	Christensen, Chr. Linding ...	Malle	17. 8.13	Holstebro	4. 6.35	—	29. 4.39
22372	— Harald	Balstrup	8. 8.10	Ringsted	6. 5.29	Kbhvn. Afd. 17	3. 6.39
1193	— Laur. Chr. Harboe	Øster Hornum	12. 7.89	Kbhvn. Afd.	19. 5.39	„ „ 13	17. 6.39
21708	Carlsen, Carl Frederik..	Aarhus	1. 8.15	Aarhus	9.11.35	Aarhus	25. 3 39
16511	Christiansen, Harald Peter .	Springforbi	6. 9.79	Arbejdsledernes Org.	1. 8.25	Kbhvn. Afd. 3	17. 6.39
16266	Engstrøm, Erik.....	København	8. 3.18	Kbhvn. Afd.	24. 1.38	„ „ 2	3. 6.39
56706	Fleckner, Vilhelm	Odense	1. 8.18	Odense	1. 4.38	Anvisningskt.	5.11.38
8668	Hansen, Jens M. Ejler..	København	12. 5.02	Kbhvn. Afd.	9. 7.34	Kbhvn. Afd.17	8. 4.39
32984	— Kaj Folmer	Udby	25. 6.09	Stege	1. 5.30	Stege	15. 4.39
22772	— Lars Peter	Bromme	31. 1.97	Sorø	1.11.16	Kbhvn. Afd.15	14. 1.39
55430	— Sv. A. Kramer.	Silkeborg	24. 6.10	Aarhus	2.10.32	Aarhus	21. 1.39
18981	Jensen, B. Dalsgaard ..	Hasselager	14.11.15	—	11. 5.35	—	25. 3.39
22301	Jørgensen, Alf J. Gamel...	Hadsten	24.11.16	—	10. 3.37	—	17. 6.39
54321	Iversen, Christen Peter.	Greisdalen	2. 9.01	Horsens	10.10.31	—	20. 5.39
12344	Jeppesen, Svend Olaf	Holstebro	7. 4.13	Holstebro	7.11.35	—	13. 5.39
12985	Klinck, Erik.....	København	25. 6.09	Kbhvn. Afd.	21.12.34	Kbhvn. Afd. 8	24. 6.39
37200	Krogh, Georg Tage ...	Kolding	23. 3.12	Kolding	1.11.30	Kolding	17.12.38
38334	Larsen, Johannes	Ringe	31.12.07	Faaborg	17. 1.39	Aarhus	25. 3.39
23505	— Wolffgang B. Ingemann	København	28. 1.15	Kbhvn. Afd.	23. 2.36	Kbhvn. Afd. 4	22. 7.39
54091	Legarth, Svend Aage ...	Kolding	15. 3.18	Kolding	1. 8.37	Aarhus	24. 6.39
27923	Mortensen, Antonius	Fredericia	26. 6.99	Aalborg	3.10.34	—	1. 7.39
27125	Munk, Aage Nielsen ..	Aarhus	23. 5.02	Randers	15. 1.32	Roskilde	29. 7.39
18988	Møller, Albert.....	—	15. 5.16	Aarhus	21. 5.35	Aarhus	25. 3.39
17245	Nielsen, Børge	—	9.10.03	—	11.12.37	—	4. 3.39
18359	— E. B. Vienberg.	København	8. 8.08	Kbhvn. Afd.	8.10.27	Kbhvn. Afd. 18	17. 6.39
23669	— Gottfred Axel Emil	—	13.11.96	„ „ 1	12. 8.16	Centralafd.	29. 4.39
3631	— Harald Frimodt	Nyløkke	8. 5.05	Nyborg	24.11.35	Nyborg	25. 3.39
33899	— H. N. Rosenlund	Aarhus	7. 3.02	Aarhus	8.10.21	Aarhus	25. 3 39
15336	— M. J. C. Lyngholm	København	6.10.14	D. Gørtler og Metalarbfb.	19. 8.35	Kbhvn. Afd. 2	29. 7.39
22778	— Peter Nicolaj ..	Aarhus	27. 2.02	Aarhus	9. 2.30	Aarhus	25. 3.39
6185	— Peter Severin..	Mellerup	12. 2.14	Randers	5.11.34	Randers	24. 6.39
11687	Olesen, Ole Skou.....	Aulum	23. 3.86	Middelfart	21. 9.06	Kbhvn. Afd. 9	8. 7.39
23482	Petersen, Carl Bernhardt	Slagelse	12. 4 16	Kbhvn. Afd.	27. 1.36	„ „ 3	8. 7.39
15613	Poulsen, Poul Peter.....	Aalsø	7.10.96	D. Kedel- & Mp. Forb.	1. 3.37	Aarhus	5. 8.39
8983	Rasmussen, Jens P. Ejner..	Hadbjerg	23. 3.01	Kbhvn. Afd.	19. 8.34	Centralafd.	1. 4.39
16714	Reimer, E. Chr. Edvin..	København	6. 2.02	„ „	4.10.37	Kbhvn. Afd. 11	10. 6.39
16489	Sørensen, B. J. Linstrup...	—	22. 3.16	„ „	29. 7.35	„ „ 13	19. 8.39
3405	— Vagner Blaaberg	Glomstrup Mark	11. 8.15	Nykøbing M.	25. 4.34	Nykøbing M.	6. 5.39
60640	— Villy Martin ...	Snoldelev	30. 1 21	Køge	1. 5.39	Roskilde	24. 6.39
29376	Staub, Hans Bernh....	Vejstrup	28. 6.07	D. Arbm.Forb.	22. 3.34	Kolding	25. 3.39
54877	Thorbjørnsen, H. B. Thor ...	Viborg	7.10.10	—	30. 5.31	Nr. Aaby	8. 7.39
55569	Thorkildsen, Thorkild K. B..	Præstø	27. 2.14	Næstved	31. 3.39	Næstved	29. 4.39

1939.

Mandag 13./11., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Ovn og Brød“*, v/Laboratorieforstander, Hr. Ingeniør H. H. Paulli.

Søndag 19./11., Kl. 10.00, Illustrerende Forevisning af Bageovne etc. paa Frilandsmuseet i Lyngby.

Mandag 20./11., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *Nordiske Tekstiler I — Oldtid“*, v/Museumsinspektør Frk. Margrethe Hald.

Mandag 27./11., Kl. 19.30, Illustrerende Besøg paa Nationalmuseet.

Mandag 4./12., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Nordiske Tekstiler II — Folkekunst“*, v/Museumsinspektør Fru Ingeborg Andersen.

Mandag 11./12., Kl. 19.30, Illustrerende Besøg paa Nationalmuseet.

Torsdag 14./12., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Væven gennem Tiderne“*, v/Forstander for Den dan-

ske Væveskole, Ingeniør R. Koefoed-Nielsen. I umiddelbar Tilslutning til dette Foredrag Omvisning paa Nationalmuseet Kl. 21—22.

Mandag 18./12., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: Illustrerende Besøg paa „Den danske Væveskole".

1940.

Mandag 8./1., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Vaabensmeden I"*, v/Hr. Museumsinspektør Norling-Christensen.

Mandag 15./1., Kl. 19.30, Illustrerende Besøg paa Nationalmuseet.

Mandag 22./1., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Vaabensmeden II"*, v/Direktøren for Tøjhusmuseet, Kaptajn Støckel.

Søndag 28./1., Kl. 10.00, Illustrerende Besøg paa Tøjhusmuseet.

Mandag 29./1., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Renæssancekister i Italien og Danmark"*, v/Magister Edw. Wolf. I umiddelbar Tilslutning til dette Foredrag illustrerende Omvisning paa Nationalmuseet Kl. 21—22.

Mandag 5./2., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Romersk Portrætkunst"*, v/Hr. Museumsinspektør Koefoed-Petersen.

Mandag 12./2., Kl. 19.30, Illustrerende Besøg paa Ny Carlsberg Glyptoteket.

Mandag 19./2., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Portrætter i Billedhuggerkunst — især Thorvaldsen"*, v/Hr. Direktør Sigurd Schultz, Thorvaldsens Museum.

Mandag 26./2., Kl. 19.30, Illustrerende Besøg paa Thorvaldsens Museum.

Mandag 4./3., Kl. 19.30, Teknologisk Institut: *„Portrættet i dansk Malerkunst"*, v/Hr. Museumsdirektør Leo Swane, Statens Museum for Kunst.

Søndag 10./3., Kl. 10.00, Illustrerende Besøg paa Statens Museum for Kunst.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Obs. De Afdelingskasserere, der endnu har Beholdning af ubrugte Bøger af den tidligere Serie, maa snarest indsende disse.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr.	7577	Andersen, Carl Erik	(Kbhvn. Afd.)
-	29705	Christiansen, Ejner	(—)
-	15417	Frimurer, Svend Jørgensen	(—)
-	55854	Hansen, H. H. Jespersen	(—)
-	11428	— Svend Aage	(—)
-	5286	Møller, Axel Carl Fritz	(—)
-	51711	Nielsen, Carl Theodor	(—)
-	30667	Henriksen, Leif	(Holbæk Afd.)
-	56302	Jessen, Hans Nissen	(Varde Afd.)

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 1373 Holm, Axel Børge
- 14196 Petersen, Georg

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr.	28594	Antonsen, Hans Thorkild	28. 1.39
-	3485	Boesen, Aksel Herman	3. 4.37
-	36507	Bruun, Poul Einer	5. 4.24
-	38439	Christiansen, Ejner	12. 7.30
-	39311	Danielsen, Viggo Emanuel	29. 9.34
-	26610	Grau, Mathias	28. 4.23
-	55594	Greising, Poul Werner Skou	11. 3.39
-	36868	Hansen, Anders P. Hougaard	14. 1.39
-	32804	— Egon Gyde	18. 3.39
-	5034	— Laurits	26. 8.22
-	17546	— Marius	9. 7.27
-	5651	— Martin	10. 9.21
-	16182	Herling, Edv. Sverre Bjærknæs	9. 7.27
-	1373	Holm, Axel Børge	8. 4.39
-	4675	Jensen, Erik	24. 2.34
-	35545	Jørgensen, Thomas	1. 3.24
-	22033	Impgaard, Einer	4. 7.36
-	39715	Jacobsen, Marius	12. 2.27
-	20022	Johansen, Arne Luclin	26. 2.38
-	17758	Kobberup, Gustav	23. 1.37
-	15400	Larsen, Michael	4. 1.30
-	30586	Madsen, Svend Aage	25. 3.39
-	23992	Møller, S. Albert E.	15. 4.22
-	53359	Nielsen, Fromberg	5. 9.31
-	20543	— Niels Richard	5. 5.23
-	2270	— Rudolf Henry	28. 1.39
-	55567	— Sigurd	18. 2.39
-	37385	Overby, Hans	24. 5 24
-	14196	Petersen, Georg	20. 5.39
-	32510	— Hans	29. 4.33
-	33842	— Hans Rudolf	18. 2.39
-	52585	Poulsen, Carl Johannes	18. 3.39
-	31414	Quistgaard, Arne	18.10.30
-	25907	Thullbom, Charles Ingvald	12.12.36
-	16070	Wiborg, Carlo Emilius	20. 5.39

Specialarbejderforbundet.

Nr.	47169	Sørensen, Ejnar Rudolf	2. 8.30

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 2 DECEMBER 1939 26. Aarg.

MØRKE TIDER

Paany lakker et Aar mod Enden, og hvis man prøver paa at gøre Aarets Resultater op, maa vi, hvis vi specielt tænker paa vort eget Fag — Jernindustrien — ikke klage, thi Aaret har givet en Beskæftigelse, der som Helhed taget er den bedste siden Verdenskrigen, Beskæftigelse i et saadant Omfang, at vi som bekendt i afvigte Sommer har maattet gaa med til en Række Dispensationer fra Loven om Forbud mod Overarbejde. Kaster vi Blikket videre ud over vort Land, er det langt fra alle Fag, der kan sige det samme; saaledes har Byggeindustrien haft en meget stor Ledighedsgrad, men fælles for alle Arbejdere her i Landet er, at Forholdene har været højst usikre, idet man i saa godt som hele Aaret fra Dag til Dag har kunnet regne med, at en ny Verdenskrig vilde udbryde, og Erfaringerne fra den forrige Krig er i tilstrækkelig Erindring til, at vi kunde vide, at en indtræffende Krigssituation maatte stille vort Land meget vanskeligt, ogsaa beskæftigelsesmæssigt set.

Den Frygt, som næredes paa dette Omraade, bekræftedes den 1. September, da Tyskland aabnede Krigen mod Polen, hvilket straks bevirkede en Stigning i de arbejdsløses Antal, en Stigning, der er fortsat siden, og hvorledes den nærmeste Tid vil forme sig, er der ingen, der blot kan have Anelse om.

Det er saaledes ikke muligt ved Aarets Slutning at vurdere Situationen længere end fra Dag til Dag, hvilket er urimeligt, ikke alene for vort Land, men ogsaa for alle andre neutrale Lande, som ikke paa noget Omraade agter at forstyrre den bestaaende Verdensordning, men kun har ønsket at udvikle deres eget indre Liv i Fred, og det er urimeligt, at ikke Stormagterne vil tage et skyldigt Hensyn hertil, saa meget mere som de smaa Lande, selv under fredelige Forhold, er handicappet i Konkurrencen paa Verdensmarkedet under de fremherskende Selvforsyningsbestræbelser og de smaa Landes manglende Adgang til Raastofmarkederne.

Dette Ønske om at bevare fredelige Forhold til alle Nabostater er ikke noget nyt og ikke noget specielt for vort Land, men er en Følge af Erfaringerne fra tidligere Tider, der viser, at alle de Ulykker, der følger af de unormale Forhold, først og fremmest rammer Arbejderne, og det har under hele den moderne Arbejderbevægelses Opvækst været saaledes, at denne Opfattelse har alle Arbejdere — uanset Afvigelser i deres politiske Opfattelse — tilsluttet sig, og medens Socialdemokratiet fortsat nærer dette Synspunkt, og i al sin Gøren og Laden bestræber sig for at øve Indflydelse alle Steder, hvor det er muligt, dels paa Genoprettelse af Freden, og dels paa Bevarelsen heraf og heri paa

dette Omraade hidtil været enig med en anden politisk Retning, der gør Krav paa specielt at være de forurettedes Parti, nemlig Kommunisterne, saa har vi siden Krigens Udbrud været Vidne til en fuldstændig Kovending paa dette Omraade fra Kommunisternes Side. Medens de i Aarevis har paastaaet at kæmpe for Enhedsfront, Folkefront, og hvad alle de forskellige Fronter kan kaldes, som har været brugt som Paaskud til at lokke Arbejderklassen over paa deres Parti, og trods det, at de ved Krigens Begyndelse, og f. Eks. under Borgerkrigen i Spanien, ikke kunde rase nok imod de saakaldte kapitalistiske Stater, saa har de fra det Øjeblik, Rusland uden at spørge de danske Kommunister derom sluttede sin Ikke-Angrebspagt med Tyskland, gjort sig til Talsmand for det modsatte Synspunkt, nemlig at dette var gjort i Fredens Interesse, ja, selv efter at denne sidste let gennemskuelige Paastand er revet af dem ved Ruslands Overfald paa Finland, paastaar de lige frejdigt, at dette er i Fredens og Arbejderklassens Interesser. Standpunktet motiveres med, at Finland var en kapitalistisk Stat, og der henvises i saa Henseende til en Borgerkrig i Finland for 20 Aar siden, medens Rusland stadig er Arbejderstat. Begge Dele er rigtig, men ganske vist med den Forskel, at Rusland begyndte som en Arbejderstat, og Regimet er efterhaanden ændret saaledes, at der nu ikke er anden Forskel paa det zarristiske og det kommunistiske Rusland, end at Ruslands tidligere Zar hed Nicolai, nu hedder han Stalin, hvorimod den finske Udvikling er gaaet stik modsat, bort fra den reaktionære Bevægelse, bort fra Lappo-Bevægelsen og i demokratisk Retning, saaledes at den finske Arbejderbefolkning ved Krigens Udbrud havde en Indflydelse paa Regeringsforholdene i Finland, der om ikke fuldt – fordi den er ny – saa dog i store Træk havde fulgt de samme Baner og havde den samme Indflydelse som Socialdemokratiet i de øvrige skandinaviske Lande.

Den Dristighed, det lille kommunistiske Parti her i Landet udviser ved at tro det muligt, at de her kan stoppe Folk Blaar i Øjnene paa samme Maade som i Rusland, er en Fornærmelse mod den danske Arbejderklasse, og vi tror, den vil blive belønnet derefter. Selv de, der gennem Aarene har ladet sig bluffe af Kommunisternes Fraser og Slagord og Godtkøbs-Overbud i alle Retninger overfor Arbejderklassen, vil formentlig nu forstaa, at Kommunisterne i dette Land ikke er et Parti med selvstændige Meninger, men blot en Flok Agitatorer for Ideer, som maaske er nødvendige og anvendelige i Rusland, men som vi frabeder os her i Landet.

Det maa derfor være enhver Arbejders Pligt – selvfølgelig ogsaa i hans egen Interesse – intet Sted at have noget med den danske Kommunisme at gøre; for saa vidt de er Medlemmer af faglige Organisationer, maa de vel tolereres paa vore Generalforsamlinger, men Parolen maa være: Ikke nogen Kommunist paa nogen Tillidspost, og de, der er valgt til saadanne, maa hurtigst muligt befries for deres Hverv, ligesom det maa betragtes som Selvmord at ofre Midler ved at være Abonnent paa deres Presse. Men det maa staa lige saa klart, at med alle de Vanskeligheder, der taarnes op for Arbejderklassen uden om vort Land, og tildels ogsaa i vort Land, paa Grund af Kommunisternes Virksomhed, maa Arbejderne her i Landet staa ubrydeligt sammen om det eneste Parti, der endnu er i Stand til at tale Arbejdernes Sag saa langt, som det er muligt paa Grund af de Vanskeligheder, der paaføres os – ogsaa med Kommunisternes Hjælp, og det bør betyde, at de deltager i det offentlige Liv og i alle Arbejderforsamlinger, og at alle ligegyldige, der tidligere har tænkt, „det gaar nok" paa Grund af vort Partis talmæssige Overlegenhed, selv maa tage Del i Arbejdet, baade ved personlig Virksomhed og paa det økonomiske Omraade, saaledes at enhver Arbejder er Medlem af sin faglige Organisation, af det socialdemokratiske Parti og Abonnent paa den socialdemokratiske Presse, ikke mindst det sidste, for derved at være i Stand til at følge de næste Begivenheder og gennemskue alle de Uhyrligheder, som begaas under Paaskud af at være til Arbejdernes Fordel. Det maa nu være ikke alene en Pligt, men en Samvittighedssag at støtte vort Parti i alle dets Forgreninger. Det er nu ikke

Spørgsmaalet, om vi har Raad til at være Medlem af Fag- og Partiorganisationer eller Abonnent paa „Social-Demokraten", vi har simpelthen ikke Raad til at lade være.

Hvis den Beslutsomhed breder sig i hele den danske Arbejderbevægelse, der er nødvendig, vil vi ogsaa fremtidig kunne virke i et frit Land og ved Udgangen af Aaret ønske hinanden

GLÆDELIG JUL!

Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmuligheder i Danmark.

Erhvervsorganisationerne er ofte af Regeringen blevet opfordret til at fremkomme med konkrete Forslag til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden, men Landets store Erhvervsorganisationer har ikke gjort det. De har derimod udviklet en kraftig, tit meget usaglig, Polemik mod Regeringens økonomiske Politik. Under en Diskussion om Arbejdsløsheden i Ingeniørforeningen Oktober 1938 udtalte Statsminister *Stauning:* „Jeg har faaet mange Raad og mange Planer, men aldrig en Plan, der virkelig kunde praktiseres", og han bebrejdede med Rette de store Erhvervsorganisationer, at de ikke fremkom med virkelig praktiske økonomiske Planer.

Arbejderbevægelsens Erhvervsraad, den danske Fagbevægelses og kooperative Bevægelses Organ, har nu udsendt en stor Betænkning om Beskæftigelsespolitik og Erhvervsmuligheder i Danmark, som udvikler de store Linier for en planøkonomisk dirigeret Beskæftigelsespolitik. I Forordet til denne Betænkning hedder det, at Raadet er indstillet paa den Linie, „at Hovederhvervene her i Landet ikke kan affinde sig med Arbejdsløsheden ved blot at kritisere hinanden indbyrdes eller ved at stille Krav til Regering og Rigsdag. Det maa være Erhvervsorganisationernes Opgave at anvise Veje ud af Tidens økonomiske Vanskeligheder og medvirke til den fornødne Tilpasning af Forholdene". Ud fra disse Betragtninger har Arbejderbevægelsens Erhvervsraad som den eneste af de danske Erhvervsorganisationer udarbejdet den nu foreliggende Beskæftigelsesbetænkning, der omspænder hele det danske Erhvervsliv og som søger at erstatte den nuværende manglende økonomiske Ordning med en økonomisk Planlægning, som sigter paa forøget Beskæftigelse.

Beskæftigelsesbetænkningen og Blokadesituationen.

Beskæftigelsesbetænkningen er afsluttet, før Krigen begyndte, og er ikke skrevet med Krig for Øje. Det er kun naturligt, at forskellige Projekter, som omtales i Betænkningen, ikke er aktuelle nu under Blokaden, og det er muligt, at ogsaa Tiden, der kommer efter Krigen, vil have andre aktuelle Problemer, men der er ingen Tvivl om, at de Synspunkter, der udvikles i Betænkningen, ogsaa vil have Betydning under forandrede Forhold. Thi heller ikke Blokadesituationen har forandret Erhvervspolitikkens Hovedformaal: Maksimalbeskæftigelse og Opretholdelse af Befolkningens Realindtægt. Netop en Blokadesituation forudsætter, at Beskæftigelsesbetænkningens vigtigste Princip: Det samlede Erhvervslivs Regulering, gennemføres. Blokadesituationen kræver, at der planlægges en erhvervsmæssig Udvikling under de givne Forhold, og det er kun naturligt at sætte denne Planlægning i Forbindelse med det danske Erhvervslivs almindelige Fornødenheder og fremtidige Udviklingsmuligheder. Industriens og Landbrugets Raastofforsyning, Fordeling af de til Raadighed staaende Raastofmængder til de Industrier, som har den største beskæftigelsesmæssige Betydning og den største Værdi for Befolkningens Forsyning, Priskontrol, Penge- og Kapitalmarkedets Regulering og endelig de betydelige arbejdsmarkedsmæssige Problemer — alle disse Spørgsmaal, som er behandlet i Betænkningen, er ogsaa Blokadeøkonomiens afgørende Problemer, og vil ogsaa være aktuelle efter Krigen. Det gælder ogsaa for Problemer som offentlige Arbejder og Udenrigshandel.

Betænkningens Hovedlinier: Udvidelse af Industri og forøget Byggeri.

Erhvervsraadets Hovedsynspunkt er, at kun en Udvidelse af de industrielle Erhvervsmuligheder kan give et væsentlig Bidrag til det danske Beskæftigelsesproblems Løsning. Da Industriens Udvidelse begunstiges af Tilpasning af Landbrugsproduktionen for at formindske Korn- og Foderstofimporten, skal storstilede Landvindings- og Grundforbedringsarbejder — organiseret som offentlige Arbejder — skabe Mulighed for forøget Avl af Korn og Foderstoffer. Thi en saadan forøget Korn- og Foderstofavl vil nedsætte Importen og frigøre betydelige Valutabeløb, som kan anvendes til Industriens Udvidelse.

Det er ikke muligt i denne Artikel at give en udtømmende Oversigt over de mangesidede og interessante Problemer, Erhvervsraadets Betænkning behandler. Der er næsten intet Omraade indenfor Erhvervslivet, som ikke behandles, og alt bygges over et omfattende videnskabeligt og statistisk Materiale.

Det er kun en Selvfølge, at et Program om Udvidelse af Industri og Haandværk og en Undersøgelse af Byggeriets Muligheder er vigtige Afsnit i denne Betænkning, thi der eksisterer i Virkeligheden ikke

andre Muligheder for at afskaffe Arbejdsløsheden end ved Udvidelse af Industrien og Forøgelse af Byggeriet.

Erhvervsraadet bringer en meget indgaaende Undersøgelse af de *industrielle* Problemer. Raadet kræver en hensigtsmæssig Organisering af det tekniske og kemiske Forskningsarbejde, som uafhængig af Interessenternes Indflydelse og finansieret af Staten skal skabe de paakrævede Forudsætninger for den praktiske Gennemførelse af den industrielle Udvidelsesproces. Ogsaa *Kraftproduktionens* Rationalisering er en vigtig teknisk Forudsætning for den industrielle Ekspansion, fordi billigere Kraftpriser vil nedsætte Produktionsomkostningerne og forøge Industriens Beskæftigelsesmuligheder.

Erhvervsraadets Betænkning giver en Oversigt over vigtige industrielle Projekter, som ikke alene vil forbedre den danske Valutasituation betydeligt, men ogsaa forøge Beskæftigelsesmulighederne herhjemme. Betænkningen foreslaar Oprettelse af en *Kvælstoffabrik*, hvilket vil spare over 9 Mill. Kr. Valuta og baade direkte og indirekte vil give Beskæftigelse til flere Hundrede Mand. Der har allerede for længe siden været Planer fremme om at oprette en *Kunstsilkefabrik* herhjemme, hvilket beskæftigelsesmæssigt set vilde betyde meget for Tekstilarbejderne. Erhvervsraadet bringer nu et udarbejdet Projekt om Kunstsilke og Kunstbomuldproduktion, som valuta- og beskæftigelsesmæssigt set er meget interessant, og som især vil virke stabiliserende paa Beskæftigelsen under Blokadesituationen. I Tilknytning til dette Projekt foreslaar Betænkningen Produktion af *Bøgecellulose*, som er et vigtigt Raastof for Papir- og Kunstsilkeproduktionen. Ogsaa dette Projekt er ikke alene valutamæssigt, men ogsaa beskæftigelsesmæssigt — navnlig i Forbindelse med Skovbruget — af stor Betydning.

Endvidere bringer Betænkningen Projekter om Oprettelse af *Koksværker*, et *Olieraffinaderi* og af et *Staal- og Valseværk*. Alle disse Projekter er arbejdskrævende og valutabesparende. Staal- og Valseværket kan komme til at beskæftige 600 Arbejdere og Funktionærer og kunne bringe en Valutabesparelse paa henved 15 Mill. Kr., Olieraffinaderiet kan bringe en Valutabesparelse paa ca. 9 Mill. Kr. og beskæftige nogle Hundrede Mand. Ogsaa Koksværket kan faa væsentlig beskæftigelsesmæssig og valutamæssig Betydning.

Det er givet, at ogsaa Oprettelsen af disse store Industriprojekter vil give Arbejde til mange Tusinde Mand og stærkt paavirke Beskæftigelsessituationen herhjemme.

Byggeriet er som allerede omtalt det andet store Omraade, hvor der skal gøres en Indsats. Erhvervsraadet peger paa, at Byggeriet er en af de vigtigste Beskæftigelsesfaktorer, fordi det kræver meget Arbejde, men forholdsvis lidt Valuta. Betænkningen fremhæver, at det er nødvendigt at udvide Produktionen af danske Byggematerialer, og at et mere solidt Byggeri kunde nedsætte Brændselsforbruget. Med Hensyn til Landbrugsindustrien og Landbruget paavises store Byggeopgaver, og det omtales, hvad der i de sidste Aar er gjort for at forbedre Landbrugsbygningerne og hvad dertil hører. Opførelse af Landarbejderboliger (ogsaa i Forbindelse med Opdyrkning af nye Arealer) er særlig vigtigt. Afsnittet om Byggeriet behandler endelig offentligt Byggeri og Boligbyggeri. Der er ingen Tvivl om, at det offentlige Byggeri kan udvides meget. Vi mangler Forsamlingshuse paa Landet, og de mindre Provinssygehuse er ganske uøkonomiske, og man bør derfor bygge moderne Centralsygehuse. Den forøgede Uddannelse vil kræve Skolebyggeri i stor Udstrækning, og Socialpolitikken kræver Opførelse af Boliger for Invaliderentenydere og socialunderstøttede og Daghjem til Børn af arbejdende Kvinder. Boligbyggeriet er naturligvis af største Betydning for hele Byggeriet. Erhvervsraadets Betænkning fordrer en Forøgelse af de Midler, der stilles til Raadighed for almennyttigt Boligbyggeri.

I Forbindelse med Byggeriet lægger Beskæftigelsesbetænkningen Vægt paa Finansieringsspørgsmaalet, og der anbefales en Fortsættelse og Forstærkning af Samarbejdet mellem Nationalbanken og Regeringen til Sikring af en lav Rentepolitik, men det er ikke tilstrækkeligt. For at forhindre, at større eller mindre Dele af Støtte til Byggeriet vandrer videre og forøger Byggematerialeindustriernes Monopolfortjenester, foreslaas en Aktion med Hensyn til Byggematerialepriserne. Betænkningen offentliggør et stort Materiale om de private Monopoler paa Byggematerialemarkedet og kræver Foranstaltninger, som forhindrer en Profitdannelse, som er til Skade for alle andre end den lille Gruppe Personer, der behersker Markedet. Her ligger en vigtig Opgave for Priskontrollen.

Der er ingen Tvivl om, at den forøgede Beskæftigelse i Industri og Byggeri ogsaa vil medføre, at Beskæftigelsen i Brancher, der ikke direkte berøres af de foreslaaede Projekter, vil forøges. Arbejdsløshedens Nedgang, den stigende Beskæftigelse og den forøgede økonomiske Stabilitet vil medføre, at *hele* Erhvervslivet vil præges af den forøgede Beskæftigelse. Økonomisk Planlægning og Regulering vil sikre bedre Levevilkaar for hele Arbejderklassen.

Forudsætninger for Industriudvidelse:
Planlægning og Regulering.

Betænkningens øvrige Afsnit undersøger Forudsætningerne for den tiltrængte industrielle Ekspansion. Vi har allerede henvist til, at Hjemmeavlen af Korn- og Foderstoffer vil nedsætte Importen og saaledes frigøre betydelige Valutabeløb for Industriens Udvidelse. Storstilede Landvindings- og Grundforbedringarbejder skal skabe Mulighed for øget Hjemmedyrkning af Korn og Foderstoffer. Betænkningen foreslaar, at disse Arbejder skal organiseres som *offentlige Arbejder*, som kan give Beskæftigelse til flere Tusinde ufaglærte Arbejdere. I Modsætning til de store Trafikprojekter (Vej- og Brobygning), som

ikke giver Basis for *fortsat Beskæftigelse*, vil Inddæmningsarbejder og Hedeopdyrkning muliggøre fortsat forøget Beskæftigelse.

Betænkningen behandler alle Forudsætninger, som er knyttet til Industriens og Byggeriets Udvidelse under Synspunktet, at *Planlægning* og *Regulering* skal erstatte økonomiske Tilfældigheder og Anarki. Denne Tanke skal forme hele Erhvervslivet og Erhvervslivets samlede Funktioner. Det ligger paa samme Linie, at Betænkningen foreslaar *Investeringsledelse* og *Eksportkontrol*. Det tilfældige i de private økonomiske Investeringer skal undgaas, idet *det offentlige leder Investeringerne*. Paa den Maade kan Staten fremme eller forhindre, fremskynde eller forsinke de privatøkonomiske Handlinger—alt efter som det passer i Statens økonomiske Politik. Samtidig skal *Staten* selv være i Stand til at gribe Initiativet i den erhvervspolitisk ønskede Retning — her kunde de allerede omtalte tekniske Forskningsinstitutter tjene som sagligt Grundlag. Der er ingen Tvivl om, at en effektiv Investeringsledelse vil paavirke hele Erhvervslivets Struktur og udslette Fejlinvesteringerne, som tidligere ofte medførte økonomiske Kriser og Arbejdsløshed.

Eksportkontrol er den naturlige Supplering til den Importkontrol, der allerede nu udøves af Valutacentralen. Eksportkontrollen skal regulere Landets Eksport efter de Synspunkter, som er afgørende for Landets beskæftigelsesmæssige og valutamæssige Stilling.

Det er kun rimeligt, at en saa omfattende Reorganisering af Landets økonomiske Liv finder Udtryk i *Administrationens Reorganisering*. Erhvervsraadets Betænkning drager denne Konsekvens og anbefaler at samle alle erhvervspolitiske Bemyndigelser under en central Administration, et *Erhvervsministerium*, som skal bygges over det nuværende Handelsministerium.

Planlægnings- og Reguleringstanken finder ogsaa Udtryk i en udvidet *Kontrol med Prisstigningen*. Vi maa jo regne med, at der i Forbindelse med den forøgede Produktion vil opstaa en mere eller mindre stærk Tendens til Prisstigning, og derfor er det paakrævet at etablere en effektiv samfundsmæssig Kontrol, der søger at nedsætte Leveomkostningerne.

Man kan altsaa sige, at Prisstigningsbekæmpelse er en Forudsætning for hele Beskæftigelsespolitikkens Succes. Hvis det ikke sker, vil Kreditudvidelsen uundgaaelig resultere i en Højkonjunktur med paafølgende Krise og Depression.

Arbejdsmarkedets Regulering.

Den sandsynligvis vigtigste Forudsætning for Beskæftigelsespolitikkens Gennemførelse er Arbejdsmarkedets Regulering, d. v. s. Arbejdsmarkedets Tilpasning til den samlede Erhvervspolitik. Betænkningen fremkommer med vigtige Forslag angaaende en forbedret Uddannelse, særlig for de ufaglærte, men det er givet, at dette ikke er tilstrækkeligt. Erhvervsraadet foreslaar en gennemgribende Regulering af Arbejdsmarkedet. Hele Undersøgelsen resulterer i følgende konkrete Forslag. Da det er nødvendigt og rimeligt, at Arbejdskraftens beskæftigelsesmæssige Sammensætning underkastes en lignende Kontrol som Kapitalens Indsats i Erhvervslivet, trænger vi til Forholdsregler, som tager Sigte paa en Forøgelse af Arbejdernes Tilpasningsevne. Disse Forholdsregler falder i 3 forskellige Grupper:

1) Forholdsregler af kontrollerende og regulerende Art, som regulerer Tilgangen til Erhvervet.
2) Forholdsregler af lignende Art, som forøger Arbejdskraftens Effektivitet og eventuel muliggør Erhvervsskifte.
3) Forholdsregler til Regulering af Flytning fra Land til By.

Arbejdsmarkedets konkrete Regulering forudsætter en Organisation, som kan faa Indflydelse paa Arbejdsmarkedets Funktioner og have til Opgave at tilpasse Arbejdskraftens Sammensætning til Erhvervslivets Udvikling. Denne Organisations Virksomhed skal koncentrere sig om 4 Omraader: 1) Planlægning, 2) Almindelig Oplysning og Vejledning, 3) Organisatoriske Forholdsregler for at paavirke Arbejderstandens Sammensætning, hvis den almindelige Vejledning ikke er tilstrækkelig, 4) Placering af nye Industrier. Erhvervsraadet foreslaar, at den nye Centralorganisation skal regulere Arbejdsmarkedet og gennemføre den samlede Fagbevægelses Syn paa Arbejdsmarkedet.

Det er muligt, at mange Folk nødig vil opgive Resterne af de liberale Illusioner, som er knyttet til det frie Næringsliv og det frie Beskæftigelsesvalg. Det er i Virkeligheden en stor Indsats af Erhvervsraadet at have peget paa den Kendsgerning, at der allerede i Dag i Praksis ikke findes frit Beskæftigelsesvalg, fordi der faktisk finder en Slags Regulering Sted, og at det i Virkeligheden kun drejer sig om at erstatte mere eller mindre tilfældige og uensartede Foranstaltninger med en ensartet planmæssig Regulering, som skal svare til den samlede Beskæftigelsespolitik og sikre den mest gnidningsfrie Indlemmelse af de unge Aargange i Produktionsprocessen. Og forresten er det kun rimeligt, at Arbejdskraftens beskæftigelsesmæssige Sammensætning underkastes en tilsvarende Kontrol som Kapitalens Indsats i Erhvervslivet (Investeringskontrol). Men det er givet, at Arbejdsmarkedets Regulering maa blive *Fagforeningernes* eget Værk. Fagforeningerne, der i Dag er den vigtigste Faktor paa Arbejdsmarkedet, er bestemt til at regulere Arbejdsmarkedet og tilpasse Arbejdsudbuddet til Erhvervslivets Behov.

I denne Forbindelse skal vi ogsaa gøre opmærksom paa, at Betænkningen foreslaar *Kontrol med og Regulering af Rationaliseringen* for at undgaa Fejlrationaliseringer. De tekniske Fremskridt skal tilpasses Erhvervslivets Udvikling, og man skal undgaa parallelløbende Rationaliseringsforanstaltninger, som

ikke organisk indføjes i Erhvervslivets Udvikling, d. v. s. at f. Eks. arbejdsbesparende Rationaliseringsforanstaltninger under Depressionen ubetinget maa undgaas.

Erhvervsraadets Beskæftigelsesbetænkning er en betydelig Indsats til Løsning af Beskæftigelsesproblemet herhjemme, og selvom Betænkningens Ideer ikke bliver realiseret med det samme, saa vil disse dog paavirke den økonomiske Tankegang herhjemme og saaledes forme Erhvervslivets Udvikling. Den fremtidige økonomiske Udvikling vil komme til at staa i Planøkonomiens Tegn og omtrent følge de Linier, Erhvervsraadet peger paa.

Pristallet.

Det offentliggjorte Oktoberpristal viser en Stigning fra Juli paa 4 Points, fra 107 til 111, naar 1935 sættes lig 100. Anvender man i Stedet Juli 1914 som Udgangspunkt, er Pristallet for Oktober 190 mod 183 for Juli. Stigningen er her 7 Points. Bevægelserne paa Budgettets Hovedgrupper er følgende:

	Juli 1939 Aarsudgift Kr.	Okt. 1939 Aarsudgift Kr.	Stigning pCt.
Fødevarer	1206	1256	4,2
Klæder, Fodtøj, Vask	497	536	7,8
Bolig	490	490	0
Brændsel, Belysning .	169	202	20
Skatter, Kontingenter o. lign.	529	529	0
Andre Udgifter	771	795	3,1
	3662	3808	3,9

Stigningen andrager saaledes paa det samlede *Aarsbudget* 3,9 pCt. For de enkelte Grupper er Stigningen imidlertid meget forskellig. Den stærkeste Stigning falder paa Brændsel og Belysning med 20 pCt., medens Udgifterne til Bolig samt Skatter og Kontingenter endnu ikke udviser nogen Stigning.

Pristalssvindel.

Naturligvis har Kommunisterne startet en voldsom Kampagne mod dette Pristal. De Folk føler sig i Øjeblikket ilde tilpas og søger derfor alle tænkelige Udveje for at unddrage sig den isnende Foragt, der slaar dem i Møde som Følge af deres enestaaende skændige Forræderi. Og nu tror de, Pristallet kan bruges til at skabe en lunere Luft omkring dem, — derfor den hidsige Agitation paa dette Felt.

Rent bortset fra, at deres Virksomhed i den senere Tid har været af en saadan Beskaffenhed, at ingen Redning er mulig, saa føres den nu startede Agitation mod Pristallet paa en saadan Maade, at enhver kan gennemskue den. Den eneste rigtige Betegnelse herfor er i Virkeligheden det ene Ord: *Pristalssvindel.*

Agitationen føres nemlig paa det Grundlag, at Pristallet ikke er rigtigt alene af den Grund, at det kun er et forsvindende Mindretal af Befolkningen, som har en Indtægt paa de 3800 Kroner, Statistisk Departement regner med som Gennemsnitsbudget. Som „Bevis" for denne Paastand fremføres, at Skattestatistikken viser, at 76 pCt. af Landets Skatteydere har under 3000 Kr. i aarlig Indtægt. Denne Sammenligning er imidlertid et groft Falskneri.

Skattestatistikken regner nemlig slet ikke med den egentlige Indtægt, men med den skattepligtige Indkomst, hvilket er noget ganske andet, idet betalte Skatter og Udgifter til Forsikring samt f. Eks. 75 pCt. af Fagforeningskontingentet her er fradraget. Udgifterne til Skat og Kontingenter paa Gennemsnitsbudgettet alene andrager *529 Kr.* At Kommunisterne flot ser bort herfra, belyser tilstrækkelig klart Værdiløsheden i den kommunistiske „Argumentation" og faar hele Grundlaget for Agitationen til at skride sammen.

Hvordan udregnes Pristallet.

Pristallet spiller imidlertid nu en saadan Rolle, at en kort Gennemgang af Beregningsmetoderne kan være nyttig som Vejledning for dem, der ønsker at vurdere Tingene paa et sagligt Grundlag.

En af de hyppigst forekommende Misforstaaelser er, at der i Pristallet indgaar en Række Varer, som ikke kendes i en Arbejderfamilies Husholdning. Denne Misforstaaelse maa rettes. Grundlaget for Pristalsberegningerne er nogle Hundrede *Arbejderfamiliers Husholdningsregnskaber.* Disse Arbejderfamilier har været af forskellig Størrelse. Indtægten har været forskellig, idet Regnskaberne er ført saavel af Landarbejdere med Indtægter paa betydeligt under 2000 Kr. som af forholdsvis vellønnede Arbejdere med Indtægter paa det dobbelte eller endnu mere. Forbruget har som Følge deraf været højst forskelligt sammensat. — Da der naturligvis ikke kan laves et Pristal for hver enkelt Husholdning, er alle Forskellene bortelimineredе ved Udregning af en Række *Gennemsnitstal,* som saa lægges til Grund for de senere Beregninger.

Gennemsnitsbudgettet.

Gennemsnitsudgiften pr. Familie var det Aar, Regnskaberne sidst blev ført, 3100 Kroner. Den gennemsnitlige Udgift til *Fødevarer* var 974 Kroner. *Klæder, Fodtøj, Vask:* 383 Kroner. *Bolig:* 421 Kroner. *Brændsel og Belysning:* 159 Kroner. *Skatter, Kontingenter o. lign.:* 436 Kroner. *Andre Udgifter:* 727 Kroner. Hver enkelt af disse Hovedposter er naturligvis sammensat af et Utal af Enkeltposter. I Posten: Fødevarer f. Eks. indgaar de regnskabsførende Familiers Forbrug af Rugbrød, Smør, Flæsk o. s. v., og dette Forbrug er bestemmende for, hvilken *Vægt* de paagældende Varer faar ved de kvartaarlige Udregninger af Budgettet.

Til Grund for disse Udregninger ligger en Række Oplysninger om Priserne paa netop de Varer, som indgik i de regnskabsførende Familiers Forbrug. Oplysningerne indsamles særskilt for Hovedstaden, Provinsbyerne og Landdistrikterne (110 Landkommuner). De, der indsamler Oplysningerne, er instrueret om „helst at vælge den Varesort eller Kvalitet, som vedkommende Handlende skønner er den almindeligst efterspurgte og bedst kendte indenfor den bredere Klasse af Forbrugere" — og endvidere, at saafremt „der er oplyst flere forskellige Priser paa samme Vare, udregnes enten et simpelt Gennemsnit af disse Priser eller et Gennemsnit, hvorved der særlig tages Hensyn til de Priser, der kan antages at repræsentere den største Omsætning".

Sandsynligvis begaas der Fejl ved denne Indsamling af Oplysninger. Men der er dog 99 pCt. Sandsynlighed for, at Fejlene udlignes, naar de mange Priser paa de enkelte Varer sammenlægges og en *Gennemsnitspris* udregnes (først et Gennemsnit for Hovedstaden, Provinsbyerne og Landet særskilt, dernæst et Gennemsnit for hele Landet; det er det sidste, som gaar ind i det endelige Pristal).

Til Belysning af Udregningsmetoden anføres følgende (hvor det angivne Aarsforbrug dog er Gennemsnit for Hovedstaden).

Varebetegnelse	Aarsforbrug	Juli 1939 Pris pr. Enhed	Juli 1939 Aarsforbrug i Kr.	Oktober 1939 Pris pr. Enhed	Oktober 1939 Aarsforbrug i Kr.
Rugbrød	39 Stk.	92	35,88	93	36,27
Hugget Melis.....	84 kg	59	49,56	60	50,40
Kaffe	18 -	422	75,96	423	76,14
Veget. Margarine.	48 -	118	56,64	121	58,08
Smør	20 -	304	60,80	304	60,80
Oksekød, Forkød. — skært .	22 -	147 / 226	41,03	159 / 243	44,22
Svinebov	24 -	197	47,28	202	48,48
			367,15		384,39

Prisstigningen paa de her nævnte Varer andrager paa et Aarsforbrug Kr. 17,24 eller 4,6 pCt. Denne Stigning er lidt kraftigere end for Fødevaregruppen som Helhed, d. v. s. at nogle Varer er steget mindre, andre forøvrigt stærkere end de nævnte. Den samlede Aarsudgift til Fødevarer, opgjort paa samme Maade som i ovenstaaende Eksempel, er som anført beregnet til 1256 Kr. i Oktober mod 1206 Kr. i Juli. I 1931 androg Udgifterne til Fødevarer gennemsnitlig 974 Kr. Det maa dog erindres, at dette Aar var Fødevarer faldet meget stærkt i Pris og laa for de Fødevarer, der indgaar i Normalbudgettet, ca. 22 pCt. under 1929, hvilket Aar Udgiften paa denne Gruppe Varer er opgjort til 1249 Kr.

I Budgettet for 1914 indgaar Fødevarer med 835 Kr. Stigningen fra dette Aar til Oktober 1939 andrager saaledes ca. 50 pCt. Da det samlede Pristal viser en Stigning paa 90 pCt., er en Række andre Varer steget betydeligt stærkere end egentlige Fødevarer.

Et Pristal for smaa Indtægter.

Dette sidste er meget interessant; thi det viser, at den Paastand er urigtig, der gaar ud paa, at Pristallet vilde være højere, hvis det var baseret paa Familier med ganske smaa Indtægter. Tværtimod vilde Pristallet i Forhold til 1914 i saa Fald være lavere. Udgiften til Fødevarer har nemlig, som det rigtigt fremføres, en større Vægt paa det lille Budget end paa det større, og da Prisstigningen, taget paa langt Sigt, netop er mindst for Fødevaregruppen, maatte Pristallet ogsaa nødvendigvis være blevet lavere.

I Perioden 1929—31 vilde Pristallets Fald saaledes have været stærkere, om det var baseret paa et Budget, hvor Udgiften til Fødevarer spillede en væsentlig større Rolle end paa det Normalbudget, der nu regnes med. I andre Perioder kan den modsatte Udvikling naturligvis have gjort sig gældende, men det samlede Resultat vilde absolut ikke vise et gunstigere Billede for Folk med smaa Indtægter. I de Perioder, hvor Fødevarepriserne er steget forholdsvis stærkt, er der iøvrigt med Held sat ind for at sikre de lavere lønnede Arbejdergrupper procentvis større Lønforhøjelser end andre. Den samme Tendens gør sig stærkt gældende ved den Lønregulering, der nu finder Sted. Der er saaledes intet Holdepunkt for, at et Pristal, baseret paa væsentlig lavere Indtægter, vilde have bragt Arbejderne Fordele. Tværtimod.

Med visse Mellemrum maa der naturligvis foretages nye Undersøgelser, der viser, hvordan en Arbejderfamilies Aarsforbrug er sammensat nu, idet Forbruget erfaringsmæssigt ændres fra Tid til anden. Saadanne Undersøgelser er imidlertid ogsaa i Gang, og da de nu foretages paa et bredere Grundlag end før (flere Familier faar Departementets Regnskabsbøger), er det muligt, at Beregningsgrundlaget i Fremtiden vil blive endnu sikrere. Som Helhed er der dog god Grund til at antage, at Pristallet ogsaa i sin nuværende Skikkelse opfylder den Mission, det har: at registrere *Prisbevægelserne* i det Omfang, de har Betydning for et *Normalbudget*.

Den franske Revolutions 150 Aars Jubilæum.

Der er i Aar forløbet 150 Aar siden den store franske Revolutions Udbrud. Det var i 1789 — den 14. Juli — Befolkningen stormede Statsfængslet Bastillen og bragte det til Fald. Men Revolutionen selv bølgede frem og tilbage i de følgende 4 Aar. Trods al dens Uhygge og Rædselsgerninger staar den endnu den Dag i Dag som Frihedens og den ny Tids Morgenrøde. Og netop i vor jernhaarde Tid med de store sociale Omvæltninger og den stærke Undertrykkelse af Folket i mange Lande kan det være interessant at drage Sammenligninger mellem dengang

og nu, omend det gamle Paradoks vel stadig gælder. at „Historien lærer, at man intet lærer af Historien!"

Revolutionens Forhistorie er paa sin Vis lige saa interessant som selve de dramatiske Revolutionsbegivenheder, om hvilke der er skrevet en uoverskuelig Literatur, af hvilken der stadig er Grund til at fremhæve den engelske Frihedsmand, Thomas Carlyles Bog om „Den franske Revolution" (foreligger ogsaa paa Dansk). — De sociale Forhold i Datidens Frankrig var oprørende. Befolkningen talte ca. 26 Millioner, men de priviligerede Klasser, Adelen og Gejstligheden, udgjorde kun ca. ¼ Million. Af Frankrigs Jord tilhørte en Femtedel Kronen, en Femtedel Adelen, en Femtedel Præsterne og 2 Femtedele hele den øvrige Befolkning. Alle kostbare Bygninger, Slotte, Paladser, Herresæder og Katedraler tilhørte Overklassen. Den aarlige Afkastning beregnedes til 100 Millioner (i de nuværende Penge det tredobbelte). I Tiende fik Overklassen 123 Millioner aarlig. Ærkebiskoppen i Strassburg havde over 1 Million i aarlige Renter. Men Adelsmændene langt mere. Hertugen af Orleans 11½ Million!

Bønderne var Hovbønder og Livegne. Paa Bønder og Borgere hvilede samtlige Skatter. Overklassen var skattefri. Herremændene havde Domsret og Ret til at ansætte Politi og Dommere. Hver Herregaard havde sit eget Fængsel og Galge. Udbytningen og Slaveriet var drevet ud i de usandsynligste Konsekvenser. Alt herreløst Gods tilfaldt Herremanden. Bønderne maatte svare Skat til Herremanden for „Værn og Beskyttelse". — Mange Steder maatte Bønderne først sælge deres Vin 1 Maaned efter Høsten, for at Herremanden først kunde blive af med *sin* Høst. Alle Slags tyngende Afgifter opfandtes: Færgepenge, Bropenge, Vejpenge, Torvepenge, Omsætningsafgift, Maleafgift, Slagteafgift osv. osv. Som et Kuriosum skal nævnes Bondens Pligt til ved Nattetid at piske i Vandet i Fiskedammene, for at ikke Frøernes Kvækken skulde forstyrre Herskabets Søvn!

Særlig ødelæggende var Herremandens Jagtret. Med Huen i Haanden maatte Bonden bukkende aabne Leddet for Jagtselskabet, som derefter hærgende for hen over Markerne. I Tiden fra 1. Maj til 24. Juni maatte Bonden ikke færdes paa sine egne Marker — for ikke at forstyrre Vildtet. Han maatte ikke slaa Græsset, ikke eje Skydevaaben eller Jagthund og finde sig i, hvad Vildtet ødelagde. Bonden var slet og ret en *Træl*, hvis Kaar ikke kan have været værre i nogen anden Tidsperiode.

Overklassens Ødselhed

gik ud over alle Grænser. Kongens Hof talte 4000 Personer, og Udgifterne hertil var over 40 Millioner aarlig, d.v.s. 1/10 af Statens Indtægter. Kongens Livvagt (9000 Mand) kostede 7½ Million, Staldetaten 6,2 Millioner. Den kongelige Jagt kostede over 1 Million. Dronningens Toiletter (uden Smykker) løb op til ¼ Million aarlig. Dronningens Veninde, Grevinde de Polignac, fik 400,000 Fr. til at betale sin Gæld med, 800.000 til Datterens Medgift og 30.000 Livres i Pension til sin Elsker.

Adelen og Gejstligheden fulgte Kongehusets Eksempel. Skatteinddrivningen overlodes til Bankiers og professionelle Skatteopkrævere gennem Licitation. Resultatet var en utrolig haardhændet Fremfærd mod de Skattepligtige. Antallet af Embedsmænd og Officerer var urimelig højt. Ved Revolutionens Udbrud fandtes 1 Officer for hver 3. Soldat; desuden over 1000 Generaler. Adelsmænd udnævntes til Officerer, endnu mens de laa i Vuggen. Lønnen var sikret dem. Men Tjeneste var der næsten ikke Tale om. —

Embedsmændene maatte købe deres Embeder af Staten. Med Embedet fulgte Rang, Skattefrihed, Indkomster og Sportler. For at skaffe Penge oprettede Staten stadig nye Embeder, alene mellem 1693 og 1709 40.000! — Udsugningen af Befolkningen stod i Forhold dertil. Carlyle skriver: „Se og betænk vel: Den fattige Enke plukker Nælder til Middagsmad til sine Børn, men en parfumeret Signeur, en elegant Dagdriver ved Hoffet er i Besiddelse af en Talisman, hvormed han kan fratage hende hver tredje Nælde og kalde det lovlig Skat. En saadan Ordning *maatte* ende med Forskrækkelse!"

Aaget afkastes!

Skatterne var utaalelig høje, men Ødselheden endnu større. Toppen naaedes, da Kronen maatte indstille sine Betalinger i August 1788. En Del højtstaaende Personer indkaldtes for at drøfte, hvorledes der kunde skaffes Penge. Selv vilde de intet yde. De henviste til, at kun Rigets *Stænderforsamling* kunde udskrive Skatter. Men dette blev Dødsdommen over det gamle Regime. Stænderforsamlingen havde ikke været indkaldt i 175 Aar. Konsekvenserne af dens Indkaldelse havde ingen forudset. Den 5. Maj samledes den til Møde. Der var 300 Repræsentanter for Adelen, 300 for Præsterne og 600 for tredje Stand, d. v. s. Bønder og Borgere. Der er Kamp i Luften fra første Stund. Hvorledes skal der stemmes? Samlet eller hver Stand for sig? Hvis der stemmes samlet, vil 3. Stand faa stor Overvægt, da adskillige af Præsterne vil stemme sammen med den. — *Det* bliver derfor Kampspørgsmaalet. Som bekendt vilde Adelen ikke gaa med dertil, og Kongen var for svag. 3. Stand konstituerede sig derfor selv som Folkerepræsentation og mødte Kongens Budskab med de berømte Ord af Mirabeau: Vi viger kun for Bajonetterne!

Overfor denne Fasthed opgiver Kongen sin Modstand og gaar ind paa Kravet. Men Adelen lurer paa Hævn. Fremmede hvervede Tropper trækkes til Paris. Den 11. Juli gennemføres et Kup. Finansminister Necker afsættes og den berygtede Foulon kommer til. Det er ham, der skal have sagt de kyniske Ord, at Folket kunde jo æde Græs! — Nu følger Begivenhederne Slag i Slag. Paris' Arbejdere gør Revolte. Blodet flyder. Demonstranterne spredes. Men Rørelsen breder sig til hele Paris, som dengang hav-

de næsten 700.000 Indbyggere, Stormklokkerne ringer, Vaabenbutikker plyndres. Paa 1½ Døgn smeder man i Paris 50.000 Spyd. I Invalidehotellets Kælder finder man 28.000 Geværer. Den franske Garde gaar over til Oprørerne.

Den 14. Juli stormes da Bastillen. Kampen bliver haard, men kort. Den militære Hjælp udebliver, da Ordren herom opsnappes paa Vejen. Bastillen falder. Efter 7 Timers Kamp er der 90 Døde og 60 Saarede paa Demonstranternes Side. Der tages Hævn. Kommandanten og en Del af Tropperne skydes. — Indtrykket af Bastillens Fald er overvældende. Den 4. og 5. August ophæves Livegenskabet, men Bønderne havde allerede taget sig selv til Rette. Den røde Hane havde galet over mange Herregaarde. Plageaanderne var fordrevet.

Nu vedtog Nationalforsamlingen en Række gennemgribende Reformer: Skatteprivilegierne bortfaldt. Rettergangen frigives. Embeder kan ikke længere sælges. De feudale Rettigheder ophævedes o.s.v. Endelig den 26. August fremsattes den kendte „Menneskerettighedernes Erklæring", hvis Bud langtfra er opfyldt endnu overalt.

Men andre Følger viser sig. Der udbryder Hungersnød, delvis paa Grund af Kapitalflugt. Revolutionens Bølge stiger atter. Den 5. Oktober drager et Kvindetog fra Paris til Versailles, hvor Kongen boede. I et Antal af næsten 10.000 ankommer de til Kongeslottet og kræver, at Kongefamilien skal flytte til Paris. Det fortælles, at Dronningen skal have svaret paa Mængdens Raab om Brød, at „hvorfor raabe paa Brød, naar man kunde faa Kager!" — Kongen maa atter bøje sig for Mængdens Krav. Regeringen flyttes til Paris.

Pladsen tillader os ikke at følge Revolutionens videre Forløb. Vi maa nøjes med at notere de vigtigste Hændelser. Nationalforsamlingen fortsætter Lovgivningsarbejdet, som dog hovedsagelig er i Borgerskabets Favør. Kirken skilles fra Staten. Kirkegodset inddrages. Præsterne og mange Adelige puster til Borgerkrigen. Kongen forsøger at flygte til Udlandet, men opdages og tvinges til at vende tilbage. Det var i Juni 1791. Kongens Optræden forbereder Vejen for Republikens Indførelse. Nationalforsamlingen afløses af den lovgivende Forsamling. Men nu truer udenlandske Hære Frankrigs Grænser, tilskyndet af de mange flygtede Adelsmænd. Revolutionen blusser atter op en kort Tid. Den 10. August 1792 stormes Kongeslottet Tuillerierne. Kongefamilien fængsles. Man finder en Mængde kompromitterende Breve paa Slottet, og Kongen stedes for Nationalkonventet, der har afløst den lovgivende Forsamling. Han dømmes til Døden og henrettes i Januar 1793.

Revolutionens Rædselsperiode varede ikke længe, men desto blodigere var den. Fra 2. til 7. September 1792 henrettedes 1368 Revolutionsmodstandere. Og snart begyndte Striden i de Revolutionæres egne Rækker. Danton og Marat maatte paa Skafottet, hvor Danton skal have raabt til Bøddelen: „Vis mit Hoved frem for Folket; et saadant Hoved ser det ikke hver Dag!"

Kort efter maatte Revolutionens Hovedfigur, Robespierre, selv under Faldøksen, men dermed var Revolutionens Vildskab udtømt. Jacobinerklubben og de andre revolutionære Klubber opløstes, og roligere Tider indfandt sig.

I de følgende Aar gik adskillige af Revolutionens Frugter tabt, men meget blev dog staaende. Og Revolutionens Bølger havde bredt deres Ringe til store Dele af Europa. Ikke uden Grund staar den store franske Revolution i Historien som den største af alle Revolutioner.

C. L. Skjoldbo.

Dødsfald.

Formanden for det finske Metalarbejderforbund, *Einari Aittola*, er den 4. November afgaaet ved Døden. Aittola blev valgt til Formand, da det finske Metalarbejderforbund i 1930 genoprettedes, efter at det i nogle Aar havde været sat ud af Virksomhed paa Grund af de politiske Forhold i Finland. I Tiden efter Genoprettelsen har Finsk Metalarbejderforbund arbejdet sig støt fremad og har nu i de sidste Aar øvet en meget stærk Indflydelse paa Arbejdsvilkaarene indenfor Jernindustrien. Aittola var foruden Formand i det finske Metalarbejderforbund ogsaa Medlem af Arbejdsudvalget for de finske Fagforeningers Centralorganisation.

Aittola blev kun lidt over 50 Aar gammel. En farlig Tuberkulose havde allerede gennem nogen Tid nedbrudt hans Arbejdskraft og gjorde altsaa nu Ende paa hans Liv. Ved hans Jordfæstelse var der fremmødt en talrig Repræsentation for de finske Organisationer og kommunale Institutioner samt Slægt og Venner, og ved Baaren blev udtalt mange dybtfølte og anerkendende Ord om hans Virksomhed. Saavel vor Organisation som det norske og det svenske Metalarbejderforbund havde sendt Repræsentanter til Begravelsen.

I Tilslutning til Deltagelsen i Aittolas Jordfæstelse gjorde den skandinaviske Repræsentation Ophold i Aabo og nedlagde Blomsterbuketter paa en anden af Finsk Metalarbejderforbunds Tillidsmænd, *Vihtori Järvinens* Grav. Järvinen, der i en lang Aarrække havde været ansat som fast Agitator i Forbundets Tjeneste, var afgaaet ved Døden en Uge før Aittola.

Arbejdsløshedskassernes Aarsmøde.

Arbejdsdirektørens Møde i Aar med de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser fandt Sted den 25. November. I Overensstemmelse med tidligere Aar giver vi her et kortfattet Uddrag af Direktørens Beretning, idet vi iøvrigt gør opmærksom paa, at Mødet har været refereret i vor Partipresse i umiddelbar Tilslutning til Mødet.

Antallet af Kasser den 31. Marts 1939 var 68 mod 69 den 31. Marts 1938. Det samlede Medlemstal var ca. 473.000 mod 450.072 det foregaaende Aar, og Stigningen i Aarets Løb har saaledes været ca. 23.000 eller 5,1 pCt.

Det samlede Udgiftsbeløb i Regnskabsaaret 1938—39 har andraget 101,3 Mill. Kr., hvoraf 80,8 Mill. Kr. faldt paa Hovedforsikringen og 20,5 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne. Af de samlede Udgifter faldt de 97 Mill. Kr. paa Understøttelser (i Hovedforsikringen 76,6 Mill. Kr. og i Fortsættelseskasserne 20,4 Mill. Kr.), 3,9 Mill. Kr. er medgaaet til Administration, og Resten, 0,4 Mill. Kr., er Fritagelse for Medlemsbidrag.

Til Dækning af disse Udgifter har Kasserne i Aarets Løb haft en samlet Driftsindtægt paa 103,7 Mill. Kr., hvorved bemærkes, at der i dette Beløb kun delvis er taget Hensyn til de Kasserne tilkommende Tilskud i Henhold til Lov Nr. 366 af 21./12. 1938, idet den Del af Tilskudet, 9 Mill. Kr., der er udbetalt Kasserne i Regnskabsaaret 1939—40, ikke er medregnet. Af Driftsindtægten 103,7 Mill. Kr. faldt 76,5 Mill. Kr. paa Hovedforsikringen og 27,2 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne

I Hovedforsikringen fordeler Indtægterne sig saaledes:

36,4	Mill. Kr.	paa Medlemsbidrag
27,6	- - -	Statstilskud
4,6	- - -	Refusion af Brændselshjælp
5,5	- - -	Forskud paa Tilskud i Henhold til Lov Nr. 366 af 21./12. 1938
2,4	- - -	andre Indtægter (heraf Renteindtægt 2,1 Mill. Kr.)
76,5	Mill. Kr.	

I Fortsættelseskasserne fordeler Driftsindtægterne sig saaledes:

9,0	Mill. Kr.	paa Medlemsbidrag
7,2	- - -	Statstilskud
10,2	- - -	Arbejdsløshedsfondens Andel af udbetalt Understøttelse i 1938—39
0,8	- - -	andre Indtægter (væsentligst Renteindtægt)
27,2	Mill. Kr.	

Arbejdsløshedsforsikringen har haft et samlet Driftsoverskud paa 2,4 Mill. Kr. Tages herved tillige Hensyn til det Kasserne tilkommende resterende Tilskud i Henhold til Lov Nr. 366 af 21./12. 1938, 9 Mill. Kr., der er kommet til Udbetaling i Regnskabsaaret 1939—40, fremkommer et Driftsoverskud paa 11,4 Mill. Kr.

Kassernes samlede Formue, der pr. 31./3. 1938 udgjorde 88,7 Mill. Kr. eller 197 Kr. pr. Medlem, er den 31./3. 1939 steget til 91,1 Mill. Kr. eller 193 Kr. pr. Medlem. Af Formuen faldt 55,7 Mill. Kr. paa Hovedforsikringen og 35,4 Mill. Kr. paa Fortsættelseskasserne. Naar ovennævnte Tilskud paa 9 Mill. Kr. medregnes i Formuen pr. 31./3. 1939, andrager denne 100,1 Mill. Kr. eller 212 Kr. pr. Medlem.

Kassernes samlede Gæld androg pr. 31./3. 1939 1.350.000 Kr., hvoraf 975.000 Kr. til Staten, 175.000 Kr. til Arbejdsløshedsfonden og Resten, 200.000 Kr., Fortsættelseskassers Gæld til Hovedforsikringen.

Antallet af ledige Dage har i 1938—39 været ialt 30,7 Mill. mod 28,3 Mill. i 1937—38. Stigningen andrager ca. 8,5 pCt., og Stigningen i Antal ledige Dage pr. Medlem 3,1 pCt.

Aarslønnen i Fagene, der er afgørende for Satserne for Tilskud fra det offentlige, udviser for Aaret 1938—39 en Fremgang, idet 7 Arbejdsløshedskasser med ca. 26.000 Medlemmer eller 5,5 pCt. af den samlede Medlemsbestand har en Aarsløn paa under 2.000 Kr. i Modsætning til 1937—38, hvor 8 Arbejdsløshedskasser med ca. 44.000 Medlemmer eller 10 pCt. af Medlemsbestanden laa under denne Grænse. Der er iøvrigt for Størstedelen af Kasserne konstateret en Stigning af Aarslønnen. Den gennemsnitlige Aarsløn for samtlige Kasser er saaledes steget fra 2.382 Kr. i 1937—38 til 2.469 Kr. i 1938—39. De stigende Aarslønninger har for en Del Kassers Vedkommende haft Indflydelse paa Tilskudsprocenterne.

I Tilslutning til den officielle Beretning fremsatte Arbejdsdirektøren en Række Bemærkninger vedrørende Understøttelsesaarets Omlægning, den nye Haandbog, den interskandinaviske Arbejderudveksling og Kassernes Konsolidering.

Hovedkasserer A. Johansen gav nogle Oplysninger om Forhandlinger, der havde fundet Sted med Socialministeriet vedrørende Tilskudsskalaen for Arbejdsløshedskasserne og om Prisregulering af Dagpengesatserne, hvorefter det kunde forventes, at Dagpengene paa Basis af Oktober-Pristallet vilde kunne reguleres allerede nu i Stedet for til 1. April.

Efter en kort Diskussion sluttede Arbejdsdirektøren Mødet med Ønsket om, at Arbejdsløshedskasserne maatte kunne holde Stand, uanset om truende Forhold skulde fremkalde en Krise.

Pas paa Medlemsretten.

Der er fra Hovedkontoret den 27. November tilsendt Afdelingerne et Cirkulære, hvori der gøres opmærksom paa, at man i en Del af Forbundets Afdelinger ganske roligt tolererer store Overskridelser af Restancefristen. Saavel gennem Forbundets og Arbejdsløshedskassens Rejserevisor som gennem de Stikprøver, der fra de offentlige Arbejdsanvisningskontorer tilstilles Arbejdsdirektoratet og derefter tilsendes os til Erklæring, konstateres det, at altfor mange Kolleger, der forlængst burde være slettet, stadig staar opført som Medlemmer og faar Lov til at viderebetale Kontingent og i Tilfælde af Arbejdsløshed udnytte Arbejdsløshedsunderstøttelsen.

Dette kan simpelt hen ikke blive ved med at gaa, og vore Afdelinger har faaet Paalæg om, at de uden Persons-Anseelse maa slette de Medlemmer, som ikke overholder Restancefristen. Undskyldninger med, at man ikke har Raad til at betale Kontingentet, hører ingen Steder hjemme, for det er lige saa dyrt at være Medlem med 8 Ugers Restance, som det er at være lige med, og det er forøvrigt heller ikke altid de daarligst stillede Medlemmer, der er værst til at overskride Restancefristen.

Da der endvidere — heldigvis — i de fleste Afdelinger kan holdes Orden paa Forholdet, vil formentlig enhver Kollega kunne indse, at man ikke kan have 2 Slags Regler i Afdelingerne, nemlig en, hvor Medlemmerne maa overholde de 4 Ugers Restancefrist og blive slettet, hvis dette ikke sker, og en anden, hvor Medlemsretten bevares, selv om Restancefristen stiger til det 2- eller 3-dobbelte.

Husk derfor, at Overskridelse af Restancefristen betyder Tab af Medlems- og Understøttelsesret, og at Tilsynet med Overholdelse af Restancefristen er og vil blive skærpet, saaledes at heller ikke Afdelingernes Tillidsmænd vil kunne dække over Forsømmelser dermed.

Fradrag i Skatteindtægt.

I Lighed med tidligere Aar gives hosstaaende en Udregning af det i 1939 betalte Kontingent til Arbejdsløshedskassen, hvilket paa samme Maade som Sygeforsikring og Livsforsikring kan fradrages Indtægten ved Udregningen af den skattepligtige Indtægt.

For Forbunds- og Afdelingskontingentets Vedkommende gælder den Regel, at ¾ af Aarets Kontingent kan fradrages selve de oppebaarne Indtægter, hvorved undgaas, at dette Fradrag kommer ind under det Maksimum af 400 Kroner, der er fastsat for Fradrag af Forsikringskontingent.

Da de respektive Forbund har forskelligt Kontingent, er der foretaget Opstilling for hvert Forbund for sig.

Kontingentet er udregnet for arbejdende fuldtbetalende Medlemmer, og Medlemmer, der paa Grund af Arbejdsløshed, Sygdom, Militærtjeneste o. l. har været helt eller delvis fritaget for Kontingentydelser, maa derfor formindske Fradragene i Overensstemmelse dermed.

	Aars-Kontingent	Fradrages i Brutto-indtægt	Fradrages i skattepligtig Indtægt
Smedeforbund:	Kr.	Kr.	Kr.
Forbund	41,60	60,45	
Afdeling	39,00		
Arbejdsløshedskasse	88,40		88,40
Formerforbund:			
Forbund	119,60	152,70	
Afdeling (Kbhvn.)	84,00		
Arbejdsløshedskasse	88,40		142,40
Hjælpeforen. (Kbhvn.)	54,00		
Sliberforbund:			
Forbund	70,20	67,28	
Afdeling (Kbhvn.)	19,50		
Sygeforsikring (Kbhvn.)	26,00		114,40
Arbejdsløshedskasse	88,40		
Specialarbejderforbund:			
Forbund	72,80	70,20	
Afdeling	20,80		
Arbejdsløshedskasse	88,40		88,40
Metaltrykkerforbund:			
Forbund	91,65	68,74	
Arbejdsløshedskasse	134,55		207,35
Hjælpekasse	72,80		
Kobbersmedeforbund:			
Forbund	75,40	83,85	
Afdeling (Kbhvn.)	36,40		
Sygekasse	26,00		130,00
Arbejdsløshedskasse	104,00		
Gørtlerforbund:			
Forbund	62,40	56,55	
Afdeling	13,00		
Sygeforsikring	31,20		106,60
Arbejdsløshedskasse	75,40		

Smedenes Kontingent er udregnet efter et Ugekontingent af Kr. 3,25. De Medlemmer, der har betalt

større eller mindre Kontingent, maa selv udregne Differencen, og ¾ af denne kan sammenlægges med eller fradrages det udregnede Beløb, som maa fradrages i Bruttoindtægten.

For Formere og for Slibere er angivet københavnske Afdelings- og Sygeforsikringskontingenter, og Medlemmer af Provinsafdelinger maa i Stedet for omregne efter, hvad der er gældende i deres respektive Afdelinger.

For Kobbersmedene er ligeledes angivet københavnske Afdelingskontingenter, og Medlemmer af de øvrige Afdelinger maa omregne Fradraget i Forhold til deres Afdelingskontingent. Kontingentet for syge og arbejdsløse har været Kr. 2,50 pr. Uge for alle 52 Uger.

Medlemmer af Gørtlerforbundet, der har været syge eller arbejdsløse, kan ved Henvendelse til Forbund eller Afdeling faa Oplysning om Kontingentets Fordeling, da Kontingentet kan variere noget efter Sygdommens eller Arbejdsløshedens Længde.

Fradraget i Bruttoindtægt skal forstaas saaledes, at saafremt et Medlems samlede Indtægt har været Kr. 3.200,00, og hvis ¾ af Forbunds- og Afdelingskontingentet andrager Kr. 60,45, saa udfyldes Rubriken i Skatteskemaet om Arbejdsindtægt med Kr. 3.140,00, hvorimod Forsikringsfradragene sker i den dertil beregnede Rubrik paa Skemaet.

Island.

Glimt af Sagaøen.

(Efter »Arbejderen«.)

(Sluttet.)

Men naturligvis er det ikke alene de forannævnte organisatoriske og ideologiske Omstændigheder, som har beredt Islands Arbejderbevægelse Vanskeligheder. Først og fremmest er det Landets hele økonomiske Stilling, der giver store erhvervsmæssige Problemer at tumle med. Det er almindelig kendt, at *Fiskeriet* er Islands Hovederhverv, og af Eksportmulighederne paa dette Omraade afhænger saa at sige Befolkningens Skæbne.

Her skal gives nogle enkelte Tal for at belyse, i hvor høj Grad Island er en Fiskerination, idet vi sammenligner med Europas førende Lande paa dette Omraade. I 1930 fordelte Fiskefangsten sig paa følgende Lande saaledes i Tusinde Tons: Norge 1132, Storbritannien 1115, Tyskland 355, Island 352, Frankrig 246, Portugal 181, Spanien 180 og Holland 136. Som man ser, indtager det lille Island (med sine kun 120.000 Indbyggere) Fjerdepladsen blandt Europas fiskeproducerende Lande. Naar man udregner Fiskeproduktionen pr. Indbygger, træder Islands Rolle som Fiskerination endnu grellere frem. Der fiskes aarligt af Islændinge ca. 2500 Kilo pr. Indbygger, og til Sammenligning tjener: for Norges Vedkommende ca. 400 Kilo pr. Indbygger, derefter kommer Tyskland med ca. 80 Kilo; for Danmarks Vedkommende udgør Fiskefangsten 2½ Kilo om Aaret pr. Indbygger.

Det er aldeles overvejende Fiskeeksporten, der skal bringe Penge til Landet. Det er derfor evident, at de senere Aars erhvervsmæssige Isolationsbestræbelser i alle Stater — med deraf følgende svigtende Afsætningsmulighed — har været et alvorligt Slag for Islands Økonomi.

Islands Eksport ramtes yderligere haardt af den spanske Borgerkrig, som betød, at et af de vigtigste Markeder totalt svigtede, ligesom Italiens Import af islandske Sild og Klipfisk i de senere Aar er dalet betydeligt.

Disse Problemer for Islands Udenrigshandel medførte, at Regeringen saa sig nødsaget til at gennemføre den saakaldte *Devalueringslov*, der saaledes maa betragtes som en Nødforordning. Den islandske Krone devalueredes med 20 pCt., i den Hensigt at støtte Fiskeriet ved at forøge Indtægter og Salgsmuligheder. Til Loven var kædet en Forlængelse af Overenskomsterne indtil 1. April 1940, saaledes at der indenfor et Aar ikke er Forhandlingsret om Lønreguleringer. Herfra sker dog den Undtagelse, at hvis Prisstigningen andrager 10 pCt., forhøjes Lønningerne med 5 pCt. og derefter med Totrediedele af, hvad Prisstigningen udgør udover 10 pCt. Men denne Adgang til Regulering gives kun for Lønninger op til 300 Kr. om Maaneden, hvorimod Lønninger udover dette Beløb ikke kan forhøjes, ligegyldigt hvor højt Priserne stiger. For en Del Fags Vedkommende er der saaledes lagt „Loft over Lønningerne", hvad der har vakt nogen Nervøsitet og Modstand i Arbejderkredse.

Islands Regering („Femlingerne", som den kaldes, fordi den har 5 Ministre) er en Koalitionsregering af 3 Partier: Fremskridtspartiet, Selvstændighedspartiet og Socialdemokratiet. Socialdemokratiet har i Island, som mange andre Steder i Verden, haft Valget imellem at staa i Opposition og Angrebsstilling, eller — gennem Deltagelse i Regeringen — at indvirke paa de Foranstaltninger, der af Situationens Alvor fremgaar som politisk Nødvendighed. Partiet har derfor ogsaa positivt maattet medvirke til Gennemførelse af den omtalte Devalueringslov, hvis Virkninger det foreløbig er umuligt at overskue, men ogsaa paa forskellige andre Omraader forsøger man at stimulere Landets Økonomi.

Island kender ogsaa Problemet: Flugten fra Land til By. I denne Artikel er tidligere paavist, med hvilken Hast Hovedstaden er vokset. I hele Island gør denne Bevægelse i Befolkningsgrupperingerne sig meget stærkt gældende; medens Befolkningsantallet de sidste 20 Aar er steget med ca. 25.000, er Befolkningen i Landdistrikterne mindsket i samme Tidsrum fra 66.000 til 62.000, og Regeringen har forsøgt paa forskellig Maade at modvirke denne Bevægelse.

Man maa gøre sig klart, at Island er karrigt fra Naturens Haand, men meget er blevet gjort for at

ophjælpe Landbruget. Medens Staten i Aaret 1880 ydede 10.000 Kr. i Tilskud til Landbruget, er Bevillingerne nu steget til omkring 1 Mill. Kr. pr. Aar — foruden de store Beløb til Vejanlæg, som ogsaa kommer Landbruget til gode. I Island er bygget op imod 10.000 km Vej. Tidligere maatte Bønderne transportere deres Produkter flere Dage i Træk paa Hesteryg over stride Elve, dyndede Moser og stenede Lavamarker. Thi det er kun en ringe Del af Islands Jord, der egner sig til driftigt Landbrug. Kun paa Nordlandet og Østlandet finder man de rigtig frugtbare Egne i større Udstrækning; paa Sydlandet er frodige Marker saa sjældne, at Barskhed og Ufrugtbarhed næsten overalt dominerer Billedet.

Tager man fra Reykjavik, ad Vejen nordpaa, ligger den sidste Gaard paa Sydlandet ca. 130 Kilometer ude — først 300 Kilometer længere frem ad Vejen møder man den næste Gaard, golde Lavamarker dækker det mellemliggende Terræn. Hvor mange Tusinde Aar vil der gaa, før Lavaen er forvitret og blevet til frugtbar Jord? Men i Landets varme Kilder og i Fosserne er enorme Kræfter og Værdier, som rigtigt udnyttet maaske vil kunne ændre Landets erhvervsmæssige Perspektiver. Man anslaar den til Udnyttelse anvendelige Vandkraft til 4 Mill. Hestekræfter, eller op imod 40 Hestekræfter pr. Individ, og dertil kommer endvidere det imponerende Projekt med Udnyttelsen af de varme Kilder. Det er bekendt, at det danske Firma Højgaard & Schultz, som iøvrigt har opført flere Kraftstationer ved Fosserne i Island, er i Færd med at bore i Nærheden af Reykir, et af de Steder, hvor varme Vandaarer findes i Massevis. Med Tiden vil Reykjavik fra dette Sted blive forsynet med hele sit Behov af Varme og varmt Vand.

Industrien er i Island ikke fremherskende, naar undtages Sildeoliefabrikationen, der i de senere Aar har udviklet sig til en veritabel Storindustri; og i Reykjavik findes en stort anlagt Fabrik for Fiskehermetik. Herudover er det navnlig Uldvarefabrikation af Faareavlen, der drives i storindustriel Maalestok. Endelig er der Fiskemelsfabrikker og nogen Forarbejdning af Skind; der findes en Del Garverier, og i de senere Aar er startet et Par Skotøjsfabrikker.

Trods den uafladelige Kamp for at hævde sig paa Verdensmarkedet og trods nationaløkonomisk og statsfinansiel Besvær har Fremdriften i Island alligevel ikke kunnet lade sig standse.

Paa forskellige Omraader har det private Initiativ i stor Udstrækning med Regeringens Støtte forsøgt nye Veje for industriel Produktion, saaledes som denne Artikel har fortalt lidt om; men det er fremdeles saaledes, at mere end en Trediedel af Landets Befolkning direkte ernærer sig ved Fiskeriet. Fiskernes og Sømændenes Organisationer har derfor altid, talmæssigt og i anden Henseende, haft stor Betydning for islandsk Fagbevægelse.

Sjömannafelag Reykjavikur (Reykjavik Sømandsforening), der tæller ca. 1200 Medlemmer, er forøvrigt den Fagforening, hvis internationale Tilknytning er ældst; den er tilsluttet I. T. F. i Amsterdam. Foreningen har organiseret saavel Sømænd som Fyrbødere og Fiskere. Arbejdstiden er 2-Skifte-Vagt paa Søen (for Kvindernes Vedkommende dog kun 8 Timers Arbejdstid), paa Land 8 Timer. For Matrosernes Vedkommende andrager Lønnen for et helt Aars fuld Beskæftigelse mellem 3.800—4.500 Kr. og for Fyrbøderne 3.600—3.800 Kr. Disse Tal er Maksimum, og det er desværre kun den ringeste Del af islandske Søfolk, som naar saa højt. Desuden har de senere Aars Eksportindskrænkninger medført en Decimering af Trawlerflaaden, hvorved en Del Arbejdsløshed har sat ind.

I indeværende Sommer har Arbejdsløshedstallet i Reykjavik dog været betydelig lavere end i adskillige Aar, ca. 250 ledige paa samtlige faglige Omraader, medens Tallet for afvigte Vinterhalvaar alene i Hovedstaden svingede mellem 600 og 800, og dertil kommer, at en stor Del af de, der regnes for beskæftigede, i ret vid Udstrækning er beskæftigede som Løsarbejdere, uden nogen paaregnelig stor Ugeløn. Fra disse Arbejderaflønninger og op til typograferne er der et stort Spring. For Sættere og Trykkere er Minimallønnen 90,70 islandske Kroner; de ligger ogsaa i Spidsen lønmæssigt set, men Lønforskellen mellem de forskellige Fag og Faggrupper er meget stor, og man vil i Island, saavel som i mange andre Lande — sikkert mindst i Danmark — se, at Arbejdernes Løn- og Levevilkaar er saa uensartede, at alene denne Omstændighed kan gøre det vanskeligt at etablere den Solidaritet, som er vital nødvendig, ikke mindst for islandsk Arbejderbevægelse paa dens nuværende Stadium.

Til Slut nogle Bemærkninger om det, som i disse Aar er Islands vigtigste nationale Problem.

Som man ved, udløber Forbundsloven af 1918 efter 25 Aars Forløb i 1943, med Opsigelsesret i 1940. Det er i Øjeblikket umuligt at vide, hvilken Stilling det islandske Folk vil tage. Forskellige Kræfter virker i de forskelligste Retninger. Der er f. Eks. Folk paa Island, der tilstræber en nærmere Tilknytning til England, men ogsaa andre Muligheder nævnes fra mere eller mindre ansvarligt Sted. For den islandske Arbejderbevægelses Vedkommende er Stillingen dog utvivlsomt den, at man aldeles overvejende er interesseret i *fortsat Tilknytning til det øvrige Norden.* Paa et af de største Folkemøder, Reykjavik i mange Aar har set, talte den svenske Landsorganisations Repræsentant *Axel Strand,* og fra Danmark *Hedtoft-Hansen* og *Ernst Berg,* og de Ord, der blev sagt om Fællesskabet mellem de nordiske Demokratier, hilstes med særligt kraftigt Bifald. Uanset om Personalunionen mellem Danmark og Island bevares paa samme Maade som hidtil eller ikke, er der Grund til baade at haabe og tro paa, at det vil lykkes at bevare Island i den nordiske Kulturkreds og som et værdifuldt Element i de nordiske Demokratier, hvor vi fra svundne Tider har haft vort eget paa Friheden grundede Levesæt. Og man kan tillige være sikker paa, at Islands Fagorganisationer og den socialisti-

ske Arbejderbevægelse vil naa frem til den Position, de har naturligt Krav paa. Det islandske Folk rummer sunde, virile Kræfter, som selv under vor Tids vanskelige Vilkaar maa kunne forene den nationale Bevidsthed, som i Island er vaagen, med en social Fremskridtets Aand.

Drikkevand.

Af *S. Thorlund.*

(Sluttet.)

Vandet fra Søndersø benyttes under almindelige Forhold ikke mere til Drikkevand, da man fra Aaret 1893 helt er gaaet over til at anvende Kildevand fra Boringer omkring Søen. Kun i Nødstilfælde paa meget varme Sommerdage, hvor Vandforbruget i København er stort, tager man Vandet fra Søndersø, hvorefter det i Bassiner tilsættes Klor, forinden det løber ind til Byen.

Et historisk Led i Vandforsyningens Virksomhed var Vandreservoiret i Søndermarken, der den Dag i Dag er beliggende under Plænerne ud imod Frederiksberg Slot, altsaa under Springvandsfontænen.

Bassinet blev opført i Aaret 1852 og var aabent, men blev i Aarene 1890—91 overdækket. Hertil blev det Vand oppumpet, der ikke var Brug for om Dagen, hvorimod det om Natten, naar Pumperne gik for halv Kraft, og Forbruget ikke var saa stort, tjente som Reserve paa Grund af dets høje Beliggenhed.

Senere blev en af de store Ledninger fra Thorsbro Vandværk ført til Bassinet, hvorimod det nu er sat ud af Funktion, da Bassinets Beliggenhed med Hensyn til Trykket ikke mere svarer til den høje Bebyggelse i Hovedstaden, thi selv om Pumpestationen ved Sct. Jørgensø kunde modtage Vandet fra Søndermarksbassinet, og derefter sætte det op til Bytrykket, saa har det vist sig mere hensigtsmæssigt at føre den store 650 mm Ledning fra Thorsbro direkte ind i Bynettet.

De bestaaende Kildeanlæg blev gennem Aarene stadig udbygget, da Byens Trang til Vand fortsat voksede. Saaledes kan det oplyses, at omkring Aaret 1893, hvor man helt var gaaet over til at forsyne Byen med Kildevand, var man i Stand til at fremskaffe henimod 175,000 Tdr. pr. Døgn. Dertil kom yderligere den Fordel, at man omkring Aaret 1900 var naaet saa langt frem, at Vandet fra alle Kilderne ude i Landet kunde føres ind til Byen i lukkede Ledninger.

Den senere Udvikling af Københavns Vandforsyning falder dels paa nye Kildeanlæg, Pumpestationer og paa de store Værker med tilhørende Anlæg for Iltning og Filtrering af Vandet. I Aaret 1901 paabegyndtes Værket ved Borups Allé, 1905—1913 opførtes Værket ved Thorsbro, og i Aarene 1919—1925 opførtes Værket ved Islevbro.

I Aaret 1931 blev Marbjerganlæget ved Roskilde paabegyndt og var færdigt til Brug i 1934. Desuden blev Lejreanlæget paabegyndt samme Aar og var færdigbygget i Aaret 1938.

Til værket ved Lejre hører 6 Kildepladser af Størrelse tilsammen ca. 105 ha (ca. 190 Tdr. Land), paa

Nedlægning af 1000 mm Bonna-Ledning.

hvilke der tilsammen er udført 133 Stk. 250 mm Boringer af Dybde 50—70 m.

Med dette Anlæg forøgedes Vandforsyningens Indvindingsomraade med 3 Kvadratmil til ialt ca. 10 Kvadratmil og kan yde en Vandmængde paa 16 Mill. m^3 Vand aarligt. Værket har kostet 12½ Mill. Kroner.

Fra alle disse større eller mindre Anlæg ude i Landet føres Vandet i Ledninger paa indtil 1100 mm Størrelse ind til Byen, hvor Vandet for Størstepartens Vedkommende først passerer Højdebeholderen ved Bellahøj eller den nye Højdebeholder ved Tinghøj i Buddinge.

Et Kapitel for sig er Bygningen af disse vældige Vandledninger, der fører Vandet til København, og som er udført af A/S Højgaard & Schultz til et Beløb af ialt 7 Mill. Kr. Af dette Beløb er kun 15 pCt. medgaaet til Indkøb af Jernmateriale i Udlandet, medens Ledningen iøvrigt bestaar af Beton, der er lagt paa

Jernskelettet paa en af nævnte Firma patenteret Maade, de saakaldte Bonna-Rør. Ved denne Fremgangsmaade er Arbejdslønnen blevet her i Landet, idet der, hvis der skulde være købt færdige Staalrør, maatte regnes med et Beløb paa ca. 60 pCt. til Import af Rørene.

Saafremt man nu ved Afslutningen af disse Oplysninger vil spørge, hvorledes det er muligt at paapege og indvinde de kolossale Vandmængder, der er paakrævet til en Storby, da maa Svaret blive, at den moderne dygtige Ingeniør har afløst den gammeldags kloge Mand, der kunde vise Vand ved Hjælp af en Pilekvist.

De nuværende Metoder til at fremskaffe Kildevand (altsaa Grundvand) sker efter geologiske og hydrologiske Undersøgelser gennem Boringer i Jorden, idet disse varierer i Dybder fra 10—118 m. Betingelsen for at faa det bedste Drikkevand er, at Boringen føres ned i Kalklaget, og hvis man saa et Snit af Jordbunden paa disse Dybder, vilde Billedet vise sig som et Landskab i en Bjergegn, med Højdedrag og Dalsænkninger. I Kalklaget findes store grydeformede Huller, der kaldes for Jættegryder og som antagelig er dannet under den første Istid, her samler Vandet sig i store Mængder, og paa disse vandrige Egne anlægger man Kildepladsen.

Gennem et System af Boringer, hvortil der er ført Hævertledninger, suges Vandet saa op af Jorden, hvorefter det føres hen til en Samlebrønd, derfra pumpes det videre til Filteranlæget paa Værket.

Paa den Plads, hvor Boringen efter Drikkevand skal foregaa, rejses der et Boretaarn, som vist paa Billedet, og hvor man i Midten af Boretaarnet ser Borerøret og Borestangen og ved Siden af dette den Traktor, der betjener Boringen. Ved Boringen benytter man et Borerør paa 10" eller 250 mm i Diameter og paa en Længde af ca. 4 m. Det første, altsaa det nederste, Borerør har en Boresko, der i Udseende er dannet som et Rørbor.

Inden i Borerøret anbringes Borestangen, der er hul indvendig, og paa Enden af Borestangen sidder Boremejslen, der er 6" bred, og hvori der findes 2 Huller, hvorigennem Trykvandet fra Traktoren kan skylle Grus og Sten bort under Boringen.

Naar Boringen begynder, staar Brøndmesteren ved Borestangen, hvorpaa der er spændt en Art Medbringer, saaledes at Borestangen kan drejes. Der gives nu Signal til Traktoren, der ved Hjælp af Pullertræk løfter Borestangen en Meter i Vejret, hvorefter den ved sin egen Vægt falder ned i Jorden. Paa Borestangen er anbragt en Vandslange, hvorigennem det Vand passerer, der skyller Grus og Sten bort under Boringen.

Processen med at løfte og dreje Borestangen fortsættes, indtil man har naaet den i Forvejen planlagte Dybde. Til Belysning af dette Forhold skal jeg anføre, at der paa Stedet er anbragt de Antal Borerør og Borestænger, der svarer til den Dybde, der skal bores, og som skrues til, efterhaanden som Borestangen og Borerøret synker ned i Jorden.

En Boring varer 3 à 4 Uger, alt afhængig af, hvor stor Dybde man skal ned i, og ligeledes om man møder Vanskeligheder, naar Boret støder paa store Sten; den største Dybde, naar man undtager Proveboringerne, ligger paa 80 m. Saasnart Boringen er tilendebragt, trækker man Borestangen op og sænker

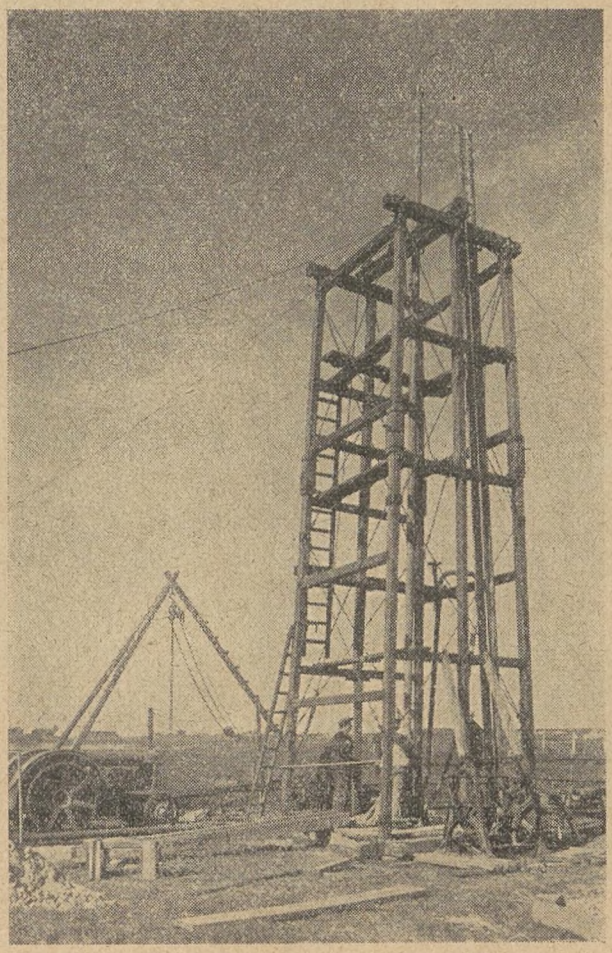

Borearbejde.

et Forerør, eller man kan sige Sugerør ned i Borerøret, hvis nederste Ende er formet som en Si, og som er beregnet til at gaa 10 m ned i Kalklaget. Sugerøret er 125 mm eller 4" i Diameter, og den omtalte Si skal forhindre, at Røret forstoppes forneden.

Naar dette er sket, hælder man smaa Nøddesten ned mellem Borerøret og Sugerøret og slutter af med Sand foroven. Dernæst trækker man hele Borerøret op, saaledes at Sugerøret bliver staaende, og gennem dette stiger Vandet op til Jordens Overflade. Undertiden springer Vandet for fuld Kraft som en Fontæne, under andre Forhold er det nødvendigt at suge det op ved Hjælp af Vakuum, hvorefter det bliver tilsat en Hævertledning, der saa fører Vandet hen til den nærmeste Samlebrønd, og dermed er Boringen tilendebragt.

Man har undertiden staaet overfor det Spørgsmaal,

særlig om Sommeren, naar der indtræder langvarige tørre Perioder, og hvor Kravet til Vand er stort, om ikke nogle faa Dages Regnvejr vilde influere paa det Vand, der saaledes trænger ned i Jorden, altsaa ogsaa paa de Steder, hvor Kildepladserne er beliggende.

Boring — Hule Mølle.

Dertil er at svare, at Regnvandet bruger 3 à 4 Maaneder om at trænge ned til de Dybder i Kalklaget, hvorfra man henter det gode Kildevand. Man vil deraf forstaa, at Kildevandet, naar det har passeret de forskellige Jordlag, efter denne Filtrering staar langt over det Vand, der tages fra gravede Brønde, hvoraf mange ikke er mere end 5 à 6 m dybe.

Det Drikkevand, som Befolkningen i København har til Raadighed, er frit for Bakterier eller Kim af nogen som helst Art, og til en Betryggelse kan anføres, at der ved Vandforsyningens eget Laboratorium og ved Sundhedskommissionens Laboratorium ugentlig foretages Prøver af Drikkevandet. Det kan maaske i samme Forbindelse have sin Interesse at erfare, at der gennem de kemiske Vandanalyser forefindes følgende Stoffer i Vandet: Ammoniak — Salpetersyre — Kulsyre — Saltsyre — Svovlsyre — Magnesia — Fosforsyre — Jernforilte — Manganforilte. Vandforbruget i København er stadig stigende og ligger paa ca. 48 Mill. m³ om Aaret, hvilket udgør ca. 191 Liter Vand pr. Døgn pr. Individ.

Den lette og billige Adgang til Vandet i de københavnske Hjem bør i høj Grad værdsættes, thi Københavns Kommune har i Aarenes Løb i sine Vandforsyningsanlæg anbragt ca. 73 Mill. Kroner.

Københavns Vandforsyning, der har den Opgave fortsat at skulle skaffe Hovedstaden Vand, maa stadig spejde efter nye Kildepladser for at dække Behovet, forhaabentlig lykkes det endnu nogle Aar, men for ikke helt at køre tør, har Københavns Kommune sikret sig Retten til at tage Vandet fra Arresø.

Foreløbig vil man anlægge nogle Kildepladser omkring Arresø paa samme Maade som ved Søndersø, men skulde Trangen til Vand stadig stige, vil man tage Vandet direkte fra Søen, som da efter en særlig Filtrering vil blive blandet med Kildevandet.

Den eneste Ulempe, der nu om Stunder er ved Søvand, er den høje Varmetemperatur, der dog kan afhjælpes ved, at det i Vandreservoirerne blandes med Kildevandet, der har en Temperatur paa 8½° C.

Saafremt det senere skulde ske, at man altsaa paany vendte tilbage til at benytte Overfladevand, dog

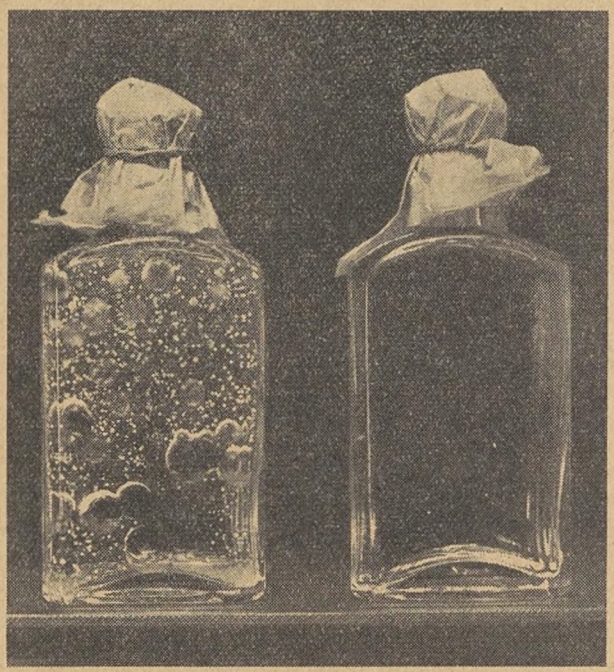

Urent Vand. Rent Vand.

Bakteriologisk Prøve.

kun til Supplering af det eksisterende Kildevand, skal man ikke blive nervøs for, at man vender tilbage til de før omtalte Forhold i det gamle København, thi de Metoder, man nu har til Raadighed med Hensyn til Filtrering af Vandet, er af den Beskaffenhed, at man trygt kan benytte det til Drikkevand.

Til Beroligelse for dem, der aner en Fare ved at drikke Overfladevand, kan oplyses, at flere Storbyer er henvist til at tage deres Drikkevand fra Søer, og

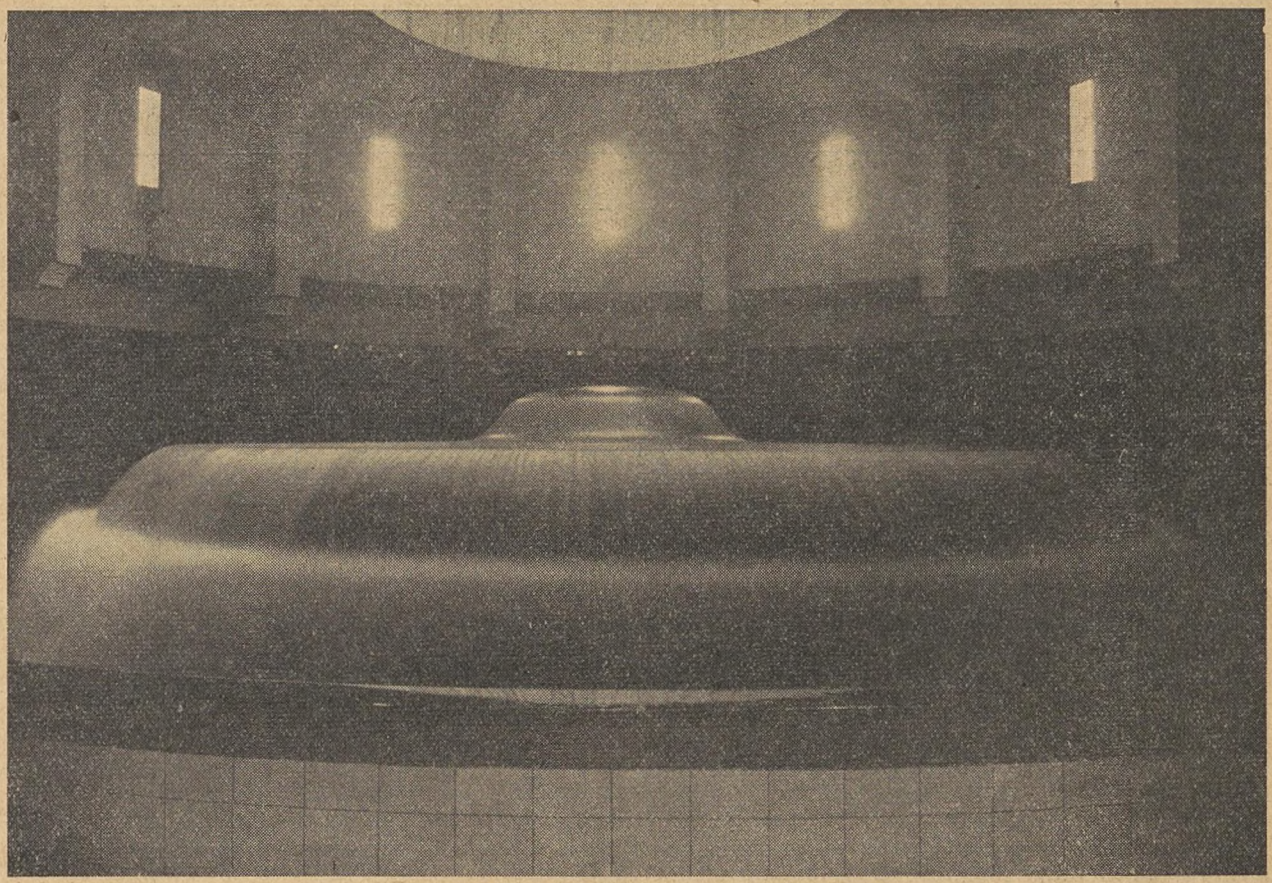

Marbjerg — Iltningsanlæg.

i denne Forbindelse kan nævnes Stockholm, der tager sit Drikkevand fra Mälaren.

Som en Kuriositet kan anføres, at Stockholms Kloakledninger ligeledes udmunder i Mälaren, ganske vist ikke paa det samme Sted, hvor man oppumper Drikkevandet, men det System, man anvender til Filtrering af Vandet, giver et godt Drikkevand, omend et blødt Vand i Forhold til det danske haarde Kildevand, men det er absolut frit for Bakterier og Kim og rummer ingen Fare af sundhedsmæssig Karakter.

Kunstharpikspressemasser som Lejematerialer.

1. Lejematerialer.

Til Lejer eller Udforing af disse har man hidtil anvendt to væsensforskellige Grupper Materialer, nemlig:

a) Metaller. De saakaldte Lejemetaller, der er sammensat af Metallerne Tin, Bly, Kobber, Zink, Nikkel, Antimon, Kobolt og Jern m. fl. i forskellige Forhold,
og

b) Træ. Nu til Dags udelukkende Træsorten Pokkenholt.

Træ er det ældste Lejemateriale, man kender. Naar det navnlig har været Træsorten Pokkenholt, der har været anvendt til Lejepander, skyldes det denne Træsorts store Haardhed og Slidstyrke, og dens Evne til at kunne arbejde uden regelmæssig Smøring eller blot med Vand som Smøremiddel. Det sidste gav Pokkenholt stor Anvendelse til Lejer, som arbejdede under Vand, som f. Eks. Lejerne til Vandhjulene, som i gamle Dage anvendtes som Drivkraft for Smaaindustrien (Vandmøller).

Endnu i Dag anvendes Pokkenholt som Lejemateriale i Valseværker. For at bortlede Varmen fra de store Valser, afkøles Valsernes Lejetappe med Vand, som jo uundgaaeligt trænger ind i Lejerne. I et al-

	Kunstharpiks-Lejematerialer			Hvidt-metal	Bronce
	Lagdelte Plader af groftvævet Stof	Rør, viklet af fintvævet Stof	Materiale af smaa fintskaarne Stofstykker		
Vægtfylde	1.30—1.35			7.1	7.4—8.5
Trækstyrke kg/cm²	550	950	250	500	2000
Trykstyrke kg/cm²				1900	3700
vinkelret paa Lagene	2930	3500	2700		
parallelt med Lagene	2330	2500	1850		
Bøjningsstyrke kg/cm²				1800	2500
vinkelret paa Lagene	1150	1500	600		
parallelt med Lagene	1120				
Slagbøjestyrke cmkg/cm²					
vinkelret paa Lagene	30	29	15		
parallelt med Lagene	26	31			
Kugletrykstyrke kg/mm²	40	40	35	30	80
Elasticitetskoefficient kg/cm²	ca. 75.000	ca. 83.000	ca. 50.000	270.000	1.000.000
Lineær Varmeudvidelseskoefficient	0,000025—0,000030			0,000025	0,000016
Varmeledningsevne (kcal/mh°C)	0.15—0.20			36	52

Talværdierne for Kunstharpiks-Lejematerialer stammer fra A. E. G., som fremstiller et Materiale, hvis Handelsnavn er „Novotext".

mindeligt oliesmurt Leje vilde Smøreolien med det indtrængende Vand danne en daarligt smørende Olieemulsion, hvis Smøreevne iøvrigt af Varmen vilde blive yderligere forringet saaledes, at Lejet ret hurtigt vilde brænde sammen. Pokkenholtlejet kan derimod taale Vandet og tager ingen Skade. Det maa dog indrømmes, at Pokkenholt-Lejerne med Tiden bliver opblødt (kvæller ud) i de yderste Lag og derved til sidst ødelægges.

I 1928 forsøgte det kendte tyske Industrifirma A. E. G. (Allgemeine Elektricitäts-Gesellschaft, Berlin) i sit Kobbervalseværk i Hennigsdorf at udskifte de tidligere anvendte Pokkenholtlejer med Lejer af Kunstharpikspressemasse (nærmere betegnet Kunstharpiks med Bomuldstaver som Fyldmasse). Dette sidste Lejemateriale viste sig at have en Levetid paa 10 Maaneder mod Pokkenholtlejernes 3 Maaneder. Altsaa en meget betydelig Forbedring.

I 1931 begyndte Anvendelsen af Kunstharpikslejer til Erstatning for andre Lejematerialer i den tyske Jernværksindustri.

Efter 1933 har Anvendelsen af dette Materiale til Lejer navnlig i Tyskland taget rigtig Fart. Dette skyldtes ikke alene Ønsker hos den tyske Industri om at spare Valutaen til Indførsel af de til Lejemetallernes Fremstilling nødvendige Metaller, men ogsaa en meget stærk Udvikling i Opbygningen af en Lejeteori for Kunstharpikslejer. En Lejeteori, som er underbygget med mange og grundige Forsøg og Prøver og Erfaringer fra Praksis.

Det er, som ovenfor nævnt, ikke alene i Tyskland, at Brugen af Kunstharpikslejer har fundet udstrakt Anvendelse. Ogsaa i Lande, som ikke har Valutabesværligheder ved Fremskaffelsen af de nødvendige Lejemetaller, har Kunstharpikslejerne vundet Terræn paa Bekostning af Metal-Lejerne, fordi det har vist sig, at Kunstharpikslejerne i mange Tilfælde er de tidligere Lejematerialer jævnbyrdige, ja, endog overlegne.

2. *Sammenligning mellem Kunstharpikslejer og Metal-Lejer.*

Kunstharpiks-Lejematerialernes Egenskaber afviger paa mange Punkter stærkt fra de hidtil anvendte Lejematerialers. Det er nødvendigt at tage Hensyn hertil ved Lejekonstruktionen. Den gunstigste Form for et Kunstharpiksleje vil derfor ofte afvige betydeligt fra den tidligere anvendte Lejeform.

a) Styrkeegenskaber. I hosstaaende Tabel er opgivet Styrketal, der kan tjene ved Lejets Dimensionering. Da Kunstharpiksmassernes Styrkeegenskaber afhænger af Presningen, er der opgivet Middelværdier. Anvendelsen af disse Værdier (i Forbindelse med de ved Maskinkonstruktioner normalt anvendte Sikkerhedsfaktorer) er fuldt forsvarlig ved Lejets Konstruktion.

Det maa dog meget stærkt understreges, at man ikke ud fra de opgivne Styrketal kan slutte noget som helst om Materialernes Lejeegenskaber (Løbeegenskaber). Tværtimod. Et Lejemateriale af Kunstharpikspressemasse med fintskaarne Stofstykker som Fyldstof har ringere Styrkeegenskaber, men bedre Løbeegenskaber end et Lejemateriale af Kunstharpikspressemasse med Fyldstof af lagdelte Stofbaner.

b) Vægtfylden. Vægten er knapt 1/5 af Hvidtmetallets, hvilket er ensbetydende med en stor Vægtbesparelse ved Overgangen til Kunstharpikslejer.

c) Elasticitetskoefficienten. Denne er meget lavere for Kunstharpiksmaterialerne end for Lejemetallerne. D. v. s. at Kunstharpikslejerne er mere elastiske end Metal-Lejerne og derfor bedre kan optage Stød og Slag, overfor hvilke de virker svingningsdæmpende, end Metal-Lejerne.

d) Slidstyrken. Kunstharpiksmaterialerne er i Besiddelse af en overordentlig stor Slidstyrke, som langt overgaar Slidstyrken for Lejemetaller (og Pokkenholt). Et Kunstharpiksleje, der smøres rigtigt, har en mere end 10 Gange længere Levetid end et Leje af de hidtil anvendte Lejematerialer. En af Aarsagerne hertil er Kunstharpiksmaterialernes store Ufølsomhed overfor Fremmedlegemer, som paa en eller anden Maade trænger ind i Lejet. Saadanne Fremmedlegemer trykkes ind i det elastiske Kunstharpiksmateriale uden at ødelægge Løbefladen. Dette gør disse Lejer særlig anvendelige under støvede Forhold, som ved Tipvogne, Transportører (til f. Eks. Kul eller lignende).

e) Den lineære Varmeudvidelseskoefficient. Denne er af samme Størrelse som for Hvidtmetal.

f) Varmebestandigheden. Et lukket Kunstharpiksleje maa i længere Tid helst ikke arbejde ved en højere Lejetemperatur end 85° C, da Lejet ellers ligesom Metallejer let giver Anledning til Driftsforstyrrelser. For et kortere Tidsrum kan Lejetemperaturen stige op til 110° C, uden at Lejet tager Skade. Endnu højere Temperaturer taaler Lejet meget daarligt, navnlig hvis Belastningen samtidig er stor. I saa Fald ødelægges Lejets Glideflade meget hurtigt. En lettere Mørkfarvning af Lejets Overflade som Følge af Drift ved (tilladelig høje Temperaturer) har ingen Betydning for Lejets Løbeegenskaber eller mekaniske Styrke. Hvis den maksimalt tilladelige Driftstemperatur overskrides, stiger Lejets Temperatur erfaringsmæssigt meget hurtigt, saaledes at Lejets Glideflade forkulles og ødelægges, hvis ikke Driften straks standses.

g) Varmeledningsevnen. Kunstharpiksmaterialerne er meget daarlige Varmeledere. Ja, de maa vel nærmest betegnes som Varmeisolatorer. Hvidtmetal leder Varmen ca. 200 Gange bedre. Dette betyder i Praksis, at den Varme, som opstaar i et Kunstharpiksleje som Følge af Friktionen mellem Lejetap og Lejepande, ikke kan ledes bort gennem Lejet til Maskinstativet, men maa bortledes gennem Akslen og Smøremidlet. At lave Kunstharpiks-Lejepanden ganske tynd for om muligt derigennem at faa en bedre Varmetransport til Maskinstativet hjælper selvfølgelig ikke. Det eneste man opnaar, er at nedsætte Lejets mekaniske Styrke. Den daarlige Varmeledningsevne betyder dog ikke altid, at Kunstharpikslejer arbejder med højere Driftstemperatur end de tilsvarende Metallejer. Tværtimod kan i visse Tilfælde Kunstharpikslejer arbejde med lavere Driftstemperatur end Metallejer. Dette skyldes Kunstharpikslejets Friktionstal (se nedenfor), som særlig i Omraadet for den saakaldte „halvflydende Friktion“ er meget lille.

Ved smaa Lejer for Aksler med stor Omdrejningshastighed bliver den Varmemængde, der skal bortledes fra Lejet, grundet paa Hastigheden let saa stor, at det af Hensyn til Lejets Størrelse kan blive vanskeligt at faa en effektiv Afkøling. I saa Fald kan man klare denne Vanskelighed ved en Metode, som er af nyere Dato og derfor ikke saa gennemprøvet, men som i adskillige Tilfælde har givet et godt Resultat. Man erstatter Kunstharpiks-Lejepanden med en paa Lejetappen fastsiddende Kunstharpiks-Bøsning og lader Lejet og Lejepanden være en Staalblok med hærdet og slebet Løbeflade. Derved kan Gnidningsvarmen afledes gennem Staallejet til Maskinstativet og eventuelt ogsaa lidt gennem Akslen.

h) Forhold overfor Vand. Kunstharpiksmaterialerne optager selv ved lang Tids Lagring i Vand kun meget lidt Fugtighed. Kunstharpikslejer, der smøres med Vand, kvæller ganske let paa Overfladen, men Fugtigheden trænger dog kun ganske faa Hundrededele Millimeter ind i Materialet. Man behøver saaledes ikke at frygte nogen Ødelæggelse herved. Hvis Lejet samtidig smøres med Olie eller Fedt, virker disse sidste Materialer stærkt beskyttende paa Kunstharpikslejet. Særlig godt virker det, hvis det tørre Lejes Glideflade indsmøres i Fedt.

i) Forhold overfor Olie. Kunstharpiksmaterialerne optager endnu mindre Olie end Vand. Ved Forsøg med Olie og Vand under samme Omstændigheder var Optagelsen af Olie kun $^{2}/_{1000}$ af den optagne Mængde Vand. Olien faar ligesom Vandet Kunstharpikslejets Overflade til at kvælle op, men i betydelig ringere Grad end Vand.

k) Forhold overfor Kemikalier. Kunstharpiksmaterialerne er meget modstandsdygtige overfor de fleste Opløsningsmidler, svage Syrer, Fedt og Olie, men taaler til Gengæld ikke saa godt koncentrerede Alkalier.

l) Friktionstallet. Friktionstallet for Kunstharpiks tørt paa Staal er ca. 0.15. D. v. s. af samme Størrelsesorden som f. Eks. for Støbejern paa Staal, hvilket jo ikke kan siges at være saa særlig fremragende. Men ved blot en ringe Smøring med Vand eller Olie synker Friktionstallet imidlertid meget stærkt, fordi Smøremidlet hefter saa stærkt til Kunstharpiksmaterialets Overflade. Dette sidste skyldes Materialets fine smaa Stoftaver, der virker som uendelig mange smaa Væger, som opsamler Smøremidlet og suger det ned under Lejets Overflade. Herfra afgives den nødvendige Smøremiddelmængde til Dannelsen af den bærende Smørefilm og til Udfyldning af de smaa Ujævnheder i Lejets Overflade. Hvis Belastningen vokser og presser Filmen tyndere, suges det overflødige Smøremiddel tilbage i Lejets Stoftaver, for igen at afgives naar Belastningen aftager og Filmen derfor igen vokser i Tykkelse.

Af denne Grund er det nødvendigt, at Kunstharpikslejets Overflade før Brugen bearbejdes ved Drejning eller Oprivning, saaledes at den Pressehud (af rent Kunstharpiks uden Fyldstof, altsaa i dette Tilfælde uden Stoftaver), der ved Presningen fremkommer paa Materialets Overflade, fjernes. Denne Over-

flade har nemlig daarlige Løbeegenskaber og modvirker Dannelsen af den ovenfor nævnte Smørefilm (og tilhørende smaa Væger).

Ved et Leje dannes Smørefilmen (den flydende Friktion) ikke ved de helt smaa Hastigheder, men først naar Hastigheden vokser noget (fra ca. 1 m/s).

Ved et Kunstharpiksleje er der ved de smaa Hastigheder trods manglende Smørefilm, takket være de oliemættede Stoftaver, alligevel en Smøringstilstand (den halvflydende Friktion), som nedsætter Friktionstallet (for tør Friktion) stærkt. Dette er ikke Tilfældet ved et Metalleje.

Ogsaa ved store Belastninger og smaa Hastigheder beholder som ovenfor nævnt Kunstharpikslejerne deres gunstige Smøringsforhold. Desuden har disse Lejer som ogsaa tidligere nævnt en større Driftssikkerhed end Metallejerne.

Allerede ved en Hastighed paa 1—2 m/s og ringe Belastning kan man med et Kunstharpiksleje ved normal Smøring (flydende Friktion) opnaa Friktionstal helt ned til 0.01—0.03. Disse Værdier falder ved højere Hastighed og Smøring ved Oliecirkulation endda helt ned til 0.003—0.005.

Nøjagtig at opgive Friktionstallet er ikke muligt, da det afhænger af saa mange Ting. Lejets Overflade, Lejetappens Overflade, Driftstemperaturen, Smøremidlet, Belastningen etc.

Kunstharpikslejernes lave Friktionstal i Forhold til Metallejernes ved Hastigheder i Omraadet fra 0 til 1 m/s betyder selvfølgelig ved Anvendelse af Kunstharpikslejer et stærkt formindsket Kraftforbrug ved Igangsætning. I Valseværker har man ved Overgangen til Kunstharpikslejer konstateret en Kraftbesparelse paa 25—35 pCt., hvilket jo maa siges at være en ganske betydelig Besparelse.

Jeg skal i en følgende Artikel nærmere behandle Kunstharpiks-Lejematerialernes Bearbejdning samt Lejernes Konstruktion og Smøring.

Niels Jacobsen, Civilingeniør.

Litteraturfortegnelse:

A. E. G.: Novotext-Lager.

V. D. I.: Kunst- und Pressstoffe:

O. Achilles: Kunstharzpressstoffe als Werkstoffe für Gleitlager.

E. Heidebroek: Laufeigenschaften von Kunstharzpressstoff-Lagern.

Richtlinien für die Gestaltung und Verwendung von Lagern und Buchsen aus Kunstharzpressstoff.

Stahl und Eisen:

Johann Arens: Walzenzapfenlager aus Kunstharz-Pressstoffen.

Arbejde med Trikloræthylen, Tetraklorkulstof og lignende Vædsker.

Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet har bedt os optage nedenstaaende i Fagbladet, hvilket vi gerne imødekommer og henstiller til Medlemmerne at gøre sig bekendt med disse Regler.

Trikloræthylen (Tri), Tetraklorkulstof (Tetra) og lignende Rensevædsker udvikler *Dampe, der er farlige at indaande*. Dampene er tungere end atmosfærisk Luft og vil derfor fortrinsvis samle sig ved Gulvet i paagældende Rum og vil derfra kunne trænge ned til lavere liggende Rum, hvortil der er Adgang. Dampene er ikke brandfarlige, men de kan, naar de kommer i Berøring med aaben Ild eller Gløder, omdannes til særlig giftige Gasarter.

I. Regelmæssigt forekommende Rensearbejde med Tri, Tetra o. l.

Hertil bør der saa vidt muligt anvendes *lukket Apparatur* (Maskiner eller Apparater). Betjeningen af saadan Apparatur skal kunne foregaa saaledes, at paagældende Personer ikke er udsat for at indaande Dampe. Naar Reparationer, Rensninger og Eftersyn af selve Apparaturen nødvendigvis maa udføres paa den Maade, at Personer gaar ind i Apparaterne eller bøjer sig hen over afdækkede Aabninger paa dem, maa dette ikke ske, uden at Apparaterne er fuldstændig udluftede for Dampe af Tri, Tetra o. l. (eventuelt holdes under Udsugning), eller at paagældende Person under Arbejdet benytter en forsvarlig Friskluft-Maske eller andet effektivt Beskyttelsesmiddel. Desuden skal Arbejderen være under Opsigt af en ansvarshavende.

Hvor Rensearbejdet ikke kan foregaa i lukket Apparatur, skal de farlige Dampe bortsuges saaledes, at de ikke kan skade Mennesker. Rensevædsken skal anvendes fra en Beholder, hvorfra den ikke kan fordampe, og ikke fra Skaale, bredhalsede Flasker el. lign.

II. Sjældnere forekommende Rensearbejde med Tri, Tetra o. l.

Hvor Rensearbejdet maa foregaa *aabent*, bør det saa vidt muligt udføres i det frie. Er dette ikke gørligt, bør følgende iagttages:

1) Det er *utilladeligt* at arbejde med Tri, Tetra o. l. inde i Beholdere, Tanke o. l. samt i Kælderrum. Paa Skibe (ved Skibsværft) maa der i Rum under Dækket kun benyttes Tri, Tetra o l. til kortvarige, nødvendige Rensninger i Maskinrummet og Kedelrummet.
2) Der maa sørges for rigeligt Luftskifte i paagældende Rum. Kan det ikke ske gennem aabne Vinduer eller Døre, maa der udsuges med Exhaustor fra et Sted nær Gulvet. Saadan Udsugning skal altid anvendes under Rensearbejde nede i Maskingruber eller lignende Fordybninger eller i

Mellemrum mellem Maskin- eller Apparatdele, hvor der er ringe naturligt Luftskifte.

3) Alle Lemme, Luger og andre Aabninger ned til underliggende Rum eller Gange skal holdes tæt lukkede eller tildækkede. I disse Rum maa ingen Personer færdes, før Rensearbejdet er afsluttet, og en ansvarshavende overordnet har overbevist sig om, at Rummene kan betrædes uden Fare.

4) Der skal af en ansvarshavende *udenfor* det Rum, hvori Rensearbejdet foregaar, holdes Øje med de dermed beskæftigede Personer.

5) Aaben Ild (Esser, Loddelamper, Svejsebrændere m. m.) maa ikke forefindes i paagældende Rum. Ej heller maa Tobaksrygning foregaa i dette.

6) Personer under 18 Aar bør ikke anvendes til „aabent" Rensearbejde med Tri, Tetra o. l.

Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen*, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen*, Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen*, Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen*, Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket*, Lynæs.
22. Smedemester *Ejnar Jepsen*, Saltgade, Ribe.
23. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen*, Indslev, Nørre Aaby.
24. *Sønderjysk Elektro*, Aabenraa.
25. Gas- og Vandmester *Eske Petersen*, Esbjerg.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel*, forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Frederikssund. Mæglingsmøde afholdtes den 5. December paa *A/S Frederikssund Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Krav om Tillæg til lavere Timelønninger og Tillæg til lave Akkordpriser.

Sagen sluttedes her med, at Firmaet indgik paa at fordele 13 Øre til 6 Timelønsformere og at være villig til at forhandle om Tillæg til daarlige Akkordpriser, efterhaanden som saadant Arbejde fremkom.

Helsingør. Fælles-Mæglingsmøde afholdtes den 30. November paa *A/S Helsingør Jernskibs- & Maskinbyggeri* paa Krav fra samtlige Arbejdere om en ensartet Arbejdstid hele Aaret fra Kl. 7 til Kl. 16, hvilket er den normale Arbejdstid i Tiden fra 15. Februar til 30. November, medens man fra 30. November til 15. Februar arbejder fra Kl. 7,30 til Kl. 16,30.

Under Hensyn til de Lysrestriktioner, der er for Tiden, kunde Firmaet ikke indgaa herpaa, men erklærede sig villig til at tage Spørgsmaalet op til Behandling, naar Forholdene blev mere normale.

Hermed sluttede Sagen.

Holstebro. Paa Sagen fra Firmaet *Vald. Birn*, omtalt i Fagbladet for Oktober Maaned, har Timandsmøde været afholdt den 1. December.

Sagen afsluttedes her med Enighed om, at de ved Trykluftmaskinerne beskæftigede Maskinformere overgaar til at arbejde paa Timeløn, og at denne Timeløn ansættes i Forhold til, hvad de paagældende vilde kunne tjene paa Akkord ved Firmaets Vendemaskiner, og at Firmaet for det øvrige Arbejdes Vedkommende indgik paa at forhandle om Tillæg til saadanne Akkordpriser, hvor en god Former ikke kunde opnaa en rimelig Fortjeneste, og samtidig at hæve fastsatte Akkordpriser, der er lavere end een Gang fastsatte Grundpriser, op hertil.

Hørsholm. Mæglingsmøde afholdtes den 29. November paa *A/S Hørsholm Jernstøberi* paa Krav om Tillæg til Akkordpriskuranten for Arbejde, der udføres paa Vendemaskiner, og Krav om Tillæg til 2 Kernemageres Lønninger.

Sagen sluttedes med, at Firmaet indgik paa at nedsætte en Fradragsprocent paa 4 til 2 for de ved Vendemaskiner og Kerner beskæftigede Medlemmer, og med Aftale om ved lokal Forhandling at foretage en Regulering af lave Akkordpriser.

Samtidig hæves Timelønnen for den ene Kernemagers Vedkommende med 6 Øre.

Korsør. Ved lokale Forhandlinger paa *A/S Korsør Jernstøberi & Maskinfabrik* er Firmaet indgaaet paa at yde Tillæg til lave Akkordpriser, og saaledes at de ny Akkordpriser er gældende fra 1. December 1939.

København. Sagen fra *A/S Frederiksberg Jernstøberi & Maskinfabrik*, omtalt i Fagbladet for Oktober Maaned, behandledes ved Timandsmøde den 1. December, hvor Sagen sluttede, idet man enedes om, at saafremt ændrede Arbejdsforhold maatte bevirke, at der paa enkelte Akkordpriser ikke kunde opnaas en anstændig Fortjeneste, tages saadanne Akkordpriser op til Forhandling.

Odense. Hos *A/S H. Rasmussen & Co.* var der aftalt Afholdelse af Mæglingsmøde paa Klage fra Firmaet over, at Maskinformerne havde nægtet at arbejde sammen med 2 til Oplæring antagne Arbejdsmænd, og Klage fra Forbundet over, at Firmaet havde afskediget Maskinformernes Tillidsmand med 2 Maaneders Varsel.

Forinden Mæglingsmødets Afholdelse gik Sagen i Orden ved lokal Forhandling med, at Maskinformerne frafaldt det een Gang tagne Standpunkt, og at Firmaet tog sin Opsigelse af Tillidsmanden tilbage.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Kontingentnedsættelse. Fra og med Uge Nr. 41, den 1. Januar 1940, nedsættes Forbundets Kontingent med 25 Øre pr. Uge, saaledes at Kontingentet ialt bliver Kr. 3,25 pr. Uge. For dette Kontingent anvendes lyseblaa Mærker overstemplet med „325".

Arbejdsløshedstallet den 24. November 1939.

	Medlemstal.	Ledige.
København	459	33
Odense	32	0
Fredericia	11	2
Vejle	18	0
Horsens	6	1
Aarhus	34	4
Aalborg	12	2
Hele Landet...	572	42

Kobbersmede.

Statistikførerne og Medlemmerne, der selv udregner Lønstatistikken, erindres om at paaføre Dyrtidstillægget som anvist i det udsendte Cirkulære.

Resultatet af Urafstemningen om Forlængelse af Overenskomsten til 1. Marts 1941:

Københavns Afdeling	.....	123	Ja	13	Nej
Aarhus —	.....	30	-	4	-
Odense —	.....	13	-	14	-
Helsingør —	.....	15	-	3	-
Aalborg —	.....	11	-	1	-
Horsens —	.....	7	-	0	-
Nakskov —	.....	6	-	0	-
	Ialt...	205	Ja	35	Nej

93,7 pCt. af Medlemmerne har deltaget i Afstemningen, af de afgivne Stemmer er 85,4 pCt. Ja og 14,6 pCt. Nej.

Arbejdsløshedstallet den 24. November 1939.

	Medlemsantal	Ledige
Københavns Afdeling	138	14
Helsingør —	23	2
Odense —	27	1
Aarhus —	38	1
Aalborg —	13	0
Horsens —	7	3
Nakskov —	8	0
Hele Landet...	254	21

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent for November Maaned var 13,9.

Smede og Maskinarbejdere.

Lønforhøjelse. Hos Fabrikant *Sigurd Stenhøj*, Barrit, har 8 Mand opnaaet et Tillæg af ialt 122 Øre, hvorved Gennemsnitslønnen steg fra 121 til 136,2 Øre pr. Time.

Indgaaede Overenskomster. Med nedennævnte Virksomheder er der truffet Aftale om Forlængelse af de gældende Overenskomster paa samme Vilkaar, som indeholdt i Overenskomsten af 31. Oktober mellem De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening:

Wittarps Maskinværksted, Herning,
Smedemester *Johs. Jensen*, Herning,
Th. Kongsbak, Frederikshavn,
Henrik Nielsen, Sæby (Frederikshavn Afd.),
Brd. Larsen, „Pluto", Sæby (Fr.havns Afd.),
Det Nordiske Kamgarnsspinderi, Sønderborg,
A/S Simon Brønd, Vejen,
Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og
De danske Statsbaner.

Aalborg Afdeling har indgaaet Overenskomst med Auto-Forhandler *Lykke Madsen*, Aalborg.

Tønder Afdeling har indgaaet Overenskomst med Maskinbygger *A. Nielsen*, Tønder.

Københavns Afdeling 9 har afsluttet Overenskomster med *Københavns Varmecentral v/ William Jensen* og med *Gasmester O. Olsen, Strandvejs-Gasværket.*

Mæglingsmøder. Den 7. November mægledes hos *Hillerød Automobil-Central v/ P. Hedetoft* i Anledning af, at Firmaet fortsat beskæftigede uorganiseret Arbejdskraft. Ved Mæglingsmødet lovede Firmaet at rette fornyet Henstilling til en Mekaniker om at indmelde sig i Forbundet og for at sikre hans snarlige Indtræden at ville gøre Udlæg for hans øjeblikkelige Mellemværende med Forbundet. En Klage over, at Værkføreren deltog i Arbejdet, blev taget tilbage, idet det erkendtes, at det fremdragne Forhold skyldtes Virkninger af Benzinkrisen.

Den 8. November afholdtes Mægling hos *Sophus Baarsøe*, Randers, til Behandling af en Klage fra Firmaet over, at Afdelingen hindrede det i at faa fornøden Arbejdskraft. Firmaet erkendte sin Pligt til at lade Rørarbejde udføre efter Rørprislistens Bestemmelser, og Forbundet erklærede, at Blokade ikke forelaa, og at den paaklagede Annonce i Social-Demokraten vilde blive taget ud. Dermed sluttedes Sagen.

Den 14. November er der afholdt Mægling hos *Bernhard A. Olesen & Sønner,* Aarhus, foranlediget af Strid om Betaling af Kost- og Vejpenge til 2 Montører ved et Arbejde i Vodskov. Firmaet indgik paa at betale den ene Montør Kr. 175,00, medens Kravet for den anden Montørs Vedkommende frafaldtes.

Den 14. November mægledes hos *A/S Maskinfabrikken „Svendborg"*, Svendborg, paa Lønkrav. Firmaet indgik paa at fordele 30 Øre til forskellige, nærmere betegnede Arbejdere, ligesom man lovede at give Akkord i større Udstrækning.

Den 15. November mægledes hos *A/S Ernst Voss' Fabrikker,* Fredericia, paa Krav om Forhøjelse af Lønningerne og Forhøjelse af Akkordafsavnstillæget. Firmaet indgik paa at forhøje Akkordafsavnstillæget fra 5 til 8 Øre for 10 Mand, naar de har over 8 Timelønstimer pr. Uge. 2 Mand fik hver et Løntillæg af 3 Øre.

Den 15. November mægledes hos *A/S Nordiske Kabel- og Traadfabrikker,* Middelfart, paa Klage over, at et af Smedene hidtil udført Arbejde er overgaaet til Arbejdsmændene, og at Tillidsmanden har Vanskeligheder med at faa Forhandling med Firmaets Ledelse. Med Hensyn til det første Spørgsmaal opnaaedes ikke Enighed, men Klagen er senere trukket tilbage, efter at Firmaet har erklæret ikke at ville fratage Smedene det Arbejde, de hidtil har udført. Med Hensyn til Vanskelighederne med at faa Forhandling oplystes det, at Forsinkelsen kun skyldtes den optrækkende Overenskomstsituation, og Sagen sluttedes hermed.

Den 17. November mægledes hos *Carl Haugsted,* Svendborg, i Anledning af Strid om Betaling af forskellige Rørarbejder. Firmaet betalte Kr. 47,50 til fuld Afgørelse af de opstaaede Divergenser.

Den 18. November mægledes hos *A/S „Atlas"*, København, foranlediget af Strid om Betalingen af Udearbejds- og Rejsepenge. Sammenslutningens Repræsentanter hævdede, at den bestaaende Aflønningsordning ved Udearbejde og Rejsearbejde ikke var opsagt paa behørig Maade, og man enedes derfor om at betragte Aftalen som opsagt med 2 Maaneders Varsel fra 1. December at regne, hvorefter Sagen henvises til fornyet lokal Forhandling.

Den 20. November mægledes hos *A/S Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri* paa Krav fra Autogensvejserne om et Tillæg for Arbejde i lukkede Tanke og Krav fra Skibsbyggerne om et højere Akkordafsavnstillæg og om Forhøjelse af Forskudsudbetalingen. Sagen sluttedes med, at Værftet indgik paa at yde et Tillæg paa 8 Øre pr. Time for Arbejde i lukkede Tanke og at forhøje Forskudsudbetalingen til Skibsbyggerne fra 25 til 30 Øre pr. Time.

Den 21. November mægledes hos *A/S Burmeister & Wain,* Refshaleøen, paa Strid om Fastsættelse af Tillæget for Prøveture. Man enedes om, at der for Prøveture, der varer mere end 6 Timer, ydes et Tillæg af 2 Kr. pr. Mand pr. Dag. For Prøveture, der strækker sig udover normal Arbejdstids Ophør, ydes et ekstra Tillæg paa 25 Øre pr. Time.

Den 23. November mægledes paa *Svovlsyrefabrikken* i Kalundborg paa 1) Lønkrav for Maskinarbejdere, der udfører Reparationsarbejder paa Ekspeditionsmaskiner og Syrepumper, 2) Krav om Forhøjelse af Tillæget for Losning af Salpeter. ad 1) Firmaet lovede at bestræbe sig for at udligne dette Timelønsarbejde ved Akkordarbejde. ad 2) Sluttedes med de faldne Udtalelser.

Timandsmøde. Den 16. November er der afholdt Timandsmøde til Behandling af nedennævnte Spørgsmaal:

1) Klage over, at Firmaet *Grue & Co.*, København, har afskediget Tillidsmanden. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen har været til Behandling i en faglig Voldgiftsret, hvor Kendelse endnu ikke er faldet.

2) *A/S Aalborg Værft.* Lønkrav for 4 Magasinmænd og 2 Værktøjssmede, for Maskinarbejderne i Maskinværkstedet og Kraftcentralen samt for 2 Værktøjsarbejdere. Man enedes om at regulere Lønningerne, saaledes at de fremtidig bliver:

Kedelsmedien:
2 Værktøjsarbejdere, 150 og 146 Øre.
Skibsbyggeriet:
2 Værktøjsarbejdere, 155 og 140 Øre.
2 Magasinfolk, 150 og 141 Øre.

3) Lønkrav overfor *A/S Hede Nielsens Fabrikker,* Horsens. Firmaet indgik paa at give 8 timelønnede Arbejdere hver 4 Øre og 5 akkordlønnede Arbejdere hver 2 Øre.

4) *Sukkerfabrikken,* Nakskov. Krav om et Tillæg paa 200 Øre til Fordeling blandt de lavest lønnede Maskinarbejdere og Klage over Opgørelsen af Akkorder. Fabrikken gav Tilsagn om, at de Smede og Maskinarbejdere, der paa Grund af Kampagnetillæget har faaet deres Timeløn forhøjet til 127 Øre, ikke vilde faa denne forringet, naar Kampagnen er forbi, ligesom man var villig til at efterbetale for den formindskede Fortjeneste, som Smedene har haft som Følge af Arbejdsmændenes Forhøjelse af Lønningerne, forsaavidt angaar Beløb, der ligger paa 1 Kr. og derover.

5) *Korsør Stenforretning, Nymølle Skærvefabrik,* Hedehusene. Krav om et Smudstillæg af 15 Øre pr. Time for Arbejde, der udføres paa Stenuldsfabrikken „Rockwool". Enighed opnaaedes ikke.

Rørudvalgsmøde. Der er den 21. November afholdt et Rørudvalgsmøde, hvor nedenstaaende Spørgsmaal var til Behandling:

1) Regulering af Rørprislisten i Henhold til Overenskomsten af 31. Oktober. Arbejdsgivernes Repræsentanter kunde ikke gaa med til en saadan Regulering, og Spørgsmaalet vil blive behandlet i 7 Mands-Nævnet.

2) Strid hos *Bonnesen & Danstrup,* København, vedrørende Opgørelse af et Straalevarmeanlæg. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen vil blive afgjort ved faglig Voldgift.

3) Strid hos *A/S „Vølund"*, København, om Betaling for Rørarbejde, udført paa Fords Fabrikker, og for Opstilling af Ventilarrangementer for Ventilkasser. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gaar til faglig Voldgift.

4) Strid hos *A/S Højgaard & Schultz,* København, om Betaling af Kilometerpenge til en Rørlægger ved et Arbejde ved Sjælsø. Man enedes om, at Firmaet betaler som forlangt.

5) Strid hos *R. Neubert,* København, om Betaling af Vejpenge ved et Arbejde i Køge, og Krav om Betaling af Arbejdet i Køge efter københavnske Priser. Sagen var rejst af Blikkenslagerne. Enighed opnaaedes ikke, og ogsaa denne Sag gaar til faglig Voldgift.

6) Strid hos Firmaet *Vilh. Christensen,* Randers, om Betalingen for Huller gennem Rossler-Dæk. Man enedes om følgende Protokoltilførsel:

Hul gennem selve Rossler-Stenen betales med 52 Øre. hvor Hullet forlanges hugget fra begge Sider, betales et Tillæg af 25 pCt.

Hvor massivt Gulv forefindes, betales, hvor Granit og Singel anvendes, efter Punkt 2, Side 12, Stykke 3, hvor Murstensskærver anvendes, efter Punkt 2, Side 12, Stykke 7.

7) Klage fra Firmaet *Johs. Loft,* Aarhus, over, at Aarhus Afdeling forbyder Rørlæggerne at arbejde i Fællesakkord med Mestrene. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

8) Firmaet *Holger Petersen*, København. Strid om Betalingen for ekstraordinære Vanskeligheder ved Faldrør og Spændebøjle ved Faldrørsstøbninger. Sagen var rejst af Blikkenslagerne. Man enedes om en Betaling af Kr. 125,00 for de ekstraordinære Vanskeligheder og Kr. 0,35 pr. Stk. for Spændebøjler.

9) Strid hos *Gustav Lehnert & Sønner*, København, om Opgørelsen af et Faldrørsarbejde. Sagen var rejst af Blikkenslagerne. Enighed opnaaedes ikke.

10) Strid hos *G. Strømann*, Charlottenlund, om Betaling for Oplægning af Rør i Betondragere, hvori der er støbt Bøsninger, hvori Rørene skal trækkes overlang, og Fittings paaskrues paa Stedet, og for Oplægning og Forbindelse af Kompensatorer med Indstilling af samme. Sagen var rejst af Blikkenslagerne. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen vil blive afgjort af en faglig Voldgiftsret.

11) Strid om Betaling for Huller gennem Etageadskillelser med 2 Lag Brædder, hvorigennem føres en Rørbærer, som fra oven paaskrues med en Flange. Spørgsmaalet udsattes til et senere Møde.

12) Et tidligere behandlet Spørgsmaal om Betalingen for LEX-Bæringer for Haandvaske drøftedes, uden at Enighed opnaaedes.

Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen. Ved et Fællesmøde i Arbejdsgiverforeningen den 11. November behandledes en Klage over Arbejdsstandsning hos Firmaet *K. & V. Hansen (Fritz Jensen)*, København, ved et Byggeforetagende Kantorparken, Emdrupvej. Man enedes om, at Arbejdet skulde genoptages den 13. November, og Arbejdsgiverne forbeholdt sig at indbringe Klage over den ulovlige Arbejdsstandsning for Den faste Voldgiftsret.

Kendelse i faglig Voldgift. Mellem *Københavns Havnevæsen* og Haandværker- og Arbejderorganisationerne — for vort Vedkommende Københavns Afdeling 5 — var der opstaaet Strid om Forstaaelsen af de i den mellem Parterne gældende Overenskomst fastsatte Feriebestemmelser ved Overgangen til Gennemførelsen af Ferieloven. Organisationerne gjorde gældende, at Overenskomsten fastsatte et Ferieaar, løbende fra 1. Januar til 31. December, og at der derfor tilkom Arbejderne foruden de i Ferieloven for Perioden fra 1. Juli 1938 til 31. Marts 1939 nævnte Feriedage henholdsvis 3, 4, 5 og 6 Dage, eftersom de paagældende ifølge Overenskomsterne var berettigede til 6, 8, 10 eller 12 Dages aarlig Ferie, medens Havnevæsenet gjorde gældende, at der ikke var Tale om noget egentligt Ferieaar, men om en Anciennitetsordning. Da Enighed ikke kunde opnaas mellem Parterne, gik Spørgsmaalet til faglig Voldgift, og Landsdommer Victor Hansen har som Opmand afsagt Kendelse, gaaende ud paa, at Københavns Havnevæsen har Ret i sin Opfattelse af den nævnte Overenskomstbestemmelse.

Betaling for Kobberrørsforbindelser til Cisterner. Paa given Foranledning meddeles, at der i Udsendelse Nr. 2 til Rørprislisten er indløbet en Fejl, idet det er angivet, at der for Kobberrørsforbindelser til Cisterner skal betales en Tillægspris af Kr. 0,58 pr. Stk. Da det er en Fejltagelse, kan *vore Medlemmer ikke kræve denne Pris for det paagældende Arbejde.*

Hævet Blokade. Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund har opnaaet en tilfredsstillende Ordning med Midtjyllands Elektricitetsforsyningsselskab forsaavidt angaar Elektricitetsværket i Brande, og den overfor Selskabet iværksatte Blokade er derefter hævet.

Metalslibernes Fagforening i København 40 Aar.

Den 2. December var det 40 Aar siden, Fagforeningen blev stiftet. Denne Begivenhed fejredes ved en smuk Fest i Rømersgade 22, hvor alle Lokaler var taget i Brug.

I den smukt pyntede Festsal, hvor Scenen var udsmykket med de i Dagens Anledning tilsendte Blomsterkurve fra bl. a. de fleste Metalfagforeninger, Fællesorganisationen, Anvisningskontoret, samt Gaver fra Guld-, Sølv- og Elektropletarbejderne og Firmaet Grøndals Eftf., samledes Kl. 19 de fleste af Afdelingens Medlemmer med Damer.

Som Gæster deltog Afdelingens tidligere Medlemmer, som nu er Aldersrentenydere, Formanden for Arbejdernes Fællesorganisation, *Robert Nielsen, Otto Wolf* fra de københavnske Smede, Kontorbestyrer *A. P. Jørgensen*, Anvisningskontoret, Journalist *Flemming Madsen* fra „Social-Demokraten", samt Hovedbestyrelsen, alle med Damer.

Medlem af Afdelingsbestyrelsen, *Kai Frederiksen*, havde til Festen udført en Slibemaskine af Træ, og ved denne, der brugtes som Talerstol, bød Formanden for Afdelingen, *Aa. E. Petersen*, Festdeltagerne et hjerteligt Velkommen, takkede for de tilsendte Telegrammer, Blomsterkurve og Gaver, og udtalte Haabet om, at det skulde lykkes at holde en Jubilæumsfest, der vil blive husket frem i Tiden.

Afdelingens Lærlinge marcherede derefter med røde Faner ind i Salen, og under Tavshed i Forsamlingen ønskede Lærlingenes Formand, *Poul Andersen*, Afdelingen til Lykke paa Dagen, takkede Svendene for, hvad de havde gjort for Lærlingene, og haabede paa, at det altid maatte være saaledes, at Lærlingene kunde henvende sig til Afdelingen om deres Sager.

Forbundets Formand, *Aage Sørensen*, fik derefter Ordet for at holde den egentlige Festtale. Han omtalte de Bestræbelser, der var gjort i Halvfemserne for at faa dannet en selvstændig Fagforening for Metalslibere, at der egentlig var dannet en i 1897, som imidlertid gik i Stykker, og først den 2. December 1899 lykkedes det at faa dannet en, som altsaa var levedygtig. Videre omtalte Formanden de Maal, som Arbejderne dengang havde sat sig, og gjorde udførligt Rede for, hvad der var naaet i de 40 Aar, der var gaaet. Aage Sørensen pegede paa, at de Resultater, der var opnaaet, kun var opnaaet ved sejg Kamp, Enighed og Sammenhold mellem Medlemmerne og i Samarbejde med øvrige Fags Arbejdere.

Den faglige og politiske Bevægelse har altid været i det snævreste Samarbejde, og dette Samarbejde har ogsaa i højeste Grad været medvirkende til de Resultater, der hidtil er opnaaet. De grove Forsøg, der fra forskellige Sider gøres, med den Hensigt at faa dette Samarbejde ophævet, at faa splittet Arbejderbevægelsen, og de opnaaede Resultater ødelagte, kan bedst tilbagevises ved overalt at arbejde for det eneste Arbejderparti i Danmark, nemlig Socialdemokratiet.

Forbundsformanden bragte sluttelig en Lykønskning og Tak til Afdelingen for godt Samarbejde igennem Aarene, takkede alle Tillidsmænd af forskellig Art, der igennem de 40 Aar havde taget deres Tørn for Afdelingen, og paalagde de unge at dygtiggøre sig paa alle Maader til Videreførelsen af Arbejdet.

Aage Sørensen udtalte Ønsket om fortsat god Beskæftigelse for Medlemmerne, at det gode kammeratlige Sammenhold maatte bestaa, og for disse Ønsker udbragte Forsamlingen et 3-foldigt Hurra.

De københavnske Smedes Formand, *Otto Wolf*, bragte til Festdeltagerne en Hilsen fra den øvrige

„Metalarbejderfamilie". I spøgefulde Vendinger talte Otto Wolf om Familielivet indenfor Metalarbejderne, men sluttede med i alvorsfulde Ord at bede Festdeltagerne huske paa, at selv om vi var til Fest i Dag, saa kom der Hverdage efter denne, og vi maatte stadig være paa Vagt imod onde Anslag mod vore Organisationer.

Formanden for Fællesorganisationen, *Robert Nielsen,* hilste fra denne Organisation og takkede Metalsliberne for godt Medlemsskab igennem 38 Aar. Talmæssig set hørte Metalsliberne ikke til de store, men til en af de Fagforeninger, som var trofaste overfor den socialdemokratiske Arbejderbevægelse, og han bad dem fortsætte hermed. I nogle gribende Ord omtalte Robert Nielsen den alvorlige Situation ude i Verden og fordømte det uhyggelige Overfald, der var sket paa Finland; dette skulde man tro, udtalte Robert Nielsen, maatte faa alle rettænkende Arbejdere til at vende sig med Afsky fra de Bevægelser, der forsøger at splitte Arbejderklassen.

Efter en 1½ Times kunstnerisk Underholdning var Afdelingen Vært ved et Kaffebord med „Tilbehør", hvorefter Dansen tog sin Begyndelse. Ved 0,30 Tiden serveredes Smørrebrød i alle Lokaler, og forskellige Medlemmer tog ved Hjælp af Højtaleranlæg Ordet, tolkede deres Glæde over Samværet og udtalte Ønsket om fortsat godt Kammeratskab.

Vekslende med Artistoptræden gik Dansen, og først langt ud paa Morgenstunden blev der blæst af for en Fest, der vil blive husket af Deltagerne som en Fest, der var baaret oppe af ægte kammeratlig Følelse og „Sliberhumør".

Aa. S.

Stiftelsesfester.

Odense.

Paa Den ny Forsamlingsbygning fejrede Maskinarbejdernes Lærlingeklub 5 Aars Stiftelsesfest den 25. November. Festen, der fik et helt igennem vellykket og morsomt Forløb, havde samlet ca. 350 Deltagere, der blev budt velkommen af Næstformanden, *Poul Hansen.* Specielt bød Næstformanden velkommen til de indbudte Gæster, nemlig Fagforeningens Formand i Odense, *V. Jepsen,* Bestyrelserne for Lærlingeklubberne i Svendborg, Middelfart og Nørre Aaby.

Deltagerne samledes derpaa om Kaffebordene, der var dækket i Forsamlingsbygningens forhenværende „Landsby", og her holdt Fagforeningsformand *V. Jepsen* Festtalen. Han formede denne som dels en Velkomst til de nyudlærte Svende, der deltog i Festen, og dels en Opfordring til fortsat at slutte op om Fagorganisationerne og gaa aktivt ind for deres Arbejde.

Hans Tale lønnedes med Bifald.

Derpaa talte Formanden for Svendborg Maskinarbejder-Lærlingeklub, *Edvin Nielsen,* og Formanden for den odenseanske Klub, Maskinarbejder *Laur. Andersen.*

Efter Kaffebordet var der Optræden af „Landsbyen"s Artister, hvis Præstationer lønnedes med velment og hjerteligt Bifald. Aftenen sluttede med nogle Timers Dans.

Næstved.

Den 22. November havde Lærlingeklubben i Næstved bestaaet 1 Aar, og Lørdag den 2. December afholdtes Stiftelsesfest paa „Bygningen".

Ved veldækkede Kaffeborde samledes ca. 70 Deltagere, hvorefter Formanden, *Keld Nielsen,* bød Velkommen, dernæst talte Svendenes Repræsentant, *Thv. Larsen,* og en til Lejligheden forfattet Sang blev sunget.

Kl. 22,30 opførte nogle af Foreningens Medlemmer „Smedenes Radio-Show 1939", hvorefter Dansen fortsattes til ca. 0,30, da Revysangerinde *Edith Sick* sang et Par Sange.

Til Tonerne fra Cederstrøms Orkester fortsatte Ballet nu til Kl. 2, hvor den helt igennem vellykkede Fest sluttede.

Lærlingeafdelingerne i København.

Paa Opfordring skal vi oplyse lidt om Lærlingearbejdet i København.

Den 1. December 1939 var der i de 13 københavnske Lærlingeafdelinger indenfor Smedeforbundet organiseret 1411 Lærlinge.

De 13 Afdelinger er igen samlet under Lærlingenes Fællesafdeling for Metalindustrien, og denne varetager alt Fællesarbejde til Bedste for Lærlingenes Organisation, saasom Afholdelse af offentlige Agitationsmøder, Varetagelse af Oplysningsarbejdet og Arrangement af Fester, Udflugter, Sommersport o. l.

Formanden for Fællesafdelingen og dennes Forretningsudvalg er Metalarbejdernes Centralafdelings Sekretær; endvidere bestaar Forretningsudvalget af en Kasserer, der vælges blandt Svenderepræsentanterne for de københavnske Lærlingeafdelinger, en Næstformand, en Sekretær, Formanden for Ekspeditionsudvalget, Formanden for Oplysningsudvalget samt en Repræsentant, hvilke sidste alle vælges blandt Lærlingene.

Forretningsudvalget, med Undtagelse af Formanden, vælges paa de halvaarlige Repræsentantskabsmøder, der for Tiden bestaar af ca. 100 Repræsentanter, valgt i de københavnske Lærlingeafdelinger.

Fællesafdelingen arbejder paa den Maade, at Formanden varetager den faglige og administrative Ledelse og fører Lærlingevoldgiftssagerne. Af disse har der i det sidste Aar været 15, som alle er løst paa tilfredsstillende Maade.

Fællesafdelingens øvrige organisatoriske Arbejde udføres af Forretningsudvalget og de to permanente Udvalg, Ekspeditionsudvalget paa 7 Mand, der passer Fællesafdelingens Kontor, sørger for Udsendelse af Materialer til Klubberne og Medlemmerne m. m., og Oplysningsudvalget paa 5 Mand, der planlægger og leder Oplysningsarbejdet, arrangerer Besøg af oplysende Karakter og lignende.

— — —

Denne organisatoriske Opbygning for de københavnske Smede- og Maskinlærlinge er Resultatet af flere Aars Erfaring og har vist sig at tjene sit Formaal, nemlig at virke til Gavn for Fagets yngste Medarbejdere paa alle Omraader.

Metalarbejdernes Centralafdeling og de københavnske Fagforeninger under Smedeforbundet viser en stadig større Interesse for, at vi skal faa Fagets Lærlinge organiseret, og vi haaber, at denne Interesse maa forplante sig ud paa Arbejdspladserne.

Parolen maa være:

Alle Smede- og Maskinlærlinge
som Medlemmer af Fagets Lærlingeafdelinger.

Indmeldelser kan foregaa hver Dag i Centralafdelingens Kontortid fra Kl. 9—11 og 16—18.

Bj.

Teknologisk Institut.

Kursus for Varmesmede.

Fra den 8. Januar til den 17. Februar 1940 afholder Teknologisk Institut sit aarlige Kursus for Varmesmede.

Den teoretiske Undervisning omfatter dels en Gennemgang af Anlægenes Indretning og Virkemaade, hvorefter *Eleverne lærer Beregningsgrundlaget for Vandvarmeanlæg. Hver Elev faar Lejlighed til selvstændigt at projektere 3—4 mindre Varmeanlæg.* I denne Forbindelse gives der en grundig Undervisning i Bogholderi og Kalkulation, to Omraader, som er af den største Betydning for den, der udfører Centralvarmeanlæg.

Den praktiske Undervisning omfatter Rørbukning, Rørsvejsning, Samling af Kedler og Radiatorer, Prøvefyring, Indregulering af Anlægget og Fejlfinding.

Til Brug for Undervisningen disponerer Instituttet over en righoldig Samling af Vægtavler, Armatur etc. ligesom Eleverne i det saakaldte Undervisningskedelrum, hvor der er opstillet 16 forskellige Centralvarmekedler, faar Lejlighed til under kyndig Vejledning at prøvefyre.

Betingelse for Deltagelse i dette Kursus er, at den paagældende er *Svend inden for et af Metalarbejderfagene, og det forudsættes, at han har en fleraarig Praksis som Rørlægger, Varmesmed eller lign.*

Prisen for Kursus er 150 Kr.

Kursus for Smede.

I Tiden fra 2.—15. Januar vil det aarlige Kursus for Smede, specielt i *Reparation af Motorer og Landbrugsmaskiner,* blive afholdt. Kursus omfatter Fejlfinding og Reparation af Traktorer og Motorer, Selvbindere, Slaamaskiner, Tærskeværker, Malkemaskiner osv., og koster 60 Kr. Indmeldelse maa ske omgaaende til Teknologisk Instituts Skoleafdeling.

Bognyheder fra Forlaget „Fremad".

Ivar Lo-Johanssons store Samfundsroman „Kungsgatan", paa Dansk „Strøget", en Roman om de Farer og Fristelser, som venter den Landboungdom, der forventningsfuld rejser til Storbyen.

Parnait Istrati, den verdenskendte rumænske Forfatter, skildrer i „Huset Thüringer" den rumænske Arbejderklasses første famlende Forsøg paa Dannelse af Fagforeninger, hvilket først skete efter 1900 i Istratis Ungdom.

Tjekkeren *Emil Vacheks* „Hønsestigen" er en baade komisk, spændende og dyb social Kriminalroman om en Lommetyv, der bliver Detektiv.

Et interessant Kulturbillede fra Sverige, ikke før skildret paa Dansk, faar man i *Vikstens:* „Tømmer". Bogen fortæller om, hvorledes Bønderne omkring Aarhundredskiftet solgte deres Skovstrækninger og dermed sig selv til de store Selskaber.

Carl Hansen Fahlbergs Livserindringer: „I Dag flytter vi — sa' Nissen". De, som har læst første Delen („Et Barn blev korsfæstet"), kan slet ikke lade være med at læse Fortsættelsen, der handler om Forfatterens Valsen rundt i Europa.

En højst aktuel Bog er *Erika Høyers* „Anna Iwanowna" om Letlands Civilbefolknings Skæbne under Verdenskrigen.

Eline Hoffmann: „Der sker altid noget", skildrer Brydningerne med den ny Tid i et lille Sogn „ude paa Landet", hvor Arbejderoplysningen ikke rigtig er trængt igennem, og hvor Herremænd og Godsejere næsten alene styrer Sognet.

Paul Neergaard: „Esperanto for Begyndere". Denne Bog er affattet saaledes, at man ogsaa ved Selvstudium vil være i Stand til at lære sig dette særlig for Arbejderbevægelsen anvendelige Verdenssprog.

Chr. Christiansens Bog „Dirigenten" indeholder alt vedrørende Tilrettelæggelse og Ledelse af Møder.

Eva Hemmer Hansens Bog „Digter og Samfund", om Arbejderdigtningens Udvikling fra 1870 til Verdenskrigen, slutter med en overordentlig interessant og tildels ny Vurdering af Jeppe Aakjær, Johan Skjoldborg, Jacob Hansen og Martin Andersen Nexø.

N. Aa. Hoppe: Dagliglivets Retsregler, en praktisk lille Haandbog, der burde findes i ethvert Hjem.

Ernst Christiansen: „Amerika", Indtryk fra en Studierejse i Foraaret 1939.

Jul. Bomholt: „Jul i Norge", en lille hyggelig og morsom Bog til Juledagene.

Endvidere er udkommet:

Arbejderens Almanak, uomtvisteligt Landets største og bedste Almanak, og

Lommebog for Arbejdere, der indeholder et Væld af Oplysninger fra alle Arbejdernes Interesseomraader.

Ny Udgave er kommet af Arbejdersangbogen med 15 nye Sange; denne er nu trykt i ikke mindre end 92,000 Ekspl.

Endelig foreligger et nyt Oplag af „Larsen Græsted fortæller", muntre Historier fra Radio og Grammofon, glimrende Oplæsningsstof.

Rettelser

til Adressefortegnelsen for November 1939 over Tillidsmænd.

Specialarbejderforbundet.

Kasserere.

Københavns Afd.: Jens Møller, Mesterstien 8, 2. tv. NV.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Kasserere.

Tønder Afd.: Karl Grønlund er flyttet til Viddingherredsgade 17, 1.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
37037	Andreasen, Børgaard Verner	Vejgaard	15. 8.15	Aalborg	17. 3.38	Kbhvn. Afd. 15	2. 9.39
36490	Bentzen, Erik Peter.....	København	27. 2.06	Kbhvn. Afd.	22.10.37	„ „ 13	29. 7.39
59279	Brandstrup, Hugo M. Victor	—	13. 4.20	„ „	1. 3.39	„ „ 5	22. 7.39
59438	Bygbjerg, Carl.....	Vamdrup	25. 2.01	„ „	5. 4.39	„ „ 12	29. 7.39
59455	Christensen, Ejner Emil	Lille Binderup	5. 9.09	„ „	15. 4.39	„ „ 2	29. 7.39
29713	— Henry Andreas.	København	1. 1.94	„ „	9. 6.29	„ „ 5	2. 9.39
59612	— Kaj Erland	—	23. 9.05	„ „	16. 6.39	„ „ 14	1. 7.39
61244	— Poul	Haslev	1. 4.14	Haslev	4. 6.39	Haslev	29. 7.39
26949	— Torben E. Viid	Annede	20. 8 15	Nakskov	1.10.33	Kbhvn. Afd. 14	29. 7.39
35867	Clausen, Niels Hans	Bramminge	8. 5.18	Ribe	5. 9.37	Ribe	12. 8.39
52041	Elling, Svend Petersen	Viby	28. 5.12	Kbhvn. Afd.	5. 3.32	Kbhvn. Afd. 13	5. 8.39
36900	Hansen, Cornelius Peter	Frederiksberg	20. 1.18	„ „	20. 5.38	„ „ 8	2. 9.39
39066	— Egon Tage Jagt	Horsens	23. 4.08	Helsingør	22. 3.37	„ „ 4	8. 7.39
39579	— Valdemar Albert	Odense	12. 5.09	Kbhvn. Afd.	10. 3.39	„ „ 3	2. 9.39
23651	— William G. Frederik	Vinding	11. 1.00	„ „	7. 2.36	„ „ 18	25. 6.38
52591	Hallstrøm, Allan Oscar ...	Mølenbo	20. 4.14	„ „	23.10.32	„ „ 18	2. 9.39
58602	Henriques, Johannes Per ..	København	27. 2.18	„ „	8. 9.38	„ „ 17	12. 8.39
50113	Hendriksen, Eduard.....	—	4.12.11	„ „	23.11.34	„ „ 18	3. 6.39
58412	Hermann, Helfred.....	—	13.11.99	„ „	22. 7.38	„ „ 13	8. 7.39
61360	Jensen, Erik.....	Helsingborg	8.12.08	Vordingborg	7. 7.39	Vordingborg	22. 7.39
58605	— Helmer Viberg.	Havnebo	18. 9.19	Kbhvn. Afd.	10. 9.38	Kbhvn. Afd. 17	19. 8.39
34560	— John A. Bruselius	København	4.10.06	Maskinm. Forening	18. 2.31	„ „ 15	15. 7.39
29558	— Svend A. Zeut.	—	5. 6.09	Kbhvn. Afd.	6. 7.29	„ „ 9	12. 8.39
58258	Jørgensen, Jørgen Thorvald	—	12. 9.18	„ „	27. 5.38	„ „ 2	19. 8.39
59713	Joensen, Bernhardt	—	29. 3.16	„ „	5. 7.39	„ „ 9	8. 7.39
59807	Koefoed, Julius Otto	U. S. A.	6.10.15	„ „	5. 8.39	„ „ 12	5. 8.39
37258	Källstrøm, Svend Alfred ..	Roskilde	31.12.96	Roskilde	23. 6.23	Roskilde	9. 9.39
33781	Larsen, Rudolph	København	17. 9.10	Kbhvn. Afd.	8. 7.38	Kbhvn. Afd. 13	8. 7.39
33340	Langholz, August Peter S.	Sønderborg	29. 9.08	Sønderborg	5.12.27	Sønderborg	29. 4 39
59749	Laursen, Poul Richard ..	Gørding	19. 2.11	Kbhvn. Afd.	19. 7.39	Kbhvn. Afd. 13	19. 8.39
61425	Madsen, Andreas.....	Sønder Hostrup	1. 7.20	Haderslev	13. 8.39	Vejen	19. 8.39
9074	— Jens Christian .	Lille Egebjerg	20. 8.15	Roskilde	13. 8.39	Roskilde	26. 8.39
29553	Mikkelsen, Henry Eske ...	Kastrup	22. 3.16	Kbhvn. Afd.	24. 9.36	Kbhvn. Afd. 5	2. 9.39
59590	Nielsen, Carl Ysbech...	Bagsværd	26. 3.03	„ „	30. 5.39	„ „ 9	1. 7.39
35332	— Hans	Røgen	10. 4.07	Viborg	25. 8.39	Randers	16. 9.39
39864	— Oluf.....	Haslev	27. 9.09	Haslev	24. 7.38	Haslev	12.11.38
61156	— Poul Alfred....	Hunseby	26.10.05	Nakskov	21. 5.39	Nakskov	3. 6.39
57069	— Svend Aage ...	Skive	6. 1.11	Holstebro	27. 2.39	Holstebro	8. 4.39
38297	Petersen, Gerhard.....	Horsens	5. 4.15	Horsens	2. 5.33	Kbhvn. Afd. 9	19. 8.39
31052	— Helge Carl Anton	København	3.12.16	Kbhvn. Afd.	4.11.36	„ „ 18	19. 8.39
8397	— Ove Ejner.....	—	9. 2.14	„ „	9. 6.34	„ „ 3	15. 7.39
30304	Poulsen, Poul Jacob	Gedser	29.11.15	Vordingborg	21. 4.36	„ „ 14	2. 9.39
2421	Rasmussen, Carl Nielsen...	København	16.10.14	Kbhvn. Afd.	23. 7.37	„ „ 12	13. 5.39
25946	— Kaj	Moselund	16. 2.17	„ „	9. 7.36	„ „ 5	5. 8.39
59607	Rathmann, Ruben.....	København	24. 2.05	„ „	27. 5.39	„ „ 14	19. 8.39
58026	Scharff, Poul	—	5. 8.19	„ „	21. 3.38	„ „ 9	29. 7.39
59185	Spurre, Knud O. Hansen	—	4. 6.19	„ „	27. 1.39	„ „ 17	25. 3.39
52429	Svendsen, Carl M. Wilhelm	—	29.10.12	„ „	21. 4.39	„ „ 17	22. 4.39
26409	— Jens Christian .	Høsterkøb	15. 3.85	„ „	15. 1.29	„ „ 3	26. 8.39
328	Thomassen, Rudolph M. L..	Odense	16. 1.12	„ „	17. 7.39	„ „ 5	12. 8.39
59460	Troest, Børge August..	Frederiksberg	27. 9.08	„ „	25. 4.39	„ „ 14	1. 7.39
60250	Valbjørn, Carl Arne Lippert	Stokkemarke	10. 8.04	Nakskov	1. 5.39	Nakskov	13. 5.39
51787	Wildt, Poul Maria	København	1. 2.11	Kbhvn. Afd.	8.11.31	Centralafd.	25. 3.39
	Specialarbejderforbundet.						
48593	Nielsen, Frede	Sorø	20. 2.14	Odense	1. 7.39	Odense	9. 9.39

Den internationale Folkehøjskole, Helsingør,

paabegynder den 7. Januar et Kursus for unge Kvinder, der ønsker at opfriske deres Skolekundskaber i Regning og Dansk og samtidig deltage i et *Kursus i Husholdningsteori*, omfattende:

Varekundskab, Ernæringslære,
Budgetlægning for smaa Hjem,
Kostplaner og *Husholdningsregnskab.*

Undervisning i Husholdningsfagene gives af en exam. Husholdningslærerinde, i de øvrige Fag af Skolens faste Lærere.

Der er endvidere for de Elever, der ønsker det, Lejlighed til at deltage i Sprogundervisning for Begyndere og Viderekomne i *Tysk, Engelsk* og *Fransk.*

Et begrænset Antal *unge Mænd* kan ligeledes optages fra 7. Januar (eller før) paa Skolens almindelige Kursus, der omfatter Dansk, Regning, Skrivning, Bogholderi, Engelsk, Tysk, Fransk, Svensk, Esperanto, Samfundsfag, Internationale Forhold, Litteratur etc.

Arbejdsløse, baade Mænd og Kvinder, kan ved Henvendelse til Skolen faa et paategnet Ansøgningsskema til Arbejdsdirektoratet. Ansøgeren maa have været arbejdsledig i mindst en Uge og maa være tilmeldt sin Arbejdsløshedskasse eller et offentligt Arbejdsanvisningskontor.

Betalingen for Bøger og Skolemateriale andrager ca. 20 Kr. for de 3 Maaneder.

Henvendelse om Optagelse og yderligere Oplysninger sker til Forstander P. Manniche, Den internationale Højskole, Helsingør.

Teknologisk Instituts Forlag.

Opmærksomheden henledes paa Instituttets Haandbøger, hvoraf kan nævnes:

Drejebogen, der er udkommet i 2. forøget Udgave.
Elektrikerbogen.
Motorbogen.
Slibebogen.
Smedebogen.
Støberibogen.
Teknisk Engelsk for Metalarbejdere.
Teknisk Tysk for Metalarbejdere.

Bøgerne kan bestilles gennem enhver Boghandler eller gennem Teknologisk Instituts Forlag, Hagemannsgade 2, København V. Brochure sendes paa Forlangende gratis overalt.

Maskinisteksaminerne, Maskin- og Motorpasserprøven.

Til ovennævnte Eksaminer begynder 1. Januar nye Kursus paa „Kjøbenhavns Maskinistskole". Uformuende Elever kan søge Statsunderstøttelse. Til den almindelige Maskinisteksamen uddeles endvidere et mindre Antal halve Fripladser til uformuende Elever, der ikke har erholdt Statsunderstøttelse.

Nærmere Oplysninger ved Henvendelse paa Skolens Kontor, Nørrebrogade 5.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Specialarbejderforbundet.

Nr.	47202	Andersen, Anders Peter Martinus	(Kbhvn. Afd.)
-	48892	Hansen, Peter	(—)

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Nr.	15965	Binau, Gorm Harry	(Kbhvn. Afd.)
-	36770	Larsen, Knud Peter Horvitz	(—)
-	54906	Petersen, Børge	(—)
-	33914	Sørensen, Ejvind Nic. Fledsborg	(—)
-	28166	Skov, Carl Andreas	(Holeby Afd.)
-	31506	Jensen, Hans Lykke	(Odense Afd.)
-	35285	Nielsen, Orla Arne Ludvig	(—)

Medlemmerne Nr. 30667, Leif Henriksen, Nr. 56302, Hans Nissen Jessen, og Nr. 14349, Victor Tock, har atter fundet deres Bøger.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

	Nyt Register.		Sidst betalt
Nr. 21293	Andersen,	Helge Lystrup	28. 1.39
- 50248	—	Poul Axel	18.12.37
- 37250	—	Sofus Johs.	24. 6.33
- 33951	Asferg,	Svend Aage	19. 7.24
- 55699	Bæk,	Holger Plinius	11. 3.39
- 34162	Christensen,	Carl	1. 1.27
- 12691	Edvardsen,	Carl Vilhelm	14. 8.37
- 55937	Hansen,	Aage	27. 3.37
- 25077	—	Carl Frisch	1.10.21
- 30430	—	Holger Arvid	9. 3.35
- 35378	—	Kaj Oskar Henry	20. 6.36
- 50624	—	Thorkild Bjørn	5. 5.34
- 51325	Henriksen,	Christian Jacob Vald.	13. 6.36
- 16185	Hjort,	Børge Frederik	16.11.35
- 51584	Jensen,	Erik Bjerre	14. 1.39
- 4813	—	Kaj Julius Sofus	29. 4.39
- 29376	—	Oluf	3. 9.27
- 58134	Jespersen,	Carl Julius	13. 8.38
- 1426	Kaas,	Kai Jørgen Theodor	19. 3.21
- 2154	Klingenberg,	Peter Isbrandt	17. 7.26
- 28799	Larsen,	Ernst Chr. Harald	15. 7.33
- 31292	Meyer,	Georg Nielsen	6. 8.38
- 38779	Nielsen,	Aksel Gotfred Johs.	27. 5.39
- 37816	—	Erling Edelgaard	6. 2.37
- 25064	—	Willy Nicolai	20. 8.32
- 11200	Olsen,	Carl Rodian	13.11.37
- 38826	Petersen,	Wagn Georg	11. 3.39
- 51955	Rasmussen,	Oskar Emil	19. 3.38
- 32951	Reis,	Arthur	26. 2.21
- 10274	Sørensen,	Anders Eske	5. 7.24
- 50061	—	Erling Just	21. 4.34
- 33294	Sivertsen,	Ervin Carl	28. 3.36
- 52920	Thomsen,	Svend Otto	4. 7.36

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 3 JANUAR 1940 26. Aarg.

GLÆDELIGT NYTAAR

Den her nævnte Hilsen er jo den, hvormed man almindeligvis hilser paa hinanden i det nye Aar, og vi synes derfor heller ikke, „Jern- og Metalarbejderen" skal afvige fra Reglen, endskønt det næsten er Misbrug af dette Udtryk, da man ikke kan tænke sig, at nogen kan føle en virkelig Glæde over de nuværende Forhold omkring vort Land. Den Bestialitet, hvormed ikke først og fremmest Krigen føres, thi her holder Parterne saa nogenlunde hinanden i Skak, men den meningsløse Nedkastning af Bomber til Ødelæggelse af hele Byer med derpaa følgende Nedskydning af den ikke militære Befolkning ved Maskingeværer og den hensynsløse Ødelæggelse af Skibe og Mennesker ved Torpederinger og Mineudlægninger peger paa en Grusomhed hos dem, som giver Ordrer hertil, der ikke staar tilbage for Oldtidens Grusomheder, som man ofte har læst om, og som vel nok mange tvivlede om var rigtige i den Udstrækning, hvori de er beskrevet.

Naar vi ovenfor nævner de omkringliggende Lande, er det af Hensyn til, at Forholdene dér er værre end hos os selv, men ogsaa vort Land, der intet Udestaaende har med nogen anden Nation eller noget andet Folk, rammes paa det haardeste ved denne hensynsløse Krigsførelse. En Række danske Skibe er torpederet eller minesprængt, i visse Tilfælde ved højlys Dag, saa der ikke synes at være anden Motivering end ren Ødelæggelseslyst, og sammen med disse Skibskatastrofer er mange Søfolk dræbt eller har mistet Førligheden og begræædes af Familie og Venner. Men ogsaa paa anden Maade mærker vort Land Krigen paa mange Omraader; Tilførslerne vanskeliggøres eller umuliggøres ved de her nævnte Attentater paa vor Handelsflaade, ved Undersøgelse eller Opbringning, trods det, at vi næppe er mistænkt af nogen for at føre Krigskontrabande. Og her maa erindres, at vort Land er særlig ømfindtlig paa dette Omraade, fordi Landet ganske fattes Materialer, Kul, Jern o. s. v., hvorfor alting maa tilføres ude fra, og den allerede skete Ødelæggelse af Skibe og Varepartier har ikke alene bidraget til en Forhøjelse af Priserne paa alt, hvad der tilføres os ude fra, for Brændslets Vedkommende stærkt henimod en Fordobling, men de Produkter, hvortil dette anvendes, stiger ligeledes stadig i Pris, uden at nogen kan hindre det. Byggeriet vanskeliggøres udover det rent nødtørftige, og hvad der bygges, vil blive til saadanne Priser, at i alt Fald Arbejderne og Mellemklassen ikke vil kunne overkomme at betale disse Huslejer. Det samme gælder Jern til industrielt Brug, der, hvis det i

det hele taget vedblivende vil kunne skaffes tilveje, ligeledes vil komme op i Priser, som vil virke yderst generende for den danske Industri, og deraf følger igen, at ogsaa denne Industri vanskeliggøres, hvad der uden Tvivl vil bevirke en stigende Arbejdsløshed indenfor vort Fag. Der er allerede siden Krigens Udbrud konstateret en jævn Stigning, omend den endnu ikke er, hvad man kan kalde for katastrofal.

Med disse mørke Billeder for Øje og uden Udsigt til snarlig Bedring er det vel nok noget vanskeligt at ønske hinanden et glædeligt Nytaar ud fra det Synspunkt, at nogen vil kunne føle virkelig Glæde i en Tid, hvor Forholdene ude omkring i Verden er som her anført, men dette er altsaa de smaa Staters Lod — og dermed ogsaa de Befolkningers, som bor i de smaa Stater —, at de uden at kunne stille noget op derimod maa finde sig i Følgerne af den Galskab, som snart har sat den halve Verden op imod hinanden i to forbitrede Halvdele. Nu er der næppe Grund til for Tiden at misunde Befolkningerne i de Stater, som har det afgørende Ord i Verdenspolitiken, de er i Øjeblikket haardere ramt end de smaa. Om dette Forhold vedblivende kan bestaa, kan ikke afgøres for nærværende, men den Erfaring har vi i alt Fald fra den forrige Krig, at naar Krigen er slut, har de store Stater mange Maader at rette deres økonomiske Forhold op paa, medens de smaa Stater ogsaa efter Krigen maa føle Trykket af denne, ja, endog i visse Tilfælde ligefrem bliver udbyttet derved, at deres nødvendige Tilførsler holdes i usædvanlige Priser af de Lande, der besidder Raastofferne, og derved, at de smaa Lande paa mange Maader holdes ude fra Verdensmarkedet.

Det kan ikke nytte at henfalde til altfor mørke Betragtninger; Livet skal leves ogsaa i Fremtiden for dem, der iøvrigt faar Lov til at overleve denne Tid, men de, der før Verdenskrigen havde regnet med, at i alt Fald de europæiske Folk var blevet saa civiliserede, at Krig vilde være en Umulighed, er blevet dybt skuffede, og Skuffelsen er endnu større, naar man som allerede nævnt konstaterer den Maade, hvorpaa Krigen føres. Herimod var Middelalderens Krige det rene Legeværk, i alt Fald for saa vidt angaar Krigens Omfang og de Saar, som den slaar. Men det nytter paa den anden Side heller ikke at hengive sig til Ligegyldighed i Forventning om, at det hele gaar nok, thi hvis vort Land og dets Befolkning skal gennem denne Tid med nogenlunde taalelige Eksistensvilkaar i Behold efter Krigens Slutning, kan det kun ske, hvis alle har Forstaaelsen heraf og i et fornuftigt og praktisk Samarbejde hjælpes ad, og i Haabet om, at dette vil ske, vover Centralledelsen alligevel at ønske alle Forbund indenfor Centralorganisationen, disses Afdelinger og de enkelte Medlemmer et

GLÆDELIGT NYTAAR

Aaret, der svandt.

Vi sluttede vor Oversigt over de politiske Begivenheder i 1938 med en Henvisning til, at Aaret 1939 efter al Sandsynlighed vilde bringe nye udenrigspolitiske Kriser, muligvis ogsaa Krig, og vi pegede paa, at det er Arbejderbevægelsens Opgave over hele Verden at kæmpe for den absolut nødvendige Fornyelse af Demokratiernes Holdning — moralsk og økonomisk set —, fordi enhver stærkere Højnelse af Landets sociale Niveau vil forøge de gamle Demokratiers Modstandskraft og Aktivitet og forvandle disse Demokratier til *ægte Demokratier*, hvis politiske og moralske Styrke er stærk nok til at sejre over de autoritære Staters Ideologi.

Vi kan forbinde vore Nytaarsbetragtninger 1939—40 med forrige Aars ved disse Sætninger: Aaret 1939 bragte det store Opgør, Verden saa længe har frygtet.

Det er meget muligt, at en senere Historieskriver vil sige, at Krigen i Virkeligheden begyndte med den spanske Borgerkrig eller med Tysklands Indmarch i Østrig, men det mest sandsynlige er, at enhver historisk Fremstilling af den anden Verdenskrig vil gaa ud fra det Faktum, at *Tjekoslovakiets* modstandsløse Besættelse i Marts 1939 var en af de vigtigste Faktorer i det store europæiske Opgør. Da

det skete i Marts, var Krigen praktisk talt uundgaaelig, fordi alle Muligheder for en Forstaaelse — rent psykologisk set — derved blev ødelagt, ligesom vigtige politiske og militære Konsekvenser var uundgaaelige.

Økonomisk set kan man ikke sige, at Aarets første otte Maaneder var daarlige. Ganske vist rystedes Børserne stærkt, og der flød en bred Strøm af Guld fra Europa til Amerika, men Verden levede alligevel, og hvor de normale Konjunkturbevægelser svigtede, skabte Oprustningen og Beredskabskøb en Erstatningskonjunktur. Medens Armeerne overalt satte sig i Bevægelse, meldtes der Konjunkturopgang fra Amerika, Nedgang i Arbejdsløsheden fra England, og ogsaa herhjemme tiltog Byggeriet stærkt i Sommeren 1939, ligesom Arbejdsløshedsprocenten sank betydeligt.

Den mærkelige Tid før Krigens officielle Udbrud, som man har kaldt „en væbnet Fred", blev afløst af den endnu mærkeligere Krig, som i de første Uger slet ikke var saa væsensforskellig fra de sidste Fredsuger, og da Krigen virkelig tog Fart, saa var det en Søkrig, der gik ud over de neutrale først og fremmest, og de første store Landslag udkæmpedes i Karelen og under Polarkredsen, og atter her var det ikke paa en af Krigens store Fronter, men en Afgørelse i en fjerntliggende Zone, udkæmpet mellem Outsidere fra den virkelige europæiske Kampfront. *Polens* hurtige Erobring og Deling i de første Uger af September kan knap nok betegnes som en Krig, fordi hele Udviklingen var præget af de store, rent politiske Begivenheder, som førte til Ruslands Indblanding i de europæiske Forhold og faktisk forhindrede, at den fra alle Sider indklemte polske Stat kunde udfolde en virkelig Krigstaktik.

Men Forskellen i Finlands og Polens Holdning under Krigen giver dog et Begreb om, hvor langt stærkere en *demokratisk* Nation vil være og er under en Eksistenskamp end en halvfascistisk opbygget Stat med Stormagtstendenser.

Vi behøver ikke her at opremse alle de mange politiske Begivenheder og Kriser, som har sat sit Præg paa 1939, dem husker vi allesammen. Meget af dette var i Virkeligheden ikke andet end ydre Tegn paa politiske og økonomiske Udviklinger, vi maaske endnu ikke kan forstaa helt. Saadan set er jo alt kommet helt anderledes, end vi havde ventet. De store Ord om *Ideologiernes Krig* har vist sig kun at være Mundsvejr, og i Virkeligheden er det *magtpolitiske* Udviklinger, som præger denne Krig ligesom alle andre Krige i Verdenshistorien. Bag disse magtbestemte Modsætninger staar igen *økonomiske Aarsager,* som har den sidste afgørende Betydning.

Set fra dette Synspunkt var den *russisk-tyske Forstaaelse* i August, som var ensbetydende med Polens Deling, og som slap det russiske Riges militære Kræfter løs, slet ikke saa overraskende. Rusland og Tyskland har genoptaget gamle politiske og militære Traditioner. Økonomisk set supplerer begge Stater hinanden, og Ideologierne var saa langt fra en Hindring, snarere en Bro mellem Staterne. Thi begge Stater er præget af kollektiv Tankegang og staar i Modsætningsforhold til de vesteuropæiske Stormagter, og begge Lande har en udpræget imperialistisk og militaristisk Tendens. Det autoritære Princip, som udsletter de gamle humanistiske Traditioner, er ganske sikkert et udmærket Kit til at holde sammen paa to aktivt imperialistiske Stater, selv om begges sidste Maal i ideologisk Forstand er forskellig. Men disse Forskelligheder har ingen Betydning, naar det drejer sig om aktuelle Magtspørgsmaal.

Ogsaa Baggrunden for *Englands* og *Frankrigs* Sammenslutning mod Tyskland er givet. Vi er de sidste, som skal underkende Betydningen af de humanitære Idealer i den angelsaksiske Verden, men at disse Idealer nu fik Magt til at starte Kampen mod Hitler og Fascismen skyldtes *økonomiske* Kendsgerninger. Der er ingen Tvivl om, at Fascisternes Selvforsyningspolitik i Forbindelse med disse Staters Ekspansionsbestræbelser, som i Asien har taget Sigte paa Kina og i Europa paa Donauområdet, Østeuropa og Balkan, er blevet en Fare for Englands og Amerikas økonomiske System, da disse jo har Brug for store Markeder og økonomiske Investeringsmuligheder. Man maa ikke glemme, at der i Forvejen er store Områder, f. Eks. Rusland, Tyskland, der er lukket for det engelsk-amerikanske Initiativ. Meget tyder paa, at England nu søger at ramme det politiske System i Mellemeuropa, som økonomisk set vil skabe et selvforsynende Rige fra Vesterhavet og Østersøen til Balkan og Sortehavet, og hvis Eksistens vilde lukke et Kontinent for det britiske og amerikanske økonomiske Initiativ.

Disse økonomiske Kendsgerninger danner Baggrunden for de politiske Begivenheder i 1939, og de vil ogsaa komme til at præge det kommende Aar. Det vil ofte blive yderst vanskeligt at skimte den virkelige Udvikling bag al den Propaganda og Agitation, som udsendes fra de krigsførende Magter. Denne Krig er i lige saa høj Grad en *imperialistisk* Krig som alle de andre Krige i vor historiske Epoke — ogsaa fra *Ruslands* Side. Den forfejlede russiske Propaganda med Kuusinen understreger kun yderligere denne Kendsgerning.

Det er en mærkelig Konsekvens af den marxistiske Lære, at Socialismen ikke er en Følge af den økonomiske Udvikling, men af Bombeangreb. Det er nu en Gang vanskeligt at forene imperialistiske Metoder og Formaal med socialistisk Politik.

Den *vesteuropæiske Arbejderbevægelses* Stilling er vanskelig under denne Krig. Vi har ikke Lov til at lade os forvirre af følelsesmæssige Indstillinger, hvor fristende det end kan være, i Stedet for maa vi prøve *at erkende Fakta.* Allerede de første Krigsmaaneder har vist, at Ideologierne har spillet Fallit, og det er yderst primitive økonomiske Kendsgerninger, vi bliver nødt til at orientere os efter. En af disse Kendsgerninger er, at det *økonomiske Reguleringsprincip* har erobret alle Lande, fordi det ikke er muligt at løse Krigens mægtige økonomiske Opgaver

uden økonomisk Regulering. Det totalitære økonomiske Princip fejrer allerede nu uhyre Triumfer i alle Lande. Overalt staar Staten aktivt i Erhvervslivets Centrum, og overalt fortrænger *kollektive* Principper det privatkapitalistiske Initiativ. Denne Udvikling vil givet føre til en Regulering af det økonomiske Liv, ogsaa efter denne Krig. Og det er vort Haab, at denne Regulering vil kunne danne Grundlaget for en politisk Udvikling, som fjerner de politiske Modsætninger og fremmer international Forstaaelse og socialpolitisk Fremgang. Men i Vesteuropa og i Skandinavien kan en saadan Udvikling kke tænkes uden *Demokrati*, fordi kun Demokratiet i Længden kan garantere en økonomisk Ordning, hvor den arbejdende Befolknings sociale Niveau ikke forringes ved Militarismens og Imperialismens Omkostninger. Kun hvis *Kontrol med Erhvervslivet* suppleres med *Demokratiets Rettigheder* er der en Mulighed for at opbygge en social Samfundsordning. Begivenhederne i 1939 har yderligere bestyrket vort Ønske om at realisere vort økonomiske Program inden for Demokratiets Rammer. Den vesteuropæiske Arbejderbevægelse har intet andet Valg og maa gaa sin Vej uden Hensyn til de imperialistiske Staters Krigsførelse og Krigsmaal.

Rationaliseringen i Danmark og Sverige i sidste Tiaar.

Der tales og skrives meget om Rationaliseringen i Industrien, men kun sjældent er der Mulighed for at faa virkelig autentiske Oplysninger om den Rationalisering, der finder Sted, og hvilke Virkninger den har for Arbejderne.

Nu foreligger der imidlertid baade fra Sverige og Danmark saa fyldestgørende Oplysninger om Rationaliseringen, som det vistnok er gørligt at fremskaffe. I Sverige har en af Socialministeriet nedsat Komité afgivet Betænkning om Rationaliseringens Omfang og Virkninger siden 1920, og i Danmark har Socialministeriets Konsulent, *Jørgen Dich*, i sin Bog om Arbejdsløsheden bragt et Afsnit om Rationaliseringen i Danmark siden 1930. Det har stor Interesse at se, hvilke Resultater man kommer til. Især er den svenske Betænkning fyldt med detaillerede Betragtninger over Spørgsmaalets mange forskellige Sider.

Rationalisering er som bekendt alle Bestræbelser, der gaar ud paa at undgaa Spild af Arbejdskraft og Materialer enten ved særlig Arbejdseffektivitet eller arbejdsbesparende Maskiner. Maalet er at nedbringe Produktionsomkostningerne eller forøge Produktionen uden at forøge Omkostningerne. I mange Tilfælde foraarsager Rationaliseringen Arbejdsløshed, i hvert Fald indtil der har fundet en eller anden Udligning Sted. Men derfor skal man naturligvis ikke fordømme den, thi den kan være nødvendig, f. Eks. i Eksportindustrien, hvis den skal være konkurrencedygtig med Udlandets Industri. I modsat Fald bliver Arbejdsløsheden blot meget større, hvis Eksportindustrien ikke kan afsætte sine Varer. Dersom det omvendte sker, at Eksportindustrien kan afsætte *større* Mængder end hidtil, flytter man den ellers opstaaede Arbejdsløshed over paa Udlandet. Men ogsaa i andre Industrier og i Landbruget er Rationaliseringen et Gode, i hvert Fald hvis den bidrager til Prisnedsættelser paa Varerne. Hvis den ekstra Profit derimod blot gaar i Lommen paa Industriens eller Handelens Folk, er Sagen mere tvivlsom.

Rationaliseringen i Danmark.

Paa Grund af den danske Statistiks Ufuldkommenhed er det vanskeligt at give helt nøjagtige Oplysninger om Rationaliseringens Størrelse. Uden at gaa i Enkeltheder kan det dog siges, at der for Industrien som Helhed *ikke* har fundet nogen stor og betydningsfuld Rationalisering Sted. Før 1930 synes Rationaliseringen dog at have været større.

Rationaliseringen har dog været meget ulige indenfor de forskellige Industrier: i Metal- og Tekstilindustrien har Rationaliseringen kun været af begrænset Betydning. Det samme gælder Konfektionsindustrien. Derimod har der været nogen Rationalisering i Træindustrien, Skotøjsindustrien og Tobaksindustrien, især den sidste, hvor Produktionsindekset er vokset med 46 pCt., medens Beskæftigelsen kun er vokset med 9 pCt.

Rationaliseringen synes navnlig at have fundet Sted i de større Virksomheder, men man kan ikke se bort fra, at den maaske ikke har givet sig Udtryk for den paagældende Industrigren som Helhed, idet den tildels kan være opvejet af, at mindre Virksomheder er vokset op, i hvilke den gennemsnitlige Produktion pr. Arbejder er lavere. Ved Rationalisering skulde Produktionsmængden pr. Arbejder jo sættes i Vejret — enten ved bedre Arbejdsmetoder eller fordelagtigere Maskiner. Maaske kan ogsaa Arbejds*tempoet* være sat op. Mange Arbejdere vil sikkert lægge stærk Vægt paa dette sidste.

Hvad angaar den stedfundne Rationaliserings Betydning for *Arbejdsløsheden* i Danmark i den sidste halve Snes Aar, menes den *ikke* at have været ret stor. Den i visse Aar ret store Arbejdsløshed skyldes mere Forskydningerne i Befolkningstallet, Vandringerne fra Land til By og den helt ophørte Udvandring samt bedre Statistik over de arbejdsløse, saaledes at flere er medtaget ved Opgørelserne.

Rationaliseringen i Sverige

har været langt kraftigere end i Danmark, men alligevel har den ikke heller der fremkaldt nogen synlig Arbejdsløshed, da Sveriges Eksportindustri navnlig i de senere Aar har kunnet optage hele det stigende Arbejdsudbud. Antallet af Arbejdere, der er beskæftiget i Industrien, er i Aarene 1924—36 steget

med 31 pCt. og Antallet af Arbejdstimer endog med 34 pCt. Samtidig er Produktionen steget med 89 pCt., hvilket vil sige, at Produktionsforøgelsen er ca. 2½ Gang saa stor som Forøgelsen i den anvendte Arbejdskraft. Dette gælder Industrien som Helhed, men ogsaa i Sverige er Forholdet naturligvis forskelligt i de forskellige Industrigrene, især har Rationaliseringens Virkninger været af højst forskellig Karakter for de forskellige Arbejdergrupper. I Aarene 1934—36, som var særlig gode for den svenske Industri, blev der nedlagt 60 Virksomheder, hvorved 4000 Arbejdere blev skubbet ud af Produktionslivet. Det er klart, at Genanbringelsen af disse Arbejdere i andre Virksomheder eller andre Industrier (maaske tilmed i andre Byer) ikke er foregaaet uden Gnidninger. En særlig Undersøgelse viser iøvrigt, at det særlig er de lidt ældre Arbejdere (over 45 Aar), der skubbes ud og bliver arbejdsløse ved Rationaliseringen. Denne bevirker desuden Forandringer i Arbejdskraftens Sammensætning, f. Eks. flere Kvinder, et større Antal Teknikere og mange Steder en større Anvendelse af ufaglært eller „oplært" Arbejdskraft.

Den svenske Betænkning gaar stærkt i Detailler angaaende Rationaliseringens arbejdsløshedsskabende Virkninger og dens Placering i Samfundsudviklingen som det Middel, hvormed Arbejdernes Lønpolitik imødegaas og deres Erobringer overvæltes paa dem selv. I mange Tilfælde er gennemførte Lønforhøjelser direkte Aarsag til Rationalisering, da den højere Løn gør Anskaffelsen af en eller anden Maskine rentabel. (Dette kendes særdeles godt fra Landbruget). Spørgsmaalet er, i hvilket Omfang Omkostningerne ved Rationalisering (f. Eks. Arbejdsløshed) skal bæres af Arbejderklassen eller Samfundet eller evt. den paagældende Virksomhed selv. Den svenske Komité vil ikke gaa med til at kræve Erstatning af den Fabrik, der afskediger Arbejdere efter en Rationalisering, og den begrunder dette med, at man derved vil kunne hindre en ellers formaalstjenlig Rationalisering, ligesom en saadan maa ses paa længere Sigt. Heller ikke altid giver en Rationalisering forøget Gevinst, og endelig kan mange andre Driftsdispositioner fremkalde Arbejdsløshed. Derimod bør der tilskyndes til *frivillig* Erstatning, naar Forholdene taler derfor.

Rationalisering og Prisnedsættelser.

I den svenske Betænkning har man foretaget en Stikprøve angaaende Rationaliseringens Betydning for Prisnedsættelser. Man har udvalgt 4 typiske Bedrifter, nemlig et Trykkeri, et mekanisk Værksted, en Cellulosefabrik og en Lædervarefabrik. Det viste sig, at de Prisnedsættelser, som kunde gennemføres ved en Besparelse i Arbejdsomkostningerne (ved Rationalisering) var ret *smaa*, nemlig henholdsvis 8 pCt., 4 pCt., 2,4 pCt. og 1,8 pCt. — Om den derved frigjorte Købekraft skulde kunne medføre, at de eventuelt afskedigede Arbejdere kunde beskæftiges paa anden Maade, synes tvivlsomt. Derimod kan en saadan Prisnedsættelse sikkert have Betydning for en Eksportindustri under Konkurrence med andre udenlandske Produkter.

Selv om saadanne Prisnedsættelser er *muliggjorte* ved Rationaliseringen, er det jo ikke sikkert, at de bliver *virkeliggjorte*. Maaske erobrer enten Industrien eller Handelen den ekstra Profit eller en Del deraf, og dette vil selvsagt være til Skade for Arbejderklassen.

Endelig drøftes i Betænkningen Spørgsmaalet om Kontrol med Rationaliseringen — eventuelt Forbud mod den i visse Tilfælde. Komiteen er absolut Modstander af ethvert Forbud mod Rationalisering samt af Foranstaltninger, der kunde hemme den. Den mener, at Arbejdsløsheden derved vilde blive større end den, der foraarsages af Rationaliseringen. Thi denne Arbejdsløshed er kun forbigaaende. Ogsaa Kontrol med Rationaliseringen fraraades. En saadan Kontrol, der bl. a. skulde forhindre Fejlrationaliseringer, paastaas at blive uhyre vanskelig og meget besværlig for Erhvervslivet. Desuden vilde Staten paa en Maade blive ansvarlig for Rentabiliteten af de Virksomheder, hvor Rationalisering var bleven anerkendt. Dog fremhæver Komiteen, at den kan tænke sig visse Situationer i Sverige, hvor konkrete Forbud kan anvendes paa samme Maade, som naar man f. Eks. en Overgang forbød Brugen af Cigarmaskiner i Tyskland og Holland og Glasblæsemaskiner i Tyskland.

Komiteen vil afhjælpe Vanskelighederne ved Arbejdsanvisningen og Arbejdskraftens Omflytning og Omskoling ved Oprettelse af et Arbejdsmarkedsinstitut, der skal føre en indgaaende Arbejderstatistik m. m., samt et Oplysningskontor, der skal fremskaffe de bedst mulige tekniske Oplysninger og give Forslag til nye Industrier, nye Virksomheder og Arbejdsmetoder. Det skal være en Art Forpost for det svenske Næringsliv.

— — — For enhver, der har særlig Interesse i Rationaliseringsspørgsmaal, er disse to Beretninger af stor Interesse. De er et vigtigt Supplement til Otto Bauers Bog om Rationalisering, der udkom i dansk Oversættelse for et Par Aar siden. *S.*

En Timeløn til Finland.

Den 30. November gav Sovjetunionens — af de hjemlige Kommunister saa højt udskregne — „konsekvente Fredspolitik" sig konkret Udslag i Overfaldet paa Finland. Forud for Overfaldet gik en Række Forhandlinger, og af de offentliggjorte Dokumenter ses det, at Finland var rede til at imødekomme Sovjets Krav saa vidt, som det overhovedet var foreneligt med Landets Selvstændighed. Men Finland *skulde* underordnes den russiske Magtpolitik. Efter bedste Mønstre paabegyndtes fra russisk Side en voldsom Hetzkampagne med det Formaal at faa Verden til at tro, at Finlands 3—4 Mill. Indbyggere truede

Sovjetstatens 180 Mill. Mennesker paa Livet. Da Kampagnen havde paagaaet en passende Tid — understøttet af Sovjet-Agenterne i de forskellige Lande — kastedes Masken. Den Ikke-Angrebspagt, der i en Aarrække havde bestaaet mellem Sovjetunionen og Finland, blev fra russisk Side opsagt uden Varsel, og Sovjetflyverne tog fat paa Arbejdet med at sprede Død og Ødelæggelse blandt den finske Civilbefolkning.

Kommunisterne ynder at fremstille Sovjets Aktion som en *Befrielse* af det finske Folk fra „Fascismen" og „Hvidgardisterne". Men det er for det første ikke „Hvidgardisterne", der bombarderer Civilbefolkningen i Helsingfors og Åbo, i Viborg eller Tammerfors, det er ikke „Fascisterne", der kaster Bomber over finske Hospitaler og forfølger den flygtende Befolkning med Maskingeværild — *det er den røde Hær*, der paa denne Maade gennemfører sin „Befrielsesaktion". For det andet var „Undertrykkelsen" i Finland jo aldeles ikke Motivet til Paabegyndelsen af Rædselsgerningerne; men rent militære og magtpolitiske Hensyn, parret med kynisk Foragt for den nationale Selvbestemmelsesret, som Sovjetsystemet ellers foregiver at beskytte, stod bag det russiske Indfald i Nabostaten. Men saa daarlig var Sovjet-Magthavernes Samvittighed, at de gennem Oprettelsen af „Folke"regeringen i Terijoki forsøgte at give det Udseende af, at det var det finske Folks Sag, man talte. Ifølge Sovjetpropagandaen har den røde Hær kun til Opgave at „hjælpe" Terijoki-Regeringens Folkehær, der ikke eksisterer andre Steder end i kommunistiske Fantasier, lige saa lidt som den af Stalin indsatte „Regering" i Finland har nogen som helst Forbindelse med det finske Folk. Befolkningen i Finland ønsker paa ingen Maade at blive „befriet" af Folk, der ikke paa noget Felt har Adkomst til at gøre sig til Herrer over en lille, selvstændig og frihedselskende Nation, som kun ønsker at leve i Fred og ved egen Kraft søge at opbygge et demokratisk Folkesamfund og et frit Kulturliv.

I Løbet af de 20 Aar siden Adskillelsen fra det gamle Rusland har en storslaaet Demokratisering fundet Sted i Finland. Statsjord og en Række Storgodser blev allerede 1918—22 udstykket, hvorved Fæsterne blev selvejende Bønder; en af Verdens stærkeste kooperative Bevægelser blev organiseret, Sociallovgivningen blev opbygget, delvis efter dansk Forbillede, og en mønsterværdig Arbejderbeskyttelseslovgivning blev skabt, 8-Timers-Dag, Ferielovgivning, Ulykkesforsikring, almindelig Folkepensionering og en lang Række Reformer paa alle Omraader er gennem Tiden gennemført væsentligst under Indflydelse af Socialdemokratiet, der ved Valget i 1939 fik 85 af Rigsdagens 200 Pladser. De demokratiske Partier besætter langt den største Del af Rigsdagen, og Nazisterne er en betydningsløs Gruppe paa 8 Medlemmer.

I Begyndelsen af 30-erne forsøgte Lappobevægelsen at sætte Bom for det paabegyndte Reformarbejde — uden at Sovjetunionen paa dette Tidspunkt, da der virkelig fandtes Fascisme i Finland, følte sig foranlediget til at gribe ind!

Fascistbevægelsen stagnerede, og det demokratiske Opbygningsarbejde i Finland er siden fortsat i nær Tilknytning til de øvrige skandinaviske Lande.

Det finske Folks Kamp i Dag gælder Retten til at leve og indrette sig paa den Maade, der stemmer overens med Nordens bedste Traditioner. Det finske Folk fører Kamp mod Slaveri, Undertrykkelse, Umyndiggørelse, retsmæssig Usikkerhed, aandelig Terror, Vilkaarlighed og alle de øvrige Ulemper, som det tidligere har kendt under russisk Diktatur. Denne Kamp med Livet som Indsats kan kun udløse den varmeste Sympati hos alle, der har Forstaaelsen af, hvad Begreberne Demokrati og Frihed indebærer.

Det er ingen haabløs Strid, der udkæmpes. Kampen for Frihed, Selvstændighed, Uafhængighed og Menneskeret var aldrig haabløs, men *Hjælp* er fornøden; *materiel* og *humanitær* Hjælp ikke mindst til den civile Befolkning, der uforskyldt maa lide under Forsøget paa at udbrede Kommunismens Velsignelser ved Hjælp af Brandbomber og Maskingeværer. Og her paakalder den danske Fagbevægelse den Offervilje, som danske Arbejdere altid viste overfor Brødre i Nød.

Støt De samvirkende Fagforbunds Indsamling.

Hjælp den finske Befolkning.

En Timeløn til Finland.

Det internationale Arbejdsbureaus Opgaver under Krigen og ved den kommende Fredsslutning.

I Forbindelse med Oprettelsen af Folkeforbundet umiddelbart efter Verdenskrigen 1914—18, oprettedes ogsaa det internationale Arbejdsbureau, men medens Folkeforbundets Virksomhed efterhaanden er blevet lammet, dels ved Udtrædelser og dels af den nuværende Krig, udfører Arbejdsbureauet saa vidt gørligt stadig sine Opgaver. Arbejdsbureauet har gjort megen Gavn i den forløbne Aarrække ved i den Udstrækning, det har været muligt, at føre den Tanke ud i Livet, som var den bærende for dets Oprettelse: At fremhjælpe Arbejderorganisationerne i en Række Lande, hvor disse stod langt tilbage.

Allerede i Midten af 1939 traf den internationale Arbejdsorganisation Beslutning om, at den saa vidt muligt skulde opretholde sin Virksomhed ogsaa i Krigstider, og 31 Regeringer har siden udtrykkelig meddelt Arbejdsorganisationen sin Godkendelse og

Tilslutning hertil. For Arbejdsorganisationens Virksomhed i Krigstid er der udarbejdet særlige Planer, og ved et Møde i Arbejdsbureauet i Geneve i Oktober Maaned blev dette Arbejdsprogram Genstand for fornyede Drøftelser ud fra Erfaringer fra de første Krigsuger.

Ved nævnte Møde hævdede paa Arbejdergruppens Vegne Generalsekretærerne i de franske og belgiske Landsorganisationer, *Jouhaux* og *Mertens*, Nødvendigheden af i alle økonomiske Spørgsmaal at faa tilvejebragt et Samarbejde mellem Arbejder- og Arbejdsgiverorganisationerne samt Statsmyndighederne. Mertens mente endvidere, at Arbejdsbureauet burde medvirke til at sikre Arbejdernes Rettigheder indenfor forskellige Former af Socialforsikring, idet Erfaringerne havde vist, at saadanne kunde fortabes ved Mobiliseringerne. Den britiske Fagforeningsleder, *Hallsworth*, fremførte Spørgsmaalet om Understøttelse til de mobiliseredes Familier samt Spørgsmaalet om Arbejderbeskyttelse og den mindreaarige Arbejdskrafts faglige Oplæring. Forsømmelserne i sidstnævnte Henseende under Krigen 1914—18 havde haft uheldige Følger. Generalsekretæren for den internationale kristelige Fagforeningsorganisation, *Serrarens*, fremholdt Betydningen af, at de mobiliserede fik Garanti for Genantagelse i deres tidligere Arbejdsplads. Han henstillede ogsaa til Arbejdsorganisationen til Trods for Krigen at have Opmærksomheden henvendt paa Mulighederne for at forbedre Arbejdsvilkaarene samt at tage Spørgsmaalet om Krigsfangernes Arbejde og Arbejdsvilkaar op til Behandling.

Paa Arbejdsgivergruppens Vegne erklærede Formand for den internationale Industriarbejdsgiverorganisation og Direktør for de nordiske Arbejdsgiverforeningers fælles internationale Sekretariat (i Bryssel, indtil for nogle faa Uger siden i Geneve), *Ørsted*, samt Repræsentanten for det franske Arbejdsgiverforbund indenfor Grube- og Metalindustrien, *Lambert-Ribot*, sig rede til loyal Medvirken til Organisationens Arbejde ogsaa i Krigstid, ligesom ogsaa de betonede Nødvendigheden af at faa tilvejebragt det Samarbejde mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, hvorom Jouhaux og Mertens havde talt.

Fra Regeringsrepræsentanternes Side paapegede den amerikanske Regeringsrepræsentant *Gambs* Trangen til faglig Oplæring i Krigstid og berørte videre Levestandardspørgsmaalet. Den franske Regeringsrepræsentant, Minister *Justin Godart*, støttede Arbejdergruppens Forslag til Udvidelse af Bureauets Arbejdsprogram. Den brasilianske Regeringsrepræsentant, Minister *Helio Lobo*, understregede Nødvendigheden af et nærmere Samarbejde med Folkeforbundets tekniske Afdelinger.

Ved Mødet faldt ogsaa betydningsfulde Udtalelser vedrørende de Opgaver, som Arbejdsorganisationen vil faa ved Fredsslutningen. Saaledes forklarede den britiske Fagforeningsleder *Hallsworth*, at vi alle kunde drage den Lære af de Begivenheder, vi er Vidne til, at vi maatte muliggøre nye Livsvilkaar for alle Stater, naar Freden genoprettes. *Jouhaux* erklærede paa sin Side, at det ikke blot gælder om at skabe nye Livsvilkaar, men at man ogsaa maatte finde et nyt dynamiskt socialt Program, som med Udsigt til Fremgang kan stilles op imod den Verdensanskuelse, vi nu har at bekæmpe. Auktoritet og Frihed, de fælles Behov og de individuelle Rettigheder, Nødvendigheden af at producere mere og Kravet om Fritid maa bringes i Samklang. Dette nye sociale Program maatte give Masserne paa begge Sider af Kampfronten den Overbevisning, at den militære Sejr krones af en moralsk Sejr, saa det kan blive muligt at sikre en varig Fred.

Mertens beviste ud fra Erfaringerne fra tidligere Krige, at den økonomiske Selvforsyning, Adskillelsen af Afsætningsmarkederne fra Produktionsbasis'et og de militære Fornødenheder i mange Lande medførte Fremkomsten af nye Industrier, som efter Krigen alene med kunstige Midler kunde holdes i Live, og som lammede tidligere Produktionssteder og derigennem fremkaldte Arbejdsløshed og økonomisk Tilbagegang. Ogsaa disse Forhold maatte man have Opmærksomheden henvendt paa.

Den franske Regeringsrepræsentant, *Justin Godart*, udtalte i Tilslutning til Jouhaux, at naar de Mænd, som nu er parate til at ofre deres Liv i Kampen for Ret og Frihed, vender tilbage til Fabrikkerne, skal de ikke lade denne Tilbagevenden ske til Førkrigstidens Forhold. De har da Ret til nye Fordringer, ny Ret til personlig Frihed og til et rigere materielt og aandeligt Liv. Ogsaa den franske Arbejdsgiverrepræsentant, *Lambert-Ribot*, udtrykte sin Tilslutning til de af Jouhaux formulerede Principper. Da det gælder om at virkeliggøre disse, maatte man paa den ene Side gaa ud fra de faktiske Forhold og udnytte de praktiske Erfaringer og paa den anden Side finde Mænd, som kunde løse disse Opgaver med fornøden Sagkundskab og en stærk Ansvarsfølelse. Han stillede i Forbindelse hermed Spørgsmaalet om, hvilke konkrete Opgaver disse Principper indebar for Arbejdsorganisationen.

Formanden for den hollandske Landsorganisation, *Kupers*, forsøgte at trække Grundlinierne op for det Program, Arbejdsorganisationen skal virkeliggøre. Da den internationale Arbejdsorganisations Program udformedes i 1919, havde man ingen som helst Erfaringer at gaa ud fra. Programmet var i mange Henseender en Improvisering. Man gjorde det Vovestykke at indføre en ny Faktor i Samarbejdet mellem Folkene: Repræsentanter for Arbejdsgivere og Arbejdere betroedes en særlig Stilling i den sociale Lovgivning. Desværre er imidlertid vore Opgaver begrænset til udelukkende det rent sociale Omraade. Erfaringerne har vist, at dette er en altfor snæver Basis. Det er ikke muligt at løse sociale Spørgsmaal uden at tage Hensyn til den økonomiske Sammenhæng. Jeg tænker dermed først og fremmest paa de mange økonomiske Hindringer, som staar i Vejen

for det sociale Reformarbejde. Subventioner, Eksportpræmier, Præferencetold, alle de økonomiske Vaaben i Konkurrencen, som faar et mere og mere illoyalt Præg. Tidspunktet er nu inde til at give Arbejdsorganisationen en bredere Basis og at udstrække Arbejdsopgaverne til ogsaa det økonomiske Omraade.

Kupers henviste i Forbindelse hermed til det faktiske Forhold, at Statsmyndighederne i Løbet af de sidste 20 Aar i højere og højere Grad regulerede det økonomiske og sociale Liv. Krigen vil saavel i de krigsførende Stater som i de neutrale medføre en endnu mere aabenbar Udvikling i denne Retning. Mange af de Foranstaltninger, som nu træffes, vil bestaa ogsaa efter Krigen. Individuelle Interesser kommer mere og mere til at træde tilbage for Almeninteresserne. Dermed er det Tidspunkt kommet, da disse nye Foreteelser indenfor de forskellige Lande ogsaa faar international Betydning, og da bør Arbejdsorganisationens Kompetence til at udforme social-politiske Regler udvides. Ratificering og Gennemførelse af de internationale Overenskomster maa i Fremtiden være obligatorisk. Det drejer sig om en af de vigtigste Reformer, som Arbejdsorganisationen har haft at tage Stilling til efter Krigen. Dens Gennemførelse vilde væsentligt lettes, om vi kunde bygge op et „Europas forenede Stater".

Som andre vigtige Reformer nævnte Kupers Sikringen af den internationale Arbejdsorganisations Selvstyre, ligesom ogsaa Anerkendelsen af Princippet om Ret til Arbejde og tilfredsstillende Understøttelse, hvis Arbejdsmuligheder ikke kan tilbydes. I det hele taget kræves en fornyet Prøve af Organisationens Program med Hensyntagen til Erfaringerne fra de sidste 20 Aars Virksomhed. Denne Prøve maa straks igangsættes, for at Organisationen kan være i Stand til virksom Medvirken ved Fredsforhandlingerne, naar Tidspunktet for Fredsslutningen kommer.

Ved Siden af de konstitutionelle Spørgsmaal kræver ogsaa en Række praktiske Problemer sin Løsning. Millioner af Krigsdeltagere og mobiliserede skal da føres tilbage til Produktionen eller erholde tilfredsstillende Understøttelse. Overgangen fra Krigsproduktion til Fredsøkonomi, Arbejdstidens Forkortelse, Organiseringen af internationale offentlige Arbejder og sluttelig Omsorgen for Krigsinvaliderne, alt dette er Problemer, som allerede nu maa udredes, saa at praktiske Forslag til Løsninger foreligger, naar Tiden herfor er inde, og for at Organisationen af Freden kan ske jævnsides med en Forbedring af Arbejderklassens Stilling.

Fra Forhandlingerne kan yderligere nævnes, at den franske Regeringsrepræsentant, Justin Godart, opkastede Spørgsmaalet om Arbejdernes Delagtighed i Ledelsen og Administrationen af Virksomhederne. Ørsted tilføjede paa Arbejdsgivergruppens Vegne, at Arbejdsgiverne stillede sig til Raadighed for en Opbygning af Freden paa Grundlag af social Retfærdighed. Meningsforskelligheder kunde derved opstaa paa det ene eller det andet Punkt, men Viljen til oprigtigt Samarbejde vilde ikke savnes.

Arbejdsbureauets Direktør, *John G. Winant*, sammenfattede Diskussionen paa følgende Maade: Soldaterne ved Fronten og Arbejderne i Værkstederne og Fabrikkerne skal vide, at alle vore Bestræbelser gælder dem og deres Familier. De skal vide, at Organisationen nu og i Fremtiden forbliver tro mod sine oprindelige Grundtanker: At skabe Raaderum for Menneskenes Personlighedsværdi. Vi gaar bevidst i Albert Thomas' Fodspor; som fransk Ammunitionsminister virkede han ikke blot for Produktionens Stigning, men ogsaa for Soldaternes, Arbejdernes og deres Familiers Helse og Velfærd. Sit Arbejde i den internationale Arbejdsorganisation fuldførte han under Valgsproget: Den, som vil Freden, maa arbejde for Retfærdigheden. De her fremførte Initiativer og Reformer svarer til dette Valgsprog, og vi vil arbejde for deres Virkeliggørelse.

Forvaltningsraadets Præsident, den amerikanske Regeringsrepræsentant, *Goodrich*, konstaterede alle Parters enstemmige Godkendelse af de optrukne Retningslinier og overlod Arbejdsbureauet at udføre de fremkomne Arbejdsopgaver.

Nævnskendelse.

I Overenskomsten af 31. Oktober mellem Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund, hvorved vore Overenskomster forlængedes til 1. Marts 1941 paa Grundlag af Dyrtidstillæg, fandtes i Afsnit I, B, en Bestemmelse om Nedsættelse af et Nævn, som skulde behandle saadanne enkelte Spørgsmaal om Ændring i Overenskomsternes almindelige Bestemmelser, som Parterne ønskede optaget til Forhandling som Følge af væsentlig ændrede Forhold siden sidste Overenskomstafslutning, og som var uden egentlig lønmæssig Karakter. Paa Basis heraf har vi indbragt enkelte Spørgsmaal til Afgørelse af Nævnet, og nedenfor meddeles, hvad disse drejede sig om, og hvad Resultatet af Nævnsbehandlingen er blevet:

Fælles Værkstedsregler.

1. Krav om, at der i § 2 vedrørende Overarbejde indføres:

„For Arbejde, der fordres udført i Spise- og Hvilepauser, saaledes at disse forskydes fra det sædvanlige Klokkeslet, betales et Tillæg paa 50 pCt. af den ansatte Timeløn, dog mindst af den overenskomstmæssige Mindstebetaling."

Her har Opmanden, Direktør *E. Dreyer*, afsagt følgende Kendelse:

„Naar Arbejdere tilsiges til at arbejde i Spisepausen, ydes der, naar Spisepausen forskydes udover ½ Time, dog ikke udover 2 Timer, ½ Times ansat Timeløn, udover 2 Timer 1 Times ansat Timeløn.“

2. Krav om, at Indledningen til § 3, Skiftehold, ændres saaledes:

„Naar skiftende Hold etableres, gives der Arbejderne et Tillæg pr. Time:

For andet Hold fra normal Arbejdstids Slutning til 4 Klokketimer derefter ... 15 Øre pr. Time

Fra dette Tidspunkt og indtil normal Arbejdstids Begyndelse næste Morgen... 25 Øre pr. Time.“

Dette Spørgsmaal kunde ikke tages under Paakendelse, da det ikke opfyldte den i Hovedoverenskomsten angivne Betingelse: at være uden egentlig lønmæssig Karakter.

3. Et Krav om Ændring af § 4, Forskudt Arbejdstid, bortfaldt, idet Sammenslutningen gav Tilsagn om at forhandle med Organisationen om en Ordning af dette Spørgsmaal.

Overenskomsten.

4. Foranlediget af en Kendelse af Den faste Voldgiftsret i en Sag fra A/S „Titan“, København, var der til § 7 krævet en Tilføjelse om, at Tidtagning i Værkstederne ved Hjælp af Stopuhre eller lignende ikke kunde finde Sted.

Nævnet afgjorde ikke Spørgsmaalet, men der vil blive optaget Forhandlinger mellem Organisationerne, hvilke Forhandlinger skal være tilendebragt inden 1. April 1940. For saa vidt der ikke herved opnaas et positivt Resultat, indbringes Spørgsmaalet til dette Tidspunkt paany for Nævnet.

5. Et Krav om følgende Tilføjelse til § 21:

„Hvor der arbejdes i Skiftehold, udbetales Lønnen til 3die Skift Fredag Morgen,“

blev taget tilbage, efter at Sammenslutningen havde givet Tilsagn om at medvirke til tilfredsstillende lokale Ordninger.

Endelig har Nævnet afgjort, at der ved Overarbejde fremtidig skal betales Dyrtidstillæg samtidig med Overarbejdsbetalingen, medens den egentlige Timeløn ligesom tidligere henstaar til Afspadseringen.

Samtidig kan meddeles, at Spørgsmaalet om Udbetaling af Dyrtidstillæg i Tilfælde af Afspadsering af Overarbejde, der er udført *før* Overenskomsten traadte i Kraft, nu er afgjort, idet Sammenslutningen er gaaet med til at give Dyrtidstillæg til alle Overarbejdstimer, der er præsteret før 13. November og afspadseres efter denne Dato.

Fradrag i Skatteindtægt.

I Lighed med tidligere Aar gives hosstaaende en Udregning af det i 1939 betalte Kontingent til Arbejdsløshedskassen, hvilket paa samme Maade som Sygeforsikring og Livsforsikring kan fradrages Indtægten ved Udregningen af den skattepligtige Indtægt.

For Forbunds- og Afdelingskontingentets Vedkommende gælder den Regel, at ¾ af Aarets Kontingent kan fradrages selve de oppebaarne Indtægter, hvorved undgaas, at dette Fradrag kommer ind under det Maksimum af 400 Kroner, der er fastsat for Fradrag af Forsikringskontingent.

Da de respektive Forbund har forskelligt Kontingent, er der foretaget Opstilling for hvert Forbund for sig.

Kontingentet er udregnet for arbejdende fuldtbetalende Medlemmer, og Medlemmer, der paa Grund af Arbejdsløshed, Sygdom, Militærtjeneste o. l. har været helt eller delvis fritaget for Kontingentydelser, maa derfor formindske Fradragene i Overensstemmelse dermed.

	Aars-Kontingent	Fradrages i Brutto-indtægt	Fradrages i skattepligtig Indtægt
Smedeforbund:	Kr.	Kr.	Kr.
Forbund	41,60	60,45	
Afdeling	39,00		
Arbejdsløshedskasse	88,40		88,40
Formerforbund:			
Forbund	119,60	152,70	
Afdeling (Kbhvn.)	84,00		
Arbejdsløshedskasse	88,40		142,40
Hjælpeforen. (Kbhvn.)	54,00		
Sliberforbund:			
Forbund	70,20	67,28	
Afdeling (Kbhvn.)	19,50		
Sygeforsikring (Kbhvn.)	26,00		114,40
Arbejdsløshedskasse	88,40		
Specialarbejderforbund:			
Forbund	72,80	70,20	
Afdeling	20,80		
Arbejdsløshedskasse	88,40		88,40
Metaltrykkerforbund:			
Forbund	91,65	68,74	
Arbejdsløshedskasse	134,55		207,35
Hjælpekasse	72,80		
Kobbersmedeforbund:			
Forbund	75,40	83,85	
Afdeling (Kbhvn.)	36,40		
Sygekasse	26,00		130,00
Arbejdsløshedskasse	104,00		

Gørtlerforbund:

Forbund	62,40	56,55	
Afdeling	13,00		
Sygeforsikring	31,20		106,60
Arbejdsløshedskasse	75,40		

Smedenes Kontingent er udregnet efter et Ugekontingent af Kr. 3,25. De Medlemmer, der har betalt større eller mindre Kontingent, maa selv udregne Differencen, og ¾ af denne kan sammenlægges med eller fradrages det udregnede Beløb, som maa fradrages i Bruttoindtægten.

For Formere og for Slibere er angivet københavnske Afdelings- og Sygeforsikringskontingenter, og Medlemmer af Provinsafdelinger maa i Stedet for omregne efter, hvad der er gældende i deres respektive Afdelinger.

For Kobbersmedene er ligeledes angivet københavnske Afdelingskontingenter, og Medlemmer af de øvrige Afdelinger maa omregne Fradraget i Forhold til deres Afdelingskontingent. Kontingentet for syge og arbejdsløse har været Kr. 2,50 pr. Uge for alle 52 Uger.

Medlemmer af Gørtlerforbundet, der har været syge eller arbejdsløse, kan ved Henvendelse til Forbund eller Afdeling faa Oplysning om Kontingentets Fordeling, da Kontingentet kan variere noget efter Sygdommens eller Arbejdsløshedens Længde.

Fradraget i Bruttoindtægt skal forstaas saaledes, at saafremt et Medlems samlede Indtægt har været Kr. 3.200,00, og hvis ¾ af Forbunds- og Afdelingskontingentet andrager Kr. 60,45, saa udfyldes Rubriken i Skatteskemaet om Arbejdsindtægt med Kr. 3.140,00, hvorimod Forsikringsfradragene sker i den dertil beregnede Rubrik paa Skemaet.

Opmandskendelse

i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935 og Overenskomst af 1. Januar 1939 til Betaling for Udførelsen af Straalevarmeanlæg System „Crittall".

1) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet Bonnesen & Danstrup. Tvist om Betaling for*

a) Opsætning af Ventilarrangement for Ventilkasser,

b) Interimistisk Ledning for Trykprøver,

c) Afpropning og Borttagning af samme for Trykprøvning,

d) Extratrykprøvninger,

e) Aftapning af Sprit og dobbelt Udblæsning,

f) Udskrivning af Materialer.

ad a) De omtvistede Ventilarrangementer er af den for Straalevarmeanlæg sædvanlige Art, men de opstilles uden Ventilkasser, disse anbringes af Murerne.

Forbundet formener, at Arrangementernes Bearbejdelse og Opsætning og de deraf flydende Vanskeligheder ikke er mindre end, hvor Kasser anbringes af Montørerne, og mener ikke, at Firmaet ved den skete Ændring i Fremgangsmaaden kan frigøre sig fra den Betalingsregel, der findes i den særlige Overenskomst for Crittall Anlæg. Forbundet paastaar Betaling efter den nævnte Overenskomst's Punkt 3.

Sammenslutningen paastaar Arbejdet afregnet efter Rørprislistens Priser.

Det findes ikke, at der kan gives Forbundet Medhold i dets Paastand. Crittall Overenskomstens Punkt 3 angiver efter sin Affattelse Priser paa Anbringelse af Ventilkasser af forskellig Størrelse og tilføjer, at Forudsætningen er helt lukkede Kasser, hvori anbringes Ventil og som tilsvejses Rørnettet og oprettes. Efter de ganske bestemte Betingelser, som Punkt 3 indeholder, kan dets Bestemmelser ikke gælde Tilfælde, hvor Ventilkassens Anbringelse ikke er nogen Del af Rørmontørens Arbejde, og det ses herefter ikke, at Crittall Overenskomsten gør Ventilarrangementer som de omtvistede til Genstand for særlig Omtale.

Det ses nu ikke rettere end, at det maa være Bestemmelsen i Pkt. 1's første Sætning „Anlægene udføres efter Rørprislistens Priser", som maa være Grundlaget for det Betalingskrav, der kan stilles for Arbejdsydelser, som paa andre Slags Anlæg betales efter Rørprislisten, og som ikke har faaet afvigende Priser i den særlige Crittall Overenskomst.

Som Sagen med Parternes principielle Paastande foreligger til Afgørelse, findes det, at der maa gives Sammenslutningen Medhold i dens Paastand, medens Spørgsmaalet, om Rørprislistens Priser er passende for alle de Dele af Crittall Anlægene, hvor de efter den nuværende Overenskomst maa finde Anvendelse, maa henvises til de kontraherende Parters Drøftelse.

Der afsiges følgende

Kendelse:

De omtvistede Ventilarrangementer bliver at betale efter Rørprislistens Bestemmelser.

ad b), c), d), e) og f). Tvistighederne angaaende disse Punkter blev procederede og drøftede af Voldgiftsretten. Voldgiftsmændene fandt det ønskeligt, at de principielle Synspunkter, som flere af Tvistepunkterne indebar, søgtes afgjorte ved en fornyet Drøftelse i Rørudvalget, og anmodede Opmanden om at fastsætte et Beløb til Afgørelse af de fem Tvistepunkter under eet.

Der var Enighed om, at Opmandens Afgørelse ikke kan paaberaabes som Præcedens.

Efter en Gennemgang af de enkelte Kravs Stør-

relse og Berettigelse skønnes det, at et Beløb paa 360 Kr. vil være passende til fuld og endelig Afgørelse.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Til fuld og endelig Afgørelse af Tvistepunkterne angaaende interimistisk Ledning for Trykprøver, Afpropning og Fjernelse af samme for Trykprøvning, Extratrykprøver, Aftapning af Sprit og Dobbeltudblæsning samt Udskrivning af Materialer betaler Firmaet 360 Kroner.

2) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod A/S Vølund. Tvist om Betalingen for*

a) Rørarbejde udført paa Fords Fabrikker og

b) Opstilling af Ventilarrangementer for Ventilkasser.

ad a) Spørgsmaalet blev afgjort ved Voldgiftsmændenes Kendelse, hvorefter Vølund til fuld og endelig Afgørelse af dette Tvistepunkt betaler 635 Kr.

ad b) Der henvises til Afgørelsen i Sag No. 1 angaaende et tilsvarende Forhold.

3) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet Slagelse Centralvarmeforretning v/ Dam Hansen. Tvist om Betaling for G. F. Rørbærere.*

Af Rørbærere som G. F. No. 827 leveres kun Bøjlestykket, medens Montøren maa fremstille Anglen ved at afskære et Stykke Rør, gevindskære det og opsplitte det i modsat Ende. Tvisten drejer sig dels om, hvad der skal betales for det her nævnte Arbejde, dels om, hvorvidt der skal ydes Tillægsbetaling for Indhugning og Faststøbning af en Rørbærer af denne Type.

Til Afgørelse af det første Tvistepunkt bestemte Voldgiftsretten, at der for Fremstilling af en Angel som den ovenfor beskrevne af ½" Rør skal betales 30 Øre og ved Anvendelse af andre Rørstørrelser i Forhold hertil efter Punkt 1's Priser.

For det andet Tvistepunkts Vedkommende formener Forbundet, at den foreliggende Konstruktion af Rørbærer er at ligestille med Bæringer udført af Fladjern, Rundjern eller Profiljern, og at der derfor bliver at betale særskilt for Opmærkning og Indhugning efter Bestemmelserne i Afsnit A., Pkt. 4, Side 16. Forbundet gør Paastand overensstemmende hermed.

Sammenslutningen paastaar sig frifundet.

Indhugning og Faststøbning af Rørbærere er indbefattet i Pkt. 1's Priser, undtagen hvor andet er særlig bestemt i Rørprislisten. Da Rørbærere forefindes i en Række forskellige Udførelser, hvis Anvendelse ikke volder Montøren ens Ulejlighed, maa det antages, at Forpligtelsen til at indhugge Rørbærere gælder for alle de Konstruktioner af Rørbærere, der gennem Aarene har været falbudt gennem Grossisternes Rørprislister, og som de kontraherende Parter har været velkendt med og undladt at tage Forbehold mod i Overenskomsten. Nu har den omtvistede Rørbærer været kendt i en lang Aarrække og anvendt under visse Forhold, og efter Betragtningen ovenfor findes det, at Montørerne maa kendes pligtige til at indhugge og faststøbe den uden særskilt Betaling, for saa vidt der ikke forlanges, at Ankerfligene skal skræve mere end nødvendigt.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For Fremstilling af en Angel af ½" Rør til Rørbærere som G. F. No. 827 betales 30 Øre, og ved Anvendelse af andre Rørstørrelser i Forhold hertil efter Punkt 1's Priser.

Indhugning og Faststøbning af saadanne Rørbærere i normal Udførelse falder ind under Punkt 1's Priser.

4) *Blikkenslagerfagforeningen af 1873 og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet G. Strømann, Charlottenlund. Tvist om Betaling for*

a) Oplægning af Rør i Betondragere, hvori der er støbt Bøsninger, hvori Rørene skal trækkes overlangs og Fittings paaskrues paa Stedet.

b) Oplægning og Forbindelse af Kompensatorer med Indstilling af samme.

ad a) I et og samme, meget store Lokale er der i den ene Side gennem Bøsninger i de tværgaaende Loftsdragere fremført Varmeledninger, for hvilke Montørerne forlanger et Tillæg paa 90 Kr., i den anden Side forkrøbbede Koldt- og Varmtvandsledninger, for hvilke Montørerne forlanger et Tillæg paa 130 Kr. til Rørprislistens Priser.

Forbundet gør under Henvisning til Rørprislistens Afsnit E., Pkt. 42 g, Paastand overensstemmende med Montørerne.

Sammenslutningen gør Paastand paa, at Arbejdet efter sin Art bør afregnes efter Afsnit A., Pkt. 1.

At en Del af et Rørledningsarbejde er noget mere besværligt end Gennemsnittet, kan ikke foranledige Pristillæg, men efter at have besigtiget Forholdene paa Stedet formener Opmanden, at visse af Forholdene i nærværende Tilfælde begrunder et Krav om Tillæg til Punkt 1's Priser. Tillægets Størrelse, der maa bero paa et Skøn, findes for Varmeakkordens Vedkommende at kunne sættes til 50 Kr., for Vandledningernes Vedkommende til 80 Kr.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For den her i Sagen omtvistede Rørlægning bliver der udover Rørprislistens Priser at betale 50 Kr. for Varmeledningernes Vedkommende og 80 Kr. for Vandledningernes Vedkommende.

ad b) Tvisten drejer sig om Expansionsstykker med Pakdaase. Inden Oplægning og Forbindelse

sker, skal Pakdaasen løsnes og Hanestykket indstilles saaledes, at Expansionsmuligheden sikres.

Parterne er enige om, at der ikke findes nogen Pris i Rørprislisten for disse Stykkers Oplægning eller for deres Indstilling.

Forbundet formener, at der for Indstilling, Oplægning og Forbindelse bør betales pr. Expansionsstykke det dobbelte af Prisen for Anbringelse af en Ventil af samme Dimension, og gør Paastand overensstemmende hermed.

Sammenslutningen finder, at der bør betales Ventilprisen plus 25 pCt.

Ulejligheden ved Stykkernes Indstilling afhænger noget af, i hvilken Tilstand de leveres, i nærværende Tilfælde skønnes det, at den af Forbundet paastaaede Betaling ikke er urimelig, og at der derfor kan gives dette Medhold.

Der afsiges følgende

Kendelse:

For Indstilling, Oplægning og Forbindelse af de omtvistede Expansionsstykker bliver der i nærværende Tilfælde at betale efter Priserne i Afsnit A., Punkt 12, for Anbringelse af Stop-, Brand- og Aftapningshaner eller Ventiler med et Tillæg af 100 pCt.

Sagens Omkostninger, heri Opmandens Honorar i samtlige Sager 360 Kr., bliver at betale med Halvdelen af hver af Parterne.

København, den 18. December 1939.

Poul Sørensen.

Vore Materialeproblemer.

Paa Aarets første Arbejdsdag bragte Morgenposten Jernindustrien og Smeden en Nytaarshilsen, der var alt andet end velkommen. — Det var en ny Prisliste fra Jernhandlerne. — Skønt der ikke var forløbet 2 Maaneder siden sidste Forhøjelse, er denne Prisstigning saa alvorlig, at enhver, der arbejder med Jern, bør være orienteret. Nedenstaaende Uddrag af Prislisterne fra henholdsvis 17. Juli 1939 og 2. Januar 1940 viser, at der gennemgaaende er Tale om 65—70 pCt. Forhøjelse af de sidste „Fredspriser".

Grundpriser paa Jern og Staal fra Lager.

	Kr. pr. 100 kg	
	17. Juli 1939	2. Jan. 1940
Stangjern ○, □, ▭ under 6" og ⌊-Jern	35,50	58,50
Hesteskojern	40,50	63,50
T-Jern	38,50	61,50
Z-Jern	45,50	68,50
Gitterjern	73,50	96,50
Baandjern, sort	43,50	65,00
Finplader 0,50 og 0,56 mm	49,50	92,00
— 1,00 mm	49,50	74,50
— 1,50 og 1,75 mm	49,50	71,50
— 2,00, 2,50 og 2,75 mm	49,50	70,00
Grovplader, Skibs- og Beholderplader	38,50	66,00
Svensk SM-Staal 0,10 pCt. C	54,00	80,00
— - - 0,35 pCt. C	54,00	82,50
— - - 0,50 pCt. C	56,00	85.00
— - - 0,70 pCt. C	60,00	87,50
Blanktrukket, rundt Staal („komprimeret")	50,00	72,00

Det var Jernet. Ser vi paa de andre Metaller, f. Eks. Kobber, Messing, Rødgods, Aluminium, Zink o. s. v., stiller Forholdet sig omtrent lige saadan, blot bliver der ikke opstillet nogen fast Prisliste; man forbeholder sig at staa frit fra Dag til Dag.

Det siger sig selv, at saadanne Prisstigninger stiller Industri og Haandværk overfor mange Problemer af driftsøkonomisk og teknisk Art. Der maa mange Steder vælges Arbejdsmetoder, som i højere Grad end hidtil tager Hensyn til Materialebesparelser. Det er dog ikke denne Side af Sagen — ej heller Fordyrelsen af det færdige Produkt —, der virker alarmerende. Det alvorlige ved Situationen er jo, at *vore Forsyninger af nye Metaller er fuldstændig afhængig af Importen fra Udlandet.* Og i samme Grad, som Metalindustrien kommer til at lide af Mangel paa Raamaterialer, i samme Grad vil den miste Evnen til at holde Beskæftigelsen vedlige.

En flygtig Betragtning kunde let fremkalde det Indtryk, at vi staar *helt* magtesløse overfor de Ulykker, som en midlertidig Standsning af Importen vilde foraarsage. Dette er imidlertid ikke ganske rigtigt. Som vi nedenfor skal vise, *kan* der træffes hensigtsmæssige Foranstaltninger, hvorved man kan faa de forhaandenværende Beholdninger til at strække længere til og altsaa rykke det Tidspunkt fjernere, da Arbejdet maa standses paa Grund af Materialemangel.

Man maa jo erindre, at foruden de Materialemængder, som kan indvindes ved forøgede Besparelser under selve Produktionen, bliver der — ogsaa i Fredstider — genindvundet en stor Procentdel af Industriens Metalforbrug, dels i Form af Spaaner, Pladeafklip o. lign., dels i Form af Brugsgenstande, der før eller senere bliver kasseret paa Grund af Ælde

og Slid. Man regner saaledes, at af Landets samlede Forbrug af Jern og Staal vil ca. en Fjerdedel komme frem igen paa Markedet i Form af Affald. Tidligere er Størstedelen af dette blevet eksporteret til Udlandet. Det fremgaar saaledes af Danmarks Handelsstatistik, at der i 1937 blev eksporteret ca. 123.000 Tons gammelt Jern fra Danmark, repræsenterende en Værdi paa ca. 11,3 Mill. Kr., d. v. s. gennemsnitlig ca. 92 Kr. pr. Ton. Selv om vore Staalværker og Jernstøberier maaske kan oparbejde mere Jern, end de har gjort i Fredstid, og altsaa udnytte Kvanta, der tidligere har været eksporteret, gælder dette dog kun en forholdsvis lille Del af det samlede Kvantum, som Industrien afkaster; men ikke desto mindre har Opsparingen af gammelt Jern den Betydning, at Jernet kan benyttes som Modydelse ved Indkøb af nyt Jern og Staal i visse Lande.

Hvad de øvrige Metaller angaar, vil en endnu større Procentdel „komme igen" paa Markedet. Langt den største Del heraf har været omarbejdet inden for Landets egne Grænser, men en betragtelig Del har dog tidligere været eksporteret, f. Eks. i 1937 ca. 7000 Tons til en samlet Værdi af 4,6 Mill. Kr., og man maa antage, at praktisk talt hele denne Eksport vil blive forhindret nu under Krigen, idet det meste Metal, der købes nu, er behæftet med en Klausul af følgende Ordlyd:

„Samtlige Varer er udelukkende til Brug og Forbliven her i Landet, og de vil ikke under nogen Form (ej heller som Affald) blive eksporteret".

Denne Erklæring skal Køberen underskrive paa Tro og Love. Man kan altsaa regne med, at før eller senere vil praktisk talt alt gammelt Metal indtil videre blive omarbejdet til Industriens eget Behov. Hvorom alting er — denne Kilde til Metalindvinding maa kunne forøges væsentlig, hvis alle, der arbejder i Metalindustrien, er besjælet af en fast Vilje til at hjælpe med. Vi maa nemlig huske, at Indvindingen begynder allerede paa Hvermands Arbejdsplads. *Alle, der arbejder i Metaller, har en vis Indflydelse paa Materialeforbruget.* De Steder, hvor der kan indføres Besparelser, er utallige, og det er uoverkommeligt at give nogen Vejledning, der dækker alle Tilfælde; men i det følgende skal nævnes nogle Eksempler:

1. *Omhyggelig Sortering af alt Metalaffald.*

Affaldets Værdi beror i høj Grad paa, om det foreligger som rene Metaller eller som tilfældige Sammenblandinger. Messingspaaner, der er blandet op med Jernspaaner, egner sig absolut ikke til Omsmeltning. Adskillelse med Magnetseparator giver kun en ufuldstændig Rensning. Derfor har det stor Betydning, at en Værktøjsmaskine, f. Eks. Boremaskine, Drejebænk eller Fræsemaskine, der har været brugt til Arbejde i Jern, og som derefter skal bruges til Yellow-Metal, befries helt for Jernspaaner, saaledes at ingen Sammenblanding finder Sted. Hvis samme Maskine senere skal benyttes til Arbejde i Rødgods, maa den renses for Yellow-Spaaner, saaledes at intet Yellow bliver blandet op i Rødgodsspaanerne. Selv Spaaner fra Rødgods af forskellig Tinholdighed maa holdes sorteret hver for sig, f. Eks. Rødgods 5 maa ikke blandes med Rødgods 10 o. s. v.; ligeledes maa Rødgods eller Yellow ikke blandes med Spaaner fra f. Eks. Fosforbronze, der jo skal være helt fri for Zink og Bly. Omvendt vil Fosforbronzespaaner virke ødelæggende paa Spaaner fra Yellow, idet dette Metal ikke maa indeholde Tin. Værdien af Spaanerne kan falde fra omkring 2,00 til 0,30 Kr. pr. kg, naar de er blevet forurenet med fremmede Indblandinger. Ganske ødelæggende virker Spaaner af Aluminium, der blandes op i Spaaner af Kobberlegeringer; det er nemlig en meget vanskelig Sag at fjerne Aluminiumindholdet fra Smelten. Man skal altsaa være særlig omhyggelig, naar Værktøjsmaskinerne har været benyttet til Aluminium og senere skal bruges til Kobberlegeringer. Hvad Aluminium angaar, er Spaaner fra det rene Metal som Regel mere værdifulde end Spaaner af Legeringer, hvorfor ogsaa disse Kategorier skal holdes adskilte.

Hvad der er sagt om Metaller, gælder ogsaa for Jern. Ved Opsamling af Jernspaaner maa man holde Støbejern for sig og Staal for sig, da Værdien i modsat Fald vil forringes stærkt. Ligeledes har det Betydning, at Affaldet af et bestemt Metal er adskilt i Spaaner for sig, tynd Plade for sig og svære Dimensioner for sig. Hvis der i svært Affald findes indblandet tynd Plade, Spaaner eller Traad, vil Affaldets Værdi straks forringes væsentlig. Som Eksempel paa Værdiforskellen skal nævnes, at paa et bestemt Tidspunkt, da „Letjern", d. v. s. Jern under 6 mm Tykkelse, indbragte 10 Kr. pr. Ton, opnaaedes for „Mellemjern", d. v. s. Jern mellem ca. 6 og 8 mm Tykkelse, en Pris paa 25 Kr. pr. Ton, medens samme Køber for svært Jernaffald betalte 50 Kr. pr. Ton. Havde man blandet de 3 Sorteringer sammen, vilde man næppe have opnaaet mere end ca. 20 Kr. pr. Ton for hele Partiet. (I Dag kan der regnes med omkring de dobbelte Værdier).

Affald af *Hvidblik* har hidtil ligget i højere Priser, fordi det foruden Jernet indeholder en Del Tin, som kan udvindes. Under Verdenskrigen skete en saadan Tinudvinding her i Landet, men efter Krigens Ophør faldt Tinpriserne saa meget, at Udvindingen ikke kunde betale sig. Affaldet blev da eksporteret, navnlig til Japan og Norge, hvor der findes større Fabrikker for en saadan Udvinding. Denne Eksport er nu forhindret, bl. a. ved den ovenfor omtalte Klausul mod Eksport, hvorfor det maaske atter kan blive aktuelt at genoptage en dansk Tinudvinding af Hvidblik. Det drejer sig jo om store Mængder Affald, bl. a. Konservesdaaser, Blikdunke, Blikæsker o. lign.

Affald af *rustfast Staal* er meget eftertragtet, da Prisen ligger betydelig højere end paa ulegeret Staal. Hver Sort maa opbevares for sig.

2. *Paa Støberier maa Tappe, Soer, Indløb og Vrag* opsamles og sorteres omhyggeligt. Paa Metalstøberier ogsaa *Krads og Slib,* der opbevares hver for sig.

3. Paa mange Jernstøberier vil det kunne betale sig at benytte en *Magnetseparator* til *Udskillelse af Jern fra Formsand.* Med en saadan vil man tillige kunne undgaa, at *Kiler, Bolte, Spændeskiver* o. lign., der anvendes til Sammenspænding af Formene, gaar tabt i det Affald, der bortkøres til Lossepladsen.

4. Paa Maskinfabrikker bør alle *afstukne eller afsavede Ender Stangmateriale, Værktøjsstaal* o. lign. mærkes med Materialets Art og gives tilbage til Materialelageret, saaledes at man senere ved, hvilket Materiale det er.

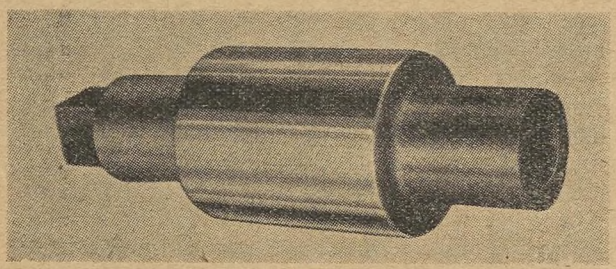

Fig. 1.
Haardforkromet Koldvalse.

5. *Dreje- og Høvlestaal* bør fremstilles af SM-Staals-Skaft med paaloddet eller paasvejst Skær af Hurtigstaal. Ved Hjælp af Svejsepulvere, der nu haves i Handelen, kan man frembringe Svejsninger af saa stor Varmebestandighed, at det paalagte Staal kan hærdes helt korrekt.

6. *Slidte Værktøjer* som Trækmatricer, Koldvalser, Pressestempler, Sænker, Rivaler, Tolerancedorne og -Gafler m. m. kan og bør i mange Tilfælde repareres ved *Haardforkromning,* idet man ved denne Metode ikke alene kan genvinde Værktøjernes oprindelige Dimension, men tillige opnaa en stor Forøgelse af Værktøjets Haardhed og Slidstyrke, saaledes at det vil kunne bruges længere end før. I mange Tilfælde betaler det sig ogsaa at haardforkrome nye Værktøjer og haarde Maskindele saasom Tandhjul, Knastskiver, Kurvestykker o. lign.

7. Ved Bygning af *Jernbeholdere, Staalkonstruktioner, Maskinfundamenter* o. lign. bør man i saa vid Udstrækning som muligt undgaa Overlapning og Nitning, naar samme eller bedre Styrke kan opnaas ved *elektrisk Lysbuesvejsning.* .. ..

8. Indførelse af *Dansk Standard* paa Skruer, Bolte, Nøglevidder, Skiver, Kiler, Noter, Rørflanger, Gashaner, Bygningsbeslag m. m. alle Steder, hvor disse endnu ikke er indført, vil bidrage stærkt til Materialebesparelser, idet Forbruget af Værktøj og Raamaterialer formindskes, og Antallet af Materialedimensioner, der skal føres paa Lager, nedsættes.

Ovenfor har vi holdt os alene til Metallerne, men Jern- og Metalindustriens Materialeproblemer under Krisen omfatter ogsaa andre Brugsmaterialer, der maa importeres udefra. Et af de vigtigste er Smøreolie. Ifølge Statistikken blev der i 1938 importeret ialt 38.155 Tons Smøreolie eller Raaolie til Raffinering. Importværdien heraf var ca. 7,8 Mill. Kr. Detailsalgsværdien har selvfølgelig ligget flere Gange højere.

Her er et Felt, hvor der uden større Vanskeligheder maa kunne indføres Besparelser, dels ved Indskrænkning af det daglige Forbrug, dels ved *Rensning og fortsat Brug* af Spildeolien.

Herom skriver Ingeniør Sv. Hagerup i Tidsskriftet *Ingeniøren* for 30. December 1939:

„Den Tid er heldigvis forlængst forbi, hvor man, naar Talen var om brugt Olie, mødte den Forestilling, at Olien var „slidt op", eller at „Smøreevnen var brugt op". Den Sandhed, at Olie ikke kan slides op, men kun forurenes, er nu almindelig udbredt og anerkendt — og en stor Del Olie bruges da ogsaa om og om igen, men sikkert ikke nær saa meget, som det kunde være."

Og videre:

„Faste Urenheder lader sig fjerne ved Filtrering eller Centrifugering. Det gode, gammeldags Pudsetvistfilter, der virker langsomt, men godt, og anvendes i mange mindre Virksomheder og Kraftstationer, skal lige nævnes. Det er slet ikke at foragte."

Iøvrigt fremstilles udmærkede danske Oliecentrifuger, der renser Olien hurtigt og effektivt for baade faste Urenheder, herunder Kulafsætning fra Dieselmotorer og Indhold af Vand, der er blandet med Olien som en Emulsion.

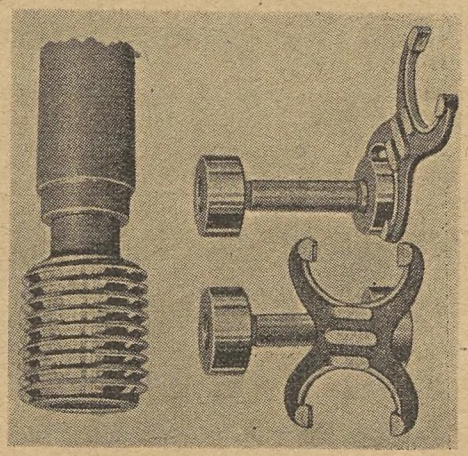

Fig. 2.
Haardforkromede Lærer.

Vanskeligere stiller Forholdene sig med den Spildeolie, der kommer fra Automobilmotorer. I den er der foruden Kulafsætning baade Vand og Benzin, og den indeholder asfalt- og tjærelignende Produkter, der er fremkommet ved Omdannelse af Olien. Fortyndingen med Benzin lader sig kun overvinde ved Destillation, og Asfalt- og Tjærepartiklerne kan kun fjernes ved Genraffinering og Filtrering. Selv om de sidste Behandlinger kræver større Erfaring og

mere omstændeligt Udstyr, beherskes Teknikken fuldstændig af Specialfirmaer her i Landet, og det maa ønskes, at Olierensningen maa vinde mere og mere Udbredelse. Ifølge ovenstaaende Kilde anføres det tilmed, at „Praksis har vist, at den brugte og rigtigt rensede Olie er bedre end ny Olie. Kemikerne siger, at det er fordi de umættede Kulbrinter først nedbrydes og fjernes ved Rensningen, saa kun de bedste — mest bestandige Kulbrinter — bliver tilbage. Maskinmesteren siger, at Lejerne bliver koldere, og at den rensede Olie holder længere."

Det var kun en kort — muligvis for kortfattet — Omtale af et stort og vigtigt Emne; men Opmærksomheden henledes paa, at de enkelte Problemer, som knytter sig dertil, kan gøres til Genstand for nærmere Undersøgelse paa Teknologisk Instituts Laboratorier og Prøveværksteder. Hovedsagen er, at *alle* er med i Bestræbelserne paa at udnytte de Materialer, der allerede forefindes, og de, der kan skaffes til Veje. Naar først Materialemagasinet er tomt, er det for sent at bebrejde sig de Forsømmelser, man eventuelt har gjort sig skyldig i.

E. B.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

J. A. 235.

Under dette Mærke er der nylig fremkommet en dansk Drejebænk, som det sikkert vil interessere mange af vore Læsere at stifte nærmere Bekendtskab med.

Ethvert nyt Initiativ indenfor vor Værktøjsmaskinindustri maa hilses med Interesse, især i Tider, hvor Handelsforbindelserne med Udlandet bliver mere og mere usikre. Det Land, der selv kan fremstille sine Værktøjer, og som kan holde sig forsynet med Reservedele af eget Fabrikat, vil altid staa bedst rustet til at imødegaa de Vanskeligheder, som kan opstaa i en Verden, der er hærget af Krige.

Ganske vist kan den Drejebænk, der her skal gives en Beskrivelse af, ikke siges at være helt ny, da den allerede har været i Brug over 1 Aar paa enkelte danske Maskinfabrikker. Men hvem kan egentlig bedømme en saadan Maskine, før den har været prøvet nogen Tid. — Om *J. A. 235* foreligger der Vidnesbyrd, der viser, at den paa enhver Maade har opfyldt de Forventninger, der har været stillet til den.

Maskinen er konstrueret af Ingeniør *Høgh-Rasmussen* for Handelsfirmaet *A/S Johannes Andresen*, og den er fremstillet paa Fabrikken *„Præcision"s* Værksteder i København.

Som det fremgaar af hosstaaende Illustration, Fig. 1, er det en Enkeltskivedrejebænk, hvor Elektromotoren, der er indbygget i Skabsfoden, trækker op til Spindeldokkens Remskive gennem 4 à 5 Kileremme. Motoren, der kan være paa 4—10 HK, er monteret paa en Svingkonsol, saaledes at en Del af dens Egenvægt giver en passende Stramning af Remmene.

Spindeldokken (Fig. 2) giver Arbejdsspindlen 30 forskellige Hastigheder, beliggende mellem 15 og 600 Omdr. pr. Min. Disse kan dog — om ønskes — ændres til 22,5—900 eller 30—1200 Omdr. pr. Min.

Tillige er der 15 Returhastigheder; disse ligger 50 pCt. højere af Hensyn til den ønskede hurtige Bakgang. Paa de første 2 Maskiner, der blev fremstillet, var Bakkoblingen konstrueret som Konuskobling med Kuglelejer i Lighed med de Koblinger, der var an-

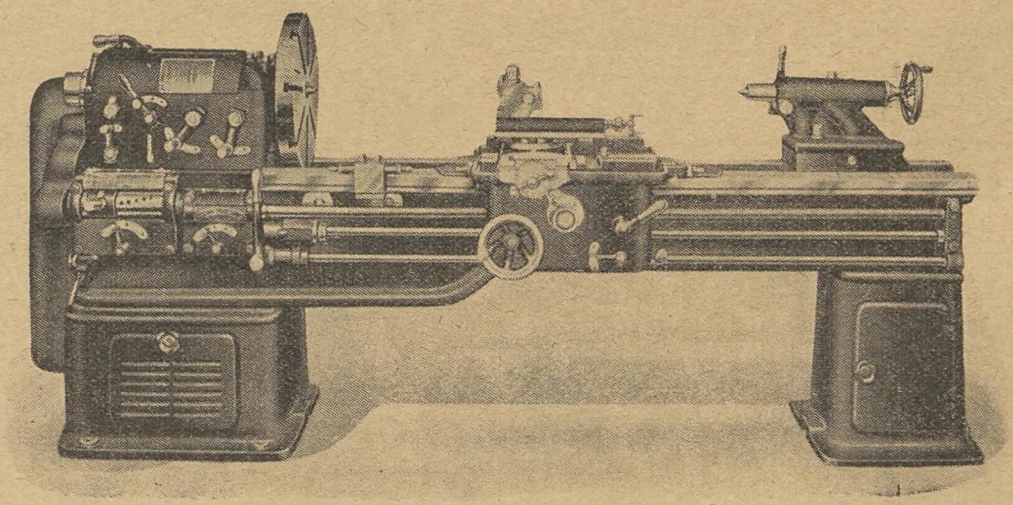

Fig. 1.

vendt paa de kendte Nielsen & Winther Enkeltskivebænke. Denne Kobling er senere forladt og erstattet med en dobbelt Lamelkobling, hvis Konstruktion er kendt fra de tyske Drejebænke af Konstruktion *Schaerer & Co., Karlsruhe*. Det ene Sæt Lameller benyttes til Fremløb og det andet til Bakløb. Derved har man opnaaet en langt bedre Konstruktion, hvor Bakløbet kobler lige saa let ind som Fremløbet.

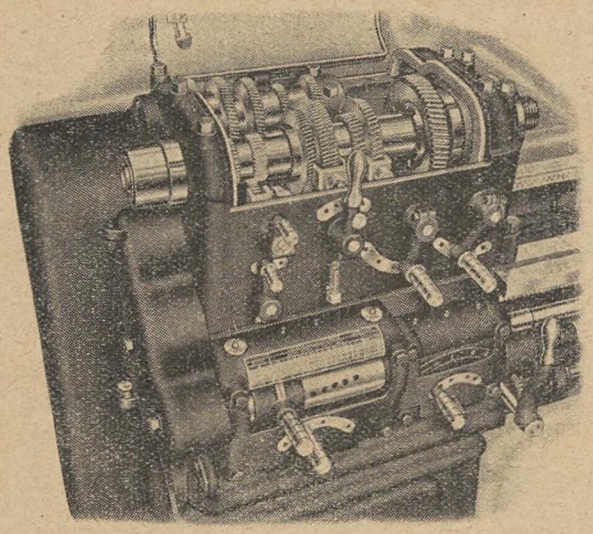

Fig. 2.

Det øverste lille Haandtag til venstre paa Spindeldokken er for Stejlgevindskæring. Udvekslingsforholdet bliver her:

Ved Spindelomdrejninger fra	600—315	=	1:1
-	300—160	=	2:1
-	150— 73	=	4:1
-	60— 32	=	10:1
-	30— 15	=	20:1

Spindeldokkens Tandhjul er fremstillet af Specialstaal, der er hærdet. For at faa en vibrationsfri Gang er Hjulene forsynet med skraa Fortanding, selvfølgelig løbende i Oliebad. Kun de Tandhjul, der arbejder, er i Indgribning.

Arbejdsspindlen er udført af Specialstaal; foran løber den i et 140 mm langt Fosforbronzeleje. Dette saavel som det bageste Leje er konisk og efterstilbart. Spindlen har 42 mm Gennemboring og er udvendig slebet i hele sin Længde. Aksialtrykket optages for begge Retninger af et dobbelt Trykkugleleje, som er helt indkapslet. Pinolerne er Morsekonus 4. Pinolhøjden 230 mm. De hurtigløbende Aksler i Spindeldokken løber i Kugleleje.

Vangerne er brede, kraftigt byggede Prismevanger, der er afstivet med svære U-formede Krydsribber, som giver ret uhindret Passage for Drejespaanerne. Brogabet er 350 mm bredt og tillader Opspænding af Drejeemner paa 700 mm Diameter. Godstykkelsen i Vangerne er fra 25 til 15 mm, og Materialet har Haardhed 200—220 Brinell. Maskinen bygges for Drejelængder paa 1, 1½ og 2 m.

Underslæden, Tværslæden og Staalholderslæden er rigeligt dimensioneret og har lange Slædeføringer. *Underslædens* Føringer er beskyttet ved 4 paamonterede Sko med indlagte Filtskiver. Slæden er haandskrabet til Vangen og har baade foran og bagved lange gennemgaaende Lister.

Tværslæden har en let indstillelig, konisk Liste og en Slædeskrue med en Gevindstigning paa 5 mm. Paa den store Deleskive (se Fig. 3) er der 6 mm mellem de hele Delestreger, der hver giver $^1/_{10}$ mm Slædeforskydning. Hver halve Delestreg giver altsaa $^5/_{100}$ mm, og da der er 3 mm mellem disse, kan man let aflæse $^1/_{100}$ mm. Aksialtrykket i Tværslædeskruen er for begge Retninger optaget gennem Trykkuglelejer, og dens Deleskive er fuldstændig aflastet for enhver Trykpaavirkning, saaledes at man kan stole paa Indstillingen, uafhængigt af, hvilken Slags Spaan der skæres.

Ogsaa *Overslæden*, den saakaldte Staalholderslæde eller Forsætter, har en kraftig og lang Slædeføring; den kan afdreje en 175 mm lang Konus. Denne Slæde har ogsaa en konisk let indstillelig Slædeliste. Skruen har 4 mm Stigning, og hver Delestreg paa den store Deleskive svarer til $^1/_{10}$ mm. Staalholderen er af den almindelige Konstruktion med svingbart Underlag for Højdeindstilling af Staalet samt med 40 mm Udboring for Anbringelse af Borestang eller lignende Værktøjer.

Den automatiske Udløsning af saavel Plan- som Længdetilspændingen sker gennem en Overbelastningskobling og mod et fast Anslag. Udløsningsnøjagtigheden er stor, idet den opnaas ved, at Udløsningstrykket altid er konstant (250 kg), ligegyldigt om Udløsningen sker ved Skrub- eller Sletspaan.

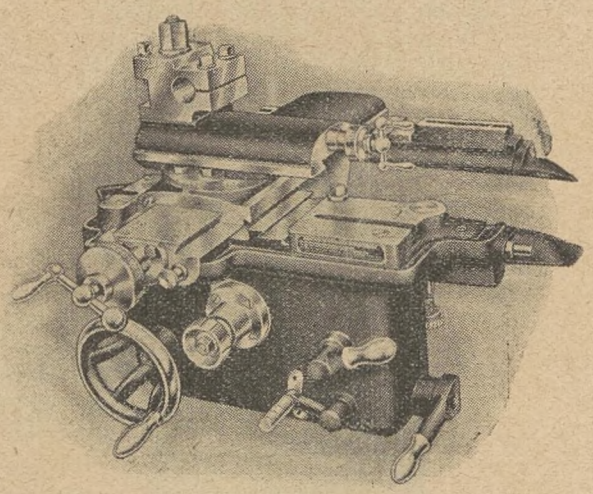

Fig. 3.

Stoppet er selvfølgelig stilbart; men ved Fastspændingen griber det med Tænder ind i Tandstangen, hvorved Anslaget er urokkeligt. Finindstillingen sker gennem en Stilleskrue med fint Gevind. Efter endt Udløsning træder Koblingen igen automatisk i Funktion ved Igangsætning af Maskinen.

Igangsætningen kan ske *dels* med det Haandtag, Arbejderen har ved sin højre Haand yderst paa Slædens Forklæde, *dels* med et Haandtag anbragt ud for Spindeldokken paa Millimeter-Gearkassen.

Forklædet (Fig. 4) er indrettet med dobbelt Understøtning for Akslerne. Alle Lejesteder faar Smøring fra et fælles Oliekammer. Iøvrigt er Haandgre-

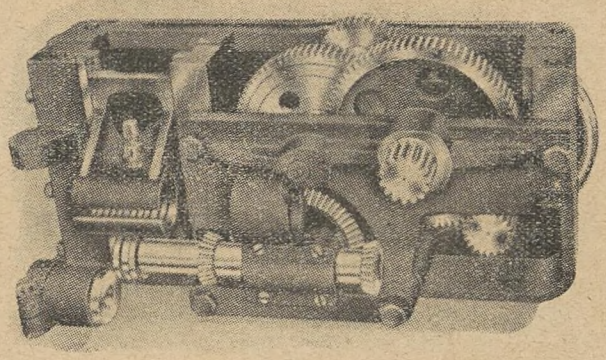

Fig. 4.

bene og deres Betjening det samme, som efterhaanden har vundet Hævd paa moderne Drejebænke af denne Klasse.

Nortonkassen er konstrueret til at kunne give 600 forskellige Tomme- og Millimeterstigninger, henholdsvis fra 6" Stigning til 44 Gevind pr. Tomme, og fra 140 mm til 0,35 mm Stigning uden Udskiftning af løse Vekselhjul; dens Tandhjul og Aksler er fremstillet af Specialstaal, og Hjulene er formede, saa de let kan skiftes under Gangen. Ledeskruen har 4 Gevind pr. 1" engelsk, og dens Aksialtryk optages for begge Retninger af Trykkuglelejer. Naar Ledeskruen ikke bruges, udkobles den ved Hjælp af et Haandtag paa Gearkassen. Selvfølgelig er Bænken forsynet med Gevindur til Brug ved Skæring af Tommestigninger.

Maskintilspændingernes Antal er ogsaa stort og gaar ned til 0,08 mm for Længde- og 0,04 mm for Plantilspænding.

Til alle disse fremragende Egenskaber skal vi slutte med en Tilføjelse, der sætter Kronen paa Værket, nemlig at Maskinen leveres med en Garanti paa Nøjagtighed, der ligger indenfor de af Prof., Dr. Ing. Schlesinger opstillede Normaler.

E. B.

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

I Fortsættelse af tidligere Artikelserie „Elektroteknik for Automobilmekanikere" her i Bladet og i „Lidt Værkstedsteknik", Hefte 14, skal vi endnu gennemgaa nogle faa Apparater, som ikke i ovennævnte Artikelserie blev omtalt.

Elektriske Benzinmaalere.

Vi skal indskrænke os til at omtale de to mest brugte Systemer, hvoraf det ene arbejder ved Hjælp af Elektromagnetisme, det andet viser derimod Benzinstanden ad elektrotermisk Vej. Fælles for begge Apparater er, at de i Hovedsagen bestaar af to Dele: Tankanordningen med Svømmer og Viseruret anbragt paa Instrumentbrættet.

Fig. 33 viser det magnetiske Apparat. I Viseruret paa Instrumentbrættet er anbragt to Elektromagneter N_1 N_2 forsat med 90° for hinanden. Beviklingen er anbragt saadan, at begge nederste Poler faar samme Polaritet (paa Tegningen angivet som Nordpoler). Desuden er Elektromagneten N_2s øverste Ende forlænget med en Jernbøjle S, der saaledes i sin frie Ende bliver til en Sydpol. Imellem disse tre kon-

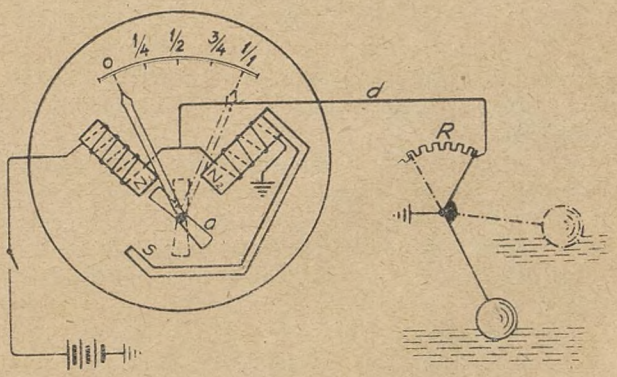

Fig. 33.

Elektromagnetisk Benzinmaaler.

centrisk anordnede Magnetpoler er der paa Viserakslen anbragt et Anker a af blødt Jern.

Tankanordningens Svømmer bevæger enten direkte eller gennem et Drev en stelforbunden Kontaktarm over en Modstand R, som gennem en Ledning d er indskudt mellem Elektromagneterne N_1 og N_2. Tænker man sig nu Tændingsnøglen sat til og Benzintanken tom, da vil Kontaktarmen have en saadan Stilling, at Modstanden R er skudt helt ud. Ledningen „d" vil da gennem Kontaktarmen have direkte Stelforbindelse. Strømmen vil derfor gaa gennem Elektromagneten N_1 Bevikling og vælge Vejen med mindst Modstand og fortrinsvis gaa ad Ledningen d

til Stel. Magnetismen vil derfor ogsaa fortrinsvis kun opstaa i N_1 Pol og derved holde Ankeret „a" med Viser i Nulstillingen.—Paafyldes der nu Benzin i Tanken, vil Svømmeren stige og bevæge Kontaktarmen tilbage ad Modstanden R, der efterhaanden indskydes mellem N_1 og N_2. Resultatet bliver, at Strømmen nu ikke saa let naar Stel gennem denne Vej, men delvis ogsaa vælger Vejen gennem N_2 Bevikling til

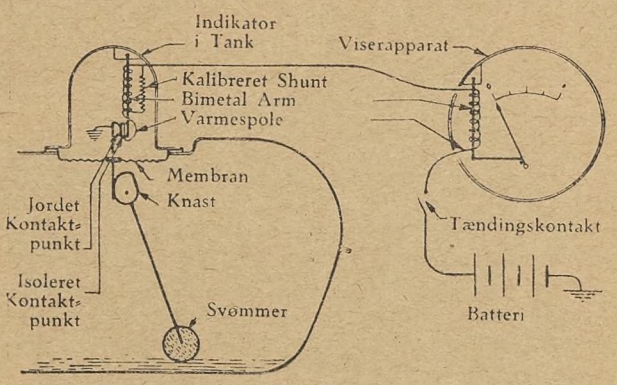

Fig. 34.

Elektrotermisk Benzinmaaler.
Tanken tom.

Stel, hvorved N_2 Pol ogsaa bliver Nordpol-magnetisk samt Polen S Sydpol-magnetisk og tilsammen nu drejer Ankeret a bort fra N_1 Pol i det Forhold, som Modstanden R i Tanken indskydes eller udskydes ganske efter Benzinstandens Højde. Man vil endvidere forstaa, at Batteriets Spænding i hvert Tilfælde indenfor visse Grænser ikke har nogen Indflydelse paa Viserens Stilling, da Ankerets Drejning er afhængig af Forholdet mellem de magnetiske Kræfter, som indbyrdes ikke forandres, selv om Spændingen forandres.

Arbejdsprincippet i det elektrotermiske Apparat støtter sig paa de saakaldte Bimetalarme, der bestaar af 2 sammenloddede Metaller, som ved Opvarmningen udvider eller forlænger sig forskelligt, og som Følge deraf bøjer sig desto mere, jo større Opvarmningen er.

Naar Benzintanken er tom, som paa Fig. 34, rører de to Kontaktpunkter i Tankindikatoren lige hinanden. Naar Tændingskontakten er sluttet, løber Strømmen gennem Kredsløbet og opvarmer Varmespolen, som faar den bimetalliske Arm til at bøje sig. Denne Bøjning af Bimetalarmen aabner Kontaktpunkterne og afbryder Strømkredsløbet, derved afkøles Varmespolen og Bimetalarmen gaar tilbage i sin forrige Stilling med sluttede Kontaktpunkter, og det hele vil gentages. Da Varmespolen i Tankindikatoren er i Serie med Varmespolen i Viserapparatet paa Instrumentbrættet, vil Bimetalarmen i Viserapparatet kun bøje sig saa meget, at Naalen staar paa Nul.

Naar Tanken er fuld, se Fig. 35, vil Svømmeren ved Hjælp af den dermed forbundne Knast trykke den stelforbundne Kontakt imod Kontakten paa Bimetalarmen. Hvis nu Strømmen sluttes, saa vil der ske det samme som ovenfor beskrevet, kun med den Undtagelse, at der nu kræves Strøm i længere Tid, for at Bimetalarmen kan bøje sig tilstrækkeligt til at afbryde Kontakterne. En tilsvarende større Bøjning af Bimetalarmen i Viserapparatet finder nu Sted paa Grund af, at Strømmen løber i længere Tid, og Naalen vil vise, at Tanken er fuld.

Den Bevægelse af Naalen, der foraarsages ved Slutning og Afbrydelse af Strømmen, er saa ringe, at man ikke kan se den, skønt Afbrydelsen sker ustandseligt, og med Tanken halvt fuld af Benzin omtrent 60 Gange pr. Minut.

Da Bimetalarmen opvarmes og afkøles forholdsvis langsomt, vil Skvulp i Tanken paa Grund af ujævn Vej ikke have Indflydelse paa Viserens Stilling, og denne vil direkte angive den gennemsnitlige Benzinstand.

Paa tilsvarende Maade som ved Benzinmaaling bruges det elektrotermiske Princip til at angive Olietrykket i Motoren, idet der paa Bundkarret er anbragt en Membran, der paa den ene Side er underkastet Olietrykket og paa den anden Side er forsynet med en Kontakt, der ligesom ved Tankanordningen presses mod en Kontakt paa en Bimetalarm og derved ganske paa samme Maade som ved Benzinmaaleuret angiver Membranens Bøjning, respektive Olietrykket, paa Maaleuret paa Instrumentbrættet.

Det termoelektriske Apparats rigtige Visning vil, lige saa lidt som det magnetiske, paavirkes af Batteriets Spænding, idet Bimetalarmen ved f. Eks. lavere

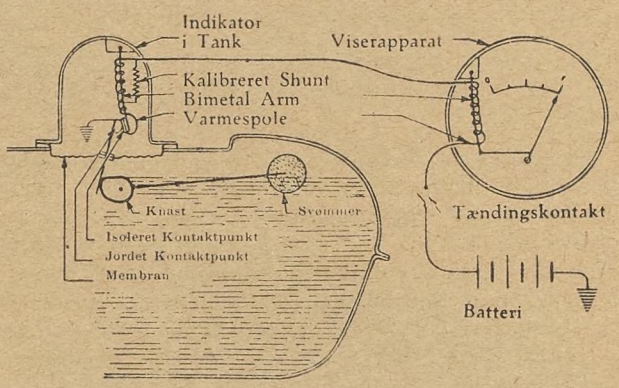

Fig. 35.

Elektrotermisk Benzinmaaler.
Tanken fyldt.

Spænding vil lade Strømmen passere længere Tid, før den aabner Kontakterne.

Man kan straks, naar man sætter Tændingsnøglen til, konstatere, om man i en Vogn har med den ene eller den anden Benzinmaaler at gøre, idet den elektromagnetiske straks angiver Tankindholdet, den termoelektriske stiger derimod langsomt begrundet paa Opvarmningen fra Nul til Tankens Indhold.

Magnettænding.

Selv om Magnettændingen er trængt meget tilbage til Fordel for den lette og billige Batteritænding, saa er der dog endnu enkelte Forhold, hvor den med Fordel gør sig gældende.

Sammenligner vi disse to Tændingsarter med hinanden, faar vi følgende Resultater.

Magnetapparatet er ret kostbart, men er til Gengæld et selvstændigt Apparat for sig, er altsaa ikke afhængig af det øvrige elektriske Udstyr. I Almindelighed er Startningen vanskeligere ved Magnettænding end ved Batteritændingen, fordi der skal en vis Omdrejningshastighed til, før man faar en til-

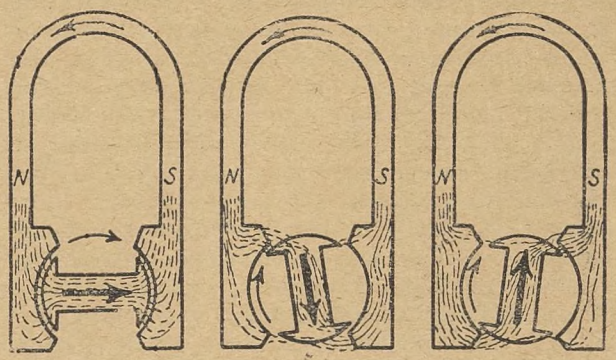

Fig. 36.

Fig. 36 viser, hvorledes Kraftlinierne i første og andet Billede holdes samlet gennem Ankeret, men under fortsat faa Graders Drejning i sidste Billede pludselig faar modsat Retning. Da der i dette Øjeblik gaar den største Strøm i Ankerets primære Bevikling, lader man Kontakterne E i Fig. 37 afbryde denne Strøm, hvilket i Forbindelse med Kondensatoren fremkalder den højspændte Tændingsstrøm i den sekundære Bevikling.

strækkelig kraftig Gnist. Til Gengæld vil Magnetapparatets Gnistlængde stige og holde sig konstant ved stigende Hastighed. Batteritændingen bliver derimod svagere med tiltagende Hastighed.

Magnetapparater fremstilles i mange forskellige Typer, men kan dog deles i to Grupper: Den ene med roterende Bevikling og den anden med faststaaende Bevikling. Virkemaaden er dog omtrent den samme. Vi skal derfor indskrænke os i det efterfølgende til kun at omtale den førstnævnte, da den tillige er den mest anvendte.

Magnetapparatet bestaar af en eller flere hesteskoformede, permanente Staalmagneter, der med ensartede Poler til samme Side er fastskruet til et Par Polsko af blødt Jern. Imellem Polerne er altsaa et kraftigt Magnetfelt, hvor Kraftlinierne ligger tæt imellem de to Poler uden nogen stærk Spredning til Siderne. Imellem Polskoene drejes Ankeret rundt, som har H-formet Tværsnit, og inderst er det beviklet med en isoleret Ledning i faa Vindinger af forholdsvis svær Traad, der danner et sluttet primært Kredsløb. Naar Ankeret anbringes i Feltet imellem Magnetpolerne (Fig. 36), vil Kraftlinierne fortrinsvis søge gennem Ankerets Jern, og under dettes Omdrejning vil det længst mulig holde Kraftlinierne samlet. Under Omdrejningen overskæres Kraftlinierne af Ledningens Vindinger, og der vil derfor i denne opstaa en Induktionsstrøm, der har sin største Spænding og Strøm paa det Tidspunkt, hvor Vindingerne under Ankerets Bevægelser overskærer de fleste Kraftlinier. Da disse saa længe som muligt søger at finde Vej gennem Ankerets Jern, sker denne Overskæring pludselig og fremkalder et Strømstød i Lederen. I næste Øjeblik har Ankeret under sin fortsatte Bevægelse atter samlet Kraftlinierne, men da det nu er drejet henimod en halv Omdrejning, er det kommet ud for Poler, der er af modsat Art af dem, det før passerede, og Kraftlinierne har derfor nu skiftet Retning paa deres Vej gennem Ankeret. Naar de saaledes samlede Kraftlinier igen overskæres af Vindingerne, faar vi atter et Strømstød, men Strømretningen bliver modsat den, vi havde under det første Strømstød. Under en Omdrejning faar vi altsaa to Strømstød, og to Gange er Lederen strømløs. En saadan Strøm kaldes en Vekselstrøm.

Denne lavspændte Ankerstrøm er velegnet som primær Strøm i en Induktionsspole, fordi dens Strømstyrke og Retning stadig veksler. Naar man derfor lægger en Bevikling i mange Vindinger af fin Traad uden om Ankerets primære Bevikling, induceres i denne sekundære Bevikling den højspændte Strøm. Dels for yderligere at forhøje denne Spænding, og dels for at faa Tændingen i det rette Øjeblik, er der i det primære Strømløb indskudt en Afbryder, der mekanisk aabnes i Tændingsøjeblikket, samtidig med, at den primære Bevikling overskærer Kraftliniefeltet; denne pludselige Afbrydelse af det primære Kredsløb paa et Tidspunkt, hvor Strømmen er størst, inducerer et saa kraftigt Strømstød i den sekundære Bevikling, at Gnisten springer over i

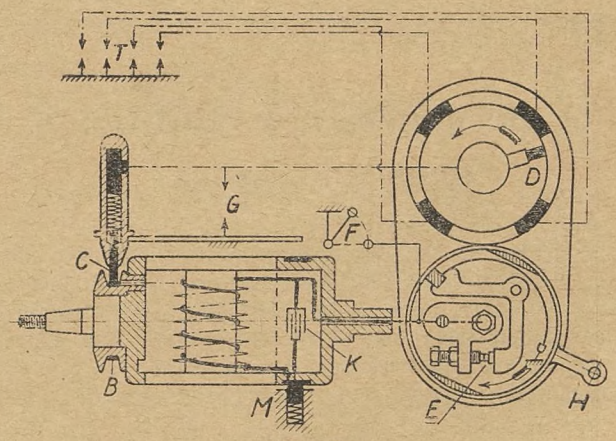

Fig. 37.

Skematisk Fremstilling af Strømgangen i Tændingsmagneten. Læg Mærke til, at begge Beviklinger er stelforbundne med Ankeret. Den primære Bevikling er fuldt optrukket, den sekundære punkteret. F er Tændingsnøglen, der fra Instrumentbrættet kortslutter den primære Strømkreds til Stel, naar Motoren skal standses.

Tændrøret. Ligesom ved Batteritændingen er der i det primære Kredsløb indskudt en Kondensator, der forhindrer Gnistdannelse ved Afbryderkontakterne og fremkalder et højt Svingningstal, som yderligere forhøjer Spændingen.

Fig. 37 viser Strømløbet i den almindelige Magnettænding til en firecylindret Motor.

Den ene Ende af den primære Bevikling er for-

bundet til Stel gennem et Slæbekul M, der trykker mod Ankeret. Beviklingens anden Ende er ført isoleret gennem den hule Ankeraksel ud til Afbrydermekanismen, der er fastskruet til Enden af Akslen og drejer rundt med denne. Strømmen sluttes nu gennem Afbryderen E over til Stel. K viser Kondensatoren indskudt i den primære Kreds. Den sekundære Beviklings ene Ende er ogsaa stelforbundet; Beviklingens anden Ende er ført til en Fiberskive og fastloddet til en i Skiven indlagt Metalring B. Fiberskiven drejer rundt med Akslen, og Strømmen tages af et Slæbekul C, der af en Fjeder trykkes let mod Metalringen, og gaar derfra videre til Rotoren D, der paa sædvanlig Maade slutter den højspændte Strøm gennem de forskellige Metallameller, Tændkabler og Tændrør T, hvor Gnisten slaar over og slutter Kredsløbet gennem Stel.

Da Ankeret giver Tænding to Gange pr. Omdrejning, maa der følgelig ved en 4-cylindret Motor være en Udveksling af 2:1 mellem Ankeret og Rotoren D, og ved en 6-cylindret Motor bliver Udvekslingen 3:1. Armen H med de to Afbryderknaster er ofte drejelig anbragt, for derved indenfor snævre Grænser at forandre Tændingstidspunktet. For at sikre Magnetapparatet mod Gennemslag i Tilfælde af, at den sekundære Strømkreds skulde afbrydes, f. Eks. ved, at et Tændrørskabel falder af, er der ved G anbragt to Spidser med ca. 10 mm Afstand, hvorimellem den højspændte Strøm i Form af en Gnist kan slaa over til Stel.

(Fortsættes.)

Er der nogen Fare ved Brug af Acetylen-Dissous?

De i den senere Tid stedfundne Sprængninger af Acetylen-Gasflasker har fremkaldt en vis Ængstelse hos Arbejdere, som er beskæftigede ved Acetylenskæring og Svejsning, og at han spørger om, hvorledes og hvorfor disse Sprængninger sker, er ganske forstaaeligt.

Jeg skal derfor, med mine ca. 30 Aars Erfaring i Brugen af Acetylen fra Gasudviklere saavelsom Acetylen-Dissous (Gas paa Flasker) til Autogenskæring og Svejsning, fremkomme med min Mening desangaaende.

Der er igennem de mange Aar forefaldet mange Uheld, saasom Ild i Gasslangen, afknækket Reduktionsventil som Følge af, at Flasken er væltet, uden at jeg har næret nogen Ængstelse for, at der skulde ske en Katastrofe, idet jeg betragter Brugen af Acetylen-Dissous som ganske ufarlig, naar blot Kendskab til det, man har med at gøre, er til Stede, men det er mange Gange her det skorter. Jeg skal derfor fremkomme med lidt om Acetylen's og Acetylen-Dissous's Egenskaber og Mangler.

Acetylen fremstilles af Karbid opløst i Vand. Af 1 kg Karbid kan udvindes 300—350 Liter Gas, alt efter Karbidens Renhed. Karbid fremstilles ved i en elektrisk Ovn at sammensmelte Kul og Kalk. Acetylen lader sig ikke sammenpresse i en Beholder til et Tryk over 2 kg/cm² uden Eksplosionsfare, derfor bruger man ved Gasudviklere et Tryk af 0,2 kg/cm². Acetylen-Dissous er en Metode, som blev opfundet af 2 franske Kemikere, *Georg Claude* og *Albert Hesy*, og som bestaar af en Staalflaske, som er fyldt med en Isoleringsmasse. Denne Masse er efter at være fintsigtet i fugtig Tilstand indstampet i Flasken og derefter omhyggeligt tørret i en Ovn ved en Temperatur af ca. 180°. Stampningen af Massen er meget omhyggelig, da der ikke maa findes nok saa lille et Hulrum, hvor Acetylen kan sammenpresses. I den saaledes behandlede Staalflaske indpresses en Væske, der kaldes Acetone, som har den Egenskab, at 1 Liter ved et Tryk paa 1 kg/cm² kan opsuge 24 Gange sit eget Volumen Acetylen, altsaa ved et Tryk paa 15 kg/cm² 360 Liter. Pumpes f. Eks. 18 Liter Acetone paa Flasken, og komprimeres Acetylen ind til et Tryk af 15 kg/cm², har Flasken et Indhold af ca. 6,5 m³, dette svarer omtrent til en Flaske, hvis Rumindhold er 40 Liter. Da Acetonen skal have Tid til at optage Acetylenen, komprimeres den op af flere Gange. Acetylenen er altsaa hverken flydende eller gasformet i Flasken, men opsuget af den i den porøse Masse indpressede Acetone. Acetonen binder kun Acetylenen, saalænge den er under Tryk, og saa snart man aabner for Afspærringsventilen paa Flasken, vil Acetonen frigøre Acetylenen, saa at denne kommer gasformet ud af Flasken.

Nu havde man regnet med, at en saadan Flaske var fuldstændig farefri, og der gik ogsaa lang Tid, inden der skete noget, men i 1914 fandt der en Flaskesprængning Sted i Wien, idet 2 Flasker Acetylen-Dissous blev antændt, den ene ved Reduktionsventilen, den anden ved selve Flaskens Afspærringsventil. Den Flaske, der havde Ild ved Reduktionsventilen, havde en Flamme paa en Længde af 0,3 Meter, medens den anden Flaske brændte med en Flamme paa 1,5 Meter. Den korte Flamme brændte ind mod Flasken, medens den lange Flamme brændte lige ud. Ved at lukke Afspærringsventilerne fik Arbejderen Ilden slukket ved begge Flasker, og først nogle Timer derefter sprængtes den Flaske, hvor Flammen havde brændt ind mod Flasken og opvarmet denne. Ved en Undersøgelse ved den tekniske Højskole i Wien kom man til følgende Resultat: Da Flasken af Flammen var blevet opvarmet, trængte Varmen fra Staalet ind i den porøse Masse, som indeholdt acetylenmættet Acetone, ved Varmen frigører Acetonen Acetylen under Udvikling af yderligere Varme, efterhaanden som Varmen trængte længere ind i Flasken, fandt der ved den frigjorte Acetylen en enorm Trykstigning Sted, og da denne blev større, end Staalflasken kunde staa for, sprængtes denne. Men der var andre, som var af en anden Mening, idet man kunde se paa Staalet, at det havde

været opvarmet over 300°, idet det var blaat anløbet, og kom til følgende Slutning: Den ved Varmen opstaaede Temperatur var oversteget 56° , og som Følge deraf var Acetonen begyndt at koge og havde derved spaltet sig i sine Bestanddele, som er Kulstof, Brint og Ilt. Da Acetonen kom paa Kogepunktet, udløste den al den opsugede Acetylen, og ved den pludselige Sammenpresning, hvorved der udvikledes en Varmetemperatur paa over 480°, som er Acetylenens Selvantændelsestemperatur, og ved at faa Næring fra den fra Acetonen frigjorte Ilt, foraarsagedes Eksplosionen. Enten det nu kan være det ene eller det andet, der er Aarsag til Eksplosionen, er der kun eet at gøre: Luk for Flasken efter at have slukket Ilden i Slangen eller ved Ventilen; efter at have aftaget Ventilen skal man uopholdelig lukke Flaskens Afspærringsventil helt op for derved at forhindre en Trykstigning i Flasken og derved forhindres ogsaa, at Varmen i den porøse Masse tiltager, og der er rigelig Tid til at udføre dette, blot Manden, der betjener Flasken, ikke taber Hovedet. Jeg har selv utallige Gange foretaget ovennævnte, og der er aldrig sket noget. Der burde maaske i Arbejds- og Fabriktilsynets Regler for Brugen af Acetylen og Acetylen-Dissous indføres, hvad man har gjort i Tyskland, nemlig ordret:

„Hat ein Erhitzen einer Dissousgasflasche stattgefunden, ist dieselbe sofort ins Freie zu befordern, das Ventil zu öffnen, das Gas zu entzünden und so durch Ausbrennen die Flasche zur Entleering zu bringen."

En anden Fare ved Brug af Acetylen-Dissous er denne: Hvor man ved Gasudviklere bruger Brændere, der er forsynede med Injektor for at faa den fornødne Acetylenmængde, og der enten ikke er ret megen Acetylen i Flasken, eller Brænderen er stor, bevirker Injektoren, at Acetonen suges med ud i Brænderen, og ved et Tilbageslag i denne foraarsages Eksplosion i selve Brænderen, som kan have ret alvorlige Følger for Arbejderen.

S. O. V.

I næste Nummer af Fagbladet bringer vi en Artikel om Eksplosionsfare ved Autogensvejsning.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen,* Fanøgade 1, St. tv., København.
11. *S. K. Sørensen,* Jyllandsvej 9, St. th., København, F.
12. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
13. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
14. Smedemester *Gravers Petersen,* Hampeland 16, København.
15. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
16. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
17. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
18. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.
19. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.
20. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.
21. *Gasværket,* Lynæs.
22. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen,* Indslev, Nørre Aaby.
23. *Sønderjysk Elektro,* Aabenraa.
24. Gas- og Vandmester *Eske Petersen,* Esbjerg.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel,* forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Aarhus. Mæglingsmøde afholdtes den 7. December hos Firmaet *Aabyhøj Jernstøberi* paa Klage fra Forbundet over, at Firmaet havde sat en ufaglært Maskinformer til at forme løst Arbejde.

Paa Mødet oplystes det, at Forholdet paa Virksomheden gennem de sidste 10 Aar havde været saaledes, at Firmaet undtagelsesvist, naar en Maskinformer havde manglet Kasser eller Materiale, saaledes at han ikke kunde udfylde hele Arbejdstiden, da havde givet ham Lov til at udfylde den resterende Tid med at lave løst Arbejde.

Da Firmaet erklærede, at de fortsat ikke havde til Hensigt at sætte sig udover de ovennævnte Begrænsninger eller iøvrigt at foretrække ufaglært Arbejdskraft, sluttede Sagen med de faldne Udtalelser.

Vejle. Mæglingsmøde afholdtes den 14. December hos *A/S C. M. Hess' Fabrikker* paa Krav fra Forbundet om Tillæg til enkelte lave Akkordpriser og Tillæg til de ansatte Timelønninger.

Paa Mødet stillede Firmaet sig afvisende overfor at yde væsentlige Tillæg, men erklærede sig villig til at optage en ny lokal Forhandling om Tillæg til et meget begrænset Antal Akkordpriser og Tillæg til den ansatte Timeløn for indtil 10 Formere samt en Ændring af den hidtil gældende Brøkreguleringsregel.

Da Forbundets Repræsentanter fandt det tilbudte Forhandlingsomraade for snævert, opnaaedes der ikke Enighed, og Forbundet forbeholdt sig at føre Sagen til Viderebehandling.

Sagen afsluttedes imidlertid ved en fornyet lokal Forhandling paa Grundlag af de paa Mæglingsmødet fremsatte Tilbud.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Urafstemning. Resultatet af foretaget almindelig Afstemning pr. 1. Januar 1940 indenfor Fagets Arbejdsløshedskasse:

Vedrørende „Spørgsmaal 1": „Tiltræder Du, at Arbejdsløshedsskalaen i Arbejdsløshedskassens Vedtægts § 16 ændres som foreslaaet i Cirkulære af 20. December 1939", er afgivet følgende Stemmer:

Afdeling	Antal Medlemmer	Breve retur	Modtaget Stemmesedler	„Ja"-Stemmer	„Nej"-Stemmer	Ugyldige Stemmesedler	Ikke afgivet Stemme	pCt. „Ja"-Stemmer*)	pCt. „Nej"-Stemmer*)	Afgivne Stemmer	pCt. Deltagelse af udlev. Stemmesedler
København .	451	4	447	226	1	0	1	99,1	0,5	228	51,1
Odense	32	0	32	25	0	0	0	100,0	0,0	25	78,1
Fredericia ..	11	0	11	8	0	0	0	100,0	0,0	8	72,7
Vejle.....	18	0	18	18	0	0	0	100,0	0,0	18	100,0
Horsens	6	0	6	6	0	0	0	100,0	0,0	6	100,0
Aarhus	34	0	34	24	0	0	0	100,0	0,0	24	70,6
Aalborg	12	0	12	7	0	0	0	100,0	0,0	7	58,0
Tilsammen:	564	4	560	314	1	0	1	99,4	0,3	316	56,4

*) Procenten er af de afgivne Stemmer.

Vedrørende „Spørgsmaal 2": „Beslutning om en Ændring af de i Kassens Vedtægts § 16 fastsatte Understøttelsessatser, der er en Følge af de i Arbejdsløshedskasselovens § 15, Stk. 3, omhandlede Pristalsreguleringer, kan træffes af Kassens Hovedledelse med Arbejdsdirektørens Godkendelse", er afgivet følgende Stemmer:

Afdeling	Antal Medlemmer	Breve retur	Modtaget Stemmesedler	„Ja"-Stemmer	„Nej"-Stemmer	Ugyldige Stemmesedler	Ikke afgivet Stemme	pCt. „Ja"-Stemmer*)	pCt. „Nej"-Stemmer*)	Afgivne Stemmer	pCt. Deltagelse af udlev. Stemmesedler
København .	451	4	447	219	9	0	0	96,1	3,9	228	51,1
Odense	32	0	32	25	0	0	0	100,0	0,0	25	78,1
Fredericia ..	11	0	11	8	0	0	0	100,0	0,0	8	72,7
Vejle.....	18	0	18	2	16	0	0	11,1	88,9	18	100.0
Horsens	6	0	6	6	0	0	0	100,0	0,0	6	100,0
Aarhus	34	0	34	23	1	0	0	95,8	4,2	24	70,6
Aalborg	12	0	12	7	0	0	0	100,0	0,0	7	58,0
Tilsammen:	564	4	560	290	26	0	0	91,8	8,2	316	56,4

*) Procenten er af de afgivne Stemmer.

I Henhold til ovenstaaende er begge Forslag saaledes vedtaget og træder i Kraft fra og med den 1. December 1939 at regne.

Understøttelsessatserne fra 1. December 1939. Fra 1. December 1939 bliver for Arbejdsløsheds- og Fortsættelseskassen følgende Understøttelsessatser gældende:

	Forsørgere	Ikke-Forsørgere
1-3 Aars Medlemsret	Kr. 4,00 (3,75)	Kr. 3,20 (3,00)
3-6 - —	- 4,30 (4,20)	- 3,40 (3,20)
6-8 - —	- 4,60 (4,30)	- 3,40 (3,20)
over 8 Aars —	- 4,60 (4,30)	- 4,00 (3,80)
Udlærlinge 1-12 Md.	- 3,00 (2,75)	- 3,00 (2,75)

(De i Parentes anførte Satser er tidligere gældende Satser.)

Dispensation fra Overarbejdsloven. Den for vort Fag hidtil gældende Dispensation fra Overarbejdsloven gaaende ud paa, at saalænge Faget ikke havde over 8 pCt. Arbejdsløshed, skulde udført Overarbejde indenfor 16 Timer i Løbet af 4 Uger ikke afspadseres, er bortfaldet foreløbig, idet Faget nu har betydelig over 8 pCt. Arbejdsløshed, hvorfor den almindelige Overarbejdslov med tilhørende Overenskomst af 19. Oktober 1937 er gældende ubeskaaret.

Finlandsindsamlingen. Medlemmer, der endnu ikke maatte have afleveret deres Indsamlingsliste til Finland, maa uopholdelig opgøre Regnskabet med Afdelingen. Husk, at alle Lister skal tilbageleveres af Hensyn til Kontrollen.

25 Aars Jubilæum. Den 9. Februar 1940 har Vejle Afdeling bestaaet i 25 Aar. Afdelingen forbereder en Festlighed for sine Medlemmer i Anledning af Jubilæet, og denne Fest har de tænkt afholdt den 10. Februar 1940, hvilket dog endnu ikke er endelig fastlagt.

Arbejdsløshedstallet den 29. December 1939:

	Medlemsantal	Ledige
København	453	73
Odense	32	0
Fredericia	11	3
Vejle	18	10
Horsens	6	1
Aarhus	34	5
Aalborg	13	5
Hele Landet...	567	97

Gennemsnitlig Arbejdsløshedsprocent 9,8 for December 1939.

Kobbersmede.

Arbejdsløshedstallet den 29. December 1939:

	Medlemsantal	Ledige
Københavns Afdeling	141	17
Helsingør —	24	2
Odense —	27	0
Aarhus —	37	1
Aalborg —	14	0
Horsens —	7	2
Nakskov —	14	0
Hele Landet...	264	22

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent for December Maaned 1939 var 9,4.

Specialarbejdere.

Mæglingsmøder. Den 18. August 1939 afholdtes paa *Aalborg Værft A/S*, Aalborg, et Mæglingsmøde, foranlediget ved Skrivelse fra Forbundet af 1. s. M. og til Behandling af et Krav om Forhøjelse af Borernes Procentakkord ved Oprivning.

Sagen diskuteredes og sluttedes, idet Værftet indgik paa at forhøje Timelønningerne for Borerne med ialt 20 Øre, at fordele efter Værftets Skøn.

Den 12. Oktober 1939 afholdtes paa *A/S Nakskov Skibsværft*, Nakskov, et Mæglingsmøde, foranlediget ved Skrivelse af 28. f. M. fra Forbundet og til Behandling af en Strid om Lønforholdene.

Sagen diskuteredes, men Enighed kunde ikke opnaas, hvorefter Forbundets Mæglingsmand forbeholdt sig at kræve Spørgsmaalet fremmet til Timandsmøde.

Den 19. December 1939 afholdtes paa *A/S Odense Staalskibsværft* ved A. P. Møller et Mæglingsmøde, foranlediget ved Skrivelse fra Forbundet af 8. s. M. og til Behandling af en Strid angaaende en af Arbejderne opsagt Aftale af 12. Februar 1939 om særlige Tillæg for Forholdere.

Der var Enighed om paa Mødet tillige at behandle et paa Værftet opstaaet Spørgsmaal om Afspadsering af Overarbejde, udført af Borere i Slutningen af November Maaned.

Spørgsmaalet om den opsagte Aftale diskuteredes. Der var Enighed om, at dette optages til lokal Forhandling paa nyt Grundlag, hvilken Forhandling afsluttes senest 15. Januar 1940. Skulde der ikke opnaas en Ordning, kan Sagen fremmes til Timandsmøde uden fornyet Mægling.

Spørgsmaalet om Afspadsering af Overarbejde diskuteredes og sluttedes med de faldne Udtalelser.

Timandsmøder. Paa et Timandsmøde den 1. November 1939 var nedennævnte Spørgsmaal til Behandling:

Lønkrav overfor *A/S Nakskov Skibsværft*, Nakskov.

Sagen diskuteredes og sluttedes, idet Værftet indgik paa at fordele efter eget Skøn ialt 12 Øre til de lavestlønnede Forholdere, Naglevarmere og Borere.

Paa et Timandsmøde den 13. December 1939 var nedennævnte Spørgsmaal til Behandling:

A/S Nakskov Skibsværft, Nakskov. Klage over en af samtlige Nittere og Specialarbejdere den 14. Oktober iværksat uvarslet Arbejdsstandsning samt Krav om Bod og Erstatning herfor.

Sagen diskuteredes og sluttedes, idet Arbejdernes Repræsentanter indgik paa til fuld Afgørelse af Arbejdsstandsningen at betale 200 Kr.

Smede og Maskinarbejdere.

Finlandsindsamlingen. Vi erindrer Afdelingerne om de udsendte Lister til Indsamling af Bidrag og gentager, at alle Bidrag maa opføres paa de nummererede Lister, hvilket vi beder særlig Afdelingernes Tillidsmænd om at paase. Endvidere erindrer vi om, at Listerne maa være Forbundet i Hænde **senest den 1. Februar d. A.**

Lønforhøjelse. Paa *Skagerak Fiskeindustri A/S*, Skagen, har 2 Mand faaet Lønnen forhøjet fra 121 til 138 Øre pr. Time. En tredie Mand, der beskæftiges ved almindeligt Arbejdsmandsarbejde, aflønnes som hidtil med 115 Øre pr. Time.

Indgaaede Overenskomster. Forbundet har afsluttet Overenskomst med *A/S Dansk Paahængsvogns-Fabrik*, Aabenraa, *Chr. P. Jacobsen*, Haarlev Maskinfabrik, og *A/S Det østsjællandske Jernbaneselskab*, Haarlev (Køge Afdeling), samt med Smedemester *F. C. Olsen*, Nørre Alslev, og Fabrikant *R. Sigvart*, Orehoved (Stubbekøbing Afdeling).

Endvidere er der sluttet Overenskomst med Smedemester *Ejnar Jepsen*, Ribe, hvorefter den overfor Firmaet iværksatte Blokade er hævet.

Mellem Værksteds- og Remisearbejdernes Fællesorganisation D. S. B. og *Statsbanerne* er der truffet Overenskomst vedrørende Sygepenge og Pengehjælp under Tilskadekomst.

Ved et Møde i Arbejdsgiverforeningen den 12. December er der truffet Aftale om at forlænge Overenskomsterne med *Bryggeriforeningen* til 1. Marts 1941 med Bibeholdelse af den nugældende Reguleringsbestemmelse.

Med en Række uorganiserede Virksomheder er der sluttet Tillægsoverenskomster, gaaende ud paa Dyrtidstillæg i Henhold til den mellem Hovedorganisationerne trufne Aftale. De lokale Overenskomster i *Holeby, Horsens, Lemvig, Nexø, Nykøbing F., Rudkøbing*, indenfor *Københavns Afdeling 2* og *Københavns Afdeling 14* har saaledes alle faaet et saadant Tillæg. Endvidere Overenskomsterne med *H. Rasmussen & Sønner* og *Mogens Larsen*, Nakskov, samt *N. Meier, H. Jensens Karrosserifabrik* og *N. Andersen*, Tønder, *Statsbanernes Rutebilgarager* i Valby og Sønderborg, samt *„Electrolux"* og *Statens Seruminstitut*, Københavns Afdeling 13, og endelig er Overenskomsten med *Københavns Vandforsyning* fornyet til 1. April 1941 med Dyrtidsregulering, der for Akkordarbejdere beregnes paa Grundlag af Pristallet 183, for Daglønsarbejdere paa Grundlag af Pristallet 184.

Mæglingsmøder. Den 29. November mægledes hos Gas- og Vandmester *H. C. Petersen*, Odense, paa følgende Stridsspørgsmaal:

1) Betaling for Kobberrørsforbindelser til Haandvask og Cisterne.

2) Betaling for Gasfordelingsstykker, Nedslagningshætter og Aftræksrør.

3) Daglønstimer for Forandring af Faldrør ved Køkkenafløb.

4) Betaling for Hovedstophaner til Vand- og Gasledninger.

5) Betaling for en Hovedforbindelse til Gasledning.

Man enedes om følgende.

ad 1) Sagen udgik.

ad 2) Fordelingsstykkerne betales med 45 Øre pr. Stk. De øvrige Spørgsmaal afgjordes med en Betaling af Kr. 17,00.

ad 3) Daglønstimerne betales som forlangt.
ad 4) og 5) Der betales som af Arbejderne forlangt.

Den 30. November mægledes hos *Brd. K. & V. Hansen v/ Fritz Jensen*, København, paa Klage over, at Montørerne manglede saavel Materialer som nødvendigt Værktøj. Firmaet lovede at fremskaffe de fornødne Værktøjer og Materialer, og Arbejderne erklærede sig indforstaaet med, at Arbejdet fremmes mest muligt, og vil ikke modsætte sig, at der sættes flere Folk paa Arbejdet.

Den 30. November afholdtes Fælles-Mæglingsmøde paa *Helsingør Skibsværft* paa Strid om Arbejdstiden i Vintermaanederne. Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 1. December mægledes hos *A/S „Atlas"*, København, paa Strid om Fordelingen af et Løntillæg. Sagen diskuteredes og henvistes derefter til lokal Forhandling.

Den 1. December mægledes paa Lønkrav overfor *P. M. Hetmar*, København. Firmaet indgik paa at forhøje Betalingen for Timelønsarbejde saaledes, at denne herefter bliver 106 Øre + 60 Øre i Akkordafsavn for 3 Mand. Til denne Betaling gives det overenskomstmæssige Dyrtidstillæg.

Den 1. December mægledes paa *Nymølle Skærvefabrik*, Hedehusene, paa Klage over Afskedigelse af Roskilde Afdelings Formand samt Klage fra Firmaet over en ulovlig Arbejdsstandsning den 18. November. Med Hensyn til Afskedigelsen gentog Firmaet et tidligere givet Tilsagn om at give Afdelingsformanden en Frist af højst 3 Maaneder til at søge sig andet Arbejde. Dette Tilbud kunde ikke antages, og Forbundet forbeholdt sig sin Stilling. Med Hensyn til Arbejdsstandsningen indgik Forbundets Repræsentanter paa at betale et Beløb af 35 Kr. til fuld Afgørelse.

Ved et Mæglingsmøde den 4. December hos Firmaet *Brdr. K. & V. Hansen*, København, vistes en Strid om Betalingen af et Akkordregnskab tilbage til lokal Forhandling, og der er derved opnaaet Enighed om, at Firmaet betaler Kr. 35,16 til fuld Afgørelse.

Den 4. December mægledes hos Firmaet *Aage Sørensen*, København, paa Strid om Betalingen for udført Arbejde. Sagen sluttedes, idet man fra begge Sider erkendte, at der fremtidigt maatte tilstræbes et bedre Samarbejde.

Den 7. December mægledes hos Firmaet *„Damas"*, København, paa Klage over Afskedigelse af Tillidsmanden. Sagen sluttedes, idet Firmaet tilbød, at Tillidsmanden kunde genoptage sit Arbejde under samme Vilkaar som hidtil.

Den 8. December mægledes hos *Sv. Hoch*, Fredericia, i Anledning af en Lønstrid. Man enedes om at forhøje Timelønnen for 2 Maskinarbejdere til 140 Øre. Endvidere erklærede Firmaet sig villigt til at efterbetale Overtidsarbejdet ved en Skibsreparation med Overtidsprocenter af de 20 Øre, der var givet i Akkordafsavnstillæg. Den afsluttede Overenskomst af 9./11. 1937 betragtes som ophørt den 1. Marts i Aar.

Den 9. December mægledes hos *A/S Rustfri Staalmontage*, København, paa Krav om Forhøjelse af Kostpengene. Man enedes om, at der betales Kr. 7,00 pr. Døgn ved Arbejder, der varer en Arbejdsuge eller mindre. Ved Arbejde, der strækker sig over mere end en Arbejdsuge, betales Kr. 5,50 pr. Døgn.

Den 12. December mægledes paa Klage over, at Firmaet *L. H. Hoffmann*, Nakskov, ikke overholder den gældende Særoverenskomst. Efter de faldne Udtalelser toges Klagen tilbage.

Den 15. December mægledes hos *„Evercold"*, *Dansk Køleindustri A/S*, København, paa 1) Strid vedrørende Montørernes Lønforhold og 2) Klage over, at Firmaet ikke overholder en truffen Aftale om Afspadsering af præsteret Overarbejde. — ad 1) De omhandlede Montørers Ugelønninger fastsattes til Kr. 86,00, Kr. 81,00 og Kr. 77,00 pr. Uge. Overarbejde betales fremtidig efter Fælles Værkstedsregler. ad 2) Den resterende Afspadsering af Overarbejde, for 2 Montører henholdsvis 12 og 9 Arbejdsdage, forpligtede Firmaet sig til at tilendebringe inden 15. Januar.

Den 18. December mægledes i Viborg paa en Klage over, at Firmaet *Edvard Nielsen*, Kjellerup, ikke havde betalt et Akkordoverskud paa Kr. 441,98 for Rørarbejde ved Militærets Administrationsbygning i Viborg. Endvidere krævedes Kr. 122,44 i Feriemærker. Edvard Nielsen kom ikke til Mæglingsmødet, men har senere betalt Kr. 320,99 og lovet at betale Kr. 100,00 senest den 14. Januar.

Den 20. December afholdtes Mægling hos *Carl B. Hoffmann*, Esbjerg, paa Strid angaaende Udbetaling af et Akkordoverskud. Man enedes om, at Arbejdet udføres som hidtil, men at Akkorderne ved senere eventuelle Tilfælde af forsinket Metallisering af Beslagene vil være at opgøre som aftalt paa Mæglingsmødet den 18. September 1937, nemlig saaledes, at Firmaets Antagelse af Arbejdet maa ske umiddelbart efter dets Aflevering, og da Firmaets Lønningsuge slutter Onsdag Aften, maa en Akkord, der antages i Løbet af Torsdagen, være at betale om Fredagen — Ottendedagen derefter.

Den 22. December mægledes paa Klage over, at Firmaet *Gørløvs Service Station og Prøvelaboratorium*, København, havde afskediget Tillidsmanden. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen vil blive viderebehandlet.

Den 27. December mægledes hos *A/S „Atlas"*, København, foranlediget af Strid angaaende Betaling for Udearbejde. Man enedes om, at den opsagte Aftale mellem A/S „Atlas" og Kedelsmedenes Klub om Udearbejde fornyes, idet de gældende Satser tillægges 6 Øre.

Ved et Mæglingsmøde den 29. December hos *A/S Dansk Industri-Syndikat*, København, behandledes bl. a. et Tillidsmandsspørgsmaal, og man enedes om, at Tillidsmanden afgaar fra Fabrikken, saa snart han er færdig med den Akkord, hvorpaa han arbejder. Ved hans Afgang betaler Firmaet ham 8 Ugers Løn, svarende til hans Gennemsnitsugefortjeneste for Juli og Oktober Kvartaler 1939.

Afdelingen i Hillerød havde søgt at faa ordnet Lønforholdene hos *Hillerød Autolager* ved *Lars Larsen*, uden at det var lykkedes at naa et Resultat, men da Firmaet indmeldte sig i Sammenslutningen, blev der ved dennes Medvirken afholdt et Møde den 30. December, hvor man enedes om, at de der beskæftigede 4 Mands Ugelønninger ændredes til Timelønninger paa 135, 132, 130 og 165 Øre. Samtidig ydes Dyrtidstillæg ifølge Hovedorganisationernes Overenskomst.

Den 4. Januar mægledes hos *A/S Burmeister & Wain*, Christianshavn, paa Klage fra Firmaet over, at Arbejderne ved Klubbeslutning nægtede at arbejde over ved Udearbejde. Den paaklagede Klubbeslutning blev taget tilbage, hvorefter Sagens videre Forfølgelse frafaldtes. Forbundets Mæglingsmand meddelte derefter, at Forbundet vilde søge Spørgsmaalet om Kostpenge under Afspadsering af Overtid ved Udear-

bejde ordnet ved Forhandling mellem Organisationerne saa snart som muligt og eventuelt afgjort ved Voldgift.

Timandsmøde. Der er den 13. December afholdt Timandsmøde til Behandling af nedennævnte Spørgsmaal:

1) *A/S „Titan"*, København, Strid vedrørende Betaling af Kostpenge for Overarbejde og Beregning af Feriebetaling af Vejpenge. Enighed opnaaedes ikke.

2) Strid hos *A/S Thomas Ths. Sabroe & Co.*, København, angaaende Overenskomst om Montering af Centralkøleanlæg. Man enedes om, at den nugældende Pris Kr. 15,90 reduceres med Kr. 1,75 pr. Køleskab.

3) Krav overfor *A/S Dansk Staalvindue-Industri*, Lem, om Indførelse af et Akkordafsavnstillæg paa 33 pCt. Spørgsmaalet henvistes til lokal Forhandling.

4) Klage fra *Nakskov Skibsværft* over en af Nittere og Specialarbejdere den 14. Oktober iværksat, uvarslet Arbejdsstandsning og Krav om Bod og Erstatning herfor. Arbejdernes Repræsentanter indgik paa til fuld Afgørelse af Arbejdsstandsningen at betale 200 Kr.

5) Lønkrav for Skibsbyggerne paa *Nakskov Skibsværft*. Værftet indgik paa at fordele 16 Øre til de lavest lønnede Skibsbyggere.

6) Klage over, at Firmaet *A. P. Hansen*, Nakskov, misligholder den paa Mæglingsmødet den 14. September indgaaede Aftale med Hensyn til Aflønningsforholdene. Enighed opnaaedes ikke.

7) *Odense Staalskibsværft*. Strid om a) Forstaaelsen af Akkord Nr. 8 i Nitternes Prisliste, b) Punkt 13 i Nitternes Priskurants særlige Bestemmelser, c) Tidspunktet for Dyrtidsordningens Ikrafttræden. ad a) og b) Værftet indgik paa at betale i Overensstemmelse med de af Arbejderne fremførte Paastande. ad c) Spørgsmaalet udsattes, men er senere gaaet i Orden, idet Værftet har udbetalt Dyrtidstillægget for den omstridte Uge.

Rørudvalgsmøde. Paa et Rørudvalgsmøde den 12. December behandledes nedennævnte Spørgsmaal:

1) Fastsættelse af Priser for Eternitrør, Ledninger i Jord og i Hus, kombinerede Strenge, kombinerede Stik fra Strenge i Hus, kombinerede Faldrørsstammer i Hus, Vandvarmere, Radiatorer, Forbindelser over 76 mm og færdigleverede Skyllerør. Man enedes om at nedsætte et Udvalg, der kom til at bestaa af Ingeniør *J. P. Danstrup*, Blikkenslagermester *A. Bendtsen* og Blikkenslagermester *A. Valentin* samt *Harry Rasmussen, Svend Pedersen* og *Vormslev Olsen*.

2) Udsendelse Nr. 3 til Rørprislisten af 1935. Man enedes om at lade Sekretariaterne gennemarbejde Spørgsmaalet.

3) Strid om Betaling for Huller gennem Etageadskillelser med 2 Lag Brædder, hvorigennem føres en Rørbærer, som fra oven paaskrues med en Flange. Spørgsmaalet var rejst hos Firmaet *Edv. Jensen & Christiansen*, Aalborg. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gik videre til faglig Voldgift.

4) Krav overfor *Bonnesen & Danstrup*, København, om Ekstrabetaling for Opstilling af et Straalevarmeanlæg med lodrette Straalevarmeslanger. Man enedes om en Tillægsbetaling af Kr. 250,00.

5) Strid hos Firmaet *K. & V. Hansen*, København, om Betalingen for Indskæring af 1 Stk. 50 mm og 1 Stk. 100 mm Ventil. Man enedes om, at der betales det samme som for Indskæring af T-Stykker — i det omhandlede Tilfælde med et Tillæg af Betaling for 2 Rundsvejsninger —, men herudover ingen yderligere Tillægspriser vedrørende Anbringelse af Ventil med Tilbehør. De normale Procent-Tillæg til Prislisten betales.

6) Krav overfor *Drost & Rye Petersen*, København, om Ekstrabetaling for Omløbsforbindelser ved Kedler. Enighed opnaaedes ikke.

7) Strid hos *K. A. Rohde*, Odense, om Betaling for Opstilling af dobbelt Haandvask. Enighed opnaaedes ikke, og Sagen gik til faglig Voldgift.

8) Krav overfor *Randers Centralvarmeforretning* om Anvendelse af Opmaalemand. Man enedes om, at saavel Mester som Svend har Ret til at tilkalde Assistance ved Opmaalingen.

9) *Ingeniørforretningen „Odin"*, København. Klage over, at Firmaet nægter at betale for: a) Vanskeligt Arbejde paa Loftetager, b) Rosetter paa Rør, c) Stropper, fastgjort paa overliggende Rundjern ved Rossler-Dæk, d) Opklodsning af Hovedledninger i Jord, e) Forbindelse af Kælderledninger til Ledninger i Jord. ad a) Man enedes om, at der ydes en Tillægsbetaling for det nævnte vanskelige Arbejde, og at dette beregnes med 3 Kr. pr. Streng uden Hensyn til, om der var flere eller færre Vanskeligheder ved den enkelte Streng. Om de øvrige Punkter opnaaedes ikke Enighed.

Dyrtidstillægget til Rørlæggerne. Kravet om, at Rørprislisten fik et Tillæg paa 1 pCt., saaledes at Dyrtidstillægget beregnedes ud fra Pristallet 184, har været forelagt 7 Mands Nævnet, som ikke vilde afgøre Spørgsmaalet, da det var af lønmæssig Karakter. Derefter skal Dyrtidstillægget for Akkordtimer beregnes efter Pristallet 183, hvilket efter det nuværende Pristal giver 5,95 Øre pr. Time, medens der for Timelønstimer kun kan erholdes 5,10 Øre pr. Time ud fra Pristallet 184.

Kendelser i faglig Voldgift. Landsdommer *Victor Hansen* har den 5. December afsagt Opmandskendelse i Spørgsmaalet om Kostpenge til Montører paa Rejsearbejde for *A/S Burmeister & Wain*, Christianshavn. Kendelsen gaar ud paa, at der ikke kan kræves Kostpenge i Tilfælde, hvor de paagældende Overarbejdstimer ikke afspadseres.

Den 10. December har Landsdommer *A. Drachmann Bentzon* afsagt Opmandskendelse i en Tillidsmandssag fra Firmaet *Grue & Co.*, Hellerup. Kendelsen gaar ud paa, at Afskedigelsen af den paagældende Tillidsmand ikke har været berettiget, og at Firmaet skal betale en Erstatning paa Kr. 656,00.

25 Aars Jubilæum i Smedeforbundets Faaborg Afdeling.

Afdelingen i Faaborg havde den 1. Januar bestaaet i 25 Aar og fejrede denne Begivenhed ved en smukt tilrettelagt Fest Lørdag den 6. Januar i Borgerforeningens Lokaler. Medlemmerne med Damer mødtes Kl. 19 ved det smukt pyntede Middagsbord, hvor Formanden, *P. Christensen*, bød alle velkommen og udtalte, at man under Hensyn til de for Tiden herskende Forhold ønskede at fejre Jubilæet i al Beskedenhed, og bød samtidig Festens eneste Gæst, Forbundets Sekretær, *Jeppesen*, velkommen blandt Smedene i Faaborg.

P. Christensen skildrede derefter Forholdene fra Afdelingens Start, omtalte og takkede dem, som gennem Tiderne havde været med i Afdelingen og udtalte Ønsket om, at det gode, kammeratlige Sammenhold indenfor Afdelingen maatte fortsættes.

Sekretær *Jeppesen* fik derefter Ordet, takkede for Indbydelsen og overbragte Afdelingen Hovedbestyrelsens Lykonskning og Tak for godt og loyalt Samarbejde i den svundne Periode. Omtalte derefter den Betydning, Smedenes Organisering havde haft for vore Medlemmer, idet han gav en Skildring af Arbejdernes Forhold i Tiden omkring Organisationens Dannelse, hvor Arbejdsgiverne frit kunde antage Folk til en ussel, utilstrækkelig Løn for en Arbejdsdag, der i Almindelighed strakte sig over 12—14 Timer, som Regel arbejdedes ogsaa paa Søn- og Helligdage. Disse Tilstande var nu ændret. Oprettede Overenskomster sikrede Arbejderne en forsvarlig Løn; der er gennemført 8 Timers Arbejdsdag med Forbud mod Overarbejde, og der er ved Lovgivningsmagtens Hjælp sikret Arbejderne 14 Dages Sommerferie med Løn, ligesom der er sikret Lærlingene i vort Fag en betydelig bedre Retsstilling overfor Læremestrene, men alt dette og meget andet er kun gennemført, fordi de danske Arbejdere har forstaaet Betydningen af Organisering saavel fagligt som politisk. Uden Organisationer vilde kun en Brøkdel af disse Fremskridt være naaet.

Taleren takkede paa Forbundets Vegne Faaborg Afdeling og dens Medlemmer, især Pionererne, for den Indsats, de havde ydet indenfor vort Forbund i den svundne Periode, og motiverede et Leve for en lys og lykkelig Fremtid for Faaborg Afdeling.

Derefter overrakte Afdelingens Medlemmer Formand P. Christensen og Hustru en meget smukt pyntet Frugtkurv som Tak for det store uegennyttige Arbejde, de gennem Aarene har udført for Smedene i Faaborg.

P. Christensen takkede paa Hustruens og egne Vegne for Opmærksomheden og motiverede et Leve for et fortsat godt Kammeratskab indenfor Afdelingen. Derefter hævedes Bordet, Dansen begyndte, og først hen paa de smaa Timer sluttede Faaborg-Smedene denne minderige Jubilæumsfest.

V. J.

Et nyt Aar.

Naar Bladet denne Gang udkommer, er vi allerede godt i Gang med det nye Aar. Vi ved, at Verden rundt omkring os staar i Brand, men vi ved ikke, om det kan lykkes at holde vort Land udenfor Farezonen.

Derimod ved vi, der tidligere har oplevet en Verdenskrig, at selv om vi kan holdes borte fra Krigens direkte Rædsler, saa vil vi paa saa mange Maader i det daglige Liv faa store Besværligheder at mærke.

Vi troede og haabede, at den sidste Krig vilde sætte Punktum for den Slags Udskejelser for Tid og Evighed, men Sandheden er, at Krigen i Virkeligheden slet ikke har været ophørt. Efter den saakaldte Fredsslutning har der hersket økonomisk Krig mellem Landene, og dette har bevirket, at Kriser og Arbejdsløshed har naaet et Omfang og Tal, som vi ikke tidligere har kendt Mage til. Vi kan deraf slutte, at naar Verden en Dag vaagner op og standser den standende Krig, saa skal vi og kommende Slægter undgælde for det Vanvid, der nu gaar over Verden.

Naa — vi skal jo leve alligevel, og hver Dag og hvert Aar har nok i sin Plage. Vi maa derfor prøve paa at faa det bedst mulige ud af enhver Situation, da vi nu engang ikke magter at ændre Forholdene i det store og hele.

Da vi har med Lærlinge at gøre, maa det være vor Opgave at skaffe dem saa gode Kaar, som det nu engang er muligt, og ved Indgangen til det nye Aar vil det være paa sin Plads at omtale et Par af de Ting, som er mest nærliggende.

Først er der de økonomiske Forhold, som Lærlingene lever under. Ligesom hele Løngrundlaget er forrykket for de øvrige Arbejdere, er det samme Tilfældet for Lærlingene, men medens alle andre Arbejdere — ogsaa Ungarbejdere — paa et tidligt Tidspunkt har faaet nye Overenskomster, der ved Lønregulering efter Pristal gør det muligt for dem at bevare deres Løns Købekraft, saa har Lærlingene ikke faaet noget tilsvarende. Da Lærlingene ikke direkte har fagvise Overenskomster om Løn, men udelukkende maa rette sig efter Lærlingelovens Bestemmelser herom, er Spørgsmaalet endnu uløst.

Vi formener dog, at der under de ekstraordinære Forhold, vi nu gennemlever, hvor hver Dag bringer stigende Leveomkostninger, ogsaa maa kunne skabes Muligheder for, at Lærlingene i Lighed med Ungarbejderne kan faa Dyrtidtillæg til deres i Forvejen lave Løn, og vi anmoder vort Lærlingeudvalg om at tage denne Sag op.

Et andet Ønske er, at de obligatoriske Svendeprøver gennemføres ret snart i det nye Aar.

Endelig vil vi ønske, at endnu flere Afdelinger i vort Land i det kommende Aar maa kunne indse, at de ved at danne Lærlingeklubber indenfor Afdelingernes Omraader kan gavne Lærlingene og dermed vort eget Forbund.

Med disse Betragtninger og Ønsker gaar vi ind i det nye Aar og ønsker alle vore Medlemmer

Godt Nytaar!

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
18439	Andersen, Niels Ove.....	Rødovre	19. 5.16	Kbhvn. Afd.	28.10.35	Kbhvn. Afd. 2	2. 9.39
5877	— Svend Evald...	København	22.12.14	„ „	11. 2.39	„ „ 2	2. 9.39
60953	Andresen, Herbert Bendix	Tønder	3. 6.13	Tønder	14. 9.39	Tønder	16. 9.39
13963	Bentzen, Willy G. Emil..	København	28. 6.15	Kbhvn. Afd.	4. 3.35	Centralafd.	20. 5.39
8603	Bonnesen, Kaj Svend Aa. B.	—	12. 5.01	„ „	7. 4 20	—	29. 7.39
29232	Christensen, Chr. Hørsving..	Sjørslev	13.12.13	Silkeborg	1. 4.35	Holbæk	25. 3.39
56746	— Ernst Otto.....	Stillebæk	29. 4.18	Odense	2. 5.38	Odense	12. 8.39
17698	— Knud.....	Kindertofte	28. 3.16	Holbæk	3. 8.36	Kbhvn. Afd. 17	12. 8.39
53883	— Poul Christian.	København	9. 6.10	Rudkøbing	22. 8.37	Rudkøbing	25. 3.39
12762	Carstensen, Hans Vilhelm..	—	7. 2.14	Kbhvn. Afd.	3.12.34	Kbhvn. Afd. 18	5. 8.39
954	Caspersen, Peter A. E. Elmer	—	11. 4.92	„ „	10. 9.33	„ „ 17	19. 8.39
34817	Kristjansson, Sigurdur.....	Reykjavik	26.12.12	Odense	26.10.36	Odense	30. 9.39
29403	Christiansen, Svend O. Etlar	København	23. 1.94	Hillerød	18.12.18	Frederikssund	19. 8.39
15446	Clausen, Gunnar Erik...	—	4.12.15	Kbhvn. Afd.	6. 5.35	Kbhvn. Afd. 15	12. 8.39
1391	— Harald Chr. Emil	—	14. 6.82	„ „ 2	13. 6.03	Holbæk	25. 3.39
53949	Feltheim, Holger	Fredericia	29. 4.12	Odense	22. 5.38	Odense	12. 8.39
4179	Hansen, C. Hjalmar	Nyborg	9. 7.93	Nyborg	3. 4.12	Holbæk	25. 3.39
9290	— Carl Martin ...	København	4. 9.15	Kbhvn. Afd.	5. 8.34	Kbhvn. Afd. 14	24. 6.39
3250	— Christian F. Cloas	Vordingborg	7. 6.97	Horsens	4. 2.20	„ „ 2	8. 7.39
1294	— Ernst Eigil	København	10. 2.13	Kbhvn. Afd.	22.10.33	Centralafd.	8. 7.39
8064	— Caj Christian..	—	22.12.14	D. Arbm. Forb.	1.10.38	Kbhvn. Afd. 2	2. 9.39
30103	Hemmingsen, Jørgen.....	—	29.12.15	D. Elektr. Forb.	1.10.35	„ „ 12	12. 8.39
16414	Jensen, Orla Reinholdt.	—	15. 4.16	Kbhvn. Afd.	1. 9.39	„ „ 5	2. 9.39
36447	— Thorv. Majmann R.	Slagelse	25.12.85	„ „	3. 3.37	„ „ 14	16. 9.39
11826	Jørgensen, Carl Alexander.	Vejle	8. 7.07	Vejle	2. 1.26	„ „ 11	16. 9.39
11560	Jeppson, Arne Villy.....	København	23. 7.15	Kbhvn. Afd.	4.11.34	Centralafd.	6. 5.39
53112	Jespersen, Herluf Tang...	Svendborg	16. 7.10	Svendborg	8. 5.37	Nakskov	8. 7.39
7723	Juncher, Aage.....	Dalbyneder	15. 6.07	Randers	6. 5.27	Kbhvn. Afd. 6	9. 9.39
19757	Jæger, Leif O. Bjerregaard	København	4. 9.10	Esbjerg	16.12.38	Lyngby	27. 5.39
16580	Korsgaard, Johan Ludvig..	Vester Gasse	23. 5.06	Kbhvn. Afd.	11. 8.39	Kbhvn. Afd. 14	12. 8.39
18687	Larsen, Ernst Viggo ...	Nr. Herlev	22.12.13	Hillerød	17. 4.36	Hillerød	26. 8.39
12403	Madsen, Einer Alfred Olsen	København	8.12.98	Kbhvn. Afd.	29.12.37	Kbhvn. Afd. 2	2. 9.39
20142	Marcussen, Helge Halfdan.	—	18. 4.14	„ „	7.11.35	„ „ 12	2. 9.39
18807	Møller, Vilhelm Frederik	Nakskov	16. 4.15	Nakskov	24. 3.35	„ „ 5	2. 9.39
29018	Nielsen, Erik Aage.....	Søllerød	10. 5.14	Lyngby	19. 5.33	Lyngby	20. 5.39
34044	— Henri Søborg..	Nyborg	5. 3.02	Nakskov	12.10.30	Odense	9. 9.39
57267	— Laurits Charly.	Nykøbing F.	1. 6.19	Nykøbing F.	16.10.38	Nykøbing F.	29. 7.39
702	Petersen, Aage.....	København	19. 1.13	Kbhvn. Afd.	8. 9.33	Kbhvn. Afd. 12	16. 9.39
14738	— Einer Erik.....	Landsled	12.12.15	„ „	23. 5.39	„ „ 14	16. 9 39
57393	— Michael	Erslev	10.12.12	Nykøbing M.	9. 4.39	Nykøbing M.	19. 8.39
5494	Poulsen, Henry Hardy Ejvind	Kolding	30.10.12	Kbhvn. Afd.	30. 1.38	Kbhvn. Afd. 7	9. 9.39
18306	Riber, Hermann Regner	Dragør	19.10.16	„ „	25.10.35	„ „ 11	2. 9.39
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46669	Hansen, Arnold Rudolf..	Kerteminde	30. 6.11	Kerteminde	1. 5.30	Odense	29. 7.39

Ny Lærlingeklub.

I Slagelse blev der den 16. December startet en Lærlingeklub. Paa det forberedende Møde tegnede der sig ca. 60 Medlemmer.

Vi ønsker den nye Klub Held og Lykke med Arbejdet.

Kjellberg-Skolen

afholder 14 Dages Haandværkerkursus i elektrisk Lysbuesvejsning i Tiden 4.—15. Marts d. A.

Deltagerne faar ca. 65 Timers Værkstedsøvelser og 6 Forelæsninger, der ledsages af Lysbilleder, og saafremt det har Interesse, vises der ogsaa Film.

Indmeldelse sker ved Henvendelse til *Kjellberg-Skolen,* Trekronergade 92, København-Valby, eller Central 12.292.

Detailleret Program fremsendes paa Forlangende.

Forbundet disponerer som sædvanlig over 2 Fripladser.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Nr. 16950	Jørgensen,	Svend Valther Louis	(Kbhvn. Afd.)
- 58864	Jeppe,	Hans Veel	(—)
- 13525	Lyngbye,	Gunnar Rings	(—)
- 5164	Mark,	Johannes	(—)
- 53269	Jensen,	Niels Peter	(Aalborg Afd.)
- 33141	Langholz,	Walter Anders	(—)
- 31686	Petersen,	Hans Frederik	(—)
- 21385	Bagge,	Thorvald Gustav	(Odense Afd.)

Medlem Nr. 15965, Gorm Harry Binau, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 26409, Svendsen, Jens Christian.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 4809	Andersen,	Boris Henry Charles	8. 4.39
- 51705	Agø,	Holger Marinus	26. 5.34
- 37037	Andreasen,	Børgaard Verner	2. 9.39
- 13441	Beck,	Henry Niels	20. 8.38
- 54669	Berg,	Poul Ingemann	25. 2.39
- 4883	Christensen,	Arnold Peter Marius	11. 2.39
- 59612	—	Kaj Erland	1. 7.39
- 26949	—	Torben Erik Viid	29. 7.39
- 21708	Carlsen,	Carl Frederik	25. 3.39
- 23441	Christiansen,	Levy	17.12.38
- 27643	Clausen,	Chr. Gerhard	25. 3.22
- 15665	Dencker,	R.	30. 9.22
- 1612	Dreier,	J. P. Bartroff	25. 2.39
- 58647	Flensbøl,	Ernst Henry	1. 4.39
- 21987	Hansen,	Axel Chr. Carl	2. 1.26
- 18076	—	H. Sigurd Rohr	26. 6.37
- 55430	—	Sv. Adler Kramer	21. 1.39
- 4983	Hammer,	Hans Børge Julius	16.11.35
- 51475	Hedegaard,	Carlo Christensen	25. 3.39
- 51420	Jensen,	Harald Sand	16. 4.32
- 38815	Johansen,	Børge William Otto	24. 7.37
- 39172	Jæger,	Peter Asmussen	27. 8.38
- 37258	Källstrøm,	Svend Alfred	9. 9.39
- 52594	Larsen,	Johs. Gernot Vilh.	25. 2.39
- 52068	Lange,	Evald Erik Poul	16. 3.35
- 15472	Lauth,	Evald Johannes	22. 5.37
- 26617	Nielsen,	Harry Peter Arnold	11. 8.28
- 12576	—	Helge Carl	17. 7.37
- 15336	—	Max Julian Chr. Lyngholm	29. 7.39

			Sidst betalt
Nr. 38783	Petersen,	Carl Ejlert	4. 3.39
- 21371	—	Henry Brochdorff	27. 9.30
- 13833	—	Jean Adolf	23. 1.37
- 37063	—	Kaj Max	19.11.38
- 8025	—	Poul Bernh. T.	24.11.23
- 58152	Poulsen,	Henry Robert	1.10.38
- 30304	—	Poul Jacob	2. 9.39
- 24913	Rød,	Peter Jensen	29. 3.30
- 36396	Sørensen,	Gerhard Olof	23. 3.35
- 32665	Skou,	A.	26. 3.21
- 18361	Staffeldt,	Carl Ingemann	18.11.22
- 26409	Svendsen,	Jens Christian	26. 8.39
- 32257	Westergaard,	Oskar	3.11.23
- 24168	Westphal,	Ernst Johannes	29. 2.36
- 12721	Vilhelmsen,	Børge	1.12.34

Specialarbejderforbundet.

Nr. 48058	Petersen,	Marinus Edvard Aage	24. 7.37

Overskud.

Hos Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S henligger følgende Overskud til Afhentning:

Besk.	Nr.	Navn	Beløb
Skr.	72	Fr. Petersen	12,67
-	84	Fr. Hansen	11,11
-	98	Poul Larsen	4,26
		do.	6,01
Dr.	228	C. V. Christensen	4,90
-	277	Henning Martin Jensen	0,21
-	283	H. E. Christensen	6,11
		do.	16,13
Kl.	366	Per John Aksel Olsen	0,21
		do.	4,53
Pl. & V.	498	Th. Chr. F. Hansen	23,21
El. Sv.	506	Kay Woodrow Christensen	3,01
-	508	A. V. Borgvald	1,77

Tidsskriftet „Socialisten".

„Socialisten"s Nr. 1, Januar 1940, er nu udkommet. Aargangen indledes med en Artikel af *Hartvig Frisch:* „Et Stykke klassisk Geopolitik" — en blændende aktuel Artikel, der henter sit Stof 2500 Aar tilbage i Tiden fra Krigene mellem Sparta og Athen om Overherredømmet i Hellas.

Højskolelærer *Frode Kristensen* beretter om det demokratiske Opbygningsarbejde, der har fundet Sted i Finland, og som nu staar i Fare for at blive slaaet over Ende.

Borgerrepræsentant *Margrethe Høst* skriver om „10 Aars Kvindeudvalgsarbejde".

Af det øvrige interessante Indhold kan nævnes: „Partiorgan — Folkeorgan" af *Fred. Vedsø,* „Nødhjælpsarbejde" af *Arne Christiansen,* desuden inden- og udenrigspolitiske Oversigter, „Kommunaltidende", „Arbejderoplysning", „Tal og Tilstande", Boganmeldelser m. m.

Abonnement tegnes paa Postkontorerne, i de soc. Foreninger eller ved Henvendelse til „Socialisten"s Ekspedition, *Rosenørns Allé 14, 1.,* København V. Telefon C. 8007.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 4 FEBRUAR 1940 26. Aarg.

Prisstigning og Prispolitik.

I Danmarks Bevidsthed er Dyrtid og Prisstigning knyttet til Krig. Den sidste Verdenskrig medførte en uhyre Prisstigning, Vareknaphed og social Nød. Og den nuværende europæiske Storkrig lover intet bedre. Danmarks erhvervsmæssige Struktur og dets Afhængighed af den internationale Handel, særlig af Handelen med begge krigsførende Parter, dets geografiske Beliggenhed i Centraleuropa og samtidig den Kendsgerning, at det er henvist til Skibsfart, medfører, at Landet bliver ramt haardere af blokademæssige Foranstaltninger end andre neutrale Lande.

Den nuværende Krig begyndte straks som en Sø- og Blokadekrig, og dette er Aarsag til, at Danmark straks fik Krigen tæt ind paa Livet af sig. Man kan næsten sige, at denne Krig — økonomisk set — har et andet Tempo end Krigen for 25 Aar siden, nemlig mange Gange hurtigere og intensivere. Dette økonomiske Præg staar i Modsætning til Krigens militæriske Udvikling, som staar langt tilbage for den forrige Krigs.

Paa denne Baggrund maa vi ogsaa se den økonomiske Udvikling herhjemme. Raastofvarernes Prisstigning, Fragtkurvens feberagtige Stigning, som delvis skyldes Søkrigsforsikringen, paavirker stærkt Prisudviklingen og har ført til følgende Resultat: Fra August 1939 indtil Januar 1940 steg Pristallet (1935 = 100) for Importvarer fra 113 til 181 (December 1939 = 164). Derimod steg Pristallet for danske Eksportvarer i det samme Tidsrum kun fra 110 til 129. I Misforholdet mellem disse Tal ligger den danske Krigsøkonomis meget vanskelige Problem. Dette Misforhold betyder, at Danmark ikke mere er i Stand til at købe de samme Mængder Importvarer som før.

En saadan Udvikling maa medføre store Vanskeligheder for Landets Valutasituation, for Beskæftigelsessituationen og meget andet. Men en af de synligste Følger er Prisstigningen. Enhver kan af Pristallets Stigning forstaa Erhvervslivets kriseprægede Udvikling. En Stigning af Prisniveauet kan ikke undgaas, naar de importerede Raastoffer stiger i Pris, og naar Fragterne saa ydermere tvinger Priserne i Vejret. Naar Pristallet for Foderstoffer fra August 1939 til Januar 1940 stiger fra 107 til 171, for Brændsel og mineralske Olier fra 115 til 259 og for Jern og Metaller fra 117 til 165, saa er en tilsvarende Prisstigning under de givne Forhold ikke til at undgaa. Vi maa altsaa være klar over, at en vis Prisopgang er automatisk knyttet til en Blokadekrig.

Eftersom Priserne steg, sluttede Arbejdsgiverfor-

eningen og Fagforeningerne en Overenskomst, som knyttede Lønningerne til Pristallet. Lønningernes Pristalsregulering er Genstand for store Angreb i den kapitalistiske Presse, som vil nægte Arbejderne den Pristalsregulering, man selv har sikret sig paa Grundlag af Bekendtgørelsen om Varepriser af 19. Oktober 1939. I Dag omtaler hele Pressen Inflationsproblemet og peger paa Inflationen som en aktuel Fare, og den hævder, at det er Lønningernes Pristalsregulering, der medfører Inflationsfaren. Fra Fagforeningernes Side har man med Rette svaret, at Pristallet i Virkeligheden kun er en Diagnose af den Sygdom, Erhvervslivet har og ikke selve Sygdommen. Lønregulering efter Pristal er kun en automatisk Følge af denne Diagnose. Hvis der kommer Inflation, er dette ikke en Følge af Diagnosen, men af selve Sygdommen.

Men det er rigtigt, at ogsaa Arbejderne er interesseret i at undgaa en Inflation, og Fagforeningerne har stadig fremhævet, at de vil yde et Bidrag til en samlet økonomisk Politik, som indordner og regulerer Produktions- og Forbrugsproblemerne under det ledende Synspunkt: Opretholdelse af Produktion og Beskæftigelse. Kun en saadan Erhvervspolitik vil være i Stand til at undgaa Inflationsfaren, fordi den forbinder Kontrol med Produktion og Forbrug med en effektiv Priskontrol.

Det skal ikke nægtes, at Bekendtgørelsen om Varepriser af 19. Oktober 1939 er et Fremskridt, idet denne Forordning har udvidet Priskontrolraadets Bemyndigelse. Men denne Bekendtgørelse er et politisk Kompromis og viser et saadant Kompromis' Svagheder. En effektiv Prisregulering forudsætter Kalkulation efter Indkøbspris for alle Varer, der ikke er rene Importvarer. Endvidere er det en Kendsgerning, at Tider, der er præget af nedadgaaende Tilførsler og Vareknaphed, medfører, at den frie Konkurrence taber sin Evne til at holde de Priser nede, som under normale Forhold er „frie", d. v. s. ikke paavirket af monopolmæssige Forhold. Derfor er det nødvendigt at udvide Priskontrollen under Blokadeforhold ogsaa for de Varer, som hidtil var frie af Kontrollen. Priskontrollen maa ikke længere begrænses til den monopolmæssige Prisdannelse.

Det er givet, at selv en saadan mere effektiv Priskontrol ikke kan paavirke Prisudviklingen for de rene Importvarer og de Varer, som bliver fremstillet af importerede Raastoffer. Vi har allerede peget paa, at Prisstigningen af disse importerede Raavarer og særlig af Massevarerne som Kul, Koks og deslige for en væsentlig Del skyldes en Stigning af Fragterne. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad fremhæver i sin sidste økonomiske Kvartalsoversigt denne Sammenhæng og peger paa, at Fragternes Stigning for Størstedelen skyldes Søfartsrisikoen og de stadig stigende Risikopræmier. Erhvervsraadet spørger nu, om det er rimeligt, at det ogsaa i Fremtiden skal være Forbrugerne, som alene skal bære hele Risikoen. Statens Overtagelse af denne Risiko vil give Mulighed for at fordele Byrderne paa en mere rimelig Maade. Der er ingen Tvivl om, at en saadan Ordning vilde medføre, at Fragterne gik ned, og at Priserne for importerede Raavarer kunde paavirkes i nedadgaaende eller i det mindste prisbremsende Retning.

Vi behøver i denne Forbindelse ikke paany at pege paa den beskæftigelsesmæssige Betydning af en aktiv Prispolitik. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad har i sin Beskæftigelsesbetænkning henvist til de private Monopoler paa Byggematerialemarkedet og har krævet Foranstaltninger, som forhindrer en Profitdannelse, som er til Skade for alle andre end den lille Gruppe Personer, der behersker Markedet og opsuger større eller mindre Dele af Støtten til Byggeriet. En effektiv Priskontrol vil slaa de private Monopoler paa Byggematerialemarkedet i Stykker og vil paa denne Maade nedsætte Omkostningerne for Byggeriet og derved forøge Beskæftigelsesmulighederne indenfor denne vigtige Nøgleindustri.

Det er ikke muligt indenfor denne Artikels Rammer at give et afrundet Billede af en aktiv Prispolitiks Muligheder. Vi har her kun givet en lille Oversigt over prispolitiske Overvejelser, som er blevet fremsat i denne Forbindelse. Det er vigtigt at pege

paa Prispolitikens Betydning indenfor Blokadeøkonomien for at imødegaa den demagogiske Propaganda, som vil gøre Lønningernes Pristalsregulering ansvarlig for Inflationsfaren.

Fagforeningerne staar paa det Standpunkt, at saa længe der her i Landet findes Grupper, hvis Levefod ligger paa et langt højere Niveau end Arbejdernes, maa disse Gruppers Forbrug nedsættes, dersom Landets samlede Forbrug skal tilpasses Indskrænkningen i Varetilførslerne. En effektiv Priskontrol og -Politik i Forbindelse med en tilsvarende Skattepolitik er den rigtige Vej. Naar Priserne paa de vigtige Varer holdes nede, bliver der heller ingen væsentlig Stigning i Pristallet og i Lønnen.

Finlands Vej.

Af *Eero A. Vuori*,
Formand for Finlands Fagforeningers Centralforbund.

Det finske Folks ydre Vilkaar har altid været haarde. Selv dets indre Konflikter har ofte været meget skarpe. Denne Historiens haardhændede Skole har bidraget til at give det finske Folk dets særegne Karakter. Men samtidig har det finske Folk udviklet sig til en sejg Nation med en stærk Vilje til Livet og Tro paa Fremtiden. Det finske Folk har altid rejst sig igen efter Undertrykkelse. Og dette Kendetegn gælder ogsaa for den finske Arbejderklasse.

Dette Folk kæmper nu for Frihed og Ret til at være selvbestemmende. Det kæmper — muligvis med Undtagelse af nogle faa Personer — som et samlet Folk. I denne Prøvelse, som maaske er den haardeste i Finlands Historie, har alle Dele af Folket sluttet sig sammen for at forsvare det, som er det vigtigste for alle, uanset alle Meningsforskelligheder: Finlands Frihed og Selvstændighed.

Det blev Finlands Skæbne at grænse op til et Rige, hvor store Modsætninger kæmpede mod hinanden. Historisk set har Finland aldrig været selvstændig før 1917. Men vi har dog haft et — i Sammenligning med andre smaa Nationer i en lignende Situation — meget vidtgaaende Selvstyre, som i Aarhundredernes Løb har givet os Mulighed for at udvikle vor egen Kultur.

Den nationale Bevidsthedsfølelse var kraftig udviklet, da det russiske Zarvælde ved Aarhundredskiftet ligesom de andre imperialistiske Stormagter forsøgte at berøve Finland dets Selvstyre. Den finske Modstand antog først Karakteren af et maalbevidst Forsvar for Finlands forfatningsmæssige Rettigheder, og udviklede sig senere til en Kamp for Landets fulde Selvstændighed.

Den finske Arbejderbevægelse havde i denne Kamp Tillid til Hjælpen fra de revolutionære Kræfter i Rusland, der kæmpede mod den samme Fjende: den russiske imperialistiske Zarisme. I Forbindelse med den revolutionære Bevægelse frigjorde Finland sig i 1905 fra Undertrykkelsen, og Nationens indre Liv demokratiseredes ved Indførelsen af almindelig Stemmeret. Og selvom reaktionære Kræfter i Rusland siden berøvede Finland dets Rettigheder, kom Befrielsen gennem den store russiske Revolution i 1917. Samme Aar anerkendte den russiske revolutionære Regering vort Lands Selvstændighed.

Det er tragisk at tænke paa, at netop de Kræfter, som en stor Del af det finske Folk og i Særdeleshed dets Arbejderklasse kæmpede sammen med i Kampen mod Zarvældet, nu har vendt sig imod Finlands Frihed og Selvbestemmelsesret. Bolschevikpartiet, som paa sine Faner har indskrevet Kravet om Folkenes Selvbestemmelsesret, fører nu en imperialistisk Angrebskrig mod Finland. Der er kun een Forklaring paa denne Udvikling. Bolschevikpartiet har undergaaet en væsentlig Forvandling siden den revolutionære Kamptid. Fra at være Revolutionens Parti, er det blevet Undertrykkelsens Parti. Det revolutionære Rusland er blevet en imperialistisk Stormagt. Disse Kendsgerninger kan ikke rokkes, selvom de russiske Magthavere tager gamle revolutionære Slagord og Talemaader i Brug. *Det Slag, der nu rettes mod Finland, er en logisk Følge af, at man i Rusland har forraadt de socialistiske Idealer.*

Ved Synet af et enigt Finland i Kamp mod den russiske Imperialisme stiller man overalt i Verden det Spørgsmaal, hvorledes denne Udvikling har været mulig. Finland har dog oplevet de ulykkelige Tildragelser i 1918.

1918 slog utvivlsomt dybe Skaar i det finske Samfund. Det er unødvendigt at gaa nærmere ind paa de historiske Begivenheder. Vi konstaterer blot her, at dette Aar saaede bitre Følelser i Sindene paa begge Sider. Blandt Arbejderne skabte Bitterheden Jordbund for den fra russisk Side ledede kommunistiske Agitation, og i Begyndelsen af 1920 havde Kommunismen et stort Antal Tilhængere, specielt blandt Byernes Arbejdere. Paa den anden Side virkede Minderne fra 1918 radikaliserende paa betydelige Dele af den borgerlige Befolkningsgruppe. Lappo-Bevægelsen, der blussede op i 1930, var bl. a. Udtryk herfor.

Dog kunde man allerede i 1920 og den nærmeste Tid derefter spore Tegn paa en Udjævning af Modsætningerne. Dette hang i stor Udstrækning sammen med de demokratiske Strømninger, som gjorde

sig gældende over hele Verden i Aarene efter Verdenskrigen. Medvirkende var det ogsaa, at det under Opbygningen af den ny Stat i vid Udstrækning lykkedes at udvikle Finlands Erhvervsliv. Dette skete ganske vist med Støtte af udenlandsk Kapital, hvis Forrentning voldte Landet store Vanskeligheder

Eero A. Vuori.

under den Krise, der begyndte i 1930. Men den almene Velstand forøgedes. I Aarene 1920 til 1930 gennemførtes ogsaa den store Jordreform, der gjorde Tusinder af Borgere til selvstændige Jordbrugere. I 1920 var 915,000 Personer af Land-Befolkningen selvejende — knap 46 pCt. —, 371,000 var Forpagtere og 702,000 (35 pCt.) Landarbejdere. I 1930 var 1,247,000 eller 63 pCt. selvejende, 166,000 Forpagtere og 560,000 eller 29 pCt. Landarbejdere.

Den kommunale Stemmeret, som ikke havde omfattet de mindrebemidlede i Tiden før 1917, blev nu almindelig. Dette og Tilkomsten af en ny Generation, der ikke havde de bitre Erfaringer fra de voldsomme indre Stridigheder, medvirkede i Aarenes Løb til en Udjævning af Modsætningsforholdene.

Et afgørende Brud med den tidligere Udvikling skete i 1926, da den første socialdemokratiske Regering traadte til under Ledelse af Tanner. Denne rent socialdemokratiske Regering havde ganske vist kun Magten i et Aar, men dens Arbejde fremkaldte hos mange Modstandere *en retfærdigere Bedømmelse af den socialdemokratiske Arbejderbevægelse, samtidig med at den skabte Tillid i store Arbejdermasser til Muligheden af en rolig demokratisk Udvikling i Lighed med andre Landes. Alene ved sin Eksistens medvirkede Regeringen Tanner til at udjævne de Modsætningsforhold, som Begivenhederne i 1918 havde fremkaldt.*

Men Fortidens Saar var ikke helt lægt endnu. Da den store Verdenskrise kom med sine haarde økonomiske Prøvelser, kom der samtidig alvorlige Brist i det finske Samfund tilsyne. Til Bedømmelse af de Midler, der medførte, at Vanskelighederne blev bekæmpet, kan det være nyttigt at se lidt paa Virksomheden i de Kredse af Befolkningen, der med alle Midler søgte at holde Spliden fra 1918 vedlige for derigennem at forfølge specielle Interesser.

Fra kommunistisk Side nærede man maalbevidst Hævnfølelserne. Socialdemokratiet fastholdt Arbejdernes og Smaabrugernes Flertals Tillid, men Partiet havde fremfor alt sin Hovedstyrke i Landsbyerne. Kommunisterne fik til at begynde med Tag i store Dele af Byarbejderne. Men Kommunisternes Tilhængere havde indtaget deres radikale Standpunkt udfra *indrepolitiske* Motiver. Den kommunistiske Internationales Lære havde ingen større Betydning for Kommunismen i Finland, der væsentlig skabte sig sin Styrke ved at udnytte Bitterheden fra 1918 og de eksisterende sociale Mangler. Kommunisterne opnaaede Førerskab i Fagbevægelsen, som dog i Spørgsmaal om Metoder og aktuelle Krav ikke adskilte sig væsentligt fra de vesteuropæiske Fagforeninger før Sommeren 1929.

Men den kommunistiske Bevægelse i Finland kunde lige saa lidt som tilsvarende Partier andetsteds undgaa Frafald, da Kominterns Politik efter den revolutionære Periode ændredes til at blive et Middel for den russiske Udenrigspolitik. Samtidig med at store Skarer af Kommunisternes Tilhængere i Sverige og Norge vendte tilbage til Socialdemokratiet, begyndte en lignende Udvikling i Finland. De bedste Fagforeningsfolk frigjorde sig paa et tidligt Tidspunkt for Moskva, samtidig med at de egentlige Kommunister anlagde en Politik, der var helt fremmed for finsk Opfattelse og udelukkende baseret paa udenlandske Hensyn. Dette reducerede Aar for Aar deres Tilhængeres Antal. *Den finske Arbejders Radikalisme har altid været finsk nationalt betonet og har aldrig i det lange Løb kunnet rette sig efter en udenlandsk inspireret Agitation.*

Paa mange forskellige Maader forsøgte det kommunistiske Parti derefter at opretholde sin politiske Virksomhed. De dannede venstresocialistiske Partier, som opløstes, naar deres Forbindelse med Moskva afsløredes. Den kommunistiske Virksomhed optraadte under forskellige Forklædninger og bidrog saaledes til at fremkalde Ønsket om Klarhed i den ideologiske Kamp mellem Socialdemokratiet og Kommunismen. Særlig energisk arbejdede Kommunisterne i Fagforeningerne, hvor det lykkedes dem at opnaa en dominerende Stilling, selvom Medlemmerne ikke var kommunistisk indstillede. Ved Terrorisering af alle afvigende Opfattelser, gennem Misbrug og Intriger forstærkede de deres Indflydelse og Position i den stadig voksende Fagbevægelse.

Efterhaanden som Kommunisterne maatte gøre alle de russiske Svingninger med, afsløredes deres Bevægelse. I Overensstemmelse med Parolerne fra

Moskva indledede Kommunisterne i 1928—29 en særlig kraftig Kampagne mod Socialdemokratiet samtidig med, at en reaktionær Bevægelse, der dels byggede paa Stemningerne fra 1918, dels var inspireret af den italienske og tyske Fascisme, gjorde sig gældende.

I 1929 kom Sprængningen i Fagbevægelsen. De yderliggaaende kommunistiske Elementer havde Held til at faa udelukket de moderate socialdemokratiske Medlemmer af Landsorganisationens Ledelse. De socialdemokratisk orienterede Fagforeningsfolk begyndte derefter at forlade Landsorganisationen og dannede nye Fagforeninger. Arbejderbevægelsen kom saaledes paa Grund af den kommunistiske Agitation til at møde Krisen midt under indre Splittelse, og den økonomiske Krise skærpedes stærkt derved, at den erhvervsmæssige Opbygning var sket ved Hjælp af udenlandske Laanemidler, hvorved den finske Mark gik stærkt ned i Værdi. Den indenlandske Kredit skærpedes, da den udenlandske Laangivning pludselig standsede.

Prisfaldet ramte i første Række Landbruget, der kastedes i Reaktionens Arme, mens Arbejderne fik Krisen at mærke gennem Arbejdsløshed og kraftige Lønreduktioner. Saaledes skærpedes omkring 1930 det finske Folks indre Konflikter i meget mærkbar Grad, men alligevel lykkedes det Socialdemokratiet ved en fast Politik og dels ved Støtte af frisindede borgerlige Kredse at bringe det finske Demokrati sikkert gennem Krisen. Da den økonomiske Bedring indtraadte, og Arbejdsløsheden tog af samtidig med Statens energiske Indgriben for at støtte Landbruget, indtraadte en roligere Periode i finsk Politik.

De politiske Resultater af Socialdemokratiets Indsats og faste Holdning under Kriseaarene lod ikke vente paa sig. Ved Valgene i 1933 vandt Partiet 6 Rigsdagsmandater og havde dermed ialt 72. I 1936 steg Antallet til 83. Ved Valgene i 1939 vandt Partiet yderligere to Mandater, og Socialdemokratiet havde dermed vundet en Indflydelse, som man ikke kunde se bort fra i det politiske Liv. I 1937 efter Præsidentvalget, da den nuværende Præsident Kallio tiltraadte sit Embede, dannedes en ny Regering med Socialdemokrater som Medlemmer sammen med Repræsentanter for Agrarpartiet og Fremskridtspartiet. Dette Regeringssamarbejde var Udtryk for en friskere Aand i det parlamentariske Liv, en afgørende Forandring fra de Aar under Krisen, da Socialdemokraterne og Agrarpartiet bekæmpede hinanden voldsomt. Det finske Demokrati udvikledes og forbedredes.

Den nye Regering havde en stor Majoritet i Rigsdagen, hvilket ogsaa var et nyt Træk i finsk Parlamentarisme. I hele Efterkrigstiden har Finland været regeret af kortvarige Minoritetsregeringer, hvis stadige Skiften umuliggjorde et Reformarbejde paa længere Sigt. Regeringens Arbejdsprogram var udpræget demokratisk og fremskridtsvenligt.

Samtidig sporedes kraftige Opsving i finsk Erhvervsliv, specielt efter 1934, og i 1937 befandt Landet sig i en virkelig Højkonjunktur, der gav Eksportindustrien stor Fremgang. Finsk Eksport saa nye Markeder aabne sig, og de lave Produktionsomkostninger bidrog til en kraftig Udvikling af Trævare-, Cellulose- og Papir-Industrien.

Landbrugets økonomiske Stilling forbedredes, og den øgede Afsætning af Træ til stigende Priser var et Led i Højkonjunkturen.

Gennem Eksportindustriens Forbedring blev Finland i Stand til hurtigt at betale af paa den store udenlandske Gæld. Da Importen ikke forøgedes i samme Tempo som Eksporten, steg den nationale Indkomst Aar for Aar. Finland blev selvforsynende med Kapital.

Disse fordelagtige Resultater opnaaedes imidlertid delvis paa Grund af en Sænkning af Levestandarden, særlig blandt Arbejderne. Selvom Nedgangen i Indkomst mildnedes gennem en Nedgang i hele Prisniveauet, nægter ingen, at Krisens værste Aar medførte en betydelig Nedgang i Leveniveauet selv for de arbejdende. Lønstigningerne var relativt ringe i den første Opgangstid, og Arbejdernes Organisationer maatte sætte stærke Kræfter ind paa at faa deres Krav gennemført i denne Henseende.

Et Vidnesbyrd om Socialdemokratiets øgede Indflydelse var Kommunisternes forgæves Forsøg paa at vinde Tilhængere. Herom vidner ogsaa den nye Fagbevægelses Udvikling. I 1930 dannedes den nye Centralorganisation — Finlands Fagforeningers Centralforbund —, som i Begyndelsen fik Tilslutning fra nogle af de gamle Forbund. Selvom den nye Landsorganisation i Begyndelsen ikke gik hurtigt frem, kunde den dog med stor Styrke repræsentere Arbejderbevægelsen, særlig ved Løsningen af Arbejdsløshedsproblemerne. Paa tre Aar steg Medlemsantallet derefter rundt regnet med 15,000 aarligt, og ved Krigsudbrudet havde Landsorganisationen henved 80,000 Medlemmer. De finske Arbejdere har ikke som Arbejderne i de øvrige skandinaviske Lande en traditionsmæssig Tilknytning til Organisationerne. Men Fagbevægelsens Inflydelse har været meget større, end Medlemstallet i sig selv viser. Ved Lønbevægelser stillede store Skarer af uorganiserede Arbejdere sig bag Fagbevægelsen.

Kommunisternes Stilling til den nye Fagbevægelse var i Begyndelsen helt fjendtlig og negativ. De forbød deres Tilhængere at indmelde sig i Forbundene. Men Kommunisterne ændrede efterhaanden Holdning, dels fordi Arbejderne ikke lystrede deres Paroler, dels fordi de kommunistiske Signaler ændredes, og omkring 1935, da Dimitrovs Folkefrontspolitik blev proklameret, begyndte Kommunisterne at gaa ind i Organisationerne, hvor de nu forsøgte at vinde Medlemmernes Tillid med demagogiske Taler, iklædt demokratiske Vendinger. Denne Politik mislykkedes fuldstændig. Centralforbundet og de tilsluttede Organisationer afviste Kommunisterne, og i 1938—39 skiftede Kommunisterne derfor atter Tak-

tik og gik over til en mere usminket Angrebspolitik overfor Fagforbundenes Ledelser. Denne Vending stod atter i Forbindelse med Kommunisternes nye internationale Politik, efter de alvorlige Nederlag de havde lidt ved Folkefrontspolitiken i Frankrig.

Fagbevægelsen havde endvidere en haard Modstand at overvinde fra Arbejdsgiverside. En Del af Arbejdsgiverne indtog samme Holdning til den nye Fagbevægelse som til den gamle kommunistiske Organisation. Vor Fagbevægelse var for svag, og vi nedsætter ingen i den finske Fagbevægelse ved at konstatere, at vore Ledere og Tillidsmænd ikke havde haft samme Anledning til at skaffe sig den alsidige Oplysning og Uddannelse, som det f. Eks. i de øvrige skandinaviske Lande gennem mange Aars fredelig Udvikling har været mulig.

Men disse indre og ydre Vanskeligheder blev overvundet efterhaanden. Bortset fra Undtagelsestilfælde har vi ikke i de sidste to—tre Aar været Vidne til udtrykkelige Forsøg paa at hindre Arbejderne i at organisere sig. Medens Arbejdsgiverne tidligere nægtede at forhandle med Fagforeningerne, har dette nu ændret sig. Alt tyder paa, at vi i Finland ogsaa med Hensyn til Overenskomsters Oprettelse skulde have haft Muligheder for at naa lige saa vidt frem i samme Retning som i det øvrige Skandinavien.

Naar man nu fra kommunistisk Hold i Udlandet bestandig taler om de finske Arbejderes elendige Forhold og retsløse Stilling, saa fortier man fuldstændig de store Fremskridt, der er gjort. Fremgangen i Leveforholdene, Forbedringen af Arbejdernes retsmæssige Stilling er *Resultater, der er opnaaet siden Fagbevægelsen frigjorde sig for de kommunistiske Ledelser og byggede paa Medlemmernes egne, sunde Kræfter. Kommunisternes Propaganda i Udlandet er en maalbevidst Aktion, gaaende ud paa at fortegne og forvrænge Kendsgerningerne.*

Finlands Arbejderklasse befandt sig i de seneste Aar i en baade politisk og økonomisk Udvikling. Den havde taget Lærdom af Fortidens Kampe, vendt vildledende Sværmerier Ryggen og koncentreret sig om et virkelighedsbetonet Opbygningsarbejde. Dette er den væsentlige Forklaring paa, at Finlands Arbejdere saa enstemmigt samledes bag Regeringen, da Landets Skæbnetime kom.

Den nordiske Orientering, som ogsaa tidligere havde været fremherskende i Finlands Udenrigspolitik, kom efterhaanden til at staa som en Nødvendighed. Man satte sin Lid til en Neutralitetspolitik som den, der fulgtes i de øvrige nordiske Lande med Afstandtagen fra enhver Stormagtsindflydelse.

Dog fandtes der i Finland Kredse, der satte deres Lid til Rusland, samt enkelte Grupper, som søgte at indføre Metoder og Tanker, som nærmest var præget af den italienske Fascisme. Det blev et haardt Slag for begge disse Fronter, da det i August meddeltes, at Rusland og Tyskland sluttede Ikke-Angrebspagt og knyttede et Venskab, som efterhaanden viser sig at være en vidtrækkende Aftale om Samvirke. Derefter kom de mørke Dage, da Moskva dikterede de fremtidige Levevilkaar for de smaa baltiske Stater.

Vi var klar over, at lignende Fordringer inden kort Tid vilde blive rettet til os, og denne Antagelse bekræftedes. Der er Grund til her blot at konstatere, at Finland søgte at fortsætte Forhandlingerne til det sidste, men at nogle af de russiske Krav var saaledes, at deres Opfyldelse vilde have betydet ikke blot en Udskillelse af det nordiske Samarbejde, men en Fare for Landets Selvstændighed. Selvom man fra vor Side gik med til at opfylde alle rimelige Krav, gik de russiske Magthavere ikke med til en fredelig Aftale.

Psykologisk og politisk var Udviklingen ved Krigsudbrudet kommet til det Punkt, hvor Finland som et samlet Folk kunde rejse sig til Forsvar for Landets Selvstændighed. Den almindelige Udvikling havde haft gode indre Resultater. Demokratiet havde vundet en solid Sejr. Arbejdernes Rettigheder øgedes bestandig, og Tilliden til Demokratiet var befæstet. Finland var i 1939 et helt andet Land end i 1930 og 1918.

Finland havde, om end i begrænset Omfang, udviklet sit Forsvar. Eftersom Verdenskatastrofen kom nærmere og Folkeforbundets Principper om Retfærdighed mellem Nationerne maatte vige for Vold, maatte Finland som saa mange andre Stater udbygge sit Forsvar, og da Indbydelsen til Forhandlinger i Moskva kom, søgte Regeringen at øge Landets Tryghed ved at indkalde flere Mænd til Reserverne. Man havde en instinktiv Følelse af, at det ikke var formaalstjenligt at forhandle i Moskva med helt tomme Hænder. Det var et rigtigt Synspunkt, thi senere har den Opfattelse bredt sig, at Russerne drog Forhandlingerne i Moskva i Langdrag for at kunne koncentrere tilstrækkeligt store Troppesamlinger ved Finlands Grænser. Selvom man saaledes havde garderet sig mod den yderste Fare, havde man dog i Finland det Indtryk, at Rusland ikke vilde angribe. Selvom der ikke opnaaedes en Overenskomst, mente man, at Rusland vilde indskrænke sig til at søge Finland udmattet økonomisk, bl. a. ved at tvinge Landet til bestandig at holde en stor Hær paa Benene og opretholde en omfattende Produktion med Forsvarsformaal. *Et Udtryk for denne Tillid var det, at de fra Byerne evakuerede Familier i stort Tal atter vendte hjem, og Helsingfors' Skoler genoptog deres Arbejde i fuldt Omfang netop den Dag, det første russiske Flyverangreb rettedes mod Hovedstaden. Finlands Tillid til Rusland var blevet gjort til Skamme.*

Men finske Mænd stod ved Grænsen. Den russiske Hær mødte haard Modstand, led store Tab i Materiel og Menneskeliv, og der blev ingen Parademarch gennem Finland. Russerne har foretaget Fejlberegninger, som har staaet dem dyrt. De har først og fremmest lade sig vildlede af overdreven Tillid til egen talmæssig og militær Overlegenhed.

Den næste vigtige Fejlberegning bestaar deri, at

man aabenbart havde regnet med, at der bag den finske Front skulde opstaa Uroligheder, ikke alene Panik, men direkte Oprør. De kendte ikke Finland af i Dag. Deres Observatører har af en eller anden Grund vildledt Moskva. Dannelsen af Kuusinens saakaldte Folkeregering har øjensynligt haft til Formaal dels at overtage Ledelsen af en finsk Opstand, dels at forfølge et eller andet udenrigspolitisk russisk Formaal.

Fra alle Lande undtagen Rusland og Tyskland har Finland mødt den mest storstilede Sympati. Det er ikke lykkedes med politiske Tricks at vildlede Verdensopinionen angaaende det russiske Angrebs virkelige Karakter. Angrebet er fordømt overalt, og det er endog blevet klart defineret af Folkeforbundet. Men desuden har Finland modtaget en storslaaet Hjælp, som vort Folk værdsætter med dyb Taknemmelighed.

Men Finnerne ved ogsaa, at de endnu kæmper alene mod en talmæssigt overlegen Fjende. Bedømmer man koldblodigt Situationen, maa enhver indrømme, at *kun et Under kan redde os fra at falde i Fjendens Magt, dersom vi skal føre Kampen alene.* Vi anspores i vor Kamp af Haabet om, at vor Hærs sejge Modstand og vor Civilbefolknings rolige Offervilje til Slut skal kunne omsætte Alverdens Sympati i saadanne Kræfter, som kan redde os fra Undergangen. Men uanset hvad der sker, tvivler vi intet Øjeblik paa, at Finland atter vil rejse sig, men det vilde være en altfor tung Gang, altfor meget vilde gaa til Grunde, dersom vi blot for en kort Tid skulde falde i en fremmed Erobrermagts Hænder. Derfor haaber vi paa snarlig Hjælp.

Finlands Skæbne er en Lære for alle de smaa fredselskende Nationer. Finland troede selv paa Neutralitetspolitiken og forsøgte uden Svigagtighed at tilpasse sig denne Politik. Alt dette blev uden Betydning. En Stormagt, som gennem Aftale med et andet stort Rige skaffede sig Handlefrihed paa den finske Bugts og Østersøens Kyster, brød, trods Imødekommenhed fra vor Side, Freden. Da maa man spørge, hvad Neutralitetspolitiken betyder, og om den overhovedet er mulig.

De smaa Nationer haaber at kunne holde sig neutrale. Det samme Haab havde vi. Men vor Tid oplever den totale Krig i mere end een Forstand. De kæmpende Stormagter søger at tvinge de udenforstaaende Stater til at tage Standpunkt. Derfor maa enhver Stat nu spørge sig selv, om den trods alt med ringeste Haab om Held skal søge at fuldføre sin Neutralitetspolitik, eller om det ikke er klogere i Tide at slutte sig til den Part, med hvis Formaal den lille Stats Interesser kan forenes.

Finland er tvunget ind i Krigen. Det kæmper ikke i ubesindigt Overmod, ej heller under jernhaard Tvang. Det har ikke kunnet overveje, om dets Forsvarskamp overhovedet er gennemførlig. Det maatte ganske simpelt forsvare sig.

Med jernhaard Energi kæmper den finske Hær. Den har kun Valget mellem Døden eller et Redningens Mirakel, intet andet.

Men i det finske Folks Sind lyder bestandig dette ene Spørgsmaal: *Hvad vil Verden gøre? Vil Kulturlandene lade os føre vor Kamp alene og lade os gaa til Grunde?* Dette Spørgsmaal fylder alles Sind. Det stilles overalt — i Kampens Larm paa Fronterne, i Byernes Beskyttelsesrum og i de mindste Bygder i de finske Skove.

Det franske Metalarbejderforbund og Krigen.

Af *Leo Rosenthal.*

Krigen mellem Tyskland og Vestmagterne har haft en betydelig Virkning paa Organisationsforholdene for de franske Arbejdere. Den franske Landsorganisation, Conseil General du Travail (C. G. T.), har ved sit Forretningsudvalg foretaget det Indgreb efterhaanden at fjerne Kommunisterne, hvilket blev muligt ved Folkefrontens Sprængning.

Metalarbejderforbundets Situation var ganske særlig vanskelig. Da Folkefronten for ca. 4 Aar siden etableredes, fik det franske Metalarbejderforbund, der aldrig havde haft over 50.000 Medlemmer, i Løbet af et Aar en Tilgang, saaledes at Medlemstallet steg til 750.000. Af denne voldsomme Tilgang var Størstedelen Kommunister, omtrent i Forholdet 2 til 1, og efterhaanden besattes de fleste ledende Stillinger med Kommunister.

Metalarbejdernes Betydning indenfor den samlede Industri og deres vigtige Rolle, der voksede med den tiltagende ydre Fare, genspejledes i den Indflydelse, de udøvede paa Frankrigs politiske Liv. Det stadige Tryk paa Regeringen Blum, Besættelsen af Fabrikkerne og Generalstrejken den 30. November 1938 var i Hovedsagen det under kommunistisk Ledelse staaende Metalarbejderforbunds Værk. De to til det gamle C. G. T. hørende Sekretærer, *Chevalme* og *Roy*, var ikke i Stand til at hævde sig overfor deres kommunistiske Kolleger.

Den tysk-russiske Ikke-Angrebspagt var et Piskeslag i Ansigtet paa alle Antifascister, men af Fagforeningernes kommunistiske Førere blev det ingenlunde følt som et saadant; de havde et tykt Skind og en robust Samvittighed. Krigen, der umiddelbart fulgte efter denne politisk urimelige Overenskomst Hitler-Stalin, bragte det franske Metalarbejderforbund i en overordentlig prekær Situation. Generalmobiliseringen skaanede heller ikke dets Medlemmer. Titusinder af disse maatte til Fronten, men ikke mindre talrige var de, der blev mobiliserede i selve Bedrifterne. Selvom ikke faa lokale Fagforeninger saa godt som ophørte at eksistere, saa var dog Antallet af ikke-mobiliserede Medlemmer af Forbundet be-

tydeligt større end i noget andet fransk Fagforbund, og dette Tal maatte yderligere stige, efterhaanden som Rustningsindustrien blev gjort mere og mere intensiv. Dermed opstod for Fagforbundet Nødvendigheden af at forsvare Metalarbejderstandens Interesser.

Det andet Karaktermærke var den store Betydning, som nu i Krigstiden tilfaldt Metalarbejderstanden indenfor det nationale Forsvars samlede Kompleks. Den stærke kommunistiske Indflydelse syntes særlig farlig paa dette Tidspunkt og maatte fjernes saa hurtigt som muligt. Den russisk-tyske Indstilling kunde ikke taales længere i Metalarbejderforbundet, og det mod C. G. T. trofaste Mindretal drog da ogsaa Konsekvenserne af denne Omstændighed. Det var paa højeste Tid.

Den 30. August 1939 havde Majoriteten i Metalarbejderforbundets Bureau vedtaget en pro-stalinsk Resolution, i hvilken den russisk-tyske Pagt blev forherliget som en stor Sejr i Fredens Interesse. De gamle Fagforeningsfolk, der var i Mindretal, havde under Ledelse af Chevalme og Roy paa deres Side fremsat en Resolution, i hvilken de fordømte U. S. S. R.'s Regerings Handlemaade og karakteriserede de Konsekvenser, der kunde følge heraf, med en Skarphed, der ikke lod noget tilbage at ønske.

Ved denne Resolution stillede Mindretallet i Metalarbejderforbundets Bureau sig paa samme Standpunkt som C. G. T.'s administrative Komité, der paa et Møde den 24. August havde udtalt sig imod den russisk-tyske Ikke-Angrebspagt. Foranlediget af de russiske Troppers Indfald i Polen blev der af C. G. T.'s Bureau truffet en Vedtagelse, der erklærede det umuligt yderligere at samarbejde med dem, „der ikke vil fordømme eller ikke kan fordømme en Holdning, der fornægter Grundsætningerne for den menneskelige Solidaritet". Den 25. September godkendte C. G. T.'s administrative Komité den af Bureauet den 18. September vedtagne Beslutning og overdrog dette at begynde paa Omgrupperingen af Fagforeningskræfterne og at indkalde Nationalraadet saa snart som muligt. De to kommunistiske Medlemmer af Bureauet, *Frachon* og *Racamond*, og de kommunistiske Medlemmer af den administrative Komité havde selvfølgelig ved Afstemningen ikke lagt Skjul paa, at de misbilligede de nævnte ledende Organers Stilling.

For Mindretallet i Metalarbejderforbundets Ledelse var der naturligvis kun eet at gøre: At følge den af C. G. T. udstedte Parole og bryde med Kommunisterne. Dette fik sit Udtryk i den Appel, som *Leon Chevalme* rettede til Metalarbejderne. Han mindede om, i hvilken Grad han og hans Tilhængere siden Marts Maaned 1936 havde gjort alt for i loyalt Medarbejde at give Organisationen den Autoritet, som den behøvede for at kunne forsvare Metalarbejdernes Interesser. Trods Nakkedragene, trods den ukollegiale Holdning fra den anden Side var han og hans Meningsfæller aldrig traadt offentligt frem, men nu kunde han og hans Venner umuligt, uden at beskyldes for Fejghed, ved Tavshed dække den forræderiske Handlemaade fra Kommunisternes Side. Han sluttede med en Appel til Metalarbejderne om at udtale sig for en uafhængig og fri Fagforeningsbevægelse og mod det imod Arbejderklassen begaaede Forræderi.

I en Artikel, der blev offentliggjort den 28. September i „Syndicats", Organet for de C. G. T.-tro Fagforeningsmedlemmer, kunde Leon Chevalme allerede konstatere, at hans Appel havde faaet stærk Tilslutning, at talrige Breve, saavel fra enkelte Fagforeningsmedlemmer som fra hele Fagforeninger, havde godkendt hans Aktion. Naturligvis manglede det heller ikke paa Bebrejdelser, Fornærmelser, Bagvaskelser og Trusler.

Det næste Skridt var en Fælleserklæring fra Leon Chevalme, Marcel Roy og de andre ikke-kommunistiske Medlemmer af Nationalkomiteen, i hvilken de afviste yderligere Samarbejde med deres kommunistiske Kammerater og opfordrede alle Fagforeningerne til at følge dette Eksempel, men samtidig at sørge for Kontinuiteten i Fagforeningsarbejdet. Med denne Erklæring var den første Forholdsregel truffet til Samling af de ikke-kommunistiske Fagforeningsmedlemmer og til Omgruppering af Metalarbejderforbundet.

Pariser-Distriktets Metalarbejderforbund, der hidtil havde staaet under udpræget kommunistisk Ledelse, maatte likvideres saa hurtigt som muligt. Under Ledelse af Marcel Roy dannedes der en Samlingskomité. I et Manifest blev som Samlingskomiteens Opgave proklameret, ikke Metalarbejdernes Splittelse, men deres Befrielse fra Kommunisternes Hænder.

Derefter oprettedes et ledende Udvalg indenfor denne Samlingskomité, sammensat af Repræsentanter for de største Pariser-Bedrifter, saasom Renault, Citroën, Hispano Suiza, Salmson, Gnome-et-Rhône o. s. v. De C. G. T.-tro Elementer i samtlige Bedrifter i Paris blev opfordret til overalt at oprette Samlingskomiteer. Det var ikke noget let Stykke Arbejde, der skulde gøres. Man maatte ikke undervurdere Kommunisternes Indflydelse i Virksomhederne. De ikke-kommunistiske Arbejdere forholdt sig afventende af Frygt for dem. Ulovligt udbredte Flyveblade fulde af Bagvaskelser mod de gamle Ledere, fulde af patetiske Fraser om Fagforeningernes Enhed, Uafhængighed og deres nu forsøgte „Politisering" satte Kronen paa dette Ophidselsesarbejde. Belejringstilstanden forhindrede de mod C. G. T. trofaste Elementer i for deres Vedkommende at svare med Flyveblade. Alligevel gik det fremad. I Boulogne-Billancourt afholdtes der et — ganske vist ikke særligt godt besøgt — Møde af Renault-Arbejdere, i 15. Distrikt et tilsvarende af de hos Citroën beskæftigede.

Den 25. Oktober kunde Chevalme, Roy og de C. G. T.-tro Medlemmer af Metalarbejderforbundets Nationalkomité offentliggøre en udførlig Erklæring, i hvilken de paa objektiv Maade skildrede den Tin-

genes Udvikling, der havde nødvendiggjort Metalarbejderforbundets Omgruppering, erklærede sig for Forsvarere af Toulouse-Kongressens Enheds-Charta og opfordrede de Centralen tilsluttede Metalarbejderforbund til inden 30. November at tage Stilling til Kommunisternes Holdning. 200 Fagforeninger af de 500 — et vist Antal er blevet likvideret ved Mobiliseringen — havde allerede paa dette Tidspunkt spontant sluttet sig til Forbunds-Mindretallet.

Samtidig var Pariser-Distriktets Komité heller ikke uvirksom; i Virksomhederne oprettedes der stadig flere Samlingskomiteer. Den 5. November kunde det fastslaas, at deres Antal allerede beløb sig til 40. En Repræsentant for Metalarbejderforbundet, Cuissot, hørte ogsaa til de nyoprettede Samlingskomiteer i Organisationen af Fagforeninger i Pariser-Distriktet. Den gamle Organisation var, ligesom Organisationen af Metalarbejdere i Pariser-Distriktet, som kommunistisk Organisation ikke blot blevet opløst af Myndighederne, men var ogsaa blevet udelukket fra Ledelsen af C. G. T. Paa den nye Organisations konstituerende Møde var 100 Fagforeninger repræsenteret.

Dette er en kronologisk Fremstilling af Krigs-Krisens Udvikling indenfor Metalarbejderforbundet. Naar Meddelelse om Lokalforbundenes Stilling er indløbet, skal der vælges et nyt Bureau og en ny Nationalkomité. Dermed vil det gamle Forbund ophøre at eksistere, de lokale Fagforeninger, der ikke har kunnet faa sig til at skilles fra deres kommunistiske Førere, vil blive betragtet som opløste.

Kommunisterne i Virksomhederne lader intet Middel uforsøgt for at puste til Arbejdernes Utilfredshed. De benytter dertil den af Krigen nødvendiggjorte 60—72 Timers Uge, skønt de ved, at Regeringen og ligeledes Rustningsminister *Dautry* netop nu er beskæftiget med at ordne dette Problem. De tordner mod de Lønningsfradrag, der er bestemt for Solidaritetsfonden, skønt den franske Arbejderklasse anerkender det berettigede og nødvendige i disse Fradrag. De benytter enkelte Arbejdsgiveres Holdning som Anledning til at skabe Misstemning, skønt Regeringen selv har taget Stilling imod dem. Foruden Paris er det bl. a. Marseille og Departementet Loire, der hidtil har været de kommunistiske Højborge. Derimod har Lyon vendt Kommunisterne Ryggen, og i Nordfrankrig er ogsaa talrige andre Dele af Landet som hidtil vedblevet at være tro mod det gamle C. G. T. Taalmodigt og sejgt Opbygningsarbejde vil sikkert gøre sit. Det omgrupperede Metalarbejderforbund vil være den samlede Metalarbejderklasses eneste Repræsentant overfor Regeringen og Arbejdsgiverne. Energisk Forsvar af Arbejdernes Interesser paa den sociale Lovgivnings Omraade, dennes Tilpasning efter Krigens Nødvendigheder og Mildnelse af de af disse foraarsagede haarde Forhold vil sikkert ret snart aabne Metalarbejdernes Øjne for, hvor deres virkelige Venner er.

Den franske Regering bidrager sit til at lette Opgaven for C. G. T. Arbejdsminister *Pomaret* viser megen Forstaaelse for dens Fordringer, Føreren for Bjergarbejderne, *Vigne,* hører til hans nærmeste Medarbejdere indenfor hans Ministerium. Leon Jouhaux og Leon Chevalme deltager i Arbejdsministeriets sociale Krigskomité. Mange haarde Ulemper er allerede fjernet. Regeringen har erklæret, at Kollektivoverenskomsterne nu som før har Gyldighed; man beregner ikke mere som hidtil 45 Timers Arbejde som 40 Timers, Arbejdernes Delegerede udpeges fra nu af af Fagforeningerne selv.

Den Kløft, der navnlig efter Begivenhederne den 30. November 1938, opstod mellem C. G. T. og Regeringen paa den ene Side og Arbejdsgiverne paa den anden Side, er der slaaet en Bro over ved Kommunisternes Udtræden af C. G. T. En Fælleserklæring, der paa Foranledning af Arbejdsminister Pomaret og Rustningsminister Dautry blev afgivet af *Jouhaux* og *Chevalme* som Repræsentanter for Arbejderklassen — ganske vist i deres eget Navn —, af Repræsentanten for de franske Arbejdsgivere i det Internationale Arbejdsbureau, *Lambert-Ribaud,* og af Formanden for Metal- og Hütteindustriforbundet, *Lente,* danner Indledningen til en ny Fase i Forholdet mellem Frankrigs Arbejdsgivere og Arbejdere.

Med denne Erklæring er i alt Fald for Krigens Tid enhver Kamp mellem Arbejdsgivere og Arbejdere udelukket, der er skabt en Udligning, der uden Tvivl ogsaa vil række ind i Freden.

Jouhaux kunde med Tilfredshed fastslaa, at Nyopbygningen af C. G. T. er saa godt som fuldbyrdet, at samtlige Departementers Forbund har sluttet sig til den, og at kun faa lokale Forbund har holdt sig borte fra den. Det omgrupperede Metalarbejderforbund vil indenfor Rammen af dette nye C. G. T., i Virkeligheden det gamle, komme til at spille den Rolle, der svarer til dets Betydning, særlig for Tiden.

Ferielønnen 1940.

Med nærværende henstiller vi til alle Organisationens Medlemmer saa indtrængende, som det er muligt, at paase, at Feriekort, Feriebøger, eller hvis man har andre Ordninger for Ferieløn, er i Orden pr. 1. April 1940. For saa vidt dette ikke er Tilfældet, risikerer ethvert Medlem ikke at faa sin tilgodehavende Ferieløn i den kommende Sommer. I 1939 maatte Organisationen føre et betydeligt Antal Sager for Medlemmer, der ikke selv havde været agtpaagivende med Hensyn til at faa deres Legitimation for udbetalt Arbejdsløn i Orden i rette Tid, men ved Overenskomst imellem Hovedorganisationerne paa Arbejdsgiver- og Arbejderside blev det gjort muligt paa Grund af, at det første Aar var et Overgangsaar, at faa disse Sager behandlet hele Sommeren igennem, men i Aar maa vi regne med, at den, der ikke pr. 1.

April har sin Legitimation i Orden, risikerer ingen Feriepenge at faa, og det er sikkert ikke muligt for Organisationen at hjælpe.

Vi gaar ud fra, at Legitimation i Form af det Kortsystem, der er aftalt mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen, volder mindst Vanskeligheder, men dog er der ogsaa her Arbejdsgivere, som, hvis ikke den paagældende Arbejder selv sørger for at paatale Forholdet, enten udskyder eller slet ikke afleverer Feriekortet.

For Medlemmer, der arbejder hos ikke-organiserede Arbejdsgivere, og som i Henhold til Ferieloven skal have en Feriebog, er Forholdet vanskeligere. Her gør vi opmærksom paa, at Svenden skal sørge for at hente sin Feriebog paa Posthuset, dette tilkommer ikke Mestrene, og Svenden skal, naar han faar sin Løn udbetalt, forlange, at Mesteren samtidig sætter Feriemærker i Feriebogen i Overensstemmelse med Ferieloven, d. v. s. 4 pCt. af den udbetalte Løn. Med Hensyn til dette System havde vi de fleste Vanskeligheder, og Medlemmerne maa ikke lade sig paavirke af Udflugter fra Mesterens Side, at han ikke har husket at købe Mærker eller lignende. Skulde det ske i en Uge, maa det uvægerligt forlanges, at Mærkerne er tilstede næste Uge.

Endelig er der en tredie Kategori af Værksteder, hvor der udenom alle Regler, men i Forstaaelse med Arbejderne, er truffet en eller anden lokal Ordning om Ferieløn, men uden at besværes af den paastaaede Ulejlighed med Anskaffelse af Feriebøger og Feriemærker.

Denne Form for Ydelse af Feriegodtgørelse har vi tidligere advaret imod, fordi der kan ske saa mange Ting. Hvis Mesteren dør eller overdrager sin Forretning til anden Mand, eller hvis Mesteren, naar Arbejderne skal holde Ferie, ingen Midler har, saa vil det være ugørligt at skaffe Pengene, og vi henstiller derfor saa kraftigt, som det er muligt til Medlemmerne, under Hensyntagen til, at det i Sommer rimeligvis slet ikke bliver muligt for Organisationen at gøre noget som helst for Medlemmer, der ved egen Ligegyldighed er kommet i den Situation ikke at kunne faa Ferieløn, at have Opmærksomheden henvendt paa, at Feriekortet er i Orden pr. 1. April 1940.

Mangan.

Det metalliske Grundstof Mangan er som bekendt ikke noget Materiale, hvoraf man fremstiller Brugsgenstande af nogen Art. Haardt og sprødt, som det er, tager det ikke mod Forarbejdning i almindelig Forstand.

Ikke desto mindre er Mangan et af Jernindustriens vigtigste Raastoffer. Derfor er der — særlig i disse Tider — Rift om dette Metal og specielt om dets to vigtigste Forbindelser: *Ferromangan* og *Spejljern.*

Sagen er den, at Mangan sjældent forekommer i fornødne Mængder i de Lande, hvor det skal bruges, nemlig hvor de graadige Højovne, Staalovne og Kupolovne skal mættes med uophørlige Strømme af Raastoffer.

Vi skal i det følgende se, hvor Mangan faas fra, hvorledes det fremstilles, hvilken Betydning det har for hele Jernindustrien, og vi skal ved et enkelt Eksempel vise, hvorledes et lille Land ved Navn Danmark har haft en Finger med i Verdensmagternes Spil om Raastofforsyningerne til Jernindustrien, ikke ved Eksport af Raastoffer — for saadanne har vi ikke — men ved Udfoldelse af ingeniørmæssig Snilde i Forbindelse med dygtigt og samvittighedsfuldt udført dansk Maskinarbejde.

Først lidt om selve *Grundstoffet Mangan:*

Det er et haardt, sølvgraat Metal af Vægtfylde 7,3. Dets Smeltepunkt er 1247° og Kogepunkt ca. 1900°. Det er saa sprødt, at det efter Udstøbning i Blokform vil revne i mange Smaastykker under Størkningen. Brudfladerne har ofte et rødligt Skær.

Forekomst.

Mangan forekommer ikke frit i Naturen, men altid i kemisk Forbindelse, navnlig med Ilt og med Svovl. De vigtigste Manganmalme er *Brunsten,* hvor Mangan findes i kemisk Forbindelse med Ilt som Manganoverilte (MnO_2). Den mest udbredte Art Brunsten er Mineralet *Pyrolusit.* Dette er et brungraat til staalblaat krystallinsk Mineral, der forekommer for sig eller sammen med andre Manganmalme bl. a. i: Kaukasus, Thüringen, Westfalen, Erzgebirge, Spanien, Bukowina, Hollandsk Indien, Britisk Indien, Chile, Brasilien og Kuba.

Næst efter Pyrolusit er *Manganit, Brunstensblænde* og *Brunstenkis* de vigtigste Manganmalme. I det første, der bl. a. findes i Sverige, Norge og Skotland, er Mangan kemisk bundet til Ilt, og i de to sidste til Svovl.

Endelig findes der ogsaa Mangan i de fleste Jernmalme. Hvis der er saa meget som 12—30 pCt., kaldes Mineralet *Jernmanganmalm;* er der mindst 30 pCt., kaldes det Manganmalm; men i Reglen er Indholdet i Jernmalme kun ringe; f. Eks. angives det i de engelske Jernmalme at ligge gennemsnitlig ved 0,5—0,8 pCt.

Her i Landet har vi ogsaa lidt Jernmalm med Manganindhold, nemlig *Myremalm.* De Undersøgel-

ser, der foreligger, synes at vise, at Manganindholdet ligger mellem 1 og 6 pCt.

Jordens rigeste Manganmalme er dem, der findes i Rusland, Indien, Guldkysten (Afrika) og Brasilien. Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Verdensproduktionens Størrelse og dens Fordeling.

	Manganmalm-produktion i 1936	
	Malmvægt[1]) i Tons	Metalindhold[2])i Tons
Sverige	6 359	2 000
Italien	24 131	9 000
Rumænien	3 057	12 000
Tyrkiet	5 182	1 000
Tyskland	242	191 000
Rusland (USSR)	3 002 280	1 350 000
Østrig	2 739	23 000
Tschechoslovakiet	93 032	—
Fransk Marokko	32 441	14 000
Guldkysten	417 600	219 000
Sydafrikanske Union	258 234	121 000
Brasilien	166 463	74 000
Kuba	154 413	18 000
U. S. A.	32 633	15 000
Britisk Indien	826 457	414 000
Hollandsk Indien	8 619	5 000
Japan	—	34 000
Kina	—	11 000
Malajstaterne	37 364	9 000
		2 522 000

Anvendelse.

Manganets Betydning for Jernindustrien er først og fremmest den, at det er det eneste Stof, der kan bruges økonomisk som Afiltnings- og Afsvovlingsmiddel[3]) i Jern- og Staalovne. Ved Fremstilling af Raajern i Højovne bruges gennemsnitlig 15—20 kg Mangan pr. Ton Raajern. Raajernet selv indeholder rundt regnet omkring 1 pCt. Mangan, i Raajernsorter til Staalfremstilling dog indtil 6 pCt. Ogsaa i Staalovne kræves tilsat et vist Kvantum Mangan for at faa Processen til at forløbe, som den skal.

Ved Fremstilling af Støbejern i Kupolovnen benyttes Mangan som Rensemiddel. Det fjerner Ilt og Svovl samtidig med, at det i nogen Grad beskytter mod Afbrand af Silicium. Manganprocenten i Støbejern skal som Regel være 0,5—1,0 pCt., ofte foretrækkes ca. 0,8 pCt.

Mangan har altsaa sin største Værdi som *Hjælpestof* ved Jern- og Staalfabrikationen, men dernæst benyttes det i udstrakt Grad som *Legeringsmateriale* for *Specialstaal*. Man har *Manganstaal* af mange Typer og Variationer; men dette er et helt Kapitel for sig, og vi skal ikke komme ind paa det her.

Fig. 1.
Spejljern.

Af andre Anvendelser skal endnu nævnes Manganets Benyttelse som Legeringsemne i Ikke-Jernlegeringer; kendt er saaledes *Manganbronze* og *Manganmessing*. En særlig Legering *Manganin* med 85 pCt. Kobber, 12 pCt. Mangan og 3 pCt. Nikkel udmærker sig ved at have en elektrisk Ledningsmodstand, der er uafhængig af Temperaturen. Metallet benyttes derfor til Modstandstraad i Instrumenter.

Handelskvaliteter.

De Former, hvorunder Mangan forhandles til Jernindustrien, er i Hovedsagen følgende:

	Mangan i Procentindhold
Elektrolytisk Mangan	ca. 99,9 pCt.
Aluminothermisk -	97—99 pCt.
Ferromangan	30—90 pCt. (som Regel 75—80 pCt.)
Spejljern	4—25 pCt. (som Regel 12—15 pCt.)

Spejljern er et Raajern, der fremstilles i Højovn. Det bruges i Jernstøberier til Paasætning i Kupolovnen, naar Manganindholdet skal forøges. Brudfladen har store, skinnende Krystalflader (Fig. 1).

Ferromangan i dets almindelige Handelskvalitet er i Virkeligheden en kemisk Forbindelse af Mangan og Jern med Kulstof, et Dobbeltkarbid med ca. 78—80 pCt. Mangan, 10—12 pCt. Jern og 6—7 pCt. Kulstof. Det anvendes særlig i Staalværker og Staalstøberier, dels som Afiltnings- og Afsvovlingsmiddel, dels som Legeringsmateriale for Specialstaal.

De rene Mangankvaliteter bruges særlig til — sammen med Metaller som Kobber, Zink m. m. — at danne *Forlegeringer*, der tjener til Indlegering af Mangan i Ikke-Jernlegeringer.

[1]) Fra »Stahl und Eisen«.
[2]) Fra Statistisk Aarbog 1939. Naar Manganindholdet visse Steder angives højere end Malmproduktionen, skyldes dette sikkert, at Malmtabellen ikke omfatter manganholdige Jernmalme.
[3]) I de senere Aar er det dog i Tyskland lykkedes at foretage en Del af Afsvovlingen ved Hjælp af Soda og Natriumsilikat.

Fremstilling.

Størstedelen af den Mangan, der bruges i Jernindustrien, udvindes af dets Malme ved Reduktion med Kul. Dette sker i Hovedsagen efter to forskellige Principper:

A. Reduktion i Højovn med Koks og Kalksten, eventuelt efter forudgaaende Koncentration af Malmen i en Roterovn efter F. L. Smidth & Co.s Metode.

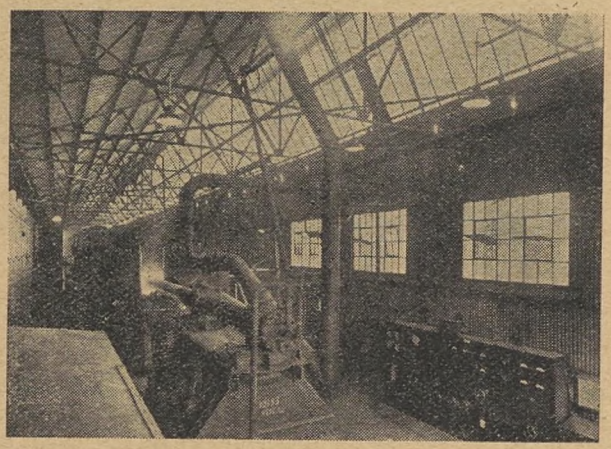

Fig. 2.
Ovnens Boreapparat i Funktion. **F. L. Smidth & Co. A/S.**

Som Eksempel skal nævnes den siden 1932 paabegyndte Udvinding af de udstrakte Manganlejer, der findes paa Øen Kuba, hørende til Amerikas forenede Stater.

Man havde længe anset disse Forekomster for at være økonomisk uanvendelige, fordi Malmen kun indeholder ca. 14—26 pCt. Mangan. Da Forekomsterne i Staterne iøvrigt er meget sparsomme, har Landets store Jernindustri hidtil maattet importere over 99 pCt. af sit Manganforbrug særlig fra Rusland.

Grundet paa den alvorlige Situation, Landet vilde komme i, hvis det under en Krig skulde blive afskaaret fra sine Tilførselskilder for Mangan, besluttede man dog i 1931 at forsøge en Udnyttelse af Kubas Manganlejer.

Brydningen og Koncentreringen af denne Malm stod paa i 3 Aar, hvorefter man maatte standse, fordi det viste sig, at Koncentreringen af Malmen efter de hidtil kendte Metoder var for dyr. Først i 1936, da man — i Henhold til en Artikel i det amerikanske Tidsskrift *Mining and Metallurgy* — fik installeret en Roterovn fremstillet af *F. L. Smidth & Co.* i Danmark og indrettet nogle nye Knusemøller for Malmen, lykkedes det at opnaa en saa væsentlig Forbedring i hele Anlægets Økonomi, at Brydningen af den kubanske Manganmalm kunde betale sig. Den er nu i stærk Udvikling, og allerede i 1938 kunde De Forenede Stater derved forsyne sig selv med 27 pCt. af Landets samlede Manganforbrug. I den omtalte Ovn sker først en delvis Reduktion af Malmen, hvorefter det dannede Metal opvarmes til lidt under Smeltepunktet, saaledes at det sintrer sammen til Klumper — et *Agglomerat.*

Brugen af de fra Cementindustrien bekendte Roterovne til Reduktion af Metalmalme har været forsøgt af flere udenlandske Firmaer, men kun med daarligt Resultat. Vanskeligheden har stadig været den, at det dannede Koncentrat bager fast indvendig i Ovnen, saa det næsten ikke er til at faa ud igen. Denne Vanskelighed er det lykkedes F. L. Smidth & Co. at overvinde ved at forlægge den varmeste Zone af Ovnen helt hen til dennes ene Ende og her anbringe en forskydelig Skraber, der paa samme Maade som et Udborestaal afskræller alt Materiale, der har afsat sig indvendig i Sintringszonen.

Fig. 2 viser en saadan Ovn — *Agglomereringsovn* — hvor man ser Boreapparatet for Fjernelse af Paabagning i Sintringszonen. Den viste Ovn er fra et nylig igangsat Anlæg for Jernmalm i England, men den er af nøjagtig samme Konstruktion som den, der er leveret til Kuba. Dens Længde er 62 m. Fig. 3 viser en lignende Ovn til Agglomerering af Jernmalm i Luxemburg. Ovnen er her set fra Fødeenden.

Den forholdsvis fattige kubanske Manganmalm bliver ved Sintringen omdannet til et Koncentrat, der indeholder ca. 50 pCt. Mangan. Dette Materiale bliver saa sendt til Manganværker i De Forenede Stater, hvor den videre Udvinding foregaar.

Det skal iøvrigt tilføjes, at F. L. Smidth's Roterovne har vundet Indpas til flere andre metallurgiske Formaal. De benyttes bl. a. til Udvinding af Jern og Aluminium.

B. Fremstilling af *Ferromangan* i *elektrisk Ovn* blev først indført omkring 1906 i Frankrig. I Dag

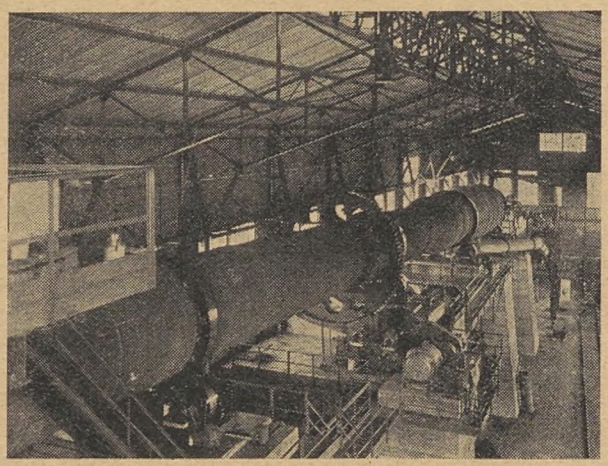

Fig. 3.
Agglomereringsovn fra **F. L. Smidth & Co. A/S.**

er elektrisk Smeltning den almindeligste Metode. En af de betydeligste Fabrikker ligger i *Sauda* nær ved Stavanger i Norge. Den blev oprettet ca. 1922 af et norsk-amerikansk Selskab med europæisk Hovedkontor i Paris. De første Ovne havde et samlet Kraftforbrug paa 40.000 KW; senere er Anlæget blevet udvidet stærkt. Der arbejdes mest med Man-

ganmalm fra Guldkysten, og Størstedelen af Ferromanganet udføres til Amerika.

Med Hensyn til den elektriske Ovn — denne moderne og snart altbeherskende Fremtoning i Metaludvindingens Verden — skal anføres nogle interessante Enkeltheder fra en Beskrivelse, som det tyske Tidsskrift *Siemens Zeitschrift*, Aargang 1932, giver om et stort russisk Værk, der samme Aar blev færdigbygget ved Byen *Sestaphoni* i Georgien ved den transkaukasiske Bane.

I Georgien er man saa heldig at have milevide Landstrækninger med et sammenhængende Lag paa ca. 0,8 m Tykkelse af en meget righoldig Manganmalm. Manganprocenten er gennemsnitlig ca. 50 pCt. Tilmed er der paa Egnen 2 store Vandkraftstationer, foruden at der i Vestgeorgien er naturlige Forekom-

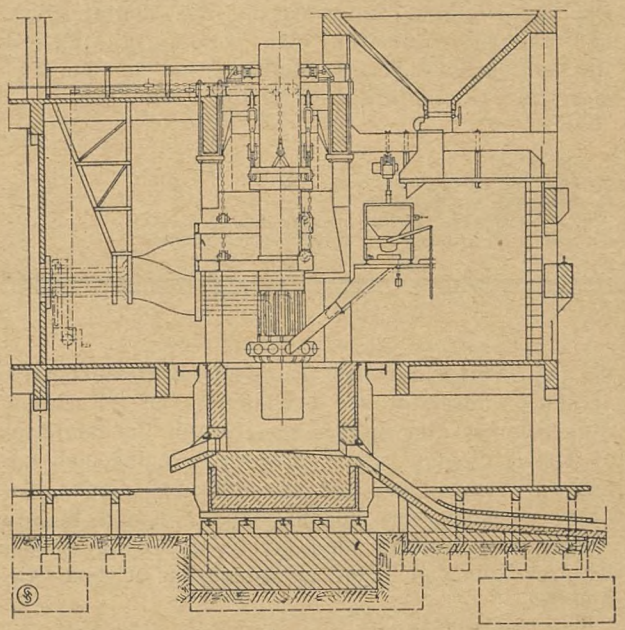

Fig. 4.
Elektrisk Ferromanganovn, **Siemens & Halske.**

ster af de andre Raastoffer, der skal bruges, nemlig Kul, Kalksten og Jernmalm. Her er altsaa alle naturlige Betingelser for at faa en økonomisk Fabrikation af Ferromangan. Transporten af den Del af Produktionen, der ikke gaar til Rusland, sker fra Havnebyerne *Poti* og *Batum* ved det sorte Hav.

Der er i Sestaphoni ialt 3 elektriske Ovne paa hver 7.500 KVA. De er bygget af det tyske Firma *Siemens & Halske*. Fig. 4 giver i Snittegning et Billede af en enkelt Ovn. Man ser i Husets underste Etage den store Digel, der har aflang firkantet Form. Hængende lodret ned i Diglen ses den ene af de 3 Kulelektroder med tilhørende Hejsegrejer. Foroven til højre ses Transportanlæget til Paasætning af Chargen.

Ovnen arbejder ikke ved Lysbue; men Elektroderne, hvis Diameter er 1100 mm, stikker ned i den smeltede Masse. Der bruges Vekselstrøm af 110 Volt Spænding. Den enkelte Ovns Kapacitet er 40 Tons Ferromangan i 24 Timer.

Det er interessant at se, hvordan Kulelektroden erstattes, efterhaanden som den brænder væk; der

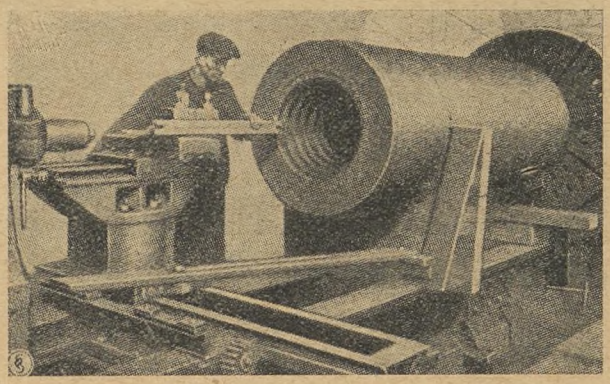

Fig. 5.
Gevindskæring i Kulelektrode. **Siemens-Plania-Werke.**

skrues en ny Elektrode paa øverste Ende af den forudgaaende, og Tilspændingen nedefter sker rent mekanisk med automatisk Regulering. Kulelektroderne er fremstillet af den tyske Specialfabrik *Planiawerke*. Fig. 5 og 6 viser Skæringen af det udvendige og indvendige koniske Gevind. Læg Mærke til Konuslinealen paa Drejebænkens Vanger. Fig. 7 viser Elektrodernes Anbringelse i Ovnen.

Rent, kulstoffrit Mangan. Til Brug i Jern- og Staalovne skader det ikke, at det anvendte Mangan er knyttet til Kulstof og Jern; derimod har *Metal*støberne Brug for et Afiltningsmiddel, der saavidt muligt er fri for disse Bestanddele.

Paa de hidtil beskrevne Maader kan man ikke

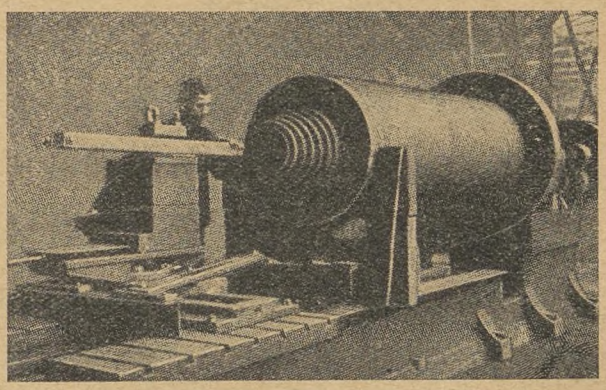

Fig. 6.
Gevindskæring i Kulelektrode. **Siemens-Plania-Werke.**

fremstille rent, kulstoffrit Mangan. Dette sker for Størstedelen efter den saakaldte *Thermit-Proces*, ogsaa kaldet den *aluminothermiske* Metode.

Denne Proces er opfundet i 1894 af *Dr. Hans Goldschmidt* i Essen; den beror paa, at naar en Blanding af Aluminiumpulver og et Metaliltepulver

antændes, vil Aluminiumet brænde, idet det forbinder sig med Ilten fra Metalilten, saaledes at Metallet bliver frit. Der udvikles en saa stærk Varme ved

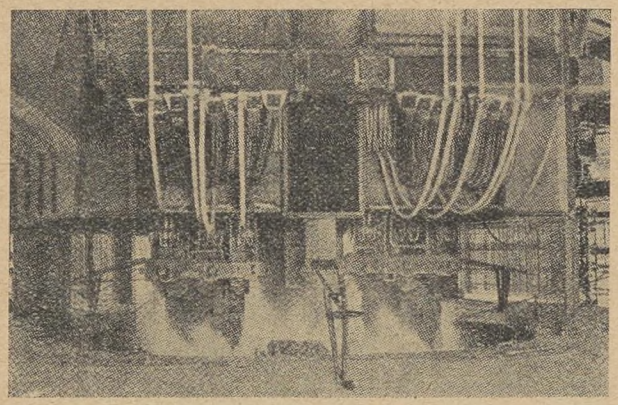

Fig. 7.
Elektroovn for Ferrolegeringer.

Forbrændingen, at baade Metal og den dannede Aluminiumilte smelter.

Det er den samme Proces, der udnyttes i den saakaldte *Thermitsvejsning*, der bl. a. bruges ved Sammensvejsning af Sporvejsskinner; her bruges en Blanding af Jernilte og Aluminiumpulver, hvorimod man ved Manganfremstilling benytter Manganilte og Aluminiumpulver. Manganmetallet, der fremstilles paa denne Maade, har en Renhed paa 97—99 pCt. Af Urenheder indeholder det bl. a. lidt Jern.

Af dette Mangan fremstilles særlig følgende Forlegeringer, der anvendes i Metalstøberier:

Mangankobber	med	ca.	30	pCt.	Mangan.
Mangantin	-	-	50	-	-
Manganzink	-	-	20	-	-
Mangankrom	-	-	70	-	-

I de senere Aar har en ny Metode banet sig Vej paa Bekostning af den aluminothermiske, nemlig den *elektrolytiske*. Man udfælder Mangan fra en vandig Opløsning af Mangansulfat. Paa denne Maade kan Manganet fremstilles med praktisk talt 100 pCt. Renhed, saaledes at vore Støberier nu kan faa Forlegeringer, der omtrent er fri for Urenheder.

E. B.

Litteratur:
Mining and Metallurgy, Aug. 1939.
Siemens Zeitschrift, 1932.
Pehr Lagerhjelm: Metalframställning.
Ullmann: Encyklopädie der technischen Chemie.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen*, Ingeniør V. D. I.

(Fortsat.)

Tændrør.

For at Tændrøret skal kunne holde sig rent for Olie og Sod under Gangen, maa det have en vis Temperatur. Bliver denne Temperatur imidlertid for høj, kan dette give Anledning til Glødetændinger, d. v. s. Gassen antændes ved Berøring af Tændrørets varme Dele i Stedet for af Gnisten. Følgelig skal Tændrørstypen afpasses efter Motorens Konstruktion og Arbejdsvilkaar. Valget af Tændrør lettes ved, at Tændrørsfabrikkerne i Tabeller angiver det saakaldte Glødetal, som er paastemplet det Tændrør, der bedst egner sig til den givne Motortype. Man taler i denne Forbindelse om kolde og varme Tændrør, se Fig. 38.

Ved *varme Tændrør* eller Tændrør med lavt Glødetal har den nederste Del af Isolatoren en forholdsvis høj Temperatur paa Grund af, at et stort Areal af den er udsat for den brændende Gas i Forbrændingsrummet; der opnaas saaledes en Fordampning af Olie og Benzin, som kommer i Berøring med Isolatoren. Varme Tændrør anvendes paa Vogne, der kører langsomt, paa Vogne, som har mange Standsninger, paa Motorer med lav Kompression og paa Motorer, som paa Grund af Slitage har et stort Olieforbrug.

Ved *kolde Tændrør* eller Tændrør med højt Glødetal er kun et lille Areal af Isolatoren udsat for den

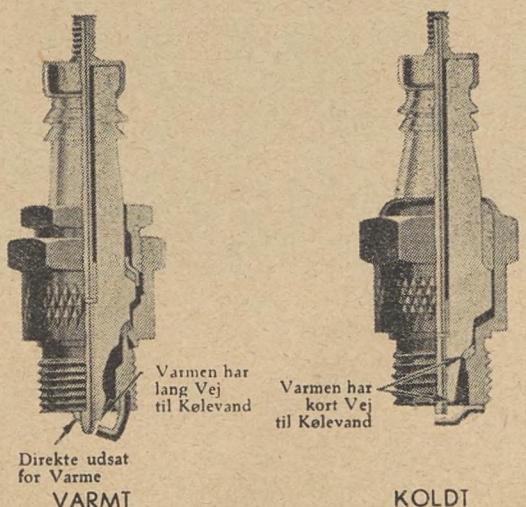

Fig. 38.

brændende Gas, og Varmen har en kortere Vej til Kølevandet. Isolatoren faar derfor en forholdsvis lav Temperatur. Hvis kolde Tændrør anvendes paa Motorer med lav Kompression eller paa Motorer med stort Olieforbrug, saa vil Isolatoren ikke blive varm nok til at forhindre Olie og Benzin i at opsamle sig i Form af Sod. Kolde Tændrør anvendes paa Motorer med høj Kompression og ved høj vedvarende Belastning.

Konstruktionsforskellen mellem kolde og varme Tændrør er altsaa Forskellen mellem en større og mindre Afledning af den fra Forbrændingen til Isolatoren og Elektroderne tilførte Varme.

Den rigtige Elektrode-Afstand i Tændrøret spiller for Motorens Funktion en afgørende Rolle. Dens Størrelse betinges af Tændstrømmens Spænding og Motorens Kompressionsforhold. Jo højere Kompressionstrykket er i Tændingsøjeblikket, desto større Modstand bydes der Gnisten ved Overslaget. Omvendt jo mindre Afstand des mindre Modstand og Gnist og dermed mindre Chance for sikker Antændelse af Gassen.

Under Tomgangen og med delvis lukket Gasspjæld arbejder Motoren altid med meget lavt Kompressionstryk. En for stor Elektrodeafstand vil derfor i Almindelighed ikke skade Tomgangen, men vil give Udsættere under Gasgivning ved Acceleration, Kørsel paa Bakker og ved stor Hastighed. For lille Afstand vil i Almindelighed vise sig ved urolig Tomgang og langsom Kørsel.

Automobilbelysning.

Vi har tidligere omtalt Elektricitetens Varmevirkninger. Dette Forhold benytter man sig af ved de elektriske Pærer, idet den tynde Metaltraad, som Regel Wolfram, ved Strømgennemgangen opvarmes saa stærkt, at den udsender Lys. Selv om denne Wolfram-Traad har et meget højt Smeltepunkt, vilde den dog under en saa stærk Opvarmning øjeblikkelig brænde over ved Berøring med Luftens Ilt. Man har derfor ved Fremstillingen gjort Pæren lufttom, eller ogsaa fyldt den med en Gasart, der ikke indeholder Ilt, f. Eks. Kvælstof. Metaltraaden bliver derved istand til at taale en Temperatur mellem 2—3000 Grader, hvilket frembringer det blændende hvide Lys.

Den elektriske Pæres Lysstyrke kan man udtrykke i Normal-Lys. 1 Normallys svarer omtrent til Lysstyrken fra et almindeligt Stearinlys med en Diameter af 20 mm, men da Lysstyrken og den Mængde Elektricitet, der passerer Glødetraaden, staar i Forhold til hinanden, udtrykker man ogsaa Pærens Lysstyrke i Watt, idet 1 Normal-Lys omtrent svarer til Forbruget af 1 Watt. En 24 Watts Pære ved 6 Volts Spænding forbruger saaledes $^{24}/_{6} = 4$ Amperer. Tilfører man Pæren en væsentlig højere Spænding, end den er konstrueret til, vil Strømgennemgangen (ifølge Ohm's Lov) stige, og Traaden brænde over, følgelig er alle elektriske Pærer paastemplet Spænding og Wattforbruget.

Da det specielt ved Forlygterne gælder om at faa kastet alt Lys fremad i et langtrækkenke smalt og for ikke at blænde den modgaaende Trafik ogsaa i et lavtbeliggende Lys, anvender man et Hulspejl af Parabolform. Naar man i Parabolens Brændpunkt P., Fig. 39, anbringer Lyskilden (den lysende Metaltraad), da vil Lysstraalerne fra den krumme Spejlflade tilbagekastes som et parallelt Straalebundt. Placeres Lyskilden som i midterste Tegning bag ved Brændpunktet, da vil Straalerne spredes ud til alle Sider og virke blændende, men med et mørkt Felt i Midten. — Anbringer man derimod Lyskilden som i nederste Billede, foran Brændpunktet P, da vil de fra Parabolen tilbagekastede Lysstraaler krydse hverandre og atter spredes ud til alle Sider og ligeledes virke blændende, ogsaa med et mørkt Felt i Midten.

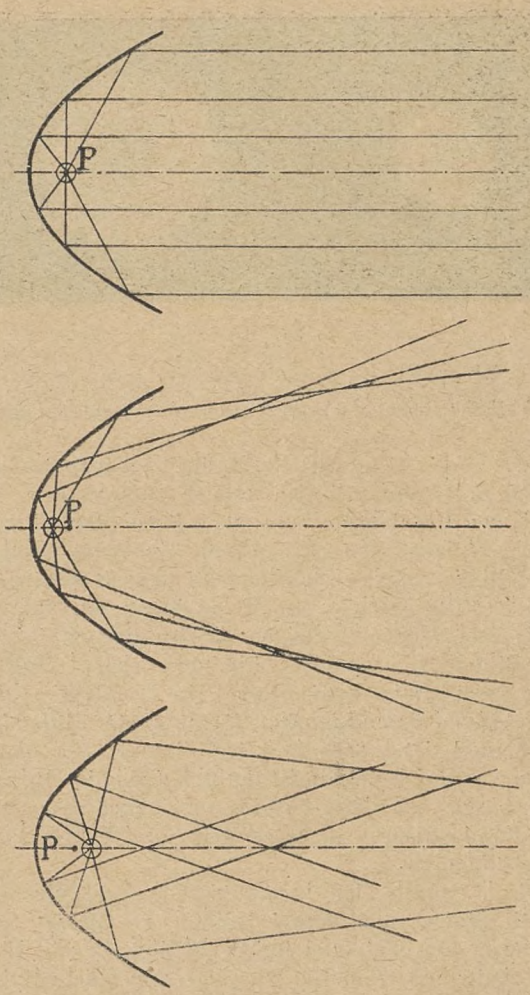

Fig. 39.

Viser øverst en rigtig anbragt Lysgiver i Parabolens Brændpunkt, i Midten Lysgiveren bag Brændpunktet, og nederst Lysgiveren foran Brændpunktet. Læg Mærke til, at Vinklen mellem Parabolen og Straalerne fra Lysgiveren er den samme som Vinklen mellem de udgaaende Straaler og Parabolen i alle Billeder.

Uden at komme nærmere ind paa Parabolens Konstruktion skal vi blot oplyse, at den ikke er nogen Del af en Cirkel eller Kugle, og følgelig er dens

Brændpunkt, ogsaa kaldet „Fokus", ikke noget Centrum, men det eneste Punkt, hvorfra udgaaende Lysstraaler, der rammer hele Parabolens Flade, tilbagekastes som parallelle Straaler, følgende den optiske Lov om, at Lysets Indfaldsvinkel er lig dets Udfaldsvinkel — d. v. s. at Straalerne altid vil forlade Spejlfladen med samme Vinkel, som de rammer den.

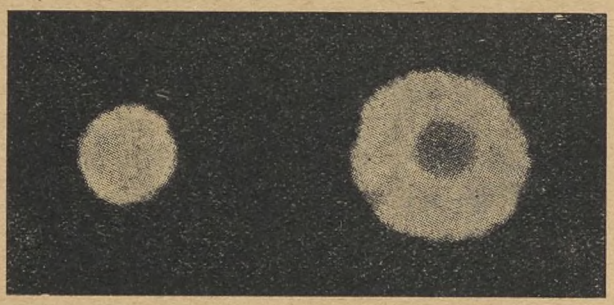

Fig. 40.

Til venstre Lyset fra en rigtig indstillet Lygte og til højre fra en Lygte, hvor Lysgiveren enten er anbragt bagved eller foran Brændpunktet. I begge Tilfælde er Lygteglasset fjernet.

At faa Lysgiveren anbragt i Parabolens Brændpunkt „Fokus" er altsaa en af Lygternes vigtigste Indstillinger, men er til Gengæld nem at kontrollere ved at stille Vognen faa Meter foran en Mur e. l. med afmonterede Lygteglas. Er Lysgiveren i Fokus (se Billede til venstre i Fig. 40), skal Lyspletten være mest muligt koncentreret. Er Lysgiveren foran eller bagved Brændpunktet, fremkommer Billedet til højre med det mørke Felt i Midten. Pæren maa af denne Grund være indstillelig i Længderetningen, eller ogsaa maa dens Fatning og Sokkel være saaledes standardiseret, at Anvendelse af forkerte Pærer vanskeliggøres.

For at sprede den koncentrerede Lyskegle noget ud til Siden, men ikke i Højden, er Glasset foran Lygterne forsynet med lodret Rifling. Lysets Højde over Vejbanen fremefter kommer som sidste Indstilling og sker ved at hælde Lygterne mere eller mindre i Vognens Længderetning.

Afblænding af Forlygterne sker paa flere Maader, f. Eks. anvender de saakaldte Biluxpærer to Glødetraade, der skiftevis kan tages i Brug, og hvoraf den ene befinder sig i Brændpunktet og bruges til det langtrækkende Lys, den anden derimod er anbragt foran Brændpunktet, som i Billedet nederst i Fig. 39, men med en Skærm under Glødetraaden, saadan at kun den øverste Del af Parabolen rammes af Straaler, og da disse alle er nedadrettet, vil Vejbanen foran Køretøjet blive godt belyst uden at have nogen blændende Virkning paa den modgaaende Trafik.

Starterdrevet.

Tilkoblingen af Startmotoren med Tandkransen paa Motorens Svinghjul har givet Anledning til mange forskellige Konstruktioner. Et meget anvendt System er Bendixdrevet. (Fig. 41).

Paa Ankerakslen a er der løst anbragt en med udvendig Gevind forsynet Bøsning b, der ved Hjælp af en Fjeder c som Medbringer er forbunden til Ankerakslen. Bøsningen b kan altsaa drejes noget paa Akslen ved, at Fjederen c spændes. Tandhjulet d med indvendigt Gevind er let drejeligt anbragt paa Bøsningen b. Sluttes nu Strømmen til Startmotoren, vil Ankerakslen med Bøsningen b pludselig sættes i Drejning. Denne pludselige Igangsætning kan Tandhjulet ikke gøre ned, dels paa Grund af dets Vægt (Inerti), og dels fordi det ofte er gjort sidetungt. Resultatet bliver, at det skrues frem paa Bøsningens Gevind og kommer i Indgreb med Svinghjulets Tandkrans. Under den videre Drejning vil Fjederen spændes og saaledes mindske Igangsætningsstødet, idet Tandhjulet løber an mod Kraven paa Bøsningen b og begynder at dreje Motoren. Naar Motoren starter, vil den løbe hurtigere end Startmotoren, selv om Strømmen ikke med det samme afbrydes, hvilket bevirker, at Tandhjulet skrues tilbage paa Bøsningen og kastes ud af Indgrebet.

Mekanisk Fremføring af Starterens Tandhjul er en bedre Løsning end Bendixdrevets lidt voldsomme Indgreb, se Fig. 25. Ved Hjælp af en Fodpedal føres Starterens Tandhjul, som glider i Noter, langs Akslen i Indgreb med Svinghjulets Tandkrans, hvorefter ved samme Pedals Videreføring Strømmen til Startmotoren sluttes. For at sikre, at Ankeret af den startende Motor ikke drejes med rundt, hvis Foden ikke øjeblikkelig fjernes fra Pedalen efter den første Tænding, maa Starterens Tandhjul være forsynet med Friløb. — Dette System har endvidere den

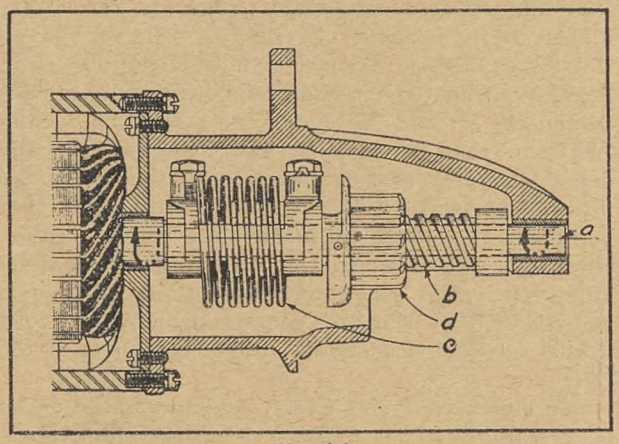

Fig. 41.

Bendixdrevet.

Fordel, at man, hvis Motoren skulde være vanskelig at starte, kan holde Tandhjulet i Indgreb med Tandkransen, selv om Motoren giver nogle faa Tændinger. Ved Bendixdrevet slynges Tandhjulet ud ved første Tænding, der giver Tandkransen større Fart end Starter-Tandhjulet.

Relæstartningen.

De store Strømstyrker, som gaar gennem en Startmotor, stiller store Krav til alle Forbindelser og sær-

lig til Startkontakten, som, naar den skal undgaa Forbrænding, skal sluttes hurtigt og kraftigt, som Regel ved Fodtryk paa en Pedal eller Knap. Man har derfor ved nogle Systemer indrettet det saaledes, at Hovedkontakten sluttes ved Hjælp af en kraftig

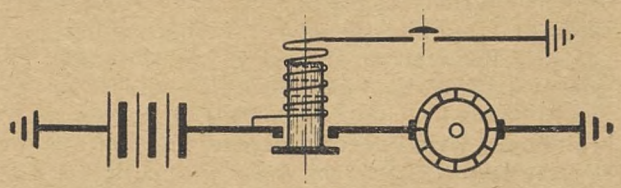

Fig. 42.

Slutning af Startkontakt ved Hjælp af et Relæ.

Elektromagnet, hvortil saa Strømmen kan sluttes ved en mindre Fingertrykknap, anbragt paa Instrumentbrættet. Fig. 42 illustrerer den enkleste Form for den saakaldte Relæstartning, der kun omfatter Slutning af Hovedkontakten.

Imidlertid er man ved Relæstartningen gaaet betydelig videre, idet man har gjort hele Startakten fuldautomatisk, endog saaledes, at hvis Motoren af en eller anden Grund under Manøvrering skulde gaa i Staa, vil den uden Førerens Medhjælp øjeblikkelig starte, hvorved Startgearet sikkert og roligt føres i Indgreb, Hovedkontakten slutter Strømmen, som efter Startningen atter afbrydes, og Gearet føres tilbage, alt ad elektromagnetisk Vej. Der findes i denne Henseende mange Systemer, af hvilke vi kort skal omtale to.

Principskitsen Fig. 43 viser et saadant Startrelæ (Delco-Remy), der bestaar af flere Strømkredse.

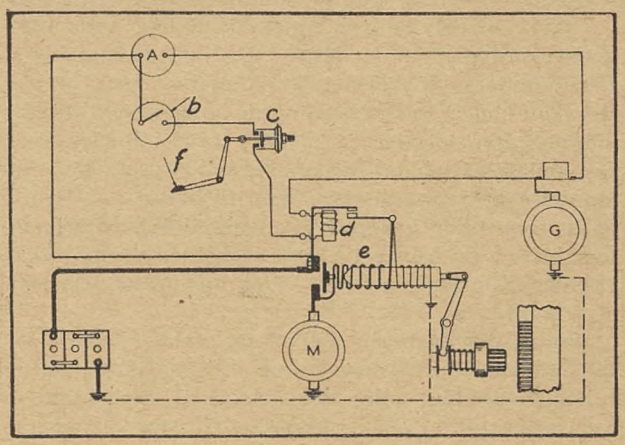

Fig. 43.

Fuldautomatisk Startrelæ-System.

Over Tændingsnøglen b gaar Strømmen over en Vakuumkontakt c, som er sluttet, naar Motoren ikke gaar, og der trykkes let paa Gaspedalen f, passerer derfra en Elektromagnet d og naar Stel gennem Dynamoen G, Hovedkul, Anker og stelforbundne Kul. — Sluttes nu Strømmen ved at træde let paa Speederen f, vil Elektromagneten d tiltrække et Anker, der gennem Kontakter atter slutter to Strømkredse til en anden og større Elektromagnet e. Disse to Strømkredse eller Beviklinger om Elektromagneten e har deres Udgang paa Batterisiden i Startkontakten. Den ene er en saakaldt Holdespole, hvor Strømmen direkte gaar til Stel efter at have passeret Elektromagneten. Den anden noget sværere Ledning er derimod forbunden tværs over Startkontaktaabningen, og gennem Starteren M til Stel — d. v. s. at Strømmen, som gaar gennem denne sidste Bevikling, foreløbig vil virke drivende paa Startmotoren, der grundet paa Spolens Modstand kun drejer ganske svagt rundt, før den endnu er kommen i Indgreb i Tandkransen. De to Magnet-Spoler er paa Tegningen vist hver for sig. Ved den praktiske Udførelse følges de ad, og der vil ved Strømgennemgangen opstaa et kraftigt magnetisk Felt, hvorved et Anker med en Fjeder suges ind i Spolen og samtidig gennem Forbindelsesled indskyder Startmotorens Drev i Svinghjulskransen, hvilket lettes derved, at Startmotoren som før nævnt allerede har begyndt at dreje sig langsomt, indtil Tandindgribningen finder Sted. Under den sidste Del af Ankerets Indsugning i Spolen sluttes Starterens Hovedkontakt, og Motoren begynder at starte. Ved Hovedkontaktens Slutning er den ene af Magnetspolerne, som var forbunden tværs over Startkontakten, selvfølgelig bleven strømløs, da begge dens Ender nu er kortsluttet. Det er af denne Grund, man yderligere anvender en stelforbunden Holdespole, der indtil videre selv kan holde Startdrevet i Gear.

Gaar Motoren nu i Gang, gælder det om hurtigt og sikkert at faa Startstrømmen afbrudt. Man har dertil truffet to Foranstaltninger, som hver især er i Stand til dette, selv om den ene skulde svigte.

Naar Motoren normalt er gaaet i Gang, opstaar der Vakuum i Indsugningsrøret. Dette Vakuum indvirker paa en Membran i Vakuumkontakten c, hvorved Strømmen til den lille Elektromagnet d afbrydes, der slipper sit Anker og afbryder Strømmen til de to Spoler om den større Elektromagnet e, hvis Anker nu ogsaa, grundet paa en Fjederspænding, trækkes ud af Spolen, først afbrydende Hovedkontakten til Startstrømmen og dernæst førende Startgearet, der ogsaa er forsynet med Friløb, tilbage fra Indgrebet i Svinghjulets Tandkrans.

Skulde der imidlertid af en eller anden Grund ved en uheldig Start ikke opstaa tilstrækkelig Vakuum i Indsugningsrøret, saa Vakuumkontakten c ikke med det samme faar afbrudt Strømmen til den lille Elektromagnet d, hvorfra hele Startakten jo elektrisk styres — vil dette dog ske paa en anden Maade, idet Strømkredsen gaar gennem Dynamoen G, og endvidere i modsat Retning af dennes Strømretning under Gangen. Resultatet bliver altsaa Modstrøm, som straks faar Kontakten ved d til at aabne.

Denne sidste Sikkerhedsforanstaltning kan iøvrigt ogsaa erstattes paa en anden Maade, idet man lader Ledningen fra Elektromagneten e, i Stedet for at faa Stelforbindelse gennem Dynamoen, faa Stelforbindelse gennem et ekstra Kontaktpar, som er an-

bragt paa Tilbagestrømsrelæet paa en saadan Maade, at Strømkredsen afbrydes, naar Tilbagestrømsrelæet slutter Ladestrømmen.

Som det fremgaar af ovenstaaende (Fig. 43), sker Startningen altsaa blot ved at træde paa Gasspeederen, efter at Tændingsnøglen er sat til. Imidlertid maa man ikke forveksle dette Relæsystem med den saakaldte „Starterator", bl. a. anvendt paa Chevrolet, hvor Motoren ogsaa startes ved at træde paa Gasspeederen, men dette System har trods det ikke noget med Relæstartning at gøre, idet der her kun er Tale om en mekanisk Sammenkobling af Startkontakten med Speederen, som gennem et Vakuumtræk fra Motorens Indsugningsrør løses, saa snart Motoren er gaaet i Gang.

Strømskemaet i Fig. 44 viser Relæstartsystemet ved en Bosch Starter. Det særegne ved denne Type

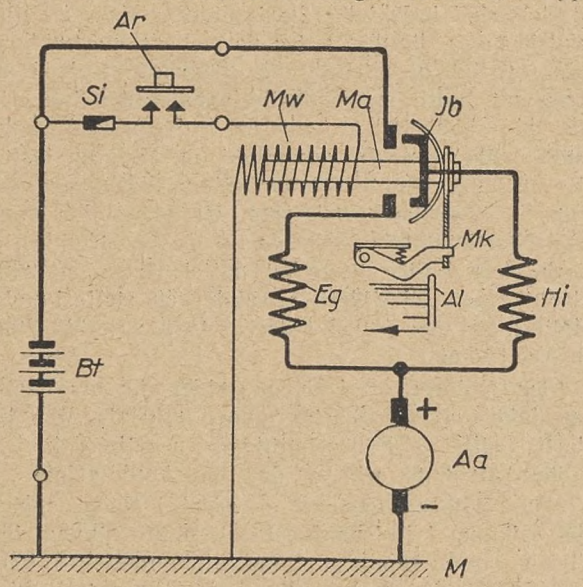

Fig. 44.

Startmotor, hvor Indgrebet i Svinghjulets Tandkrans sker ved, at Ankeret med Tandhjul forskydes i Længderetningen.

er, at Tandhjulsdrevet her ikke er forskydeligt paa Ankerakslen, men bringes i Indgreb ved, at hele Ankeret under Startningen forskydes i Længderetningen, saaledes at Startdrevet paa denne Maade kommer i Indgreb med Tandkransen paa Svinghjulet. Denne Forskydning sker ogsaa ad magnetisk Vej, idet Ankeret uden Strømgennemgang ved Hjælp af en Fjeder presses tilbage fra Svinghjulets Tandkrans og dermed et Stykke ud af Magnetfeltet. Sluttes Strømmen gennem Starteren, vil Magnetspolerne, der iøvrigt har to Beviklingssæt, suge Ankeret ind i den symmetriske Stilling, hvorved Indgrebet kommer i Stand. Følgende Strømskemaet i Fig. 44 skal vi nærmere forklare denne Startertype. En Fingertrykkontakt Ar er anbragt paa Instrumentbrættet, hvorfra Batteristrømmen sluttes gennem en Magnetspole Mw til Stel, der er anbragt direkte paa Starteren. Et i Spolen anbragt Anker Ma med to ulige lange Kontaktben suges ind og slutter foreløbig Strømmen til en af forholdsvis tynd Traad fremstillet Magnetpolbevikling Hi gennem Starterens Anker Aa til Stel. Ankeret vil nu begynde at dreje sig ganske langsomt, men samtidig vil det suges ind i Længderetningen og derved bringe sit Drev i Indgreb med Svinghjulets Tandkrans. Kort før Ankerets Bevægelse i Længderetningen er fuldført, udløser en paa dets Kommutator anbragt Krave Al en Pal Mk, som nu frigiver Kontaktstykket Jb, saa dets kortere Ben nu ogsaa kan slutte Strømmen til Hovedmagnetbeviklingen Eg gennem Starterens Anker til Stel, og Motoren startes. Starterens Anker vil nu, da det ikke har noget at trække paa, øge sin Hastighed, hvorved Modstanden i det stiger, følgelig vil der ogsaa, da Magnetspolernes Bevikling er i Serie med Ankeret, gaa mindre Strøm igennem dem, hvorved deres Magnetisme bliver svagere, og den før omtalte i Ankerets Længderetning virkende Fjeder kan nu skyde Ankeret med Drev tilbage fra Tandkransen, selv om Fingeren ikke straks fjernes fra Fingertrykkontakten. Det lille Tandhjul paa Starterens Aksel er ogsaa her forsynet med Friløb for at hindre Motorens ofte ret voldsomme Acceleration, efter Starten, i at rive Ankeret med i de høje Omdrejningstal, før det naar at trækkes tilbage.

(Fortsættes.)

Om Eksplosionsfare ved Autogensvejsning.

For nylig er der igen — som omtalt i Dagspressen — sket en betydelig Eksplosionsulykke ved Autogensvejsning, men da dette Tilfælde endnu ikke er færdigundersøgt, skal det ikke omtales nærmere her. Det kan dog bemærkes, at i de allerfleste tidligere Tilfælde har det vist sig, at Ulykkerne i Reglen skyldes fejlagtig Behandling af Svejseudstyret eller Anvendelse af Svejseudstyr i daarlig Stand paa Grund af forsømt eller forfejlet Vedligeholdelse. Efterhaanden bliver det kun i sjældne Tilfælde, at en Ulykke skyldes Konstruktionsfejl i det anvendte Svejseudstyr.

Der er derfor ingen Tvivl om, at Ulykkernes Antal og Voldsomhed maa kunne indskrænkes i Fremtiden, naar blot alle, der har med Svejsning og Svejseværktøj at gøre, lærer at forstaa, hvad det kommer an paa for at undgaa Faren. Som en Hjælp til denne Forstaaelse skal der her gives en kort Oversigt over de vigtigste Ejendommeligheder ved Ilt og Acetylen samt visse Retningslinier for de almindeligste Faremomenter.

Ilt.

Ilten er et Grundstof, som er luftformigt ved almindelige Temperatur- og Trykforhold.

Ilten er tilbøjelig til at forbinde sig kemisk med mange andre Stoffer under en større eller mindre

Varmeudvikling, og denne kemiske Proces kaldes en Iltning eller en Forbrænding. For ethvert af disse Stoffer er der et vist Temperaturområde, hvor Iltningen foregaar særlig hurtigt, og hvor Varmeudviklingen pr. Sekund derfor er særlig kraftig. Ved Temperaturer langt under eller over dette Omraade foregaar Iltningen kun langsomt eller praktisk talt slet ikke, men naar Temperaturen efterhaanden nærmer sig til det nævnte Omraade, vil Iltningen tage mere og mere Fart paa.

I den atmosfæriske Luft findes Ilten blandet op med Kvælstof og andre kemisk uvirksomme Luftarter, saaledes at ca. 1/5 af Luftrumfanget er Ilt. I Luften er Ilten altsaa stærkt fortyndet, og dens Forbrændingsvirkninger er derfor tilsvarende afsvækkede.

Den rene Ilt, som anvendes til Autogensvejsning og -skæring, virker langt kraftigere end den fortyndede Ilt i Atmosfæren, og dens Virkninger bliver yderligere forstærkede, naar den har højere Tryk eller højere Temperatur.

Derved forklares det, at man ved Hjælp af den rene Ilt („Flaskeilt") kan opnaa den kraftige Virkning, som er nødvendig for Autogensvejsning og -skæring; men tillige forstaas det, at Flaskeilten kan give Anledning til forskellige Ulykker, hvis den anvendes eller behandles forkert.

Olie- eller Fedtstoffer, som kommer i Berøring med ren Trykilt, vil ved almindelig Temperatur straks indlede en ret kraftig Iltning, som kan sætte Temperaturen i Vejret, hvorved Iltningen tager yderligere Fart. Derved kan Temperaturen ret hurtigt blive saa høj, at Olien eller Fedtstoffet gaar i Brand, eller at Ilten kan begynde at angribe andre Stoffer, f. Eks. Metaldele, hvorpaa Fedtlaget sidder.

Almindelige *tekniske Metaller* angribes ikke synderligt af den rene Trykilt ved almindelig Temperatur, i alt Fald ikke tilstrækkeligt til, at der kan opstaa nogen farlig Temperaturstigning. Men hvis der af en eller anden fremmed Aarsag frembringes en højere Temperatur, vil Angrebet tage Fart, hvorved der fremkommer en Varmeudvikling svarende til den skete Iltning. Hvis denne Varmemængde (eller paa anden Maade tilført Varme) da er i Stand til at hæve Temperaturen yderligere, vil Processen arbejde sig selv op, og der kan meget hurtigt ske en Gennembrænding. Det er bl. a. dette, der udnyttes ved almindelig Flammeskæring med en Varmeflamme og en Skæreiltstraale.

Ebonit angribes heller ikke af den rene Trykilt ved almindelig Temperatur, men hvis Temperaturen af en eller anden Aarsag bringes op over en vis Grænse, vil Iltningen tage Fart, idet den udviklede Forbrændingsvarme sætter Temperaturen yderligere op, og Ebonitten vil da snart komme i Brand.

Til Svejsebrug er den rene Ilt komprimeret paa Staalflasker til et Tryk paa indtil 150 kg/cm². Paa Grundlag af de ovenfor nævnte Kendsgerninger kan man forstaa, hvorledes man kan undgaa nogle af de almindeligste Ulykker med Flaskeilt:

Flaskeilt maa ikke bruges som Erstatning for Trykluft.

For nogle Aar siden skete det ved en Fejltagelse, at man kom til at bruge Flaskeilt i Stedet for Flaskekrykluft til Start af en Motor. Den rene Trykilt frembragte en meget kraftig Iltning af Olielaget paa Cylindervæggen, og derved indledtes en meget voldsom Eksplosion, som sprængte Motoren og slog nogle Mennesker ihjel.

I Efteraaret 1938 skete der en alvorlig Ulykke derved, at man blæste Flaskeilt ind til 2 Svejsere, der arbejdede inde i en Beholder, i Stedet for at blæse Luft derind til almindelig Luftfornyelse. Dette vilde have været farligt alene af den Grund, at det menneskelige Aandedræt bliver generet, naar Iltindholdet i Luften kommer over en vis Grænse, men i det foreliggende Tilfælde var det særlig farligt, fordi Svejserne havde Oliepletter paa Tøjet, og disse Oliepletter var udsat for en stærk Opvarmning og nogle Gnister fra Svejsningen. Saasnart Iltindholdet i Luften kom over en vis Grænse, begyndte de varme Oliepletter at ilte sig ret hurtigt, og i Løbet af kort Tid gik der derfor Ild i Tøjet.

Der maa aldrig være Olie eller Fedtstoffer paa de Dele, der kommer i Berøring med den rene Svejseilt.

Dette gælder navnlig Iltens Flaskeventil, Reduktionsventil, Slange og Brænderpassage.

Mange Reduktionsventiler er f. Eks. brændt af, fordi de har været smurt paa de indre Flader, der kom i Berøring med Ilten. Trykilten har da frembragt en Iltning af Olielaget, hvorved Temperaturen er steget saa stærkt, at Metaldelene er begyndt at ilte sig, og derved er Varmeudviklingen blevet saa kraftig, at der er sket en pludselig Gennembrænding.

Iltflaskeventilen skal aabnes langsomt, naar Reduktionsventilen er sat paa.

Mange Reduktionsventiler er brændt igennem, fordi der er blevet aabnet for pludseligt for Flaskeilten. Den pludselige Aabning giver nemlig en kraftig Iltstrøm, som stoppes ved Ebonitsædet i Reduktionsventilen. Al den „levende Kraft" i Iltstrømmen bliver da til Varme lige foran Ebonitsædet, hvor der samtidig sker en Kompression, som yderligere forøger Varmen. Naar Ebonitten derved opvarmes over en vis Temperaturgrænse, vil den begynde at ilte sig, hvorved Temperaturen yderligere stiger, og i Løbet af en vis Tid (meget ofte ca. ½ Minut) kommer Ebonitsædet i Brand. Derved indledes en kraftig Iltning af Metaldelene, og Ventilen brænder igennem.

I moderne Iltreduktionsventiler er der forskellige Anordninger til Sikring mod denne Art Gennembrænding. Disse Anordninger gaar ud paa at sprede „Kompressionsvarmen" over Metaldele med stor varmeoptagende Overflade og derved modarbejde den farlige Varmekoncentration lige ved Ebonitsædet. De bedste af disse Sikringsanordninger virker saa godt, at det ved Prøver har vist sig, at Ventilen ikke brænder af, selv om man aabner Flaskeventilen ligesaa pludseligt, man kan. Men andre Sikringsanordninger

er ikke fuldt saa gode, og desuden kan det ofte ske, at de ved en Reparation bliver monteret forkert, saaledes at de bliver uvirksomme. Derfor bør man altid aabne Flaskeventilen langsomt, som om der ingen Sikringsanordning var.

Flaskeventilen bør udblæses, inden Reduktionsventilen sættes paa.

Ved Transportmanøvrerne med Flasken kan der nemlig let komme smaa Glødskaller eller andre Partikler i Flaskeventilen, og man maa derfor ved Udblæsningen sikre sig mod, at disse Partikler kommer ind i Reduktionsventilen. Udblæsningen udføres ved en kortvarig pludselig Aabning af Flaskeventilen. Derved bemærker man tillige, om Ventilen gaar løst eller stramt.

Ligeledes bør en ny Slange udblæses, inden den tages i Brug, for at skabe Sikkerhed mod, at eventuelle løse Partikler i Slangen kommer ind i Brænderen. Den ene Ende af Slangen monteres paa Reduktionsventilen, hvorefter den blæses igennem med en kraftig Iltstrøm; først derefter monteres Brænderen paa den anden Ende af Slangen.

Iltflaskens Halsparti bør ikke oliemales.

Hvis der nemlig ved et Uheld kommer en Iltstraale mod det oliemalede Parti, vil Oliemalingen ilte sig, og Varmeudviklingen kan da i visse Tilfælde blive saa stor, at Flaskevæggen brænder igennem.

Iltflasken bør ikke udsættes for stærk Opvarmning.

Den indespærrede Ilt i Flasken vil nemlig forøge sit Tryk med $^1/_{273}$ for hver Grads Opvarmning; en Temperaturstigning paa 273° vilde altsaa forøge Trykket til det dobbelte. Den store Trykstigning kan eventuelt medføre Fare for en eksplosionsagtig Sprængning af Flasken. Alligevel viser Erfaringen, at Iltflasker næsten aldrig eksploderer, naar de kommer i Ildebrand. Dette ligger i, at Flaskeventilens Ebonitsæde brænder igennem, saasnart Iltens Temperatur kommer op til en vis Grænse. Ilten vil derfor som Regel blæse ud af Flasken, inden Trykket bliver saa stort, at der er Fare for en Sprængning af Flasken.

I Tilfælde af Tilbageslag i Iltslangen skal man hurtigst muligt lukke Flaskeventilen baade for Ilt og Gas.

Tilbageslag i Iltslangen kan af og til indtræffe, navnlig ved Skærebrændere; men naar blot man straks lukker af for baade Ilt og Gas, vil det som Regel være ganske ufarligt. For nogen Tid siden skete det, at en Svejser ved et saadant Tilbageslag vilde trække Slangen af Reduktionsventilen. Denne Manøvre var ingen Nytte til, og den gav Svejseren en alvorlig Forbrænding i Haanden.

Baade Ilt- og Gasflasker skal anbringes saaledes, at man let kan komme til at lukke begge Flaskeventilerne i Tilfælde af et Tilbageslag i en af Slangerne.

Acetylen.

Acetylen er en brændbar Gasart, en saakaldt Kulbrinte, d. v. s. en kemisk Forbindelse af Kulstof og Brint. Dens kemiske Formel er C_2H_2, hvilket betyder, at der er 2 Kulstofatomer og 2 Brintatomer i Molekylet.

Den har visse mærkelige Egenskaber, som ikke findes hos nogen anden hidtil kendt Gasart, og disse Egenskaber gør den netop i særlig Grad velegnet til Autogensvejsning. Naar den brænder med ren Ilt i en Svejseflamme, kan den paa et bestemt Sted — i den saakaldte „Kerne" og umiddelbart efter Kernen — udvikle langt højere Temperatur (ca. 3000°), end man kan opnaa ved Forbrænding af nogen anden hidtil kendt Gasart. Desuden er det saa heldigt, at Flammepartiet umiddelbart efter Kernen har en saadan Sammensætning, at det kan beskytte Svejsebadet mod Iltning og anden kemisk Skade, foruden at det kan virke direkte afiltende, naar vel at mærke Blandingsforholdet mellem Ilt og Acetylen er passende for det foreliggende Metal.

Denne særdeles gunstige Virkemaade skyldes for det første den mærkelige Egenskab ved Acetylenen, at den spaltes meget let i sine Grundbestanddele (Kulstof og Brint), og ved denne Spaltning udvikles der en stor Varmemængde, hvorimod de andre tekniske Gasarter forbruger Varme ved deres tilsvarende Spaltning.

Acetylenens store Spaltningstilbøjelighed og „positive Spaltningsvarme" er altsaa Aarsag til Acetylenens gunstige Virkemaade i Svejseflammen, men derved betinges tillige Acetylenens store Eksplosionsfarlighed.

Acetylenens Spaltningstilbøjelighed og dermed dens Eksplosionsfare stiger med voksende Tryk og med voksende Temperatur.

Disse simple Kendsgerninger danner Grundlaget for Forstaaelse af de fleste praktiske Faremomenter:

Blandinger af Ilt og Acetylen er yderst eksplosionsfarlige allerede ved almindelig Temperatur og Tryk, d. v. s. disse Blandinger kan bringes til at eksplodere ved en yderst ringe Foranledning, saa man næsten kan sige, at de kan eksplodere af sig selv. Dette ligger i, at Iltens Tilstedeværelse forstærker Acetylenens Spaltningstilbøjelighed, fordi Ilten gerne vil forbinde sig kemisk med Spaltningsprodukterne; er Processen først indledet paa et enkelt Punkt i Blandingen, kommer der her en meget kraftig Varmeudvikling, nemlig baade Spaltningsvarmen og Forbrændingsvarmen, og paa Grund af denne Opvarmning forplanter Processen sig øjeblikkelig videre i hele Blandingsmassen som en Eksplosion.

Blandinger af Luft og Acetylen, med Gasindhold mellem ca. 2 pCt. og ca. 70 pCt. af Luftgasblandingen, er ligeledes yderst eksplosionsfarlige, allerede ved almindelig Temperatur og Tryk. Dette forklares paa ganske samme Maade som ved Iltacetylenblandingen.

Paa Grund heraf er der Eksplosionsfare til Stede, naar der kommer Luft ind i Acetylenen i Klokken paa et Acetylengasværk. De allerfleste Gasværkseksplosioner er netop indtruffet i et Øjeblik, hvor der

ved en eller anden Manøvre er kommet Luft ind i Gasklokken.

Den rene Acetylen (uden Iltindblanding) ved almindelig Temperatur og Tryk er mindre eksplosionsfarlig, d.v.s. der kræves en ret kraftig ydre Foranledning, f.-Eks. en Gnist, for at Spaltningen kan indledes. Men er Spaltningen først indledet i et enkelt Punkt af en indelukket Acetylenmængde, vil den dermed forbundne Varmeudvikling (Spaltningsvarmen) sætte Temperatur og Tryk op, hvorved Spaltningstilbøjeligheden forøges, og Spaltningen vil derfor brede sig med stærk Fart, saa Processen kommer til at forløbe som en Eksplosion. (Fortsættes.)

Svendeprøver i Smede- og Maskinarbejderfaget.

I Lov om Lærlingeforhold, Nr. 120 af 7. Maj 1937, er Paragraf 11, Stk. 1, affattet saaledes:

„Læretiden skal anvendes saaledes, at Lærlingen efterhaanden *lærer* det Fag eller den Del af Faget, hvori han er antaget til Oplæring, *saa fuldstændigt som muligt*. Ved Læretidens Udløb skal Lærlingen *aflægge Svendeprøve i Faget*."

Denne Bestemmelse i Loven betyder, at samtlige Lærlinge indenfor Smede- og Maskinarbejderfaget inden Læretidens Udløb skal aflægge en Svendeprøve i Faget, der er bedømt og godkendt af 2 Skuemestre, udpeget af henholdsvis Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark.

De første Svendeprøver aflægges i Marts Maaned 1940. Aarsagen til, at Prøverne ikke tidligere er paabegyndt, er, at man først efter Lovens Vedtagelse kunde begynde med den egentlige Tilrettelægning, der krævede Udarbejdelse af Regler for de enkelte Prøver, Nedsættelse af Svendeprøvekommission, Valg af Skuemestre m. m. Disse Forhandlinger er nu tilendebragt; det af Lærlingeudvalget udarbejdede Svendeprøveregulativ er efter Forhandling i Lærlingeraadet godkendt af Handelsministeren, som derefter har paabudt, at Svendeprøver indenfor Faget afholdes første Gang i Marts Maaned 1940, hvortil alle Lærlinge indenfor Faget, der udlærer i Tidsrummet 1. April—30. Juni, af Læremestrene skal indstilles til Prøve inden 15. Februar.

Fremtidige Svendeprøver afholdes i Maanederne Marts, Juni, September og December. Lærlinge, der udlærer i Tidsrummet

1. Januar—31. Marts aflægger Prøve i December (anmeldes senest 31. Oktober).
1. April—30. Juni aflægger Prøve i Marts (anmeldes senest 31. Januar).
1. Juli—30. September aflægger Prøve i Juni (anmeldes senest 30. April).
1. Oktober—31. December aflægger Prøve i September (anmeldes senest 31. Juli).

Prøverne er obligatoriske, og ingen Lærling kan i Fremtiden forvente at faa udstedt Svendebrev, uden at Prøve er aflagt og godkendt af Skuemestrene.

Anmeldelsespligten paahviler i alle Tilfælde Læremestrene, og Anmeldelserne stiles til Smede- og Maskinarbejderfagets Svendeprøvekommission, Nørrevoldgade 34, København. Anmeldelsesblanketter kan rekvireres fra Svendeprøvekommissionens Kontor og efter al Sandsynlighed hos Landets Politimestre.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen*, Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen*, Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen*, Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen*, Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands*, Horslunde.
6. Smedemester *Petersen*, Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.*, St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen*, Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen*, Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen*, Fanøgade 1, St. tv., København.
11. Smedemester *Helge Nielsen*, Hareskov By.
12. *Brdr. Clausen*, Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
13. Smedemester *Gravers Petersen*, Hampeland 16, København.
14. Blikkenslagermester *Hakon Juul*, Grundtvigs Sidevej 4, København.
15. *A. & G. Hansen*, Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
16. Ingeniør *Hother Silberg*, Vester Farimagsgade 35, København.
17. Mekaniker *Otto Boaeth*, Rosendalsgade 12, København.
18. *K. Hansen*, Kaalmarken 12, Buddinge.
19. Automobilforhandler *A. Bagger*, Algade 75, Vordingborg.
20. *Gasværket*, Lynæs.
21. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen*, Indslev, Nørre Aaby.
22. *Sønderjysk Elektro*, Aabenraa.
23. Gas- og Vandmester *Eske Petersen*, Esbjerg.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel*, forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

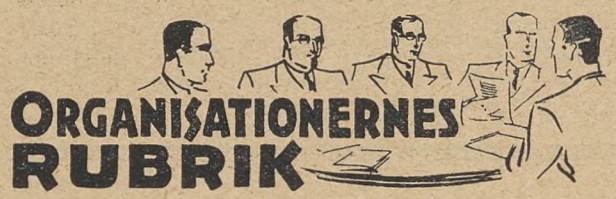

Formere.

Frederikshavn. Mæglingsmøde afholdtes den 16. Januar hos *A/S Frederikshavn Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Krav om Tillæg til Timelønningerne. Sagen sluttedes med, at Firmaet indgik paa at foretage en samlet Forhøjelse af 10 Øre pr. Time at fordele til et mindre Antal Formere, samtidig med, at det erklærede sig villigt til i Fremtiden i højere Grad end hidtil efter Forhandling med den enkelte Arbejder at yde Tillæg til de personlige Timelønninger.

København. Mæglingsmøde afholdtes den 6. Februar i Sammenslutningen, Nørrevoldgade 30, paa en Sag fra *A/S „Vølund"* paa Krav om Erstatning i Anledning af, at vore dér beskæftigede Medlemmer, da de mødte til Arbejde Tirsdag den 16. Januar, maatte gaa hjem igen paa Grund af Frost og Sne i Støberiet.

Firmaets Repræsentant erklærede, at Tilfældet maatte falde ind under force majeure, da Vejret Natten til den paagældende Dag havde været ganske eksceptionelt, og at Firmaet ved at have ydet en Erstatning paa en Timeløn til de enkelte Arbejdere herigennem maatte være løst fra yderligere Erstatning.

Der var stillet Krav om en Erstatning af 5 Kr. pr. Mand. Da det ikke lykkedes at opnaa Enighed herom, sluttede Sagen med, at Forbundet forbeholdt sig sin Stilling.

Slagelse. Sagen fra Firmaet *„Alliance"*, omtalt i Fagbladet for November Maaned, har faaet sin Afslutning ved lokal Forhandling, idet Firmaet indenfor den Maaned, i hvilken man skulde skønne over Muligheden af ved lokal Forhandling at faa lave Akkordpriser hævet, saaledes at der fortsat kunde arbejdes i Akkord, har vist sig imødekommende med Hensyn til Tillæg til lave Akkordpriser og erklæret sig indforstaaet med at forhandle om Tillæg til Akkordpriser paa saadant Arbejde, der fremkommer, hvorpaa der ikke kan skabes en rimelig Fortjeneste.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Finlandsindsamlingen. Til den indenfor Forbundet etablerede Finlandsindsamling er indkommet følgende Beløb:

København	Kr.	808,43
Odense	-	53,50
Fredericia	-	14,00
Vejle	-	17,50
Horsens	-	9,00
Aarhus	-	56,50
Aalborg	-	32,00
Hele Landet...	Kr.	990,93

Arbejdsløsheden den 26. Januar 1940:

	Medlemsantal	Ledige
København	458	61
Odense	32	3
Fredericia	11	3
Vejle	18	4
Horsens	6	1
Aarhus	34	5
Aalborg	13	6
Hele Landet...	572	83

Kobbersmede.

Arbejdsløshedstallet Fredag den 2. Februar 1940:

	Medlemsantal	Ledige
Københavns Afdeling	143	24
Helsingør —	24	2
Odense —	27	2
Aarhus —	39	1
Aalborg —	11	1
Horsens —	7	3
Nakskov —	7	0
Hele Landet...	258	33

Den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent Fredag den 2. Februar var 12,5.

Smede og Maskinarbejdere.

Overenskomst med Edvard Nielsen, Kjellerup. Vi beklager atter at maatte beskæftige os i Fagbladet med Firmaet Edvard Nielsen, Kjellerup, med hvem vi gentagne Gange har haft Vanskeligheder med Udbetaling af fortjent Løn; for nogle Aar siden maatte vi blokere Firmaet i samme Anledning. Derefter indmeldte Edvard Nielsen sig i Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, og ogsaa under hans Medlemsskab her har vi maattet etablere adskillige Mæglinger for at skaffe vore Medlemmer deres Tilgodehavende. Edvard Nielsen viste som Regel disse Mæglingsmøder den Foragt ikke at møde.

For nogle Maaneder siden meldte han sig ud af Sammenslutningen, og der har derefter paany været Vanskeligheder paa et Par Arbejdspladser. Ved denne Lejlighed lykkedes det dog at faa Edvard Nielsen i Tale, fordi han havde Arbejde i Aarhus, hvor det blev muligt at blokere ham. Disse Forhandinger endte med et for os tilfredsstillende Resultat og Afslutning af en Overenskomst, som vi hermed aftrykker. Samtidig anmoder vi alle Medlemmer om at være paa deres Post, naar de tager Arbejde hos Edvard Nielsen, og sørge for, at de ikke faar altfor store Beløb tilgode, samt strengt paase, at de erholder den i Overenskomsten fastsatte Timeløn. Bliver der Vanskeligheder, bør Henvendelse til Forbundet uopholdelig ske, for at vi snarest muligt paa Basis af den aftalte Overenskomst kan søge at faa Hr. Nielsen i Tale.

OVERENSKOMST

mellem Firmaet Edvard Nielsen, Kjellerup, og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

§ 1.

Arbejdstiden, der lægges mellem Kl. 6 og Kl. 17, fastsættes til 48 Timer ugentlig. Fordelingen af Arbejdstiden paa Ugens enkelte Dage samt Spisetiderne fastsættes efter Aftale mellem Firmaet og Arbejderne.

§ 2.

Timelønnen for Smede og Maskinarbejdere fastsættes til Kr. 1,50. Man er dog enige om, at Lønnen for de dygtigere og mere betroede Arbejdere ordnes i hvert enkelt Tilfælde mellem Firmaet og Arbejderen. Timelønnen udbetales som Forskudsbetaling ved Akkordarbejde.

Hvor Misforhold paa dette Omraade som Helhed taget skønnes at være til Stede, har begge Parter Paataleret lige overfor hinanden i Overensstemmelse med de Regler, som til enhver Tid maatte være gældende for Behandling af faglig Strid.

Ligeledes er Parterne enige om at følge de Ændringer i op- eller nedadgaaende Retning i Lønniveauet, som maatte blive gældende mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

§ 3.

Alt Rørarbejde betales efter den til enhver Tid mellem Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund gældende Rørprisliste med Tillæg.

§ 4.

Parterne er enige om at anvende de mellem Jernindustrien og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund gældende Fælles Værkstedsregler.

§ 5.

Til Ordning af Feriespørgsmaalet er Parterne enige om at anvende Feriebøger, hvori Firmaet indklæber Feriemærker. Firmaet rekvirerer fra Postvæsenet det nødvendige Antal Bøger, for saa vidt de paagældende Arbejdere ved Tiltrædelse af Arbejde hos Firmaet ikke i Forvejen er i Besiddelse af en saadan, og indsætter hver Uge Feriemærker i disse, svarende til 4 pCt. af den udbetalte Arbejdsløn. Umiddelbart før Ferien skal holdes, paategnes Bogen af Arbejdsgiveren, hvorefter Pengene udbetales af Postvæsenet mod behørig Legitimation. Afskediges eller afgaar en Arbejder, forinden hans Ferieperiode indtræffer, udleverer Firmaet Feriebogen til ham med de behørige Feriemærker. — Arbejderne har Krav paa at kontrollere, at Feriemærkerne indklæbes hver Uge.

§ 6.

Smedene og Maskinarbejderne vælger af deres Midte en Tillidsmand. Valget af denne samt hans Pligter og Rettigheder er Parterne enige om skal være i Overensstemmelse med den til enhver Tid gældende Overenskomst mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

§ 7.

Firmaet indgaar paa kun at beskæftige Medlemmer af Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

§ 8.

Parterne er enige om med Hensyn til Overarbejde at rette sig efter den af Regeringen vedtagne Lov Nr. 119 om Forbud mod Overarbejde.

§ 9.

Eventuelle Uoverensstemmelser om Arbejdet i Almindelighed og Rørprislisten i Særdeleshed eller Forstaaelsen af nærværende Overenskomst er Parterne enige om at lade afgøre i Overensstemmelse med de indenfor Jernindustrien gældende Regler for Behandling af faglig Strid.

§ 10.

Denne Overenskomst gælder for alt Arbejde, som vore Medlemmer udfører for Firmaet.

Overenskomsten træder i Kraft straks og er gældende, indtil den af en af Parterne opsiges i Henhold til de mellem Hovedorganisationerne vedtagne Forhandlingsregler til en 1. Marts.

For Firmaet Edv. Nielsen, Kjellerup:
Edvard Nielsen.

For Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund:
Leonhard Hansen.

Afsluttede Overenskomster. Middelfart Afdeling har indgaaet Overenskomst med *A/S V. Spøer*, hvorefter Lønnen for Udlærlinge det første Aar er 110 Øre; ellers er Begyndelseslønnen 120 Øre.

Sønderborg Afdeling har indgaaet Overenskomster med Firmaerne *Voigt & Rasmussen*, Sønderborg, *Jørgen Hansen*, Kær, samt *Chr. Bjerring*, Ulkebøl.

Overenskomsten med *De danske Statsbaners Baneafdeling* er forlænget til 1. April 1941 med Regulering efter Pristallet.

Ti Arbejdsgivere i Haderslev er indgaaet paa at betale Dyrtidstillæg i Henhold til Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne.

Mæglingsmøder. Paa et Mæglingsmøde den 18. December 1939 paa *Helsingør Skibsværft* vistes et Krav om Forhøjelse af Prisen paa Nitning af Bossplader paa enkeltskruede Skibe tilbage til lokal Forhandling, og der er derved opnaaet Enighed om, at Nitterne faar samme Betaling for enkeltskruede som for dobbeltskruede Skibe, hvilket var det Krav, Nitterne oprindelig havde stillet.

Den 9. Januar mægledes hos *C. Gade Hansen*, Ribe, i Anledning af Strid om 1) Betaling for Bøsningskraver, 2) Benyttelse af Opmaalemand, 3) Udbetaling af Overskud, 4) hvorvidt Montørerne er pligtige til at erstatte Fajancevarer, som slaas i Stykker under Montage eller Afmontage. ad 1) Man enedes om, at Paasætning af Rosetter uden Paaskruning er indeholdt i Rørprislistens Bestemmelser, Afsnit A, Punkt 1. ad 2) Man enedes om, at i de Tilfælde, hvor Montørerne ønsker kyndig Hjælp ved Opmaaling, kan de tilkalde saadan Hjælp. ad 3) Firmaet indgik paa at udbetale Akkordoverskud i Henhold til Rørprislistens Bestemmelser, Afsnit E, Punkt 42, Stk. f. Om 4) opnaaedes ikke Enighed.

Den 10. Januar mægledes paa *A/S Aalborg Værft* paa Krav om Forhøjelse af Timelønningerne for Maskinarbejdere ombord og i Rørværkstedet. Værftet indgik paa at fordele ialt 50 Øre til de paagældende Arbejderes Timelønninger.

Den 12. Januar mægledes hos *Evald W. Olsen*, København, paa Strid om Afregningen af et Rørarbejde, Strandvej 47—49. Man enedes om at afgøre samtlige Uoverensstemmelser med et Beløb paa Kr. 225,00, dog saaledes, at eventuelt udbetalt Forskud med Tillæg til Montøren fradrages Beløbet.

Den 15. Januar mægledes hos *A/S Petersen & Wraae*, København, paa Strid vedrørende Betalingen for Udearbejde. Der opnaaedes ikke Enighed, men der er senere lokalt opnaaet en Ordning, hvorefter Udearbejde fremtidig aflønnes saaledes:

Grundløn (111—115) + 82 Øre i Akkordafsavnstillæg + 3 Øre i Udearbejdstillæg + 12 Øre i Smudstillæg pr. Time.

Udlærlinge faar det første Aar Grundløn + 67 Øre i Akkordafsavnstillæg + 3 Øre i Udearbejdstillæg + 12 Øre i Smudstillæg pr. Time.

Den 17. Januar mægledes paa *A/S Skagensbanen* paa Strid angaaende Maskinarbejdernes Løn- og Ar-

bejdsforhold. Man enedes om, at Lønnen for de beskæftigede 3 Mand forbliver som aftalt 130, 128 og 125 Øre, samt at der gives et Akkordafsavnstillæg af 6 Øre pr. Time for alt Reparationsarbejde. Desuden ydes Dyrtidstillæg efter Overenskomsten mellem Hovedorganisationerne, hvorefter Forbundet anerkender Skagensbanen som behørigt optaget Medlem af Sammenslutningen og frafalder de tidligere rejste Særkrav.

Hos *A/S Vilh. Nellemann*, Randers, mægledes den 26. Januar i Anledning af Strid angaaende Betaling af Overarbejde under indskrænket Arbejdstid. Enighed opnaaedes ikke, men Sagen vil ikke blive videreført.

Timandsmøde. Paa et Timandsmøde den 19. Januar behandledes følgende Spørgsmaal:

1) *A/S Dansk Industrisyndikat*, Compagnie Madsen, København. Klage over Afskedigelse i en Enkeltmands-Akkord. Enighed opnaaedes ikke, men efter det i Sagen oplyste betragtes denne som afsluttet.

2) *A/S Nordisk Staalkonstruktion- og Staallamelselskab*. Strid angaaende Højdetillæg. Enighed opnaaedes ikke.

3) *Gørløvs Service Station og Prøvelaboratorium*, København. Klage over Afskedigelse af en Tillidsmand. Firmaet indgik paa til fuld Afgørelse at betale vedkommende Tillidsmand et Beløb af 450 Kr.

4) *Faaborg Jernstøberi & Maskinfabrik*. Strid angaaende Akkordpriserne ved en Drejebænk. Spørgsmaalet henvistes til lokal Forhandling, der skal være tilendebragt inden 1. Marts. Saa længe disse Forhandlinger staar paa, afregnes Arbejdet ved den nye Drejebænk med de gamle Priser minus 15 pCt.

5) *A/S Faxe Kalkbrud*. Krav om Forhøjelse af Lønningerne, Krav om Indførelse af et Smudstillæg paa 30 Øre pr. Mand pr. Time for en Række Arbejder, og Krav om et Tillæg af 30 Øre pr. Time for Arbejde ved Nedtagning af Forsøgsapparater paa Kalkovnene, hvilket Arbejde skal betales af A/S Valby Maskinfabrik og Jernstøberi. Sagen sluttedes, idet Firmaet til Dækning af den krævede Lønforhøjelse og Kravet om Indførelse af Smudstillæg paa forskelligt Arbejde fordeler et Beløb af 18 Øre.

6) *A/S Dansk Staalvindue-Industri*, Lem. Krav om Indførelse af et Akkordafsavnstillæg paa 33 pCt. Sammenslutningen stillede et Forslag, som Arbejdernes Repræsentanter ikke kunde modtage, men som de lovede at forelægge paa et Klubmøde.

Forlig i Den faste Voldgiftsret. Den 2. November f. A. nedlagde 18 Maskinarbejdere hos *A/S „Titan"*, København, Arbejdet uden Varsel, fordi en Værkstedsingeniør efter Firmaets Ordre havde taget Tid paa Arbejdet ved en Stikkemaskine, da der ikke ved Forhandling mellem Værkføreren og Arbejderne var opnaaet Enighed om Akkordpriser paa Arbejdet. Klage over denne Arbejdsstandsning blev indbragt for Den faste Voldgiftsret, og ved et Møde den 9. Januar opnaaedes følgende Forlig:

„Indklagede erkender Firmaets Ret til i Henhold til Den faste Voldgiftsrets Kendelse i Sag Nr. 2622 at foretage de nødvendige Tidsstudier under den Paataleret, Kendelsen giver, og betaler til fuld Afgørelse af den ulovlige Arbejdsstandsning Kr. 35,00 pr. Mand at tilbageholde med 5 Kr. ugentlig ved Lønudbetaling.

Klagerne tog herefter Klagen tilbage".

I en Sag angaaende Klage over Arbejdsstandsning af 52 Elektrosvejsere paa *Odense Staalskibsværft* er der ved et Møde i Den faste Voldgiftsret den 23. Januar ligeledes indgaaet Forlig. Arbejdsstandsningen erkendtes at have været ulovlig, og hver af de i Strejken deltagende Arbejdere betaler til fuld Afgørelse Kr. 7,50. Arbejderne er pligtige til at udføre alt paalagt Arbejde, derunder ogsaa Prøvesvejsninger, men med den Paataleret, der er nedlagt i Regler for Behandling af faglig Strid.

Hævet Blokade. Den overfor *S. K. Sørensen*, Jyllandsvej 9, København, iværksatte Blokade er hævet, efter at Sørensen har betalt det skyldige Beløb. Sørensen har iøvrigt opgivet sin Virksomhed, arbejder som Svend og er atter blevet Medlem af Forbundet.

En Lærlingevoldgiftssag.

Ifølge Lærlingelovens § 22 skal Tvistigheder mellem Læremester og Lærling vedrørende en Række af Lærlingelovens Paragrafer afgøres ved en Voldgift.

Voldgiftsretten bestaar af Politimesteren (i København en af Magistraten valgt Formand) samt 2 af hver af Parterne valgte myndige Mænd, der er udlærte i Faget.

I København vejleder Metalarbejdernes Centralafdeling Lærlingene indenfor vort Fag med Sager, der skal til Lærlingevoldgift, og stiller Voldgiftsmænd til Retten, hvor dette ønskes.

De organiserede Arbejdsgivere modtager den samme Støtte fra deres Organisationer.

Dette medfører, at der bliver en vis Stabilitet i Lærlingevoldgifterne og i de Sager, der behandles.

Naar Læremestre — eller Lærling — misforstaar Lærlingeloven, er saadanne Misforstaaelser ved Rettens Hjælp blevet rettet, og Læreforholdet fortsat i langt de fleste Tilfælde, men selvfølgelig kun, hvor der var nogenlunde Garanti for en forsvarlig Uddannelse, og at den Konflikt, der var opstaaet, var ude af Verden ved Forligets Indgaaelse.

At der ogsaa kan fremkomme Sager, hvor Lærlingevoldgiften maa tage anderledes fat, fordi der ikke er saadanne Garantier til Stede, viser følgende:

Den 19. September 1939 blev en Lærling bortvist fra sin Læreplads hos Automobilmekaniker Asger Petersen, Strandvej 24 i København, under Henvisning til, at Benzinrestriktionerne havde bevirket, at Læremesteren ikke mere havde Arbejde til ham som Lærling, men det blev tilbudt Lærlingen, at han kunde fortsætte som Arbejdsdreng ved en anden Virksomhed, som ogsaa drives af Hr. Asger Petersen. Lærlingen havde været i Lære fra 1. August 1936, altsaa over 3 Aar.

Lærlingen og hans Fader henvendte sig til Lærlingeforeningen om Raad, og da Lærekontrakten først bortfalder, naar Læremesterens Virksomhed standser for et længere Tidsrum end 2 Maaneder, blev man enige om at lade Bortvisningen komme for en Lærlingevoldgift.

Denne afholdtes den 31. Oktober, og under Sagens Behandling var der meget, der tydede paa, at Lærlingen ikke havde faaet den Uddannelse, som man kunde forlange, i de forløbne godt og vel 3 Læreaar, og det kan i den Forbindelse ikke være uden Betydning, at Hr. Asger Petersen ikke siden den 19. August 1938 har kunnet beskæftige organiseret Arbejdskraft, idet han fra denne Dato har været blokeret af Smedeforbundet, fordi han „glemte" at betale Svendene deres hos ham erhvervede Arbejdsløn.

Voldgiftsretten enedes derfor om følgende:

„Efter at Parterne havde afgivet Forklaring, enedes man efter nogen Forhandling om at udsætte Sagen, idet Voldgiftsrettens faglige Medlemmer anmodede Voldgiftsrettens Formand om at foranledige, at Lærlingens faglige Kvalifikationer underkastes en Prøve paa Teknologisk Institut.

Læremesteren erklærede sig indforstaaet hermed og var villig til at afholde Udgifterne ved en saadan Prøve."

Ved Velvillighed fra Teknologisk Institut fik Lærlingen saa Adgang til at prøve sine faglige Færdigheder, og denne Prøve viste, at Lærlingen var hurtig og flink til de Arbejder, han havde Kendskab til, og var iøvrigt interesseret i at faa Viden om Arbejder, han ikke havde lært om, men han viste sig for en Række Prøvers Vedkommende at være under middel, naar en 3-aarig Uddannelse tages som Forudsætning.

Den 23. Januar 1940 samledes Voldgiftsretten paany, og vi citerer herfra følgende:

„Formanden fremlagde en fra Teknologisk Institut modtaget Erklæring af 6. f. M., en den 5. d. M. modtaget Skrivelse fra Psykoteknisk Institut angaaende den af Lærlingen den 6. Maj 1936 aflagte psykotekniske Prøve og en fra Københavns Politi den 11. d. M. modtaget Rapport af 9. s. M.

Efter nogen Forhandling afsagde Voldgiftsretten enstemmigt saalydende

Kendelse:

Lærekontrakten anses for bortfaldet den 19. September f. A.

Da det af den af Lærlingen paa Teknologisk Institut aflagte Prøve fremgaar, at Læremesteren har ladet det mangle paa tilbørlig Omhu for Lærlingens Uddannelse, bør der efter Voldgiftsrettens Opfattelse tilkomme Lærlingen og dennes Værge en Erstatning, der efter Sagens samlede Omstændigheder kan ansættes til ialt Kr. 1200.

Thi eragtes:

Indklagede, Automekaniker Asger Petersen, bør i Henhold til Lov om Lærlingeforholdet af 7. Maj 1937, § 11, jfr. § 22, til Lærlingen Otto Kanne Christensen og dennes Værge, Typograf Einar Christensen, udrede en Erstatning paa 1200 Kr. at betale skadesløst paa Lærlingens Værges Bopæl inden 15 Dage fra Modtagelsen af Kendelsen."

Forhaabentlig belærer Dommen Hr. Asger Petersen om, at man ogsaa som Læremester har et Ansvar.

Bj.

Du har ikke faaet din Løn –

Der kan i Dag næppe anføres nogen Sentens mere aktuel end denne: *Du har ikke faaet din Løn, før du har givet den ud.*

Naar Krig og andre Begivenheder tvinger Prisen paa Fornødenhederne i Vejret, og Værdien af det indtjente forringes, er Kravet om Balance mellem Lønnen og Prisen paa Fornødenhederne det mest elementære, vi ejer, og selve Grundlaget for vor faglige Kamp. Det er som et Led i denne Kamp, at Pristalsreguleringen, som Fagbevægelsen nu staar samlet om, maa ses.

Det er afgjort, at de Resultater, der paa dette Omraade er naaet, vil virke stabiliserende paa Interessen for Fagbevægelsen og dens Organisationer.

Den Situation, der opstod straks ved Krigens Begyndelse med Forsyningsvanskeligheder og Prisstigninger, maatte imidlertid skabe en videregaaende Interesse for selve det Problem, der opstaar, naar Lønnen ikke længere strækker til.

Denne Interesse er saa naturlig og ligetil, at man skulde tro, den altid har været til Stede, men det er ingenlunde Tilfældet. Vi har tværtimod ofte set en forbavsende Ligegyldighed hos Arbejderen, naar Talen var om Administration af Lønnen. Ganske vist kunde man sagtens faa os til at indrømme, at Arbejderklassens Kamp i første Række er en økonomisk Kamp, men naar Talen er om Forvaltning af vor egen lille private Økonomi — ja, saa møder vi her det uforstaaelige, at vi ganske undlader at købe billigst og fordelagtigst og gladeligt opretholder et prisfordyrende Fordelingssystem og derigennem yder vor Tribut til Privatkapitalens Opretholdelse.

Vi kæmper for højere Løn — javel, men tænker vi paa, at den Lønforhøjelse, vi opnaaede i Dag, kan blive taget fra os igen i Morgen i Form af højere Priser og saaledes vandre lige tilbage i Privatkapitalens Lommer?

Tænker vi paa, at omtalte økonomiske Kamp kan vindes blot ved de Kræfter, der udløses gennem vort Forbrug og vor egen Produktion? Ved Opretholdelsen af vore egne Butikker kan vi forkorte Vejen fra Producent til Forbruger, kan vi bortskære den Profit af Vareprisen, som ellers vilde vandre i Privatkapitalens Lommer. Vi vil kunne organisere vor *Forbruger-Kooperation* rationelt og sælge Varerne endnu billigere, og den blotte Tilstedeværelse af vore billigere Varer vil virke yderligere prisregulerende paa hele det øvrige Vareprisniveau. Hvem ved forøvrigt, hvor Priserne paa mange af vore vigtigste Livsfornødenheder havde ligget i Dag, om ikke Arbejdernes egne kooperative Virksomheder paa saa mange Omraader havde udøvet en regulerende Virksomhed!

De Penge, der paa den Maade er sparet for Arbejderklassen, kan tælles i Millioner.

Naar vi taler om Regulering, maa vi heller ikke glemme den Fordel, der ligger i, at Fagbevægelsens Ledere — i Lønforhandlinger med Arbejdsgivere, der vægrer sig ved højere Lønninger — kan pege paa, at de kooperative Foretagender klarer sig endog udmærket med de Lønninger, som *de* udreder til deres Arbejdere.

Fordelen ved Oprettelsen af vor egen Forbruger-Kooperation er altsaa øjeblikkelig — ikke alene fordi Kooperationen, som vi kender det fra Brugsforeningerne, tilbagebetaler det Overskud, der fremkommer ved Salg af Varer — men ogsaa fordi selve *Dagsprisen er lavere.* Den daglige Besparelse, som herved fremkommer, kan mærkes — og da særligt paa de smaa Budgetter.

I Regnskab for Hovedstadens Brugsforening 1938—1939 kan vi se en Sammenligning mellem Detailpriser, udregnet af Statistisk Departement, og H.B.'s Priser, og her forekommer en Gennemsnits-Forskel paa 6,6 pCt. I samme Brugsforening er der i Tiden fra 1916 og til Dato udbetalt over 10 Millioner Kroner i Dividende. Det er klart, at de Penge, der paa denne Maade spares, ikke bliver stoppet i et Strømpeskaft. De vil tværtimod gennem et *forøget* Forbrug gaa tilbage i Handelsomsætningen.

Man har regnet ud, at hvis hele Danmarks Detailhandel blev organiseret paa kooperativ Basis, vilde man aarligt spare 300 Millioner Kroner, som nu maa udredes til Afholdelse af de Udgifter, der tilsammen udgør ca. ¼ af Vareprisen: Opretholdelsen af de alt for mange Butikker og et daarligt og irrationelt Fordelingssystem. Disse mange Penge vilde gaa tilbage til Forbrugerne, hvis øgede Købekraft naturligvis altid har stor Indflydelse paa *Beskæftigelsen.*

Kooperation er saaledes ikke alene praktisk Planøkonomi, Kooperation er Socialisme, og Kooperationen maa vi bygge op ved at *købe* kooperativt!

Til Medlemmer af Centralorganisationen, specielt de københavnske.

Alle Arbejdere i København har lagt Mærke til de smaa røde Kaffevogne, der er placeret paa forskellige trafikerede Steder, og hvor Arbejderne paa et Øjeblik kan erholde en Kop udmærket tillavet, varm Kaffe med tilhørende Brød til en Pris, der ligger saa nær ved Fremstillingsprisen som muligt. Der er ingen Tvivl om, at denne Virksomhed foruden at pynte paa Gadebilledet har gjort et stort og velgørende Arbejde for den Del af den københavnske Arbejderstand, der færdes ude. Hertil kommer, at alle beskæftigede ved denne Forretning — *Københavnske Kvinders Kaffevogn* — lønnes overenskomstmæssigt efter Aftale med de interesserede Organisationer. Det Overskud, der er blevet indtjent, har dette Selskab paa den smukkeste Maade benyttet til gratis at udskænke adskillige Hundreder Kopper Kaffe med Brød, idet Fagforeningerne i Forhold til deres Antal arbejdsløse Medlemmer har modtaget et Antal Kaffebilletter, der gennem Anvisningskontorerne er uddelt til disse. Der er saaledes i en 5-aarig Periode gennem Arbejdernes Fællesorganisation uddelt 850.000 Kaffebilletter til en Værdi af 212.500 Kr.

Denne Virksomhed hæmmes for ikke at sige trues nu af Privatgeschæft, idet der i Spekulationsøjemed er indrettet et Utal af Kaffebar'er rundt omkring i Byen, hvis eneste Formaal er at indtjene det størst mulige Overskud til Forretningens Indehaver med Lønninger til Personalet, der alene fastsættes af Virksomhedens Indehaver eller den Pengemand, som staar bag ved disse, men selvfølgelig præger disse mange, ca. 200, Kaffebar'er ovennævnte Forretnings Omsætning og har allerede gjort det paa den Maade, at noget egentlig Overskud ikke har kunnet oparbejdes, og Københavnske Kvinders Kaffevogn har maattet indskrænke sig til at give en Rabat paa de af Fagforeningerne rekvirerede Kaffebilletter.

Vi tager derfor ikke i Betænkning at tilraade Arbejderne at stille sig solidarisk med Kaffevognene, saa disse kan blive ved at eksistere i deres nuværende Form, thi der er næppe Tvivl om, at hvis K. K. K. ser sig nødsaget til at opgive sin Virksomhed og indrage sine Vogne, vil Konkurrenterne hurtigt enes om at udnytte Situationen, og saa bliver det Arbejderne, herunder ogsaa de Arbejdsløse, der maa betale Gildet.

Virksomheden modtager ogsaa Bestilling paa Smørrebrød, der ligeledes sælges til den billigst mulige Pris, og Varerne hertil indkøbes i de kooperative Virksomheder, saaledes at enhver er sikker paa at faa leveret lækkert og velsmurt Smørrebrød, hvadenten dette gælder Madpakken paa Arbejdspladsen eller en lille Selskabelighed i Hjemmet.

Altsaa københavnske Arbejdere og Kolleger: Støt Københavnske Kvinders Kaffevogn's Forretning paa begge Omraader, som ovenfor er nævnt.

Bøger til Arbejderorganisationernes Haandbibliotek.

For at sikre Udgivelsen af Værker, der har den største Interesse for Arbejderbevægelsen og dermed Organisationerne, stilles Arbejdernes Oplysningsforbund over for ved Forhaandstegning at sikre Aftagning af et vist Antal Eksemplarer.

Dette har saaledes været Tilfældet med nedenstaaende 3 Bøger, som vi herved henleder Afdelingernes Opmærksomhed paa.

Bøgerne rekvireres til Særpriser fra Arbejdernes Oplysningsforbund, Nørre Farimagsgade 11, København K.

Henry Bruun: Den faglige Arbejderbevægelse i Danmark indtil Aar 1900. I. Til ca. 1880. (Institutet for Historie og Samfundsøkonomi). 632 S. Pris gennem Oplysningsforbundet *Kr. 4.50.*

Dette Værk sætter simpelthen alt, hvad der hidtil er skrevet om dansk Fagbevægelses Historie, i Skygge. Enhver Fagorganisation, og forøvrigt enhver faglig Tillidsmand, der ønsker at kende Sammenhængen mellem Fortid og Nutid, vil have Fordel af at eje cand. mag. Henry Bruuns Bog.

Kjeld Philip: Den danske Kriselovgivning 1931—38. (Studier fra Aarhus Universitets økonomiske Institut). 1939. 324 S. Pris gennem Oplysningsforbundet *Kr. 5.00* + Porto.

Cand. polit. Kjeld Philip behandler systematisk samtlige ca. 400 Kriselove, der er kommet, og forsøger objektivt at redegøre for deres økonomiske Forudsætninger og Følger. Bogens Kerne er en Gennemgang af Valutapolitiken og en Paavisning af Sammenhængen mellem den og Produktionen og Beskæftigelsen. — En aktuel Bog skrevet i et klart Sprog.

Knud Illum: Den kollektive Arbejdsret. 1939. 404 S. Pris gennem Oplysningsforbundet *Kr. 8.00* + Porto.

Dr. jur. Knud Illums Bog fremtræder som en overordentlig grundig og indholdsrig Gennemgang af alle de Problemer af retlig Karakter, der knytter sig til Arbejdernes og Arbejdsgivernes faglige Organisationer og deres indbyrdes Aftaler og Kampe. Forfatteren giver i Bogen en rent saglig, objektiv Fremstilling af Retstilstanden paa dette Omraade, og Bogen er saaledes af største Værdi som arbejdsretligt Kildeskrift.

Et yderst værdifuldt Opslagsværk og en nyttig Haandbog for faglige Ledere.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
37717	Abildgaard, Theodor Aug...	København	7. 7.10	Svendborg	12. 4.37	Svendborg	31.12.38
51886	Boysen, Knud Aage	—	5.11.18	Kbhvn. Afd.	3.12.37	Kbhvn. Afd. 18	14.10.39
22771	Bruhn, Johan Chr. Rømer	Vindum	7. 1.14	Randers	13. 6.39	Randers	17. 6.39
29598	Bukrinsky, Kelmon.....	Warschaw	2. 6.10	Kbhvn. Afd.	8. 7.29	Kbhvn. Afd. 17	23. 9.39
59199	Christensen, Alfr. Jørgen Carl	Altona	21. 1.02	„ „	11. 1.39	„ „ 17	9. 9.39
59742	— Ole Viggo.....	Ganløse	3. 4.17	„ „	7. 7.39	„ „ 3	9. 9.39
27086	Christiansen, Carl Alfred...	Odder	7. 8.14	Odder	3.11.34	„ „ 13	21.10.39
31626	Dreyer, Georg.....	Svendborg	25. 6.17	Svendborg	15. 4.36	„ „ 5	21.10.39
58636	Eriksen, J. C. V. Langelykke	København	30. 8 18	Kbhvn. Afd.	14. 8.39	„ „ 13	23. 9.39
59385	Fischer, Niels Peter Chr.	—	6. 9.19	„ „	10. 4.39	„ „ 5	28.10.39
62004	Gottlieb, Jørn Wisbech..	Maribo	8. 3.18	„ „	2.10.39	„ „ 12	4.11.39
58672	Guldager, Thomas.....	Lunderskov	5.10.07	„ „	30. 9.38	„ „ 14	2. 9.39
55450	Hansen, Christian Ludv..	Flensborg	16.10.13	Nakskov	20.11.32	Odense	21.10.39
58897	— Egon A. Egelund	Vindinge	25. 3.19	Kbhvn. Afd.	20.10.38	Kbhvn. Afd. 15	19. 8.39
38582	— Frithjof Wernfeldt	København	4. 2.04	„ „	19. 8.29	„ „ 13	4.11.39
59932	Jensen, Gustav A. Dammand	Frederiksberg	19. 7.04	„ „	17. 8.39	„ „ 11	9. 9.39
38549	— Henry Ivan	København	26. 3.07	„ „	17. 9.38	„ „ 14	9. 9.39
39323	— Herbert	—	18. 6.15	„ „	9. 7.37	„ „ 12	28.10.39
59341	— Leif Eigil.....	—	12. 8.18	„ „	22. 3.39	„ „ 14	4.11.39
62097	— Niels Aa. Kaas.	Taastrup	6. 9.17	„ „	16.10.39	„ „ 2	21.10.39
56852	Jørgensen, Hans Nygaard .	Hellemose	17. 6.17	Odense	20.10.38	Odense	15. 7.39
58015	— Henry Herman .	Hillerød	19. 1.17	Kbhvn. Afd.	25. 3.38	Kbhvn. Afd. 5	7.10.39
38321	— Otto Emil	Brønderslev	28. 5.17	Brønderslev	15.12.36	„ „ 13	1. 7.39
58875	— Werner.....	København	8.12.17	Kbhvn. Afd.	8.10.38	„ „ 13	14.10.39
61955	— Viggo Peter ...	—	13. 9.88	„ „	21. 9.39	„ „ 2	21.10.39
59554	Jacobsen, Helge Otto	Frederiksberg	24. 2.14	„ „	16. 5.39	„ „ 13	21.10.39
19786	Jespersen, Peter.....	Gredstebro	7. 9.11	Esbjerg	15. 5.30	Esbjerg	10. 6.39
38841	Kjær, Richard Edv. ..	Køge	14.10.08	Køge	21. 4.28	Kbhvn. Afd. 12	28.10.39
58481	Knutzen, Børge	København	10. 2.18	Kbhvn. Afd.	10. 8.38	„ „ 15	30. 9.39
36428	Larsen, Børge	Frederiksberg	22. 9.07	„ „	12. 2.37	„ „ 14	11.11.39
60769	— Carl Oluf Gottlib	—	1. 6.19	Frederiksværk	27. 2.39	„ „ 17	23. 9.39
54675	— Eigil L. Frederik	Nakskov	13. 7.12	Nakskov	27. 3.32	„ „ 5	21.10.39
59276	— Erik Thorkild Tage	København	24. 5.10	Kbhvn. Afd.	25. 2.39	„ „ 14	23. 9.39
59629	— Knud Aage	Uggeløse	30. 5.18	„ „	9. 6.39	„ „ 14	9. 9.39
61426	Lauritzen, Jes Hansen....	Felsted	12. 7.17	Haderslev	1. 8.39	„ „ 14	30. 9.39
51127	Lindbo, Thorkild.....	København	15. 5.00	Kbhvn. Afd.	15. 6.31	„ „ 17	2. 9.39
38926	Lyng, Alfred P. Johan.	—	29. 3.05	„ „	25. 4.24	„ „ 3	14.10.39
30482	Madsen, Helge Dalsgaard	Lille Næstved	17. 9.15	Næstved	1.11.35	Kalundborg	30. 9.39
51574	Mortensen, Peter.....	København	4.11.96	Kbhvn. Afd.	7. 2.39	Kbhvn. Afd. 17	16. 9.39
58917	Nielsen, Alex Wodrow .	—	25. 3.19	„ „	28.10.38	„ „ 15	7.10.39
2469	— Anker Hakon ..	Horsens	16.10.01	„ „	21.11.25	„ „ 6	9.12.39
30326	— Niels Adolf....	Ulfborg	15. 2.03	Assens	18.11.28	Odense	7.10.39
52394	Nørregaard, Aage.....	København	24. 2.14	Kbhvn. Afd.	19. 5.39	Kbhvn. Afd. 14	29. 7.39
56235	Olesen, Aksel	Herning	19. 5.17	Herning	15. 3.38	Anvisningskt.	22. 4.39
56380	Petersen, Aage Børge ...	Esbjerg	11. 2.18	Esbjerg	2. 9.38	Kbhvn. Afd. 2	28.10 39
50812	— Hans Frederik .	Høng	6. 1.11	Kbhvn. Afd.	26. 1.31	„ „ 3	9. 9.39
50437	— Lauritz Chr. Leonh.	København	14. 1.06	„ „	17. 9.37	„ „ 14	28. 5.38
50786	Petral, Hermann Johs..	Sønderborg	27. 4.07	„ „	3. 6.39	„ „ 18	4.11.39
58114	Poulsen, Gunram B. Berg	Frederiksberg	12. 8.18	„ „	11. 4.38	Centralafd.	2. 9.39
62111	Rasmussen, Kaj	København	17. 5.14	„ „	23.10.39	Kbhvn. Afd. 8	28.10.39
10323	Rostgaard, Sv. Aa. Petersen	Aarhus	28. 7.06	Aarhus	2. 4.27	Esbjerg	20. 5.39
62117	Sandberg, Finn J. Munk ..	København	24. 8.16	Kbhvn. Afd.	27.10.39	Kbhvn. Afd. 10	4.11.39
28074	Seider, Frederik Chr...	Sundbyerne	24. 1.88	Frederikshavn	28.10.28	„ „ 7	16. 9.39
52416	Tommerup, Heinrich.....	København	14. 7.13	Kbhvn. Afd.	13. 7.38	„ „ 6	9.12.39
58704	Voss, Jørgen	—	6. 2.19	„ „	2.10.38	„ „ 17	16. 9.39
	Dansk Jern- og Metalsliberforbund.						
46621	Larsen, Carlo R. Severin	Horsens	6. 1.15	Kbhvn. Afd.	2. 8.35	Kbhvn. Afd.	28.10.39
46323	Petersen, Egil G. Valdemar	København	25. 5.02	„ „	21.10.34	„ „	16. 9.39
46556	— Holger Charles.	Svinninge	20. 7.93	„ „	7.10.35	„ „	14.10.39
46497	Svendsen, Hagbarth	Aarhus	30.10.17	Aarhus	2. 8.36	„ „	12. 8.39

Dansk Folke-Ferie

arrangerer i Forbindelse med norsk og svensk „Folke-Ferie" billige Vinterrejser til Norge og Sverige. Folke-Feries Bureau, Frederiksborggade 42, København K, giver alle Oplysninger.

Vi erindrer om, at *ethvert Billetkøb* ordnes af Dansk Folke-Ferie, Telf. Central 2617, ligesom vi anbefaler mindre Klubber at holde Møder og Sammenkomster i Hotel Folke-Feries Klublokaler, Vesterbrogade 41, København. Telf. Central 1533, der ogsaa modtager *Hotelbestillinger.*

Esbjerg Arbejderhøjskoles Sommerskole for unge Piger og Ungdomsledere.

Sommerskolen begynder 3. Maj og varer til Udgangen af Juli. Undervisningen for unge Piger omfatter Husholdning, Vævning, Svømmeundervisning, Dansk, Regning, Skønlitteratur o. s. v. Paa en særlig Ungdomslederafdeling for begge Køn undervises tillige i Psykologi, mundtlig Dansk, Oplæsning, Foreningsregnskab, forskellige Boldspil og andre Ting, som Ungdomsledere i f. Eks. D. S. U. og D. U. I. har Brug for.

Betalingen for Kost, Værelse og Undervisning for de 3 Maaneder er Kr. 225,00. Der kan søges Amtsunderstøttelse, hvortil Skema faas paa det nærmeste Kommunekontor. Naar saadan Understøttelse er bevilget, kan man ansøge Højskolens Elevforening om en supplerende Understøttelse.

Skriver man til Højskolen i Esbjerg, faar man Skoleplan og alle yderligere Oplysninger tilsendt.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Specialarbejderforbundet.

Nr. 47722 Lionett, Otto.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Nr. 50284	Hansen,	Poul Helmer	(Kbhvn. Afd.)
- 9653	Strand,	Max	(—)
- 29685	Wettergreen,	Henning C. Børge	(—)

Medlem Nr. 5164, Johannes Mark, har atter fundet sin Bog.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 29713 Christensen, Henry Andreas
- 16511 Christiansen, Harald Peter

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

		Nyt Register.	Sidst betalt
Nr. 5313	Andersen,	Poul Christian Nicolai	29. 3.30
- 24932	Andreasen,	Harald	9. 1.32
- 55839	—	Ove Otto Verner	25. 3.39
- 23618	Brasch,	Harald Heinrich	2. 2.29
- 224	Christensen,	Carlo Ludvig Peter	18. 4.25
- 12762	Carstensen,	Hans Wilhelm	5. 8.39
- 16511	Christiansen,	Harald Peter	17. 6.39
- 9761	Grande,	Christen	24. 4.20
- 38218	Gubi,	Johannes Petersen	26. 9.36
- 34723	Hansen,	Børge Henry	27. 5.39
- 52591	Hallstrøm,	Allan Oscar	2. 9.39
- 34045	Jensen,	Kaj Karlskov	30. 5.36
- 33658	—	Marius Christian Vilh.	13. 3.37
- 16414	—	Orla Reinholdt	2. 9.39
- 11826	Jørgensen,	Carl Alexander	16. 9.39
- 15340	Jacobsen,	Odolf Axel Theodor	18. 2.39
- 7203	—	Svend Aage	1.10.38
- 20847	Johansen,	Otto Svend	17.11.28
- 25948	Jonasen,	Axel Vald. Engelsted	6. 2.37
- 29569	Kjøge,	Bjørn Carl Frederik	17. 1.31
- 38950	Knudsen,	Harry	17. 6.39
- 18807	Møller,	Vilhelm Frederik	2. 9.39
- 8527	Nielsen,	Børge	18. 2.28
- 31683	—	Johann W. Hagedorn	20.11.20
- 13281	—	Peter Nørgaard	10. 8.35
- 24442	—	Rasmus Odsgaard	5.11.32
- 50791	Olesen,	Christian Michael	26. 3.38
- 33478	Ottesen,	Vilhelm Fosberg	4. 2.22
- 38297	Petersen,	Gerhard	19. 8.39
- 56545	—	Gerhard	28. 5.38
- 31052	—	Helge Carl Anton	19. 8.39
- 30148	—	Poul Robert Frantz	26. 2.21
- 25946	Rasmussen,	Kaj	5. 8.39
- 28457	Sørensen,	Søren Kolbech	11. 9.37
- 16766	Thode,	Christian Johan	27. 3.20
- 55569	Thorkildsen,	Thorkild Knud Børge	29. 4.39

Specialarbejderforbundet.

Nr. 48024	Jepsen,	Johannes	29. 6.35

Overskud.

Hos Formanden for Viborg Afdeling, V. Petersen, Slesvigsgade 20, Viborg, henligger Overskud fra Rørarbejdet paa Militærets Administrationsbygning til Medlem

Nr. 28015, H. Mathiasen.

Beløbet er Kr. 27,00 + Feriepenge.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.

JERN OG METALARBEJDEREN

ORGAN FOR CENTRALORGANISATIONEN AF METALARBEJDERE I DANMARK

Nr. 5 MARTS 1940 26. Aarg.

KRIGENS VILKAAR

Alle politiske Betragtninger i denne Tid maa nødvendigvis have sit Udgangspunkt i den Omstændighed, at der er Krig i Europa. En Krig, hvis Opstaaen vi herhjemme er uden Andel i, hvis Førelse og Gang vi med vor erklærede Neutralitet ikke kan og ikke skal have nogen Indflydelse paa, og hvis Afslutning ikke vil indtræffe paa et Tidspunkt, der bestemmes af vore Ønsker. Vi er henvist til den tilbagetrukne, men derfor ikke mindre byrdefulde Rolle at indrette vort Liv og Virke under Forhold, som det ikke staar i vor Magt at ændre. Vi har intet højere Ønske end at fortsætte Dagens Dont uden smigrende Opmærksomhed fra den ene eller den anden af de krigsførende Parter, og dette Ønske har fundet Udtryk i Folketingets enstemmige Beslutning den 19. Januar, hvori det udtales, „at man fra alle Sider i det danske Folk er enig om, at Landets Neutralitet skal opretholdes, og at de Midler, der raades over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne Rigets Fred og Uafhængighed".

Denne vedtagne Udtalelse vil formentlig kunne gøre en Ende paa en gold Diskussion, der af velmenende „Fædrelandsvenner" er igangsat paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Landets Forsvarsmagt skulde bruges eller ikke bruges i en given Situation; en Diskussion, der ikke tjente andet Formaal end at saa Mistillid til den siddende Regering i en Tid, hvor Samling og Sammenhold er mere paakrævet end nogensinde før.

Næst efter at holde Danmark uden for det blodige Opgør er Spørgsmaalet om Landets Vareforsyning det vigtigste af alle. Vi har intet andet at betale vore Forsyninger med end det, som vor Eksport Dag for Dag bringer hjem, og Opretholdelse af Eksporten er derfor uløselig sammenknyttet med Spørgsmaalet om Forsyningerne.

Priserne paa de Varer, vi skal sælge og købe, hører til de Ting, der heller ikke lader sig fastsætte af vore Ønsker. Medens Pristallet paa vore Eksportvarer i Tiden fra August til December kun er steget med 14,5 pCt., er Pristallet paa de Varer, vi skal hente hjem fra Udlandet, steget med ikke mindre end 45 pCt. At købe dyrt og sælge billigt er den sikre Vej til Fattigdom, hvis ikke en fast Haand dirigerer Husholdningen og begrænser Indkøbene til det allernødvendigste. Den faste Haand er tilvejebragt gennem Forlængelse af Valutalovgivningen, hvis Uundværlighed nu erkendes selv af ledende Folk uden for Regeringspartiernes Rækker.

Den uheldige Prisudvikling, der kommer til Udtryk i Pristallene paa Import- og Eksportvarer, har

i første Række ramt Landbruget, hvorfor der fra Samfundets Side er truffet hjælpende Foranstaltninger paa dette Omraade. Det maa beklages, at vi ikke fra Landboorganisationernes Side har mødt en tilsvarende Villighed til at medvirke til en haardt tiltrængt Forbedring af Landarbejdernes Lønninger i Forhold til Pristallet.

Med Tilfredshed kan vi notere de foretagne Ændringer i Arbejdsløshedsloven, hvorefter en Prisregulering af Maksimumsatserne er foretaget fra 1. December. I stor Udstrækning betaler Staten Udgifterne herved, og Arbejdsmændene har f. Eks. kunnet gennemføre en Forhøjelse paa 60 Øre om Dagen for langt de fleste Medlemmer uden at forhøje Medlemskontingentet. Der er desuden gennemført Bestemmelser, der i første Omgang stiller 6—7 Millioner Kr. til Raadighed for de gamle og Invaliderne, og endvidere er 29 Millioner bevilget til Fordeling af Kød, Flæsk, Mælk og Fisk. De forøgede Udgifter stiller naturligvis store Krav til det offentliges Kasser, og straks ved Krigens Udbrud gav De samvirkende Fagforbund Udtryk for Haabet om, at Byrderne ved de nødvendige nye Skatter blev fordelt paa retfærdig Maade. I Overensstemmelse hermed er der handlet. De Skatteforhøjelser, som er gennemført og foreslaaet, rammer overhovedet ikke den Halvdel af Skatteydere, som har de mindste Indtægter. Venstremanden K r a g har i den Anledning udtrykt sin Beklagelse over, at de smaa i Samfundet ikke fik Lejlighed til at vise Samfundssind ved at betale deres klækkelige Part af Forhøjelserne. En saadan Udtalelse viser os i et Glimt, hvorledes Udgifterne vilde være blevet fordelt, saafremt dansk Arbejderbevægelse ikke havde haft sin nuværende Indflydelse.

Den Skattepolitik, der føres, følger en Linie, der direkte griber ind mod eventuelt tilstedeværende Lyster til spekulationsmæssig Udnyttelse af Krigssituationen. Loven om Ligningsreglerne indeholder saaledes Bestemmelser, der er egnet til at modvirke gentagne Forretningsafstaaelser, som kun foregaar i Spekulationsøjemed. Reglerne om Beskatning af Fortjeneste ved Salg af visse Aktier, Begrænsning i Adgang til Belaaning af Aktier, Børsrestriktionerne og de foreslaaede Bestemmelser om særlig kraftig Beskatning af store Udbytteudbetalinger har ligeledes til Formaal at fjerne Mulighederne af Krigsgevinster.

For de fagorganiserede Arbejdere er Beskæftigelsen naturligvis det store Problem. Stillingen har gennem Aaret 1939 som Helhed været bedre end en Række af de foregaaende Aar, men ved Udgangen af Aaret indtraf der et beklageligt Opsving i Arbejdsløshedstallene. Hvorledes Skylden skal fordeles mellem det ublide Vejr, Krigen og den almindelige økonomiske Udvikling lader sig endnu ikke afgøre, men fra Lovgivningsmagtens Side vil der blive sat kraftigt ind til Ophjælpning af Beskæftigelsesmulighederne, som unægtelig e r truet af Misforholdet mellem Landets samlede Indtægter og Udgifter. De offentlige Arbejder vil i størst mulig Udstrækning blive fortsat — hertil tjener bl. a. den gennemførte Forhøjelse af Benzinafgiften. Til Sikring af paabegyndt Byggeri gennemføres en Lov om kortfristede Laan. Regeringen har Opmærksomheden henvendt paa Spørgsmaalet om nyt Boligbyggeri, og nye Lovforanstaltninger paa dette Omraade vil kunne ventes.

En væsentlig Bedring i Situationen vil kunne opnaas, saafremt det ved de Forhandlinger, der finder Sted om Handelsaftalerne, lykkes at vinde Imødekommenhed overfor de berettigede danske Krav.

(Efter „Arbejderen".)

Krigen og Danmarks Økonomi.

Nu og i 1914.

Ingen ny Gullaschperiode.

Utvivlsomt har den Vending, den økonomiske Udvikling i Danmark har taget siden Krigsudbruddet i September, for mange Mennesker været en Skuffelse. I vide Kredse er man gaaet ud fra, at hvad der skete under Verdenskrigen nu vilde gentage sig. En ny Guldstrøm vilde vælte ind over Landet og trylle uanede Gevinstmuligheder frem for Erhvervslivet — ikke mindst for det hidtil saa betrængte Landbrug. Nogenlunde trygge bag Neutralitetserklæringer og Minespærringer skulde i hvert Fald en Del af det danske Folk kunne afvente Krigens videre Forløb — en nogenlunde smertefri Ventetid tilbragt paa en forhøjet Levefod.

Imidlertid er det gaaet ganske anderledes. Ikke alene de militære Operationer, der har givet denne Krig Betegnelsen „den mærkværdige Krig", afviger fra Begivenhederne i 1914—18, men for Danmarks Vedkommende vil — i hvert Fald indtil videre — Krigens økonomiske Virkninger blive ganske anderledes end sidst.

Ingen „Guldstrøm" er „væltet" ind over os. Ingen Kæmpechancer er dukket op for Erhvervslivet. Tværtimod. Udenrigshandelen gaar tilbage. Valutareserven er efter en galopperende Svindsot afgaaet ved Døden. Landbrugsvanskelighederne er øget. Arbejdsløsheden stigende. Og de Raastof- og Brændselsvanskeligheder, der under sidste Krig først blev aktuelle i 1917 og 1918, maa vi denne Gang slaas med fra Starten. Som Kronen paa Værket kom saa Isvinteren, paaført os af et Forsyn, der uden Hensyn til Folkerettens Blokadebestemmelser lader Havne, Sunde og Bælter fryse til.

Vor Livsbetingelse: Raastoffer fra Udlandet.

Et Forsøg paa at finde Aarsagerne til Forskellen mellem Tilstanden under den nuværende Krig og under Verdenskrigen tager naturligt sit Udgangspunkt i Udenrigshandelen. Danmark er som bekendt et af de Lande i Verden, der har den største Udenrigsomsætning pr. Indbygger. Dette staar naturligvis i Forbindelse med, at Danmark er et raastoffattigt Land. Saavel Landbrug som Industri er baseret paa Tilførsel af Raastoffer udefra. I det Omfang disse Raastoftilførsler udebliver, maa Produktionen mindskes, Forbruget gaa ned og Arbejdsløsheden stige. Det vil forstaas af enhver, at en saadan Nedgang i Forsyningerne udefra kan indtræde af to Grunde. Nemlig for det første af den Grund, at *vi ikke har Penge til at betale med i Udlandet (fremmed Valuta).* Denne Aarsag forelaa i 1932 som Følge af Eksportprisernes Fald og drev dengang Arbejdsløsheden op mod de 200.000 og skabte Anledningen til Valutacentralens Indførelse. Den anden Grund kan være den, at *Udlandet* — selv om vi har Valuta nok til at betale med — *ikke er i Stand til at levere,* f. Eks. som Følge af, at de krigsførende selv ønsker at forbruge deres Varer, at deres Produktionsevne gaar ned, at der ikke er Tonnage nok til Transporten, at denne vanskeliggøres af U-Baade og Bombeflyvere m. v. Under Verdenskrigen forelaa denne sidste Aarsag til Raastof- og Vareknaphed, den blev dog først virkelig alvorlig i 1917 og 1918. Derimod havde man dengang fri Valuta nok til at betale med. Under den nuværende Krig foreligger derimod begge Aarsager i meget alvorlig Grad straks fra Begyndelsen. Valutabeholdningen er allerede nu negativ. Skibsfarten holdes kun i Gang under stor Risiko for Menneskeliv, Skib og Last og under store Omkostninger og Forsinkelser. Og de krigsførende Lande er uvillige til at sælge og gør det kun til høje Priser, paa skrappe Kreditbetingelser og med slet Overholdelse af Leveringsfristen. Væsentligheden heraf kommer tydeligt frem, naar det oplyses, at 60 pCt. af vor Import og 70 pCt. af vor Eksport er knyttet til England og Tyskland.

Den handelspolitiske Neutralitet.

Inden vi gaar over til at se paa Import- og Eksportprisernes skæbnesvangre skæve Udvikling, skal det handelspolitiske Neutralitetsproblem lige gives i et kort Rids.

Med de Lande, der *ikke er Deltagere i Krigen,* kan Danmark naturligvis handle som hidtil. Som Hovedregel vil der her ingen Hindringer blive lagt i Vejen. *Problemerne opstaar i Forholdet til vor meget omfangsrige Handel med England og Tyskland.* Som de faste Punkter, vi i denne Forbindelse har at holde os til, staar vore Neutralitetserklæringer og de krigsførende Landes Erklæringer om at ville respektere denne Neutralitet, Handelstraktaterne og endelig Ikke-Angrebspagten med Tyskland.

Handelstraktaten med Tyskland gaar som bekendt ud paa, at vore Køb i Tyskland skal opveje vort Salg dertil. Disse Køb i Tyskland skal bestaa af visse bestemte Varer i visse bestemte Kvanta, saaledes at vi ikke efter eget frit Valg kan købe ene Raastoffer, men ogsaa skal aftage visse Færdigvarer (f. Eks. Tekstilvarer, Hatte og Skotøj). Desuden har der hidtil været indrømmet Tyskland Ret til en lille Mereksport til Danmark, der bliver betalt i fri Valuta, medens den Del af Samhandelen, der balancerer, betales over Clearing. Denne Handelstraktat bestaar endnu paa samme Grundlag som før Krigens Udbrud — men undgaar næppe at blive taget op til Revision. Bl. a. kan det tyske Krav om en Mereksport til Danmark, for hvilken der skal betales fri Valuta, næppe opretholdes, dels fordi vi ikke vil være i Stand til at opfylde Kravet, og dels fordi Tyskland sikkert ikke vil være saa interesseret i denne Mereksport, idet man maa regne med, at dette Lands Produktion- og Leveringsevne indenfor et overskueligt Tidsrum vil sløje meget stærkt af. Dette selv om Sovjet-Rusland anstrenger sig nok saa meget for at ile Tyskland til Hjælp.

Ogsaa den engelske Handelstraktat stammer fra før Krigen. Denne sikrer Danmark en vis Andel i Englands Import af Landbrugsvarer, mod at vi til Gengæld aftager en meget stor Del af vor Kulimport fra England og iøvrigt i Almindelighed er forpligtet til at øge vore Indkøb af engelske Varer (saaledes som det ogsaa er sket gennem de senere Aar). Denne Aftale er for saa vidt langt betydningsfuldere for os end den tyske, som det er i England, vi henter det store Beløb i fri Valuta, der er nødvendigt for os til Køb af oversøiske Raastoffer (særlig de uundværlige Korn- og Foderstoffer) fra Lande, i Forhold til hvilke vi har Overskudsimport. I Samhandelen med England har vi nemlig et stort Udførselsoverskud (1938: 300 Mill. Kr.), der betales med rare Pundnoter, som vi kan anvende efter eget Tykke. Det er derfor ikke uden Bekymring, man maa se paa, at England nu har ønsket denne Traktat revideret. For Tiden forhandler en dansk Delegation med Englænderne. Udfaldet er endnu ukendt, og man maa jo haabe det bedste. Men nogen Lettelse i Situationen vil det næppe bringe.

Endelig har vi saa den stærkt omdiskuterede dansk-tyske Ikke-Angrebspagt. Denne tilsikrer os Ret til at opretholde vor normale Handel med andre Lande (ogsaa med England), naar samtidig den normale Handel med Tyskland opretholdes.

Hele dette Traktatsystem synes at sikre vor normale Handels Opretholdelse og dennes Forenelighed med vor Neutralitet. Det gør det for saa vidt ogsaa — omend med de Indskrænkninger Blokade, Søkrig og Leveringsudygtighed maatte medføre, men samtidig laaser Systemet vore Eksportmængder fast. I Følge Ikke-Angrebspagten kan vi ikke øge Eksporten til England uden samtidig at øge den til Tyskland. Og dette sidste sætter England sig imod, rent bortset fra, at Tyskland næppe vil være i Stand til at betale øgede Indkøb, i hvert Fald ikke med fri Valuta og sikkert heller ikke med Varer.

Vi nævnte ovenfor Søkrigen og Blokaden som en Omstændighed, der kunde true vor normale Handel med England og Tyskland. England kunde bringe denne Trusel til Udførelse ved at standse de oversøiske Raastoftilførsler, hvorefter vor Landbrugsproduktion vilde synke katastrofalt. Dette vilde imidlertid ikke alene ramme vor Tysklandseksport (til Englands Fordel), men ogsaa Englands egne Forsyninger. Paa den anden Side kunde Tyskerne sænke eller beslaglægge vore Eksportskibe til England under Paaskud af, at de sejler med Krigskontrabande. Dette vilde imidlertid straks gøre England interesseret i at standse Raastoftilførslen — og Tyskland vilde saaledes indirekte ramme sine egne Forsyninger fra Danmark. Gennem vor geopolitiske Stilling og de af Regeringen med stor Forudseenhed indgaaede Traktater synes vor handelspolitiske Neutralitet saaledes nogenlunde værnet. *Forhaabentlig betyder Sænkningen af de danske Skibe „Chastine Mærsk", „Sleipner", „Martin Goldschmidt" og „Rhone" ikke noget Brud med disse Principper.* Ikke alene danske Søfolks Liv, men økonomiske Livsbetingelser for Danmark — og *maaske mere endnu* staar her paa Spil.

Handelsbalance og Valutastilling.

Alt dette giver imidlertid ikke den fulde Forklaring paa Forskellen mellem denne og den foregaaende Krig. Ganske vist var vore Eksportmængder ikke dengang slet saa strengt fastlaaset som nu, men alligevel steg de udførte Mængder af Landbrugsprodukter ikke synderligt. Derimod indtraf der i Løbet af Krigsaarene 1914—18 ganske betydelige Prisstigninger paa Smørret, Flæsket og Æggene. Disse Prisstigninger gjorde sig allerede gældende i 1914, og i 1915 laa f. Eks. Smørnoteringen gennemsnitlig 30 pCt. højere end i 1914. Samtidig steg ganske vist Priserne paa vore Importvarer, deriblandt ogsaa Korn, Foder- og Gødningsstoffer til Landbruget, men ikke nær i samme Tempo. Denne Udvikling gav under Verdenskrigen Landbruget en fænomenal Højkonjunktur, gjorde vor Handelsbalance gunstig og Valutareserven stigende.

Hvorledes det senere hen vil gaa i denne Krig, lader sig naturligvis ikke sige. Men indtil nu har denne for Landbruget og Valutabeholdningen saa gunstige Proces i hvert Fald ikke gentaget sig. Tværtimod har Tendensen hidtil været den stik modsatte. Medens Importvarerne er røget i Vejret — ikke mindst grundet paa Fragter og Forsikringer —, er det lykkedes England og Tyskland gennem omfattende Maximalpris- og Rationeringsordninger at hindre væsentlige Prisstigninger paa vore Landbrugsprodukter. Saaledes steg Æggene fra August 1914 til Januar 1915 omtrent 100 pCt., men fra August 1939 til Januar 1940 kun godt 1 pCt. Flæsket steg fra August 1914 til Januar 1915 ca. 25 pCt., men fra August 1939 til Januar 1940 kun ca. 20 pCt. — Et samlet Indtryk af denne Udvikling giver vedføjede Kurve over Im- og Eksportpriserne fra Juli 1939 til Januar 1940. Desværre findes saadanne Indextal ikke udregnet for 1914—15.

Det ses af Kurven, hvorledes Importpriser og Eksportpriser (med 1935 lig 100) i Juli befinder sig paa omtrent samme Niveau. Krigens Udbrud faar begge til at stige, men Importvarerne med langt den stærkeste Fart. Saaledes stiger fra August til September Eksportpriserne med 7 Points, men Importpriserne med 28 Points. Ialt er Importpriserne fra Juli til Januar steget 68 Points, medens Eksportpriserne kun er steget 21 Points.

Virkningerne heraf viser sig for det første overfor *Landbruget.* — Dog saaledes, at Virkningerne er højst forskellige for det lille og det store Landbrug. Det lille Landbrug, der køber Korn og Foderstoffer, der er steget stærkt i Pris, og sælger animalske Produkter, der ikke er steget tilsvarende, har faaet sine Kaar stærkt forringet, — medens omvendt det store kornsælgende Landbrug (til Trods for alle dets Klager og Hauch-Brevkort) nyder stor Fordel af de høje Kornpriser. Regeringen har søgt

at bøde paa disse Forhold ved at sætte Maximalpris paa dansk Korn og ved at give Fragttilskud til Importen af Korn og Foderstoffer.

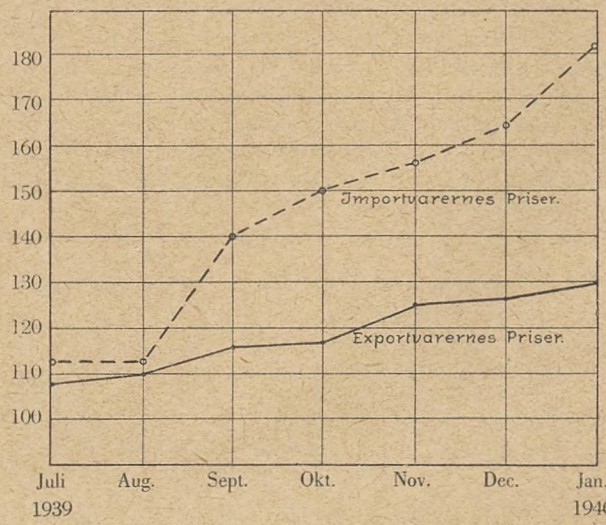

For det andet viser Virkningen heraf sig naturligvis paa *Handelsbalancen*. Medens i 1914 den samlede Indførsel beløb sig til 718 Mill. Kr. og den samlede Udførsel til 780 Mill. Kr., hvilket giver et Overskud paa Handelsbalancen paa 62 Mill. Kr. — er de tilsvarende Tal for 1939: 1642 Mill. Kr. for Indførslen og 1474 Mill. Kr. for Udførslen. *Altsaa sluttede 1939 med et Underskud paa Handelsbalancen paa 168 Mill. Kr.* Som Aarsag hertil maa dog foruden den skæve Prisudvikling nævnes de store Indkøb til Lager, der har fundet Sted i 1939 saavel af Staten som af private Importører.

Dette spores videre paa *Valutabeholdningen*. Denne var i 1914 stigende. Fra 22 Mill. Kr. i Juli 1914 til 46 Mill. Kr. i Juli 1915. For 1939 er Resultatet naturligvis blevet det modsatte. I Juli 1939 havde Nationalbanken et Netto-Tilgodehavende i Udlandet paa 87 Mill. Kr., men i December en Netto-Valutagæld paa 49 Mill. Kr.

I Stedet for den Landbrugs-Højkonjunktur og stigende Valutareserve Verdenskrigen affødte, har vi altsaa denne Gang faaet forværrede Kaar for det mindre Landbrug og stigende Underskud paa Handelsbalancen og Valutagæld. At dette alt i alt maa give en ganske anden Basis for Landets Økonomi, end Verdenskrigen skabte, vil forstaas af enhver.

Naar der ingen fremmed Valuta er i Kassen, maa Indkøbene i Udlandet skæres ned, og dette betyder, som antydet foran i Artiklen, at der røres ved dansk Produktions Livsnerve: De udenlandske Raastoffer. Dog naturligvis saaledes, at det i første Omgang er de undværlige Forbrugsvarer Kaffe, The, Frugter, Luksusbenzin m. v., det gaar ud over. De Instrumenter, Import- og Forbrugsindskrænkningen foretages igennem, er dels de sædvanlige, Diskontoforhøjelse og Valutacentral (idet Varer, der før har staaet paa Friliste, nu overgaar til den bundne Liste), og dels det særlige Krigsfænomen: Rationeringen. Desuden er Obligationskurserne faldet, og Byggeriet følgelig gaaet stærkt tilbage.

For det danske Samfund som Helhed maa Resultatet blive en Nedgang i Produktion, Forbrug og Beskæftigelse. De politiske Opgaver, Regering, Rigsdag og Fagbevægelse herigennem stilles overfor, maa koncentrere sig om to Hovedproblemer. For det første: Hvorledes gøres denne Produktions- og Forbrugsnedgang saa lille som mulig. Og for det andet: Hvorledes skal Byrderne fordeles mellem Befolkningsklasserne paa en rimelig Maade.

Disse to Spørgsmaal skal vi komme nærmere ind paa i en afsluttende Artikel om Hovedorganisationernes Lønpolitik, Arbejdsløsheden og Detailpriserne. De synes at være vidt forskellige fra de Opgaver, Verdenskrigen stillede sin Tids Økonomer, Politikere og Organisationsfolk. Men mon Forskellen for Arbejderklassens Vedkommende alligevel bliver saa stor? Har Rygtet ikke gjort 1914—18 mere „gylden" end berettiget er for Underklassens Vedkommende? Vel gav Udenrigshandelen og Prisudviklingen dengang anderledes gunstige Forudsætninger for det danske Erhvervsliv, men fik Arbejderne dengang rimelig Andel i disse gode Betingelser?

J. Kragh.

Tiden og vor Stilling.

Der er Krig i Europa. Polen er knust og delt. Millioner staar væbnet til Tænderne i Maginot- og Siegfriedlinjernes Betonkamre. I Finland kæmper et enigt Folk for Landets Frihed, Selvstændighed og Ret til at leve sit eget Liv uden andres Indblanding. Paa Havene ligger Miner og lurer paa Skibe med kostbare Ladninger og levende Mennesker om Bord. Undervandsbaade sender hjerteløst og for os at se formaalsløst neutrale Skibe og deres Besætninger til Bunds. Fuldtlastede Bombemaskiner drøner hen over aabne Byer og spreder Død og Ødelæggelse. Dette er Billedet af Verden i Dag, mørkt, koldt og ubarmhjertigt.

Skønt uden for Krigen har vort Land som andre neutrale i allerhøjeste Grad faaet Virkningerne at føle. Krigsførelsen paa Havene har allerede antaget saadanne Former, at praktisk talt ethvert Skib paa Vej fra en Havn til en anden løber den frygtelige Risiko at blive sænket. For de Skibe, der slipper igennem — og hidtil har det jo da trods alt været de allerfleste —, er Rejsetiden frem og tilbage over Nordsøen 4—5—6 Uger mod normalt en halv Snes Dage. Ventetid og Liggedage i fremmed Havn er betydeligt længere end normalt — altsammen paa vor Bekostning.

Disse usikre og uberegnelige Tilførselsforhold er i sig selv en uhyre Belastning for vort Land, for hvis Trivsel Samhandel med Omverdenen ikke blot er et Spørgsmaal om Hensigtsmæssighed, men om Livets Opretholdelse. Men dertil kommer yderligere det Misforhold, der er opstaaet mellem Priserne paa Import- og Eksportvarerne. Dette Misforhold betyder, at vi, selv om vi kan opretholde Udførselen, for den samme Eksport faar langt færre Importvarer hjem, og det vil igen sige færre Arbejdsmuligheder og større Fattigdom for os alle.

For ethvert tænkende Menneske staar det klart, at der i disse for os alle saa alvorlige Tilstande ligger en kraftig Opfordring til at rykke tættere sammen, at vise Kammeratskab, Solidaritet, Hjælpsomhed og Forstaaelse. Men desværre maa vi erkende, at der endnu er nogle, som ikke vil eller kan tænke; og vi har set, hvad der i den nuværende Situation er virkeligt oprørende, at ikke alene den nazi-kommunistiske Enhedsfront, men ogsaa Dele af den demokratiske Opposition spekulerer i Tankeløshed og Dumhed og end ikke har undladt at give Regeringen Skylden for de Vanskeligheder, der er opstaaet som Følge af den strenge Isvinter. Naa, de partipolitiske Kartofler, man kan faa hyppet ved saadanne Midler, er vist af saare tvivlsom Beskaffenhed, og Regeringen kan forsaavidt tage Situationen med Sindsro.

Og med samme Sindsro kan baade Regering, Socialdemokrati og de faglige Organisationer tage den krampagtige og hysteriske Agitation, der fra Kominтern-Agenternes Side udfoldes blandt de arbejdsløse. De Folk er saa grundigt kompromitterede som foragtelige Slavesjæle, der paa Kominterns Befaling og — som Undersøgelserne i Sverige viser — for Betaling er parat til at udføre enhver nok saa modbydelig Angiver- og Forrædervirksomhed.

Vi gaar uden videre ud fra, at det maa bero paa en Misforstaaelse, at disse kommunistiske Skampletter paa vore Organisationer indenfor enkelte Fagforeninger i Kraft af et alt for ringe Fremmøde fra demokratisk Side har kunnet misbruge Generalforsamlinger til Vedtagelser af Resolutioner imod Hjælp til det finske Folk og imod den danske Regering, eller har misbrugt Kvinder og Børn til Demonstrationer, som navnlig Kommunisternes „aandelige" Brødre, Nazisterne, jublede over. Det *kan* ikke være andet, end det store Flertal i saadanne Organisationer ved allerførste Lejlighed møder op og vasker disse Pletter af.

Vi, der staar paa samme Grundlag — Demokratiets og den *danske* Arbejderbevægelses —, *vi* kan roligt og sagligt diskutere Tidens Vilkaar, Problemer og tusinde Vanskeligheder med hinanden. Og vi kan, selv om vi i givne Situationer ikke altid vurderer ens, diskutere uden Bitterhed og Lidenskab — *fordi vi vil det samme,* nemlig gavne den danske Arbejder og hele det danske Samfund. Men Folk, hvis Stilling inspireres og dikteres udefra, som har vist, de er parat til politisk Snigmord paa Landsmænd, parat til det gemeneste Angiveri og til at gaa imod vore egne dyreste Interesser — de Folk har sat sig selv udenfor enhver Diskussion om danske Arbejderes Forhold.

Lad os indenfor Fagforeningerne følge De samvirkende Fagforbunds Parole: At isolere Kommunisterne og berøve dem enhver Indflydelse i dansk Arbejderbevægelse, og ved kommende Valg at fjerne dem fra alle Tillidsposter i vore Organisationer. Disse Tilhængere af Ufrihed, Uret og Vold maa ikke med mindste Skin af Ret kunne udgive sig som Repræsentanter for danske Arbejdere.

De Problemer, der skal løses — og Vanskelighederne for vort Land skal nok bevirke, at det bliver mange —, skal vi andre i Fagbevægelsen nok søge løst i venskabeligt og solidarisk Samarbejde med vore Kammerater i Socialdemokratiet. Der behøves ingen Resolutioner, Demonstrationer eller uansvarlige Konferencer, saadanne bør tværtimod banlyses som skadelige. Arbejderbevægelsen har siden Krigens Udbrud fulgt den eneste rigtige Linje: At sikre Arbejdere og Smaakaarsfolk i det hele taget i Forhold til andre Befolkningslag. De uundgaaelige Byrder skal ikke ensidigt væltes over paa Arbejderne, som det i alt for høj Grad skete under Krigen 1914—18, og de svageste skal om muligt helt skaanes for nogen Andel i Byrderne. Derfor er der gennemført Ekstrahjælp til de gamle, Invaliderne, forhøjede Dagpenge til arbejdsløse og nu Adgang til Udbetaling af Brændselshjælp; og for de arbejdende — hvortil Flertallet af de arbejdsløse jo dog heldigvis hører Størstedelen af Aaret — er der gennemført en Pristalsregulering, hvis Betydning allerede to Gange er understreget paa haandgribelig Maade. Og endelig træffes en Række Foranstaltninger for at sikre Forsyningerne, Fordelingen og Arbejdsmulighederne i videst muligt Omfang. Kort sagt: Organisationernes ansvarlige Ledelser og de offentlige Myndigheder udfører Dag for Dag et stort og paaskønnelsesværdigt Arbejde for at føre Landet frelst gennem alle Vanskeligheder og Farer.

Dette ved alle tænkende danske Arbejdere. Der staar blot det tilbage, at hver eneste af os konsekvent *handler* derefter ved at *møde op* og lukke Bøtten paa alle nazi-kommunistiske Spekulanter og Skraalhalse, hvor de end viser sig; og ved overalt at forklare de endnu uforstaaende, at Tiden er ond, og Vilkaarene haardere end nogen Sinde tidligere kendt. En saadan Tid og saadanne Vilkaar maner til Alvor, Forstaaelse og Sammenhold. Lad os indenfor Arbejderbevægelsen vise, at vi i hvert Fald forstaar dette og sætter vor Kurs derefter.

Finlandsindsamlingen.

Efter at Finlandsindsamlingen under Parolen: „En Timeløn til Finland" nu er afsluttet, finder vi Anledning til at takke Medlemmerne for, at de i en Tid, der paa saa mange Omraader lægger Beslag paa Pengepungen, har vist en saa storslaaet Offervilje, som Tilfældet har været. Resultatet er et Bevis paa, at Ledelsen i Centralorganisationen saa rigtigt, naar den vurderede Stillingen hos Medlemmerne saaledes, at disse i stor Udstrækning ønskede personlig at give deres Sympati for Finland tilkende ved at yde en Skærv.

Men udover det pengemæssige Resultat viser Indsamlingen de enkelte Medlemmers Medfølelse med de finske Arbejdere, som ved det brutale og ryggesløse Overfald fra Ruslands Side er blevet tvunget væk fra deres fredelige Erhverv og ud i de forhadte Skyttegrave, medens Familierne ligeledes tvinges væk fra Hjemmet for at evakueres paa ukendte Steder, hvor de alligevel ikke engang er sikre paa Livet, men maa være forberedt paa naar som helst at blive Ofre for den hensynsløse Krigsførelse, som Rusland i Kraft af deres overvældende Antal Flyvemaskiner har været i Stand til at præstere, og som bestaar i, at de paa Maa og Faa udelukkende af Mordlyst bombarderer fredelige Landsbyer, eneliggende Beboelsessteder, der ingen som helst militær Betydning har.

De Bidrag, der gennem de forskellige Forbund er ydet, ser saaledes ud:

	Indsamling blandt Medlemmerne Kr.	Ydet af Forbundet Kr.	Ialt Kr.
Dansk Formerforb.	1.872,70	3.500,00	5.372,70
Dansk Jern- og Metalsliberforb.	410,50	1.200,00	1.610,50
Dansk Lokomotivmandsforb.	905,30	400,00	1.305,30
Dansk Metaltrykkerforb.	148,50	200,00	348,50
Dansk Smede- og Maskinarb.forb. .	45.447,71	29.552,29	75.000,00
Gørtler-og Metalarb. forb. i Danmark .	990,93	—	990,93
Kobbersmedeforb. i Danmark	433,42	—	433,42
Specialarbejderforb. i Danmark	ca.1.120,00	—	ca.1.120,00
Ialt...	51.329,06	34.852,29	86.181,35

Paa de finske Arbejderes Vegne takker Centralorganisationen for den store Offervilje, der foruden den materielle Hjælp, som Bidragene er Udtryk for, styrker vore finske Kolleger i den haarde Kamp, der er dem paatvunget.

Civil Arbejdskraft til Finland.

Det store Sovjetriges brutale Overfald paa den finske Stat bevirkede, at alle vaabenføre Mænd i Alderen til 42 Aar blev indkaldt til aktiv Militærtjeneste, og medførte straks en følelig Mangel paa Arbejdskraft indenfor Industri og Haandværk i Finland.

Fra „Finlandshjælpen i Danmark" blev der derfor rettet en Henvendelse til saavel Arbejdernes som Arbejdsgivernes Hovedorganisationer med Henstilling om i Fællesskab at tilrettelægge Arbejdet for Afsendelse af civil Arbejdskraft til Finland. Forretningsudvalgene for De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening besluttede at imødekomme Henstillingen, som de lod gaa videre til Underorganisationerne.

I første Omgang drejede det sig om ca. 1000 faglærte Arbejdere indenfor Jernindustrien, og Ledelserne for Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund og Jernindustriens Sammenslutning enedes om at støtte Sagen, hvorfor Forbundet anbefalede sine Medlemmer at modtage Tilbudet, og Sammenslutningen henstillede til sine Medlemmer at holde Pladserne aabne for saadanne Arbejdere, naar de vendte tilbage til Danmark.

Som Forudsætninger, der under alle Forhold skulde opfyldes, præciseredes bl. a. følgende:

1. Enhver Form for privat Hvervning, det være sig gennem Organisationer (Nordisk Samfund) eller af Privatpersoner, skal straks ophøre.
2. Det maa være absolut frivilligt for de enkelte Arbejdere, om de vil rejse til Finland for at udføre civilt Arbejde, og der maa under ingen Form lægges Tryk paa eller udøves Tvang for at formaa en Arbejder til at paatage sig saadant Arbejde.

Herved opnaaedes, at Organisationerne fik Haand i Hanke med hele Sagen, hvorved det muliggjordes at indskrænke det Antal Mennesker, der under et øjeblikkeligt Indtryk af Begejstring og Medfølelse med det haardt ramte finske Broderfolk lod sig „hverve" for hurtigt at fortryde en ikke helt overvejet Handling. Vi har ved Udvandringer set afskrækkende Eksempler paa, hvordan en øjeblikkelig Begejstring kan forvandle sig til Utilfredshed, og set de paagældende vende sig imod dem, der arrangerede Afrejsen. Derfor er ingen interesseret i, at der er nogen, der rejser, uden at de forud har gjort sig helt klar over, hvordan Forholdene vil blive.

Det blev endvidere muligt at ordne Forsikringsspørgsmaalet paa en forsvarlig Maade og træffe Ordninger vedrørende Lønninger, Sygekasse og Arbejdsløshedsforsikring. Lønnen for de faglærte Arbejdere er i Overensstemmelse med de i Finland gældende Aftaler og ligger mellem 2.500 og 3.000 Fm., der om-

regnet i danske Penge efter en Kurs af ca. 10 vil blive 250 à 300 Kr. pr. Maaned. Der regnes med, at Leveomkostningerne vil andrage ca. en Trediedel af Lønnen, og Ugifte vil ved Hjemrejsen kunne faa omvekslet eventuelle tiloversblevne Beløb i danske Penge. For Gifte er der truffet den Ordning, at der hver Maaned kan hjemsendes et nærmere fastsat Beløb til Familien.

Ved Afrejsen udleveres der uldne Tæpper, et Par langskaftede Støvler, en Hue med Øreklapper, et Par Luffer og et Sæt Spisegrejer uden Udgift for den paagældende. Arbejderen forpligter sig til mindst 3 Maaneders Arbejde. Rejsen arrangeres af „Dansk Folke-Ferie", og Rejseføreren er Baron von Eggers, der iøvrigt selv har Svendebrev som Klejnsmed. Baade Op- og Hjemrejsen er gratis, ligesom der er sørget for Fortæring undervejs.

Der er nu afrejst ca. 925 danske Metalarbejdere, der vil vide at hævde de danske Haandværkeres Traditioner som dygtige Arbejdere og gode Kammerater.

Vi tror, de vil gøre det paa en Maade, der bliver til Ære for dem selv, til Glæde for vort Forbund og til Gavn for vort finske Broderfolk.

Forhøjelse af Arbejdsløshedsunderstøttelsen.

I Henhold til Arbejdsløshedslovens § 15, Stk. 3, skal Dagpengenes Maksimum reguleres efter det i Januar Maaned udregnede Pristal. I Efteraaret gennemførtes ved en ekstraordinær Lov, at Pristallet i Oktober blev anvendt til en særlig Regulering pr. 1. December, hvorimod Pristallet for Januar automatisk vil paavirke Dagpengene fra den 1. April.

Imidlertid virker den gældende Reguleringsbestemmelse saaledes, at der kun vil fremkomme en Stigning paa 20 Øre pr. Dag, men efter hvad vi har bragt i Erfaring, er det Ministeriets Hensigt gennem en Lovændring at faa Reguleringsbestemmelsen ændret, saaledes at en noget større Stigning kan finde Sted.

Under Hensyn hertil har Arbejdsløshedskassens Hovedbestyrelse besluttet at søge Understøttelsessatserne forhøjet fra den 1. April, idet der dog samtidig vil ske en Forhøjelse af Arbejdsløshedskassens Kontingent, der efter de med Arbejdsdirektoratet førte Forhandlinger maa ansættes til 25 Øre pr. Uge.

Ifølge Vedtægten kan Understøttelsessatserne foruden paa Delegeretmøderne kun ændres ved en Urafstemning, men for at undgaa Indkaldelse af ekstraordinære Generalforsamlinger har Hovedbestyrelsen opnaaet Arbejdsdirektoratets Sanktion til at kunne iværksætte de forhøjede Understøttelser og Kontingentforhøjelsen fra den 1. April imod, at Hovedbestyrelsen ved Urafstemning i Forbindelse med de ordinære Generalforsamlinger i April Maaned søger disse Ændringer gennemført, og der vil derfor i Lighed med, hvad der skete i Januar Maaned, blive udsendt Forslag til Urafstemning, forinden Generalforsamlingerne skal afholdes i April Maaned.

Skandinavisk Formersekretariat.

Foranlediget ved Krigen og de derved paa alle Omraader ændrede Forhold afholdtes ekstra Konference i Oslo i Dagene 15.—16. Februar 1940.

I Konferencen deltog Formændene og Hovedkasserne. For Svensk Formerforbund *Sven Ekstrøm* og *Oskar Berg*, for Norsk Formerforbund *Emil Nyhus* og *Jahrman Hagen*, for Dansk Formerforbund *Herm. Hansen* og *Otto Jensen*, og som ordførende Medlem af det svenske Forbunds Hovedstyre, *Knut Gøthberg*.

Af de paa Konferencen behandlede Spørgsmaal skal nævnes de vigtigste og herunder først Overenskomstfornyelserne, der for alle 3 Landes Vedkommende er afsluttet paa Grundlag af en Dyrtidsregulering i Henhold til Pristal med Regulering hver 3. Maaned. Det fremgik under Drøftelserne herom, at Overenskomsterne for Svensk og Norsk Formerforbund — med enkelte Forskelligheder — hvilede paa samme Grundlag som vor Overenskomst, efter hvilken de lavere Lønninger procentvis faar et større Dyrtidstillæg end de højere Lønninger.

Vedrørende Sekretariatets Fællesformue, der ifølge Vedtægterne skal være anbragt i det Land, hvor Sekretariatsledelsen har Sæde, og denne derfor er indestaaende i en Bank i Stockholm, drøftedes Spørgsmaalet om en Omplacering af Pengene, og Beslutninger herom blev truffet. Herunder samtidig Beslutning om, at Norsk og Dansk Formerforbund — indtil normale Forhold igen indtræder — indsætter Sekretariatskontingentet i en Bank i eget Land.

Konferencen besluttede af Sekretariatets Midler at bevilge 20.000 Kr. i økonomisk Hjælp til de finske Arbejdere og saaledes, at Beløbet ydes i 2 Rater og tildeles den finske Arbejderlandsorganisation med Henstilling om saavidt gørligt ved Udbetalingen af Beløbet at tage et vist Hensyn til trængende finske Formere.

Som et af Hovedpunkterne ved Konferencen skal ogsaa nævnes Behandlingen af Cilikosefaren i Støberierne. Det fremgik her, at denne Erhvervssyg-

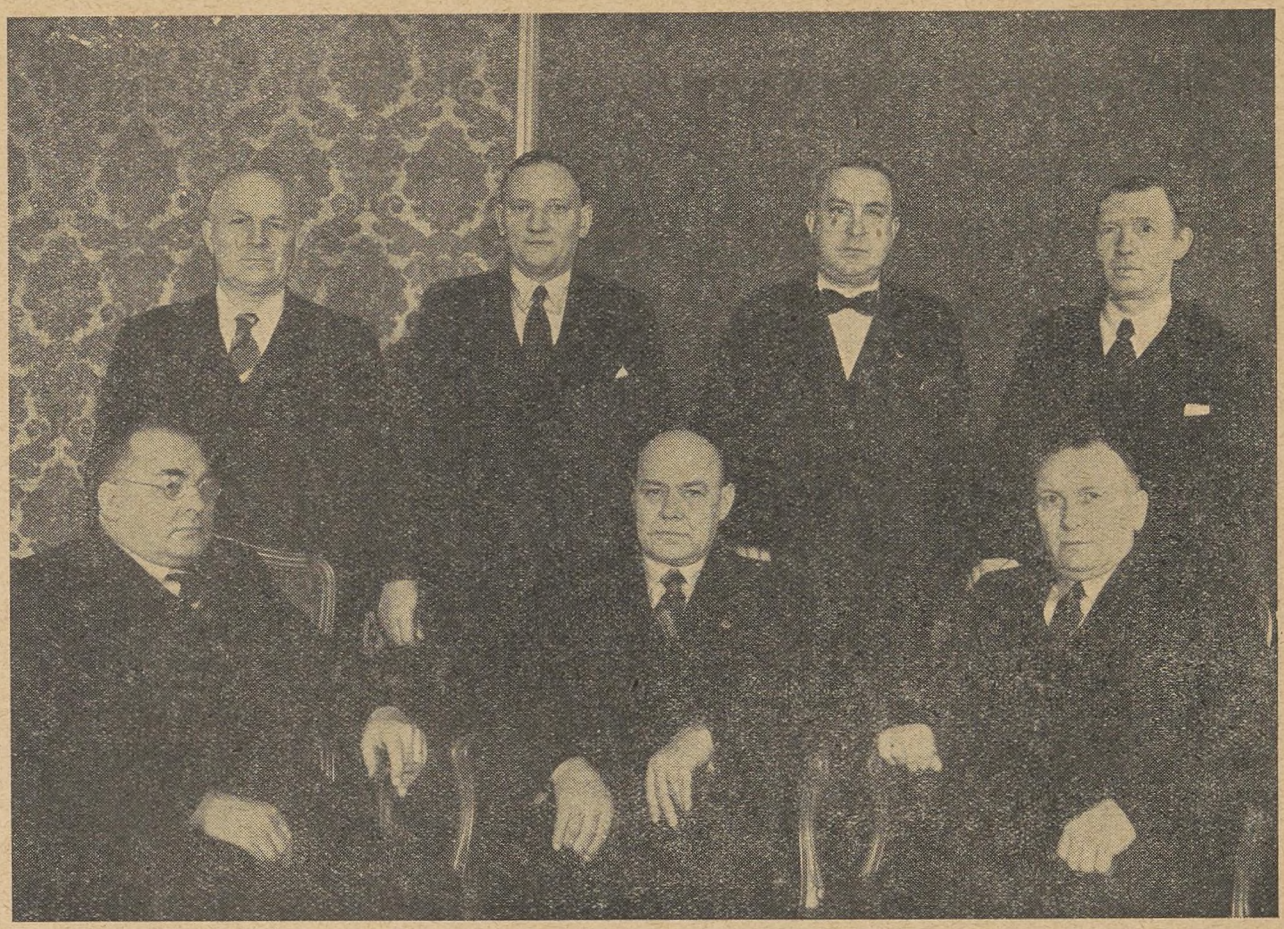

Konferencens Deltagere:

Emil Nyhus. Otto Jensen. Oskar Berg. Jahrman Hagen.
Sven Ekstrøm. Knut Gøthberg. Herm. Hansen.

dom er mere udbredt blandt det norske og svenske Formerforbunds Medlemmer, end Tilfældet er blandt vort Forbunds Medlemmer. En naturlig Aarsag hertil er, at i begge de paagældende Lande er Støberiarbejdsmændene Medlemmer af Formerforbundene, og da de ved Rensning af Støbegods beskæftigede Arbejdere er særlig udsatte for Angreb af denne ondartede Sygdom, vil alene herigennem Sygdommen vise sig med en større Procent i vore 2 Broderforbund, og dertil kommer, at til Trods for, at de sanitære Forhold paa de danske Støberier langt fra er ideelle, er vi herhjemme i Modsætning til Sverige og Norge i større Udstrækning kommet ind paa, at Rensning af Støbegods ikke foregaar i Støberiet, ligesom Bestemmelsen i Fabriksloven om, at Arbejderne ikke maa indtage deres Maaltider i Støberum og Renseri, som man ikke har i Norge og Sverige, sikkert ogsaa bidrager til, at Sygdommen er betydelig mindre udbredt blandt vort Forbunds Medlemmer.

Diskussionen om Emnet resulterede i, at hvert Forbund indenfor sit Omraade skulde arbejde hen til Gennemførelse af saadanne Foranstaltninger paa Virksomhederne, der maatte være paakrævede til Imødegaaelse af Sygdommen.

Oplysnings- og Kursusvirksomheden indenfor de nordiske Metalarbejderorganisationer.

Gennem mere end 50 Aar har de nordiske Metalarbejderorganisationer arbejdet paa at forbedre og stabilisere Arbejds- og Lønforholdene for de organiserede Metalarbejdere i Norden, og ved et intenst Arbejde er det ogsaa lykkedes at skabe Organisationer, der i Dag danner Garantien og Sikkerheden for, at deres Medlemmer føler sig trygge ved at staa tilsluttet disse Jernets Forbund.

Straks efter, at disse Organisationer var en Kendsgerning, indledtes gennem dem et intimt nordisk

Samarbejde, som ikke alene gik ud paa, at man gensidig støttede hinanden økonomisk, naar en af Organisationerne blev indviklet i Konflikt med sin Arbejdsgivermodpart, men man udvekslede ogsaa Tanker og Ideer, som er resulteret i, at saavel Løn- som Overenskomstforhold, naar Medlemmernes forskellige Levesæt og Mentalitet i de forskellige Lande tages i Betragtning, stort set ligger paa samme Plan.

Ved Siden af den rent organisationsmæssige Virksomhed har Metalarbejdernes Organisationer for flere Aar tilbage taget Oplysningsarbejdet op ved gennem Kursus at søge at dygtiggøre de af deres Medlemmer, som enten var eller vilde have Udsigt til at træde aktivt ind i Organisationens Tjeneste.

Et Særkende for Metalarbejderne har altid været, at de ikke lod sig nøje med engang indvundne Resultater, men stadig higede fremad, og derfor blev det en tvingende Nødvendighed, at de unge Kolleger, der lidt efter lidt skulde tage Arbejdet op efter de ældre, som havde deltaget i Organisationsarbejdet omtrent fra Organisationens Barndom og derved indvundet de fornødne Erfaringer, først gennem en teoretisk Vejledning blev skolet, saa disse Unge kunde afløse de ældre Kolleger i det praktiske Organisationsarbejde.

Organisationsarbejdet har ogsaa forandret sig, idet man i Fortiden gennem den kraftige Agitation mere satte ind for stadig Tilgang til Organisationerne. Dette Arbejde er nu kulmineret, idet Organisationsprocenten ligger ganske nær de 100, og da tillige Løn- og Arbejdsforholdene er konsolideret gennem vore arbejdsretslige Forhold til Arbejdsgiverne, ligger der nu en stor Opgave for unge Kolleger i at værne og forbedre disse opnaaede Goder.

Oplysningsbevægelsens fornemste Opgave ligger ikke mindst i at gøre den enkelte Metalarbejder forstaaeligt, at Sammenholdet er det vigtigste Led indenfor Organisationen, og ingen Tid har krævet større Ansvarsbevidsthed og vaagen Forstaaelse af Organisationens Værdi end netop vor mekaniserede og rationaliserede Tid. Ingen Metalarbejder kan under vore nuværende indviklede Samfundsforhold gøre Regning paa, at han ved egne Kræfter kan blive placeret under taalelige Levevilkaar; han maa i større Grad end forhen søge Beskyttelse i en stærk Fagbevægelse, da han alene ingen Muligheder har for at præge Udviklingens Gang, saa han kan leve og beskæftiges under betryggende Forhold.

Vore Organisationer driver en alsidig og forgrenet Virksomhed, og ikke mindst gælder det om at bibringe Deltagere i Oplysningsarbejdet den rette Forstaaelse af denne Virksomhed, idet den ikke længere er et Spørgsmaal om udelukkende indbyrdes indre Anliggender. De Skridt, Organisationen foretager udadtil, betyder, at den som det vigtigste Hjul i Samfundsmekanismen kan standse Samfundets normale Gang, thi vel har man gennem Opfindelser erstattet den menneskelige Arbejdskraft med Maskiner, men der forekommer dog aldrig en Produktion, hvor man ikke kommer til at anvende menneskelig Arbejdskraft, nemlig Metalarbejderen.

Historien er Menneskenes bedste Læremester, og som en Selvfølge har vore Organisationer ogsaa draget den mulige Fordel heraf, men som tidligere nævnt voksede de ældre Kolleger op med Organisationens Udvikling, og for dem kan Tingene synes klare og umiddelbare, medens Ungdommen gennem Dygtiggørelse maa tilegne sig de nødvendige Kundskaber, der giver dem Muligheder for at føre Bevægelsen videre.

Mange ældre Fagforeningsfolk har med en vis Skepsis set paa dette Oplysningsarbejde, men man har dog maattet indrømme, at Bevægelsen har haft sin store Mission, da den har været medvirkende til, at de Medlemmer, der har deltaget i de oprettede Kursus, har været dem, der lettest har dannet sig Overblik over Organisationernes førte Politik, naar disse har været ude i en eller anden vanskelig Stilling.

Metalarbejdernes nordiske Kursus er derfor vokset som en Naturlighed ud af Forholdene. Meningen med disse har ikke og skal heller ikke være, at man indbilder sig, at fordi man deltager i et Kursus paa 8 eller 14 Dage, kan man drage sprænglærd tilbage, men Hensigten har alene været at give Arbejderen, der maaske aldrig ved egen økonomisk Hjælp kunde opnaa at komme paa et saadant Kursus, Lejlighed til at modtage nye Indtryk og Impulser, der gjorde ham i Stand til ved Hjemkomsten at arbejde videre med de behandlede Problemer.

I saavel Sverige og Norge som Danmark har det været Hovedbestyrelserne, som fortrinsvis udvalgte Deltagerne til disse Kursus, og her i Danmark har vi gennem mere end 10 Aar — nu i Forbindelse med Centralorganisationen — etableret Kursus af 6 Dages Varighed, dog undtaget Kongresaaret. I Sverige og Norge har man derimod haft Kursus paa 14 Dages Længde, hvilket vi ogsaa forsøgsvis i indeværende Aar vil gaa over til i Erkendelse af, at et saa kort Kursus som paa 6 Dage daarligt kan begyndes, før det igen skal sluttes.

Det var Svensk Metalindustriarbejderforbund, der tog Initiativet til, at nordiske Metalarbejdere besøgte hinandens Kursus, og Tanken om denne gensidige Udveksling er nu blevet et fast Led i vore Organisationers Oplysningsarbejde, saaledes at vi i indeværende Aar faar Besøg af to svenske og to norske Kolleger paa vort Kursus paa Esbjerg Arbejderhøjskole. Til Finland er der ogsaa sendt Indbydelse, men grundet paa den Krigssituation, som dette Land er paatvunget af Nazi-Kommunismens Diktaturrige, har de indtil videre maattet indstille deres Oplysningsvirksomhed.

Det er de bedste Fordele, man indenfor Svensk Metalindustriarbejderforbund har høstet af disse 14 Dages Kursus, thi foruden at være rent oplysende, har de ogsaa bidraget til at føre Metalarbejderne sammen fra alle Dele af Sverige, saaledes at de kommer i nøje Kontakt og Forbindelse med Hovedkon-

torets Folk, der i dette Land tager det meste af Undervisningen.

Siden 1938 har adskillige danske Metalarbejdere haft Lejlighed til at deltage i de svenske Kursus, som afholdes paa den svenske Landsorganisations Skole i Brunnsvik. Skolen ligger i en af de smukkeste Egne i Landet, omgivet af Sø og Skov, og hele den svenske Natur virker storslaaet for de danske Deltagere, der er vant til det flade, danske Land, og det bidrager til at gøre Kursusopholdet til en rig Oplevelse for dem. I de allerseneste Aar har de svenske Metalarbejdere ladet afholde 3 Kursus aarligt af 14 Dages Varighed. Paa disse Kursus er Tilrettelægningen og Arbejdsmetoderne noget forskellige fra dem, vi anvender paa vore Bedriftsraadskursus, idet man i det svenske Forbund mere lægger Vægt paa at undervise i Spørgsmaal, der omfatter Metalarbejderforbundets indre Anliggender, f. Eks. grundig Instruktion i Kursusvirksomhed, Metalarbejderforbundets Dannelse, Udvikling og Arbejdsmaade, Overenskomstsystemerne, Arbejdsdomstolen, Forbundets Lønpolitik, Møde- og Forhandlingsteknik, Protokolskrivning og Lov om Arbejderbeskyttelse, ligesom man anvender et meget stort Antal Timer paa Bogholderi. I alle disse Emner kommer Forbundets faste Funktionærer og indleder, hvorefter der er Adgang til fri Diskussion. Ved Siden heraf afholdes gode tilrettelagte Foredrag, og her sætter man megen Pris paa at give Kursusdeltagerne et nøje Kendskab til Jernets Betydning i det svenske Næringsliv.

Paa vore Bedriftsraadskursus har vi i højere Grad anlagt Emnerne, saa de blev en Understregning af den faglige og politiske Samhørighed, ligesom vi har gjort økonomiske Spørgsmaal til Genstand for en grundig Behandling, herunder især Selvforsyningspolitikken, vel nærmest med Henblik paa de Eksportvilkaar, som vort Lands økonomiske Stilling er underkastet. Vi har dog i de senere Aar levnet mere Tid til Gennemgang af vore Overenskomstforhold, hvilket ogsaa har vist sig at være aldeles paakrævet, for vel kan vort Overenskomstkompleks se uhyre simpelt ud, men vi har dog gennem Aarene haft mange Tvivlsspørgsmaal til Behandling, og ved de mangfoldige Prøvelser gennem voldgiftsretlig Behandling eller faglige Domstole har vi opnaaet at faa et stort Supplement af Afgørelser, som dækker en vis Mangel i Overenskomsternes Paragraffer, eller en Del Kendelser, som afgør Tvisttilfælde, og det er næsten en Nødvendighed, at de Tillidsmænd, der til daglig arbejder med faglige Spørgsmaal, i alt Fald maa have et Minimum af Kendskab hertil. Ved at anlægge vore Kursus over en Tid af 14 Dage vil det være lettere at give et større Indblik i vore Overenskomstforhold.

Indbyrdes er vi enige om, at gennem denne Udveksling af Deltagere skal vi lære hinandens Mangler og Fordele at kende, og dette vil nu komme til Udtryk i, at Svenskerne mere anlægger Rammerne efter danske Forhold, medens vi til Gengæld tager, hvad vi kan bruge, efter det svenske Mønster.

Det norske Metalarbejderforbund holder i Lighed med Svenskerne et 14 Dages Kursus paa den norske Landsorganisations Skole i Sörmarka, og de har stort set anlagt disse paa samme Grundlag som Svensk Metalindustriarbejderforbund, altsaa hovedsagelig Beskæftigelse med Organisationens indre Anliggender.

Ved Siden af disse faste aarligt tilbagevendende Kursus afholder vore Broderorganisationer mange lokale Distriktskursus, omfattende en Kursustid af Lørdag og Søndag, ja endog enkelte Gange 8 samlede Dage. Til disse Kursus indbydes en Repræsentation af den paagældende Egns Tillidsmænd og Bestyrelser, og her beskæftiger man sig i Særdeleshed med Instruktion vedrørende Forbundets Virksomhed samt Drøftelse af Overenskomstforholdene, og der er her Lejlighed til for de fremmødte Tillidsmænd at faa klaret forskellige vanskelige Spørgsmaal, der kan være opstaaet enten paa deres Arbejdsplads eller indenfor deres Organisationsomraade. Disse Kursus har bidraget til at knytte Metalarbejderne tættere sammen, og det har vist sig, at saavel de faste Kursus som disse sidstnævnte har været af uvurderlig Betydning for vore svenske og norske Kolleger; selvom Forbundene til disses Afholdelse har maattet yde ret klækkelige økonomiske Midler, saa har disse Penge svaret en god Rente, idet Deltagerne med større Sikkerhed har kunnet deltage i Forhandlinger med Arbejdsgiverne.

For de tre nordiske Lande gælder det, at man tillige driver en intens Studiekredsvirksomhed, som mere er anlagt paa de lokale Kræfter, og det har vist sig at være af Betydning, naar man har kunnet samles om en Mand, der har deltaget i det 14 Dages Kursus, og som her har erhvervet sig en vis Erfaring for, hvorledes Kursusvirksomheden skal tilrettelægges.

En Omtale af vort lokale Oplysningsarbejde skal jeg ikke komme ind paa, kun nævne, at det i København har vist sig at være fortrinligt paa den Maade, det er anlagt.

Formaalet med den tiltagende Oplysningsvirksomhed er saaledes ikke alene at skabe en almen Viden for Kursusdeltagerne, men Hensigten er ogsaa at dygtiggøre de Tillidsmænd, som skal være Arvtagere efter de ældre, og desto dybere vort Sammenhold kan grundfæstes paa Kundskab og Viden, jo lettere vil det være for vore Organisationers Medlemmer i de kritiske Situationer at indtage den rette Stilling. Mange Organisationsproblemer er svære at overskue, og i mange Sagers Behandling kræves ikke alene en sund Dømmekraft, men tillige Indsigt og Erfaring, og her er det Kursus'ets Opgave paa teoretisk Grundlag at give Deltagerne den bedste Forudsætning for at kunne erhverve en praktisk Skoling i vort pulserende Arbejdsliv.

Deltagerne skulde ogsaa kunne erhverve sig en vis Selvtænkning, saaledes at de ikke lader sig lede af de Strømninger, som Massen vil foreskrive, og der-

for maa Udvælgelsen af Deltagere ikke være overladt til rene Tilfældigheder, thi selvfølgelig er det Meningen, at der skal høstes Fordele af dette anlagte Arbejde, og det er ikke ren og skær Sommerferie, men forbundet med stort Ansvar for Deltagerne.

Gennem Fagskoler: Tekniske Skoler, Handelsskoler, Maskinistskoler, Teknologisk Institut, Landbrugsskoler m. m., kan Befolkningerne i de nordiske Lande dygtiggøre sig, saa de bliver modne til at paatage sig de stadig sværere Opgaver, de stilles overfor, og vi har erkendt, at skal vi her i Norden i Konkurrencen udadtil kunne klare os mod de store Industrilande, bliver det kun paa Grund af vor større Dygtighed, og paa lignende Maade erkender vi indenfor Metalarbejderorganisationerne, at skal vore Tillidsmænd fuldt og helt kunne vurdere saavel den økonomiske som den arbejdsretslige Stilling, vore Medlemmer staar i overfor Arbejdsgiverne, maa der først og fremmest dannes et Grundlag herfor.

I mange Industrier forekommer Arbejdet ensformigt og trælsomt og giver langtfra sine Udøvere megen Glæde, som f. Eks. det alsidige, selvstændige Haandværk, og for Arbejdere, der faar Lejlighed til at deltage i Kursus, er det et Pust i det daglige Slid, og den Frihed, de opnaar ved Deltagelse heri, forekommer de fleste at være af stor Værdi, idet de for denne Periode ganske kan lade deres normale Arbejdsbesværligheder hvile og kun hellige sig Kursusproblemernes Opstilling.

Som fælles Maal gælder stadig for Metalarbejdernes Organisationer, at for hver Erobring, man har gjort, skal der straks klinge et fornyet „Fremad", og Oplysnings- og Kursusvirksomheden i vore nordiske Metalarbejderorganisationer skal nok til Slut vise sig at blive til største Fordel for Metallets Sønner.

Hans Rasmussen.

Nævnskendelser.

Vedrørende Forskydning af Spisepausen.

Som meddelt i Fagbladet for Januar d. A. traf Overenskomst-Nævnet den 20. December 1939 Afgørelse vedrørende dette Spørgsmaal. Der er imidlertid opstaaet Uenighed om, fra hvilket Tidspunkt denne Ordning træder i Kraft, thi medens vi holdt paa, at alle Nævnets Afgørelser traadte i Kraft fra og med den 20. December, hævdede Sammenslutningen, at der, hvor man har haft en Aftale vedrørende Arbejde i Spisepausen, skal denne opsiges paa sædvanlig overenskomstmæssig Maade med 2 Maaneders Varsel. Det blev derfor nødvendigt at indbringe ogsaa dette Spørgsmaal for Nævnet, der den 5. Marts har afsagt følgende

Opmandskendelse.

„Eftersom det i Henhold til Hovedoverenskomsten af 31. Oktober 1939, Pkt. I B, er vedtaget i Overenskomsten mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund at indsætte følgende Bestemmelse:

„Naar Arbejdere tilsiges til at arbejde i Spisepausen, ydes der, naar Spisepausen forskydes udover ½ Time, dog ikke udover 2 Timer, ½ Times ansat Timeløn, udover 2 Timer 1 Times ansat Timeløn",

er denne Bestemmelse fra den 20. December 1939 blevet et Led i Overenskomsten, og saadanne lokale Aftaler, som maatte stride herimod, er fra denne Dato traadt ud af Kraft."

Beregning af Dyrtidstillæget for det efter Rørprislisten præsterede Udearbejde.

Efter Afslutningen af Overenskomsten af 31. Oktober mellem Hovedorganisationerne er det Spørgsmaal blevet aktuelt, om det Tillæg, der i Henhold til Rørprislistens Afsnit D ydes til Dækning af Vejtid, Befordring og eventuelt Kostpenge, og som er beregnet procentvis af Rørprislistens Priser, ogsaa skal ydes af Dyrtidstillæget. Da Enighed herom ikke er opnaaet, har Spørgsmaalet været indanket for Nævnet, der den 5. Marts har afsagt følgende

Opmandskendelse.

„Ved Beregning af de i Rørprislisten anførte Procenttillæg, naar Rørarbejdere beskæftiges udenfor det Værkstedsomraade, hvor de er antaget, tages det i Henhold til Hovedoverenskomsten af 31. Oktober 1939 ydede Dyrtidstillæg ikke i Betragtning."

Opmandskendelse

i forskellige Sager vedrørende Rørprislisten af 1935.

De nedennævnte Sager blev behandlet paa et Voldgiftsmøde den 9. Februar 1940. Sag Nr. 2 blev afgjort ved Voldgiftsmændenes Kendelse, i de øvrige Sager kunde der ikke mellem Voldgiftsmændene opnaas Flertal for nogen Afgørelse, hvorfor de bliver at afgøre ved Kendelse af undertegnede Opmand.

1) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet Edv. Jensen & Christiansen, Aalborg.*

Tvist om Betaling for Huller til Rørbærere gennem Etageadskillelse med 2 Lag Brædder.

Ledningerne ophænges under Loftet i Rørbærere som G. F. 827. Røret, der danner Angel, har Gevind ogsaa i Bagenden, det føres gennem et i den dobbelte Loftsbeklædning boret Hul og skrues ind i en Flange, der hviler paa Loftets Overside.

Forbundet gør Paastand paa, at der for Gennemboringen af Loftet bliver at betale efter Rørprislistens Afsnit A, Punkt 2, Stk. 1, 52 Øre pr. Gennemboring, idet det hævdes, at det nævnte Punkt hjemler Betaling for en Gennemboring, uanset hvad dens Formaal er.

Sammenslutningen hævder, at der bortset fra de Tillæg, Prislisten fastsætter for Rørbæreres Anbringelse i visse Arter af Beton, og fra enkelte i Prislisten særlig nævnte Tilfælde, intet er at betale for Anbringelse af Rørbærere, hvorfor der paastaas Frifindelse.

Der kan nu ikke være Tvivl om, at Rørprislistens Punkt 1 tilsigter at give Priser for hele Arbejdet ved at oplægge og samle Rørene og ved at anbringe og fastholde dem paa rigtigt Sted, og Punktet nævner tilmed udtrykkeligt, at Paasætning, Indhugning og Faststøbning af Rørbærere er indbefattet i Priserne, naar det ikke drejer sig om Tilfældene i Punkt 4. Fremstillingen af Huller for Rørbærere er saaledes en Del af det Arbejde, som Punkt 1 omfatter, og det, at en Arbejdspræstation af samme eller lignende Art i andre Tilfælde bliver at betale særskilt, kan ikke begrunde nogen Tillægsbetaling. Den fra forskellige Steder i Rørprislisten kendte Bestemmelse om Tillægsbetaling ved Anvendelse af gennemgaaende Bolte findes ikke i Punkt 1, og efter den meget omfattende Karakter, dette Punkt som ovenfor anført har, maa det skønnes, at ogsaa Anbringelsen af de her omhandlede Rørbærere inklusive Boring af det nødvendige Hul falder ind under Punkt 1's Priser.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Firmaet Edv. Jensen & Christiansen maa i denne Sag være fri for Tiltale af Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

2) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Firmaet K. A. Rohde, Odense.*

Tvist om Betaling for Opstilling og Forbindelse af Haandvaske Brd. Dahl Nr. 2491.

Sagen drejede sig om den Form for Opsætning m. v., der for en almindelig Fajancevask betales med Kr. 5,12.

Voldgiftsretten bestemte, at der for Vask med Sidekumme til Barbering eller lignende bliver at betale for Opsætning Kr. 8,50.

3) *Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund mod Ingeniørforretningen „Odin", København.*

Tvist om Betaling for Forbindelse af Kælderledninger til Ledninger i Jord.

Sagen drejer sig om Forholdene ved et stort Centralvarmeanlæg, hvor 11 Husblokke forsynes fra et fælles Kedelhus. Ledningerne er ført fra Hus til Hus gennem Kanaler i Jorden. I 4 af Blokkene er Arbejdet udført af et andet Firma og denne Sag uvedkommende.

Montøren forklarer, at Kælderledningerne er lagt først, derefter er Kanalerne gravet, og Hovedledningerne i disse lagt. Der er herved blevet en Række Tilslutninger at udføre, han opgør Antallet til 36 Stk. og har herfor beregnet sig en Betaling af 160 Kr. paa Grundlag af Satserne i Afsnit A, Punkt 13, d. Det er oplyst for Voldgiftsretten, at Forbindelserne til Dels er af større Dimensioner end de i Punkt 13, d, nævnte.

Firmaet mener ikke, at Arbejdsgangen ved alle Blokke har været som oven anført, men har ikke nøje bemærket sig disse Enkeltheder. Betalingskravet afviser det i sin Helhed under Henvisning til, at Punkt 13, d, ikke angaar Varmeledninger.

Forbundet hævder, at da det drejer sig om Hovedledninger, der fører Varme mellem Husblokkene, og da efter Montørens Paastand Kælderledningerne er lagt først og derefter Kanaler gravet og Hovedledningerne lagt, vil der fremkomme Tilslutninger, som maa betales efter Afsnit A, Punkt 13, d, efter Montørens Beregning med 160 Kr. Forbundet bemærker endvidere, at det efter den paa Voldgiftsmødet førte Diskussion maa forstaa, at man fra Sammenslutningens Side vil være villig til at betale for saadanne Tilslutninger efter det ovennævnte Punkt, naar Montøren har foretaget Henvendelse om, at han ikke kan føre Ledningen videre.

Sammenslutningen bemærker, at den kan være enig i dette sidste, hvis Mesteren har givet sin Tilslutning til Montørens Disposition.

I nærværende Tilfælde er Forbindelsen af Kælderledningerne til Ledninger i Jord udført som en Del af en samlet Akkord, bestaaende af Hovedledninger og Husinstallationer uden, at der fra Mesterens eller den tilsynsførendes Side er krævet Afbrydelse i Arbejdet. Sammenslutningen paastaar derfor Kravet om Tillægsbetaling afvist.

Om Bestemmelserne i Punkt 13, d, bemærkes, at Punktets med 1) og 2) mærkede Satser omhandler Ydelser, der altid skal betales særskilt uanset Arbejdsgangen, men Satserne angaar udelukkende Hovedforbindelsen af Gas- og Vandstikrør fra Gaden til Husledningen.

Derimod angaar i Følge tidligere Voldgiftskendelse Resten af Punkt 13, d, fra og med Satsen „Forbinding af Kælderledninger til tidligere lagte Stammer betales for 13 mm — 25 mm pr. Stk. 59 Øre" alle Ledninger, hvis Oplægning betales efter Punkt 1, men Betalingsprincippet er her, at der kun ydes Betaling, hvis Montøren tvinges til at udføre Forbindinger, der ikke vilde være nødvendige, hvis Arbejdet frit kunne udføres paa sædvanlig Maade. Definitionen af, hvad der er betalbare Ekstraforbindelser er derfor forskellig, alt efter om der skal udføres et aabent eller et lukket Rørsystem, men dette Spørgsmaal er behandlet i en Voldgiftskendelse af 11. December 1937.

De omhandlede Bestemmelser i Punkt 13, d, kan nu ikke fortolkes saa snævert, at alene Ekstra-Forbindelser mellem Kælderledninger og tidligere lagte

lodrette Stammer skal betales, og at andre Ekstraforbindelser ikke skal betales. Dette fremgaar blandt andet af Afsnit A, Punkt 5, hvor det hedder: „For Forbindelse af T-Stykket til en tidligere lagt Ledning betales Priserne i Punkt 13, d. Ved Oplægning af Ledninger paabegyndt fra et tidligere afsat T-Stykke betales ingen Forbindelsespris".

Sammenholdes Bestemmelserne i Punkt 5 og Punkt 13, d, maa Opmanden uddrage følgende Resultat deraf:

Det er uden Betydning, om Forbinding skal ske til et T-Stykke eller til en Rørende. Videreføringen af en Ledning fra en eksisterende Rørende eller et eksisterende T-Stykke kan ikke foranledige Betaling af nogen Forbindingspris. Skal en Ledning derimod afsluttes ved at forbindes til en eksisterende Rørende (T-Stykke), bliver der at betale for en Forbinding, medmindre denne er et nødvendigt Led i en normal Udførelse af Anlægget, eller er fremkommet ved, at Montøren paa egen Haand har fraveget den normale Arbejdsgang.

Som Følge heraf vil en Forbindelsesledning mellem to eksisterende Rørender eller T-Stykker (udført i en samlet Arbejdsgang) højst kunne medføre Tillægsbetaling for 1 Forbinding.

§ 13, d, siger imidlertid, at der ved tidligere lagte Stammer forstaas Stammer, som efter Ordre er lagt (eventuelt i samme Akkord), inden Forsyningsledningerne (Kælder- eller Loftsledningerne) er lagt. Meningen med denne Bestemmelse er, at Montøren, hvis han paa egen Haand vælger en anden Arbejdsgang end den efter Arbejdets Karakter normale, og saa selv maa paatage sig det Ekstraarbejde, som et deraf følgende forøget Antal Forbindinger medfører. Meningen er endvidere, at Montøren, hvis han mener, at Forholdene paa Arbejdsstedet eller andre saglige Aarsager hindrer, at den efter Arbejdets Karakter normale Arbejdsgang kan gennemføres, skal underrette Mesteren og faa en ændret Arbejdsgang godkendt, saafremt der ønskes Betaling for de deraf følgende Ekstra-Forbindinger. Om Undladelsen af at faa en ændret Arbejdsgang godkendt ubetinget medfører Betalingspligtens Bortfald maa blandt andet afhænge af Arbejdsforholdene og af, i hvilket Omfang Mesteren har overdraget Montøren at disponere paa egen Haand, men Undladelsen maa i alle Forhold svække Montørens Retsstilling meget betydeligt under en mulig Tvist.

For nærværende Sags Vedkommende bemærkes, at Ledningerne i Kanaler mellem Husblokkene ikke kan anses for Rørstrænge i et lukket System, og at Kravet om Tillægsbetaling for Forbindinger derfor efter Forholdene ikke kan afvises. Efter det i det foregaaende udviklede kan der imidlertid ikke blive Tale om Betaling for mere end 1 Forbinding pr. Kanalledning, og Montørens Krav vil derfor allerede af denne Grund være at nedsætte til Halvdelen. Han har imidlertid undladt at søge Firmaets Godkendelse af sine Dispositioner, og dette maa i nogen Grad komme ham til Skade. Efter Sagsfremstillingen forstaas det, at han har ment, at Forbindingerne var at betale som Hovedforbindelser af Vandstikrør, for hvilke Betaling altid er hjemlet, og det forstaas tillige, at der i hvert Fald for en Del af Blokkenes Vedkommende ikke kunde gennemføres anden Arbejdsgang end den af Montøren valgte, som derfor ved Henvendelse maatte have været godkendt af Firmaet. Uden at komme ind paa Enkeltheder i Montørens Prisberegning skønnes det, alle Forhold taget i Betragtning, at der for ekstra Forbindinger passende kan tillægges ham et Vederlag paa 45 Kr., og der afsiges følgende

Kendelse:

Firmaet Ingeniørforretningen „Odin" betaler til fuld Afgørelse Klagerne i nærværende Sag 45 Kroner.

4) *Uenighed mellem Gas- og Vandarbejdernes Fagforening af 1875 og Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark om Betalingen for Vaskebæringer „Lex".*

Sagen er efter gentagne Drøftelser indenfor Rørudvalget henvist til Afgørelse ved Voldgift.

Disse Bæringer befæstes paa to lange gennemgaaende Bolte gennem Mur. Hver Bolt har som Hoved en rund Plade, der støtter paa Murens Bagside. Paa den Del af Bolten, der rager frem af Muren, trædes et Rør med paasvejst rund Bagplade, der bringes til at træde paa Murens Forside ved, at en Møtrik sættes paa Bolten og trækkes an. Man faar paa denne Maade to solidt anbragte Tappe, der rager ca. 12 cm frem paa Murens Forside. Paa disse Tappe skydes en færdig-leveret E-formet Bøjle af Rør ind og fastholdes ved 2 Sætskruer.

Fagforeningen henviser til Bestemmelserne i Afsnit B, Punkt 14: „Hvor Vasken forlanges anbragt paa Bæringer (Knægte, Rammer og Profiljern) betales et Tillæg af 141 Øre.

Hvor der til Opsætning af Vaske og Anbringelse af Bæringer for disse benyttes Bolte, ført gennem Skillerum, betales pr. Bolt og Hul 24 Øre".

Fagforeningen mener herefter, at Lex-Bæringen bør betales med 141 Øre plus 2×24 Øre.

Sammenslutningen anfører, at Lex-Bæringen er en ny Konstruktion, hvis Anbringelsesmaade er saa meget lettere end Anbringelsen af de Bæringer, der er forudsat i Afsnit B, Punkt 14, at det vil være paakrævet at fastsætte en særlig Pris. Det menes, at Prisen passende burde være 141 Øre pr. Bæring inklusive Anbringelsen af de gennemgaaende Bolte. En af Voldgiftsmændene paa denne Side voterer dog for at fastsætte Prisen saaledes, at de gennemgaaende Bolte som sædvanlig betales med 24 Øre pr. Stk., men at der fastsættes en lavere Pris end 141 Øre for Anbringelsen af selve Bæringen.

Prisen for Anbringelsen af Vaske paa Bæringer er fastsat efter det adskillige Steder i Rørprislisten anvendte Princip: At en efter den anvendte Armatur ret varierende Arbejdsydelse afgøres med en enkelt

Pris, der under visse Omstændigheder er rigelig, under andre Omstændigheder knap. Forlader man dette Princip, maa den enkelte Pris afløses af en Række Priser, hvad der i Længden ikke er til Fordel for nogen af Parterne.

Lige saa vel som et tidligere Krav fra Montørernes Side om Tillægsbetaling for Anbringelsen af en anden Slags Bæring ikke kunde faa Medhold,findes det, at den en Gang fastsatte Pris for Anbringelsen af en Bæring ogsaa maa finde Anvendelse for Lex-Bæringens Vedkommende, selv om denne er forholdsvis bekvem at anbringe. Punkt 14's almindelige Bestemmelse om, at Anvendelse af gennemgaaende Bolte gennem Skillerum medfører en Tillægsbetaling, findes ikke at kunne ophæves, og Opmanden maa herefter slutte sig til det af Fagforeningen fremførte Synspunkt.

Der afsiges følgende

Kendelse:

Anbringelse af Lex-Bæring betales med 141 Øre. De tilhørende gennemgaaende Bolte gennem Skillerum betales med 24 Øre pr. Bolt og Hul.

Omkostningerne i samtlige Sager, herunder Opmandens Honorar 350 Kr., bliver at betale med Halvdelen af hver af Parterne.

København, den 18. Februar 1940.

Poul Sørensen.

Dansk Formerforbunds Frederikshavn Afdeling fejrer 50 Aars Jubilæum.

Formernes Fagforening i Frederikshavn afholdt den 17. Februar 1940 50 Aars Stiftelsesfest. Kl. 17 samledes Medlemmerne med Damer om et festligt smykket Bord paa Hotel „Cimbria".

Formanden, *K. Andersen,* bød Velkommen og et særligt Velkommen til de 2 gamle Veteraner, *Frandsen* og *Ludvigsen,* og overrakte dem i Dagens Anledning hver en Blomsterkurv. Andersen bød dernæst Velkommen til Gæsterne; her var fra Forbundet mødt Hovedbestyrelsesmedlem *Th. Petersen,* Aarhus, fra Frederikshavns Fællesorganisation *Ejner Andersen* og fra „Socialdemokraten" *Anton Nielsen.* Formanden bad Medlemmerne mindes de siden 1915 afdøde Medlemmer, hvorefter han oplæste et til Dagen skrevet Fagblad.

Første Afsnit handlede om Fødselsdagsbarnet, hvori man i korte Træk, saavel i Alvor som i Skæmt, gennemgik Drengens Levnedsløb i de 50 Aar.

Derefter sang man Formernes Honnørmarch, og Ordet blev givet til *Th. Petersen,* der bragte Hilsen og Lykønskning fra Forbundet og gav en lille Oversigt over Organisationsforholdene for 50 Aar siden, bad Medlemmerne mindes Mændene fra den Tid med Taknemmelighed, da disse havde gjort et stort banebrydende Arbejde, ofte under økonomisk Forfølgelse. Vi har her i Aften 2 af disse gamle Kolleger iblandt os, Frandsen, i hvis Hjem Foreningen stiftedes, og Ludvigsen, som kort Tid efter Foreningens Stiftelse kom til Byen og omtrent straks blev valgt til Foreningens Kasserer. Disse 2 Mænd har i de forløbne 50 Aar gjort et stort og trofast Arbejde, hvorfor Dansk Formerforbund siger dem en hjertelig Tak. Ligesom disse gamle Pionerer var med til at stifte Fagforeningerne, var det ogsaa dem, der var med til at lægge Grunden til vore nuværende politiske Organisationer.

Resultatet af deres Arbejde ser vi i Dag: Store fasttømrede Fagforeninger og det største politiske Parti i Danmark.

Til Ungdommen vilde Th. Petersen sige, at han ikke hørte til dem, der sagde eller mente, at vor Ungdom var svag og viljeløs; tværtimod viste vore Ungdomsorganisationer, saavel de politiske som de idrætslige, at vi har en vaagen og livskraftig Ungdom. Det gjaldt blot om ikke at lytte til falske Toner, uanset hvilket Navn man vil give de forskellige Partier, da det tydeligt har vist sig, at disse kun vil regere med Vold mod anderledes tænkende.

Henstillede til de Unge at være med til Genopbygning af det internationale Forhold, saaledes at det Motto, I har paa Eders Fane: „Ret for alle og Uret for ingen", maa blive det gældende.

I en lille Pause under Spisningen sang man en humoristisk Vise, hvori hvert enkelt Medlem fik sig et Hib, som de alle tog med godt Humør.

Redaktør *A. Nielsen* holdt en Tale for Damerne, hvori han gjorde opmærksom paa, at Kvindens Indsats i de første Organisationsaar ikke var mindre end Mændenes, idet disse maatte administrere de smaa Beløb, og kom der dertil Arbejdsløshed, Strejke eller Lockout, var disse jo ogsaa inddraget deri. Henstillede til Forældre, der maatte have voksne Døtre beskæftigede paa Omraader, hvor der var Fagforening, om at medvirke til, at disse tilsluttede sig denne, da Udviklingen har vist, at den økonomiske Samfundsordning mere og mere tager Kvinden med i Produktionen.

Derefter talte forskellige Kolleger om Begivenhederne indenfor Fagforeningen gennem de forløbne 50 Aar og takkede de gamle Medlemmer for deres Indsats.

Formanden oplæste af Fagbladet *„Sværtepotten".* Denne omhandlede forskellige Anekdoter om Medlemmerne og var meget fornøjelig.

Til Slut en Sang for Damerne, og den højtidelige Del af Festen var forbi, hvorefter Ballet begyndte. Paa Grund af Lukkeloven maatte man holde tidligt op, men Dansen gik med godt Humør til Kl. 1.

I Anledning af Dagen var der tilsendt Blomsterdekorationer fra Frederikshavns Fællesorganisation,

Dansk Formerforbund, Smedenes Afdeling i Frederikshavn, og Telegrammer fra følgende af Forbundets Afdelinger: Hjørring, Hillerød, Nykøbing F., Odense, København, Aarhus, Frederikssund, Slagelse, Holbæk og Næstved og forskellige lokale Telegrammer.

Forbundet havde sendt en Faneplade til Minde om Jubilæet, men grundet paa Isvanskeligheder naaede den først frem et Par Dage efter Festen.

Kunstharpiks-Lejematerialer.

1. Materialer.

De Kunstharpikspressemasser, der anvendes til Lejer, bestaar af Fenol- eller Kresol-Formaldehyd-Kunstharpiks med Fyldstof af Papir, Bomuld eller Kunstbomuld i Form af tyndere eller tykkere Baner eller mere eller mindre fine Smaastykker (Smaasnitter). — Jævnfør min Artikel „Plastiske Masser" i „Jern- og Metalarbejderen", Januar og Februar 1938. —

Det med Kunstharpiks mættede Papir, Bomuld eller Kunstbomuld formes under højt Tryk eller Temperatur, hvorved Kunstharpiksen hærder, og der fremkommer et overordentlig stærkt, elastisk Materiale, som ikke senere ved Opvarmning bliver formbart.

Alt efter den Anvendelse Lejet skal have, og de Styrkeegenskaber, der kræves af det, anvender man Kunstharpiksmaterialer med de forskellige ovenfor nævnte Fyldstoffer eller Kombinationer heraf.

Kunstharpiks-Lejematerialerne leveres hovedsagelig i følgende Former:

a) Rør.
b) Faconpressede Dele.
c) Plader og Blokke.

a) *Rør.* Disse vikles af Baner af finere (i særlige Tilfælde grovere) Bomuldstof, som vikles og presses til Rør for endelig at blive efterhærdet i Forme.

Af Rørene, der fremstilles i op til en Meters Længde, afstikkes den nødvendige Længde til Lejet, der drejes og eventuelt fræses ud af Rørstykket (Fig. 1). Rørets Bearbejdelse til Lejebøsninger eller Lejeskaale volder ingen Vanskeligheder, ligesom man let kan dreje Krave paa Lejet i den ene eller eventuelt i begge Ender.

De paa denne Maade fremstillede Lejer har fortrinlige Egenskaber. Deres store mekaniske Styrke gør dem velegnet til Lejer, der er udsat for høje

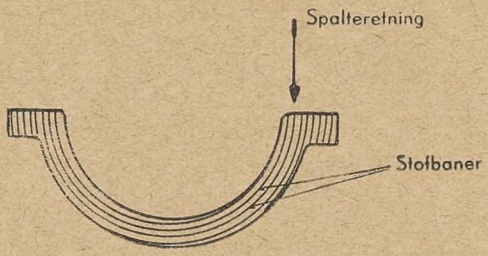

Fig. 1.
Lejeskaal, fremstillet af Kunstharpiks-Rør.

Slag- og Stødpaavirkninger. De anvendes navnlig i Tekstilmaskiner, Tipvogne og Transmissioner.

Disse Lejer kan dog ved meget store Paavirkninger vise Tilbøjelighed til at spalte (mellem Vindingerne), da man ved Lejets Fremstilling (Spaantagningen) har fjernet den ydre „Kunstharpiks-Hud",

Fig. 2.
Lejeskaal, faconpresset af Smaasnitter, imprægneret med Kunstharpiks.

som ellers danner en Skal omkring hele Rørets Overflade.

b) *Faconpressede Dele.* Disse Lejer eller Lejedele presses i Forme, af et Materiale bestaaende af Stykker af forholdsvis groft vævet Bomuldstof. Smaastykkerne udstanses af Baner af Stoffet, efter at det er imprægneret med Kunstharpiks. (Fig. 2).

Fig. 3.
Lejeskaal, faconpresset af Stofbaner, imprægneret med Kunstharpiks.

Det er paa denne Maade muligt at fremstille Lejeskaale med alle mulige Profiler, saaledes at Efterbearbejdningen paa Grund af Maalafvigelsen hidrørende fra Presformens Slid og Materialets Svind kun bliver ganske ringe. — Maalafvigelsen regner man fra 0.2—0.5 mm efter Lejets Størrelse. — Samtidig

opnaar man, at der ikke gaar noget Raamateriale til Spildé, som ved Lejedelenes Fremstilling af Rør. Til Gengæld kræver denne Fremstillingsmetode med Faconpresning af Lejedelene forskellige Staalforme til de forskellige Leje-Faconer. Efter denne Metode fremstilles derfor navnlig Lejer, af hvilke der anvendes saa mange, at Fremstillingen af Staalformen kan betale sig. Dette gælder for Eksempel Lejer til

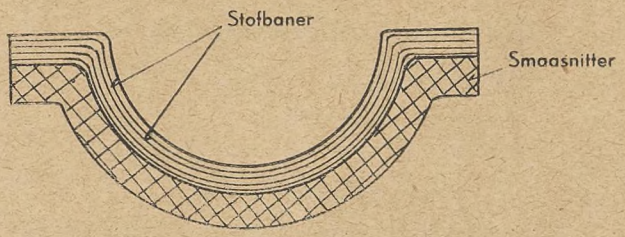

Fig. 4.

Lejeskaal, faconpresset af Stofbaner og Smaasnitter, imprægneret med Kunstharpiks.

Valserne i Valseværker, Lejer til Tipvogne, Transportanlæg, Transmissioner o. l.

Dette Materiale viser naturligvis meget ringe Tilbøjelighed til at spalte, da det paa Grund af sin Fremstillingsmaade ikke har nogen naturlig Spalteretning eller Spalteflade.

Faconpressede Lejedele fremstilles ogsaa ved i Staalformen at sammenpresse flere Lag Bomuldstof (udklippet af Stofbaner) (Fig. 3). Eventuelt lægges i Bunden af Formen først noget Materiale af fintskaarne Stykker Bomuldstof (Smaasnitter) og saa her ovenpaa flere Lag Bomuldstof-Baner, se Fig. 4.

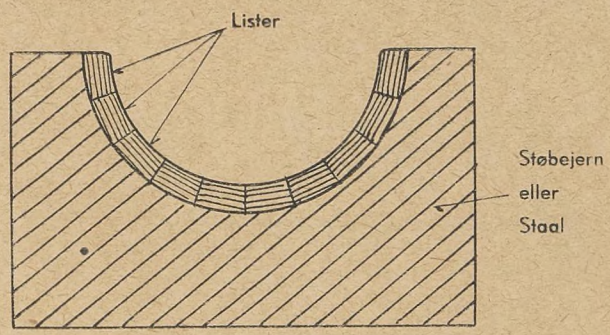

Fig. 5.

Lejeskaal, opbygget af Lister, udskaaret af Plader, presset af Stofbaner, imprægneret med Kunstharpiks.

Dette Lejemateriale har Rørenes gode Egenskaber og vil ikke spalte selv ved store Stød- eller Slagpaavirkninger, da disse altid vil optræde vinkelret paa Lag-Retningen.

Materialet anvendes navnlig til svært paavirkede Lejer, som f. Eks. store Blokvalseværker og Stor-Profil-Valseværker.

c) *Plader og Blokke.* Disse fremstilles ved Sammenpresning af Lag af Bomuldstof-Baner eller ved Sammenpresning af fintskaarne Stykker Bomuldstof eller Papir. Dette Materiale bruges navnlig til Lister til Opbygning af specielle meget store Lejer eller

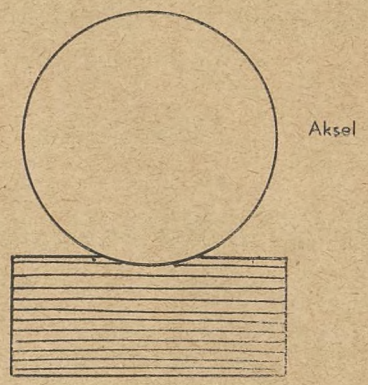

Fig. 6.

Lejeskaal, fremstillet af en Blok, presset af Stofbaner, imprægneret med Kunstharpiks.

som Blokke til Bloklejer for meget svære Lejetappe (Fig. 5, 6 og 7).

Det anbefales dog saa vidt muligt at undgaa Brugen af dette Materiale til andre end disse specielle Formaal. For det første betyder det Materialespild, da Materialet, naar Lejet er slidt og skal kasseres, kun er yderst daarligt udnyttet. For det andet vil en

Fig. 7.

Stærkt neddrejet Blokleje.

dyb Neddrejning, f. Eks. dannende en Leje-Halvskaal, gøre Lejet meget tilbøjeligt til at spalte i Lagretningen ved kraftige Belastninger eller Kanttryk.

2. Lejematerialernes Bearbejdning.

Kunstharpiks-Lejematerialerne kan formes ved spaantagende Bearbejdning ligesom alle Metaller, Jern, Staal o. l.

Da Kunstharpiksmasserne virker stærkt slibende paa de skærende Værktøjer, anvendes almindeligvis Hurtigstaal eller endnu bedre Værktøjer med paaloddet Haardtmetal, som f. Eks. Widia, Titanit o. l., til Bearbejdningen, som foregaar tørt og med stor Skærehastighed og lille Tilspænding.

Savning (med Baandsav eller Rundsav) foretages med Save med stort Tandantal og meget høj Skærehastighed.

Ligesom Boring, Drejning, Fræsning og Savning af Kunstharpiksmaterialer ved Anvendelsen af de rigtige Værktøjer foregaar uden Vanskelighed, foretages Slibning (med Slibeskive eller Slibebaand) let. Ogsaa denne sidste Bearbejdningsmetode foregaar tørt.

Civilingeniør *Niels Jacobsen.*

Bøjelig Zink-Støbelegering.

Et 8-armet Skovlhjul af en Zinklegering er fremstillet ved Støbning i den simple Form som vist til venstre i hosstaaende Figur. Til højre ses samme

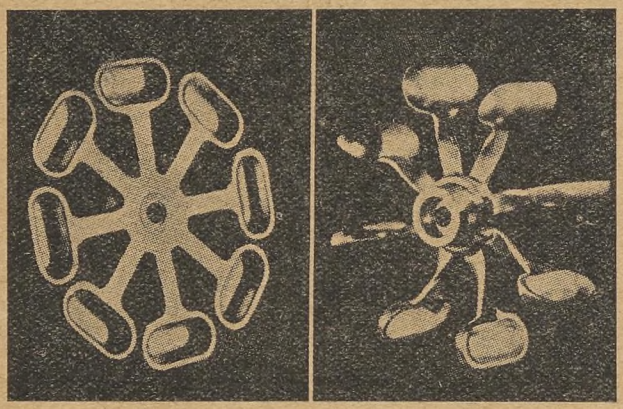

Godsstykke, efter at Armene er snoet 90° for at faa Skovlene parallelle med Hjulets Akse. Denne Fremgangsmaade simplificerer i høj Grad Støbearbejdet; det var kun muligt paa Grund af den paagældende Zinklegerings store Smidighed.

Godsstykket er fremstillet af den saakaldte Nr. 5 Zamak Legering, fremstillet af New Jersey Zinc Co. Legeringen har følgende Sammensætning:

4,1 pCt. Aluminium.
1,0 pCt. Kobber.
0,03 pCt. Magnesium.
0,075 pCt. Jern, Maksimum.
0,003 pCt. Bly, —
0,003 pCt. Kadmium, —
0,001 pCt. Tin, —
Rest: Zink.

Legeringens Styrkeegenskaber er:

Brudgrænse for Træk: 32 kg/mm².
Brudgrænse for Tryk: 61 kg/mm².
Slagstyrke paa ¼×¼" Prøvestang: 2,5 mkg.
Haardhed: 79 Brinell.

„Machinery", Aug. 1939.

LIDT VÆRKSTEDS TEKNIK

Elektroteknik for Automobilmekanikere.

Af *H. Andersen,* Ingeniør V. D. I.

(Fortsat.)

Volt- og Amperemeter.

Disse Maaleinstrumenter beror i Almindelighed paa Strømmens magnetiske Virkninger, idet et Anker i Forbindelse med en Viser mere eller mindre tiltrækkes eller drejes efter Mængden af den Strøm, som gaar gennem Spolen. I Princippet er Volt- og Amperemetrene ens, blot med forskellig indre Modstand. Amperemetret, som skal lade al Strømmen, som skal maales, gaa igennem sig, har kun lille Modstand, d. v. s. de strømførende Dele eller Spoler har meget stort Tværsnit. Omvendt har Voltmetret en meget stor Modstand, da den Strøm, som passerer det, gaar tabt.

Hovedforskellen paa disse to Instrumenter er Maaden, paa hvilken de forbindes i et Anlæg, se Fig. 45. Amperemetret A, der som før nævnt skal lade al Strøm gaa gennem sig, maa indskydes i Serie med Forbrugerne og Strømkilden. Voltmetret V skal derimod altid parallelforbindes, altsaa fra den ene til den anden Pol, paa det Sted i Strømkredsen, hvor man ønsker at maale Spændingen. Ved at forbinde

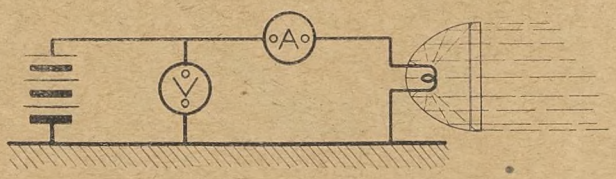

Fig. 45.
Anbringelse af Volt- og Amperemeter i en Strømkreds.

et Voltmeter fejl sker der ikke noget grundet paa dets store Modstand. Forbinder man derimod Amperemetret som Voltmeter, da vil det grundet paa sin lille Modstand som Regel brænde over.

Ofte bruger man til ambulante Undersøgelser et Voltmeter kombineret med Amperemeter, saa det skiftevis kan anvendes til begge Maalinger. Der maa da ved Amperemaaling indskydes en Shunt, d. v. s. en ekstra Strømvej med ringe Modstand parallel med Voltmetrets Spole, hvor langt den største Del af Strømmen gaar igennem, f. Eks. de 99 pCt. og kun 1 pCt. gennem Spolen.

Man kan endvidere forsyne Amperemetret med flere Skalaer, f. Eks. 0—3,5, 0—35, 0—350 Amp., se Fig. 46, og benytte Shunter af forskellige Størrelser, tilhørende hver sin Skala, saaledes at man altid kan vælge en Shunt, der giver den nøjagtigste Aflæsning af den Størrelse, man ønsker at maale.

Paa lignende Maade kan man ogsaa gøre Voltmetret brugbart til Maaling af vidt forskellige Spændinger, men her maa der indskydes Modstand i Serie med Voltmetrets Spole.

Udfører man Maalinger med saadanne Instrumenter og paa Forhaand ikke er klar over Størrelsen af de Strømstyrker eller de Spændinger, man skal maale, maa man af Hensyn til Instrumentet først begynde med Skalaerne med den højeste Værdi. Instrumenter med flere Maaleskalaer er dog som Regel for Oversigtbarheden udført med Spole og Viser særskilt for Volt og Ampere, se Fig. 46.

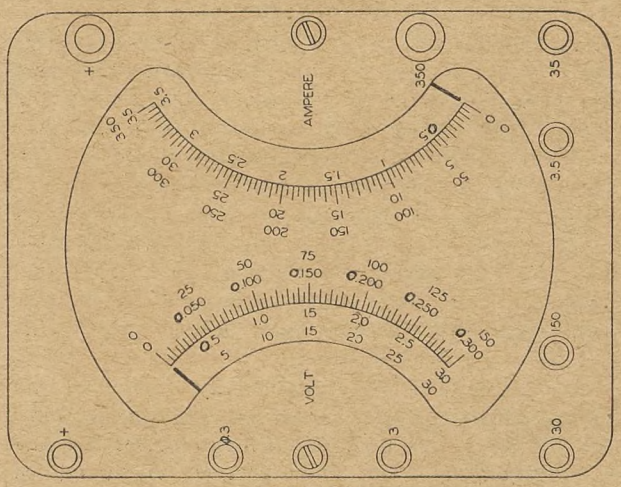

Fig. 46.

Kombineret Volt- og Amperemeter, omstillelig til flere Maaleskalaer, særlig brugbar til Fejlfinding og Justeringer. Omskiftning til de forskellige Maaleskalaer sker ved at skifte Minus-Tilledningen til forskellige Forbindelsesskruer med tydelig Afmærkning af de Spændinger eller Strømstyrker, der kan maales. Plus-Tilledningen flyttes ikke.

Amperemetret, som er monteret paa Automobilets Instrumentbræt, som dels maaler Lade- og Afladestrømmen, er af en overordentlig enkel Konstruktion, se Fig. 47. N og S er Polerne af en permanent Magnet. I det magnetiske Felt mellem N og S er der paa Viserakslen anbragt et lille Anker a af blødt Jern. Paa Grund af Polerne N og S's Tiltrækning vil Ankeret, naar der ingen Strøm gaar gennem Amperemetret, ligge vandret og derved holde Viseren i Nulstillingen. Sendes der nu Strøm gennem den bag ved Amperemetret forbiførende Ledning d, som er Forbindelsen mellem Dynamo, Forbrugere og Batteri, vil der om Ledningen d opstaa et koncentrisk Magnetfelt vinkelret paa Magnetfeltet mellem N og S, dette sidste bliver nu afledt noget, saadan at den resulterende Kraft, som holdt Ankeret med Viser i Nulstillingen, nu forskydes og dermed Ankeret a, desto mere jo større Strømstyrken er, der passerer Ledningen d, og endvidere sker Forskydningen til modsat Side, naar Strømmen forandrer Retning i d.

Ved at studere H. C. Ørsteds Forsøg, som omtalt i Bladet for April 1939, samt de dertil hørende

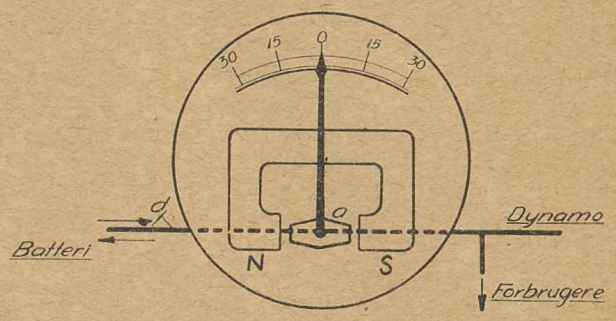

Fig. 47.

Skematisk Fremstilling af Amperemetret, anbragt paa Vognens Instrumentbræt.

Tegninger Fig. 4 og 5, idet vi anser det lille Anker a for en Magnetnaal, som faar modsatte Poler af den permanente Magnets N S Indvirkning, kan man uden videre indse, at Ankeret med sine Poler vil søge at indstille sig i Retningen af det koncentriske Felt om Ledningen d, desto mere jo større Magt dette Felt faar i Forhold til det konstante Felt mellem N S, altsaa jo større Strømstyrke, der passerer d. At Ankeret vil give Udslag til den anden Side, naar Strømretningen og dermed det koncentriske Felt om d skifter, turde ud fra samme Betragtninger ogsaa være forstaaeligt.

Batterimaaler.

I Stedet for at benytte Amperemetret anvender man ved nogle Vogntyper en Batterimaaler, der til Stadighed paa Instrumentbrættet angiver Batteriets Ladetilstand, hvilket har den Fordel, at man kan se,

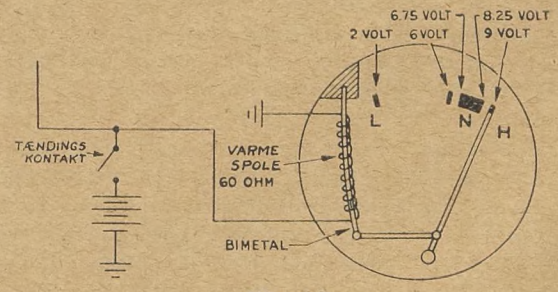

Fig. 48.

Batterimaaleren, som anvendes i Stedet for Amperemetret.

om Ladning og Afladning staar i det rette Forhold til hinanden.

Batterimaaleren, som vises i Fig. 48, er egentlig kun et Voltmeter, som arbejder efter det termiske og Bimetalarmsprincip. Sammen med Tændingskontakten slutter man Strømmen gennem en Varmespole til Stel. Inde i Varmespolen er anbragt en Bimetal-

arm, altsaa 2 sammenloddede Metalstrimler, som ved Opvarmningen forlænges forskelligt, og som Følge deraf maa bøjes i Forhold til Spolens Temperatur. — Spolens Temperatur er afhængig af den Strøm, som presses igennem den, hvilket igen er afhængig af Batteriets Spænding. Gennem Bimetalarmens Bøjning trækkes en Viser over en Skala, der i Stedet for at være forsynet med almindelig Voltinddeling kun har nogle faa Mærker.

Ved en tidligere Gennemgang af Batteriet har vi set, at dets Ladetilstand kan kontrolleres af dets Spænding, hvilken Batterimaaleren nu angiver, idet det brede Mærke „N" ved sine Ydersider angiver 6,75, resp. 8,25 Volt, som er de Spændinger, et 6 Volts Batteri maa have, naar Ladningen under Kørselen har en passende Overvægt i Forhold til Afladningen. Synker Spændingen under Kørselen, saa Viseren nærmer sig Mærket til venstre for N, som nøjagtig er 6 Volt, er det et Varsko for, at Batteriet nu er for meget belastet i Forhold til Ladningen, gaar Viseren yderligere længere ned endnu, kan der være Tale om Fejl ved Anlægget. Mærket H, 9 Volt, er ligeledes et Varsko, idet de forskellige Spoler, Pærerne og Dynamoen ikke er konstrueret til denne høje Spænding.

Da Opvarmningen tager nogen Tid, kan Instrumentet ikke straks angive den rigtige Spænding.

Om Eksplosionsfare ved Autogensvejsning.

(Sluttet.)

Den luftformige rene Acetylen ved Tryk over ca. 2 kg/cm² er yderst eksplosionsfarlig, d. v. s. Spaltningen kan indledes ved saa ringe ydre Foranledning, at man næsten kan sige, den kan begynde af sig selv. Og er Spaltningen først begyndt i et enkelt Punkt, vil den straks forløbe videre som en Eksplosion.

Derfor er det forbudt at benytte luftformig Acetylen ved højere Tryk end 1,5 kg/cm², hvilket har Betydning ved de saakaldte Højtryksgasværker.

Gasflasker til Autogensvejsning har et Tryk paa indtil 15 kg/cm², men naar dette er muligt uden at frembyde Eksplosionsfare, ligger det i, at der er truffet ganske særlige Sikkerhedsforanstaltninger: Acetylenen er opsuget i en Vædske, Acetone, og denne Acetone er atter opsuget i et porøst og varmeisolerende Stof, Fyldemassen, saaledes at Acetylenen slet ikke er tilstede i Luftform, naar lige undtages et lille Parti i Flaskehalsen.

Jo større Trykket er, des mere Acetylen kan der være opløst i en Liter Acetone, men jo højere Temperaturen er, des mindre Acetylen kan der holdes opløst ved et vist Tryk. Disse Forhold svarer til Kulsyrens Opløsning i Vand, som kendes fra almindeligt „Sodavand".

Naar der aabnes for Gasafgangen, vil Trykket i Flasken falde, og der vil derfor frigøres noget Acetylen, som straks strømmer ud. Hvis Afstrømningen foregaar for hurtigt, vil den frigjorte Acetylen rive Acetonedraaber med sig. Da dette er skadeligt, bør Gasafstrømningen holdes under en vis Maksimalhastighed, f. Eks. ca. 1000 Liter i Timen for en almindelig 40 Liter Gasflaske. Skal der bruges mere Gas pr. Time, kan man koble flere Gasflasker sammen og derved dele Forbruget mellem dem.

Fyldemassen er i høj Grad varmeisolerende, saaledes at en Opvarmning paa et enkelt Sted i Massen vanskeligt forplanter sig videre til Flaskens øvrige Indhold. Naar Fyldemassen er af velegnet Kvalitet, kan den derved forhindre, at en lille Gasspaltning forplanter sig videre ud i Massen. Fyldemassen kan altsaa kvæle en begyndende lille Gasspaltning.

Hvis hele Massen gennemvarmes, vil Trykket stige meget stærkt i Forhold til Temperaturstigningen, men en saadan Gennemvarmning vil tage meget lang Tid paa Grund af Massens varmeisolerende Evne.

Enhver hurtig Opvarmning udefra vil derfor kun virke som Lokalopvarmning paa Massen.

Hvis en ydre Opvarmning kun gaar til forholdsvis lav Temperatur, som f. Eks. ved direkte Solbestraaling, vil det opvarmede Acetonelag afgive noget Acetylen, som dog straks bliver opsuget af de koldere Acetonelag, og der fremkommer derved kun en forholdsvis ringe Trykstigning.

Hvis derimod en *Lokalopvarmning gaar til saa høj Temperatur, at den opvarmede Acetone fordamper,* vil der straks komme luftformig Acetylen paa det udtørrede Sted, og denne Acetylen vil da spaltes paa Grund af den høje Temperatur og Tryk. Derved udvikles en Varmemængde (Spaltningsvarmen) svarende til Mængden af spaltet Acetylen, og som Følge deraf er der en Tendens til en videregaaende Udtørring med fortsat ny Acetylenudvikling, Acetylenspaltning og dermed følgende ny Varmeudvikling. Processen i sig selv har altsaa en Tendens til at brede sig og efterhaanden arbejde sig op i Hastighed, men den varmeisolerende Fyldemasse vil søge at bremse denne Udvikling ganske simpelt ved at sinke Varmens Udbredning.

Herved forstaas det, at en lille Varmeplet som Regel vil være ufarlig, fordi den deraf følgende indre Gasspaltning begynder med saa ringe Omfang, at Processen kan stoppes af Fyldemassen. Derimod bliver det farligt, naar den ydre Varmeplet faar et større Omfang, saaledes at der kommer et stort Parti udtørret Fyldemasse. Gasspaltningen vil nemlig da starte i en tilsvarende stor Gasmængde, og den frigjorte Spaltningsvarme kan da blive saa stor, at Fyldemassen ikke kan hindre Varmens Udbredning. Hvis dette indtræffer, kan Spaltningsprocessen fortsætte med at brede sig videre og videre, selv om den ydre Opvarmning er holdt op, idet den næres

ved sin egen Spaltningsvarme. Det kan da ske, at Processen ligger og ulmer i nogen Tid (fra en halv Snes Minutter til flere Timer) og derefter enten dør hen eller tager forøget Fart. Hvis Processens Hastighed først er naaet over en vis Grænse, vil den meget hurtigt udvikle sig til en meget farlig Eksplosion.

Det er klart, at Fyldemassens Kvalitet har stor Indflydelse paa Gasspaltningens videre Udbredelse eller Bremsning. Endvidere er det af stor Indflydelse, om der er den rette Mængde Acetone i Fyldemassen. For lidt Acetone giver lettere Udtørring og dermed forøget Fare ved Lokalopvarmning.

Gasflasker i Ildebrand er derfor meget tilbøjelige til at eksplodere, og selv om Ilden slukkes, inden en Flaske er eksploderet, er der dog stadig Fare paa Færde, idet den indre Gasspaltning kan have naaet saa stort et Omfang, at den er i Stand til at arbejde sig selv op og derved fremkalde en Eksplosion nogle Minutter eller nogle Timer efter, at Flasken er kommet ud af Ilden. Hvis Ildpaavirkningen kun har været svag, er der Haab om, at man kan hindre Eksplosionen ved en kraftig Vandoversprøjtning, som ved sin Køling kan bidrage til at stoppe den indre Gasspaltning, inden den naar et farligt Omfang.

Der er forskellige Opfattelser af, om man i saadanne Tilfælde bør aabne Flaskeventilen helt for at slippe Trykket ud, eller om man netop bør lukke Flaskeventilen helt.

Til Forsvar for at lukke Flaskeventilen helt anføres følgende: Naar Fyldemassen er af helt god Kvalitet, saaledes at den af sig selv er i Stand til at kvæle en meget omfattende indre Gasspaltning, skulde det være bedst at holde Flaskeventilen helt lukket og samtidig køle Flasken ved Vandpaasprøjtning udefra. Den lukkede Ventil sikrer imod, at der strømmer ny Gas til Arnestedet for Gasspaltningen, hvorimod den aabne Gasudstrømning kan bevirke, at der stadig føres ny Gas til Arnestedet, hvorved Spaltningen yderligere næres. Desuden skulde der være Fare for, at Flaskeventilen soder til og stopper Afløbet, efter at kun en Del af Gassen er kommet ud, og efter at der, som lige anført, er fremkaldt en forøget indre Spaltning. Helt lukket Flaskeventil foreskrives af Fabrikanten af visse bestemte Flaskemærker.

Til Forsvar for at aabne Flaskeventilen helt, saasnart der er Sikkerhed for, at den udstrømmende Gas ikke tænder umiddelbart ved Flasken, anføres følgende:

Naar Ventilen aabnes *helt,* er der efter hidtidige Erfaringer ikke meget Fare for en Stopning ved Tilsodning, idet den kraftige Straale blæser Soden med ud. Ved Gasudstrømningen dæmpes Trykstigningen, og selv om der eventuelt gives ny Næring til Arnestedet, vil dog en Del af Spaltningsvarmen føres ud af Flasken med de varme Spaltningsprodukter. Samtidig anbefales det at sprøjte Vand paa Flasken for at køle den saa meget som muligt udefra. Efter undertegnedes Mening bør man foretrække denne sidste Metode — helt aaben Flaskeventil —, undtagen naar man staar over for Flasker af et Fabrikat, for hvilket der udtrykkelig foreskrives, at Ventilen skal lukkes helt.

Ved Tilbageslag gennem Gasslangen tændes der som Regel en Gasflamme paa Reduktionsventilens Slangestuds. Naar dette sker, bør man straks lukke Flaskeventilen, hvorved Flammen slukkes. *Flasken bør derfor altid anbringes saaledes, at det er muligt at komme til at lukke Ventilen hurtigt* i Tilfælde af, at et saadant Tilbageslag skulde indtræffe. Paa Reduktionsventiler af moderne Konstruktion peger Slangestudsen skraat ud ad, saa Flammen ikke kommer til at ramme Flasken, men paa ældre Reduktionsventiler peger Studsen lige ned, saa Flammen kommer til at ramme Halsrundingen og stryge ned langs Flaskesiden. Hvis denne Flamme faar Lov til at brænde, giver den Flasken en farlig Lokalopvarmning af ret stort Omfang, og i de fleste Tilfælde er Flasken derfor eksploderet i Løbet af ca. 10 Minutter.

Hvis Flammen blot slukkes straks, er der ingen Fare paa Færde, men hvis Flammen først har brændt nogle Minutter, kan der være startet en saa omfattende indre Gasspaltning, at Fyldemassen ikke er i Stand til at kvæle den, og der kan da indtræffe en Eksplosion nogle Minutter eller nogle Timer senere. I et bestemt Tilfælde kom Eksplosionen ca. 20 Minutter efter, at Flammen var slukket, og der var hældt 2 Spande Vand paa Flasken, hvorefter den blev efterladt med lukket Flaskeventil. (Det var en Flaske af et Fabrikat, som ikke foreskriver lukket Ventil).

Naar Flammen har brændt nogle faa Minutter, inden den slukkes, bør man behandle Flasken som ovenfor nævnt efter kortvarig Ildebrand.

Man bør ikke hænge en tændt Brænder fra sig paa Reduktionsventilen. Denne Uforsigtighed bliver af og til begaaet, og paa Acetylenfabrikkerne modtager man derfor enkelte Flasker med tydelige Indsmeltningsmærker fra en Svejsebrænder. Den meget lille Varmeplet, der kommer fra Svejseflammen, er som Regel for lille til at foraarsage en Gasspaltning af farligt Omfang, men hvis Flammen faar Lov til at virke saa længe, at den smelter Hul paa Flaskevæggen, vil der ske en eksplosionsagtig Udtømning af Flasken.

Inden man tænder en Brænder, bør man forvisse sig om, at alt er i Orden og er monteret rigtigt; dette gælder baade Reduktionsventil, Slanger og Brænder. Bl. a. bør det konstateres, at Brænderen ikke er forstoppet i Mundingshullet eller andre Steder. Dette kan gøres ved, at man først aabner for Ilten med normalt Tryk og føler, om Udstrømningen er normal, dernæst aabner man for Gassen og lugter, om Gassen kommer ud i normal Mængde.

Det er farligt at forsøge at tænde en forstoppet Brænder. Paa Grund af Forstoppelsen vil der nemlig let kunne strømme Ilt tilbage i Gasslangen, som derved kommer til at indeholde en eksplosionsfarlig Blanding; der er da meget stor Fare for et Tilbage-

slag i Gasslangen, naar man forsøger at tænde Brænderen.

Naar Brænderen er af god Konstruktion og helt i Orden, vil det være praktisk talt umuligt at faa et Tilbageslag til at naa ud i Gasslangen, idet ethvert Tilbageslag da vil slukkes med et Knald i Brænderens Metaldele. Den bedste Sikring mod Tilbageslag i Slangen er altsaa: kun at anvende gode og godt vedligeholdte Brændere.

Man bør ikke holde større Tryk i Slangerne end nødvendigt for Brænderens rigtige Funktion. Man bør altsaa indstille paa det rigtige Tryk ved Hjælp af Reduktionsventilerne og ikke ved Ventilerne paa Brænderhaandtaget; disse sidste skal kun bruges til den nødvendige Finregulering (Efterregulering). Det sker ret jævnligt, at en Svejser forsynder sig mod denne Regel, idet han arbejder med næsten lukkede Brænderventiler, hvorved der nødvendigvis maa være stort Overtryk i Slangerne, for at Brænderen kan virke. Det store Overtryk forøger Faren for Tilbageslag i Slangerne, foruden at det forøger Faren for Utætheder.

Gasflasken skal helst staa op eller i det mindste ligge paa skraa med Mundingen højest; *man bør ikke lade Flasken ligge fladt ned under Brugen.* I den fladt liggende Stilling kan der nemlig samle sig en større Mængde Acetone ved Flaskeventilen. Acetylenen vil da rive store Mængder Acetone med ud, hvilket skader Svejseflammens Nyttevirkning i kendelig Grad og desuden kan give store Uregelmæssigheder i Gasudstrømningen. En saadan uregelmæssig Gasstrøm i Forbindelse med en Brænder i daarlig Stand kan foraarsage Tilbageslag i Gasslangen, endda uden at der har været aabnet for Ilten.

Brugen af liggende Flasker er desuden uheldig, fordi selve Acetoneudstrømningen rummer en vis Fare, idet Fyldemassen kan blive delvis tør paa visse Steder, navnlig paa den opadvendende Side i Nærheden af Bunden. Derved bliver Flasken særlig ømfindtlig for ydre Opvarmning udfor dette „halvtørre" Sted.

Paa denne Maade skete der en Ulykke for et Par Aar siden. Slangerne laa henover de liggende Flasker, da et Tilbageslag i Gasslangen antændte Slangerne, som derved varmede Gasflaskens Overside. Ilden blev slukket meget hurtigt, Flaskeventilerne blev lukket, og der blev hældt et Par Spande Vand over Flaskerne. Ca. 20 Minutter efter eksploderede Gasflasken. Den ganske kortvarige ydre Ildpaavirkning har altsaa i dette Tilfælde kunnet indlede en omfattende indre Gasspaltning, fordi Fyldemassen ved Varmefladen netop har været delvis udtørret for Acetone.

Det vil antagelig fremgaa af denne kortfattede Redegørelse, at den bedste eller eneste Maade til Sikring mod Eksplosionsulykke ved Svejsning bestaar i at holde godt Svejseudstyr og behandle det paa sagkyndig Maade.

J. Remmer.

Konflikter.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Paa efterfølgende Værksteder og Arbejdspladser er Arbejdet nedlagt og Tilgang forbudt, indtil anden Meddelelse foreligger:

1. *Verner Jensen,* Hadsund.
2. Smedemester *Carl Andersen,* Strandvej 31, tidligere Ny Carlsbergvej 80, København.
3. Gas- og Vandmester *Lothar Petersen,* Gladsaxe Møllevej 8, tidligere Toftekærsvej 58, Gentofte.
4. *Alfred Petersen,* Ørnevej 3, Gentofte, tidligere Viktor Bendixgade 7, København.
5. Maskinbygger *H. Blands,* Horslunde.
6. Smedemester *Petersen,* Lille Værløse.
7. *Robert Jensen & Co.,* St. Kongensgade 77, København.
8. *F. J. Frederiksen,* Vesterbrogade 23, Værelse 12, Missionshotellet, København.
9. Fabrikant *L. Christensen,* Kastrup mekaniske Værksted.
10. *Iwar W. Jensen,* Fanøgade 1, St. tv., København.
11. Smedemester *Helge Nielsen,* Hareskov By.
12. *Brdr. Clausen,* Thoreby Savværk og Maskinfabrik, Flintinge.
13. Smedemester *Gravers Petersen,* Hampeland 16, København.
14. Blikkenslagermester *Hakon Juul,* Grundtvigs Sidevej 4, København.
15. *A. & G. Hansen,* Indehaver: Georg Hansen, Buddingevej 33 A, Lyngby.
16. Ingeniør *Hother Silberg,* Vester Farimagsgade 35, København.
17. Mekaniker *Otto Boaeth,* Rosendalsgade 12, København.
18. *K. Hansen,* Kaalmarken 12, Buddinge.
19. Automobilforhandler *A. Bagger,* Algade 75, Vordingborg.
20. *Gasværket,* Lynæs.
21. Automobilmekaniker *Børge Jørgensen,* Indslev, Nørre Aaby.
22. *Sønderjysk Elektro,* Aabenraa.
23. Gas- og Vandmester *Eske Petersen,* Esbjerg.

Blokade. Hos Firmaet *„Norka"*, Korsgade 16 A, København, har 9 af vore Medlemmer nedlagt Arbejdet, og Virksomheden er blokeret. Aarsagen til Konflikten er, at Svendene til Stadighed har Arbejdsløn tilgode, og at Firmaet ikke sørger for Feriemærker.

Maskinmestrenes Forening har forbudt sine Medlemmer at søge eller tage Maskinassistentstillinger ved *Københavns Politigaard* og *Vestre Fængsel,* forinden de ved Henvendelse til Foreningens Kontor har indhentet nærmere Oplysninger.

Dette Forbud gælder ogsaa vore Medlemmer.

Formere.

Tak! Forbund og Afdelinger, der viste os Opmærksomhed ved vort 50 Aars Jubilæum, bedes herigennem modtage vor hjertelige Tak.

Frederikshavn Afdeling.
K. Andersen.

København. Mæglingsmøde afholdtes den 28. Februar, Nørrevoldgade 30, paa en Sag fra *A/S Atlas*.
Der forelaa Klage fra Forbundet over, at Støbemesteren havde udskrevet Akkordpris paa et nyt Stykke Arbejde og uden Forhandling selv fastsat Akkordprisen til Kr. 3,71, et Beløb, hvorpaa man — efter Støbemesterens Opfattelse — havde Akkordpris paa en lignende Model.
Sagen sluttedes med, at Firmaets Repræsentanter erklærede sig indforstaaet med, at Prisansættelsen paa nyt Arbejde skal ske ved fri Forhandling, jfr. Overenskomstens § 7, 1. Stk., og man enedes om at optage lokal Forhandling om Akkordpris paa det enkelte Stykke Arbejde, der havde givet Anledning til Striden, og for saa vidt Enighed her ikke opnaas, aflønnes Arbejdet efter Overenskomstens § 7, 2. Stk.

Mæglingsmøde afholdtes den 2. Marts paa *A/S Frederiksberg Jernstøberi & Maskinfabrik* paa Klage fra Forbundet over, at Støbemesteren efter at have aftalt en Akkordpris til Kr. 16,50 havde udskrevet denne til Kr. 15,00.
Paa Mødet bestred Mesteren at være gaaet med til en Akkordpris paa Kr. 16,50. Firmaets Repræsentanter dokumenterede, at der ikke her var Tale om Akkordpris paa nyt Arbejde, at Stykket stod indført i Akkordpriskuranten til Kr. 11,11, og erklærede, at naar man havde hævet Akkordprisen til Kr. 15,00, var dette under Hensyn til Ændringer ved Modellen, der motiverede en Forhøjelse af den oprindelige Akkordpris.
Efter det oplyste sluttedes Sagen, idet man enedes om en Akkordpris paa det omhandlede Arbejde paa Kr. 15,75.

Gørtlere og Metalarbejdere.

Ekstraordinær Generalforsamling. Paa Foranledning af 39 Medlemmer afholdt Københavns Afdeling den 29. Februar 1940 ekstraordinær Generalforsamling, idet man havde krævet følgende Forslag behandlet:

1. Krav til den socialdemokratiske Rigsdagsfraktion om Gennemførelse af Lovforanstaltninger, der uden Ekstrakontingenter og uden forøgede Byrder af Arbejdsløshedskasserne regulerer vore Understøttelsessatser kvartalsvis og paa Basis af „Statistisk Departement"s Pristalsudregning, saaledes at Understøttelserne forhøjes med samme Beløb som de arbejdende Kollegers Løn.
2. For at lindre den værste Nød og indtil ovenstaaende Fordring gennemføres, Krav om øjeblikkelig Husleje- og Brændselshjælp til alle Forbundets Arbejdsløse paa Stats og Kommunes Bekostning.

Man diskuterede hele dette Spørgsmaal paa Generalforsamlingen, der endte med, at Bestyrelsen stillede følgende Forslag til en Resolution:

Under Henvisning til den førte Diskussion udtaler den ekstraordinære Generalforsamling i Gørtler- og Metalarbejder-Fagforeningen af 1873 den 29. Februar 1940 følgende:

Krigen, Issituationen, de vanskelige Handelsvilkaar med Udlandet og den deraf følgende Prisstigning og forøgede Skatter har skabt vanskelige Levevilkaar for den danske Arbejderklasse og især for dem, der paa Grund af disse Forhold er blevet arbejdsledige. Vi anerkender de af Regeringen hidtil foretagne Bestræbelser for at mildne Vilkaarene og tilsiger denne og „Det danske Socialdemokrati" vor fortsatte Støtte og Tillid til dette Arbejde, idet vi noterer den hidtil gennemførte Støtte i Form af Priskontrol, Dyrtidstillæg til Alders- og Invaliderentenydere og Arbejdsledige, og haaber, at Regeringen vil fortsætte dette Arbejde i samme Spor i det Omfang, som Samfundets økonomiske Forhold gør det muligt. Vi tager endvidere de givne Meddelelser til Efterretning om, at der for Tiden arbejdes paa Indførelse af Brændselshjælp til Arbejdsledige samt en Forhøjelse af disses Dagpengesatser, og haaber disse Forhandlinger vil give saadanne Resultater, at Levevilkaarene for de uden egen Skyld ramte Arbejdsledige maa blive taalelige.

Afstemningen om disse Forslag gav til Resultat, at af ca. 200 fremmødte Medlemmer stemte ca. 20—25 for det indsendte Forslag, medens Resten, ca. 175 Medlemmer, stemte for Bestyrelsens Forslag.

Brændselshjælp. I Henhold til Lov af 24. Februar 1940 blev der givet Arbejdsløshedskasserne Bemyndigelse til, hvis de kunde paatage sig denne Udgift, at udbetale Brændselshjælp til arbejdsløse Medlemmer, der har været 50 Dage ledige i Tiden fra og med den 1. December 1939 til og med den 31. Marts 1940. Brændselshjælpens Størrelse er Kr. 16,00 for Ikke-Forsørgere og Kr. 24,00 for Forsørgere. Vor Kasses Hovedledelse har vedtaget at udbetale Brændselshjælp, og denne blev udbetalt de første Dage i Marts 1940 og vil blive udbetalt til de Medlemmer, der senere opnaar Retten hertil.

Jubilæum i Vejle. Vejle Afdeling afholdt den 10. Februar 1940 sin 25 Aars Jubilæumsfest ved en Fællesspisning i „Arbejdernes Forsamlingsbygning" i Vejle. Forbundets Formand var indbudt til denne Festlighed, men maatte paa Grund af Isvanskelighederne sende Afbud. Afdelingsformanden, *H. Køhler*, havde redegjort for Afdelingens Arbejde i de svundne 25 Aar suppleret af tidligere Kasserer i Afdelingen, *L. C. Madsen*, som nu var ansat ved Byens Sygekasse. Festen var efter modtaget Meddelelse forløbet paa en smuk og stemningsfuld Maade, og der var kommet Telegrammer og Blomster fra Forbundets øvrige Afdelinger til Jubilæumsfesten.

Døde. Medlem Nr. 48, Chr. Nielsen, født den 1. April 1884, indmeldt i Forbundet den 22. Februar 1904, har i de senere Aar arbejdet som Metalstøber

hos Firmaet P. A. Mortensen, København, er død den 16. Februar 1940.

Medlem Nr. 144, Carl Petersen, født den 23. September 1883, indmeldt i Forbundet den 4. April 1914, har i de senere Aar arbejdet som Metalstøber hos Firmaet Løw & Søn, København, er død den 3. Marts 1940.

Medlem Nr. 550, Harry Lange, født den 10. April 1877, og efter selvstændig Virksomhed indmeldt i Forbundet den 1. September 1934, arbejdede sidst hos Firmaet Johnsen & Michaelsen, København, er død den 10. Februar 1940.

Vore afdøde Kolleger, Medlemmerne Nr. 48 og 550, havde begge ønsket Begravelsen foretaget i Stilhed, hvorfor Fanen ikke var tilstede ved disse Begravelser, medens det endnu ikke vides, da dette skrives, hvorvidt Fanen vil komme tilstede ved Medlem Nr. 144's Begravelse.

Vort Forbunds ældste Medlem, Peter Hermann Jensen, født den 22. April 1847, indmeldt i Forbundet den 15. August 1896, er den 1. Marts 1940, omtrent 93 Aar gammel, afgaaet ved Døden. Jensen har i de sidste 15—20 Aar nydt sit Otium efter mange Aars Arbejde hos Firmaet Hassel & Teudt, København. Vort gamle Medlem har været syg det sidste Aarstid og hospitalsindlagt, saaledes at Døden kom som en Befrielse for ham. Fanen var tilstede ved Begravelsen.

Restancefristen den 31. Marts 1940. Vi gør Medlemmerne opmærksom paa, at al Restancefrist bortfalder pr. 31. Marts 1940, saaledes at alle Medlemsbøger denne Dag skal være uden Restancer for at undgaa at blive slettet, jfr. Arbejdsløshedskassens Vedtægts § 32, Stk. 2.

Arbejdsløshedstallet den 23. Februar 1940:

	Medlemsantal	Ledige
København	456	75
Odense	31	1
Fredericia	11	4
Vejle	18	3
Horsens	6	1
Aarhus	34	6
Aalborg	13	6
Hele Landet...	569	96

Gennemsnitlig Arbejdsløshedsprocent for Februar Maaned 1940 var 16,0.

Kobbersmede.

Arbejdsløshedstallet den 23. Februar 1940:

	Medlemsantal	Ledige
København Afdeling	144	22
Helsingør —	20	2
Odense —	28	6
Aarhus —	38	4
Aalborg —	11	3
Horsens —	7	3
Nakskov —	7	0
Hele Landet...	255	40

Smede og Maskinarbejdere.

Indgaaede Overenskomster. Københavns Afdeling 7 har med *Statsbanerne* truffet Aftale om Dyrtidstillæg til Lærlingene: 0,2 Øre pr. Time pr. Point, Pristallet er højere end 184, saaledes at Tillægget efter det nugældende Pristal bliver 3,8 Øre pr. Time. Tillægget kan dog indtil 1. Marts 1941 ikke overstige 10 Øre pr. Time.

Orlogsværftet er indgaaet paa at give Lærlingene Dyrtidstillæg paa samme Maade som Statsbanerne.

Fabrikant *Weimann*, Holbæk, er indgaaet paa at yde Dyrtidstillæg efter den mellem Hovedorganisationerne aftalte Ordning.

Nyborg Afdeling har forlænget Overenskomsterne med *Nyborg Kommune, A/S Danske Gasværkers Tjærekompagni* og med Motorværkstedet *„Allright"* ved *E. Justesen* til 1. Marts 1941 med Dyrtidstillæg i Henhold til Aftalen mellem Hovedorganisationerne.

Sønderborg Afdeling har fornyet Overenskomsten med Firmaet *Brd. Egholm* med forskellige lønmæssige Forbedringer.

Mæglingsmøder. Den 26. Januar er der afholdt Mægling hos Firmaet *H. Nielsen & Søn*, København, paa Klage over, at der anvendtes Arbejdsmænd ved Opstilling af Jernkonstruktioner. Firmaet hævdede, at det aldrig havde været Hensigten at benytte Arbejdsmænd til Smedearbejde, og Sagen sluttedes med de faldne Udtalelser.

Den 29. Februar er der afholdt Mægling hos *Det lolland-falsterske Jernbaneselskab*, Maribo, vedrørende Klage over, at Firmaet 1) anvender Pudsere og Arbejdsmænd til Fyrbødertjeneste, 2) lader Arbejdsmænd og Vognopsynsmænd udføre Maskinarbejde, og 3) har nægtet at give 4 Maskinarbejdere Fripas til Statsbanerne. Efter det paa Mødet oplyste tog Forbundet de 3 Klagepunkter tilbage.

Rørudvalgsmøde. Paa et Rørudvalgsmøde den 20. Februar var følgende Spørgsmaal til Behandling:

1) Strid hos Firmaet *Gustav Lehnert & Sønner*, København, om Betalingen af Tillæg til Faldrørsarbejde. (Sagen var rejst af Blikkenslagerne). Henvistes til lokal Forhandling.

2) Henvendelse fra Arbejderorganisationerne vedrørende Priser for forskellige Arbejder. Rørudvalget tiltraadte Underudvalgets Afgørelse vedrørende *Eternit-Faldrør*, hvilken var saalydende:

„Faldrørsarbejder af Eternitrør betales foreløbig med samme Priser som ved støbte Faldrør."

De øvrige Spørgsmaal henvistes til fornyet Forhandling i Underudvalget.

3) Henvendelse fra Arbejderorganisationerne vedrørende *„Udsendelse Nr. 3 til Rørprislisten af 1935"*. Der opnaaedes Enighed om en Formulering.

4) Henvendelse fra Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund angaaende et *Tillæg til Kostpenge*. — Enighed opnaaedes ikke, og Spørgsmaalet henvistes til Behandling i det af Hovedorganisationerne nedsatte Nævn.

5) Arbejderorganisationernes Krav om *Højdetillæg*. — Sagen diskuteredes og henvistes til Behandling i det nedsatte Underudvalg.

6) Strid hos Firmaet *O. Friis*, Holstebro, om Betalingen for Forbindelse til Blandingsbatterier. Man enedes om, at der i det foreliggende Tilfælde betales som for T-Afsætninger.

7) Strid hos *G. Strømann*, Charlottenlund, om Betalingen for Ventiler af Systemet „Ro". (Sagen var rejst af Blikkenslagerne). Man enedes om følgende:

„Anbringelse af „Ro"-Ventiler incl. Fastspænding af Prop betales, hvor Ventilen leveres færdig samlet, med Kr. 0,50.

Indsætning af Skiver betales ekstra med Kr. 0,30."

8) Strid hos *W. Lindén*, København, om Betaling af Højdetillæg ved Arbejde paa Nybygningen „Patenthuset". (Sagen var rejst af Blikkenslagerne). Der var Enighed om, at den Afgørelse, der blev truffet med Hensyn til Punkt 5), ogsaa maatte være gældende i denne Sag.

9) Strid hos Firmaet *Chr. Olsen & Meilgaard Mortensen*, København, vedrørende Ekstraydelse for Provinsarbejde paa Masnedø. Enighed opnaaedes ikke.

25 lockoutede Lærlinge!

Forældrene til 25 Lærlinge hos A/S Tuxham modtog den 3. Marts et Søndagsbrev, saalydende:

Da Lærling (Navnet) i Dag har nægtet at udføre den ham paalagte Gerning, har vi set os nødsaget til at bortvise ham fra vor Virksomhed.

Med Højagtelse
Tuxham A/S.

Baggrunden for dette højst mærkelige Brev var den, at de 25 Lærlinge havde protesteret mod en Udvidelse af deres i Forvejen Mængder af Arbejde, der ikke vedrører deres Uddannelse.

Firmaet, der beskæftiger ca. 30 Svende og 28 Lærlinge, har normalt kun 2 Arbejdsmænd og en Arbejdsdreng, men forskellige Omstændigheder bevirkede, at der nu ikke var nogen Arbejdsmandshjælp til de ret store Arbejder, som Firmaet udfører, og nu forlangte man, at Lærlingene ogsaa skulde paatage sig det Arbejde, som de 2 Arbejdsmænd og Arbejdsdrengen hidtil havde udført, og det protesterede Lærlingene imod.

En hel Del af Læretiden hos dette Firma gaar med et større Repertoire af Bestillinger, der nok kan siges at falde uden for Oplæring til Maskinarbejder, idet Lærlinge maa være Portner, Lagerist, Fyrbøder, Rengøringskone m. m.

Denne efter vor Formening fornuftige Protest resulterede i, at de 25 Lærlinge blev bortvist, og at Forældrene fik en „Søndagshilsen" fra Firmaet.

Alle Lærlingene er Medlemmer af Centralafdelingens Lærlingeforening, og Lærlingenes Fællesafdeling i København vil yde Lærlingene og deres Forældre al den Støtte, der er mulig.

Vi skal senere referere det videre Forløb af denne mærkelige Affære.

Bj.

Stiftelsesfest i Stubbekøbing.

Fra Stubbekøbing er der indkommet Meddelelse om, at Klubben har afholdt sin 1-aarige Stiftelsesfest den 22. Februar.

Ved et Fælles-Kaffebord talte Redaktøren for den stedlige Social-Demokrat om Lærlingelovens Betydning, og vor Afdelingsformand, Aksel Svensson, talte om Kammeratskabets Betydning og om Lærlingenes Pligt til at dygtiggøre sig til gode Haandværkere.

Derefter oplæstes nogle muntre Historier, og man morede sig med at slaa Katten af Tønden.

Det meddeles endvidere, at Klubben arbejder godt. I Efteraaret havde man arrangeret Besøg paa Saxkøbing Sukkerfabrik, og Lærlingene havde faaet et godt Indblik i en Sukkerfabriks Arbejde under Kampagnen.

Retningslinier for Teknologisk Instituts Svejsekursus.

Lige fra den Gang, Autogensvejsningen begyndte at faa praktisk Betydning herhjemme, har Teknologisk Institut interesseret sig stærkt for denne Svejsemetode og afholdt Svejsekursus fra et meget tidligt Tidspunkt. Da senere, i Slutningen af Tyverne, Lysbuesvejsningen begyndte at vinde Indpas, var Institutet ogsaa straks med i denne Udvikling baade ved Undersøgelsesarbejder og Afholdelse af Kursus.

Teknologisk Institut har saaledes gennemlevet hele den imponerende Udvikling, som disse to Svejsemetoder har at opvise, og herved har Institutet bidraget sit til at retlede Udviklingen. Dette Arbejde har hele Tiden gaaet og gaar stadig i følgende tre Retninger:

1) Undersøgelsesarbejder for at faa nøje Kendskab til nye Materialer, Værktøjer og Fremgangsmaader og for at vinde Klarhed og Forstaaelse af de mange forskellige svejsetekniske Problemer, som efterhaanden trænger sig paa, og hvis Løsning er til direkte Nytte for det udøvende Erhverv.

2) Raadgivningsarbejder i direkte Forbindelse med de enkelte Erhvervsvirksomheder, hvorved mange praktiske Vanskeligheder er blevet løst paa Grundlag af Erfaringsresultaterne fra Undersøgelsesarbejderne.
3) Afholdelse af Svejsekursus med stadig Støtte i de Erfaringer, der efterhaanden er indhøstet ved Undersøgelsesarbejderne og ved den nøje Kontakt, der hele Tiden er opretholdt med det udøvende Svejseerhverv.

Efter modtaget Anmodning skal der her gives en kort Oversigt over Retningslinierne for disse Kursus.

De enkelte Kursus tilrettelægges saaledes, at Deltagerne faar et solidt Grundlag at arbejde videre paa, d. v. s. en betydelig Øvelse i den rette Brug af Værktøj og Materiale og en grundig Forstaaelse af Forholdene. Man lærer ikke alene, „hvordan" man skal bære sig ad, men ogsaa „hvorfor".

Man faar Kendskab til de forskellige svejsetekniske Specialiteter og lærer at bruge dem paa rette Maade og rette Sted. Ved Autogensvejsning gælder dette bl. a. særlige Metoder, som f. Eks. Højresvejsning, og særlige Materialer, som f. Eks. forskellige Slags Specialsvejsetraad og -pulver, som er fremme i Handelen, og som hver især har sit naturlige Arbejdsomraade. Ved Lysbuesvejsning faar man Lejlighed til at arbejde med alle de almindeligt brugte Maskinmærker og med alle de forskellige Elektrodemærker, som anvendes i nogenlunde udstrakt Grad indenfor danske Virksomheder. Man faar derved godt Kendskab til de særlige Ejendommeligheder ved hvert enkelt af disse Mærker, ikke alene med Hensyn til særlige Behandlingsmaader, men ogsaa med Hensyn til naturlige Anvendelsesomraader. I alt dette er Institutet ganske uafhængigt af enhver Form for Handelspropaganda og optræder paa enhver Maade rent sagligt.

Af Hensyn til Bekostningen maa de enkelte Kursus være temmelig kortvarige, og de kan derfor ikke give nogen egentlig Rutine, men dette skulde heller ikke være nødvendigt, idet Meningen netop er, at Svejseren efter at have gennemgaaet et Kursus skal have et tilstrækkeligt Grundlag til, at han kan paatage sig Svejsearbejder i det udøvende Erhverv og derigennem efterhaanden erhverve sig den fornødne Rutine.

Foruden Rutinen maa Svejseren ogsaa efterhaanden skaffe sig en vis Mængde personlige svejsetekniske Erfaringer. Den grundige Forstaaelse, der er opnaaet ved et Kursus, vil herved være til meget stor Nytte, idet den rette Forstaaelse vil være en nødvendig Betingelse for at udnytte Erfaringerne paa rigtig Maade.

For at tilfredsstille de mange forskellige Ønsker og Krav har Institutet oprettet en hel Række forskellige Svejsekursus, hvorover der her skal gives en kort Oversigt:

Autogensvejsning.

Almindeligt Begynderkursus:

Svejseøvelser: Behandling af Værktøjet for at undgaa Eksplosionsfare. Svejsning af tynd og tyk Jernplade i forskellige Stillinger (vandret, lodret og underop), Højresvejsning. Rørsvejsning.

Svejsning af Støbejern, Aluminium og andre Metaller. Flammeskæring.

Svejseteknisk Foredrag (8 Timer): Almindelige svejsetekniske Forhold af Betydning for Autogensvejseren, herunder bl. a. praktiske Foranstaltninger mod Spændinger og Kastninger.

Almindeligt Fortsættelseskursus:

Svejseøvelser i Tilslutning til et afsluttet Begynderkursus med nærmere Uddybning af Emner efter Deltagerens eget Valg, f. Eks. Tyndpladesvejsning, Højresvejsning, Rørsvejsning, Svejsning i rustfrit Staal, Svejsning af Støbegods o. s. v.

Specialkursus i Rørsvejsning:

Svejseøvelser for Begyndere til særlig Uddannelse i Rørsvejsning.

Fortsættelseskursus i Rørsvejsning:

Svejseøvelser til videregaaende Uddannelse i Rørsvejsning.

Specialkursus i Metalsvejsning:

Svejseøvelser: Indledende Øvelser i Svejsning af tynd Jernplade og derefter særlig Uddannelse i Svejsning af Kobber-, Messing-, Aluminiumplade og Aluminiumstøbegods.

Svejsetekniske Foredrag paa 4 Timer i Tilslutning hertil.

Specialkursus i Autogensvejsning af rustfri Staalplade.

Svejseøvelser: Indledende Øvelser i Svejsning af tynd Jernplade og derefter Uddannelse i Svejsning af rustfri Staalplade.

Svejsetekniske Foredrag paa 6 Timer i Tilslutning hertil.

Specialkursus i Undgaaelse af Eksplosionsfare.

Ved dette korte Kursus paa kun 7 Timer gives der den udøvende Svejser nøje Underretning om, hvor Faren ligger, og der afholdes praktiske Øvelser i farefri Behandling af Svejseværktøjet.

Lysbuesvejsning.

Almindeligt Begynderkursus:

Svejseøvelser: Indøvelse i Svejsning med de gængse Elektrodesorter i tynd og tyk Plade i forskellige Stillinger (vandret, lodret, underop).

Tilrettelægning af Svejsearbejder, Paalægningssvejsning, Konstruktionssvejsning.

Svejsetekniske Foredrag (8 Timer): Almindelige svejsetekniske Forhold af Betydning for Lysbuesvejseren, herunder bl. a. praktiske Foranstaltninger mod Spændinger og Kastninger.

Medlemmer, slettede paa Grund af Restance.

Nr.	Navn	Fødested	Fødselsdag og Aar	Indmeldt i Afdelingen i	Indmeldelsesdato og Aar	Slettet i Afdelingen i	Sidste Uge, for hvilken Vedk. har betalt
	Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.						
60990	Andersen, Christian Peter.	Odense	20. 8.94	Kobbersm. Fb.	5. 2.39	Odense	23.12.39
23704	— Marius Peter...	Aistrup	5. 3.08	D. Arbm. Forb.	18. 5.31	Kbhvn. Afd. 17	16. 9.39
13412	Bech, Egon Asger ...	København	22. 4.14	Kbhvn. Afd.	4. 1.35	„ „ 6	11.11.39
57489	Christensen, Leo	Holstebro	5.10.10	Herning	10.12.38	Herning	14.10.39
10299	— Morten Albert..	Tranebjerg	5. 5.14	Aarhus	29.10.34	Kbhvn. Afd. 11	25.11.39
11240	Claussen, Leif Boye	Maribo	1. 2.13	Kbhvn. Afd.	15.10.34	Centralafd.	2. 9.39
20587	Christiansen, Aksel P.	Stenlille	25.10.03	Sorø	9. 6.25	Kbhvn. Afd. 18	2.12 39
57386	Cleemann, Peter Frederik .	Toftlund	31.12.13	Aabenraa	12. 3.39	Odense	15. 7.39
20071	Dahlgreen, Axel Emil	København	13. 5.05	Kbhvn. Afd.	29.10.27	Kbhvn. Afd. 8	25.11.39
17781	Gjøde, Martin Petersen	Mørke	3. 3 91	Viborg	2. 9.39	Viborg	25.11.39
12295	Hansen, Carl Vald. Skov	Odense	17.11.06	Odense	1. 5.26	Odense	9.12.39
15424	— Kaj Thorvald ..	København	26. 8.15	Kbhvn. Afd.	13. 5.35	Kbhvn. Afd. 12	25.11.39
61570	— Olaf Peter.....	Bellinge	17. 7.16	Odense	1. 8.39	Odense	4.11.39
13901	— Walther G. Emilo	Taarnby	11. 4.15	Kbhvn. Afd.	17. 2.35	Kbhvn. Afd. 13	30. 9.39
36269	Helslev, Richard Albrecht	København	23. 8.16	„ „	27. 1.37	„ „ 12	2. 7.38
10253	Jensen, Jens Carl Louis	Aarhus	25.10.94	Aarhus	10.11.14	„ „ 17	19. 8.39
23268	Jacobsen, Hans Chr. N...	Frederiksdal	14. 6.96	Kbhvn. Afd. 1	22. 4.16	„ „ 14	11.11.39
60609	Jepsen, Jeppe Bisgaard	Vilsbæksminde	18. 7.84	Sorø	5.12.38	Sorø	9. 9.39
187	Jespersen, Carl Christian..	København	25. 4.13	Ringsted	30. 5.39	Kbhvn. Afd. 4	26. 8.39
21118	Larsen, Magnus Gunnar	Odense	30. 8.15	Odense	1.11.34	„ „ 4	30. 9.39
37128	— Svend Erik	Nyborg	7. 8.12	Nyborg	26.11.32	Nyborg	8.10.38
18028	Lundberg, Leo Mourits ...	Ballerup	1. 6.16	Kbhvn. Afd.	23. 9.35	Kbhvn. Afd. 9	21.10.39
2326	Mortensen, Hans H. Peter .	Køge	13. 9.97	„ „	30.11.33	„ „ 11	7.10.39
19327	— Kaj E. Arne ...	Frederikshavn	14. 5.16	Frederikshavn	3.11.35	„ „ 5	7.10.39
10747	Nielsen, Aksel Petersen.	Aarhus	16.10.09	Kbhvn. Afd.	14. 9.34	„ „ 13	18.11.39
34391	— Børge Bakmann	Odense	25. 6.15	Odense	1.11.35	Odense	15. 7.39
31555	Nørrelund, Helmuth Engelh.	Faaborg	16.11.08	Faaborg	8.10.29	Faaborg	4.11.39
7939	Olsen, Edgar S. Gustav	København	11.11.96	Kbhvn. Afd.	23. 6.39	Kbhvn. Afd. 13	5. 8.39
19532	— Torkild.....	Struer	25. 9.08	Esbjerg	4.11.29	„ „ 4	18.11.39
16719	Petersen, Børge Harald ..	København	16. 7.16	Kbhvn. Afd.	20. 8.35	„ „ 2	28.10.39
36642	— Georg Carl....	—	5. 3.06	„ „	26. 7.39	„ „ 6	28.10.39
11315	Sørensen, Eigil	Gentofte	20. 8.09	„ „	2. 6.39	„ „ 17	23. 9.39
59406	Stabell, Ib Waldemar ..	Frederiksberg	29. 4.19	„ „	14. 4.39	„ „ 5	2.12.39
6102	Truelsen, Henrik Carl Vilh.	Udby	30. 4.07	„ „	23. 6.39	„ „ 3	4.11.39
20132	Vangstrup, Eigild H. Peter.	København	24. 9.07	„ „	5.11.27	„ „ 6	30. 9.39
584	Weirum, Svend Aage ...	—	21.12.03	Søfyrb. Forb.	12.12.28	„ „ 8	25.11.39
	Specialarbejderforbundet.						
47461	Hansen, Curt Holger Hein	København	19. 4.20	Kbhvn. Afd.	14. 1.39	Kbhvn. Afd.	29. 4.39
47103	— Harry Charles Hein	—	31. 5.15	„ „	23. 7.39	„ „	2. 9.39

Specialkursus i Lysbuesvejsning af rustfri Staalplade:

Svejseøvelser: Indledende Øvelser i Svejsning af tynd Jernplade og derefter særlig Uddannelse i Svejsning af rustfri Staalplade.

Svejsetekniske Foredrag paa 6 Timer i Tilslutning hertil.

Specialkursus i Lysbuesvejsning for Ingeniører og Svejseteknikere:

Svejseøvelser, Demonstrationer og svejsetekniske Foredrag.

Specialkursus Autogen-Lysbue:

Svejseøvelser, Demonstrationer og svejsetekniske Foredrag med særligt Henblik paa den bedst mulige Udnyttelse af de 2 Svejsemetoder indenfor hver sit naturlige Arbejdsomraade.

Disse Kursus afholdes dels som Dag- og Aftenkursus paa Teknologisk Institut og dels som Provinskursus overalt i Landet. Svejseundervisningen varetages af haandværksmæssigt uddannede Svejsere med særlige Anlæg og særlig Øvelse i dette Undervisningsarbejde.

J. Remmer.

Medlemmernes Bopæl 31. Marts.

Som det vil være bekendt for Medlemmerne, skal der hvert Aar afgives en Medlemsfortegnelse til Staten over Arbejdsløshedskassens Medlemmer med Angivelse af Opholdskommune den 31. Marts.

Da Stats- og Kommunetilskuddet kan blive afhængig af denne Fortegnelses Nøjagtighed, maa saavel Kassererne som Medlemmerne drage Omsorg for, at Afdelingerne kommer i Besiddelse af hvert enkelt Medlems Adresse og Opholdskommune pr. 31. Marts 1940.

Medlemmerne maa selv indgive dette til Afdelingskassereren, da det ikke i alle Tilfælde kan lykkes denne at komme i Forbindelse med de enkelte Medlemmer inden 31. Marts.

Send en lille Seddel med Nummer, Navn og fuldstændig Adresse- og Kommuneangivelse pr. 31. Marts til Afdelingskontoret.

Meddelelser fra Hovedkassererne.

Ugyldige Bøger.

Tillidsmændene bedes paa det indstændigste stadig paase, at der ikke indbetales Kontingent eller udbetales Understøttelse paa ugyldige Bøger.

Efternævnte Medlemsbøger er anmeldte som tabte og gøres herved ugyldige:

Specialarbejderforbundet.

Medlem Nr. 47944, Henry Felix Ludvig Nielsen, har tabt sin Bog.

Medlem Nr. 48892, Peter Hansen, har atter fundet sin Bog.

Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

Nr. 22674 Frederiksen, Fred. Jul. Christian (Kbhvn. Afd.)
- 5598 Jensen, Carl Jensenius (—)

Medlemmerne Nr. 50284, Poul Helmer Hansen, og Nr. 29685, Henning C. Børge Wettergreen, har atter fundet deres Bøger.

Fejltagelse.

Ved en beklagelig Fejltagelse fra vedkommende Tillidsmænds Side er efterfølgende optaget blandt slettede Medlemmer:

Nr. 31626 Dreyer, Georg.

Idet vi herved retter Fejltagelsen, beder vi Vedkommende undskylde.

Slettede Medlemmer genoptagne.

(Udstreget af Sletteregistrene.)

			Gl. Register.	Sidst betalt
Nr.	11912	Sørensen,	Christian	13. 5.05

Nyt Register.

Nr.	18439	Andersen,	Niels Ove	2. 9.39
-	4971	—	Svend Aage Christian	29.10.38
-	50962	Blücker,	Poul Emil Sten Bille	7. 5.38
-	38810	Bonde,	Christian Henrik	11.12.37
-	17698	Christensen,	Knud	12. 8.39
-	50848	—	Niels C. E.Bertinius Jes.	18. 4.36
-	7562	Christiansen,	Richardt Nørgaard	16. 2.35
-	8346	Dam,	Palle Peter	7. 1.39
-	31626	Dreyer,	Georg	21.10.39
-	34768	Gabrielsen,	Christian August	5.12.31
-	8064	Hansen,	Caj Christian	2. 9.39
-	30103	Hemmingsen,	Jørgen	12. 8.39
-	50113	Hendriksen,	Eduard	3. 6.39
-	50488	Jensen,	Aksel Einer	4. 2.39
-	15051	—	Carlo Ejnar	5. 6.37
-	38549	—	Henry Ivan	9. 9.39
-	11349	Jørgensen,	Halvor	2. 1.26
-	2010	—	Svend Aage	29. 4.39
-	50010	Kvist,	Peter Werner	29.12.34
-	23505	Larsen,	Wolffgang B. Ingemann	22. 7.39
-	20142	Marcussen,	Helge Halfdan	2. 9.39
-	29553	Mikkelsen,	Henry Eske	2. 9.39
-	2469	Nielsen,	Anker Hakon	9.12.39
-	36863	—	Anker Peter	21. 5.38
-	25643	—	Villy Peter	8. 4.39
-	11424	Olsen,	Carl Max Husted	11. 1.36
-	11232	Petersen,	Johannes Knøs	21.11.36
-	8983	Rasmussen,	Jens Peter Ejner	1. 4.39
-	52844	Ravnebjerg,	Børge Carl	13. 8.38
-	52416	Tommerup,	Heinrich	5. 2.38
-	31242	Walbom,	Svend Otto	14. 2.31
-	26946	Würtz,	Svend Aage Ferdinand	28. 7.34

Teknologisk Institut.

Kursus i elektrisk Lysbuesvejsning.

1.—13. April.

Kursuset staar kun aabent for faguddannede Smede og Maskinarbejdere.

a. Den praktiske Undervisning: Indøvelse i Svejsning med beklædte, dyppede og nøgne Elektroder. Tilrettelægning af Svejsearbejder. Svejsning af tynd og tyk Plade, derunder: vandret, lodret og „underop" Svejsning, Paasvejsning af slidte Aksler etc., Overlapningssvejsning, T- og I-Svejsning, Svejsning af Jernkonstruktioner og Rør, Demonstration af Støbejerns-, Metal- og rustfri Pladesvejsning samt Besøg i en større Virksomhed, hvor elektrisk Svejsning udføres.

b. Den teoretiske Undervisning: Svejsningens Grundprincipper, Varmespændinger, Styrkeforhold, kritisk Gennemgang af udførte Svejsearbejder etc.

Betalingen for et Kursus er *Kr. 125,—*. En Del svejsetekniske Smaahefter kan købes til Støtte for Undervisningen.

Indmeldelse maa snarest sendes til Skoleafdelingens Kontor, Hagemannsgade 2, København V.

Udgivet af Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark. — Redigeret af P. Andersen.

Bogtrykkeriet »Hafnia« (Carl Kretzschmer), København.